

प्रभु सनमुख भएँ नीच नर होत निष्ट विकराल ।

रवि हख लखि दरपन फटिक उगिलत ज्वालाजाल ॥

ठाढ़ो द्वारा न दै सकैं तुलसी जे नर नीच ।

निंदहि बलि हरिचंद को का कियो करन दधीच ॥

राकापति पोड़स उअहिं तारा गन समुदाइ ।

सकल गिरिन्ह दब लाइअ बिनु रवि राति न जाइ ॥

सरल ब्रक गति पंच ग्रह चपरि न चितवत काहु ।

तुलसी सुधे सूर ससि समय त्रिडंबित राहु ॥

बड़े पाप वादे किए छोटे किए लजात ।

तुलसी ता पर सुख चहत विधि सों बहुत रिसात ॥

राज करत बिनु काजहीं करहि कुचालि कुसाज ।

तुलसी ते दसकंध अ्यों जइहैं सहित समाज ॥

सुमति विचारहिं परिहरहिं दल सुमनहुँ संग्राम ।

सकुल गए तनु बिनु भए साखी जादौ काम ॥

कलह न जानब छोट करि कलह कठिन परिनाम ।

लगति अगिनि लघु नीच गृह जरत घनिक धन घाम ॥

झमा रोप के दोष गुन सुनि मनु मानहि सीख ।

अविचल श्रीपति हरि भए भूषुर लहै न भीख ॥

दीरघ रोगी दारिदी कटुश्च लोलुप लोग ।

तुलसी प्राण समान तउ होहिं निरादर जोग ॥

बिन आँखिन की पानही पहिचानत लखि पाय ।

चारि नयन के नारि नर सूझत मीचु न माय ॥

फूलइ फरइ न चेत जदपि सुवा वरपहि जलद ।

मूरख हृदयै न चेत जौं गुर मिलहिं विरंचि सम ॥

कूप खनत मंदिर जरत आएँ धारि बधूर ।

बवहिं नवहिं निज काज सिर कुमति सिरोमनि झूर ॥

للسيء جي ڏيان موجب، دنيا اندر سڀ مٿر ۽ سڄي سر وٺي سمهن آهن،
لٽ آڻي اڏورو رهيل آهيان. انهيءَ ڪري انهيءَ داس — سي نه سيني پورن
پرهن کي ڏيا ضرور ڪرڻ گهرجي. اها ئي منهنجي ارداس سيني جي حضور بر آهي.

ڇڪ ڪرڻ ۾ ڏسو ڪڍائي درست ڪري پڙهو ڪريو ڀلائي
ڀل ڪڍڻ کان لائين آئيڪ ٿلسي سمجهي پڙ ٿو پڙتيت.

گرنٽ پڙهندي ڪا به ڇوڪ جيڪڏهن ڏسو نه ڀلائي ڪري اها درست
ڪري پڙهو. ٿلسي داس جي نظر ۾ اهو ئي نمونو ليڪ آهي ڇڪن کي درست
ڪرڻ جو.

فقط چوراسي ٺاهي چند ست سؤ ست دوها قلمبند
سُونهن چوڻي ٿا ليهن اندر سورن ۾ امريت جهڙا سڀ مٺا.

هن گرنٽ ۾ چند لٽ چوراسي ۽ ست سؤ ست دوها آهن. سورن ۾ ڪل
چوڻي ٺاهي آهن، سڀ امريت جهڙا مٺا آهن، جي پريم پاوڻا سان پڙهبا.

ست ٻئيهم سؤ ڪل چوڻيون چونڊي منجهه راماين سمايون.
ٿلسي داس چوي سندر ٺاهيو سڌ ڪارج کڻي رام ڪيو.

ٻيهم سؤ سڀ چوڻيون چڙهي هن راماين کي پورو (سماين) ڪيم. ٿلسي داس
چوي ٿو نه منهنجي نظر ۾ هڪ سندر ٻيٽڪ ٺهي پيو آهي ۽ رامجندر پڳوان ئي
کڻي ٻيٽڪ ٺهڻ سڃاڻي ڪارج سڌ ڪيو آهي.

لؤ گش ڪانڊ سمايت

* گو سوامي ٿلسيداس ڪرت راماين سمايت *

اٽن چٽي پڳوان اهڙي طرح الپ ٿي ويو جهڙي ريت کنوڻ ڪڪرن ۾
سمائجي ويندي آهي. آڪاش ۾ ديوتائن ۽ ٻين سڀني رشين مڻين جي مڻائي.
ٻيا سڀ لوڪ، چر توڙي اچر، سڀني کي پڳوان ڀاڻسان وٺي ويو. اي ٻاروئي،
اها سموري ڪٿا ٿون من ۾ رکي ۽ انگ انگ ۾ مڻائي رک.

ويهر سؤ ٿيو ويهر جوشپ سال صبح بچي چڙين ۽ ٻڌوار
ورت رکي هون آرڻپ ڪير سڀس گروءَ جي چرن ڌرير

۱ هزار ٿيو ويهر سنبس جي شپ سال، ٻڌر جي ڏينهن، پراڻس سهي مڙن
ورس ڌارن ڪري مون هيءُ ڪنن ڪاري شروع ڪيو. ڪار من ۾ خواهش ڪانه
رڪير ۽ سنگورو مهاراج جن جي مورتي (سرسوتي ديويءَ جي مورتيءَ سان گڏ)
اڳيان رکي، انکي سر ٺاهي چوڻن ۾ ارداس ڪري رچنا جو آرڻپ ڪير.

پرپ ڪرپا پوري ڪئي گرنٽ رچنا جي آس
رام نوميءَ کان چنڊ بڊي ڏينهن سترنهن پنج ماس

پڳوان رامچندر هن گرنٽ رچنا جو ڪارج، جو سالن کان سانڍيل هو، سو
پهنجي اپار ديا سان پورو ڪيو. رام نوميءَ جي شپ ڏڻ کان وٺي ٻڊي مهيني
جي چنڊ تائين ڪل پنج مهينا ۽ سترنهن ڏينهن لڳا.

سنگور مترن ۽ ڪوڊن جهجهي مڪي آسپس
هٿ جوڙي ٿورا مڇيان ٺاهي چوڻن سڀس.

سنگورو ديوي جي مهاراج، شري سوامي ۱۰۸ مهاراج چيٽن آئند جن،
ٻين مترن ۽ ڪوڊن، جهڙوڪ شري هري 'دلگير' ۽ ٻين، تمام گهڻي آشيرواد
موڪلي ۽ شپ اڇان جي ورکا ڪئي. کين هٿ جوڙي مان نمسڪار ڪريان ٿو
چوڻن ۾ سر ٺاهيان ٿو.

مون لپڪي جڳهه ٻيا سڀ پورن آءِ آهيان هڪ منجهان اڌورن
ڏنهن لءِ ڪرپا ڪريو ضرور وٺير ٿاسي جي اوهان حضور

ويدمتر اچاري، دل ۾ خوشي سمائي ٿي ته ۽ ڀڳوان جي روپ ۾ سمائجي
ويو. شترگهن ۾ سرجو ٺڌي ۽ جي جل ۾ ڏيان رکي ۽ خوشي منائي وڃي ڀڳوان
سان مليو. بالڏن جي سڄي سڻا ۽ رام جو نالو چيبيدي پنهنجي پنهنجي ڏام
ولي. سگرو ۽ ٻيو جا چرن وڌي سور ۽ لوڪ ۾ هليو ويو!

سهڻ ڏيون رڳوڪل ڀو شڻ جل ويجهو بس آيو

ان اوسر اند ڀرپ پوتر وڃن شڻ ڳالهائيو.

هينو هڪ ساري سرجو ڪناري جيو جو اچي اُٺي

اُٺر زمان تي ڇاڙهي پڌن رواڻ سنڀاري پهچايو سولي رستي

شڻي رامچندو ٻوڙ سرجو ٺڌي جي جل جي ويجهو آيو. برهما آڏ ڏيوائن
کي ٻوڙ شڻ لفظن ۾ چيو ته هڪ مهيني تائين توهن لائي ٿو سو جو منش اتي
اچي، انهيءَ کي اتر زمان تي ڇاڙهي موڪل پڌ ڏيو.

هن ٻريهر رکي سرجو ڪنڌ اچي نڪ پرت سنان ڪري

پرو پڌ پاڻي نرهون ۾ سمائي سنسار ساگر پار ٿري

سدا جنم ڀر جنميا اوت شهر رهيا اُتي ڏينهن رات سدا

تن آڻيو مون ڏام اُماڻيو ٻاڻي ٻڌو هيءَ مٺا!

من ۾ ٻوهر رکي جيڪو ۽ انسان سرجو جي ڪناري تي اچي ۽ دروازو ٺهر
سان سنان ڪندو سو ضرور ٻوهر پڌ کي ٻراپت ٿيندو ۽ مون ۾ سمائجي ويندو ۽
سنسار ساگر سرلائيءَ سان پار ڪندو. جيڪي ۽ انسان اوت ڏها شهر ۾ ڄاوا آهن
۽ ڏينهن رات رهيا آهن تن کي وٺي منهنجي ڏام پهچايو. اها منهنجي ٻاڻي، اي
برهما ۽ ٻيا ڏيونا چڱيءَ طرح ٻڌو.

چڱي وڃن ڀڳوان، ٿيو انترڌيان، بجلي جنن ڪڪر سمائي

ڏيو هن هرڪو پڻ تلسي سڀڪو جيه جيه ڄيم مٺائي

ريٽ ان رڳوڀيت، چر اچر سهڻ، ڏام پنهنجي وٺي ويو

شڻو ڀر سنگ، رک ردي ٺهر انگ، شو پاروئيءَ چيو.

اوڏي مهل ڌرم راءِ برهما وٽ ويو ۽ کيس ٻڌايو ته ڀڳوان پنهنجي ڌار
وڃڻ لاءِ سرجو جي ڪناري تي ايندو آهي! اهو ٻڌي سڀني ڊيوتائن برهما، وشو
۽ مهيش سميت ۽ سنگاد ۽ ٻيا سڀ ريشنرو ۽ اناد پرش ساڻ ڪري نديءَ
تي آيا.

سڀني قسمن جا رت و ماڻ آڪاش ڀريو ٿي ڪيئن وڪاڻ؟
نپ ۾ ”جيه جيه“ ڏني لڳي خوش سڀ ٿيا وردان وٺي.

ڪروڙن رت ۽ و ماڻ آڪاش ۾ ڀرجي ويا. تنهن کي ڪير ورنن ڪري
سگهي. آڪاش ۾ ”جه جه“ جي ڏني لڳي ويئي. سڀئي وردان وٺي خوش ٿيا.

ڏسجن رستي تي پاڇا رڻن جبل ڪئليون چڻ پيون اُڏن.
ڪري سپرڻس جل جو تن ڌاري

چتر پڇ رڻ ڌري سڪ ڪاري.

رستي تي و ماڻن جا پاڇا ائين پيا ڏسجن چڻ نه جبل تي ڪئليون گهي
رهين آهن. ان وقت جيڪو به ڀرڻ ڌاري يا جيو سرجو جي جل کي ڇهندو
ويو سو چتر پڇ روپ ڌارن ڪندو ويو.

چڙهي ومان نهچ ڌار سڌايو اندر سميت سڀ ڊيون لهڇايو!
اُپ مان اننت گل ورکا ٿي نهچيون اڀڇرائون ڏني لڳي

شري رامهندر ومان ۾ چڙهي پنهنجي ڌار سڌايو ۽ اهو ڏسي اندر سميت
سڀ ڊيوتائون به اها سوچيا ڏسي لهي ٿيا. آڪاش مان گلن جي ورکا ٿي. اڀڇرائون
ناچ ڪرڻ لڳيون آڪاش ۾ رام نام جي ڏني ٻڌڻ ۾ آئي.

ويد اُچري ڀرت ٿي پرسن چت سروپ ڀڳوان ۾ لين ٿيو

جل سرجو ڀرسي شترگن هرشي ڀرم ڀريوءَ ساڻ ماڻيو.

باندري سڻ رکي رام نڻن هرڪنهن ڪيو وڃي ڌار گهن

ڀريو ڀد وندي ساڻ انندي سگريو سورج منڊل ڪيورمڻ.

ڏيکي ڏيرج سڀن سڏايو پاڻ ڀريو سرجو کٽ آيو
ڏکڻ ڀرت ۽ اُتر شترگهن پرواسي هئا پٺين سندن .

سڀني کي ڏيرج ڏيکي ڀڳوان بوءِ سرجوءَ جي ڪناري تي آيو. سدس
ساڄي پاسي ڏکڻ ۾ پوءِ هو ۽ کاٻي پاسي اُتر ۾ شترگهن هو. ٻيا سڀ پرواسي ۽
خلق سندن پٺيان هلي. ڪتبي ۾ انهيءَ خلق ۾ هئا.

اڳن ويد ۽ گائتري چند منش کن ڌاري برهمڻ. سنگ
ي پيتامهر نراڀمان چرچر-چرچر چيٽن ساڻ

اڳن ديوانا، ويد، گائتري، چند سڀ منش کن ڌاري برهمڻ سان گڏ
هئا. ڀڳوان پيتامهر ٻهري اڀان ۽ دڪ کان رهت، ۽ چڙ ٺوڙي چيٽن ۽ چو ٺوڙي
اچر سڀ ساڻ ڪري هليا.

سندر روپ ڌري ديو آيا چرتر ڪيا جي رام سهايا
کنهن ٺاڻي آيو ڀُون ڪمار وڃن چيا ڀريو اماه اڀار

سڀ ديوتائون سندر روپ ڌاري منش ديويءَ ۾ اٿي آيا. ڀڳوان ساڻن اهر
ورتاءَ ڪيو، جو سدس شان وٿان هره. انهيءَ وقت ڀون ڪمار به اٿي آيو ۽ ڀڳوان
سندر ۽ مڌر وڃن چيا.

چرن جيو ره اهر ٿون سج چند جيسين شيش
تو سيوي، کنهن مٿن سڀ گڻن ڪشت ڪلش .

ڀڳوان بوءِ هرمان کي چيو ته اي پٽ، ٿون چرن جيو ره. جيسائين
سورج، چند ۽ ٻئي آهڻ ۽ شيش ٿانگ آهي ٿيسين ٿون رهندين. جيڪر کنهن
جي نالي جو جام ڪندو تنهن جا سڀ دڪ ۽ ڪشت مٽي ويهندا.

ڌرم راءِ برهما وٽ آيو ڪنٺ سرجو اچڻ رام ٻڌايو
هليا ديو سڀ پڻ سنڪاري جي من ڀرم انوپ انادي .

اسين سڄي عمر تنهنجي ڇرن جي پريت من ۾ ساندي آهي. هاڻي انت وقت ۾ نه اسان کي اڀاڳي نه گريو. پنهنجا داس ڄاڻي اسان کي به ساڻ وٺي هلو نه سڀ سڀات سڏجن!

سنيهر مه ۾ وڃن ٻڌي سهايا ”هلو پلا“ چڱي شانت ڪرايا. وقت ڏسي سگريو اُت آيو ڪشقت جو تنهن راجا بڻايو.

پگوان سڀني جو اڻ ميو پر پر ڏسي چيو ته ”هلو پلا“. ائين چئي سڀني کي راضي ڪيائين. انهيءَ وقت سگريو به اُتي آيو جهنگي ڪشقت جو راجا بڻائي بلڪ ڏنائين.

ڄامونٽ ۽ ويڻيش ۽ ولسر نل ۽ نيل دود رڻ ڏير ڪروڙين باندر ديو اوتار اُت آيا جت ڪرپا ڀنڊار

ڄامونٽ ۽ ويڻيش، نل، نيل، دود ۽ ٻيا ڪروڙين باندر جي اڳئين جسر ۾ ديوتا هئا سي سڀ اُتي آيا جتي پگوان هو.

چيو پريو ٻڌ لڪيش سؤ ڪلپ ڪر راج تون وڃن اڻ ٿر مون شيش انت امر پر هليو اچ!

پگوان پوءِ ويڻيش کي چيو ته اي لڪيش، تون سؤ ڪلپ راج ڪري انت ۾ امر پر هليو اچ. منهنجا اهي وڃن ٿري نٿا سگهن. تون امر ٿي رهندين.

چيو ڄامونٽ ٻڌ مون پاڻي

دٻاڀر تائين رهه ائين من ڄاڻي

ڪرشن روپ ۾ ميلو ٿئي ٻڌ پيوم منهنجي ڄاڻ پوي

وري ڄامونٽ کي چيائين ته تون دٻاڀر يڪ تائين نرس. جڏهن مان ڪرشن جو اوتار ڌاري جمر وٺندس تڏهن نوسان لڙائيءَ جي ميدان ۾ واقفيت ٿيندي ۽ توکي خبر پوندي ۽ مون کي سڃاڻي سگهندين.

بہنستی وڏي پٽ ڪش کي اڀوڏا جر راج ڏيئي ۽ راج تلڪ ڏيئي ليم
سيڪاري. هڪي رام آڳيا ڪئي نه اي پٽ، ٻارن ئي مڙوان رهجانءِ ۽ راج
ليم جو خيال رکي ڏور جو راج ڪجانءِ. راجا پوئو هئا ڪهرجي، اهو خيال ڪتانءِ.

اُڻر دشا جا گهڻي هئي دُوري سڪ سمپٽ اُت هئي گهڻيوري
لو ڏٺو سو ڪرپانڌان نگر نه پيو ڪو آوڻ سمان.

اُڻر ديش، جر ڪوٽو دور هر پر اُتي سڪ سمپٽا جان ٿان وڌيڪ هئي سر
لو کي ڏٺائين. پر مکيه ڳالهه نه اڀوڏا سمان نه ڪو ٻيو شهر هيو ئي ڪونه. ڇو جو
اهو نه رام جو جنم اسٿان هو.

رت گهوڙا لڪ ڏنا ڪرپالا ڏهه هزار پڻ مڃ متوالا
لڇي رهن اندر هاڻي سدائي دگپالن جي گهڻي وڏائي.

رت ۽ گهوڙا هڪ لک ۽ ڏهه هزار پگوان کيس ڏنا ۽ متوالا هالي به ڏهه
هزار ڏٺائين. انهن کي ڏسي اندر جا هالي به لڇي ٿيندا هئا ۽ دگپالن جي چيڪا
وڏائي هئي سا به انهن کان گهٽ هئي!

سپن پٽن راضي ڪري موڪل وٺي رگهوير
برهمڻ ۽ ياچڪ سڀي پوءِ سڏيا مت ڏير.

رامچندر سڀي پٽن کي ستشمت ڪري پوءِ برهمڻ ۽ ياچڪن کي گهرايو.

گهو وستر ڏن پوڻوي گام برهمڻ راضي ڪيا پگوان.
سڀ ياچڪ ۽ اوڏپرواسي چيو انهن پڻ، اي ابناشي!

برهمڻ کي گهو، ڪهڙا، ڏن، پوڻوي وغيره ڏيئي بالڪل خوش ڪيائين.
پوءِ ياچڪن، برهمڻ ۽ پروسين پگوان کي ويٺي ڪئي نه اي ابناشي،

عمر سڄي جا اسين انراڳي اٺت سميه نه ڪريو اڀاڳي!
داس سهجهو ته وٺي هلو ساڻ ٽين سنات سڀي پگوان!

رام پوءِ ڀرتس کي چيو ته مون لڄهڻ کي نه ڇڏيو پر لڄهڻ مون کي ڇڏي وارا
هئا افسوس! هاڻي اهڙو ادم ڪريو جيئن مان به جلد وڃي کيس پنهنجي ڏاڍي
ڏسان، اي ڀرتس راج پرتو آئيئي. توکي سڀني ڳالهين جي ڄاڻ آهي. اهو ٻڌي،
ڀرتس بيھوش ٿي ڪري پيرا

هاڻ ڇاهن هي پٺان هٽائين لڄڻ بنا جڻڻ ڏکيو ٿيائين.
”هل چڱو“ چئي پٺن سڏايو ڏکي تلڪ راج ڍنگ سيڪاريو.

ڀرتس ڌرتيءَ تي ڪرڻ مهل چيو ته هاڻي، اي ڀڳوان، منهنجا ٻارن به هلڻ
ڇاهين ٿا. لڄهڻ کان سواءِ مان رهي نه سگهندس. ”چڱو هل“ چئي ڀڳوان پوءِ
پٺن کي گھرايو ۽ راج تلڪ ڏيئي کين راج ڏيئي ۽ راج جو ڍنگ سيڪاريو.

ڀوت وڏو پٽ تڪيه جنهن نانءُ راجا بڻايو دڪڻ ڳانءُ
ٻيو پٽ پشڪل جڳم پڌرو پشڪر نگر جو راجا ٿيو.
چترڪيٽو ۽ انگد رڻ ڌير لڄڻ پٽ ٻئي وڏو گنڀير

ڀرتس جي وڏي پٽ لکيه کي ڏکڻ ديش جو راجا بڻايو ۽ ٻئي پٽ کي،
جنهن جو نالو پشڪل هو تنهن کي پشڪر جو راج ڏنو. لڄهڻ جا به وار پٽ چترڪيٽو
۽ انگد، جي سرورهي هئا.

ديش اولهه جتي دڻيت اٿل جيتيا منجهه سنگرام
اٿل راجا ٿيا وير ٻئي الڳ الڳ رڪي نانءُ.

اولهه ديش ۾، جتي وڏا ٻارن دڻيت رهندا هئا ۽ جو ديش لڙائي ۽ ٻئي
وڙن جيتو هو، اتي پنهنجن کي راجا بڻايو ويو ۽ انهن ديشن جا الڳ الڳ نانءُ
رکيا ويا.

ڪش ڏني رام ايود سنڀاري تلڪ ڏنو گهڻي نيت سيڪاري
ڀائرن تي پٽ ديا ڪڇانءُ راج نيت جو ڌيان رڪڇانءُ.

سڀ سندس منهن کي ڏسي ڏکي ويا. پوءِ جي چرئن جو ڏيان ڪري
۽ هڪ ڪوڙي اچي رهيا. پوءِ کي نه اکين ۾ پاڻي هو ۽ ڏکي ٿيڻ ۾ چيائين
نه هاڻي ڪو وسعت ڪئي وئي وڃي. پوءِ پاڻ ڪوڙو وٺي وڃي ۽ سڄو حال ساڻس
ڪيائين. ڪوڙو حال ٻڌي ۽ وٺي ڪوڙي سڙو محل ۾ آيو.

وسعت هن آيو رام ڏسي اٿس چرڻ ٻيو.
سهڻا ٻڌي ۽ وقت ڏسي رام وڃڻ سمو ڏٺو
ٻڌي وڃڻ لڳڻ وڃي ڇوڻ ڌرڳه جيون بن مهيش
چرڻ ڇهي آيو سڙو ڪٺي جل ۾ ڪيو پرويش.

ڪو وسعت کي ڏسي رامچندر گهرايو ۽ ڪوڙو جي چرڻ ۾ آيو. ڪو وسعت
نه هاڻي رام اسان کي ڇڏڻ چاهي ٿو. اچي وري خيال ڪيو ته رام کانسواءِ ڪون
وري ڪوڙو. ائين ڪندي هو سر ڪناري آيو ۽ اچي ان ۾ آچي ڪيائين.

چيلو برابر جل مڙي ۾ ڪري ڏيان اکند
رام ناسم جي پي رام ڌام ڪولي خود برهمڻ

اچي ٻڌو ڇاهي جيتري پاڻي ۽ ۾ اکند ڏيان لڳائي، رام چرڻ ٺاهي
پهتو ٺاهي ڪولي اٿر سماجي وارا

رام ڌام پهتو ٺهرت لڳڻ ڇوڻون ڀاڳي
ٻڌي ويا ڪل ٿيا رام ڀرت مٿيو سڄو انراڳي.

پوءِ سان گڏ شري رامچندر به ڏاڍو ويا ڪل ٿيو، جو هنن جو چوڻ پاء
رام جي ڌام ٻڌارو هو. هنن جي سموري ڄي خوشي ڇڻ هلي وئي.

مون نه ڇڏيو، ڇڏيو لڳڻ پاء

ڏسان وڃي تنهن ڪريو اُڀاء
پر جا سنڀار جو ٿو سڌاري ڌرن ڪريو ڀرت، ويا ڪل ڀاري

ڏن ڪي جلد وٺي اچو چيو ڪريائڻان
هلو مٺي هاڻي اندر سڏيوار پڳوان.

پڳوان پوءِ آگيا ڪٿي نه مٺيءَ کي جلد اندر وٺي اچو. لڄمڻ مٺيءَ کي چيو
نه هاڻي اندر هلو. پڳوان توهان کي اندر سڏيو آهي!

هه ٽي پڳوان مٺن ڏسي پڳوان اٿيو ۽ پٺ آسڻ ڏئي
چڙهي ڪار سڃي چرن ڏوٺي پئي پٺ چرنامرت وٺي.

داس چاٿو ۽ برد سڃاڻو سڃاڻو ڪهڙي چوڻ مان ڪريان
گهڻو وقت نراس نه ڪاڌم گراس هاڻ ڏسو ٿو بک مٺان!

مٺيءَ کي مهاڀچوان ڏسي پڳوان بڪدم اٿيو. کيس آسڻ ڏنائين. اٿي چرن
ڏوٺي چرنامرت ورتائين. پوءِ ويٺي ڪيائين نه اي پوڙ، مون کي بههڃو داس
سمجهي آگيا ڪريو نه مان ڪهڙي سڃاڻو ڪريان. مٺيءَ چيو نه مون کي گهڻو وقت
ٿيو آهي ان ڪاڏي، هاڻي بک مٺان ٿو.

مٺن پايو پوچن ڏنو رگهو پئي گهڻي ويندي ڪٿي

سنتوش پائي مٺن پراڻ ٿنا ڪري آسپس چئي

مٺن موڪلايو لڄڻ پوءِ آيو رام گهڻو دک ٿيو

ڀرت آڏ پائرن سهڻ پڙجن پئي لڄڻ ڏنو.

پڳوان بڪدم سڃاڻن کي آگيا ڪٿي ۽ مٺن پايو پوچن مٺيءَ کي ڏنو وارو.
پوءِ پڳوان کيس ويٺي ڪٿي. پوءِ مٺيءَ پڳوان ڏر پراڻ ٿنا ڪري رام کي آڻيو وارو
ڏئي ۽ آخر موڪلائي وارو. لڄمڻ کي ڏسي پڳوان کي سراپ جو دک ستائڻ لڳو
جو لڄمڻ کي مليو هو. انهيءَ وقت سڀ پائو ۽ بروسڀي لڄمڻ کي ڏسڻ آيا!

چرن وندي پئي هڪ جوڙي منهن ڏسندي سڀ ڏکيا.

اڪين نڀري ڀرت گهڻو سڏيو ۽ پٺ ڏکي شبد چيا.

گرو وٺي هاڻ اچو، ٻڌي حڪم ڀرت حال گرو سان ڪيو

ٻڌي ڪٿا سڃي گرو رت چڙهي جلد محل ڏي ويو.

ڪو به ايندو نه پنهنجي سندر سرور تان هڪ ڪٿو پوئندس ۽ حياتي وڃائيندو،
اها ٻڪ سمجهه.

وڃن چيا تپسوي مٿا ”رکيا ڪريو رگھنات“
وڃن ورڻي اتهاسڪ اُٿر پوءِ نوايو هات.

لهڙي ٻوڙ پڳوان کي چيو ته ”رکيا ڪريو، رکيا ڪريو.“ سڄو حال ڪري
ٻوڙ پنهنجو سر اڙايائين.

پرپ اڇا پياوي ٻالوان دروازا من آيو سڄان.
رشي ڏسي ڪٿي لڇڻ اڳواڻي ڪري وٺيه سڄي ڪهاڻي.

پڳوان جي اڇا ۽ پاڙي ڏاڍي ٻلوان آهي! اوڏيءَ مهل دروازا رشي
دروازي تي آيو. هنڪي رشي ڄاڻي، اچڻ سندس آڏو ڪيو ۽ ٻوڙ ادب ۽ ٻرير
سان سڄي ڪهاڻي ساڻس ڪئي!

مٺيءَ چيو چاهيان اندر وڃڻ آس اندر آ رام ڏسڻ!
وڃڻ نه ڏيندين مونکي اندر پسر ڪريا ڏور اچ پڙگهر!

مٺيءَ چيو ته اي لڇڻ مان اندر وڃي ۽ رام جو درشن ڪرڻ چاهيان آه. اها
ئي آس رکي آيو آهيان. جيڪڏهن تون مونکي اندر وڃڻ نه ڏيندين ته لوڪي
سراپ ڏيندس ۽ پنهنجو راج، گهر ۽ شهر پسر ڪري ڇڏيندس.

ڪيو اپراڻه ٺاهو ٽو ڀاري ڪال ڪوم گت ٿري نه ٿاري.
ياد ڪري پرپ پڙڻ پنهنجي چيا وڃن سي لڇڻ سڏي!

پڳوان لڇڻ جا اهي وڃن ٻڌي چيو ته ڀاءُ، تون اهو سٺو نه ڪيو آهي. ڪرم
جي گندڙاڻي ٻاري آهي. ڪيترو به ٿورو جي ڪوشش ڪجي ته ٿري نه سگهندي
آهي. اهي وڃن ٻرڙو پنهنجي ٻڙڻ موجب ئي چيا.

ڏٺاڻ پال ٿنهن سمجهي لڇڻ چيا مٺي بنهه سندر وڃن
ترت لڇڻ وڃي خبر ٻڌائي وڃن ٻڌي ٻاهر آيو رڳيرائي.

ڌرمراءَ لڇڻ کي ڏٺاڻ پال سمجهي رام ڏي موڪليو ته کيس اطلاع ڪري
ته ڌرمراءَ آيو آهي. لڇڻ سمورو احوال وڃي رام سان ڪيو. رام اها خبر ٻڌي
ٻاهر دروازي تي آيو.

مٺيءَ ڏسي ڀرپ ڪيو پرناءَ ڏسي آدر ڀاتو دل آرام
ارگهه ڏيئي ۽ آسٺ وهاريو منور مک سندر وڃن اُچارو.

مٺيءَ کي ڏسي ڀڳوان وندنا ڪئي ۽ گهڻو آدر ستڪار ڪيو. آسٺ تي
وهاري ۽ ارگهه ڏيئي پوڄا ڪئي. تڏهن مٺيءَ (ڌرمراءَ) تمام مٺي ٻاڻي
پنهجي سندر مک مان ڪڍي.

ٻڌ سرويگهه ڪرپال مهيش آيس ڪري آءُ منور ويس
هڃون هتي به ٿيون نه ڪو جتي ايندو ٿيون ته مرندي سو.

يرراءَ چيو: اي ڀڳوان، مان مٺيءَ جو ويس ڪري آيو آهيان. انهيءَ ڪري
هت توکان ۽ مونکان سواءِ ڪو ٿيون ماڻهو اچڻ نه گهرجي. پر جيڪڏهن ڪو به
ٿيون ماڻهو ايندو ته نشي سمجهو ته اهو مرندي!

لنڀ ٻڌندو ٻيو سراپ ڏيان وشن مهيش برهم ڪين ڇڏيان.
ٻڌ لڇڻ وڃي در تي ويهه ايندو ٻڌندو نه رهندي ڏيهه
خبر ٻڌي ڪو اندر جي آيو سندر ٻڌن ٿنهن سمجهه وڃايو!

ڌرمراءَ جا چيل وڃن ڪير به ٻڌندو ته کيس هو سراپ ڏيندو، پوءِ هو
چونه برهما، وشنو يا مهيش ٿي هجي! اهو ٻڌي، رامچندر مڃاراج، لڇڻ کي چيو
ته تون دروازي تي ويهي نظرداري ڪر جيئن اندر ڪير به نه اچي. جيڪڏهن

جڪ جي شڙا سان پوڄا ڪئي. پوءِ شري وسنت سان گڏجي راجا جيڪ. کي
بهڃائڻ لاءِ ڪجهه پنڌ اڳتي ويو. پاڻ به ساڻ هئس. پوءِ برهمڻن کي گهرائي پڳوان ويٺو.

سڀ مٺي ويا پنهنجي ڌار ڀاڻو رام ٿڌهن بسرڻ!
پرواسي پڻ سڀني ڀڌاريا پراڻ ٻڌي سي گهر سڌاريا.

سڀ رشي مٺي نه موڪلائي پنهنجي پنهنجي آشرم ڏي هليا ويا ٿڌهن
پڳوان جي من کي گورو آرام آيو. پرواسي به رامچندر سان گڏجي سندس درشن
ڪرڻ لاءِ آيا ۽ پٺن کي ڏسڻ سان اکيون ٿڌيون ڪيون. سڀ پوءِ پراڻن جي
ڪٽا ٻڌي پنهنجي گهر ڀڌاريا.

ائين ڪندي ڪجهه اوسر گذريو لوڪ پنهنجي وڃڻ وقت ٿيو.
وڃڻ گهڙيءَ پڻ برهم سڃاڻي هڪو نارد ڏيئي سمجهائي.

اهڙيءَ طرح ڪجهه وقت گذريو. پوءِ پڳوان سوچيو ته هاڻي سندس پرم ڌار
وڃڻ جو وقت اچي ويجهو ٿيو آهي. برهما به اهڙو اشارو ڪيو هو ۽ نارد مٺيءَ
کي سمجهائي شري رامچندر ڏي ابوڌيا موڪليو ته رامچندر کي ياد ڏياري!

ڌار پنهنجي رام اچڻ ٿو چاهي ڌرم راج کي چڱج سمجهائي
ويو برهما وٽ سڀ سمجهي ڌرم راءِ رڌي رام وڪي.

نارد پوءِ برهما وٽ ويو ۽ کيس چيائين ته هاڻي پڳوان پنهنجي ڌار اچڻ
چاهي ٿو. ڌرم راءِ به برهما جي آڳيا مڃي، دلير رام جو نالو سمريندو ابوڌيا بر آيو.

پير آيو ابوڌيا نگر مٺن جو وڻ ڪري
تيجبران سڄو سندس مرگهر ڪل چيلهه ٿوري.

ڌرم راءِ مٺيءَ جو وڻس ڪري ابوڌيا بر آيو. سندس سڀني ۽ سندس صورت
هئي. نوجوان ٿي لڳو. منهن به ٿيڃ ٻڪي رهيو هوس. ڪمر به هڻڻ جي ڪل
وڌايل هئس.

آندو سنگاسن مٿين جڙت سبيھ تنهن چڙهي
ٿيو الوپ پاٽال ڏي مهما نه ڪنهن ورڻي.

پوءِ هڪ مٿين جڙت سنگاسن آڻي سڀا کي انهي چڙهي پاٽال ڏي هليو
ويو. اها مهما نه ورڻن ٿي نٿي سگهي.

چرتر ڏسي لڇڻ حيران ٿيو اکين اجهل جل وهي هليو
ڀڳوان منيءَ پڻ من ۾ ڄاتو هاڻ پنهنجو هوندو سبيھ سڃاتو!

لڇڻ اهو ڏسي حيران ٿي ويو! هنجي اکين مان جل جي ندي وهي هلي!
ڀڳوان ۽ مني به دل ۾ سمجهيو ته سڀا ڳالهه کي سمجهي پنهنجي لوڪ هلي ويندي.

ڀٽن سهت ڀرپو ايوديا آيو دان ڪيو يڪ ڀورو ڪرايو.
جنهن پرڪار ديون جي آگيا ڪروڙ دفعا ڪٿي پوري سا.

سڀا جي پنهنجي لوڪ وڃڻ کانپوءِ شري رامچندر ڀٽن کي وٺي ۽ منيءَ
کان مرڪلائي ايوديا آيو. دان ڀڄ ڪري يڪ ڀورو ڪرايو ۽ جنهن به طرح ديوتائن
آگيا ڪٿي، ڪروڙين دفعا انهيءَ جو پالڻ ڪيو ويو.

ڪروڙين گايون شهر ڏن ڌرڻي ڏنا ڀڳوان سگهن نه ورڻي
قسم جدا جدا ڀڄڻ ٺهرائي منين موڪلايو ڪاڄ ڪارائي.

ڀڳوان ڪروڙين گايون، ڏن، شهر، ڌرڻي دان ڪيا. انهن جو ورڻن تي
نٿو سگهي. پوءِ منين کي گهرائي کين اتر ڀرڻ ڪارائي کائڻ موڪليو.

جنڪ جي ڀوڄا ڪري موڪلايو ڀٽن ٻنهي پڻ سيس نواب
آيو گروه سان جنڪ ڀڄائي ڀرپو ويٺو سڀ برهم سڌائي

راجا جنڪ جي به ڀوڄا ڪري کائڻن سڀني موڪليو ۽ رام جي ڀٽن به

منيء جا اهي شب وڃن ٻڌي پڳوان اکيون کوليون. والميڪ ٻوءِ پڳوان کي
کائي سان کڻي لڳايو.

پريو ڏسي من گهڻو خوش ٿيو هر هر سارهاڻي ڀاڳ ڀيو.
جيئن سيمه هلي لڇڻ بن آندي کڻا ٻڌائي مٺي مٺي پاندي!

پريو کي مٺي. ڏسي گهڻو آند ٻالو ۽ هر هر پنهنجي ڀاڳن کي سارهاڻي
وهيو هو. ٻوءِ جيئن لڇڻ سيمه کي بن ۾ ڇڏي ويو هو، هو بههوشي ۾ هئي،
مٺي گهمندو آئي ويو، وغيره کيس سڄي خبر ٻڌائين.

کڻا کڻي لوڪش ساک ڀري شو وشدو سوريم ساکي ڪري
پريو ٻڌن ٻوءِ ڇاڻيءَ لڳايو اهڙت چٽڪاري لشڪر جوابو.

والميڪ ٻوءِ اڌ ڪش جي جنر جي کڻا، ساک ڀري ۽ برهما، وشو ۽ شو کي
شاهد ڪري چئي ٻڌائي. ٻوءِ پڳوان پنهنجي ٻڻن کي ڇاڻيءَ سان لڳايو ۽ امرت
چٽڪاري لشڪر کي نه جترو ڪيو.

ڀرت آڌ سڀ ڀائر جاڳيا لڇڻ آيو وٽ سيمه ماڻا.
رام اُتان وري لڇڻ گهرايو حڪم ڪيو هنريمت سهايو.

ڀرت، شترگهن ۽ لڇڻ نه جاڳيا. ٻوءِ لڇڻ سيمه ماڻا وٽ آيو جتان رام کيس
گهراي حڪم ڪيو ۽

وڃن اهي مڇ منهنجا ڀاءُ لوڪ پنهنجي وڃي کيس چٽاءُ
لڇڻ وڃي اڳيان سيمه سرنايو حال سمورو کيس سمجهايو
هري اڃا پڻ اها سمجهي هزار ڦٽن شيش اڳيان ڪڍي.

اڄن سينا وٽ وڃ ۽ کيس ڇڏ ۽ هو پنهنجي لوڪ هلي وڃي. لڇڻ ٻوءِ
سيتا جي وٽ ويو ۽ کيس سموري ٻالو سمجهائي ويئي. ٻوءِ شيش نانگ هزار
ڦٽون اچي ڏيکاريون.

اُتر ڪپڙا، زبور، سڀ رڄ باندرو ۽ گهوڙو ڪاهي آشرم ۾ آيا ۽ اچي مائو
 کي مٿو تيڪي سڀ اچي پيمت ڪيا. ٻئي باندرو ۽ پوشو ڏسي سينا اُنهن کي
 سڃاڻي بيهوش ٿي ويئي ۽ ڌرتيءَ تي ڪري پئي. انهيءَ وچ ۾ مني والميڪ آيو
 جنهن کي سڀ وڃي ڪري چيو ته اي پتا،

سگريو هنومان ڄامونٿ ٻاوان نل نيل پيا
 شترگهن ڀرت لڇڻ رام سميت رڻ ۾ مورچت ڪيا
 پت ڪيو ڪرم اهو آ آڌرم وڌ مونکي وڌو ڪيو
 سوچ ڇڏي ڇڏن اگر گڏي پتي سان گڏ سرير ويو.

اي پت، توهان سگريو، هنومان، ڄامونٿ، نل ۽ نيل، شترگهن ڀرت ۽
 لڇڻ کي لڙائيءَ ۾ بيهوش ڪيو آهي اهو توهان سڄي ڪيو آهي. آڌرم آهي.
 مان هاڻي وڌو ٿي پيس! هاڻي ڳڻتي ۽ پيا ويچار ڇڏي ڇڏن ۽ اگر تيار رکو ۽
 چتا لاهيو. مان پتيءَ سان گڏ سرير تياڳينديس! ستي ٿينديس!

من ڌير ٻڌي سڀي آئت ڏي لوڪش سان رام طرف ويو
 ڏسي ميدان ۾ من ٿيو حيران ۽ دل ۾ گهڻو ڪليو
 رت ڏسي ڀرپ ستل پسي من وڌي اڳتي ويو
 اُٿو ڀڳوان، ٻه پت ٻاوان کين گهڻو ارمان ٿيو!

والميڪ پوءِ سينا کي آئت ڏنو ۽ ٻنهي ٻالڪن کي ساڻ وٺي لڙائيءَ جي
 ميدان ۾ ويو. ميدان جي حالت ڏسي ۽ ٻالڪن جي سورهيائي ٻڌي ڏاڍو خوش
 ٿيو. گهوڙي ۽ مٿرن کي ڏسي ۽ اُنهن کي سڃاڻي رامچندر جي اڳيان وڃي بيٺو
 ۽ چوڻ لڳو ته اي ڀڳوان، توهان جا ٻه پت توهان جي اڳيان بيٺا آهن. هنن کي
 گهڻو ارمان ٿيو آهي. ڏاڍا پالي هاڻي اٿو.

ٻڌي منور وڃن ٻين جا ڳڀو رهيو پتي دڪ هرڻ
 ڪلي ڪوليا ٻڌي نيڻ ردي لڳايو ڪٿي مٺي.

ٻوڙ ۽ ٻانڊر اڳتي وڌي آيا. انهن کي اڀندو ڏسي لڙ ٻڌندي ڏٺي
کي سڌو ڪيو ۽ پاڻ کي ڪشي اهڙو ته زور سان غبون جو سگر ٻوڙ ۾
ٻوڙ وڃي ڪريو.

وڌيو ڄاموڻت ڪروڙ ڪري ٻيو ڪشتي ڪش ساڻ لڙي
شڪت پنهنجيءَ سان ڪش ڪرايو
ٻڌي هٿ پير پڻ مٿي ڦيرايو.

ڄاموڻت ڪروڙ ڪري وڌي آيو ۽ اچي ڪش سان ڪشتي لڙڻ لڳو.
ٻڌندي ٻه ٻه شڪتيءَ سان ڪش کيس هيٺ ڪرائي، هٿ پير ٻڌي گهمائي
گهمائي کڻي ورتو ڪيو!

ٻوڙ ٽهان هنومان ٻڌو گهوڙي اڳيان وڃي کيس رکيو
رڪاوڙو اُت لڙي ڪش ويو جتي رام هيو.

ڪش ٻوڙ هنومان کي ٻڌي گهوڙي جي اڳيان وڃي ورتو ڪيو ۽ لڙائي
انتي رڪاوڙيءَ لاءِ ڇڏي پاڻ اوڏاهين ويو جتي رام هيو.

رام ڏٺو اُتي رت ستل موتيون پئتي پير لڳي ٿيل
لڇڻ، ڪپڙا ۽ پوشڻ انيڪ گهوڙو لڏي گُٽي هنڱ سمهت.

اُتي ڏٺائين ته شري رام چندر رت تي ستل هو. هو اهڙو ڏسي پئتي موليون
ٻوڙ ڪجهه لڳي ٿيل هو. ٻوڙ لڇڻ، سندر ڪپڙا ۽ قمپي پوشڻ انيڪ ٻوڙ ڪارن جا
لڏي گهوڙي تي کڻي هنومان کي نه کڻي ڪيا پر آيو!

اُتر ڪپڙا ٻوڙ پڻ رڃ ٻانڊر ساڻ گهوڙي آشرم هليا
سڀي اڳيان رکيو ۽ مٿو تيڪيو ڀيٽ ڪيا زيور ڀلا
ڏسي ٻانڊر ٻڌي بيوش ٿي وئي ڪري سا ڏرن پئي
ان وچ منور آيو گهر سڀي گهڻي وينتي ڪئي.

رڳو ڪل هو ٽين پوءِ لاڪاريو ويروڏا ڪري هڪ هڪ ماريو
انگد هنومان جوڏا پارِي وڻ پربت ڪٿي آيا هڪواري.

پوءِ رڳو ڪل جا موليٰ، لَو ۽ ڪش دشمنن کي لاڪارڻا لڳا ۽ هر هڪ
ويز کي ويا ڌرتيءَ تي ڪيرائيندا. انگد ۽ هنومان بهارَ ۽ وڻا پئي، اُهي هٿن ۾
ڪٽي ميدان ۾ آيا!

ڪاوڙ ڪري وڻ جبل هڻي وڙهڻ لڳا پڻ پالا ڪٽي!
ڀائرن مٿان هنيا ڪروڙ ڪري ڏنگي مچي هاڻي سور ٿئي!

بئي ڪاوڙجي وڻ ۽ جبل پئي بهين ڀائرن مٿان اڇلائڻ لڳا ۽ پالا ڪٽي
وڙهڻ لڳا. پر انهن سڀني جو اثر اهڙو ٿيو، جهڙو ڪو مچر هاڻيءَ کي ڇڪ
پائي ۽ هاڻيءَ کي سور ٿئي!

لَو هڪڙي، ڪش ٻئي کي ڪيرايو جامونٽ سگريو وٽ آيو
ڪيون لڙايون مون به هزار لڙيا جيتيا سڀ مون هڪوار

لَو ۽ ڪش جڏهن انهن ٻانڌرن کي جيتيو تڏهن جامونٽ سگريو وٽ اچي
چوڻا لڳو ته اي ڀائي، مون ڪروڙين لڙايون هن سرور سان لڙيون آهن ۽ سڀني
شترن کي اهداريءَ سان جيتيو آهي.

تڏهين لوڪن ٻالڪ ٻلي سڳهي نه جيتي ڪو
هل ته لڙي ڏيون ڀران پئي پلا لائق جنهن جو

پر هي ٻالڪ اهڙا ته ٻلوان ۽ ويز آهن جو تڏهين لوڪن ۾ ڪير به کين جيتي
نه سگهندو. سنسار ۾ اُمر نه ڪير به ڪونهي. هاڻي هل ته هلي لڙون ۽ ٻران
ڏيون ۽ پنهنجو لائق ڀڄ هلي پراپت ڪريون.

رڃ باندرو پوءِ آيا وڏي لَو ڪمان ڪٽي پنهنجي سڌي!
باط ٿاڻي تنهن اهڙو ڇڏيو سگريو ست يوجن اڏي ويو.

ميدان لڙڻ مون سامهون آئين شرم اٿيئي ڪو ڪٿي لهجي!
اڪين اڳيان منهنجي وچ هٿي مري ويندين توکي ڪنڀون ڪٿي!

تون منهنجي اڳيان لڙائي لڙڻ آيو آهين! توکي شرم نٿو ٿئي ۽ لهي نٿو
ٿين؟ منهنجي اڪين اڳيان ٿري وڃ. توکي شايد مؤمن جو سڏ ٿيو آهي ۽ ان جل
اهي ڪنڀو آهي. مري ويندين! آدم، نالائي.

خار مان آيو گدا ڪٿي ٽڪر ڪٿي ٿو پاڻ هڻي
پاڻ هنيا ست ڪروڙ ڪري ڇڏيو ويڻش ڌرن ڌري!
ڪرندي ويڻش شول هلايو بجلي جان لو شرير سمايو.

ويڻش رهي نه سگهڻ جهڙا لفظ ٻڌي خار مان گدا ڪٿي آيو! پر ٿو هڪ ئي
پاڻ سان گدا کي ٽڪر ٽڪر ڪري ڇڏيو. پوءِ ٿو ڪروڙ ڪري ويڻش کي ست
پاڻ هنيا جن جي لڳل سان هر ويڻش ٿي ويو ۽ ڪري پيو. پر ڪرڻ مهل هن
ٿر شول هلايو جو بجليءَ وانگر ٿو جي بدن ۾ گهڙي ويو.

ٿر شول ڪڍي وڌيا ڀاءُ ٻئي پاڻ ماري هڪ دليست
جامونٽ سگرينوئل انگڊ تي پڻ جيت.

اهو ويڻش جو هيل ٿر شول ڪڍي ٻئي پاڻ اچي وڌيا ۽ دليست کي هڪ
پاڻ به هنيا آهن. جامونٽ، انگڊ، سگرينوئل ٿي وڃي وڌاڻ ڪرڻ لڳا.

وڻ پربت ڪٿي آيا هر شائي مٽي جيان ٿو ڇڏيا اڏائي
ڪري پاڻن سان باندر گهايل ڦل ڏنو تنن ڀاڳه سمايل

باندر پوءِ وڻ ۽ پربت اکڙي ڪٿي آيا. پر ٿو انهن کي هڪ ئي پاڻ هڻي
مٽيءَ وانگر آڪاش ۾ اڏائي ڇڏيو. پوءِ پاڻن سان سڀ باندر گهاٽي، هر ڪنهن
کي ٻيٺجي ڪرمن جو ڦل ڏنو.

وڀيشٽ آڌ وڊر ڌرن سڌ ڀر جن جيتيو رانـوڻ
برههڻ ٻارن جنگ جيتي جن ٽن اڳيان بيوس چڻ
ڪل جي لڄ سمجھي پنهنجي اڄ رڻ موٽي هليا
وڻ ٻهاڙ ٻڙي سڀ شوڪ چڙي جنگ ميدان ويا .

وڀيشٽ آڌ وڊر، جيڪي ٻرڻي ۾ ٻرندڙ آهن، جن رانوَ کي جيتيو، سي
هنن بالڪن جي اڳيان، جن لڙائي جيتي آهي، بيوس بڻيا آهن. هاڻي ڪل جي
لڄ بچايو، اي وڊرو. پوءِ هو اهو سمجھي ميدان ۾ موٽي آيا ۽ وڻ ٻهاڙ ٻڙي لڙڻ
شروع ڪيو.

ساوڌان ڪڍي ٻاڻ سڀ لڙ هليو ٻـلوان
وڊر وڀيشٽ سامهون ويو ڪاوڙ ڪري جوان !

لڙ پوءِ دشمنن کي تيار ڏسي ۽ ساوڌانيءَ سان سڀ ٻاڻ ڪڍي لڙڻ لاءِ ميدان
۾ آيو. هو وڀيشٽ جي سامهون ٿيو ۽ خار مان چوڻ لڳو ته :

اڙي مـورڪ لڄي ٿڌو ٿڌين ڀاڱ مارائي شـٿرو ملڻين ؟
پتا سم ڀاڱ وڌو جو تنهنجو نار رکي گهر ورڻو پنهنجو

اڙي وڀيشٽ مورڪ ٻڌ، تون پنهنجي ڀاڱ کي هٿ سان مارايو آهي ۽ دشمن
سان اڇي مليو آهين. تنهنجو وڏو ڀاڱ پتا سمان، تنهن جي زال کي پنهنجو ورڻو
سمجھي ڪڍي گهر ۾ رکيو اٿئي ! واھ !

سڌيو ڀاڱي تنهن ماءُ لڪ وار ڌرم اهو ڏـو بڻائي نار!
مر ٻڌي يا زهر ڌرو ڪائي ڪاٺ پنهنجو سر اڌم اڻيائي !

اڙي ڀاڱي، تو ڪيترائي ڀيرا اُن کي ماما ڪري سڏيو هوندو ! انهيءَ کي
ڪڍي زال بڻايو. هيءُ هجڻي ! اهو تنهنجو آهي ڌرم ! نيچ، ڀاڱي وڃي سمنڊ ۾
ٻڏي مر يا ڪو زهر جو ڌڙو ڪاڏ يا وري پنهنجو سر ڪاٽي ڇڏ !

ونش ڄاڻڻ بن ٻڌو اي ويو پاڻ هٿان ڪيئن ڪومل شريرو؟
نانءُ سڀيڻ مانا جنڪ جي ڄاڻي پالڻو والميڪ ڪري پلائي.

اي ويو والڪو، ها توهانجي ونش ڄاڻڻ جي توهان جي ڪومل شريرو
ڪيئن پاڻ هٿان؟ ٻالڪن چيو ته اي راجا، اسان جي مانا جو نالو سڀيڻ آهي، جا
جنڪ جي پٽي آهي! پالڻو اسانکي والميڪ رشي آهي!

پتا ونش جي خبر نه ڪا لڙ ڪش نانءُ آهن اسان جا
ٻڌي اها ڳالهه دل رکي ٻالڪ مارڻ نه ليڪ سمجهي.

اي مهاراج، پتا جي نالي جي اسانکي خبر ڪانهي. اسان جا نالا آهن لڙ ۽
ڪش. رام اهو ٻڌي سموري ڳالهه سمجهي ۽ دل ۾ کڻي وئي ۽ ٻالڪن کي هاڻي
مارڻ ليڪ نه سمجهيائين.

منهنجا جوڏا اڄهو ويو اچن اچي توهان سان اهي لڙن!
ائين چئي انگڊ نيل سڏايو ڄامونٽ سگريو گهرايو!

منهنجا ويو سماهي ۽ سڻائي ٿي توهان سان لڙڻ لاءِ اچن ٿا ۽ اهي اچي
اوهان سان لڙائي ڪندا، ائين چئي، پڪران انگڊ ۽ نيل، ڄامونٽ ۽ سگريو کي
ٻانڌو سڏ ڪيو.

سگريو انگڊ ويڙهڻ ڄامونٽ دڙيٽن نساڪ
هنومان دود مينڌ نيل سڀ بنهه هئا جي لائق
تڏهن دم پنهنجن سڀ پاپ هڙڻ ڪاي چيو رگهويرو
ڀرت شتوگن بيهوش پڻ لڄڻ پيا سڀ سڏيو!

پڪران ٻڌو سگريو، انگڊ، ويڙهڻ، ڄامونٽ ۽ ٻين دڙيٽن جا سرومن ٿن کي
سڏايو. هنومان، دود، مينڌ، نيل ۽ نل، جي لڙڻ ۾ ڀڙوڻ هئا ٿن کي نه ڪلي
پڪران چيو ته اي ويرو، توهان کي لڙائي لڙڻ جو فخر آهي، هاڻي لڙائي ڪريو.

وڏيون چوليون رت نديءَ ڇليون

جوانن لاشون وهي هليون

دوت موتي وري ايوديا آيا سڀ سماچار رام ٻڌايا.

رت نديءَ جي وهڪري ۾ وڻن جون لاشون به وهي رهيون هيون ۽ وري ڪناري سان لڳي موتي رت ۾ ئي پيون. دوت موتي ايوديا ۾ آيا ۽ سمورو حال اچي شري رامچندر سان ڪيائون.

رام دڪي ٿيو خبر ٻڌي يگ ڇڏي ڪئي فوج ڪئي

هليو ڪاوڙ جي رام ڪرپال اُت آيو جت فوج بيحال!

من ٻالڪ ڏسي سندر سهايا سر نمائي ٻاڙ گهرايا.

شري رامچندر اها خبر ٻڌي ڏاڍو دڪي ٿيو ۽ يگ ڇڏي وڏي فوج ڪئي ڪيائين. گهڻي ڪاوڙ جي ڪري تڪڙو ئي تڪڙو اُتي آيو جتي ڀرت ۽ ٻي سڄي فوج بيحال پئجي هئي. هن ٻڌو اهي مني ٻالڪ ڏٺا جي بلڪل سندر ۽ دل ڇڪيندڙ هئا. ڀڳوان ٻڌو ڪين سر نمايو ۽ پاڻ ڏي سڏيائين.

سڏي پڇيو پنهنجن ٻالڪن مات پتا جو نانءُ

ديش شهر ۾ خبر ڏيو. جيم پاتو سنگرام!

اي ٻالڪو. توهين پنهنجي پتا مانا جو نالو به ٻڌايو ۽ ڪهڙي ديش ۾ رهندا آهيو؟ توهان لڙائيءَ ۾ وڏن وڏن وڻن جي جيتي سوڀ پائي آهيو.

ڪٿو شستر ۽ ڇڏيو ڪهاڻيون ڇا يڌ ڪيتر ۽ اهي رهاڻيون!
ڪيتر لڙائي گيديٿو سوچ ڇڏيو هٿيار ڪٿو!

اي راجا هٿيار سنڀاليو ۽ اهي ڪهاڻيون ڇڏيو. ڇا يڌ ڪيتر ۽ ڇا اهي ڳالهيون. لڙائيءَ جي ميدان تي اهي ڳالهيون ڳالهائڻ گيديٿو آهي. هاڻي سوچ ڪي ڇڏي پنهنجا هٿيار سنڀاليو ڀڳوان!

سڄي باندو سٺا، ڌرتيءَ تي بيهوش پيئي هئي. ڪوبه باندو سڄي لڳس ڪونه اچل هو. پوءِ سڄي سٺا کي پڙهيءَ تي بيهوش پيل ڏسي ڪروڙ ڪري هڪ ٻاڻ لڙي ڇاڻي ۽ ٻيڙ هنيون!

مورچا لڙي ٿي ڌڙن ڪريو هوش نه تنهن هڪ ڌرو رهيو!
ڪش ڊڪي ٿي ڪروڙ ڪري ٻاڻ ڪئن هڪ ڏنش ڌري

لڙو مورچا ٿي ڌرتيءَ تي ڪري پيو. کيس ڌرو به هوش نه رهيو. ڪش اهو ڏسي ۽ ڊڪ کان ڪروڙ ڪري ڏنش تي هڪ ڪئن ٻاڻ ڇاڙهيو.

چڪي ڪن تائين ڏنش کي ٿاڻي

ٻاڻ هنيا سڙ پوت کي هاڻي

ٻنهن لڙائي لڳي گهنگهور مڇي ميدان ويو ڏاڍو شور.
ڪش ڏنش کي ڪن تائين چڪي هڪ سڙ ٻاڻ پوءِ کي هٻاءِ سٺهن وٽن جي وچ ڏاڍي سخت لڙائي لڳي ۽ سڄي رڻ پوءِ به شور مچي ويو!

ميدان لڙائي سمهيل پوت لڙي ڪش ڇاڻيءَ لاءِ
مات گرو چرن پڻ وندي رڻ جيتيو جيه پاء!

پوت نه بيهوش ٿي ڌرتيءَ تي سمهيل هو. اوڏيءَ مهل لڙو وري ڪش ڏي واپس ۽ کيس ڇاڻيءَ تي لڳائي ٻار ڪيو. مانا سٺا، گرو والميڪ کي وندي لڙائيءَ جي ميدان ۾ جيست پراڻت ڪاٺون.

دؤت آيا وڻڻ خبر چار پوت سٺا ڏي ڪري نهارا
رت ندي وهندي ڏسي ڊنا وهي هليا وڻ هٽ گهٽا!

ابوڏا مان پگرن چار دوت خبر چار لاه لاءِ ميدان ڏي موڪليا هئا. انهن پوءِ جي سڄي سٺا بيهوش ڏي ۽ پڻ رت جي ندي وهندي ڏٺائون، جنهن ۾ رت، ڪپڙا ۽ هاڻي لڙهندا ڏٺائون.

ڀريا ڀرت جي ساهون وڃن حال ڏسي تن مڃيو تنڊير
جس وٽ هنومان سگريو پئتي پهاڙ وٽ آيا جر جيرو!

ٻئي وڃي ٻالڪ ٻوڙ ڀرت جي سامهون ٿيا. باندرون اهو ڏسي مڃيو نه
هاڻي اسانجي تنڊير ڪٿي آهي! جاهدات ۽ هنومان ۽ سگريو ٻوڙ پهاڙ پئي آيا.
وڃارن جر جيون کي پگهرن جي ميا سڃڻ، پر نه آئي!

ڪليو ڪونڌر باندري ڏسي ڀاءُ چيو ٻڌ ڀاءُ!
اڄ جيتيئندس وڃي ڀرت باندري ڪيان نه ڇڏي!

ڪش راجڪمار باندري کي ڏسي ڪليو. هن ڀاءُ کي چيو: اڄ مان وڃي پوت
سان لڙي ڪيس ضرور جيتيئندس. باندري کي نه اصل چٽندس به ڪين ۽
ساڻن ڪين لڙندس.

پر پڻ ڪڏي ڪڏي ڪري وڃي سرسوتي شيش نه ورڻي
چرتر انهن ٻڌ جبل ڪماري گهڻا ماريا تن باندري پاري.

السيداس چوي ٿو نه پگهرن جي بنهين پٽن جيڪي ڪم ڪري ڏيکاريا ۽
وڃا ڏيکاري تنهن جي بيان ڪرڻ جي شڪتي نڪي سرسوتي کي آهي ۽ نه
شيش کي. اي پراڻي، هنن گهڻا چرتر ڪيا ۽ گهڻي پراڻ باندري ماري.

ٻئي پائڙ وٽ ڀوڙ رتن باندري ڏسي تن لهجي ٿين.
تير ٿاڻي جو ڪش هلايو سگريو انگڊ بيوش بڻايو.

ٻئي پائڙ لڙائيءَ جي ميدان ۾ گهمندا ڏسي باندري بلڪل لهجي پيا ٿين!
ڪش جيڪو پاڻ هلايو تنهنجي اثر ڪري سگريو ۽ انگڊ ۽ پيا باندري بيوش ٿي ويا.

سڄي سٺا پئي ڌرن بيوش

رهيو نه باندري هجي جنهن هوش!

فوج ڏسي ڀرت گهايل گهاٽي پاڻ هينو هڪ ٺوڪي ڇاڻي.

اڄ لڙائي ۾ ٿو ڪي اهو سڌو وڃو ڏس! سڀ ڪلڪ ٿيندڙا پوءِ کوسا
گڏ ٿي مٽي ويندا. اهو ٻڌي انگڊ ڪي ڪروڙ آيو. هن هڪ وڏو ٻڙ ڪڍي
مٿان ڦٽو ڪيو.

ايندو جبل ڀاري ڏسي ڪٽ ڇڻ جهٽ ڪيو.
جنهن ٻل انگڊ هو ڦٽو ڪٽو سو ٻل ڀٽ ڀڙو!

ٻڙ ڪي ايندو ڏسي ڪش انکي ڪٽ ٻڙ ڪري ڇڏيو. اهڙيءَ طرح انگڊ ڪي
جنهن ٻل جو ڦٽو هو سو ڀڙو ٿي پيو!

ڪش وري ٻڙ اُهي هلايا نيل انگڊ آڪاش اُڏايا
ايندا ڏٺا ٻيا باندرو ڀاري ٻڙ هڻي گل سڏن سهاري!

ڪش نه اهڙا ٻڙ هلايا جن جي ڊگهائي سان نيل ۽ انگڊ نه آڪاش ۾ ڪم ٿي ويا!
وري ڪش ٻن باندرو ڪي ايندو ڏٺو. انهي ۾ ٻڙ هڻي ٻڙ ٿي ڪيرائي
سهاري ڇڏيو.

هٿ هٿ ڪڪ جان پيا اُڏن هوا لڳي ٺڪي ڏرن ڪون!
ڪن آڪاش ڪن ڏرن مٿان ”شون ڀڙو ڪو آهيون اسان.“

ڪهڙي آڪاش ۾ ڪهڙي ڏرتي ۽ مٿان پئي نيل ۽ انگڊ هرا جي جهلڪي سان
اُڏن ٻو ڏرتي ۽ ٿي نه ٻيا ڪون! تنگ ٿي پگروا ڪي چوڻ لڳا ته ”اي ٻڙ ٿون
اسان جي رکبا ڪر. اسين تنهنجي شون آهيون.“

اسين هٿاسين وس اڀيان ٻل تنهنجي جي وهي ڪل ڪان
ٻنهن باندرو ڪش ٻڙ هڻي دين ڄاڻي ڪين ڇڏيو ڪٿي!

اي پگروا، اسين اڀيان جي وس هٿاسون. اسان تنهنجي شڪيءَ ڪي نه
سمجهيو. اسانکي ٻل ٿي ڦٽو هو! پوءِ ڪش هڪ ٻڙ هڻي هنن ڪي ڏرتي ۽ ٿي
اُڏو ۽ ڪن ٻل سمجهي، دين سمجهي معافي ڏني!

سڀ باندر هڪ ئي زور سان ۽ گڏجي وڻ ٻٽي آيا، جي ڌرتيءَ مان
اڪڙي مٽي ڪڇيا! سڀني اهي وڻ وري لڙ ۽ ڪش مٿان ٿٽا ڪيا پر لڙ هڪ
ئي ڪن ۾ سڀني کي ڇڏيو ۽ ڌرا ڌرا ڪري ڪٽي ٿٽا ڪيا.

ڪن هڪ ۾ ٻاڻ ائين هڻن شترو و منورث مٽيءَ ملن.
ڪروڙ ڪري لڙ ٻاڻ ڦٽڪاريو. وڃن سڀن کي ڌرن سمهاريو.

بالڪن هڪ ڪن ۾ اهڙيءَ طرح ٻاڻ هيا جو هنن جي ڪوشش نڪتل ٿي
ويئي. پوءِ لڙ هڪ ٻاڻ اهڙو هنيو جو سڀ دشمن بيهوش ٿي ڌرتيءَ تي ڪري پيا.

بنهين ڀائرن ڀٽ اهڙي لڙي ڪيا باندر سڀ صاف!
تنهن پوءِ وري آيو ڀرت سمجهي وڌ خلاف!

بئي ڀائر ڀٽ اهڙيءَ طرح لڙيا جو سڀ باندر جيتي ميدان صاف ڪيائون.
پوءِ ڀرت آيو، جنهن وڌاڻا کي پنهنجي خلاف سمجهي ڀڳيءَ دل سان لڙائي ڪئي.

ڇچ باندر پيا گهايل ٿي ٿيا گهاون ڪان گهڙو ڊڪي!
ڄامونٺ پوءِ راءِ گهرايو انگڊ آيو ۽ هنومنت به آيو.

سڀ ڇچ باندر گهايل ٿي، درد کان، گهاون کان دانهون ڪرڻ لڳا. ڀرت
پوءِ ڄامونٺ کي سڏايو جنهن سان انگڊ ۽ هنومان به گڏجي آيا.

ڪش انگڊ چيو: ٻالي ڪمار! ٻل تنهنجي جي سڌ سنسار!
پيءُ مارائي ماءُ پين ڏئي شرم وڃائي ڪيدين شان لڙي!

ڪش پوءِ انگڊ کي چيو ته اي ٻاليءَ جا ٻٽ، تنهنجي شڪيءَ جي خبر
سڄي سنسار کي آهي. تون اهر انگڊ آهين نه، جنهن پيءُ کي مارائي ماءُ پين کي
ڏيئي ڇڏي؟ شرم وڃائي هاڻي لڙائيءَ ۾ شان اپائڻ آڻ آهين!

اُهو ڦل ڀوڳ ۾ اڄ منجهه لڙائي لاهه ڪلنڪ ۽ ڪر ڀلائي
ٻڌي انگڊ کي ڪروڙ ڇڙهيو ٻيڙ ڪٽي مٿان ڪش ڇڏيو!

پرست بهنجو سرورائي وڏو لشڪر وٺي هليو. سندس من ۾ ڏاڍو ڪروڙ
هو. بهنجي ڇا ڏس؟ هڪ وڏي لڏي رست جي وهي وهي هئي. کين اڇڙو نه
پڙيو ڇو وڙهڻ جو آسرو لاهي ڇڏيائون!

انهيءَ سهيءَ هڻي پٽ سيم ڇڏي پهتا ميدان
دنا باندر ۽ دڪيت سڀ گڏهن چيو هنومان.

انهيءَ وقت سڀا مالا جاڳي پٽ به ميدان ۾ اچي پهتا. سڀ باندر ۽ دڪيت
کين ڏسي ٺڳي ويا. گڏهن هنومان همٿ رکي چيو ته:

مات پتا ڏنڀ جن جنمايو موٽي وڃو گهر وڙهو اڃا
”ميدان ڇڏي وڃو“ لفظ ٻڌي ٻنهي ٻارن کي ڪاوڙ لڳي!

اي ٻالڪو، توهان ڇا مالا پتا ڏنڀ آهن جن توهان جهڙن سندس سرورون
کي جبر ڏنو آهي. اوهان اڃا ٻچو ڏکڻ وڙهو. گهر وڃي والد وٺند ڪرايو ۽
جانيءَ جي مزج ماڻيو. ”ميدان ڇڏي وڃو.“ لفظ ٻڌي ٻنهي ڪمارن کي
سجست ڪروڙ وٺي وڃو.

بل نه اٿو وڃو گهر هليا پائي ماريون نه عيدين اسين ڪڍائي
ٻڌي وڃن ڀرت پنهنجي ڪن ساڻ
”ٻالڪ، سنڀاليو پنهنجو ڌن ٻاڻ!“

اي ٻالڪ، جي توهان ۾ وڙهڻ جي همٿ ۽ شڪتي نه هجي ته مات ڪري
گهر هليا وڃو. اسين کيدين ئي هٿ ڪين هلائيندا آهيون. ڀرت ٻالڪن جا
اهي وڃن ٻڌي کين چوڻ لڳو ته چڪو، ”بهنجي ڏنڀ ۽ ٻاڻ سنڀاليو.“

ڇيڏون ڪري ۽ سڀ گڏجي آيا مٿي وڻ ڌرن ڪڇي!
سڀن گڏجي هڪ واري ماريا لڙ ڪئي ڪن ڌرن سمهاري!

هت جوڙي ڀرت چيا تڏهن وڃن اندر دڪاءِ
سيب تياڳڻ ڦل مليو اهو ڀريو چيو ڏسي آءُ .

ڀرت تڏهن ٿورو ڌمڪي ۽ هت جوڙي ڇوڙ لڳو ته اي پڳڙان، وڌاڻا
اسانڪي اهو ڦل سينا جي تياڳڻ جو ڏٺو آهي . تنهن ئي پڳڙان چيو ته چڱو، ٺوڻ
وڃي روارو ڏسي ته اڄ ته مارجا ڇا آهي!

يڌ ڪرڻ کان پوءِ، چرڪين تيار ڪريو رت جيڪي ڏسين!
يگ رهي ڀل دشمن ڏسون رانڙ برابر ڀالڪ ڀسون!

اي ڀاءُ، مان سمجهان ٿو ته تون يڌ ڪرڻ کان چرڪين ٿو، هاڻي جلد سڀ
رت، جيڪي به هجن، سي تيار ڪريو، ڀل ته يگ رهجي وڃي پر رانڙ ڇوڙن
سروار دشمنن کي هلي روارو ڏسون.

ڀرت وڃن ٻڌي لهجي ٿيو گهڻن طرحن سان رام چيو
ڄاموٺ سگريو وپيش ڏود مينڌ نيل نل پوشڻ .

ڀرت اهي وڃن ٻڌي لهجي به ٿيو ۽ ٻنو به، پڳڙان پوءِ کيس ڌوڄ سان
سمجهايو، پوءِ ڄاموٺ، وپيش، سگريو ۽ نل ۽ نيل، مينڌ ۽ ڏود، جيڪي
پنهجي ڪل جا وڻ پوشڻ هئا،

ڀرتين سکا سڀ ورتا گهراڻي انگڊ هنومان ٻين سمجهائي
دشمن ميدان مان ماري پڇايو ڀائر ڀالڪ ٻئي ٻڌي به چايو .

هنومان ۽ انگڊ کي به پڳڙان سڏ ڪيو، کين چيو ته اي ڀائير، دشمنن کي
لڙائيءَ جي ميدان مان جيتي جڙا ٻڪڙي منهنجي سامهون حاضر ڪريو.

سُونائي وڏي ڪڻڪ وشال ڀرت اُڀجيو هن ڪروڙ چنڊال
رت ندي وهندي وڃڻ ڏٺي ويو ٻنا، آس وڙهڻ رکي!

شعروءَ کي نڀام ٻارن مڃڻي لڀڻ کي سڃا ڇو ٻن ۾ ڇڏڻ ياد ڏيو. هو
ڏاڍو وٽاڪل ٿيو ۽ دل ۾ سوچيائين ته هوڙي ڇڪا ڪان ته مڙهڙي ڀلو آهي.

ڪروڙ ڪري ڪش ٻاڻ ڪڍيون گڏ مقرر سان مٺيءَ ڏنو!
آڪاش پاڻال رسال جو ٻاڻ لڳي ڀوم بچي نه ڪو.

اچڻ شرط ڪش اهو ٻاڻ کٽيو جڪو مٺيءَ کيس مقرر سان گڏ ڏنو هو جنهن
جي چٽا سان سنار ۾ ڪيو به اچي نٿي سگهيو.

ٻاڻ موهن ٽنهن شستر کي ڄاڻو

مهيش وشن برهم ٽنهن سڃاڻو!

لڇڻ لڳو سو ڀيرو ڊهي ڌرن ڪريو ڪا سڌ نه رهي!

انهيءَ ٻاڻ جو نالو موهن ٻاڻ هو جنهن کي برهما، وشن، مهيش به ڄاڻن ٿا.
اهو ٻاڻ ڪش لڀڻ کي مارايو. لڀڻ بڪدم ڌرتي تي ڪري پيو ۽ سموري سڌ
ٻڌ ڀلجي ويس. بهوش ٿي ويو.

سڄي سڻا اٿي ڀڳي اپسار اچي رام وٽ ڪٿي ڀڪار

سڄو سماچار ڀڄت ٻڌايو وير لڇڻ جيئن پڙم سمايو!

سموري سڻا ڀڄي وڃي ابوڏا ڀٽي ۽ سموري خبرچار ٽڙائيءَ جي رام کي
ڏني. ڇوڙيءَ طرح لڀڻ ڌرتي تي ڪريو هو سو کيس ٻڌايائون.

جنهن طرح سارو ڪٽڪ سنهاريو

اکين پنهنجين اسان نانڪ نهاريو

ٻار ننڍا پو آني ٻلوان روپ ٽنهنجو ٻڌي اي ڀڳوان!

رار سونهري سندن مٿي ٻالن سگه ڪو ورڻي سگهي؟

هنن سڄو ورڻام ڀڳوان کي ٻڌايو، ڇو ته ٻي ٻار ٽنهنجي روپ جا آهن.
سندن رار سنهري آهن. اٿاه شڪتي جي ڪاڻ آهن.

ماڻھو ٻڌ ڪرڻ لڳا للڪاري مڃي نه هار ڪيرنڪي نهاري!
اُٻاءُ ڪهڻا ڪن، وري پڙن ڪرن ڌرن وري اُٿي لڙن!

بتي، وٻو ٻوڙ هڪٻئي کي للڪاري مله ٻڌ ڪرڻ لڳا. بتي سرور وٻو هئا،
هار ڪير به نه پيو مڃي ۽ نڪي ڪو ڪنهن ڏي نهاري به. گهڻا اُٻاءُ ڪيائون
هڪٻئي سان وري وري هڪ وجهي لڙيا. هر هر ڌرتي تي پيا ڪرن ۽ وري
پيا اُٿن!

بيهورش سڏنا ڏي لڇڻ نهاري سمري رام چرن چت ڌاري
ٻاڻ هڻي لو ڌرن ڪيرائي بههورش ڪري پيو ڪيئن الائي.

سچو لشڪر مڻل سمجهي لڇڻ پڳوان رام جو سمن ڪيو ۽ هڪ ٻاڻ لڙي هڻي
ڌرتي تي ڪيرائي ڇڏيائين. لڙ ڪيئن بههورش ٿي ڪريو سا خبر ئي ڪانه پئي!

سپيم سمري، من چرن سڏ ڪش اُٿيو وٽي مورچا جلد
ڏسي بههورش لو نڌڙو پڻ ڪروڙ اُٻجيو من وٽر اُٿاڻ!

مانا سينا ڪي سمري ۽ مني جي سڪڙائي چرن جو ڌيان ڪري ڪش
جلد ئي مورچا مان اُٿيو. اُٿي ڏٺائين ته وڏو ڀاءُ بههورش پيو آهي، انهيءَ ڪري
ڏاڍو ڪروڙ من ۾ پيدا ٿيس ۽ وٻو ڀاءُ من ۾ پيدا ٿيس.

لڇڻ ايندو اُن وٽر ڏسي ٻاڻ چاڙهي اڳ آيو گهسي
شترو جيٽ ۽ ٻاڻ پيا ماري سڀئي ڪٽي ڪش وٻو نواري!

لڇڻ سامهون ڪش کي ايندو ڏسي ٻاڻ هٿ ۾ جهليو پر هن سندس سڀ
ٻاڻ ڪاٽي ڇڏيا.

من ۾ وياڪل لڇڻ گهڻو ڏسي شترو بلوان
سپيم تياڳڻ من سوچ اُت پراڻ تڄڻ سک ڄاڻ!

۱۱۱- اسی آج ”لفظ ہدیٰ“ میں ڈاکر نے ایک چارہم پر بالک کی
میں بالک سہمی : کل جو فرض سہمی لہی ورا

پنہنچا سہارے وئی اچو دیای
توہان مارے مان ناہ ڀلائی !
کس ٻڌی کئن پاڻ کنڊون
ڌکی ڌرن ڀڻ شیش ڊنوا

اچيٽ بوءِ چورڻ لڳو. اي ٻالڪن جا پوئلڳ، توهان جي مارڻ مان ڀلائي نه ٿيندي. توهين پنهنجي سڻاڪن کي وٺي اچو. اهو ٻڏي، ڪش هڪ خطرناڪ ٻانڳ ڇڏيو ڇر ڏسي ڏري ڏکي ڏيئي ۽ شيش کي ٻپ لڳو.

ہاٹ چٹل ویا آپ پکڑی پنیان ہاٹن ویو سچ چپی !
ہلوان شتروڈسی جوش ہر آبو دنو لچٹ نہ پر رت روکایو

ڪش جي ٻاڻ چٽا سان لکين ٻاڻ آڪاش م پکڙجي ويا ۽ سورج انهن جي
چاهام ڇڏي وٺا لڄمڻ شترو کي پاران سمجهي ٻاڻ نه ڪونه پر دم کي روڪي
پٺي رهيو.

ہاٹ سان ہاٹ کی کائی پائی کیل پیا کن خبر نہ کائی
لچٹ کدا تنہن دم ہک ماری

ٲرن ڪريو وڪش هورچا پارِي

ٺاڻن کي ٻاڻن سان ڪاٺيا ۽ هڪ ٻاراڻو ڪيل آهي! تنهنڪري ڀڄڻو آهي ۽
 دم هڪ گدا اهڙي طرح هٿين جو ڪش پيهوش ٿي ۽ ڏاڍو وباڪل ٿي ڌرتي
 تي ڪري ٻڌو

بيروش ٿيل ڪش ڪي ڏسي (و) ڊوڙيو ڪري شور
ايلدي لڇڙ چاليءَ هنيون ڪريو نه پوپل زورا

ڪش ڪي ٻيٽوش ليل ڏسي ٿو اڪدم ڊوڙيو ۽ گچڪار ڪري اچڻ شرط
لچمڻ کي چالي ۾ هڪ ٻاٽ ماريائين. لچمڻ گهڻي شڪتي وارو هو تنهنڪري هو
ڏريءَ تي نه ڪريو.

فتح ڪري ڇڏيو. هنن ڪانفرن ۾ وڙهڻ جي طاقت ٻاڙ نه ڏسي وڃي راءِ کي
دانهن ڏني!

ٻالڪ ٻڌي حيران ٿيو لڇڻ گهرائي تنهنڪي چيو
ڀائر هتان بغي وڃو گڏجي مڻ ٻالڪ ٻڌي اچو وڏي.

دام شترن کي ٻالڪ ٻڌي حيران ٿي ويو. پوءِ لڇڻ کي گهرائي کيس چيائين
نه ٽون ڀائرن سميت وڃ ۽ پنهنجي ٻاهريل سان مڻي ٻالڪن کي ٻڌي هٿ وٺي اچ!

ماريو نه ٿن کي آڻيو شهر رشي پٽ مارڻ آهي ڦهرا!
ويو لڇڻ ساڻ سڏنا اڀار پهچي ميدان تنهن چيو هن پار

ٻالڪن کي مارڻ نه، هنن کي جڙو شهر وٺي اچ. مڻي ٻالڪن کي مارڻ
مهاڀاپ آهي! پوءِ لڇڻ هڪ ڀاري سينا وٺي لڙائيءَ جي ميدان ٿي پهتو ۽ چيو:

وڃو بچائي ڀران من ٻالڪ رگهونشي برهم ڏيو من ٻالڪ
ٿري ڀري ٿيو اکين کان پائي ڏسي توهان آيو ڪروڙ اڌ ڪائي

لڇڻ چيو ته اي مڻي ٻالڪو، پنهنجا ڀران بچائي هليا وڃو. اسين رگهونشي
برهم، ديوتا ۽ مڻين جي رکيا ٿي ڪندا آهيون ۽ انهن سان نه لڙندا آهيون،
اي پٽ، اکين کان هٽي پري ٿيو توهان کي ڏسي مونکي ڪروڙ گهڻو ٿيو آهي!

ٻڌي لڇڻ جا وڃن تڏهن ڪليا گهڻو ٻال ويو.
پهرين وڃي پنهنجو ڀاءُ ڏس اي پوپل رڻ ڏيرا!

وار ٻالڪ لڇڻ جا وڃن ٻڌي ڪليا ۽ چوڻ لڳا ته اي وار، پهرين پنهنجي
ڀاءُ جي حالت نه ڏس.

”ڀاءُ ڏسي اچ“ ٻڌي ڪنن ڏنڻش چڙهايو ٻاڻ ڪڏن
ويس ڏسي سمجهي من ٻالڪ ڪل فرض ڄاڻي ڏنو اُمالڪ!

بالڪن چيو ته اي وٺو، بيلي، ڪٿي ڪل کي ڪلڪ نه لڳايو. توهان
 ائين ئي ڪٿي گهوڙو ڇڏيو آهي! توهان کي پڙهيءَ تي ڪو سوروڙو سڃوڻي
 نٿي؟ اهڙا ڪنور وڃن ٻڌي ۽ ڪمارن کي، بالڪ سمجهي ڪيترا سورهيه ڏانهن
 ڊوڙيا. پر توڏنهن ئي پاڻ ڇاڙهي ائين سورمن کي ناس ڪري ڇڏيو!

ٿورن ڪريا ۽ اُتي ڦريا جوڌن وڃي شترگهن چيو:
 من بال لڙي ماري ستن سڃي گهوڙو ٻڌي ڇڏيو.
 ڪري ڪاوڙ آيو شترگهن سهايو فوج وٺي اڳتي روانو
 رڻ گجن ٻئي بالڪ ڇڻ وڌندو ڏسي پڻ لهجي ٿيو!

وٺو، جي ڌرتيءَ تي ڪرپا پيا هئا سي وري آيا ۽ وڃي شترگهن کي
 چيائون ته اي سواي، ٻن مني بالڪن گهوڙو ٻڌي رکيو آهي! اهو ٻڌي شترگهن
 ڪاوڙهي فوج کي اڳتي وٺي هليو. ٻنهي بالڪن کي گرجنا ڪندو ڏسي
 ڏاڍو لهجي ٿيو. ڇو جو بالڪ اهڙو نه زور سان گرجنا ڪري رهيا هئا جيئن شينين.

ٻڌو اي بال ڪمار ڏيو گهوڙو ڇڏي ڪروڙ کي
 پوئجي توهان تنهن وار جنم سڻل پنهنجو ڪريو.

شترگهن چيو: اي بالڪو، ڪروڙ کي ڇڏي گهوڙو واپس ڏيو. پگوان ڇڏڻ
 توهان جي سوروڙو ٿا ڏسندو ٿڏهن بڪدم توهان جي پوڄا ئي ڪندو. تنهن ڪري
 ڇوڙ ۾ ڇڏو ۽ گهوڙو ڇڏي ڏيو ۽ پنهنجو جنم سڻلو ڪريو!

نانءُ ڇا راجن، ڪٿي رهواسي؟

ڦرو جهنگل وٺي فوج پڻ خامي!
 گهوڙو ڇڏيو ڪهڙي ڪارڻ سڀاڳي

پتر لکيو ۽ ٻڌو ڀڄڻ تياڳي!

اي راجن، ڏاڍا پالي اسان کي پنهنجو نالو نه ٻڌاء! ڪٿي توهين راج ڪندا آهيو؟

جنهن ۾ واليڪ جي ڪٽيا هئي. سڀا مانا جا پتي سورج پٽ ۾ اٿي هئا.
اٻن جي نگر هن سندر گهوڙي تي پئي!

مٿين جڙيل مستڪ مٿانتي پٽر ٻڌل سر پڙهيو ٺاهين
وڻ ويجهي سان گهوڙو ٻڌو ٻن ويچار ڪٿي اٿين ڪيو!

هن ويتر گهوڙي جي مستڪ تي پٽر ٻڌل ڏٺو؛ گهوڙو بهاري اهو پٽر
ڙهي ڪٿي گهوڙي کي ويجهي هڪ وڻ سان ٻڌي بهاريو. هن سورج پٽي تي نه
نه اٿن ڪرڻ سان گهوڙو نتيجو نڪرندو.

ڪمر ٽرڪش هٿ ڏن ۽ ٿير ٿيار ڪرڻ لاءِ ٿيا وڻ ڏيرا
سٺ هزار ويتر گهوڙي ساڻ آيا اٿي جت ڀائر ٻلوان

ڪمر سندن ۾ ٽرڪش ٻڌل هئا ۽ هٿ ۾ ڏنڻ ۽ ٻاڻ هون. هو پٽر ڙهي
وڙهڻ لاءِ ٿيار ٿي ويا! هرڏانهن جو گهوڙي سان سٺ هزار ٻلوان ساڻ هئا ۽ رکبا
ڪري رهيا هئا، سي به اٿي آيا جتي ٻئي ٻلوان ڀائر ايتا هئا!

وڻ ٻڌل ٽن گهوڙو ڏسي پاڪ ڄاڻي ڪٿي ڪاوڙ روڪي
گهوڙو ڏيو گهر وڃو سويلو مات پتا ڏنيه اڱڻ سڀيلو!
لڙڻ لڙائي گهوڙن وري دان ڪين ٻوڙيو ڪٿي ڌرم جو شان!

هرڏن گهوڙي کي وڻ سان ٻڌل ڏسي ۽ ڪمارن کي ٻالڪ سمجهي ٻنهن
جي غصي کي روڪيو ۽ چوڻ لڳا ته اي ٻالڪ، گهوڙي کي ڇڏي سوڀرو گهر
رواڻا لهر. اهي مالا مالا ڏٺا آهن، جن جا ٽوهين ڄاڻا آهن! اهو ٻڌي ٻالڪن
ڇو نه اي ٻالڪ، لڙائيءَ جي ميدان ۾ بيڪ گهر ڪري ڌرم جو شان نه ٻوڙو!

ڪٿي ڪل ڪلڪ نه لايو اي سورويرو!

ٻن ٻل گهوڙو ڇڏيو ڌرن ڏٺو نه ڪورڻ ڏير؟
گنور وڃن ٻڌي ڪوڙا ٻالڪ ڄاڻي ٽن ڏي ڊوڙيا
ڏنڻ ڪٿي هڪ ٻاڻ هئي لڙڪي ٽن سرير نهوڙيا.

اُتي سندر ٻہ نگر ٻڌي ٻلوان پتن کي اُنهن رکي
مٿرا نانءُ آ پرست جنهنجو ٻيو شهر آ لکيل ويدن جو.

شترگهن ٻوڙ اُتي ۽ شهر ٻڌايا ۽ ٻنهن ٻلوان پتن کي اُنهن شهرن جا راجا
مٿرو ڪيائين. هڪ مٿرا ۽ ٻيو وشو. اُنهن جو ذڪر ويدن ۾ به ٿيل آهي.

وڏو سٻاهو ٻل پرويڻ مٿرا راج ٿيو اُنهي اڌين
ميٺا ڪناري وشونگر يوپ ڪيٽو اُن اوله طرف

سٻاهو، جو ٻل ۽ ٻڌ ٻر پرويڻ هو تنهنڪي مٿرا جو راجا ڪيائين جو جمن جي
ڪناري تي آهي. ٻرپ ڪيترن کي وشو جو راج ڏنائين جو ٻري اوله جي
پاسي آهي.

چرن جيڙو چئي وڃائي نشان

ڏکڻ هليو گهوڙو جڳه کي ڄاڻ .
وزير ۽ پٽ کي اُتي ڇڏي جل جمن جت نچي ڪڍي.

چرن جيڙو چئي ۽ وڃا وڃائي ۽ نغارا نشان وڃائي گهوڙو ڏکڻ طرف هليو
جتي جمن جي مست جل پي راندڀرن ڪيون ۽ ناچ ٿي ڪيا.

پرنام ڪري جمن هليا سٽنا هلي گهوڙي سنڪ
سوره سٽنا ڏاڍي خوش هئي سمجهي بس چترنگ.

جمن کي پرنام ڪري فوج گهوڙي جي پٺيان هلي. وٻرن جو جهنڊ سٽنا
کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو.

والمڪ بن سٽنا سميت اچي پهتا سان ڪرپانڪيت
سپهر پٽ پٽي هئا وير اُتي نگاهه پئي تن گهوڙي سندر تي

آخر شترگهن سموري سٽنا سميت گهوڙي جي پٺيان اُنهيءَ ٻن ٻهتر

جيئن ڪال اچي ڪڙڪندو آهي. ڪنهن ئي جوڌن کي مارائين. پوءِ شتر ڪنهن
طرف ڏيکارون ڪندو وڌبو.

هنيون ترشول اچڻ سان ڇاڻي ڪريو ڌرن ڌڪ کائي گهاٽي
مورچا ڏسي ترار کڻي آيو ڏٺو سڀاهو ڪروڙ سمايو.

لوٽاسر اچڻ شرط شتر ڪنهن ڪي ترشول هنيون جو سندس چاٺيءَ ۾ گهڙي
واريو. هر بيهوش ئي ٻت ٿي ڪري پيو. هن کي ڪريل ڏسي لوٽاسر خوش آيو
۽ لارار کڻي ڏانهس وڌي آيو. اهو ڏسي سڀاهو ڪي ڪروڙ وٺي واريو.

رنگ پيچي سڀاهو سارڻي ماريو سر جهڻن جو ڌرن تي ٽاريو
رنگ بن لنوڻ بيهوش ٿيو سرڀر جي سٺ پلجي ويو

سڀاهو پيهجي گدا سان لوٽاسر جو رنگ پيچي ۽ سارڻي کي ماري ڇڏيو.
پوءِ ڪلندي ڪيترن کي مرم جي گهاٽ ٿي اٿاريو. رنگ کانسواءِ لوٽاسر بيهوش
ٿي واريو ڏوٽي ٿي ڪري پيو.

چرن وندي شري رام جا پارڻي ڇڏيا ٻم ٻاڻ
سرويو ڏڙ کان ڌار ٿي ڪريو ڌرن نڌان

سڀاهو شري رامچندر جو سمون ڪري ٻه ٻاڻ هليا جنهن ڪري هن جو سر
ڏڙ کان ڌار ٿي ڏوٽي ٿي اچي ڪريو.

مرڻ ٻڌي خوش ديون دل ومان چڙهي چٽڪارن گل
گل ورسن ۽ وچن نغارا مٽي ويا دڪ درد اپارا.

لوٽاسر جو مرڻ ٻڌي ديوتائن جو جهنڊ بلڪل اهاڙ ٿيو ۽ ومان ٿي چڙهي
مٿان گلن جي ور کا ڪرڻ لڳا. چوڌاري غريبيءَ جا نغارا وڃڻ لڳا ۽ سڀ دڪ
۽ ڪليش مٽي ويا.

هڙو ٿر ڇڪايان! کين جيتي ئي اچي توهان اڳيان سر اٿائيندس. ڏسجو ته مان ڪنهن ٿر
سڀ حاصل ڪريان. ٻنهي طرفن گهڻو فخر هو. پوپ ڪيترو ۽ سڀاهو به ٻنهي جا
هٿيار کڻي لڙڻ لاءِ نڪتا.

سور ڀريا، جيءَ پنهنجي طرف جي چڻي ڳولي جوڙ سٺو
پير سر ڪاٽي ڦٽا ڪن يوگني ٻالڪن مٿو مڪو
گدڙ لومڙيون ڪانءُ سرڻيون رت پي سک منائن
بڻيا ڏاني رت ڏان ڏئي من ۾ خوش ئي منگل ڳائڻ

ٻنهي پاسين جوڙا پنهنجي اڀار ڇڙي ڏسي، الڪي لڪاري لڙڻ لڳا.
هڪٻئي جا سر ۽ پير ڪاٽي ڦٽا ڀيا ڪن ۽ ڏانڀن ۽ سرڻين ڇر هڪو مٿو ۽ گدڙ
۽ لوهڙ انهن جو رت پي ڀيا خوشيون ڪن. اهي سڀ ٻين جانورن کي به ڏيند
ڏيئي وڏا ڏاني ئي ڀيا ۽ خوشيءَ جا گيت ڀيا ڳائڻ!

پيءُ ويجهو گدڙ ٻئي پٽ آيا دشمن طريقا وڙهڻ سارهايا
ڏسي پٽن جي شڪت اڪند خوش ٿيا ناگ ديوپڪي ڀرندا!

شتر گهن جا ٻئي پٽ دشمن جي ڀل کي ياد ڪندا پيءُ جي ويجهو آيا. هنن
دشمن سان وڙهڻ جي سندن طريقن جي نه ساراهه ڪئي. ٻالڪن جي سورهيائي
کي ڏسي ديوتا ۽ ناگ ڏاڍا خوش ٿيا.

سڄي رت گهوڙن ساڌنن گجندو ساڻ نشان
ڪيتر پڌاريو ڪروڙ مان لوڻاسر ٻلوان

لوڻاسر رت کي تيار ڪري، هٿيار رکي ۽ گهوڙا جوئي ٻڌڪيتر ۾ آيو.

شو سوري کڻي شول وشال جيپتيو دشمن تي چڻ ڪال
سوين سسيون ڌڙن ڌارڪري طرف شتر گهن گجڪار ڪري.

لوڻاسر شو کي سوري ۽ سندس لشول کڻي دشمن مٿان ائين اچي ڪڙڪيو

ٻڌ ڪري ۽ شترن لڪاري پاڻ سان دڻيتن گهڻن کي ماري
مورچت ڏسي ڪوٽپ پلوان رت چاڙهي کيس وٺي ويو ساڻ.

ٻڌ ۽ دم ۾ جڙدن کي لڪاري گهڻن کي مارائين. لوٽاسر جڏهن ڪوٽپ
کي ٻيڻوش ڏٺو تڏهن رت کي چاڙهي کيس کڻي هليو ويو!

گهر آيو جڏهن مورچا وٺي ڪنپ ڪوٽپ گڏ آيا ٻئي
ويو اهڙو جنهن کان هون ٻجي هار کائي ويو ستنت سنجهي

گهر آيو ۽ جڏهن مورچا وٺي هلي تڏهن ٻيڻجي ڀاءُ ڪمپ کي ۽ ساڻ
ولي جنگ جي ميدان ۾ آيو. سندس ڀاءُ اهڙو پلوان هو جو موم ۾ کائڻس ٺهندو
هو. ٻو سميت ڪن پراس ۽ هار کائي ويو.

وڏو ڪروڙين ڇڏي يا مون ماري ويو ٻالڪ ڏسي دل هاري
دشمن نيڪي ٻڌي اهڙو ڪار چيو ڪريو نه من ويچار
فوج سورج ونش ٻوڙي جمنا قيد ڪري راءِ وٺي اچان.

ڪمپ چيو ته مون هزارين هزارين ٿاڙين آهن پر هنن راجا جي ٻالڪن کي ڏسي
دل هاري وئي اها ڪوٽڪ دشمن جي اهاڏي ٻڌي ۽ اهڙو ڪار ڪري چيو
ته اوهين لک نه ڪريو. مان دشمن جي فوج کي جمنا لڏي ۽ ٻوڙي سندن راجا
ڪمپ هٿ وٺي لو اچان!

رپ ٻالڪ ماريان فوج جمنا تاريان اچي ٻوٽ سڀس نمايان
سورج ڇڏي سڄي فوج گڏي سوڀ ڏسو ڪيئن پايان
ٻيڻجي طرفن فتح گهڻو من گرجي دڻيت سڀ سامهون ٿيا.
ٻيڻجي ڪيٽو پائو ويو سڀاهڻو کڻي پاڻ جلد لڙڻ هليا.
۽ ٻيڻجي ڪيٽو پائو ويو سڀاهڻو کڻي پاڻ جلد لڙڻ هليا.
۽ ٻيڻجي ڪيٽو پائو ويو سڀاهڻو کڻي پاڻ جلد لڙڻ هليا.

۽ ٻيڻجي ڪيٽو پائو ويو سڀاهڻو کڻي پاڻ جلد لڙڻ هليا.

جيئن شتر گھن منتر پڙهي پاڻ هيٺون ٿيڻ ڪروڙين پاڻ آڪاش ۾ ٿيڻ
ويا ۽ مايا سموري ناس ٿي ويئي. جيئن هوا لڳڻ سان ڪڪر ناس ٿي ويندا آهن
يا اڏامي ويندا آهن.

نقلي ديو جهنڊ ڪين ڏسي وڌيو ڪال جان اڳ ۾ وهسي
دشت، سنڀال پنهنجو ترشول گدا هلائي ڪروڙ انڪول

سباھو جڏهن نقلي ديوتائون ڪٿي ڪين ڏٺا، تڏهن ڪال وانگر اڻٽي
وڌيو ۽ چوڻ لڳو ته اي ڪاٿر لوٿاسر، پنهنجو ترشول سنڀال، ائين چئي هن
گدا هلائي.

سهي نه سگهيو گدا ٽيڇ اپار مورچا ٿي ڪريو ڪري پڪار
ڪرند وڌسي پنهنجو راجا ڊوڙيا کڻي هٿ شستر نهاري.

لوٿاسر گدا جي چوٽ سهي نه سگهيو ڇاڪاڻ ته گدا جو ٽيڇ سڀ کان پوءِ
هو. هو مورچا ٿي هيٺ ڌرتيء تي ڪري پيو. پنهنجي راجا کي ڪرند وڌسي،
سندس مدد ڪرڻ وارا سرور هي هٿيار سنڀالي سباھو ڏي وڌيا.

کوٽپ نالي وير بلوان بيهوش لوٿاسر کيس پئي ڄاڻ
ٿي هزار وير ٿيا ڪٿا اچي سباھوءَ سامهون لڙيا

ڪوٽپ نالي هڪ بلوان راکس کي جڏهن خبر پئي ته لوٿاسر ڌرتيء تي
ڪريو آهي تڏهن ٿي هزار جوان وٺي سباھوءَ جي سامهون لڙڻ لاءِ آيو.

دعيت وياڪل ڪري پيا سنڀاري

ويجهو اچي ڪل ديب نهاري

پاڻ شتروءَ کي ڇائي ڳوڙيو بيهوش ٿيو ۽ ڌرن ڪريو.

سباھو سڀني راکسن کي پاڻ سان ڳايال ڪري وري پنهنجي ننڍي ڀاءُ

وت ويو. هن به راکسن کي اهڙا چتا پاڻ هيا هئا جو ڪين سڌ ٿي سگهي وئي!

ٻي حال ٿي ڏرتي ۽ ٿي ڪري پيو. پُر دوي آئي. ۽ ڪروڙ ڪري مڙسول ڪئي،
جو شڪر کان مايو هوس، شترگهن جي سامهون آيو.

ماريا رکيو ويو. رسپ ڌرن ڪريا رڻ ڌير
هڪ مڻ لوٽاسر ٿيو ڪم وڃي ٻل وٺو

شترگهن ڪهڙي ڏيڙ ڇڏهن ماريا ۽ ڏرتي ٿي ڪريا ٺڌهن لوٽاسر هڪ
ڪهڙي ۽ لاه غالب ٿي ويا

رڃي مايا گهڻا ڏيو بڻايا شستر ڪئي پوءِ وڙهڻ ل ۽ آيا
برهما شو ۽ وشنو آدي گهڻا چون ٻيا ويد جا وادي.

هن مايا رڃي ڪهڙي ڏيڙا بڻايا جن ۾ ڪيترا اوهڻا، ڪيترا شو ۽ ڪيترا
وشنو هئا. سنگاد ۽ ٻيا مبشرو به هئا.

دئيت پربل ٿيا شترگهن کان گهڻا ملين هت ٻئي هت سان
ويا ڪل ڏسي فوج نارد آيو چئي سماچار سڄو سمجهايو.

اهڙي طرح دئيت جي فوج شترگهن جي فوج کان وڌيڪ اٿان ٿي وئي
ٺڌهن ڪهڙي ڇوڏا هت ٻيا ملن! سڻا ڪي ويا ڪل ڏسي نارد مني آيو جڏهن سڄو
احوال شترگهن کي سمجهايو.

شترگهن تنهن دم ٻاڻ سنڀاري سمري ٻاڻ ڏنڻ ٿي ڇاڙهي
سوري لڪري ۽ دؤر انڌار ٿئي ڏيو نه رهيو بيڪار.

شترگهن، نارد جي چئي موجب رام وارو ٻاڻ ڏنڻ ٿي ڇاڙهيو ۽ رام جو
سرن ڪڍو، ليئن سڀ ٿئي ڏيڙا لاس ٿي ويا.

منتر پڙهي جيئن ٻاڻ هنيون ڪروڙين ٺپ سماء
پرڀل مايا سڀ ناس ٿي ڪڪر هئا اڏاء!

شترگهن جي پٽ سباهو سان مٽنگ لڙڻ لڳو ۽ ٻي جوڙي يوپ ڪيتر ۽
ڪيتر ۽ جي هڪٻئي سان لڙڻ لڳي. ٻئي ببادر هئا ۽ هنن هڪ ٻئي جي آڻ
ٺٽي مڃي.

هر هڪ جوڌو ڳولي جوڙي شستر اسٽرڪڻي پيا ڪن زوري.
گهور ڏسي جنگ ڏيو پيم پيٽ
پڇيو ورهسپٽ ڪان ڪنهنجي جيت؟

هر هڪ جوڌو، پنهنجو ٺاڻي ڳولي خوب لڙڻ لڳو ۽ شتر ڪڍي لڙائي
ڪرڻ لڳو. گهور ڏسي ڏيوناڻن کي ڀڙ وٺي وڌو. پنهنجي گروه ورهسپٽ ڪان
پڇڻ لڳا ته ٻڌايو ته ڪنهنجي جيت ٿيندي؟

اندر هرديءَ ۾ سوچ نه ڪر. رام ڀرتاپ رديءَ ۾ ڌر
يوپ ڪيتر ڪري ڪاوڙ اٻار. رڀ ڪيتر ماري ڌرتيءَ ڌار
هيڏانهن سباهو مٽنگ کي ماريو.
ڪٿي هٿ پير ڌرن تي ڌاريو.

اي اندر، رام جو ڀڄڻ ڪو ۽ من ۾ ڪو ڪٽڪو نه رک. رام جي مهما اٻار
آهي. يوپ ڪيتر ڪروڙ سان لڙي رڀ ڪيتر ڪي ڪرائي وڌو. سباهو وري
مٽنگ کي ماريو ۽ هٿ پير ڪاٺي ڪڍي ڌرتيءَ تي ٿٽو ڪيائينس!

ڌرن ڌري هٿ پير ڪڍي ٿير وڃي ٽرڪش گهڙيا
شترگهن سٺ وڌي ٻئي پٽ ڪندي گرجنا خوب لڙيا
ٻڌي مڙ پٽن ڪريو لوٽاس ڌرن ڊڪ لڻي بيحال بڻايو
ٽر شول ڪڍي ۽ چڪر هڻي سڌو شترگهن سامهون آيو.

شترگهن جي پٽن سباهو ۽ يوپ ڪيتر جا پاڻ دشمنن جا هٿ ۽ پير وڌي
وري موٽي وڃي ٽرڪش ۾ پيا! ٻئي وڌو، شترگهن جا پٽ خوب ببادريءَ سان
لڙيا ۽ گرجنائون ڪرڻ لڳا. ٻنهي پٽن جو مڙ ٻڌي لوٽاس ٻڪل ڊڪي ٿيو ۽

۽ اچي شترگهن هي لشڪر سامهون ٿيو. هو دشمن (شترگهن) جي لشڪر کي
ڏسي خوش ٿيو!

ماريو ڪاٺو راجا ٻڌو جيڪي اچيو سو وڃي ڪريو!
اٽلن چئي فوج سامهون آندي ڪڇل جبل جان ڪاري آندي!

هو چوندو آندو لشڪر کي مارو، کين ڪاٺو، راجا کي ٻڌي مون وقت آٿيو.
جيڪي وٿيو سو ڪريو. هن اٽلن چئي پنهنجي فوج کي شترگهن جي سامهون
ٺاهيو، جن ۾ ڪڇل جبل تان آندي لٿي آهي، اٽلن پير سمجهو ۽ راجا!

جڏا بهادر وڙهڻ لاءِ آيو سڀ شسترن ڀريا
ڪي ڪي جوان جن ٻل ايمان، هڪٻئي جا هٿ روڪيا
تير ۽ شڪتي تير ٿڪتي پڻ تلوار هلائڻ
هٿ پير کائڻ ڌوڻ ڪهڙن مائن ڀر خبر نه پائن.

سڀ جڙا ۽ بهادر وڙهڻ لاءِ آندا هئا ۽ سڀني هٿيارن سان تيار هئا. ڪي
ڪي جوان، جيڪي وڙهڻ جي شڪتي هئي سي دشمن جي هٿن کي روڪڻ بابت
سڀ پنهنجا تير، تومر، تلوار ۽ توڙل هلائي ٻيا هٿ پير کائڻ ۽ کين خبر نٿي
ڪانه ٿي پئي نه هو ڇا ڪري رهيا آهن! جيڪر هٿ ڇڙهين تنهنڪري گهمائي
ڌريءَ تي لٿو ٻيا ڪن.

پنهنجي سڻا پڇندي ڏسي لوڻاسر بلونت
سڏيو پٽ مٽنگ ويو ۽ پيو پٽ ڪيتو اڪنڊ.

پنهنجي سڻا کي پئي هڻندو ڏسي ٻنهن پٽن مٽنگ ۽ ڪيترو کي لوڻاسر
سڏيو.

شترگهن وڏو پٽ ٻانهون وشال

لڙيو مٽنگ سان جيئن ڪو ڪال
يوپ ڪيتو ۽ ڪيتو للڪار گهڻو لڙڻ ڀر مڃڻ نه هار

شنڪ وڃائي فوج کي ساڃي آڪاش گونجايو لشڪر وڃي
شهر ٻاهر اچي سڻا سنڀاري پٺ ڏسي ٿيس آندڙ پاري !

شڪن کي وڃائي ۽ فوج تيار ڪري شهر کان ٻاهر نڪري فوج کي سنڀارائين
۽ پٺ ڏسي ڏاڍو آندڙ پري وارا

ٻارنهن راتيون رهيو منجهه رستي اچي پهتو پوءِ جهنا ڪٺي !
ڪري روزانو دان اٿاهه چرن پوڄا ڪري سان اٿساهه

ٻارنهن راتيون رستي ۾ رهي، جهنا جي ڪٺي تي اچي پهتو. روزانو ڪهڙو
دان ڪندو هو ۽ ڀڳوان جي چرٺن جي پوڄا ڪندو هو.

جهنا چرن شترگهن ونڊي پوءِ پوڄي مهاديو
رام پوڄي پٺ پريم سان ڪري سڀن جي شيو.

شترگهن ڪهڙي ادب ۽ آدر سان جهنا جي پوڄا ڪري پوءِ مهاديو جي پوڄا
ڪندو هو. رام جي چرٺن جي پوڄا ۽ انهن جو ڏيان، اٺس نير ڪندو هو. انهن
سڀني جي شيوا ڪندو اڳتي هليو.

هڪ هڪ جوڌو مٿ لوٽاسر ويٺو لشڪر ۽ گهيرو شهر
گنجيو آڪاش وڳا نغارا گهمندڙ ڪري اٿيو لوٽاسر پيارا !

لوٽاسر جي لشڪر جو هڪ هڪ وٽ لوٽاسر جي اراڻ تي هو. نيڪ شترگهن
جو لشڪر شهر کي گهيري وارو. چوڌاري نغارا وڳا ۽ آڪاش گونججي وارو. لوٽاسر
راڻيءَ جو ٿاڍ ٻڌي گهمندڙ ڪري آيو.

لشڪر لوٽاسر سٺ هزار ڪچندر وڌندو ڪندو للڪار
شترگهن لشڪر سامهون پهتو ڏسي لشڪر شتر وگهڻو خوش ٿيو.

لوٽاسر جو سٺ هزار لشڪر ڪرچندو ۽ للڪارون ڪندو وڌندو اڳتي آيو.

پتيءَ سان گڏ وڃي رهي. کيس لوٽاسر پٽ ڄاڻو، جنهن پڳڙان سڙو ڇو اڪند ۽ ٻين وڃي ڪيو.

اڪند اڪر تنهنجو ٽپ ڄاڻي ڏٺو ڏسڻ ۾ پڳت ڀرمائي
جنهن هٿ رهندو آسترو هي ڀاري
جيتي پون چوڏنهن ٻه رڌمڇاري !

هن ڇو اڪند ۽ ٻين ڏسي سڙو کيس ٿرڻ ڏٺو ۽ چيو ته جنهن جي هٿ ۾
اهو ٿرڻ هوندو اهو چوڏنهن ئي ڏسان ۾ سڀ ڪنهن ئي جيس. ٻاليدو.

تنهن ٻل ڪري دڙو نه ٻڙي منش ديو راڪاس
جيتي وس تنهن سڀ ڪيا ڏک ڏئي تن خاص.

اڀيءَ ٿرڻ جي آسري هر انسان، ديوتا ۽ راڪاس جي پراڻ ۾ ڪندو
آهي ۽ سڀني کي چيتي، وس ڪري ڏکي ڪري رهيو آهي.

ڇو ٻڙي ڪجهه رام مسڪانو ڇڏي ڏيئي تنهن ٻل هن مانپو
وير سڏنا ٻاوان ٻڙائي هليو وئي پٽ شترگهن سهائي.

اهو ٻڙي رام مشڪو ۽ ٻه ٻه ٻل شترگهن کي ڏيئي ٻاڏ جهڙو ڪيو ۽ واپس
سڏا ڪي به ڪرڻا درشتيءَ سان ٻاڏن ٻڙائي ڇڏيو. شترگهن ٻه ٻه ٻه ٻه
کي به ساڻ وٺي ويو.

ٻڙي وڃن گڏ وڃائي نارا تي هزار سڀني هڪ وارا
هاڻين ارجنا ڏرن گونجائي رت هزارين سورج لڄائي !

پڳڙان جي آڳاٽي ٻيئي تي هزار نارا، سڀ گڏ ٿي وڃاڻا ويا. انهن جي آواز
۽ هالن جي ڪرڻائن جي آواز ڏٺيءَ کي ڪرڻائي ڇڏيو ۽ هزارن رڻ سورج جي
ساريءَ کي به لڄائي ڇڏيو !

لوٹا سر جي ڪٿا تن ڪٿي مني ستايا گهڻا دى ڏيئي .
ٻڌي وڃن نيٺن جل چايو رام کليو ۽ ترڪش گهرايو .

انهن چئي لوٽاسر جي ڳالهه رام کي ٻڌائي جنهن دشمن مينن کي انيڪ دڪ
ڏنا هئا. اهو ٻڌي رام کي اکين ۾ پاڻي اچي ويو. پوءِ رام کليو ۽ پنهنجو
ترڪش گهرايائين.

شترگهن ڪڍي تنهن مان ڏنو پاڻ اڃيت ڪرال
منتر منهنجو پڙهي مٿس تنهن اچ جيتي مهپال .

انهيءَ مان هڪ پاڻ اهو ڪڍيائين، جنهن کان ڪير به پتي نه سگهي ۽
جيائين ته منهنجو منتر پڙهي اهو لوٽاسر کي هٽج ۽ اهڙي طرح کيس جيتي اچ .

پوءِ وري رام وپيشٿ گهرايو جنهن اچي اڳيان سيٺس نواريو
لوٽاسر جا چرتر اڀار پڇيا چڱيءَ پر رام اُدار .

پوءِ رام وپيشٿ کي گهراي ان کان لوٽاسر جا چرتر پڇيا .

چيو وپيشٿ پئي هٿ جوڙي سچ سچو آ، پاڻج توڙي .
پيڻ ماڻيلي ڪنڀ نسا ماءُ لوٽاسر جي آ سا .

هٿ جوڙي وپيشٿ چيو ته سائين، اهو سچ آهي. لوٽاسر منهنجو پاڻجو
آهي ته به جيڪي سچ آهي سو نه ٻڌرو آهي. هن جي ماءُ ڪنڀ نسا منهنجي
ماڻيلي پيڻ آهي.

مڌ دانو سا رانوڻ ڏني رهي پتيءَ گڏ آها وڃي .
پٽ تنهنکي لوٽاسر ٿيو شو پڇن جنهن اڪنڊ ڪيو .

منهنجي پاڻ رانوڻ آها وڌي سان مڌ دانو کي پڙائي، جا وڃي پنهنجي

مٽي تي مور جي کنب جهڙيون مڙيون هئس سي ائين ٻيٽون چمڪن جئين
آسمان ۾ تارا! چئن سيوڪن جي هٿن ۾ ويهر جون چار وسيدون هيون، جن سان
گهوڙي کي وٺي لي آيا. گهوڙي جي مٿين جي چمڪ اچيءَ کي نه لڳي ئي ڪير.

ويهن هزارن وچير لڳڻ اڳيان رڻ ڏيڻ
آئي بيهاريو منجهه سڀا جت ويٺل رڳو ٻيو

لڳڻ هزارن ويهن جي وچير گهوڙو ڪاهي آئي آهي، جتي شري رام چندر
ويٺو هو.

گهوڙو پوڄيو پوپ ڄم ڄم هيٺو

ڪٺي آڳيا جيئن وشوامتر ڪيٽو
وڌيءَ موجب ڏنا دان انيڪ تلڪ گهوڙي ڏئي لکيو پٿر نيڪ

پکران، ڇڪ وجهه ڪرڻ خاطر وشوامتر جي آڳا مڙه گهوڙي جو ٻوڙ
ڪيو ۽ دان ڏنائين ۽ پوءِ گهوڙي کي تلڪ ڏئي هڪ پٿر لکيائين.

”ويهرڪ آهي اوڏپريءَ ۾ شتروسٿنا ڪري نشت گهڙيءَ ۾
جنهن هجي ٻل گهوڙو پڪڙي ڏنڊ ڏئي يا بن وڃي نڪري ا

”اوڏيا جي ٻريءَ ۾ هڪ ويهر آهي، هو ڪهڙي نه ٻارن شتروءَ جي سٺا
کي هڪ گهڙيءَ ۾ ناس ڪري سگهي ٿو. جنهنڪري انجي سامهون لٽڻ جي شڪني
هجي، فقط اهو هن گهوڙي کي پڪڙي يا نه وري ڏنڊ ڏئي، يا لڙائي ۾ هارائي
بن هليو وڃي.“

لکي ائين سر ٻڌو سنياري ٻڌي وڃن مَن آيا چاري
ڀرگو مٺيءَ سان سنگ سڀيئي آيا اُتي جت رار وڃي.

اهي لٽ لکي گهوڙي جي منهن تي ٻڌا ويا. اهو ٻڌي چار رشي آيا جن
سان پوکڻي نه هوندي رار وٺ آيا.

تي سڀا سيواڌاري مقرر ڪيا ويا جيڪي پورا ميانوان ۽ ٻرمارت ڪي ڄاڻڻ وارا
وويڪي هئا.

ٻه هزار سڌي برهمڻ اُٺر پڙهيل ڀرم ڀروين
ڄاڻن پوڄا وڌ سڃي رهيا يگيه اڌين

ٻه هزار برهمڻ جن کي پوڄا جي وڌي ايندي هئي، پڙهيل ۽ اُٺر هئا،
تڪي يگيه ڪرائڻ لاءِ مقرر ڪيو ويو.

مانگه مهنورت سندر سهائي يگ شالا اچي ويٺو رگهراڻي.
تڏهن چيا گر وڃن امول گهوڙو آڻيو جنهن ويدن ٻول.

مانگه مهني جي سندر بهار موسر، رام اچي يگيه شالا ۾ ويٺو. تڏهن گروه
آگيا ڪئي ته اُٺر ۽ سندر گهوڙو آڻيو جنهن جو ويدن ۾ ورڻن ٿيل آهي!

وڃن ٻڌي لڇڻ ساڻ خوشي وار وار گر چرن ڀرسي
ڪڙه راجائيءَ ۾ هليو آيو مٿين اوچن سان گهوڙي سجايو.

لڇڻ اهي وڃن ٻڌي ۽ گروه جا چرن ڏوٺي راجائي ڪڙه ۾ آيو ۽ اچي
گهوڙي کي مٿين موٽين سان سينگارايائين.

گهوڙو سٺيد ۽ جنهن ڪن ڪارا

سورج تڪا گهوڙا لڇائڻ هارا

زين جڙيل ڪيئن ورڻي سگهجي سورج سواري ڄڻڪ اچي!

سٺيد رنگ جو گهوڙو، جنهن جا ڪن ڪارا هئا ۽ اهڙو نڪو هو جو سورج
جا تڪا گهوڙا به کيس ڏسي لڇي ٿي. ان جي زين تي جيڪا جڙيل هئي
سا ڏسي سمجهڻ ۾ آيو ته ڄڻ سورج جي سواري اچي رهي آهي!

مور پڪ مٿيون مٿان سونهن اُڀ تارا پيا ڄڻ ڇهڪن!
ڇڻن سيوڪن هٿ چار پٽ ڏوريون

ڪنوڻ ڇهڪي پاڻ گهوري گهورون!

اها مورع اهڙي ۾ سندر بنايو جو انکي ڏسي ڪامديو به انجي ٿي وڃي!
اها مورع اهڙي ٺاهي وئي، جا ڪوبه سڃاڻي نه سگهيو ته اها ٺٺلي سينا آهي!
سڀ ماڻهو حيران ٿي ويا.

سون جڙيل ۽ سندر مرگهه چالا ٽنهنجي ويٺل هو رام ڪرپالا
رام سينا سان خوش ڏسي سڀن کيو پڙڻام مشڪي.

هجن ۽ مرگهه جڙيل سون جي مرگهه چالا ٿي رام براجمان هرو، پرتان سينا
ويٺل هيس. سڀني سينا سان گڏ رام ويٺل ڏٺو ۽ سڀ ديوتائون مشڪيا. سڀني
پوءِ پرتان ڪيو.

پيڙ اڀار ڏسي گورياني رڌين سڌين چيو ڪريو انوماني
رڌو، ڪريو جو اچت سمجهو جيڪي گهري سو ٽنهن ڏجو.

گهڻي پڙ ڏسي گياني ڪرو ۽ رڌين سڌين کي گورابو ۽ انهنکي آڳا ڪئي
ته جيڪي واجب سمجهو سو ڪريو. جيڪا به شيءِ جنهن کي ڪو به سا بنا گهرڻ
جي هن کي ڏيو.

بڌي حڪم رخ رام ڏسي ڪروڙ ٺهيا گهر گهڻو خوش ٿي.
ڪلپ برج آيا گهرن سک ڪاڻ ڪوي نه سگهجي ٽن هنن بيان

حڪم ٻڌي ۽ رام جو رخ ڏسي رڌين سڌين ڪروڙين سندر گهر ۽ محل
ڄاڻا ۽ انهن جي سکن لاءِ وري ڪلپ برج اچي ويا هن جو بيان هس ڪري ٿي
نور سگهجي.

نگر گهر جايون گليون اتاريون ڀري سگهند سڄيون سنواريون
سيو ڌاري اٿي سڄا انيڪ پورا پرمات سڀ رويڪ

نگر گهر بازاريون، گليون ۽ ڪتھڙا سڀ سگهند سان ڀري ڇڏيا. هر هڪ جاءِ

رام پوءِ جنگ جي گروءَ کي مٿو ٽيڪيو ۽ من مانير ڦل پائائين. پوءِ سيني
ديوتائن ۽ برهمڻن جي آسپاس پراپت ڪيائين.

ڏهه هزار من ساڻ ڪري آيو پرپ يگ ڌار
چيا وڃن گر نيت جا ٻڌو ونٺي رام!

ڏهه هزار سريشت مني ساڻ وٺي رامچندر يگ شالا پر آيو. گروءَ کيس
نيت جا لفظ چيا ته اي رام،

ڌرم سڀي جا نيت بتائن سنت پُراڻ ۽ لوڪ سڻائڻ
بن استري يگ سڦل نه ٿئي جنگ پتري ٿي هاڻي گهرجي!

سڀ ڌرم ۽ ويد ٻڌائين ٿا ۽ سنت، پراڻ ۽ لوڪ چون ٿا ته استريءَ کانسواءِ
يگي سڦل نٿو ٿئي! هاڻي جنگ پتريءَ جي ضرورت آهي!

وڃن ٻڌي رام سن پيو سچ ڪوڙ پيو ڪين چيو.
هاڻ پريو مون ونهه مڃي اُٻاءُ ڪريو جس ڪين رجي.

اهي وڃن ٻڌي رام سن پر اچي ويو. سڄا لفظ آهن يا ڪوڙا، رام کي ڪين
چيو. فقط هت جهڙي گروءَ کي ويٺي ڪيائين ته اهڙو اُٻاءُ ڪريو جيئن منهنجو
جس نه گهٽجي!

ٻئي گرو ۽ نارد سنڪادي چيا وڃن ٻڌو پر انادي!
موتين مٿين جڙيل سندرمورت روپ سيب سڦيل هر صورت

بنهين طرفن جي گرن ۽ نارد ۽ سنڪ آد ملي صلاح ڪئي ۽ رام کي چيو ته
هاڻي سينا جهڙي سندرمورت جي صورت ڳهڻن ۽ ڪوڙن سان سينگاري وڃي.

انگ انگ جنهنجي پوش پهرايو روپ ڏسي وڃي ڪار شرم ايو
ڪوئي نه سهجهي سگهيو نرناري ڏسي سيب پيا اچرج پاري!

اها خبر جلدي شهر ۾ پکڙجي وئي. گهر گهر ۾ منگل ڪلش سجايا ويا. ان وقت جي خوشي ورن تي نٿي سگهي. راجا جنڪ پوءِ برهمڻن کي گهڻو دان ڏنو.

سيوا راجا خوب ڪئي دؤت گهرائي پوءِ
گهر وري ويو جنڪ ڪارج سڌ سڄوءِ.

جنڪ خوب سيوا ڪئي ۽ پوءِ دوتن کي گهرائي سندن دوبارو خوش آمد ڪئي. پوءِ پنهنجي ڪروڙ جي گهر ويو ۽ خوشيءَ جو ڪارج ايڪ لاک نموني ۾ ڪيائين.

راجا هليو ساڻ منترين پنهنجو ڇڏي شهر
تئين ڏينهن صبح جو سوير جو آيا اڏ نگر.

راجا جنڪ منترين سميت شهر ڇڏي اڀڙيا هليو ۽ تئين ڏينهن صبح جو سويرو ساڻ اڀڙيا پهتو.

پُر ٻاهر ۽ تير سرچڙ واس ڏنو خوش ٿي پرڀڙ
لڇمن سونهي راج ڪمڪار ملڻ آيو سان جنڪ اڏار.

ڀڳوان راجا جنڪ کي شهر کان ٻاهر ۽ سرچو جي ڪناري تي رهڻ لاءِ سندس محلات ڏنو ۽ لڇمن کي راج جو ڪارو وار سونهي، راجا جنڪ سان ملڻ لاءِ آيو.

رام چتر نيت سپن سمجھائي وڏو وزير ڀرت ورتا گهرائي
جنڪ سيوا سڄي ڀرت سنڀاري رام ڪندو رهيو مٿان نظرداري

رام، راجپتيءَ ۾ سڀني کي نيت سمجھائي پوءِ وڏي وزير ۽ ٻرن کي پاڻ وٽ سڏايو. راجا جنڪ جي سيوا جو سچو وار ٻرم مٿان رکيائين. پاڻ نڪت سڀني جي مٿان نظرداري ڪندو رهيو.

ڪروڙ اڳيان اچي رام سرنايو هن مانڀو ٻڌ تنهن قل پايو
سپن برهمڻن ديون وندي سپن ڏسي آسيس آنندي

يگ استان ڏاڍو سندو ٿي لڳو ۽ اٽڪ پڙڪارن جنو اٽر سامان به نيار
زڪير ويو، مٿاڀرو جيڪو دوت ويو هو تنهنڪي ڏسي پرواسي ڏاڍا پرس ٿيا.

دوارپال وڃي خبر ٻڌائي ايوڌيا مان هڪ چئي آئي
ٻڌي جنڪ خبر جلد پڌاريو خوش سرير نيٺن جل هاريو

جڏهن دوارپال وڃي راجا کي ٻڌايو ته ايوڌيا مان هڪ پتر آيو آهي، تڏهن
جلدي جنڪ آيو. سندس سرير ۾ نهايت گهڻي خوشي هئي ۽ خوشيءَ جا ڳرڙها
اڪين مان ٿي وهيس.

ٻڌي راجا ٿيو آندو مگن شيش سرسوتي نه ورڻي سگهن.
مسڪ خوشي ٿي درتي آيو دوت ڏنو ۽ گهڻو سک پايو.

راجا کي جيڪا خوشي ٿي انجو ايمان شيش ۽ سرسوتي به ڪري نٿا سگهن.
جنڪ پنهنجي سر دروازي تائين وڌي آيو ۽ دوت کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو.

پڇيو راجا رام پائڻ ڪش ڪيو حوال خط ڏيئي اول
چاڻي لڳائي اڪين ڌري خشڪ گلي سان ڳالهه ڪري!

راجا، رام ۽ ڀائرن جو ڪش پڇيو. دوت چئي ڏني ۽ ٿوري ۾ احوال ڏنو.
راجا چئي اڪين تي رکي ۽ خشڪ گلي سان ڳالهائڻ لڳو!

چئي پڙهي نه پريٽ سمائي ڏني آگيا دوتن گهرائي
نگر بزاريون سڀ گهر ساڄو خوشيءَ وڃايو هر هنڌ راجو

چئي پڙهڻ سان هيڪاري خوش ٿيو ۽ دلير خوشي سمائي نه پيو سگهي.
پوءِ پنهنجي دوتن کي گهرائي آگيا ڏنائين ته سڄو شهر، گهر ۽ بازار دن وغيره
سڀ سينگار ۽ خوشيءَ جا شرنايون ۽ وڃا وڃا ريو.

هڪ کن ۾ هيءُ ٿلهي خبر منگل ڪلش سجيا گهر گهر!
آندو اهڙو جو ڇا چئجي دان ڏنا راءِ برهمڻ سهجي.

وسعت مہیء وٺ وٺو ۽ چيو ۽ جيڪا اوهان هي وڌيڪ آڳا هجي سا پڻ ڏيو.
هردي خبر من پريو ۽ جي ڄاڻي ستيه ڀريل پڻ ٻولي ٻاڻي
جنڪ ڏي موڪايو دوت هڪ هاڻ

سوڀا وڌائي اهي منڊليءَ ساڻ !

وسعت مہیءَ رام جي من جي ڳالهه ڄاڻي چيو ته راجا جنڪ ڏي دوت
موڪلو ۽ هو منڊلي ساڻ اهي پڪ جي سوڀا وڌائي.

رام ٻڌو رڳووش من ڏيندڙ ڏيو هر جات
ورڻ ڪپير ۽ اندر ڀر منور پڻ سڀ گيات.

اي سربشت رام، سڄي شور، هر هڪ جاني ۽ ورن، ڪهر، اندر، ٻر اوڙي
سڀني ديوتائن کي ڏيندڙ موڪلو.

گروءَ سميت ڀرپ اڀوڌيا آيو شهر سڄاوت ڏسي هن ڀايو
جنڪ شهر پڻ دوت ڏيندڙ ديش ڏيسانتر راڻ سڏيو.

شريءَ رامچندر ۽ گرو وسعت شهر ڏسڻ آيا ۽ سڄاوت سڀڪار ڏسي ڏاڍو
خوش ٿيا. مثلاً ورن، راجا جنڪ ڏاڻن ۽ دوت موڪلو وٺو ۽ هر هڪ ديش جي
راجا کي ڏيندڙ موڪلي وئي.

جسامونت سگريو ويڙش نل نيل دود ڪل پوش
سڀني آيا جتي رام ڪرپال ورڻ ڪپير اندر ڀر ڪال.

جسامونت، سگريو، نل نيل ويڙش دود، جيڪي ٻنهي ڪل جا ناميارا
هئا تن سڀني کي گهرايو وٺو. ورڻ ۽ ڪپير ۽ ڏيندڙ ٿي آيا.

سندر لڳو ٿي يڪ آستان انيڪ پرڪارن ائير سامان.
مثلاً پور جي دوت هڪ امنگ سان خلقت ڄڻ

اي سوامي، توهين جيڪا به آگيا ڪندا، اها پوري ڪندس، توهين پاڻ
ڏسجو. اهو ٻڌي گرو وسشت خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو ته اي رام، تون ڇو نه ائين
چوندين. تون نه مراددا جي پالن ڪرڻ ورا ورتو پرش آهين.

من آس پڇندي سنت ٽنهنجي چيو ڀرت رام تياري ڪريو.
ٻڌي وڃن ڀرت سترهن منترين سان لڇن گهر ويو
وڌ موجب سڀ برهمڻ گڏ ڀرت سان پڻ شهر هليا
رام پڳوان چڻ اڻوڌيا پاران - من گهريا ڪارج سڌ ٿيا.

گرو ڇيو ته ٽنهنجي ڪامنا پوري ٿيندي. اهي وڃن ٻڌي رام خوش ٿيو
۽ ڀرت کي چيائين ته هاڻي هلي يگ جي تياري ڪريو. اهي لفظ ٻڌي چارڻي
ڀاڱر منترين سميت گهر روانا ٿيا. سڀ برهمڻ به ڀرت سان گڏجي هليا.

ڀرجن سيوک منترري سڀ کي ڌرت سڌي
هٿ رستا سڀ گهر شهر سنواريو خوب اڏي

پوءِ درٻار ۾ رام نگر واسين، سيوک ۽ منترين کي گهرايو ۽ آگيا ڪئي ته
سڄو شهر، هٿ، بازار ڏن، رستا ۽ گهر خوب سينگارڻو ۽ يگ جي تياري ڪرايو.
سيوک هليا سڀ ٻڌي هيءَ ٻاڻي

خوش ٿي ڳالهه ٻڌي هر راڻي

نهي منڊپ ويا انيڪ پرڪار سونهن ڏسي ڪاڏي برهما هارا

سيوک به هليا ويا ۽ وڃي شهر سينگارڻ لڳا ۽ راڻيون به ڏاڍيون خوش
ٿيون. منڊپ ته انيڪ ئي ٺهي ويا هئا. برهما انهن جي سند رڻا ڏسي هار مڃي ويندا

من هر هڪ وٽ وڃو سگهو سڀڪنهن کي وڃي نينڊ ڏيو
رام وسشت وٽ پوءِ ويو هجي جا آگيا اها ڏيو.

رام جي آگيا پاڻي منترري سڀني مينن ڏي ٿيندو مڙڪي. پوءِ پڳوان پاڻ

رام کي ڏسي ڪرو ڪائڻس ڪڍڻ ٻڃي. رام ڇڏو ته نروان جي چوڻن جو درشن
ڪرڻ سان آئند مليو آهي. ڪرو ڪالو ۽ وري ٻين نروطن اڳيان سس نروائين
۽ سندن آشرواد ورتائين.

شروع ڪيو ڪرو ٻڙهڻ اڻهاس ڀريو ٻڌي من گهڻو هلاس
رام ڀاڳورن سڳ ڏنو اتي ڏٺو ڪرو ڏي شردا رکي.

ڪرو ٻڌو اڻهاس مان ڪٿا ٻڌي، جا سڀي گهڻي آئند سا ٻڌي، ٻڳران
ٻڌو ٽوڻي شردا سان ڪرو ڏي نهارڻ لڳو.

ٻڳي هڪ جرڙي ڇيو سچدانلد مٺا وڃن چيا پاڻ ڪل چنڊ
ڪرو توهانجي چوڻن پرتاپ جڳه پرست آ رام مرياد!

اٽي هڪ جرڙي شري رامچندر ڪرو ڪي ويٽي ڪئي ۽ ڇڏو ته اي ڪرو
نروان جي آشرواد سان منهنجي مريادا جڳه پرست آهي.

سمو ڏسي ويٽي ڪئي سڀ ڄاڻين ڪر تون
انترامي ڀرپ ڪريو سڦل ڪامنا مون.

وقت ڪي ٺاڻي ٻڳران ڪرو ڪي ويٽي ڪئي ته اي ٻڳرو، توهين سڀ
ڪڏه ڄاڻو ٿا. منهنجي ڪامنا ٻڳرو ڪرو ۽ منهنجي ويٽي ٻڌو.

تو ڪرپا سان يڪ اٺيڪ ڪير گهڻا هڪٻئي کان ليڪ
ڀرواسي اڃا آس رڪن يڪ اڻوميد ڪرڻ چوڻ!

نروان جي ڪرپا سان مون ڪيٽي يڪ ڪيا آهن ۽ هڪٻئي کان وڌيڪ
ڪيا آهن. هاڻي سڀ ڀرواسي ڄاهين ٿا ته اڻوميد يڪه به ڪرمان.

جيڪا ڪا آگيا ڪندا اوهين پوري ڪندس سا ڏسجو توهين
سربر خوشي آئي ٻڌي وڃن ڪيئن نه چوڻ مريادا پرشوتير.

وڌ موجب ڪريا ڪرم ڪرائي گرو رام ۽ پاٿر سڌائي
گهڻن طرحن پيچ دان ڪري ڪيئن لکي ٿا سي قائم پري !

گروءِ پوءِ مالان جي ڪريا ڪرم ڪرڻ جي آڱيا ڪئي جو وڏيءَ موجب
ڪيو ويو ۽ چئني پاٿرن ڪيو. رامچندر ڪروڙن طرحن سان دان به ڪيو.
تسلي داس چوي ٿو ته اهو دان ڪير ورتن ڪري سگهندو؟

گايون ڪپڙا سونو مڻيون ۽ هيرا موتين جڙيل پڻ رستر سهورا
پڻ پرلوڪ لاءِ گهڻو ڏن دان برهمڻن ڏئي ڪيو پورن ڪام.

گانيون، ڪپڙا، مڻيا ۽ هيرا ۽ پير اڪي چار دان ڪيائون ۽ پرلوڪ لاءِ ڏن
۽ دان ڪري ڪريا ڪرم پورو ڪيائون.

ڪريان اڃا يگ هڪ رهيل اڻ شوميد جگ ڄاڻ
ناس ڪري سنڌاپ سڀ جڳت پرم سک ڪاڻ.

شري رامچندر چيو ته اڃا هڪ يگ ڪرڻ گهرجي جنهنڪي اڻ شوميد چيو
آهي. اهو يگ سڀ ڪشت دور ڪندو آهي ۽ سکن جي ڪاڻ آهي.

هڪ ڏينهن گرگهر ويواوڌيش پائن وزيرن ساڻ ڪڍيش !
ڪري ڏنڊوت چرنن سرنائي شپ آسيس گروءَ جي پائي.

هڪ ڏينهن ڀڳوان گرو وسشت جي ٿور سيني پاٿرن ۽ وزيرن سميت وار
۽ ڏنڊوت پرنام ڪري سر اڙايائون ۽ گروءَ جي شپ آشيواد بانائين.

رام ڏسي گرو ڪشل پڇي آهه آندو ٿو چرن پسي !
گروءَ پڇڻا برهمڻن سرنائي ويٺو آسڻ شپ آسيس کي پائي.

هي. ٻيون به سڀ ماڻھون ڏاڍيون ڊڪي ٿيون. لئسادس چري ٿو نه ڪير آهي،
 ڇو ڪن آئس ڏئي؟

ڪهڙي وري لاپ ۽ ڊڪ سنڌاپ چون ڪنن هيءَ وقت ٿيو
 شور ٻڌي رام لڇڻ گڏجي گهر پنهنجي پنهنجي ويو
 نه ڪيانه ڏوايو گهڻو سمجهايو پٽ اندر جو تڏهن کليو
 پٽ پنهنجو اسان ٿو سمجهو پرڀ ائين جهڙو پليو.

ڪهڙائي وري لاپ ڪيائون ۽ ڊڪي ٿيون ۽ چوڻ لڳيون ته ڏاڍو ڪنن وٽس آيو
 آهي. اهو ڏسي رام ۽ لڇڻ ٻئي گهر ويا ۽ ماڻهن کي سڏ ڪيانه ڏاڍيون تڏهن
 هنن جو اٿيان دور ٿيو ۽ چوڻ لڳيون ته اي پڳڙان اسان ٿو ڪي پنهنجو پٽ سمجهي،
 جهڙو ڪي پاڇي وارن ٿيون سين ۽ ٻيو به ٿاڻيون هيون سين.

ڪرڪڙيا جهڙو ڀڄڻ شري رام مهڻي ايش ڏي ڀڄي سهاون
 جنهن ڳولن هن ڀڄي ڳولن ٿيڻي مٺي اٿي پاون
 ور ڏٺو سو جو جنهن چيو ماڻهن رگهوپتي ائين
 من شوڊي پاڻ ڀڄي ڀڄي ڀڄي ڀڄي.

اي پڳڙان، ڪوٺا ڪري اسان کي پنهنجي ڀڄي ۽ جو دان ڏي جنهن لاءِ
 رشي مٺي ۽ ٻئي ٻيڙي، جي ٺاهيس ٻوٽو هوندي وارا آهن، ٿو ڪي ارڏاس
 ڪندا آهن. پوءِ پڳڙان ماڻهن کي دل گهروا وڌ ٿا. ماڻهن پنهنجا هرڏا
 سڏ ڪري ٻوڏ جي اٿي به سرڀر ٺاهي ڇڏيا.

ٻوڏ اٿن ٽن ڀير ڪري سڀيئي ويون پتيءَ ڌام
 ڀيرت شترگهن ۽ لڇڻ شوڪ پون پڻ رام.

ٻوڏ جي اٿي به ڀڄي سڀيئي اٿي ڌام به ويون ۽ رام، لڇڻ، ٻيو ۽
 شترگهن شوڪ به ڀڄي ويا.

چندا نه ڪر هاڻي جنڪ ڪماري
وئي ويو سيم ڪٿيا پنهنجي ڏيان ڪري سڄي ٻالهر سمجهي!
اي سينا، هاڻي ڪٿي نه ڪر. توکي هٿڪاري لڇمڻ به ملندو. پوءِ آدر

سان سينا کي پنهنجي آشر بر وئي ويو ۽ پوک جي بل سان سهڙي قصي کي
سمجهي ويو!

ڪهڙو سمجهائي ڏيرج ڏسي سيم ڪيو ڪنڪا سنان وڃي.
رام مورت سهڙي چٽ لائي ٿل ڏنا هن ڪهڻا ڪيرائي.

منيءَ سينا کي ڪٿي ڏيرج ڏني. پوءِ سينا وڃي ڪنڪا جيءَ ۾ سنا ڪيو
۽ آشر ۾ اچي رام جي مورت جو دهر ڏهان ڪيائين. منيءَ کيس کانڻ لاءِ مٺا ۽
سندور ڦل ڪيرائي ڏنا.

مني ڪٿا ڪري ڪهڻن طرحن سيم ٻڌي مڌ مڙن پڪين!
ڪهڻين طرحن سان ڏيان دروازي لڇمڻ موٽيو خالي رت موٽائي

منيءَ وڌن ۽ پراڻن مان ڪيڙي ڪٿا ٻڌائيندو هو جي سينا پڪين ۽ ٻين
جانورن سان گڏ ٻڌندي هئي ۽ پنهنجي من کي ٻڪر ڪندي هئي. هو ڏانهن
لڇمڻ رت خالي موٽائي اڀو ڏيا پيٽو.

سيم ڇڏي پڻ بن ڪڍي لڇمڻ وياڪل ڏاڍو هيو
ڪهڙو رنو ڪانڌس جيڪي ٻڌو دڪ ڏنر سيم، ماءُ جيئو.
بيروش ٿي پڻ ماتا وئي نانڪ بنا مڻ جيئن ٿئي
تيون دڪي ٿاسي مائڙ ڏسي ڪير اچي آئت ڏسي.

لڇمڻ جيئن سينا مانا ڪسي بن ۾ ڇڏي موٽيو ليڪن ڏاڍو وياڪل ٿي پيو.
جيڪي به ڪانڌس ٻڌو، اونرو ٿي رنو. مانا کي چيائ نه سينا کي مان دڪي ڏسي
آيس! مانا اهو ٻڌي بيشوش ٿي ويئي، جيئن مڻ بنا نانڪ وياڪل ۽ دڪي ٿيندو.

هوش آلي هيڏي هوڏي نهاريو

رت نه گهوڙا نڪي لڇڻ ويچارو!
دڪ بهرين ڏسي رهيا هئا پاران نٿا نڪرن چو ڄاڻي پگوان!

سيتا جڏهن هوش ۾ آئي تڏهن هيڏانهن هوڏانهن لهار پائين. هڪي نڪي رت
نظر چڙهيو، نڪي گهوڙا ۽ نڪي لڇڻ ئي! تڏهن دڪي ئي چوڻ لڳي ته هي
پاران بهرين دڪ سڄي رهيا آهن، پاران پوءِ ئي نڪرندا. بهرپائين چو نٿا نڪرن
سو پگوان ئي ڄاڻي!

ڪيا وولاپ سيم اتي اُت پاري والميڪ رشي سيم نهاري
رشي چيا وڃن مٺا سهاڻ ڪيڏن بن آئين پتري پڌاء.

آئي سيم ڏاڍا وولاپ ڪيا. والميڪ رشي نه گهمندي اتي اچي نڪر،
تڏهن منن وڃن ۾ کائڻس پتري ۾ اي پتري، پڌاء ته کون ڪيئن هوڙي گهوڙو بن
۾ اچي بهتي آهن؟ جلد مولڪي وولائس پڌاء ته ڏوچ اچي.

مني، پتري مان جنڪ جي رام پتي پڻ ڄاڻ
بن ڇڏڻ نه سمجهه اچي وڌ گت آئي پلوان:

اي مني، سیتا چيو: مان راجا جنڪ جي سڀني آهيان ۽ شري رامچندر
جي سڀني آهيان. راجا منسار کي خبر آهي ته چو ڇڏي ويا آهن، سو ته مان لڳي
ڄاڻان. وڌاڻا جي گم ڏاڍي پاران آهي.

ڏير لڇڻ ويوهت بهچائي مني سمجهو سبب يوگ هلائي!
پڌ سيم، تنهنجو پتا جنڪ پيارن ششن مان آهي هڪ

مولڪي لڇڻ ڏير هتي بهچائي ويو آهي. مني ۽ مولڪي اڀياس سان سبب
کي ڄاڻي ورتو ۽ سيم کي چيائين ته اي پتري، تنهنجو پتا جنڪ منهنجي پاران
ششن مان هڪ آهي.

هٿ نه ڀاڱ ڪوئي مٺي ايندو ويندو ڪونه ٿو ڏسجي! عاڻي نه ڊڊ ۾ پٺان
لا نڪرن! ڇوڪر سڀيتا مانا کي ڊال ڏسي چوڻ لڳو ته: اي وڏاڻا، توهي ڇا ڪيو؟

رٿ مورچت سڀيه لچڻ ڏسي پاڻ سنڀالي ڪرڻ ڌرتي!
سڀيه ڏسي دل ڌيرج ڌري پٺان نڪرن چيو اُچ ڪري!

سڀيتا مانا کي رٿ ۾ مورچت ڏسي ڇوڪر ڊ. مورچت ئي ڪري ها پر پاڻ
سنڀالي ڌرتيءَ تي ڪرڻ کان پاڻ بچائين. سڀيه کي ڏسي، دل ۾ ڌيرج ڌريائين.
اُچ جي ڪري سهڻائين نه هاڻ پٺان لا نڪرن!

لچڻ جي هٿي حالت اها سڀيه ڏٺو هن وار
مون دک کان ٿو پٺان ڇڏي جيون منهنجي ڌڪار

ڇوڪر جي اهڙي حالت ڏسي سڀيتا واکل ٿي. چوڻ لڳي ته منهنجي ڪري
ڇوڪر پٺان پياڳڻ چاهي ٿو. اهڙي چيرون کان نه مرڻ تي چڱو. ڌڪار آهي منهنجي
جيون ئي!

ڏٺو لچڻ سڀيه مورچا آئي نپ واڻي ٿي ٿڌهن سهائي:
”اٿيئي ڇڏي وڃ جنڪ پٿري پياڳوان آ رهندي جڙي“

ڇوڪر جي حالت ڪي ويڇاري سڀيتا بهارش ٿي ويئي. ان وقت سندس
آڪاش واڻي ٿي: ”اٿيئي سڀيتا کي ڇڏي وڃ. هوءَ پياڳوان آهي ۽ جيئري رهندي.“

برهم واڻي ٻڌي ڌير ڌري هٿ ٻڌي پردڪيڻ ڪري
رٿ ڦيري سڀيه چرن وندي اوت موتيو ”اُچ اُچ“ ڪندي

ڇوڪر اوهه واڻي ٻڌي خوش ٿيو ۽ ڌيرج ڌري سڀيتا مانا کي پردڪيڻ ڪري
۽ وندنا ڪري ”اُچ اُچ“ ڪندو اوتڙيا موتيو.

سندر ومان تي سيم وهاري بهريا ڪپڙا زيور سنڀاري
گهڻو خوش ٿي رت چڙهي جانڪي ڏسي مرضي رام ڀڳوان جي .

انر دمان نياز ڪري سينا کي آئي وهاريو ۽ سينا ڏاڙو ۽ ڪهڙا سندر ٻائي
گهڻو خوش ٿي رلڻ جي مرضي اهڙي ڏسي ومان ۾ چڙهي وئي !

لڇڻ اڪي وياڪل ڏسي سيم رهي من ڇپ .
شردِي ويچار پرسگهي نه چڱي هڻ بن جڱي نه سڀ .

لڇڻ کي آئي وياڪل ڏسي سيم مان ۾ رهي ٻر اندر ۾ ڏانڊي چنڻا هئس
من ۾ نه گهڻو ٿي ٿي سوچي ٻر ٻاهر ٻڙڪ ڪڍي نه سگهي . جيئن من ٻنا سر ڇڻي
نه سگهندو آهي، ساڳيو حال سينا جو هو .

نگا ٽپي رت ڀار ويو جهنگل ڏسي سيم ڊپ ٿيو .
ڀڳو لڳس سبب سمجهي پيا ڇڏيا منوهر شبد سيم .

نگا ٽپي ٽپي رت ٻار وڌو . گهڻو جهنگ ڏسي سينا کي ڊپ وڙهي
وڌو . ڪڍ ٻيو سبب رت کي اوجھڙ ۾ اٿڻ جو سمجهي سينا ٻڌيو :

ڏسان نٿي هت من آشرم ڪيڏانهن هلو ڪنهن ڪم ڏيرم !
هر ڪم پڪي هت ڪيهر گهمن بگهڙ سڀ جهنگلي جيو رهن !

اي سراڻي جا ننڍا ڀاءُ، دعي نه مين جا آشرم ڪين ٿا ڏسجن . نرهين
ڪهڙي ڪم ۽ ڪهڙي پاسي پيا هلو؟ هتي نه مرگهه، پڪي، ڪهڙو، بگهڙو، ۽ ٻيا
جهنگلي جالڙو ٿا ڏسجن !

من ڏسجي نڪو ايندو ويندو ڀران منهنجو ڀاءُ هاڻ نڪرندو
ڊنل ڏسي سيم لڇڻ پراڻا چوڻ لڳو ڇا ڪيو وڌاڻا ؟

سي نر ڀون سڀ نرڪ ۾ ڪروڙ جنم ڪن واس
جنم جنم ۾ روڳهه وس ڀوڳن نرڪ نواس

اهي انسان نه ٻڪ ٿي ٻڪ نرڪ ۾ ويٺا ڇهه ڪي مٿس ڪلڪ لڳائيندا.
انهن کي هر هڪ جنم ۾ روڳهه ٿي لڳل هوندا.

رام مڪان ٻڌي لفظ مٿيان ڀرت هليو ويو لڇڻ پٺيان.
ٻڌ ڀرت هٿ سوچ ڇڏي چڱو برو ڀيل دنيا چوي ا

رام جدا ڪروڙ وارا لفظ ٻڌي ڀرت اچي هليو ويو. ڀڳوان ڇو
نه توهين مذهبي آڳاٽا جو مان ڪريو، ڀوءِ دنيا ڀل نه اٿئي ڇڱو يا ارو ڀئي ڇري.

ڇڏي آڳاٽا ڪٿي جواب ڪو ڏيندا
ڄڻو نه ڄڳهه ۾ مونکي ڏسندا
مون بن رهندا ڄڻا پڇڻائي

هڪ نه ايندو ڪجهه ڪري ڪرائي.
جنڪ ستا ٿرت رت چڙهايو ڪنگا ويجهو بن جاد پڇاڙو.

ڇهه ڪڏهن مذهبي آڳاٽا کي ٻڌي ڪو جواب ڏيندا نه ڀوءِ مونکي ڇڻو نه
ڏسندا ۽ توهين ڀوءِ مذهبي نه رهندا. انهن ڪري ڀوءِ توهان کي پڇڻا نه لهندو
پر اهو ڪهڙي ڪم ڇو؟ توهين هالي سڄي ڇڏي سڀني کي ڪنگا ويجهو بن ۾
ڇڏي اچو.

آڻي گهاٽو بن جتي نه ڪو ڇڏي اچو ڪجهه ڀتن اهو
مٿان ڦريو ٻڌي وڃن نراس مرڻ ڄاڻي ٿيو لڇڻ اداس.

اهڙو ڀتن ڪجهه سڀني کي اتي ڇڏي اچو جتي ڪير به نه هجي.
مذهبي لاشا جا وڃن ٻڌي مذهبي ٻڌي کي ٿورا نه. ڪڏهن ڇڻو مذهبي مرڻ
ڀڪ سمجهي ڏاڍو اداس ٿيو.

دوکن چيو سو نیک سمجهڻ کل کلنک کپي دور ڪرڻ
ونش سورج ٿيا راج انيڪ هڪٻئي کان وڌيڪيائي نیک .

دوس جا وڃن پوءِ اٿرن کي اڏائي ڇڏائين ته اهي سڃا سمجهي کل ٿان
اڌر ڪلنڪ لاهڻ ٿي گهرجي! - سورج ونش پر گهٽي ويو ۽ ڌرمالها راجا هڪٻئي
کان وڌيڪ ڪيائي ۽ نیک ٿي ڪڍو يا آهن .

سوانيمو رکھو راجا ڄاڻو سگر ڀڳيرت ورد سڃاڻو
پتا دسوت پڻ ڏٺو اکين وڃن نه ٿوڙيو آدم لکين .

سوانيمو، رکھو، سگر، ڀڳيرت، ورد کي به سڃاڻو. دسوت پتا نه
ٿوھان اکين سان ڏاڍو جھين پھچا ٿوھان ڏٺا پر وڃن کي نه ٿوڙيو ڪيترائي آدم
ڪيا ويا پر سب نشتل ويا!

تنهن کل پر ٻڌي ڌرو ڪلنڪ

پرھان رهيا چٽبس پاڻي اشڪ
اي سروگيه سڀ ڄاڻڻھار پاپ رھت سيم سڌ سنسار!

سورج کل کي ڌرو به ڪلنڪ لکي ۽ مان ٻڌي جئرو رھان نه پوءِ مان
بنا شڪ ڇي ٻاڻي ٿي چٽبس. پوءِ پوءِ چيو ته اي ڀڳوان، ٿوھين نه ڄاڻو
تا ته سڃاڻا پاپ رھت اي آھي! - سنسار به الھن ٿو سمجي!

برھما وشن مھيش سڀاڻا اکن پوک ڏسي نيٺ وھايا .

ڏيو ۾ن نرسپ سڀن سمجهن
چوڻر ٻڌي ڀڻ خوش من ٿين .

ٻاءِ، برھما، وشنو ۽ مھيش سڀني ڌ ڌوٿان ڏٺو ۽ اگني ٻار ٻکيا مان به سڃاڻا
ٻار ٻڌي. اهو ڏسي تنھين اکين مان ڳوڙخا وھايا. سڃاڻا ڇا چوڻر ٻڌي هرڪر
خوش ٿو ٿئي .

اي ڀڳوان، سور، گل جڳهه ۾ مشهور آهي ۽ اسان جو پتا دسرف ۽ ماما
ڪوشليا آهي. سنسار توهان کي ٽيهين لورن جو مالڪ ٿو سمجهي. نروخان جي
شان کي نه ويد ۽ شيش نانگ نه ڳاڻن ٿا.

شڪت ستيم ٿو پرسد سنسار سگهن نه ورطي ويد وستار.
ڪاٺ سوڀيا پڻ جڳهه جي ماما نه امڱل، منڱل ڏاٽا.

توهان جي ستيم شڪتي نه سنسار ۾ پرسد آهي. جنهن کي ويد نه وستار
سان ڳاڻي ٿيا سگهن. سڀ نه سوڀيا جي ڪاٺ آهي، سڀ ڪجهه ڏاٺ واري آهي،
منڱل روپ آهي!

مثال وٺي ۽ نار ڌرم پالڻ ڪيئن ٿيندو تنهن جو ٿو بن جالڻ؟
بن جل مڇي ڪيئن رهي ڪرپال جل بن ڪيتي رهڻ مثال!

سيتا جو مثال وٺي، استريون ناري ڌرم پالينديون آهن. ٻڌايو نه هڻو وڃاري
توهان کان سواءِ ان ۾ رهي سگهندي؟ ڇا مڇي نه ڪڏهن پاڻيءَ کان جدا رهي
سگهي آهي؟ يا جل بنا ڪا ڪيتي نه ٿيندي ٻڌو؟

ٿو بن رهي ڪيئن سگهندي سيتا گيان وان ۽ چتر ٻنيت!
پرير ڀريا ڀرڀرو وڃن ٻڌي چيو: ڀرت چڱي ڳالهه سچي!

گيان وان، ٻئي ورست ڏاڍي سيتا توهان بنا ڪيئن جي سگهندي؟ ڀڳوان
آهي لفظ ٻڌي ڀرت کي چيو نه ٻاراڻو، ڀاءُ، تنهنجي ڳالهه سچي آهي.

راجا ڪي گهرجي سدا راجنيت ڌن ڌرم
سوچ ڇڏي ڪر پالنا وڃن ڀريت شپ ڪرم!

ڀر راجا کي راجنيت، ڌرم ۽ ڌن جي رکيا ڪرڻا گهرجي ۽ اٽلا اهڙي ٿيئي
لازمي آهن. سڀ ڪرم سوچي، ٻرير جي وڃڻ ۽ ٻوٽو ڪمن ڌناران هن ڪي
ٻوٽو ۽ جي پالنا ڪرڻا گهرجي.

ڪارڻ ڪهڙي هنن جانڪي ٿيا ٿي ڪرم وڃن من ڇرن انرا ٿي
بيار پٺل ڀاڻن ٻاڻي ٻڌي ڳالهه ٺٽائي ڪلندي ڇڏي

سڄڻ لڳا ڏ ڪپڙو سب آهي جو هنن جانڪيءَ کي ٿيا ٿي لڇڻ ڪير
آهي؟ هوءَ ڏ من، وڃن ۽ ڪوم ڪري سندن سيرا ڪندي آهي. ڀائرن جي ڀيار
ٻول ٻاڻي ٻڌي ڳالهه کي پڪوان ٺٽائي ڇڏي

ليٽر ڪمل جل ڀرجي آيو ڏ ڏيرج ڏيئي ڀائرن سمجهايو.
وڃن منهنجو جي هي نه هڻيندا ڀران سرور نه منهنجا رهندا!

پڪوان جي ليٽر ڪمل ٻر جل ڀرجي آيو. هن منا وڃن چئي ڀائرن کي سمجهايو
ڏ جيڪڏهن ٺوڻين سڃا جي ٻولم وس ٿي منهنجا هي وڃن نه هڻيندا ته ٻوڙ
منهنجا ٻران رهي نه سگهندا.

پرڀ ڀڄا ۽ ڀاوي ٻاران ٺوهان جي لاءِ پڻ سرڙ ڪلياڻ
منهنجو وڃن ٺٽي پوزو رکڻو ڀائي ٿيو وٺي بن جانڪي راهي!

اي ڀائرو، پڪوان جي ڀڄا ۽ سندس ڀاوي ڏاڍي ٻاران آهي! ٺوهان لاءِ
ڏ هو ٻرڪار آندو ٿي آهي. اي ڀاءُ، سوڀو اٿل شرط منهنجي آڳيا جو ٻالن ڪر
۽ سڃا کي بن ٻر ڇڏي اچ!

ڀرت چيو ٻئي هٿ ٻڌي ٻڌندي وڃن ڪٺور
ٻڌو وٺي سوڳي پڙيو ٺاڻ ٻڌي مون ٿور.

ٻرمت هٿ ٻڌي ادب سان چيو ته اي پڪوان، منهنجي ويهتي ٻڌو. منهنجي
ٻڌي ته تمام ٿورو ٿي آهي.

ونش سوريس سنسار وڪيائڻا پتا دسرت ۽ ڪوشليا مان
تئين لوڪن جا توڻين پڻ مالڪ ويد ڳائڻ ڪڙ تو ڳڻ پالڪ

پکړان چې مېن بر اهو نېچ نه ډسي ۽ سر پر وياکل پسي نيسي پانر ډچي
و يا ۽ کښل لکيا. پکړان چا چوړو، چې ايان کړل کان باهر آغ، ډسي کين
حيرت وني وېي.

دم روکي سخت سمو ډسي گوزهم وچن چيا رام وهسي.
بډو پائي، هي چيو رگهناک وني وچو سيمه بن پر سات.

دم کي روکي ۽ سمي کي سخت سډېږي پکړان گوزهي مطالب وارا پر
منا شېد چيا نه اي پائي، سينا کي سات وني اچو بن پر چډي اچي!

بډي وچن اهي سخت کنور سكي وين مېن دک جو زور
کل کښي يا سچ رکهرائي انهي کري من شانت نه آي.

اهي کوزا ۽ کنور وچن بډي نهين پانر جو مېن سكي ورو. سرچو
لکا نه شري راجندر مسخري ۽ پرائين چيو آهي يا سچ پچ سندس اچا سينا پيا
چي آهي. انهي کري من پر شانتې کانين.

وياکل ثيا پورت آد سپ مک نه اچن شېد ډيک
هک جوړي چيو شترگون جل نيټن پريت!

پرف، اچو ۽ شترگون اهډا وياکل اي ويا جو کچه، اچي نه پيا سگهن
آخر شترگون هک جوړي ۽ اکين پر پاڼي آڼي ويټي کړل لکو نه اي سرامي.

وچن بډي پرپ سپ کهپرايا جگه جنني سيمه شيل سهايا
جگت پتا توھين سپ وروسو جر چيټن ټا سپ پسو

شري راجندر جا وچن بډي سپ کهپرانچي ويا هتا پر شترگون جو لنډو
هو نهين پکړان کي چيو نه اي پوپو، شيل سيمه نه چکې جی هالا آهي ۽ اوډين
چکې جا پتا آهيرو. جر لورې چيټن، سيني کي ډسو ټا ۽ انهن پر ورو ټا.

مايا سييم چيو ڀرپ سمجهاڻي گهري وٺڻ جو توکي سيباڻي
مني ڇڏي گهر آيس تنهنجي وري ڏسان سو اڃا هن منهنجي

انهيءَ مايا رڙهي سينا کي پگهران چيو ته تون منهنجي گهر ڏر گهري وٺ،
سينا چيو ته اي پگهران، مان وڃين منهن جو گهر ڇڏي تنهنجي گهر ۾ ڀر وٺ
ڪيو هو. هاڻي وري ساڳيو گهر ڏيڻ جي اڃا اهو.

هن ناري رستو پوئوڻ بهرايا جيڪي سييم جي هن کي پايا.
ڳالهه ڪئي کلي رام سموري پراڻهه ڪال تو اڃا ڏوري.

شري رام پوءِ سينا کي منهن جي استر ۾ رارو رستو ۽ ڀرڻ بهرايا جي سينا
جي من کي وٺيا. پوءِ راهه ڇڏي کيس چيو ته پراڻهه ڪال جو تنهنجي من جي اڃا
ڀري ليني.

صبح ٿيندي جڳين جڳت پتي جاڳيو لڪشمي نواس
ڀت ڳائڻ پيا ڀڄن سندر ڏسندي هڪ پرڪاش.

پراڻهه ڪال جو پگهران جڏهن جاڳيو تڏهن لڪشمي نواس مان ٻاهر سندر
هڪ ڏسي ڀت سنا کيس ڳائڻ لڳا.

ڀرت لڳڻ شتر گهن سهيت آيا اُتي جت ڪريا نڪيٽ
ڪيو پراڻهه ڌرتيءَ سونائي چيو ته ڪجهه ڀريو ورجائي.

پوءِ لڳو، پوءِ شتر گهن اُتي آيا ۽ ڌرتيءَ تي سر نائي پراڻهه ڪيائون.
پوءِ شتر ۾ رهيو ۽ کين ڪي چيائون.

ڪيچ نه هڪءَ بدن وياڪل ٿيئي پيار ويا ڊچي بلڪل
لڳا ڪنڊن ڀڙ ٿر هر ٿيئي چرڻ ڏسي پيا حيرت سڀيئي

ٻڪران پوءِ پراڻو ڪال جي سنڌيا ڪئي ۽ مستڪ لي چندن جو لاک لڳائي
عسڪر کي ولدنا ڪئي. تنهن کانپوءِ وڃڻ ڪرڻ لاءِ پاڻ ا. ويا ۽ ائين ڪي به
آيا ڪري پوءِ آرام ڪيائون.

رهيوسج باقي گهڙيون ڪي چار سڀا جڙي آيو هڪوار
پالون سهت پڻ ٻڌي پُراڻ سنڃها سميه ڏنو برهمڻن دان.

جڏهن سروح پائي چار گهڙيون رهيو تڏهن سڀا جڙي ۽ پالون سميه پڻ
پراڻن جي ڪتا ٻڌائون. شام جو وري سڀي برهمڻن کي گهرائي دان ڏنائون.

آگيا پائي سڀ گهر ويا سنڌيا ڪري خوش ڏاڍا ٿيا
دؤت اوڏپور سڌا ڏورن شام اچي سي خبر ڏين
هڪ ڏينهن هر هڪ الڳ مليو درت هڪڙي ڪجهه ڪين چيو.

آيا پائي سڀ گهر ويا ۽ سڃها جي سنڌيا آي. وار جي نگر ۽
ر دوم رات ڏينهن هڪ ڏيندا هئا ۽ ڪجهه ڪهڙون پڻ ولدنا هئا. شام جو
سڀڪر اچي وار کي احوال ڏيندو هو. هڪڙي ڏينهن هر هڪ دوم وار سان
الڳ ملو. ائين ڏولن ۾ جيڪا خبر هئي سا ٻڌائي، پر هڪڙو دوم، ائين پر رهيو.

ڪجهه نه چيو جڏهن کانئن پڇيو

هو هر لفظ نه مک اچن

دوئيءَ هڪ نار ماري جهڙو چيا ڪوڙا ۽ سخت وڃڻ
ٻڌي وڃڻ ڪچو ڪرپاڻو ڏينهن سڄو چپ ۽ شانت رهيو.
سڄيءَ رات ڏنا بنهه سڀن برا جاڳيو ۽ چلتا ٿر ٿيو.

ٻڪران اندر سان هر هر جڏهن دوم کان پڇيو ۽ ڪهڙو سڃها، اهي لفظ
سمجه لکي به نٿا ڪهڙن، تڏهن هن چيو ته سرامي هڪڙي ڏوٻي ۽ ٻيهرجي
استريءَ کي ڀوڳ ڪيا وڃن ٿا ۽ پڻ چيو ته مان وار نه آهيان جيئن وانڙو جي گهر

انهيءَ مهل پگهڙان منڇ لڳي ڪري خيال ۾ ٻڏي ويو. دل ۾ ويچارڻ لڳو ته ڪهڙو سبب آهي جو ٻي ۽ جي جڙي پٽ مري وار آهي! انهيءَ ٻالڻي ڪري ۽ برهمڻ کي ڏسي پگهڙان ڏکي ٿيو.

پرڀ ويچار ڏسي ٿي ڏپ واڻي:

”ٽپ ڪري شودر ڄاڻي واڻي“

وندڇل ڀرڀٽ گهر رهيو برهمڻ آ سبب اهو. پگهڙان کي ويچار ۾ ڏسي آڪاش واڻي ٿي ته هڪ شودر، ڄاڻي واڻي ٽپ ڪري رهيو آهي، جو وندڇل ڀرڀٽ تي ويٺو آهي. اهو ئي ڪارڻ برهمڻ جي پٽ مرڻ جو آهي.

ان ڪري برهمڻ ٻڏي پٽ مرڻ رت ساڄي ٽڪڙو هليو

۾ سندر وٺ ڏسي پوٽر ڄڻ ڇٽ پٽ ڀرڻ ٿيو

ڪروڙ ڪري تير هنيو رام سڌير سر شودر جو ڪاٺيو

ڀڳت پوٽر ڄاڻي ورت ڏنو پاڻ وڃي تيرت رٿيو

اهو ٻڏي ۽ رت تيار ڪري رام ان ڏي هليو. ۾ سندر جبل ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو. پوءِ هڪ ٻالڻ اهڙو هنڌ ڏيکاريو جو ٽپ ڪندڙ شودر جو سر ڪاٺي ڏريءَ تي ڪيرايائين. پر شودر کي پڳتيءَ جو وردان ڏيئي ٻالڻ پراشپت ڪرڻ لاءِ تيرت ڪرڻ هليو ويو.

برهمڻ ٻالڻ ڇڏو اٿيو گهڻي قدر هر شاه

آيو رگهوپتي اوتو ري ڏک پنهنجن سکا ڏاء

برهمڻ جو پٽ وري جڙو ٿي ۽ خوش ٿي اٿيو. پوءِ پگهڙان وري اڀرڻا نڪري ۽ بر آيو.

رگهوپتي ڪٿي سنڌيا وندن شنڪر پوڄا مستڪ چندن

ڪاٺي پوڄن پوءِ ڪيو آرام سڀني کي آڪيا ڪٿي پگهڙان.

پکي کڏ ئي ٿڌا پندا هئا. ڪٿي به ويو جو نالو ٻڌڻ ۾ ڪرڻ ايندو هو. سڀ
هڪ ئي سماج وانگر رهندا هئا.

سڀ وڻ ڪاٽي ٺاهي ليکڻ ست کنڊ ڌرتي ڪاغذ چٽ
سمند گڏي سڀ مس ڪئي ٺاهيو لکڻ لاءِ ديويون ديوي گهرايو

سڀني وطن کي ڪاٽي، انهن جا قلم ٺاهيو، سڀ کنڊ ڌرتي ڪاغذ بڻايو ۽
سڀ سمند گڏي مس ٺاهيو ۽ ديوي سڀني ديوان ۽ ديوتائن کي سڏي کيس چيو ته
واپي پڪوان جي راڄ جي ابا لکن.

ته به نه ڀاڳن ڀار رام راڄ آ ڪيل عجب
ٻڌ ٻڻ چڙو اُڀار رام ڪٿا اڳتي هلي.

ته به رام جي ٽن جي مهما ڪري نه سگهن. اڳ ڪرڻ، هاڻي رام جي
وڌيڪ ڪٿا ٻڌ.

ڀاڳن سهت سڀا رام سهايو ٿڌهن دڪي اُت برهمڻ آيو
ڪندو آيو هڪ دودي ڀڪار ونش سورج جلد ٻڌو سنسار!

هڪ ڏينهن شري رامچندر ڀائرن سميت سڀا ۾ ويٺو هو ته ارهمڻ در دناڪ
دانهن ڪندو آيو. ڇي: سورج ونش هاڻي جلد ئي ٻڌندو!

رگهه دليپ ۽ سگوريش اٽل پوياءِ هو ايوتيا ايش
بيءَ جڙي پت ٿياڳي ڀران شبد ٻڌا سي رام پڪوان.

مهاراج رگهه، دليپ، سگر ۽ ٻيا راجاڻن، جيجو پرياءِ جڳ پرست هو. هنن
جي وس ۾ ڪڏهن به ائين نه ٿيو جو بيءَ جڙي پت مري وڃي! اهي لفظ
پڪوان رامچندر پهچي ڪن سان ٻڌا.

نر لپلا ڪري رام امل ڪرڻ ويچار لڳو تنهن مهل
ڪارڻ ڪهڙي پت اڳي مڻو برهمڻ دڪ پريو دڪي ڪيٽو.

جتي وڃو ڪٿا ويد پراڻ ٻڌي ڌرم نه ڪنهن ڪا ڄاڻ .
وڌندڙ ڀرير ڏسي اڀناسي ڏسندو هو خوش سڀ پرواسي .

ايڏيا ٻر وڃو ۽ ڏسڻ نه ڇڏي ٿي ويدن ۽ پراڻن جي ڪٿا ئي رهي آهي .
ماڻهن کي ٻڌي ڌرم جي نه ڪا ڄاڻ ٿي ڪانهي . پڳوان ماڻهن جي برابر ڪي رڙ
نه رڙ وڌندو ئي ڏسندو هو ۽ خوش ٿيندو هو .

سڙ ورهيه باقي آيو ڏسي سوچ ٻيو بس رام ڀسي .
ڪڇي ۽ اشوميد يگيه هڪوار ڳائي، منهن ڪن پڙ سنڌ ڀار

اڦي هڪ سڙ ورهيه عمر ڏسي پڳوان وڃار ڪيو . ه ٻي اشوميد يگيه
ڪڇي جيئن سڀ ماڻهو ڏکڻ کان ڇڻن ۽ پڙسندڙ ٿين .

ڀرجا خوش هئي راج ڀرپوءِ جي ڪٻير اندر پاڻ هر ڪو سمجهي
خوش راڻيون راج رام هٿ ڏور خوش ٿين ڏسي چنڊ چڪور

رام جي راج ۾ ڀرجا ايترو خوش هئي جو هر ڪو پاڻ کي ڪٻير ۽ اندر چنڊ
سڳي ساڻو سمجهندو هو . جيئن چڪور چنڊ کي ڏسي خوش ٿيندو آهي جيئن راڻيون
نه رام جي راج ۾ خوش هيون .

راج رام جو ڏسي پڳيون سڀيئي بـرايون دور
رشي مني بن ڀرير سان رهن بنا قصور .

رام جي راج ۾ اڃا به ائين ئي ڀڄي ويدن جيئن ڪمان کي ڏسي ڪانءِ
ڀڄي ! رشي مني نه ان ۾ بنا ڪٿي رهڻا لڳا .

ڌرن سندر ۽ بن سهاون پکي هرڻ سڀ گڏ گذارن .
وير نه ٻڌجي رام جي راج رهن گڏجي جيئن هڪ سماج .

ڌر ٿي ۽ ٿي ۽ ائين ۾ سندرتا پکڙيل هئي . پکي، هرڻ ۽ ٻيا سڀ جهنگ جا

پکڙان، جو اجل ۽ امل ۽ دئيف کان پري ۽ اڻپاشي آهي سر اڀرڻا ۽ اڻ
هزار ڏک سڙ وڃي، پوءِ سان وڃ ڪندو رهيو.

پيءُ وزير سڏائي پرچا گر گهر سڀ ساڻ وٺي ويا
مڪر سنڪڙائي سورج گرھڻ ڪاشي رتن لاءِ آڻيا وٺڻ.

هڪڙي ڏينهن رام چندر پهچي ٿاڻن ۽ پرچا کي ساڻ ڪري گرو ۽ جي
ڳڻر آڻيا وٺڻ لاءِ وار ل. مڪر سنڪڙائي جي سورج گرھڻ جي ڪاشي ٻارا وڃڻ
جي اجازت ڏيڻ.

ڪاشي کيتر ڌرم ميه. ڇاڻي واهڻ سڃاڻي هليا سڀ ڪاڻي
ساڻ ڪنڀين سڃي فوج وڃڻ ڪيو ڪاشي ۽ ائين ڀرپ گمن.

ڪاشي ۽ جو ڪيتر ڌرم استان سمجهي، سرادڻن ٿياري ڪري ۽ سدوري
چترلڪي فوج ساڻ ڪري ڪاشي ٻارا ڪرڻ هليا.

رستي ترسي ڪاشي ۽ رسي شهر اڳيان اچي ٿيڪيا مٿا.
پوءِ اچي ڪيو گنگا پرنام ڏک لاهي ڀاڻو سڀن بسرار

رستي ۾ ٽڪندا اچي ڪاشي ۽ ٻهتا. سڀي، رام سميت پريءَ کي ٻهراڻ
ڪيو. گنگاچيءَ کي نه ٻهراڻ ڪري سڀ ٽرمل ليا.

ڪجهه عرصو هڻو رهيا منجهه ڪاشي

خوش ڪيا رشي مٺي اڻپاشي
پوءِ موٽي سڀ آيا اوڌ خوش ڏسي ٿيا رام ڀڳت.

ڪجهه وقت تائين ڪاشي رهيا جتي رشين مٺن جا دوشن ڪري ڪيئن خوش
ڪيو. پوءِ دوي، موٽي اڀرڻا ۽ آيا جتي سڃي پرچا کين ڏسي خوش ٿي.

اي نات، مون شري رامچندر جو سمورو ورتانت ٻڌو جنهن ڪري منهنجا
سڀ ڪارج سڌ ٿيا. هاڻي منهنجي هر ڏي، ٺهران جي ڪرپا سان، ڀڳوان جي
ڪٿا سدائين ياد رهندي.

نر رهن جي آوڻ سک ڌام سرڳهه پڌاريا سي گڏ راءِ
ڇڏي آوڻ سڀ ويا سان ڏيهم رهيو اندر ۾ مونکي سنڌيهم.

جيڪي به ماڻهو اڀوڏيا ٻڌي ۽ ۾ رهن ٿا تن سڀني کي شري رامچندر
انهيءَ ساڳي سر ۾ سميت سرڳهه ۾ موڪليو. ڇا اهو سڀ سچ آهي؟ هيءَ ڏيئي
ڪيئن سرڳهه ۾ ويندي! اها ڳالهه مونکي ڪولي سمجهاريو ۽ منهنجو سندو متاڻو.

هاڻ پريو مون ڪولي ٻڌايو پٽ ڄاڻي هون عرض اڳهايو
پوٽر اٽهاس اهو ڪريال ڪيئن ڪيو يگ پرپ تنهن ڪال؟

اي ڏيارو، مان ٺهران کي پتا سمجهندو آهيان. ڏيا پالي مونکي ٺوهين به
پٽ سمجهي سمورو احوال ڪولي ٻڌايو نه انهيءَ وقت ڀڳوان ڪهڙي ۽ ريت
يگه ڪيو؟

خوش ٿي وڃن منا چيا سامت آيو سرير
ٻڌي خوش ٿي چيا پيرير ميه وري وڃن مت ڏيو.

گرڙ اهي ڪومل ۽ نمر وڃن جڏهن چيا نڏهن ڪاڪ پشڻ خوش ٿي چيو:

ٻڌم اوهانجا وڃن رس وارا مونکي لڳا جي بيحد پيارا
ڪٿا ڪريان هاڻ سان وستار ٻڌو اوهين ٿي دل اُدار.

نه اي گرڙ، مون ٺهران جا رس ٻڌا، جي مونکي ڏاڍا وڻيا.
هاڻي مان وستار سان ڪٿا ڪندس، سا ٻڌو.

اڄ امل آدويت اپناسي رهن سدا سي چنڌل چوراسي
هڪسؤ هزار اٺ ايوڌيا واسي ڪيا چرتر امت اپناشي.

شري ڪليشاهه نهه

گوسوامي نلسيداس

ڪرن

رامايڻ

لوڪش ڪانڊ

شري پشند جا ٻڌي وڃن ڏسي پڻ رام ۾ پريت
تي راضي پڻ چيا ڪروڙ وڃن ڀرو پريت .

شري پشند جا وڃن ٻڌي ۽ هن جي رام جي چوڻن ۾ پريت ڏسي ڪروڙ
نند خوش ٿيو. هن پريم ٻول ۽ شوق ڌاري مٺي والي ۽ ڀر چيو

گنگا جي جان پوتر ٿيو نات هرديه هاڻ مون
جنم جنم نه ڇڏي ڪڏهن چرن ڌيان ۽ تون .

نند ۽ هاري منهنجو هردو گنگا جي ۽ وانگر ٻول ٿي وڃو. هاري مون کان
ڏوڪ ڏيو ۽ ٽوڪين ڪين وسرندا .

نند ۽ هاري رام ورتائين سد ڪارج سڀ تنهن اڀرائين
نند رام ياد سدا وسندي رهندي ردي ڪٿا .

جنهن ڪلجڳهه نه ساڌن ٻيو يگ جپ ٿي جو نه ٿس ڏيائو
سمري رام پڻ ڳائي رام رام ڪٿا ٻڌي لائي ڏيان

ڪلجڳهه ۾ ٻيو ڪو نه ساڌن ٻار ڪرڻ جو نه هجيس، يگ، جپ ٿي به
ڪونه ڪندو آهي ۽ گيان جي جوڻي سندس هردي کي روشن نه ڪيو آهي سو
رام جو سمون ڪري، رام جا ڪٿا ڳائي، ۽ رام جي ڪٿا ٻار سان ٻڌي.

ڀڄت پاون وڌو جنهنجو نانءُ ڳائڻ ڪوي ۽ ويسد پوان
ننهن جڀيو ڇڏي من ڪٽائي رام جڀيو ڪنهن ناهم گت پائي؟

ويسد، پوان، ساڌو، سم ۽ شريون سمريون ۽ ٻڌ ڪري چرن ٿا نه جنهن
جو سڀاءُ آهي ڪرڻ کي ڇاڙهڻ ۽ اڀرڻ کي ٻوڙ ڪرڻ، انهيءَ رام کي بهائي
ڇڏي ياد ڪريو. اهو ڪير آهي، جنهن پڳوان کي ياد ڪري مڪتي نه پائي
آهي؟ اسان جو نيتارو رام جي پڪي ڪرڻ سان ئي ٿيندو، اهو نشي سمجهو.

رگهونش پوشڻ چرڻ نرچون ٻڌن ۽ گائڻ

ڪل مل من ساڌو ٿي ٻن، اُتر رام ڌام سڌائن

چوپايون سورنا چنڊ ۽ دوها منوهر سمجهي ردي ڪري

تلي اوديا سنڀار پنڇ وڪار شري رگه-ڀڄت هري.

جيڪي ماڻهو رام چندر پڳوان جو چريتر بڻجن ٿا، ٻري رڪي ڳائڻ ٿا، ٻڌن
ٿا. اهي پنهنجي من جي سموري هٿ کي ڏوٽي ٻرم ڌام کي پراپت ڪن ٿا.
هي چوپايون، سورنا، چنڊ ۽ دوها منوهر ۽ رسيل سمجهي دل ۾ رکن ٿا
سي پنڇ ٿي ڪن وياڏيون، جي وڪارن کي پيدا ڪنديون آهن سي پڳوان،
ڪرڻا ڪري ناس ڪري ڇڏيندو آهي.

نار ٻريه ڪامي جيئن لويي تلسي ڌام

تيئن سڌائين رگهوپتي ٻريه رام پڳوان.

جيئن ڪامي ماڻهوءَ کي استري ٿي پياري لڳندي آهي ۽ لڙي ۽ ماڻهوءَ
کي ٽاڻو پيارو هوندو آهي، تيئن لسي داس چري ٿي نه هوندي رام جو نالو ٿي
اُتر ڪانڊ سمايت ٻريه آهي.

ناري ڏانهن آهي، ها پيوڃي پئي ڪالراءِ هن کي پئي ۽ پاء سمجهي پئي. اهو
راجا ڏٺو آهي جو سدائن لاءِ، رجب رجا سان وڙلاءِ ڪري ٿو. ڏٺو آهي اهو ارهه
هو وڙدن جو ٻار ۽ سڀل آهي.

پرش اهي جي دشت هئيلا من لائي نه ٻڌن هر ليلا
لويي ڪروڙي ۽ پرش ڪامي ڪٿا ٻڌايو نه رام سوامي.

دشت ۽ هئيلا پرش من لائي هيءَ رام جي ڪٿا نه ٻڌندا آهن. اهي پرش،
جي لوي ۽ ڪروڙي آهن، جيڪي پرستين سان ٻار ڪن ٿا، ٿڪي هيءَ
رام جي ٻار ڪٿا نه ٻڌارو.

ڪروڙ پرست ۽ نيت هلي برهم سيوک نه ٿي چلي
ڏهن لاءِ آهي ڪٿا سکائي پڙان پيارو آ رگه رائي.

جيڪو ڪروڙ جي چوڻ ۾ برهم رکي ٿو ۽ نيتي ۽ پرست هلي ٿو، برهم
جي سيرا ڪري ٿو، لکي ۽ ٻار ٿو ڪري ڏهن لاءِ هيءَ ڪٿا سکائي آهي ۽
ڪن رام پيارو آهي!

رام چوڻ چاهي پرست جو ۽ پرست ٻڌ نرواڻ
شڙا رکي ٻڌي هيءَ ڪٿا ٻڌي پڻ پاڻي ڄاڻ

جهڙو ماڻهو جي راجا هجي نه سندس من ۾ رام جي چوڻ جي پراس
سدائن وڌندي رهي ۽ نرواڻ ٻڌ پراس ڪرڻ جي گهر اٿلا هجي، سو هيءَ
ڪٿا شڙا رکي ٻڌي ۽ ٻڙهي اهڙيءَ طرح جيئن پاڻي ٻيهر آهي!

هن ڪٿا ست سندر سيڙهيون ڀوسند پار ڪرڻ ل ۽ پيڙيون
اٿي ڪرپا جنهن منش تي ٿئي هن رستي سو پير رکي.

هن رام ڪٿا ۾ ست سندر ڏاڪا آهن. يعني ست ڪالڊ آهن. اهي ڪالڊ
رام جي ٻڌي جي سڙڪ جو ڪم ٿيندا آهن. جنهن منش تي ٻڌڻان جي اٿي
ڪرپا ٿيندي ۽ پاڻ ڪندا آهن ٿي هن رستي ٿي پر رکي سگهندو. هن ۾ شڙا ڪي
۽ نه ڪن. پر هي شڙا ۽ ڪن ٻئي هجن نه ٻيو ويه ٿي آڱر ان ڪيهر.

جيون جنم سڦل مون ٿيو ٿو ڀرسان سڀ سنسو ويو
جاڻ سدا مون پنهنجو سڀوڪ گهرڙو چيو سڦ وار نم هڪ!

منهنجو جنم ۽ جنم ڦل سڦل ٿيو ڇو جو لوحان ديا پالي منهنجا سنڀا سڀ
دور ڪيا آهن. هاڻي ديا پالي منهنجو هونڪي سڀوڪ سمجهو.
اهي لفظ گهرڙو سڦ دفعا چيا ۽ نه هڪ دفعو.

چرئن سر نائي ڪري پير پوروڪ مت ڏير
گهرڙو ويو وٺڪنٺ هليو رکي ردي رگهوير.

گهرڙو چرئن ۾ سر نمائي ۽ پير سان کانڊ کي ڀرنا ڪري وٺڪن هليو
وايو. سندس هردي ۾ رام چوئي واسو هيو.

منين درلپ پڳتي هري پاڻن بنا اُدم
ٻڌن ڪٿا سدا نيم سان سمجهي ڀلا ڪرم.

جيڪي ماڻهو وشواس رکي هيءَ هريءَ جي ڪٿا ٻڌن ٿا، جا منين کي به
درلپ آهي، سي ڪنهن به اُدم کان سواءِ سرڳ جا سک ماڻن ٿا.

سو سرويگه گڏي ۽ داتا گيان وان ۽ پنڊت گيانا
ڌرم ڌريندڙ هلي شپ رستو رام چرئن من جن رتو.

اهو ئي پڳوان سرويگه سمجهن آهي، داتا آهي. گيان وان، پنڊت، ڌرم ڌريندڙ
شپ رستي تي هلي ۽ شپ وهندڙ ڪري رام جي چرئن ۾ ڌيان ڄمايندا آهن
۽ انهيءَ سان رتا رهن ٿا.

ڌنيم سوديش وهي جت گنگا ڌنيم سا نار جا پتيورتا
ڌنيم سو راجا نياڙ ڪري ڌنيم برهمڻ جو ويد پڙهي.

اهو ديش ڌنيم آهي، جنهن ۾ گنگا جيتڙي آهر ۽ ٻوٽو ندي وهي ٿي. اها

ميدجو مرڪ. ليح ڪانه مان ٿري اتر پرچارڪ تي پس. اهو سڀ رام جو
برتاب آهي.

اڄ مان ڏنڊ ۽ ڏنڊ اتي توڙي نيچ ڪندا!
ڀريو کڻي پنهنجو ڪيو سماگر سنت ڏندا!

اڄ مان ڏنڊ آسمان جو ٿو جهڙي ساڌو سنگ ملو اتر. ڀريو پنهجي دها
کڻي ڪڍي ۽ ڪڍي ۽ ليح تي دها کڻي ڪڍي!

سڌو ساڌو جيون مڪت اڏاسي
ڪري پڙهيل ۽ ورڪت سنڀاسي
يوڪيشور ۽ ٽاپس گياني ڌرموان پلڊت وگيانسي!

سڌو ساڌو جيون مڪت، ورڪت، ڪڙي، ويد شاستر جالندڙ سياسي،
اڙڪي، لهرڙي، گياني ۽ پلڊت وغيره.

بن سڀوا نم ٿرن سواهي وار وار ڀونام وڻس گامي.
نيچ اڏم ڀٽڪن چوڙاسي شڌ ٿي ڏهن اڳيان اڀلشي.

سيرا کاسراء ڪير نه ٻار ٿري نه ڪهندو. مان اڳيان ڪي وار وار ٻولام
ڪرمان ٿو. مون جهڙا ٻائي نه ڀڳتي جي پرياء ڪري ٻوڙ ٿي ڪهن ٿا. مان
وري نه اڳيان ڪي لمڪار ڪرمان ٿو.

نانءُ جنهنجو اڻ لپ دوا ناس ڪري ٿيئي سؤر
تنهن ڪرپال مون آسرو ڪاٿي ڪشت ضرور.

اڳيان جو نالو اڻ لپ دوا آهي، جا ٽهين سؤن، سارهرڪ، مالڪ ۽
آلڪ کان ڇڏائي ٿي. مونڪي آسرو آهي نه ڪر ضرور مولي دها ڪندو ۽
ڪشت ناس ڪندو.

کان چڙندو. سني ٻڌي جي اک نٿي هجي، وشيه واسنا جي ڪمزوري
دور ٿئي ٿڌهن تي ماڻهو سڄو ڀڳت ٻڌو آهي!

ويد پراڻ سٺا گرنٽ چون رام ڀڳت کي سک ملن.
ڪڇون پٺيءَ تي ڇهن ڀل وار

سند عورت پُٺ ڪڍي ڪنهن مارا!

ڪڇون جي پٺيءَ تي ڀل ۽ وار ڇمن يا سند عورت جو پٺ ڪڍي مار
ڪڍي، پر رام جي ڀڳتيءَ بنا سک نه ملندو آهي.

ٿڙن آڪاش ڀل سندر ٿول سک نه پائي نر پرپ ترٿ ڪڙل
هوندي ترشنا ڀل پياس ٻڄهي ڀلي ڇهن سنگ مٿي سهي!

پر پوءِ کان به مک سک اصل نه پائيندو چاهي آڪاش ۾ گل ٿڙن، ترشنا
هوندي اڄ مري وڃي يا سهي جي مٿي تي سنگ ڇمن.

ڇيم جيڪي سي وڃن ست ڀڳتيءَ جي پڙ ٽاپ
رام ڀڄن ٿين پيار سنڌ دستر اُگر اڳاڏ!

مان ٺوڪي جيڪي چران ٿو سو سڀ سچ ئي آهي. منهنجا وڃن ڪوڙا نه
آهن. جيڪي ڀاڳران ڀڳران جي پير سان ڀڳتي ڪندا آهن سي ئي سسار جو
اڳاڏ ۽ اٿاه ساگر ٿري ويندا آهن.

ردي پنهنجي ڪري ڏس ويچار نيچ پڪي پڻ ڀڄن ڌاڪار
سپن ڳالهين آ پڪي اُڀارن ٺونگا هٿ پڻ مرڪ آڪانون
نيچ ڪان ڪٽ اُتر پرچارڪ رام ڀڳت پرتساپ يٺارت!

اي ڳرڙ ويچار ڪري ڏس نه مون جهڙي نيچ پڪيءَ کي به ڀڳتيءَ جو
اڌڪار ملي سگهي ٿو. مان سڀني ڳالهين ۾ اڀر آهيان، ٺونگا ٻارن کي هٿن

ايمان ڪيڏو دڪانڪ آهي. دٻ، گهٽ، دولت جو لشو، مان ايمان،
 ترخا، هيج اهي سڀ من جا پاري روڻ آهن. سڀ برا ۽ دڪ ڏهندڙ آهن.
 بت، ڏن ۽ استوري وغيره سڀ ڪوڙا آهن. پا به ڪجرا چران!

اعڙيءَ طرح سڀ جيوڳه روڳي غير خوشي پڙ ڀريت ويوڳي
 مانسڪ روڳه مون ٿورا چيا لوڪ ڦاٿل اڃا گهڻا پيا.

انهيءَ ڪري سسار به هر هڪ جوڳي مانسڪ روڳه لڳل ئي آهن. انهن
 کي دڪ سڪ، دٻ، بيار، ويڳ آڏ چوڌاري وڪوڙي ويٺا آهن. اهي نه
 مون ٿورا مانسڪ روڳه چيا آهن پر ماڻهو اڃا به ٻين گهڻن روڳن به ڦاٿل آهن.

ڄاڻو منس ٿڌي ڪجهه گهٽ پايي

ناس نه ٿين توڙي منس پڙايي
 من هردا وشيه ڪپٽ هلن منس ساڌارڻ ڪيئن نه ٿين؟

مانسڪ روڳه ڄاڻندڙن ئي انهن روڳن جو ڪجهه اثر گهٽ ٿيندو آهي.
 پر ٿيندو ضرور آهي! اهي ناس نه ٿيندا آهن. وشيه واسا جو واس نه منهن کي
 نه لوڙي ڇڏيندو آهي، پوءِ ساڌارڻ منس جي ڪهڙي گتي هوندي؟

رام ڪرپا سان ناس سڀ روڳه سٺو ملي گر سان سلجوڳه
 سنگرو ويد وچن وشواس اُپاءُ اهو نه وشيه جي آس.

رام جي ڪرپا سان اهي سڀ روڳه ناس ئي وڃن، جي سڄوڳه سان ڪامل
 سنگرو ملي وڃي ۽ اُنهي ۽ ويدن جي وچن به وشواس هجي. تنهن کانسواءِ وشيه
 واسا جو شيال دلير اصل نه هجي.

ٿڌهن سمجهو من آهه نروڳي ردي ڪري جڏهن بڻجي جوڳي
 ٿڌه ٻڌ بک نت نيئن لڳي واس وشيه ٻڌه نيچ پڇي

جڏهن انسان هردا ڪري جوڳي ٻڌو ۽ واسناتون ٿيا ٿيندو ٿڌهن ئي روڳن

سڀ جي ننڍا جي نرڪن جوڻ ڇهڙي جي اُهي ٿورن .
ٻڌ هائي مٿس مانسڪ روڳه جنهن ڪري دڪ پائڻ لوڪ

جيڪي ائين جي ڪلا ڪندا آهن سي ڇهڙي جي جوت پرايت ڪندا آهن .
اي مٿس هائي مانسڪ روڳه ٻڌ جي دڪ جو ڪارڻ آهن .

سڀني روڳن جو موهم ئي مول تنهنمان پيدا ٿين پيا سڀ سؤر
ڪام وات ڪف لوپ اپار ڪروڙ پٽ نٿ ڇاڻي ساڙ .

سڀني روڳن جو مول موهم ئي آهي، جو اڳيان ڪري پيدا ٿيندو آهي
ڪام ۽ لوپ وات جي ڪف آهن ۽ ڪروڙ پٽ آهي! اهي سڀ منس جي چالي
جلا ٿيندا آهن .

پريٽ رکي جو انهن ٽنهي سان اُپچي دڪ پوءِ من بدن مان
دڪ وشيه واسنا ڪير ڳڻي سڀن سورن نانءُ ڪير ڪڍي ؟

انهن ٽنهي سان جيڪو ماڻهو پراير رکندو آهي سو دڪي ئي ٿيندو آهي .
گهڻين وشين جي خواهش گهڻي دڪ جو ڪارڻ آهي . انهن سڀني وشين ۽ انهن
مان پيدا ٿيندڙ دڪن جا نالا ڪير ڳڻي سگهندو ؟

مهتا موهم جا بهريان سک سندن گهرائي پويان دڪ .
اندر چان پين سڪي ڏسي ڪوڙهه ڪٽلن هر ش پسي !

مهتا ۽ موهم ۾ بهريائين نه سک ڏسبا آهن پر انهن جي گهرائي انهن مان
پيدا ٿيندڙ دڪ آهن ! پراير سک ڏسي اندر ۾ جلت پيدا ٿيندي آهي . من جي
ڪٽلن ۽ دشتا ٻئي اهڙا دڪداني آهن جهڙو ڪوڙهه جو مرض .

اٽي اهنگار دڪن جي ڪاڻ دمپ ڪپٽ ۽ مڌ ۽ هان
هڻچ ٿرشنا روڳه سي پاري سڀ برا ۽ پڻ دڪ ڪاري
ڪوڙ دمپ اڳيان اوڙيڪ چوان ڪپڙا پڻ روڳه انيڪ .

منش ديم مت پي نه ديهي جيو چارچر گهرن سپيني .
 گيان ودرابښ پښت سځ ډيندڙ
 نرڪ يا سرگنه ډاڪڻ پهچايندڙ .

اي گرو سب کان اتر ديهي منش ديهي آهي، جا چر لروزي آچر جيز
 گولدا آهن . انوي ديهي ڏنارون انسان سرگڻ لروزي ترڪ ۾ ويښو آهي .
 اعا ديهي پائي ماڻهو گيان ۽ وٽراڳ ۽ پڳتي ۽ چو سځ مالي سگهي او .

دويم پائي اها پيچن نه جي نر موڙه ڦاٿل وشيم پوپم رتل
 ڪچ وٽن ڏين هيري ڪڍي هٿ سان ڪن ڦٽو پارس ڪڍي !

جيڪي ماڻهو اعا اتر ديهي پائي اچن نه ڪندا آهن ، سي وشيم رنگ ۾
 رتل چٽا . اهي هيري جي ڪڍي ڏئي شيشي جو ٽڪرو ٺاهن . يا هٿ سان ئي
 پارس ۾ ڦٽو ڪن ٿا .

سنت سڀن دڪ پر هٿ ڪارڻ
 ڏين اسنت دڪ غريب ويچارن !
 ڪلپ وٽ والگر سنت ڪريال پين سځ لاء دڪ سڀن وشال

سنت نه پين جي پلي ڪندي مون ٿا پر اسنت واپارون غريبن کي دڪ
 ئي ڏيندا هندا آهن . ساڌو ڪلپ وٽ والگر ديار آهن ۽ من گهروا مطلب پروا
 ڪندا آهن . پر ابڪار لاء اهي دڪ نه سهندا آهن .

دڪي ڪري پين اسنت اداس پارو گهري ڪري ڪيتي ناس
 دشت چهن جگر اتر هيتو رهن پوسد جيئن آدم گره ڪيتو .

جيئن بارو ڪتيء کي ناس ڪندو آهي تيئن دشت ۽ اسنت پيش نه پين
 کي دڪي ڪري پره مرلدا آهن . ڪجهه گره پوسد گره آهي تيئن دشت نه ڪجهه
 ۾ مشورتي خرابي سهندا آهن .

بئي شترو ناس ڪر. جيڪر ائين ڪري سوپ پائيندو سونئي پگوان جو پگيت
ڳٽيو. اها ڳالهه اي ڀاءُ من ۾ چئيءَ ريت رک.

عرض ڪريان هڪ ٻيو ڪڙو ۽ مون تي ڪوپا جو جي من ڀاءُ
مون کي سيوڪ پڻ پنهنجو ڄاڻي
سوال ڪريان آٺ ٽوڪان سوامي!

اي ڪاڪ، جي مون تي اوهين راضي آهيو ته هڪ عرض ٻيو به ٻڌو.
مون کي سيوڪ ڄاڻي منهنجي اٺن سوالن جا جواب ڏيو.

چوان پهريون ٻڌئون ته ڏير سڀ کان درلپ ڪهڙو سرير؟
وڏو دڪ ڪهڙو ڪهڙو سک ڀاري
ٿوري ۾ ورنن ڪريو هٽڪاري.

پهريون ته ڪهڙي ديهي سڀني ۾ آثر آهي. ٻيو سڀ کان وڏو دڪ ڪهڙو
آهي. ٽيون سڀ کان وڌيڪ سک ڪهڙو آهي. ڏها ٻالي ٿوري ۾ ئي انهن جي
وياڪيا ڪريو.

سنت اسنت فرق جو ڄاڻو سهج سڀاءُ ٽن پنهنين وڪاڻيو.
ويد ورنن پڇ ڪهڙو اُتمر پاپ ڪهڙو آسپن ڪڏن؟

ساد ۽ اساد جو حال اوهين ڄاڻو ٿا. ٻنهي جو ساڌارو سڀاءُ ٻڌايو. ويدن
۾ سڀ کان اتم پڇ ڪهڙو ڄاڻايل آهي؟ سڀ کان ڪنن باب ڪهڙو آهي؟

مانسڪ روڳ ڇڏو سمجهائي کولي ٻڌايو سرويگه ورجائي
پریت رکي سڀ ٻڌو اهي چوان ٿوري ۾ هتي سڀني.

ڏيا ٻالي من جا روڳ به سمجهايو. اهو ٻڌي کانو چيو ته اي ڀاءُ ڄاڻي
ڇڱيءَ طرح ٻڌ. مان ٿوري ۾ انهن جو ورنن ڪريان ٿو.

الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

ڀرم پر ڪاش روپ ڏينهن ۽ رات تيل ڏيئو پيو ڪري ڀڙڪاٽ
غربت موھ نہ سگھن لپائي لوپ هوا نڪي جوت وسائي.

ڏينهن راجب انهيءَ ماڻھو لاءِ پر ڪاش ئي آهي. گيان جو ڏيئو سدائين نيزي
سان پوي ٿو. غريبي ۽ موھ سندس ويجهو وڃي نہ سگھندا، لوپ جي هوا بہ
سندس گيان جي جوت کي وسائي نہ سگھندا!

اڳيان انڌار ٿئي پر بل ناس وڃن هارائي ڊپ حراص!
دشت ڪٽرن ويجهو وڃن ڀڳت مٿيون سڀ اندر رهن!

اڳيان جو زبردست انڌارو ناس ٿيو ۽ اهڙڪار جو حملو بہ هارائي ويو نہ ٿيو
ڪام دشت ويجهو نہ ايندو آهي. پر ان لاءِ ڀڳتيءَ کي دل ۾ جاءِ ڏيڻ ضروري آهي.

شتر و مٿو زهر امريت سمان بنا ڀڳت مٿ ڪونه ڪلياڻ!
روگہ نہ مانسڪ ستائن پاري جنهن وس رهن سڀ جيود ڪاري.

هن کي زهر بہ امريت جهڙو ۽ دشمن بہ دوست جهڙو پاسندو آهي. ڀڳتي
جي املهه مٿيءَ بنا منس جو ڪلياڻ نہ ٿيندو آهي. ڀڳتيءَ سان سڀ ڊڪ ڀڄي
ويندا آهن ۽ سک پراپت ٿيندو آهي.

رام ڀڳت مٿ جنهن اندر ردي ڊڪ ڏرو نہ سڀن سڀي
اٽل سرشت پرش جڳه سي مٿ خاطر ڪن آدم نٿ جي.

جنهن انسان جي هر ڊڪ ۾ ڀڳتيءَ جي مٿي آهي انکي ڊڪ سڀي ۾ نہ
ستائيندو! جڳہ ۾ اهڙي سرشت پرش آهن، جي ڀڳتيءَ جي مٿ پراپت ڪرڻ
لاءِ راجب ڏينهن آدم ڪندا آهن!

اها مٿ توڙي پرگهت جڳه آهي

رام ڪرپا بن سگهي نہ پائي

اڀاءُ سؤلا ڀر مور نہ ڏسندا نر نياڳا وتن ڀٽڪندا.

دک تڏهن کڻن. طرحن جا ٻائي پڻ کليش
هر ماڻسا آ بنه کڻن چئي نه منش گيڻش!

ڪٿان جي ڏاڍي وساءُ سان منش گهڻا دک ڏسندو آهي. هري جي ماڻ
ڏاڍي ڪن آهي انکان پاڙان تي چنڊا آهن.

چوڻ ڏکيو سمجهڻ ڏکيو ساڌڻ ڏکيو وڌيڪ
ڪاٺ لکڻ پڻ اکر ڏکيا هوکيه پر وگهن. انيڪ.

ڪٿان چوڻ، سمجهڻ ۽ سکڻ ڏاڍو ڏکيو آهي پر انجون ساڌنائون نه هئا ڪن
آهن جهڻ ڪاٺي تي اکر لکڻ ڏکيا آهن تهان پکي ۽ بنا هوکيه پالڻ به ڪن آهي ا

ڪيان جو رستو ڌار ڌار. موڙ پر اُن سان لڳي نه وار
پنٺ وڻن بن صاف هجي تڏهن منش کي هوکيه ملي.

ڪيان پالڻ جو رستو ڌار ڌار جي ڌار جهڙو ڪن آهي. انسان موڙ پر نه ڌار اصل
نه لڳندي آهي! رستو جهڙن بنا وگهن ۽ صاف هجي تڏهن ئي منش هوکيه
پائيندو آهي.

اڻي ڊولپ آملڻ پورم ڀڌ ويد ڀڙاڻ چئون ٿا سڀ
رام ڀڳت سو مڪت گوسائين بن خواهش ملي اک چنپ نيائين.

سڀ ڏور شاستر ڇڏندا آهن نه پدم پد ملڻا ڏاڍو منڪل آهي، پر اهو مرڪبه
بد نه رام جي ڀڄن سان ۽ بنا خواهش ملندو آهي!

ڪيان سڌانت ڇڏي ٻڌائي ڀڳتي مارڻ ٻڌ چٽ لائي
رام ڀڳت چنڻا هڻ سندر وسي پيارا سا جنهن هن اندرا

ڪٿان جو سڌانت نه مان ٻڌائي چڪس، هاڻي ڀڳتيءَ جو سڌانت ٻڌ، پڳران
جي ڀڳتي چنڻا آهن. اها جڏهن جي هڙد به سڌائن وسندي رهندي آهي،

ڪسي وٺندي آهي. سڌي ڪي به ڪنڊن ڪري ڇڏيندي آهي!

يا ته وري ٻڌ تيز هجي هٿ پٺنڃو اٺت سمجهي.
انهن وڳڻن جي ٻڌي ٻڌي ڏيو اُڀرو ڪن بيءَ وڌي!

يا ته وري ٻڌي اهڙي تيز هجي جا پٺنڃو پلو پروڇڳيءَ طرح سمجهي ۽
انهن سڌين ڏي نه ٺهاري. ته به ٻوڙ وري ڊيڙائون اڀرو ڪڙا ڪندا آهن ۽ ٻيا
وڳڻ وجهڻ جا اُٻا سوچيندا آهن!

اندرين دروازا کليل ڀسي وشيه هوا ڏيو ايندي ڏسي
پل پٺنڃي سان اندر ڌڪن رس وشيه ڪي کڻيو ڇڏن!

اهي ڊيڙائون اندرين جي دروازن مان وشيه جي هوا کي ايندو ڏسي
پٺنڃي پل سان اهي در کولي ڇڏيندا آهن ۽ وشيه رس کي ئي ڌڙڪ اندر
اچڻ ڏيندا آهن!

هردي گهر وشيه هوا وڃي ڊيپ وڳيان ٽڌڻن وسڻي
ڳنڍ نه کلي ته مٿيو ڀرڪاش ٻڌ وياڪل رهيو مائيا پاس!

هردي گهر وشيه هوا وڳيان جو ڌڙو وٺي ڇڏيندي آهي. ڳنڍ نه ڪندي
ته ڀرڪاش هليو ويندو ۽ ٻڌي وياڪل ئي ويندي ۽ مائيا جو پاس ٿيندو!

اندرين ديون نه وڻي گيان وشيه ڀوڳي ئي سندن اُٻان!
وشيه هوا ٻڌ ڀرشت ڪري گيان ڏيئو ڪيئن اندر ڀري؟

اندرين جي ڊيڙائون کي گيان سڌو نه لڳندو آهي. انهن جو وشيه رس
ٻيهر هوندو آهي. ڇڏڻ وشيه جي هوا ڏيئي کي وٺي ڇڏيندي آهي ٽڌڻ گيان
جو ڌڙو ڪيئن ڀرندو؟

آهي ۱ نه وڃارو جبر انکان چتي نٿو سگهي.

ننهن کان جيو بڻيو سنساري چتي نه ڳنڍي نڪي ٿئي سڪاري
ويد پراڻن چيل اُڀارو چتي نه، پاڻ پڻ ڪري وڌاءُ!

انهيءَ ڪري جيو سنساري بطور ۽ انکان چتي نٿو سگهي، ويد پراڻ ۾
جيڪي ٻڪٽيون آهن سي ڪرڻا سان نه اها ڳنڍ وڌيڪ بڻهي ٿي ٿئي!

سوهنگ اسم ورت اڪنڊ اندر ڇمڪي پئي سدا پرچند
آڪسم انيڙ سبڪ پرڪاش پيو مڻل پيد پرم ٿين ناس.

”سوهنگ آسم“ اها نه نٿي واري ڳنڍ آهي. جڏهن آتما جو اندر ٿئي ۽
آتم اندر سندو پرڪاش ٿئي تڏهن سنسار جي جڙڻا جو خيال ناس ٿيندو آهي.

پرهل اوديا سندو پـررار موهـم جهڙو بس مٿي انڌڪار
پوءِ ٻڌي ٿئي آئي اُجل گهر وڃي ڳنڍي کولي اول!

جي مش چاهي نه اهو اوديا جو اندازو ناس ٿئي ۽ موه جو ڏور پڇي نه
هڙ ٻڌي ۽ هرديءَ ۾ ڇپائي پائي ٿي ٿي ۽ اکيان ڪسي ڳنڍ کي اڀياس سان
کولي ڇڏي

جڏهن چتي اها ڳنڍ اڪيارت تڏهن ٿئي ٿو جيو ڪر تارت
ڳنڍ چنڊي پڻ ٿي ٿي ۽ مایا وڃي انيڪ وڃي اجايا.

جڏهن اها ڳنڍ کليدي تڏهن ئي جيو ڪر تارت ٿيندو. ڳنڍ چنڊي ٿي ٿي
مايا وڃي نه گهڻائي وڃي آهي!

رڌين سڌين کي منجي لپائي ٻڌي لوپ گهڻو ئي ٿي ٿي
ڪل ٻل چل ڪري ويجهو وڃي جوت اڪين وڃي انهيءَ سهي.

مايا پوءِ رڌين سڌين کي موڪليندي آهي ۽ ٻڌي کي لالچائيندي آهي
مايا چل ڪم ڪري سندو ٿي ٿي هر ٿي سان مش کي انڌو ڪري، سهي.

ڪسي وٺندي آهي. سمائيءَ کي به ڪنڊن ڪري ڇڏيندي آهي!

يا ته وري ٻڌ تيز هجي هٿ پنهنجو انهن سمجهي.
انهن وگهنن جي ٻڌي ٻڌي ڏيو اُڀرڻو ڪن پيءُ وڌي!

يا ته وري ٻڌي اهڙي تيز هجي جا پنهنجو پلو پروڇڙيءَ طرح سمجهي ۽
انهن سڌين ڏي نه نهاري. ته به ٻيو وري ديوتائون اڀرڻو ڪڙا ڪندا آهن ۽ ٻيا
وگهن وجهڻ جا اُٻا سوچيندا آهن!

اندرين دروازا کليل پسي وشيه هوا ڏيو ايندي ڏسي
بل پنهنجي سان اندر ڏڪن رس وشيه کي کڻيو ڇڏن!

اهي ديوتائون اندرين جي دروازن مان وشيه جي هوا کي ايندو ڏسي
پنهجي بل سان اهي در کولي ڇڏيندا آهن ۽ وشيه رس کي به ڏڙڪ اندر
اچڻ ڏيندا آهن!

هردي گهر وشيه هوا وڃي ڏيپ وگيان ٿڌهن رسمي
ٻڌي نه کلي ته مٿيو پرڪاش ٻڌ وياڪل رهيو مائا پاس!

هردي گهر به وشيه هوا وگيان جو ڏيڻو وسائي ڇڏيندي آهي. ٻڌ نه کلهدي
ته پرڪاش هليو ويندو ۽ ٻڌي وياڪل ئي ويندي ۽ مائا جو پاس ٿيندو!

اندرين ديون نه وڻي گيان وشيه پوڳه ئي سندن اُٿان!
وشيه هوا ٻڌ پرشت ڪري گيان ڏيڻو ڪيئن اندر ٻري؟

اندرين جي ديوتائن کي گيان سڌو نه لڳندو آهي. انهن جو وشيه رس
ٻيهر هوندو آهي. جڏهن وشيه جي هوا ڏيڻي کي وسائي ڇڏيندي آهي تڏهن گيان
جو ڏيڻو ڪيئن ٿيندو؟

آهي ۱. ۲. واپارو جيو انکان چٽي نٿو سگهي.

تنهن کان جيو بڻيو سنساري چٽي نه ڳنڍي نڪي ٿئي شڪاري
ويٺو پراڻن چيل اُڀارو چٽي نه، پاڻ پڻ ڪري وڌاءُ!

الهيءَ ڪري جبر سنساري بطور ۽ انکان چٽي نٿو سگهي، ويد برار ۾
جوڪي بڪيون آهن سي ڪرڻ سان به اها ڳنڍ وڌيڪ بڻهي ٿي ٿئي!

سوهنگ اسم ورت اڪڙو اندر چهڪي پئي سدا پرچند
آسمر اڻيڙو سب پرڪاش پيو مڻل پيد پور ٿين ناس.

”سوهنگ آسمر“ اها نه نٿو واري ڳنڍ آهي. جڏهن آتما جو ائير ٿئي ۽
آتمر آندو سندر پرڪاش ٿئي تڏهن سنسار جي جڙا جو خيال ناس ٿيندو آهي.

پرپل اوديا سندو پروار موهم جهڙو بس مٿي انڌڪار
پوءِ ٻڏي ٿئي اٿي اُڄل گهر ويهي ڳنڍي کولي اول!

جي منس چاهي نه اهو اوديا جو انڌارو ناس ٿئي ۽ موهم جو زور ٻڄي نه
هو ٻڏي ۽ هر دهر ۾ جهاني ٻائي ڏسي ۽ اڳيان جسي ڳنڍ کي اڀياس سان
کولي ڇڏي

جڏهن چٽي اها ڳنڍ اڪيارت تڏهن ٿئي ٿو جيو ڪوڙارت
ڳنڍ چٽندي پڻ ڏسي هيءَ مايا وڳهن اٿيڪ رجهي اجايا.

جڏهن اها ڳنڍ کليدي تڏهن ئي جيو ڪوڙارت ٿيندو، ڳنڍ چٽندي ڏسي
مايا وڳهن نه ڏيکائي وڃندي آهي!

رڌين سڌين کي منجي لپائي ٻڌمي لوپ گهڙي ڏيکائي
ڪل ٻل چل ڪري ويجهو وڃي جوت اڪين وڃي انهيءَ سهيو.

مايا پوءِ رڌين سڌين کي موڪليندي آهي ۽ ٻڌي کي لالچائيندي آهي
مايا چل ڪهت ڪري سندرتا جي لير هڻڻ سان منس کي الڌو ڪري، سمجه

مايا ۽ پڪتي ٻئي استراون آهن پر پڪوان کي پڪتي پياري آهي. مايا نه هڪ ناچڻي ۽ وانگر ناچ پيئي نچندي آهي! جيڪي نه ڪيل مايا ڪندي آهي سي انسان جي سمجهه کان ٻاهر هوندا آهن!

پڳت تي ڀريو ڏيا ڪري ٻڃندي اٿل ۽ مايا رهي رام پڳت رام سندس بدن جنهن ۾ دل رهي بنا بدن!

پڪوان پنهنجي پڪت تي ڪرڻا ڪندو آهي انهيءَ ڪري مايا هن کان ڪيڏو ٻڃندي آهي. پڳت جو هن ئي رام جو سندس گهر آهي، جنهن ۾ هو بنا بدن جي رهندو آهي. يعني پڪتي، بنا بدن جي رهندي آهي.

پڳت ڏسي سدا مايا جلي ڪري نه سگهي نڪي شڪت ملي انهيءَ ويچار کان جي مڻ ڪياني

گهرن پڳتي جا سڀ سک ڪاڻي.

پڪتيءَ کي ڏسي مايا پوسرندي آهي. پڪت تي نه سندس شڪتيءَ عمل ڪري نه سگهندي آهي! اهڙي سبب آهي جو مڻي لوڪ پڪوان کان پڪتيءَ جو دان گهرندا آهن جو اها سڪن جي ڪاڻا آهي.

مڻيان پڳتيءَ ۾ پيدا ٿيو ٻڌ تون ساڻ اُمنگ! جنهن ڪري شري رام چرن پريت رهي اڪند!

مڻيان ۽ پڪتيءَ ۾ هڪ ٻيو نه فرق آهي، اهو ٻڌو. انهيءَ ٻڌ ۽ اٿل سان پڪوان جي چرن ۾ اڪند پريت اڻڃندي آهي.

مايا ۾ ڦاٿل جيو اي سائين ٻڌل سدا باندر طوطي نيائين جيو چيئن مايا ٻڏي ٻڌل چٽڻ سندس آڀڻ مشڪل

مايا ۾ ڦاٿل ماڻهوءَ جو حال طوطي ۽ باندر وانگر آهي جي بدن ۾ ڦاٿل آهن. چيئن جيو جي مٿان مايا جي رسي لهيل آهي! اها لوڙي ڪوڙي ٻڌ

اي ناک، مني ڪجهه مڙائي فرق ٻڌائين ٿا. اهو فرق ٿورن ساوڌان ٿي ۽
ڪن سڙا ڪري ٻڌ.

ڪيان وٺراڳ ۽ يوگ وگيان آڏ پورش تون تنڪي چاڻ
پورش پورٽات پڙيل هر ريت نار هيٺي چڙ سهج پرتيت
ڪيان وٺراڳ اڏ ۽ آڻر ڪيان آڏ پورش آهن. پورش جو پرتاپ سڀ طرح
پوران آهي. استري سهاوڪ لڀل چڙ آهي.

تياڳي سڳي پورش نار ڪي جي ورڪت مت ڏيو
جو ڪامي ۽ وس وشيه بي هڪ ڀڏ رگهوڀرا

جو پورش ورڪت ۽ تياڳي هرنڊو، اهو ئي استريءَ کي تياڳي گهڻو ڀر
وشتي ۽ ڪامي اٽڪي لٽو ڇڏي سگهي.

سو من ڪيان نڌان مرگهه نيني چندرمڪ ڏسي
وياڪل ٿين ٻڌيمان نار وشو مايا پرگهت.

من لڙڪ نه هڙا ڇڙين سندو اکين واري ۽ چند سمان سهڻي استري
ڏسي وياڪل ٿيندا آهن. استريءَ نه سسار ۾ مايا جو ظاهر ظهور روپ آهي!
يعني جيڪي مايا جي معنيٰ نه اچي، اهو استريءَ کي ڏسي.

پکيه پاد نه ڪنهن سان ڪوڙيان ويد پوران سنت مت ورٿيان
لار نه چڪجي ناريءَ رڻپ استري جاتي نبت انوپ!

مان هتي ڪيڏن جو طرفدار ٿي ڪونه ٿو چران ۽ر جيڪي وڌن ۾ ڄاڻايل
آهي. نه ٿو چران. استريءَ ۽ استريءَ کي موهيت نه ٿيندي آهي، پوءِ ڪهڙي نه
سندو هتي. اها استريءَ کاتيءَ جي ريت آهي.

جهڙي مايا تڙي ڀڳتي ناري پر رگهوڀر کي ڀڳتي پياري
نچڻي مايا ناچ نچي جيڪي ڪري نه سمجهه اچي.

مايا ۽ پگتي ٻئي رستارون آهن پر پگوان کي پگتي پياري آهي. مايا نه هڪ ناچڻي ۽ وانگر ناچ پيئي ٺهندي آهي! جيڪي به کيل مايا ڪندي آهي سي انسان جي سمجهه کان ٻاهر هوندا آهن!

پگت تي پريو ديا ڪري ٻڃندي اٿل ۽ مايا رهي
رام پگت رام سندس بدن جنهن ۾ دل رهي بنا بدن!

پگوان پنهنجي پگت تي ڪرڻا ڪندو آهي انهيءَ ڪري مايا هن کان گهڻو ٻڃندي آهي. پگت جو هن تي رام جو سندس گهر آهي، جنهن ۾ هر بنا بدن جي رهندو آهي. يعني پگتي، بنا بدن جي رهندي آهي.

پگت ڏسي سدا مايا جلي ڪري نه سگهي نڪي شڪت هلي
انهيءَ ويچار کان جي هن گياني
گهرن پگتي جا سڀ سک ڪاڻي.

پگتيءَ کي ڏسي مايا پوسرندي آهي. پگت تي نه سندس شڪتي عمل ڪري نه سگهندي آهي! اهڙي سبب آهي جو مٺي لوڪ پگوان کان پگتيءَ جو ڏان گهرندا آهن جو اها سڪن جي ڪار آهي.

گيان پگتيءَ ۾ پيدا پيو ٻڌ ٿون ساڻ اُمنگ!
جنهن ڪري شري رام چرن پريت رهي اکند!

گيان ۽ پگتيءَ ۾ هڪ ٻيو به فرق آهي، اهو ٻڌو. انهيءَ پيد ڄاڻ سان پگوان جي چوڻن ۾ اکند پريت اڻڃندي آهي.

مايا ۾ ڦاٿل جيو اي سائين ٻڌل سدا باندر طوطي نياپين
جيو چيٽن مايا ڳنڍ ٻڌل چٽڻ سندس آ پٽ مشڪل

مايا ۾ ڦاٿل ماڻهوءَ جو حال طوطي ۽ باندر وانگر آهي جي بدن ۾ ڦاٿل آهن. چيٽن جيو جي مٿان مايا جي رسي لپيل آهي! اها لڙي ڪوڙي ڪند

ڪور وڃن من ڏسي ٿڌان هن ڦيري ڇڏي مست يڳوان!
سهن شيل سڀاڻ ڏسي رام چورن وشواس پسي.

يڳوان منهنجي وشواس ۽ پورن کي ڏسي مٽي جي من کي ڦيري ڇڏيو.
مٽي منهنجو سڀاڻ ۽ رام چورن پر پورن ڏسي ڀڄندو خوش ٿيو.

مٽيءَ اندر پر گهڻو پڇتايو پوريه آڻو ٿي هونڪي گهرايو.
سڪيا ڏني هونڪي پاڻ ڏنو خوش ٿي هونڪي منتر ڏنو.

مٽيءَ دل پر ڏاڍو پڇايو ۽ هونڪي سڏ ڪيائين ۽ سهڻائي هونڪي رام
جو منتر ڏنائين.

ڀال روپ رام رکي ڏيان چيو مٽي مون ڪريائڻان.
سندر سڪاڻسي سڪيا لڳي ڪرڙ، ٻڌائي ٿوڪي ڇڏي.

منهنجي ڏيان کي چانڊا لاءِ رام جو ڀال روپ ٻڌايو جو هونڪي اڀاڻ سندو
۽ سڪاڻي لڳو. اهو ٿوڪي ٻڌايو اهو.

پنهنجا ڪم ڪم مٽي ڏوي گهڻي ڇڏي آسيس ڪري
رام پڳت ڪوڙياد اناڊ وسي سدا من مون پورساد!

مٽيءَ ٻههٽا آسيس پورل ڪومل ڪم منهنجي مٽي ٿي رکيا ۽ آسيس ڪئي
نه ٿوڪي هاڻي يڳوان رام جي گهڻي آسيس ٿيندي.

رام پوريه رهندين سدا شپ گهڻن جي ڪاڻ
ڇمڻ هرين پنهنجي اڃا گمان وگراڻ ٿڌان!

اي ڪانءِ، تون سڏائين رام ڪسي ٻيڙو رهندين من ڪن وارو ٿيندين.
وڏي پر ڪان ۽ وڙاڻ ۽ رهند تون من مانڻو شرير ڏاون ڪري سگهندين ۽ مرضيءَ

سان اهو ڇڏي سگهندين.

ٻڌي خوش ٿيس اي گرڙ سڌير آڪاش واڻي تي گهڙي غنڀير
ائين ٿيندو ”تو وڃن هن گياني

ڀڳت آ منهنجو ڪرم وڃ ٻاڻي.

اي گرڙ مان آڪاش واڻي ٻڌي خوش ٿيس نه مني جا وڃن سڀا لندا
”ائين ٿيندو“ هي ڪانءُ من وڃن ۽ ڪرم ڪري منهنجو ڀڳت آهي.

ڪٿا مون توسان ڪئي سڄي سبب ڪهڙي ڪانءُ ديھ لڏي
”سوال تنهنجي جي رندي ساري رام ڀڳت مهما آت پاري.

مون جنهن سبب ڪانءُ جي جوڙ ٻاڻي سو توکي ٻڌايم ۽ پورو جواب ڏنم
نه رام جو ڀڄن سڀ کان اتم آهي.

ڀڳت ڇڏي گرڙ پيارا پاءُ جي سڪا چاهي ٻئي اُڀاءُ
سي جڙ نانءُ بنا ڪيئن ترندا پڙ ساگر کان پار نه ٿيندا.

جو ماڻهو ڀڳوان جي ڀڳتي ڇڏي پيا آسرا سڪا ڳولڻ لاءِ ڏوندي ئي، سي
ٻڌايو نه ڪيئن پڙ ساگر کان پار ٿيندا؟

گيان ڀڳتيءَ ۾ فرق ڪهڙو سڄو ٻڌايو ڪٿا جهڙو
وڃن ٻڌي ۽ خوشي ڪري ڪانءُ وراثت وٺڻ وان ٿري.

اي پيارا، هاڻي مونکي دٻا ڪري ٻڌاء نه گيان ۽ ڀڳتيءَ ۾ فرق ڪهڙو
آهي؟ اهو ٻڌي گياني ڪانءُ آدر سان چيو:

پيد ڪونهي ڪو ڀڳتيءَ گيان دڪ ناسڪ بس ٻئي نڌان.
مني ٻنهن ۾ پيد ڇوڻ چڱيءَ پرڻڌ، ڪري سڙا ڪن!

گيان ۽ ڀڳتيءَ ۾ ڪو فرق ڪونهي. ٻئي دڪن کي ناس ڪندڙ آهن.

پيرائين اڏوڻا وڃي پکڙان رار جو درشن ڪرڻان پوءِ ئي لوڳن مس جي
سڪيا ٻڌلڻس. منيءَ تمار ڪومل ۽ مٺن وڃن سان سڳڻ مس جو ڪڍڻ ڪيو ۽ لوڳن
مس کي سڌ ڪرڻ جا پتن ڪرڻ لڳو.

گهڻو ايمان ۽ بعت جي ڪن ڪروڙ اُپڇي پڻ ڪيائي من
سيٽل چندن ڪو گهڻو گهي باهر پرگهت پڻ اُن مان ٿئي.

اِي سرامي گهڻي بعت ۽ ايمان ڪرڻ سان نه ڪيائيءَ کي به ڪروڙ ايندو
آهي. جڏهن سيٽل چندن ڪسي جي ٿيڻ ڪيو گهڻو ڪم ان مان به باهر
پرگهت ٿيندي.

ڪروڙ نه اُپڇي ڏيٺ بن ڏيٺ، بنا اڪيان
مايا وس جوڙ جيو ٿئي جيو ڪيئن ايش سمان!

مان سوچڻ لڳس ته ڏهه ٻڌي بنا ڪروڙ ۽ بنا اڪيان جي ڏيٺ ڪيئن
اچي ٿي؟ مايا هي وس به جوڙ هو اچي پکڙان ڪيئن ئي سگهندو؟

ڀلو ڪري سڀ تنهن دک آرس!

سڄو سڏجي ڪيئن جنهن هڪ پارس؟

اهي نه ڪامي مٿان ڪلنڪ ڀرڻ وري رهي ڪيئن بن ڪلڪ؟

جو سڀني جي پلائي آر سوچي سو ڪڏهن ڏکي ٿيندو؟ جهنگي هڪ به
پارس مڻ هوندي اهو ڪيئن سڄو سڏيو؟ ڪامي انسان ڪڏهن ڪلڪ ڪان
اچو ٿاڙو؟ هن سان دعا ڪرڻ وارو ڪڏهن ٻڌو نه کيس ڏپ ڪولهي؟

ايش جهي نه پوي ڪا خنڪ سڪي رهي ڪيئن پلا پرلندڪ؟
راڄ رهي ڪيئن نيٺ نه ڄاڻي،

ڀاپ رهن ڪيئن چريتر وڪاڻي!

ها رڪاوٽ هي اهر جو نالو جي انکي ڪا اٽڪ نه ٻڌندي، پر جو

سدائي ٻين جي ڳلا ڪندو سو ڪيئن سڳي رهي سگهندو. جيڪو راجا راجپوتيءَ کان پي خبر آهي تنهن جو راج ڪيئن رهندو. پر جو پڳوان جا چر ٿر واکاڻيندو انهن پاپ ڪيئن اچي سگهندا؟

انهيءَ برابر ٻي ڪا هاجي؟ نرتن پائي نه پائي سوامي؟
گڻ تاهس کان وٺ ڪو ٻيو ڌرم ڏيا سر ٻيو ڪو ٿيو؟

انهيءَ جي برابر نه ٻيو ڪو به نقصان نه ٿيندو، جو انسان منهن جوڙ ۾ پڳوان کي پائي نه سگهي! بنا ٿو گڻ جي ڀلا پاپ ڪيئن ايندو؟ ڏها جي سمان وري ٻيو ڪهڙو ڌرم آهي؟

انهيءَ طرح گهڻيون ڳالهيون سوچيون

چڏيون نٿائي سڀ من يڪتيون!

مان نه سڳڻ هٿ هيس درڙايو ڳالهه انهيءَ مني گهڻو ڪاوڙايو.
مون گهڻو سوچي ۽ منيءَ جي يڪتئين کي نٿائي چڏيو جو مان سڳڻا جوڙ ٻريهي هوس. انهيءَ ڳالهه منيءَ کي ڏاڍو ڪاوڙايو.

مورڪ، سڳڻ هٿ ٿور وصال کان وڃي ٿي ڪٽل چنڊال!
سراپ ڪٽي مون هٿي رکيو نڪي ڊنس نه ڊڪ ٿي ٿيو!

اي مورڪ، تنهنجي دل پڪي باد سان ڪٽيل آهي. تون ٻڪو سگهي آهين. وڃ، وڃي کان ٿي. مان اهو سراپ ٻڌي نڪي ڊنس ۽ نه وري ڪو ڊڪ ٿي ڪير.

ترت وڃي ٿيس کان مان ويس منيءَ سـورنـاءِ
سهرڙي رام رگهونش مڻ ڪلندي هليس اڏاءِ.

ن ترٿ کان ٿي ويس ۽ منيءَ کي سورنمائي هليو ويس. رام کي ئي
سهرڙي ۽ ڪلندي اڏامي ويس!

اھي ٻانڊيون، ٿاڙيون وڇائينديون ۽ ٽول مڇول ڪنڊيون ۽ ڪار ڪريڻا
ڪنڊيون اٿي ٽوھي رھيون ھيون. ڪار ڊور اھڻن اڇرائس کي ھٿاڻي ۽ ٿاڙو
جن ساڌي پٺڪ ڪرڻا جا سڀ جتن ڪرڻا لڳو.

ڪار ڪلاھن مٺي نه لوڏيو نسچاتا تخت اندر جوڌوڏيو.
ڄاڻن رڪوالي ڪري ڀڳوان ڪري نه شترو سگھندو ھاڃ.

ڪار ھن سڀ ڪلائون ورتند وارن ٿاڙو جي من کي لوڏي نه سگھيون.
ھن ھن جي پڪان لڪھي پٽي رکيا ڪري اچي ڪار به کي ڪر سگھي
سگھندو؟

سائين سان ڊڄندو ويو ڪار مٺي وٽ نيٺ،
ڇوڻ ڇوھي ھٿاڻي وٺي پاڻ ڪري ھٿ ھيٺ.

ڪار لڏھن ھار مڇي ڊڄندو ٿاڙو وٽ ويو ۽ ٿاڙو جي من جي اٽڪي
اڇرائس ۽ ڪاٺي ڪار لھڻا وڃن چئي سندس پيرن تي ڪري پيو.

ٿيو نه ٿاڙو دل ڏک ڪوئي اچريا مڏو وڃن مرڳوئي.
ڪار ويو گھر سيس نوائي مٺي جي ڪريا ويتر پائي.

ٿاڙو کي ڪرڻ ڪرڻ ٿا من جو ڏک ڪوڏ ڪيو. اٿل ڪامڊو کي ڏاڍ
ڏيڻ لڳو. ڪار اڀر سھانڪن سيس ھليو ويو.

اندر سڀا ويو ٿاڙو آڻر ڪار جيٽ جي ورڻن خاطر.
ٻڌي سين من اچرچ آيو اڳيان پريو سر ڪرڪنھن ٿاڙو.

ٿاڙو ڪار جھڙي راتو اندر سڀا رھي ورتن ڪئي. اھا ٻڌي سڀني
من من ۽ حرائي وٺي وئي. ٿاڙو جي شلڻا ڏسي ھو ڪنھن پڪان اڇرائس سر
ڪر.

گروء جا وچن دل بر توري ٻڃن ڪرڻ لڳس ۽ رار نام سان پري لڳاير .
جتي نتي سندس گڻ ٽائيندو وٺندو عوس .

پرست ميروء چوٽيءَ مٿان ڏنر لومش من لين
چرن سندس تي سر رکي چير وچن آئي دين .

هڪ ڏينهن سمرو پرست جي چوٽيءَ تي لوميش مٽيءَ کي ڏيان بر ٻڌل
ڏنر ! سندس چرن بر سر نمائي لمار دين شبد اچاري وڃي ڪير :

وچن ٻڌي مٿا وٺي پيريل من ڪرپال گلراج !
ٻڃيو مون کان گهڻي پري سان آيا توهين ڪنهن ڪاڄ ؟

اي گرڙ، منهنجا دين ۽ وٺي وار لفظ ٻڌي مٽيءَ پير نه ڪيئن ۽ ڪٿي
ڪاڄ سان آيا آهيو ؟

مون چيو تڏهن ڪرپانت توهين سروگيه سڄان
سگڻ برهم آرادنا مون کي ساڻو ڀڳوان .

مون ورندي ڏني ته اي ديار، ديا ڪري مون کي سگڻ برهم جي پوڄا
جو رستو بتايو .

رام پڇن جل مون من مين رهي جدا ڪيئن من پرون ؟
ديا ڪري مون ڪريو اُڀديش
اکين ڏسان جيئن رام مهديش !

اي منيشور، جل روپ رامچندر کان سواءِ من وٺي مڃي ٿڙي ٿي . ڪرنا
ڪري اهڙو اُڀديش ڪريو جيئن ساڪياس رام يگوان جو درشن ڪري سگهان !

من پري پهرين ڏسان اُڀديش پوءِ ٻڌايو ته سگڻ اُڀديش
سکيا ڏني مني هر هڪ وقت ڪنڊن سگڻ هت نرڪڻ سڌا !

اڀر پالڻ اڀرڻ يا وڃي پڳڙان ڀار جو روشن ڪرڻان پوءِ ئي 'نور ڪرڻ' منجهان
سڃاڻ ٿيندس. منهنجي ۽ تمار ڪوئل ۽ منهنجي وڃڻ سان سڃاڻ منهنجي جو ڪڍڻ ڪيو ۽ نور ڪرڻ
منهنجي سڏ ڪرڻ جا پٽن ڪرڻ لڳو.

۳. گهڻو ايمان ۽ بحث جي ڪن ڪروڙ اڀري پڻ گيالي من
سيتل چنڊن ڪو گهڻو گهي باهه پر گهٽ پڻ ان مان ٿئي.

اڀي سرامي گهڻي بهت ۽ ايمان ڪرڻ سان نه گياليءَ کي نه ڪروڙ اڀرو
آهي. جيئن سيتل چنڊن ڪسي جي ٿوڙ ڪير ٿاڻيندو ته ان مان به باهه
پر گهٽ ٿيندي.

ڪروڙ نه اڀري دُئيٽ بن دُئيٽ، بنا اڳيان
مايا وس جوڙ جيو ٿئي جيو ڪيئن ايش سامان!

مان - ڇوڻ لڳيس نه ڏيس ٻڌي بنا ڪروڙ ۽ بنا اڳيان جي دُئيٽ ڪيئن
اڀي ٿي؟ مايا جي وس ۾ ڇو هيو اڀي پڳڙان ڪيئن ئي سگهندو؟

ڀلو ڪري سڀ تنهن دک آرس!

سڄو سڏجي ڪيئن جنهن هٿ ڀارس؟

اهي نه گامي مٿان ڪلنگ پر دورهي رهي ڪيئن بن شنگ؟

جو مڃي هي ڀلائي ٿو سوچي سو ڪڏهن ڏکي ٿيندو؟ جهيڙجي هٿ ۾
ڀارس مڃا هڙندي اهو ڪيئن سڄو سڏي؟ گامي انسان ڪڏهن ڪلنگ کان
اڃو ٿو؟ بس سان دعا ڪرڻ وارو ڪڏهن ٻڌو نه کيس ڏب ڪونهي؟

ايش چڙهي نه پوي ڪا خندڪ سڃي رهي ڪيئن ڀلا پر لندڪ؟
راڄ رهي ڪيئن نيٺ نه ڄاڻي،

ڀاپ رهڻ ڪيئن چريتر وڙاڻي!

با ڀاڳوت جي اڀرو جو نالو جي انکي ڪا اٽڪ نه ٻڌندي. پر جو

ڇا لڳس ۽ رام نام سان پري لڳايم .

ڏنم لومش من لين

چير وچن آئي دين .

ٽي لوميش مني ۽ ڪي ڏيان ۾ ٻڌل
سبد اچاري ويٺي ڪير :

يل من ڪريال گلراج !

سان آيا توهين ڪنهن ڪاڄ ؟

لڳ ٻڌي مني ۽ پڇيو ته ڪيئن ۽ ڪهڙي

توهين سرويگير سڄان

ا مونڪي سايو پڳوان .

دبا ڪري مونڪي سڳا بوجھ جي بوجھ

ن مين رهي جدا ڪيئن من پروين ؟

اپديش

اڪين ڏسان جيئن رام مهيش !

ڪان سواء من وڃي مڇي ٿڙي ٿي . ڪرنا
نيام رام پڳوان جو درشن ڪري سڄان !

ن اوديش پوء ٻڌايو ته سڳا اپديش

رهڪ وڌ ڪنڊن سڳا هت نرڪڻ سڌا !

ڪيان اهو م

اڃا پنهنجي

اهو ڪيان من ۾ پختو

منهنجي آشرवाद اليئي نه ٿيندو

ڪري سگهندن .

سمو پاڻي وڌو

دک نه ٿيو

ولدا چل

ن وسر ٻو. اڃا جو گروه جو ڪومل سڀاءُ ۽ مهندجي ڪٽنا.

انت ديهي مون بروهڻ پاتي ويد پراڻ جا درلپ جاتي
آمي ٻارن سان ڪيل ڪريان رام نام پڻ آئي جپيان!

ليک موج بروهڻ جي دٻي پاتي جا وندن ۽ پراڻن موجب درلپ آهي!
آئي اڃا سان والد ڪيائيندي ۽ رام نام جهيندو هوس.

تيس وڏو ڏڏن پتا پڙهايو پڙهان لکان نه من لپايو
اڃا سهڙي وئي چٽي چرن ڪمل پوڄان دل لڳي!

وڏو لپس ۽ پتا پڙهارو ٻو دل نه لکڻ. سڀ واسائون چئي وارن، وڳو ٻڪران
جي چوڻ ۾ دل لکيل رهندي هئي.

ڪال وس ٿي ويا جڏهن پٽ مات

ويس لنگڻ بن پڇن جي ڳال.

جتي جتي ٿيئي مني ٻڌان هر هڪ جا وڃي چرن جهان.

مانا پتا جي موليو ڪالوڙ مان ٻن ۾ ٿيا ڪوڙ هليو ويس. جتي جتي
لهيو وڙ ٻڌندو هوس آئي وڃي سندن چرن جهندو هوس ۽ گبان وٺندو هوس.

جنهن پڇيان، من ائين چوي سڀن پواڻين ايش رهي.
نرڻ مٿ نه مولڪي وڻي سڱڻ روپ من رهي ٻڻي.

جنهن جهڙن ٿيوڙ ڪان پڇندو هوس سو چوڻدو هو نه ٻڪران هر جو جسم
۾ موجود آهي. پر مولڪي جو سڱڻ روپ ۾ ٻيو هو ٿيوڙ ڪري ٿرڱڻ مٿ سان
منهنجي نه ٻوڏي هئي.

گروچن ڪري ياد من رام چرن لڳي پريت
رڪپٽ يش پڻندو گهمان من تي پاڻي جيت!

ٻڌي وينتي سرويگيم شو ڏسي برهم ڀڳوان
مندرنپ واڻي وري گهر ور تون من مان.

اھو ٻڌي ڀڳوان شڪر، سرويگيم برهمڻ کي ڏسي چيو ۽ نپ واڻي ٿي ۽
”دل گهر ٻر ور گهر.“

جي پريو پرسن اوهين دينن سان پڻ نيهم
تو چرنن سدا ڏيان رهي پيو ور مونکي ڏي .

ڀڳوان، جي مڙني راضي آهيو ته ور ڏيو ته سدائين ٺههجي چرنن ۾ ڏيان
جهيو رهي ۽ ايو ور به مونکي ڏيو:

تو مايا وس جيو جڙ ڀليا ڀڻن سڌ سنڌ
تن تي ڪهڙو ڪوپ پرپ ڪرپا سنڌ جڳ ڪنڌ!

اي ديالو شڪر، سڀ منهن، سنڌ ۽ سڌ به ٺههجي مايا موهي ڇڏيا
آهن، تن تي ڪاوڙ ڇا جي، ڀڳوان!

شڪر دين ديال تون شش تي ٿي ڪرپال
دڪ سراپ کان وڃي چئي پڻ پوڳي ٽچ ڪال!

اي پريو، تون ديا ڪر ۽ هن شش تي اهڙي ڪرپا ڪر جيئن سراپ جي
دڪ کان چئي وڃي ۽ دڪ کي ٿورو وقت پوڳي!

هن جو ٿئي جيئن ٿرت ڪلياڻ اهو ڪريو جو پڇي ڀڳوان!
پر هٿ لاء هي وينتي ڄاڻي

”اڻين ٿيندو“ چيو ٻي نپ واڻي .

اي ڀڳوان اهڙي ڪرپا ڪريو جيئن هن جو ڪلياڻ ٿئي . ڀڳوان ڄاڻو ته

پرمعني ٻنهي جي ٻڌائيءَ لاءِ اراداس ٿو ڪري تنهن ڪري آڪاش وائي ٿي ته
 ”الحمد لله“

هن ڪيو ٻيو ڀيرو پاپ ڪارڙ منجهان مون ڏٺو سڀاڻي
تنهنجي ڏسي مون ڀيٽي ٺهرا ڪئي مٿس آ ڪئي ڏيڻا.

لڙي عن هٿ وڳرو پاپ ڪيو آهي تہ بہ لمهتي لمر تا اي مان خوش لير
آعيان ؟ هن لي دها ڪندس .

ڪميا شيل ۽ پراڻا ڪاري بيار منهنجو آڻن تي پاري ،
سراپ منهنجو نه رهي ورت ۽ هزار جنم هي پوئجي ڪشت !

اي پوهنځي، جنهن جو سياڻو آهي ڪميا ڪرڻ ۽ برباد ڪرڻ سي ڄيئن
رام کي ٻارا آهن تيئن مولائي ۱، ٻارا آهن. سڀا، منهنجو اڃا به نه وڃي ٿي
ڪري ٿي ٿڪ ٿڪ هزار ڄيڻ ڏک پڙهندو.

جنم ونندي توڙي مرڻ دڪ ٿئي دڪن انهن کان چٽل رهي.
ڪڏهن نه مئندو ٿينجور ڪيان شودر ٻڌ منهنجا وڃن ٻروان!

هنر و نيا ميل نروزي مريو سميڊ دک ليندو آهي، اهو توکي دک نه ليندو،
توکي جيڪو ڳاڻ آهي، اهو نه سميڊ جيئن ۾ چڙيل رهندو. اهي لفظ منجهڙا
سڃا سميڊ.

رام پوري کسو جنر ٿيو مون سيرا جو لاپ مليو
پري پرياءَ ۽ اڃا منهنجي رام ڀڳت من اچي ٿينجي

ڪٽڙو ۽ ٺهيو جنهن تي راءِ جي ٺڪري اڀرڻ لڳي. ٻيو وري ٺهيو
ميهڙي، سڀا ٺهڻي ٻيو مان ڪٿي آهي ٺهڻ جو لالچ نه ٺوڪي ملندو. انهيءَ
ڪري ۽ جنهن آستان جي پٺاڙ ڪري ٺهيو، عوام به راءِ جي پڳتيءَ جو ملو
اڀرندو ۽ اڳمندو ۽ هندو.

ٻڌي وينتي سرويگه شو ڏسي برهم ڀڳوان
مندرنپ واڻي وري گهر ور تون من مان.

اھو ٻڌي ڀڳوان شڪر، سرويگه ارحم ڪي ڏسي چيو ۽ نپ واڻي ڏي نه
”دل گهر ٻو ور گهر.“

جي پريو پرسن اوهين دينن سان پڻ نيه
تو چرنن سدا ڏيان رهي ٻيو ور مونڪي ڏي .

ڀڳوان، جي هن تي راضي آهي نه ور ڏيو نه سدائين نههجي چرنن ٻر ڏان
جمنو رهي ۽ ٻيو ور نه مونڪي ڏيو:

تو مايا وس جيو جڙ پڻ ليا پڻ سنڌ سنڌ
تن تي ڪهڙو ڪوپ پريپ ڪريا سنڌ جڳ ڪنت!

اي دٻالو شڪر، سڀ منش، سنڌ ۽ سنڌ نه نههجي مايا موهي ڇڏيا
آهن، تن تي ڪاوڙ چاهي، ڀڳوان!

شڪر دين ديال تون شش تي ٿي ڪرپال
دڪ سراپ کان وڃي چئي پڻ پوڳي تڄ ڪال!

اي پريو، تون ديا ڪر ۽ هن شش تي اهڙي ڪريا ڪر جيئن سراپ جي
دڪ کان چئي وڃي ۽ دڪ کي ٿورو وقت پوڳي!

هن جو ٿئي جيئن ترڪ ڪلياڻ اهو ڪريو جو پڇي ڀڳوان!
پر هٿ لء هي وينتي ڄاڻي

”اٺين ٿيندو“ چيو ٻي نپ واڻي .

اي ڀڳوان اهڙي ڪريا ڪريو جيئن هن جو ڪلياڻ ٿئي . ڀڳوان جلد نه

ڪرو مڻجي دشا تي تياس ڪري پور سان پڳوان شو جي اڳيان هت
جرزي ٻيئي وستي ڪرڻ لڳو:

تون نر آڪار اوانڪار تو هڙل تڏو ٿريا سڀ ويد انڪول
پيانڪ ڪال جو ڪال ڪريال ڪريان پوڻام تو اڳيان ديال.

اي پڳوان، تون نر آڪار آهين. اوانڪار ٺهينجو مول آهي. تون وائيءَ ۽
ڪمان اندر ڪان پري آهين. تون پيانڪ ڪال جو به ڪال آهين. ڪريال، سسار ڪان
پري، پڳوان! مان توکي پوڻام ڪريان ٿو.

هر وان تو ڪورو شرير ڪام نه وياپي مڪڻ سڏير!
تو مستڪ سدا گنگا رهي ٻيڇ چنڊ سرچڻا سونهي!

ٿون هر وان، ڪوري شلم شرير وارو، ڪام جي ٽيڇ ڪان مڪڻ آهيو
ٺوهان جي مڪڻ تي گنگا نراجمان آهي! ٻيڇ هر چنڊ به ٿوڙي ٿي سڙي ٿو.
ٺهينجي مٿي تي سندو جهٽائون آهن. ڳڇيءَ ٺهينجيءَ هر نالڪ ٿا ڪنهن، پڳوان!

جيسين نه توکي منش جپيندو تيسين سنڌاپ رهي ٿسندو
سروڙوپاڻسي سروشڪتيمان موٽي راضي ٿي رام پڳوان!

جيسائين انسان ٺهينجو ٿاڙو ٿوڙي، تيسين دڪ ۽ سنڌاپ ٿسندو اتي
وڃي ٿو. تون سروڙوپاڻي ۽ سروشڪتيمان آهين. اي پڳوان موٽي راضي ٿيو!

نه ڄاڻان ٽپ يوگ ۽ پوڄا پوڻام ڪريان ٿو توکي سدا
دڪن ڪان هاڻي اچي ڇڏايو سراپ ڪئن ڪان شش بچايو

اي ٻر لاناڻ، اي شڪر، مان چپ ٽپ ڪونه ڄاڻان. مان نه رڳو توکي
ٿي پوڻام ڪندو رهندو آهيان. اهو ۽ اچي هن ميروڪ کي هن ڪئن سراپ ڪان
مڪڻ ڪريو.

گرنٽ ڏئي ڀرپوءِ ڏسي ڏکي منهنجي هلت .
دل اچي مون ڪروڙ نيٺ پاڪندي ڪيئن وڻي ؟

منهنجي ٿيڙي هلت ڏسي ڪروڙ کي ٻي ٿيندو هر نه مان اوڙاءِ ڏي
وڃي رهيو آهيان . هو روز سمجهائيندو هوم پر اهو ڏسي پاڻ مونکي ڪروڙ آڻين
ٿيندو هو . ڇو جو پاڻيءَ ۽ گهمنديءَ کي ڀلا نيٺ ڪيئن وڻندي ؟

هڪ ڏينهن مونکي ڪروڙ سڏايو نيٺ ٻڌائي گهڻو سمجهايو
شو سڀوا جو ڦل پٽ، هيءُ رام پڳت شردا سان ٿي

هڪ ڏينهن مونکي سڏائي ڪروڙ نيٺ جي سکيا ڏني ۽ چيو ته اي پٽ،
شيوا جي معنيٰ آهي شو جو پسریم سان ۽ شردا سان ڀڄڻ ڪرڻ ۽ پٽ رام جو
پڳت ئي رهڻ .

ڇپن سڀ شو ۽ برهما وڏير رکين دل منجهه نڪما
جن چرنن آ شو جو پيار وروڙ رکي سک چاهڻ بيڪار !

اي پٽ، رام کي نه شو ۽ وشو به جهڻن ٿا . آڙي نادان، جن چرنن ۾
انهن جي پريست آهي تن جي وروڙ ڪندي ٿون سک جي اڃا ٿو رکين ؟ اهو
خيال بيڪار آهي .

جڏهن سيوک ڪروڙ رام چيو مون هرڌو جهٽ جاي ويو !
نيچ جاتي مون وڌيا پاڻي نانگ ڏنگي جئين کير، پياڻي !

ڪروڙ جڏهن چيو ته شو به رام جي پڳتي ڪندو آهي تڏهن مونکي باهه وٺي
وئي . مان وڌيا پرايٽ ڪري اهڙو نه نيچ ۽ اڀائي ٿي بيس جوڙو کير پيارڻ
سان نانگ ٿي پوندو آهي .

جنهن مان نيچ وڌائي پائڻ هٿ سان ٽنهنڪي ناس ڪرائڻ
دونهي کي خود تي باهه اُڀائي ملي ڪڪر سو باهه وسائي .

نيچ جنهن مان وڏائي حاصل ڪن ٿيندي هئا سان کيس ڪن! جنهن دونهون
 باهه مان پيدا ٿي وري ڪڪر سان ملي باهه کي وسائيندو آهي.

رستي پيل دز نور آدر سهي سڀ جي پيرن هيٺ رهي
 پهرين اڏي سان هوا گذاري پوءِ هڪٽ منهن راجا بگاڙي!

مٽي جا رستي ۾ پئي هوندي آهي ۽ سڀني جي پيرن هيٺان لٽاڙي
 آهي، سا جڏهن هوا سان مٽي اڏامندي تڏهن پهريائين ان سان لهجي پوءِ
 راجائن جي منهن ۽ منهن کي لڳندي آهي.

هڪ دٻليءَ جو مندر اندر پئي چپير شو نام
 گر آيو ايمان ڪير اٿي نه ڪير پر نام!

هڪ ڏينهن، جنهن جو جي مندر ۾ شرجو چاهي بي ڪر تڏهن اتي اهو
 اوهان آيو. مون سندس ڪو سڪار ڪونه ڪيو لڪو پر نام ئي ڪم.

ڪو ديال ته ڪين ڪڇيو سهي ويو ايمان!
 انهيءَ گهڻي ايمان ڪي پر نه سٺو ڀڳوان!

ڪو نه دالو ٿي هو. ايمان سهي ويو. پر انهيءَ پاري ايمان کي ڀڳوان ڪين
 ٿي سهي سگهيو؟

ٻڌي مندر ۾ مون ٺٺي وائي ”اڙي نياڳا آدر ايماني!“
 تنهنجي ڪونه ڏرو ڪروڙ اتي ڪوپال ٿي ڏنو پر پوءِ!

مندر ۾ آڪاش وائي ٿي، جا مون ٻڌي. ”اي نياڳا، آدر ايماني،
 تنهنجي ڪونه ڏرو ڪروڙ ڏرو نه آيو آهي. ڇاڪاڻ جو هو پر ڪيائي
 ۽ سٺي آهي.“

تمو گهڻو بنهه ٿورو رجو ڪلجڪ ڀرياڻ دشمن هرڪو
ٻڌي يڪ ڌرم منڻ سمجهي اڌرم ڇڏي رڪن ڌرم رچي .

جڏهن ٿو ڪو ٿام گهڻو هجي ۽ ٿورو رجو ڪو به هجي تڏهن سمجهجي
ت ڪلجڪ جو ڀرياڻ آهي ! هرڪو ماڻهو انهيءَ ٿاڻي دشمن ٿيندو آهي . ماڻهو
انهيءَ طرح يڪن جو ڌرم سمجهي اڌرم ڇڏي ڌرم ڏي وڌيڪ ڌيان ڏين ته
سنو آهي .

ڌرم يڪن جو اثر نه ٿي

رگهو پتي چرن پريت من جنهن جي
پينڪر ڪيل جيئن نٿ رچي ڪيل اثر نه مٿس اچي .

جن انسانن جي من ۾ رگهيات جي چرن جي پريت آهي تن ٿي ڌرم ۽
يڪن جو ڀرياڻ نه ٻوندو آهي ۽ جيئن ڪيلاري گهڙو به خرفاڪ ڪيل وڃيندو آهي
پر مٿس انهيءَ جو اثر نه ٻوندو آهي .

هر مايا رچيل دوش ڪو بنا پيچن نه ڏور
رام جڀيو پيا ڪرم ڇڏي رڪو ويچار ضرور

هريءَ جي مايا جيڪي ڪو دوش رچيا آهن تن کان چوٽڪارو نه رام جي
پيچن ڪرڻ سان ٿيندو . تنهنڪري ڪامنائن جو نياڳ ڪرڻ ئي انسان جو بدم
ڌرم آهي .

ڪجهه وقت نبريو ويس اُجين

سڄو هڙ منهنجي هيو ڪجهه ڪين !

وقت گذري ڪجهه دولت هٿ آئي

شؤ سيدوا اُت ڪير سڪائي .

ڪجهه وقت ڪالپوءِ اُجين ويس . سڄو هوس هڙ ۾ ڪجهه نه ڪين ۽ ڌرم .

الهيء ڪري من ڏوڙ ٿي پيو، پر ڪجهه وقت گذرڻ کان پوءِ ڪجهه دولهه هٿ آئي. اتي رهندي مون شو ڀڳوان جي سيرا جو ڏٺو ته پراڻو ڪير.

برهم پوڄي شو وڌ انوسار نڪا اڇا من نڪو اهنگار
ساته پورو نه سوارٿ لاشڪ شنيو ڀڳت ۽ رام اڀاسڪ

هڪڙو برهمڻ اتي وڌيڪ سان شو جي ڀڄا ڪندو هو. کيس نڪا اڇا هٿي ۽ اهنگار! هو پورو ساڌو هو. کيس ڪا به لالچ يا سوارٿ نه هو. هو شنيو جو ڀڳت ۽ رام جو پيارو هو. پر وشوء لاءِ به ڪا ننڍا نه ڪندو هو.

ڪريان سيرا اندر وڃي ڪپٽ ڊيال برهم ۽ پسرپ ڀڳت!
ڏسي منهنجي هن گهڙي نه رتا پٽ ڄاڻي مونکي پاڙهي ڪٿا.

مان نه انهيءَ ڊيالو برهمڻ جي سيرا چل وڃي ڪندو هوس! هو نه ڊيالو
اهو منهنجي لمر لا پار ڪي ڏسي پٽ سمجهي مونکي ڪٿا پاڙهيڻو هو.

سو منتر ڪري ياد ٻڌايو شپ اپديش وڌ ساڻ ڪرايو
منتر جپيان شو مندر وڃي فخر اندر، هالن نيت ڀڄي!

برهمڻ مونکي وڌيڪ سان شو جو منتر ڏنو ۽ ٻي سڀئي سکيا ڏني. مان روزانو
اهو منتر پورو سان مندر وڃي جهڙو هوس. پر مون به گهٽ ۽ اهنگار ڳڻو
هو. سڌائين لڄيءَ جي وڌ هلندو هوس.

اٽسي ملين ۽ مندمت نيچ جات مون ڏوه
برهمڻ ڏسي دل به ڀڄان ڪريان رشنو سان ڏوه!

مان من ۽ نيچ نه هوس ٿي منهنجي ڪوئي سم هٿي ۽ نيچ جانيءَ جو
هوس. برهمڻ کي ڏسي هلندو هوس ۽ وشوءَ کي لڳيندو هوس.

ماڻهو ڏسندا ته روڳ جا ماريل اسپتال ۽ حڪيمن وقت قطار ۾ بيٺا ڏکا جهليندا. پوڳ ته نالي ماڻو آهي! جتي وڃو اُتي ڏسبو ته هڪٻئي سان ويڙا جتي ٿئي ڏک ڇانيل. جيون تمام ٿورو ۽ سک به نالي آڇو. سمجهندا ته اسين اڃا هزار سال جيئرا آهيون.

ست جڳهه ۽ ٻين جڳهن اندر پوڄا يڪ ۽ يوگ
ملي گئي ڪلجڳهه چڀي رام نانءُ وٺي لوڪ.

ٻين ٽنهن جڳهن، سب يڪ، تربتا يڪ، دواڀر يڪ ۾ مڪتي سولي پراست نه ٿيندي هئي. انسان ڏاڍا ڪشت سهي ٽپسيا ڪندا هئا، پوڄائون ڪندا هئا ۽ يڪ يوگ ڪندا هئا. پر ڪلجڳهه ۾ انسان جي گئي فقط پرهر سان رام الم ڇو سمرون ڪرڻ سان ٿيندي آهي.

ڪلجڳهه يوگ ۽ يڪ نه ڳيان هڪ آڌار آ رام مڻ ڪان!
چڏي پروسا رام چڀي پرهر رڪي نانءُ رام وٺي.

ڪلجڳهه ۾ يوگ، بگيه يا جپ ٽپ جي ضرورت ڪانهي. فقط رام نام ۽-د آئرو پڪو ڪري ۽ انڇو نالو چڀي. پڳتي ڪري.

ٿري پوساگر سنسو ناھـ رام پرتاپ جڳهه پرگهت آھـ
ڪلجڳهه جو هڪ اُٿر اصول پٽيه ڳڻجن پر پاپ نه مول!

انسان پوساگر سولائيءَ سان ٿري ويندو ڇو ڇو رام نام ڇو پرتاپ وڏو آهي ڪلجڳهه جو اصول آهي ته پڇ ڳڻيا ويندا ۽ نه پاپ!

ڪلجڳهه سر نه يڪ پيو جي نر رڪي وشواس
ڳائي اُٿر مڻ رام جا بي نه پانڱين پاس!

جيڪڏهن ماڻهو وشواس ڪري نه ڪلجڳهه جهڙو ته ٻيو يڪ ئي ڪونهي!
پوساگر تڙ لاءِ ڪلجڳهه ۾ رام نام جهڻو ئي اُٿر آهي. من ۾ ئي ڪا به پاوڻا نه هجيس ۽ جتي ٿئي رام کي ڏسي.

درو پرگهت پد چار بس کل ۾ هڪ پرڏان !
 ائين چئن ۾ مکيه هڪ 'دان' ڪري ڪلياڻ !

تير جا چار ڏاڪا آهن، جن تي هليو سان انسان ٻوڙ پد پائيندو آهي.
 جڪڙ ۾ هڪ پد، دان تي ڪلياڻ جو ڪارڻ چيل آهي. يعني دان ڪرڻ تي
 تير جو مکيه ٿيو آهي.

يڪ نٽ درو ظاهر چوان رام هليا وڌي اڇا سان
 من شڌ، سڻا ۽ وڪيان ڏڏهن پوپاڻ من ست جڳه چاڻ

پکران جي ماما جي لڏا سان، سڀي جي هرداءِ ۾، پکن جا ڏور ٿيو آهن
 جڪڙهن من شڌ ۽ سڙوڻي، سڏوڻي، آهر گيان ۽ پوپاڻ سڏو هجي نه پوپاڻ
 سڏوڻ ۾ لوهاڻ جي هرداءِ ۾ سڏو جڳه موجود آهي !

ستوڻ ڪجهه ۽ رڳو رڳي گرم ڪري من سکن خوشي
 ٿرپتا يڪ ڪري پرگهت نشان سڀ وڌسڪ ۽ من پڳوان .

ستوڻ ڪهڙو ۽ ان سان ڪجهه رڳوڻ ڏي رڳي هجي . گرم ڪرڻ سان
 من ۾ خوشي پيدا ٿي نه سڏو جڳه سڏوڻ. پر ٿرپتا يڪ جو نشان آهي نه سڏو
 سڪ . هجن ۽ من ۾ پکران جي پڇن جو پاڻ هجي .

رڳو وڌڪ ٿيو ستوڻ ڏيل غم خوشي ٻئي پڳو وڌيل
 دواپر اهي چڙ پاڻ، نشانيون

ڪجهه نيتي ڪجهه ڪري من مانيون .

جيڪڏهن رڳوڻ ڪهڙو اس ۽ ٿيو ۽ ستوڻ ۾ ان سان ڪڏيل آهن غم
 غم جي ٻئي من ۾ وڌڪ هجن نه پوپاڻ اهي دواپر جون نشانيون آهن . دواپر ۾
 مائو ڪجهه ٿيو ٿي هليدا آهن ۽ ڪجهه من جي لڏا پرمائي ۾ ڪم ڪندا آهن .

ڪنڊوڪري ٽن ڀوڳي جڳي ڀوڳو وڻي ڪسي وڻاڳو جي ورتي
ڏنڊون ٽپسوي سڃا گرھستي !

چڱي نه سڳهان وڃي اچرج مستي !

ڀوڳي سڏائيندڙ ڪپت ۽ چل سان ٽن ڪنڊوڪري سندر مٿل اڏائي رهندا.
منجهن وڻاڳو جي بانس تي ڪاڻ هوندي . ٽپسوي تي نظر ڪجي ته اهي
ڏنڊون ڏسبا پر گرھستي وڃارا، جن جي ڏان تي اهي ڀلجن ٿا، سڃا ڏسبا، انهن
جي مستي ڏسي مونکي حيرت وٺي ٿي .

ڪڍي ڇڏن ڪلين نارستي لونڊيون آڏن گهر اڏم مٿي !
پٽ مڃن ٽپسين پتا چيو زال جو منهن اڃا نه ٿن ڏٺو !

ماڻهو پنهنجي سڃيل، پٽيورت ۽ سٺي ڪلوان ناريءَ کي ڪڍي ڇڏيندا
۽ لونڊيون آڏي گهر ۾ ويهاريندا جيڪي گهر کي ئي تباھ ڪري ڇڏيندا آهن !
پٽ، پنهنجي پيءُ جي آڳاٽا ۾ ٽپسين رهندا جيستائين هنن ناريءَ جو مڪرو نه
ڏٺو آهي !

ڪٽنبني دشمن ٿيا تڏهن کان لڳن پيارا ساھرا ڇڏن کان .
اڏم ڪري راءِ ڏسي وائسي مڪحول ٽڪس پڻ ڏنڊ وٺي !

جڏهن کان پيار ساھرن سان ٿيو، تڏهن کان ڪٽنبن سان وڏو شروع ٿي
ويو . راجا اڏم ڪري مڪحول، ٽڪس ۽ ڏنڊ وصول ڪندو .

ڏنڊون ڪلين، ملين غريب ڪلجڳو جي آ رسر عجيب
بسرهه نشاني جڳيا گلي ٽپي اگهڙي انگ علي
مهي نه ويند پراڻن جو هر سيوک معيڪ ڪل سو !

قبيلداريءَ کي ڀڙي ڇڏي، نڪت وٽس جهجهو ٿاڻو هجي . غريب لڙي

سٺي ڪل جو هوندو پر انکي ڏنگو سمجهيو ويٺو. اها ڪلجڪ جي عجب
 دسر آهي. پر دمڻ جي لڻائي ٿيندي لڻڻ جڻيا کلي پر هجس، پوءِ ٿوڙي وٺي
 وڃي کائيندو. اهو پٿيو ويٺو جهيڻ کي سڀر ٿي ڪهڙو نه هوندو. پوءِ
 ٻي نه وڃڻ کي نه هجي، انکي ساڌو سمجهيو ويٺو.

ڪوٺين ادارتا ڪان سٺي پاپي مڻ ڳانن، ڪاوڙ گهڻي!
 ڪلجڪ هر جا ڏڪار پوي اناج بنا لوڪ بڪ مري!

ڪوٺين پر ادارتا ڪونه رهندي. اهي ڪٿان کي نه دوش لڳائيندا. پاپي
 ماڻهو ئي دولت ڪري پڪران جا گڻ ٿاڻيندا ۽ ڪٿان اهو ڪٿو، جهيڻي گهڻي
 ڪاوڙ هوندي. ڪلجڪ پر هر هنڌ ڏڪار پوندو. اناج بنا ماڻهو بڪ پر مرندا.

ٻڌ مٺا، ڪل ڪپٽ هٿ دمپ دويش پاڪند
 ڪار ڪروڙ لوپ آدمڙ رهيا وياپي برهمانڊ!

مٺا، ڪلجڪ، پر ڪپٽ، هٿ، دمپ، دويش، پاڪند جو راج هوندو.
 ڪار ڪروڙ لوپ آدمڙن جا لڇا هوندا.

زبور گهري، نه سک ڏٺي! ڏکي ڏن هيڻ ممٽ گهڻي
 سک چاهين نه ڏرم ستا ڪٿور مٽي نه ڪوملتا!

ڪلجڪ جي استرڻ کي لڻڻ ٻوڙ ٿي. ٻارا لڳندا پر پٽيءَ جي پيار جو
 سک هٽي ڪونه ڪري! پر شين کي نه رڳو ڏن ڪٿو ڪرڻ جو هنر هوندو ۽ من
 پر مٺا! ڏرم جي شين جي نه کين گهڙج ٿي ڪانه! سڀاءِ ڪٿور، دل سڀ،
 ڪوملتا ڪانه هوندي.

روڳه بيٺيل نور پوڳه ڪٿي؟ ورود ايمان ڏک جتي ٿئي
 سک ٿورو جيون سال پنج چار سمجهن جڏهن رهندا سال هزار!

پاڪند ڪري وڏو چولو پھري، گجڙو ڪوڙا اوڍي، هٿ ٻانڀن ۾ ڪنگڙ
وجهي، شد اشد، جيڪي اچيس سو کائي، اهي ئي ڪلچر جا سد پرش ڇڏيا
آهن. انهن جي ئي پوڄا ٿيندي آهي. انهن جو اول بالا آهي!

نار اڳيان نر ايڙين گوسائين مرد نچن ٿا نت جي نيائين!
شودر برهمڻ کي ڏين گيان بهرائي ڄڻيا وڏن ڪوڙو دان!

سڀ مرد استرين اڳيان نٿن وانگر اچندا آهن. بي حياتي جي پرشاک
پائيندا آهن. مرد استريون ڇيل گهمنديون آهن. شردر گياني سمجهي ارهمن کي
سڪيا ڏي-ڇڏ لڳندا آهن. ڄڻا بهرائي ڪوڙو دان پرايت ڪري منهن ۾ ڏوڙ
وجهندا آهن

سڀ نرڪامي لويي ڪروڙي ديو گرو سنت برهمڻ وروڙي
گڻي، سندر پنهنجو پتي تياڳي سيو ڪون پرش نياڳي!

سڀ پرش توڙي نارين ڪامي، لويي ۽ ڪروڙي آهن. ديوتائن، گرو
سنت ۽ ارهمن جي گلا ڪندا آهن. استريون نه پنهنجي گڻ واري، سڀيل ۽
سندر پتيءَ کي نياڳي پر پرش سان، نياڳن ٻاون سان پريت ڪندا آهن.

ڏسو سهاڻيون، زيور ڪون! پرودوائون جهنجييل سون!
شش گرو ٻئي اُٻتر ليکي هڪ ٻڌي نڪي بيو وري پيڪي.

ڪلچر ۾ پتي ورت نارين ٻا زبون ڏسندا. هنن جا مرد پر استرين ورت
گروي هوندا! ودوائون نٿن نوان زيور ٺهرائي ٻانڀن! شش ۽ گروءَ جي نه ڪٿا ئي
اهي آهي ڇو؟ ڇاڪاڻ جو شش گرو جي آڻيا نٿو ٻڌي، گرو شش جا ڪڪر
نٿو ڏسي!

گرو ٿري ڌن ڊڪ نه هري گهور نرڪ گرو واس ڪري!
مات پتا ڏسو ٻارن سڌي پيت ڀرو ڪير سکن ڇڏي!

اڄ ڪلهه جا گرو پنهنجي شش کان ڊڄو مٿو ديسر سال بسال وٺي ويندا

آهن پر پيماني سڀيا سان هنن جو ڪجهه ڏور ڪرڻ مان نه ڄاڻن. اهڙا ڪرو ڪهڙو
نور ۽ برسات ڪندا. مانا ٻيا ڏي ڏسڻ. اهي ٻالڪن کي وڏا ڏيڻ ۽ ڇڏي ڇال
سان ڏاڍا نه بدوان اهي ڪم سڀڪارين لا جن جي ڪرڻ سان پٿر ملي ڏن وڌي!

ڀوڳن پر نارينون ڪپتي سڀاڻا جوهر ڏوڪه ممتا لپٽاڻا .
اُچري سوهنگ ڇرن شيد مٺا ڪلجڪ ڇرڻر. انيڪ ڏٺا !

پر استراون پوڳيندڙ ٻالڪي سڀاڻو سمجهندا آهن. چل، ڪجهه ۽ اڳيان ۽
آڪم، وڏو رات سان 'سوهنگ' شيد اچاري ۽ مٺا ئي دنيا کي سرمون لا
ٻالن. مون ڪلجڪ جا ڪپڙي ڇرڻر ڏٺا آهن.

نيچ ورڻن پڻ ٿيلي ڪنڀار ڏيڍ پيل واڳڙي لوهار
زال مري، ٿلي سميت ناس مٿو ڪوڙائي ڌرن سلياس !

ڇٽي ورڻن پر لڄ ٿي، ڪنڀار ڏيڍ پيل، واڳڙي ۽ لوهار جڏهن زال
مري ويٺن يا ڏن ٿاس ئي ويٺن تڏهن مٿو ڪوڙائي وڏا سڀاڻي ٻڌجي
ويٺا ! راج ڪلجڪ !

ڇپ ٽپ شڏور ڪن ٿا دان وياس مڏي ويهي پڙهن ڀران
هر دسپئي ڪن ڪنا ويچار ورڻي نه سگهجي اُنيٽ اُٻار.

شردر ڄاڻي ڇا ماڻهو ڇپ ۽ ٽپ ڪري ڪرو سرهڻن جي مڏي والاري
ويهي ويٺ پڙهندا. سڀ انسانن مان مٿو وهندو ڪندا، ڪنا ويچار ڪندا جن جو
وستار هم ئي نٿو سگهي !

ورڻ سنڪر ڪلجڪ اندر ڀن ڀن دنياوي لسوڪ
ڀاپ ڪري دڪ سون سڀ ڀڙ روڳه شوڪ ويوڪ !

سرامي ٻارن جو انداز وڌي ويٺو. ڪلجڪ جي اندر جدا جدا نمن
ڇا ماڻهو ڀاپ ڪم ڪري دڪ پوڳيندا ۽ روڳه سهندا .

ڏن جي مڌ ۾ مست ، باڙوئي (باغبان ۽ طرح) ، اکر ٻڌي ۽ وارو ۽ پاڪندي
موس . رام جي جنم ڀومي ۽ ۾ رهندي به مونکي هن جي ميمو جو اثر نه ٿو
ايماني ٿي پيس :

هاڻ مون ڄاڻو اوت پرڀاءُ ويند چون پڻ سڀڻ سڀڻ
ڪنهن به جنم ڪو اوت رهي ڀريهي رام اوس ٿئي !

آهستي هاڻي مونکي اوت ڏيا جي بهتر جي خبر پئي . وڏن ۾ چيل آهي
نه جيڪو اوت ڏيا ۾ جنم وٺي ٿو انکي اوس ٿي رام جي ڀڳتي ۽ ۾ ٻوٽو ٿيندو .

اوت مهما پوي منش کي ڄاڻ ردي وسي رام ڏنڻ ۽ ٻاڻ
ڪلچر ڪپٽ ۽ ڪوٽ اپار ڀاپ وسي من سڀ نر نار .

اوت ڏيا جي مهما منش ڏهن سمجهندو آهي جڏهن رام جي مروت ڏنڻ
۽ ٻاڻ سان سندس هوندي ۾ وسندي آهي ! ڪلچر جي نه ٻالو ٿي ڇڏي ڏيو
سڀ منش ڀائي ۽ پاڪندي آهن . پاڪل ڪوٽ ۽ ڪپٽ !

ڪلچر مٿاڻا ڌرم شپ گهر ٿيا سڀ گهرنت
پاڪند ڌرم پيدا ڪيا ڪوٽا هلائي پنت .

ڪلچر ڌرم جو نالو ٿي مٿاڻي ڇڏيو آهي . سڀ شپ ۽ اکر ڪرنت ڪر ٿي
ويا آهن . پاڪدين پنهنجا پنهنجا ڌرم پيدا ڪري ۽ ڪوٽا بست هلائي ٻاڻ کي
پوڄيو آهي .

لوڪ سڀيئي ٿيا موهم وس لوپ مٿيا شپ ڪرم
ٻڌ اي گهرڙ گيان ٿڌ چوان ڪجهه ڪلچر ڌرم .

سڀ لوڪ موهم وس ٿي ٻيا ۽ لوپ ڪري سڀ ڪرم ڪرڻ ڇڏي ڏنائون
وڏو ڪين پيسو ڪي ! ٻين ڌرم جي ٻالو ٻڌو .

ورڻ ڌرم نه آئرم چار ويد وروڌي سڀ نرنار
برهمڻ ويد راج پوجا سان چل ڪن، ڦريا ويد ڌرم کان

ورڻ، ڌرم ۽ چار آئرم ڪر! سڀ تر ٿارون ويد کان ڀليل. ڪن ويد جي
معدن نه اهندي آهي! برهمڻ ويدن سان ۽ راجا پهنجي پوجا سان ڪجهه چل
ڪن ٿا. ڪونه ويدن جي آڳاٽو وشناس رکڻ وارو ڪونهي!

مارگ سنو جو جنهن وڻي پنڊت سڄو پاڪندي بڻي
ڌرم ڪوڙي جا شاستر اچري هيئن آهي؟ سڀ ساد ڪري.

جڪڙ رستو جهنگي سنو لڳي سو هلي. جيڪو پاڪند رچي سو سچو
بدب. ڪوڙي ڌرم جا شاستر ٻڌائي اهوئي ساد بڻي وڃي!

سياڻو سڏن ٻين ڌن ڦري پاڪند ڪري ڪوڙو ڌيان ڌري
ڪوڙ ڪٽڻ، ڪوڙ چرچو چاڻي گهڻو مڻوان ڪلجڪ پرمائي.

برالو ڌن ڦرڻ وارو سياڻو ٿيو آهي. پاڪند چاڻندڙ کي ڪلجڪ جو آچار نه
سڏندا آهن. لڳي ڪندڙ کي چتر چرندا آهن. جيڪو ماڻهو سچو ڏيهن ڪوڙ
ڪي ۽ چرچي بر دمس ڪلاري سو ڏٺان ٿيو ويدو آهي.

ڪنڀاءُ ڪندڙ پنٺ ويدن ٿيا گي ڪلجڪ جا ٿيا گياني وٺراڳي
جنهن مٿي ٿي جتا وصال پرمه ٿيسوي سو ڪلڙ ڪال!

ويدڪ ڌرم ڇڏي، ڪنڀاءُ واري هلس هلي، اهي ڪلجڪ جا گياني ۽ وٺراڳي
سڏبا آهن! جنهن جي مٿي ٿي وڏون جهنگون هجن، نئون وڏا هجن، اهر
ڪلجڪ جو ٿيسوي ٿيو آهي!

ويس ڪوڙا زيور ڪري شڌ اشڌ ڪائي آند
سي يوگي سي سڌ پورش پوڄجن ڪلجڪ منجه!

اي گرڙ ٻڌو. نيت ٿي چوي ته نيچ سان به پرير ڪبو آهي جيڪڏهن هن مان ڪا پلائي نٿي نه.

پٽ ڪيئن اُڀري سندر ڪپڙ پيدا ٿئي
ڪنو به گهر رکجي پيارو سمجهي پيران سر!

پٽ ڪيئن مان ريشم پيدا ٿيندو آهي، چاهي اهو ڪو آهي ته به هڪي پيران جهڙو پيارو سمجهي ماڻهو گهر به رکندا آهن!

مقصد آ سڀ جيون سندو من وچن ڪرڻ پيار ڪندو
اُهاڻي پوتر آهه ديهي پاڻي پڇي ٻڻي رام سنيهي!

سنيهي جيون جو آخر مقصد آهي پر پوءِ جي پڳتي ڪري انسان وڃي ملو.
منش ديهي سنيهي به اُهو به پوتر ديهي آهي. انهيءَ ڏارن هن به پرير رکي سگهجي
لو به هڪي پالي سگهجي ٿو.

رام وٽ هجي برهم شريرو ڪوي چون ٿنهن ديهه اڏير
رام پڳت هر گهاريان ساري لڳي انهي ڪري مونڪي پياري.

رام کان به مک هجڻ ڪري برهم جي ديهي واري انسان کي به آرام
نه ملندو آهي. ان کي ڪو مهتر ڪونهي. مونڪي هن ديهي به پڳتي ملي آهي
تهنه ڪري اها مونڪي ڏاڍي پياري آهي!

چڏيان نه ديهه مران اڃا سندم ديهه بن پڇن نه ويد چون
موه مونڪي پيرين گهڻو پٽڪايو
رام وٽ سڪا سڪا ڪڏهن نه پايو.

مان پنهجي مرضي سان هيءَ ديهه تياڳي سڳيان ٿو ته هيءَ ديهي نٿو
چڏيان ڇو جو ويد چون ٿا ته ديهيءَ بنا پڇن ٿيڻ اسين آهي. مون به پٽو بانس

اڳوان کان وٺي ڪوٽو ڪمٽ ڏاڏو.

جدا جدا جنم جدا جدا ڪرم

يگ ۽ ٽپ جنپ ڪيا پڻ ڌرم

ديهر نه هئي ڪا، مان نه چميس. ڀروهي پٽڪي ڪڪ گهڻو ٿيس.

جدا جدا جنم ولي يگ، جپ، لب ۽ دان ڪير. سدسار ۾ جيڪي

هو ٿيون آهن، سڀ پٽڪي ڪڪ ٿيس.

پهرين جنهن جا ڪرم سڀ ٻڌ، چوان مان مڪ

جنهن ديهر ڌار ڪي اُڀجيو ڀرم آئند ڀرم سڪ.

ان جيڪي ٻهراڻين جنم ڀرڳيا سي ٻڌ ۽ جنهن ۾ ڏهڻي ۽ اڳوان جي چرل

۾ ٻوٽو اُڀيو سا ٻڌ ۽ جنهن مان مولڪي ٻوٽو آئند جو سڪ ٻهراڻو ٿيو.

ڪلپ پهرين ۾ مان ٻڻيس يگ ڪلجڪ مل مول

نر نارڀون سڀ اڌرمي هلن ويسد ڀر ڪول

مان پهرين ڪلپ ۾، هڪ يگ لاءِ، ڪاڪال ٿيس. سڀ ٻوٽا ۽ ٺاڙا

اڌرمي ٿي اُٿو هلندا هئا.

اُن ٽاڻي اُوڌ ڀر چميس شودر گهر ۾ وڃي رهيس

شوسيڪ من ڪرم ۽ پاڻي ديوتديان ٻيا، ٻئي ايمانِي.

اڳي وقت تڏه تڏه ٻوٽا ٻوٽي ۾ هڪ شودر جي ڪوٺو ڄمڻ ورتو. شو جو

يڪس نه هوس ٿي، ٻوٽن سڀني ديوتائن جي لندا ڪندو هوس. ايمان به دل

۾ ڪوٺو ڪرم.

ڏن مڌ مست بنهه متوال خراب ٻڌي ۽ دمپ وشال

توڙي رهيس ٿي راجڌاني ڏڏهن ۾ من ڪري رهيس ايمانِي

مهيارام گپ روپ اننت رام آهي پڻ خود بي انت
نچ مٿ موجب مني گپ ڳائڻ برهما ويد شو پار نه پائڻ.

رام انت آهي. هن جا گپ ۽ شيل ۽ روپ به انت آهن. مني نه بههجي
سمجهه موجب سندس گپ ڳائيندا آهن. انت نه ويد ۽ شو به ڄاڻي نه سگهيا آهن

موهه سمجهي وري پوءِ پڇتائڻ برهمه اناد ڪري منش ٻڌائڻ
پروم ڇڏي ڪڍي گرڙ سر نايو رام سيبه ڄاڻي پريم وڌايو.

موهه کي وه سمجهي پڇتائڻ نه هاءِ مون برهمه کي منش ڄاڻو. پوءِ پشيد
جي چرڻن ۾ ڪري کيس رام روپ ڄاڻي آندو ۽ اچي وڌو.

ڪارڻ اوويڪ ٿو پڇان پريو مون سمجهايو نيڪ
ڪريو سنڌ، سمجهو مونکي پنهنجو داس وڌيڪ.

گرڙ پوءِ ڪاڪ پشيد کي ويٺي ڪئي نه ديا پالي اوويڪ جا ڪارڻ
مونکي داس سمجهي ٻڌايو.

ڪارڻ ڪهڙي توهان ديهه هيءَ پاڻي

ڪٿا ٻڌايو مونکي پيرائڻي

رام ڪٿا پڻ سندر سوامي ڪٿان ٻڌو ڇڏو ٺپ گاهي!

مونکي ديا پالي ٻڌايو نه توهان هي ديهه ڇو پائي آهي؟ رام جي ڪٿا
به توهان ڪٿان ٻڌي آهي، اهو سڀ ٻڌايو.

توهان نه وڃاڻي ڪال آهي ڪن ڪارڻ ڪيبي؟

ڇڏو مونکي ڪريال ڪيان پرياءِ يا يوگ ٻل؟

ڪال ڇو پرياءِ توهانتي ڇو نه آيو پوي؟ اهو توهان جي ڪيان ڇو نتيجو آهي يا
يوگ جي ٻل ڪري توهين نه مرندا؟

پوپ آشورو ايندي شرط موھ ڀرم ويا پڇي
ڪهڙي ڪارڻ اي نات چئو ڪٿا ٻڌايو سڄي !

اي ٻرو، ٺوٺان جي آشور ۾ اچڻ شرط منهنجو موھ ۽ سسر هڪدم دور
لي وارو ڪهڙي سبب؟ سڀ ڪٿا ٻڌارو.

ٻڌي پوڻ ٿو سڪدائي اڳين جنهن مون سڌ آئي
سڄي ڪٿا مان ٿوڪي ٻڌايان ڌيان سان ٻڌو سنشيم مٿيان .

لنهنجو سرال، اي ڪوڙ، ڏاڍو سڪدائي ٻڌي مونکي اڳين جنهن جي ڪٿا
ياد آئي آهي. ڌيان ٻڌي بسو دور ڪر.

چپ ٽپ يگ سرد مرووت دان نيڪ رهڻي يوگ ويڪ ويڳيان
سڀني گل رام چرون پريز بن ٿنهن نه ڪو پاڻي ڪير.

جپ، لب، بگ، من وس ڪرڻ، اندرون جڳڻ، ورهه، دان وٽرائڻ، گمان،
پوءِ ۽ وڳان جوئل آهي رام جي چوڻن ۾ اتي پوءِ هجڻ. انهيءَ پوءِ ڪانسواءِ
سڪ پراپس لهندو ئي ڪين.

هن ٽن ڀڳتي رام مون پاڻي انهيءَ ڪري سا پياري ڄاڻي
جنهن مان ڪجهه ڪو سوارٿ سري تنهنکي هر ڪو پيار ڪري !

اي ٻاءُ، مون هن ڏيئيءَ ۾ ئي پڳوان جي پکڙي پراپس ڪئي آهي، انهيءَ
ڪري اها مونکي ڏاڍي پرهه آهي. جنهن به شيءِ مان ڪو سوارٿ سڌ لهندو
آهي اها شيءِ سهارو سڀ کي پياري لهندو آهي.

اي ڪوڙ ٻڌ نيت ويد سڄن سياڻا چون
نيچ سان ڪريڻ پريت سدا سمجهين جي ڀلو.

اهڙا چرلر ۽ اهڙو روپ جن هڪ دفعو ڏٺو آهي، انهن کي سڄي ابرهماند
جا سک نه نظر ايندا.

ڄاڻ بنا نه اچي وشواس بن وشواس نه پریت کا خاص
پریت بنا نه ڀڳت درڙالي نهري نه پاڻي گيهه چڪناڻي!

ڄاڻڪ بنا وشواس نه ايندو آهي ۽ وشواس بنا وري پریت نه اچندي آهي
پریت کان سواءِ نه ڀڳتيءَ جي پاوڻا درڙ نه ٿيندي! جيئن گيهه جي چڪناڻي لي
پاڻي نهري نه سگهندو آهي.

گر بنا نه ٿئي گيان گيان ڪيئن وٺراڳه بن؟
ڳائڻ وڌ پڙان سک وري ڪيئن ڀڳت بن؟

وڌ ۽ پڙان چون ٿا ته گروءَ وٺراڳه بنا گيان نه ايندو آهي. جيئن ٻڌاڻو
ته پوءِ بنا وري ڀڳتي ڪيئن درڙ ٿيندي؟

ڪيئن ملي آرام فقط سهج سنتوش بن
ناڙ نه وري ڪنهن ڪار جل بن ڪوٽ يتن ڪرا

سهج سنتوش بنا ڪيئن من کي آرام ملندو؟ جيئن پاڻيءَ بنا اڀري انڪي
ٿي پوندي آهي پوءِ ڪيترا به ڪوٽ بن ڪري!

بن سنتوش نه ڪار هتي ڪار هوندي سک بنهه گهٽي!
رام پڇن بن نه مرنڊو ڪار زمين بنا وڻ نه اُسري قيام!

بنا سنتوش جي ڪامنائون هٿن ٿي ڪين! ۽ وري جيستائين ڪامنائون
من جيستائين سک گهٽيو ٿي رهندو. ڪامنائون نه رام جي پڇن سان ئي مري
ون وڃن. جيئن زمين کان سواءِ وڻ نه اُسرڻو آهي تيئن ڪامنا بنيان سڀ دک آهن

بن وگيان ڪيئن اچي يڪتائي رهي آڪائڻ ڪيئن ڪوڄالي!
بن شرڏا ڌرم ملي ٿڌو سڳند ڌرن بن پاڻي ڪو.

وڻيان بنا ايڪاگرتا نه ايندي. جڏهن ڪو ماڻهو سڃاڻي بنا آڪاش ۾ رهي
نٿو سگهي. شادا کانسواءِ ڌرم به نه ملندو آهي، جڏهن ڌرتيءَ تي ئي گل ٻڌا
ٿيندا آهن.

تپ بن ڪڏهن نه ٿيڻ رهي جل بن رس نه ملي.
گر سبوا بن شيل اسٽيو ٿيڻ بنا ڪيئن روپ ڏئي سگهيو.

لب ڪرڻ بنا ٿيڻ، بنا جل رس، ٻڌيمان پُرش جي - هوا بنا شل
۽ بنا ٿيڻ جي روپ ڪهڙو ٿيندو؟

بن سک من رهي نه اسٽر بنا هوا نه ٿئي سپرڻس
سڌي ملي نه بن وشواس بنا ڀڄڻ نه ڀڄڻ پيم ٿاڻس.

بنا آڻر سک جي من جي اسٽر، بنا هرا جي شئي جو جهڙ، بنا وشراس
ڪرڻ جي سڌي نه ملندي آهي ٿين بنا ٻڪڻيءَ جي سنسار جي دشمن جو ڀڄڻ
ڪنهن مشورا

بن وشواس نه ڀڳت ٿئي بن ڀڳت نه راضي رام
رام ڪريا بن پڻ سڀن پائي نه جيئو بسرار.

وشراس بنا ڀڳتي نه ملندي آهي ۽ بنا ڀڳتيءَ جي رام هو راصو مشڪل
آهي. پر جي ماڻهو چاهي نه هونڪي من جي شائتي ڪهي نه ڀڄڻ ڀڳران جي
ڀڳتي ڪري.

انهيءَ ڪري مت ڏير ڇڏڻ ٻڌڻ ڀڄڻ سنسو سڃو
رام ڀڄڻ رگه-ويرو ڪرڻا سنڌ سندر سپن.

انهيءَ ڪري چڱو آهي نه اندر مان سڀ ڀڄڻ ڀڄڻ ڪڍي رام جو ڀڄڻ
ڪرڻ جنهن کانسواءِ ٻيو مشڪل آهي.

ٽن ۾ برهه ٿي، برهمڻن گيانِي ٽن ۾ پڙهيل ڀر نروپماڻي
ٽن ۾ ورڪٽ ۽ ڄاڻي وگيان سڀ کان پيارو سو نر ڄاڻ.

سڀني مڻشن ۾ وري اوهڻ پيارو آهي. اوهڻن ۾ وري اهو اوهڻ، جو
پڙهيل ۽ ايمان کان خالي آهي. انهن نر ايماني اوهڻن ۾ نه جيڪو ورڪٽ رهي
۽ وگيان کي ڄاڻي سو مونکي سڀني کان پيارو آهي.

پيارن پيارو جو مون داس جنهن نه ڀروسو مون بن خاص
سڄي چوان ٻڌ سان سمنان ڪونه پيو پيارو سيوڪ سمان.

مونکي پڳت سڀني کان وڌيڪ پيارو آهي جنهن کي مون بنا ٻيو آسرو
ڪونهي. سڄي ٿو چوان نه مونکي سيوڪ پيارا آهن.

برهم هجي توڙي پڳت بنا ڀريه نه مون جيو ساڌارڻ کان
ڀڳتي رٿل اتي نيچ پراڻي پريان ڀريه مون اها آ وائي.

ڀڳتي ۽ کانسواءِ توڙي هجي اوهڻ، مونکي ساڌارڻ مدش کان اهو پيارو نه
آهي. ڀڳتي ۽ جي رنگ ۾ رٿل اتي نيچ پراڻي مونکي پريان کان نه پيارو
لڳندو آهي.

ڪوسپ ڄاڻي، ڌرمشت ڪوئي پيارو پتا کي پت ڌرڪوئي
پتا پيارو من وچن ۽ ڪرم سڀن نه ڄاڻي پيو ڪو ڌرم.

ڪي سياڻا، ڪي ڌرم ٻولي، ٻوٽ سڀ پتا کي پيارا ڏوندا آهن. ٻو
سڀني من وچن ۽ ڪرم ڪري پي ۽ کي پيار ڪندا آهن ۽ نه پتي کي. پتا سڀوا
تي هنن جو ڌرم آهي.

سو پت پيارو پريان سمان ڇو نه هجي کڻي موڊ اڳيان.
انهو ڄب جي جيو چراچر: دڻيت ڪنر ديو منشن سراسر

سڀ بڻ، آهي ٻوڙ ڪٽڙا ۽ اڳيائي ڇو نه ڏس، ٺي ۽ ٺي ٻارا آهن. ڇو
۽ سڀ ڇو ٿوري اڇو ڇو.

پيدا ڪيو سنسار سراسر سڀ ڪنهن ٽي پيار برابر
رهن جي مد مايا پري من وڃن ۽ ڪرم ڪري.

سنسار منجهڙو پيدا ڪيل آهي. مان سڀني ڇو پيا آهن انهن ٽي سڀ
مولڪي هڪٻئي ٻارا آهن. پر جيڪي ماڻا جي مٿي کان پري آهن ۽ من
وڃن ڪرم ڪري مولن ڇڙا آهن سي نه ڏاڏا پيارا آهن!

پرڻس ٺهوسنڪ نار نر جيو ڇراڇر جي
سروڀاڙ ۽ ڪپٽ رشت ڀرم ڀريم مون سي.

سنسار ۾ سڀ پرڻس، استراڻ، ٺهوسنڪ ۽ ڇو ٿوري اڇو، سڀ ڇو من
ٺي ٻارا آهن ۽ جي ڪم ڇڏي مولڪي ڏانهن لا.

رام انهيءَ طرح سکيا ڏني ٻال لڳو ڪوڙ وري
ماڻ ڏسي شڪل اهڙي ڪئي هئي چٽڪ ڪيس بک لڳي.

شري راجندر اهڙيءَ طرح مهاڳان واري سکيا ڏني وري ٻال لڳو ڪوڙ
لڳو، ڇو هو ڏانهن نه ماڻ اچي رهي آهي ۽ مٿان اڏا ڪونه. معلوم نه ڪري وئي
ٺهوسنڪري اهڙي ڪئي شڪل ڏارو ڪٽائڻ جو جو نه ڪس نه لڳي هئي.

ڪڍي اٿاڻل ماڻ اٿسي پيار ڪري ڪٽي وڌو ڪوڙي
گسٽ ڪائي ۽ کير پياري ڇو ڪري سڀ ڳالهه وساري.

ماڻ ڪڍي اٿي ۽ رام کي چاليءَ سان لڳائي له ڏاڏا لڳي ۽ ٻوڙ وري
نه ڏسڻ ۽ اٿي ڪوڙي ۽ هلي ڪو ٻارا آهن.

سو ڪ ڏرو سڀن جن: ڏٺو پڌرمان
سي نه ڪڏهن ڳڻن برهمانڊ سڄو ڏل ڪنهن.

سجھ ۾ نڙنڊيون ۽ ٻارنهن سڌيون، موڪيه جو سڪن جي ڪاڻ آهي، جيڪي نه
کڻي سر ڦر گهر.

گيان وويڪ ورت وگيان درلپ مينن آجڳهه ڪي چاڻ
اچ ئي ڏيان سڀ سنسو ناهم گهري وٺ ٽوڪي جو من آهم.

گيان، وٺاڳهه ٻڌي ۽ آهر ٻڌ جي مينن ڪي نه درلپ آهن سي سڀئي
گهرين نه ڏيان. اچ ئي ڏيان، انهيءَ ۾ شڪ ڪونهي.

پرپ وچن ٻڌي گهڻو خوش ٿيس من انومان ڪرڻ لڳس!
سک ڏنا مونڪي سڀ ڪٿي پڳت پريو پنهنجي ڪانه ڏني!

پريو جا وچن ٻڌي خوش ٿيس ۽ انومان ڪرڻ لڳس نه سسار جا سک نه
سڀ پڪوان ڏنا، پر پنهنجي پڳتيءَ جو سک نه ڪونه ڏنائين!

پڳت بنا سک ڪهڙي ڪم جا؟ لوڻ بنا رس ڏئي نه شي ڪا.
ناهي پڳت، سک ڪهڙو رهيو ائين ويچاري مون چيو:

بنا پڳتيءَ جي ٻيا سک اهڙا آهن جهڙو لوڻ بنا ڪا شيءِ! اهر واپاري
مون چيو نه:-

پريو جي خوش ٿي مون ور ڏيو
داس تي پنهنجي مهر ڪريو
من وٺندڙ ور گهران اي سوامي توهين اُدار اي انتريامي.

اي پڪوان، جي داس تي راضي ٿي ور ٿا ڏيو نه مونڪي من گهر پور ڏيو.
توهين نه اُدار ۽ انتريامي آهيرو، پڪوان!

سيوڪ هتو، پڳت ڪلپ برچ سنڌ ڪرپا سک ڌار!
پڳت دان ڏيو سدا پريو ديا ڪري ڏيو دان!

سڙڪ جي ڀلائي - رچڻ وارا پڪوان، ڪلب اوج وانگر سڀ ڪجهه ڏيڻ
وارا، مونکي مهينجي ڀڳتيءَ جو وردان ڏيو.

”اين ٿيندو“ بس چيو روهوناڪ چيا وڃن سڀيئي سڪ ڏاڍڪ
ٻڌ آڪيا اي ٻرو سڄان ڪيئن نه گهرين تون ايءُ وردان!

پڪوان چيو: ”ائس ٿيندو.“ اي ڪاڪ پشيد تون ڏاڍو سياڻو آهين، نهين
ڪري اهو ور ٿورو اٿئي.

ڏسي خوش ٿيس مان تو چترائي
گهريءَ ڀڳتيءَ مون کان منهنجا پاڻي
ڪاڪ پشيد ٻڌ مون ڀرتاپ شپ گڏن ڪري ردو آباد

مان نهين چترائي ڏسي خوش ٿيو آهين، تو مون کان ڀڳتيءَ جو وردان
ٿورو آهي، اي ڪاڪ پشيد، منهنجي ڀرتاپ سان نهين ردي پر شپ گڏن
جو واسو ٿيندو ۽ تون آباد رهندين.

ٻڌ هاڻي منهنجي پوکرواڻي ستيم سگر جا ويدن وڪاڻي
ٻڌ سڌانت ٻڌايان توکي ٻڌ هن ڌرتي سڀ ڀڄي مونکي

هاڻي منهنجي اُم ۽ ٻولر وائي ٻڌ، جا ستيم ۽ سگر آهي، سولي ۽ سڄي
آهي، ويدن پر ڄاڻايل آهي منهنجو سڌانت ٻڌي من پر وکي، سڀ ڪجهه ٿيا ڳي
منهنجي ڀڳتيءَ پر من کي لڳاءُ.

منهنجي مايا مون رڄيو سنسار جيو چراچر جدا پرڪار
سڀ ٻيڙا مون جي اُڀجايان مٿي منش، جڳ جيڪي سمايا

هي جگهر، هو مون تي وڃيو آهي تهون ۽ چراچر جو رهن ٿا، سڀ مون
کي ٻيڙا آهن، پر منش نه مونکي سڀني کان وڌيڪ ٻيڙو آهي، جو هو سڀ
کان اُم سمجهه وارو آهي.

اي ڪرڙ، مان ٻوي ڀڳس ۽ ڀڳوان هٿي ڪي ڦهلايو. مان جئين جئين مٿي
آڪاش ڏي وڌيس تئين تئين ڏنڻ نه ڀڳوان جا عڪ منهنجي اڪل نڙڊ ڪن ۽!

برهمڻ لوڪ آءُ اڏي ويس اڳي وڌان جئون جئون
ٻه آڱر ويڇو رهيو رام ٻانڀن ۽ مون!

مان اڏامندو برهمڻ لوڪ ٻر ٻوڇي ويس ۽ جئين جئين ٻيو اڀڻي وڌان تئين
ڏنڻ نه ڀڳوان جي ٻانڀن ۽ منهنجي وچر فقط ٻن آڱرين جي وچولي هئي!

مايا حدون ڪري پار ويس مونڪي جت وڻيو
جتي اڏن ٻانڀن ڏسان وياڪل ٿيس ڳڻو.

(ٻوڙي، ج-ل، وايو، آڪاش، اهنڪار ۽ ٻڌ) مايا جون اهي حدون
لٽاڙي جتي نه منهنجي ٻوڇ هئي آئي ويس. آئي به مون ٻانڀن ويڇو ڏئي!
تڏهن ڏاڍو وباڪل ٿيس!

اڪيون ٻوڙين جڏهن اڄ لڳي ڪولير اڪيون اچي اوڏ ڏني
مونڪي ڏسي ڳڻو رام مسڪايو وات لنگهي ويس اندر ڀسايو.

مونڪي جڏهن اڄ لڳي تڏهن اڪيون ڪڍي ٻوڙين. جان اڪيون ڪوليان نه
اوڏ ٻر ٻر بيٺو آهيان! ڀڳوان مونڪي ڏسي مشڪيو. مان هن جي عڪ ٻر هليو ويس.

لکين برهمانڊ ۽ لکين برهما ڪپڙا ڏسان ٻه ڪپڙا گهمان
آئي سندر آئي لوڪ انيڪ ڏاڍا سندر ۽ نيڪ کان نيڪ.

مون اندر وڃي لکين برهمانڊ ڏنا. ڪپڙا ڪپڙا ڳهمان؟ جدا جدا تسمن
جا ماڻهو ڏنڻ جي سندرتا ۽ گلن ٻر هڪٻئي کان وڌ هئا.

جدا برهمانڊ جو جدا جدا روپ جدا سامگري جدا سرڻپ
اوڏ ڀري گهر مندر بازاريون ندي سرجو ۽ جدا نرناريون.

جدا جدا ٻه ڄڻا ڄڻا جدا رنگ روپ ۽ جدا سامان سڙو سامڪري
هتي. اوڏري هتي، سڄو ٿڌي هتي، لو ۽ ٺارڻن نه اٽڪ هون.

دسرت ڪڙشل آڌڪ ماڻا الڳ الڳ روپ ۾ ڀرت ڀرتا
هر برهمانڊ ۾ رام اولار ٻال ليلا ڪري طرح اپار.

راجا دسرت، ڪوشليا مان ۽ جدا جدا روپن ۾ ڀرت ۽ ٻيا ڀائر هئا ۽ هر هڪ
برهمانڊ ۾ رام جو اولار ڏٺو جو اٽڪ طرحن سان ٻال ليلا ڪري رهيو هو.

ٻال اهو سوڀيا اصل اهو ڪرپال رڳو ڀر
برمند برمند ڪري گهمي ڏٺو ساڳيو ڏٺو سريرا

هر هڪ برهمانڊ ۾ اهو سندر ٻالڪ راجندر ڪرپال ڏٺو. هڪ هڪ ارمالڊ
ڪري گهمس نه هتي هتي رام کي ڏٺو.

ڏسي ڪرپال وياڪل مونڪي ڪلي ويٺو رڳو ڀر
ڪلندي پيس آءِ اچي ڀاهر ٻڌ ڪرڙ مٿ ڏير.

ڀڳوان مونڪي وياڪل ڏسي کلي ڏٺو ۽ مان اچي ڀاهر ٻهس.

ڇڏيو هٿائي ڀرپ من هوهر سڀوڪ مٽايا اندر اندوه
رام مهما کي گهڻو سنڀاري گهڻي خوشي ٿي اندر نهار!

ڀڳوان ڏٺا ڪري منهنجي اندر جو سهرو موه ٿاس ڪري ڇڏيو. اراده
جي اصلوڪي مهما ڏٺا ڪري مونڪي ڏاڍو آند آرا

ڪاڪ پشند وٽ ور گهري آت ڀرسن مون ڄاڻ
نو ديون، پارنهن سڌيون موڪم سکن جي ڪاڻ.

ڀڳوان ڀره ڇو نه اي ڪاڪ پشند ور گهري وٽ ۽ مونڪي ٻاڻي راضي

موسان ڪرن نچ ڪيل انيڪ

ڪندي ورنن ٿئي لڄ م-ون نيٺ
راند ڪندي ڊڪن منهنجي پٺيان

لڪڻ سندن هٿ، ڊڪان اڳيان

موسان نه اٿيڪ ڪيل ڪندا آهن. مونکي چوندي لڄ ئي اچي. منهنجي
پڪڙڻ لاءِ منهنجي پٺيان ڊڪندا آهن. لڪڻ سندن هٿن ۾ هوندو آهي ۽ مان
سندن اڳيان ڊوڙندو آهيان.

ويجهو اڃان تان ڪسي پريو پڇڻ ڪري روڊن!
وڃان ويجهو جي ڇهڻ چرن پڇي نه ڏسي ڇهڻ.

مان جڏهن سندن ويجهو ويندو آهيان تڏهن ڪندا آهن. پر جي اچي ويندو
آهيان ته پوءِ وري رهندا آهن! مان جڏهن سندن چرن ڇهڻ لاءِ ويجهو ويندو
آهيان ته پوءِ وري هتي ويندا آهن ۽ چرنن ڇهڻ نه ڏيندا آهن.

ساڌارڻ ليلا ٻال ڪندي ڏسي ٿيو پيدا موهم
چرتر ڪري ڪهڙا پريو ۽ ڪري پڻ ڪوهم؟

سندن ساڌارڻ چرتر ڏسي مونکي موهم پيدا ٿيو. چوڻ لڳس ته پڳڙان
ڪهڙا چرتر ڇا لاءِ ڪندو آهي؟

سڀن اندر هڪ پريو رهيو جيو ايشور ۾ پيدا ڪيو؟
جيو مايا وس رهي ايماني ايش وسه مايا ڪڍ ڪاڻي!

جڏهن سڀني ۾ ساڳيو هڪ ئي راءِ ٿي موجود آهي ته ٻيو جيو ۽ ايشور ۾
پيدا ڪهڙو رهيو؟ فرق ڪهڙو آهي ته ايماني جيو مايا جي وس ۾ آهي ۽ مايا اها
آهي پڳڙان جي داسي!

پروس جيو، وس پنهنجي ڀڳوان جيو انيڪ، هڪ ايشور ڄاڻ
هنن قسمن ۾ ڀريو پيدا رکي ڪروڙ آدم سان ڪين مٽي!

جيرو نه سدائين پروس آهي! پر ايشور پنهنجي وس آهي. جيرو نه آهن
لکين، پر ڀڳوان هڪ ئي آهي. ڀڳوان اهي ۽ پيدا ڪيا آهن، جي ڪروڙ آدم
ڪرڻ سان به ڪين مٽا آهن.

راهچندر جي پيڄن بن جو چاهي نرواڻ
گيمان وٺت ڪوڙي منش پشون بنا پيچ ڄاڻ!

جيڪو انسان نقط مڪئي چاهي اڌ پر ڀڳوان جو ڀڄڻ ٿيو ڪري سو ٻين
نٿي آهي. کس رڳو ڀڄ ڪرايو!

هري پيڄن بن مٿو کڳيش مٽي نه جيو جو من ڪلش
هري سيوک نه سمجهه اڃاڻ ڀرپ ڪرڻا سان رهي سڃاڻ.

ڀڳوان جي ڀڄڻ ڪرڻا ڪانءِ جيو جو ڪلياڻ نه ٿيندو آهي. هرو سدائين
دکي رهندو آهي. ڀڳوان جي سيوک کي مابا اثر نه ڪندي آهي. هرو ايشور
جي ڪرڻا سان سدائين ساوڌان رهندو آهي.

راند انهيءَ جي خبر نه ڪنهن ڀاءُ نه ڄاڻو مات پتنهن!
بدر ڳاڙها کڻي هليو پڪڙڻ هٿ سندو ۽ ڪومل چرڻ

انهيءَ اسان جي راند جي خبر لکي ڀائرن کي هئي لکي وري مانا بنا
کي ڄاڻ هئي! ڳاڙها ۽ ڪومل چرن کڻي سندو ۽ لوم هٿن سان مونکي ڀڳوان
پڪڙڻ ٿورو!

تڏهن پيڄي مان ٿيس اڳي ٻانڀن ٿيلائي وٺڻ مونکي
جيئن جئين دور اڏيس آڪاش

ڏسان ٻانهون پنهنجي ويجهو خاص

آهي. ماءُ بالڪ جي سر بر تي خطرناڪ ڦرڻ ڏسي ۽ ممتا وس ئي انکي چيرائيندي
آهي. ٻار جي روئڻ کي ڏيان ۾ نه آڻي صفا ڪرائيندي آهي.

ڀڳوان ڪري ٿلسي داس جو پيار منجهان هٿ ناس
ڀرم چاريءَ ڦاٿل منش مرنـدا ٿيندا ناس.

تلسيداس چوي ٿو ته ڀڳوان پنهنجي داس جو هٿ ناس ڪندو آهي. ڇو ڇو
ٿور ۽ هٿ ۾ ڦاٿل انسان ڀڳوان کي ڇڏي نه سگهندو.

رام ڪريا ۽ پنهنجو اڳيان چوان گرڙ ٿون ٻڌ دل ساڻ
رام جڏهن منش ديهه ڌري ڀڳت خوشيءَ لاءِ ليلا ڪري

اي گرڙ، مان پنهنجي مورڪتا ۽ ڀڳوان جي اپڪار جي ڳالهه ٿو ڪريان سا
ٻڌ. ڀڳوان ڀڳت جي خوشيءَ لاءِ منش ديهه ڌار ٻڌو آهي ۽ ليلا ڪندو آهي.

تڏهن هلي اوت پري وڃان خوش ڏسي ٻال چرڻ ٿيان
جنم اُٿسو مان ڏسان وڃي سال رهي پنج بڪ پيچي!

تڏهن تڏهن مان اڀرڻ ڏيا ويندو آهيان ۽ ٻال چرڻ ڏسي ڏاڍو آئند ماڻيندو
آهيان. جنم اُٿسو ڏسندو آهيان ۽ پنج سال رهي سڀ ٻال چرڻ ڏسندو آهيان ۽
پنهنجي پياس بجھائيندو آهيان.

اشت منهنجو آ بالڪ رام سوپيا ڏسي لهجي ڪروڙين ڪام
ڪيلي پرپ تڏهن ٻانهن پساري نيتر ڦل ٻاڻان پريو ٺهاري!
ديهه ننڍي ڪري گئي جي ڌارن
ٻال چرڻ ڏسان گهڻن پرڪارن

منهنجو اشت دير آهي بالڪ رام! جنهنڪي ڏسي ڪروڙين ڪامڊو لهجي
ٿيندا آهن. هو اهڙو سندر آهي! جڏهن انهن پساري کليلندو آهي تڏهن نيٺ

لري بولندا آلم. ڪوئي جو لندڙو سرور ڌارن ڪري سڀ چرو ڏسندو آهيان.

نيل ڪمل اتي سندر سرور ڇپ ڏسي لکين ڪار اڏيسر
ڪومل نوان نئين، لال چرن چنڊ سويپا کي مات ڪرن.

ليلى ڪمل ڇڙي سندر سرور جي هر ڪا انگ ۾ ڪروڙن ڪامڊون
ڇڙي سندر لا آهي! ڪومل ۽ لندڙن ٻاڙهن پيرن جي سرپا نه چنڊ جي سندر لا
کي نه شه ڏهني جڏهندي آهي!

سندر ريڪائون پيٽ ٿي سندر ڏن گنيپير
لنبي چاڪسي ۽ ويڪري پوش پال سرور

سندس پيٽ ٿي ئي سندر ريڪائون آهن ۽ ڏن نه سهڻو ۽ سخي الس.
پاي ٿي ۽ واکري الس. ٻارن وارا جدا جدا قسمن جا پوش پال ڏاڍو
سندر لڳندو آهي!

نيل ڪمل جان سندر اڪيون نرو ٽاڪ پرون عطر مڪيون
پروون ڪمان ۽ ڪن سندر وار ڪارا مٿي وڪڙ وڪڙ!

لري ڪمل گل ڇڙيون سهڻيون اڪيون، نرو ئي ٿلڪ ڇڙهل، پروون کي
عطر مڪيل، پروون ڪمان ڇڙيون ۽ ڪن ٺاهڻ سندر الس. وار وروڪڙ ۽
ڪارا مٿي ئي سونهن ٿا.

پيلي جنگلي بت ڏاڍي سونهي ڪلڻ مشڪڻ پڻ ڏاڍو وڻي
سڌول سرور سندر ۽ خاصو ٺڄي ڏسي جڏهن پنهنجو پاڇو

بلي رنگ هي جنگلي، بدن ئي ڏاڍي ئي سونهي. سندس ڪلڻ ۽ مشڪڻ
نه ڇڙو آهي جو ڪامڊو کي ڪڙي مجال آهي جو مٿاڇو ڪري سگهي. سندس
سرور سندن سڌو ۽ سندر آهي. جڏهن جڏهن پنهنجي پاڇو کي ڏسندو آهي
اڏهن خوشيءَ مان لچندو آهي!

مايا سندو آ وڏو پرورار سگهي نه پائي ڪو تنهن پار
شو برهما پڻ ڏسي ڏرن جيو سادارڻ ڪيئن بچن؟

مايا جو اروار بلڪل وڏو آهي! انجنر انٽ ڪير به پائي نٿو سگهي. شو ۽
نرهما به ان کان بچن نٿا، سو منهن ڪهڙي چيز آهي؟

مايا ئي جڳه سارو نهچايو جنهنجو چريٽوڪنهن نه لکايو
ڪري ڀڳون جي اک اشارو نٿ وانگر وٺي ڪٽنب سهارو.

مايا سڄو ئي جڳه پٽي ۽ وانگر نچائي رهي آهي پر مايا جو چريٽو ڪنهن
نه سهي نه ڪيو آهي. جي ڀڳوان رڳو اک جو اشارو ڪريس ته سڄي ڪٽنب
۽ سائين سان اچي پرگهت ٿيندي ۽ انسان ئي ڪڙڪندي!

مايا پري آ سڪ اپناشي جڳه موجود سڪل سڪ راشي
برهم اڳيان موهر ڏپ نه ٿي سورج اڳيان انڌڪار رهي؟

مايا نه فقط هڪ ابداسي ڀڳوان کي نه جهندي آهي جو سڄي سرشتي ۽ جي
آتما آهي ۽ سڪ جي ڪاڻا آهي. ڀڳوان جي ويجهو، مايا موهر جو ڏپ نه ٿيندو.
يلا سورج اڳيان انڌڪار ڪيئن رهي سگهندو؟

رگهوپٽ ليلا اچرج واري دڻيٽ موهي، ڀڳتن سڪ ڪاري!
مت ملين وشير وس ڪامي ڏوه ڏين ڀڳوان کي، سوامي!

ڀڳوان جي ليلا اچرج واري آهي جا دڻيٽن کي موهي ٿي ۽ ڀڳتن کي سڪ
ڏئي ٿي. ڪامي ۽ مس ملين انسان نه ڏوه ڀڳوان ئي هٿندا آهن.

اڪين ڪنهنجهن پر دوش هجي چند پيلو سو مڪان چوي
طرف پاڇي مغز دوش ڪري چوي: اولهه کان سڄ اُڀري!

ڪنهن جي اڪين ۾ خرابي هوندي آهي ته انهيءَ کي چند پيلو پيو ڏسبو

آهي. مٿس ۾ دوش هوندس ۾ طرف ئي ڀاڄي ويندس ۽ ٻيو چوندو ۾ سڄ ۾
اولهه پاسي اڀري ٿو!

چڙهيل بيڙي چٽي هلي سنسار هڪ هنڌ ويٺل پاڻ سنڀارا
پاڻ ٿون، ٻار ڪن سمڀاد گهر ٿون سڀ مٿي اڍا!

ٻڙيءَ ۾ چڙهيل ماڻهو سمجهندو آهي ۾ پاڻ هڪ هنڌ بيٺو آهي ۽ سنسار
ٻيو هلي! ٻار ۾ ٿيرون ٻاليندي سمجهندا آهن ۾ سندن چوڌاري گهر ٻيا ٿون.
اڄو سڀ مٿي اڍا آهي. سڄ ۾ آهي.

رام ڪرپا آ ٿوئي اڀار ڪربو ٿا اُن سان گهڻو ڀٻار
توڪان تڏهن ڪجهه ڪين لڪيان

رهسڻ ڀر ٿو توکي ٻڌايان.

اي ڀاءُ، ٿوئي رام جي اڀار ڏٺا آهي ۽ ٿون انکي گهڻو ڀٻار ڪندو آهي.
اڄو ئي سڀ آهي جو ٿوڪان ڪجهه لڪيان ٿو. الهيءَ ڪٿا جو رهسڻ توکي
ٻڌايان ٿو، سو ٻڌ.

رام آهي هيءُ سهڄ سڀاءُ رهڻ ٿو ٿي هٿ ڪنهن ۾ ڀاءُ!
ٿو سمجهي ڪجهه انڌو انسان بنهه دڪ ڏاڪ جڙ ايمان!

ٻکران جو اڄو سهڄ سڀاءُ آهي جو هو ڀڪت ۾ ٿو ايمان جو ڌرو ۾ رهڻ ۾
ڏهندو آهي. ڇو؟ ڇاڪاڻ جو ايمان ئي جڀر مرڻ جي ٻار آهي ۽ دڪن ڏيڻ
ڌارو آهي!

ڪري ٿنهن لاءِ ايمان کي دڙو رکي سيوڪ ۾ ممت ضرور!
ٿو ٻڌن ٻار زوري ڇيرائي ممتا وس ماءُ ممتا ڪرائي.

الهيءَ ڪري ٻکران سيرڪ جو ايمان دور ڪندو آهي ۽ منجهس ممتا هوندي

گهڻو آدر ڪاڪ گهرڙ ڏنو سواگت ڪيو جو ڪانگس پٺو
پر ٻيهر گهڻي سان ڪري پڻ پوڄا مڌرو چن ڇيا مک سان ڪانگا.

ڪاڪ، گهرڙ کي ڏسي آدر سان سندس سواگت پوڄا ڪئي. ڪڙل ٻچي
آسٽا ڏنائينس. ٻوڙ مٺن وڃڻ سان ٻچيائين.

ناٺ، ڪوٽارٽ داس ٿيو. ڀسي درشن پکي راج!
آگيا ڏيو سو سڀ ڪريان توهين آيا جنهن ڪاڇ؟

اي پکين جا راجا، مان توهان کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو آهيان. هاڻي
حڪم ڪريو. توهين ڪهڙي ڪم سان ٻڌاريا آهيو؟

سدا ڪوٽارٽ روپ تون چيا وڃن ڪڍيش
جنهنجي آست پال ڪئي پنهنجي مک مهيش!

اي ڪاڪ، توهين نه سدائين ڪوٽارٽ روپ آهيو. توهان جي مهيا ٻڌوان
شڪر پنهنجي مک سان ئي ڪئي آهي!

ڪارج ٿيا مون پورا سڀ درشن پاڻو مون درلي
پر پوٽر ڏنم آشرم من مٿيو سڀ سنسو ڀرم.

اي ڪاڪ، جنهن ڪم سان مان هت آيو هوس سو نه توهان جي درشن
ڪرڻ سان ئي ٻورو ٿي ويو! توهان جو مهاپوٽر آشرم ڏسي باقي به سنسا ڀرم؟
۽ موهه آڏو سڀ ناس ٿي ويا.

رام ڪٿا جا اٿي سندر سڪ دائڪ ڊڪ ناسڪ منتر
ڪري ڪرپا سامونڊي ٻڌايو من منهنجي جو سنسو مٽايو.

هاڻي ديا ٻالي سيني ڊڪن کي ناس ڪندڙ رام ڪٿا مون کي ٻڌايو؟
منهنجي من جو سنسو ڊور ڪريو.

ڪاڪ پڻند پوءِ گرڙ چيو ڀرير توهان لءِ من اُڀريو
پوڄيه اسان جا توخين سڀ ريت پاڻ ڪرپا شري رام پڻيت!

ڪيڏو ٻرل ڏيکاري ڪاڪ پڻند گرڙ کي چيو ته توهان لاءِ مهنجي اندر ۾
ڪيڏو ٻرل پيدا ٿيو آهي. توهين هونءِ به سڀ طرح پوڄيه آهيو ۽ ڀڳوان جي ڪرپا
جا حقدار آهيو ۽ سندس پيارا آهيو.

ٻن سنسي نڪي هوم نه مايا
ڪري ڪرپا توخين مون وٽ آيا
ڪٿا ٻڌڻ لءِ هوندي پٺي رگهڙپتي ڏسي وڏ مونکي

اي سرامي، توهان ۾ موه مايا خر حاٿي ڏرو به ڪونهي. توهان هه مون
وٽ ڪرپا ڪري ٻڌايا آهيو. توهان کي ڪٿا ٻڌڻ لاءِ مون وٽ موڪلي ڀڳوان
مولکي وڏائي بخش آهي.

موه اندون ڪنهنڪي ڪيو ڪيو نه اڳيان چو ڪام نچيو؟
لوپ نه ڪنهنڪي پاڳل بڻايو. ردون ڪنهنجو ڪروڙ جلايو؟

موه ڪهڙي جيو ڪي اندو نه ڪيو آهي؟ ڪيو آهي جو ڪام اڳيان لاج
نڪر ڪري؟ ترشا ڪنهنڪي نه ٻاڙل ٻاڙيو آهي؟ ۽ ڪروڙ وري ڪنهنجي هردي
کي نه جلايو آهي!

ڏن نه بگاڙيو پرش جو وڏ ڀڳونا ڪنت
مرگه نيڻن جي پاڻ سان ڦٽيو نه آئند سنڌ؟

ڪهڙو پرش لاف هڻي چوندو ته دولهه ڪيس بگاڙي سندس چرلو لاس
نه ڪيو آهي؟ يا ڪنهنجو وڏائيءَ ڪند نه ڀڳو آهي! جي سندر استريءَ جا
ليڪر ٻان اڳيان عدن ۽ انسان نه نتجي، اهڙو ڪير آهي؟

راهه ويندي تون آهين مليو دور ڪريان ڪيئن سنسو تو؟
جيسين ڪندين نه گهڻو ست سنگ

تڏهن ٿيندو هو ڀر ڀر سڀ پنڌ

اي گرڙ، تون مون کي رستي ويندي مليو آهين! توکي ڪيئن سمجهايان؟
جڏهن تون گهڻو ست سنگ ڪندين تڏهن ٺهڻو رڻو سنسرو نورب ٿيندو.

هر ڪٿا نٿي ٿئي جنهن جاءِ توکي ٻڌايان سهج سپاءِ
ٻڌڻ سان منندا شڪ سڀيئي وڃي ٻڌڻي اُت چرن سنيهي!

جنهن هنڌ روزانو پڳوان جي ڪٿا ٿيندي هجي اُتي وڃ. اُتي ئي ٺهڻو
ڀرم ۽ موه لاس ٿيندو ۽ پڳوان جي چرلن ۽ سنيهن رکي ٿي ڪٿا ٻڌ.

بن ست سنگ نه هر ڪٿا نڪي ڀڄي من موه
موه ٿيڻ بن رام ڀڌ ڀر ڀر اُچي چڙ ڪوه؟

اها ست سنگ جي رام ڪٿا ٻڌي نه سگهندين ۽ نڪي من چر موه ٿي
لاس ٿيندو. جيسين وري موه نه ٿيندو تيسين رام جي چرلن ۽ ڀر ڀر ڪيئن ٻڌا
ٿيندو؟

بنا ڀر ڀر نه ملي پڳوان يوگ ڪري چپ وٺاڳه وڳيان
اُتر دشا هڪ سندر جبل اُتي رهي ڪاڪ پشند رتل!

يوگي، چپ، ٽپ گيان وٺاڳه هوندي نه جي من ڀر ڀر نه آهي نه پڳوان
ڪين ملندو! ٻڌ، هڪ سندر نيل جبل اُتر پاسي اُتي اُتي شيلوان ڪاڪ پشند
رهندو آهي چر پڳتي ۽ ڀر رتل اُتي.

رام پڳت ست سنگ ڀروڻ ڪڙ ڪراڪ ۽ پڳتي ٿين
رام ڪٿا سو ڪري نورنتر ٻڌن پکي من لائي انتر

هو ڏاڍو سڄو رام رکي ۽ سڄو سنگ جو شوقين آهي. کڻا گراڪو آهي ۽
سدائن رام پکتيءَ ۾ مشغول رهي آيو. وڏو ٿيو لهر سان رام کٽا ڪندو آهي، جا
سڀ پکي اندر ۾ اڏام رکي ٻڌندا آهن.

وڃي آئي ٻڌ ڪٿي ضرور هوڻ اڀريل دڪ ٿين سڀ دُورا
طرح چڱي جڏهن مون سمجهايو ويو هليو سر چرڻن نابو.

آئي وڃي پکڙان جا کڻا ٻڌ، موڙ ۽ دڪ سڀ دور ٿي ويندا | مون کيس
جڏهن چڱي طرح سمجهايو تڏهن هو سر لٽائي هليو وارا

انهيءَ ڪري ئي نه مون سمجهايو رامچندر مونکي پيدا ٿيا
ڪير هوندو تو ڪڏهن ايمان پاڻان دور چاهيو پگوان!

مون توکي نه سمجهايو جو ٻڌم ته تو ڪڏهن ضرور ايمان ڪيو آهي. انهيءَ
ايمان مثالي لاءِ توکي اهو ڏس ڏنم ۽ پاڻ کان پري ڪمرا

ائين نه وٺندي کيس نراشا پکي ڄاڻن پڻ پکين جي پاشا
پرپ ميا بلونت پيوائن! موهيو نه جنهن آ، ڪهڙو پرائي؟

ڄام نه ائين ڪرڻ سان هو نا اُميد نه لهندو. تنهن کانسواءِ پکي پکين جي
ٻولي سمجهي سگهندا آهن. اڀي ٻرائي، ٻريو جي ميا ڏاڍي ٻاران آهي. ڪهڙو
السان آهي جهڙڪي انهيءَ نه موهيو آهي؟

مرڙ ويو آت جتي پيشن ٻڌيمان هو پڳت اڪند
جبل ڏسي خوش ٿاڍو ٿيو هوڻ ميا پرم سوچ ويو!

اخر مرڙ آئي وار جتي اڏوان پيشن رهندو هو ۽ اڪند پکي ڪندو هو. هو
پرم ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو. ميا مان اڀريل سڄو پرم ۽ موه پڪڙم لاس
لي ويس.

ٿيندو آهي. ڌرماتما پرشن ۾ ڊڪر جيون مڪت مش ٿئي ٿو.

سڀني درلپ سو سُر رايَا رام پڳت چٽل مٽ ميا
ساهر پڳتي ڪٿي ڪيئن پاتي؟ وشونات، سان لنو لائي؟

اهو ماڻهو ته درلپ آهي جو ميا جي اعدڪار کي ڇڏي پکتيءَ ۾ من
لڳائي ٿو. اهڙا پکتي ڪهڙا ڪهڙا ٿيا آهن سو ٻڌايو.

رام پڳت شڌ عادتون سمجهه اٿم مٽ ڏير
ڪاڪ پُشنڊ ڪارڻ ڪنهن پايو ڪٿي شير؟

ڏيا پالي ٻڌايو ته رام پڳت، شپ عادتن وارو ۽ اوچي سمجهه وارو ڪاڪ
پشنڊ ڪيئن بڻيو؟

اهو چرتر سڄو ساليو ڇڏو ڪريال ڪيئن ڪاڪ مليو
ڪيئن ٻڌو ۽ ٽوڪنهن واري ڪٿا ٻڌايو حيرت ساري!

ڏيا پالي اهو سڄو چرتر مرنڪي ٻڌايو ته هن اهو سڄو چرتر ڪٿان ٻڌو ۽
ڪنهن کيس ٻڌايو. مرنڪي ٿوري سمجهه آهي، مان انهيءَ ڪري منجهيل آهيان.
ڏيا پالي سڄي ڪٿا وستار سان ٻڌايو.

گرڙ مهاگياني ۽ مڙ راس هر سيوک اٿي ويجهو نواس
ڪنهن ڪارڻ وٽ ڪاڪ ويو رشي مني ڇڏي ڪٿي پڇيو

گرڙ ته مهاگياني، مڙان ۽ پڳران جو شيوک آهي ۽ پاڻ پڳران جي ويجهو
آهي. پر هن ڪهڙي سبب جي ڪري رشين مينن کي ڇڏي ڪاڪ کان ڪٿا پڇي.

جڏهن رهناٺ ڀڏ ڪيل ڪيو چرتر نه پئي ڪنهن سمجهه ٻيو
جڳت جيتيندڙ پاڻ ٻڌايو نارد انهيءَ دم گرڙ پٺاڻيو.

ٻڌ ۾ جڏهن پڳران مينگهه ڪان پاڻ ٻڌايو تڏهن اهو چرتر سمجهه کان اهو
هو. نارد تنهنجي گرڙ کي موڪليو.

کاتي پندن ويو سوچيندو هردي دک کري ڳالهه ڳڻيندو
پوپ پندن شڪ ڳالهه ڳري من ويچاري وري وري

گرڙ پندن کاتي هليو ويو پر سندس من ۾ دک ٿيو. پڳران ۽ پندن ! اها ڳري
ٻانه وري وري پيو من ۾ سوچي !

سڀ ۾ وياڻڪ ڪرڻ پري موهر مايا ڪجهه سڳهي نه ڪري
تنهن اوتار پڌم جڳهه ۾ ڏسڻ پڙيا رهيا دل ۾

هر پڳران سڀ ۾ وياڻڪ ۽ تنهن کي کان پري آهي تنهنجو اوتار نه ٻڌم
پر سندس پڙاءِ جي نه خبر ڪانه ٻڌم

نارڊ وٽ وڌو ٿيو وياڪل سنشيم ٻڌايو سارو بلڪل
ٻڌي نارڊ کي آڳي ديا پرڀل آڳي آرام ميا

الهيءَ ڪري وياڪل ٿي گرڙ نارڊ وٽ ويو. نارڊ چيس ته اي گرڙ وار
جي ماما ڏاڍي ٻاران آهي !

ها موهر آ من تنهنجي مٿي نه جلدي چوڻ سان منهنجي
انهيءَ ڪري وٽ برهما وڃ جيڪي چوي چيو تنهنجو مڃو.

نرڪي بلڪل ڳوٺ موهر آهي. نون منهنجي سمجهائڻ سان نه سمجهنديون.
لهڪري نون برهما وٽ وڃ. جيئن اهو چوڻي ٿيڻ ڪر.

چيو برهما مل شڪر سان پڇڻ ۾ اٿت سوئي ڪنهن کان
شڪا تنهنجي ڪندو سوڌور گرڙ ٻڌي ويو شڪر حضور !

برهما وري کيس شڪر ڏي موڪليو ۽ چيو ته ٻئي ڪنهن کان نه پڇو.
اهو تنهنجي شڪا ڏوڏو ڪندو لهڪري گرڙ شڪر وٽ ويو.

سڀني ڀائر ٻوڙ ڀڳوان جي سيرا ڪرڻا لڳا.

ڀڪو ڪٿي هنومان جهلايو سندس نيٺن جل ڀرجي آيو
هنڙ سمان ڀيو ڪير وڌيا ڀڳي رام چرڻن ڪو ناهن اُٺرا ڀڳي
ڀرير چرڻن ۾ ايڏو لايو هڪ ڪمل سان رام ساراهيو.

هنومان ڀڪو اوڏو ٻيهي رهيو. هنومان جي اکين ۾ ٻرل جا آنسو هئا.
هن جي سمان ڀڳ ۾ ڪير ۾ ڀڳوان ڪونه آهي ڇو جو هن جو رام جي چرڻن ۾ تمام
گهڙو ٻرل آهي ۽ رام خود انهيءَ ٻرل کي سارهايو آهي.

تنهن سهي آيو نارد من هٿ سندس هٿي وڃڻ
ڳاڻڻ لڳو شري رام گس ڪيرت سدا نوين!

انهيءَ وقت نارد اچي ٻرگهت ٿيو. سندس هٿ ۾ ويڙا هئي. هڪ سان
رام جا نوان نوان گڻا ڳاڻڻا لڳو.

جس تنهنجو ويد شاستر ڳاڻڻ رشي مٺي سٺ سنت ڏيان
ٻاليءَ جو پل ڪندڙ ڪنڊن پاپ ڪٽيندڙ سک سدن.
ڪل مل ناس ڪري مٿاڻي ڪشت ۽ دڪ کان ٿلسي ڇڏائي.

اي ڀڳوان، نارد چيو: توهان جو ناماچار سڀ ويد، شاستر ۽ رشي مٺي ۽
سنت ڳاڻڻ ٿا. توهان ٻاليءَ جو پل مٿاڻي ڇڏيو. توهين ڪاڇڪ جا پاپ ناس
ڪندڙ آهيو. ٿلسيداس جا سرامي مهڻجو ڪشت دور ڪريو.

رام اننت، اننت گس تنهنجا جنم ڪرم نه ڀڳجن جنهن جا
جل بوندون رج ڪٽيون ڀڳجن رهوپت چرڻ ڀڳي نه سڳهن
رام اننت آهي، سندس گڻا ۾ اننت ئي آهن. سندس نالن جي ڪٽي ٻي
سگهي. پل ۾ پاڻيءَ جا ڦڙا ۽ مٽيءَ جا ڌڙا ڪو ڀڳي سگهي پر رام جا گڻا
ڪو ڳائي نه سگهندو.

هڪ ٻيو مٿو، جو ڳڃيو آهي سو به ٻڌايان ٿو. ڀڳوان شڪر جي ڀڄڻ بنا
ڪوبه مهينجي ڀڳتي ڪري نٿو سگهي!

ناهن مٿو ٽڪيو ڀڳتي خاص جپ ٽپ يگ ۽ يوگ اُپواس
سرل سپاءَ نه من ڪٽلتائي جيڪي ملي سنٽوش سدالي.

ڀڳتي مارڻ ۾ جپ ٽپ يگه يوگه ۽ اُپواس ضروري نه آهن! سرل سپاءَ
هجي، من ۾ ڪٽلنا نه ۽ ڀڳوان جي ڏني ئي راضي رهڻ ئي اُتر ڀڳتي آهي!

ويڙ لڙائي نه لالچ آس سک ميه جڳه هيءَ تن لاءِ خاص
ڪرم ڪري من رکي نه مان پاپ رهت آتم هيان. وگيان

ويڙ لڙائي آسا ۽ لالچ نه هجي. اهڙن لاءِ هي جڳه سک مه آهي. ڪرم
ڪري ۽ من ۾ مان ايمان جو خيال نه آڻي، ٻاهڻ کان پري هجي، اُتر ڪيائي هجي.

رام وڃن، ٻڌي سک روپ سپن چييا پوءِ چورن اُنوپ
ڀت ماتا گر ڀڄاءِ اسانجا ڪين ڀان اُڀڪار اوشانجا

رام جا اهي سندس وڃن ٻڌي سيني سندس چورن چييا ۽ چيو نه اي سرامي
اسان جا پتا، مالا، گرو سڀ ڪجهه ٽوهين آهيو. اسان کان ٽوهان ڄا اڻڪار نه
ڀليا. ٽوهين اسانکي ٻرائڻ کان به ٻيڙا آهيو.

هڪ ڏينهن وسشت مني ٻڌاريو هيو جتي شري رام پياريو
ڪري آدر سان گرو ستڪار چورن اهڙت ورتو جڳه آڌار

هڪ ڏينهن گرو وسشت آئي آو جتي شري رام چندر هو. گروءَ جو ستڪار
ڪري چر ٽامرت ورتو.

وسشت چيو رام ٻئي هت جوڙي ٽوهين آهيو جڳه پالاڪ توڙي
ڏسي ڏسي هسلت چلت اوڻ نجي

موهه اُڀي جي گيڻو دل اسان جي

مونکي سيوک آ پيارو سو مڪي مون آگيا جهت پٽ جو
انيت ڀريو ڪو لڻا چوان خوف ڇڏي ڀل روڪيو اوڻان .

منهنجو پيارو سيوک اهو آهي جو آگيا ٻڌي انجو پورانو جهت بت ڪري .
جي ڪجهه انيت ڀريو لڻا چوان نه ڀل مونکي روڪيو .

ملي منش ديم سنن ڀاڳن بنهه درلپ آ چيل ويدن
مڪتي در ۽ ڀڳت سيڪاري ڀائي نه جو پرلوڪ سنواري !

سنن ڪرمن ڪرڻ سان ۽ سٺي ڀاڳ سان منش ديهي پراپت ٿي آهي ۽
ويدن پر ائين چيل آهي . مڪتيءَ جو دروازو آهي ۽ ڀڳتي سيڪاري ٿي . جو منش
اها ديهي ڀائي پرلوڪ نٿو سدواري ،

سهن ڀڙا پرلوڪ جي پوءِ ڪرڻ پڇتاءِ
ڏوهه هٿن ذرم ايش تي ڪوڙا دوش لڳاءِ .

اڙا منش پرلوڪ جا دک سهندا آهن ۽ ڏوهه وري ذرم ٿي اها ايشور
ٿي مڙهندا آهن ! پر آخر پر پڇتائيندا آهن .

منش ديهي ڦل وشيه نه پيارا سک سڀ پيڙين دک انت اپارا
ڀائي منش تن وشيه لپٽائي ڇڏي امرت سو زهر جڻ کائي .

منش ديم جو ڦل ڪو وشين جي پوک ۾ نه آهي ! سرڪ ۾ نه بهر ٻائين
سک آهن ۽ پوءِ اپار دک سهجن ٿا . منش ديهي ڀائي جو وشين پر لهيت رهي
ٿو سو جڻ امرت ڦل ڇڏي زهر گهري وٺي ٿو .

ڇڱو پٺا تنهن ڪير چوي پارس ڏيئي جو نڪر وٺي ؟
چئن حالتن آ جيو اهناسي پوڳي جو ٿيون پڻ لڪ چوراسي .

اهڙي ماڻهوءَ کي ڀلا ڪر هڪو چوندو جيڪو ڀارس ڏيئي انجي بدلي
لڪر وٺندو؟ اسوس! اهاڻي جيو چئن حالتن ۾ هلي، جواني، ٻڌاءُ ۽ مريد ۽
جڙاسي لڪ جوڙين ۾ پنڪندو رهندو آهي!

منش ديهه ڀڳساگر ٻيڙي هوا ساهين مون ديا گهڻيري
ڪرڻ ڌار ڪر ناءِ ڀلي ديهه درلپ ديا سهج ملي.

منش ديهي سار ساگر پار ڪرڻ لاءِ هڪ ٻيڙي آهي ۽ ايشور جي دها
روني هرا جو لکي ٿي نه لکڙو شب ڪرم منش ڪري ٿو سڄو ڪرو يا ڪامل
مرشد صلاح ملي ويو نه ٻيڙو ٿي پار ٿي ويو. اها درلپ ديهه ستن ڀاڱن سان
ماندي آهي!

تري نه جو ڀڙ سنڌ اڃا ديهه اُٿر نر ڀاءُ
ڪرنگهن لندڪ من مٽي جوڻي نيچ سماءُ.

اسوس، اهڙي اُٿر منش ديهي ٻائي نه جو سار سمنڊ ٿو ٿري سر ڀڳوان
جي ڀاڻن کي ٻاڇي ۽ ڪرنگهن ٻڇي اُٿر گهاٽي، مندمن، لندڪ ۽ من جي
مستم کي سهار بندو اڃا گتي پرابس ڪري ٿو.

ماڏن ڏکيا ۽ نڪا هن ٿيڪ گيان اگم ۽ وگهن انيڪ
هفت گهڻا ڪن، ٻائي ڪو ڀڳت هيڻ مون وڻي نه سو

ڏيان ٻاڻا لاءِ ڏکون ساڌائون ڪر ٿيون ٻيون ٿيون. اڻيڪ رڪاوٽون ۽ وگهن
اهاڻا اچن ٿا. من کي سڱورو جو آسو نه آهي نه ساڌائون ۾ لڳندو وري
ڪيئن؟ ڪيترا ماڻهو ڏيان کي پرابس ڪن ٿا پر ڀڳتي ڀاءُ ڪرڻ ان ٽيهڪري
مولڪي ٿا وڻن.

هڪ مٿو ٻيو پي ڀڳيو هڪ جوڙي چوان هيءُ
ڀڄن شڪر بن آءِ ڏکيو ڀڳت ڪو ٻائي جيو.

مات پتا گر برهر نه مچن پساڻ ڪريل ۽ ٻين ڪيون
ڏوهه ڪرن موهه وس گهڻا ست سنگت هر ڀڳت نه ڪوڻا.

ٻيا مانا ڪرو برهمڻ کي نه مڃيندا آهن. پاڻ نه ڪريل ۽ ڪيڏا آهن ٻين
کي نه پاڻ جهڙو بڻائي ڇڏيندا آهن. موهه جي وس ئي گهڻي باب ڪم
ڪندا آهن. کين ست سنگ يا هري پکي نه آڻڻ ڏي آهي!

اوکڻ سنڌ ۽ مندمت ڪامي ويد نندڪ ۽ پرتن سوامي.
برهر ويري ٻين ويو گهڻو دمپ ڪپت نج سوار ٿيڻو!

اوکڻ جا نه سمنڊ ٿيندا آهن. سندن ٻڏي پرست ۽ ڪار چمڻا ٻائي
لڙيل هوندي آهي. ويدن جا نندڪ هوندا آهن ۽ برائي ڏن هر اکيون هونديون
آهن. برهمڻ ۽ ٻين سان ويو، وڏائي، ڪم ۽ سوار ٿيڻ سوار هوندو آهي.

نيچ اڌر اهي سڀ منش ست جڳهه ٿريتا نانيه
دواپر هر ڪجهه وڌ ڪلجڳهه هر گهڻ ڪانه؟

اڌر نيچ ۽ اڌر منش ست جڳهه ۽ ٿريتا هر نه اصل نه هوندا آهن هر دواپر هر
ٿورا ۽ ڪلجڳهه هر نه ڳڻڻ کان ٻاهر هوندا آهن.

دک ڏين ٻين منش شرير سڀن جنم ڀر ميا ڀر ڀڳت!
موهه وس ٿي ڪن پاپ انيڪ سوارت وس جن ميا ٿيڪ!

اهي شيطان (شرير) ٻين کي دک ڏيندا آهن ۽ جنم ڀر دک سڃندا آهن.
موهه وس ئي گهڻا پاپ ڪندا آهن ۽ سوارت جي وس آهن.

ٿل اڏين ڏيان ڪم انوسار شيپ اشيپ مان ٿل داتار.
اڏين سمجهن سي پر سمجهان دنيا کي سمجهن مچا دک ڪاڻ.

مان اڙھن کي سندن ڪرمن موجب ٿل ڏيندو آهيان. ٿل نه مڏهجي ئي
مٺ ۾ آئي | جيڪي انسان اهو ويچار ڪري ۽ دنيا کي دڪن جي ٿاڻ سمجهي
مڏهجي اڳتي ڪندا آهن سي ئي سياڻا ٿيندا آهن.

مُڪ پويو مان ٻڌي وڃن سڪي اندر ۾ گهڻو سمجهن
ڪسرن وٺندي رارون وار هنومان هرديءَ سڪ اپار.

پکران جي مک مان اچي شد ٻڌي سڀ ٻارو ٻاڻڪي پاڳران سمجهڻ لڳا ۽
وار وار چرن ڇهن ٿا. هنومان نه ڏاڍو خوش ٿيو.

رام هليو پوءِ گهر ويو نوان چرڪرنت ڪندو رهيو
چرن ٿارو پسن روز گهمائي رام چرڪر پوڪرنت گهمائي.

الن چئي رام پوءِ گهر ويو ۽ روز انان چرڪر ڪندو رهيو. ٿارو نه روزانو
اچي رام جا ڪٿاراد ٿاڻ ڪندو آهي.

هڪ ڏينهن خوش ٿي رام گهرايو گرو برهمڻ شهر سڄو آيو.
جڏهن ويٺو هر هڪ وڃي آسڻ چيا پويو تڏهن مڏر وڃن.

هڪ ڏينهن رام سڀني کي گهرايو. گرو وسنت ۽ برهمڻ ۽ شهر جا ماڻهو
سڀ اچي ڪٺا آيا. جڏهن هرڪو پڇيڻي آسڻ ٿي ويٺو تڏهن پکران ٻيهرجي
مڏر وڃن جي ورتا ڪئي.

ٻڌو مڏرو مان چوان جا واڻي مگر اندر نه ڪا ممتا ڄاڻي
ناسه انيت ۽ نڪا وڌائي وڻي جيڪي سو ڪريو سدائي.

اي ٻرواسي سڄو، مان ممتا جي وس ٿي نٿو چوان. هن ۾ ڪابه انهم
ڪاهي ۽ نڪا وڌائي جي ٻانه آهي. نوحين جيڪي ليڪ سمجهو سر پل ڪر ٻر
ٻو مڏهجا وڃن ٻڌو ضرور.

جنهن دل ۾ وسن اهي گڻ ڀرت، ڄاڻ سو سنت سنتن!
 سر ڊر نيمر ۽ نيٺ نه لوڙهي
 ڪنور وڃن مڪان ڪڏهن نه ٻولي!

جنهن انسان ۾ اهي گڻ آهن سو سنتن ۾ به سنت آهي. سر ڊر نيمر ۽ نيٺ
 ڪي ٿو ڇڏي ۽ نڪي ڪنور وڃن ڪڍي ٿو.

ٻڌ هاڻي وري اسنت سپاءُ ڀلجي ڪجي تنهن سنگ نه ڀاءُ.
 سنگ اسنت سدا دکداڻي هڙهيال ڪاري جيئن ڪپلا ڀاڳي!

هاڻي وري اسنت جا سپاءُ ٻڌ ۽ انهن جو ڀلجي به سنگ نه ڪجي. اسنت
 جو سنگ سدائين دڪن ڏيڻ وارو ٿيندو آهي. سنگت ڪري ڪپلا ڪو به جي
 هڙهيال (رولاڪ) سان سنگ ڪندي نه اها کيس ڪاري ٻاڻ جهڙو هڙهيال
 ٿي ڪندي.

ٻرن ردي سدا ٽاپ وشيڪي ڄاڻ سدا ڀر سمپ پسي
 جتي جتي ٻڌن گلا پرائي ٻڌي خوش ٿين ڄڻ دؤلت آئي!

ٻرن جي دل ۾ سدائين ڄاڻ رهندي آهي ۽ ٻين کي ڏٺو يا ٻاڳوڻ ڏسي
 پوسندا آهن. پر جتي ٻڌندا نه فلاڻي جي گلا ٿي رهي آهي نه اهو ٻڌي کين
 خوشي ٿيندي آهي ۽ ڄڻ نه سندن گهر ۾ ناڻو اچي وڃي آهي.

ڪروڌ ڪام مڌ لوپ اهنگار نردئي ڪپتي ڪٽل مل ٿار!
 بنا ڀريوڄن ويرو رڪن چڱي بدران ٻين برو ڏين

اسات نه هميشه ڪام، ڪروڌ مڌ لوپ ۽ اهنگار ۾ ٻڌل ٿي رهندا آهن.
 سندن من ۾ ڊاڇو نالو به نه هوندو آهي. سدائين ڪهت ڪندا رهندا آهن ۽
 ڪٽل سندن سپاءُ آهي. بنا ڀريوڄن جي ٻين سان ويرو رڪن ٿا ۽ چڱي بدران
 برو ڏين ٿا.

ڏيڻ وٺڻ ۽ سدا ڪن ڪوڙ ڪائڻ ڪوٽو پيئڻ ڪوٽو ضرور
مٿو ٻولڻ ٻاڪوان جئين هور نانگ ڪائي ۽ ردي ڪٽور

هو ڏاڍو لڙي واپس ڪوڙ ڪندا آهن. ڪوٽو ڪائڻ ۽ ڪوٽو پيئڻ ٿا. ٻاهران
رو والڪو سهڻا، پر اندر ۾ اهڙا جئين ٿالڪ ۽ ٻيا ڳوٺي چور چور ڪاٽيندو آهي.
سندن هروڙ ڏاڍو هڪٻئي هوندو آهي.

پر درويهي ڀرلار گهي ڀرڻ واد واد
نيچ، ڀريل ٺوپاپ سان ڏيهه منڻ پشاج!

هن سان دشمني وڪندڙ ۽ ٻوٽو ٻوٽو سان ٻوٽو ڪندڙ انسان، ٻوٽو ڏن
ڪري ڪري ڪاٽيندڙ ۽ ٻوٽي ڪلا ڪندڙ، سڄي دنيا ۾ ٻوٽو ڪري ٿو. انهن ڪي
ڏوٽو سر ۾ منڻ جو آهي پر آهي دل ڪري ڏيڻ!

لوپ اوچڻ ۽ لوپ وڇاڻو مٿن مشغول ڪرڻ پُر لڪاڻو
جي ٻين جي هڻ ٻڌڻ وڌائي سواس ڪٽڻ جئين هنجي اڳيائي.

لوپ ٿي هس جو اوچڻ ۽ وڇاڻو آهي. رات ڏهون ٻوٽو ڪري جا وڇاڻو
ڪندا آهن ۽ آخري جي ٻوٽو سهندا آهن. جڏهن هو ٻين جي وڌائي ٻڌندا آهن
تڏهن ارمان ٻوٽو سراس ڪندا آهن جئين ٻوٽو مٿو ڪٽندو آهي!

ٻڌي مٿان ٻي آيل مشڪل خوش ٿيڻ مليو راي اٿل
ٻار مطلب جا ڪٽڻ وروڌي

لمپت ڪام ات لوپ ڪروڌي!

ان جي مٿان آيل مشڪل ٻڌي اهڙا خوش ٿيندا آهن جو جيڪي ڪن اٿل راج
راند ٿو آهي. هو مشڪل جا ٿو آهي ۽ ٻيئي ڪٽڻ سان به سندن سڀاءُ نه
هوندو آهي. سندن ڪام ۽ لوپ ۽ ڪروڌ سندن من کي ڇڏيل ڪندو آهي.

جنهن دل ۾ وسن اهي گڻ ڀرت، ڇاڻ سو سنٺ سنٺن !
 سر دم نيم ۽ نيٺ نه لسوڙهي
 ڪنور وچن مڪان ڪڏهن نه ٻولي !

جنهن انسان ۾ اهي گڻ آهن سو سنٺن ۾ به سنٺ آهي . سر دم نيم ۽ نيٺ
 کي نٿو ڇڏي ۽ نڪي ڪنور وچن ڪڍي ٿو .

ٻڌ هاڻي وري اسنٺ سپاءُ ڀلجي ڪڇي تنهن سنگ نه ڀاءُ .
 سنگ اسنٺ سدا دکڏائي هڙهيال ڪاري جيئن ڪپلا پائي !

هاڻي وري اسنٺ جا سپاءُ ٻڌ ۽ انهن جو ڀلجي به سنگ نه ڪڇي . اسنٺ
 جو سنگ سدائين دڪن ڏيهو وارو ٿيندو آهي . سنگ ڪري ڪپلا ڪٽو به ڇي
 هڙهيال (رولاڪ) سان سنگ ڪندي نه اها کيس ڪاري پاڻ جهڙو هڙهيال
 ٿي ڪندي .

ٻرن ردي سدا ٽاپ وشيڪي جان سدا ڀر سمپ پسي
 جتي جتي ٻڌن گلا پرائي ٻڌي خوش ٿين ڇڻ دؤلت آئي !

ٻرن جي دل ۾ سدائين جلن رهندي آهي ۽ ٻين کي ڏٺان يا پاڳوان ڏسي
 پوسرندا آهن . پر جتي ٻڌندا نه فلاڻي جي ڪلا ٿي رهي آهي نه رهر ٻڌي کين
 خوشي ٿيندي آهي ۽ ڇڻ نه سندن گهر ۾ ناڻو اچي وار آهي .

ڪروڙ ڪارم ڏلوپ اهنڪار نردئي ڪپتي ڪٽل مل تار !
 بنا پريوچن ويسر رڪن چڱي بدران ٻين برو ڏين

اسان نه هميشه ڪارم ، ڪروڙ ڏلوپ ۽ اهنڪار ۾ ٻڌل ٿي رهندا آهن .
 سندن من ۾ ڏيا جو نالو به نه هوندو آهي . سدائين ڪهت ڪندا رهندا آهن ۽
 ڪٽل سندن سپاءُ آهي . بنا پريوچن جي ٻين سان ويسر رڪن ٿا ۽ چڱي بدران
 برو ڏين ٿا .

سنت اسنت جي سائي ڪرڻي ڇندن ڪهاڙي جي جار ڪڍي
ڪٽي ڪهاڙ وٺڻ درد رسائي ڇندن سڳندڻ ڏئي سڳندڻ بڻائي

اي ڀاءُ، سند ۽ اسنت جا سواءِ اهڙائي آهن جهڙا ڇندن ۽ ڪهاڙي جا.
ڪهاڙي ڇندن هي وٺڻ کي ڪاٽيندي رهندي آهي. پر ڇندن بهنهي سواءِ
درد درد ڏيڻ اندران بهنهي سڳندڻ کي کيس ڏئي سڳندڻ بڻائيندو آهي.

سر ديوتائن جي چڙهي جڳهه پرست شري ڪنڊا!
منهن ڪاٽي ڪٽي باهه ۾ اهو ڪهاڙي ڏنڊا!

ڇندن کي نه هميشه ديوتائن جي سر تي چاڙهيو آهي ۽ مست ڪي ٿا ڪن
ڏنڊا آهي، جو جڳهه ۾ سڀني کي سڏ آهي. پر ڪهاڙي جي لاءِ ڏنڊا اهو آهي جو
سندس منهن کي ڪٽي، ڏاڍي تل باهه ۾ وجهيو آهي.

وشين ڦسي نه، سڃايل رهي پر دک دکي سکي ٿئي.
ڏک رس، گهمند نه، شترو رهن.
ڪروڙ رکي نه، سدا ورڪت.

ساڌ وڃي نه ٿا سندن آهي ۽ سڃايل رهندو آهي. ٻئي جي دک ۾ دکي
۽ سک ۾ سکي ٿيندو آهي. سدائين سواءِ ۾ مس ڏک رس ۽ سڏ وڃي وارو
دشمن کان رهس، گهمند وڌائي ڪار. ورڪت ۽ ڪروڙ رهس رهندو آهي.

ڇت ڪومل ۽ دينن ديا ڪرم وڃن من پڳت اميا
بين عزت ڏئي پاڻ آساني پوت، پراڻ سر پايان پراڻي!

ڪومل ڇس، دٻالو ۽ من وڃن ڪرم ڪري ٻڪتيءَ ۾ اين، ماها جنين جي
من تي اثر نه ڪري، بس کي عزت ڏئي پر پاڻ ڪنهن عزت جو ڪيو نه ڇي.
اي بوم باهه، مولڪي اهي پراڻي پراڻن کان نه بيارا آهن!

سانڌري شڪل، ڪمل جهڙيون اکيون ۽ سنڌو ٽا جي ڪاٺ، جنم مڙ ڏک
کان ڇڏائڻ واري رام کي وسشت ڏسي رهيو هو ۽ هڪ جوڙيائين!

ڏسي حالت تن جي رگهوڙي نيٺ ڀريل جل منجهيل سرير
جهلي هڪ کان تن سڀن وهاريو سندرو ڇن چڱي هردو ناريو

گرو ۽ ٻين جي حالت ڏسي رام جون اکيون جل سان ڀرجي آيون. سڀني
کي نيم بهروش ڏسي هڪ کان وٺي کين وهاريائين. پوءِ مٿر وائيءَ سان ساڻن
رهاڻيون ڪيائين.

هڪ جوڙي ڪڍي وندن هنومان عرض ٻڌو دين بند ڀڳوان!

ناٺ، ڀرت ڪجهه پڇڻ گهري

ڪندي پـرشـن مـن گهڻو ڌري!

هڪ جوڙي هنومان ڀڳوان کي وندنا ڪئي ته اي ٻريو، ڀرت ڪجهه پڇڻ
چاهي ٿو پر پڇندي ٻڌي نه ٿو!

مون ڄاڻين هنومنٽ سپاءِ ڀرت لاءِ ڪونهي مون درياءُ
وڃن ٻڌي ڀرت چرن ڇهيا پرڀ اڳيان وڃن نمر رکيا.

اي هنومان، تون منهنجي سپاءِ کي ڄاڻين ٿو. ڀرت کي مون کان ٻڌڻ جو
ڪو سبب نٿي ڪونهي. ڀرت چيو ته اي ڀڳوان، توهين شرن ۾ آيل جا ڏک
ناس ڪريو ٿا.

سات اسات جو پيد ٻڌايو ڪرپانڌان سڀ کولي سمجهايو.
ٻڌ سنتن جا لڇڻ اي پاءُ ويد ورثيل جي آهن سپاءِ.

اي ڀڳوان ڀرت چيو: ڏاڍا ٻائي ساءِ ۽ اسات جي وچ ۾ جيڪو پيد آهي
سو کولي سمجهايو. تڏهن رام وراڻيو ته اي پاءُ ويدن ۾ پرست جيڪي سادن جا
سپاءِ آهن سي ٻڌ.

سنت اسنت جي سالي ڪرڻي ڇڏڻ ڪهاڙي جي جار ڇڻي
ڪٿي ڪهاڙو وڻ درد رسائي ڇڏڻ سڳندڙ ڏئي سڳندڙ بڻائي

اي ڀاءُ، سمن ۽ اسمن جا سڀاءُ اڻڙائي آهن جهڙا ڇڏڻ ۽ ڪهاڙي ۽ جا.
ڪهاڙي ڇڏڻ هي وڻ کي ڪاٽيندي رهندي آهي. پر ڇڏڻ پنهنجي سڀاءُ
موجب دود ڏيڻا بدوان پنهنجي سڳندڙ کي کيس ڏيئي سڳندڙ بڻائيندو آهي!

سر ديوتائن جي چڙهي جڳهه پرسڌ شري ڪنڊ!
منهن ڪاٽي ٿئيءَ باهر هر اهو ڪهاڙي ڏنڊ!

ڇڏڻ کي نه هميشه ديوتائن جي سڙي ڇاڙهر آهي ۽ مستڪ لسي لاک
ڏي آهي، جو جڳهه پر سڀني کي سد آهي. پر ڪهاڙي جي لاءِ ڏنڊ اهو آهي جو
سندس منهن کي ڪٽي، ڏاڍي لعل باهر هر وجهندو آهي.

وشين ٿسي نه، سشيل رهي پر دڪ ڏکي سک ٿئي.
ڏڪ رس، گهمڻڊ نه، شترو دھست
ڪروڙ رکي نه، سدا ورڪت.

ساز وشن پر نه ٿاڻندو آهي ۽ سشيل رهندو آهي. ٻئي جي دڪ پر دڪي
۽ سک پر سکي لهندو آهي. سدائين سڀاءُ هر مسڪ ڏڪ رس ۽ شترو دھست وارو
دشمن ٿان دھست، ٽهمڻڊ وڌائي ڪانه. ورڪت ۽ ڪروڙ دھست رهندو آهي.

ڇت ڪومل ۽ دينن ديا ڪرم وڃن من ڀڳت اميا
بين عزت ڏئي پاڻ آجائي پوت، پوڻ سر پايان پراڻي!

ڪومل ڇم، دهاڻو ۽ من وڃن ڪرم ڪري پڳهيءَ پر لين، ماها جنهن جي
من تي اڙ نه ڪري، بس کي عزت ڏئي پر پاڻ ڪنهن عزت جو بکرو نه ڏجي.
اي ڀرم ڀاءُ، مولڪي اڻي پراڻي پراڻن کان به ڀارا آهن!

اڳي ئي ڄاڻندو آهي ته ٻه برعائڪ طرح وڃي ڏيان سان ٻڌندو آهي.

ڀائرن سان گڏ پوڄن ڪائي خوش ٿين مائرن ڏسي سدائي
ڀوت شترڪن پيائڻ گڏ باغ وڃن ٻڏي هنومان سڏ.

رام سيني ڀائرن سان گڏجي پوڄن ڪائيندو آهي ۽ مائرون سندن عڪس
سان برع ڏسي مسڪ ٿي جهومنديون آهن. ڀوت ۽ شترڪن هنومان جو سڏ ٻڏي
سائس گڏجي باغ ۾ گهمڻ ويندا آهن.

اڃا محل آڪاش ڇهن چند سورج ڪاش ڳالهائون ڪن.
مٿين پندار رکيل ٻهرن مٿيون هر جا چڻڻ ديپ جان.

اڃا محلات چڱا آڪاش کي چميون ٿا ڏين ۽ چند ۽ سورج سان وري محلات
جا ڪلش ڳالهائون ڪن ٿا. سڄي محل ۾ بيٺا آهن جن ۾ مٿين جا انبار پيا آهن.
سڄي محل ۾ بيم جي بدراڻ آهي مٿيون ئي بوندون آهن!

چترشالا چؤدر امت سڀ گهر سندر سنيد
رام ڌام ڪو وڃي ڏسي دلڪش ۽ ناپيد.

گهر گهر چڱا چترشالا آهي! رام جو گهر نه سر ۾ سمان آهي ۽ هر ڪنهن دل
کي ڪشش ڪري ٿو.

مور طوطا ۽ هنس ڪبوٽر ڪيون مٿان پيا اُڏن اڪثر
جتي جتي ڏسي پنهنجا پاڇولا نچن اُڏن ڪن ناچ اتولا

مور، طوطا، هنس ۽ ڪبوٽر ڪيون ئي اُڏامن ٿا ۽ سونين کي وڌائين ٿا.
خوشي ۽ منجهان پنهجن پاڇولن کي جتي جتي ڏسي خوشي ۽ منجهان نچن ٿا.
اُڏامن ٿا.

طوطا مٿن پاتڙهن ٻالڪ ”رام ناهر جيو جگه مالڪ“
رام دٿار هر پرڪار سندر چونڪ بازاريون رچيا چڻڻ اندر!

بالڪ ۽ بالڪيون ملوڪ ۽ مٿاڻن کي پالي کين رام جو چاچ سيڪارين ٿيون.
رام جو ٿور ۽ ٿور ٿاڻا سندو آهي. چوڪ ۽ بازار ٻين نه ڄڻ اندر پاڻ وڃي
وڃيون آهن!

اُتر طرف سرجو وهي نرمل جل گنڀير
گهاٽ منور ٻڌل پڻ گپ چڪڻ نه ٿيرا

اُتر پاسي کان سرجو لڏي وهي ٿي جنهن جو جل ٿاڻا ٻوٽو ۽ نرمل آهي
ڪناري تي گهاٽ آهن. ڪٿي به گپ ڪانهي!

راج گهاٽ سڀ طرح سندو ورن چارئي ڪن سنان اندر
سوين ڪناري مندر مشهور سندو باغيچا بنا قصورا

راج گهاٽ نه هر طرح سندو آهي جنهن ۾ چارئي جا ٻوٽا بنا پيد پاء جي
سنان ڪن لڏن. ڪناري تي سوين مندر آهن ۽ شهر ۾ هر جا سندو ۽ بنا قصورا
باغيچا آهن.

رام ڀائرن سان گڏ هڪو ساڻ هيو پڻ پون ڪمار
سندو باغيچو ڏسڻ ويو هر وڻ جهڪيل پور پوڄه هيو.

هڪ دفعي رام، ڀائرن سان گڏ باغ ڪمهي رهيو هو ۽ هندوان به ساڻ ٿي هوس.
هر هڪ وڻ اڏجي ٿو سا جهڪيل هو.

رام ڏسي ايندو مٺي ڪيو مٺي پسرنام
ڪري سواڪٽ ڏيٿو ڏٺو لاء ويهڻ پڳوان!

اوڏي مهل مٺي وسعت ڪي رام ايندو ڏٺو ۽ کيس مٺي پسرنام ڪيائين.
سندس سنان ڪرڻ خاطر پڳوان پنهنجو پٽامو لاهي ويهڻ لاء ڏنو.

سانوري شڪل اکيون نيل ڪمل ڪاڻ سندو ٻڌل نرمل
ڏسي سندو نه نيٺ هٿان هٿ جوڙي ڀوپ سيس نمان.

ڪهٽ ۽ ٺڳي پاپ جي ڪا نشاني به ڪانه هئي .

سڀ اُدار ۽ پراڻڪاري برهمڻ سيوک سڀ نر ناري
مرد هئا هڪ استري ورت ڌاري
ڪرم وچن من نار هٽڪاري

رام راج ۾ سڀ ڏاڻي ۽ پراڻڪار سان پريت ڪندڙ هئا ۽ سڀ نر ناري
ناريون برهمڻ جي سڀا ۾ مڪن هئا . سڀ مرد هڪ استري ورت ڌارڻ وارا هئا
۽ سڀ استريون ڪرم وچن ۽ من ڪري پتيءَ جي پلائي چاهيندڙ هيون .

ڦرن ڦرن وٽ سڀ بن جا چرن پشون گڏ مٺا من جا
هرڻ پکي سڀ وير پلائي رهن هڪٻئي سان پريم وڌائي

ان جا سڀ وٽ ڦرن ڦرن ٿا ۽ سڀ پشو پکي، جن جي من ۾ دٻيل پاورا ڪانه
هئي سڀ گڏجي چرندا هئا . هرڻ ۽ پکي وٺو کي ڇڏي وڌندا هئا ۽ هڪٻئي
سان ورتندا هئا .

هرڻ ڦاڙها پيدا پکي ڀرند چرن نريڻيم ڪن بن آئند
جهيڙي سڳند ۽ سيٺل هوا گنجن پٺور گل چوسن سدا

ان جا هرڻ ڦاڙها ۽ پيدا پکي ڀرندا نريڻيم ٿي ۽ آئند سان چرن ٿا، جهيڙي
سڳند ۽ ٿڌڙي هوا سدائين گهلندي رهي ٿي . گلن جي رس چوسڻ لاءِ چوڌاري
ڀنور گوجندا ڏسجن ٿا .

پتيءَ آڱيا ۾ رهي سدا سوييا ڪاڻ سڀيل سڀي
سڄي وڌائي ڀرپ جي ڄاڻ
چرن سيوي رهي حڪم ڀرمائي .

سڀا مانا به سدائين پتيءَ جي چرن جو پريم سان ڌيان ڪندي آهي . هر
گلن ۽ سندرڻا جي چٻڻ ڪاڻ آهي . هو اها سڀ وڌائي ڀري ٿي سڄي

۽ هڪ شاعري سندس پراڻه ڪري ٿيل ڄاڻي ٿي. سندس سيرا به پنهنجي
هن سان ڪري ٿي ۽ حڪم موجب هلي ٿي.

ٿوڙي ٺهڻا گهر سيوڪ سيوڪياڻيون

پاڻ ڪري ڪم شهر رهاڻيون !

پنهنجي هٿن پتي سيو ڪري رام حڪم کي اکين ڌري.

ٿوڙي گهر ۾ سيوڪ ۽ سيوڪياڻيون ڄام هٿس نه به پنهنجي اتي ۽ جي
سيرا پنهنجي هٿن سان ڪندي هئي. شور ۾ آهي ڪري چرچا لپندي هئي ۽
هر ڪر سندس آهي سڀاء کي ساراهيندو هو. هو سڀ ڪم رام جي حڪم سان
ٿي ڪندي هئي !

پر ٻيو شوق سان پاڻ رهن رام اڃا خوشيءَ سان مڃن

ڌيان ڌرن سدا چرن ڪمل حڪم مڃن پڻ اوڏيءَ مهل !

سڀ ڀائر هڪٻئي سان ٻولڻ سان ورتن ٿا ۽ رام جيڪي به چري ٿو سو هو
موشيءَ سان ڪن ٿا. سندن من ۾ پڳڙن جا چرن پراجمان آهن ۽ انهن جو ڌيان
ڪندا آهن. هيڏي مهل به رام حڪم ڪري ٿو، اوڏي مهل اهو مڃن ٿا.

ڀائرن سان جا رام جي ڀريت سدا سڪاري ٿن راجپوت.

ڏسجن خوش سڀ شهر جا لوڪ دنيا جا ماڻهن درٻار پوڳه !

رام جي ڀائرن سان متحد ٻريهه آهي، هو کين راجپوتي معاملا سلجهاڻي
سڪار ٻندو آهي. شهر جا ماڻهو به رام جي راج ۾ مها آند ماڻهن ٿا ۽ دنيا ۾ جيڪي
سک ٻن لاءِ ڌولب آهن سي اوڏيا واري سڀ پوڳن ٿا.

سنان سرجو پوپاٽ ڪري سنت سڀا وهن ڌيان ڌري

وسنت ڪٿا ويد پراڻ وڪاڻي رام ٻڌي، ٿوڙي سڀ ڄاڻي.

ٻرنام جو سرجو ٺديءَ ۾ سنان ڪري پوءِ سم سنگ ۾ ويٺا آهن جتي
وسنت ڪرو وندن ۽ پراڻن جي ڪٿا ڪندو آهي. رام ٿوڙي اهو سڀ ڄاڻين

ڀڳوان جي صلاح ۽ نيت جي ڳالهه سمجهي ۽ ڀڳوان کي دل ۾ ڌارن ڪري
روانو ٿي ويو. رام هر هڪ باندو سان ٿلي لڳي موڪلايو ۽ عزت آڻيو سان ساڻن
موڪلائي ڀائرن سميت گهر موٽي آيو.

چـرن چـهي سـگريو سـڌيـر چيو هنڌ ٿي گهڻو ڪنڀير
ڏينهن ڪري ڏهه ڀريو سيو چرن توهان جا پرسیان ڏيو

هنومان پوءِ انگڊ جا چرن ٻڪڙي کيس ويهتي ڪئي ته فقط ڏهه ڏينهن
موڪل ڏيو ته پوءِ جي سيرا ڪري پوءِ اچي توهان جي سيرا ۾ حاضر ٿيندس.

ڀاڳوان ان تون هنومان نصيب تنهنجي ۾ سيو ڀڳوان
چئي ائين سوهليو ويو تررت چڱو انگڊ ٻڌاي هنومنٽ

سگريو چيو ته اي هنومان، تون ڀاڳوان آهين. تنهنجي نصيب ۾ ڀڳوان جي
سيرا لکيل آهي. ڀل تون اتي ره. ائين چئي سگريو روانو ٿي ويو.

چئي ائين هليو ويو انگڊ آيو پوءِ هنومان
پریت خبر کولي ڪئي ٿيو مڱن ڀڳوان.

انگڊ به روانو ٿي ويو. پوءِ هنومان موٽي آيو ۽ سگريو سان موڪلائي آيو.
ڀڳوان سان سندن ڀرپس جو ورتائت ڪيائين. ڀڳوان اهو ٻڌي ڏاڍو ڀرپس ٿيو.

ڀڳوان ڪرپال سڏيو نشاد پوشڻ وستر ڏنا پرساد
گهر وڃي ڪر منهنجو سهرن ڪر وڃن ۽ پٽ سان من.

ڀڳوان پوءِ نشاد کي سڏايو ۽ کيس سنا پوشڻ ۽ سندر وستر پرساد ڪري
ڏنائين. کيس آڳيا ڪيائين ته ڌرم انوسار جيون گذار ۽ منهنجو سهرن ڪندو ره.

پيارو مونکي ڀرت جيئن پائي رهه ايندو پُر اوة سدائي
ٻڌي اهو ٿيو آندو پاري نير ندي نيٺن مان هاري.

اي لناد، اوج مولڪي پرست سان ٻارو آهين. ڪڏهن ڪڏهن اهو ٿي
اهي درشن ٿايندو ڪو. [هو اڏي لناد کي اکين ۾ روشنيءَ جا ٻُڙا اچي ويا.

رام راج ٿيلي لوڪ سڳي خوشي ٿيلي رهيو ڪونه ڏکي.
دل رکي نه ڪو ڪنهن وٽ. هاڻ جيتن آهونءِ اندر!

رام جي راج ۾ تڏهن اڳ ۾ آند ڄاڻجي وادو. هر هنڌ ۽ هر ڪنڌ دل
مردن هئي. هاڻي وانگر انڌلڻ ڪونه هو. ڪوبه ماڻهو ڪنهن سان ويرو نه
رکندو هو ۽ نه جهيڙو ٿي ڪندو هو. رام جي راج ۾ سڀ ڪڏيون پڙايون
آهي وادن.

ڏرم چوڌاري ٿليل جڳهه ۾ ڏسي نه ڏک ڪو منجهه سڀني
رام پڳتيءَ ۾ رتل نر نار سڀ جو ڀرو گتبي اڌڪار!

رام راج ۾ هرڪو ڏرم موجب وولي ٿو ۽ ڏک نه سڀني ۾ نه ڪنهن کي
ڪونه هو. باب چون ٿا ٿو ڪونه هو. ٿو ٿوري ٿاڙيون پورا پڳتيءَ ۾ رتل هئا. هرڪو
مڻس کي اڀر کي ملندي، اها سڀني کي ٻڪ هئي ۽ سندن ان ئي اڌڪار هو.

موت تي وقتو لکي ڪا ٻيڙ سڀ سندس ۽ ٿورو گه سوڀر
لکي سڄو ڪو ڏکي يا دين چور چريو نڪو لڇڻن هيٺ.

ٿي وڌو مرم ڪولهي. ڪو ڪنهن ڏک نه ٿو ٿئي. ماڻهن ۾ ٿورو ڳا ۽
سندو ٿا هئي. ڪا به ٽڪيل ڪنهن ڪا نه هئي. ڪو سڄو ڪونه هو. ڪنهن کي
ڏک ٻاڏ نه هو. چورو، چروا ۽ اچڻ هيٺ ماڻهو نه ڏسڻ ٿي ڪونه اڀدا هئا.

بنا پاڪند ڏرم پل ڌرڻي نر نار يون سڀ چتر شپ ڪرڻي
پڙهيل سڀي گئون گياني ڪمٽ نڪو ڪا پاپ نشاني.

ٻاڪند جو ڪٿي نه ٿا ڪرڻي. ڏرڻي ٿي سڀني کي ڏرم چور پل هو.
ٿو ٿوري ٿاڙيون پالا ڪ ۽ ستن ستن لڇڻن وارا هئا. سڀ ٿو ٿيل، گئون ۽ گياني هئا.

اي مٿرو هاڻي توهين پنهنجي گهرن ۾ وڃو ۽ نيم سان وڃي مڻهنجو سمرن
ڪريو. مونکي سڀ ڪجهه ڄاڻڻ وارو ۽ سڀ جي ڀلائي چاهيندڙ سمجهي هر هڪ
سان پريم سان ورتو.

پريو وستر ۽ زيور گهرايا آگيا ڏني: سڀ وڃن پهرايا!
پهرايو ويو سگريو پهرين هٿن سان ڀرت وٺيو جيئن جيئن

ڀڳوان پوءِ سندر وستر ۽ پوشڻ گهرايا ۽ آگيا ڏني ته هن سڀني کي پهرايو.
ڀرت نه پنهنجي هٿن سان سگريو کي سندر ڪهڙا ۽ زيور پهرايا.

پرڀ آگيا سان لهڇڻ پهرايو وپيشڻ، رام من جو ڀايو
انگد ويهي رهيو مات ڪري پريم ڀسي رام دل ٽري.

ڀڙوءَ جي آگيا پاڻي لڇمڻ وري وپيشڻ کي هٿن سان سندر وستر اوڍايا ۽
اُٺ ۽ راجاڻي پوشڻ گهي ۽ ڪنن ۾ وڌا ۽ جيئن رام آگيا ڪندو ويو ليئن کيس
سينگارڻ لڳو. انگد نه بالڪل مات ڪري هڪ ڪنڊ ۾ ويهي ڏسڻ لڳو. ڀڳوان
هن جي اندر جي پريم کي ڏسي ڏاڍو ڪڍڪڻ لڳو.

ڄامونٺ نل نيل سڀ پهرايا رگھونات
دل ڌاري رام سروپ پڻ ويا نمائي مات.

ڄامونٺ، نل، نيل، آڌ بانڊرن کي وري رام پنهنجي هٿن سان پهرايو!
سڀ رام جو نالو سري روانا ٿيا.

ڇيو انگد ٻڌو اي سک سنڌو دين ديال ڊکين جا ٻنڌو
مرڻ وقت ڇيو منهنجي پتا رکو انگد پنهنجي شرن سڌا.

انگد پوءِ ڀڳوان کي چيو ته اي سک جا سمنڊ، دهن ۽ ڊکين جا ٻر لال،
منهنجي پتا مرڻ جي وقت توهان کي وڃي ڪٿي هٿي نه انگد کي سڏائڻ
پنهنجي چرڻن ۾ رکجو، ياد اٿو؟

شرناڪت پنهنجو ٻرو سنڀاري

ڇڏيو نه مولڪي ٻئي جي ٻناري .

منهنجا گروءَ پڻ پٽ مانا ڪيئن وڃان ڪنهن ٻئي درداڻا؟

اي ٻڪران، جيئنچو سمار ۾ ٻيو ڪير نه آهي انڪي ٽون شون ۾ رکين
لڌو. ٻهڃو ٻرو سنڀاري مولڪي نه ڇڏيو. منهنجا گرو، پٽ، مانا سڀ ڪجهه
تو هٿ آيو. مان ڪنهن ٻئي جي در تي وڃان ٿي ڇا لاءِ؟

عرض ويڇاري ڪريان ڀڙوان ضرورت منهنجي گهر ۾ ڪانه.

ٻار بي سمجهه اڳيان ٻل هيٺ شرن رکي پنهنجي سمجهي دين

سان وڃار ڪري ٻرو ٿي ويئي تو ڪريان نه منهنجي گهر ۾ ضرورت
ڪهڙي آهي؟ مولڪي بي سمجهه ٻالڪ سمجهي شرن ۾ رکي!

نيت ڀريا شبد انگڊ ٻڌي رڳهوپٽ راءِ سڏيو

لاڻو ڀريو درد ڀر آڻي آڻي اڪين ۾ نير.

انگڊ ڇا اهي ليد ڀريا وڃن ٻڌي ٻڪران کيس آڻي ڪٿي چاليءَ سان لڳايو.
ٻڪران کي اڪين ۾ ڀڙڙا اچي ويا.

ڳل هالا ۽ ٻيون مڻيون انگڊ سڀ بهراءِ

جدا ٿيندي ڀڳوان کان گهڻي قدر سمجهاءِ.

انگڊ جي وڃڻ ۾ ايترو ٻرو ٻول هو جو ٻڪران بههڃي ڳچيءَ مان ڪنهن
جي مالا ۽ ٻيا سڀ مٽيا لاهي ڪٿي انگڊ کي ٻهڙا. کيس گهڻو سمجهائي ٻڌائي
موڪل ڏني.

ويو ڏسي رخ وٺڻ ڪري پڻ ردي ۾ چرن ڌري

گهڻي آدر سان سين بهڄايو ڀائرن سان گهر موٽي آيو.

اٿي ڏين ملين ڏکي نت ئي
جن جي من چرن پريت نه ٿي
گهڙي هڪ سهارو ڪٿا جنڪي
پريه سنت اننت سدا تنڪي

جن انسانن کي تنهنجي چرن ۾ پريت جو پاڻ اندر ۾ نه آهي. سي سدائين
ڏکي ۽ من ملين رهن ٿا. پر جن کي تنهنجي ڀڄڻ ۽ ڪٿا جو سهارو آهي اهي
توڪي سدائين ڏاڍا پيارا لڳندا آهن.

من هن ڪمل پنوراهل ڀڄي
رگهوير مهارڻ ڏير ڦري ڏينهن سڄي
تونان جپيان نمان اڳيان هري
پو روڳ مهامد مان پري ڪري.

اي ڀڳوان مينن رشين جا من ڪمل گل سمان آهن، جڏي چوڌاري نون
سڄو ڏينهن ڦيرا ڏيندو آهيان! مان به تنهنجو نالو شرڏا سان وٺندو آهيان ۽ مان
انهان کي ڇڏي توکي پوڙام ڪريان ٿو.

وار وار ور گهران اهو خوش ٿي ڏي شري رنگ
چرن ڪمل شرڏا رهي ڀڳتي سدا ست سنڪ!

ڀڳوان مان توکان اهوئي ڦر ٿو گهران ۽ گهڙي ۽ گهڙي ويٺي ٿو ڪريان ٿو
مون ۾ ڀڳتي جي جوت جڳاءُ ۽ سچن روشن جو سنگ پرايت ٿئي جو ڪڏهن به
نه ڇڏي ۽ من ۾ تنهنجي چرن ڪمل ۾ شرڏا وڌندي رهي.

نر جيڪي نت ڳائڻ ٻڌائڻ سک سمپت هر ريت ٿا پائڻ
ڏک ڊرلپ ۽ جو سک جڳهر انت ڪال رکپت پُر وڃي.

جو انسان من ۾ سڀني لاءِ شپ ڪاميا ڌار بندو آهي تنهنجي سدائين سک

پروپ ڏسي خوش وسشت ٿيو آگيا ڪئي ديوه تخت ڏيو
سوريه سمان ائين پيوچه ڪري پروناه وڃي وينو مٿي

پڳوان کي ڏسي وسشت جو من پرڃي آيو. هن آگيا ڪئي نه رام لاءِ هڪ
اُتم ۽ اٺل سنگاسن آندو وڃي. پوءِ جڏهن سنگاسن آيو تڏهن انهيءَ سورج وانگر
چمڪات ڪندڙ تخت تي پروناه ڪري وڃي رام چندر ويندو.

جنڪ سٽا ۽ شري رڳهرائي ڏسي خوش ٿي سڀا سڄيائي
ديو منتر پوءِ برهمڻن اُچريا گل ديون جا مٿان ڪريا.

شري جانڪي جي ۽ رام سنگاسن تي اراجمان آهن. ديوتائون ۽ منس کين
ڏسي پنهنجا نيتر سڦل ڪن ٿا ۽ پوءِ برهمڻن وڏيءَ موجب وهن. منتر اُچاريا
۽ تلڪ جو ڪارج ڪرڻ لاءِ آيا. ديوتائون مٿان گل چٽڪاريا. چوڌاري جيه جيه
جا آواز اچڻ لڳا.

پهريون تلڪ من وسشت ڪيو برهمڻن سڀن جيه جيه چيو
تلڪ ڏسي ڪن خوشي ماڻائون ڪري اُپما آيس ڏنائون.

پهريائين تلڪ وسشت مٺي ڏنو ۽ ٻين برهمڻن پڳوان جي جيه مٺائي. تلڪ
مٺل ماڻهن جي خوشي ورڻس ٿي نئي سگهي. سڀني ماڻهن پڳوان جي وڏائي
ڪري آيس ڏني.

ديو سڀي اُپما ڪري ديو هرڪو پنهنجي ڳهر
ويد آيا پٽ ويس پر جت هو رام امر

سڀ ديوتائون جدا جدا نموني اُپما ڪري گڏ ٻائيندا ڪيترن روانا ٿيا.
ويد به پٽن جو روپ ڌاري آئي آيا جتي رام هو.

پروپ سرورگيه گهڻو ڪيو آدر نيت پرماڻ
خبر نه ڪنهن ٻئي کي پئي ڪرڻ لڳا مٿن کان.

پڪوان اٿس جو آدر لاهه ٻه مائي ڪيو. ٻئي ڪڏهنڪي به اٿا خبر ڪاله
بني نه ٿي وڃي وڃي آهي! پوءِ وڃي پڪوان جا ٿي ٻالڻا ۽ آهسته ڪرڻ لڳا.

جيه سگڻ وارو نروگڻ سندر راڄ شرومن
دلپت ڏهيسو پيا به سپر ڀڄ پل سان ڪيا ڪڻ
نروگڻار پير سنسار بار لاهي دشت ڪيم ڪڇي
جيه پوکيال پيرپ دپال ڪلسي سدائين جيه هجي.

اي پڪوان لون سگڻ ۽ نروگڻ آهين. سڄي نروگڻ لاهي لاهي وڃي راج ۽ لاهي
جيه هجي رانڍ لاهي ۽ پيا پلوان دشت رانڍ پل سان ماري سڄي سنسار جو بار
لاهي نه دشتن جي ڪيم ڪڇي. ڪلسي ڇڏي لو نه لاهي لاهي جيه هجي ۽
لاهي سڀي مٿان دها هجي.

ڏسندي سڀني ويد سڀ ڪري وٺي ٿيا ڏلوڻ
اندرڏان سڀ ٿي ويا ويا هليا بوهمر لوڪ

اڙيءَ طرح سڀني جي ڏسندي ڏسندي وڃي اصل استان اسر عمر لوڪ
ادب اي ويا. خبر ڪڏهنڪي به نه پئي.

گهڻا روڳه ويوڳ پل دل اندر
چرن نروگڻ ڏل برابر جيئن دس ڪنڌر
پيو سندن اڪاڌ پوي نروگڻن
چرن ڪهل پيريم نه آهي جنهن

پڪوان ڪان به مک آدمي ڏهائي روڳه سڀي لو جيئن رانڍ ڀاڙيءَ جو
دڪ ڏنا. انسان سنسار جي آکاڌ ساڳو به بولدو جو سندس ڀڄن نه ڪندو ۽ ڪانڌس
بي مک لهندو.

سڀني سڙڪن سڳندڙ ڇٽڪاري گج مڻ ٺاهي چونڪ سينگاري
هرهند لوڪن خوشيون مڻايون وڃن وڃا گهر جايون سجايون.

سڀني سڙڪن ۽ رستن تي سڳندڙ ڇٽڪاري خوشبوءِ ڦهلائي ويئي ۽ هر هڪ
چونڪ کي سينگارڻ وڃو. سڀ ڪنهن جي منهن تي آندڙ چانيل هرو وڃا اسي
وڃا ۽ گهرن، دڪانن، بازارين کي سجايو ويو.

جڏهن ڀڳوان گهر پنهنجي ويو ناري نر ڏسي خوش ٿيو
سڀني برهمڻن کي وسشت گهرايو ڏينهن اڄوڪو شپ مڻايو.

ڀڳوان جڏهن پنهنجي گهر ويو ٿڌن سڀ پرش ۽ نارڀرن خوشيءَ مان
جهومڻ لڳا. گرو وسشت سڀني برهمڻن کي گهرائي چيو ته اڄوڪو ڏينهن شپ
ڏينهن ڪري مڻايو.

ديو سڀيئي پڻ اڄ انشاسن رامچندر اچي وهي سنگاسن!
مني وسشت جا وڃن سندر سڀن برهمڻن جي ويا اندر

اڄ سڀ ديوتا مڻائي رامچندر کي سنگاسن تي وهاريو. سڀني برهمڻن کي
وسشت جا اهي وڃن ڏاڍا وڻيا ۽ اهڙو انتظام ڪيو وار جئين انهيءَ ڏينهن رام
سنگاسن تي واهي!

گهڻن برهمڻن جو اهوئي رايو اڄ ئي ٿلڪ ڏيو دير نه لايو.
پڻ سکڏائي ملڪ سڄي ڪنهن ڪارڻ پلا دير ڪجي؟

سڀني برهمڻن جو اهوئي رايو هو ته رام جو راڄ ٿلڪ اڄ ئي ڪجي جو
سڄي سنسار لاءِ سکڏاڻڪ ثابت ٿيندو. دير ڪرڻ جو ضرور ئي ڪهڙو آهي؟

مڻ چيو وزير کي رت گهوڙا ڪريو تيار
سندر سجايو پالڪيون هائين پايو هار.

مئي ٻڌو وڏي روبر کي آڻيا ڪيئي ڪيئي روت ۽ گهوڙا تيار ڪرايا،
ٻالڪيون سينگارايون ۽ هالن کي به ڳڻي ۽ هر هار پاتا.

جتي ٿئي مڪا دوت پڻ رست منگل ڪري گڏ
ادب آدرسان وسشت چوڻ ڇهيا اچي ڏيئي سڏ.

جهڙا آهن ٿيڙا آهن دوت موڪلا ويا ۽ سڀ منگل چوڻ شروع ڪندڙ ڪنهن
واڻن ۽ ٻڙه پڳڙن مٿي وسشت اڳيان پوڻام ڪيو.

سڀن سيرا جي ڪم لڳايو سگريو انگڊ مٿي سنان ڪرايو
پيرت گهرائي رام گهر مان جڻا اُتاري شپ هڻن سان

پڳڙن ٻڙه سڀني کي سيرا جي ڪم لڳايو ۽ آڻيا ڪيئي ڪم ڪرائو ۽ انگڊ
کي سنان ڪرايو. پوءِ، چوڻ ٻڙه ۽ ٿيڙهڪي گهرائي، پڳڙن پهنجي هڻن
سان جڻا لائي.

ڪٿيون جڻائون پهنجن پڳڙن گر آڻيا پائي ڪيو سنان
ٻهري پوڻش ڏيئو سڄي ڪروڙين ڪامڊيو ڪيا لهجي.

رام ٻڙه پهنجن جڻائون به ڪائي ۽ گروءَ جي آڻيا وٺي سنان ڪيو. سڄي
ڏيئي ۽ ڪي ٻهڙون سان اهڙو نه سينگارايو چو ڪروڙين ڪامڊيو به اها ٿي
هڙند لهجي ٿي.

سڀن هڻن سان جانڪي ڪوت سنان ڪراءِ
پوڻش اکر ڪپڙا مندر پاڻي اکر بڻاءِ.

پني سس جانڪي مانا کي ٿاڙي لوڏ ٿاڏ سان سنان ڪرايو، اکر پوڻش
۽ مندر ڪپڙا پهرائي خوب سند ٿاڙو!

سڀي ملي سان سسڻ سين چوڻ ڌوڻا هٿ ساڻ سندن
ڏني آيس ۽ پڇي ڪشٽا سڃاڳر بڻيو رهي ٽنڊجو سدا.

جانڪي سڀي سس سان ملي ۽ سندن چوڻ ڌوڻا. سس به ڪمندا بڻجي
۽ آيس ڏني نه مل ٽنڊجو سڃاڳر نوسان بڻيو رهي.

سڀ مائائون چوڻ ڏسن آئند ڳوڙها نيٺن روڪن
سونن ٽالين بر آرتي اُٿارن گهڙي ۽ گهڙي ۽ پوپ ڏيهه نيارن.

سڀ مائائون هر هر پڳوان جي چوڻن کي ڏسن ٿيون ۽ آئند جي ڳوڙهن کي
اکين بر هي روڪي ٿيون ڇڏن. پوءِ سونن ٽالين بر آرتي ٺاهي ڪٽي آيون ۽ گهڙي
گهڙي ڳوڙهن جي سر ڏي ڏسن ٿيون.

هر ڏيهه ويچارن گهڙي ۽ گهڙي ۽ ماريو ڪيئن هوند ورائوڻ لڙي!
پٽ اسان جا اڃا به ٻار ڏيئتن پل آ مڃا اڀار.

دل بر ويچار ٿيون ڪن نه ڪن ڪيئن هئوڙي بلوان وائوڻ کي ماريو هوندو.
اسان جا پٽ نه اڃا ٻار آهن، سندن وڃڻ مان ڪير پيو ڏهي ۽ هوڏائين ڏيس
مڃا بلوان هئا.

ويشڻ سگريو ۽ نل نيل جامونٽ انگڊ شپ شيل
هنومان سڀ باندروير ڌريا منوهر منش شريو!

ويشڻ، سگريو، نل ۽ نيل، جامونٽ، انگڊ ۽ هنومان ۽ ٻين ويرو باندرون
منش شريو ڌارن ڪيو ۽ سندو ني لڳا.

ڀوت سنيهه ۽ شيل ۽ نير سڀئي سارهاڻن اُٿر پريتر
پرواسين جي ڏسي پڻ نيتي سڀئي واکاڻن پوپ پڊ پريتي!

سڀ ڀوت جي سنيهه، شيل، نير ۽ نير چوڻن بر سندس نونر کي سارهاڻن

۱۱. ارواس جي ڀڙا ۽ ڪي ٻيا ڪاٺي ۽ ٻيا ڇو هڪ ڇو ڀڙا ۽ اٺل وٽاس آهي.

سڀن سڪن کي رام سڏائي چيو مليءُ پڌر ڇڏيو سمجھائي
ڪرو وشت گل بوجيه اسان جا ملدن ڪري پاڻي ديت مٺا .

ٻڌڻ ۽ ڏسڻ جي ڪري ڪنهن جي ڪا به ڳالهه ڪونه ٿي سگهي ٿي. ڇو ته ڪنهن جي ڪا به ڳالهه ڪونه ٿي سگهي ٿي. ڇو ته ڪنهن جي ڪا به ڳالهه ڪونه ٿي سگهي ٿي.

هٽر سڀئي هيا ٻڌ پيا
هون هٽ ڪارڻ اڙي ديهي
ڀڄڻ وڃن ٿي
ڀڄڻ وڃن ٿي

ڀڳوان وسنت مسيءَ کي ڀڄو ته اِي سوامي هِي سڀ مڙهجا ٻيڙا مٿر آهن
جِي اڌ جِي سڀ ۾ مڙهجا ٻيڙا هئا. هنن مڙهجي ٻلائيءَ لاءِ ٻه ڀڄو ڇڏون اڻڻ
سڌو. هوانکي ڀڄو ٻيڙا آهن. اهي لڻا ڀڳوان جِي مڪ مان ٻڏي هُو سڀ
اِي ٻيڙا ڀڄو جِي سڀ ۾ جِي لڻڪنن لِي ماڻا لڻن.

ڪوشاڻيا جي جي ڇڙن ڪمل ٿيڻ کان ناپسوسيس
دل هن ڪٿي آسيس تنهن پيارا جيئڻين جڳد ٻش!

ذو القعدة

سگرا : ابن الدون سمعی بوء کوشلما مانا کی معنی کہو جہن دل گھری
 اشرار د لای : میں چھوڑ دوں مہلکی اڑا بیارا آعدو جتوڑ وارم بیارو املہ

سون کاش وچتو سٺواري سڀن وکيا پنهنجي اڳيان دلاري
دروح باز آوا ٺاهي نڌان سڀن کنيا شيب سڀن کاڻ :

۱- من استمروا - وئی حاجتیش وچتر کوفی سیمکای دون لی رکی بهی الغار
۲- و ۳- حقیر لوج ؟ دستوا نشی مسوون نه هوقن وار همان لنگهی گنه حدس
۴- و ۵- زبونه

منهنجي جيون جي آڌار جي اچڻ ۾ باقي هڪ ڏينهن اچي رهيو آهي ۽
اڃا تائين پگوان نه ٻڌاريو آهي! مان سمجهان ٿو ته پگوان هن داس کي اڃا سمجهي
پلائي ڇڏيو آهي!

من منهنجي آگهڻو ڀروسو ملندو راءِ، شڪن آخامو
گذريو وقت ۽ رهيا پريان آدم نه جڳه ڪر منهنجي سمان!

منهنجي اندر کي وڙواس آهي ته پگوان ضرور ملندو ۽ جلد ملندو. ڇو جو
سگن ڏاڍا خاص آهن. ڇڙڏهن ورهيه پورا ٿيڻ تي جي پگوان نه آيو ته پوءِ جڳه
نه مان هن سنسار ۾ هڪ ناڪام جيو آهيان!

رام ورهه ساگر اندر ڀرت ٻڏي رهيو هائڻ
برهم روپ ڌري هنومان ويو ڪرڻ ڀرت کي ڄاڻ!

هاڻي ڀرت، رام جي ويڳهه ساگر ۾ ٻڏي رهيو هو. جدائي سٺ کان باهر
هئي. ايتري ۾ هنومان، هڪ برهمڻ جي روپ ۾ ڀرت جي اڳيان اچي بيٺو.
ڀرت لاءِ هنومان هڪ جهاز هو ڇو کيس سمند مان اڇاڻڻ آيو هو.

ڪش آسن وينل ڏٺو جڏا مڪت بل هيڻ
رام رام رهيوپت جڳه جل اکين ڀروپڻ!

هنومان ڀرت جي کي ڪش آسن تي وينل ڏٺو. سندس مٿي تي جتان
ڇو مڪت شدي رهيو هو ۽ سر ٻر ٻڪل اڀل ڇوس. رام رام ٻڏي چيو تڏهن
سندس اکين مان جل جي ندي وهي وهي هئي.

ڏسي ڀرت هنو خوش ٿيو سست بدن اک جل ڀريو
سگهي نه ماڻي هن خوشي چيا وڃن هنومان ڏسي.

ڀرت کي ڏسي هنومان خوش ٿيو ۽ اکين ۾ ٻاغي اچي ويس ۽ م-رشي ۽ ۾

من ٿوري جي ويس.

سڀئي جڏهن پيا سرڳه سارھائڻ ويد ڀرائڻ تنھين ڪٿي ڳائڻ
ٻوڙ اوتھ مون انھن سڀن کان پيد ڄاڻي ڪوھڪ لڪن مان

سڀئي ويد ۽ ديوتا سرڳھ کي سارھائيندا آھن ۽ عام ماڻھو بہ ان جي مڃتا
ڪندا آھن. پر مونکي ارڙيا سڀي سرڳھن کان وڌيڪ پوءِ آھي. اھو ڇو؟
بائڻا ڇو ڄمڻ ٿو، جنھن جي ڄڙي پياري ليدڻي آھي. اڃا تہ نرون کي آھي!

پوءِ نهايت اوتھ ڀرواسي جنم ڌام ۽ پٺ ڪر راشي
خوش ٿيا باندو ٻڌي پوپ راڻي ڏني اوتھ جا رام راکاڻي!

شهر جا ماڻھو ۽ بي ھرڪ شيءِ بہ مونکي پياري آھي! هي ڄمڻ ٿو
آھي جا سڀئي سکن ٿي واري آھي. اھو ٻڌي سڀ باندو وار ڇوڻ لڳا تہ ڏي
آھي ارڙيا، جنھن جي مڃتا ڪري رام پنھنجي مک مان ڳائي ٿو.

ايندو ڏٺو پرڃا سڄي ڪرپا سنڌ ڀڳوان
شهر نڪت آيو جڏهن لاڻو ڏيڻ ومان.

ڀڳوان ڪرپا جي ساڳو، پريان ومان مان پرم ۽ ڪرو ۽ پرڃا کي ايندو ڏار
۽ ومان بہ شهر جي وچھو اچي پيو ٿو ڏهن کيس ھٿ لالو وارو.

پرڃا سان آيا پيا سڀ لوڪ ڊپل سرير ڪيا جن ويو
واھڻو وسشت هن نايڪ ڏون ڌريا ڏن ٻاڻ امالڪ.

پرم سان سموري خلق ٿڌ هئي، جن جا سر ٻوڙ وار ۽ واري ٻوڙ ڏاڍا ڏاڍا
اي ويا هئا. وسشت مني ۽ واهڻو ۽ پڻ سڀي پنھنجا ڏنھن ٻاڻ ڌريءَ تي
نئي رکيا ۽ ادب کان بي ھٿوار رام ٿي وڌا.

رام ٻوڙي ڪرچن چھيا سيم لڇڻ پٺ سان ھيا
ڪٿل پچي پوءِ شري منراء ٿو چرڻ رج ڪٿل سماء.

منهنجي جيون جي آڌار جي اچڻ ۾ باقي هڪ ڏينهن اچي رهيو آهي پر
اڃا تائين پگوان نه ٻڌاريو آهي! مان سمجهان ٿو ته پگوان هن داس کي ائين سمجهي
پلائي ڇڏيو آهي!

من منهنجي آگهڻو ڀروسو ملندو راءِ، شڪن آ خاصو
گذريو وقت ۽ رهيا پوان اڌم نه جڳه ڪو منهنجي سمان!

منهنجي اندر کي وشواس آهي ته پگوان ضرور ملندو ۽ جلد ملندو. جو جو
سگن ڏاڍا خاصا آهن. چوڏهن ورهيه پورا ٿيڻ لڳي جي پگوان نه آيو ته پوءِ چئبو
ته مان هن سندس ۾ هڪ ناڪام جيو آهيان!

رام ورهه ساگر اندر ڀرت ٻڏي رهيو هئا

برهم روپ ڌري هنومان ويو ڪرڻ ڀرت کي ڄاڻ!

هاڻي ڀرت، رام جي ويڙهه ساگر ۾ ٻڏي رهيو هو. جدائي سبب کان ٻاهر
هئي. ايتري ۾ هنومان، هڪ برهمڻ جي روپ ۾ ڀرت جي اڳيان اچي بيٺو.
ڀرت لاءِ هنومان هڪ جهاز هو جو کيس سمند مان اڇاڻڻ آيو هو.

ڪش آسن وينل ڏٺو جڻا مڪت ٻل هيٺ

رام رام رهوپت جڳي جل اڪين پرويٽ!

هنومان ڀرت جي ڪش آسن ٿي وينل ڏٺو. سندس مٿي تي جتانن
جر مڪت شريني رهيو هو ۽ سر ٻر بلڪل ٻيل ڏس. رام رام ٻڌي ڇوڪرن-ن ۽
سندس اکين مان جل جي ندي وهي وهي هئي.

ڏسي ڀرت هنڻ خوش ٿيو سست بدن اک ڄل ڀريو

سگهي نه مائي من خوشي چيا وڃن هنومان ڏسي.

ڀرت کي ڏسي هنومان خوش ٿيو ۽ اکين ۾ پاڻي اچي ويس ۽ مٿس ۽ مٿس ۽

من ڦولجي ويس.

رهيو اچڻ ۾ ڏينهن هڪ رام لء آٿر لوڪ
نر ناريون سڀ سوچ وس سگهن سڀي نه ويوڪ.

پکران هي بهاس جو مدو باقي هڪ ڏينهن اچي رهيو ۽ مائڻر سندس
دوش ڪرڻ لاء ڏاڍا اٿالا هئا. تو کوري نارون سوچ ۾ هئا ته شل پکران ڏري
وٽس ئي اچي ٻڌارهي. سندس وچڙو ڇاري نه پيا سگهن.

ٿيڻ لڳا سڀ سگن شپ هن ڀوسن ڀڻ جن
نگر ٻيڪي چڙهيرو سڪ ٻڌندي رام اچڻ!

سڀ شپ سگن ليڻ لڳا ٿيڻ ڪري ماڻهن جي من کي آند هو ۽ چڙاري
سڪ ٿيڻي وار. ٽنهيون چڻ کلي لکيون. چڻ نه اچي سگهن پکران جي ٻڌارهي
هي سوچنا ڏيئي رهيا هئا.

ڪوشاڻا جان سڀ ماڻهن ڏسن، اچي جو جو
رام آيو سڀ پيا سان چوڻ چاهي چڻ ڪو!

ڪرڻا سمجھ سڀ ماڻهن نه ايتري اميد وٺي ويهون هون جو چڻ نه
اڀرڻ مان ڪر چئي رهيو آهي ته شري رامچندر، سينا ۽ ٻيا سميت اهوڏا ۾
ٻڌارو آهي!

اک ڀرت ساڄي ٿري شپ سگن اڏيڻ
من خوشي آڻي گهڻي جن سوچن پيا پاڻ.

ڀرت ۽ ٻاراج جي به ساڄي اک ٽوڙ لڳي ۽ سندس من آند سان ڀرجي
وار. من به سوچين پيا ته ڇو رام آيا!

هڪ ڏينهن باقي عمر آڏار سمجهي، من دڪ ٿيو اڀار
سبب ڪهڙي اڃا ناڪ نه آيو نيچ ڄاڻي آ داس ڀلايو!

شري گيشاڀ نمڌ

گوسوامي تلسيداس

ڪرت

رامايڻ

اُتر ڪانڊ

جنهن ڪرپا مَن شڌ ٿئي دڻيٽ ڀاو مَن ٺاهڻ
ڄڻي نڻ سگهجي جو سڪ ملي مڱگو جيئڻ ڳـڙ ڪاء

جنهن ڀڳوان جي ڪرپا سان منس جو هردو ڀولو ٿيندو آهي ۽ ٻيائيءَ جا
خيال هٽي ويندا آهن ۽ جنهنجي ڀڄڻ ڪرڻ سان بيان ڪرڻ کان اڃر سڪ ملندو
آهي تنهنجي مهما ڪري ٿئي سگهجي. جيئن گنگو ماڻهو ڳڙ جو سواد ورنن ڪري
نٿو سگهي.

وشو روپ رنديان جانڪي جنهن چرنن برهمانڊ
چوان سرل پاشا سندر تلسي اُتر ڪانڊ

جڳت مانا جانڪيءَ جي چرنن ڪملن ۾ ان مان سر ٿو ٺاهيان ۽ هتي سرل
پاشا ۾ اُتر ڪانڊ ڀيت ٿو ڪريان. تلسيداس چوي ٿو ته شل هن اُتر ڪانڊ جي
پاشا سڀ ڪنهنڪي سندر ڏسڻ ۾ اچي.

ڇڏيو وڌي لڳاءُ ڪريانسڌان سڃاڻ سڀي پستي
 ويجهو ڪري وڃاءُ پڇي ڪڍل نشاد ڪڍي وينتي!
 ڏسي چن ڪهل ٿياسپ ڪڍل شو برهما جن پوچن
 سڌار پورن ڪار رام نماز شل قائم هجن.

پڳڙاڻ نشاد کي هردي سان لڳائي ڪڍل پڇو. نشاد ڇو نه نوحان جي
 ڀرل ڏسڻ سان ئي سڀ ڪڍل آهن. شل نه پڇو نالو دل ۾ سدائين جهپڙو رهان.
 لوڪي لڪار ڪريان او.

سڀ پرڪار نيچ نشاد تنهن پوت سر هردي لائي
 مت مند تلسيداس سو موهر وس وسرائي
 اهي چرتر پوتر ورام پڌ پريت رهي من سدا
 ڪار سني وگيان ملي سرست گڏائڻ سدا

لڳ نشاد کي پڳڙاڻ هر هردي لڳائي ٿو جيئن پوس کي لڳائيندو آهي.
 تلسيداس چوي ٿو ته مڙڪ انسان اهڙي پڳڙاڻ کي وساري ٿو ڇڏي. سڀ ڏيان
 ۽ وگيان ٿا پڌ پڳڙاڻ جي مڙما ٿاڻن ٿا.

بڌ وڃي رهيفات جا چرتر ٻڌي ڇٽ لاءِ
 وڃي وگيان ٻڌي ٿا ساڻ ڪري رهراءِ.

ومان سڌوئي اُنهي هنڌ آيو ڏنڊڪ بن جٽ اُتي سهايو
اگست مٺي ۽ رشي ٻڌوان ويو رار هڪ هڪ اسٿان .

ومان پوءِ جلدي ڏنڊڪ ان ۾ آيو جتي سونهن پئي وسي. اگست مٺي ۽ رشي
رشي جي اسٿان تي رار وڃي سڀني سان پُراڻا ۽ مڪا مڪار ڪيو .

رشي ۾ مٺين کان وٺي آيس چترڪوٽ آيو جڳديش
رشي ۾ مٺين سنڌوش ڪرائي ومان هليو اُترڪنڊ سڌائي

اُتان رشي ۾ مٺين کان آيس وٺي پوءِ وري چترڪوٽ آيا ۽ رشي ۾ مٺين کي
آلت ڏنائون . پوءِ اُتر جي ڪنڊ تي ومان اُڏالو .

رار وري اچي جانڪي ڏيکاري ڪل مل هرڻي جمن پياري
وري ڏيکاري مائو گنگا رار چيو ”ڪر وندن سيم“

اُتان ئي وري جمناندي ڏيکاري جانڪيءَ کي پيو نه هيءَ ندي سڀ
پاپ ناس ڪندڙ آهي . پوءِ وري شري گنگاندي تي آيا . رار سيم کي پيو نه
گنگا جيءَ کي وندا ڪر .

وري آيا اُتان تيرت پرياک ڏسڻ سان جنهنجي گُلن ٿا پاهڻ
وري ڏيکاري اُتر تروپي سرڳ جي ڏاکڻ ۽ ڏک هرڻي .

پوءِ وري پرياک ۾ آيا جنهن جي درشن ڪرڻ سان پاڻ ڪل لاءِ جتي
سرڳ جي ڏاکڻ تروپي لهي ٿي .

ڏني آيس سيم کي گنگا سهاڻي رهي شل لهنجو اپنڪا
اهو ٻڌي جلد آيو نشاد لنگهيا ندي هئا جنهن ۾ رساد

ارسن ٿي گنگا مانا سينا کي آشرواد ڏنو . شل لهنجو سهاڻو لاک
ڪڏهن به نه مٽي ! نشاد اهر ٻڌي ۽ پراڻو اُتر ٿي ڏوڙي آيو .

چڏيو ردي لڳاء ڪوپانڌان سڄان سيم پٽي
ويجهو ڪري وڃاء پڇي ڪش لاشاد ڪڙي وينتي
ڏسي چرن ڪهل ٿياسپ ڪش شو برهما جن پوڄن
سڪڌار پورن ڪام رام نامر شل قائم هجن.

پڳران لاشاد ڪي هردي سان لڳائي ڪش پڇو. لاشاد چو لـ لوهان جي
چرن ڏسڻ سان ئي س ڪش آهن. شل ليهڇو ٿاڙ دل ۾ سدائين جهڙو رهان.
لوهي لڪار ڪرڻان آه.

سڀ پرڪار نيچ لاشاد ٿلهن ڀرت سمر هردي لائي
مت مند لاسيداس سو موهر وس وسراڻي
اهي چوڙو پوٽر رام پند پريت رهي من سدا
ڪام سني وگيان ملي سو ست گبانن هدا

لڳ لاشاد ڪي پڳران هر هر هردي لڳائي لوهي پرم ڪي لڳائيندو آهي.
لسيداس چڙي لوهي موهر لاشاد پڳران ڪي وساري لوهي چڙي. سڀ گيان
۽ وگيان ڏاندڙ پڳران هي مڃا ٿاڻ ٿا.

بڌ وڃي رهيفات جا چوڙو پڌي چت لاء
وڃي وگيان نيڪي آي ساڻ ڪرڻا وڃراء.

وڻيشڻ اهي وستر پوشت هيٺ ڪيرائي ٿو. باندرو ۽ رڇ اهي ڪنن ٿا ۽ واک
۾ وجهي وري پٺ تي ڦٽا ٿا ڪن. رام، سينا ۽ لڳمڻ اهو ڏسي مشڪن ٿا، ڇو
تہ ڀڳوان ڪيلاري وارو ڪيل ٿو ڪري!

رڇ باندرو وستر زيور پائي هلي آيا جڏهن رام سڌائسي
انڪ ڪسر جا باندرو ڏسي رام سڀيڻ ٿئي گهڻي خوشي

باندرو ۽ رڇ اهي زيور ۽ ڪپڙا پائي رام وٽ آيا. رام ۽ سينا باندرون جا
گهڙا ڪسر ڏسي ڏاڍا خوش ٿيا.

رڇ باندرو ٻي فوج سڀ رڌي رکي روپ رام
من خوشي ڌاري گهڻي ويا ڪندا پڙڻام!

رڇ باندرو گهڻي خوشي منائيندا ۽ هر ديه ۾ رام جي منڙي مڙوڻ ڌاري
پڙڻام ڪندا روانا ٿي ويا.

جامونٽ سگريو نل انگڊ ۽ هنومنٽ
ساڻ وڻيشڻ ۽ پيا باندرو شير ٻلونٽ.

جامونٽ، سگريو، نل، انگڊ، هنومان، وڻيشڻ ۽ ٻيا ٻليون باندرو،

ڇڻي نه سگهن ڪجهه پريم وس اکين ۾ آڻي جل
دل رکي مڙوڻ رام جي ڌيان ڪرڻ هڪ ڀل.

پريم جي وس ٿي پيا ۽ ڪڇي نه پيا سگهن. سڀني جي اکين ۾ پريم جا
آنسو هئا. دل ۾ سندن رام ٿي وسڻ.

انشيه پريم ڏسي ڀڳوان سڀني کي چاڙهيو منجهه ومان
سڀني برهمڻن اڳيان سر نايو اتر طرف ومان هلايو.

سڀني جي اندر ۾ تمام گهڻو سنيه ڏسي ڀڳوان سڀني کي ڪلي ومان ۾

وہاڑا سہی بڑے اوجھٹ کی پرنام کیو ۽ رمان آتو دشا ڈی اڈاٹو۔

اڈیو رمان کو لاهل ٹی سپین موکلايو "جیم رام" چہسی
اڈی موہو سفاکسن اوچچی رام سیبہ ہلی وینا انہی ۽ ٹی۔

رمان اڈاٹو نہ سہی کی عیب روٹا اچی وادو۔ بڑے سہی حہ رام جسی
چو کٹا۔ نام اونچی سفاکسن ٹی رام ۽ سینا اوچمان لیا۔

رام سونہی گڈ سیبہ اڈین کنوٹ کڈی جبل سہیرو جیتن
ہلی رمان تکو چہڑو کٹر کدل رسائن دیو مڈیرو۔

رام ۽ سینا اڈین لا سواہن جٹین اچلی سہیرو جبل ہر چمکات کڈی
اچی بڑے رمان تکو ہاٹ لکرو ۽ مٹان آکاش مان دہرائن کلن جی ورکا کٹی۔

سیٹل سکند مند ہوا ہلی سہنہ ندیون ۽ تلاء سہی
سگن سہی چڑ طرف ٹین نیپ نرمل ڈسی ہن پرسن!

سکندس، لڈی ۽ مڑی ہیر لکری وھی آھی۔ لڈین ۽ تلاقن جو جل نرمل
لی بڑے۔ سب شب سگن لیا ۽ چڑ طرف آند چائےچی ورا۔

پل شی ۽ سندر ڈسو آغا قاپدو شو سک نام
سینا اچٹ سان گڈ پریو کیو شہیو پرنام۔

بکران سہی کی چور نہ ہی بل آغا اچی جتی شڑ جی استاہا کٹی وہی
ہٹی۔ بکران بڑے سنا ۽ لہٹ سہی پرنام کیو۔

جتی جتی شری رام بن کیو واس وسرام
سپ ڈیکار یا جانکی ۽ کٹی سپین جا نان ۽

نہ آھی ہند جتی رام وھی ہوا آرام ورتو ہر انہن سہی حہ
نہی بکران سینا کی ہڈاٹو لکرو۔

رأى في ذلك وقتاً كثيراً في ذلك الوقت.

ن ذریعہ ایڈیٹا ، مونیٹا .

ہمالہ ذہنی، مریکی، تھری و جلیب والگر لی گلری !

نېل خوبر ء ٽاپس ويس چيبي سڌالين مون
جيان پڇي ٿين ادم ڪري پڇان نه ٿي رنج مون

۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰

راج وڃي ڪر ڪلپ ۽ ڪ
سنت رهن صبح سنجھ !

۱۰۰ کلب نالین لون راج کدرو ره. ۱۰۱ مدهدجو - مورت کدرو ره. ۱۰۲ مدهدجو نام اچم جتی صبح سادجوی سبب ره. ۱۰۳

جڏهن ويڙهه وري گهر آيو ڪيترن مٿين سان ومان پرايو
 بيهڪ ومان اچي پيٽ ڪيو ڀرڻو ڪليو ۽ الدين چيو:

وېشېا جځمې : نور آبر لږ دغه ښووک ومان پر سندو : قمعي وستر : اړو شپ
پوالي پر وړ : اتمان بېست کيائس . ادر لسي پکوان کلو : جهانين ل :

چۇرچى ۋە مانى اي پائە ۋېيشى ۋە ساء گىگىن مان ۋىستىر پۇش
ۋىچى اكاىس شىن اىلدىن كىيى ۋىستىر پۇش چىن مېنىن پىيى.

رام چند نہ ای ہا، انتہی فی ومان پر چڑھتی آکاش پر روح ہے اہنی دستر
 ۴ اوشن وچي مٿان ڈولي ہے وساء۔ وبسٺا آکيا پائي ائين کٺو ۽ ٻٻل نہ آکاش
 مان کٺوٺ ۽ زارون هي برسام لي بيٺي۔

جیجکی جنهن ڀاڙو آهو کڻي   بالدر کڻي وري پٽ هڻي
رام حیدر کان لڇڻ سميت   هڻا کي لاري ڪريا نڪيت !

برهم روپ کي ويد انڪول لکي اڳن سيم رام ڏني
جيئن کير سمند لڇمي سونپي بن گهمند ڀڳوان وشنو ڏني
تئين سيم، کبي پاسي پييم، براجي دلڪش چپ پلي
نن نيل ڪمل ۽ سون ومل ويجهو ڪلي ڪلي .

برهم جو روپ ڌارن ڪري اڳي سينا مان، رام کي سونپي . جيئن کير
ساگر ۾ وشنو کي لڇمي سونپي وڃي هئي . جنهن مهل سينا رام جي ساڄي پاسي
۽ رام سينا جي کاٻي پاسي ويٺو اڏي ۽ مهل اهڙي نه سويا . هٿس جهڙي ٻيري
ڪول ڪل جي ڪلي ۽ جي سونهن ڪل مهل ٿيندي آهي .

سيم ماما سان گڏ ڀوپو سوپيا امت اپسار
باندر رڇ ڏسي خوش ٿيا . اوت پتي سڪ سار

سينا کي راءِ بندر سان گڏ ڏسي ۽ ان موقعي جي بندر نا ڏسي باندر ڏاڍو
خوش ٿيا ۽ ڄڻ ڄڻ پڪارڻ لڳا .

ڪري وينتي سُر ساد سپ بيهي رهيا ٻڌي هٿ
پرير گهڻي آدر وچان اُست ڪن اڪت !

سڌ ۽ رشي مٺي هٿ جهڙي بيهي رهيا ۽ ڀوءِ پڪارڻ جي آست
ڪرڻ لڳا .

ڄڻ رام سدا سڪ ڌار هڙي رگهنايڪ اوت پت ڏنن پاڻ ڌري
ڀو ناسڪ شينهن روپ آڌر گڻ ساگر نامر ناڪ چتر

اي رام، سڪ ڌار، تنهنجي ڄڻ هجي ٽن ڪن جو ساگر آئين ۽ بلڪل
سياڻو چتر آهين .

سرگ مان تنهن دم ڏسرت آيو نيترو پٽن جي خوشي جل چايو
ڀاءُ سميت پرنام ڪيو رام جهجهي آسپس ملي ڀڳوان .

ٻڌي سيم جي لچمڻ ٻاڻي ڌرم ميان ۽ نيت سڃاڻي
لچمڻ اجهل جل اکين ۾ آندو

سگهيو نه چئي ڪجهه رام کي ماندو!

ايتن تي سڃاڻي ٻاڻي ٻڌي ڌرم، لبت ۽ ڪيان کي سڃاڻي اکين ۾ ٻاڻي
اجي ريو. عز و امجدو کي نه ڪجهه چئي نه سگهيو.

لچمڻ انهي ڌرم ڀرپ رخ ٻاڻي ڪاٺ آئي تنهن آڱ لڳائي
باهه پنيٽ ڏسي وڏو سيم دل نه ڏڏي پڻ سمجهي ڀريو

پڪوان جي مرضي ڏسي لچمڻ ڪالون آئي انهن کي باهه لڳائي. سڃاڻي
وڏي باهه ڏسي ڏئي نه ڪا نه ٻاڻي انهي ٻاڻو سمجهي لڳي.

من وڃن ۽ ڪرم ڪري رام بنا نه چتو ٻئي
تون اگني بخت سڀ جي ڄاڻي ٿي ٿڌي جان چندن هاڻي!

اي اگني، جي مون من، وڃن ۽ ڪرم ڪري رام کانسواءِ اتي ڪنهن جو
نه حال ڏاڍو نه ڪيو آهي نه ٻيو چندن وانگر لڏي ٿي وڃ. تون سڀي جي
نئي ۽ کي ڄاڻي ٿي.

چندن سر آڱ ڀرويش ڪري سمريو من شري رام
جييس ڪوشل ايش مهيش چون رڃ وڌي شو پڪوان
پر تينب سيم ۽ لوڪ ڪلڪ منجهه اگن جليا
ڀرپ چوڻو ڪنهن نه لکيا ڏيو وستريٽ ڏسن پيا.

سڃاڻي مانا پڪوان کي سمري چندن سمان لڏي اگني ۾ ڀري ڪيو. اڀوڏا
تات جي جه ڇڏي، جنهن جي ڀرڻ جي شو پڪوان ڀرجا ڪندو آهي. سڃاڻي مانا
جو پاڇو ۽ لوڪ ڪلڪ نه باهه ڄاڻي ڇڏي پر سڃاڻي اڄل ٻيلي رهي. آڪاش ۾
ڏوٽا ۽ رشي مني ڏسندا رهيا. اهي چوڻو رام جا ڏسندا ۽ اڄل کان باهه ٿي چٽا.

وهاري جتي رام هو اوڏانهن ويا. سڀا من ۾ ڏاڍي خوش هئي ۽ رام جو نالو چيڀندي هلي.

بيد لڪڻ هٿ ڪڍي رکوارا خوشيءَ منجهان وڃن جانجهه نغارا
دٻيٽ باندر گڏ سڀي ڏسن ڀر رکوارا کين منع ڪن!

هٿن ۾ بيد جا لڪڻ ڪڍي رکوارا چوڌاري پهرو ڏئي رهيا هئا. جهانجهه ۽ نغارا پئي وڳا ۽ باندر ۽ دٻيٽ گڏ سڀ سڀا مانا کي پيا ڏسن. پر رکوارا کين پالڪيءَ جي ويجهو اچڻ نٿا ڏين.

رام چيو، ڇيو منهنجو وٺو سڀي الاهي وٺي پنڌ اچو
باندر ڏسن سڀي جنني جان چيو ائين ڀريو ڀريو منجهان!

رام ٻريان سڀا کي ايندو ڏٺو ۽ باندرن جي من ۾ پڻ ڏسي آيا ڪئي نه هائي منهنجو چوڻ مڃي سڀا کي پالڪيءَ مان هيٺ لاهي پنڌ وٺي اچڻ لاءِ بل باندر کيس مانا جي نظر سان ڏسن. ڀريو اهو سڀ ڀريو وس لي چيو.

رام وڃن ڪوڙا چيا دٻيٽيون ٿيون نراس
اڳن پريڪيا چاهيان وٺڻ مون منشا هيءَ خاص!

رامچندر کي ڪوڙا وڃن سڀا جي کي چيا جي ٻڌي دٻيٽيون نراس لي وڌن. رام پوءِ چيو نه منهنجي خواهش آهي نه سڀا جي اڳن پريڪيا وٺان.

پر وڃن سر رکي سڀي من وڃن ۽ ڪرم گت موجب
جس پاڳي جي لچڻ سڏايو آڳ وڏي بنهه جلد بڻايو.

ڀريو جا وڃن سر تي رکي ۽ من، وڃن ۽ ڪرم جي پريڪيا ڏيڻ لاءِ سڀا لچڻ کي چيو نه ڏيا. پالي هڪ وڏي چتا جهڙي باهه ٻاريو ۽ جس جا پاڳي ليو.

ٻڌي سيمه جي لچمڻ ٻاڻي ڌرم گيان ۽ نيت سڃاڻي
لچمڻ اجهل جل اکين ۾ آندو

سگهيو نه چئي ڪجهه رام کي ماندو!

اچمڻ تي سڃاڻي ٻڌي ڌرم، نيت ۽ گمان کي سڃاڻي اکين ۾ ٻاڻي
اهي وارو غر رام چندر کي نه ڪجهه چئي نه سگهيو.

لچمڻ انهي ڌرم ڀرپ رخ ٻاڻي ڪاٺ آڻي تنهن آڱ لڳائي
باهه پنيٽ ڏسي وڏو سيمه دل نه ڏڏي پڻ سمجهي ڀريو

ڀڳوان جي مرضي ڏسي اچمڻ ڪالون آڻي انهن کي بهاهه لڳائي. سڃاڻي
وڏي بهاهه ڏسي لڏي نه ڪار پر ٻاڻي الڪي پيارو سمجهڻ لڳي.

من وڃن ۽ ڪرم ڪري رام بنا نه چتو ٻئي
تون اگني گت سڀ جي ڄاڻي ٿي ڏڏي جان چندن هاڻي!

اي اگني، جي من من، وڃن ۽ ڪرم ڪري رام کانسواءِ ٻئي ڪنهن جو
به خيال ڏاه نه ڪيو آهي نه ٻيءَ چندن والڪو لڏي لي وڃ. تون سڀني جي
گت ۽ کي ڄاڻين ٿي.

چندن سم آڱ پريوش ڪري سمريو من شري رام
جيپس ڪوشل ايش هپيش چرن رڃ وندي شو ڀڳوان
پر تڻب سيمه ۽ لوڪ ڪلنڪ منجهه اگن جليا
ڀرپ چرتر ڪنهن نه لکيا ڏيو وستري ڏسن پيا.

سڃاڻي مانا ڀڳوان کي سمري چندن سامان لڏي اگني ۾ پريوش ڪيو. اڀڙيا
نات هي جيه هتي، جنهن جي چوڻن جي شو ڀڳوان پرڄا ڪندو آهي. سڃاڻي مانا
جو ٻاڻو ۽ لوڪ ڪلنڪ نه بهه جلائي ڇڏيا پر سڃاڻي اڄل بيٺي رهي. آڪاش ۾
ڏهولا ۽ رشي مٿي ڏسندا رهيا. اهي چرتر رام جا ڏسڻ ۽ ڀڳوان کان بهه ٿي چندا.

پوءِ انهيءَ اُتسار ۾ خوشي مٻاڻڻ لاءِ وٺڻ ٻاندرن کي آڳيا ڏني. سڀ اعڙيءَ طرح خوش ٿيا.

پوءِ ڀرپو هنومان گهرايو لنڪا وڃ ڀريو، مڪان فرمايو ڳالهه سموري جانڪيءَ ڪر وڃي ٻڌاءِ کيس خوش خبر.

ڀڳوان پوءِ اڪدم هنومان کي گهرائي فرمايو ته تون جلدي جانڪيءَ ڏي وڃ ۽ وڃي کيس خوش خبري ٻڌاءِ.

هليو هنومان ۽ شهر ۾ آيو دٻيٽ نر نارين پاڻ ملهائيو هنومان پوڄا سڀن ڪئي سڀيڙي ڏيکاري، چرن ڇهي.

هنومان پوءِ لنڪا ۾ آيو. دٻيٽ نر نارين سندس آڇيان ڪئي ۽ پوڄا ڪئي ۽ کيس ساڻ هلي جانڪيءَ ڏيکاري.

هنومان پريان ئي ڌرن سڙلايو دوت رام جو سڀيڙي سڃاڻو ڀاءُ، ٻڌاءِ پرڀ ڪرپانڪيت خوش هو ڀاءُ ۽ سٺا سميت؟

هنومان پريان ئي ڌرتيءَ تي سر نوايو. سڀيڙي رام جي دوت کي اڪدم سڃاڻو ۽ پڇيو ته ڀاءُ، ٻڌاءِ ته شري رامچندر ڀاءُ ۽ سموري سٺا سميت خوش آهي؟

هر پرڪار خوش ڪوشل ڏيش جيتوڻيڪ ڀاءُ دٻيٽ ڏهه سڀيڙي! راج اچل آ ويڻشڻ پاڻو من سڀيڙي خوشي ڪين سڃاڻو.

ماتا، ڀڳوان هر پرڪار خوش آهي، ڀاءُ ۽ سٺا سميت، رام لڙائيءَ ۾ رانڊو ڪي ڀڳو جيتوڻيڪ آهي ۽ راج سندس ڀاءُ ويڻشڻ کي ڏنو آهي. اهو ٻڌي سڃاڻو بيحد خوش ٿي.

خوش آ من اُتسار بدن نيٺن نير وهائي سڀيڙي خوش آ ڀاءُ مونکي ٻڌاءِ وڃن برابر ڪجهه نه پيڻ چا ڏيان ڀاءُ مونکي ٻڌاءِ بن سنديهه پيوڇا گهران ماتا پاڻي ڇڻي راج ٿي چاتم پنهنجن کي خوش ڏسان. جيتي رڻ ڀاءُ سوک سڃن

دل ۾ آسائ ۽ بحد خوشي، سر ۾ آمڱ ۽ اکڻ ۾ جل ڌارا، جانگي جي
چوڙ ۾ اي ٻالڙو، ٻڌاءَ ۾ لوڪي چا چا ڏيان؟ مولاءِ ٽيهين لوڪن ۾ انهن وچين
کان وڌيڪ بوءِ ڪجهه نه آهي، جي ٿو چيا آهن. همدان ورائيو ۾ اي مانا
مون ۾ سڄي سيار جو راج پالو آهي ۽ شري رامچندر ۽ اڻٻڙي کي خوش ڪر
ڏسان مون لاءِ انکان وڌيڪ ڇو چا آهي؟

ڀاءُ جادي ڪر سا تسدير اکين ڏسان هلي رام سڌير
هنڻو هلي جهٽ رام وٽ آيو حال سيبه جو سڄو ٻڌايو

اي ٻاءُ، هائي ۾ اها تجويز ڪر جتن جلد هلي شري رامچندر اکڻ سان
ڏسان ۽ اڻٻڙي لاربان. بوءِ همدان شري رامچندر وٽ موٽي آيو ۽ اچي سموري
مڃي سائس ڪيائين.

مٺي پاڻي جڏهن ٻڌي ڀڳوان انگڊ وپيشڻ سڏيا سڄان
ڪڏهنو سان وڃو اوڏين چنڪ سٽا گڏ آڻيو توهين.

ڀڳوان اچي منا وڃن ٻڌي انگڊ ۽ وپيشڻ کي آڻيا ڪئي ۾ توهين همدان
سان گڏجي وڃو ۽ سٽا کي سان وٺي اچو.

سڀ وڃا ڪري خوشيون گهڻيون
سيوا جتي ڪن سيبه ڏيئي ٿيون

جلد وپيشڻ ٿن سمجهايو اوتري عطر سيبه سنان ڪرايو.

سڀ گڏجي آئي ويا جتي ڏيئي ٿيون سٽا هي سيوا ڪري رهيون هيون
وڻيڻ انهن کي ڪم ڪيو نه جلد مالاچي ۽ کي عطر سان سنان ڪرايو.

اتر پوئڻ ۽ وستر پهايا ٻالڪي سندر سينگاري آيا.
خوش ٿي تنهن ۾ چڙهي سيبه سموري رام چرن من پيڻ.

سم کي سان ڪوئي ۽ اتر پوئڻ ۽ ڪڙا اهرائي ٻالڪي ۾ اتر آئي ان ۾

پتيءَ جو حال ڏسي مندودي ٻڪارون ۽ ورلاپ ڪرڻا لڳي. سندس وار چڙيل هئا ۽ سر ٻر جي ڪا سڌ ڪانه هئس. روئي ۽ ڄاڻي پتي يعني ۽ پتيءَ جي ٻر ٽاپ کي ياد ڪري ٿي.

جڳم ٻر سڌ هئي تنهنجي وڏائي پٽن ڪٽنب جي پٽ ڀڙ پڙتائي رام وٽڪ تو حال اهيئي رهيو نه ڪو هڪ روئي جو ويهي!

تنهنجي وڏائي سنسار ۾ روشن آهي تنهنجي پٽن ۽ ڪٽنبن جو ٻل نه ڪير ورنن ڪري نٿو سگهي. تون رام کان وٺي تنهنجي ڪري ۽ حال نير اليني! ڪو به پٺيان ڪونه رهيو آهي جو تنهنجي ڪري!

وس تنهنجي سڄي ٻر ٿوي نات سڀ دڄيال تو نائن مات! هاڻ ته سر ٿيون ڪائن سر ٻانهون رام وٽڪ پوءِ ڪري ڇو دانهون ڪال وس ٿي تو قدر نه ڄاتو جڳم مالڪ کي منس سڄاتو!

اي نات، سڄي ٻر ٿوي تنهنجي وس ۾ هئي. سڀ دڄيال تو اڳيان سر نوائي بيٺا هئا. ٻر انوس، هاڻ نه انهن سرن ۽ ٻانهن ٿي سر ٿيون نون لامارا ڏين! تون رام کان اي مک ٿي پٽن ۽ ڪال جي وس ٿي تو انڪي مدش ٿي ڄاتو

اي پتي رگهناٽ سمر ڪير ٻيو ڪر پانڌان منين درلپ جا ٻر مگتي تو ڏسي ڀڳوان!

اي پتي، رگهناٽ سمان ٻيو ڪير آهي جو اهڙي ڪر ٻا ڪري. توکي اها ٻر مگتي ملي آهي جا منين کي به مشڪل سان ملي ٿي.

ڏسي دشا پاءُ دڪ ڪيو رام لچڻ ڪسي وري چيو لچڻ ويڙڻ ڪي سمجهايو وري ويڙڻ رام وٽ آيو.

پاءُ جي حالت ڏسي ويڙڻ ڪي دڪ ٿيو. لچڻ ويڙڻ ڪي سمجهايو ۽ آخر رام آڳيا ڪيس نه وڃي پاءُ جي مر لڪ ڪر ٻا ڪري.

ڪريا اڏارسان ويهڻ پڙيو "نسوچ ڇڏي ڪرم ڪريا ڪريو"
 وارو ويهڻ ڪم سڃاڻي وقت ديش جي گت کي ڄاڻي.

اڳيان ٻڌو ويهڻ تي ڇو نه والڙن سان ويو نه رڳو ۽ ان وار کي وساري
 وڃي ۽ انهن ڪري ڪرم ڪري. ويهڻ وار ڇو ڪم اڪن تي رکي ۽ وس
 ۽ ديش جو مثال ڪري والڙن جو موڪل سڏڪار ڪيو.

گڏ هلدوري لاريون سڀي ڏني تڏانجن تنهن
 مهر ولسي سڻ ڳايلدي ڳائي ڇڪتر ٿو جنهن

مخدوريءَ سان گڏ ٿيڻ استعجاب ۽ والڙن کي تڏانجن ڏني. ٻڌو مخدوري
 مهر ڏني واري ۽ وار ما کڻي ٿاڻي لکي.

اهي ويهڻ وري سر ٿاڻو پڙيو وري پاڻ ڏيڻ سڏايو
 اون انگڊ لعل ليل هارومان سڀ آهيو پڻ سڃاڻا ٻڌوان.

ويهڻ ڪريا ڪرم ڪري وري اهي ٻڌوان هي اڳيان سر ٿاڻو. ٻڌوان ٻڌو
 ٻڌوان کي سڏائي ٻڌو ۽ اون ل ل ل انگڊ ۽ هارومان، ساڻا ۽ ٻڌوان آهيو.

وڃو ويهڻ گڏ سڀيئي راج ڏاڪ تيس آڇو شب ڏيئي
 بقا وڃن ڪري ڪين وڃان پاڻ ٻڌوان بڀاري پاڻ ڇوان.

سڀ ويهڻ سان ٿڌي ويو ۽ سندس راج ڏاڪ جو شب ڪار ٿي ڪري
 اهو مان ٻڌوان هي وڃن ڪري ٻڌو ۽ ڪين غلندس. مان پڙهي ٻڌوان بڀاري
 پاڻ ٻڌوان کي ڇوان ٿو.

ڪٽ جوڙي ٿيا سڀ روانا وري آيا سڀ وٽ ڀڳوانا.
 ٻڌوان سڀ ٻاندو ويو ڪرايا ٻڌو وڃن پڻ ڪن ڪرمايا.

هڪ ٻڌو ۽ سر ٿاڻي سڀ روانا ٿيا. ٻڌوان ڪنن آهيو ڏسي. ٻڌوان

پر گهٽ ڪيائين. اهي سڀ ٻار سان ٻار ۽ ڏنڻ ڪٿي وڙهڻ لاءِ آيا هئا.

”ها رام، ها رگھنات“ ”اچو اچي ڏيو جلدي ساٿ“
انهيءَ طرح سڀن ٻل ٿوڙي ڪيو ڪپٽ رانوَ ڏوري.

سڀ ٻانڊر ”ها رام، ها رگھنات ڪري ٻڪارو لڳا. اهڙيءَ طرح ماما
وڃي سڀني جي ال ڪي هيٺو ڪيائين.“

سر ٻانهون ڪٽيا گھڻا دفعا مڱو نه وڃڻ لڻڪيش
هن منڻس سر ڏيوڻا لڳا سهڻ ڪلڻس.

پگوان گھڻيءَ دفعا رانوَ جا سر ۽ ٻانهون ڪاٺيون پر عمر نه مٽو. اعر ڏسي
منڻس ٿوڙي ڏيوڻا ڏاڍا وٻاڪل ٿيا.

ڏن ڪنڊ رانوَ امرت سمايل نات، چئي ٿوڙي ڀاڄي گهايل.
ٻڌي ويڙهڻ وڃن ڪرپال خوش ٿي ٻار ڪنيو ڪوال!

اي پگوان، رانوَ جي دن ڪنڊ پر امرت آهي ٺهڻ ڪري هيٺو گهايل
ٺهڻدي به نظر مري. ويڙهڻ جا اهي وڃن ٻڌي پگوان هڪ ٻيٺڪر ٻار ڪٽ
پر ڪنڊ.

ٿيڻ لڳا گھڻا آپڻي ڪٽا گڏه سڀ لڳا روڻ
روڻ لڳا پڻ پکي ڏک هڻيو آڪاش پر اڀريا ڪيٽي ڪيٽو.

ان مهل چوڌاري آپڻي لڳا ۽ گھڻن پر ڪٽا ۽ گڏه ۽ وڻن پر پکي به
روڻ لڳا. آڪاش پر گھڻا ڪيٽو اڀريا!

ڏهڻي ڏسائون لڳيون جڻ پڙوا بن ٿيو سڄ ڪرڻ
ڏکي منڊوڌري ڏسي ڪنڀاريون

ڏيو مورتن اک آنسون آيون!

ڏهنئي طرف پاڻ جي اڪيليءَ ۾ چڻ جلي رهيا هئا. پڙوا کانسواءِ ئي سروح
گرهيا ڏسي ۾ آيو. مندودريءَ جو هر دٻو ٿو کان ڏکڻ لڳو ۽ خود ڊهرائڻ جي
مردن جي اڪي مان آسوج وهي هليو آيا.

ڪن کي ڏنڻ ٿاڻي پريو هنيا ايڪتيهه ٻاڻ
ويا هليا شترو فوج اندر نانگ ڪارا ڦڻ ساڻ

پڪان ڏنڻ کي ڪن ٿاڻي ٿاڻي اعزو روو سان ايڪتيهه ٻاڻ هيا جراحِي
دشمن جي لشڪر ۾ ڪاري نانگ والگر ٿي ڪڍي ڪهي ويا.

اڳيان مندودري ٻانهون ڌڙسيس رکي هليا ويا جت جڳديش
پرويش ڪيو تن ترڪش اچي

ڪيون خوشيون ڏيون مرن نچي.

۽ وهي رارڻ جا سڀ سر ۽ ٻانهون ڪاڻي، مندودريءَ جي اڪن سامهون
رکيائون. اهي ئي پاڻ وري مڙي اچي پڪان جي اڻڪش ۾ پيا | مندودري
اهي ڏسي حيران ٿي ويئي ۽ کيس ڪوڙو ڏک ٿيو. ڊهرائڻ ۽ ٻانهون ۾ عوشي
چالڪي ويئي.

ڏسي مندودري پتيءَ سر ٻانهون

مورچا ٿي ڪري ڌرن ٻئي ڏانهون

ٻيون ٻڻ نارڊون رلنديون آيون

اُٿاري مندودري لاش سڏايون

مندودري پتيءَ جا سر ۽ ٻانهون ڏسي بهوش ٿي ويئي ۽ ٻت ٿي ڪري
پتيءَ. ٻيون اندرون ۾ ڏاڍو وڌن ڪوڙ لڳيون. سڀئي مندودريءَ کي اُٿاريو
۽ کيس لاش وٺ وٺي آيون.

حال پتي ڏسي ڪري پڪار وار چٽل نه سرير سنڀار

روئي پتي چالڪيءَ پاڻ اُٿي ڪري پتي شان واکاڻ.

رانوڻ ڪٿي وري ڏرن هڻي انگڊ سڌو رام وٽ ويو
اُٿيو سنڀاري رانوڻ نهاري ڪچندو ڀڄڻ خوب رهيو
ٽرڪش ڪڍي ڏنش ٻاڻ وجهي ڏهم ٻيا ٻاڻ وسايو
سڀ ٿيا گهايل باندرو مرجهايل ڏٺيڪ نه خوشيءَ سمايو

انگڊ رانوڻ ڪي ٻيرون کان جهلي ۽ ڦيرائي ڏوليءَ ئي ڦٽو ڪري ۽ لم
هڻي سڌو رام وٽ ويو. رانوڻ ڏاڍو ڪروڌ ڪيو ۽ هڪ وڏي رڙ ڪيائين.
ٽرڪش مان ڏهم ٻيا ٻاڻ ڪڍي ڏنش ئي چاڙهي سڀني اندرون ڪي گهايل ڪيائين.
اهو ڏسي ڏٺيڪن ڪي گهڻي خوشيءَ ٿي.

رگهوڀٽ سڀ لنڪيش جا سر ٻانهون ڪٿي ٻاڻ
وري جهليا سي سڀ ائين ڀاڀي ڀاڙن ڪاڻ.

ٻاڻي، جنهن جي اندر ٻر ٻاڻ ٿي ٻاڻ هوندا آهن، سو جهڻن ٻاڻ ڪرڻ
ڪندي وڌندو آهي تيئن پگوان به جڏهن رانوڻ جا سر ويڏيندو واري، تيئن اهي
به وڌندا ئي رهيا.

رت ڏسي پنهنجو ڪروڌ ڪري شترو پڪڙڻ لاءِ هن ڀسري
سرن مٿان ٻاڻ ائين ڏرن مٿان جيئن مٿان پٺو ڀرن.

سرن ڪٽڻ ڪري جيڪو رت وهي رهيو هو الڪي ڏسي رانوڻ ٻاري
ڪروڌ ڪيو ۽ دشمنن کي پڪڙڻ لاءِ ٻانهون پڪيڙ ٻائين پر انهن کي پڪڙي نه
سگهيو. هن جي سرن تي ٻاڻ ائين ٻيا ڏرن جيئن مٿان پٺو ڀرن.

ترجنا سڄي ڪٿا ٻڌائي رات انهيءَ جا سڀيه وٽ آئي
ٻانهن سرن جو وڌڻ ٻڌو گهڻو سڀيه ڪي سوچ وڌو.

انهيءَ رات جو ئي ترجنا سڀيه وٽ ويئي ۽ کيس -موري وارا ٻڌائين ۽

سڄي ۽ ائين جي وڌي جي. ۽ ٻالو ڪيائين. اهو ٻڌي سڀني کي ٻڌي وئي.
 ڪهاڙو رني ان رات سڀني ياد ڪري گهڙي ۽ گهڙي ۽ ٻيا
 ڇيو سڀني ٻڌ ڏيان ڌري ڇاڻي لڳي پاڻ رانوڻ مري
 پاڻ ڪٿي ڪيئن ڪري آيتا! سندس ردي روسي ٿي سڀني!

انهيءَ رات جو سڀني سوچيندي ۽ روئيندي رهي ۽ وار کي سمريندي
 رهي! ٿرڄا ڇس ۽ اي سڀني، والوڻ لڏهن مولڏو جڏهن ڪس ڇاڻي ۽ ۽ پاڻ
 لڳندو. پر وار کيس ڇاڻي ۽ ۽ پاڻ ڪيئن هئي، جو سڀني سندس هر ڌي ۽ ۽ اراجمان
 آهي!

سڀني سمجهايو گهڻو ڇڏي ٿرڄا هلي گهر وڃي
 وار سڀني ڪري ياد وڌي ٿين سر ياد پيو سڀني!

ٿرڄا ڪٿي ڏندارون ڏلاسا ڏيئي ٿيڪ ٿور هلي وئي. سڀني، وار جي
 سڀا ۽ ڪن کي ياد ڪري وڃي هئي!

سارڻي پڪڙي ڇرن سمجهايو

صبح ٿيندي ڇڙهي رت ٿي آيو
 ٻڌو ٻانڌرن جڏهن رانوڻ آيو خوف سندن من گهڻو سمايو
 جتي ٿئي وڻ جبل اڪوڙي گهڻن شترن جا هڻي سر ٿوڙي

واندار سارڻي رانوڻ کي ڪٿو سمجهايو ۽ ٿيڪ صبح ٿيندي ٿي رت ٿي
 ڇوڙي رانوڻ ميدان ۾ آيو. ٻانڌرن جڏهن رانوڻ جو اچڻ ٻڌو لڏهن ڪن خوت
 ٿيو. ڏوڄان ٿان وڻ پتي ۽ جبل اڪوڙي ڏيئين جا مٿا ٿوڙڻ لڳا.

رانوڻ جڏهن رڃي مايا جيو جنم گهڻا پرگهتايو
 دلڪيت پشاج ۽ پڙت. پاڻ ڏنڻ ڪٿي آيا اودوت.

رانوڻ ميدان ۾ اچڻ شرط مايا پرگهت ڪئي ۽ ڪٿي ٿيئي ڏيئي، ٻڌا

اي اڀا ڳيٺه دشت ڪُٻڙي رش مَن ويري پو پئي نه سڌ
شوا ڳئون جا ڪٽي سرويٽ اُن بدلي تو ملڻا انيڪ

ويشڻ ڇيو نه اي دشت وانو، تنهنجي ٻڌي پرشت ايل آهي ۽ رشن مٿين
سان وٺو رکيو اُٿي. تو جيڪا سر جي پٽ پڳوان شڪر اڳيان ڪئي آهي
تنهن جي بدلي ۾ توکي گهڻي سر مليا آهن.

انهيءَ ڪري سر اڃا بچي ڪال مٿان سر هاڻ نچي!
رام ويري تو گهري سمڍا چئي ائين هنڌين چاليءَ گدا.

انهيءَ ڪارڻ ئي تون بچيو توکهن. هاڻي نه ڪال تنهنجي سر مٿان اچي
رهيو آهي. تون رام سان وٺو رکي سمڍا تو چاهين؟ ائين چوندي ئي ويهڻ
کيس چاليءَ ۾ گدا هڻي ڪڍي.

ڏٺو ٿڪل ويهڻ پاري ڪٽي وڙهڻ جي هنومان تياري.
رت گهوڙا ۽ سارڻي ماري لٽ هڻي ڏينهن تارا ڏيکارڻا.

ويشڻ کي ٿڪل ڏسي هنومان ٻهاڙ ڪٽي آيو ۽ وڙهڻ لاءِ ايار ٿيو. اهو ٻٽو
وانو جي مٿان اڇلائي سندس رت، گهوڙا ۽ سارڻي ماري وڌا ۽ کيس اهڙي
زور سان لٽ هيائين جو ڏينهن جا تارا ڏيکارائينس.

ٻچ پڪڙي آڪاش اُڏاڻو لڙيا اُتي سڄي ڏينهن جوتاڻو
هڪٻئي تي حملو پاري ڪن آڻ نه ڪنهنجي ٻئي مٿين.

وانو، هنومان جي ٻچ کي پڪڙي آڪاش ۾ اڏامي واپس اچي هڪٻئي
سان اُتي سڄو ڏينهن لڙيا ۽ هڪٻئي تي خوب حملو ڪيائون، پر آيا ڪنهن
۾ ڪانه مچي.

رام سنڀاري هنومان دلاري رانوَ کي للڪار ڪئي
ڏرن ڪريو وري اُتي لڙيو ديون جيه شري رام چئي
هنومان بيوسنڪت ڏسي جهٽ پٽ باندر ڪروڙ ڪري هليا
رڻ مٽوالي رانوَ سنڀالي ڀڄ پل سان باندر جهليا.

امر هنومان رانوَ کي للڪار ڪئي ۽ هيٺ ڏرئي ۽ ني آندو. رانوَ
سڀالي آيو ۽ هنومان سان لڙيو. هنومان کي ڏسي باندرن ۾ همٿ آئي ۽ ڪروڙ
ڪروڙ لڳا پر باعد بل سان رانوَ سڀني ڇوڏن تي غالب پيو.

رام للڪار تي ويو سڀ ڊوڙي آيا ميدان
اوچ وڌي ڏسي باندرن رڄي مايا شيطان.

هڏهن رام للڪار ڪئي لڏهن سڀ واپس ڊوڙي ميدان ۾ آيا. رانوَ باندرن
هي وڏي دوح ڏسي مايا ڦٽائي.

گهڻا ڏسي ميدان ڏهيسر وياڪل ٿيا سڀ رڄ ۽ باندر
پوءِ ڀڳا نه ڌاري ڏيو ”بچاءِ بچاءِ“ ڪن ”لڇڻ رگهو ڀرو.“

رڄن ۽ باندرن اڏي مايا جا وڇيل ڪپڙي رانوَ ميدان ۾ ڏٺا ۽ وياڪل ٿي
ادنيٰ لڳا. ٻڙ جا ماريا هائي ”اڃاڻ اڃاڻ“ ۽ ”اي رام، اي لڇڻ“ ڪري
لڪارڻ لڳا.

باندر ڊيو وياڪل ڏسي ڪلي ويٺو ڀڳوان
ٻاڻ ڪئي هڪ ڪن ۾ ماريا رانوَ ڏٺان.

بکراڻ ڏاڍائي ۽ باندرن کي وياڪل ڏسي هڪ ٻان اڇڙو هيرن جرائي
نئي رانوَ هڪ توڙي ۾ ٽاس ٿي ويا.

ڪيرايو ويو، جنهن تي رانوَ کي هيڏو فخر هو. ان وقت رانوَ غار مان ڪر عناون
نه ڏاڍيون ڪيون پر سندس اندر ٻنھ ڪاڇي وارو هو.

رٿ آيو پيو اُن چڙهيو شستر ڀڳل لڇي ٿيل لڙيو
ڪوشش وٺي پڻ سڄي اجائي دشت اڏي جيئن قلعا هوائي.

تو رت گهرائي رانوَ ان تي چڙهيو. سندس هٿيار ڀڳل هئا ۽ دل
ڏاڍي کاڌل هئس. سموري ڪوشش سندس اجائي وائي جيئن دشت مـاـهـو
اجايا هوائي قلعا اڏيندو آهي!

پوءِ رانوَ ڏهه شول هالايا رام رت گهوڙا چار ڪيرايا
گهوڙا اُٿيا ڪري ڪروڙ اڇانڪ دَنش چڙهايا ٻاڻ پيانڪ

پوءِ رانوَ ڏهه شول هالايا جن رام جي رت جي چئن گهوڙن کي ڪيرائي
چڙيو. گهوڙن کي اُٿاري ۽ ڪروڙ ڪري ٻنھجي دَنش تي خطرناڪ ٻاڻ چڙهايا.

رت ڳاڙيندو ڊوڙيو ٻوان تير پياري هڪ هنڌيو ڀڳوان
تير ٽيهه ڀڳوان چڙهايا ٻانھن سهيت سر هيٺ ڪيرايا

رٿ ڳاڙيندو ٻوان رانوَ ڊوڙيو. رام هڪ ٻاڻ دَنش تي چڙهيو. انجي
لڳل سان ٻانھن سڀ ۽ ٽي سر هيٺ پٽ تي اچي ڪريا.

سر ڪٽيا پر ٻيهر ڇهـيا ٻاڻ هڻي رام اُهي چـنـا
ڪٽي سر هڪڙا ڄمن نوان ٿيندو رهيو ائين ڇا ٻيو جوان

سر ڪٽجي جيئن هيٺ ڪريا ٿيڻ وري انهن جي عيوض ٻيا ڇهـا. ڀڳوان
اهي ٻه ڪاٺي چڙيا. اهڙيءَ طرح ڀڳوان هڪڙا سر ڪاٺي نه انهن جي عيوض
ٻيا ٻيا ڇهن!

جيئن وڊجن سر دٿيت جا ٿيڻ ٿيڻ ٿين اپار
وڌي ڪام پوڳتي وشين نت نت نوان هزار

پڻ ڇڻڻ سر: ٻارن کانئس وٺڻ اچي وڌندا ويا. ڇڻڻ وڻڻ
ٻوڙڻ سان ڪاميا وڌندي اچي.

 داداڪار وٺي ديون مڇي ڏنن ڇاڙهيو ٻاڻ ڪاوڙ اچي!
 ٻاڻ ڪٽي مستڪ وڌيو ٽڪر ٽڪر ڪري پري ڦٽو ڪيو.

اها وريڪارڊ ڏسي ديوتائين برهانڪار مڃي ويئي. آخر ڊاڪٽر ٽي ٻارن
چاچي واري جي ٻالن کي هٽائي سندس مڪي ڪاٺي ڇڏيو ۽ کين ٻري ٻري
آڏائي ڇڏيو.

 رانٽ ڏاڍو ڪروڙ ڪري
 وٺي ويٺڻ ڏي سڌي
 ڇڏي شڪت پرڇڻ
 جيلن هٿيو جو ڏنڊ

والهه ڪوٺ ڪري پرچند شڪمي ٻڌي جا مڙي ويٺل ڏي الله
وڃي جهڻ مڙهه جو ٽٽل ڇڏي!

اٺم ڌار شڪتي ڏسي هئائي ويڙهڻ پسان سٺي
شرن آيل ڪي ائين سڀاڻيو پوت پالڪ پاڻ ٻود ڪي پالڻو.

رام انر ڌار شڪعي اهندي ڏسي ۽ ويهڻ کي اڃا ئي خاطر ويهڻ کي پري
ڪري ڇڏيو ۽ اها شڪعي ٻارن-بادن ڪئي. اهڙيءَ طرح پڪران شون ۾ آيل جي
ان وٽي ۽ پوءِ جي هرڌ کي ٻاليو.

ہاں آہو ڪجهہ مورچا چالي ان ڪري ديون ٻڌتي آئي
ڏٺو ويٺڻ ڀرپ دڪ ٿورو گدا ڪئي پٺيان رانوڻ ڊوڙيو.

منگنی لکيا ڪري راجندر کي ڀوري مارجا آئي . اهو ڏسي ديوتاڻن
وڪاڪل اٿي رهيا ، ٻنهي ولي وٽن . ويٺڻ اهو ڏسي ، ڀڳوان جو دڪ سهارن کان
اُهر ڏسي گدا کڻي راتوڻ ڏي ڏوڙار .

ڪيرايو ويو، جنهن تي رانوَ کي هيڏو نڪر هو. ان وقت رانوَ غار مان ڪرڻاڻون
نه ڏاڍيون ڪيون پر سندس اندر پنهنجي ڪاڇي ويو هو.

رت آيو پيو ان چڙهيو شستر پڳل لهجي ٿيل لڙيو
ڪوشش وٺي پڻ سڄي اڃائي دشت اڏي جيئن قلعا هوائي.

رت پيو رت گهراڻي رانوَ ان تي چڙهيو. سندس عيار پڳل هئا ۽ دل
ڏاڍي کاڌل هئس. سموري ڪوشش سندس اڃائي وٺي جيئن دشت مائو
اڃايا هوائي قلعا اڏيندو آهي!

پوءِ رانوَ ڏهه شول هالايا رام رت گهوڙا چار ڪيرايا
گهوڙا اُٿيا ڪري ڪروڙ اڃانڪ ڏنڻ چڙهايا ٻاڙ پيانڪ

پوءِ رانوَ ڏهه شول هالايا جن رام جي رت جي چئن گهوڙن کي ڪيرائي
جڏو. گهوڙن کي اٿاري ۽ ڪروڙ ڪري پنهنجي ڏنڻ تي خطراڪ ٻاڙ چڙهايا.

رت ڳاڙيندو ڊوڙيو بلوان تير پياري هڪ هنيو پڳوان
تير ٿيهه پڳوان چڙهايا ٻانهن سهيت سر هيٺ ڪيرايا

رت ڳاڙيندو بلوان رانوَ ڊوڙيو. رام هڪ ٻاڙ ڏنڻ تي چڙهيو. انجي
لڳن سان ٻانهن سڀ ۽ ٽي سر هيٺ پٽ تي اچي ڪريا.

سر ڪٽيا پر پهرجهيا ٻاڙ هڻي رام اهي چنڊا
ڪٽي سر هڪڙا چمن نوان ٿيندو رهيو ائين چا پيو چوان

سر ڪٽجي جيئن هيٺ ڪريا پڻ وري ائين جي عيوض ٻيا جهيا. پڳوان
اهي به ڪاٽي ڇڏيا. اهڙيءَ طرح پڳوان هڪڙا سر ڪاٽي نه ائين جي عيوض
ٻيا پيا جهن!

جيئن وڊجن سر دٿيڪ جا ٿيئن ٿيئن ٿين اڀار
وڌي ڪام پوڳي وڌين نڪت نڪت نوان هزار

پڪوان ٻوڏ اٿئي پاڻ ڇڏيو ۽ دٻيٽن جا سڀ شستر چلي ويا ۽ دٻيٽ به
ناس ٿي ويا. رانڊو ٻوڏ پٽي شڪتي ڇڏي، پر پڪوان اٽڪي به اڌ پر ٿي
جڙائي ڇڏيو.

ڇڪر ترشول گهڻي ماري پاڻ ڇڏي ڀوپ ڪاٽي ٺواري
نشل ويا سڀ پاڻ ائين دشت منورڪ ٿين جيئن.

رانڊو گهڻي ڇڪر ۽ ترشول ماري پر پڪوان سڀني کي وسو ڪاٽيسدو.
رانڊو جا سڀ پاڻ ائين اڃا ويا جيئن دشت ماڻهوءَ جا سڀ ارا منورڪ نشل
ويٺا آهن.

سارڻيءَ کي سڙ پاڻ ڀڄ ماريا ڪرندي ”جبر رام“ شبد اُچاريا
رام ڪريا ڪري تنهنڪي اُٺاريو

ڪروڙ ڪري رانڊو ڏي ٺهاريو.

رام چندر هڪ سڙ پاڻ سارڻيءَ کي ماري، جهنڊو ٺالو مال هو. هن ڪرندي
”تري رام“ شبد اُچاريو. رام جهٽ ويهي هڪي اُٺاريو. ٻوڏ پڪوان ڪروڙ جي
ٺالو سان رانڊو ڏي ٺهاريو.

ڏنڻ ٽاڻي ڪن تي هنيو بنهه پيانڪ پاڻ
ٺانگ ڪپڻ اُڏندا ويا ڏيندا ٿوڪون ساڻ.

ڏنڻ کي ڪن ٺالين ٽاڻي رام هڪ پاڻ اڇڙو هيون جو ان مان ٺانگ ڪپڻ
سان ٿوڪون ڏيندا اٿڪا.

ماريو پهرين جن رانڊو سارڻي بري حالت ٿي گهوڙن رت جي
جهنڊو ڪريو وئي فوج رساڪل گهڻو ڪر جيئو پر اندر هو ڪاڌل!

انهن ٺانگ ڪپڻ ٺالين ٺهرايائين رانڊو جي رت جي سارڻيءَ کي
وڃي ماريو ۽ رت جي ۽ تري حالت ٿي پر گهوڙن جي ۽ رانڊو جو جهنڊو

تو جيڪي منهنجا پٽ ماريا آهن يا ٻيا اهڙا ڪيا آهن تن جو بدلو اڄ اوسان
ڇڪائيندس! جيڪڏهن تون لڙائيءَ مان گيدي ئي نه پگهين ته اڄ توکي ڪال جي
حوالي ڪندس. ياد رک، راتوڻ سان اڄ ڪم ٿيو ائين!

وڃن برا ٻڌي ڪال وس ڄاڻو تو شڪتيءَ جو پار مون پاتو
سڀ سڄي آ تو پو پيتائي

لاف نه هڻ اڳيان منهنجي اجائي.

راتوڻ جا پوڙا وڃن ٻڌي رام کيس ڪال وس ڄاڻي ڇو نه اي راتوڻ،
نهنجي سموري شڪتيءَ جي مونکي خبر آهي. تون وڏو آهين، اهو به ڄاڻان
تو. مٿي بالي ڪري لاف هڻڻ ڇڏي لڙائي ڪر ته خبر پوئي!

ڪري اجائي پنهنجي وڏائي نيت ٻڌ ڪر مات اصل
سناڻر جنم پرش تي قسم پساندر آءُ ڪٽيل
پاندر گل، آءُ گل ۽ ڦل ڪٽيل رڳو ڦل اُپائڻ
هڪڙا چوڻ پيا چوڻ ۽ ڪن ٿيان ڪري ئي ڏيکائڻ!

اجائي بڪوات ڪري پنهنجي شڪتيءَ کي ناس نه ڪر. مات ڪري
نيت ٻڌ. سناڻر پر تن قسمن جا ماڻهو آهن. هڪڙا رڳو چوندا آهن، ٻيا چوندا نه
آهن ۽ ڪندا به آهن. ٿيان هڻڻ ڪري ئي ڏيکاريندا آهن.

رام وڃن ٻڌي ڪاٺي ڇڏو مونکي سڪارين ڪيائين
وڃر رکڻ هيل ڪين ٻئين هٿاڻ ٻڻي پوريهه بهران

اي ايسوي، راهه جو مونکي ڪيائين سڪارين تو، رام کلي ڇڏو. وڃر رکيا
هيل توکي نه ٻڌ ڪونه ٿيو، ڄاڻي وري منهنجو نوان پوءِ ٻڻڻ تو ڄاڻين. راه
نهنجي باليسي! ڏاڍو دٻو ٿو ڏيڻ!

پريو ڇڏيو هڪ اڳني پاڻ دٻيڪ جليا سڀ لڳندي هٿ

راتوڻ ڇڏي وري پٺتي شڪتي
پاڻ ئي هڪ سان ڪٽي ڇڏي

پڪوان ٻوڙ اٿئي پاڻ ڇڏيو ۽ دلچسپ ڄا سڀ شتر چلي ويا ۽ دلچسپ به
ناس لسي ويا. زالون ٻوڙ پئي شڪي ٻڌي، ٿو پڪوان اٿڪي به اڌ پر لسي
جاني ٻڌو.

ڇڪر ٿوڻول گهڻي ماري پاڻ ڇڏي ڀرپ کاتي ٿوڻول
لٽل ويا سڀ پاڻ ائين دشت مٿوڻ ٿين جيڪن.

زالون گهڻي ڇڪر ۽ ٿوڻول ماري ٿو پڪوان سڀني کي ويو کائيدو.
زالون جا سڀ پاڻ ائين اڃا ويا جيئن دشت ماڻهو جا سڀ اڃا مٿوڻ لٽل
ويٺا آهن.

سارڻيءَ کي سڙ پاڻ ڀڄ ماري ڪرندي ”جيه رام“ شبد اڇاريا
رام ڪوٺا ڪري تنهن کي اڏاريو

ڪروڙ ڪري رانوڻ ٻڌي ٺهاريو.

رام ڇڏو هڪ سڙ پاڻ سارڻيءَ کي ماري، جنهنجو نالو مالل هو. هن ڪرندي
”سري رام“ شبد اڇاريو. رام جهٽ وڃي هن کي اڏاريو. ٻوڙ پڪوان ڪروڙ جي
نلر سان زالون ٻڌي ٺهاريو.

دش ٿاڻي ڪن تي هنيو بسنهر پيانڪ پاڻ
نانڪ کلين اڏندا ويا ڏيندا ٿوڪون ساڻ.

دلش کي ڪن ٿاڻين ٿاڻي رام هڪ پاڻ اڏو هيدون جو ان مان نانڪ ڪيون
سان ٿوڪون ڏيندا اڪتا.

ماريو ٻه رين جن رانوڻ سارڻي بري حالت ٿي گهوڙن رت جي
جهنڊو ڪريو وٺي فوج رسائل گهڻو گرجيو پر اندر هو کاڌل!

انهن نانڪ ڪسپ اٿل ٻه رانڪن ٻه رانڪن زالون جي رت جي سارڻيءَ کي
وڃي ماريو ۽ رت جي ٿو ٻري حالت ٿي پر گهوڙن جي ٻه زالون ڇو جهنڊو

سر، جي ڏڙن کان جدا ٿيل هئا سي جيه جيه بيا چون ۽ ڏڙ وري ميدان ۾
 بيا ڊوڙن. بيا ٻڪي وغيره نه مرن بيا ٻر لڙندڙ ويو لڙائيءَ ۾ مست هئا ۽ جي مٿا
 ٿي نه سر ۾ ٿي ويا. مٿل ڏيئين جو ڪريا ڪرم باندرو بيا ڪن ۽ ائين ڪندي
 خوشي بيا منائن. جيڪي رام جي ٻاڙ سان مرن ٿا سي ڀاڳوان سمجهن، انهن کي نه
 مها آندڻي ملي ٿو.

دل ۾ رانوڻ خيال ڪيو ويا مري سڀ ڏيک
 آءُ اڪيلو باندرو گهڻا رچيان مايا ڪنهن ريت.

رانوڻ ڏٺو ته ڏيئين جو نه خالو ٿي ويو ۽ ٻاڙ اڪيلو رهجي ويو. هرڏانهن
 باندرو اڪيلو هئا. تنهنڪري چڱو ٿيندو نه مايا رچي.

ٽيڙ سندر رت هـوا سمان ڪلي چڙهيو رت تي ڀڳوان.
 سندر چنچل گهوڙا چار اجر امر ۽ ٽيڙ رفتار.

ڀڳوان کي رت تي چڙهيل ڏسي باندرون جو حوصلو وڌيو. رت هوا سمان
 ٽيڙ هلڻ وارو هو. انڀر چار سهڻا ۽ چنچل گهوڙا ٻڌل هئا جي اجر امر هئا ۽ ٽيڙ هلڻ
 وارا هئا.

رت چڙهيل پڻ ڏسي ڀڳوان باندرو بڻيا تيهان ٻاوان
 سڀي نه سگهيو جڏهن ٻاڻن مار ٿڌهن ٿيلائي مايا اپار.

ڀڳوان کي رت تي چڙهيل ڏسي باندرون جو حوصلو گهڻو وڌي ويو. رانوڻ
 جڏهن ٻاڙ سهارِي نه سگهيو تڏهن ڏنگائي ڪري مايا کي ٿيلايائين.

مايا فقط هڪ رام ئي ڄاڻي سڄي سمجهن بيا هن پرماڻهي
 ڏيک سڻا ۾ هر اسٿان پاڻ سميت بيا ڏسن ڀڳوان!

جيڪا مايا رانوڻ ٿيلائي تنهن جي خبر نه رام کي ٿي هئي پر بيا سڄي
 بيا سمجهن. باندرون ڏٺو ته رانوڻ جي سڻا ۾ هر هنڌ رام ۽ لچمڻ بيٺا آهن. هاڻي هو
 ٻاڙ ڪيئن هڻن؟

اها راو لڄڻ ڏسي ٻاندر من ۾ ڊٺا
لڄڻ سميت حيرت ٻيا بيٺا وڙهڻ بنا
سانا ڏسي پنهنجي حيران ڏنش تي تير چڙهايو
ڪن هڪ ۾ مايا هري فوج سڄي ۽ ڏر شايد.

ٺٽه وار ۽ لڄڻ ڏسي ٻاندر واکل آيا ۽ ڪيترا ئي انهن ڏي اٻارڻا لڳا
وڙهڻا ٻڏي ڏٺائون. مڙهي سٺا جيران ڏسي پڪران ڏاش تي لڙ چاڙهي ۽ مايا
دور ڪري وڃي سندن دلين ۾ عروشي آڻي.

ٽڪل سمجهي سڄي فوج کي وڃڻ چيا گنپير
رانوڻ منهنجي ڀٽ ڏسو ڪريو خوشي سڀ ويو.

سڀني ڏي اٻاري پڪران ڪين چيو ته ٻهين هالن اڪل هوندا. هالي مڙهي
۽ رانڻا جي ٻڌ ڏسرا

چئي ائين رڻ اڳتي هلايو برهمڻن اڳيان پوءِ سيس ٺمايو.
ڪروڙ وڏي دل رانوڻ جهوري آيو گجندو ساهون اوري

الح چئي ۽ برهمڻن کي سر لعلائي وند کي رام اڳتي وٺي واره ڪروڙي
رانوڻ به گجندو پڪران ساهون آيو.

ٻڌ جيتيا جي سڀ ئي ايندا سڀ سمان نه منهنجي ٿيندا
نانه رانوڻ جڳه پرست جنهنجو ڏٺو سين بند بڻائون ٽنهن جو!

اي ٺهري، جن حردن کي تو لڙائي ۽ مڙهي آهي تن جي شڪتي مڙهي
برابر آهي. سڀ گڏجي لڙڻ اچن ته به نه ڪٿي سگهين. رانوڻ مڙهي ٺار آهي.
سڀ آهي ڪو به مڙهي مڙهي ڪڍائي ۽ حياتي ڪڍاري رهيا آهن!

و برسي تي اڄ ڇڏيان ٺٽائي ڀڄي نه وٺين جي منهن ڪاٺي
توبه ڪريان اڄ ڪال حوالي پٿين اچي بس رانوڻ پٺاري.

ٻانڊرون ڇهيو ته اڙي دشت لڙائي جو ميدان ڇڏي ٽُٻو آهي آهي ۽
 بگهي وانگر ڏيان ٿو ڪرين! پوءِ انگڊ کيس اڙي لس عئين جو کيس ڪاٻ
 سمجه نه پئي ته هاڻي ڇا ڪريان. هن جو ڏيان بگهي ۾ ئي لڳو رهيو.

جڏهن ته ڏٺو رانوَ ڇڪن ٿيڻو انگڊ هڪ لت هاري
 وار ڌارين پڪڙي ڪڍيو ٻاهر ڇڪڙي ”دين دين“ پڪاري
 آڻيو ڪاوڙ مان ڇڻ ڪال سمان ٻانڊر ڌورن ۾ ڌاري
 ائين ڪيو ڀڙنگ ڀڙنگ سڀ ڪنڊ ٻانڊرن دل نه هاري.

ٻانڊرون ڏٺو ته رانوَ ڏيان ۾ اڙو مڪن آهي جو هنن جي چڪن جي ڏيان
 ۾ کيس نه آهي ٿڌهن انگڊ کيس هڪ لس عئين ۽ سندس استراحت ڇا وار
 پڪڙي ڪن ٻاهر ٿڌو ڪيو ٿڌهن رانوَ کي ڏاڍو ڪروڙ آيو ۽ ٻانڊرن کي پڪڙي
 ڌريءَ تي ٿڌو ڪيائين. پر ٻانڊرن انجي پرواه نه ڪري هن جو ڏيان ٿڌي هن
 جو بگهي ڪنڊن ڪري ڇڏيو.

بگهي سمجهو ڪنڊ ڪنڊ ڪري ڪري پوري هن آس
 ڪروڙ ڪري رانوَ هليو جيون ڏسي نراس.

سمورو بگهي ڪنڊ ڪري ٻانڊر شري رانوَ ڌور وٽ آيا. رانوَ کي ڏاڍو
 ڪروڙ آيو ۽ جيتوڻيڪ جي اميد لاهي ڇڏيائين.

هڪ ڏنش اٽل پڇاڻون سڀل ترڪش ڪمر ڪشيرو
 پشت ڪشادي منوهر چاٽي پتلو ٻڌل لٽڪيو
 داس تاسي چوي هرشي پويو ڏنش ٿيڻو لڳو
 برهمانڊ دگج ساگر جيو ڪڇ پوڻوي شيش ڏڪيو.

پڇاڻن جي ڪرڻ هٿن ۾ اٽل ڏنش ٻاٺ آهي. سندس وشال ۽ شڪار
 پڇاڻون آهن. ڇاڪاڻ ته ترڪش ڪشيل الس. ٻئي ڪشادي، سندس ۽ وڌيڪ
 چالي، جنهن ۾ هڪ ٻڌو لٽڪي رهيو آهي. لاسيداس پوي ٿو ته مون کي اها

۱۰۰ رومہ نسی ذائقہ آلودہ ہو اچھی۔ ہیکوان چہ عن لاش قیوٹ لکڑی لڈ عن سچو ہر عمالہ
۱۰۱ نو نوی ڈھنگ لکھا۔

ٻنهن پاسين وٻرڻ گجڪار ڪري بجلي جيئن وارون وار
ڪروڙ ڪري برسات وسائي گهايل ڏيٽ ٿي ڪن مڙياڻي

ٻڌيس ٻاس جوڏا ڪڇڪارون ڪن ٿا جيئن چيل ٿي هر هر اڇلي ڪرڻدي
آهي. اڳڙاڻ اڏه ٻاڻي جي ٻرسانه وسائڻا لڳو جنهن ۾ ڏيس ڪهاڻي اڻ پٽ اڻ
ڪون ٿا.

ہاں لہٰذا سب دلیت جنگیں قری قری پیدا ہوں گے۔
 رت وہی جٹ جھوٹا جھون کانڈ ڈسے تھن پری پھن۔

دستين کي ٻاٺا لڳن ٿا ۽ ڪو ڇڪيو ٿو ٿي ڦيرين ڪاٺي ڪون ٿا .
 سب ٻه ٽن ڀر وٺي ڪو ڇڪيو ٿا ڪون . ڪانڊا ڪاٺي ڏسي ڇوڪري ٻري
 ٻڌي ٿا وڃن .

پڑھتے کانٹہ پر تیت ندی وشال پورم اپوزر

فوجون ہئی بینل کساری پگل رت واری کمن پر

رت لیتا ینور جل جیٹا جدا جدا واعظ کیو گئی

نادرک شتر دوش دال امتر کچھا سب کین وئی .

وہ جسے شرفیاء لہی و کمر کھانن لاء ہئی۔ ہئی لشکر ان وڈی
لہیء جی کھارے لی ہئا۔ پگل وہ لہیء جی واریء مثل ء وہ جا لہئا
ہور ہئا۔ عالی، کھورزا ء ہا واعد جل جا جیو ہئا۔ عیار لانگ ہئا ء ڈاش ء
لال دری کھئا ہئا۔

ڏون جيہ ڀل سر ڌڙ جدا ڪيل سڀ ڊورن ملن

پیا پکی مون لڑندار خوب لڑن ۽ سوگم وچسن

دلیت ہون سندن کرپا کرن رچ باندر کری کرچین

مریدو امن رام' ہاٹ' ہرن' یاگووان سے گوری نند کے ہرن۔

باندرون ڇو نه اڙي دشت لڙائي جو ميدان ڇڏي گير پڇي آءِ-رو آئين ۽
بگلي وانگر زبان ٿو ڪرين! پوءِ انگڊ کيس اعڙي لس هئين جو کيس ڪا به
سمجهه نه پيئي نه هاڻي ڇا ڪريان. هن جو زبان بگيه پر ئي لڳو رهيو.

جڏهن نه ڏٺو رانوَ ڇڪن ڦٽيو انگڊ هڪ لت هاري
وار ٺارين پڪڙي ڪڍيو باءِرجڪڙي ”دين دين“ پڪاري
اٿيو ڪاوڙ مان ڇڻ ڪال سمان باندرو ڌرن پر ڌاري
ائين ڪيو پينگ بگيه سڀ ڪنڊ باندرون دل نه هاري.

باندرون ڏٺو نه رانوَ زبان پر اڏڙو مڪن آهي جو هنن جي چڪن جي ڇاڻ
نه کيس نه آهي تڏهن انگڊ کيس هڪ لس هئين ۽ سندس استرا-ن جا وار
پڪڙي کين باهر ڦٽو ڪيو تڏهن رانوَ کي ڏاڍو ڪروڙ آيو ۽ باندرون کي پڪڙي
ڌرتيء تي ڦٽو ڪيائين. پر باندرون انجي پرواه نه ڪري هن جو زبان ڦٽائي هن
جو بگيه ڪنڊن ڪري ڇڏيو.

بگيه سڄو ڪنڊ ڪنڊ ڪري ڪري پوري هن آس
ڪروڙ ڪري رانوَ هليو جيون ڏسي نراس.

سمورو بگيه ڪنڊ ڪري باندرو شري رام چندر وٽ آيا. رانوَ کي ڏاڍو
ڪروڙ آيو ۽ جيئڻ جي اميد لاهي ڇڏيائين.

هٿ ڏنش اٿل پڇائون سڀل ترڪش ڪمر ڪشيرو
پشت ڪشادي منوهر چاٽسي پتلو ڳل لٽڪيو
داس تاسي چوي هرشي پويو ڏنش ڦيرڻ لڳو
برهمانڊ دڳچ ساگر جيو ڪڇ پوڻوي شيش ڏڪيو.

پگوان جي ڪوئل هٿن پر اٿل ڏنش ٻاڙ آهي. سندس وشال ۽ شڪيائي
پڇائون آهن. چيلهه پر ترڪش ڪشيل الس. ٻئي ڪشادي، سندس ۽ وڌيڪري
چالي، جنهن پر هڪ پتلو لٽڪي رهيو آهي. تاسيداس چوي ٿو ته، ”ونڪي اها“

لهوش ڪري هڪرايو. پر سارئي روي ائين رهي ٿي رانڊ کي واري لڌڪا
ڏسي واپس. اهڙي ريت ميا پٺيان پٺي موليٰ اچي شري زامچندر جي چوٽن تي پيو.

پهچي رانڊ لڌڪا ويو يگيه هڪ لڳو ڪوٺ
جيه چاهي ڏسو رام مڪ ڪال وس پڻ جيئن.

رانڊ لڌڪا اچي هڪ هڪ ڪوٺ لاء تيار ڪراي اڪائي ۽ مورڪ رانڊ،
رام تان وٺي اتي لڌڪا لاء چاهي ٿو. جيئن چاهي ٿو.

مٿي ويٺڙ خبر پئي سماچار سڀ رام ڏسي
رانڊ يگيه هڪ ڪوٺ ٿو چاهي سڌ يگيه ٿيو تان موٽو ٺاهي.

هتي ويٺڙ کي رانڊ هي يگيه وڃڻ جي خبر پئي، جنهن سمورو ورتا
رام سان ڪيو ۽ چيو ته اي سراسي، جي هن جو اهو يگيه سٺل ٿيو ته پوءِ ڪيس
هڪر اءِ ماري ڪيس سگهندو.

جلد موڪليو ڪي وير جي بندر

ڀنگ وڃي ڪن يگيه دس ڪڏر

سوڀر ٿيندي ٿي ويا سي وير هٿومان آڏ سڀ باندر سڌ پيو.

لهوش ڪري اي سراسي ڪي سوڀر باندر موڪليو جي هن جي يگيه ڪي
ڀنگ وڃي ڪن. صبح ٿيندي ٿي هٿومان ۽ ٻيا وير باندر يگيه ڀنگ ڪوٺ لاء
ڏوڙ ٿيا.

ويا ڪيليندا شهر ڏي لڌڪا ڪهڙيا رانڊ ڪهر بنهه اشڪا.
يگيه ڪندو جيئن رانڊ ڏٺائون ڪروڙ اندر ۾ ڪهڙو ڪيائون.

سڀ باندر ڪيليندا لڌڪا ۾ رانڊ جي ڪهر بنا ٺهڻ جي ڪهي ويا ۽ رانڊ
کي يگيه ڪندو ڏٺائون ۽ ڏاڍي ڦار ڪاڏائون.

ڄنگ ڇڏي مورڪ گهر آيو ۽ اچي ٻل ڏيان لڳايو
انگڊ الين ڇڏي لت هٿين سوارٿ وس نه اچي سنگين

— مورچا وٺي ۽ وري اُٿيو ڪوڙ هنومان واکاڻ لڳو
ڪيئن به ڪريان اڄ توکي سنگهار اڄ بچڻين مون پل ڌڪار.

رانوڻ جي مورچا نه وٺي ۽ سنڀالي ٻڌ اٿيو پر هنومان جي پل کي سارڻاڻ
لڳو. ساڻئي وقت هنومان کي چيائين ته ڪيئن به ڪري توکي اڄ ماريندس. جي
تون نه مٿين ته پوءِ منهنجي پل کي نه حيث آهي پر، ونڪي به.

چئي ائين لڇڻ ساڻ ڪٿي ويو رانوڻ ڏسي سو حيرت ڀريو.
رام چيو هنوڻ جڏي جڳم شال ديورڪيڪ ۽ ڪال جو ڪال.

لڇڻ کي هنومان پٺيءَ تي چاڙهي ڪٿي ويو. رانوڻ کي اهو ڏسي عرواڻي
وٺي ويئي! هنومان جڏهن لڇڻ کي ڪٿي رام وٽ پهتو تڏهن رام چيس ته اي
هنومان، تون جڳم جيئن. تون ديوتائن جو رڪيڪ ۽ ڪال جو به ڪال آهين.

ٻڌي وڃن اُٿيو لڇڻ ٻلي برهمڻ شڪت وٺي آڪاش هلي.
ٻاڻ وري ڏنڻ پنهنجي چاڙهي

سامهون رانوڻ آيو راء سنڀاري.

رام جا اهي لفظ ٻڌي لڇڻ اُٿي ويو ۽ اها برهمڻ شڪتي آڪاش ۾ هلي
ويئي. لڇڻ ڏنڻ تي ٻاڻ چاڙهي شري رامچندر جو جاپ ڪندو وري تڙائي
جي ميدان تي وڃي رانوڻ جي سامهون بيٺو.

جاد وڃي ۽ رت پيئي رانوڻ ات ويڪل ڪيو
ڌرن لپيئي سرپرڻي رانوڻ وري بيٺو
رت پيئي سارڻي ماريو ٻئي سارڻي رانوڻ لنگا ڏيو
لڇڻ پل مٿا اٿل هوندي اچي راء شرن پيو.

لڇڻ ڏک تي ٻاڻ هڻي رانوڻ جو رت ڇڏي سندس سارڻي کي ماري کيس

سروش جي ڪم ۾ ٻيو سارو ئي وري اتي رت ئي راتوڻ کي واري لڌا
ٿي ويا. اهوئي وقت ميان ۾ اچي شري زامچندو جي چرلن تي ٻيو.

پهچي راتوڻ لڌا ويو يگيه هڪ لڳو ڪوڻ
جي چاهي ڏسو رام مڪ ڪال وس پڻ جيئڻ.

راتوڻ لڌا اچي هڪ هڪ ڪوڻ لاء تيار ٿيا اڳاٽي ۽ مڙڪ راتوڻ،
رام تان وٺي اچي ٻه ٻه چاهي ٿو. جيئڻ چاهي ٿو.

مٿي وپيشڻ خبر پئي سماچار سڀ رام ڏسي
راتوڻ يگيه هڪ ڪوڻ ٿو چاهي سڌ يگيه ٿيو تان مڙو ناهي.

مٿي وپيشڻ کي راتوڻ جي هڪ وڃي جي خبر پئي، جيئن سمورو وڙا
رام سان ڪيو ۽ ٻيو ٻه اي سڙي، جي هن جو اهو يگيه ٿيو ٻه ٻه ڪيس
ڪيو ٻه ماري ڪيس مڙندو.

جلد موڪليو ڪي وڃي بندر

پنگ وڃي ڪن يگيه دس ڪنڌر

سوڀر ٿيندي ٿي ويا سي وڃر هنومان آڏ سڀ بالدر سڌ ٻه.

لهندي اي سڙي ڪي سمورو بالدر موڪليو جي هن جي هڪ ڪي
پنگ وڃي ڪن. صبح ٿيندي ٿي هنومان ۽ ٻيا وڃر بالدر يگيه پنگ ڪوڻ لاء
ڏوڙ ٿيا.

ويا ڪيليندا شهر ڏي لڌا ڪهڙيا راتوڻ گهر بنهه آڻندا.
يگيه ڪندو جيئن راتوڻ ڏٺائون ڪروڙ اندر ۾ گهڻو ڪيائون.

سڀ بالدر ڪيليندا لڌا ۾ راتوڻ جي ڪوڻ بنا ٻه جي ٿي ويا ۽ راتوڻ
ڪي هڪ ڪندو ڏٺائون ۽ ڏاڍي ڄار ڪاڏائون.

جنگ ڇڏي هورڪ گهر آيو ۽ اچي ٻه ڏيان لڳايو.

ادگد الين ڇڏي لت هنئين سوارت وس نه اچي سڏين.

7-1
ڏسي هيڏي هوڏي پڳا ۽ ”انگد ۽ هنومان“ بڪارڻ لڳا.

ٻاڻ هلايا رانوَڻ سوايا جي سڀ اڏي لڳن
پڻ سڀ پڪڙيا در آڪاش ويا باندر ڏسي ڀڄن
ڀيو مونجهارو ققط فوج سهارو چوَن پڪار ڪري
رگهوير پرست ڪروڻاسند جن رڪيڪ ايش هري.

رانوَڻ ڀاري ٻاڻ هلايا جي آڪاش ۽ ڌرتيءَ جي وچ ۾ بکڙجي ويا ۽ باندرن
جي سڃاڻ ڪي ناس ڪرڻ لڳا. باندر هيڏانهن هوڏانهن ڀڄڻ لڳا ۽ ڪراعل مڇي
ويو. باندر سڃاڻ ڪي فقط رام جي شڪتيءَ جو آسرو هو ۽ چوَن لڳا ته اي بڙو
اسان جي رکيا ڪريو.

ڀڄندو ڏسي باندر ڪڻڪ چيلو ترڪش ڌن هٿ
لڇڻ هليو ڪاوڙ ڪري چوَن ڌريندي مٿ

لڇڻ ڇڏڻ باندرن جي سڃاڻ ڪي ڀڄندو ڏلو لڏهن ڪروڻ ڪري هٿ ۾
ڏاش ۽ ٻاڻ ڪي ڪٽي شري رام جا چوَن ڇهي عليه.

”مار نه باندر دڳيت سنڀال ڏس مونڏي مان تنهنجو ڪال.“
گوليان توکي تو پٺ ماريو ڇاڻ مٿين ۽ مون من فاربو.“

لڇڻ ڇيو ته اي دشت رانوَڻ، باندرن کي نه مار ۽ سنڀال. مونڏي ٺٺار.
آءٌ تنهنجو مٿ لڇو هٿ ايندو آهيان. رانوَڻ ورندي ڏني ته مون توکي گوليو
ٿي جو تو مڏهجا به وڙو بت ماريا آهن. هاڻي توکي ڇاڻ ماريو. مڏهجو من اوندو.

ڪيو لڇڻ ٻاڻن وسڪارو رت ڀڳو ۽ سارڻي ماريو
هٿڪ سؤ ٻاڻ هر سر هنيا نانگن جان جبل شڪر نيا.

لڇڻ ٻاڻ هلائي رانوَڻ جو رت ڀڄي ۽ سارڻي ماري وڌو. هر ڪنهن سر
۾ هن سؤ سؤ ٻاڻ هنيا جي سندس سرن ۾ نانگن وانگر ڪٽڙي ويا جيئن نانگ جبل

هي لوح ۾ لکي ويٺا آهن.

دنيا سڙ پاڻ ويا ردي بيهي ڌرن ڪريو ڪا خبر نه بيهي
مورچا وٺي ۽ وٺي آڻيو شڪت برعمر پاڻ پري رکيو.

هڪ سڙ پاڻ وري هن جي هرد ۾ مارائين. والوڻ بيهوش ٿي ڪراڙ.
جڏهن وري سامه ۾ آيو تڏهن هن برعمر شڪتيءَ جو پاڻ پري ڇوڙ ڇڏيو.

جا برعمر شڪتي اچي ڇائي لڳي لڇڻ وٺي برعمر صحيح
بيبوش کڻڻ لڳو بس رانئون اٽل ٻل مهما رهي
هڪ برهمانڊ براجن پرچاند جيئن هڪ ڪڻ
تنهن ڇاڻي کڻڻ مورڪ رانئون نه ڇاڻي شڪت ٿريون.

برعمر شڪتي اچي ڇائي ۽ لڳي ۽ بيهوش ٿي وار. والوڻ کيس کڻڻ
ڄاهو پر هن جي منهن تي هزارين برهمانڊ هئا تنهن کي والوڻ نه ڄاتو والوڻ جي
منهن مارجي وئي هئي ۽ اچي جاء ٿي ڇريائي اچي واس ڪيو هو. اهي برهمانڊ
هڪ ڪٿي جيترو اڇو نه منهن تي نه ڪري سگهيا هئا. ٿوري بيهوشيءَ جي
حاله ۾ هر ڀڃ تي پيو هو پر نه ڀڃي سگهيو هئي کڻڻ جيتري شڪتي والوڻ ۾ ڪٿان اچي؟

ڊوڙيو هنڌ ڪارڙ ڪري چلي وڃن ڪنور
وڌندي لڳس ڏاڍي زور سان گهوسو من پڪوڙ

اچي ڪي بيهوش ڏسي هيرمان ڪارڙ جي والوڻ طرف ڊوڙيو پر جيئن هو
اوڏاڻين وڌار ٿين والوڻ کيس هڪ گهوسو ڏاڍي زور سان هنيو.

ڏک ڪاڏو پر ڪين ڪريو آڻيو سنڀالي خار پريو
هنجو گهوسو هنومان اُدار رانئون ڪريو ڪري وڃ پهاڙ.

هيرمان والوڻ جو گهوسو مهاري جهٽ آيو ۽ ڪروڙ ۾ اچي هڪ اهڙو
گهوسو والوڻ کي هٽائين جو هيڪ ڪري پيو.

اندرين کي جيتو ۽ پر اٻڪار انجا گهڙا آهن جي دٻا ۽ ڪميا جي مضبوط نوڙي ۽
سان ٻڌل آهن. انهيءَ نوڙيءَ کي وري سٺا جو رت آيل آهي!

سارڻي ايش ڀڄن سڄان ورت وٺاڳه سنٽوش ڪريان
دان پرشارت ٻڌ شڪتي ڍال وگيان ڏنش سڀ ڪن ڪرال!

جنهن رت جو سارڻي ابهر ڀڄن آهي، وٺاڳ ڍال آهي، دان، ٻڌ،
شڪتي وگيان سڀ مضبوط ڏنش آهن.

سنيم نيمر پيا ڳڻ ڀاڻ نورمل اڄل من ترڪش ڄاڻ
ڪوچ آڀڳه برهم پد پوڄا جيتو شترو لءِ واٽ نه ٻي ڪا.

سنيم ۽ نيمر ۽ پيا شپ ڪڍ اٺيڪ ڀاڻ آهن. صاف هردو ۽ من نڪاڻي آيل
ترڪش آهي. برهم جي چرڻن جي پوڄا ڪوچ آهي. ڪير آهي جو اهڙي
سامگريءَ واري سرزميني سان لڙندو؟

مهاويري سنسار ۾ سگهي جيتي سو ويو
جنهن رت آ اهڙو درڙ ٻڌ سکا، من ڏيرو!

اي سکا، جنهن ويو کي اهڙو درڙ رت آهي اهو ڪهڙي به ٻاري ۽
پيڪر ويو کي سولائيءَ سان جيتي سگهندو!

هوڏانهن آ رانوڻ ٻلي هيڏانهن انگد هنومان
دئيٽ باندر لڙن پاڻي جيه رانوڻ جيه راءِ.

هڪ پاسي رانوڻ، مها بلوان آهي. ۽ ٻئي پاسي انگد ۽ هنومان آهن.
هڪ پاسي کي لڪارڻ ٿا. ٻي پاسي ٻيهرجي ٻيو جي جيه ٻڪارڻ ٿا. دئيٽ ۽
باندر به ڀاڻ ۾ لڙن ٿا.

مارن ڪاڻن ڌرن پڇاڙن سر ڪاڻي ٻين گهڻن کي مارن
پيٽ ٽاڙي ۽ ٻانهون اڪوڙي ڌرن پٽڪي ۽ بدن نهوڙي.

ماري سندن ۽ ڌرتيءَ تي ابتازن ٿا. ڪنهن کي نه ماري سندن سر
ٿا ٻڌن. سندن بسند ٿاڙن ۽ ٻاڏون اڏوڙن سان هڪئي ڌرتيءَ تي
ٻاهن ٿا.

هڪڙي دلپتن ڌرتيءَ جون واريءَ وات ڀري سهرون.
بالدر شتون سان ائين لڙن ڪروڙ ڪيو اڇ مريو چڻ.

بالدر سهارو مان دلين کي ماري ڌرتيءَ ۾ اڏوڙ ٿا وڃن ۽ سندن وات
سان اڇي ٿا ٻڌن. بالدر ٻههجي شتون دلين سان ائين ٿا لڙن چڻ
ڪروڙ هڪڙي اڇي دلين ۾ ٻڌ آهي!

لوچ ٻاهنجي هٿلدي ڏسي ويهر ٻانڌون ڏهر ڏنڻ
ڪروڙ ڪري ڏهيسر ڇهه ”موٽو“ دلپتن وٺڻ.

ٻههجي روح کي هندو ڏسي رالوڻ ڪروڙ ڪري دلپتن جي وٺڻ کي
سهر نه جلد مهڻان ۾ موٽي آيو.

رالوڻ ڏير لڳن جبل سمان ڀڄڻ ڀڙا ٿي ڪرڻ نڌان.
دهي رڳو روڪي ويو ڀڄڻ مٿو وائوڻ سڌو!

جڳ ۾ مٿو وڏو رالوڻ ڪروڙ ڪري ٻههجي رڳو ڪسي روڪي ٻههجي
سندس ٻاڄ جبل سمان هئا ٻه رار جي ٻاڄن ائين کي ڪاٽي ٻهرا ٻهرا
ٿي. ٻڌ ٻه.

بالدر ڇههجي هٿت جوتا ڪروڙ ڪري ۽ ماري ڳوڏا
هوڏي هوڏي ڀڳسا بالدر ڪهڙي

”انگد، عفريان“ ٻيا سڏڻ ڇڏي.

لندرين کي جيتوڻيڪ ۽ پر اڳڪار انجا گهوڙا آهن جي دها ۽ ڪييا جي مضبوط نورڙي سان ٻڌل آهن. انهيءَ نورڙي کي وري سٺا جو وٽ آيل آهي!

سارڻي ايش پڇڻ سڄان ورت وٺو اڳ سنڌوش ڪرپان دان پرشارت ٻڌ شڪتي ڍال وگيان ڏنڻ سڀ ڪڏن ڪرال!

جنهن رت جو سارڻي ايشور پڇڻ آهي، وٺو اڳ ڍال آهي، دان، ٻڌ، شڪتي وگيان سڀ مضبوط ڏنڻ آهن.

سنيم نيم پيا گڏ ٻاڻ نرمل اچل من ترڪش چاڻ ڪوچ اڳ ٻرهم پڌ پوڄا جيتڻ شترو لءِ واٽ نه ٻي ڪا.

سنيم ۽ نيم ۽ پيا شپ گڏ اٽڪ ٻاڻ آهن. صاف هردو ۽ من نڪالي آيل ترڪش آهي. ٻرهم ۽ جي چرڻن جي پوڄا ڪوچ آهي. ڪير آهي جو اڙي سامگريءَ واري سورمي سان لڙندو؟

مهـاويـري سنسار ۾ سگهي جيتي سو ويـر جنهن رت آهـڙو درڙ ٻڌ سڪا، من ڌير!

اي سڪا، جنهن ويـر کي اهڙو درڙ رت آهي اهو ڪٿڙي به ٻاري ۽ ايندڙ ويـر کي سولائيءَ سان جيتي سگهندو!

هوڏانهن آ رانـوڻ ٻلي هيڏانهن انگڊ غنومان دئيٽ باندر لڙڻ پاڻي جيه رانوڻ جيه راءِ.

دڪ پاسي رانوڻ، مها بلوان آهي. ۽ ٻئي پاسي انگڊ ۽ غنومان آهن. دڪي کي لڙڪارڻ ٿا. پنهنجي پنهنجي ٻرڙ جي جيه ٻڪارڻ ٿا. دئيٽ ۽ باندر به پاڻ ۾ لڙڻ ٿا.

مارن ڪاڻن ڌرن پڇاڙڻ سر ڪاڻي پڇڻ ڪي مارن پيٽ ڦاڙي ۽ ٻانهون اڪوڙي ڌرن پٽڪي ۽ بدن نهوڙي.

ڪل والنگر وڃ ٻالڏ اڳي ڏوڙ ٻا چڻ ڏ وڏا جبل ڪسڻ ٻائي اڏي رعبا
آمن! ٻالڏون کي هائي ڪو خوف ڪونه هون. شري رام جي جيه ڇوڙا ٻا شڪا
جي اڳي وڏا ٿا هلن. هائي جي ڏيهي چال والنگر وڃ ٻالڏر هان ٿا. جبل ۽ وڻ
ٻئي دشمن کي هٿن ٿا.

ٻنهي طرفن جيه جيه چئي مٿ جوڙي جا چاڻ
هڪ پاسي وانسوڻ ٻئي پاسي پڳوان.

ٻئي ڏورن ٻنهي راجا جي جيه. هائي ٻنهي سري ۽ مٿ جوڙي
ڳولي ان سان لڙن ٿا. هڪ پاسي آهي ڏيهي والنگر هائي، ۽ ٻئي پاسي آهي
پڳوان رام ڇنڊو.

رانوڻ وٽ تي پٺڙ رگهوڙي ڏسي پيشڻ ٿيو اڏيسر
پريٽ گهڻي پوهن سنڌيه هڪ جوڙي ڇوڙا ساڻ سنڌيه.

رانوڻ کي وٽ تي ۽ رام کي پيادل ڏسي ويهڻ جي ڏيرج هلي وئي!
رام سان جو سندس هيڏي پريٽ آهي ٽيهڪري سندس من ۾ ڪٽڪر پيدا ٿيو.
دل ۾ سنڌيه رکي ويهڻ شري رام جي اڳيان اچي چوڻ لڳو:

ناٿ، نه وٽ نه جتي پيرن ڪيئن جيتيندا، پاڻ هلن!
ٻڌ مٿر ڇيو ڪوپانڌان جنهن ٻل جيه ٿئي وٽ پيو چاڻ.

اڳي ٿاڻ، سوهان کي ڪا ساري ڪاڙهي ۽ لڪي پيرن ۾ جتي اُڏو!
ڪهڙي ريت ٽيهڪر هيڏي ٿاڙي پاران شعروءَ کي هيتيندا؟ شري رام چيو نه
اڳي مٿر اهر وٽ نه پيو آهي، جنهن سان منهن جي جيه ٿيندي آهي!

شور ٿا ڏيرج جنهن وٽ ٿيئا ستيه شيل درڙ وشواس پتيڪا.
دم وويڪ پريٽ گهوڙا ٻل ديا ڪميا سمٽا نوڙي ٻڌل.

اڳي مٿر، اهو ۽ وٽ جا به ٿيئا آهن شور ٿا ڏيرج ستيه شيل ڪيان، ٻل،

هن هڪ امام تيز هلندڙ هوائي رت تيار ڪرائي پنڊجا وڃا ويٺائي واپار لڳان
 رهي آهي! گهڻي آبهوا جي ميدان تي آيو. جن ۾ ڪجھ جي جبل مان اونڌت ٺڪري
 پرواه نه ڪري لڙڻ هليو.

رانوڻ چيوسپ ٻڌو اي ويو روڪيو باندڙن جهنڊ سڌو.
 ٻن ڪمارن سان مان لڙان فوج ساهيون ڪري اڳيان هلاان.
 اها خبر جڏهن باندڙن وئي خوشي منائي ”جيب رام“ چئي

وانوڻ سڀني وٽون کي چيو ته توهين وڃن ۽ ٻانڊون جي پيڻدن کي ٻري
ٿي روڪيو. مان ٻنهي راڄڪمارن سان ئي لڙندس. هن سڄا کي رار جي ساڻن
ڪري اٿهاريو. ٻانڊر اهو ڏسي، خوشيءَ مان ”جيه رار“ ٻڪارڻ لڳا.

ڪل وانگر وڃي والد اڳي ڏوڙا ڇڻ ۽ وڏا جبل ڪسب پاڻي اڏي رهيا آهن! باندرون کي هالي ڪو خوف ڪونه هرو شري رام جي جه چوڻدا ها شڪا هي اڳي وڌندا ٿا هلن. هالي هي ڏهه ڇال وانگر وڃي باندو هلن ٿا. جبل ۽ وڻ بني دشمن کي هلن ٿا.

ٻنهي طرفن جيءَ جيءَ ڇڻي مٿ ڇوڙي جا ڇاڻ
هڪ پاسي رانسوڻ ٻئي پاسي پڳوان .

ٻئي ڏورن پنهجي راجا جي جه منائي پنهجي سريڪي ۽ مٿ ڇوڙي
ڏولي ان سان لڙن ٿا. هڪ پاسي آهي ديس وائو ۽ ٻئي پاسي آهي
پڳوان رام چندر.

رائوڻ رت تي پنڌ رگهوڙو ڏسي پيشڻ ٿيو اڏي
پريٽ گهڻي پرون سنڌيه هڪ ڇوڙي چيو ساڻ سنڌيه .

وائوڻ کي دٻ ٿي ۽ رام کي پيادل ڏسي وپيشڻ جي ڏيرج هلي وئي
رام سان جو سندس هيڏي پريٽ آهي لهنڪري سندس من ۾ ڪٽڪو پيدا ٿيو.
دل ۾ سبهه رکي وپيشڻ شري رام جي اڳيان اچي چوڻ لڳو:

ناٿ، نه رت نه ڇڻي پرون ڪيئن جيتيندا، پاڻ هلن!
ٻڌ مٿ ڇيو ڪرپانڌان جنهن ٻل جيءَ ڇڻي رت پيو ڇاڻ .

اي ناند، لوهان کي ڪا سراري ڪانهي ۽ نڪي پرون ۾ هتي اٿو!
ڪهڙي دٻس لوهين هڙي ٺاري پاران شعروءَ کي جيتيندا؟ شري رام چيو ته
اي مٿ ڇيو دٻس نه پيو آهي، جهن سان منش جي جيس لهندي آهي!

شورٽا ڏيرج جنهن رت ڦيٽا ستير شيل درڙ وشواس پتيڪا .
دم روپڪ پرهت گهوڙا ٻل ديا ڪميا سهندا نوڙي ٻڌل .

اي مٿ، اهيءَ دٻس جا به ڦيٽا آهن شورٽا ۽ ڏيرج ستير شيل ڪيان، ٻل،

جي اڃا هجي . رانوَ سان هن وقت وٺڻ ڀاءُ نه رک . اُتي وڃي هڪ چتا ٺاهي
هنن ديوَن کي ڏي .

مينگيناه نار ٿي جتي ستي تيار وڌي هڪ چتا اُتي ٿي .
سي سڀ راڻيون چتا چڙهيون اندو مٽي جون بيداريون هيون

جتي مينگيناه جي استري ستي ئي هئي اُتي ئي هڪ سندر چتا ٻڌائي
ويئي ۽ ٻڌ مٽي ۽ ٻيون جيڪي کيس بيداريون هيون سي چتا ئي ٿي ويئيون .

چيو ڀڳوان پوءِ گُمد سڌي وٺي ويڻيڻ اڃ هتي
رام وڃن سر مٿي رکي آيو اچي ويڻيڻ حڪم ٻڌايو

پوءِ ڀڳوان ڪهل کي چيو ته ويڻيڻ کي جلد وٺي اڃ . هو آيا مٿي ئي رکي
اُتي آيو ۽ اچي ويڻيڻ کي آيا ٻڌايائين .

هيون استرين سان رانوَ اُتي اندو مٽي چتوليڪا جتي
پت ڏسي ڪيا گهڻا ورلاپ روئن نارينون ۽ سڀن سنڀال

رانوَ به راڻين سميت اُتي آيو . پت کي ڏسي ڏاڍا ورلاپ ڪري لڳو .
استرين به ڏاڍا ورلاپ ڪيون ڪن .

ٺهي ويئيون مٿان چتا اٿين ڳوٺ وٺن پتيءَ ساڻ جيئن .
باهه لڳي اندر جوالا سڀي وڃي رسيون اُٿل ڦاٽ پتيءَ جي .

ٻئي استرين چتا ئي اٿن ويئي رهيون جيئن ڳوٺ وٺن پتيءَ سان گڏ ويٺيون
هيون . آيا ملڻ ئي باهه لڳائي ويئي ۽ استرين وڃي ٻيڻجي پتيءَ سان گڏيون .

سنديهه ڀريل . رانوَ ڀريل ساڻ نارين ڳوٺ ڏي ويو
مندو دري آه ڪري دڪ سهڻاڪ رانوَ ڀريل ڀرت ٿيو

ڏسي رانوَ دشاڌڪ ڪري هرڪا دڻيت ۽ سڀ دڻيتيون
ڀرو ڀر آفت هڙي آڀست سڀ اچي لنگا ٻيون .

سڌاڻي ٻيل رانڊو استر ٻن سبب ٿيو ويو. مندود ري ۽ ٻين واڻين کي وٺاڪل
 ڏسي رانڊو پيوش ٿي ويو. رانڊو جي ڏهڙي ڏسي ڏاڪش ۽ راڪيائون
 ڏاڍو ڏک ڪرڻ لڳيون ڇو ته لڏڪا کي ڏک، ڀڙ، ورلاپ، ۽ ٻيو اچي ٿيو و
 ڪيو هو ۽ سبب مصيبتون اچي لڏڪا ۾ رهندون هيون.

ڳائڻ مهڻا، شو وشنو آڀما رڇ باندر سڪ ڀريل
 ناک وڳو نايڪ، لچڻ سهت آڏاڪ ڇت چرن ڌريل
 ڏسي ڪوڙڪ، سڪن پياڻ سهت چوڻ مڪ مان
 ڏسي جوڌياڻي، ٺهر شڪ پائي نت ٻيش سڪ سان

سب روح ۽ بالندو خوشيءَ ۾ ڀرجي وشنو ۽ شو جي مهڻا ڳالڻ لڳا ۽ رار ۽
 لڄهه جي چرلن ۾ سڀ امن ٿا ۽ ٻوڙ ۽ جوڌيان ڪن ٿا. ڀڳوان ۽ لڄهه سڀني جا
 عجيب ڪراڪ ڏسي پڙهجي مڪ سان ڳالڻ ٿي ٿو. لڄهه ڏاڍا چڙي ٿو ته جيڪي
 منهن سڌائين انهيءَ ٻوڙ ۽ مهڻا ڳالڻ ٿا ۽ ڏيان ڪن ٿا تن کي بنا سڀني جتي
 ڪئي سڪ ۽ سمان ملندو آهي.

رانڊو اڃا من ڪوٽ رکيو انگ ڦري نيم جو وڌ لکيو
 ويڙ رکي پڙ چاهي ڪاڀاڻ موهم وس ڄاڻ سو هوڏ اڳيان!

رانڊو جي من مان اڃا ڪوٽ نه ويو آهي. وڌاڻا جو لڪل انگ پلا ڪيئن
 ٿو ٿوڙو؟ ڀڳوان سان ويڙ رکي جو ڪاڀاڻ گهري ٿو سو ٻيو عرف آهي.

دوت مڪان ڏهيسر ٻڌو نارائنتڪ جو ناش
 پڙوا ڏينهن هليو خوف بن لڙڻ لڙائي خاص.

نارائنتڪ جي هٿ ۾ ڪاٺو پڙوا جي ڏينهن هلي لڙائي لڙڻ لاءِ لشڪر
 تيار ڪري آيو.

ڪهر وڃو. اهر ٻڌي اندومتيءَ ڇير نه ائين ڇڱو نه آهي. اسين اها درشن ٻائي
ڪيئن مڙهي وڃون؟

ٻڌي اڳاڻون ائين نراس ٻن نيٽرڙل رهن اداس
ڪنديون وينتي اها ٻلي ناريون باندر سٺا هر اچي پڌاريون.

اسين جيڪا آڻ ٻالي آڏن آهون سا جي ٻڙي نه ٿيندي نه اسين ڪيئن
ڪهر مڙهي ويندائون سين. ائين ڇڙندائون اتي نارائن باندر سٺا اندر داخل ٿيون
۽ اها ڇوڙا لڳيون نه.

رکيا ڪريو، ٻيندو ائين ڌرم پڻيورت گهات
ڀريتم ڀريت نه نشٽ ٿئي مٿان لڳي ٿو پاپ

اي ٻڳوان، اسان سان اڻٻڌ نه ڪرايو. اسين پتيءَ جي سر ڪالسواءِ ڪيئن
ستيدون ٿيون. اسين پڻيورت نارائن آهون. ائين پڻيورت ڌرم هر گهات ڪري
ٻاڻا ٿي ٻاٻ نه ڄاڙهيون.

ٻنهيڻ اٿاري رام وهاريو مٺي واڻي چٽي ائين 'پڪاريو-
ٻنڌومتي ٿون ڀرم سيائي ڌرم پتي ورت ردي سائي

ٻڳوان اندومتيءَ کي ڇير نه ٿيندي هردي هر پتيءَ لاءِ اتي ٻوٽو آهي ۽
اڏن سائي نه آهيون.

ڪٽ ٿيندڙا هٿ ڪيئن واکاڻيان

گهر ورسڪ سڀ ٻيا من مانيا
ٻڌي وڃن جل ٿيئن آيو هٿ جوڙي ٻنهنجو عرض ٻڌايو

ٿيندي ڪٽن جي واکاڻ مان ڪهڙي ڪرمان جيڪي من ۾ اڃا ڪيئي سو
ڌر ڪهر. اهر ٻڌي اندومتيءَ کي اڪين ٻي ٻالي اچي وارو.

امرت ڇڏي ڪو زهر ڪيئن کائي

فرڪ گهري، ڇڏي سرڳه پلائي

سر پتي اسين گهرون. فقط ڏيو گهرائي اسانکي جاد

هتي ڇوڙ لکيون نه اي پگوان، اسين امرت کي ڇڏي زهر ڪيئن گهرون؟
سرڳه جا سڀ پلائي لڙڪ کي ڪيئن طلعيون؟ اسانکي فقط پيءُ جو سر گهرائي
ڏار نه ان سان گڏ جلي وڃي ساڻس ملون.

ڏات اسان جي پيءُ هڪ ويٺي بنا لکڙين ٿيون ڪيئن ستي؟

سڪ ساگر ٻڏي وڃن پرمات سڏيو انگڊ ۽ پڻ هنومان.

سرامي، اسان جي پيءُ ويٺي ٻڌو. لکڙين کانسواءِ اسين ڪيئن ستي
ٿيون. اهي وڃن ٻڏي پگوان سڪ ساگر پڪدم انگڊ ۽ هنومان کي سڏيو.

سڪا، وڃو ٻئي لنڪ نگر بار وٺي اچو چندن اگر

حڪم ٻڌي ٻڏي ٿيا روانا وٺي آيا چندن گهڻو مردانا.

کين آيا ڏٺائين نه هتي لنڪا شور ۾ وڃو ۽ گهڙ ٻار چندن ۽ اگر جو وٺي
اچو. شور ۾ وڃي هنن گهڙ ادم ڪيو ۽ گهر گهر ۾ چندن ۽ اگر جي ڳولا ڪئي.
نيس هر گهڙ چندن ۽ اگر کڻي آيا.

کڻي آيا اگر چندن اُتي هيو پريو شري رام جتي

پگوان چيو پوءِ وري لنڪيش چوان جيڪي ٻڌ اُٿل اڀديش.

جڏهن هر گهڙ چندن ۽ اگر کڻي آيا تڏهن پگوان ويٺڪ کي چيو نه منهنجو
هيءُ اُٿل اڀديش ڏيان سان ٻڌو.

ٻنڌو مٽي جت چاهي وڃ ٻار سڄو کڻ، مٽ منهنجي هج

دل مان ويو مٽائي ڏهيسر تيار وڃي هڪ سندر چتا ڪر

نن هيءُ سمورو ٻار پاڻ تي کڻا. چندن ۽ اگر اُتي کڻائي وڃ جتي اندوختي

ڪريو جيئن مان به وڃي پٽيءَ سان گڏجان. مندودي چيو ته پيو اباڻ نه لي نٿو
سگهي سواءِ انهيءَ جي ته تون شري رامچندر جي شرن ۾ وڃ.

اڪيلي هلي رت چڙهي جڏهن هڪ سڪي آلي ساڻ لڏهن
چندر ليڪا هو نانءُ جنهنجو مٿن سپاءِ بنهه اُٿر لڏهنجو

جڏهن ٻڌو مٽي اڪيلي رت تي چڙهي شري رامچندر ڏي وڃڻ لڳي
لڏهن سندس سوت، جنهن جو نالو چندر ليڪا هو، سا به ساڻ گڏجي هلي. هنجو
سپاءِ بالڪل اُٿر هو.

ڪري وينتي هلي پٺ ساڻ ستي رنگ رتي نه رهي نڌان
پريان رت ايندو باندرون ڏڏو
پڳا ڪانڊر ڏسي موقوفو سٺو.

پتي سونڀون، چندر ليڪا ۽ ٻڌو مٽي گڏجي هليون. ٻئين جا مٿا اٿر هئا.
ڪانڊر باندرون جو رت کي ايندو ڏاڍي خوف کان وٺي پڳا.

ايندو ڏسي ڪو ويڙهي پرڳل وڌي همت سان آيا نيل نل
ڊوڙي وڃي تن ڏٺيون پتي ناريون
ويا حيران ٿي ٻڌي مٿن واريون.

نيل ۽ نل سمجهيو ته ڪو زبردست شترو اچي رهيو آهي سو سندس سامهون
ڏيڻ لاءِ وڌي آيا. هو رت ۾ به سندر استريون ڏسي حيران ٿي ويا. هو پتي نيل
واريون ناريون هيون ۽ پتي ورهه به هيون.

ٻجهي سمجهي ورتانت سڀ آيا هلي پريو رت
ڪري وينتي سي لڳا چوڻ حال نارين' وٺو چيٽ

ٻنهن استرين کان حال پڇي نل ۽ نيل پتي پڪوان رت آيا ۽ وٽي ڪٿائون
ته ڏاڍا پالي هنن نارين کان احوال جلد وٺو.

ٻئي نارائنتڪ جون ڀرپ نارون

اڄن شرن ٿيون ٻئي پيم هاريون
رام ٻڌي ذرا هن منڪاڍو اڻيڻي پنڊين کي کڻي ترساڍو

اي ڀڳوان نارائنتڪ جون اهي ٻئي نارون آهن جي توهانجي شرن ۾ اچي
بيون آهن. ڀڳوان چيو ته کين اتي ٻاهر ترسارو.

ڀرپ وڃن ٻڌي ٻئي موٽي آيا ڪتڪ ڀريان رتڪ نار ترسايو
ٻنڌ مٽي چتر ليڪا ٻڌي وري ويندي ڀڳوان کي ڪٿي

اول ۽ ل آيا ٻائي موٽي آيا ۽ ٻهين استرين کي ٻاهر ترسارو واريو. اهو ٽسي
ٻهين جا مدون ٻيلا ٿي ويا ۽ ٻهين وري ڀڳوان کي ويندي ڪري موڪلي ته:-

توهين ڀرپو وڃو کي حال ٻڌايو ڪارڻ ڪهڙي اسان نٿا گهرايو
اسين اٻلائون ارداس ڪريون ٻئي اسين ڏاڍي درد ڀريون

اي ڀائرو ڀائرو، ڏيا ٻائي ڀڳوان کي چيو ته اسان اٻلائڻ کي ڇا جي ڪري
درشن نه ڏيو؟ اسين نارون ئي توهان کي ارداس ڪرڻ آيون آهيون. اسان
جي ڪهاڻي درد ڀري ڏيا ٻائي ٻڌو.

وينتي ڀريل شبد نارين ڇيا نيت ويچاري نل نيل ويا
ناروينتي وڃي نل ورڻي کايو ڀڳوان ٻڌي تن ڪرڻي

نارن جا وينتي ڀريل شبد ٻڌي نل ۽ نيل ويچاري ڀڳوان وٽ ويا. نل
استرين جي سڄي ڪٿا ڀڳوان سان وٺڻ ڪئي، جا ٻڌي ڀڳوان کيس.

نل چيو ته نارائنتڪ ناري درس ملي نه توهان هن واري
وڃن مڃي منهنجا گهر وڃو اندومتي چيو ڪم نه چڱو

نل اچي چيو ته توهان کي هاڻي درهن نه ملندو. منهنجا وڃن مڃي موٽي

گهوڙيءَ ۾ سڄو ڪيل خسر ٿيندو. اهو ٻڌي سگر ٻو ڏاڍو ٻرس ٿيو ۽ دٻو لائون آڪاش مان گلن جي ورکا ڪرڻ لڳا.

مٿي هزارين يوجن ويو نارائنتڪ دڌڀل ڦٽو ڪيو.
هرندي نارائنتڪ وڏي رڙ ڪئي پڻ سڄي سا ٿيلجي وئي

دڌڀل، نارائنتڪ کي مٿي آڪاش ۾ اسي هزار يوجن جي اوچائيءَ تي کڻي ويو ۽ مٿان هيٺ ڦٽو ڪيو. نارائنتڪ هيٺ ڌرتيءَ تي اچي ڪريو ۽ ورڻ وقت تمام وڏي رڙ ڪيائين جا سڄي ٻوڙيءَ تي ٿيلجي ويئي.

دڌڀل ڄاتو نارائنتڪ مئل لڊڪا ڦٽو ڪيو ڏسي اڇڀل
هٿ ڪري سر دڌڀل ڦٽندجو ويو رام ٻل ڏيڪارڻ ڀنڀندجو

نارائنتڪ کي مئل سمجهي سندس سر لاهي دڌڀل لاش کي کڻي لڊڪا ۾ ڦٽو ڪيو ۽ باقي سندس سر کي کڻي شري راءِ چندر وٽ ويو ۽ کيس ٻنڀندي ويوڻا سان گڏ نارائنتڪ جو سر به ڏيکارائين.

ٻيڻو ڀرپوءِ وٽ جنئين مهل اٿيو ڀرپيو ڪري خوشي اڏل
ڀائر گڏيا ساڻس ڀرپر ڀرتي رام رهي سدا ايءُ نيتي.

دڌڀل کي ڏسي ڀڳوان اٿي ويندو ۽ ٻئي ڀائر ساڻس گهڻي ٻوڙ سان ماليا ٻوڙ جو راڻا ڀڳوان جي اصل عادت ۽ نيتي آهي.

سگهن نه ڳائي ٻل اوڌيش ويد شرٿيون ۽ مني شيش!
سو نه سگهان آءُ ڳائي انریت حڪير سار ڇائي دوا جنڀن ريت.

اي ڀڳوان ٻنڀجي ٻل کي ڪير ڳائي سگهندو؟ ويد، شرٿيون ۽ شيش کي به طاقت ڪانهي. مان نه انهيءَ مهيا کي انهيءَ ڪير وانگر ٺٽو ڳائي سگهان جو ٻنڀجي دوا جي نيڪي ٺٽو ڪري سگهي.

كلامي استري، شۇمۇن جىيىن   لېگىن، پىيارا تەنھىجا چىرن لىيىن
 "اين تىندو" وردىيان اهو   مون مرضى سان گھور رىپو

ای پکران، تھنجا چرن مولکی اءزا ببارا لکن جبعن کابی بوش کی استری
؛ لوپی ماٺیو کی دن یارو لکندو آعی۔ ”الین لکندو“ پکران پیرو۔ مہدی
مریء سان پرو د جیکو ژو گھریں سو ڈانء۔

ڪيو پر ٻڌو نڄ ڪيان ڀنو هت پنهنجي ڀڄڻ تڪ ڏنو
بندر سڀيئي ڀڄو رخ ڀڄائي

انگد سمیت بیٹا سیس نہائی .

برادر ہن کی گمان پل ابدیش کیر ۽ پل پدہ پچی ہن سان لکک ڈار
بکران چر رخ ڈسی سیعی بالدر الکد سمیع میں نرائی ہینا۔

جتي ويٺو هو رانڊڻ ڪرال بن سرڌڙ هو پيو وصال
ٿي غمگين ڌڙ ويجهو آيو تنهنڪي سڃاڻي اتي دڪ پايو.

مردانهن حتي رانږن وېلو ه، نارادېدك جو دږ اېي وځي اېو، الكي ټسي
رانږن ډوړي لاش وت اېو ۽ ډاډو دك ټيس.

پنڌومتی، جهڙيون سندر نارائنتڪ ناريون جي
وياڪل ٿي رهي ڪريون ٿيون بيهوش سڀني.

اندو متي ؟ اردن سندھو استر ايون پتيء هي مرڻ ڪري ڏاڍو پون واکل ٿون.
سب اندوش ٿي واريون ؟ کين سر ٻوڙي سڏا نه رهي.

أدم كويو ماء ساڻ اُٺاڻول   اُئي وڃان مان جت مون راڻول
چيو مندو ڏري ڪونه اُڀاءُ   وڃو اُٺي آ جت رهراءُ.

ہند متی بھدتی س مندوریء کی چورہ ای مانا ناالی اہر ابا

نارائنتڪ کي گرياني سمجهي ۽ ڏپ ڇڏي دڌل سائس مليو ۽ ٻنهي ڏک
ٻئي کان ڪشلا پڇي ۽ خوش به ٿيا.

ونش سپاءَ ڪري ڪوي چون ”زهر وڻ امرت ڦل نه ڏين“
ويچار ڪري ڏس ڀاءُ نڌان اُنيٽ ڪئي نه ڪڏهن ڪلياڻ.

ڪو به چيو آهي ته زهر جي وڻ مان ڪڏهن به امرت ڦل نه ملندو. سائيءَ
طرح اٿس ڪرڻ سان ڪڏهن به ڪلياڻ نه ٿيندو!

تو به ڪئي ڏينهن چار لڙائي رڇ باندر ٻل ڄاڻ سپائي
بري صلاح ڇڏي برو ويچار شرن وڃي پڙ جهٽ آڌار.

دڌل نارائنتڪ کي چيو ته تو به چار ڏينهن لڙائي ڪئي آهي ۽ وڃن باندون
جي ال کي به ڏٺو آهي. تنهنڪري چڱو آهي ته هٿ کي ڇڏ ۽ دل مان سڀرا
ويچار ڪڍي پڳوان جي شرن به وڃي پڙ.

گرياني پرچار ٻڌي ويو نارائنتڪ ڪروڙ وڌي .
ڪيڏ لڳو پوءِ گاريون گند ڊڄڻ سپاءَ ڄاڻي مت مند

گريانيءَ جا وڃن ٻڌي نارائنتڪ کي ڪروڙ وٺي ويو ۽ دڌل کي ڪارون
ڏيڻ لڳو ۽ سمجهڻ لڳو ته باندر سپاءَ جو ڊڄڻو ٿيندو آهي.

جنهن ٽپسوي ٻل هستي ميساري انگڊ بڻيو اُن آڪياڪاري
دڌل، آهيءَ باندون ريت اسين رڪون نه شترو سان پريت

جنهن ٽپسوي انگڊ جو پيءُ مارو انجڙي آڪيا ڪاري بڻجي ويو! اها
باندون جي ريت آهي پر اسين دشمن سان وري پريت نه رکندا آهيون.

ائين چئي پريو ساهيون آيو دڌل کڻي مٿس پڇم لپٽايو
نارائنتڪ چيو اي نيچر بندر ٿڌيئي ٿڌو ڪو منهنجو ڌر

اٽن چٽي هو ٻروءَ جي ساڻون آيو. ڏڏل کڻي کيس ٻيهر لهڻو. نه هتي
نارائڪ پيس نه آي دشت، توکي منجهو نه ڊپ ڪرڻ ٿو ٿئي؟

سهڻي توکي ڇڏيان ڪريائين ويو نارائڪ هڻي لت ڏائي
ان ڪري ڏڏل ڪو وقت ٿيو

کيس پڪڙي وڃي پنهنجي هٿ ڪيو.

تو کي مون ڪريائي سهڻي ڇڏي ڏنو آهي. ائين چئي ڏائي پاسي واري
ٻو سان کيس له هڻي نارائڪ وڏو هليو. پر ڏڏل کي اهڙو ڪروڙ آيو جو
ننهنس ڏوڙي وڃي کيس پڪڙيائين.

نارائڪ ڏڏل پٽا پٽي ويسر سان
دٻيٽن سان باندو وڙهيا جيه منائي واپس.

نارائڪ ۽ ڏڏل پٽي هڪٻڙا وڏو هئا ۽ اچي پاڻ ۾ لڙيا. باندو رام جي
جيه منائي دٻيٽن سان وڙهيا لڳا.

باندو ماري ڇڏيا دٻيٽ سرن سان
يا ته ڪيرائي گسائي ڪيا واريءَ جان
دٻيٽ ماري ڪيو مائه ميدان سڄو
سڀ باندو ڪيرايا ۽ هڪ نه بچيو

سرون ۽ ٻيو ٿئي باندو پنهنجي دٻيٽ شترن کي ماري ڇڏيو يا کين
ٻو سان گسائي واريءَ والڪر ڪري ڇڏيو. مطلب نه سڀني دشمن کي باندو
سڄو نالي.

وقت اهو اچي ويجهو پيو هڪ گهڙي ميل ختم ڪيو.
بڏي سگريو هيءَ ٻالھ ڪليو آڪاش گلن جو مينهن وسيو.

ڏڏل ڇو نه اهو وقت وڃيو آهي جڏهن نارائڪ لاس ڪندو ۽ هڪ

نارائنتڪ کي گرياني سمجهي ۽ ڊپ ڇڏي دڌل سائس مليو ۽ ٻيئي ڪڪ
ٻئي کان ڪشلتا پڇي ۽ خوش به ٿيا.

ونش سپاءُ ڪري ڪوي چون ”زهر وڻ امرت ٿل نه ڏين“
ويچار ڪري ڏس ڀاءُ نڌان انيت ڪئي نه ڪڏهن ڪلياڻ.

ڪرين چيو آهي ته زهر جي وڻ مان ڪڏهن به امرت ٿل نه ملندو. ساڻي
طرح انيس ڪرڻ سان ڪڏهن به ڪلياڻ نه ٿيندو!

تو به ڪئي ڏينهن چار لڙائي رڇ باندر بل جاڻ سپائي
بري صلاح ڇڏي برو ويچار شرن وڃي پڻ جهڳت آڌار.

دڌل نارائنتڪ کي چيو ته تون به چار ڏينهن لڙائي ڪئي آهي ۽ رڇن باندرن
جي ال کي به ڏٺو آهي. تنهنڪري چڱو آهي ته هڪ کي ڇڏ ۽ دل مان سڙا
ويچار ڪڍي پگوان جي شرن به وڃي پڻ.

گرياني پرچار ٻڌي ويو نارائنتڪ ڪروڙ وڌي.
ڪيڙ لڳو پوءِ گاريون گند ڊڄڻ سپاءُ ڄاڻي مت مند

گريانيءَ جا وڃن ٻڌي نارائنتڪ کي ڪروڙ وٺي ويو ۽ دڌل کي ڪارادن
ڏيڻ لڳو ۽ سمجهڻ لڳو ته باندر سپاءُ جو ڊڄڻو ٿيندو آهي.

جنهن ٽپسوي بل هستي ميساري انگڊ بڻيو اُن آڪيا ڪاري
دڌل، آهي باندرن ريت اسين رڪون نه شترو سان پرڀت

جنهن ٽپسوي انگڊ جو پيءُ مارو انجو ٿي آڪيا ڪاري بلجي وڃو! اها
باندرن جي ريت آهي پر اسين دشمن سان وري پرڀت نه رکندا آهيون.

ائين چئي پريو ساهون آيو دڌل ڪٿي مٿس پڇي لپٽايو
نارائنتڪ چيو اي نيچر بندر ٿٽي ٿٽو ڪو منهنجو ڌر

وڃي ڪئي ۽ پڪران توھان کي ياد ٿو ڪري ڪنھڪري توھن دٻا ٻالي هلي
درشن ڪريو.

ٻڌي وڃن شپ دڏڀل ٿيار وٺي هليو کيس هنڌ هوشيار
پيتيا چرن ٻنھن اھيئي رشي مٺي سڀ پوڄن جيئي.

اھي وڃن ٻڌي دڏڀل ٿيار ٿيو ۽ ھنومان کيس ڪٿي رام ٿاڻن ولي آيو.
ٻنھن اھن چرن جي پوڄا ڪئي جنکي رشي مٺي ڏٺا ٻڌا آھن.

دڏڀل پريمر سان چرن چڙهي پيو حيرت پريروپ ڏسندڙي
مليا پائڻ ٻڌي پريمر منجهان ھٿ ڪمل ڏئي وھاريو ڀرسان

دڏڀل پڪران جا چرن چڙهي ۽ روپ ٺھاري ھنومان کي وٺي آيو ۽ ٻي ٻاڻر
دڏڀل سان مليا. پڪران پھتتي ڪرمل ھٿن سان دڏڀل کي ڀرسان وھاريو.

پريروپ ويجهو دڏڀل سھايو وقت اُٺي سگريو ٻه آيو
پٽ ڏسي خوش ڏاڍو ٿيو سگھي نہ ورتي پريمر ڪوٺن جو

ان وقت سگريو نہ آئي آيو ۽ پٽ کي پڪران جي ويجهو ڏسي ڏاڍو خوش
ٿيو. پٽ جي ميلاب جي خوشيءَ کي ھم ورتن ڪري نٿو سگھي.

ديھ نارائنتڪ ڇڏي لڪائي رام نڪت اچي پاڻ پريمر ٺھائي
ڏٺو تہ دڏڀل سڪو آيو ٻانھون پکيڙي ڇاڻي لڳايو

نارائنتڪ مالا جي ٻل سان پھتتي سرور کي لڪائي ڇڏيو پر جڏھن شري
رام چندر جي ويجهو آيو تڏھن پوکھت ٿيو. دڏڀل سڪي کي ڏسي خوش ٿيو ۽
ٻانھون پکيڙي کيس ڇاڻي سان لڳايو.

سمجھي نارائنتڪ کي گريائي ٻڌ ڇڏي مليا پريمر اڌڪائي
ھڪٻئي کان ٻنھن پڇي ڪشلتا

حال ھڪٻئي جو ڄاڻي خوش ٿيا.

پر دعي نو، اب كندي كيډو وقت ليو ائس ۽ مينيچي پكڅي ۽ پر مسست آشي.

تپ پل كړي هو تپجسوي تپ پر هن درزآء
وئي خوشي ۽ سان اچ تنپين كارچ نيك بڼاء.

اب جي پل كړي هو تپجسوي بطور آشي ۽ تون ونس وچي، سياڼب سان
۽ خوشي ۽ سان كيس هت وئي اچ.

اڏيو گهڙي ڏيډ هو آسمان وچي ات بهتو وير هنومان
چه كو تپج ڏسي سورج جان بيهي رهيو وچي گهر پرسان

هنومان ڏيډ گهڙي ۽ پر ائي وچي بهتو، دډپل جو تپج سورج سان ڏسي
سندس گهر جي پوسان بيهي رهيو.

ڏنو مها وير اچل ڌيان چڙهي چترتا پچيو پگوان
چت پرچ چرفن ڌيان ڌريو هڪ گهڙي پڻ وقت گذريو.

مهاوير دډپل جو اچل ڌيان ڏسي چترائي چڙهي پگوان جو بهن ڪرڻا لکرو.
ايتري پر هڪ گهڙي وقت گذريو.

لگهو شنڪا ٿيو دډپل خيال ڏٺو بندراجي پاهر وصال
جيه شري راع هنومان چيو کڻي اکين کي دډپل ڪوليو.

اوچتو دډپل کي پيشاب جو خيال ليو ۽ ائي پاهر آيو، هن ائي هنومان جو
”جيه راع“ شبد ٻڌو ۽ اکيون ڪوليو.

سپاڻ وئي کڻي چاڻي ۽ لائو پچي ڪشلتا پيا ڪر پائو.
چيو هنومان ٻڌو پر پتم پيارا راع درس ڪريو هارو هڪوارا.

دډپل كيس سچائي چاڻي ۽ سان لائو ۽ کائس ڪشلتا پچي، هنومان کيس

وڃي ڪئي ۽ پڪوان نوان کي ياد ٿو ڪري ٿيهرڪري ٿوهين دها پالي هلي
درشن ڪريو.

ٻڌي وڃن شپ دڌڀل تيار وٺي هليو کيس هنڌ هوشيار
پيتيا چرن ٻنهن اهيئي رشي مٺي سڀ پوڄن جيئي.

اهي وڃن ٻڌي دڌڀل تيار ٿيو ۽ هيرمان کيس ڪلي رام ٿانين وٺي آيو.
ٻنهن انهن چرن جي پوڄا ڪئي جنکي رشي مٺي ڏهايندا آهن.

دڌڀل پير سان چرن چهي بيوجيوت پوپ روپ ڏسندڙي
مليا پاڻو ٻڌي پير منجهان هٿ ڪمل ڏئي وهاريو ڀرسان

دڌڀل پڪوان جا چرن جهي ۽ روپ ٺهاري حيران ٿي وارا ٻيو ٻئي پالو
دڌڀل سان مليا. پڪوان پيوچي ڪومل هٿن سان دڌڀل کي ڀرسان وهاريو.

پوپ ويجهو دڌڀل سهايو وقت اٺهي سگريو به آيو
ڀٽ ڏسي خوش ڏاڍو ٿيو سگهي نه ورتي پير ڪوٽن جو

ان وقت سگر به اٿي آيو ۽ ٻٽ کي پڪوان جي ويجهو ڏسي ڏاڍو خوش
ٿيو. ٻي ٻٽ جي ميلاپ جي خوشيءَ کي هم ورتن ڪري نٿو سگهي.

ديه نارائنتڪ ڇڏي لڪائي رام نڪت اچي پاڻ پوڄيائين
ڏٺو ته دڌڀل سڪو آيو ٻانهون ٻڪري چائيءَ لڳايو

نارائنتڪ مانا جي ٻل سان ويهجي سر بر کي لڪائي ڇڏيو پر جڏهن شري
راجندر جي ويجهو آيو تڏهن برڪهت ٿيو. دڌڀل سڪي کي ڏسي خوش ٿيو ۽
ٻانهون ٻڪري کيس چائيءَ سان لڳايو.

سمجهي نارائنتڪ کي گريائي ٻٽ ڇڏي مليا پير اڌڪائي
هڪٻئي کان ٻنهن پچي ڪشتا

حال هڪٻئي جو چاڻي خوش ٿيا.

تڏهن لڇڻ جاڳي اُٿيو ڏسي فوج وٺاش
نارائنتڪ چل ڏسي پون سٺ جلد اُڏيو آڪاش.

انهيءَ وقت لڇمڻ جي ٻيهوشي لهي ۽ ٻيهنجي فوج کي ناس ٿيندو ڏسي
ڪروڙ ۽ ڀڙ جي ويرو. هٿن مان به نارائنتڪ جو ڪٽ ڏسي ٻڪڙم آڪاش ۾
اڏامي حالت ڇڏي ويو.

ڪٽي گجڪار اُت پينڪر ڀاري
هردا ٿاڻي پيا دٿين هڪ واري
مايا ناسڪ لڇڻ ٻاٺ هڪ ماريو
چل ڀرد هڪ ڪن ۾ اُڏاريو.

اُتي هٿن مان هڪ زبردست گجڪار ڪئي. اها ٻڌي دٿين جا هرڊا
خوف کان ٿاڻي پيا ۽ اڪل واکل ٿي ويا. لڇمڻ ٻوڙ هڪ مايا کي ناس ڪندڙ
ٻاٺ هٿيو ۽ نارائنتڪ جي سڄي مايا غائب ٿي ويئي.

رام لڇڻ ٻڻي ڀائر براجن لڇي لکين ڏسي ڪار به پيا ٿين
هاي اُت نارد ٿڌون دم آيو ٻنهيڻ ڀائرن ٿڌون سيڏس نوابو.

شري رامچندر ۽ لڇمڻ ٻڻي ڀائر گڏ براجمان آهن جنکي ڏسي لکين ڪامڊار
به لڇي ٿين ۽ اهڙي هٿي سندن سوييا. اوڏي ۽ مٿل اُتي نارد مني آيو. ٻڻي ڀائر
اُٿيا ۽ مني ۽ اڳيان سر جهڪايائون.

ڪري سمنان ۽ آسٽ ڏيئي وٺي آسيڏس ۽ وٺندا ڪئي
درس ڪري نارد خوش ٿيو جيئن ڪوڪيلا کي چنڊ ڪيو.

ڀڳوان نارد جي عزت ڪري کيس ڀوڳي آسٽ ڏنو. درشن ٻائي نارد اڪل
درشن ٿيو جهڙي ريت چنڊ ڏسي ڪوڪيلا لئي.

ڇيو نارد اي ٻڌو هراج ڪرڻ آيو آعيان جيڪو ڪاج
برهما خود آ مونکي مڪو ڄاڻي اوهان ٻڻ انتريامي ٿو.

نارد ڀڳوان کي چيو ته اي سرامي، مان جنهن ڪم سان آيو آعيان سو ڏها
ٻائي ٻڌو. اوهان ڄاڻي ٿو ته اوهين انتريامي آهيو پر هن مونکي آڻيا ڪئي آهي
ته اوهان کي ٻڌايان ته

نات انائن اي ڀڳوان وٺي ٻڌي منهنجي ڪچو پروان
صبح ٿيڻ کان اڳ ڪم ٿئي سگريو پت ڏٺل هت اچي.

اي ڀڳوان، صبح ٿيڻ کان اڳ ئي سگريو جي پت ڏٺل کي گهرايو، اها
وٺي منهنجي سڳار ڪرايو.

نارائنتڪ موندو انجي هت پڳت ڏٺل ايندو جهت
توهان ڪيلايو گهڻو دلين تن ڏسي لڙائي ڏيو ڏکي ٿين.

نارائنتڪ انجي هتان ئي موندو. ڏٺل توهان جو پڳت آهي ۽ جهت هليو
ايندو. توهان دلين کي گهڻو ئي ڪيلايو آهي پر ڏيولائون دل جهلي نٿا سگهن ۽
لڙائي ڏسي ڏکي ٿا ٿين.

وڃن چئي سوناسي هليو ڇپ ساراهائي دل نارد ويو
ڀڳوان ان دم هنڌ ٺهاريو ٻيو سڄو ڪم رام وساريو.

الن چئي نارد ته هليو ويو. ڀڳوان ٻيا ڪم ڇڏي هومان ڏي ٺهاريو.

وڃ ٿرت تون پيا اتي ساگر وچ ۾ ڌولا گر جتي
ڏٺل آت رهي ڌيان لڳائي وقت گهڻو ڇڏيو ٿو ٻي بيتائي

۽ ڇو ته تون سمجه جي وچ ۾ ڌولا ٻرندو آهي. اتي وڃ. اتي ڏٺل ڌيان

نارائنتڪ جي ٻالن باندرو سڏا پر ٿاڪوڙو وجهي ڇڏيو. ڪيڏا باندرو مورچا اتي ويا. نارائنتڪ وڌندو آخر اُتي پهتو، جتي ٻڪران رام چندر جو ۽ سڄي دٻيبت سڏا به اُتي پئتي. نارائنتڪ ڪجهه لڳو ۽ اها وڃڻ ڪڍڻ لڳو.

شول نارائنتڪ هڪ ڇڏيو جامونٽ ڪيو هٿ تنهين سندو ٽنگي هنيو دٻيبت ماري ڪي لڪ.

نارائنتڪ هڪ شول اهڙو نه غوڻياڪ مارو، جو جامونٽ ائين ڪاٽيو جو وري وڃي دٻيبت سڏا پر ٻيو ۽ لکين دٻيبت اُهي ڪري مري ويا.

شول لڳو بيهوش ٿيو نارائنتڪ ڪري پٽ پيو. جامونٽ ڪٿي ڏرن پڇاڙيو ٻڌي ڪٿي منجهه واري ۽ سهاريو.

اهو شول نارائنتڪ کي به لڳو ۽ کيس بيهوش بڻائي ڇڏيائين. جامونٽ کيس ڪٿي ڏري ۽ ٻي پڇاڙيو ۽ ٻڌي ڪٿي واري ۽ پر پورائيس!

واري ۽ منجهان پوءِ وري ڪڍيو هٿي گهوڙو ڦٽو لڏڪ ڪيو! آڏيو نارائنتڪ ڪڪ پرڪار وڃي پيو رانوڻ درٻار.

واري ۽ مان ڪڍي ۽ گهوڙا هٿي جاءِ لٽ کيس رانوڻ جي درٻار لسوڻ ٿيو ڪري ڇڏيو ۽ رانوڻ کيس پهنجي اکين سان ڏٺو.

پٽ کي رانوڻ ڪٿي سهاريو ڪوي وراڻپ استوين پڪاريو ٿيو صبح اُٿيو نارائنتڪ ڏسي پتا ٿيو لهجي اڌڪ

رانوڻ پٽ کي سهاري ڇڏيو. نارائنتڪ جون استوين وراڻپ ڪوڙا لڳون صبح ٿيو ۽ نارائنتڪ بيهوشيءَ مان جاڳيو ۽ پيءُ کي ڏسي ڏاڍو لهجي ٿيو. جو هو هن هن ۽ بوي هار کاڌي هئي.

بجليءَ جان سؤٽيڪڻ ٻاڻ اُت آيا جت ڪوٺاڻڙان لڳڻ سان باندرو مورچا ٿيا ڏسڻ سان ڪيئي اُٿي پيا.

نارائڪ هڪ - وڏي ۽ چڙا لکا ٻاڻ ڇڏيا جن شري رامچندر جي سڻا
جي ڪيترن ئي ٻاندرون کي بددش ڪري ڇڏيو. ڪيترا ڪمزور دل وارا ٻاندر
د الڻ ٻکا!

جيم رام ۽ جيم لچيڻ سڌير چلي مارن پيا دٻيت شرير
چين ئي جوڌن پڇي گهمائي

ڪوٽ جون گنگريون ڇڏيون ڪيرائي.

پوءِ ل رام هي ڪرڻا سان ٻاندرون ۾ اڇڙو ٻل اچي ويو جو شري رامچندر ۽
لچيڻ هي جيم چئي چين ئي اڳڙائن سميت پٺيان پڇي ڦيرائي سڄي لڌڪا ڪوٽ
جون ڪنگريون ڪيرائي لکا.

لڌڪ متو مانڌاڻ ات نارائڪ پڳو آڪاش
پرگهت آئي ٿيورت سان ڪري رڙيون راکاس.

اهو حال ڏسي سڄي لڌڪا ۾ ڪرلاهل مچي ويو. نارائڪ رڌڪ سميت
آڪاش ۾ پرگهت ئي رڙيون ڪرڻ لڳو.

ٻاڻ نارائڪ ڏٺو لچيڻ ڇاڻي ڌرن ڪريو سو مورچا ٿي
دٻيٽن سڻا زور وڌيڪ دٻيت ٻاندرون کي کائي پيو

نارائڪ هڪ اڇڙو ل ٻاڻ لچيڻ ئي ٿر ڪو جو هو بددش ئي ڌرلي ۽
ئي ڪري پيو ۽ نارائڪ جي فوج جو زور وڌي ويو. دٻيٽ سڀ ٻاندرون جو
دٻ ڌاري ٻاندرون کي پيا کاڌ.

ٿيندي اسان جي هاڻ نه جيت آيو اسان ئي ڪال ٻرڻيت
دٻيت ڌاري سڀ بفر شڪل کاڌن ٻاندرون کي جهل نه پل.

ٻاندر سڀ دهي ٻڃي لکا ۽ چوڻ لکا نه ڪاڻي نه ٻڃندڙون. دٻيٽ ۽
ٻاندر ۾ شڪل - ٺاهڻ ڪونه رهيو. دٻيٽ ٻاندر ٻڃي ٻاندرون کي پيا کائين.

نارائيتڪ جي پاڻن باندرو سڃا ۾ ٽاڪوڙو وڃي ڇڏيو. ڪيڙا باندرو مورچا تي ويا. نارائيتڪ وڌندو آخر اُتي پهتو، جتي پڪوان راءِ چندر جو ۽ سڄي دنيس سڃا به اُتي پهتي. نارائيتڪ ڪجهه لڳو ۽ پرا وڃڻ ڪڍڻ لڳو.

شول نارائيتڪ هڪ ڇڏيو جامونٽ ڪيو هت تنهين سندو تنڪي هنيو دنيس ماري ڪي لڪ.

نارائيتڪ هڪ شول اهڙو ڏوڏ خوندڪ مارڻ، جو جامونٽ انهن ڪانڊر ۾ وري وڃي دنيس سڃا ۾ پيو ۽ لکين دنيس انهيءَ ڪري مري ويا.

شول لڳو بيهوش ٿيو نارائيتڪ ڪري پٽ پيو. جامونٽ ڪٿي ڏرن پڇاڙيو ٻڌي ڪٿي منجهه واريءَ سمهاريو.

اهو شول نارائيتڪ کي به لڳو ۽ کيس بيهوش بڻائي ڇڏيائين. جامونٽ کيس ڪٿي ڏوليءَ تي پڇاڙيو ۽ ٻڌي ڪٿي واريءَ ۾ پروڙائيس!

واريءَ منجهان پوءِ وري ڪڍيو هڻي گهوڙو ڦٽو لڏڪ ڪيو! اڏيو نارائيتڪ ڪڪ پرڪار وڃي پيو رانوڻ دربار.

واريءَ مان ڪڍي ۽ گهوڙا هڻي جامونٽ کيس رانوڻ جي درٻار طرف ڦٽو ڪري ڇڏيو ۽ رانوڻ کيس پهنجي اکين سان ڏٺو.

پٽ کي رانوڻ ڪٿي سمهاريو ڪري وراپ استرين پڪاريو ٿيو صبح اُٿيو نارائيتڪ ڏسي پتا ٿيو لهجي اڌڪ

راوڻ پٽ کي سمهاري ڇڏيو. نارائيتڪ جون استراون وراپ ڪرڻ لڳيون صبح ٿيو ۽ نارائيتڪ بيهوشيءَ مان جاڳيو ۽ پيءُ کي ڏسي ڏاڍو لهجي ٿيو. هو جو من هڻي ٻري هار کاڌي هئي.

بجائيءَ جان سؤڌيڪڻ ٻساڻ اُت آيا جت ڪرپانڌان لڳڻ سان باندرو مورچا ٿيا ڏسڻ سان ڪيئي اُٿسي پيا.

والدو چئي دروازه کان هائو وسائي بانديون جي سٺا کي ڏاڍو ويهڪو
ڪيو. جناح تان بانديون لڪري رهيا هئا جيئن ٻيڙ مان الڪو پٿر لڪندا آهن.

هنو ڏٺا سڀ پڇندا باندر ڪٿڻ ڪٿائي ڪٿي وڌي رڙ.
پڇ وڌو ڪري چوڏس ڦيرايو. دعيت سٺا کي جهلي بيهاريو.

هيومان ڏاڍو باندر بلتي پڇي رهيا آهن ٿڌن ڏاڍي زور سان ڪرجهو.
راڪس جون نوليون هن جون رڙيون اڏي روڪڻي بهي رهيون.

سورج منڊل ڪيو کيل اڏيت هڪ ڪٿي گرمي هالي پٽ
جان دعيتن جي خوب جلائي اُت آيو جت هلي لڙائي

انگد هڪ ڪوٽڪ ڪيو جو سورج منڊل ۾ هليو وارو. اتان هن گرمي هڪ
ڪري دعيتن تي اٿس هڻس جو دعيتن جا بدن حلق لڳاء آخر اتي آيو جتي لڙائي
هلي رهيا هئي.

حيوت پريا سڀ ڪرم ڪن رڃ باندر هلاون
هڪ ۽ ٻيو ٿوري ٽنهن منهن مٿي ٿڌان.

اران رح ۽ باندر حرمه جهڙا ڪم ڪن ٿا. دعيتن جا هڪ ۽ ٻانديون پڇي
آخر سندن منهن ۾ ڏوڙ ٿا وجهن!

آڪاش اڏن سر ٻانديون ائين پيچندي ڪپهه مان دز جيئن.
بن سر ڌڙ پيا ائين گهمن ڏڪار بکيا پيا چٽڪ پنن.

آڪاش ۾ دعيتن جا سر ۽ ٻانديون اٿس معي ٻيا اڏامن جيئن ڪپهه پيچندي
المان در لڪرندي آهي ۽ اڏامندي آهي. بنا سرن جي ڌڙ وري اٿس پيا
گهمن هڪ ڏڪار جا ماريل بکيا پسندا گهمندا آهن.

مورچا چائسي باندر سٺن دعيت پھتا جت راجوئلن
ڪڍيا نارائنت سرا وچن ڪاوڙ مان لڳو خوب ڪچڙ

اندومتيءَ سان مايون سڀ ناريون

مليون سس سان حسين ڪماريون

ڪيو مندودري آدر پاري ڳالهه سڀن پوءِ ويهي ويچاري.

اندومتي پوءِ سس مندودريءَ سان ملي ۽ ٻيون به سندس ساٿين ٻين جي
بلڪل حسين هيون سي به ساڻس ويون مندودري انهن جو ڳڻڻو سٽڪار ڪيو.
پوءِ سڀ هڪ هنڌ ويهي ويچار ڪرڻ لڳيون.

هڪٻئي کان سڀ ڪڙل پڇي رام مهڻا ڪٿي سس سڄي

گهر سٺا پٽ نهن ڏيئي رام جيڻ پٽ ويهي رهي!

مندودري سڀني نهن کان ڪڙل پڇي ۽ رام جي مهڻا انهن کي ٻڌائين.
پوءِ سڀني کي سٺا ۽ ڀوڳيه گهر ڏيئي، پاڻ رام نام جو جاپ ڪرڻ ويهي رهي.

اڃا چوان هٿ ڪيريو هڻڻ ويڻشٽ وانگر سوچيو نيٺ!

موڪايو پهرين ڪيس سڀني نارائنت سان پساڻ پيم!

اي ٻارا ٻئي، مان عرض ٿي ڪريائون ته اڃا به هٿ کي ڇڏيو ۽ ويڻشٽ
وانگر سندس شرڻ وڃو. پهرين ڪيس سڀني موڪلي ڏيو ۽ پوءِ پاڻ نارائنت
سان گڏجي وٽس وڃو.

ناروچن سڀ ڪوڙا ڄاڻي سهڻ هليو ويو پاڻ اڳي

گذري رات پوريات به آئي ڇڏي سهڻ ڄاڳيو رکڻو آئي.

وانگر، مندودري جا وچن ڪوڙا سهڻي آئي سهڻ هليو وارو. آخر نارائنت
ٿي ۽ سري رامچندر ننڊ مان ڄاڳيو.

ڇئن درن تي ڪئن لڙائي بساندر سٺا وٺي گهٻرائي

شهر مان نڪرن دڪيت ائين پيڻ پهاڙي ۽ وٽن ڇڪين.

والد جي ڏورانهن کان پاڻ وٺائي ٻالڏون جي سٺا ڪي ڏاڍو وڻجڪل
ڪيو. جتان تان ٻالڏو ائين ٺڪري رهيا هئا جيئن ٻيڙ مان اٽڪ پٽر اڪرندا آهن.

هنو ڏٺا سڀ پڇندا باندرو ڪٿڻ ڪٿائي ڪٿي وڌي رڙ.
پڇو ڏو ڪري چوڏس ڦيرايو. دعيت سٺا ڪي جهلي بيهاريو.

هيومان ڏار ٻالڏو ٻڌي پڇي رهيا آهن ٿڌهن ڏاڍي زور سان ڪرجهو.
واڪس جون ٿوريون هن جون رڙيون ٻڌي روڪجي پئي رهيون.

سورج منڊل ڪيو ڪيل ادڀت هڪ ڪٿي گرمي ٻالي پٽ
جان دعيتن جي خوب جلائي اٿن آيو جت علي لڙائي.

الڪد هڪ ڪڙڪ ڪيو جو سورج منڊل ۾ هلڻ وارو. اتان هن گرمي هڪ
ڪري دعيتن تي ائين هڻين جو دعيتن جا بدن هلڻ لڳا. آخر اُتي آيو جتي لڙائي
هلي رهي هئي.

حيرت پويا سڀ ڪرو ڪن رج باندرو ٻلوان
هڪ ۽ ٻيو ٿوري ٽنهن منهن مٿي ٿڌان.

ٻارن رح ۽ ٻالڏو حرمه چڙا ڪر ڪن ٿا. دعيتن جا هڪ ۽ ٻانهون اچي
آخر سندن منهن ۾ ڏڙ ٿا وڃن.

آڪاش اڏن سر ٻانهون ائين پڇندي ڪجهه مان دز جيئن.
بن سر ڏڙ پيا ائين گهمڻ ڏڪار بکيا پيا چڙڪ پٺن.

آڪاش ۾ دعيتن جا سر ۽ ٻانهون ائين مٿي پيا اڏامن جڪڻ ڪجهه پڇندي
انمان در اڪرندي آهي ۽ اڏامندي آهي. بنا سرن جي ڏڙ وري ائين پيا
گهمڻ ڏڪار جا ماريل بکيا پيا گهمندا آهن.

مورچا چالي باندرو سٺن دعيت پها جت راجوئن
ڪڍيا نارائنت برا رچن ڪاوڙ مان لڳو خوب ڪچڻ.

اهو ٻڌي ويٺو ڪڪرن ڏي ٺهاري چوڻا لڳو ته سوامي، اهي ڪڪر
نه آهن. اهو هڪ دٻيس نارائنتڪ فوج سان اچي وغير آهي.

گهوسو هنيون هڪ تنهن هنومان ٿوڙي ڇڏيا تنهن رت ۽ ٻاڻ
نارائنت پيو ڌرن ائين ڪنوڻ ڪري جبل خاڪ جئين

هنومان وڌي وڃي نارائنت کي گهوسو هنيون ۽ سندس رت ۽ ٻاڻ ٿوڙي
ڇڏيائين. نارائنت ڌرتيءَ تي پهروش تي ڪرار ۽ سندس حال اهڙو ٿيو جهڙو
اڇليءَ جي ڪرڻ سان جبل جو ٿيندو آهي!

دلبر ڪڙهيو بي نارائنتڪ پڳو اچي جهٽ هنومان رت
اي باندر جي توڪا شڪتي اچي ميدان ڪرمونسان گشتي!

نارائنتڪ ڪڙهيو بي ۽ جهٽ پٽ هنومان ٿاڻن وڌي اچي لڙڪا ٿاڻن نه
اي باندر، جي ڪا شڪتي اچي نه آهي، اچي مونسان گشتي ٿي.

وڌيڪ ٻه گهوسا هنيان هنومان ڪروڻ ڪري ڪرڇيو ٻاوان
ڪٿي پڇ ۾ پڻ کيس لپيڻيو ڌرن هڻي پوءِ مار يو جيپيڻيو!

هنومان وري به گهوسا وڌيڪ کيس هڻيا ۽ ڪروڻ ڪري ڪرڇيو لڳو.
کيس پڇ ۾ ڪٿي ڌرتي سان ٽپڪا ٿاڻن.

ڪندو لڙائي آيو ان جاءِ روز ٿڌي ڀڌ زور آزماءِ
اٿي ڏسي هنومان اڪيلو ويو ڊوڙي اٿ انڪد اليڏو

ٻڌ ڪندي هنومان آخر انهيءَ جاءِ تي اچي پهتو، جتي روزانو ٻڌ ڪندي
هتي ۽ جان زور آزمائي ڪندا هئا. هنومان اڪيلو اڀرندو ڏسي انڪد اوڏائين
ڊوڙي ويا.

دائيتن ڏٺي جڏهن باندرن مار پڳا پوتتي بس کائي خارا!
ڏٺي نارائنتڪ فوج ڊنڊل ڪروڻ ڪري هليو آيو ڊوڙي!

وڃن ۽ باندون جي هٿان مار کائي دٻيٽ پوئتي موٽيا. فوج کي ڀڄندو
ڏسي نارائنتڪ ڪروڙ ڪري وڌي آيو.

هاڻ لڳل ڀر لڙڻ جا شائق اٿن ڪندا جيم جيم رگهناڪ
فوج ڏسي جڏهن پنهنجي وياڪل

ڏنل چاڙهيو هاڻ ڀاري بلڪل

باندون ۽ وڃن کي هاڻ جا ڪيٽا ڪهاڙ هٿان ڀڄڻ لڳا ۽ ڀڳوان جي
جيم ڀڳارهندا وڌندا ويا. راجپوت جڏهن اها حالت ڏٺي، تڏهن هڪ بلڪل
ڀاري ۽ خطرناڪ هاڻ ڏنل ٿي چاڙهيائين.

هاڻ هڻي مڙي انڌڪار دٻيٽ ماري هاڻ هڪ هزار
دشمن ماري اڇن تيروري ترڪش ڀرجي وڃي هڪ گهڙي!

ڀڳوان جي انهيءَ هاڻ سڄو انڌڪار لاس ڪري باندون ۾ نئين همت آندڙ،
هن جو هاڻ هڪ هڪ هزار دٻيٽن کي ماري رهيو هو ۽ اهي ٿور موليٰ ترڪش
۾ اچي بولدا هئا ۽ هڪ گهڙيءَ ۾ ترڪش هاڻ سان ڀڄي ويهندو هو.

نارائنتڪ لشڪر ڏسي اپار مڪت سمجهيو پاڻ، کان ويچار
جڏهن کڻي هو آيو هو سڀا جڏهن پاند تائين هليو اٿي.

نارائنتڪ جي اپار سڀا ڏسي راتو خوش ٿيو ۽ پاڻ کي خوف کان آڄو
سمجهڻ لڳو! هن ٻيو نارائنتڪ کي سڄي ڪتا پنهجي اٿي ۽ جي ٻڌائي ۽
سڀا جي ڀڄي.

ٻڌي راتو پٽ جا وڃن هر هر گلي لڳاءِ
لڳو ڪرائڻ ناچ پڻ ترڪڪ منڊل گهراءِ.

راتو پٽ جا وڃن ٻڌي خوش ٿيو ۽ ٻار ٻار کيس چاليءَ سان لڳائين.
ٻيو ترڪڪ گهراڻي کيس لڳ ڏيکارايائين!

هن عڪڙي ڏينهن سنو وجهي ڏسي ٿارائنت اتيان سر جهڪايو ۽ اها
پٿر ڪا کيس ڏني. ٿارائنت دوت جي نيتي ۽ سڀتا ڏسي خوش ٿيو.

ڇڱيلائي پنهنجي چٽي ۽ ڇيڙو رانوَ ڪلياڻ
ٻڌي خبر لنگا سنڌي ٿارائنت حيران!

پنهنجي ڇڱيلائي چٽي ٻوڙ دوت کڻي لنگا جو ڪلياڻ ۽ رانوَ جو ڪلياڻ
پنهنجو. لنگا جا حال ڏسي ٿارائنت حيران ٿي ويو.

غصو ڪري بس اُٿيو سڀا مان

گنڊر پنهنجي ويو گهٽي ڏک کان
ٻنڌو مٽيءَ کي پڙهي ٻڌائي پيڙ پتا پئي چئي آ آئي!

غصو ڪري اوڏيءَ جبل سڀا ڇڏي ٽيٽي ڏرد کان ڪنڊ پيٽو. اها چئي
پڙهي ٻنڌو مٽيءَ کي ٻڌايائين ۽ چيائين ته ڀائرن، پتا ئي ڪٿي آهي پيو آهي.

پري رڪي گنڊر پيڳتي ڏان راج ويني ڪر نرين سجان!
نار وڃن ته وڻيا ئي ڪين اُتي ٻاڏين در ويو ٻروين.

ٻنڌو مٽيءَ چيس ته اي پٽي پڪوان جي ماءُ دل ۾ پيو رهي هڪئي ۽ هو
وردان ڪيو ۽ آرام سان راج ويني ڪر. اهي ڪوڪا ڇڏو. پڙ هڪئي استوي ۽ جا
اهي وڃن ڪين وڻيا. ڪاوڙجي ستر جي ٻاڏين در واري نئي آيو.

بگل وڃي تياري ڪريو سٺا سڄي هوشيار!
جنر پوٽر چاهيان وڃڻ دوت پتا آڌار

هن حڪم ڪيو ته جيئن ئي بگل وڃي ته سٺا کي حڪم تيار ڪر وڃي.
سڄي چتر سٺا هوشيار ٿيو! پتا جو دوت آيو آهي ۽ جنر پوٽر تي سنڪت آهي.
مان اوڏائين هلي چاهيان ٿو!

پتيءَ وڃڻ جڏهن نسچيم ڄاڻو ٻنڌو مٽي من خيال هيءُ پاڻو
راڻو ويڙهي ٿيندو ڪونه ڪلياڻ مان به ويندس گڏ هن ساڻ.

الدوتي جڏهن ڏٺو ته پتي لٽو مڙي تڏهن خيال ڪيائين ته هيءُ راڻ سان
وڙهڻ لاءِ وڃي رهيو آهي تههڪري هن جو ڪلياڻ ڪرڻ لاهي. تههڪري بههڪري
پتيءَ سان گڏ وڃڻ لاءِ تيار ٿي.

زبور ڪپڙا انگن تي پاڻي ڇهي پتيءَ جا چرن سُهائي
سس سهري جي درشن پياس گڏ هلندس مان ميٽڻ ٿراس

سب سندور زبور ۽ ڪپڙا بهري پتيءَ جا چرن ڇهي کيس چوڻ لڳي ته
مولڪي سس ۽ سهري جي سڪ لڳي آهي. مان به توهان سان گڏ هلندس ۽
اها پياس هلي بههڪريندس.

نارائنت اهي ٻڌي وڃن خوش ٿيو گهڻو ڏڏان
سپن سڪين سان هل پلي دل نه آڻ ڪلان

اڃا ٻڌي نارائنت خوش ٿيو ۽ چيائينس ته ڀل سڀني سڪين سهيلين سميت
هل. دل به ڪو خوف نه ڪر.

متر ڏسان ٿو طرف ڏسڻ ڪڪر ڪارا آڪاش مڃن
راڻو ته پاڻ آ انٿريامي چرتر ڪرڻ لاءِ پڇي سوامي!

راڻو سالهن کي ڇو نه مان ڏکڻ طرف کان ڪارا ڪڪر مڃندا ايندا ڏسان
ٿو! راڻو آهي ته انٿريامي. کيس سڄي ڄاڻ آهي، پر وڳو منهن چرتر ڪرڻ لاءِ
پتيءَ رهيو آهي!

راڻو وڃن ٻڌي چيو ويڃيڻ چرن گهي لڳو ڪڪر ڏسڻ
ڪڪرن هي هڪو ويري اڃانڪ اچي رهيو آ ڏيک نارائنتڪ

هيس ٿن کي خرب سينگار ڪرايائين .

سڀ ڪنيائون گڏ ڀرڻائي مرضي موجب سڀ ڇڏيون رهائي
نارائيت ڀڙ سڏن سميت ڪري وراه گهر رهيو اچيت !

انهن ڪيائين کي اڳي هتي ڏني سڀ هڪ ئي وقت ڀرڻائي ڇڏيائين .
نارائيت به ٻڌو مٽيءَ سان شادي ڪري گهر آيو .

دوت هلي پهتو اچي شهر سندر سهاء
اٿن ڪوهن ۾ وڏو نگر من ۾ گهڻو هرشاء .

رانڊو جو دوت به اُتي آيو . شهر سندر ۽ ڪاٺي وڏو هو ۽ اٿن ڪوهن ۾
پکڙيل هو . دوت ڏسي خوش ٿيو .

سونا دلا کڻي سندر آئي پاڻي ڀرڻ؛ من خوشي سماي .
ڌوم ڪيتو ٿيو سنسو اُٿين سندر ڪنيا کان لڳو پڇيڻ !

هي جڏهن شهر ۾ گهڙيو ته هڪ سندر ڪنيا کي سونو دلو کڻي ايندو
ڏٺائين . انکي ڏسي ڌوم ڪيٽو ڪي دل ۾ خيال ٿيو . هن ان سندر ڪنيا جي
ولجهو وڃي ڪانڊس پڇيو ته ،

شهر تنهنجي سيوڪا راڻي ڪنهن سبب ؟
ڀاڙ آئينءَ پاڻي ڀرڻ مونکي لڳي عجب !

اي راڻي، دٻا بالي ٻڌائين ته توهان جي شهر ۾ ٿوڪر ٻائين ۽ سڄو ڪٽائين
جو رواج ڪونهي ڇا، جو ٿن ڀاڙ ڀاڙي ڀرڻ لاءِ آئي آهين ! مونکي ته ڏاڍو عجب
ٿو لڳي !

دوت وڃن ٻڌي چيو ٿو ڪريائي ڪلي چيو منجهه ماري ٻائي
نارائيت جي داسين داسي مان ٿن جي هڪ داسي وشواسي !

دٽيس جي ٻالويءَ کي اهو ٻڌي عجب لڳو ۽ هڪ ئي دفعو مشڪي ۽
 ٿار سان چوٽي لڳي ته اي ٻائي، مان ٿارائيس جي داسين جي جيڪا داسي آهي،
 دوجي وڻواس ٻاٿر داسي آهيان! اي دوسو، ٿرڪي خبر ڪانهي ته اسان جي
 راجا هر ڪيڏو شان آهي!

سدا پويندي رهان تن ٻاڻي اچي پلا پوءِ ڇو هت راڻي؟
 مٿان ڪوبن اءِ ٻڙي هند ڳالهه ڪندءِ ماري ڏاڍا ٻچڙا حال

مان نه اٿون داسين لاءِ دوزخ ٻاڻي ٻري ويندي آهيان. رائي هه اچي
 ٻڌو؟ مان اءِ ڳالهه ٻئي هند ڪوبن. ماري ٻچڙا حال ڪندءِ ٻڌو؟ تن ئي
 تن سان ڪٽيندءِ!

ٻاهتر ڪروڙ سڀ پيءُ وٺي پنهنجي سڀا ۾ ويٺو اچي.
 پريو ڪري شل پنهنجي ديا ڇڻي ها مائٽس اچا ٻيا!

ٿارائيس ٻاهتر ڪروڙ ٻاٿرن کي ساڻ وٺي اچي سڀا ۾ ويٺو. لڳان شل دها
 پيو ڪري. مائٽس اچا ٻيا نه ڇڻي ها!

ڪيل ڪون پٽ خوشيون منائن
 ڪوي رات ڏينهن پيا جس ڳسائن
 رانوَڻ دوت ڏسي سڀا کي بنهه گهڻو حيران پيو ٿڪي!

پٽ سدائين هن جي سڀا ۾ ڪيل ۽ تماشا ڪندا هئا ۽ ڪري راند ڏينهن
 جس ۽ ٽيندا هئا. رانوَڻ جو دوسو اهو سڀ ڏهڻو ۽ شان ڏسي بلڪل حيران
 ٿي ويا!

ڏينهن هڪڙي سئوهمو قهوڙسي چرن نارائنت اڳيان جُهڪي
 سرنائي ۽ ڏسي پتريڪا خوش نارائنت ڏسي سڀيتا!

جيئن وڃايل ڇيز پرايت ٿيڻ سان خوشي ٿيندي آهي ٿيڙي طرح رار جي
ملڻ سان سڀ باندر خوش ٿيا. سگرڙو ۽ ويشتا به پنهنجن ڀائرن سان ملي خوش ٿيا.

ٿيڻ رانوَ ھُٽ سڌ ٻڌي دوت اڳيان ڀر سڳيو نه ڪڇي.
اھرانوَ پڻ مڙيو ٿيو ٿيڇھ سندس سڀ شليو ويو!

جيئن ھدوءَ مان رام کي موٽائي آندو، رانوَ کي سڄي خبر دُوت ٻڌائي.
رانوَ ڏاڍو ڏکي ٿيو پر دوت جي اڳيان ڇا ڪڇي؟ اهو به ٻڌائين ته اھرانوَ نه
مري ويو ٿڏھن ته ھيڪاري دل شڪست ٿي پيو ۽ سندس سڄو رنج ڪليو ويو.

وات سڪي ويس اکين جل آڻي

وڃن نه اُڪلي پئي سر ڀاڙي
بھي پيو پٽ سڄو مانڊاڻ خبر نه پئي ڇا ٿيندو ھاڻ.

رانوَ جو واس سڪي ويو ۽ اکين ۾ پاڻي اچي ويس. واس مان لڏا نه پيو
اُڪليس ۽ مڙ پئي روئڻ لڳو. سڄو مانڊاڻ بھي اچي پٽ پيس. ھاڻي ته خبر
ٿي ته پيس نه پوءِ ڇا ٿيندو!

مندودري آئي وٽس گھڻو سمجھايو کيس
مڃو نه مورڪ ڪال وس جيئن نرڪ پرويش.

پوءِ وري مندودري به وٽس ويئي ۽ نيس جون ڳالھيون ڪري سمجھائيا
لڳي پر ڪال وس رانوَ نرڪ جهڙا ڏک ڀوڳي به نه مڙيو.

نار وڃن ٻڌي ڪاوڙ آئي ڪئي ڪري اُٿيو ڌيرج سڀالي
وقت انهيءَ هڪ منٿري آيو ڏيکي آدر ٽنهن نڪت وڃايو.

زال جا ٻه ٻڌ ٻڌي هڪي شخص جوش آيو. ٻنهي جي سڄي ڌيرج وڃائي
جيئن اُٿيو ته هڪ منٿري آيو جنهن کي وڃڻو سڏي وڃاريو.

منڌري ويڇاري هيٺان چيو اي دلپتن سر راڻ
ڏيرو ڏريو سنسو ڇڏيو ڇوان ڪريو اڳاڻ.

منڌري ويڇاري راڻو کي چيو ته بهاراج، ڏيرج کان ڪم وٺو ۽ مان به ڪم
آڻان ڇوان ڪر انهي دها پالي ڏيان سان ويڇار ڪريو.

مون هن ۾ آهيئن ويڇاريو نارائيت آ تو پٽ پيارو
سگهن ۾ ڏوڄاڻو هيو ڇڏيو سورهي پر ڪين ملو
اي لاک، مون ڪهڙي ويڇاريو آهي ته نارائيت لوهان جو هڪ پٽ آهي،
۾ سگهن ۾ ڄارو ۽ لوهان کيس لڙائي ڇڏيو ۽ هو مٿو ڪهڙي.

دوت موڪلي گهرايو تنهن سگهي نه جيئي ڪوئي جنهن
چتر دوت ڪو چوڏهي سڏيو ڏيرو ڏريو ۽ چنٽا ڇڏيو.

دوت موڪلي نارائيت کي بلڻ وٺ گهرايو. هو اهڙو نه ٻارن ۽ شڪتي
نالي آهي جو کيس دلڻا ٻار ۾ ڪم نه جيئي ڪو نه سگهندو. اهڙو ڪر چتر ۽
ڏاهر آڙو ڏنگار دوت وٽس موڪليو جو کيس ڪيئن به هفت ولي آهي، توهين
لڙو ڏارج ڏاڍو ۽ چنٽا کي ڇڏيو.

نارائيت گهڻي وڌيا پڙهي گهڻن راجائن سان لڙي
ٻنڌ نالي هڪ دلپت هيو وتل ٿيل نالي ديش رهيو.

نارائيت گهڻي وڌيا پڙهي ۽ گهڻن راجائن سان لڙي لڙي سونپ پالي. ٻنڌ
نالي هڪ دلپت هو جو وتل ديش ۾ رهندو هو.

ٻنڌ ويڇاري دل اندر نارائيت سڏيو
ٻنڌ مٽي ۽ پيون ڏيئرو ڪري سندر سڄيو!

ٻنڌ ويڇار ڪري نارائيت کي گهرايو ۽ ٻنڌ مٽي ۽ پيون جيڪي سندر ڏيئرو

اڙي مردڪ، ڀلا ٻڌاء نه مهينجو بت ڪيئن آهين؟ ڪوڏج چيو نه به ڏهن
تون لنڪا جلائي سمنڊ کان پار وڃي رهيو هئين،

اڃا سمنڊ ٿو آڏو اُڪريو اُٿي اچي ٿو پگهر وڃيو
پگهر ٿڙو مڇي پيٽ ويو تنهن مڇي آ مون جنميو!

اڃا اڌ سمنڊ مس اڪري رهيو هئين نه توکي پگهر اچي وار ۽ اڃا ٿڙا
سمنڊ ۾ ڪريا. انهن ٿڙن مان هڪ ٿڙو ڪڪ ۽ ڇي ۽ جي واس ۾ هليو وار، جيئن
منجهان مان ٻيڏا ٿيس.

اهڙي طرح ٿو پٽ ٿيس ٿڙو لڪاڻان جيئن رهيس.
اهرانوڻ هاڻ سيو ڪريان ڏيان پهرو ڪنهن ڀر نه ڊڄان.

مان اهڙي طرح ٺهنجو بت ٿيس! مان جيئن هن وقت تائين رهيو آهيان،
توڪي سڀ نيڪ ٿو ٻڌايان. ڪڇ به ٿڙو لڪاڻان. هاڻي هٿ اهرانوڻ به ٿي سيرا
ڪندو آهيان ۽ پهرو ڏيندو آهيان. ڊڄندو ڪنهن کان به نه آهيان!

لڇڻ ٻاي ۽ سبيو ڌڻي اهرانوڻ آ آيو ڪڏي
هوءَ ڪوڻ لاءِ اچ ٿنڪي بل چاڙهي ڏيو ٿي!

لڇڻ ۽ رام، سڀتا جي پٽيءَ کي اڃا اهرانوڻ ڪڏي آيو آهي. هوءَ ڪندو ۽
کين ڏويءَ تي بل چاڙهي ڏيو!

گل کان هڪو روپ ڪري هٿ لڳي به خبر نه پوي!
اهرانوڻ جڏهن ٿول چڙهايو روپ سڄو هنومان ڏيڪايو.

هنومان اندر وڃي گل کان به هڪو روپ ٻڌايو جو هٿ لڳي سان به معاف
پڇي نه سگهي؟ اهرانوڻ جنهن ميل ڏويءَ تي گل ٿي چاڙهيا تنهن ميل هنومان
خونناڪ آواز ڪري پنهجو روپ ٻڌي ڪيو.

وڪارن پوئل هورڪ اڪثر ٻسل مايا گمان سڀئي چتر
انهيءَ طرح رهن دٻيٽ هزار اعرانوڻ جي آڳيا انوسار

اهي سڀ دٻيٽ مايا وڃڻ ۾ ڏاڍا چتر هئا. هورڪ هئا ۽ وڪارن سان پوئل.
اهي سڀ اعرانوڻ جي آڳيا موجب هلندا هئا.

حڪم مڃي تلوار ڪڍي رام هٿڻ لاءِ آيا وڌي
اعرانوڻ چيو نيت انوسار وقت گهڙيون ٿي آدرڪار

اهي دٻيٽ اعرانوڻ جي حڪم موجب تلوار ڪڍي رام کي مارڻ لاءِ وڌيا.
اعرانوڻ کين چيو ته دٻيٽ موجب اڃا ٿي گهڙيون وقت پيو آهي، اوهين نرسو.

ڪسي ورکسي تلوار هنومان ٻانهون سر ڪاٽيا ڪيٽ سمان
ماري پڇاڻي ڇڏياسپ دٻيٽ باهر وڌا ماري گهڻا اجيٽ!

هنومان سندن هٿ مان تلوار ڪسي ساڳيءَ تلوار سان سندن سر ۽ ٻانهون اهڙي
طرح ڪاٽيون جيئن ڪڙمي لاهاري ۾ سڱ لڌندو آهي. سڄي فوج کي ڪٽ ڪٽ
ڪري ڇڏيائين. ٻيون کان پڪڙي هڙن جي باهر ۾ وڃي ڪيترن کي ساڙيائين.

هنومان وٺي اعرانوڻ ماريو باهر ۾ ساڙي سڙڪت ٿاريو.
ڏٺي آهوتي پوري هنومان ڪٽي هليو گهر لهڻ ۽ رام.

هنومان پوءِ اعرانوڻ کي ماري ڏياري ٿي کيس ٻل وانگر چاڙهي باهر کي
آهڙي ڏني ۽ سڙڪت کي دور ڪيو. پوءِ لهڻ ۽ رام کي کڻي لڏڪا جي وڃي
بيهاڙي ڏي روانو ٿيو.

ڇڏو وڃايل جيئن هٿ آئي خوش ٿيا بسندر رام ملائي
هليا سڀ باندرو ٺاڻي سيس مليو ويڻش لڏڪا ايش

گڏ سوچيون ڪو اهو اُڀاءُ هٿ اچن جيئن وري به ڀاءُ .
پيران اسان جا رام لڇڻ ساه بنا آ ڪهڙو بدن ؟

اي ڀاءُ هاڻي نه اهڙو اڀاءُ ڪجي جيئن ٻئي ڀائر وري هٿ اچي . اسان
جا پيران نه آهن ئي ٻئي ڀائر . سرور رڳو پيران بنا ڪهڙو ؟

ٻڌا وڃن ۽ چيو هنومان سڏن سنڀاليو، امن امان .
ڇڏن پونن ۽ لوڪن ٽنڀين جٺ هوندا کين ايندس ڪنهي .

اهي وڃن هدرمان ٻڌا ۽ چيو نه توهين رڳو سڏا ڪي سنڀاليو ۽ امن امان
قائم رکڻ . مان چئني پونن ۽ توهين لوڪن پر ڏوٽي شري رامچندر ۽ اچن ڪي
ضرور وٺي ايندس .

رهجو پٺيان هوشيار سڀيئي وڙهو ڪال جي چڙهي اچي
ڇڏي ائين ٿيو روان هنومان گچندو گرجندو هوا سمان

ڀائرو، سڀ پٺيان هوشيار رهجو . اکر مرڻ به ڇڏائي ڪري اچي نه ان
سان به لڙجڻ ! ائين چئي هدرمان روان ٿيو ۽ هوا سمان ٽڪو ٽڪندو ۽ گرجندو،
رام ۽ اچن ڪي ڳولڻ لاءِ روان ٿيو .

رستي ويندي لنگهيو وڻ هيٺان

گهٽ ڪڍڙي پڇڻ هڪ ٻئي کان .
پريو ڪارج پيو پاڻ بڻائي ٻڌو هنومان اهو ڪن لائي !

هدرمان رستي پر وڃي رهيو هر نه هڪ وٺا هيٺان ٿيڏا ۽ ڪڍڙي وٺا هئا
۽ پاڻ پر اڀر جون ٻالهون ڪندي هڪٻئي کي غرض ڪري رهيا هئا . اڀر
جڏهن به ڪم بڻائيندو آهي ۽ پڇڻجي ڏيا ڪندو آهي نه رستا ئي اچي آندو
ڏيندو آهي . هدرمان انهن جي گنگو ڪن لائي ٻڌي .

ڪيڏي گداڙي ائين ٻڌايو ڪٿي رام اهرانسوڻ آيو
جڏهن وڃي ٻل چاڙهي ديوي ڀاڳين ملي ماس سٺو اهو ٿي.

ڏال جڏهن ڪيڏي سٺي ماس آئي لاء چيو تڏهن ڪيڏو ورندي ڏٺس نه اڄ
اهرانڙو، رام ۽ ليٽڪي ڪٿي آيو آهي ۽ انهن جي ٻل ڏاڍي ئي چاڙهي ڏنو، تڏهن
انهن جو سٺو ماس آئي توکي ڪارائيندس. دلچاه ڪر.

ويو پاڻال ٻڌي لفظ هنومان اهرانڙو ڪهر گهسيو ٻلوان
مڪرڊج بيٺو هسو دربان ڏٺو وڃڻ نه اندر هنومان

اهي لفظ ٻڌندي ئي هنومان بي ٻو لي پاڻال ۾ وڃي ۽ اهرانڙو جي ڪهر
وڃي ايترو اندر ڏٺا پاڻال هڪ ٻاندر مڪرڊج هو. هن هنومان کي ڏسي شور
ڪيو ۽ هنومان کي اندر وڃڻ کان روڪيائين.

اندر وڃين توڻ ڇو نه ٿئي؟ پتنگ ڊيڄاري جيئن ڏيئي ا
سڃاڻ مونکي مان هنومان ٻالڪ

سوامي پڳت پيو پڻجن پالڪ

اڙي، منهنجو ٿر آڏو ڪري اندر ٻيو وڃين؟ توکي ڇو نه پڇو ٿئي؟ مڪرڊج ائين
ٻيو هنومان کي ڊيڄاري جيئن پتنگ ڊيڄاري ڏيئي کي ا سڃاڻين ٿو ته مان هنومان
جو پٽ آهيان ۽ منهنجي سوامي جو مک ڪال پکي ۽ ڪال کي نه چيڻ وارو آهيان!

ٻڌي وڃن هنومان وسهيو ڀيو ڏاڍو جتي!

اڙي هـوڏا اڪيان سڀني پٽ نه مون چڻيو!

اهي لفظ ٻڌي هنومان وسهيو ۾ پڇي وڃي هن چيو ته اڙي مڙڪ، ڇو
نه ڪنهن آخريءَ مان جتيءَ کي نه سڀني ۾ نه پٽ ڪرڻ چئبو.

ریت ڪهڙي تون پٽ ٿئين؟ پاڻڪي منهنجو پٽ چئين
ٻڌا مڪرڊج جڏهن وڃن لڳي لنگا ڏسي توکي ڄاڻ

جي ٻرسان نيل، نل ۽ سگر ٻو به سمهيل هئا.

وڏو منيت پيا جوڏا گهڻا سمهيل هيا سڀ وير
ڀڻ وڀيشڻ شير اُت هيو ستل رڻ ڏير.

وڏو، منيت ۽ پيا گهڻا جوڏا ۽ وڀيشڻ سڀ آلي ويجهو سمهيا پيا هئا.

وڃر سمهيل ٻئي رانوَ راهو رام ۽ لڇمڻ ٻئي بل باهو
ڏکڻ طرف هو رام سمهيل ٻانهن هيٺان هو لڇمڻ اُتر

رانوَ جا راهو، ٻئي دشمن، رام ۽ لڇمڻ ٻئي وڃر سمهيل هئا جن جر باهو
بل دنيا ٿي ڄاڻي. ڏکڻ جي پاسي کان رام سمهيل هو. سندس ٻانهن، سندس
ڀاءُ لڇمڻ جي مٿان رکيل هئي، جر اُتر کان سمهيل هو!

تيار رکيل هئا ڏن ۽ ٻاڙ رام لڇمڻ ڪري ويجهو پاڙ
اهرانوَ پڙناميو اندر خوش ٿيو جوڙي ڏسي سندرا!

رام ۽ لڇمڻ جي پاسي ۾ ڏنڻ ٻاڙ تيار ٿي رکيا هئا، جي ٻنهي ٻنهي
ٻوسان ڪري رکيا هئا. اهرانوَ اندر ٿي اندر ۾ رام ۽ لڇمڻ جي سندر جوڙي
ڏسي بيحد خوش ٿيو ۽ کين ٻرنام ڪيائين.

ڪري درشن ۽ اکين ڪي ٺاريو

اشت سمجهي ٻن پائن نهاريو
دل ۾ هن پوءِ ڪيو ويچار ڪريان ڪم پنهنجو رانوَ انوسار!

اهرانوَ دل ناري درشن ڪيو! اشت ڏيو سمجهي خوشيءَ مان ڏانهن
ڏٺائين! هن ويچار ڪيو ته رانوَ جي اڃا مڙج ڪم ڪريان!

موهن منتر سان سڀن چلي منتر دٿاران مک بند
رام لڇمڻ کڻي الوپ ٿي اڏيو آڪاش باند!

موهن منتر پڙهي سڀني کي موهي ۽ بهروش ڪري سڀني جي ڳالهائڻ جي

نڪتي کي رام ۽ ٻيو ڪي ڪٿي آڪاش ۾ اٿائون!

ڪٿي ٻئي ڀائر ويو آئين ڪري ڇهڪو ڪمي ڪنوڻ جئين
پرڪاش ڏٺو سو جنهن ڏهرانوڻ ڪيو پرنام بدل ڀلاوڻ.

اهڙيءَ طرح هو ٻهئي ڀائرن کي ڪٿي آڪاش ۾ غائب ٿي ويو. ان مهل
اچي ڇو هڪ اهڙو چمڪاءُ ٿيو جهڙن مان رانوڻ کي ٻڪ ٿي نه مڃي ڪم
جس سرانجامي مڃي پٽ اعرانوڻ ڪئي آهي. هن ٻيو انهيءَ جي بدلي
ڏيکارڻ لاءِ اٿان ٿي پٽ کي پرنام ڪيو.

دلير رانوڻ اٽ خوش ٿيو ٻنهي شترن اعرانوڻ ڏسيو
هڪ ڀل ۾ ڪٿي نيو اسٿان باندون شور ڏسي نه رام!

رانوڻ دل ۾ ڏاڍو خروش ٿيو جو سندس پٽ دلجن جي دشمنن ٻنهن ڀائرن
کي ڪٿي ويو. باندون وري رام کي نه ڏسي ڪوڙ ڪيو!

ڊولڊيا مٿو ٿي باندون لڏا نه پئي ويسر.
ويساڪل سڀ ڏاڍا ٿيا جل ڇر بن جيئن ٿيو!

باندون ڏاڍي ڳڙا ڪئي پر ڪن پٽو نه ٿيو. سڀ اهڙا وياڪل ٿيا جهڙو
جل جا جادو جل کائڻ لهندا آهن!

هورچا ڌرن سگريو ڪريو وڃ ڪري جيئن بهار پريو
دشا وپيش چڱي نه سگهي وڃڻي بن وياڪل مانءُ لڳي!

ڪمزور نه ٿي ڏوٽي ٿي ڪري پٽو جهڙن بهار ٿي اچي ڪڙلدي
آهي ۽ بهار ٻري ٻولندو آهي. ويهڻا جي دشا نه اهڙي ٿي جو ڪم نه ٿي
ڪري ڪن سگهندو. جيئن وڃڻي کائڻ تارو وياڪل ٿيندي آهي، اهڙا
سڀ وياڪل ٿيا.

برڙو ڄا وڃن چڻي، ديري جو ڏيان ڪندو شري رار جي ڪٽڪ ۾ ڀٽو
۽ پنهنجي اشت ديو کي سمر بندو آيو.

مندودريءَ کي هڪ پٽ ڄايو رانوَ ڄمندي تنهن پوڄايو
نانگن ويهن گڏ جنم پڻ پاتو يوگيه رڪڻ نه رانوَ ڄائو!

هڪ دفع مٿانڙجي ڪنيا مندودريءَ هڪ ڀار پيدا ڪيو. انڇو حال ٻڌي
رانوَ کي ڏپ ويڙهي ويو. رانوَ ويهن نانگن جو جنم به ٻالڪ سان گڏ ٿيل ٻڌو
هن ويچارو ته اهڙو ٻالڪ رڪڻ يوگيه نه آهي!

شوانن کي رانوَ گهرايو ڇڏي ڪٿي اڄ ڀار پرايو
دوت ويو ڪڻ اولهه اهلڪ ڪوئي ڌرن ڪٿي پوريو ٻالڪ.

رانوَ پنهنجي هڪ دوت شوانن کي گهرائي ڇو نه هن ٻالڪ کي ڪٿي
ڪٿي وڃي ڇڏي اڄ. دوت ٻالڪ کي ڏکڻ اولهه دشا ۾ ويو ۽ ڌرتيءَ کي ڪوئي
ٻالڪ کي پوري هليو آيو. هو ٻالڪ کي ڀرال ۾ ڇڏي آيو.

رام ڪٿا رس پورو ڪيو ٻالڪ پورڻ سان ڪين مٿو
هڪ مهينو تنهن کائي مٽي شرن وڃي پوءِ سمند ورتي!

رام ڪٿا پوري ڪرڻ لاءِ هيءُ بيان آندو ويو آهي. ٻالڪ پورڻ سان ڪين
مٿو. هڪ مهينو مٽي کاڌائين. پوءِ سمند جي شرن ويو!

تپ پانونا دل ۾ آئي بن هڪڙي پڳو هرکالي
هن ڏٺي هڪ ندي وهندي مندر ڪامدا ويو وڌي.

ٻالڪ جي دل تپسيا ڪرڻ لڳي ۽ هو ٻن ڏي هرڪمي ويو، جو مندر
هو. اتي هن هڪ ڪامدا ندي ڏٺي جنهن تي ڪامدا ديريءَ جو اسٿان ٺهيل
هو مندر هو. هو پوءِ اوڏانهن مندر ۾ ويو.

جاء سندره، هن ڏيان ڄمايو هزار چوڏهن ورهيه وقت لڳايو.
سڀ طرح سان سماءُ اڏول ”ورگهور“ ڏيوي ۽ ڇيو انمول.

سندر امان ڏسي چوڏهن هزار ورهيه ڏاريءَ جي اوسيا ڪيائين. ڏاري
هن جي اڏول سماڏي ڏسي کيس ڇيو ل ”ورگهور“

ڏسي پوسن ۽ ٻئي هٿ جوڙي

گهريو ور پنهنجي ڏيان ڪي توڙي.

وڌ ڏيون کان مان سک ماڻيان

جنهن سان وڙهان تنهن انت مان آڻيان

ڏانهن ل ڏاري هائي پوسن آهي، تڏهن گهريائين ل مان ڏيوائن کان اس-
وڌاڪ سک اڏيائون ۽ جڏهن سان لڙان تڏهڪي ضرور جهٽيان ۽ کيس ماري سگهان.

ڪيو پتا هو مون ايمان هدد محتاج ٿئي جڏهن حيران
ٻڌي ڏيوي ڇيو پترسڄان! ماڻ جهجها سک ٿئي نه بيان

بنا مڃوڙ ايمان ڪيو آهي ڇو مولڪي تباڻي ڇڏيائين، سو ڏکڻي وقت
مڃوڙي مدد ڇو محتاج ٿئي. ڏاريءَ ڇوڙ نه لڙن سو پو ڪري سڀ سک اڏيائون.

سهج پرتاپي رام پڳت هلو منت وير سڄان

اهرائون ويو نڌر اُڪي هن رکي اڀيان!

عمرمان، ڇو رام ڇو پڳت آهي، اُهرائون ان وقت وارو کيس ايمان هو
۽ دلم ڏرو ل ڏب ڪوڙ هوس!

هو ڪل وٺي ويو سڌو اندر سهييل جتي ٻئي ڀاءُ سندرا
جاموات ۽ پٽ نل نيل ٻيا جوڌا سگرڙو سڏيرا

هو عمرمان جي موڪل ولي الدو وار جتي اتي ڀائر لڏي ۾ ستل هئا ۽ انهن

سنڌيا وندن سڀ ڀرير سان ڪيائين

رات گهڙيون چار گذريون ڏنائين

شو جو ڌيان ڌري ڏهنهه سيس

هٿ جوڙي ٻڌي ٻانهون بيس!

ڀرير سان ڀڳران شو کي آزاد ڏيائين. ڏنائين ته رات چار گهڙيون گذري آهي.

ويهن ئي هٿن سان ڀڳوان کي نمسڪار ڪيائين!

شيو ڪ شڪر وڏو ڀريمي سڄو ڀڳت ۽ سنڌيا ڏيئي!

منتر آڪرڻ اُچارڻ ڪوڏيو اُهرائڻ چٽ پاتال ۾ لوڏيو!

رانوڻ شڪر جو ڀرم ڀڳت هو ۽ سنڌيا ڪرڻ سندس ڀير ۾. هن آڪرڻ

منتر جو اُچارڻ ڪيو، جنهن اُهرائڻ جي چٽ کي پاتال ۾ لوڏي ڇڏيو.

اُهرائوڻ ڪيو چٽ انومان ڪهڙي ڪارڻ آ رانوڻ حيران!

ڏٺيڪ ڏيو سڀ تنهنجي هٿ

جيئڙو رانوڻ نه ڪنهنجي وس.

اُهرائوڻ وڃار ڪيو ته ڪهڙي ڪارڻ رانوڻ حيران ٿيو آهي! هن راکڻ

جو سڙي آهي. ڏيڻا به سندس وس ۾ آهن! کيس جيئڙو وارو نه سڃاتو

ڪرڻ سڃي!

”ڏٺيڪ پتي“ چئي سيس نوايو رانوڻ وٺي هٿ ڏڪت وٺاريو

خوشي ۽ منجهان وڃڻ مڃڻي اُهرائوڻ گهڻي خوش آمد ڪئي!

”نساڇڙن جا سڙي“ چئي اُهرائوڻ اچڻ شرط سر نوايو. رانوڻ کيس هٿ

کان وٺي پنهنجي وڃڻ وٺاريو. اُهرائوڻ خوشيءَ مان مٿا وڃڻ رانوڻ جي

شرش آمد ڪيائين.

اندرون پڇيو راتون کان دل سڄو سماچار
مڙهه کان وٺي ڪٿي سڀ ڪٿا پيٽ سميت وستار.

اهل ڀاءُ ڀاءُ راتون تان غير آئيه پڇي. راتون مند کان وٺي، پيٽ جي احوال
ڪڍل ڀاءُ، مون سڀ وساريو ڪٿڪ ڏيئين جو باندرون ماريو.

ڪٽي ڪٽي ۽ مينگهه ڪي ماري
چڙيو سبق آ ڏسيڪ سڀڪاري.

اي ڀاءُ، هاڻي سڄو ڪڍل نه ويٺو رهيو. ڳڻڻ تي راڳڻن کي بالڏون
مارو آهي. ڪٽي ڪٽي ۽ مينگهه نه مري ويا آهن! مرلي ڇڏو سبق الهن
سڀڪارو آهي.

ٻڌ راتون جڳت نيت پياري ڪندي انيت لڳي ڇڏي پاري.
و رڪي ٿڳين پاڻ نراس ڪل سلنا ۽ سرونس داس!

اهل ڀاءُ ڀاءُ نه اي راتون، سڀني کي نيت پياري آهي! البت ڪسڏ
کي سدائين خطو رهندو آهي. نه نه آئيه ڪري ۽ وٺو رڪي پاڻي نراس ڪيو
آهي ۽ پنهجي هيڏي سٺا، سرونس ۽ ڪل جو ناس ڪرايو آهي!

تو نه پريڙو آرام سڃاڻو وڏو سمجهي پڻ پري نه لاڻو
چڱي توڙي توڙاڻه نه ڪٿي ايندس چورائي پاڻو ڀڳي!

نه رام جي برباد ڪي نه سڃاڻو آهي ۽ نه وري کيس وڏو سمجهي هن سان
بربر ٿي ڪيو آهي! نه ڇڏو ڪم نه نه ڪيو آهي نه مان سمجهي مدد ڪرڻ لاءِ
نار آهيان. مان پنهجي بالڏون رام ۽ لڳڻي کي چورائي ڪئي ايندس.

چڱي وڃن پريوڌ جا شيش نالي ٻيل بيان
آيو ڪٿڪ شري رام جي اشت ڪري پڻ ڏيان

سنڌيا وندن سڀ پير سان ڪيائين
رات گهڙيون چار گذريون ڏنائين
شو جو ڌيان ڌري ڏهه سيڻ
هٿ جوڙي ٻڌي ٻانئون بيس!

پير سان ڀڳوان شو کي آراڌيائين. ڏنائين ته رات چار گهڙيون گذري آهي.
ويهن ئي هٿن سان ڀڳوان کي نمسڪار ڪيائين!

شيوڪ شڪر وڌو پريهي سڄو ڀڳت ۽ سنڌيا نيمِي!
منتر آڪرڻ اُچارڻ ڪوڏيو اُھراوڻ چٽ پاتال ۾ لوڏيو!

رانوڻ شڪر جو پير ڀڳت هو ۽ سنڌيا ڪرڻ سندس نير هو. هن آڪرڻ
منتر جو اُچارڻ ڪيو، جنهن اُھراوڻ جي چٽ کي پاتال ۾ لوڏي ڇڏيو.

اُھراوڻ ڪيو چٽ انومان ڪهڙي ڪارڻ آرانوڻ حيران!
دائيت ڏيو سڀ تنهنجي هٿ
جيئڻ رانوڻ نه ڪنهنجي وس.

اُھراوڻ ويچار ڪيو ته ڪهڙي ڪارڻ رانوڻ حيران ٿيو آهي! هو راکش
جو سراي آهي. ڏيوتا به سندس وس ۾ آهن! کيس جهيٽ وارو ۽ سنڌ ۾
ڪو نه سڃڻي!

”دائيت پتي“ چئي سڀس نوادو رانوڻ وٺي هٿ نڪت وھاريو
خوشيءَ منجهان وڃن مڙجي اُھراوڻ گهڻي خوش آمد ڪئي!

”نشاچرن جا سراي“ چئي اُھراوڻ اچڻ شوق سر ٺاريو. رانوڻ کيس هٿ
کان وٺي پنهنجي ويجهو ويھاريو. اُھراوڻ خوشيءَ مان منهن ڇڏي: رانوڻ جي
خوش آمد ڪيائين.

اٿي آئي. اهو ٻڌي راولو ۽ مندودي ۽ ٻين رانين سان گڏ آئي آهي. انهيءَ مهل
اٿي اهو روڊن لور ۽ جڳ شوڪ ۽ سڄ اٿو آهي!

ڪري پورا سڀن هوڪلايو ڏيرج ڌوري چرنن سسر نايو
سر ڀڄ ڌوري شانت نهايت يوگيه سڌيءَ کي ڪيو ڀرايت.

سارڃا ٻارن ڪري سڀي کان موڪلايو ۽ ماڻهن کڻي آڏو سان ڌورج ڌوري
هن کي، لنگار ڪئي. پتيءَ جي ٻانهن ۽ سر کي چٽا ٿي رکي پاڻ ۽ وچ واري
وڃي! اڳي جي سڌيءَ کي وڃي ٻرايت ٿي!

سارڃا روڊن ڪيو ات ڀساري

چاٽي پٽي پٽي ڌڪي ويچارِي
لوڪ نگر جا ڌڪ ۽ وياڪل ٻرو ڀلو چون رانور بلڪل

سارڃا چٽا ۽ وڻن کان اڳ ڏاڍو روڊن ڪيو، ڇاڻو ۽ پٽو. سڄو شور شوڪ
ڪري ڌڪي هو ۽ راولو کي هرڪو ٻرو ٻار چٽي ٿندي رهيو هو.

پست ڌن نار تنهين سک اهڙو

نپ پرگهت ٿين ڪڪر کن جهڙو!

ڪڪرن ۾ بجلي آهي جائي

رهي نس ٿر وڃي ٿرت چڙهي.

ٻڌ، ڏن استري تنهن جو سک اهڙو آهي، جهڙو ڪڪرن جو آڪاش
۽ لور وها! ڪڪرن ۾ بجلي نه آهي پر آها به هڪ کڻ لاءِ پرگهت ٿي، وري
جهي ويندي آهي.

ڪندو ويچار دل جي اندر مليو دوست پرتيت

سنڌيا سميه پتو مندر جت اعراوڻ دلپيت!

راولو اٿي وڃار ڪندو پنهجي دوست سان ملڻ لاءِ سانجهيءَ مهل مندر
۾ اٿو.

من، وچن ۽ ڪرم ڪري جيڪا استري پٽيءَ کان سواءِ ٻين کي ٻڌي
سمجهندي آهي، پٽيءَ جي ڀلائي چاهيندي آهي، پرير سان سندس سيرا ڪندي
آهي، ان ئي منهن، دٻولا ۽ رشي مني راضي ٿيندا آهن!

پٽي ورتا ڌرم سلوچن گهاريو مينگهناد سر ڪلي نهاريو
خوش ٿيا باندر لفظ هڪڙي هنومان پريو چرن پڪڙي.

سلوچنا سڄي عمر پٽيءَ جي پرير سان شيوا ڪئي هئي، نار ڌرم ٻالير ۽
پتيورتا ناري جا فرض پورا ڪيا هئا تنهنڪري مينگهناد هن ڏي خوش ٿي ڏاڍو
۽ ڪيو. اهو هڪ ئي لفظ بس هو. باندر خوش ٿيا ۽ هنومان پريو جا چرن پڪڙي
ويهي رهيو!

يُگ يُگ ڪراڪندت راج شان مان ۽ ساڻ سماج
سُجن سوري تو پرمد پڌپائن رام مهما سان ڏوگڏ ڳائڻ

رام ٻڌو ويشت ڪي چيو ته تون اڪندت راج ڪو ۽ شان مان سان ۽ بددهتي
مترن سان خوش ره. توکي اڄ پراڻي مون وانگر ڏٺائيندا ۽ سرڳر ۾ ويندا. شري
رامچندر جي چريتر سان گڏ تون اڄ ٿاڻو ويندين.

ويشٽ ٻڌي هن ڀرجي آيو پرگهت روئڻ جو سهونه ڀانيو
ڪال ڪرم گت چئي سمجهائي

وئي ٿرت گهر من وسالي!

اهو ٻڌي ويشت جو هن ڀرجي آيو. ظاهر روئڻ جو وقت نه سمجهي سارو
بدهتي من ۾ جيرانا سان گڏ آندو، ڪٽي ۽ پٽيءَ جو سر وٺي رواني ٿي.

نديءَ سمند جو ڀوٽر ميلاپ رانوڻ ويو اُت ڀريل سنتاب
ساڻ مندودري پيا پرواسي شوڪ سورج چڻ ٿيو پرڪاشي.

جتي نديءَ ۽ سمند جو ڀوٽر ميلاپ ٿيو هو، سلوچنا پٽيءَ جو لاش کڻائي

اٺي آئي. اهو ٻڌي راندو ۾ منددوري ۽ ٻين راندين سان گڏ آئي آهي. انهيءَ مهل
اٺي ايترو روڊن ٿو جو چوڻ شوڪ جو سڄ اڀرو آهي!

ڪري ٻوڙاڻو سڀين موڪلايو ڏيڄڻ ڌري چوڻن سر نايو
سر ڀڄ ڌري شانت نهايت يوگيه سڌيءَ کي ڪيو ڀرايت.

ساوچا ٻولار ڪري سڀني کان موڪلايو ۽ ماڻهن ٽپي آڏو سان ڏيڄڻ ڌري
هن کي. لمسڪار ڪئي. پيءُ جي ڀائرن ۽ سر کي چٽا ٿي رکي پاڻ ۾ وڃي راهي
رهيا! ارڪيه جي سڌيءَ کي وڃي ٻرايت ٿي!

ساوچا روڊن ڪيو آت ڀاري

چاٽي پٽي پٽي ڌڪي ويچارِي
لوڪ نگر جا دڪ ۾ ويڪل ٻرو ڀلو چون راندو ٻلاڪل

ساوچا چٽا ۾ ويٺا کان اڳ ڏاڏو روڊن ڪيو، ڇاڙو ۽ پٽيو. سڄو شهر شوڪ
ڪري ڌڪي هر ۽ راندو کي هرڪو ٻرو ڀلو چٽي ٽنڊي رهيو هو.

پست ڌن نار ٽنڀين سک اهڙو

ٺپ ڀرڱهت ٿين ڪڪر کن جهڙو!
ڪڪرن ۾ بجلي آهي جاکي

رهيا نه ٿو وڃي ڪرت چڙهي.

بت، ڏن ايتري ٽنڀين جو سک اهڙو آهي، جهڙو ڪڪرن جو آڪاش
۾ ٿو رهيا! ڪڪرن ۾ بجلي ٿي آهي پر آها به هڪ ڪٺ لاءِ ڀرڱهت ٿي، وري
جهي ويندي آهي.

ڪندو ويچار دل جي اندر مليو دوست پرڻيت
سڌيا سميه بهتو مندر جت اهرائو ڏييت!

راندو ائين ويچار ڪندو ٻنهي دوست سان ملڻ لاءِ سانجهيءَ مهل مندر
۾ ايترو.

من، وڃن ۽ گرم ڪري جيڪا استري ٻڌي ڪان سواءِ ٻين کي ٻڌي
سمجهندي آهي، ٻڌي ۽ جي ڀلائي چاهيندي آهي، پر پر سان سندس سيرا ڪندي
آهي، ان ئي منڇ، ديوتا ۽ رشي مني راضي ٿيندا آهن!

ٻڌي ورتا ڌرم سلوچن گهاريو مينگهناڊ سر ڪلي نهاريو
خوش ٿيا باندر لفظ هڪڙي هنومان پريو چرن پڪڙي.

سلوچنا سڄي عمر ٻڌي ۽ جي پر پر سان شيوا ڪئي هئي، نار ڌرم ٻاڏيو ۽
پتيورتا ناري جا فرض پورا ڪيا هئا ٽيهڪري مينگهناڊ هن ڏي موش ئي ڏار
۽ ڪليو. اهو هڪ ئي لفظ بس هو. باندر خوش ٿيا ۽ هنومان پريو جا چرن پڪڙي
ويهي رهيو!

يُگ يُگ ڪر اڪنڊت راج شان مان ۽ ساڻ سماج
سُجن سمري تو پرم پڌ پائن رام هوما سان تو گڏ ڳائڻ

رام ٻڌو وپيشٽ کي چيو ته تون اڪنڊت راج ڪر ۽ شان مان سان ۽ بدھدي
مترن سان خوش ره. توکي به پراڻي هن وانگر ڏاڍا ٿيندا ۽ سرڳر به ويندا. شري
رامچندر جي چرتر سان گڏ تون به ڳار ويندين.

ويشٽ ٻڌي هن پر جي آيو پرگهت روڻڻ جو سمون پانيو
ڪال گرم گهت چڻي سمجهائي

رئي ڌرت ڳوڙ من وسمالي!

اهو ٻڌي وپيشٽ جو هن پر جي آيو. ظاهر روڻڻ جو وقت نه سمجهي سارو پنا
ٻهجهي من به جيران سان گڏ آندو. کڻي ۽ ٻڌي ۽ جو سر وٺي رواني ٿي.

ندي ۽ سمند جو پوتر ميلاپ رانوڻ ويو اُت پوريل سنڌاپ
ساڻ مندودري ٻيا پرواسي شوڪ سورج چڻ ٿيو پرڪاشي.

جتي ندي ۽ سمند جو پوتر ميلاپ ٿيو هو، سلوچنا ٻڌي ۽ جو لاش ڪٽائي

پتيء جي سر کي مارڇيا ويٽي ڪئي ۽ اڀي لاءِ، جلدي ڪل. نه نه هي
لهندي اکرڻ کي ڪڍڻو ٿا سڄڻ جي ارمان هڪ سان لکيا هئا.

لکي لڇڻ پاڻ شوڪ وڌايو

پويو سامهون مونکي ڪين لڄايو

جي هن وڃن ڪورم سان ديهي پتي ديو بن پيو نه سنيهي!

لڇڻ جي پاڻ لکڻ سان توهان ميهجي ٻڌيءَ کي وڌايو آهي. هاڻي وري
شري رام چندر جي اڳيان لڄايو نه. جيڪڏهن مون من، وڃن ۽ ڪرم ڪري لوڪن
سواءِ ٻئي ڪنهن نه جيت سان پيار نه ڪيو آهي نه ڏاڍا ٻائي ڪڍو.

پتني وڃن ٻڌي ڪليو جهٽ سيس

حيران ويا ٿي رڄ باند ر ڪيش!

ڪليو جڏهن سر ڏٺو سين ڏسي سڀيئي حيران پيا ٿين!

اٽريءَ جا اهي وڃن ٻڌي سر هڪدم ڪڍو. روح بالدر سڀ حيران اڀي ويا.

سگريو پڇيو ڇهي ٻڌ گوسالين

ڪليو سر چا لءِ ڇا ڏٺائين؟

ڀرڻو ڇيو ٻڌ سگريو سڄان سر ڪليو ڇو، ڪريان هٿ بيان.

سگريو هڪ چوڙي ۽ ٻڙڙ اڳيان سر جهڪائي ٻڌو نه اڀي ساليڻ، اڏاڏ نه
سر ٻڙ ڪليو ۽ ڇا ڏسي سر ڪليو؟ شري رام چندر ڇو نه اڀي لڇڻ، اڀي سگريو
اڻوڻ ڪري ڪڍو جو.

هن وڃن ڪورم پتي سيو ڪالي

پتوروت ڪورم سر ٻي نه وڌائي

الين سمجهي جا ڪري پتي شيو

تنهنجي راضي ٿين سر نرديو!

ڇڱو نه آ پتي ڏيئي گهران! ان کان وٽ تـو ديا پنان!
هاڻ مري ٿيان ستي سڀاڳي جنهنجي ملڻ سک ملي انادي!

هاڻي اهو اچت نه آهي ته مان پتيءَ جو ڏنل پُراڻ ڏن نوهان کان واپس گهران!
نوهان جي روشن جو لاپ سڀ کان اتر آهي. هاڻي ته ستي ئي مرنديس ۽ اچي
نوهان سان ملنديس جيئن يوگي ملندا آهن!

من پاون ڇاڻڻ هار پڻ ساگر کان پٿار اُڪار
سپن باندنن کي رام گهرايو سر سلوچنا پتي ڏيوايو!

اي پگوان انٿريامي، اندر جي ڳالهه کي ڇاڻڻ لاءِ هن پيڙهيءَ کي سمنڊ سائو
کان پار ڪريو. پگوان سلوچنا جا لفظ ٻڌي ۽ وشواس ڏسي سگريو کي گهرايو ۽
تنهن سان گڏ مينگهنداد جو سر ٻڌ.

نار ڪرٿارت ٿي سر پاڻي پتيءَ وڃوڙو وري ورجائي
مهنجي پراڻن جيون موڙي! چيو هئائي منهن کان ڏوڙي!

پتيءَ جو سر پاڻي سلوچنا ڪرٿارت ٿي. سر ملڻ سان هڪواري پتيءَ جي
وڃوڙي جو دڪ دل ۾ پيدا ٿيس. ”اي مهنجي جيون ڏوڙيءَ جا مالڪ“ چئي
منهن تي اڳل مٽي هڻائڻ لڳي.

ڏسي سنڌيهم ٿيو سگريو پانهن ڪيئن لکندي ڇو بن جيرو؟
سر ڪلندو تڏهن چئبو سچ مايا ڏکيئن نه ته ڪوڙي ڪڇ!

سگريو کي من ۾ شڪا ٿي ته جيئو کان سواءِ رڳو هڪ ڪيئن لکي سگهندو؟
هاڻي هيءُ سر ٻار جيسين ڪلندو نه، تيسين وشواس نه ايندو. نه ته سچو ٿيو نه ڏکيئن
جي مايا ڪوڙي آهي!

سر ڪي چيو سلوچنا ڪل جادي مون ٺاٺ،
نه ته چون هيءُ ڪوڙ سڀ لکيو جو تنهنجي هاٿ!

ٻي جي سر کي ساڙڻا وڌي ڪٽي ۽ اي لاه، جلدي ڪل. نه نه هي
لهي اکرن کي ڪڙو ٿا سمجهن جي ارمان هٿ سان لکيا هئا.

لکي لڙڻ ٻڌاڻ شوڪ وڌايو

پروڙ سامهون مونکي ڪين لڄايو

جي هن وچن ڪرم سان ديوي پتي ديو بن پيو نه سنيهي!

لڄ جي باغ لڳل سان لوهان منهنجي ڳڻتيءَ کي وڌايو آهي. هاڻي وري
شري رام پندر جي اڳيان لڄايو نه. جيڪڏهن مون من، وچن ۽ ڪرم ڪري لوهان
سواءِ ٻئي ڪنهن نه جيءَ سان ٻار نه ڪيو آهي نه دها ٻائي ڪار.

پتني وچن ٻڌي ڪليو جهٽ سيس

حيران وٺا ٿي وڃ باندري ڪيش!

ڪليو جڏهن سر ڏٺو سين ڏسي سڀيئي حيران پيا ٿين!

استريءَ جا اهي وچن ٻڌي سر هڪدم ڪليو. رح بالدر سڀ حيران آي ويا.

سگريو پڇيو ڇهي ٻڌد گوساين

ڪليو سر چٽا لءِ ڇا ڏٺائين؟

پروڙ ڇيو ٻڌ سگريو سڄان سر ڪليو ڇو، ڪريان هٿ بيان.

سگر بر هٿ چڙهي ۽ ٻرو اڳيان سر جهڪائي پيو نه اي سائين، وڌايو نه
سر ڇو ڪليو ۽ ڇا ڏسي سر ڪليو؟ شري رام پندر ڇو نه اي لڄي، اي سگرار سر
اهيءَ ڪري ڪليو ڇو.

من وچن ڪرم پتي سيو ڪائي

پتورت ڌرم سر ٻي نه وڌائي

الين سمجهي جا ڪري پتي شيو

تنهن تي راضي ٿين سر نرديو!

سڄي مڪان هيءَ ٻڌي هٿ ٻاڻي
شرن وڃڻ شپ ڪرم ئي ڄاڻي

ٻار ٻار چورن سر نائي وئي اُٺي جٿ راءِ سهائي.

سڄي وٺان اهڙي سڃا ۽ ٻلائي ۽ جهڙا مٺا وڃن ٻڌي سلوچا شري رامچندر
وت وڃڻ هر نشي ڪيو ۽ گهڙي ۽ گهڙي سندس پيرن تي هٿ رکي رواني
ئي، جتي شري رامچندر هو.

ڏسي سڏنا ٻني سلوچنا ڌري ڌير چيو ڀوءِ
شري مهاراج رگهوير کي وٺي پڇاڙيو موهم

هيڏي ٻانڌون ڇي سڏنا کي ڏسي سلوچنا ٻه رٿا ٻني. سر ٻڌ ڏاڙج
ڌري چوڻ لڳي ڏ ڀاڻو، شري رامچندر ٻانڌن منهنجي وٽي ٻه ڀاڙ، مون تي
ڏيا ڪراڙ.

سڏنا گهڙي ٿي گهڻو لڇي نول ٺار پر گهر اچي
اڳي وڃي ڀوءِ ڏٺو رگهوير سندس گورو لڇڻ سڏ ٻڌ

سڏنا ٻر اندر گهڙڻ سان ڏاڍو لڇي ٿي جيئن نئين ٻوٽيل عورت ساهري گهر
اچي لڇي ٿيندي آهي! هن اچي وڃي شري رامچندر کي ڏٺو، جو گوري ۽
سندر سر ٻڌ واري ٻاءُ لڇمڻ سان گڏ ويٺو هو.

ڏسي سلوچنا راءِ اٿس نيٺو ٻڌي ڪيا پنهنجا سڻل
ڏنڊوت ڪري سر نائي ڌرڻي ڳالهه سموري وپيشڻ ورڻي.

سلوچنا سندس رامچندر کي ٻراجمان ڏسي ٻههجا نٽر سٺل ڪيا. اکيون
! ئي ڏنڊوت ڪيائين. ٻوءِ وپيشڻ سڄي ڳالهه ٻڌائي!

نار مينگهناڻ پٺ رانوَ مٺو نار پتورت جان راءِ ڏٺو
مينگهناڻ جي نار سڃايل تو ورو ڪٿي ههڙي ڏليل!

اي ٻکران، هي مڱيند هي زال پورو لاري آهي جو زالو جو بيارو
بت جو. راء به سلوچا ڏي ائين اٿارو جيئن پتي ورتو ٿو ڏي اٿار جي. هڪهي
هڙي ڏنل حالت ٿوهائجي وروڌ ڪري آهي.

مئل ڄاڻو مون پتيءَ کي هٿ ٿسو شان لکيو
مهراج رڳو وٺڻ مشق، گهرڻ آيس ڪجهه ٿو

اي ڊالو ٻکران، مون پتيءَ کي مئل سمجهي پورائين ورتاس ۽ ڪيو. پر جڏهن
مئل هٿ آئي تنهنجي ۽ لڳڻ جي، ٻه ما لکي لڏهن سج سمجهو مان عالمي ٿوهان
کان ڪجهه گهرڻ آئي آهيان.

پتي جياريمان چاهين اڄ ڪلپ راج ڪري پٺڻ رڄ
شوڪ ڇڏي بس خوشي مٺاءِ گهر پنهنجي وچ پتيءَ کي پاءِ!

خري راجندر سلوچا کي چيو ته اي پتيءَ جي چاهين ته. تنهنجي پتي
لوکي منرو ڪري ڏهان جو هڪ ڇو ڪلپ راج ڪري. عالمي شوڪ کي ڇڏ،
ڏک نه ڪر پر خوشي مٺاءِ ۽ پتي پرايم ڪري گهر وڃ!

تون اڏار سڀ ڏيڻ جي لائق درشن پاڻم ٿو رهونائڪ
مون ويڇاري ڏٺو من هر جيئن ڏٺو نه، عزو هون ٿو

ٻکران، اڄ اڏار سڀ ڪجهه ڏيڻ وارهه تنهنجو درشن پاڻي خوش ٿيس.
پر سڄي ڏٺو ته جياني تان وڌيڪ مزدور ٿي آهي. اهو جيئن ڪهڙي ڪم جو؟

ڇڄ ٻل سان سڀ راج به جيتيا سڪ شراب جا پيون پيتا!
رڻ تيرت ٻرپ ٿوهان پٺو پراڻ اتم دن لڇڻ ڏٺو!

سمجهي پتيءَ جو ڏانهن پون جا راجا جيئي سورو و سڪ ائين پوڳو جيئن مالهو
ڏو اي شراب پيئندا آهن! ٻڌ ٿو ته هر ٻڌ ٿو هالڪي به سڃاڻو-ون ۽ ٻڌ مڱيندي
پتيءَ پراڻ هر اتم ڏن لڇڻ کي ڏاڍا!

اي پٿري، ڇڏ سوچ کي هاڻي هيٺيڪنڌ سڙ نه مون کي ڄاڻي
ڏيرج ڪر فقط گهڙيون ئي چار رڻ ۾ ٻڌج منهنجي للڪار!

اي پٿري، هاڻي سوچ کي ڇڏ. مان مون کي هيٺيڪنڌ جهڙو سمجهين. مان
هن کان وڌيڪ شڪتيءَ وارو آهيان. وڏو چار گهڙيون ڏيڙ ڪر، پوءِ رڻ پوءِ
۾ منهنجيڻ للڪارون ٻڌجانءِ!

پرڻت اڪوڙڻ هارجي ڌرن ڌريا سڀ مٽ
مڇرن جان ماري ڇڏيا ڪال گئل ڪيا ڦٽ.

جيڪي راکس بهڙن کي اڪوڙي ڪيڏونءِ وانگر ڪيلندا هئا ۽ وڏا
بلوان هئا تن کي به لپاڳن باندون ماري ڇڏيا! اها مٽ جي نيتا نه آهي نه
پوءِ ڇا آهي؟

منش باندريو ٻل سارهايو اٿل پرتاب ڀر چوڻو ڏيکاريو!
ٽپي باندريو سمند لڏڪا ساڙي! تو ليکي هڪ اها اُماڙي!

سارچنا چيو ته اي پتا، انسان ۽ باندريو جي ٻل کي نه سارهايو ٿا پر شري
وامندريو کي ٿا مڇر؟ جيڪو باندريو سمند ٽپي لڏڪا ساڙي وڌو، ان کي اُماڙي
نڍڙو ٿا سمجهو ۽ انهيءَ باهه کي هڪ اُماڙيءَ وانگر شيس ٿا سمجهن!

جواب ڏيان تان پاپ لڳي سڀ ويو! وڌا ڪڇي؟
راج ملي تان مون ڪنهن ڪم؟ پٽيءَ ٻڌا سڀ نرڪ اُڌر!

لوهان کي جراب ٿي ڏان ته اڀر ٿو لڳي! سڀ نه منهنجي وڏو ڇاڇرو،
هاڻي وڌا وڌا ڪرڻ مان ڪهڙو سوڌ؟ مون کي ٿوري هاڻي راج ملي ته اڀر
بنا اهر ڪڙي ڪم ڇڏي پٽيءَ ڪنڌراءِ سڀ سڪ نرڪ سمان آهي!

جاد هلي اُٿي سلوچنا وئي مندريءَ رت
پير چٽي، روئي، ڪئي شوڪ خبر پرڳهت!

سارڻا رانڙا کي ائين چئي مدد ڏي. وقت وٺي. سندس ٻيون ئي ڪري،
وڙا ب ڪري سڄي ڏک جي ڪهاڻي ٻڌائينس!

وڙا پاران رانڙا رکندو نيچتا ٻران وڃن نه ڇڏيندو
سيه شوڪ ۽ سنڪت هيٺ رڃ باندر ڀل گهر لڏين!

رانڙا ڪيئن ڏي وڙا ٻارا نه ڇڏيندو توڙي سندس ٻران هليا وڃن! هن
جي اڏا نيسي اصل نه ٿيندي. سڀا ڏک کان چندي، رڃ ۽ باندر گهر لڏيندا.
ٻوڙا لڏندو؟ مدد ڏي! سارڻا کي چيو.

پيش لنگا راڄ ڪري امر ڪاپ نٻاهه
پاوي وس ڏک سک ڇڪت ڪڇي اڀرڻ چا لاءِ؟

ٻهڻا هڪ ڪاپ نالين لنگا جو امر راج ڪندو. سڀ هوڻاڙ جي وس.
آهي! ٻڌاء هائي اڀرڻ ڪرڻ مان فائدو؟

من وڃن تي مون وشواس هار جييت جي خبر آ خاص
هاڻ پتري سڄي سوچ کي ڇڏ
پسرو لوڪ سڌار جلي پتيءَ سان گڏ!

ٿارڊ جي وڃڻ جي موٽي خبر آهي ۽ انهن ئي وشواس آهي. هار جييت
جي خبر آهي. پتري، هائي سوچ کي ڇڏ ۽ پتيءَ سان گڏ جلي پهچڻو، لوڪ
مهل ڪر.

وڃ رام وٽ پتيءَ سر ڪارڻ سوچ ڇڏي ڪٿي ڏيرج ڌارڻ
اڄ نه جڳائي له ڪرڻ سنڪت ويل مڻ اوڳڻ ڏسڻ.

پتيءَ جي سر وٺڻ لاءِ ٿون رام چندرو وٽ وڃ. سوچ ۽ شوڪ کي ڇڏ. ڏيرج
ڪر. اڄ لوڪ له ڪر نه ايندي، پتري! سنڪت جي سم آسان کي ڪڍا وڃي
وڃاري وٺڻ وڃائي نه گهرجي. ڪڍا وڃي سڀي ۾ آهن!

ٿو ڏي موڪليون اٿس! اهڙيءَ طرح لڇمڻ جا ڳا ٻيا به ڪيڏيئي لکي ڏريءَ
تي ڪري پيو ۽ سلوچنا سموري ڳالهه ڪي ٻرڪي ورتو.

رُئي ڳاڻي ڪري پئي دانئون سلوچن ياد ڪري بل ٻانهون
جنهن بل جيتي اندر شڪتي ڪيتر پئي اڄ نڪمي ٿي!

سلوچنا روئي پيئي ۽ پٽيءَ جا ڳا ۽ ٻاهر بل ياد ڪري دانئون پيئي
ڪري. اها ٻانهن، جنهن جي شڪتيءَ اڳيان اندر به ڌار مڃي، سا ٻڌ ڪيتر
نڪمي پيئي آهي. سلوچنا وري لاپ ڪرڻ لڳي.

رام لڇمڻ جا وجيه ماسي ذات باندر وٺي ڳالهه هلي
ڪل ڪلڪ ڏنا ڪهڻا ويڻڻ پياري داغ سڀين ۾ چڻ

رام ۽ لڇمڻ کي هيءَ جيڪا جيس ملي تنهن سڀني ٻاندرن ۾ مڙهي ڦٽائي
چڏي. ويڻڻ ڪل ۾ ڳاڻي ڪلڪ ڏنا ٻڌا هئا، پر هيڙو ٻاري نه ڏار ٻڌو هئائين!

سندر ڏولي مڻين جڙيل گهرائي ٻانهن سينگاري ٺيڪ بڻائي
مها اُٿر گهر پاڻ چڏي هلي رانڍ جي سندر اڏي!

پوءِ هڪ نهايت سندر ٻالڪي گهرائي، ٻانهن کي ڪوڙا ۽ مڙيا پٽرائي ادب
سان ٻالڪيءَ ۾ رکي مها اُٿر گهر پنهنجو چڏي رانڍ جي گهر ٻالڪيءَ ۾ پڙهي هلي.

وڃڻ لڳا باجا بگل ڍول نغارا پير
شهر-رواسي سڀ نار نر هليا ڪائيءَ چڙهي!

بگل باجا وڃڻ لڳا ۽ ڍول به وڃندا هليا. شهر جا سب مرد ۽ ستون
ڪائيءَ جي چوڌاري وڪڙي ويا ۽ هليا لڳا.

گهڻو ويجهو جڏهن ڏولي آئي دليڪت لهي ٿيا ڏسي الاهي.
سلوچن پڻ غم نرا لڳايا شروهن پٽيورت لڙڪ وڌايا.

ٻالڪي جڏهن رانڍ جي ڏهري جي ويجهو آئي تڏهن سب وٽر دليڪت

ڏاڏا لڄي ٿيا. سلوچي کي ڏسي هنن غم ڄا نما لڳا ۽ پيڙو وٺي لارڻ جي
شروع ڪئي. سلوچي به ڏاڏو ڏي وڃي وئي.

دوار پالڻ ڏهيسو اڳيان خبر سڻائي سڀ
جلد آڻيو تنهن حڪم ڪيو پتيون ڏانهن ٺٺا!

درواهن ڏاڏو کي خبر پيو ٿي. ڏاڏو حڪم ڪيو ته بالڪيءَ کي اندر
آيو. درواهن جون ڏانهن آسمان ٽٽڻ پيون!

ڏسي ڀڄڻا مان پهرين ڏنيس آڻي شنڪا هٿ ڦير ڏنيس
هٿ لکي رام لڄڻ جي مڃا لکي ڏيکاري سڄي ڪلا.

مون ڏانهن کي ڏسي شڪ آندو ۽ جڏهن علم آڻي هٿ ۾ ڏٺو تڏهن هن
رام ۽ لڄڻ جي مڃا ۽ ڪلا لکي ڏيکاري!

پڙهڻ سان ٿيس حيران اڪثر ٿيان ستي پتي پائي سر
ڏڙ رڻ ۽ ٻانڀن گهر آئي سر آڻي ويو جڏهن رهواسي!

انهن جا ڪٿا پڙهي مان حيران ٿي ويس! هاڻي پتيءَ جو سر ڪيئن ٻاڻيس
ڪرڻاڻ جيئن مان پتيءَ سان گڏ ستي ٿي سگهان! ٻڌ ڪيترن به سر کائڻا ڏڙ ٻيو
آهي. ڏانهن مون وٽ آهي. باقي سر نه راميڻو وٽ ئي آهي!

آدم اهو ڪريو ملي جيئن سيس

سمرڪ اوھين آھيو لڌڪا ايش

ٻاڻ وڙلاپ سندا ٿين ٻڌي جيون آس رانوڻ ڇڏي!

اڏڙ اها ڪريو جيئن مولڪي پتيءَ جو سر ملي! ٿوهين سمرڪ آهي. اهڙا
وڙلاپ ٺهڻ جا ٻڌي ڏاڏو جي چالي چچي پئي! اهي ٻاڻن والڪر ٿي ٻهيس.
هن هاڻي جون هي وڃي ٻي آيو به ٿي ڇڏي!

ٿوڏي مرڪليون اٿس! اهڙيءَ طرح لڄمڻ جا ڪٿا ٻيا به ڪيٽيئي لکي ڏرسيءَ
تي ڪري پيو ۽ سلوچنا سموري ڳالهه کي پرکي ورتو.

رُئي ڪٺ ڳائي ڪري پئي ڏانهن سلوچن ياد ڪري ٻل ٻانهن
جنهن ٻل جيتي اندر شڪتي ڪيتر پئي اڄ نڪمي ٿي!

سلوچنا روئي پيئي ۽ پئيءَ جا ڪٿا ۽ ٻاهر ٻل ياد ڪري ڏانهن بيٺي
ڪري. اها ٻانهن، جنهن جي شڪتيءَ اڳيان اندر به هار مڃي، سا بند ڪيتر
نڪمي پيئي آهي. سلوچنا وري لاپ ڪرڻ لڳي.

رام لڄڻ جا وجيهه ملي ذات باندروئي ڳالهه هلي
ڪل ڪلڪ ڏٺا گهڻا وپيشڻ پياري داغ سڀن ۾ چڻ

رام ۽ لڄمڻ کي هيءَ جيڪا جيت ملي ٿيون سڀني باندروني ۾ مڙشي ٿيلائي
چڏي. وپيشڻ ڪل ۾ گهڻائي ڪلڪ ڏٺا ٻڌا هئا، پر هڙو پاري نه ڏار ٻڌو هئائين!

سندرڙولي مٿين جڙيل گهرائي ٻانهن سينگاري ٺيڪ بڻائي
مها اُٿم گهر پاڻ چڏي هلي رانوَ جي سندرڙاڏي!

پوءِ هڪ نهايت سندر ٻالڪي گهرائي، ٻانهن کي ڪوڙا ۽ مٽيا پيرائي ادب
سان ٻالڪيءَ ۾ رکي مها اُٿم گهر پيئجڻ چڏي رانوَ جي گهر ٻالڪيءَ ۾ پڙهي هلي.

وچڻ لڳا باجا نگل ڍول نغارا پير
شهر واري سڀ نار نر هليا ڪائيءَ چڙهي!

لڳل اڃا وچڻ لڳا ۽ ڍول به وڃي هليا. شهر جا سب مرد ۽ ستروان
ڪائيءَ جي چوڌاري وڪوڙي ويا ۽ هلي لڳا.

گهڻو ويجهو جڏهن ڏولي آئي دٻيٽ لڄي ٿيا ڏسي الاهي.
سلوچن پڻ غم نرا لڳايا شرهڻ پٽيورت لڙڪ وهايا.

ٻالڪي جڏهن رانوَ جي ڏيڙي جي ويجهو آئي تڏهن سب وٽ دٻيٽ

سکين مکان اءي شيد ٻڌي ڇڏي سنگامن لوڇن اٿي !
پرپر ٻڌل دل سندس ڏکي اٿس سگن ٻئي ٻانهن ٽڙڪي !

ڪم ۾ هي وانا اءي شيد ٻڌي سارو ڪم ٺاهي ڇڏي آئي آهي ۽ سندس پرپر
ٻول دل ڏکي آهي ۽ اٻرڻ لڳا لڳا ۽ ٻانهن ٽڙڪڻ لڳي !

ٻانهن ڏٺي وشواس نه آيو مينگهياڊ ٻل ٻين ئي ٻڌايو .
نار پوڄن نٿو ٿيا ۽ ڪري ٻارهن ورهيه ٽنهن هٿان مري !

ڪٽل ٻانهن ڏسي نه ٿي، پر اڃا به وشواس ڪرڻ اچس ! ڇو ڇو مينگهياڊ
هو بل اٿل هو. ٽنهن ڪالراءِ هئي وڏو ڇو ڇو مائٽر ٻارهن ورهيه ٽنهن ڪندو
ان نه ٿا ٿيندو ۽ اٽري سڀڙ ڏي ڪندو سڀڙ مينگهياڊ کي ماري ڇڏي !

ريچار ڪري هن ٿيڪ ڏئي ڏيو پتي سڄي نار
هٿ لڪي، سٺو هٿي ڪيو هٿن ڀسار .

سارو ڇو ڇو ڏان بهان پيڙهه ٿاري آهيان جيستائين هڪ ٻار نه ٿي ڪندو
ٻن مان نه ٿي ڪندو ! هن جيئن اءي لڳا ڇا نه هڪ ٿيڻي وڌي !

رخ ڏسي هڪ سڪي ڀڳي مس ڦاٽ ڪئي ڏيڻ لڳي
مٿن ڀريل هٿ ٿرڻ جيئن لکيا لڳڻ ڇا ڪڻ ائين !

رخ ڏسي داسي ڏوڙي مس ڦاٽ ڪئي آهي ۽ هٿن ڀر ڏنائين. اهو هڪ ٻيو
ٻيو جي هٿن کي هٿن لڳا لڳو !

درس ڪرڻ سر وٺو رهنائڪ

وشواس ٽنهنجي لاءِ ٻانهن خاص
اين ڪري هٿ ڳالھ لکي ڪري ڏون ۽ ڳالھ پرکي

۽ ٻيو سر رهنائڪ جي ڏوڙ لاءِ وٺو آهي ۽ ٻانهن ٽنهنجي وشواس لاءِ

رام جي ٻي لڇهڻ سڏي ان ڀر ڇڏيا ڀران
ميدنگهڻاڌن ڏني جنهي ٽنهنجي چيو انگڌ غنومان.

رام کي چوي ۽ لڇهڻ جو نالو وٺي ميدنگهڻاڌن ڀران ڏيا. ان وقت انگڌ ۽
غنومان چيو ته ميدنگهڻاڌن ڏني آهي لڇهڻي، مان، جيئن ٿو چئو.

مک ڀرڻ ڏسي پڇيو جڏهن چيو وپيشڻ مڏو ميدنگهڻاڌن ڏهن
چـرن ڪمل سڀن سرنايو ڀريو لڇهڻ ڪٿي گلي لڳايو.

هنن جي منهن تي خوشي ڏسي جڏهن رام ڀڄو ڏهن وپيشڻ لڇهڻ ۽
پر لڳيا ۽ ميدنگهڻاڌن جو دريو ٻڌايو. لڳان ڀڄو لڇهڻ کي ڪٿي چاليءَ سان لڳايو.

نظر ڪرڻ سان مٿي هٿ ٿيڙيو ٿڪ پڇي ڀيو سڀن سمورو
ڍاڻ ڦٽيل هٿ سونهين اڏين سوني ٽرڪش ٿيڙ ڀريل چارين.

رام جي ڪرڻا نظر ۽ هٿ ڦيرڻ سان لڇهڻ ۽ هن جو ٿڪ لهي وڌو. ٻالن
سان ڦٽيل هٿ ائين ٿو ڏسجي جيئن سون جي ٽرڪش ۾ ٻاڻا ڀريل هوندا آهن.

سونهي ساوچنا ڌار ڪيئن ڪام ڏيو ناري سندر جيڪن
راڻوڻ ڏهن ميدنگهڻاڌن ڀرائڻ ڏاک ڪنيا سندر ٿا ڪاڻ.

ساوچنا، ميدنگهڻاڌن جي استري ڪيئن ٿي سونهي، جيئن ڪام ڏيو جي
استري سندر لڳندي آهي. ساوچنا، راڻوڻ جي ڏهن ۽ ميدنگهڻاڌن جا ٻه ٻاڻا
هئا، ڏاک جي ڪنيا ٺاهي سندر آهي!

خود داسين جنهن مهل ڏٺو رت رهندڙ پڇ ڪند
حيرت واري ڀڄ اڄ ڪي نه ڪتچندڙ ٿيو ڪند!

جيئن مهل داسين ميدنگهڻاڌن جو ڪند ۽ رت رهندڙ ڀڄان ڏٺو ان وقت
ڀڄڻا لڳيون ته اڄ ڀڄ ٺاهي خطرناڪ ٿي آهي! ته ڪتچندڙ شيءِ ميدنگهڻاڌن
اڄ سر ڏاس ٿي وڌو!

سڳن مڪان اچي شيد ٻڌي ڇڏي سڱاسن لوڇن آئي ا
ڀرير ٻڌل دل سندس ڏکي اڻسپ سڱن ڀڙهي ٻاڏهن ٽرڪي ا

ڪنهن جي وائڻ اچي شيد ٻڌي ساوچا اٽڪ ڇڏي آئي آئي ؛ سندس ڀرير
ڀرل دل ڏکڻا لکي ؛ اڀرڻا لکڻ لڳا ؛ ٻاڏهن ٽرڪڻا لکي ا

ٻاڏهن ڏني وشواس نه آيو مينڱيڻياد بل ٻين ئي ٻڌايو .
نار ڀوڄن ٺڌ ڪيا ڳهر ڪري ٻارهن ورهيه تنهن هٿان مري ا

ڪٽل ٻالهون ڏسي نه ٿي، ٻار اڃا به وشواس ٺٽر اچس ا ڇو جو مينڱيڻياد
جو بل اٿل هو. ٽيون ڪالسراء هڪي ور هو نه جو ماڻهو ٻارهن ورهيه ٺٽو نه ڪندو
ان نه ڪالهندو ؛ استري سمجهه نه ڪندو سوئي مينڱيڻياد کي مارهندو ا

ربچار ڪري هن ٿيڪ ڏئي ديور پتي سڇي نسا
هٿ لکي، سنسو هٿي ڪيو هٿن ڀسار.

ساوچا ڇو نه مان پتيدوم لاري آهيان جيستائين هڪ پاڻ نه لڪندو
ليسن مان نه هٿيڏيس ا هن جيئن اچي لٿا ڇا نه هڪ ٿلهجي وارا

رخ ڏسي هڪ سڪي ڀڳي مس قلم کڻي ڏيڻ لڳي
مٿن ڀريل هٿ ٿون جيئن لکيا لڇڻ جا ڪن ائين ا

رخ ڏسي ڏسي ڏوڙي مس قلم کڻي آئي ؛ هٿن ٻه ڏٺائين. اهو هڪ ٻرو
پتيدو جي ٿڻن کي هيٺين لکڻ لڳو؛

درس ڪرڻ سر ويو رڳهناٿ

وشواس تنهنجي لاءِ ٻاڏهنون خاص
الين ڪوي هٿ ڳالهه لکي ڪري ڏرون ؛ ڳالهه ڀوڪي

ميو، سر رڳهناٿ جي روشن لاءِ ويو آهي ؛ ٻالهون تنهنجي وشواس لاءِ

نڌر اهو ڏسي خوش ٿيا.

چيو ويڻش خبر پئي مينگهڙاڻ آرت ڪئي
ڪرڻ چاهي هڪ يگيه اڀو تر ديون سڏائڻ لء اڪثر.

ويڻش پوء شري رامچندر کي ٻڌايو ته مون کي خبر پئي آهي ته مينگهڙاڻ
ڪرڻ چاهي ٿو ۽ ديوتائن کي سڏائڻ ڪري ٿو.

جي پريو سو سڌ ٿيو مشڪل جيتڻ هو ٿي پيو
ڳالهه ٻڌي پري خوشيءَ ۾ آيو هنومان انگڊ بين گهرايو.

جيڪڏهن هن جو اهو يگيه سڏ ٿيو ته پوء سندس جيتڻ ڏاڍو مشڪل
ٿي ويا اها ڳالهه ٻڌي ڀڳوان خوش ٿيو ۽ انگڊ ۽ هنومان کي گهرايائين.

وڃو لچڻ سان گڏ سڀيئي پرشت ڪريو يگيه سيڪڻ ٿيئي!
يڌ ڪندي ماري مينگهڙاڻ! ديئو دڪي ٿيا ۽ برباد!

پوء کين حڪم ڪيائين ته مينگهڙاڻ جو يگيه پرشت ڪريو ۽ مينگهڙاڻ کي
ي ديوتائن جي دڪ کي نورس ڪريو. ويچارا ارباد ٿي ويا آهن.

جامونٽ سگريو ويڻش گڏ رهجو سڀ ساڻ لچڻ
رام ابن آڱريا ڏني ٻڌي ترڪش ۽ ٻاڻ ڪئي

ڀڳوان پوء جامونٽ، سگريو کي چيو ته لچڻ سان گڏ رهجو. آڱيا ٻڌي
ترڪش ۽ ٻاڻ ڪئي سڀ گڏ هليا.

پري پرتاپ سان رڌو سڌير مڪان ڪڍي لچڻ ٻاڻي ٿي پيو
مينگهڙاڻ مارڻ بن اڃان رام سيوڪ پاڻ ڪين جوان
سؤ شڪرتوڙي کيس بچائڻ رام قسم مونڪان ڪين ڇڏائڻ.

پوء جو پرتاپ دل ۾ آئي ۽ هر دوشڻ رکي لچڻ ڪمبورا سان چيو ته

هڪڙن اڄ هڪڙن کي نه مارين ته ٻيو ٻئي کي رام چو سوڪي ئي ڪين
چو سوڪي. سڙ سڙ ڪيس اڃا ئي هي ڪوشش ڪن ته به مولڪان ۽ روح اڃي
نه ڪهڻو.

رڪهيت چوڻ نالي هليو لڇهڻ سر سڄان
انگد نيل ميند نسل سنگ پروير هنومان.

خري رام هي چوڻ به سر لهائي اچي هليو. انگد نيل، اڄ ميند ۽ هنومان
ساڻ ڪيس

هڪ ترشول اچي ڪي ماريو ٽڪو ڪري به لڇهڻ ٿاريو
وري اڏيا ٻئي انگد هنومان پرواهه نه ڪئي ٿي ٻوڏ!

هن لڇهڻ تي هڙهه ڪرڻ شروع ٿيڻ لڳو. ٽڪو ڪري ڇڏيو.
انگد ۽ هنومان وڏن ٿي پر مڱهندا اڏي جي پوءِ ٿي ڪري.

ڪروڙ ڪري مينگهندا بس آيو

ڪندي رڙيون آڪاش ڪنڊايو.

ٻئي دور ٻيا انگد هنومان ٻنهي ڪيرايو آت ٻوڏ!

مڱهندا ڪروڙ مان جيڪي ڪڪرون ڪون ٿي نه ٿوريءَ کي به لهرائي
ڇڏار! انگد ۽ هنومان ٻئي ٿڌجي همارو ڪري آيا پر هن ٻڌي کي چاليءَ به
لهرول غلبي ڪرائي ڇڏيو.

رام برتاب لڇهڻ دل ڌري تيار ٽرڪش ڪيو پاڻ پري
پاڻ مينگهندا کي ڇاڪيءَ لڳو هڙ ويل چل ڪپت ڇڏيو.

ٻيو ٻيو خري رام ٻيو هو برتاب دل به وڪي ڏاڻس تي پاڻ ڇڏي
مڱهندا کي همارو ڪيس چاليءَ به لڳو. هڙ وڪي هن سمورو چل ڪپت
نه ٿي.

استريون به سندس ليج ۽ ٻل کي سارخاني روئين ٿيون. اوڏي ۽ مٺل
مینگھناد آيو تنهن پيءُ کي ڪٿائون ٻڌائي سمجھايو.

مینگھناد مايا: رڇي چڙهي رت اُڏير آڪاش
گر جيوجيئن پرليه سميه باندرن من هـراس!

مینگھناد مايا رڇي، رت ئي چڙهي آڪاش اُڏاسي ويو ۽ پرليه سميه واراڻن
گر جيوجيئن ڪرڻ لڳو. باندرن جي سڃاڻ ۾ خوف چانهجي ويا!

ڀٽي جبل وٽ ويا آڪاش ڏسي نـم تنهنڪي ٿيا نـراس
واٽ گهاٽ پـربت بڻايو مینگھناد ٻـاڻ پـچـرو ڏاھيو.

وٽ ۽ جبل پٽي، ڪٿي باندر آڪاش ۾ ويا پر اُتي مینگھناد کي نه ڏسي
نراس ٿيا. مینگھناد مايا ٻل سان ڀرمت ۽ ٻيا ٽڪر ڏاھيا هئا ۽ ٻالن جو پھر لاهي
باندرن کي قـاـئـيـل لاءِ رڇيو هو.

جـمـت ڪـم ٿيا تـنـگ بـنـدر اـندر گـھـيري ٻيا جيئن مندر
هنومان انگڊ ۽ نـل نـيل سـڀـيئي وياڪل ٿيا ٻـل شـيل

باندر ڏاڍا وياڪل ٿيا جو هو گھيري هيٺ اچي ويا جيئن اندر جي گھيري
۾ سڀ مندر اچي ويا هئا. مینگھناد نل ۽ نيل ۽ ٻين جرڏن کي به ڏاڍو وياڪل
ڪيو هو.

لڇڻ سگريو ساڻ ويڻيشڻ هڻي ٿيو پٽ ڌريو تن
وڏي راءِ سان آيو لڇڻ ٻاڻ هڻي چڻ نانگ لپتن.

اندر جيٺ ٻاڻن سان لڇڻ سگريو ۽ ويڻيشڻ آڏ کي به ڦٽي ڇڏيائين. بدو
شـري راءِ چندر سان لڇڻ لاءِ وڏي آيو. هن جا ٻاڻ ۽ خطرناڪ هئا. سرور کسي
لپتجي ويا جيئن نانگ لپندا آهن!

وياكل ڪٽڪ ڪيو مينگهناڊ ٿي ظاهر لڳو ڪوڻ بڪواد
جامونٽ پوءِ کيس للڪاريو انهيءَ للڪار سندس من ٻاريو.

مينگهناڊ ساري سٺا ڪي وياكل ڪري، ٿاڙيون ڏيندو ظاهر آيو. جامولم
کيس للڪاريو. اها ٻڌي کيس غصو آيو.

ٻيو ڄاڻي مون توکي ڇڏيو سياڻو پرچارڪ مونکي گڏيو
اي چٽي پگناشول هلايو کڻي جامونٽ انهيءَ اُڏايو.

مينگهناڊ ڇوڏ ڏنو سمجهي مون توکي ڇڏيو آهي. تون وري مولڪي
پرچار ڪري پيٽائڻ عليو آهين! ائين چئي ٻيوڇوڏ بنا نرشل ڪڍي جامولم
کي حمار ڪرڻ لڳو پر جامولم اهو ڪائي اُڏائي ڇڏيا!

ساڳيو شول مينگهناڊ ڇاڻي، ڏرن ڪريو خطا هروڀاتي
جهلي پڏن کان خوب گهمايو ڏرن اُچلي خود ٻل ڏيکاريو.

جامولم ساڳو نرشل مينگهناڊ جي ڇاڻيءَ ۾ مارو ڇڏيو جي لڳل سان هو
ڏوليءَ تي ڪري آيو ۽ ٻيوڇوڏ ٿي وڃو. جامولم سندس ٻرون کان پڪڙي،
گهمائي ڏوليءَ تي لٽڪاريو. اهڙيءَ طرح ٻيوڇوڏ شڪتي ڏيکارائين!

ور پراساد نس نيٺ مٿو تنگ پڪڙي کڻي ٿٽوڪيو
گڏن ڪرڙ کي نارد مڪو جلد اچي وٺ رام ڀڳو

هن کي جيڪو زر مليل هو اچي پرتاب ڪري ڏنو ۽ گڏهن جامولم سندس
ٻرون کان پڪڙي لٽڪا طرف اڇلائي ڇڏيس! انهيءَ ۾ نارد آيو تنهن ڪرڙ کي
رام ڏي موڪليو.

نانڪ ويو کائي سڀي ڪرڻ ۾ ڪرڙ سڄان
وڪي شڪي مايا سڄي خوش ٿيا باندراڻ.

ڪرڙ سڀ نانڪ هڪ کن ۾ کائي ڇڏيا. اهڙيءَ طرح سڄي مايا هٽي وئي

ڪٽ ڪرڻ هڪ وڏو بربت اڪوڙي ڪيون ۽ جتي وٺو باندو عدا اٿي
ٿڌو ڪيائين. ڀڳوان اهو جبل هڪ وڏي جپ وانگر ايندو ڏٺو ۽ ٻيڙجي سان
سان انکي ڪاٺي هڻي جو ڀر بڻائي ڇڏيائين.

ڪروڙ ڪري پوءِ ڏنش کي ٿاڻيو ڦڙج شترو جي ڏانهن اُماڻيو
بدن وڃڻ جي منجهان لنگهي وڃ ڪڪرن جيئن وڃي ڇڏي.

ڀڳوان پوءِ ڪروڙ ڪري گهڻي ڀاڻ هلايا. اهي راکش ڪي لڳي وري
موني لڙڪش ۽ ائين ٿا اچي پون جڏهن اچي ڪڪرن ۾ سمائجي ويهي آهي.

ڏنش کي ٿاڻي وجهي سڙ ٻاڻ ڪٽ ڪرڻ سرڀر ڪُسيان ڏٺا.
تير لڳندي هوشيار ڦريو ڏڏي ڌرتي ۽ ٻهاڙ ڪريو.

ڀڳوان ڏنش کي ٿاڻي ان ۾ سڙ ڀاڻ وڌا جي ڪٽ ڪرڻ جي سڙو ۾ ڏسي
ويا! هو هوشيار ٿي ڦرڻ ۽ سندس ڦرڻ سان چا ڌرتي ڪڍڻ ٻهاڙ ڪرڻ ڪري
ڏکي ويئي، ڏڏي ويئي!

ڪٽ ڪرڻ ٻهاڙ ڪنيون رام پُڄ ڪاٺي تير ڪنيون
ڪنيون ڪٽي ٻانڀن ٻهاڙ ڏيو ٻانڀن اُنهيءَ کي رام ڪٽيو.

ڪٽ ڪرڻ هڪ ٻهاڙ ڪيون پر رام جي ٻانڀن ڀل انکي ڪاٺي ڇڏيو. هن
وري ڪٽي ٻانڀن ٿي ٻهاڙ ڪيو پر رام اها ٻانڀن ۽ سندس ڪاٺي ڪٽي ڇڏي.

ڀڳوان ڏٺا ڏيو ڊنل سڀ هاڻي

ڏنش کي ڪيڻ ڇڏيو ڪن تي ٿاڻي!

ٻاڻ هڻي مک ڏيٺ ڀريو ڌرن ڏڏن ۾ ڪين ڪريو!

ڀڳوان ڊنل ڏسي ڏنش کي ڪن ٿانن ٿاڻي ڪٽ ڪرڻ ۾
وام ٻانڀن سان پري ڇڏيو. ڏڏن ۽ ٻانڀن ڌرتيءَ ۾ ڪن ڪراو.

ڪال ترڪش جان ڪنڀ ڪرڻ آيو

مڪ سندس هو تيرن سمايو .

تير پاري عڪ ڀرپ عنيون سر ڌڙ کان تنهن جدا ڪيو .

ڪنڀ ڪرڻ ڪال جي ترڪش والگر آيو، ٿڌي سندس رات تيرن سان
ن سو پڪڙي پوءِ عڪ باڪل پاري پاڻ هڻي هن جو سر - رار کان جدا ڪري
بي وڌو!

سر ڪريو وڃي رانڻ اڳيان نانگ وياڪل جيئن مڙ بنا .
اڌ ڪٽيل ڌڙ ڌرتيءَ ڊوڙي ڀڳوان ڇڏيو تنهن تير سان ٿوڙي!

ڪنڀ ڪرڻ جو سر وڃي رانڻ جي اڳيان ڪريو، رانڻ اهو ڏسي اهو
وياڪل ليو جهڙو ٿي وڃائي ٿانگ وياڪل ٿئي، هن جو اڌ ڪٽيل ڌڙ ا ميدان
۾ ڊوڙڻ لڳو پر پڪڙي انکي پاڻ سان ۽ اڌ ڪري ڇڏيو .
سج لهڻ تي موٽيون سٺائون

بل وڌي ٿيو ٿيڻو ٿهانئون !
رام ديا جڏهن جوت جڳي آيو وڌي، جهنگ باغ لڳي!

سج لهڻا مهل ٻئي سٺائون موٽيون، پڪڙي جي دها سان بالدرن جو بل
وڌي وڌو، جيئن هوا لڳڻا سان باغ پڙڪندي آهي .

گهٽجن راکس ڏينهن ۽ رات

ٿيڻ گهٽجن ڪڇي نيڪي رات !
گهڻا وڙلاپ ڪري ڇڪائي ڀڄ ڪٽيل سر ڇائي ۽ لائي .

راڪس جيئن پوءِ ٿيڻ گهٽجي رهيا آهن! جيئن ٻهڙي ٿاڻي ڪرڻ سان
پوءِ ٿاڻا آهن رانڻ باغ جي سر کي ڇائي ۽ سان لڳائي ڏاڍا وڙلاپ ڪري ٿو .

ناريون رولن پيون پڻ تنهن ٿاڻي ٿيڻ تنهنجو بل خوب واکاڻي
مڙهاڻو پڻ تنهن مهل آيو گيان ڪٿا سان پيءُ سمجهايو!

پڪڙي ڀير ۽ وري پڇاڙيو

ڪري ٿڙلي ڪنڀ ڪرڻ کي ماريو.

پريو وٽ آيو هليو ٻلوان ڪندو آيو ”جيه ڪريانڌان“.

ڪنڀ ڪرڻ سندس ٻير پڪڙي مگر ٻڙ کي ڌريءَ ئي پڇاڙيو. پر مگر ٻڙ ٿڙيءَ سان اٿيو ۽ پڪوان جي جيه پڪار بندو رام وٽ آيو.

نڪ سندس ڪن ڇڏيا ڏي ڪو جهو اڳي ويتر ڪو جهو اڳي

اهڙو پڇڙو ڏسي ڊپ ڪري گهٽا. باندر ويا پڇي پري!

نڪ ۽ ڪن ڏيڄڻ ڪري هر اڳي کان وڌيڪ ڪرجهو ڏسڻ ۾ آيو. ٺيٺا

باندر اهڙي ڪرجهي کان ڊچي ڊپ کان پڇي ويا.

ڪنڀ ڪرڻ مٿس پڪي مارڻ ڀڏ ڪري سنسار ڳڙ ڪاڻڻ

ڊچي ميدان مان جوڏا موٽيا موٽن نه پوئتي چڙهيل چڻ ڪوپا!

ٻڌ ۾ ڪنڀ ڪرڻ ڇڻ سنسار ڳڙ ڪاڻڻ ئي چاهيو. جوڏا جيڪي ڊچي

موٽي ئي ويا اهي پڪارڻ سان ۽ ٺٽا وڙهڻ اچن. ڇڻ اکين ئي ڪوبا آهن.

باندر سٺا ڪنڀ پڇائي همٿ گهٽي ۾ ڏيئتن آئي

رام ڏٺو لشڪر حيران پٺيان پيل هئا ڏيئتن ٻلوان.

ڪنڀ ڪرڻ بانڌرن جي سٺا کي بي همٿ ڪري پڇائي ڪڍيو. اهو

ڏسي راکش ۾ همٿ آئي ۽ بانڌرن جي پٺيان ڏوڙ ٻڌ. پڪوان ٻهڻجي سٺا کي

ميدان ڇڏيندو ۽ ڏيئتن کي پٺيان پڇو ڪندو ڏٺو.

مٿس ويهڻ ۽ لڇڻ فوج سنڀاليو ٻڌ

شتر و سگهه مان ڏسان اچي سڄي ملي جئين ڄاڻ.

پڪوان ٻوڙ ويهڻ ۽ لڇمڻ کي ڇو نه لوهين فوج کي سنڀاليو، مان شتر و

هي ڪم ڏسڻ ۽ ڪهڙي آهي .

هڪ ۾ ٻاڻ ڪم ٿو ڪش پاڻ هائو ڀرپ مارڻ راکش
پهرين ڪيائين ڏنڻ ٿڪور ڀڳي سٺا سو ٻڌندي شور

هڪ ۾ ٻاڻ ۽ ڪم ۾ ٿو ڪش ڪري ڀڳوان پاڻ ڏيٺن جي سٺا ڪي مارڻ
هليو . اور پالڻ ڏنڻ جي ٿڪور ڪيائين جهن جي آواز ٻڌڻ شرط ڏب وڃان
ڏيٺ سٺا ڀڳي !

ٻاڻ پويو خطوناڪ هلايا نانگ ڪنڀن سان لکين ٿهالايا
ٿڙي پکڙي ويا مٿي آڪاش مارڻ لڳا ڀاري راکاش .

پوءِ ڀڳوان تمام خطوناڪ پاڻ هلايا ، هي نانگ وانگر ڪنڀن جي ڏور تي
آڪاش تائين لهجي ويا ۽ ڏيٺن ۽ ڀاري ڀاري جهڙن کي مارڻ لڳا .

ٻاڻ لکڻ سان ڏيٺ ڪرڻ چوٽ سڀي پري پري ڀڄن .
بن سر ڌڙ بيا مرڳو ڊوڙن ”پڪڙيو ماريو“ ڦٽاڪا چوڙن .

راڪش انهن ٻاڻن لکڻ سان بي همت ٿي وڳو ڳٽڪارون بيا ڪن ۽ چوٽ
لکڻ سان پري ڀڄي ٿا وڃن . ڪيترا ڌڙ بنا سر جي ميدان ۾ ڊوڙي رهيا هئا ۽
وڳو پڪڙيو ماريو جا اڃا آواز ڪرڻ لڳا .

حالت ڏسي ڪنڀ ڪرڻ ويچارو

اڌ لشڪر آ بانڊون ماريو .
لڳي ڪاوڙ ٽپن ڏاڍي ويو رڙ ڪٿي پڻ شينهن ناد ڪنڀير .

ڪنڀ ڪرڻ وڃار ڪيو ۽ لڪڻ ڏيٺ بانڊون ماري ۽ ڏها آهن . کيس
ڏاڍو غصو آيو ۽ شينهن ناد وڙو ڪرڻ لڳو .

جبل وڌو ڪ پوءِ آکاڙي ويو بانڊون کي هنيون ڏيڪاري
ابندي ڏئي ڇپ پوپ ڪياري ڪاٿي ڇڏي ۽ آيت ٺاري .

۽ ڪڪر گرجندا آهن. پوءِ لنگا شهر ڇڏي اڪياد باهر هليو. ڪار سڃاڻا يا ٻيو
ڪو ساٿ ڪونه هوس.

ڏسي وپيشڻ ادب کان آيو چرن ڇهيا ۽ نانءُ ٻڌايو.
ڪنپ ڪرڻ کڻي هرديءَ لاءِ عزت ڏني ڀڳت رام جو ڄاتو.

ڪنپ ڪرڻ کي ايندو ڏسي وپيشڻ ادب کان آهي وڏي آبرو ۽ ٻهمنجو
نالو ٻڌائي چرن ڇهيا. ڪنپ ڪرڻ پيار سان کيس چاٽيءَ سان لاءِ ۽ کيس عزت
ڏني، ڇاڪاڻ جو هو هاڻي رام جو ڀڳت ٿي هو.

ڀاءُ هونڪي لت رانوڻ ماري ڳالهه نيٺ جي جڏهن ڏيکاري!
انلاءِ رام شرن پر آيس هوس دين ته به رام کي پائيس!

اي ڀاءُ، مون جڏهن نيٺ جون ڏالهيون کيس ٻڌايون تڏهن هونڪي زور
سان لت هنيائين. مان لڄ کي لڪائي رامجندر جي شرن پر هليو آيس. رار هونڪي
دين سهجي ٻهمنجي شرن پر ورتو ۽ دها ڪئي.

ڪنپ ڪرڻ چيو ڪال وس رانوڻ
ڪيئن مڃي پالا ستن سڪاون؟

ڏنيءَ ڏنيءَ تون، تون ڏنيءَ وپيشڻ
تون ڏنيءَ جي ڪل جو پوئو
تو سهجي ڪل ڪئي نبال سهجي ڇاٽيءَ تان لاءِ مال.

ڪنپ ڪرڻ چيو ته ڪال وس رانوڻ صلاح ڪيئن مڃندو! تون ڪل جو
پوئو آهين. تو سهجي ڇاٽيءَ تان بار الاهي انکي نبال ڪير آهي.

من وچن ڪرم ڪپت ڇڏي ياد ڀريو ڪر، ڀاءُ.
ٻهمنجو پرايو هون نه سهجي ڪال وس هون سپاءُ.

اي ٻاءُ، ڪهت ٻڌي من وڃن ۽ ڪرم ڪري رام جو ڀڄن ۽ سڀا ڪر.
ٻاءُ مون کي ٻڌي ڏي. مان لاچار آهيان، ڪال وس آهيان.

ٻاءُ وڃن ٻڌي مون ڏي وڃڻ آيو اتي جت رڳو ڳڻل پيوڻ.
ناٿ، اچي ٿو ميارڻ ڏير ڪنڀ ڪوڙ ڪر ڀرت شرير!

ٻاءُ جا وڃن ٻڌي وڃڻ خوش ٿيو ۽ سڌو رام وٽ آيو. رام کي چيائين ته
مڏوڌر ٻاءُ ڪڀ ڪوڙ، جڏوڏو سڀو ڀرت ڇڏو آهي سر اچي لڙو.

ڪنڀ ڪوڙ کي گهو سومايو ڇڏيو منجهائي ڏرن سهاريو
ڪنڀ ڪوڙ اٿي ماريو هنومان ڇڪر کائي ڪريو جبل سمان!

هنومان ڪڀ ڪوڙ کي گهو سومايو ۽ کيس پيوڻ ڪري ڏوليءَ تي
ڪڍائي ڇڏيو. ڪڀ ڪوڙ ٻاڏ سڀالي آيو ۽ هنومان کي اڇڙو گهو سومايو،
جو هو ڇڪر کائي جبل والڪر ڏوليءَ تي ڪري پيو.

ليل نل کي وري پڇاڙيو لڙي جت ڪٽ جوڌن سهاريو.
دڇي سڄي باندو فوج ڀڳي آئي نه ساهيون ڊپ لڳي.

اوه نل ۽ ليل کي ڀڄاڙي ڏوليءَ تي ڪڍائي. هتي نل جوڌن کي
ڪم ٿيو ويو. مڇي ٻانڌو مٿا هن کي ڏسي اڇڙو هراڻي وڃي جو ميدان
ٻڌي سڀ اچي ويا!

مورچا جڏهن سگريو وڃي ڪنڀ ٻهل مان ويو نڪري
پوءِ هندس ڏک ڪن ويو گرجي گرجي آڪاش اڏيو.

جڏهن سگريو جي مورچا لٽي، تڏهن ڪڀ ڪوڙ جي ٻهل مان ڪڍي
وڃي. ڪڀ ڪوڙ ڪڍي مٿي سڌو هو. سگريو پوءِ ڪڀ ڪوڙ جا ڪن ۽ اڪ
سڌو ٿي ٻڌا. اوه آڪاش ڏي اڏامي هليو ويو.

اي ڀاءُ، تنهنجو دڪ ميهنجو هيءُ ڪنڊو ڪنڊو ڪيئن سهندو؟ تون مانا
جر اڪيلو پٽ آهين. هن جي ڀران جو تون آڌار آهين. تون ڪانسواءِ مانا ڪونه ٿيا
نه جي نه سگهندي!

پوپ ورلاپ ٻڌي ڪن باندر دڪي سڀ ٿيا
آيو هنومان تنهن دڪ ڪرڻا ٿيڻ سان جيئن وڃي رس!

ڀرڻو جا اهي ڍونڍا ورلاپ ٻڌي ڀاندر ڏاڍو دڪي ٿيا. ايتري ۾ هنومان
نه اٿي سان اچي لٿو! ڀڳوان اهڙو خوش ٿيو جهڙو ڪر ڪر ٿاڙو ٿاڙو سان ڀڳين
۽ سياسي ۾ وڃي رس اچي ويندو آهي!

ڀاڪر پائي ماريو رام هنومان دين ٻنڌ ڀرڻ ڀرڻ سڄان
وڻ ٿڌهن جيت دوا ڪمائي اٿيو لڇڻ ۽ خوشي مڻائي!

رام خوش ٿي هنومان سان ڀاڪر پائي مليو. وڻ ٿڌا دوا ٿيڻا ڪي ڪارائي
۽ هو چڱو ڀلو ٿي آيو.

خوش ٿيو رام لڇڻ ڀڄائيءَ لائي

باندرن خوشي هن ڪين سمانسي!

وڻ وري هنومان ڀڄايو گهر سوڌو، جئين کڻي هو آيو.

ڀڳوان ڀاءُ ڪي هر هر ڇائيءَ سان لالو ۽ باندرن ڪي نه بيهندو خوشي ٿي.
هنومان وري وڻ ڪي ڀڳو سوڌو ڪڍي لنگا ڀڄايو، جئين کيس اٿان کڻي آيو.

ڪنڀ ڪرڻ اٿيو جا ڀڳو ڪيئن؟ مئل سرير اچي ڏسڻ جيئن
ڀڄيو ڀاءُ ڪان ڇا هي آهي؟ ويو آ تنهنجو مک سڪا!

ڪنڀ ڪرڻ جا ڀڳو نه سندس مٿن مئل انسان جهڙو ڪو ماڻهو. ڀاءُ ڪان

ڀڄائين نه هي ڇا آهي ۽ تنهنجو مٿن سڪل ڇو آهي؟

ڪٿا ٻڌائي سڄي ايماني سيمه ٻڻي جيئن دڪ جو باني!
باندرون ڇڏيا گهڻا دعيت ئي ماري

وڌن ويون جا سر پڻ ڌاري!

ايماني چور انداز ۽ سان ڪو ۽ پڻ چيائين ۽ ڪهڙي طرح سينا هن
سڄي دڪ جو ڪارڻ بڻي آهي. وڌيڪ چيائينس ۽ باندرون منهنجي سينا کي
ماری وڌو آهي ۽ وڏا وڏا ڇوڏا پڻ مارجي ويا آهن!

ٻڌي ڏهيسر جا وڃن ڪنڀ ڪرڻ چيو، ڄاڻ
جڳهه ماڻا چوري ڪڍي وري گهرين ڪلياڻ

والدڙ جا وڃن ٻڌي ڪنڀ ڪرڻ کي ڏاڍو دڪ ٿيو ۽ والدڙ کي چيائين ۽ آڙي
دروڪ نون جڳهه ماڻا کي چورائي آيو آهن ۽ وري ڪلياڻ ٿو گهروين؟

ڀاو ڪير نه ڪم آ ٿو مونکي جاڳايو اچي اڳهه چو؟
هاڻ به تياڳين جي ايمان ناس ٿين دڪ ٿئي ڪلياڻ!

اي والدڙ، تو اهو ڪم چڱو نه ڪيو آهي. مونکي ٻلا اڳهه جاڳايو ڇو ڪوڙو
مردو هو؟ هاڻي به جي ايمان کي ڇڏين ۽ جلد ڪلياڻ ٿيندو.

هاڻ علون پريم گود پري دل ٺاريون سڱل نيتو ڪري
شمار شريرو ۽ نيتو ڪمل ڏسون هلي جي ڪرين عمل!

اي ٻائي، هاڻي به دل وڌي ڪري ۽ پريم سان ٿو ڪري هاون ۽ لهر.
دل ٻائي دل کي لاريون. شمار شريرو ۽ ڪمل جي ڪل ڇوڙن لهرن وارو پڪوان
ڏسون، جي منهنجي عرض تي عمل ڪرين!

مينهن کائي ڪري مڌرا پان لڳو گرجڻ مينهن وچ سمان
شهر ڇڏي ڪنڀ ڪرڻ هليو ساڻ نه سڱا، ٽنڪي ڪو ٻيو!

مينهن کائي، شراب پي ڪنڀ ڪرڻ الين گرجڻ لڳو جئين مينهن ۽ اچي

پرست هندوان کي ڳڻائي ڏونداڙو پر ڪين ڄاڻيو. پرست کيس پڇائيءَ سان
لڳائي ڪل ڊڪ سان اکين ۾ ڀاڙي آڻي ڇيرو:

رام ڀڳوان جو پرير مونتي تہ هن باندرو جو ڊڪ مٽي
وڃن ٻڌي اهي اُٿيو هندوان جي مٺائي مڪان ڀڳوان.

”اي ڀڳوان جي مونتي راضي آهين ۽ منهنجو مٺان پرير آهي تہ هن
باندرو جو ڊڪ مٽي وڃي“ اهي لفظ ٻڌي هندوان رام جي چي چئي آئي ويٺو!

پيءُ ٻڌاءِ خوش هو ڀڳوان لڇڻ ۽ ماکا سيتا ساڻ؟
باندرو سنڪيپ ۾ ڪٿا ٻڌائي ڀرت ڊڪي ٿيو ڪري ڏنائو.

پرست پڇيو تہ اي ناک، ٻڌاءِ تہ ڀڳوان خوش هو. لڇڻ ۽ سيتا ماکا ۾ خوش
هئا. باندرو اُڏري ۾ ٿي سڄي ڳالهه کيس ٻڌائي. اهو ٻڌي پرست ڏاڍو پڇتارو تہ
ڇو هنڪي ٿير هڻي ڇيٽ ڪيرابو اهو تہ منهنجو ٻالو سان اهو ڪير!

ان ۾ ويندين ڪم بگڙندو

منهنجي پڇڻ تي ڏينهن ٿي ويندو!

ٻاڻ منهنجي چڙهه بهار سميت ڇيٽ وڃي پڇ ڪريانڪيت!

اڙي هندوان، ٿون ومان ۾ ويندين تہ ڪم ٻلي ٻڙي ويندو! ٿون ٻڇين
نهن کان اڳ سڄو اُڀرندو. هاڻي دها ٻالي هن منهنجي ٻالو آي! پرست تہ اوهان
بهار سوڌو ڀڳوان وٽ هڪ ۾ ٻڇيائون!

هي بل ۾
نهنجي!

س ڪم

تو
خوش

اي ڀڳوان

پرست خوش

ڀرت ٻانڀن ٻل شيل گسڻ چوڻن ڀريت آهار
وڃي سارخايندو من اندر هر هر پڙون ڪمار!

اڀر جي ٻانڀن جي ٻل، شيل ۽ گسڻ کي سارخايندو ۽ سندس رام ٻر جي
ڀوما ٻاليندو ڀومان هلندو ئي وارو.

هوڏانهن رام لڇڻ ٺهاري منڻس جان ڀاءُ ڀريمر سنڀاري .
مڌري رات آڏوڏومان نه آيو لڇڻ کي هر هر چاڻيءَ لايو

هوڏانهن ڊهر لهندي ڏسي رام گهڙي گهڙي لڇڻ ڏي ٺهاري رهيو هو
۽ سندس ٻر کي سارخائي رهيو هو. اڌ رات نه گذري ويئي آهي، اڃا هڏومان
نه آيو آهي. گهڙي گهڙي کڻي وري چاڻيءَ سان لڇڻ کي ٻهر لائي!

سهي سگهين نه ڪڏهن مون دڪ ڀاءُ سندر ۽ مڙو مڪ!
منهنجي ڪري پيءُ ماءُ تياڳيو ننڊ ڪرائي، پاڻ پئي جاڳيو!

جي: لون منهنجو دڪ سهي نه سگهندو هئيم. ڀاءُ ڪهڙو نه تنهنجو سندر
مڪ آهي! تو منهنجي ڪري ٻيا مالا جو تياڳ ڪيو. مون کي سڄي رات سک
جي ننڊ ڪرائي پاڻ جاڳندو رهيم.

کنيڻ بن پکي هاڻي بن سونڊ مڙ بن نانگ به ڄڻي نه هوند!
بن تنهنجي گڻن منهنجو جيئڻ توڙي لڳي! ولد دوا ڏيڻ!

اي ڀاءُ، کنيڻ بنا جيئن پکي، سونڊ کانسواءِ هاڻي، مڙ بنا نانگ جيئن
چترا رهي نه سگهندا آهن جيئن منهنجو چڻ نه لڙڪانسواءِ نه ڪندو. کڻي ولد
ڪيترن نه دوائون ڏئي!

شوڪ تنهنجو آ گهڻو سراسر ڪٺور سهي هيءُ چاڻي نذر
تسڻ مالا جو هڪ ڪمار تنهن لفظ تسڻ پاران آڌار

انهيءَ ڪرامت جو راز نه انهنڪي هوندو جن ئي رام جي دٻا ميا هوندي !
سندا ٿي ، فوجون موٽيون . هر هڪ ساهيءَ جي سنڀال ٿي !

ويارڪ برهم آجت پُونيشور ”لچڻ ڪٽي آ“ پڇيو ڪرڻا ڪر؟
وقت انهيءَ ڪٽي آيو هنومان دڪي ڏسي پاءُ، دڪ غاطان

سڀ ۾ ويارڪ ڀڳوان پڇا ڪئي ته لچمڻ ڪٿي آهي؟ ايتري ۾ هنومان
لچمڻ کي ڪٿي اچي پهتو. لچمڻ جي حالت نازڪ ڏسي رام چندر نام رکيڻ لڳو.

جاهونٽ چيو وڌ سڀيل رهي لنڪا پر آئي ٿي ٿليل !
روپ ڌاري ويونڌو هنومان ڪٽي ڪهر سارو آيو سڄان !

جاهونٽ چيو ته سواهي ، لنڪا ۾ هڪ سڀيل وٺڻ دعندو آهي ۽ انهيءَ کي
ڪو مشڪل سان آڻي سگهندو. انڪي ڪهرايو. اهو ٻڌي هنومان لڏي روپ
ڌاري لنڪا ويو ۽ انهيءَ وٺڻ جو سچو ڪهر ٿريءَ تي ڪٽي اچي ڀر ڳهٽ ٿيو.

رگهوپٽ چرن ڪمل اڳيان سر نايو اچي وڌو
پوٽي ڀرت نانءُ ڪنيا وڃي پون ست سيگهه !

وٺڻ جو ٿن ۾ سر نمائي لچمڻ کي ڏسي، ڀوٽي ۽ جتي ٿيندي آهي ان ڀرسان
جا نالا ڪنيا ۽ چيو ته هنومان کي مرڪيو جو جلد ڪٽي اچي !

رام چڻي هنومان هاريو دوت رانڻ وڃي پيدا سايو
ڪال نير گهر رانڻ آيو جنهن راءِ کي نانءُ ٻڌايو .

هنومان رام جو نالو چيئندو روانو ٿيو. هرڏانهن دوت وڃي رانڻ کي سڄي
خير ٻڌائي جو پاڻ ڪال نير جي گهر ويو .

رانڻ چيو ۽ وڌ ٻڌو هر هر ڪال نير مٿو ٻڌيو !
ڏسندي ڏسندي شهر جلائي ڇڏي هونڪي ڪيئن بنا ٻڌائي؟

ڪانسر هر ڏي ٻيو ٻيو ٻئي ڇوڙ لڳو ۽ جو ٻالڏو ٿيندي ٿيندي لڌڪا
جڙي وار، سو مولڪي ٻڌا ٻا اڏائي ڪيئن ڇڏي ها؟

رام جي پڙ پنهجو ڪو ڇڏي برائي چپ هر هر
نيل ڪهل ۽ تنهن رنگ شيام رک هردي ڏي اکين آرا!

اي سرامي، اي رازو موراڇ، رام جو ڇڙ ڪو ۽ اڙائي ڪي ڇڏ. نهري
ڪمل ٿل والڪو شيام رنگ واري رام کي ڏسي اکيون ٽڙون ڪر.

ڏٺو ڀرت سڳيو ٻڙ ٺه ڄاڻي

سڄو ڀرت ڪنيون ڪڪر پوماڻي

ڀرت ڪٿي آڪاش اڏاڻو لنگيو اوڏا رات جو ٿاڻو.

همان ڀرت ۽ ڏاڍو ٻوڙي کي سڃاڻي نه سگهيو. سو سڄو ٿي ڀرت
ڪٿي اڏاڻو ۽ اڏاڻو جي وٽ اڏاڻا معان لنگهيو!

ڏٺو ڀرت وشال آت ديت ڪري انومان

ڀن ٿيندڙ ڪٿي ٻاڻ تنهن ديت ڪيو نشان

اڀر اڏي ۽ مهل آڪاش ۾ کيس ديت سمجهي نه ڪرڻ وارو ٻاڻ ڏاش ٿي
ڇاڙهي هيرن.

ٻاڻ لڳندي بيٺوش ٿيندو هڪ مان ٻوڙي رام چيو

رام نام ٻڌي ٻوڙيو ڀرت هنومان ويجهو آيو ٿرت!

ٻاڻ لڳندي ٿي همومان بيٺوش ٿي ڏريءَ ٿي ڪراڙ ٻوڙي سندس هڪ
مان اڪثر ”شري رام“ اچي وڃن ٻڌي همومان جي ويجهو ٻوڙي اٿاول مان
ڏوڙ ۽ مڃاڻو همومان وٽ آيو.

ڀرت ٽمڪين ٿي ڇاڻي ٿاڻو ڪهڻو ڏوڙ ٿاڻو ڪين ڪي جاڳيو.

رات سڪل، ٿاڻو منهن ڪري چيا وڃن اکين نير پري!

انهيءَ ڪرامت جو راز نه انهنڪي هوندو جن تي راءِ جي دٻا ميا هوندي!
سندڙا ئي، فوجون موٽيون. هرڏڪ سهاڻيءَ جي سنڀار ئي!

وياپڪ برهم اُجت پُونيشور ”لچڻ ڪٿي آ“ پڇيو ڪرڻا ڪر؟
وقت اُنهيءَ ڪٿي آيو هنومان ڏکي ڏسي ڀاءُ، ڏک غاطان

سڀ ۾ وياپڪ ڀڳوان ڀڄا ڪئي ته لچمڻ ڪٿي آهي؟ ابتر ۾ هنومان
لچمڻ کي ڪٿي اچي پهتو. لچمڻ جي حالت نازڪ ڏسي راهچندر تمام ڏيڙ ڏکي آيو.

جاهونٽ چيو وڻند سڀيل رهي لنگا ڀر آڻي ڦليل!
روپ ڌاري ويونڊيو هنومان ڪٿي گهر سارو آيو سڄان!

جاهونٽ چيو نه سواهي، لنگا ۾ هڪ سڀيل وڻند رهندو آهي ۽ اُنهي کي
ڪو مشڪل سان آڻي سگهندو. انڪي گهرايو. اهو ٻڌي هنومان وڻنديو روپ
ڌاري لنگا وڃڻ ۽ اُنهيءَ وڻند جو سڄو گهر ٽريءَ تي ڪٿي اچي ڀڙڪيٽ آيو.

رگهوڀت چرن ڪمل اڳيان سرنايو اچي وڻند
ڀوڻي ڀرڻ نانءُ ڪنيا وڃي پون سٺ سيڱهه!

وڻند چوان ۾ سر نمان لچمڻ کي ڏسي، ٻوڙي ۽ جتي ٿيندي آهي ان ڀر ۾
جا نالا ڪنيا ۽ چيو نه هنومان کي هرڪل جو جلد ڪٿي اچي!

رام چڀي هنومان هليو دوت رانڻ وڃي پيد سايو
ڪالنير گهر رانڻ آيو جنهن راءِ کي نانءُ ٻڌايو.

هنومان رام جو نالو چويندو روانو ٿيو. هرڏانهن دوت وڃي رانڻ کي سڄي
خبر ٻڌائي جو ٻاڏ ڪالير جي گهر وڃو.

رانڻ چيو ۽ وڻند ٻڌو هر هر ڪالير مڻو پٽيو!
ڏسندي ڏسندي شهر جلائي ڇڏي مونکي ڪيئن بنا ٻڌائي؟

گهابل وٻر ڏسڻن اٺن کان وٺ تاري سونهي جيئن
لچڻ مينگهاند ٻلي جيت جودا

ڪروڙ ڪري وڙهيا پاڻ ۾ ڳوڏا

نهابل وٻر اٺن ٽا سونهن جيئن ٿل جي وٺ هي تاري سونهندي آهي
مينگهاند ۽ لچڻ ٻلي ۽ ڪڙوڙا وٻر آڻن ۽ ڪروڙ ڪري هڪ ٻئي سان لڙن ٿا.

هڪٻئي کي ڏوسگهيا نه جيتي د ايت ڪرن چل وڙهن انيتي
ڪارو ڪري پڻ لچڻ لاڪارو رت پيچي ۽ سارڻي مارڻو.

ٻئي هڪٻئي کي جيتي ٿا سگهن. لچڻ ڏار ۾ مينگهاند وڙهن ۾ الهه
ٿو ڪري. ٺهن ڪري ڪروڙ ڪري هن جي رت کي ٻئي آکر آکر ڪري
۽ سارڻي کي ماري وڌائين.

مينگهاند وٻر گهاٽ ڇڏي اچي لچڻ جا چاليءَ لڳي
مورچا ٿيو ۽ ڌرن پيو گهايو مينگهاند وڏي بنا ڊپ آيو.

مينگهاند وٻر کي ماريندڙ اٺا ٻري لچڻ کي هيون ڇو لچڻ جي چالي
۾ لڳو. لچڻ ڏهاڙي ڏوٽيءَ تي ڪريو. مينگهاند هڻي بي خوف لچڻ ڏي
وڏي آيو.

مينگهاند جان سوين پيا لچڻ لڳا ڪٽڻ
جگت آڌار نه ڪهڻي سگهيو شڪتي لڳا ڏسڻ!

مينگهاند ۽ ٻن ڪهڻن وٻر لچڻ، شيش ٿاڪ جي اوتار کي ڪٽڻ جي
ڪوشش ڪئي پر ڪٽي نه سگهيو. سب شرمندا ٿي ويا ۽ لچڻ جي شڪتي
ڏسي حيران ٿي ويا.

اها ڪرامت ڄاڻن سي جن ديا هيا رام جي ٿئي
سڏيا سمير ٻلي موٽيون نوجون

پنهنجا سنيارڻ سلسلڪ لڳيون

ڊنا باندرو ٽنهن ماما ڏسي پنهنجن طرحن آڏو موت پسي!
ڏسي تماشو راءِ مسڪايو باندرو ڊنا پڙ ڪري اڃايو!

ميسڪيڏاڊ جسي ماما ڏسي باندرو گيڙو وياڪل ٿيا ۽ سهجڻيان هن ۽ ڪڙي
مرونداسون. اهو ڏسي راءِ مشڪيو ۽ سهجڻيو نه باندرو ڏٺي تنهن جي ماما کان ڏنل
آهن ۽ اهو ڊپ هنن جي من تي اڃايو آهي!

هڪ ئي ٻاڙ ڪٿي سڀ ماما سورج نوازي انڌ جي ڇايا.
آيو منجهن ٻڌل جيڙن انب ٻوڪي
يڌ ڪندي سگهي ڪير نه روڪي.

شري راجندر هڪ ئي ٻاڙ سان اها ماما نوازي ڇڏي، جيئن سج جي
روشني انڌڪار کي ناس ڪندي آهي. باندرون پر اٿاءِ ٻل پيدا ٿي ويو ۽ جيئن
انب ٻوڪندو آهي، تيئن هڪي ڪاٺي ٻڌ ڪرڻ کان ڪير نه روڪي نٿو سگهي.

گوري اجازت راءِ ڪان انگڊ باندرون ٻين سان
لڇڻ ڪاوڙجي تيار ٿيو هٿ ڪٿي ڀڙ ڀاڙ.

راجندر کان اجازت وٺي اچمڻ، انگڊ ۽ ٻيا باندرو ڪاوڙجي ۽ ٻايا ڪٿي
لڙائي ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويا.

ڇاٽي ڪشادي ٻانڀون وشال سريروهماچل ٿورو لال
هوڏانهن رانوَ گهٽا وڌو ڊوڙايا
استر شستر ڪٿي سي جهٽ آيا.

اچمڻ جي ويڪري ڇاٽي ۽ ڊگهيون ٻانڀون هيون. سندس سرور هماچل
جبل وانگر ۽ ٿورو لال هوس. هوڏانهن رانوَ ڏٺيس ويون کي ڪوڙو ۽ سي استر
شستر ڪٿي ڊوڙندا آيا.

گهابل و بر دسمن اين کان وڻ تاري سونهي جيئن
لچڻ مينگهندا پئي جت جودا

ڪروڙ ڪري وڙهيا پاڻ ۾ ڳوڏا

گهابل و بر انس ٿا سونهن جيئن ڪلن هي وڻ هي تاري سولهدي آهي
مينگهندا ۽ اچڻ پئي هڪجهڙا و بر آهن ۽ ڪروڙ ڪري هڪ پئي سان لڙن ٿا .

هڪٻئي کي هو سگهيا نه جيئي ڏاڻيت ڪون چل وڙهن انيتي
ڪاوڙ ڪري پڻ لچڻ للڪارو رت پيچي ۽ سارڻي ماريو .

پئي هڪٻئي کي جيتي ٿا سگهن . اچڻ ڏار ۾ مينگهندا وڙهن ۾ انس
لو ڪري . تنهن ڪري ڪروڙ ڪري هن جي رت کي پئي آڪر آڪر ڪري
۽ سارڻي کي ماري وڌائين .

مينگهندا و بر گهاٽڪ ڇڏي اچي لچڻ جا چاليءَ لڳي
مورچا ٿيو ۽ ڌرن پيو گهايو مينگهندا وڏي بنا ڊپ آيو .

مينگهندا و برن کي ماري ڏيڻ پاڻ پري اچڻ کي هيون جو اچڻ جي چالي
۾ لڳو . اچڻ گهاٽي ڏرڻي ۽ ٿي ڪرايو . مينگهندا هڻي پي خوف اچڻ ڏي
وڏي آيو .

مينگهندا جان سوين پيا لچڻ لڳا ڪٽڻ
جڪٽ آڌار نه ڪڍي سگهيو شڪتي (گهاٽسڻ) !

مينگهندا ۽ ٻن ڪيترن و برن اچڻ شيش ٽاڪ جي اوتار کي ڪٽڻ ۽ هي
ڪوشش ڪئي پر ڪڍي نه سگهيو . سب شرمندا ٿي ويا ۽ اچڻ جي شڪتي
ڏسي حيران ٿي ويا .

اها ڪرامت ڄاڻن سي جن ڏيا هيا رام جي ٽلي
سڌيا سمير پلي موتيون فوجون

پنهنجا سيارڻ سلنڪ لڳيون

ڪارو ڪري هتان منهنجي نظر کان پري هتي وڃ!

ويو اُٿي ڏروڇن چئي آيو مينگهنداد ڪاوڙ پئي!
ڏسج ڏماشو ڪندس سڀاڻي ڪندس گهڻو چوان ٿورو هاڻي.

رانوڻا آهن ڪاوڙ جي آئي هليو ويو پوءِ مينگهنداد آيو جڏهن پيو نه منهنجو
ڏماشو سڀاڻي ڏسجو. چوان ٿورو ٿو پر ڪندس گهڻو.

وڇن ٻڏي پٽ ڀروسو آيو خوش ٿي رانوڻا نيڙي سڏايو
سوچ وٽس ساري رات گذاري بندر وٽ لارن صبح در چاري.

پٽ جا وڇن ٻڏي رانوڻا دل ڏاڍي ڪئي ۽ ڀروسو نه ٿيس. رات ڪڍري،
صبح ساڻا باندرون وڃي شهر جا چارئي در واراڻيا!

مينگهنداد ٻڙهه گهيريڻ ٻڏي آيو ڪري ڪروڙ
آيو لهي هيڏان ٿي سامهون ڏيڻ ڀرپوءِ!

مينگهنداد شهر کي گهيريڻ ٻڏي ڪاوڙ ڪري آيو. پنهجي مڙج کي ٻوڙڻ
ڏيئي دشمن جي سامهون ٿيو.

رام لڇڻ پئي پيار ڪئي ڏنش ڌاري هليا اچن هتي!
ڪٿن نل نيل سگريو سڄان؟ ڪٿن هڻو ۽ انڪڊ ٻاوان؟

چروا لڳر مينگهنداد نه رام ۽ لڇوڻا پئي پيار ڪئي آهن. همت ڪنهن نه ڏانش
ٻاڻا ڪٿي همت هليا اچن. آڻ اڄ پنهجي ماري ڪندس. نل نيل انڪڊ، سکر ٻوڙ ۽ ڪروڙ
سڀ ڪٿي وڃي لکا آهن؟

پوءِ چٽڻ اُهي تير لڳا نانڪ ڪنڀن سان چٽڻ اُڏيا
جت ڪٿن پيا باندرون مينگهنداد سامهون اچي نه سگهن

مينگهنداد پوءِ اهڙا ٻاڻا چروڙا لڳر جيڪي نانڪ ڪنڀن سان اڏامندا ٻيا ڏسجن

جتي ڪٿي ٻانڊر ڪرندا ٿا ڏسجن. ويچارا مينگهندا جي سامهون اچڻ جي همڪ
نه يا - منجهن!

ڪٽڪ ڏسي هنومان بيٺال

ڪروڙ ڪري، جيئن وڏي ٿو ڪال!

ٻهڙ ڪٿي وڏو هڪ ڪنياين ڪارڙ منجهان مينگهندا هنيائين.

هنومان سڻا ڪي مولدو ڏسي ڪروڙ ڪري انهن وڏن جيئن ڪال اهندو

آهي! وڏو ٻهڙ ڪٿي مينگهندا ڪي هنيائين!

ٻهڙ ڏسي ويو آڏي آڪاش رت سارڻي ٿيا گهوڙا ناس.

گهڙي گهڙي هنومان للڪاريو ويجهو نه آيو انت سنڀاريو.

مينگهندا ٻهڙ ڪي ڏسي آڪاش ۾ اڏامي وڃي سندس دم، سارڻي ۽ گهوڙا

نه مري ويا! هنومان هڪي ڪوٺر تي للڪاريو پر هو نتيجو اڳر ئي سمجهي وڃي وڃي

ويجهو نه آيو.

انڪ پريڪار ڪندو بڪواد رام ويجهو ويو هائي مينگهندا

استر شستر گهڙائي ماريا رام ڪٿي سسي سڀ نوري

مينگهندا انڪ طرح سان ڏڪندو رام جي ويجهو وڃي ڪهڙي ٻانڊر علاني

پر رام اهي سڀ ڪاٿي لاس ڪري ڇڏيا.

رام پرتاب ڏسي گهڙو ڏنو مايا وڃي، پيو جيڪي پٺو.

ننڍڙو نالڪ ڪٿي نهاري ڪيل ڪري جيئن ڪرڙ ڏيڪاري!

رام جو پرتاب ۽ نهج ڏسي مينگهندا ڪي دم ولي ويو. هر ڪوٺن تي

سمن جي مايا وڃي رام کي ڏيکارڻ جي ڪوشش ڪرڻا لڳو جيئن ننڍڙو نالڪ

ڪرڙ کي ڏيکاريندو آهي!

ڪن هڪ ۾ انڌڪار جو آيو سمجهي نه پئڻجو ڪوئي ٻرايو
”ماريو ۽ کائو“ آواز اچي رت وهي مٿان پٿر وسي!

يڪدم انڌوڪار ڄاڻجي ويو. پئڻجي ٻرائي جي خبر ڪانه پئي پوي.
”رڳو ماريو ۽ کائو“ جو آواز. رت پئي وهي ۽ مٿان پٿر پيا وس!

رام کلي ڏن ٻاڻ چڙهايو ڪروڙ ڪري ٻاڻ آڻڻ هلايو
ٿيو پرڪاش ناس انڌ ضرور گيان آڏي جيئن سنسو دؤر!

رام کلي ڏنڻ ي اڻ ٻاڻ چڙهيو، چوڌاري روغني ٿيلي. جيئن گيان ٿيڻ
سان سنسا دور ٿيندا آهن ٿيئن اوندهه ناس ٿي.

ٿيندي پرڪاش رڇ باندر ڊوڙيا

ڊپ ۽ ٿڪ سڀ ڪاوڙ ڊوڙيا

انگد هنومان ميدان گچن ٻڏي گجڪار سڀ دٻيٽ پڇن.

اڃا ٿيندي سڀ باندر ڪاوڙ مان ڊوڙيا. ڊپ ۽ ٿڪ اهيءَ ڪاوڙ ۾ جڻا
وسري وين. هنومان ۽ انگد جي گجڪار ٻڏي دٻيٽ پڳا.

رڇ باندر هٿن دٻيٽ ڌرتي

مـرن راکـس ٻيا ٿٽڪي ٿٽڪي!

هـرن جيڪي سي سنڌ سـمائن مچ مانگر تن خوشيءَ کان.

رڇ ۽ باندر دٿن کي ڌرائيءَ ئي ٻٽڪن ٿا ۽ جيڪي دٻيٽ مرن ٿا تن کي
سمند جي حوالي ڪن ٿا جتي مانگر مچ هڪڙي ڪاٺي خوش ٿا ٿين!

رات ٿيندي ڏسي چار اسٿان اُت آيا جت رام ڀڳوان.

رام ڪرپا سان جڏهن نڀاريو ٿڪ ويو تن دؤر ٿي سارو

رامد ٿيندي ڏسي چئني طرفن جون ورجيل نوجون مونڙين ۽ اچي رام کي
پوئو ڪيو. رام هنن ڏي ڪرپا نظر سان ڏٺو ۽ سندن اک ڏور ڪيو.

هوڏانهن رانئون وري منڍين گهرايو
مئل جوڌن کڻي نان ۽ ٻڌايو.

اڌ لشڪر ڇڏيو باندرون ماري
ڪڇي ڇا هاڻي، ڇو ويڇاري.

رالوڻ وري پيهجي منڍين کي گهرايو ۽ کين ٻڌار ۾ اڌ لشڪر ۾ باندون
ماري ڇڏيو آهي. مئل نه لهن جا لالا کڻي کين ٻڌايائين. هاڻي ويچار ڪري ٻڌار
۾ ڇا ڪيو وڃي؟

ماليوان هڪ ٻڌو دڪيت بي ڏاڏي مٿر ڄاڻي نيت
وڃن چيا تنهن ڌرم انوسار ٻڌو وينتي رانئون هڪوار

ماليوان هڪ ٻڌو راکش، بي ڏاڏي کان منڍي ۽ سڄو مٿر تي رهيو هو
نهن ليد جا لڻ رالوڻ کي وري ۾ ڇا!

جڏهن کان تو هت سينا آندي اُپسڻ ٿين، ٿئي دل مائدي!
ويد يواڻ سڀ مهما ڳالڻ بيمڪ ٿي رام ڪيئن سک پائن؟

جڏهن کان ٿون سينا کي کڻي آيو آهين، تڏهن کان اُپسڻ ٿين ٿا ۽ دل
پري وڃي ٿي. جنهن رام جي ويد ۽ مهما ٿا ڳالڻ نهن کان اي مک اي
کان ۾ سک ٻارو آهي ڇو ٿون پاليندن؟

وهر چيڏي موٽاءِ سيمر ونير ملهجي نس وڃاءِ ۽
اڳا مٿر وڃن ٻڌي ڪري منهن ڪارو دور هٿان ٿي ۽!

جڏهن ۾ سينا موٽائي ڏي ۽ رام سان ٻيهر ڪر. رالوڻ کي
رالوڻ ڪروڙ ۾ پوڄي ڪس چوڻ لڳو ۾ پيهجي منهن

اهو ڏسي هنومان کي ڏاڍو ڪروڙ اچي ويو ۽ ٻرليہ ڪال وانگر ڏيکارڻ
ڪندو. مٿان ٽهي لڳا جي شهر ۾ ڪٿڙي ويو ۽ هڪ وڏو ٻيڙو ٽريءَ تي کڻي
مينگهناد جي مٿان اڇلايائين!

ٻي رت سارڻي هيٺ ڪيرائي لت چاڙهي ٽي هنئين وڃائي!
ڏسي خطا هوش سارڻي ٻيو رت چاڙهي ۽ کڻي گهر ويو!

اهڙيءَ طرح مينگهناد جو رت ٻي چڙهي ۽ سارڻيءَ کي هيٺ ڪيرائين.
هڪ لت زور سان چاڙهي ڌاري مينگهناد کي هيٺائين جهٽڪري ڏري بيروش ٿي
ويو. ٻيءَ ٻيو سارڻي آيو، جو رت تي چاڙهي کيس گهر ڏي کڻي ويو.

ٻڌو انگد هنومان لاءِ شهر گهڙيو آ هڪ
وڃي ويو بس پاڻ ڀڄڻ راند ڪيليندي آت.

”هنومان اڪيلو لڳا ويو آهي.“ اهو ٻڌي انگد راند ڪيليندي آيو ويو.

ردي اندر شري رام سهرن وروڌي دل سان لڳا وڙهڻ!
رانوڻ مهل تي چڙهي ويا جيه جيه رام پڪارڻ پڏيا!

ٻئي ويو رام کي دل ۾ سمري وڙهندا وڃي آخر رانوڻ جي مطالب ٿاڻن
ٻهتا ۽ مٿي رام جي جيه پڪاريندا چڙهي ويا.

ڪنگرين سان گهرچڙيا سڀ ڊاهي ڊنا راکس چا ٿيو الائي!
دئينن ناريون پٽن پيون چاڻي ويو آيا ٻه وڻڻ حياتي!

ڪنگرين سميت گهر ڊاهي چڙيائون. راکس ڊپ ۾ آيل چون ٻا ٿي هي
چا ٿي ويو؟ دئينن جون زالون ٿي چاڻي پيون ٻن ۽ چون پيون ٿي هي ٻئي وار
اسانجي حياتي وٺڻ لاءِ آيا آهن.

وڏا وڏا ۽ سُکيا ڏسن جي رام پٽن پيا سي سڀ پڪڙي!
ٻڌائي وپيشڻ هر هڪ نانءُ رام بهچائي ٿن نچ ٿان!

جيڪي منارا ڏسند ڏسي ٿا ته ڪي ٻرن کان ٻڪڙي ڪيهونءِ وانگر رام
ڏي ٿا، وڪلن. ويٺا آهن ڇا نالا پڙهان ڪي اڏائي ٿو. رام وري ڪن بهينجي
ڌار هڪائي ٿو. (سڙ ڌار)

انگد ۽ هنومان پـرويش چوي ائين پيو اچ اوڏيش
ٻئي لنگا ۽ ائين سڙهن مندر اچل جان سمند مٿن!

شري رامچندر چوي ٻو نه انگد ۽ هنومان اچ لنگا شهر ۾ بهتا آهن ۽
ٻن آلي اهڙو ٿا سڙهن جنهن مندر اچل ٻيڙ سمند ۾ آيو سڙي ٿو.

چرن ڪهل پوپ سرتن نايو ڏسي، خوشيءَ ۾ ڪين سهايو!
نظر ڪرڻا پـروپ پنهنجي پساري
لهي ٿڪاوٽ وٺي تن ساري!

لنگا ڇڏي ٻوه ٻئي وٽ شري رامچندر وٽ آيا. رام ڏسي خوشيءَ ۾
ڪن ساهو. ٻوه ڪرڻا نظر سان هينجي ٿڪاوٽ ڏور ڪيائين!

ويروڏيت غناسپ رنگ ڪارا انيڪ رنگن پڻ بالدر سارا.
پنهين ڌرين ۾ ويران جوڌا جدانموتن وڙهن سڀ ڳوڌا.

راڪس سب وڏا ۽ ڪارا آهن. پر بالدر جدا جدا رنگن جا آهن. ٻوهن
ڌرين ۾ شڪي نالي وٽ آهن. اتي سڀ جدا جدا ٺهران چرن لڙائون ڄاڻن ٿا
۽ دشمنن سان وڙهن ٿا.

ٻوي بوسات اوڀيڙا ٺاهي گهڻي هوا ٻيڙي ڪين وڙهائي
اون، اڪهين ۽ اڪاڀا حال ڏسي سڻا ڪڍي رڇي ماڻا

جنهن گهڻي بوسات ۽ ڏوردار هوا ڇڪي سان لڙندا آهن تنهن ٻوهن
ٻاسن جا وٽ لڙن ٿا. اها حالت ڏسي اون، اڪهين ۽ اڪاڀا نالي واران ڪهڻي
راڪس بهينجي راڪسي ماڻا رڇي.

شترو خبر جڏهن سموري آئي منترين ويجهو سڏي ٻڌائي
لڌڪ نگر کي در ڪل چار

ڪيئن لنگهجن سو ڪريو ويچار.

جڏهن شتروءَ جي طرف جي سموري خبر چار اچي دونهن ٻڌائي لڌڪن
پگوان وڙهڻ کي ويجهو سڏي اها ٻڌائي ۽ چيو ته لڌڪا کي چار دروازا آهن.
هاڻي ويچار ڪريو ته ڪيئن شهر ۾ گهڙجي؟

جاه-ونٽ سگريو وپيشڻ. سوري ردي ۾ سڀ ڪل پوڻ
ڪري ويچار ۽ من درڙايو چئن حصن ۾ ڪٽڪ ورهايو

جامونٽ، سگريو ۽ وپيشڻ، رام جو هوندي ۾ سمون ڪري لشڪر کي چئن
حصن ۾ ورهايو ۽ صلاح پڪي بيهاري.

جيم جيم رام پراڻا سهت جيم پڻ ويڙ سگريو
گرجي ڪيهو شينهن جان هليا ويڙ سڀ، جيئو.

پگوان رامچندر، لچمڻ ۽ ويڙ سگريو جي جيم منائيندا ۽ نعرا هڻندا سڀ رح
باندر شينهن وانگر گجندا اڻٽي وڌيا.

هٿيار کڻي سڀ پراڻسان جوڌا ۽ ٻل ويڙ
ڪوٽ ڪنگرين تي ويا چڙهي ڊپ چڙهي رڻ ڏيڙ.

وڏا وڏا ويڙ راکس، گهڻا هٿيار ٻاڻ سان کڻي ڪوٽ جي ڪنگران لڏي
اچي ڊپ چڙهي ويا.

هٿ رانوَ، هٿ رام دهائي ڪري جيم جيم ڪڍي شروع ٿيڙائي.
راڪش پٽي بهار هڻن باندر جهڙي ڏيٽن هڻن

بدهين پاسي رام ۽ رانوَ جي جيم جا نعرا لڳي رهيا هئا. راکش بهار ٻي

باندون کي هٿن ٿا . باندو اچي جيتي وڃي دلين کي هٿن ٿا .

رام پرتاب سان وڃ پلسي مارن دگيتن کي وڃي هلي
ڪوٽ چڙهي ويا جت ڪٿ باندو
جير رگير پرتاب اکر

رام نام جي پرتاب سان وڏا وڏا سڌو وڃ واکش ، باندو مارن ٿا ۽ رام
جي ڪم مائيندا ڪوٽ اچي هٿ هٿ پکڙجي ويا .

نامي تولون الدين دگيت پڇن هوا ڀرهل گهلي هلڪا پن ا
هاڪار شهر ۾ پياري روڻ گهڻو پيا ٻالڪ ڌاري ا

راڪش جون تولون عزف کان بلتي ائين پڳڙن جتن سخت هوا ۾ هاڪا
پس اڏامدا آهن . سڄي لڪا شهر ۾ هاڪار مڇي وڃو ٻار ۽ ٿارون ڏاڍو
هون روڻ .

امتر شستر کڻي دگيت سڀ باندون پٺيان پڇن
اٽ وياڪل ڪيو سڀن کي ٻڌ لڪارون ڪن .

ڪوٽ هٿي واکش باندون جي پٺيان پيا ۽ باندون وڃارن کي ڏوڙائي
ڏاڍو وياڪل ڪيائون ۽ ٻيا لڪارون ڪن .

دل پڇندو پٽ ڏٺو هنومان در اولهه هڪو ڪڏن تمام
ڪري جتي مينگهندا لڙائي پڇي نه در ، هٿي اها ڏکيائي .

لڪر کي ائين هٿي هٿي اوهه ڏوڙائي ٿي ، جو تمام ڏکيو در ۽
پڳڙي ٿي ۽ ٻڌ اتي مينگهندا پئي لڙائي هٿي ، هنومان ڏوڪي اوهان وڃو .

ڏسڻ وڃي ڪروڙ گهڻو آيو ڪال ڀريل جان ڪٽڪاڻو
مٿان ٿيئي لڪا گهڙهه آيو مٿان پهتو مينگهندا وساڻو

اشڪ وائڪا جا رڪوارا ماري باغ اڇڙ ڪيو، اڪيه ڪي نههجي ٿي سدي
ماريو. لنگا شهر ڄاڻو. ٻڌاء اوڏي ۽ مڙل نههجو ٻل ۽ ليج ڪيڏانهن ڳوٺ راءهه؟

ڏنش ٿوڙي جنهن سيم رواهي ڏڏهن نه ٻڌ ۾ جيتير ۽ جالي!
اندر پٽ جنهن ڇڏيو نهوڙي رکيو جڏرو ڀراڪ ڪي ٿوڙي!
شورينڪا جي ڄا ڪٿ ٿي لڄ نه ٿو ٿي اها ڏسي!

جڏهن ڏنش، ۾ رڳو ڏنش ڪي ٿوڙي سينا سان واه ڪيو ڏهن ٿو
ڇو ڪن سائس ٻڌ ڪئي؟ اندر جي پٽ جا ٻران اڇايا ٻر سندس اک ڪڍي
ڇڏي! شورينڪا جي حالت ٿو ٻارا ڏلي ڏهن ٿو ڪي لڄ نه ٿي ٿي؟

سمند ٻڌي جنهن سوچي ٻل باندر سڏنا ٿي سڀل جبل
وانش سورين ۾ ٿو رام سڄان دوت مڪا ٿو ٻلي ڪاڻ!

سمند ٿي هڪڙي اڇڙ جهڙي ٻل ٻڌي سڏائيءَ سان ٻران سڏنا وائي
لنگا ڪاهي آيو آهي ۽ ٿو ڪي نههجي ٻلائي لاءِ دوست مڙڪيو اٿس.

ڪال نه ڪنهنڪي ڪا لٺ ماري ڪسي ڌرم ٻل ٻڌ ويچار
ويجهو جڏهن ٿئي ڪال سواهي! ڀرم اچي ٻوي ٻوڙ ٿو نياڻين.

موس ڪنهن ڪي لٺ نه ڪونه ٻڌندو آهي! ۽ رڳو انسان ٻڌ ڌرم، ٻل،
ٻڌي ۽ ويچار ڪي وٺندو آهي! جنهن ٿي ڪال سڏا ٿيندو آهي، ان جي ٻڌ
ٿو وانگر ٿري ۽ ملين ٿي ويهي آهي.

نار وڃن ٻڌي ٻاڻ سمان سڀا هليو ويو جاد ٺڌان،
وينو سنگاسن وڃي ٿلي ويا سڀيلي ٻپ ڪانڊس ٻلي.

استريءَ جا ٻاڻن سمان لڙڻ ۽ مڙلا ٻڌي آيو سڀا ٻر رانڊا هليو ويو ۽ وڃي
خروش ٿي سنگاسن ٿي ويلو. ڪجهه وقت لاءِ نه سڀ ٻڌ ۽ مڙلا اٿس ٻلي ويا

هوڏانهن انگڊ کي راءِ گهرايو ڇرن ڪمل جنهن سيس نمايو
ات آدر ڏلي ويجهو وهاري ڇيو ڀڳوان کلي ڏهن نهاري.

هوڏانهن انگڊ کي راءِ گهراي، آدر سان ويجهو وهاري کلي سب حال درار

بال ڪمار مان ائين ٻڌان سچ چڻجڻانءِ جو پڇڻان ٿو ٿوڪان
وانوڻ ڏيٿن ۾ آه سرپشت ڀڄ ٻل اٿل مريادا نيٺ!

اي انگڊ، سچ ڇو. وانوڻ ڏاڍو ٻڌان آهي. ٻانهن ۾ اٿل شڪتي اس،
دلچن ۾ سرپشت آهي ۽ نيٺ وارو آهي.

سندس مڪت ٿو چار هلايا ٻڌاءِ آهي ٿو هٿ ڪيئن آيا؟
ڇيو انگڊ ٻڌاءِ انتريامي مڪت نه آهي ڪڙ چار سوامي!

ٻڌاءِ، هن جا چار مڪت ٿرڪي ڪيئن هٿ آيا. انگڊ ڇيو نه سوامي، اهي
وانوڻ جا چار ڪڙ آهن، جي مون ٿرڪان کي موڪليا.

سام ڌار ۽ ڏنڊ ۽ پيد رهن اندر راج آهت ويد
نيٺ ڌرم جا ڇرن سهايا ڇڏي وانوڻ کي ٿو وٺ آيا.

سام، ڌار، ڏنڊ ۽ پيد، اهي چار ئي ڪڙ راجا ۾ هئڻ ضروري آهن. مون
اهي چار ئي ڪڙ وانوڻ مان ڪڍي ڀڳوان، ٿوڏي موڪليا آهن. ويد ڇرن ٿا نه
انهن نالن ڪانڌاءِ راجا نه سولهندو آهي.

ڌرم هيٺ ۽ ڪال وس وروڏي جن دس سيس
ڇڏي وانوڻ آهي ٻڏي اي ڪوشل ڏيش.

اي ڀڳوان، ڌرم هيٺ، ڪال وس ۽ وروڏي وانوڻ کي اهي چار ئي ڪڙ
هيٺ جي ٿا ٻڏي ٿو وٺ آيا آهن!

اشوڪ وانگا جا رڪارا ماري باغ اُڙ ڪيو، اڪيه ڪسي ٺهينجي ٿسدي
ماريو. لنگا شهر جلايو. ٻڌاء اوڙي ميل ٺهينجو ٻل ۽ ٺيڄ ڪيڏانهن ڳميو ۽ رهاو؟

ڏنڻش ٿوڙي جنهن سيم رواهي ڏڏهن نه ٻڌي جيتيءَ جالي!
اندر پٽ جنهن ڇڏيو نهوڙي رکيو جڏو ڀراڪ ڪي ٿوڙي!
شور ٻنڪا جي جا گت ٿي لڄ نه ٿو ٿي اها ڏسي!

جڏهن ڏنڻش - بگيه ۾ رام ڏنڻش ڪي ٿوڙي سينا سان وراه ڪيو ڏڏهن ٿو
ڇو ڪين ساڻس ٻڌ ڪئي؟ اندر جي پٽ جا ٻران اڃا ٻا ٻر سندس اک ڪڍي
ڇڏي! شور ٻنڪا جي حالت ٿو پاڻ ڏئي ڏڏهن ٿو ڪي لڄ نه ٿي ٿي؟

سمند ٻڌي جنهن سهجي ٻل باندر سڻا ٿي سڀل جبل
ونڻش سوريه مڻ رام سڄان دوت هڪا ٿو ٻلي ڪاڻ!

سمند ٿي هڪڙي اچرج جهڙي ٻل ٻڌي سرانيءَ سان ٻران سڻا واري
لنگا ڪاهي آيو آهي ۽ ٿو ڪي ٺهينجي ڀلائي لاءِ دوت مڪليو اٿس.

ڪال نه ڪنهنڪي ڪا لٺ ماري ڪسي ڌرم ٻل ٻڌ ويچارِي
ويجهو جڏهن ٿئي ڪال سوامي! ڀرم اچي ٻوي پوءِ ٿو نياڻين.

موت ڪيون ڪي لٺ نه ڪونه ڏنڻدو آهي! موت انسان جو ڌرم، ٻل،
ٻڌي ۽ ويچار ڪي وٺندو آهي! جنهن ٿي ڪال سوار ٿيندو آهي، ان جي ٻڌ نه
ٿو وانگر ٿري ۽ ملين ٿي ويندي آهي.

نار وچن ٻڌي ٻاڻ سمان سڀا هليو ويو جاد نڌان.
وينو سنگاسن وڃي ٿلي ويا سڀيئي ٻپ کانئس ٻلي.

استريءَ جا ٻاڻ سمان لڙ ۽ مڙا ٻڌي آيو سڀا ۾ رانڍا هليو ويو ۽ وڃي
خوش ٿي سنگاسن ٿي ويٺو. ڪجهه وقت لاءِ نه سڀ ٻپ ۽ خطرا اٿس باهي ويا

نيت ٻالهيون انگد ڪيون گهڻيون

ڪال وس رانسوڻ ڪين مڃيون !

شتر و مڌ ماري پويو سارهايو انگد الين چئي ڏيري سڌاريو .

انگد تهاڻي لست جون ٻالهيون ڪيون پر ڪال هي وس ليل رانوَ ڪين .
چور ايت رانوَ جو لڪر آهي ۽ رام جا ڪا ٿاڻيدو انگد بهنجي ڏيري ئي هليو آيو .

پل مٿالي خوشي ڪندو ڏيري آيو پاوان

سوڀ خوشي کان اڪين جل چرن چوڀيا ڀڳوان .

انگد اعزي طرح رانوَ جو پل ڪرڻ ڪري شري رام وٽ آيو . خوشيءَ کان سندس ليٽن ۾ جل هو ۽ اچي رام جا چرن چوڀالين .

سانجهي ڏسي ڏهيسر اٿيو گهر ويو غمگين

مدودري ڪنهن اٺيڪ طرح سمجهايو ٿي دين .

سانجهيءَ جو وقت سمجهي رانوَ ڳوڙ آيو ۽ غمگين هو . مدودري گهڻن ئي طرحن سان کيس دٻتا سان سمجهايو .

جنهن دوتن جا ههڙا ڪم ڪيئن جيتيندين تن هڪدم

باندري لنگهي ساگر آيو لنگا پوپ ڏمريون پانءِ ڪا شڪا

اي ٻيار، جنهن جا دوست ههڙا شڪي وارا آهن تن کي ٿون ڪمڻ جيتي
سگهندن؟ شهر هيرمان تهنجي سڄي لنگا پوي جلائي ڇڏي . سمج ٿي آيو .
سمج ٿي پوءِ جو ٿولي ڏم آهي .

ماري رکوارا باغ اجاڙي ڏسندي تنهنجي اڪي ماري

شهر جلائي رک ڪيو ٿيڇ لڪر ٿو ڪيڏانهن ويو ؟

اَڙي موروڪ، مان لاجور پير رکي ٻين آڃيان. سڌ ڪر جوڌن کي. جي ڪر
اهو پير اتان اڪاڙي سگهيو نه پوءِ رام کي ڇڏيو نه انگد سڀ هارائي ويو! رانڊ
اهو ٻڌي بلوان راکسن کي حڪم ڪيو ته هڪي پڪڙي ڏرندي ئي ڪيرائي
ماري ڇڏيو!

مينگهنداد آڌ-وڌا جوان جتان تتان اُٿي آيا آستان
پير پڪڙي ڪن لکين اُٻاءُ ويا هاري منهن ڏريءَ پاءُ!

مينگهنداد ۽ ٻيا اُن جهڙا بلوان جتان تتان اُٿيا. لکين اُٻاءُ ڪيائون پر پير
اڪاڙي نه سگهيا. پشيمان ٿي ڏرنديءَ ۾ منهن وجهي ويهي رهيا.

ڇڏي نه پوڻءَ باندڙ چرن وِين نشو ٿئي
ڪروڙ وگهن پون سنت جن نيت نه ڪن ٿئي!

انگد جو پير ڪير نه هٿائي نه سگهيو. سڀني جو گهمند ٿئي ويو. ڏرنديءَ
کي پير ائين ڇڻي پير جئين سنت جن نيت کي ڇڻي ٻڌا آهن.

ڏسي انگد ٻل دٿيت سڀ هاريا اُٿيوارن ٻيا ٻيوس ويڄارا
پير پڪڙيا ڇيو ٻال ڪمار چرن منهنجا ڪن ڪونه اُڌار

انگد جو ٻل ڏسي دٿيت سڀ هارجي ويا. انگد جي لڏڪار ۾ رانڊ
ٻاڙ اُٿيو ۽ انگد جي پيرن ۾ هٿ وڌائين ته انگد چيس ته منهنجي چرن پڪڙي
سان نه هڻجو اُڌار نه ٿيندو.

چرن نه پڪڙين ام وڃي لڏي ٿيو رانڊ ڪين مڃي!
ائين ٿيو رانڊ ٿيڄ جهڪو منجهند جئين ٿئي ڇڏ ٿڪو.

اَڙي هڻ رانڊ، تون رام جا چرن ڇو نه پڪڙين؟ اهو ٻڌي رانڊ ڏاڍو
لڄي ٿيو. پئين منجهند جو ڇڏ ٻيلو ڏسڻ ۾ ايندو آهي ٿوريءَ طرح رانڊ جو
ٿيڄ نه ڇوڪر پڪڙي ويو!

نيت ڳالهائون انگد ڪيون ڳڻائون

ڪال وس رانسو ڪين مڃيون!

شورو مڌماري پريو سارهايو انگدائين چڱي ڏيري سڌاريو.

انگد ڳڻائي نيت جون ڳالهائون ڪيون ڳو ڪال هي وس لبل وانڙو ڪين
مڌو! نيت رانڙو جو لڪر آهي ۽ رام جا ڪٿا ڳالهائون انگد ٻهجي ڏيري هي
هلو آهيو.

پل مٿالي خوشي ڪندو ڏيري آيو ٻاوان

سوڀ خوشي کان اڪين جل چرن چيهيا ڳوان.

انگد اهڙيءَ طرح رانڙو جو پل ڪٽي ڪري شري رام وٽ آهيو. خوشيءَ
کان سندس لپٽن ۾ جل هو ۽ اچي رام جا چرن چٽائين.

سانجهه ڏسي ڏهيسر اٿيو گهر ويو غمگين

مدودري ڏهن انيڪ طرح سمجهايو ٿي دين.

سانجهيءَ جو وقت سمجهي رانڙو ڏٺو آيو ۽ غمگين هو. مدودري ڳڻين تي
مرحن سان کيس ڏهيا سان سمجهايو.

جنهن دوتن جا شهر ڪم ڪيلن جيتيندين تن هڪدم

باندر لنگهي ساگر آيو لنگا پوپ ڏمريون پانءِ ڪا شڪا

اي ٻارا، جنهن جا دوما هئا شڪتي وارا آهن تن کي تون ڪيئن جيتي
ڪهين؟ شر عرومان ٻهجي سڄي لنگا پوپي جڙائي ڇڏي. سمنڊ ٺهي آيو.
سمنڊ ڏٺو هو لولي ڏم آهي.

ماري رڪوارا باغ اڃاڙي ڏسندي ٿينجي اڪيه کي ماري

شهر جلاسي رک ڪيو ٿيچ ٺنڀر ڪو ڪيڏانهن ويو؟

مڪٽ ڏسي گهڻا باندريڳا ڏوهه وڌا ڏيڻ لڳا
رانوڻ ڪاوڙجي وڃر هلايا ڊوڙي اسان کي مارڻ آيا!

مڪٽ ڏسي گهڻا باندريڳا ويا. ڇي: اهي وڃر رانوڻ هلايا آهن، جي
اسان کي مارڻ لاءِ اچن ٿا.

ڇيو باندريڳن ڀرپ ڪين ڊڄو مڪٽ رانوڻ جا چار ڏسو!
اهي نه وڃر نه وڃر راهو ڪيتو انگڊمڪا آهن درشن هيتو.

پڪوان باندريڳن کي ڊڄندو ڏسي چوڻ لڳو نه ڊڄو نه. اهي رانوڻ جا مڪٽ
آهن. اهي اٽڪي وڃر آهن ۽ نه وري رادر يا ڪيتو ئي آهن. اهي انگڊ اسان
کي موڪليا آهن ته انهن جو درشن ڪرا!

ڪڏي هنومان ٽن کي ڪنيو ڏنا اچي ڀرپ هٿ
باندريڳانيءَ مان ڏسن پرڪاش ٿئي نه ڪٿ

هنومان ڪڏنڊي انهن کي وڃي ڪيو ۽ وڃي ٻوڙ جي هٿ ۾ ڏنا. باندريڳ
ڏسي حيران ٿي ويا جو منجهن سرج جهڙو پرڪاش هو. انهيءَ پرڪاش جي ۽
مڪٽن جي مٿين جي سڌرڻا جي ڪٿ ڪير ڪري سگهندو؟

هتي ڪاوڙيو ۽ ڇيو ڏشان ماريو باندريڳين ڪين ڀڄن
وڃو بهادر جلد ڀڄو ڪاٺو باندريڳس جتي ڏسو.

رانوڻ کي ڪروڙ اچي ويا ۽ چوڻ لڳو ته باندريڳ کي پڪڙايو جيئن ٻڌي نه
وڃي. سڀئي وڃر ڏيئرو، جلد ڊوڙو. وڃ ۽ باندريڳ جتي ڏسو اتي ئي انهن کي
پڪڙي ڪاٺو.

بن باندريڳن ڪريو ڌرتي ظاهر پڪڙيو جتڙا ٻئي ٽپسوي پيار
شرم نه ٿي پيو هڻين لٻاڙ انگڊ ڇيو ڪرين لڄڻ اڪهارا!

مڪٽ ڏسي گهڻا باندريڳا ڏوهه وڌائا ڏيڻ لڳا
رانوڻ ڪاوڙجي وڃر هلايا ڊوڙي اسان کي مارڻ آيا!

مڪٽ ڏسي گهڻا باندريڳا ويا. ڇي: اهي وڃر رانوڻ هلايا آهن، جي
اسان کي مارڻ لاءِ اچن ٿا.

ڇيو باندريڳا پريپ ڪين ڊڄو مڪٽ رانوڻ جا چار ڏسو!
اهي نه وڃر نه وڃر راهو ڪيتو انگدمڪا آهن درشن هيتو.

بکڙان باندريڳا کي ڊڄندو ڏسي چوڻ لڳو نه ڊڄو نه. اهي رانوڻ جا مڪٽ
آهن. اهي ٺڪي وڃر آهن ۽ نه وري راهو يا ڪيتو ئي آهن. اهي انگدمڪا اسان
کي موڪليا آهن ته انهن جو درشن ڪراو!

ڪڏي هنومان ٽن کي ڪڍيو ڏنا اچي پريپ هت
باندريڳا ڪيڙي مان ڏسن پرڪاش ٿئي نه ڪت

هنومان ڪڏندي انهن کي وڃي ڪيو ۽ وڃي پريپ جي هت پر ڏنا. باندريڳا
ڏسي ڪيڙي مان ٿي ويا جو مڃيون سڄو ڇوڙو پرڪاش ٿيو. انهيءَ پرڪاش جي ۽
مڪٽ جي مٿين جي سڌرنا جي ڪت ڪير ڪري سگهندو؟

هتي ڪاوڙيو ۽ ڇيو دشان ماريو باندريڳا ڪين پڇن
وڃو بهادر جلد پڇو ڪاڻو باندريڳا بس جتي ڏسو.

رانوڻ کي ڪروڙ اچي وار ۽ چوڻ لڳو نه باندريڳا کي پڪڙو جيئن اچي نه
وڃي. سڀئي ويڙو ڏيٿو، جلد ڊوڙو وڃ ۽ باندريڳا جتي ڏسو اتي ئي انهن کي
پڪڙي ڪاڻو.

بن باندريڳا ڪريو ڌرتي ظاهر پڪڙيو جڏرا هتي ٽپسوي ڀائر
شرم نه ٿي پيو هئين لڀڙ انگدمڪا ڪرين لڇڻ اُگهار!

مان لهنجي سموري سٺا ڪي ماري، لڪر آڇو ڪري، مندو دري سمس
هنڪي مان ڪي وائي وڃان، اي رانڊا!

نيچ باهر آون چاهين هرڻ مڪ نفيڙي وڌي ٻاله ڪرڻ
جنهن ٻل ڪوڙا وڃن ڪيڏين ٻل ٻڌ ٿيڃ پرتاپ بڪين!

اڙي لڄ بالدور، مون سمجهو، اٺون دور چاهين ٿو تنهن ڪري نه ٿو
اندري وٽ مان وڌون وڌون لاهون ٿو هٿين! اٺون ججهن جي ڏور ٿي ۽ پش
ٿي هي ڪوڙا وڃن ٿو ڪڏين ۽ سندس ٻڌي، شڪتي لڄ ۽ پرتاپ جي
اڪرام ڪرڻ ٿو، تنهنڪي مان سڃاڻا ٿو، منهنجي اڳيان هو نه آهي.

مڻ ۽ مان ويڇاري ڪري ريتا بن ڪيس ڏٺو
ٻيو دڪ استري ويوڪ جو ٿيو مون ڀڄو چٽو!

اڙي، انگڊ، لهنجي وار جي ڪن ۽ عزم ڪي ويڇار ٻر رکي نه ڪس
ڏاڍو آهي! تنهن کان سواءِ ٻيو دڪ الڙي وڃي وڃي ٿو ۽ پڻ منهنجي ٿو
منهنجي همت ۽ مردانگيءَ کي بي همت ڪري ڇڏي آهي!

ڪٽڪٽائي ٻانهون ٻر ڀاري ڦٽيون ڪيون انگڊ ٻل ڌاري!
ڏڏي ڌرتي ۽ پڳا سڀا سد ڪي ڦٽيا ۽ مٽا ڪي اڏا!

انگڊ ٿو ڏيئي رانڊا جي ٻن لاري ٻالهن کي پتي ڌوليءَ تي کڻي ٿو
ڪهر، سب نيا جا ماڻهو ڊڄي پڄي وڃا ڪي اڏ مٽا ٿيا.

رانڊو آڻيو ڪرندي پاڻ سنڀاري

مڪٽ ڪرڻا ڏهه ڌرتيءَ ڌاري

پاڻ کڻي ڪي مٿان رکيا ڪي انگڊ وري ڀرپ بنيا.

رانڊو ڪرڻ کان پاڻ بچائي اٿو. سندس ڏهه مڪٽ ڌوليءَ تي ڪري
اها جن مان ڪي نه هن کي منهنجي مٿن تي رکيا ۽ ڪي وري انگڊ اڳيان
مچندر کي موڪلي ڏنا پاڻ جي ڌوليءَ!

مڪت ڏسي گهڻا باندري پيا. ڏوهه وڌائا ڏيڻ لڳا
رانوڻ ڪارڙجي وجر هلايا ڊوڙي اسان کي مارڻ آيا!

مڪت ڏسي گهڻا باندري ڊڄي ويا. ڇي: اهي وجر رانوڻ هلايا آهن، جي
اسان کي مارڻ لاءِ اچن ٿا.

ڇيو باندري پريپ ڪين ڊڄو مڪت رانوڻ جا چار ڏسو!
اهي نه وجر نه وجر راهو ڪيتو انگدمڪا آهن درشن هيٺو.

بگوان باندري کي ڊڄندو ڏسي چوڻ لڳو نه ڊڄو نه، اهي رانوڻ جا مڪت
آهن. اهي نڪي وجر آهن ۽ نه وري راهر يا ڪيتو ئي آهن. اهي انگدمڪا آهن
کي موڪليا آهن نه انهن جو درشن ڪرا!

ڪڏي هنومان ٽن کي کنيو ڏنا اچي پريپ هٿ
باندري حيرانيءَ مان ڏسن پرڪاش ٿئي نه ڪت

هنومان ڪڏندي انهن کي وڃي کنيو ۽ وڃي پريپ جي هٿ ۾ ڏنا. باندري
ڏسي حيران ٿي ويا جو مدحون سورج جيترو پرڪاش هو. انهيءَ پرڪاش جي ۽
مڪتن جي مٿين جي سندرڻا جي ڪت ڪير ڪري سگهندو؟

هتي ڪارڙيو ۽ ڇيو دشمن ماريو باندري جيئن ڪين پيچن
وڃو بهادر جلد پيچو کائو باندري بس جتي ڏسو.

رانوڻ کي ڪروڙ اچي وار ۽ چوڻ لڳو نه باندري کي پڪڙيو جيئن ڊڄي نه
وڃي. سڄي وڻن ڏيٿو، جلد ڊوڙو. رڃ ۽ باندري جتي ڏسڻ آئي ئي انهن کي
پڪڙي کائو.

بن باندري ڪريو ڌرتي ظاهر پڪڙيو جيترا پٽي ٽپسوي پائر
شرم نه ٿي پيو هڻين لپاڙ انگدمڪو ڪرين لچڻ اُگهار!

مان نهدي سموري سٺا کي ماري، لڳو اڇو ڪري، مندودي سمب
هڪي ماڻ کي وٺي وڃان، اي زالو!

نيچ بادو اون چاهين هرڻ مڪ نفيرڙي وڌي ڳاله ڪرڻ
جنهن ٻل ڪوڙا وڃن ڪيڏين ٻل ٻڌ ٿيڃ پرڳاپ بڪين!

اڙي لڳو بالڏو، مون سمجهو، اون هرڻ چاهين ٿو تنهن ڪري نه ٿو
اندڙي راند سان وڌاون وڌاون ٿو هڻين! اون جهين جي ڏور تي ۽ پشم
سي ڪوڙا وڃن ٿو ڪيڏين ۽ سندس ٻڌي، شڪتي ٿيڃ ۽ پرڳاپ جي
ڪرامت ڪرين ٿو، تنهنڪي مان سڃاڻا ٿو، منهندي اڳيان هر ٿيڃ آهي.

ڪڻ ۽ مان ويچاري ڪري پٽا بن ڪيس ڏٺو
ٻيو دڪ استري ويوڳ جو ٿيو مون پڻ چلو!

اڙي، انگڊ، نهدي رار جي ڪڻ ۽ عزمت کي ويچار ٿو ڪي نه ڪي
ڏار آهي! تنهن کان سواءِ ٻيو دڪ الڙ ڏال جي وڇوڙي ٿو ۽ ٻي منهندي اڙ نه
نهدي همت ۽ مردانگيءَ کي ٿي همت ڪري ڇڏار آهي!

ڪٽڪٽائي ٻانڊون ٻه ڀاري ڦٽيون ڪيون انگڊ ٻل ڌاري!
ڌڏي ڌرتي ۽ ڀيگا سڀا سد ڪي ڦٽيا ۽ مٽا ڪي اڏا!

انگڊ ٿو ڏهن زالو جي ٻن ڀاري ٻالهن کي پتي ڌرتيءَ تي نڪي ٿو
ڪيو، سڀ سڀا جا ماڻهو ڏي ڀڄي ويا ڪي اڏ مٽا ٿيا.

رانوڻ آڻيو ڪرندي پٺاڻ سڀياري

مڪٽ ڪريا ڏهر ڌرتيءَ ڌاري
پٺاڻ ڪٿي ڪي مٿان رکيا ڪي انگڊ وري ڀرپ ٻٽيا.

زالو ڪرڻ کان اڳ اڃا ٿي آيو، سندس ڏهن مڪٽ ڌرتيءَ تي ڪري
ٻه جن مان ڪي نه هڪ ٿي منهندي مٿن تي وڃيا ۽ ڪي وري انگڊ اڳيان
مجنڊو کي موڪلي ڏنا اڳ جي ڌرتيءَ!

انگڊ چيو ته ٻارو - تون ڏاڍو لڄ وارو آهين، تڏهين ته ٻيو نو پنهجي مڪ
سان پنهجي نيڪي ڪرين!

هاڻ نه رهي تو مورڪ شير سرڪاڻي نه سڌجي ويو.
بڻيو بازيگر ڪڏهن بهادر سرڪاڻي پنهجو روز سراسر!

اي مورڪ، هاڻي پنهجو سر ٻو نه رهندو. سر ڪٽجڻ سان ڪو وڏو
بچندو آهي؟ بازيگر ڪڏهن وڏو بڻبو. جو سراسر روز سر نو ڪاڻي؟

گپ چڙهي نه ڳالهين وڌاءُ چوڻ منهنجو مڃ عقل هلاءُ
دوت ڪرم مان ڪرڻ نه آيو تنهنجي ڀلي لاءِ رام پٺايو.

انهيءَ اجائي گپ شپ کي چڙهي ڳالهين کي وڌاءُ نه، منهنجو چوڻ مڃ.
مان دوت ٻڌجي نه آيو آهيان. مون کي ته رام پنهجي ڀلي ڪرڻ لاءِ موڪليو آهي
نه ته چڙهيان مان تنهنجو منهن ٽوڙي

وٺي جانگي نيان ها زوري!

ڏني مون تنهنجي شڪتي ساري آئين چورائي چور، پر ناري!
مان نه جيڪر پنهجو منهن ٽوڙي جانگيءَ کي ڪٽي رام وٽ پهچايان ها.
پنهجي شڪتي نه ٻڌري آهي جو تون پر ناري چورائي ڀڳو آهين؟

دڻيٽ پتي، ٽوگهڻو ايمان رام سيوڪ آءُ سگريو غلام
آءُ مالڪ جي ڊپ ڊچان نه ته ڏسين ڪهڙو ڪيل ڪريان!

اي دڻيٽن جا راجا، توکي گهڻو ايمان آهي! مان ته رام جو سيوڪ سگريو
غلام آهيان. مان مالڪ جي ڊپ کان ڊچان ٿو. نه ته توکي ڏيکارهان ته مان ڇا
ڇا ڪري سگهندو آهيان!

ماري سٺا ڌرن سٽي نگر اُجاڙ ڪريان
مندردري سهت نيچ دڻيٽ جنڪ سٽا وٺي وڃان!

مان ٺهجي سموري سٺا کي ماري، لکڙ آڇڙ ڪري، مندوڌري سمب
هٿڪي مان کي وٺي وڃان، اي زالو!

نيچ بادر آون چاهين هون مڪ ٺڌڙي وڌي ڳالهه ڪرڻ
جنهن ٻل ڪوڙا وڃن ڪڍين ٻل ٻڌ ٽيچ پرتاپ بڪين!

اڙي ايج بالڊون، مون سمجهو، اڻ هون چاهين ٿو نهن ڪري نه ٿون
ٺڌڙي وٺي سان وڌون وڌون ٺڌون ٺڌون اڻ هون اڻ هون جي زور تي ۽ ٻش
ٺي هئي ڪوڙا وڃن ٺ ڪڍين ۽ سندس ٻڌي، شڪتي ٽيچ ۽ پرتاپ جي
اڪرام ڪرين ٺ، ٺهڪي مان سڃاڻا ٺ. مڻهجي اڳيان هو ٺ آهي.

ڪڙ ۽ مان ويچاري ڪري پٽا بن کيس ڏنو
ٻيو دڪ استري ويوڪ جو ٿيو مون پيو چلو!

اڙي، انگڊ، ٺهجي رار جي ڪڙن ۽ عزمت کي ويچاري رکي نه کيس
ڏنو آهي! نهن کان سواءِ ٻيو دڪ اٿس زال جي وڇوڙي جو ۽ ٺ مڻهجي اڙ
ٺهجي همت ۽ مردانگيءَ کي بي همت ڪري ڇڏو آهي!

ڪٽڪٽائي ٻانهون ٻه ڀاري ڦٽيون ڪيون انگڊ ٻل ڌاري!
ڌڌي ڌرتي ۽ ڀڳا سڀا سد کي ڦٽيا ۽ مٿا کي اڏا

انگڊ ٺوڙ ڏيئي زالو جي ٻن ٻاڙي ٻانهن کي پٽي ڌوليءَ ٺي ڪڍي ٺو
ڪيو، سب سڀا جا ماڻهو ڏجي پڄي وٺا کي اڏ مٽا ٺيا.

رانوڻ آڻيو ڪرندڙي پٺاڻ سنڀاري

مڪٽ ڪرڻا ڏع ڌرتي ڌاري

پٺاڻ ڪڍي ڪي مٿان رکيا ڪي انگڊ وري پڙپ ٻٺيا.

زالو ڪرڻ کان ٻاڻ اٿاڻي اٿو. سندس ڏهتي مڪٽ ڌرتيءَ ٺي ڪري
ٺا هٿ مان ڪي نه هٿ ڪي ٻههجي مٿان ٺي رکيا ۽ ڪي وري انگڊ اڳيان
مچندر کي مرڪلي ڏا ٻاڻ جي ڌوڻيءَ!

لڙڪن موٽي ڪهت ٿو سمجهين ۽ معش ڪي ڪيتر وٺو ٻڌائين. اي دشت
ڪراڪ ڪڍڻ. مون لهندڙي ڪيان ڪي پڙ ڪير آهي.

ڊنو نه انگڊ راوڻ پاڻي ڳالهه سنڀاري آڏم اڳيان.ي.
سهس ٻاهر ٻلوان سڏائي سڀ ٻانهون ٻاهه پاڻ جلائي.

الڪڊ، راوڻ جي انهن ڳالهين ڪان ڊنو ڪونه. راوڻ ڪي دشت رڪي
ڇيائين نه اي آڏم ۽ اڳيان، سنڀالي ڳالهه. سهر ٻاهر پاڻ ڪي وٺو سمجهندو
پڙ هن جون سڙ ٿي ٻانهون پڪڙان جي پاڻ جلائي ڪڍون!

رام رواجي منش اڙ پڻڱا؟ ڪلپ رواجي وڻ ند ساڌارڻ گنگا؟
ڪام ڌين گلو ساڌارن ڪانه ڌرم ساڌارڻ نه ان دان!
امرت رس، رواجي رس واري ڪام ڌيو رواجي ڌن ڌاري؟

اڙي مڙڪ رام ڪو ساڌارڻ ماڻهو سمجهيو اٿئي؟ رواجي وڻ ۽ ڪلپ
اڙي، ساڌارڻ ڌي ۽ گنگا ڌي، ڪام ڌين ۽ ساڌارڻ ڳانه، ان دان ڪرڻ ڪو
ساڌارڻ دان آهي؟ اڙي مڙڪ امرت رس وري لڙڪن رواجي رس او سمجهين
يا ڪام ڌيو ڪو رواجي ڌن ڌاري آهي؟

پٿر رواجي نه چنڌامڻ شيش نه ڪو سرپ ساڌارڻ
مڙڙ نه آ جيئن پڪي عتاب ڀڳت نه ساڌارڻ لاپ

رواجي پٿر جيئن چنڌامڻ نه آهي، رواجي نانڪ جيئن شيش نه آهي، مڙڙ
ڪو رواجي عتاب نه آهي، جيئن رام جي ڀڳتيءَ جو لاپ نه رواجي يا ڌنڌو
لاپ نه آهي.

هوندي سڏنا ساڙي نگر بن اڙڙي ڪري جڻ
هنومان رواجي سو بندر جنهن جنهن ماريو پٽ!

اڙي اڳيان وائڻ، جيئن لهندڙي بت مارو، سڏنا هوندي شهر ڪي راءِ

ڏاڻا، باغ کي اهڙو ڪيو، اهي ڪم ڪر راجي ٻانڌو ڪري سگهندو آهي!
هومان راجي ٻانڌو نه سڃڻ.

ٻڌ راتوڻ، بس ڇڏ ڇترائي پڇين نه ڪر ٻا سنڌ رڳهه رائي
جي بڻبين تون رانجودروهي برهما وشن شو بچائي نه ڪوئي!

اڙي اڪائي راتوڻ، هاڻي ڇترائي ڇڏي رانجودروهي ڪر، جيڪڏهن تون
ان سان ديو رکندين نه برهما وشو ۽ شو ٽوڪي اچائي نه سگهندا.

مؤڊ، ڪپت ڇڏ ڪجهه سنڀال رانجودروهي ڪندءِ بچڙا حال
سروڊجي ايندا ٻانڌون اڳي ڪري پوندا پٽ ٿيولڳي!

اڙي سرورڪ راتوڻ، ڪپت ڇڏ ڪجهه سڃڻ. رانجودروهي ڪر، سان ديو رکندين نه
بچڙو ٿيندين ٿيندا اهي ڏههئي سروڊجي ٻانڌون جي اڳيان ڏوٽي ٿي پيا
هرلدا ۽ ٿيندا پٽ نه ٿين لکڻ سا ڪري ويندا. ڪنهن نه ڳالهه ٿي ٻانڌو نه ڪر.

دڪپالن مون پاڻي ڀريو رانجودروهي ڀڙاڻين وريو وريو!
تو سوامي جي وريو اهڙو جنهن سارهاڻين تون جهڙو

اڙي سرورڪ دڪپال منهنجو پاڻي پيا پون! تون هر ڪم رانجودروهي ڪر ٻڌائين
ٿيندو سوامي اهڙو جهڙو وريو آهي؟

دؤت پيڇي ٿو پلا چالاڪ ڀريو شتروءَ سان له نه آهي؟
ڪيلاش ڪهراڻيندڙ منهنجون ٻانهون

اڃا ڪرين پيو سوامي سارهاڻون؟
چالاڪ ٿو دوت مڙڪي؟ دشمن سان پون ڪندي له ٿي اچي! تون
ڪيلاش ڪهراڻيندڙ ٻانهون ڏسي نه هر ڪم رانجودروهي ڪر ٻڌائين؟

انگد چيو له وارو آهين ٿڌهن نه پيو تون پاڻ سارهاڻين!
له وارا سڄي، جي ڇهه آهن مڪ پنهجي مڙ پاڻ نه ٻانڌن!

اي انگڊ، تنهنجي سڃاڻ ۾ اهڙو جوڌو ڪيو آهي، جو موانسان وڙهندو.
انهن جو راءِ نه زال جي وچوڙي ۾ بل هيٺ ئي ٿيو آهي. پاٽس اچڻ وري راءِ
کي ڏکي ڏسي وياڪل ٿيو آهي.

هاڻو، رانوڻ توڳالهه لکائي هڪ باندر نه، تو لنگ جلائي؟
جڳهه ڄاڻي اهو سچ سمورو ڪيترن چوندا آهن ۽ ڳالهه ڪي ڪوڙو؟

هاڻو رانوڻ، هڪ ڳالهه ٿون ۽ ٿو اڪائين؟ ڪنهي باندر تنهنجي لنگا
جلائي هئي؟ سسار ڄاڻي ٿو.

شهر ساڙيو هڪ باندري بن ڀرپ آگيا پاءِ
خود سمجهي، هن اوگيا ڪئي تنهن پيو پاڻ لڪاءِ!

مون هاڻي سمجهو نه، هن بنا آگيا جي اهو ڪم ڪيو تنهن ۽ ٿو کان پاڻ
اڪائيندو ٿو ڏهندو وٺي!

پرڻيت وروڻه سمان سان نيت وساري جو
هاڻي جي ماري ڏيڏري وڌو چوي نه ڪو.

ايس چري آي نه وار لوڙي دوستي هميشه پاڻ جهڙو سان ڪئي آهي.
جيڪڏهن هاڻي هڪ غريب ڏيڏريءَ کي ماري وجهندو نه انکي وڌو ڪم نه
ڪونه ڇوڏندو.

طعنہ مڏيل لفظ انگڊ جا رانوڻ ردي جان پاڻ
جان پيدا ٿيل ردي اندر ڪڍي انبورين سان.

انگڊ جا طعنہ وارا لفظ رانوڻ کي جهڻا پاڻ سان ئي چيا آهن ٻانڌ سندس
هر ردي ۾ جان پيدا ڪئي. اهي پاڻ ڪيئن لکون؟ رانوڻ خيالي انبورين سان آهي
آلا ٻاهر ڪڍي رهيو هو.

تڏهن ڪاڻي رانوَ چيو هڪ ڪوٽ باندريڪ
ڪري رکيا، ڌري پري من ساڻ ايسا انبيڪ

رانوَ چيو ته باندريڪ ڪوٽ آهي ته هو پنهنجي بالندڙ ۽ رکيا ڪندڙ
سان اٻاءُ ڪري نه وٺندو ۽ ڪندو آهي.

سوامي پڳت آئنهجي ذات نيڪي ڪرين ٿو پيو ان پانت
ڪوٽ گراڪ پري سڃان رکان نه دل تي ائين ٿون ڄاڻ

لهجي باندريڪ ذات پنهنجي سواميءَ جي پڳيءَ مان پرست آهي! اهيءَ
ڪري ٿون اهيءَ جي نيڪي ٿو ڪرين! مان ته ڪيا گراڪ آهيان، اهي وڃن
اڃا ڏان لڏو ڏان!

تڏهجي سڃاڻي وريڪرت سڃاڻي ڪڍي ڏهيسر مون تي ڏاڻي!
ٿور ته آ، هنومان چيو سڄ لاج ڪرو اهڪار نه پيو ڪجهه

اهو تڏهجي سڄو سڄو ڏسي، رانوَ! مون تي سڄي ڪڍي! جيڪي هنومان
بڏاڻو هو سو مون اکين ڏاڻو ته ٿور اهڪار ۽ ڪروڙ آهي ۽ له جو ٿور ڏرو
ڪراڻي! هنومان بالڪل سچو آهي!

ڪڍي ٿو سامي، مان هڪ بيل ڪٽلاش پڄاڻن جو آ ڪيل
شو ڄاڻي، مون آسڻ لايو سرڪاڻي چرن پيٽ چڙهايو!

اڙي مورڪ، تڏهجي سوامي پنهنجي اڳيان اٿس آهي جڏهن بيل جي اڳيان
هڪ ڪٽلي! ڪٽلاش ته پنهنجي پڄاڻن جو ڪيل آهي! مان اهو رانوَ آهيان جنهن
اکڻ آيا لڳائي شڪر جي اڳيان تڏهجي سر پيٽ ڪيو هو!

تنهن رانوَ ٿون گهٽ سمجهين منهن ڪرين واکاڻ
دشت باندريڪ بکوات ڇڏ مون ڄاڻو ٿو ڪيان.

رانو پڇيو ته اي والد، تون ڪٿان آيو آهين؟ انگد وراڻيو ته مان شري رامچندر جو دوست آهيان. منهنجي پتا بالي ۽ منهنجي وڃڻ جو ڪو مٿو نه نالو هو اهو ناهي ۽ منهنجي ڇڪائي ڪرڻ آيو آهيان.

ڪري ايمان ۽ موهم وس انڌا! سيم ڪٿي پڳتن ڇوري لنگا!
هاڻ به منهنجو چوڻ مڃين ڪهيا اپراڌ، ۽ سڳي به ٿئين.

اڙي انڌا ايماني، موهم وس ئي سيم کي ڇوري ڪڍي پڳو آهين! عالي
نه منهنجو چوڻ مڃين ته هوند منهنجا ڏوھ معاف ڪري پڳوان توکي سڳي ڪري.

ٻرڻ ڏندن ۽ ڳچي ڪهاڙي نگر واري پڻ ساڻ ڪڍ ناري
سڀ کان اڳ ڪر سيم مانا ائين هلي ٿي شرن داتا.

ڏندن ۾ ٽوڙ وجهه ۽ ڳچي ۾ ڪهاڙي. سڀ نگر واري ۽ مندودري سان
ڪٽا. سڀني کي اڳيون ڪري پڳوان جي شرن هلي پڙا

پر ٽپال رگهونش هڻ ڪريو رکيا ڀرپ موهم
دين وڃن اهڙا ٻڌي اڀيم ڪندا پوءِ توهه.

”اي پڳوان، رگهونش هڻ، منهنجي رکيا ڪريو“ اهڙا جي دين وڃن
چوندين ته پوءِ منهنجي ضرور رکيا ڪندا ۽ پڙ کي ناس ڪندا.

آءُ بالي پٽ نانءُ انگد توهان ٻنهي ۾ ڳوڙهي سنگت!
تون انگد جو ساڳيو ٻالڪو! بانس جهنگل جي باهه آ ناسڪ!
گريپ نه ڪرئين تون ناحق ڄاڻين!

مڪ سان ٽپسوي دوت سڏائين!

اڙي انگد، تون اهو ساڳيو انگد آهين جو وٺس جي ناس ڪرڻا آءُ بانس
جي جهنگل کي باهه وانگر ڇڏين سان ساڙي رهيو آهين. تون مانا جي ڪوب مان

تي نتي ڪرڻي؟ اُڙي اڀاڻا، تون پنهجي ٿي مڻهن سان ٿو ڇوڏين ۽ مان ٿوسو
جو دوست آهيان!

هاڻ ٻڌاء ته ٻالي ڪٿي آ؟
کلي انگڊ چيو پڇي ڪندين ڇا؟
ڏهن ڏينهن پوءِ وڃي ساڻس ملجانءِ

ٻائي پاڪر ۽ ڪش پڇجانءِ!
خبر ڏي ته هاڻي ٻالي ڪٿي آهي؟ انگڊ چيو ته ڏهن ڏينهن لوس، اوه
وڃي هن سان ملجانءِ ۽ ڪش پڇجانءِ!

ٻڌي باندرو ٻڌي ٻڌي ڇڏيانءِ ٿو جڏو نيت پڇائي
اندر ۾ ڪاوڙ ڏاڍي آهي مگر مريسادا توکي بچائي.

اهي وڃن راندو کي نه وٺيا، انگڊ کي چيائين ته توکي چيو ٿو ڇڏيان
جو تون دوست ٿي آيو آهين ۽ دوست جو بت آهين! اندر ۾ ڏاڍي ڪاوڙ آهي
پر مراداً توکي بچائي ٿي وڃي!

ڄاڻان ٿو تنهنجا ڌرم شيئا سڀيه چورائي ڏيڪاري نيمچتا
ڏئي مون تنهنجي دوت رڪواري

هرين نٿو ٻڌي ڌرم ورت ڌاري!

انگڊ چيو ته مون سمجهو ڌرم ۽ شين ڏسي ٻڌي آهي! نهچا ۽ ڪانڌا
سان سڀا چورائي ٻڪر آهين! تون دولن جي وڪيا ڪندو آهين، سو ته مون ڏلو
آهي. ٻڌي نٿو مڻهن، ٻالڪي ڌرم جو رکال ٿو سڏائين!

نوج تنهنجي ڪهڙو جوڌو انگڊ

وڙهي مونسان هجي مونڪان وڌ.
تو ٻريو دڪ زال کان هيٺو ڀاڻس اچڻ دڪي پاڻ وهيٺو.

ٻڌ سرونڪيم سڀ رڌي نواس ستيم روپ ڀر سڀن آڏاس!
چون منڌري ٻڌ انسوسار دوت پٺيو پهرين ڀال ڪمار.

جهانوت جهڙو له اي سرونڪيم، منڌري سڀ ڀڄوڻي ٻڌ موجب صلاح ڏيڻا.
منڌري مڙهي آهي ته ٻه راتهن انگڊ کي راترا ڏي دوت، مڙهي مون ڪارو.

سڀي صلاح اها سڀن وٺي انگڊ ڇيو رکيو وٺي
تون آن ڀل ٻڌوان ٺڌان وڃ لنگا ڪون جلد سڄان.

اها صلاح سڀي کي وٺي، ٻڌوان ڀوء انگڊ کي ڇڏو ته اٺن ڀاڱن لنگا وڃ.
اٺن شڪتي شالي ۽ اٺوان آهين.

ٻيو رڌ مان ڇا سمجهايان ڀرم ڇٽو ٿو ٿو کي ڀاڱان.
ڪاڇ منهنجو ٿئي سودل لڳ شترو ڀالهي دل هنڊا ڇا!

لوکي مان امار ڏاهو سمجهندو آهين، منهنجي لوکي وڌيڪ ڇا سمجهايان.
اهڙي ۽ طرح منهنجو ڪم ڪڇ جهڙن پر دشمن جي نه ڀالائي ٿي.

ڇڙن ڇڙهي ۽ ڇڙهي هونام انگڊ ويو ڪري سڀن ڀرنام.
ڀرپ ڀرنام سان ٺڌر ٿيو ڇٽو لڙا ڪو لنگا ويسو!

انگڊ سڀي اڳيان سرارائي ۽ رار جهڙو لنگا وٺي ڇڏو.
ڪيس ڪڍو، لڙائيءَ ۾ ڇٽو انگڊ اهڙي ۽ طرح وٺي ڇڏو.

لنگا ڪهڙيو ڏٺو راتو ڀٽ راند ڪندي ٿيو ساڻس ڀٽ
ٻاهين ڪندي وٺي ٻاهي وڌي ٻهين اٽل ڀل وٺي ٺڌي!

لنگا ڪهڙن سان هن رات ڇڏو ڏٺو راند ڪري راند ڇڏو.
ڪندي آهين کي ڇا لڳي، اتي لڙي لنگا ڇڏو ته اتي راند ڇڏو.

مارڻ انگڊ لاءِ لت هئڻين تنڪ پڪڙي ڏيڻ مٿي ڪنڻين!
 دليت ڀڳا ڏسي جوان هيءُ ڀاري
 پڇي نه سگهن روڻن زارون زاري!

ڏانڊ وائوڻ جي ڀت انگڊ کي مارڻ لاءِ کيس لت هئڻين. انگڊ موت ۾
 سندس تنڪ پڪڙي، مٿي سر ٻوڙ کي کڻي گهمائي روڻ ڏوڙيءَ تي کڻي ڦٽو
 ڪيو. پوءِ کان سڀ ڏانڊ ٻڌي ويا. ٻڌي نه سگهيا پر ڏاڍا رن ٻڪارون
 ڪرڻ ۽ روڻ لڳا.

رائوڻ درٻار ويو ويڙ انگڊ سهريلندو سري رام
 شيون جسا چسڙڙ ڏسي گئونٺ ٻل نڌان.

انگڊ ٻوڙ وائوڻ جي درٻار ۾ وارو. هڙ وٺڻ وانگر هيڏانهن هوڏانهن ٻاهر
 لڳو ۽ دل ۾ رام جو سهرڻ پئي ڪهاڻس.

ڀڳو باندو هڪ خبر سٺائڻ سڄو رائوڻ کسي حال ٻڌائڻ
 ٻڌي ڏهيسر حڪم ڪيو ڪٿي جو آ کيس وٺي اچو؟

هڪڙي باندو ڏوڙي وڃي وائوڻ کي خبر ڏني. وائوڻ حڪم ڪيو ته
 کيس وٺي اچو. ڏسون ته ڪٿي جو باندو آهي!

ويسو سڀا ۾ بنا ڊپ داغ نيڪ ٻلونٺ ڀر ويسر سڀاءُ.
 باندو ڏسي سڀ کيس اُٿيا ڪروڙ ڪان رائوڻ ٺپ ٺريا

انگڊ بنا ڊپ جي سڀا ۾ وارو. سندس ٿيڻ لڳو هٿي ۽ سڀاءُ نه وڃڻ
 ڇڙو هوس. باندو کيس ڏسي اُٿي بنا. وائوڻ کي خبر پئي لڳي!

پڇيو رائوڻ تون ڪٿي جو باندو

”رام دوت مان“ اي ڏهه ڪنڌرا

مون پتا ۽ تسو مٿاڻسي آيو آهيان تسو ڪرڻ ڀلائي

اي پڳوان لنڪا جي مندر ۾ ٿال مرڙنگ وڃن ٿا، اهو آواز ائين جو آهي.
رام رانڊو جي اڀڙي ليڪي ٻڏي مشڪو ۽ ڏنڻس ٿي ٻاڙ ڇاڙهيائين.

ڇٽ مڪٽ سڀ ڪنڻ ڦل ڪيريا هڪ ئي ٻاڙ
سپن ڏٺا ڌرتيءَ ڪريل راز نه ڪنهنڪي ڄاڻ.

رانڊو ڇو آکاڙو، ڇٽ، مندوديءَ جي ڪنن جا هيرون جا ڦل سڀ هڪ
ٿي ٻاڙ سان اچي ڌرتيءَ ٿي ڪريا، اها خبر هٿ ڪنهنڪي نه پئي!

اچرج اهو ڪري رام ٻاڙ اچي پيو ٽرڪش
رانڊو سڀا ساري ڊني ڏسي آئند پنگ رس!

ٻاڙا پنهنجو اچرج جهڙو ڪوٽڪ ڪري وري اچي ٽرڪش ۾ پيو، رانڊو
جي سڄي سڀا ڊچي ويئي جو سندن آئند ۾ وڳهن پيو.

ڌرن ڌڙي نڪا آئڙي آئي اسٽر شسٽرن ڌڙو ڪنهن ڄاڻي!
سوچ پيا سڀ ڪري ويچار ٿيڻ لڳا آپ شگن چوڌارا!

سڀا ۾ ٻاڙا ڪنهن نه ايسو نه ڏٺو، نڪي ڌرتي ڌڙي، نڪي انڌاري نه
آئي، اهو ويچارو سڀ ڳڻين ۾ ٻڌجي ويا، چوڌاري اڻسڻ ٿيڻ لڳا.

هرڪو وڃي گهر ڪري آرام ٻڙي هڪ ٻاڙو ساري ڪار
سوچ مندودي انڪ پريا هن ڪنڻ ڦل هيٺ ڪريا!

رانڊو حڪم ڪيو ته هرڪو گهر وڃي آرامي ٿئي، شهر ۾ هڪ ڄاڻڻي
وڃي، مندودي نه ڏٺائين نه سندس ڪنن جا ڦل ڪري ٻيا!

وڃو روپ رگه-ونش مڻ ڪريو وڃن وشواس
لوڪ ڪاپنا ويد چڱي انڪ انڪ پريتخي خاص.

رام چندر پکڙان آهي. منهنجي چوڻ تي وڻواس ڪر. هن جي الڳ الڳ
۾ لوڪن جي ڪاميا جي جيسم آهي. ويد چون ٿا.

وڃن نار جا ٻڌي ڪن سان چوڻ لڳو: آ موڙه ٻارن!
نار سڀاڻ ڪوي سڄ چون اٿ اوکڻ پڻ ويد ڏسن.

استريءَ جا وڃن ٻڌي چوڻ لڳو ته موڙه ٻارن آهي. ڪڙن سڄ چيو آهي
نه زالون ڏيکڻون ٿينديون آهن. ويد وري اٿ اوکڻ ڏسيا آهن.

بن ويچار ڪم ڪوڻ ضرور ٻڌا اڳيان اسوچ ۽ ڪوڙ
ڪپٽ چنچلتا اپوتڙائي ٻيچارِيءَ دشمن ڪري وڌائي.

ٻا ويچار جي ڪم ڪرڻ، ڪوڙ، چنچلتا ڪمٽ ٻڌا اڳيان، اڏولنا ۽ دها
جو آيا. اهي اٿ استريءَ ۾ اوکڻ آهن. تڏو دشمن جا ڪٽا ٿاڻي مولڪي
ڊڄارو آهي!

ڳالهه ڀريا ٿيندي لائق سوچڻ ٻڌڻ سکائڪ ۽ ڀڄو مڻڻ
دل مندودري ائين چيو ڪال وس مت ۽ ڀڄو ڀڄو!

والون مندودريءَ جي ٿالو ٻڌي کيس چيو ته اي ڀڄو، تنهنجي ٿالو
سوچڻ جي لائق آهي. تون جيڪي چوڻ ٿي، سو ڏسڻ ۾ نه سکائڪ آهي ۽
ٻڌڻ کي مثال واري آهي. پر هيٺ ۾ لڙڪاڻو آهي! مندودري دل ۾
ڪي سمجهي نه هن جي من ڪال وس ٿي وئي آهي ۽ ٻڌڻ ۾ اهي ٿالو آهي!

ڀڄاٽ سمير جا ڳڀو رگهڙا منقرين مڏائي پڇي پڻ راءِ
ڇو، ڪڇي ڪاڻ ڪهڙو آيا ۽ چيو جهمونت سٺي سٺاڻ:

ڀڄاٽ ٿي ۽ پکڙان ڄاڻو. الويءَ مڃل ٿي منقرين کي تيرائي ڪالڻ صلاح
ڇهائين ته لڙائي ڪم ٿي. ڄاهولم چيو:

رانوڻ کي ڏاڍو غصو لڳو ۽ چوڻ لڳو ته توهان کي اهي صلاحون ڪهين ڏنيون آهن؟

مٿ سٺي توکي لڳندي ڪوڙي

ڪال وس منهن کي دوائِي جهڙي!

سنڌ يا سمجهي ڳوڙ رانوڻ ويو

ويچار مگر ڪجهه دل ۾ ٿيو!

پلائيءَ جي صلاح توکي ڪوڙي لڳي! اواز ڪال وس ماڻهوءَ کي نه اها دوا جهڙي لڳندي آهي. شام ٿيندي ڏسي رانوڻ ڳوڙ هليو ويو. هر دل ۾ ڪجهه ڊپ ضرور رهيس!

نوان پتا گل وڻن سڀايا هٿ پنهنجي سان لڇڻ سجايا
تنهن رکي مرگهه چال سندر آرام ڪيو تنهن راجندر

تون تازن پتن مان لڇمڻ هٿ سان آسڻ ٺاهيو. راجندر ان ئي مرگهه چالا
رکي آرام سان ان ئي لپتي پيرا!

رام سگريو جي گود تي لپتو

ترڪش ڏنهن کڻي پري لپتو

ٻاڙ رکي پنهي ڪمل هڻن ڪنن اچي چيو ڪجهه وپيش!

شري راجندر پوءِ وري سگريو جي گود ۾ لپتو. ترڪش ۽ ٻاڙ لاهي پاسي
۾ رکيائين. اوڏيءَ مٿل وپيش ڪجهه پگوان کي ڪن ۾ اچي چيو.

وڏي پاڳي انگد هنومان زور وينا ڏين بئي وڌ ساڻ.
پريو پريان ويد آسڻ لائي سڀئي رکيا شستر تيار بڻائي

انگد ۽ هنومان پگوان کي زور وينا ڏين بنياڻ لڇمڻ وٺي آسڻ لڳائي ويندو
آهي ۽ تير ۽ ترڪش تيار رکيا اٿس.

آڪاش تارن سان الين جڳمگائي نارسندر جيئن زيور پائي!

داغ ڪارو ڪيو ڪنهن ڇنڊ هاڻ

جواب هرڪو ڏئي مت پوماڻ!

آڪاش تارن سان الين او جڳمگائي، ڇڻ نه سندر تاري پُڻش ٻائي ٻائي!

آهي. رام ڇنڊ ڏي ٻياري ٻيڙو نه اهو ڪارو داغ ڇنڊ ۾ ڇاڄر آهي، هرڪو سمجه سان جواب ڏئي.

هنومان چيو ٻڌو ٻڌو ڇنڊ ڀرڻ ڏو داس

تو مورت ٽنهن ردي اندر اها پاڇولي ڀاس!

هنومان چيو نه سرامي، ڇنڊ توهان جو ٻيڙو داس آهي. سندس من ۾

توهان جي جهڳٽا صدمو وسي ٿي ٽنهن جو اهو پاڇو ٿو ٻري! آهي ۽ جو رنگ نه ڏيکارو آهي.

چيو وپيش ٻڌو ڪرپال اها نه بچلي، مينگهه جي ڍال!

اهو ته هڪ آلنڪا مندر رانڻو ڪئي ڪئي سڀا اندر!

وپيش ڇو نه اها لڪي بچي آهي؟ نه مينگهه جي ڍال ٿي آهي. اهو

هڪ لڪا جو مندر آهي جنهن ۾ رانڻو اندر سڀا ڪئي ڪئي آهي. اتي رانڻو جو آواز آهي.

چتر مينگهه مٿي سر ڌريل مينهن گهٽا چڙگود وريل

ٿل مندو ڌري جيڪي ڪنن بچلي جان ٿا سي ڇمڪن.

اهو مينگهه جو چتر آهي جو مٿي ٿي وڪيل آهي. اها برسات جي گهٽا آهي.

مندو ڌريءَ جي ڪنن ۾ جيڪي ٿل ۽ هرون جا ڌڙو ڀل آهن، تن جو ڇمڪو آهي!

وڃن ٿا هڙنگ عجيب آواز ڪرڻ سي عجيب غريب!

مشڪيو رام ٻڌي رانڻو ايمان

ڪڍي ڪرڪش سان چاڙهيو هاڻ

راندوڻ مندودري مٿي ڪمي دل ورتي پڻ آڻت ڏيئي
هنڀون اجايو هٿ ڪيو لاهي ! ٻل منهنجي مت جڳه ڪو ناهي

راندوڻ مندودري ڪي مٿي ڪيو ۽ کيس آلت ڏيئي سندس دل ورتائين .
چوڻ لڳو ته منهنجي مت سنسار ۾ ڪير ناهي . توکي اجاڙو ڊپ اچي وراڙو آهي !

آخر مندودري ڪي سمجهائي راندوڻ ويو درٻار سڏائي
دل مندودري ڪيو ويچار ڪال وس اُنڀن ٿيو اهنڪار !

مندودريءَ کي ائين سمجهائي راندوڻ درٻار ۾ ويو . مندودري دل ۾ سمجهو
ته راندوڻ کي ڪال جي وس هڻڻ ڪري اهنڪار ٻيڏا ٿيو آهي .

سڀا آيو ۽ پڇيو وزيرن لڙڻ اٽڪل ڏسيو چيو اميرن .
سڀئي لڙي ڪندا سرانجامي پڇو چالءِ ٿا هر هر سوامي !
پڙ نه ذرو ۽ نڪو ويچار باندل اصل کان دٻيٽ اُهاڙ !

سڀا ۾ اچي وزيرن کان پڇڻ لڳو ته هاڻي ويچار ڪري ٻڌارو ته ڪيئن لڙجي ؟
وزيرن چيو ته سوامي ، اوهين هر هر پڇو ٿا ! ڊپ ڪٿو آهي ؟ باندل ۽ رح نه
دٻيٽن جي خوراڪ آهن !

وڃن ٻڌي سڀ جا چيو هٿ جوڙي پروخت
نيٺ ويچاري ناهه چيو مٿئين مت آڳوٺ !

سڀني جون ڳالهون ٻڌي پروخت هٿ جوڙي چيو ته سوامي ، هنن نيٺ
ويچاري نه چيو آهي . هنن جي سمجهه ڳوٺ آهي !

ڪرن خوشامد سڀ اجائي ائين ڪوڻ نه آهه پالائي
سمند لنگهي جڏهن باندل آيو دٻيٽ نه ٿڪڻ ٿيڻ ڪڻ ٿايو !

مٿاڇاڇا ، هي سڀ ترهان جي خوشامد ٿا ڪن . پر ائينءِ طرح پالائي نه ٿيڻدي .

ٽڏهن توهان پلا وات نه هو؟ نگر سازي هڪ بازدر وڊو
چوڻ سٺي پر ڪوڙ خراب صلاح ڏين نه ڏين جواب ا

پر وٺند سڀني وڙيون کي ڇڏو نه ڇڏين هڪ بازدر شهر سازي وڃيو هو نه
تو عالمي راند ڪرڻ هو پر کيس ٻڪڙي کائڻا ڏسڻا پر نه هجن جي صلاح سٺي
آهي پر ان تي عمل ڪندا نه ڏوڪو کائيندا. صلاح سٺي نه ڏيئي سگهجي نه
جواب نه ڏجي ا

وڃن ٻڌو منهنجا آدر ساڻ سمجهو نه هونگي ڪانڌر ٺڌان ا
سدا سک ڪاري وڃن ٻڌان آهي جهڳ ماڻهو ٿورا آهن ا

پر وٺند ڇڏو نه آهي ڪري منهنجا وڃن ذبح ساڻ ٻڌو جهڳي سڃا
سڪڙائي وڃن ٻڌائي لا، آهي ماڻهو سڀاڙ پر ٿورا آهن ا

شيد پلائيءَ ٻڌڻ پر ڪوڙا ٻڌڻ وارا پڻ جهڳ پر ٿورا.
دوت موڪليو جيئن چوي ٿي نيت
سڀي ڏيئي پڻ ڳنڍيو ڀريت.

پلائيءَ وارا لڻا ٻڌڻ پر برابر ڪوڙا ٿيندا آهن پر انهن پر پلائي تي هوندي
آهي. پر اهي ٻڌڻ وارا وڏي وڏا آهن. نيت چوي تي نه ٻڌرائين دولن سان
ستا کي راءِ ڏي موڪلي ٻڌ سائس پر وٺند ڳنڍيو.

ايءَ مست منهنجي مڃو سوامي

جهڳ اوھان جي ٿلي نيڪنامي.

جوش! رانوڻ ڪسي اهو ٻڌي آيو

مٿ اهو ڪو ڪنهن سمجهايو؟

منهنجي راءِ صلاح مڃيندو نه توهان جي جهڳ پر نه کي ٿيندي. اهو ٻڌي

جو دٺيٺ نڪ ڪن ڪپائي وڃي سو رانوڻ اڳيان ڇلائي
پل ٻڌجڻ جي ڳالهه ٻڌي رانوڻ غمي مان اچي آئي!

جيڪو دٺيٺ باندرون کان نڪ ۽ ڪن ڪپائي اچي، سو سڌو رانوڻ وٽ
وڃي ٻڪارون ڪري! رانوڻ دل ۾ ڏاڍو ڊڄي ٿو. جڏهن پل ٻڌجڻ جي ڳالهه
ٻڌائين ٿڌهن نه بيتاب ٿي پيو ۽ ڪاوڙ ڪري اٿل لاءِ سنبوڙ!

هٿڙي سمنڊ اڳاٽه تي راءِ ٻڌائي پل

سچ پچ آ جادو اهو ڪه دٺيٺ پيا ڪن ڪل؟

هٿڙي وڏي سمنڊ تي راءِ پل ٻڌائي آهي، ڇا، اهو سچ آهي، يا دٺيٺ
مسخرن ٿا ڪن؟

ڇڏيس ويا ڪلٽا ننڊ ڦٽائي گهر ويو ڪجهه ڳڻتي هٿڙي
ٻڌو مندو دري رانوڻ آيو راءِ سمنڊ ڀڻ ٻنڌ ٻڌايو

رانوڻ ٻوڙ ويا ڪلٽا ۽ ڳڻتيءَ کي گهٽ ڪري گهر ويو. مندو دري ٻڌو نه رانوڻ
گهر آيو آهي ۽ پل اهو نه ٻڌائين ته راءِ پل ٻڌائي سمنڊ ٺهي هن پو آيو آهي.
هٿ جوڙي پتي پون هر آندو مڌو وڃن چيا ڏسي ڏرا مائڊو!
ڇرن ڇهي مٿي ٻانڀن پکيڙي

ڪاوڙ ڇڏيو ڇيو اچي ڪجهه ٺيڙي

هٿ جوڙي مندو دري ٻنهي جي پتيءَ کي ٻنهي جي گهر وٺي آئي! ٻانهن
ڦٽلاني سندس مٿي ۾ کڻي وڌائين ۽ کيس مائڊو ڏسي مڌو وڃن ڇوڻ لکي.
ٻيرون کي پکڙي، ڪجهه وڃيو اچي کيس چيائين ته اي ٺاٽ، ڇاٽي ڪاوڙ
کي ڇڏيو.

تنهن سان پريو پل ويو ڪجهه پڪ هجي ۽ کڻي سڪنجي.
راءِ ۽ تصوير فرق ايڏو سچ ڏيئي هر ويڇو جيڏو!

وڌو ته ان سان رکڻي جڏهن کان پاڻ کسي وڌاڪ شڪتي هئي ۽ ڪنڻا
هي اڪه ڪڇي. رار ۽ ٿور ڪڏو ٿور آهي؟ هو سروح سان سڄي سار کي
روشن ڪندڙ آهي. ٿور هن هي اڳيان جهڙو ڏيڻو!

اٺ ٻلوان مڌڪيٿڪ ماريا وڌو گهڻا ڊٽ ڊٽ سنگهاريا
سڀس ٻاڻو ماري ٻل ٻڌو ڌون بار هرڻ جنم لڌو!
ڏينهن سان وڌو ڇڏي ڏي بس، ڪال ڪرم ڪڻ جنهنجي وس

رار مڌڪيٿڪ، دمه جو ڊٽ، سهر ٻاڻو، ٻلي سيني کي رار ئي جهڙو
آهي. ڏيئي ٿان بار لاهڻ لاءِ جنم ورتو اٿس. ڪال، ڪرم ۽ ڪڻ سندس وس ۾ آهن.

رار مولائي ڏي جانڪي چرن ڪمل ڌر سڀر
ڊٽ کي ڏيئي راج وڃ پڇن هريءَ جو ڪر.

اي پتي، رار جي چرلن ۾ سر لمائي جانڪي کيس مولائي ڏي. ڊٽ کي
راج ڏيئي هائي پکي وڃي ڪر.

دبا ڪندو رار ٿو ٿي ضرور شرن وڃو ۽ ڇڏيو غرڙو
ملهنجي مڃيندڙ جي ويٺي جگر ڳالهي ٿو رهندي ليکي.

رار جي شرن ۾ ويٺا نه ڪو ضرور دبا ڪندو. ٿورهن مد کي ۽ ٿور کي
جهڙو. مڃي وائي مڃندا نه ٿو ڄاڻن جي هر ڪر ناموس ڪندو.

چئي ائين آئي آب اک چرن پتي چهي
ناٿ، ڇڏيو جڳديش کسي وڃي نه ٿو ٿڪ ڊهي!

اٿرو چئي ۽ اکس ۾ پاڻي آئي پتيءَ جي چرلن ئي ڪوئي پکي ۽ ويٺي
ڪهاڻيس نه اهڙو ڪندو. نه ڪرو هين مڃجو سهاڳ جو ٿو ٿڪ ڊهي نه وڃي.
مان جيئن وڌو پاڻي کان بچان!

نل ۽ نيل پل ٺاهي تيار ڪئي ۽ راءِ جي ڪرپا سان سندن تالو آهر بڻجي ويو. اهي ٻوٽ، جيڪي پاڻ به پاڻيءَ ۾ ٻڏن ٿا ۽ ٻين کي به ٻوڙن ٿا سي جهاز وانگر لهر ۾ لڳا. انهيءَ ۾ نڪي سمنڊ، نڪي ڌرتي، نڪي ٻيٽن ۽ نڪي ٻانڌرن جي ڪار به جي ٺيڪي آهي.

شري رڳهوير ڀرتاپ سان ڏسو پٿر ٿرون!
مٺ موڙهل ڇڏي راءِ کي ٻين کي وڃي پڇن!

راءِ نام جي ڀرتاپ سان پٿر به ٿرن ٿا. افسوس آهي جو هورڪ ماڻهو اهڙي دانار راءِ کي ڇڏي ٻين جي پرڇا ڪندا آهن.

مانگر مڇ پيا جيو نـرا لا سرير سندن سؤ ڪوهم وشالا
جيرو اُهي جي اُنهن به ڪائن پيو ڪان وڌاريپا نئين پڇائن!

مانگر، مڇيون ۽ پيا جيو جن جو سرير سؤ ڀرجن آهي ۽ پيا اُنهن کان به وڏا، جي انهن کي پڇائن ٿا ۽ ننڍا وڏا جيو، ڪاٻو ۽ ڏين.

رام ڏسي نه ٿارهي ٿرن ڪري درس ڪر تارت ٿين
سرير سندن ڇڏيوسمنڊي کي درس ڪندي کين خوشي اچي
ڪٽڪ لنگهيو ڪجهه ڇڏي نه سگهجي
بيان انداز ڀا سورمئا ڪجي!

رام جو درشن ڪري خوش ٿين ٿا. پڇائي به ٿا پڇن! اُنهن وڏن جيون جي سرير جي اوت به سڄو سمنڊ جل ڏي ڪجي ويو! راءِ جو روبرو ڏسي اهي جيو خوش ٿا ٿين. سڃاڻجي وڌي. ٻانڌري سڃاڻجي وڌائي جا ٿيم ڪير ٻائي سگهندو؟

پل ٻڏي اتي پيڙ ٿي وير آڪاش اڏن
جيون وڏن تي ڪي هان آدم بن پار پڇن

پل ٻڏجي ويئي ۽ ڏاڍي پيڙ ٿي! لٽيڪري ڪيترا وير، جي اڏامي

سگهندا عتا سي اذامي بار آهه. ڪي جهر ل وري پاڻ کان وڌن هون لي نهڙهي،
جي ٻائيءَ رهن لاءِ بار ٻيٽا. ڪاهه ڪهڻي ٽڪيل ڪاهه لي.

ڏسندا عليا اڏو جادو ڀائي ڪلندا وڌندا لڇڻ رگورائي!
سٺن سوت پيار ٻيٽو رام عليا پيڙ مان فوج اڳواڻ!

رام چندر ۽ لڇڻ ڏسندا ۽ ڪلندا اڳتي وڌن ٿا. ٻئي پاڻ اڏيءَ طرح سمنڊ
جي هن ٻار ٻيٽا. سڄا ٻيٽي ۽ فوج جا عملدار به ان پڙ مان ئي لنگهي آهه.

سند پيار ڀرپ ڏيرو ڪيو سڀني باندون ڪي الين چيو:
ڪاهه وڃي قل ٿول مٺا ٻڌي، قل ڪاهه لاءِ ڀڳا!

سمنڊ جي ٻار وڃي ٻڙ ڏيرو لڳاءِ ۽ باندون ڪي آڳا ڏٺائين ل ٻل وڃي
قل ٿول ڪاهه. اهو ٻڌي سڀ قل ڪاهه لاءِ ڏوڙ ٿا!

رام پرتاب وڻ سڀني ٿريا موسر نم موسر ميون ڀريا
مٺا قل ڪاهه ڏوڏن وڻن شهر ساهيون گهرون پٿر هڻن

رام جي پرتاب سان موسر ٿري ٻي موسر، سڀ وڻ هون سان ٻڙ جي وٺا.
بالدر مٺا قل ڪاهه وڻن ڪي ٻيا ڏوڏن! وڏا وڏا پٿر ڪٽي شهر جي ساهيون
گهرون ٿي ٻيا ٿئا ڪن!

ڄڻ نعت گهمندي دليت ڪوپالڻ

سڀ گڏجي ڪين نچاڻن!
ڇڏن آڏو نڪ ڪن وڏي رام جڳائي ڏيڻ چڙهي.

گهمندي به دلين ڪي لنگ لا ڪن. ڪي ل اڙهي ٻڪري، ٺاڄ اڇالي
سندن اک ۽ ڪن ڪي لا ڇڏين. لاهن ڪاههءَ آهر رام هر نالو جهالي ڪين
ڇڏي لا ڏين.

جاءونست پوءِ نل ۽ نيل کي گهرايو ۽ ٻل ٻڌڻا ٻابت چيو. رام جو نالو وٺي
پٿر کي هٿ ۾ کڻي ٻل ٻڌندا هلو. انهيءَ ۾ اوهان کي ڪو آدم ڪرڻ نه ٿو ڏندو.
سڀ رام جي پرتاپ سان ٻار اُڪري ويٺا

باندرو گهراڻي ڳالهه ڪئي ٻڌو منهنجي هڪ وٺي سڀيئي.
مڪ سان هر هڪ رام پڪاري پل ٻڌو ماڻهو قتل وساري!

جاءونست سڀني باندرون کي چيو ته منهنجي هڪ ويٺي ٻڌو. هر هڪ باندرو
مڪ سان رام جهيڙو هلي ۽ ٻل ٻڌڻا جو ڪارڻ ڪندو هلي. انساني دماغ هلائڻ
۽ سمجهڻ جي ڪافي ضرورت ڪانهي!

ڊوڙو اي ويرو بنا فڪر جبل وٽ آڻيو وڏا ٽڪر
هليا باندرو گهڻي خوشي ڪري جيه رگهيور پرتاپ سمري.

اي وٺو باندرو، ڊوڙو، وڏا وڏا وٺ ۽ جبل اُڪر وڏا اُڪر ڪري کڻي
اچو. سڀ رام جو نالو سمريندا هلو!

وٽ وڏا پياري پٿر ڪلندي کڻي اٿل
اچي ڏين نل نيل کي ٺاهڻ هلندا پل.

سڀ باندرو وڏا وٺ ۽ جبل ڌاري وڏا اُڪر ڪري کڻي ڪلندا اچن ٿا ۽
نل نيل کي ڏين ٿا جي وري ٻل اهڙي هلا ٿا.

وڏيون ڇيڙون پيا کڻي اچن ڪينهونءَ جيان نل نيل ڏين
پل رچنا پئي سٺي هلي مشڪيو رام پل دنيا چلي.

باندرو وڏيون وڏيون ڇيڙون کڻي نل ۽ نيل کي ائين ٺا اچائي ڏين، جيئن
ٻار هڪٻئي ڏي ڪينهون اچائي ڏين. ٻل جي رچنا ليک پئي هلي ۽ رام اها
ٻل ڏسي مشڪيو، جا ڏسي دنيا حيران ٿي ويئي.

ڏاڏي سڀاڳي آهي ڏرڻي

ورڻي نه سڳهجي ٽڙن جي نيڪي
ڌڻي ڪندس مان شينوءَ ٿاڀا من منهنجي آگاهي ڪلپنا.

هي ڏرڻي سڀاڳي آهي ۽ سندس مڃا ابار آهي. هتي مان شر جي استاڻا
ڪندس ۽ اهو منهنجو سنگت آهي.

ٻڌي سڳو پوچر دوت گهرايا رشين مينن کي وڻي سي آيا.
لنگ ٿاڀي ڪڍي وڌ سان ڀوڄا

شو آڌار آ ساري جيوڪا

اهو ٻڌي سڳو ڏولن جي معرفت مينن کي گهرايو جن وڏي سان لنگ
جي استاڻا ڪئي. پڪان پوءِ چيو ته شر جي آسري تي منهنجي سڳي جيوڪا
آهي. اسي شر سان مولڪي پيو ڪر ٻارو ڪرايو.

شو ويري منهنجو داس سڏائي اهو ڀرڻ مون شين نه پائي.
منهنجو ڀڳت، پرشو جو ويري ٽڙن مورڪتا چڻ مت گهيري!

جيڪو شو جو ويري آهي ۽ منهنجو داس هو سڏائي، سو مولڪي ٻارو نه
آهي. جيڪو مولڪي راضي ڪري شر کي نه راضي رکي سو مورڪ آهي.

ڪيٽ ڇڏي جو سڌو ڪري ڀڳت منهنجي ٽڙن شنگر ڏئي
اچي راميشور درشن پائي بنا آدم سو موڪي سمالي.

جيڪو بل ڪمٽ ڇڏي منهنجي سورا ڪندو ۽ شو کي ڏهاليندو ته پڪي
منهنجي پڪي ۽ جو وري شنگر ڏهندو. جيڪو ماڻهو راميشور جو درشن ڀرڻ ۽
صدق سان ڪندو سو بنا آدم جي موڪي کي پراڻو ٿيندو.

بل ٻڌي نل نيل چتر رام ڪرپا، نالو اجر امر
پاڻ ٻڌن ٻين ٻوڙن جيڪي پٿر، مٽجي پٽ جهاز ٻڌيا سي
هوما سمند نه نيڪي ڏرڻي پھڻن مٿ نه باندون ڪرڻي.

جاهونٽ پوءِ نل ۽ نيل کي گهرايو ۽ ٻل ٻڌڻا بابت چيو. رام جو نالو وٺي
پٿر کي هٿ ۾ کڻي ٻل ٻڌندا هلو. انهيءَ ۾ اوهان کي ڪو ادم ڪرڻو نه ٻوندو.
سڀ رام جي پرتاپ سان ٻار اُڪري ويندا

باندرو گهراڻي ڳالهه ڪئي ٻڌو منهنجي هڪ وٺيم سڀيئي.
مڪ سان هر هڪ رام پڪاري ٻل ٻڌو ماڻهو عقل وساري!

جاهونٽ سڀني باندرو کي چيو ته منهنجي هڪ ويٺي ٻڌو. هر هڪ باندرو
مڪ سان رام جهيڙو هلي ۽ ٻل ٻڌڻا جو ڪارڻ ڪندو هلي. انساني دماغ خلافت
۽ سمجهڻ جي ڪافي ضرورت ڪانهي!

ٻوڙو اي ويرو بنا فڪر جبل وٽ آڻيو وڏا ٽڪر
هليا باندرو گهڻي خوشي ڪري جيم رگيوڊر پرتاپ سمري.

اي ويرو باندرو، ٻوڙو، وڏا وڏا وٽ ۽ جبل اُڪر وڏا اُڪر ڪري کڻي
اچو. سڀ رام جو نالو سمريدا هلا!

وٽ وڏا ڀساري پٿر ڪلندي کڻي آڻڻ
اچي ڏين نل نيل کي ٺاهڻ هلندا ٻل.

سڀ باندرو وڏا وٽ ۽ جبل ڌاري وڏا اُڪر ڪري کڻي ڪلندا اچن ٿا ۽
نل نيل کي ڏين ٿا جي وري ٻل ٺاهيندا هلن ٿا.

وڏيون ڇيڙون پيا کڻي اچن ڪينهون ۽ جيان نل نيل ڏين
ٻل رچنا پئي سٺي هلي مشڪيو رام ٻل دنيا ڇلي.

باندرو وڏيون وڏيون ڇيڙون کڻي نل ۽ نيل کي انهن ٿا اڇائي ڏين، جڏهن
ٻار هڪٻئي ڏي ڪينهون اڇائيندا آهن. ٻل جي رچنا ليڪ پئي هلي ۽ رام اها
ٻل ڏسي مشڪيو، جا ڏسي دنيا حيران ٿي ويئي.

ساگر وڃن ٻڌي رام منترين سڏي تن کي چيو
ديور ڪوڻ ناڪام پل رڇو، سڀ پار ٿين .

رام ساگر جا اهي وڃن ٻڌي منترين کي گيرائي چيو ته هاڻي دير ڪرڻ
اجائي آهي . جلد پل ٻڌو ته سڀ پار هئا !

ٻڌو رکيونش من اٿل جاموننت هٿ جوڙي چيو
نان ٿلهلجو خود پسل چڙهي منش ڀوساگر ٿرن .

جاموننت هٿ جوڙي ويهي ڪٿي ته اي ٻکران، رکيونش جي اٿل من،
لهندو نالو خود پل آهي . لهنجي سرون ڪرڻ سان انسان هي سسار جو ٻڙ ساگر
سلامتي سان پار ٿري ويندا آهن .

سمند لنگهندي آ ڪوڙي دير چيو هنومان ڏسي ڇـڙـڙـڙ
برپ پرتاپ ٻڙوانل ڀاري سمند سڪائي ڇڏيو هڪواري

هن اندڙي سمند لنگهڻ ۾ ڪوڙي دير آهي سرامي، هنومان ڇڙڌاري
ڏسي ڇڏو. اوهان جي نالي جي پرتاپ سان ٻڙوانل به سمند سڪائي مڪيه هرا

دلپت زالن جي ڳوڙهن جل ڌار سمند پئي ڇڻ ڪساري ڪار
ڪلندي پسڻ. هنومان چيو هڪيو رام ٻڌي چرچو!

سرامي، اوهان جي دشمن دلپت جي زالن جي ڳوڙهن لاهيءَ سڪل
سمند کي وري ٻري ڇڏو! اوهيءَ ڪري ئي ڪارو آهي! ڪلندي هنومان اله
ڇڏو. ٻکران اهو چرچو ٻڌي مڪيو ۽ هنومان ڏي تيار ٿيو.

جاموننت نل نيل گهرايو پل ٻڌڻ جو حال سڻايو
رام نام بس ردي وهاريو آدم بنا سڀ پار اڪاريو!

شري ڪٽيشاب نمڙ

گوسوامي ٿلسيداس

ڪرت

رامايڻ

لنگا ڪانڊ

ديو منش ڪارج سڄو جنين سمرئي سڌ ٿي
ڌيان وٺاڪ گٽيش ڪي جو سک منگل ڏئي .

جنهن جي سمرڻ ڪرڻ سان ۽ جنهن جي آراڌنا ڪرڻ سان انسان ٺهڙي
ڏيوتائن جا ڪارج پورا ٿين ٿا، مان نئين ڪٽيش ڪي وٺندا ٿو ڪريان . اهو ئي سب
منگل ڪرڻ ۽ سک ڏيڻ وارو آهي .

رڌيون سڌيون داسيون تڻين دل مندر سورار
ٿيڪا ڪريان لنگا ڪانڊ جي ٿلسي رهي اُڀرار .

جنهن جي سمرن ڪرڻ سان سڀ رڌيون سڌيون حاصل ٿينديون آهن نئين
شري رار ڪي دل جي مندر ۾ پراجمان ڪري مان هن ڪرت جي لنگا ڪانڊ
جي ٿيڪا سميت رچنا ڪريان ٿو . ٿلسي چوي ٿو ته هن ڪي ڪنڪالي رڪي
هيءَ ڪاري ڪريان ٿو ۽ ٻيا سسار جا خيال ڇڏي وٺاڻڪ ورتي ڌارن ڪرائن.

سامروچن ٻڌي رام ملترين سڌي ٽن کي چيو
ديـر ڪوڙ ناڪام پل وڃو، سڀ پار ٿين .

رام ساڳو ڄا اهي وڃن ٻڌي معرين کي ڪڍرائي ڇڏو ته هاڻي دير ڪرڻ
اجائي آهي . جلد پل ٻڌو ته سڀ پار هلن !

ٻڌو رگهونش هن اٽل جامونٽ هڪ جوڙي چيو
نانءُ ڪنهنجو خود پـل چڙهي منهن ڀوساگر ٽرن .

ڄامونٽ هڪ جوڙي ويٺي ڪئي ته اي ٻڳوان ، رگهونش جي اٽل من،
ڪنهنجو نالو خود پل آهي . ڪنهنجي سمون ڪرڻ سان انسان هي سسار جو پڙساگر
سلامتي سان پار ٿري ويندا آهن .

سمند لنگهندي آ ڪهڙي دير چيو هنومان ڏسي ڇـو ٿـيـر
پوپ پوٽاپ پڙوانل ڀاري سمند سڪائي ڇڏيو هڪواري

هن اندڙي سمند لنگهڻ ۾ ڪهڙي دير آهي سوامي ، هنومان ڇوڏاري
ڏسي ڇڏو . اوهان جي نالي جي پوٽاپ سان پڙوانل به سمند سڪائي سگهيو هدا

دڻيڪ زالن جي ڳوڙهن جل ڌار سمند پئي چڻ ڪاري ڪاڙ
ڪلندي پڻ . هنومان چيو هڪڙيو رام ٻڌي چڙو !

سوامي ، اوهان جي دشمن دڻيڪن جي زالن جي ڳوڙهن لاهيءَ سڪل
سمند کي ڌري ڀري ڇڏيو ! انهيءَ ڪري ئي ڪاڙو آهي ! ڪلندي هنومان کي
ڇڏيو . ٻڳوان اهو چڙو ٻڌي هڪڙيو ۽ هنومان ڏي ٺهاريو .

ڄامونٽ نل نيل گهرايو پل ٻڌڻ جو حال سڻايو
رام نام بس ردي وهاريو ادم بنا سڀ پار اڪاريو !

توهان چڱو ڪيو ۽ مون کي سکيا ڏنو. سڄي مرڻا توهان جي ئي ناهيل آهي. هاڻي، ڳنوار، شورو، پشون ۽ ناري، اهي سڀ ڪارڙ ڪرڻ سان ئي سندن پلر ڏبندا آهن!

تو پرتاپ مان سڪي وڃان

ڪڻڪ لنگهي وڌ پنهجي نه ميان

ويد چرن آگيا تو نه ٿري سوئي ڪريو دل تنهنجي ٿري.

توهان جي پرتاپ سان مان سڪي ويندس. سڀا پار لنگهي ويندي، انهي ۾ منهنجي وڏائي نه آهي. توهان جي آگيا کي ڪو ناري نٿو سگهي. جيئن نيڪ سمجهو سو پل ڪريو.

نيل نل پيءُ باندري بڻجي بچين ۾ رش آيس ڪٿي

اهي ڇهن جي پاري پٿر ٿون سي جل ڪل بصر!

اي ڀڳوان، نيل ۽ نل ٻه ڀائر باندري توهان جي فوج ۾ آهن. انهن کي ڇهن ۾ ئي رشيءَ جي آيس سان شڪتي آهي ته اهي ڇهن به پٿر کي جهندا سر بصر جي ڪل وانگر هڪو ئي ٻاڻيءَ ۾ ٽنڊو.

رکي ردي پوءِ توهان وڏائي جيڪا پني سا ڪندس سڀائي

انهيءَ ريت اوهين ڀل ٻڌايو ٿيئين لوڪن وڃي شان توڳايو

پوءِ مان توهان جي وڏائي ڏردي ۾ رکي شڪتيءَ آهر سڀا ڪندس. توهين اهڙيءَ طرح ال ٻڌايو ته ٿيئين لوڪن ۾ توهان جو جس ٿيڻ وڃي ويندو.

انهيءَ ٻاڻ سان ڪناري واسي ديت ماريو دشت دڪ رشي.

ڀڳوان ڏسي سهند مَن پيو اهي رکيو ٻاڻ راءِ سڌيو

اي ڀڳوان، اهڙيءَ طرح اهو ڪناري ئي رهندڙ دشتن کي توهين مارو.

دوست چير نه اي لالت، لچمڼ سچ لو چوي! ايمان ڇڏو ۽ پټر جي لاشن
لي ڏيان ڏيو، ڪروڙ ڇڏي ٻڌو ۽ رام سان واپس نه رکو.

ات ڪومل آ رام سپاءُ سنسار سڀي جو لوڙي راءِ.
ماڻ سان ٽوٽي ديا ڪندو ڪڏهن اڀراق نه ٿو ڏسندو!

رام لوڙي سنسار جو راجا آهي نه به سپاءُ سندس ڏاڍو ڪومل آهي. ارهين
سائس ملندا نه ضرور ديا ڪندو ۽ اڀراق ڪهيا ڪندو.

فقط جانڪي کيس موٽايو عرض منهنجو اي نانڪ، اڪهايو.
جانڪي موٽائڻ جئين هن چڱي رانوڻ ڀر ڪري لت هڻئين!

هڪ ڳالهه ضرور مڃو جو جانڪي کيس موٽايو. جڏهن جانڪي موٽائڻ جي
ڳالهه ڪئي تڏهن زور سان رانوڻ کيس لت هڻئين!

ونيه مڃي نه سمند جهڙ نبري ويا ٿي ڏينهن!
رام ڪاوڙجي چيو تڏهن پيو ٻن نه اُڀجي نينهن!

لي ڏينهن گذري ويا پر جهڙ سمند ويٺي نه مڃي! رام ڪاوڙجي چيو نه
”ٻيو ڏين کان سواءِ ڀرپس نه پيدا ٿيندي آهي.“

رام چيو لهڻ ٻاڻ کي آڻي ٻاڻ ڪرمي سان سڪايان هڻي
مورڪ کي وينتي نيچ سان ڀرتي

ڳالههءِ منو نه شوم سان نيتي.

رام، لچمڻ کي ٻاڻ کڻي اچا لاءِ چيو، ٻاڻ جي ڪرمي سان سمند کي سڪائيندس
مورڪ کي ويٺي ڪرڻ، نيچ سان دوستي رکڻ ۽ شوم سان سليون ملڻ
ڳالهون نه ڪرڻ ڪن.

لڀڻيل مهتا سان ڳالهون ڪيان بنهه لويي سان ويراڳه بيان
ڪروڙ شانتِي سان، ڪامي ڪٺائون

سڪل پني ۽ ڀڄ ورت وڃايون.

مٿا ۾ لٽل سان گيان جون ٻالهيون، لوهي ۽ سان وٺرائڻ جهڙن ڪٿائون،
ڪروڙي ۽ سان ٺاهي ۽ ڪاميءَ سان آٿائون ڪرڻ اهڙين اڃاڻن آهن، جهڙو
سڪل آهي ۽ ۾ ۾ ۾ وڃي وٺڻ لٽل ٿو ڪٿي.

الين چلي ڀريو ڏنڻ ڇڙهايو اهو ڏسي هن لڇڻ جي ڀاڻو
ڇاڙهيو پينڪر ٻاڻ ٻوٽيالا نڪتي سمنڊ مان جوش چوڻا.

الين جي پڪڙن ٻاڻ ڇڙهايو. اها ٻالھ لڇڻ کي وٺي. رار اڃا ٻاڻ ڇاڙهيو
ٿي مس، نه سمنڊ جي اندر جوش جي چوڻا آئي.

مگر مڇيون پيا جيو وياڪل سمنڊ ڀرائي موڻ لڳا بلڪل
ٿالھ سولي مٿيون ساڙ ڇهت روپ ٻوٽن ڇڏي ڪپٽ.

مالڪو، مڇيون ۽ ٻيا جيو سمنڊ ۾ وياڪل ٿي ويا | سمنڊ جڏهن ٻالھي جا
اڙاڻي ۽ ٺاڻا ٺاڻا ٺڏڻ سون جي ٿالھ ۾ مٿيون وڃي ڪپٽ ڇڏي، ٻوٽن جو
روپ ڌاري آيو.

رار چرن پوءِ ڇوي سمنڊ معاف ڪريو ڀرپ سڀ اوڻڻ
ڌر جل اکن وايو آڪاش انهن سڀن ڇڙ عادت خاص.

سمنڊ رار جا چرن ڇوي معافي ٿورو لڳو ۽ چوڻ لڳو نه ڌري، جل، ٻالھ
هوا ۽ آڪاش جي عادت ٿي ڇڙا واري آهي |

تو اڃا سان مايا اڀڄائي ڪارڻ رچنا پڻ ڪوٺڻ ڳاڻي
جنهن اندر پيا جيڪو آهي ٽلپن موجب ٿوڊڪ سڪ پائي |

اهي ٽوهن جي ٻوٽن سان آهن ٿا آهن. انهن سان ئي دنيا آهي آهي |
جنهنڪري جهڙي ڀاڻا آهي ان موجب ڏک سڪ ٻوٽي ٿو.

ڇڻو ڪيو مون سکيا پراڻي سڄي مريادا ٽوهان بڻائي
ڊول گنارار ٿوڊر پشون ناري اهي سڀ آهن ڪارڻ اڌڪاري.

جي ڪرڻا جو کين سيارو آهي ۽ ٺٽي لوڪن کي ٺج ٿا سڃاڻين .

مون تـم ٻڌو آ ائين ڏهيسر ٻڌم ارڙهن اڳوان ۽ لشڪر
اهڙو باندو ڪو لشڪر ناهي سگهي نه توکي ماري هٽائي!

اسان ٻڌو آهي ته ارڙهن ٻڌم لشڪر ۽ اڳوان آهن! ائين به ڪڪ به اهڙو ڪونهي،
جو ٺٽي جي اراڻ نه هجي!

رام ٽيڇ ٻل ٻڌي وڌائي شيش لکين ٺٽين سڳن نه ٻڌي
ٻاڻ ههڙا لک سمند سڪائي پڇيو پائيءَ کان نيت وڌائي!

رام جي ٽيڇ، ٻل ۽ ٻڌيءَ کي لکين شيش به ٻڌي نٿا سڳن. هو هڪڙي
ٺي ٻاڻ سان ههڙا لکين سمند سڪائي ٿو سگهي! هو نيت وارا آهن ۽ ٺٽي جي
ڀاءُ کان سمند ٻار ڪرڻ جو راز پڇي ٿو!

وڃن وڃي ٻڌي سمند کان پڇي رستو ٿو نيت ٻڌن کان!
ٻڌي ڏٺو وڌو ٿيڪ هڪ رانڻو

باندو سڃاڻ ڪ ٻڌن مينهن سانوڻ

ويشڻ جا وڃن ٻڌي رانڻو سمند کان رستو پڇي ٿو؛ ڇو جو هنن کي مر ٻاڏا
جي خبر آهي. اهو ٻڌي رانڻو وڌو ٿو ڪ ڏٺو ۽ ڇو ته اهڙو ٺٽيوان آهي، جو
سڃاڻ ڪ اٿس باندو! باندو ته سانوڻ جي مينهن کان به ڊڄندا آهن!

وڃن وڃي ٻڌي سمند ڏرڙائي سمند ٺٽي رستو کيس ٻڌائي.
ڪرين وڌائي تون به انهيءَ جي
سڃي خبر ٺٽين ٻل ٻڌيءَ جي.

ويشڻ جا وڃن سڃا سمند وٽ ويو آهي؟ اڙي مڙي، تون به وڌائي
انهيءَ جي پيو ڪرين؟ مان هن جي ٻل ۽ ٻڌيءَ جي ڇڏي ۽ سڃي
سگهندو آهيان.

جنهنجو منقوي بڻيو ويٺو وڃي پائڻ لائين لاءِ ڪنن !
 ٻڌي اهو دؤت نانءُ ڳڻي سهر ويڇاري چئي ڏني .

جڏهن صلاحڪار ويٺو آهي ته جيڪو ڀلا ڪم ٿيندي ؟ دوست راج
 ٻڌي ٻيو ڪي ڪم ڪرڻ جو سهر ويڇاري لهندي جي ڏال چئي راج کي ڏني .

ڪل ناس نه ڪر ڳالهين ڪري وڃر نه رک جڳديش
 توڙي هڏ ڪن ڪو اچي برعما وشن مويش !

اتر ۾ لکيل هو ته اي راج ڳالهين ڪري ٻيو ڇر ڪل ناس نه ڪو
 جڳديش سان وڃر نه رک. اڙڪي برعما وشنءَ شو نه اچائي نه سگهندا .

ڀاءُ جيان ايمان ڇڏي اچي پوءِ رام شرن
 رام ٻاڻ اڳن ۾ ڪري پتنگ جيئن سڀ جلن .

ايمان کي جڏي ٽون نه ويٺو والڪر رام جي شرن ۾ اچي. رام جي اڳن ٻاڻ
 ۾ ٻاڻ ۽ ڪتب ڪل ٻيڪن والڪر نه ڄاڻا !

اندر ٻنل ٻرهن هڪائي چوي ڏهيسر خوفناڪائي
 پهر ڪريل ٻهري چوڻ آڪاش

ننڍو ٽپسي ڪري ڏيئي پرڪاش !

راج دل ۾ نه دل ٻر ٻاهران مسڪرائي چوڻ لڳو ننڍي ٽپسي جي ٻاڻو.
 نه ڏرا ڏروءُ تي ڪريل آڪاش کي چوڻ چاهي لڳا

دوت چيو ناڪ، سڀ سچ ٻاڻي

سهر ٻيو، ڇڏي ڏيو خيال ايماني !

ٻڌو وڃن مون ڇڏيو ڪروڻا ناڪ، رام سان ڇڏيو وروڻا !

لڇڻ اڳيان سرنائي ڄاڻي دڙت ويو گڻ اُن جا ڳاڻي
يـاد ڪندو گڻ لـڌڪا آيو رانوڻ چرنن تي سيس نوابو .

لڇمڻ جا گڻ ٻانڊرو دوست لڌڪا ۾ رانوڻ وٽ آيو ۽ اچي مٿو ٽيڪيائين .

ڪاڻي رانوڻ تڏهن حال پڇيو خبر ڪرين نه پنهنجي چو؟
پوءِ ٻڌائج خبر وپيشڻ جنهن جو مرڻيو بس آيو چڻ!

رانوڻ دٻيس دوست کان کلي پڇيو ته پنهنجي ڪش ل نه پورين ٻڌايو . پوءِ
وري وپيشڻ جي خبر ٻڌائجو جنهن جو مرڻيو وڃي آيو .

وٺي سڪ لڌڪا ڇڏي ويو ڪڻو ڪيڙو بدبخت ٿيو!
رڇن باندرون جو حال ٻڌايو مڙت وٺي جن هٿ آيو .

اڀاڙو وپيشڻ، لڌڪا ۾ راڄ ڪري رهيو هو، اهو ڇڏي عليو وارو . پوءِ وري
رام جي رڇن باندرون جي فوج جو احوال پڇيائين ۽ چيائين ته اڻٽڪي نه هٿ ماريو
تي وٺي آيو آهي!

جن جي جيون جو رڪوارو ڪومل چٽ آ سمنڊ ويڇا و
اُنهن منين جي ڳالهه ڪريو جن هردي منهنجو ڊپ ڀريو .

جن منين جو رڪيڪ وڃي ڪومل من وارو سمنڊ آيو تن جي شعر ٻڌاء؟
اُنهن منين کي وڌي ۾ منهنجو ڊپ آهي .

نات ڪرپا ڪري جيئن پڇيو ٿا ڪاوڙ ڇڏي ٻڌو شبد اسانجا
مليو وڃي توهان پيءُ جيئن راڄ تلڪ ڏنو راءِ ٿيڻ!

اي سرامي، توهان جيئن پڇو ٿا، دها بالي ڪروڙ ڇڏي اسان جي ڳالهه
ٻڌو . توهان جو پيءُ جيئن آيو پٽو نه رام کيس راڄ لڌڪا ڏيئي ٻڌايو!

دؤت توشان جو هنن مون ڄاتسو

ڪشت ڪهڙو مون ان ڪري پاتو
نڪ ڇپ مڻهنجا ڪٽڻ لڳا رام قسر ڏنر تڏهن بچيا

مولڪي هنن توهان جو دوست سهڻي ڏاڏا ڪشت ڏنا ۽ مڏهجو اڪ ۽
ڪن دٻره ڪالڻا لڳا تڏهن مون ڪن رام جو سر وڌو، تڏهن ڏٺائون!

پڇيو رام جي ڪٿڪ خبر ورڻي نه سگهجي آهر جبر!
ڪروڙ رنگن جا باندرياري شڪل آڪار ٻنهي پير ڪاري.

اي ساهي، توهان رام جي سٺا ٻاٻس ٻڌو. اها نه ايتري وڏي آهي جو
ٻا ٻڌي! ڪروڙن رنگن جا خروماڪ ٻاندر آهن، جن جي ڏاڍي ڀڙ وڻو رهي!

ڀٽ ماريا جليو شهر سهورو تنهن ٻل هو پڻ سڀ کان ٿورو!
خونناڪ سڀ چوڏا وڃر هائين چسان ۽ لٺا سرير!

جڏهن ٻاندر توهان جو ٻٽ ماريو ۽ سڄو شور ڄاڻو ان جو ٻل نه سڀني کان
گهٽ هڻا سڀ خروماڪ ۽ سوروپو آهن. هالن والڪو مسڪ ۽ لٺو چڙو سندن
سر آهي.

دويد مينڌي نيل نل انگد ۽ وڪٽاس
ددمڪ ڪيپر گهڙگهڙ جامونٽ ٻل راس.

مينڌ، ٻل، ال، انگد، وڪاس، ڪيپر ڪمد ڪر ۽ جامونٽ آڏ سڀ
سور وار چوڏا آهن.

اهي سڀ ٻاندر سگريو سان انهن برابر ڪ-روڙين ڄاڻ
رام ڪري ٻل ناز اٿن ٻنهي لوڪن کي ٽچ سمجهين!

اهي سڀ سگريو سان آهن پر ٻا به لکين انهن کان به ٻاندر آهن! رام

نات، ديون تي ڪهڙو ڀروسو

ڪروڙ ڪريو ڏسو سمنڊ سڪو!

ڀاڳي سستن جو ڪوڙو آڌار ”ديو ديو“ ڪن ڪانٽرپڪار!

لڇمڻ ڇيو نه ديوتائن تي ڪهڙو ڀروسو آهي! ڪروڙ ڪريو، سمنڊ سڪل
ڏسندا! ”ديو ديو“ نه ڪانٽرپڪار بنندا آهن!

ڪليو رڳو ڀيرو اهي لفظ ٻڌي ائين ڪيو جا ڳالهه ٿو چئي
پوءِ ويهي پرڀ ڀاءُ سهڻا ڇڏايو وئي اُنهيءَ کي سمنڊ تي آيو.

اهو ٻڌي راءِ ڇيو نه چڱو، ائين ئي ڪندا ڏيرج ڪرو. پوءِ کيس سمجهائي
ڀڄائي سمنڊ تي وئي آيو.

پهرين اچي ڪيو راءِ پرڻام ڪش وڃائي ويهي با آرام
جڏهن ويڻيش ڏهن راءِ ڏي آيو پٺيان رانوَ هڪ دوت ڀڄايو.

اچڻ شرط راءِ سمنڊ کي ٻرڻام ڪيو. پوءِ وري ڪش وڃائي آرام سان ويهي
رهيا. ويڻيش جڏهن رانوَ کان ڪاڙڙ جي شري راءِ ڇڏيو جي شرن بر آيو نه رانوَ
کي خوف لڳو ۽ ويڻيش جي پٺيان هڪ دوت ڀڄايائين!

ڪپٽ ڪري آيو دميٽ دوت ڌري باندر جي ديهه
خوش ٿيو راءِ گهٽ ڏسي شرن آيل سان نيهه.

مايا ڪري اهو دوت، باندر جي شڪل بڻائي آيو ۽ راءِ جا ڪٽ ڏسي ۽
شرن بر آيل جي عزت ڏسي حيران ٿيو.

اهو ڀرپوءِ جو ظاهر سپاهه اٿي ڀرپور ۽ وسري وڃي پيا
دوت دشمن جڏهن باندرن ڏٺو چيو سڳو ڀرو هن نورين ٻڌو!

رام ڇو پاءُ شاهو آهي. ڇو وڏو پاءُ کان پري آهن. بالندون ڇڏهن دشمن
ڇو دوما ڏلو لڏهن کيس سگهو وٺ وٺ وٺ وٺ.

اي باندرو! هن هڏي پيو پوءِ موٽايو ڳالهر مڃو
ڊوڙي پڪڙي وٺي دوت کي آيا
نوڙين ٻڌي سڀ طرف گهمايا.

سگهو ڪم ڪم ڪم جا سڀ هڏي کيس بلتي موٽايو. بالندون
ڊوڙي وڃي دوما کي جهلو ڇوڏاري اڏين سان وڪڙي سڀ طرف گهمائي آيا.
گهڻوئي بالندون ان دوت کي مارڻو.

رڙيون ڪري تنهن خوب پڪاريو.
ڇو منهنجا ڪن ڪن وڏيندو رام قسم تنهن سک نه ٿيندو.

بالندون گهڻوئي دوما کي مارڻو ۽ هن ڏانڊون رڙيون ڪيون | هنن چاهيو
لي نه سندس لڪ ۽ ڪن وڏي ڀرو موٽائجي، ڇو دوما چين نه توهان کي رام
ڇو قسم آهي، منهنجا لڪ ۽ ڪن نه وڏو، توهان جي وڏي ڀرو نه پڪران ڀار نه ڪندو.

ٻڌي لچڻ پوءِ تن سڏايو ديا ڪري کلي کيس ڇڏايو
تن هٿ لچڻ هڪ چٽي لکي ڪل کهاڪ وانوڻ ڏانهن مڪي.

لچڻ ڀرو انهن بالندون کي گهراي، کلي دوما جي جند ڇڏائي | ڀرو
دوما کي هڪ چٽي لکي ڪل کهاڪ وانوڻ جي رڙ ۽ ڏي |

چلچ زباني مٿي مت اُدار سندس هيءُ هوڃ
ڪروايس توت سيم سندو ڪال آيو نه ته توهن

کس ڀالي چئڻ نه اي والو، سيم کي توهن واپس ڪر نه نه بدوڇو
ڪال آيو سيم. اهو مان اُدارا سان چران ٿو.

اها ٻرير ٻاڻي ٻڌي ويشتا انکي امرت سمان سمجهي ٿو. سندس ڪن ٻان
نٿا. گهڙي گهڙي چن ٿو ٻڪڙي ۽ هردي ۾ ٻرير ٿو سماجييس.

ٻڌو اي ديو چراچر سوامي ڀرت پالڪ ڀرپ انٿريامي
پهرين ردي ۾ واسنا هڻي ڀرير نديءَ ۾ وهي سا وئي.

ويشتا چيو ته اي ڀڳوان، توهين جيون ۾ رسو ٿا ۽ سڀ جا ڀوت پالڪ
آهيو. منهنجي هردي ۾ پورو ٻائين واسنا هڻي پر اها توهان جي ٻرير نديءَ جي
وهڪري ۾ وهي ويئي!

هاڻ ديال مون دانت کڻي ڀڳت جا شؤ من سدا وسي
”ائين ٿيندو“ بس چيو ڀڳوان جل سمنڊ گهريو ديا نڌان.

اي ڀڳوان، هاڻي مونکي اها ڀڳتي دان ڏيو جيڪا شؤ جي هردي ۾ سدائين
آهي! ”ائين ٿيندو“ چئي ڀڳوان سمنڊ ۾ ٻاڻي گهريو.

ٽوڪي سکا توڙي اڃا ناغي مون اڃا کي ڪير موٽائي؟
ائين چئي ڀريو تلڪ ڏنو ناتو ويشتا رانڊو چنو!

اي ويشتا، ٽوڪي ٻارو ڪا اڃا ڪانهي، پر منهنجي اڃا جي آڏو ڪير
ايندو؟ ائين چئي ويشتا ڇو راج تلڪ ڪري ڇڏيائون. اوڏيءَ ۾ ايل آڪاس مان
گلن جي ورڪا ٿي.

رانڊو ڪروڙ جي آڱ کي ڇڏيو ڀريو وساءِ
وڃي ويشتا ها جلي لنگا راج ڪماءِ!

ڀڳوان ويشتا جي هردي ۾ جا رانڊو جي ڪاوڙ ڪري ٻاهر ٻئي ٻري
تبهڪي وسائي ڇڏيو! مرڱو لنگا ڇو راج نه ڏنائينس!

شؤ سمپدا رانڊو ڏني ورڻي موٽائي راءِ
سا ويشتا ڀرپ ڏني راءِ ڪرپا نڌان.

نڙ جي جيڪا سمنڊا زالو کي ڏال هئي سا پگوان کانئس موٽائي ورتي
۽ اها زال وري وري کي ڏني. جيڪي ڪري اهي سڀ شڪيتون وري وري کي مليون!

پت ڏنومان، لڪا پت وري
ڪيئن لنگهيو هي؟ ساگر ڪنڀير!
جيرو تهڻا خوندڪ رهن پار ڪرڻ آ ڏاڍو ڪئن!

اي سکرار، هومان، لڪا پت، هي سسار جو گهرو سمنڊ ڪيئن پار ڪجي؟
انهيءَ ۾ ڪهڙي خطرناڪ هيناهيون مٿاهيون آهن! پار وڃڻ ڏاڍو ڏکيو آهي!
نهن هي سمنڊ جو لڪا؟ اسان جي وچ ۾ آهي سو ڪيئن ٿورن؟

جيرو لنگيش اي ڀرپ سڄان
سمنڊ سڪائي لکين هڪ پاڻ!
نيت ٿڌهن به ائين چوي سمنڊ اڇا ئي سڀ ڪري

ويست چيو ته سرامي، هيءَ سمنڊ ڇا، پر اهو لکين سمنڊ توهان جو هڪ
ئي اها سڪائي سگهي ٿو. پر سمنڊ چوي ٿي ته سمنڊ کان ئي اها ڳالهه ٻڌو.

سمنڊ توهان جو گل ڪرو چوندو ڪري ويچار
ٻن آدم باندو لنگهن پيچي سڻا پمار.

اي پگوان، سمنڊ توهان جو گل ڪرو آهي. هو ويچار ڪري توهان کي ٻڌائيندو
۽ توهان جي بالدرهي سڻا سلامت پار ڏيڻدي!

سڪا ڏسيو تو نيڪ آيا ڪجي اهو ٿئي ڏيو سها
وڃن اهو نه لڳڻ وڻيو منقر وار ٻڌي ڏکي بڻبو!

وار چيو ته معوه تو لڪ آيا ڇو آهي. انهيءَ ۾ ڏهرا راضي ٿيندا ائين
ئي ڪيو. اها ڳالهه لڳڻ کي نه وڻي. هن وار هي ڳالهه ٻڌي ڏک ماهر ڪيو.

نوهان رهو ته ڏيئين جي منڊليءَ ۾ نا ٻر ڌور ڪي ڏاڍو ڏکيو ٺاهيندا
هوندا! مونکي سڄي خبر آهي ته اوهين ڪهڙي طرح رهو لا، هلو ٻارو نا ۽ سڌ
نيتيءَ تي هلو نا. آئينت نوهان کي نه وڻندي آهي.

نرڪ واس آ چڱو انهيءَ کان

ڀلو نه ڪڏهن ٿئي دشت سنگت مان
شرن ورڻو ۽ ڪيو ڏيا تڏهن ته ڀوپو ڪش ٿي ڪش آ.

اي تات، انهيءَ کان نه نرڪ ڇڳرو. ٻر وڌانا دشت جو سات شل نه ڏئي!
اي ڀڳران جڏهن نوهان پنهنجي شرن ۾ ورڻو لڏهن ته سڀ ڪش ٿي ڪش ۽
مهاڻند آهي.

تيسين نه آئند جيو ڪي سڀن نه من بسلام
جيسين پڇي نه رام چرن شوڪ مڻل ڇڏي ڪام.

سچ نه ائين آهي ته جيو ڪي نيسنائين من جو آئند نه ملندو آهي، جيسنائين
ڪامنائون نياڻي ڀڳران جي پگتي نه ڪندو آهي.

تيسين ردي ۾ دوش انيڪ لوپ مهر ڪت چڙهي وويڪ
جڏهن ردي ۾ وسندو رام ڌريل هڻن ۾ ڌنش ۽ پاڻ

نيسنائين هردي ۾ لوپ ۽ مهر جي ڪت چڙهيل رهندو آهي جيسنائين
هردي ۾ نوهان جو ڌيان نه ڇڏندو آهي.

ممتا جواني روپ انتاري راڳه دويش اڻو سڪاري
رات انتارو تيسين من آه اندر پگت جيسين روشني ناه

ممتا، جواني، راڳ دويش جا اڻو ٻڪي انهن ۾ دوش رهندا آهن. ٻر انا
رات نيسنائين آهي جيسنائين پگتيءَ جو سوچورو نه آهي.

خاتون آنند آ متيا پو ياري رام چـرن پسې پيگي انتاري
رام نانڙ من جهان انڪول کنڊن من ويابي درد نه سُر

ۛڊن هائي ٿرمان جي شرن ۾ اچي آئند پائو آهي. سڀ سسار جا ٻار مٽي
وٺا. جنهن مٽي ٿرمان راضي آهي انهن کي سساري لکيڻ هڪ ٻه ڇوئي نه سگهي ٿي.

د لیت آیې مان ادم سپاخ شپ کرم نه پوي کو پاء
رؤپ کنهجو مئي ډيان نه پائي
سو پرپ هونکي هردي لږائي!

مان هڪ آدمي واکش آهيان. بلڪل صحيح! ڪوبه چڱو ڪم مون نه ڪيو آهي. جيئن روپ جو سٺي هوندي به نه ڏيان ڪري اٿا سگهين، انهيءَ پيڳوان کي مان بهترين سان ڏسي وغير آهيان، جيئن مولڪي پيهڻي شين ۾ ورتو آهي.

سڀ همتا هڪ ڏور وڙهي لوپ موھ مان ڪڍي سٽي
سمدرسي هن ڪا اڄ نانه هرش شوڪ نه منجي تانه .

سڀئي ادب اڃين ۽ موهه معنيٰ کي هڪ ڏاڍي ڀر وڻي، ٻڌي، ڏوري لاهي ۽ لوڀ موهه کي ۾ مان ڪڍي ڦٽو ڪري، سڌوسي آي سنسار ڀر وڻي ۽ ڪا به شروعات من ڀر نه رکي، هرش ۽ شرڪ يا ڀڙ ۽ عمر نه رکي.

اهو سچڻ ردي ائين وسي ڏسي لوڀي ڏن جيئن ڏسي
تو جهڙا ڪن سنت، مون پيار ڏيه ڌري تن لهان سنڀار.

۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰

ٻڌي وپيشن پريو جي ٻائي
ڪن نه ڍاڀن تنهن اءِرت ڄاڻي!

دین کامل چھی وارون وار سردیہ نہ مایی پریر اپار

جنهن جو من نرمل هوندو اهو مونکي پاڻي سگهندو. منهنجي اڳيان جبل
 ڪمٽ هلي ڪين سگهندو. رانڊ کيس پيد ڪڍڻ لاءِ موڪليو هوندو ته نه
 اسان جو ڇا بگاڙ بندو؟ اسان کي ڊڄڻ نه گهرجي.

جڳه سکا، جي دٻيٽ سڏائن ڪيل لڇڻ لاءِ ماري مڃائڻ.
 جيڪو جڏهن ڪو آيو شرنائي پراڻن سر مون پيارو جائي.

جيڪي به راکس آهن تنکي هڪ کن به لڇمڻ ماري سگهي ٿو. جيڪر
 وري شرنن به ايندو اهو مونکي پراڻن جهڙو پيارو آهي.

ڪيئن به هٿ تنهن وٺي اچو ڪلي چيو ڪرپا نڪيٽ
 ”جيه ڪرپال“ چئي سڀ ويا انگڊ هٿو سميت.

رام آگيا ڏٺي ته ڪيئن به هجي، انکي هٿ وٺي اچو. پوءِ سڀ عورمان
 ۽ انگڊ سميت ”جيه ڪرپال“ چئي هليا ويا.

وٺي وپيشڻ آيا نڌان آيا اُتي جت رام پهتو.
 پاڻ ڏٺا ٻئي پريان وپيشڻ ڏسي سندرڻا بيٺوش ٿيو ڪٺ

هدومان ۽ انگڊ وٺي وپيشڻ کي رام جي ويجهو آيا نڌهن وپيشڻ پٺئين ٻانڙن
 کي ڏسي سندرڻا ٺهاري بيٺوش ٿي ويو!

شير جهڙو ڪنڌ ڪشادي ڇاتي

هٿ مٿيا ڪام منهن به پاڙي

نير خوشيءَ جو نيٺن وهيو ڏير ڌري واٽي مٺي چيو

شيدهن جهڙو ڪنڌ ۽ ويڪري ڇاتي. مٿين به غارن ڪامڊون بهي مٿيا، به
 مس ڪري ڇڏي. وپيشڻ سندرڻا ڏسي مرس ٿي پيو ۽ اکين به ڦري ۽ به
 ڳوڙها ٿري آيس. ڏيرج ڌري ڇوڙ لڳو:

آءِ رانوڻ جو پاڻ سوامي جنم دئيت ونش انترياهي.
پاپ پوري ۽ نامس ديهر آلسو جيلن آ انڌاري نيهر

اي سوامي، مان رانوڻ جو پاڻ آهيان. راکشن جي ونش ۾ جنم ورتو ام.
سباوڪ اسانکي پانه بيارو آهي. جيئن اڻو پکيءَ کي اڌاري سان ٻر ٻر هرڏو آهي!

ساک ٻڌي آيس هتي پوپ پنجن پڙ پيڙ
سڪ دالڪ ۽ پاپ هرڻ رکيا ڪريو رگهو ڀر.

اوهان جو ناماچار ٻڌي آيو آهيان. اي سوامي، دکن کي اس ڪندڙ ۽ سڪ
ڏيندڙ پڪان، منهنجي رکيا ڪريو. مان سون آهيان.

چلي وڃي ڏنڊوت ڪئي رام اٿيو ايڏو پري پري ڏئي
پنجا وشال ڪئي چائيءَ لائو دين وچن ٻڌي اوچ ڪري ڇاڻو!

الن چئي ويهڻ ڏنڊوت ڪئي. رام کي اندوڙ اڏو ٻر ٻر اچيو جو ڪدم
اڻي ڏهن ٻانهن سان کلي کيس چائيءَ سان لالين ۽ سندس دين وچن ٻڌي کيس
اوچ ڪري مڃهيائون.

پاڻ سميت ملي ويجهو ويهاريو

الين ڪري پنهنجو پوري ڏيکاريو.

لنڪيش، ڪشل تو ۽ پروار؟ رڳو ڪئن هنڌ ڪئن اهڙو.

اچن سميت رام ويهڻ سان ملو ۽ کيس يوسان وهاڙيائين. ٻيءَ بچيائين
اي لنڪيش، آند ۾ آهيو؟ توهين نه رڳو ڪنڊو هنڌ ڪي رهو ڪا ٻي اوهان جو
ناڏو ڪر آهي!

دلست منڊل ۾ رهيو ڏينهن رات

نبي ڏرو چڱو ڪهڙي پسانت

هائ ڄاڻان سڀ توهان جي نيت پورن شت نه وڻي انيت.

دل ۾ چونڊو ويو ته لال ۽ ڪوئل چوڻ اڃ راءِ جا وڃي ڏسندس، جن جي ڇيٽ سان ئي سِرڪ جو ڪلياڻ ٿيندو آهي ۽ جن جي سهرش سان اعليٰ رشي ڪوئل جي ناري اري وڃي ۽ ڏندڪ بن سندر بڻجي پيو آهي !

ڌيان چرڻن جن سیتا لائو هونگه ڪپٽ کي سچ جن ڄاتو
هرديہ سروورڪمل سونين ڀاڳم ڀلا ڏسي نيٺ ٿين .

سیتا جن چرڻن جي ڌيان ۾ مست آهي، جيڪي ڪمٽ هر گهٽ کي سچو سمجهي پٺيان ڊوڙيا، شوق جي هرديہ سروور ۾ ڪمل وانگر سونين ٿا، انهن چرڻن جو اڃ روشن ڪري ڪرلار ٿيندس ! ڀلا ڀاڳ ٻينجا ڄاڻي اکين مان چل وھائڻ لڳو .

جن چرڻن جون ڇاڪڙيون ڀرت رکيون دل لاءِ
پسان چرڻ سي اچ وڃي اڳيئي اندر مھاءِ .

جن چرڻن جون ڇاڪڙيون ڀرت ٻينجي دل جي تخت تي ٻرجان ڪيون آهن . اهي چوڻ، جي اڳ ۾ ئي منهنجي دل ۾ رسن ٿا، اڃ وڃي ڏسندس .

ائين ڪندو ڊڳ ڀرير پڇار آيو ويڻش سمنڊ جي پار
باندر ايندو ڏٺو ويڻش دوت ڪو آيو جاسوسي ڪرڻ .

ويڻش هستيءَ ۾ خيال ڪندو سمنڊ پار ڀٽو ۽ ٻانڊرن کيس ڏسي سمجهيو ته شايد ڪو جاسوس دوت آيو آهي .

روڪي ويڻش سگريو وٽ آيا تن سماچار سڀ ٻڌايا
وڃي سگريو ڏٺو راءِ اطلاع گهري ماڻ ٿو رانوڻ ڀاءُ .

باندر ويڻش کي ٻري روڪي سگريو وٽ آيا ۽ سموري ٻاڻه ڪري ٻڌائي .
-سگريو وڃي راءِ کي ڇڏي رانوڻ جو ڀاءُ توهان سان ملائي ڏيڻي لڳو .

چو سکا، تون سمجهين چا ٿو؟

متان هجي هيءَ دوت رانئون جو!

خبر ٿئي پوي دليتن مايا مرضي موجب جن رڻپ مٽايا!

رام تبصري سکره کان ڀڄو نه هائي چا ڪيو وڃي؟ سکره ورائيو نه
سائن دلين هي ماها جي نه صبر ڪانه ڀوندي آهي. نه ڄاڻان هي: ڇا لاءِ آيو
آهي. اوهان نه سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا. دلين نه ٻڌندي مرضي موجب روپ
بدلائي سگهندا آهن.

مان ڄاڻان ڪيڏن پيد ٿي آيو مون مرضي اها اوهان ٻڌايو

برابر چئي ٿو ڳالهه ويچارِي مت منهنجو ڇڏيان شڪ کي ٿاري

وڃن ٻڌي ٿيو خوش هنومان شرن آيل آ پيارو ڀڳوان.

مان سهڻان ٿو نه هيءَ اسان جو پند ڇڏي آيو آهي. انهيءَ ڪري هجي
ڳالهه ٻڌڻ ٿوري. رام چيو نه، اها ڳالهه ٿو اڪڙي آهي پر منهنجو اصل آهي نه
شڪ کي دور ڪري شرن آيل کي پيار ڪجي. هنومان چيو نه شرن آيل ٿوهان
کي بهارا آهن.

بابي وس آ پڻيڻجي سڀاءُ پڇن منهنجو نه پوي ٿنهن ڀاءُ

جي هڻو هڻو دشت به هوندو

ساهون منهنجي هڻو اچي نه سگهندو.

بابي ٻڌندي سڀاءُ جي وس آهي. هڪي منهنجو اچن نه وٺندو آهي اچي
هن جي هڻو به باب هوندو نه سامهون منهنجي اچي نه سگهندو.

نرمل هن مون پالي سگهي مون اڳيان چل ڪپت نه اگهي

هڪو ڏهيسر پيد ڪيڏن ته به اسان کي ڪين ڊڄڻ.

بلست مٺي به بهنجي شين کي اهوئي چوائي موکيو هو. مون به اها
ڳالهه سٺي سڄي نوحان کي چئي آهي، اي نات!

مالونٽ هڪ وزير هٿيار خوش ٿيو وڃن بهڙي هڪوار
ڀاءُ ويٺڻ ڄاڻي نيت يوكيم رڪڻ هردي پر تيت!

رانڙ جو هڪ وزير مالونٽ هٿيار هو تيمڪي ويٺڻ جا وڃن ڏاڍا وٺيا.
هن رانڙ کي چيو ته ويٺڻ نيت جي ڳالهه چوي ٿو. اها ڳالهه اوهين ڏيا بالي
دل ٿي رکو ۽ ان موجب ڪريو!

دشت ٻئي ڪن شترو وڙائي دؤر ڪريو سي نظر کان پائي!
مالونٽ ته هليو گهر ويو وري ويٺڻ هٿ جوڙي چيو:

هي ٻئي دشت دشمن جي وڙائي ٿا ڪن. هٽڪي مونڪان هٿائي بري
ڪريو! مالونٽ نه گهر هليو ويو پر ويٺڻ وري به هٿ جوڙي رانڙ کي ريتي
ڪرڻا لڳو:

سٺ ڪمٽ هر ردي رهي پُراڻن ۾ پڳوان چوي
جتي سٺ ڪمٽ اُت سڀڻ آ جتي ڪمٽ اُت وڃي سڌا!

سٺي ۽ خراب ٻڙي سڀي جي دل ۾ هوندي آهي. پڳوان پراڻن ۾ انهن
فرمايو آهي. جتي چڱي مٺ آهي، اُتي هميشه پاڻ آهي، جتي ڪمٽ آهي
اُتي وري بيماري، ڪاڪل آڌ مشڪلاون هونديون آهن.

مٺ کوٽي سڀ کوٽا سڄين ڏسڻ ۾ دشمن، دوست اچن!
ڪال رات دٻيٽن ڪُل ڪارڻ پريت رکي ڏانڀن سڀي نيارڻ!

نوحانکي کوٽي مٺ جي ڪري سڀ کوٽا ۽ دوست به دشمن جان نٿون
ٿا. ڪال رات وانگر نوحان جي پريت به سڀا سان آهي! اها پريت دٻيٽن جي
ڪل کي ناس ڪندي.

ٻڌ پراڻ شرت سهرڪين واڻي چئي ويڻش نيت پرمائڻي
انهيءَ سکيا رانوَڻ ڪاوڙايو شايد مرگيو آ ٿو سر آيو.

اهڙيءَ طرح وڌي اچي وارا لڳ ويڻش ڇيا پر رانوَڻ کي ڪروڙ ولي وڃي،
ڪدم آيو ۽ ويڻش جي وچ واري ڇوڪر لڳو ۽ اُڙي دشت، لهنجي سر تي
اڄ مڙس لڳي رهيو آهي!

شهر وسين مون ٽپسين پريٽ!

وڃ، وڃي ره ٻڌاء ڪين نيت!

لت هنئين هڪ رانوَڻ هڪوار پڪڙي ويڻش پير هروار!

لهنجي شهر ۾ دهن ٿو ۽ پريٽ وري لهن سان ٿو ڪرين! دشت،
وڃ، وڃي آهنگي ڇا اميد سڪار! الهن چئي هڪ ڏاڍي لت ويڻش کي هيالين
پر ويڻش وري وري پيو سندس چوڻ پڪڙي!

رام ستم سنڪاپ پيوڙو سڀا ڪال وس ٿو

آءُ وڃان شرن رام جي مون قصور نه ڪو.

ويڻش چيو ته اي رانوَڻ، رام ستم سنڪاپ آهي ۽ لهنجي سڀا ڪال
وس آهي! مان عالمي رام جي شرن وڃان ٿو. مڏهو قصور ڪراهي.

رانوَڻ ڇڏهن کان ويڻش لڳايو ويس وڌي ۽ بڻيو اڀاڳو
رکي اميدون رام شرن آيو خوشيءَ ويڻش ڪين سمايو.

رانوَڻ ڇڏهن کان ويڻش کي بي عزتو ڪري ڪڍي ڇڏيو، لڏهن کان
سندس وڌائي علي وڌي. ويڻش خوش ٿيندو رام جي شرن هليو وارو.

ڏسان وڃي سندس ڪوئل ڇرن جي سيوڪ کي سڌا سک ڏين

جن ڇهڻ سان تري رش ناري

دندڪ بن پڻ بڻيو سک ڪاري.

انين چئي، کلي لکائي، رانوَ کلدو سڀا ۾ آيو. مندودري صفا سمجھي
وڃي نه مڻهجي پئي ۽ جي خلاف وڌائا ئي آهي!

وينو سڀا ۾ خبر هيءُ آئي: باندر سڱنا پار سمند سڀاڻي
وزيرن چيو: جو اُچت ڪريو ماڻ رهو دم سک جو ڀريو!

رانوَ جيئن سڀا ۾ پهتو ته سمند جي پار باندري سڱنا آئي آهي! رانوَ
ڏارن کي چيو ته جيڪي ڇڱو ڇاڱو سر ڀل ڪريو. پر وزيرن عڪبئي کي اشاري
۾ چيو ته ”سڀ شاعريءَ ۾ رهو.“

گرو وزير ۽ ويد، ٽي چون جي ڀؤ آ خاص
راڄ ڌرم ۽ شريرو سڀ جاد ٿين سي ناس.

جيڪڏهن گرو، وزير ۽ ويد ٻڌائڻ نه خطرو آهي ته ٻيءَ ڀڪ سمجھو ته راج
ڌرم ۽ شريرو جلد ناس ٿي ويندا.

ساڳيا رانوَ جا سڀئي سڀاڪ ڪن اُستت سڀ چون اُمالڪ
وقت ڏسي پڻ ويڙهڻ آيو اڳيان رانوَ جنهن سيس نمايو.

رانوَ جا سڀاڪ به خطرو ٿي ڏيکارڻ نا. ان وقت ڀاڻس ويڙهڻ آيو ۽
اچي رانوَ اڳيان سر ٺرايائين.

ادب سان وينو اچي سو آسن وٺي آڳيا ڪيو سڄو ئي پاشڻ
جي پڇيو ٿو مونڪان ڪرپال

مٿ انوسار مان ڪريان سڀ ڳالهه.

ادب سان پنهنجي آسڻ تي ويهي ۽ آڳيا وٺي چوڻ لڳو ته پوهان جيڪي
مونڪان ٻڌو آهي تنهنجو پنهنجي ٻڌي انوسار جواب ٻڌو!

پنهنجو توهين جي چاهيو ڪلياڻ سمٽ سيش شپ گت سڄان!
نار پراڻي ٿرت موٽايو چوڻ ڇڏڻ جان کيس هٽايو.

هاراج هي پنهجو ڪلياڻا لا چاهيو ۽ ٻالو نه سڀل مائي، ليڪي ٿيڄي،
پاڻي نٿي ۽ سڪ پيا ملي نه پرائي ٿار کي چوٽ جي چنڊ وانگر هٿائي سندس
پٽي ۽ وٽ موڪلو!

چوڏهن لوڪن جو راڄ هجي ويو شتروڙ کان ڪين بچي!
مڻ ساگر ٻڌوان جي ڪوٺي بروچون، ڪري لوپ ٿورولي!

چوڏهن لوڪن جو راجا چوند هجي پر دشمن جي ويڙهه کان اچي نه سگهندو!
سڀاڻو ماڻهو نه جي لوپ ڪندو نه الڪي هڻو ٿي چوندو.

هنش نڪي آرام ڀرپال رام نه آهي ڪال جو ڪال
برهم جنم رهن آج اٿلت اجيت وياپڪ انساڊ ڀڳونت!

رام ساڌارڻ مش ٻا راجا نه آهي! هڙ ڪال جو نه ڪال آهي. برهم، جنم
موتا کان ٻري، آج، السم، اجيتم، سڀ پر موجود ۽ اٿل آهي.

ويڙ چڙهي ٽنهن سڀس نوابو دڪ پنجن سڀ جاء سمايو
سڀم ڏيو ٽنهن جلد موتائي رام نام کي جڀيو لندو لائي!

ويڙ چڙهي کيس پوٽام ڪڍيو. ڇو جو هو دڪي انسانن جي دڪ مٽائڻ وارو
آهي. کيس سڀا موتائي ڏيو ۽ سائس پورم وڪو.

شرن آيل کي مڙ نه ٿيائي ڀاڳوان پرش ٽنهن انداڳي
نان ۽ جنهنجو ٿيئي ٽاپ نوارڻ ڪيو سر يو ٽنهن منش جو ڌارڻ.

سار سان ويڙ وڪڻ وارو نه جي سندس شون پر ويهندو نه الڪي نه هڻو
ليا ٻهندو آهي. دٿوڪ، دٿوڪ ۽ پراڪ ٽنهن ٻانن کي مٽائڻ وارو پڪران مش
داوي وٺي آيو آهي.

هن ڀاست سڀ شين کي اڃا چواڻي بات
سڀي سمجهي مون توڇي ڏسي موقعو اي ناک!

جن جا نئون ئي آهن هٿيار وٺ پئي، هٿ کڻي بهار
هين حڪم ۾ ڪندا ڪجڪار ڏوڙ اڏامي وڌي آڪار

جن جا نئون ئي هٿيار آهن، سي وٺا پئي ۽ بهارن کي هٿ ۾ کڻي آڪس
۾ اڏامدا هليا. سڀ حڪم ۾ ۽ انتظام جي اندر رهيا. ڪجڪور ڪندا وڌن ٿا.
سندن هاڻ جي ڪري تمام گهڻي مٽي اڏامي ٿي.

انهيءَ طرح اچي ڪرپا سنڌ لڏو سمنڊ ڪنڌي
هٿان هٿان ميوا پئجي رانڊ باغ لنگهي.

اهڙي طرح سڄا سان پڪوان سمنڊ جي ڪناري تي پهتو. - اندر به ميوا ۽
ڦل کائيندا ۽ رانڊ جا باغ لتاڙيندا هليا.

دڻيت چنڊا هنومان وڏا جڏهن جالائي ويو لڏڪا
گهر ويهي ڪري هرڪو ويچار هاڻ دڻيتن جو نام اڏار!

هنومان لڏڪا جالائي دڻيتن کي ڳولين ۾ وجهي ويو. هرڪو ڪٿڙ ۾ رهي
چوڻ لڳو ته هاڻي دڻيتن جي پڇاڙي آهي!

جنهن جي دوت ٻل ورڻي نه سگهجي

اچي ڪٽڪ ٿم ڇا سمجهجي؟

ڏوتين کان ٻڌي ڀرجن وائي ردي مندودري بنهه ناهي!

جهنجهي هڪ دوت جو ٻل به ڪٽڻ کان ٻاهر آهي، لهنجو جي لنگر
ايندو ته ڇا نه ڪري سگهندو؟ ٻرواسين جون لاهي ٻالهيون ڏولين جي والين ٻڌي
مندودري دل ۾ ڏاڍي واکل ٿي!

پير چٽا ۽ ڏسي اڪيلائي ڪري وينتي ٻالهه سمجهيائي
چڏي دشمني رڪو پيار سٺي وينتي ٻڌو پٽار!

مردودوي آڪائيءَ ۾ پئي وٺ وٺي ۽ کيس ويٺي ڪيائين ته ڏها ٻائي
 راءِ سان دشمني ٻڌي ٻار جو رستو وٺو.

ڪٿي گچڪار ڪڍو ٿو رڙي ڪرپ ڏيڻئين ٻيا ڪري ا
 هٿان وڙيون نار موٽايو ڀلوجي پنهنجو پٽي ٿا چاهيو.

جيئن جي دونهن جي پٺاڪ ٽڪور سان ڏيکڻن جا ڪرپ ڪري ٻيا ٺهڪي
 ڏها ٻائي وڙيون هٿان اُتريءَ موٽائي موڪليو جي بههجي ڀلائي ٿا چاهيو ته.

ٽنهنجي ڪم ڪل ڪڍائي ڀاري سمان سيمه ساڙڻ آئي!
 ٿئي ڀلو نه سيمه ڏني ٻن هٿن ٽنهنجو شوهر هئا ڪن.

ٺهڪي ڪم ڪرڻي ڪل کي ساڙڻ لاءِ سيمه ڀاري سمان آئي ا اي لاءِ
 سٺا موٽاڻا ڏارن ٺهڪو ڀار ٻه ما ۽ شو نه ڪري نه سگهندا.

زال ٻڄڻي جي پٽي هيءَ ٻائي جڳهه پرست ڪليو رانوڻ اڳيائي.
 سچ، اُتري ڊريوڪ سڀا ڪاريه منڊل آهنگل ڀاءُ!

ڏيکڻي زال جا اهي لڻ ٻڏي رانوڻ ڪلهو. سچ آهي ته اُتريءَ جو سڀا
 ڊريوڪ ٺهندو آهي ۽ مڪل ٻه امڪل ڏسندون آهن!

جي باندرون جي ٽوڇ به آئي ويندا ويچارا ڏيکڻ تن کائي!
 ڊڄي راجا ڪن جنهن ڪان مڃيال

اهڙي ٻڄڻي بس ٽنهنجي زال!

جي باندرون جي سٺا آئي ٻه ڪٿي ڏوڇارا ڏيکڻ انهن کي کائي ڇڏندا!
 هيئن جي دهشت ۽ پاڻ اڳيان سڀ راجا ٿي ڪٿي ڇوڙي آهن، ٺهڪي زال ٻڄڻي
 ڊڄڻي! ڪل ٻڄڻي ٻانهن ڇهي!

کلي ائين چئي گلي لڳايو خوشي ڪندو رانوڻ سڀا ٻه آيو.
 مڃيو مردودوي دلير صاف آهي وڌا سٺا رانوڻ خلافا.

چيو هنومان پوپ دڪ آهو جو سهرڻ تو ڏيان نه رهيو
دئينن جي کڻي ڳالهه ڇڏيو دئينن جي سيمه هٿ ڪيو.

هنومان چيو ته سرامي، وٽ نه آها آهي جيئن جي اچڻ سان نينجهڙو ڏيان
نه رهي ۽ سهرڻ ڀلجي وڃي! دئينن جي نه ڳالهه ٿي کڻي ڇڏيو! هاڻي دها ٻالي
جلد هلي شترن کي جيتو ۽ سيمه کي هٿ ڪريو.

اي هنومان ڪو تو سم اُپڪاري ناهه مني نه سرتن ڌاري
ڇا ڏيان تو اُنجهي بدلي لهجي ٿيان تو اڳيان ڌاري!

اي سگريو، تو سمان اُپڪار ڪرڻ وارو ديوتا، مٽي، انسان، ڪو به
سنسار ۾ ڪونهي. مان توکي انهي بدلي ڇا ڏيان؟ مان تنهنجي اڳيان لهجي
آهيان، پاڻ.

ڪڏهن نه پلبس تو اُپڪار ڪري ڏنو مون هن ويچار
ڏسي هر هر هنومان طرف آب اکين ۾ آڻي صرف.

مان توکان آڻان ٿو. تنهنجي اُپڪار کي اصل نه ڀلائيندس. يڪوان ۽ هر
هنومان ڏي ٺهاري اکين مان اچڻ جل وهاڻي ٿو.

ریت ڪهڙي تو لڏڪ جلائي سوني سندر کي باهه لڳائي!
پرسن چٽ پڻ ڏسي ڀڳوان بيان ڪيو سڀ ڇڏي اڳيان

اي ويرو، تو رانڙو جي سوني لڏڪا ڪيئن جلائي؟ ڪيئن سندر سهر
ناس ڪي؟ يڪوان کي ڏسڻ من ڏسي، ايمان ڇڏي هنومان چيو:

بازدر چٽ ڇڏي ذات ٻڌڻ شاخ ڪڍي بي شاخ ٿيڻ
سمند ٿي وڃي لڏڪ جلائي دئينن ماري ٿاواڙ ٿيڻاڻي
سڀ پرڏاپ ايءُ تنهنجو ذات تو ڪوڀا ۽ تنهنجي ذات!

اي ڀڳوان بالدرن چر ساء آهي هڪ ٽاريءَ تان آهي اتي ئي وڃو. سندن
 نبي دوت لکڻا جلائي، ٽوٽا ڏيئس ماري ٿاڙي ڦٽاڻ. هيءُ سڀ ٿيندي
 ٿئي ڇو پوئو آهي. منهنجي وس تي ڇا آهي، ڀڳوان!

رام تهاڻ پوءِ سگرڊو سڏايو تيار ڪريو، ڇڏو فوج سڃايو
 باندر ٻڌي خوش ٿيڻ لڳا جيه جيه چئي چئي چڙو ڪرد پڳا
 ٻر نالي سڀ ويڙ مڃن رام لڇڻ ڏسي خوش ٿين

رام پوءِ سگرڊو کي سڏايو ڇڏو ته جلد فوج کي تيار ٿيڻ لاءِ چئو. بالدر
 ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيا ۽ جيه جيه ٻڪارو لڳا. ڀڳوان پوءِ سڄي بالدرن جي سڃاڻي.

رام ڪروڙا سان ويڙ ٻائي بڻيا پهاڙ بت شڪت وڌائي
 وڌيا اڳي خوشي من اندر سڱن ڏٺا سڀ شپ سندر.

ڀڳوان جي ڪروڙا سان سڀ بالدر شڪتي نالي اهڙا ٻڌجي يا اهڙا پهاڙ
 پوءِ ڀڳوان وڌايو ٿيو ۽ چڙڙي سڃاڻي لڳا.

جو ڀڳوان خود منگل ميڙ سڱن ياترا پڻ جيه جيه
 سڀ ڄاتو پڻ ڀڳوان انڪ ڦڙڪن ۽ شپ نشان.

هڪو خود منگل ميڙ آهي، آندو جو ساڳو آهي، اهي ياترا به اهڙي ئي
 ٿيندي. سڃاڻي ڄاڻي ڀاسي وارا انڪ ڦڙڪن لاءِ دل ۾ سمجهي ٿي ته عالمي
 بند ۾ آهي!

جي سڱن شپ سڀ سڀ ڏسي اڀسڻ وانوڻ ٿيندڙ ڏسي!
 ڪڏهن بالدرن جو اڪٽ اپار ڪرڻ نه ٿيندو ٿئي وستار

هاڻي شپ سڱن تي ڏسي ته وانوڻ وري اڀسڻ پيو ڏسي. لند ۾ خراب
 سڃاڻي ٿي. رام جي بالدرن جي سڃاڻي اهڙي هئي، جيئن جو پار نه هو. اڃي
 مهيا ورتي ٿي ٿئي سگهي.

ٻڌي ڪرپانڌ من اتي پايو کڻي هنومان کي گلي لڳايو
ڪيئن، ٻڌاءِ سڀيڻ خوش ٿي هئي؟ ڪيئن پرائن رکيا پي ڪٿي؟

اهو ٻڌي راءِ چندر ڏاڍو خوش ٿيو ۽ هنومان کي گلي سان کڻي لڳايائين.
پوءِ هنومان کان پڇڻ لڳو ته اي نائ، ٻڌاءِ ته سڀيڻ خوش نه هئي؟ ڪٿي ۽ طرح
پهچي پرائن جي رکيا ڪري رهي هئي؟

نائ ۽ ٻاهر رات ڏينهن ڏيان سنڌ لورڙهو
نيٺ چرڻ پنهنجي رکي پراڻ ڪري سوڙهو.

اي پگوان، توهان جو نالو رات ڏينهن سندس پير بدار آهي ۽ اهو ويٺي
چڱي. پنهنجي ڏيان جو چوڌاري لورڙهو اٿس. پنهنجي پيرن جي طرف نيارڻ
۽ توهان جي ڏيان ڌرتي ۾ سدائين من لڳل اٿس. پراڻ ڀلا ڪيئن نڪرن!

چوڙا مل ڪري ڏني نشاني ڇاڻي لڳائي راءِ سنهائي
نائت اکين ۾ گهڻو جل آئي وڃن چيا ڪي وقت پرمائي.

دل ۾ هل ۽ چوڙا مل نشاني ڪري ڏنائين. راءِ اها گهڻي قرب ۽ سيمان
سان ڇاڻي سان لڳائي. مانا سڀيڻ اکين ۾ ٻاڻي آئي جيڪي مون کي چيو هو
سو ٻڌو:

ڀاءُ سميت چڱي چرڻ ڪمل چئج، ڀلائي تو داسي امل!
من وڃن ۽ ڪرم انراڳي ڏوهه ڪٿي کان اٿو تيا پي؟

مانا چيو هو ته شري راءِ جا ڀاءُ سميت چرڻ چئج ته داسي کي امل
ڀلائي ڇڏو اهو؟ من وڃن ۽ ڪرم ڪري جيڪا توهان جي چرڻن ۾ بار رکي
ئي، انهيءَ کي ڪٿي ڏوهه ڪري نياڳو اهو؟

هڪ اپراڻ برابر ڪير مڃڻ نه پراڻ ڇڏير
پر اهو هو اکين اپراڻ پراڻ نڪرڻ مڃڻ ڇڏير!

برابر مہجور ھڪڙو تصور آهي جو وڃڻا ٻول نه ٿين! پر اهو به اڪين جو ٿورو. جو جو اڪين کي ليهجي درشن جي ايتري لالسا هئي جو نه ٻيون ٻولجن؟ اڃا تائين کليل ئي آهن!

ناڪ، اوهان جي ويوڪ اڪن ۾

سواس ٿيڻ لڳي جان هڪ کن ۾

اڪيون وعائن جل اجهل درس ڪارڻ ٺٽيون جان اصل!

ورڻ جي اٿي ۾ سراسر روڻي هئا ته برابر جاني ويندي پر اڪين جو ٻولي نه ڪندو! اهي نه چلندون، سوامي!

دک سينا آ اتي وشال چوڻ جهڙو نه دين ديال!

هائڻ ههل هونڪي ائين چيائين ڪٿا جئينت جي ياد ڪيائين.

ٻڪران، سينا جي دکن جي ڪهاڻي نه ٻڌو! ڏاڍي دڪي آهي، مهاراج!
هالا ههل هونڪي اندر جي بت جئين جي ڪٿا ياد ڏيارائين!

ڪهڙي ڪهڙي هڪ ڪلپ جان گڏوي پلي پليءَ ڀيٽ

جاد هائي سيم هڪ ڪريو ڇڻ ٻيل سان پوڻيت!

سينا جي هڪ هڪ ٻڌي ڪلپ برابر ئي ڪلڙي ٻڪران! ٺهڪري چل
هلي ٻالهن جي ٻل سان سينا کي هڪ ڪريو.

ٻڌي سيم دڪ سک ٿڌو اڪين آيو جل جڳتر ٿڌو

وڃن ڪرم من جيڪو جيئي دڪ سڀن نه ڪڏهن ٿسي.

سينا هر دڪ ٻڌي ٻڪران کي اڪين ۾ ٻولي اچي وارا چوڻ لڳو ته جيڪو
موانڪي من وڃن؟ ڪرم ڪري ياد ڪندو ليهڪي سهي ۾ نه دڪ نه اهندو!

اي ڀاءُ، مان ڪنهنجي آسري نران رکان؟ تون به سمجهه نه وٺين! توکي
ڏسي ڄاڻي ٿي ته ڇڏي هئي. هاڻي نه منهنجي لاءِ ڏهنين ۽ رات هڪجهڙي
تي مصيبت پيدا ٿيندي.

جنڪ ستا سمجهيائي ڪري گهڻي ڀڄڻ ڏيوڄ ڏئي
چرڻن سرنائي هليو رار نام مڪ چئي.

هنومان سينا مانا ڪي سمجهيائي ۽ گهڻي ڏيوڄ ڏئي، سندس چرڻن بر سر
نماڻي رار جو نالو چيهندو ويو هليو.

وڃڻ مهل ڪٿي اهڙي گجڪار

ڪريا راکسڻين جي ڪرپ جا بار

لنگهي سمنڊ ڀار جڏهن آيو ٻڌو باندرون هڪ شبد ڪلايو.

هنومان وڃڻ وقت ڀاري شبد ڪري روانو ٿيو. انهيءَ آواز جي ڪري
راکسڻين جا ڪرپ جا بار به ڪري پيا. جڏهن ڀار ٻيٽو ٿڌهن هنجي سائي باندرون
ڪلا ڇڙو شبد ٻڌو.

خوش ٿيا سڀ ڏسي هنومان جنم نئون ڇڻڻ ڏنو ڀڳوان!
مڪ هاسي ۽ تيج برجي نشان ٺاڪر ٿيو سڀ سڄي.

هنومان کي ڏسي باندرون کي نئون ساهه ڀريو ۽ ڄاڻائون ته هاڻي مري کان ٻيٽاسون!
هن جي سندر صورت ڏسي سڀني سمجهيو ته هيءُ رار جو ڪر ڪري آيو آهي
ڇاڪاڻ جو مڪ مشڪندڙ هوس ۽ تيج ٻئي اڪيس.

اندر اچي سڀ خوش ٿيا ڏاڍا انگڊ سميت مڌر ڦل کاڌا
بن رڪوارا چيلڻ لڳا هڻي ڪوسا سڀ اندر ڀڳا.

سڀ پوءِ مڌون جي اندر وبا ۽ ڦل کائڻ لڳا. جي ڪنهن رڪواري منع
ڪين نه انکي ڪوسا هڻي ڀڄائي ٿي ڇڏيائون.

سڀن ڀڪاريو سگريو وٽ بن اڃڙ ڪيو پـڙاج
ٻڌي سگريوات خوش ٿيو ڪري آيو پرپ ڪاڇ.

ڪن وڃي سگريو کي ٻڌايو ته الڪڊ سڄو بن اڃڙ ڪري ڇڏيو آهي! اهو
ٻڌي سگريو سمجهي وڃو ته هو رام جو ڪم ڪري موٽيو آهي.

جي خبر ڪا سڀي نه آئي ڦل نه کائڻ ها انهيءَ ڀرماڻي
خيال ڪري هو رهيو جيئن راج سگريو پهتو اچي ساڻ سماج

جي سڀا جو ڀڄو ته لڳائي ها ته پوءِ اهڙي بي پرواهيءَ سان ڦل نه کائي
ها. سگريو اچي واپار ٿي ڪيا ته ٻانڌو سماج سميت اچي پهتا.

ناٺ، ڪيو ڪم سڄو هنومان سڀن ٻانڌن جا ٻچيا ڀوان
ٻڌي سگريو سڀن سان مليو ساڻ وٺي سڀ رام ڏي هليو.

اي سوامي، سڄو ڪم هنومان ئي ڪري آيو آهي ۽ سڀني جي جان اچائي
آهي. سگريو پوءِ سڀني ٻانڌن سميت رام وٽ وڃو.

رام ٻانڌن کي ايندو ڏٺو ويو سمجهي ٿيو ڪم سنو
ڦٽڪ ٺالا ٿي ڀاڱو ڏيا سڀ ٻانڌن اچي پيرن ڪريا.

ٻانڌن کي ايندو ڏسي رام سمجهي وڃو ته هي ڪم ڪري آيا آهن. پوءِ
سڀ ٻانڌن ڦٽڪ ٺالا ٿي وڃڻ لڳا ۽ ٻانڌن جي پيرن ڪريا.

ناٺ، هنومان جو ڪم ڪيو سگهجي زبان سان ڪين چيو
پوءِ هنومان جا چرپتر سهايا جاهو نٿو رڳو ناٺ ٻڌايا.

جامولت ٻڌڻن رام چندر کي چيو ته سوامي، جيڪي ڪم هنومان لنگا
ڪري آيو آهن تن جي هٿن وٽان ئي نٿي سگهجي. پوءِ هڪ هڪ وارو هنومان
جي مڪمل ڪمن جي جامولت ڪري ٻڌائي ۽ رام وٽي سڀ ڏيان سان ٻڌو.

سڄي لنڪا ۾ ڪپڙو، گيهه ٿيل ٽاڙ کائي ويو! سمورو ڪپڙو سندس ٻچ
کي ٻڌائون سڀ لنڪاواسي راجو ڏسي ڪلٻ ۽ اوڪون ڪوٺا لڳا.

ڍول وڃن ۽ وڃن پڙيون ٽاڙيون باهه ڏئي سڀ گهمن بازاريون.
باهه لڳل ڏسي ٻچ هنومان ڌري نندو روپ ڪيا ڍرا ٻنڌاڻ.
ڪڏيو باندر وڏيون وڏيون اٿاريون

ڊڄي ويون ڏسي نگر جون ناريون.

خوشي ۽ وڃان ماڻهو ڍول وڃاڻ لڳا ٽاڙيون وڃاڻ لڳا. سڀ باندر سان گڏ سر
ڏيئي بازار تماشو ڏسڻ لڳا. ٻچ کي باهه لڳل شرط هنومان روپ کي نندو ڪري ٻڌاڻ
ڍرا ڪيا ۽ ٿيو ڏيئي وڏين وڏين عمارتن تي ٽپي ويو. زالون راجو ڏسي ڊڄي ويون.

ديھ وڏي پرھئي ڏاڍي ھلڪي ويو مٿان گھر گھر ٽپي
باهه شھر کي ماڻهو وياڪل ڇپيون اُٿيون ۽ ڊڄي ويا بلڪل

ٻٽ گھڙو وڏو ھوس ٻر ھوس تمام ھلڪو. گھر گھر مٿان نئين ڪري
سولائي سان ٽپندو ويو. باهه وڇڙي، ڇپيون نڪتيون ۽ آدم وياڪل ٿيا!

”اما، بابا“ ڪري سڀ پڪارن هڪ ٻئي جي پيا مدد نيارن
اسان چيو اڳ، باندر ناهه ديوتريو ڪنهن روپ ئي آه.

سڀ راکس پيءُ ماءُ کي پيا سنيارن ۽ رڙورڙ لڳي ويئي. شرڪو ٻيو
مدد لاءِ نڀاري. ٻر ڪير ويجهو اچي. شھر سڄو باهه ۾ جلي رھيو. شرڪو ٻيو
چوي ته اسان اڳي ڇيو ئي نه هئي ۽ باندر ناهي. هي ته ڪو دٻوٽا باندر ۽
روپ ڌاري آيو آهي.

اوگيا سادو ڪرڻ ٿل جائي جليو شھر نه اوهي نه راضي.
ڪن هڪ ۾ سڄو شھر جليو گهر وپيش فقط رهيو!

سادو جن ٻه راتھان ڪرڻ سان راجو ئي حال ٿيندو آهي. شھر سڄو ٽٽو ڪو

لي جاڻ لکڻ. ٿڌ وڻيڻ جو تير وهڻو

پڇم رسالي ٿيو پورو ڪري ڌاري ٿڌو شرير
اچي بيٺو پڻ سيم اڳيان ٻڻي اچل ۽ ڌير.

سڄو شهر جهڙي ۽ پنج کي رسالي سڌو ڇاڪي ۽ جي اڳيان اچي ڇهڪڙو
سوار ۽ ٿڌو ڪري مانه ڪري پيو.

تون به مانا ڏي هونڪي نشاني رام سگهي جيئن اها سڃاڻي.
لاهي چورڙاڻي سيم ڏسي خوش ٿيو هنومان اها ٻڻي.

هنومان پوءِ سينا کي چيو ته مانا، تون به ڪا نشاني ڏي ڇهڪي رام سڃاڻي
سگهي. سينا چورڙاڻي لاهي ڏيس.

اين ڏٺاڻ ۽ منهنجا رام پوڻاڻ سڀ طرح ڏوهين پورن ڪار.
دين ديال پنهنجو بود سنڀاريو هن داسي ۽ ٿان سنڪڻ ٿاريو

اڀ ۽ رام کي چئج ته اوهان به پورن ڪار آهيو. هاڻي ته ڏها ٻالي هن
داسي ۽ ٿان هي سنڪڻ ڏوڙ ڪرايو.

ڀاءُ پريو کي ڪٿا ٻڌائج پاڻ پرتاپ ڏي ڌيان ورائج
هڪ مهيني اندر نه آيا هڪ وٺي منهنجا پيران گذاريا.

اڀ ۽ رام، پوءِ کي ڏٺو جي پٽ جي ڀاءُ ٻڌائج ۽ سندس پاڻ جي شڪتي
ڏي ڌيان ڇڪائج. کيس چئج ته جي هڪ مهيني ڏٺو ٻار پٽي ته ڪندا ته هڪ
ڏي منهنجا پيران وڃائيندا.

ٻڌاءِ رکان مان ڇا ته پيران پاڻ کي تون به ويولي ڄاڻ!
توڏي ٿيندي ڇاڻي ٿڌي هڪي ڏينهن اهو ۽ رات اها هلي.

ٽرن انٽي ٽر ٺالڪ ۽ ڪرڻا جي ساگر جي شرن وچ جو شرن بر آئل ڪي
بچائيندو آهي. هو اهڙو ديسن وچو دهل ۽ دانار آهي!

چرن ردي رام رک کڻي لنڪا راڄ ڪراچل بڻي
رشي پٺاڻت اولاد اشنڪ ڪنڊن ڪل بڻ نه ڪڏهن ڪانڪ

رام جا چرن پڪڙي لڏڪا جو اٿل راڄ ڪر. پلٽ رشيءَ جو ناماچار نه
اوڙو. ڪل ڪلڪ نه بڻج.

رام نام بن سونهي نه ٻاڻي موهم تياڳ بن نرايماني
پهري زيور کڻي توڙي هزار بن ڪپڙن ڪيٽڻ سنڌي نار؟

جيئن رام جي نالي جهڙا ڪانسراءِ ڀواي مٺي اٿي ٿئي ۽ مرد ۽ نياڳر بنا
نرايماني ٿيو سونهي ۽ استري به کڻي ڪيترا به زارو ٻاڻي به ڪڙن بنا - پٺي
ڪين لڳندي.

چڻي هنومان جا نيت جي ٻاڻي پڳت وويڪ ۽ ورت سهائي
چڻيو ايماني ڪاي پوءِ رانڍو مايو ڳرو ويد سیکارڻ!

هنومان نيت، پڳتي، وٺاڳ ۽ وويڪ جي ٻاڻي چڻي نرايماني جهڙا لڳو
نه مونکي هي ڳروءِ وانگر ويد سیکارڻ هليو آهي!
موتيو ويجهو سمجهه مورڪ هاڻي سکيا ڏين مون ويد پوماني

اٿن ٿيندو هنومان چيو تان

موت ڳري تو پرڳهت ڏسان مان.

اڙي دشت، پنهجي مروت کي ويجهو سمجهو. سڀا ڏها هليو آهي،
بندوب! هنومان چيو نه انٽيءَ جي اهڙي ٿي ٿيندو! ٽرن هالا جلد مرندين. نئين
جي ٻڌي پرشت ٿي آهي!

ٻڌي وڃن اهي خار ڏاڍي ڪائي پٺان ڪيو نٿا هڻو جا جانبا!
د نيت ٻڌي سڀ مارڻ آيا آيو ويپيشل د نيت سڏايا

اهي ويڻ ٻڌي زالو کي ڏاڍي ڪاوڙ لڳي. چون ٻڌو ته هن دشت کي
اهي مارو، ٻول ڇا؟ اهو ٻڌي سڀ دلچسپ وڌي عورتن کي مارڻ لاءِ آيا آهن ته ان
وقت ويڻن اچي ويو ۽ سڀ دلچسپ عني پوي لاءِ.

سرنالي ٽٽڻ اچي پڪاريو نيت ورڌ نه دوت کي ماريو.
سڙا ڏيو پي کيس گوساين سين چيو اهو پلو تهاين!
ٻڌي چيو اها ڳالهه ڏهيسر انگ پيئي ڪٿي ڇڏيو هن بندر.
ويڻ ويڻي! پيرل لٽڻ ۾ چيو ته نيت جي خلاف دوت کي نه مارو.
تي ڪا سڙا کيس ڏيو. سيني چيو ته اهو لڪ آهي.

پيرل باندو چيو پڇ سان سمجهي ڇوڻ سڀ دلچسپ
ٿيل وڃي ٻوڙي ڪپڙ باغ ڏيسو پرڻيت.

سڀي چيو ته باندو کي پڇ بيارو ايندو آهي. تنهن ڪري هن هي پڇ
سان سڙا ٻڌي ليل لڳائي باغ ڏيئي پڇ ساڙي ڇڏيا!

پڇ بنا ڇڏهن باندو ويندو وٺي ٺاٺ کي هٿڙي ايندو
جنهن جي هن پلي ڪٿي وڌائي ڏسان اکين سان تنهن منڻائي

مڏهن هن جو پڇ سڙندو مڏهن جي منهنجي ماڻڪ کي وٺي ايندو جهڻ
جي هن عيڏي وڌائي ڪٿي آهي. مان ان جو ماڻهو ڏسندس!

ڳالهه سٺي هنومان مسڪايو پنهنجو وڌاڻا پيال پلايو
سڀ مورڪ ٻڌي وانوڻ وڃن ڪپڙ ڪٿي لڳا پڇ ٻڌڻ.

اهو ٻڌي هنومان اندو ۾ کير نه واد، سرسوتي پلائي تي ڪٿي! مورڪ
راڪش ڪهڙا نٿي آيا؟ اهي هنومان جي پڇ کي ٻڌڻ لڳا.

لڳو رهيو ته ڪپڙ گهٽ ٿيل شروع ڪيو هنڌ پنهنجو ڪيل
ڏسڻ آيا سڀ لنگا واهي لقون هڻي پيا ڪن چڻ هاسي.

تون انهي ٿو ٽپالڪ ۽ ڪرڻا جي ساگر جي شرن وچ جو شرن بر آيل ڪي
بچائيندو آهي. هو اهڙو دينءَ جو ديال ۽ داتار آهي!

چرن ردي رام رک کڻي لنڪا راڄ ڪر آچل بڻي
رشي پُلمت اولاد اُشڪ تنهن ڪل بڻ نه ڪڏهن ڪانڪ

رام ڄا چرن پڪڙي لڏا جو اٿل راڄ ڪر. پلمت رشيءَ جو نالماچار نه
بوڙ. ڪل ڪلڪ نه بڻج.

رام نام بن سونهي نه پاڻي موهم ٿياڳه بن نرايماني
بهري زيور کڻي توڙي هزار بن ڪپڙن ڪيئڻ سهندي نار؟

جيئن رام جي نالي جوڻ ڪانسراءِ ٻولي ڏني ٿي ۽ موه ۽ ٿياڳه بنا
نرايماني ٿيو سونهي ۽ استري نه ڪڍي ڪيترا به زور پاڻي ٻر ڪپڙن بنا سيني
ڪين لڳندي.

چڱي هنومان جا نيت جي پاڻي ڀڳت وويڪ ۽ ورت سڀاڻي
چڱيو ايماني ڪاي پوءِ ران-وڻ ماريو ڳرڙو ويد سیکارڻ!

هنومان نيت، ڀڳتي، وٽراڳ ۽ وويڪ جي پاڻي چڱي ايماني ڇوڻا لڳو
نه مونڪي هي ڳرو وائڱر ويد سیکارڻ هليو آهي!
موتيو ويجهو سمجهه مورڪ هاڻي سکيا ڏين مون ويد پرماني

اُلت ٿيندو هنومان چيو تان
مٿ ڦيري تو پرگهت ڏسان مان.

اڙي دشت، پنهجي موه ڪي ويجهو سمجهه. سکيا ڏيها هليو آهي،
بندوب! هنومان چيو نه انهيءَ جي اهڙي ٿي ٿيندو! اٿن هاڻ جلد مرندين. نئين
جي ٻڌي پرشت ٿي آهي!

ٻڌي وڃن اهي خار ڏاڍي ڪائي پٻان ڪيو ٺٽا وڏ جا جاني!
دڻيت ٻڌي سڀ مارڻ آيا آيو ويپيشل دڻيت سڏايا

ٿل ڪاٺي مون بڪ ڀڳي وٺ ٿوڙيم سڙ سڀاءُ لڳي
سڀن ڪسي پياري پنهنجي ديهه

ماريو دلپتن جڻ ڪٿي مون تيه

مولڪي بڪ لڳي، لٽو ڪري ٿل کاڌم. وٺ ٿوڙيم جو ميهجو سڀاءُ چٽيل
آهي. تهن ڪالواءِ ديهه سڀي ڪي پياري لپندي آهي. جن دلپتن مولڪي
لکڻو ڏاڻي ۽ مارو مون ٿن مان اهو ساڳو عهدو ڪيو.

جن مارو تن مارو وڏي وٺي آيا هت رسين ٻڏي
ٻڏس ته ٿيو ڇا، ڪان مون لاج

ڪرڻ چاهيان بس ڀرپ جو ڪاج

جن دلپتن مولڪي مارو، مون نه اٿوڪي مارو! مولڪي رسين ۾ ٻڏي
ولي آيا آهن، اهو ۽ هي مولڪي ٻئي ڪاهي جو جو مان نه ڀڳوان جو ڪارج
ڪيئن نه ڪندس!

ڪريان ويٺي زور ڪري رانوڻ ٻڌ آها هڪ ڇڏي سڪاڻ
دل ۾ ڪر ڪجهه ڪل ويچار ڀور ڇڏي وٺ رام آڌار.

اي رانوڻ ميهجي ويٺي هڪ ڇڏي ٻڌ ۽ ڪل جو ويچار ڪر. ڀور ڇڏي
رام جي شرن اچ ۽ انڙ ٻچن ڪرو.

جنهن جي ڊپ کان ڪال ڊجي ديو منس ۽ دلپت عتي
ڪڏهن نه ٿنهنسان رڪجي ويو موٽاءِ سيم ۽ گهٽاءِ ڏييو.

انسان، حيوان، دولا ۽ دلپت نه اس ڪري سگهي ٿو پر هن کان موه
نه ڊهندو آهي. لٽو ڪري سڀا موٽائي ڏي نه ڏيڻو دور ٿئي.

پر ٿيال رڪوئش منس ڪرڻا سنڌ اپار
شرن آيل له رڪي وٺي دين پنڌ دالار.

ڪونهي؟ هيرمان ورائير ۽ اي رانرٽ، مان اٽهيءَ جي بل سان آيو آهيان ڇو
هزارين برهمانڊ رڇي سگهي ٿو ۽ مالا ٽهلائي سگهي ٿو.

جنهن پل برهم وشن مهيش رچن پالن ۽ ناس ڪن نيٺ
جنهن پل شيش ڌري برهمانڊ نديون جبل سا ڪرماري اُڇانڪ!

جنهن جي پل سان برهما وشنو مهيش مسار آبائن، پالن ۽ ناس ڪن ٿا ۽
شيش برهمانڊ کي ڦٽ ٿي جهلي پيو آهي ۽ سمند لهرائي ٿو.

ڌري جوديهه کي انيڪ پرڪار ڏيو اُڌري ماري دڻيڪ هزار
ڌنڌن ڪڏن جنهن شو جو ٿوڙيو ٿو جهڙن پين لکن ٿوڙيو-و
ڪردوش ۽ وراڌ ۽ ٻالي سڀ ماري اڇي اُت شڪت شالي.

جو دهرائن جي ڪشت ٺارڻ لاءِ ۽ ٿو جهڙن لکن دڻيڪن کي اس ڪوڙ
لاءِ انيڪ پرڪارن جا سر بر ڌارڻ ڪري ٿو. جنهن شو جو ڪن ڌنڌن ٿوڙيو ۽
ٿو جهڙن لکن جو ايمان مٽي ۽ ملايو، جنهن ڪردوش ۽ ٻاليءَ جهڙي ٻارن کي مارڻ.

جنهن جي پل ڪن مائر ٿي ٿو پاڻي جيت اُٻار
دڻيڪ آهيان ٿنهن ڏيو جو جنهن آندي ٿو نار

جنهن جي پل جي هڪ ڌوڙي جي آسري ٿو هيڏو ٿاڻو ڪڍيو، مان ٿين
ڏيو جو دوت آهيان ۽ جنهن جي ٿون استري ڇوڙائي آهي.

سڀ ڄاڻان ٿو تنهنجي وڌائي سهس ٻاهو سان ڪي لڙائي
ٿو پل پاڻو ٻالي پين ماري رانوڻ ڪليو ڇڏيو هڻو واري!

مان تنهنجي پل کي ڄاڻان ٿو. ٿو سهسر باءِ سان لڙائي ڪئي ۽ زليءَ کي
ڏيو ڇڏيو. اهو ٻڌي رانرٽ ڪليو ۽ هيرمان کي واري ڇڏيائين.

ڏل کائي مون بڪ ڀڳي وڻ ٿورڙيم سو سڀاءُ لڳي
سڀن کي ٻياري پنهنجي ديهه

ماريو دلئين جڻ کڻي مون تيه

مولڪي بڪ لڳي، ليو، ڪري ڏل کاڌم. وڻ ٿورڙيم جو منهنجو سڀاءُ چنڊل
آهي. نئون کائواءُ ديهه سڀني کي ٻاري لهندي آهي. جن دلئين مولڪي
نڪليل ڏاي ۽ ماريو مون ٽن سان اهو ساڳيو وهندو ڪيو.

جن ماريو ٽن ماريم وڏي وڻي آيا هت رسين ٻڏي
ٻڏس ته ٿيو ڇا، کان مون لاج

ڪوڙ چاهيان بس پرڀ جو ڪاج

جن دلئين مولڪي ماريو، مون نه انهن کي ماريو! مولڪي رسين ۾ ٻڏي
ولي آيا آهن، الهوءَ جي مولڪي ٻڏي ڪانهي جو جو مان نه ڀڳوان جو ڪارج
ڪين نه ڪندس!

ڪريان وينتي زور ڪري رانوڻ ٻڏا هئا ڇڏي سڪاڻ
دل ۾ ڪر ڪجهه ڪل ويچار ڀرم ڇڏي وڻ رام آڌار.

اي رانوڻ منهنجي وينتي هڪ ڇڏي ٻڏ ۽ ڪل جو ويچار ڪر. ڀرم ڇڏي
رام جي شرن لڄ ۽ انڙ ڀڄن ڪر.

جنون جي ڊپ کان ڪال ڊڄي ديو منش ۽ دلين ڪٽي
ڪڏهن نه ڪنهن سان رڪجي ويڙ موٽاءُ سيم ۽ گهٽاءُ ڏيڙ.

انسان، حيوان، ديوتا ۽ دلين نه ناس ڪري سگهي ٿو پر هن کان مٿس
نه ڊڄندو آهي. تنهنڪري سڀا موناڻي ڏي نه ڏيڙ دور ٿي.

پرڀيال رڪونش من ڪوڻا سنڌ اپار
شرن آيل لڄ رکي وڻي دين ٻنڌ دانار.

ٻوڙ جنڊيا هنومان مينگيند لڙيا ائين جيئن لڙن ڪج راج
هڻي هڪ گهوسو وڻ چڙهيو مينگيند ڪن هوش ويو
اٿيو پرگهڻائي پنهنجي مايا سگهيو نه جيتي دڻيت لڄايا.

هنومان ۽ مينگيند هڪجهڙي جي سامهون ٿيا ۽ ائين وڙهيا لڳا جيئن مس
هائي وڙهين. هنومان هڪ گهوسو مينگيند کي اهڙو هليون جو بيهوش ٿي مينگيند
ڪن لاءِ ڌڙيءَ تي ڪريو. هنومان وڻ تي چڙهي ويو. مينگيند ماما پرگهڻائي
پر هنومان کي جيتي نه سگهيو.

برهمڻ پاڻ هنيو ڇاڻي ڌارا ڪرڻ مهل هنودڻيت کي ماري
جڏهن ڏٺو بيهوش هنومان ٻڌي رهي ويو وٺي ڏٺان.

مينگيند برهمڻ شستر هنومان کي ڇائي ڌاري هيون. پاڻ لڳا شرط هنومان
بيهوش ٿي ويو پر ڪرڻ مهل به نه ٿي دڻيت ماري وڌائين. مينگيند ڇڏي
ڏٺو نه هنومان بيهوش آهي تڏهن کيس دٻين سان ٻڌي پاڻ سان گڏ بي وٽ
وٺي ويو.

نانءُ ٻڌي جنهن ٻنڌن ڏٺن رهي مٺي رکي پري چين
دوت ڏسو تنهنجي پاڻ ٻڌايو پاڻ کي پڻ بيهوش بڻايو.

جنهن جي نالي وانڻ سان انسان جا پور ۽ بدن ٽٽي پوندا آهن، تنهنجي
دوت ڏسو ته ڪيئن پاڻ کي ٻڌايو آهي ۽ پاڻ کي ساڳي وقت بيهوش بڻايو آهي!
اهو رڳو پنهنجي سوامي جي ڪار به ڪرڻ لاءِ ڪيائين.

ٻڌل هنو ڏسي دڻيت گهڻا آيا ڏسڻ تماشو ٿو! ٺاهيا
سڀا ڏٺي هنومان وڃي سندر وچتر هر پانت چڻي

هنومان کي ٻڌل ڏسي ڪيڙيءَ دڻيت آيا. تماشي ڏيڻ لاءِ نولون ڪڍي

ٺاهائون. بوءِ هومان کي راتوڙ جي سيار ولي ويا جا ڏاڍي سندر ۽ وچتر ڏيئي.
التر ورتي اي لئو گهي.

ٺٺو ڊڪيال هٿ ٻڌل ڏٺا ڪاوڙ ڀرون سان سڀيئي ڪٺا
ڏٺو پرتاب پرڪيئن ڊڄي؟ گرڙ ٻڄو منجهه نانگن اچي؟

هومان اتي ڪهڙي ڊهرتا ۽ ڊڪيال ڏٺا، جن جون اکيون خار کان ٻاڙ هيون
هيون، هيون ٺٺيل هٿن پڙ واپارون جا هٿ ٻڌل هئا ۽ حڪم ٻڌڻ لاءِ تيار
هومان اهڙو پرتاب راتوڙ جو ڏٺو پر نه ڪيئن ڏٺو! گرڙ جو ٻڄو ٻلا نانگن کان
ڊڄي ئي ڇو؟

ڏسي ڏهيسر هومان کي ڪليو ۽ گار ڪڍي
پٽ موڙ ڪري ياد پڻ ويس غصو وڌي.

هومان کي ٻڌل ڏسي راتوڙ ڪليو ۽ گار ڏيئي لڳو ويتر جو پٽ جو
موت ياد آيس تنهن ۾ هڪاري ٻرسائي، ڇڏيس!

ڇيو راتوڙ اڙي ڪير تون آهين؟

ٻيل ڪنهنجي سڄو بن ڦٽائين؟

اٽيلي ٻڌو ڇو منهنجونان؟ نڌر ڏسان نڪي هنڌ هڪ ٿان؟

راتوڙ ڇو نه اڙي والدو، تون ڪير آهين ۽ ڪنهنجي ٻل جي آسري سان
جو باغ اڇو ڪير المي؟ تو منهنجو نالو نه ٻڌو آهي؟ مان توکي ڏاڍو نڌر او
ڏسان ۽ چڻڻ نه توکي سڏهان ٿو!

دلپت ماريا تو ڪنهن اپراڌ توکي نه آ پڻ سر جي لاج
ٻڌ راتوڙ مان ٿين ٻل تي برهمانڊ رچي ۽ مايا ڪري.

تو اسان جا راکش ڪهڙي گناه ڪري ماريا آهن؟ جا توکي سر جو خٽ

ماتا، مران ٿو آءُ بکن ۾ دل ٿي آ ڏسي ڦل وٺن ۾
ویر دڻیت کن تن رکواری ۾ ۾ا باوان، جیٽا ڀریت ڀاری
ماتا، اُنهن جو کوڙ ڀ ناهي موکل ڏکین جي تو من چاهي.

ماتا، مان ڏاڍو بکابل آهيان، ڦلن وارا وڻ ڏسي دل هيڪاري نهي ۽
ميو کائڻ چاهيان ٿو. سیتا چيس ته ڀاءُ، اُنهن جي رکيا وڌا ویر دڻیت ڪري
رهيا آهن هنومان چيو ته اُنهن جي مونکي پروا ڪانهي رڳو تون موکل ڏي.

ٻڌ ٻل ڏسي هنومان جو سيمه چيو ”ڀل ڀاءُ
رکيو پٽ چرن ردي رکي ڀلي مڏر ڦل ڪاڙ.“

سيمه هنومان جي شڪتي ۽ ٻڌي کي خيال ۾ آڻي کيس چيو ته ٻڌ رکيو پٽ ۽
جي چرنن کي هڙدي ۾ رکي ڀل ڦل ڪاڙ.

چرن چڻي پوءِ هاپو باغيچي ڦل چني ٻن تاريون کينچي!
ویر وڌيا مارڻ رکوارا وڙهيا، مٿا ڪي روان وڃيڃارا.

هنومان پوءِ باغ ۾ گهڙيو، تارين کي ٻڙي، هيٺ ڪري، اچي ان مان
ڦل وٺو چنندو! وڻ وٺو اهڙيءَ طرح ڪيرائيندو. اُنهن جا ٻارن رکيڪ ڪيترا هنومان
ٻاريا، ڪي وري وڃيڃارا رهندا پري پڄي ويا.

آيو هتي هڪ باندر ڀاري تنهن اُڃاڙي آ ڦاواڙي
ڦل ڪاڏا ۽ وڻ ڪيرايو رکوارا پٽ ڌريا ڦيرايو.

اي ٻڙيو، هڪ وڏو باندر آيو آهي جو اشڪ وانڪا ۾ ڦل کائي وٺي وڃي
ٿو ڪيرائيندو. باغ سڄو اُڇڙ ڪري ڇڏيو اٿس. سڀ رکوارا ڇوڏا، ڪي مارا
اٿس ۽ ڪن کي ڌريءَ تي ڪيرايو اٿس.

ٻڌورائوڻ ۽ مڪا ڪي جوان ڏسي اُنهنکي مڙجيو هنومان
دڻیت ڇڏيا سڀ سورهي ماري

اڌ مٿل ويا رانوڻ ڏساري.

اهو ٻڌي راتوڻ ڇوڏڻ جو اٿڻ کي موڪليو. هندومان اٿڻ سرورون کي ڏسي
خوب ترخيو ۽ ڪيترن کي ماري ڇڏيائين. باقي اڌ مئل ۽ ڦٽيل ٻڪار ٻندا راتوڻ
وت ويا.

راتوڻ پٺيو پٽ اڪيه ڪمار هليو ڪري ساڻ وڃڻ لڳو
ايندو ڏسي تنهن وٽ هنيو ماري گرجي وري ڏک ڪيئون

راتوڻ پٺيو پٽ اڪيه ڪمار کي حڪم ڪيو جو ڳڻڻا ڇوڏا جوان ولي باغ
۾ ويو. هندومان کين ڏسي خوب گرجيو ۽ وٽ پتي مٿان ڦٽو ڪيائين. وري
وڙهون ڪري ٻيا ڏک ڪٽڻ لڳو ۽ اڪيه ڪمار کي پٺ ماري وڌو.

مٿو ٻڌي پٽ ڪاوڙ آئي مڪو مينگهڻاڊ کي ڪرڻ لڙائي.
مٿان مارين تنهن ٻڌي وئي اڄ خبر اٿي مان ڀوندي ڳچ.

پٽ مئل ٻڌي راتوڻ وري مينگهڻاڊ کي موڪليو ۽ کيس هدايت ڪئي ته
انهيءَ ٻانڌو کي مارڻ نه ٻڌي ۽ ٻڌي وئي اڃانئس. ڇو جو انهيءَ مان ڳڻڻي
خبر اسان کي پرايڻ لهندي.

ٻڌي پٽا جو اهو ڀرپوڻ پيءُ مئل ڏسي آيس ڪروڙا
هندومان ڏٺو ته آيو ويو گرجيو جوش کان ٿيو اڏيڻ

مينگهڻاڊ پاء کي مئل ڏسي ڪروڙ ۾ پوڄي وارو. هندومان ڏٺو ته وڻ لڙا
لاءِ اچي رهيو آهي تنهنڪري نه وڙو ۽ گرجيائون ڪرڻ لڳو.

تمام وڏو هڪ درخت پٽي رت پيچي ڇڏيا گهروڙا ڦٽي
هئا جوڌا جي رت تي ساڻ انڪ هيٺ ڪيا ماري هندومان

هندومان هڪ ٻاري وٽ پتي رت کي پيچي ڇڏو ۽ ڪهڙوڻ کي ڦٽي وڌو.
جهڪي نه ڇوڏا رت ۾ هئا تن مان ڳڻڻا ڪا انگ ٻڌائين ۽ ڪن کي نه اڏوڙي
سندن ساد ڪڍي ڇڏيائين.

ٻڌ سنيٿو راءِ جو جنفي ڌار من ڌار
چئي هنومان گدگد ٿيو اڪثرين آڻي نير.

اي مائا، هاڻي ڌڻوچ ڌري راءِ جو سنيٿو ٻڌ. ائين چئي ڏاڍو گدگد ٿيو
۽ اڪثرين مان خوشيءَ جا آنسو وھائڻ لڳو.

تنهنجي ويوگ، چيو راءِ، سيم

خلاف منهنجي بس سڀ ٿيا.

پن اڳن رات ڪال سمان چند ٿڌو سج ٿيڙن ڌان!

اي سينا تنهنجي وڇڙ ڪري سڀ ڪجهه منهنجي خلاف ٿو ڏسي!
سڪدائي شيون دکدانڪ ٿي بيون آهن. وڻن جيڪي نوان پن ڪڍيا آهن سي
اڻئيءَ وانگر لڳن ٿا. رات ڪال روپ ٿي پاسي سڀل چند جي روشنيءَ جي
لڪي گرمي وانگر لڳي ٿي.

چوڻ سان ڏک ڪجهه گهٽ ٿئي

ڪنهنڪي چوان ڪو خيال نه ڏئي

پوئير ڪپڙو توسان ڪير سڃاڻي قسطن ڀريا، من منهنجو ڄاڻي.

سرو سلط سان ڏرو ٿيندو آهي. تو مان ڪنهن سان اوربان؟ ڪنهنڪي خبر
هجي نه ٻڌايان؟ تنهنجي ۽ منهنجي خبر ڪي نه فقط مان ۽ تون، نه ٿا ڄاڻون!

من ته ڪيو ٿو سيم بند ڄاڻ پوئير رس ۽ اُٺمان اُڪند
نيادو ٻڌي سسي سيم وٺي پوئير رس مڱن ۽ سڌ نه رهي.

منهنجو من نه تروت بند آهي. تون ائينءَ مان ٿي منهنجي خبر جي ڪم
ڪري ٿي سگهين. اهو ٻڌي سينا پوئير بر اهڙي نه ڪو ٿي وٺي ڪو سرو نه هي
ڪا سڌ نه رهيس.

دليت ٺڪري پوءِ ٻٽنگ سر ناس ڪندو رهيو پاڻ
جنملي ذرا دل ڏير ڌر دليت جليا سڀ ڄاڻ.

اي مالا، اهي سڀ دلپت بکين والڪر آڪرون مان لڪندا ويسدا ۽ رام
هي پاڻ سان مرلدا ويندا. گورو صر ڪو.

شاخ وڃان وئي مالا توکي پرڀون ڪئي اهڙي آگيا مونکي
ڪجهه ڏينهن جنملي ڌرتون ڌير
باندر سڏنا وئي ايندو رهيو ڀر.

اي مالا، مان اوکي هم ڪر هم ڪر لي رام تالين ڀڄا پاڻ ار ڀرڻ جي
اها آگيا ڪاهي. اهو پڪرڻ جو سر ڪئي ڇوڙن لڙ. ڪجهه ڏير ڪر. رام بالڏون
هي سڏا وئي اهي دلپت کي ناس ڪندو.

منهنجي هر ڏيهه غنومان سنڌيه. غنؤ پرگهڻائي پنهنجي ڏيهه
سون ورن ۽ جبل سر ڀر ڀٽ ڀينڪر ۽ رڻ ڌير
سڀ پر وسو ڏڏهن من آيو روپ نڌيو غنومان بڻايو.

سڏا ڇو نه اهي ۽ پر مونکي شڪ آهي! اهو ٻڌي غنومان بهنڊو اصل
روپ ۽ رڻپت ڪندو. سولي جبل هم ڏو! ٻڌي بهنڊو ۽ لڙائي ڪرڻ ڌير
ڌار ٻڌو! سڏا کي هائي وشواس ٿيو ۽ غنومان ووي لڏو ڏي ڀڄي وارا

من سنڌوش ٻڌي غنومان ٻاڻي

ڀڳت برڻاپ ٻل ٿيڄ سڃاڻي
رام ڀرڀر ڄاڻي ڏني آسپس گور وڌائي ٻڌ ٻل جگديش.

غنومان جا اهي ٻوٽا، شڪتي ۽ لڄ وارا لڻا ٻڌي ڄاڻڪي ۽ کي ڌير
آهي. رام هو ڀڳت ٻڌو ۽ کيس آسپس وڌائين ڏنلن ڏي ڀڳران لڏندو ٻل،
لڄ ۽ شڪتي ۽ ٻڌي ٻل وڌائي.

جنهن ڪنن ٿاين ڪٿا پڇڻي

پرگهٽ نٿو ٿئي ڀلا چو ڀائي؟

ٿڌهن هنڌ وڌي ويجهو آيو ميا سمجهي سڀيڻ منهن ٿيرايو

جنهن ڪنن ٿاين ڪٿا پڇڻي آهي سر پرگهٽ ڇو نه ٿو ٿئي؟ راءِ ٻڌي

هنومان ويجهو آيو پر سڀا ۾ ميا سمجهي منهن ٿيرائي ڇڏيو.

رام دوت مان ماتا آهيان قسم راءِ جو سچ ٻڌايان

ماتا آندي مون آه منڊي سچ پر ٿيڻ اها شاهد ڪندي

منش باند رچوسنگ ڪيئن ٿيو هنومان مٿر ٿا قصو ڪيو.

هنومان چيو ته ماتا، مان رام جو دوت آهيان. مان سچ ٿو چوان ته هيءُ

منڊي مون آندي آهي ته جيئن اها شاهد بڻجي سچ کي ظاهر ڪري. سڀا ٻڌيو

ته ڀلا ماڻهو ۽ ٻانڌو جو سنگ ڪيئن بڻيو؟ ٿڌهن هنومان سگريو ۽ ٻائيءَ جي

سموري ڪٿا سڀا کي ٻڌائي سڀا کي ستروش آيو.

پرير ڀريل شبد هنومان جا ٻڌي سڀيڻ وشواس

ڄاتو من ڪرم وڃن سان رام ڀڳوان جو داس.

هنومان جي برابر ڀريل واڻي ٻڌي سڀا کي وشواس ٿيو ۽ من، وڃن ۽ ڪرم

ڪري هنومان کي رام جو داس سمجهيو.

هر ڀڳت ڄاڻي پريت وڌي جل ٿيڻ، من همت ٻڌي

جيئن ٻڌندڙ کي ملي سهارو ويو ٻڌندڙ ڄڻ ٿو ڪنارو!

رام جو ڀڳت ٿي هنومان کي مٿر سمجهيائين. اکين ۾ جل ڪوس ٿو من

کي ٿاڍو آرام آيس. اي هنومان، ڀاءُ تون مون ٻڌندڙ لاءِ هڪ سهارو بڻيو آهين

مان وڌڪ سڀي ٿئي سگهان. تون ڄڻ ڪناري لڳائڻ لاءِ آيو آهين!

ٻڌاءُ ڪُٽل قربان وڃان ڀاءُ سهت، مان پنهنجن ڀڄان!

ڪومل ڇت ڪيئن ڪريال رڳو رائي

ڪارڻ ڪهڙي هيڏي دير لڳائي!

مان اوتان ٻاءُ قربان وڃان! مان بهمن ٻائون جي ڪشلا آي ڀڄان! ڀڳوان
جو چمڪندڙ ڪومل ۽ سٺا ڪريال، ڀوءِ ڪهڙي سبب مون داسيءَ کي وساري
وڃان آهي؟

سهڃ عادت سڪ سڀوڪ ڏين

ڀاءُ ڪڏهن ڪو مون پي ڪن؟

نيٺ ڪڏهن هي سڀوڪ ٿيندا شيار هورت ڏسي ڪين ڀاڻندا.

اها جي نه اها سڀوڪ عادت آهي نه سڀوڪ کي نه سڀوڪ آهي.
هونئن به ڪڏهن ڀاءُ ڪيائون، ڀاءُ! هي اڪيون ڪڏهن ٿڌيون ٿينديون؟
ڪڏهن اهو سالورو سڀوڪ هنن اکين سان ڏسي نه ڀاڻنديس؟

وڃن نه اڪائي اڪين ۾ پاڻي ڇڏيسو ڀلائي جلد نمائي!

ڏسي سڀوڪ کي اتي ويساڪل نمر وڃن سان آڻت بلڪل.

سڀوڪ جي مک مان لٽا لٽا اڪل، اکين مان جل جي لڏي وڃي هلي. هاءِ
هٿي ۾ داسيءَ کي وساري ڀڄائون! سڀوڪ کي بلڪل واکاڻ ڏسي هرومان
کيس دلداري ڏانءِ ڪومل وڃي چيا.

خوش ٻوڙو آ ڀاءُ سميت رام دڪي ڀر ٽنهنجي هيت!

ماتا، جي توکي دڪ هيڪوڻو ڀوڀر توکان ٽولءِ رام کي ٻڌو!

هرومان ڀڄو نه اي ماتا، لڏي ٽوڙي رام پتي خوش عتاب ۾ رام کي لهندي
وڃي دڪ دڪي ڪوڙو آهي! اي ماتا، مان سج ٿو چوان ۽ ڏلو اهو جهڙو
ٽوڙي رام جي وڃي جو دڪ آهي، لهن کان ٻڌو دڪ رام کي آهي!

هندومان سيتا کي رام جي منڊي ڏيکاري رهيو آهي.

هيڏانهن هوڏانهن ڀڳيون راکسڻيون سيتا من ويچار
هڪ مهينو نڊري فقط مون ماري هٿيار!

سڀ راکسڻيون هيڏانهن هوڏانهن ڀڳيون . سيتا سوچ ۾ هئي ته رانڍا
مون کي هڪ مهيني کان پوءِ ماري ڇڏيو، هٿيا ڪڍو!

سڀيڻ تڙجڻا عرض ڪيو مشڪل سمجه ٿو ۾ ڪم ڀيو
ديهي ڇڏيان ڪر جلد اُڀاءُ ويو ڪ سڙ ڪان ٻاهر، ماءُ.

سيتا پوءِ تڙجڻا ڪي چيو ته ٿو ۾ اي مانا ڪم ڀيو آهي! ڪم ۾ منهنجي
سهايتا ڪر! تون اهڙو ڪو اُڀاءُ سوچ جو منهنجو سر ٻر نه رهي، ڇو جو ويو ڪ هالي
سهارن نٿو ٿي سگهي.

ڪاٺ آئي هڪ چٽا بڻاءُ مان وهان منهنجي، تون ڏي باه
سچ چوان مان پريا سياڻي سهارن ڪيئن هيءُ پيانڪ ٻائي!

اي مانا ڪاٺيون آئي چٽا بڻاءُ . مان اندر ويٺان تون باه ڏي. هيڙا ڪن
شبد رانڍا جا ڪير سهندو؟ مانا، سياڻي ٿي.

وڃن ٻڌي چهي پير سمجهايو ڀرپ ڀرڻاڻ سيش ٻل ٻڌايو
باهه نه ملي هيئن رات، ڪماري! چٽي ائين گهر پنهنجي سڌاري.

اهي وڃن ٻڌي تڙجڻا سيتا کي آنت ڏنو ۽ چون ٻڪڙي سمجهائينس ۽
رام جو ٻل ۽ ڀرڻاڻ سمجهائين. ”هن وقت رات جو باهه ملي نه سگهندي“ ائين
چئي تڙجڻا گهر هلي ويئي.

ڀاڳم سڀيڻ چيو منهنجي خلاف
باهه ملي نڪي دڪ ٿين ناس
ڏسو آڪاش ٿيا ڀرڻاڻ اڱار هيٺ ڪرڻ نٿا سي هڪ رار

سيتا چيو ته وڏاڻا منهنجي خلاف آهي. ته ٻاهر ئي ملندي ۽ نه مولڪي
دڪن کان جهونڪارو ئي ملندو! آڪاش ۾ نه چنگارون آهن پر هيٺ ڌرتيءَ
تي نئون ڪون.

ڪري هنومان ويچار منڊي ڦٽي ڪٽي اڳيان ڪٽي
ڇڻ ته ڪريو اڱار سيمه خوشيءَ مان ڪٽي ڪٽين!

ان وقت هنومان شري رامچندر جي منڊي ڪٽي سیتا جی اڳيان ٿئي
سئي. ڇا ته آب مان ڪو ٺارو اکر وانگر ڪراو هو! دل ۾ خوش ٿي ۽ وڏي
اما منڊي ڪٽي ورتائين.

ڏسي سيمه سا منڊي منوهر رام نام مٿس لکيل اکر
منڊي سڃاڻي سيمه چڪت حيرت پئي ۽ ٿي ويئي مست!

”اما سندو منڊي رام جي آهي“ اٿس سڃاڻي ۽ مٿس لکيل اکر ڏسي
سها کي حيرت لڳي ۽ خوشيءَ ۾ مست ٿي ويئي!

جيتي نه سگهي ڪو اجيت رگهرائي

مايا رچي ڪنهن منڊي بڻائي
سيمه اندر ۾ ائين چيو آواز مقرر هنومان ڪيو.

نه جيتوڻي واري رام کي ڪير جيتي سگهندو؟ اهڙي منڊي نه مايا مان رچي
سگهي ٿي. سیتا اچي وڃا ڪرڻا لڳي ته ايتري ۾ هنومان مڏر ٻائيءَ سان چيو:

رامچندر ڪٿڻ ڳاڻڻ لڳو ٻڌي سيمه جو ڊپ ڀڳو.
رام ڪٿا بس ڪٿي جيڪائي ڪري آخر هنومان ٻڌائي

هنومان شري رام جا ڪٿا ڳاڻڻ لڳو ۽ منڊڪان آخر ٿاڻين رام جي ڪٿا سیتا
کي ٻڌائين. اهڙيءَ طرح سیتا جو ڊپ ٿيو.

ڀاڻ برابر هڪ ڏٺي رام کي سورج سمان
سپيڙ وڃن نريپه ٻڌي ڌوار ڪڍي مان مياڻ .

ڀڳوان کي سورج سمان ۽ ٻاڻڪي ڏيئي سمان ڪندو ٻڌي رانڍا کي ڏاڍي
لڄ آئي . هن بڪدم مياڻ مان ٿرار ٻاهر ڪڍي ڪئي .

سپيڙ منهنجو تو ڪيو اڀمان سر لاهيان ٽنهنجو سان ڪرپان
ٻڌ نه ته منهنجي وينتي خاص اکين ڪندس تو جيون ناس

اي سينا، تو منهنجو ارادر ڪيو آهي تنهن ڪري هن ڪرپان سان لهنجو
سر لاهيندس نه ته منهنجو چوڻ مڃ . ٻيءَ صورت ۾ لهنجو جيون ختم ٿيڻ وارو
آهي، اها پڪ سمجهه .

ٻانهون لنبيون سندر سونڊ سريڪيون

ڪرڙڪ، پنهنجن مان هڪ گلي مون

اها پرڳيا رانڍ ٻڌي ڇڏ ڇڏو نه پائين ڪڏهن مون ڇڏ!

شري رام جون لمبيون سونڊ جهڙيون ڀڄائون يا منهنجي ٿرار، ٻڌين مان
هڪ منهنجي گلي ۾ پوندي . اها منهنجي پرڳيا ٻڌي ڇڏ . تون ڪڏهن نه
مولڪي جيئرو برابر ڪري ڪين سگهندان .

اهو ٻڌي وري مارڻ آيو مندودري تڏهن گهڻو سمجهايو

پوءِ ڏيئيٽيون سڀ سڏي لڳيون سمجهائڻ سپيڙ ڪڏي

منهنجي اندر نه مڃي ٿو ڏان تڏهن ماريان تو ڏيئي ڪرپان

اهو ٻڌي وري رانڍا کيس مارڻ لاءِ وڌي آيو پر مندودري کيس سمجهايو .
پوءِ رانڍا سڀني راڪسيائين کي چيو جن به سينا کي سمجهايو . آخر جيانيس نه
هڪ مهيني اندر تو منهنجو چوڻ نه چيو نه هن ٿرار سان توکي ماري ڇڏيندس !

ويو ڏسيو چلي توت ٿيو نظر کان لڏپ
سيه ڏين رڻون لالچون ڌرن پيانڪ روپ.

راڻو الح هڪ مهيني جو مدو ڏيئي نظر کان دور ٿيو، پر راون راکشاليون
سڀني کي ڏهڻ لڳا لڳيون ۽ پنهجا روپ پيانڪ بڻائي کيس ڏيکارڻ لڳيون.

توڃتا نالي راکش هڪ رام چون جنهن من ۾ سڪ
پنهجو ٻڌايو سڀن سڀن سيمه سيوي ڪريو سڻل جنم!

انهن لکيمانجن ۾ هڪ توڃتا نالي راکش هئي، جنهن هڪ سهر لڏو جو
هن سڀني کي ٻڌايو. هن جو رام جي نالي ۾ ابرو هو. هن سڀني کي سمجهايو
تو سڀني جي سڀني ڪري جنم سڻل ڪرايو.

سڀن ڏٺو باندر لنگا ساڙي دلپت سڻا پڻ ساري ماري
رانوڻ لنگي سر گڏهه چڙهيل ويهي پڇانئون سندس ڪٽيل

هون سڀني ۾ ڏٺو آهي ت هڪ باندر لنگا کي ساڙي ڇڏيو آهي ۽ دلپت
جي سڻا کي ماري وڌو آهي! رانوڻ کي گڏهه تي چڙهيل ۽ مٿي اڳواڻو ڏٺو،
سندس واهي پڇانئون ڪٽيل هون!

اڙيءَ طرح هو ڏکڻ ويو لنگا راج ويڻش ملسيو
سڀن منهنجو هون ڪيو ويچار سچو ٿيندو ڏينهن گذرن چار.
ٻڌي اڏو راکشليون ڏنيون وڃي سيمه سڀ شون ٻيون

اڙيءَ طرح هو ڏکڻ جي طرف ويو هليو ۽ لنگا جو راج ويڻش کي ملو.
هڪ سهر چئن ڏينهن ۾ سڙي وڌو، اهو ٻڌي راکشاليون ڏٺيون ۽ سڀ سڻا
هي شرن ڪڍڻ لڳيون!

جيڪي ڄاڻي ٻجهي پگوان کي وساريندا آهن سي ٻلا ڪيئن ٻڌا سگهون ٿا؟
 ٻار ٿري سگهندا؟ ائين چوندي هئي اٻار ٻرير ساڳو ٻر محو ٿي ويا جيتوڻيڪ ورنن
 ٿي نٿو سگهي.

سڄي ڪٿا وڀيشٽ ڪئي ڪيئن ڪٿي ڪڏهن سيد رهڻي.
 چيو هنومان ڀرم ڀريه ڀراتا ڏسڻ چاهيان اڄ سیتا مائو.

وڀيشٽ ٻوڙ سیتا جو سڄو حال ڪيو ۽ ٻڌار نه هوءَ ڪٿي رهندي آهي.
 هنومان چيو نه اي ڀاءُ، اڄ آءٌ سیتا مانا ڏسڻ ڪهران ٿو.

سڄي وڀيشٽ رت ٻڌائي ٻنهن موڪلائي خوشي منائي.
 روپ ساڳيو وري ڌري هليو اشوڪ وانگا وڀيشٽ چيو.

وڀيشٽ - رءِ سموري اٽڪل ۽ رت هنومان کي ٻڌائي. هنومان ۽ وڀيشٽ
 هڪٻئي کان خوش ٿي موڪلايو ۽ هنومان ساڳو ننڍڙو روپ ڌاري اشوڪ وانگا
 ڏي وٺو جتي وڀيشٽ کيس چيو هو.

اندرئي اندر ڪري پرڻام پور گذرن گذرن آيا
 نبل سرير سر جتاجي ويٺي من لڳل رڳنڀاڻڪ پيٽي

هنومان مانا سیتا کي ڏسي اندر ئي اندر ٻر کيس پرونام ڪيو. هن جي
 گهڙي گهڙي ڪلپ ٻي گذري، جيستائين سیتا سان نه ٻالڀارو ٿين. سیتا ڏٺي
 ٿي ويئي هئي. مٿي ٻر جٿائون هيس. دل ٻر رام جا ڪٿا وٺي ٻالائين ۽ زبان
 رام جي طرف لڳل هوس.

پير آڱوڻي کوٽي ڌرڻ رام چورن لولين
 ڀرم دڪي هنومان ڏني ڏني جانڪي دين.

پير جي آڱوڻي سان ڌرڻي وٺي ڪوٺائين ۽ هن ٻر رام جو سموڻ ٿي ڪمان.
 هنومان کيس ڏاڍو ويوڪ ٻر دڪي ڏنو!

وڻ پٺن پٺيان پاڻ لڪائي هاڻ ڪجهي ڇا، ڪير ٻڌائي؟
وقت انهيءَ تي رانوڻ آيو ڳهنڊ استرين جن کيس ٻڌايو

وڻ جي بچي جي پٺيان عدومان باٿڪي لڪايو ۽ سوچڻ لڳو ته هاڻي ڇا
ڪجي. اهيءَ جبل رانوڻ استرين جو چنڊ وٺي آيو.

ڪهڙين ريتن سان سڀيڻ سمجهايو سام دام پيسه ڀيڻ ڏيکاريو
رانوڻ چيو ته سڀيڻ سڀيڻ منڍو دري جا مون پٽ رائي

هن سڀيڻ کي ڏاڍا دٻ ڏيکاريا ۽ ٻيا هرش ٻڌا ڪندڙ ڳالهين ٻڌايون
۽ چيو ته اي سڀيڻ، مڙهي پٽ رائي منڍو دري نه.

ڀرڻ منهنجو آرهه ٿو داسي نهار هڪوار سندرگا راشي
ڪري وڻ اوت چيو وڌيڪي سڌا سمريان هن راءِ سڀيڻ!

لهندي داسي کي رهي ۽ سڌاڻن لهندي سيرا ڪندي رهي. ٽن رڳو
مواڙي هڪ ٻيو ٻيو جي اک کڻي اٿار. پر سڌا مانا وڻ جي لڙ جي اوت نه
ٿئي مڙهي لڪايو هو ۽ هن جي اندر دم دم سان شري رام جو سورن ٽڪندي
چوڻ لڳي ته مان سڌاڻن رام سڀيڻ جو لڙن ڪريان ٻيڙي!

ٿيڙي ڪمل ڪڏهن ڏيڻي پرڪاش؟

ڪڏهن نلني چڱو ڪيو وڪاس؟

اهو من آئي چيو جانڪي دڪيت رهي نه ياد پاڻ جي
اين چورائي آئين نياڳا ادم نيچ نرلچ اڀاڳا.

ڇا، ڪڏهن ڏيڻي جي پرڪاش سان نه ڪمل ٿيڻو آهي؟ ها لئيءَ جو
ٿي روڻي ڏيکاريندو آهي؟ اڙي دشت شري رام چنڊو جي لڙ جي شڪيءَ
ڪان لهن، ٽن چوري کڻي هلو آيو آهي. ادم، ايج ۽ نرلچ ۽ اڀاڳا رانوڻ!

رام نام هر جا لکيل ور ٿي سوييا کير؟
نوان تلسي اُت برج لڳل بي سوييا چوٿير!

انهي ۽ گهر ۾ هر جڳهه رام جو نالو لکيل هو. اتي تلسي جا نازا برج لڳل هئا. اهو ڏسي هندوان ڏاڍو پرسن ٿيو.

ڪن لنڪا سڀ دئيٽ نواس هن گهر ۾ کيڏن پڳت جو واس؟
هن ۾ هن پئي کيو ويچار جاڳيو ويشت ٿيو هُشيار.

هن ويچار ۾ نه لنڪا ۾ نه سڀ دئيٽ رحندا آهن. هن گهر ۾ پگوان جو پڳت! حيران ٿي ويو. ايتري ۾ ويشت جاڳيو ۽ هوشيار ٿيو.

رام نام تنهن کيو سهرن خوش هندوان ٿيو ڏسي سڄن.
هن سان ملندس دوست ٿي ڄاڻي

سات ملڻ سان ڪانهي هاجي.

ويشت رام جو سهرن کيو. هندوان ڏاڍو خوش ٿيو. ويچار ڪيائين نه هن سان دوست ٿي گذرس. سڄن سان ملڻ ۾ نقصان ڪونهي.

برهمن روپ ڌري ڳالهائيندو ٻڌي آواز ويشت آيو.
پر نام ڪري پڇي ڇڳيلائي حال پنهنجو ڏي ڪري سڄائي

برهمن جو روپ ڌاري هندوان ڳالهائيندو. ويشت سندس آواز ٻڌي اتي وٺس آيو ۽ پر نام ڪري سندس ڇڳيلائي پڇي. هن بوءِ کيس چيو ته دٻا ٻالي ڪهٽ ڪڍي سڄو دل جو حال ڏي.

هري داسن مان تون هڪ ڪو ردي منهنجي ۾ پوري اُچيو
يا تون خود دينن اندر اڳي آيو ڪرڻ آن مون وڌيا ڳي.

تون ڪو پگوان جي پگتن مان هڪ آهين جو ٺوڪي ڏسي منهنجي اندر ۾

ڪه ڪاڻي آهي. ٻا. نه وري تون خود رام تي آهي! شايد منهنجا ٻاڳ وڏا ڪرڻ
۽ نه ٻا ڪري همت آڻي آهي.

جيون منهنجو غم خوف ٿڌان رهي ٿڌن ۾ جيئن زبان
سج ڇوان مان دين اٿاڻ ڪرڻا ڪري مون ڪندو سٺاڻ.

مان همت آهي وهندو آهيان جيئن ٿڌن جي وچ ۾ ٻاڻ رهي. ڇا، ڪڏهن
پڪڙان مولائي نه ٻا ڪندو؟

جڏهن پريو احسان ڪيو ٿڌن ٿڌن جو مون درس ٿيو.
ٻڌ وڃيڻ هيءَ پوپ ريت سدا سڌو ڪسان اڻ مٽي پريت.

جڏهن ٻوڙ ٻا ڪئي ٿڌن توکي هيڏي موڪليو (س) همدان وانهو نه
اي ويهڻ، پڪڙان جي (عا) ريت آهي جو سڌاڻ سڌو ڪسان ٿڌي پريو
ڪندو آهي!

ٻڌاڻن، مان ڪهڙو ڪلين باندو چڱو ڪيل سڀ ڳالهين جيئن!
پرات سمير وٺي نانءُ جو منهنجو

ٿڌنهن سڄو رد ڪاڏو ٿڌن جو!

ٻڌاڻن، مان ڪهڙو ڪاڏو آهيان؟ چڱو ڪيل باندو! سڀ ڳالهين ۾ رائج،
لهج ۾ اعزاز جو صبح جو جيڪو اسان جو ٿاڻو وٺي ٿڌن کي سڄو ٿڌنهن مائي
لصب نه ٿي!

اعزاز اڌم اي متر مان ٿڌنهن تي پٽ رکيو
ڪٿي ڪرڻا هونتي ٿڌن اٿي اکين ۾ نير.

مان اعزاز اڌم آهيان ٿڌن نه مولائي رام ڪرڻا ڪري شرن ٿڌي آهي. البته
جيئن اٿس مان پاڻي هارڻ لڳو.

ڄاڻي ٻڌو ڀڳوان وساري ڪيئن ٿڌن ساگر پار اُڪاري
الين ٻڌو ڀڳوان رام جا ڳايا من پڻين جا آندو سمايا.

مڇر سمان پنهنجي ديهه ڌري شهر ڪهڙيو شري رام سهري
لنڪني دٿيٽن نالو جنهن جو

چيو گهرين شهر ڊپ نه ڪنهن جو؟

مڇر جهڙو ننڍو روپ ڌاري رام جو ڀڄن ڪندو شهر ۾ اندر گهٽا لڳو.
لنڪني نالي راکش ڪيس لڳاڙيو ۽ چيو ته تون منهنجي پوڙهه نه ڪري شهر
۾ اندر نه گهڙين؟

خبر نه ٿئي منهنجي شڪت ڪنور

منهنجو اهار آهن لنڪا چور!

مڪ پري هنومان هنئين رت ڳاڙي ڪري ڌرن سنئين!

توڪي خبر نه آهي ته منهنجو ڪاڄ آهن آهي، جيڪي ڇوريءَ لنڪا ۾ گهڙندا
آهن. هنومان ڪيس هڪ گهوسر اهڙو هيو جو هوءَ رت ڳاڙي ڌريءَ تي بهروش
ٿي پئجي رهي!

مري دٿيت جي باندر مارئي

مؤت سمجهو ٿو دٿيتن پڪاري!

ڀاءُ ڪير ڪي سنا ڪرتوت ڏسان اکين سان رام جو دوت.

جڏهن باندر جي مارڻ سان ڪو دٿيت مري ته پوءِ سمجهو ته دٿيتن جي
بچائي آهي! اهو رام جو رز آهي. اي ڀاءُ، راکش ۽ چيو، منهنجو ڪو وڏو سب
ڪرم ڪيل آهي جو رام جو دوت اکين سان ڏسڻ. تون بل شهر ۾ وڃ ۽ رهي
بهنچو ڪارج ڪر.

ست سرڳم ۽ موڪيم سک وڃي تارازي ٿور

بتي پڙ سک ست سنگ جو اٿل ڪندو ۽ موڙ!

سٺن سرڳن جا سک ۽ موڪي ٿل ٿارائيءَ ۾ هڪ پاسي وجهو ۽ سسنگ جو
ٿل ٻئي پاسي وجهو. ڏسندا ته سسنگ جي ٿلن وارو پاسو هيٺ ٽپيل هوندو
انڌو آهي سسنگ جو لاپا

نگر گهڙي وڃ وڃي ڪر ڪاڇ سهرن ڪرهن ابوتيا راج
متر شترو ٿڌ باهه هڪ ڇاڻ ۽ شر امرت پڻ سڀئي سمان.

نوج عالمي ٻي نڪر ٿي لڪا ۾ وڃ ۽ وڃي پٺيچر ڪارج ڪر. ان لاءِ
هر امرت سمان، شترو متر جي سمان، ۽ باهه ۽ ٿڌ هڪ ڇوڙا نظر ايندا.

ڪيلڊ سڀرو ٻئي هڪ ڪنهن رام ڪريسا آ ڀروسو جنهن
لنڊڙو روپ ڌري هنومان شهر گهڙيو سمري ڀڳوان.

انڪي سمرو برهم هڪ ڪيهرن جوڙو لکندو آهي ۽ جڏهن ٿي رام جي
ڪر ٻا هجي. هنومان لنڊڙو سر ڌاري شهر ۾ گهڙيو.

ڪاڇ ڪاڇ ڪري سڀ گهر سوڌيا ان ڳڻت ڏنا جوان ۽ جوڌا
ويرو رانڌو هڪلات اندر بنهه وڃتر ۽ اٽي سندر.

شهر ۾ اندر گهڙي هڪ هڪ ٿور ڏانهن ۽ اير لکن جوڌا جوان ڏانهن.
راندڻ جي هڪلات ۾ ۽ وڃ. اهو اوائس ۽ چوب ۽ باڪل سندر هو ان جو بيان
ٿي لاءِ سڳو ۽

هن رانڌو ڪسي سهيل ڏنو حسن دنيا جو اٽ ڪنو.
ڏنو هڪ گهر پڻ اٽي سندر هر مندر هڪ ڪنڊ اندر ۽

هنومان رانڌو کي سهيل ڏنو. اٽي جانڪي ڪالهه ڏانهن. شهر ۾ وار ڪر
هڪ اٽي، سندر ٿور ڏانهن جڏهن جي پاسي ۾ هڪ هريءَ جو مندر نظر چڙهيس ۽
اير بکران وڌو جي پوڄا ٿي وڃي هئي.

سندس واحد پر گهسي وري باهر نڪري آيو ۽ سر نماڻي سر سا کان موڪل
گهر پائين . سر سا چيو ته مون پنهنجو مطلب حاصل ڪيو ۽ ديوتائن جي آڻيا موجب
تنهنجو بل ۽ ٻڌي جاچي ڏنم . اهي نيڪ آهن !

رام ڪاچ بس تون ڪندين تون ٻل ٻڌ نڌان
ڏئي آسيس سر سا وٺي خوش ٿي پڻ هنومان .

تون سڀني ڳڻن پر ليڪ آدين . تون رام جو ڪارج ڪري سگهيندين . انهن
چئي پئي خوش ٿي هڪٻئي کان جدا نٿا .

دئيٽل هڪ هئي سمنڊ پر رهندي

مايا رچي هئي پکين کي گهڻدي !

جيو جنم آڪاش اُڏي جو پاڻيءَ ۾ پاڇو پوي تنهن جو

سمنڊڪا راکش سمنڊ ۾ رهندي جا هئي مايا ڪري پکين کي پاڻيءَ ۾ ڪهرائي
کائيندي هئي . دوءَ اڏامندڙ پکين جا پاڇا پاڻيءَ ۾ ڏسي سوي ڪندي هئي .

سگهن اُڏي نه غريب ويچارا اهڙي طرح هو ڪائي سارا
چل ساڳيو سان هنومان ڪيو سو جهي سڀ ڪجهه هو به ويو

پوءِ اهي ويچارا غريب اڏامي نه سگهندا هئا ۽ اهڙي طرح سمنڊ
ڦاسائي کائيندي هئي . هن هنومان سان به انهن ڪيو پر هنومان هن جي ڪوت
کي ڇاڻي ويو .

ماري ، پار سمنڊ ويو ويڙ نه اٿڪيو ڪنهن اٿڪ سڏيو
ٿيو ڏسي حيران سندرتا پونر ڪنهن بکيا مست ماڪيءَ جا

هنومان ان راکشئي کي ماري سمنڊ پار ڪري ويو . اتي جي سندرتا ڏسي
مست ٿي ويو . باغن ۾ پورو ڪڇي رهيا هئا .

سندر ٿان سان وٽ ٿريل ڪپهن هرگهه ڪڪ چيل ٻريل
ڏٺو پر سان ات اونچو ٻيڙ چڙهي مٿي ويو ڪري للڪار

وٽن ۾ اليڪ سمن جا ٿل لڳل هئا. پڪي ۽ حرق چيل ڪوئي رهيا هئا.
 عي اتي ڪڪ بهار ڏار ۽ لنگار بندر ان ئي چڙهي وارو.

نه جن هر ڪا خنومان وڌائي   رامجي ڀر، ڊپ ڪال سڌائي
مٿي چڙهي ڀري لڻڪا ڏئي   ٽٽي نه ورنن عئي اهڙي سٺي
ٻنهن ارنچو سونو ڪوٽ چوڌار   ٽٽي ڏئي آت سوربه اپارا

اٻي ۽ ر هيرمان جي وڏائي نه آهي پر رام جي ڪنن جي مڃا آهي! هيرمان
معي چڙهي لڪا ٿي! سندس واکاڻا ڪرڻا ڪا ٻاهر آهي! هن جي چوڌاري سرور
ڪرڻ ۽ وڃڻن کي سچ جي ڪرڻ پئي چمڪاڻا!

بن باغ بئيچا گلن سان ٿوليا ڪوھ ٿلاھ سونھن
 فرناگ ديويون گندرو ڪنياھون ھن منين جا موھن
 لنين ٻانھن سان سندر جبل جان جوڏا جوان گرجن
 گھڻن آکاڙن جڏھن گڏجن للڪاري ھڪٻئي سان لڙن.

اُئي ان ۽ باغيچا جام هئا جن ۾ داوا لائڻ ۽ گندوون جون گميائون من و هي
۴۰۰ن جيون . بهارن جوڙا گرهي رهيا هئا ۽ والد ڪندي هڪ پٺي کي
لنگاري رهيا هئا .

شہر رکسوارا ڈسی گھٹا کیو ہنومان و بچار
روپ لنیدو ڈری رات جو کیو نگر پسار

لەم ئهنگادا بهر بهدار دۆسي ههتمان و پيار مكرتا لېكو. ئيمك ئەم لەندز و روپ
داري راسا هر شهير تهيهيا لېكو.

سندس واسه ٻر گهسي وري ٻاهر نڪري آيو ۽ سر نمانی سر سا کان ۽ ڪل
گهر ٻائين . سر سا چيو ته مون پنهنجو مطلب حاصل ڪيو ۽ ديوتائن جي آڻيا موجب
تنهنجو ڀل ۽ ٻڌي ڇڏي ڏاڻر . اهي نيڪ آهن !

رام ڪاڇ بس تون ڪندين تون ٻل ٻڌ نڌان
ڏئي آسپس سر سا وٺي خوش ٿي پڻ هنومان .

تون سڀني ڪٿن ۾ ليڪ آهين . تون رام جو ڪاڇ ڪري سگهندين . ائين
چئي اٿي خوش ٿي هڪٻئي کان جدا ٿيا .

دئيٺڻ هڪ هئي سمنڊ ۾ رهندي

مايا رچي هئي پکين کي گهٽندي !
جيو جنم آڪاش اُڏي جو پاڻيءَ ۾ پاڇو پوي تنهن جو

سمنڊڪا راکشڻ سمنڊ ۾ رهندي جا هئي مايا ڪري پکين کي پاڻيءَ ۾ ڪرائي
ڪائيندي هئي . هوءَ اڏامندڙ پکين جا پاڇا پاڻيءَ ۾ ڏسي سڀي ڪندي هئي .

سگهن اُڏي نه غريب ويچارا اهڙيءَ طرح هوءَ کائي سارا
چل ساڳيو سان هنومان ڪيو سو جهي سڀ ڪجهه هوبه ويو

هوءَ اهي ويچارا غريب اڏامي نه سگهندا هئا ۽ اهڙيءَ طرح تنهن کي
قائدي ڪائيندي هئي . هن هنومان سان به ائين ڪيو پر هنومان هن جي ڪٽ
کي ڇاڻي واپس .

ماري ، پار سمنڊ ويو ويڙ نه اٽڪيو ڪنهن اٽڪ سڌيو
ٿيو ڏسي حيران سندرڻا پونر ڪنهن بکيا مست ماکي جا

هنومان ان راکشڻيءَ کي ماري سمنڊ ٻار ڪري واپس آيو جي سندرڻا ڏسي
مست ٿي ويو . باغن ۾ پورو گچي رهيا هئا .

دا دوتلې هډومان کې د بندو ډسې غږ چې بل چاپې لاء تالګن چې مانا
سړا کې موځلو هډمن اېښو چو نه:

اچ پړيو مونکي ډنډو آغار بډي، کليو اي ډون کمار!
رام کاج کوي موټان جڅهن لهي خبر هيډه اچان ډڅهن.

اچ مونکي دوتلې سړو کاج ډار آهي. اډو بډي هډومان کډو؛ سړا کې
چالېس ډ رام چو کاج کوي مونکي اچان.

مک ټلېنډې هر گهڙان اچي وچې مونکي ډي چوان، سچي
وچې نه ډلو هن پټن کندي چيو هډومان "پل کاه بندي"!

اډو له پټې مک م بواندس، اډو سچ سمچې مانا! پر جڅهن هن اها
کندي ډ وچې نه ډس لډهن چالېس ډ بل غږ غږس؛ پکړان چې بندي کي کاه!

سړا بوجن رات سارېسو شرېر پيټو هډومان ډيکارېسو
سورنهن بوجن وري رات کوي پټيه بوجن هډومان ډري.

سړا له پټې چار کډو کي وام پټو، ډ هډومان ان چو پټو آکار ټارو
اډو طر سړا سورنهن کډو ډ هډومان پټو!

چيلن جيټن سړا رات وډاي پيټو ټلېنګان هډومان لکاي
سړو کوه سړا رات پټيو اندر مچر هډومان ډټيو!

چين چين سړا وچې وام کي وډانېدې ټين هډومان اډ وچې آکار
کي سارېدو! اډ سړا هک سړو کډو وام کي پټو ډ هډومان بکدم مچر
ډ روډ ډاري غږ چې پټ م ټېږي وارا!

اندر گهږي وري هار آيو هوکل گهري؛ اږيان سړنايو
مونکي ډيون جنېن لاء مکو ډه ډل چاپې، ټيک ډنډو!

جامونٽ جا سندر وڃن ٻڌي هنومان گھڙو خروش ٿيو ۽ ڇوڙا لڳو ته اي
پائيدو، مان سیتا جي ڳولا ۾ لنڪا وڃان ٿو ٽوهين ٿيسين هتي کرسو ۽ ڦل ڦل ڪائي
وقت گذاريو.

سپيڙ ڏسي مان جيسين اڃان ڏسي خوش ٿيان ۽ هٿ ٻه ڇان
ائين چئي سڀڪي ٿيڪي مٿو ڀڄڻ ڪندو وڃي لنڪا لٿو.

سیتا مانا کي ڏسي خوش ٿيان ۽ هٿ مڙهي اڃان. ائين چونڌو، رام جر
ڀڄڻ ڪندو وڃي سک سان لنڪا ۾ لٿو.

سمند ڪناري سندر جبل هنومان کاڌي اُٿان اُڇل
وار وار رگھونات سنڀاري لنڪا زم سان ويو هاڪاري.

سمند جي ڪناري تي هڪ جبل هو جنهن تي هنومان چڙهي ويو ۽ اُتان
هڪ ڇال اهڙي ماريائين جو لنڪا وڃي پهتو! اهو رام جو نالو ڇهيندو ويو.

اُڏيو هنومان جنهن جبل کڏي ويو هليو پاتال ٻڌي!
جيئن ٽڪا رگھونات جا پاڻ ساڳيءَ طرح ويو ٽڪو هنومان.
سمند رام جو سهڻي ساڻي ڇيو مٿانڪ جنهن ٽڪا وٺ لائي

جنهن جبل تي پير رکي هنومان اُهو ڏٺو هو، سو ته هڪدم پاتال ۾ پهتي
ويو! هنومان رام جي پاڻن وانگر لڪو ويو. سمند هن کي رام جي ڀڳت سمجهي
مٿانڪ جبل کي ڇيو ته هنومان جي ٽڪا وٺ دور ڪر.

هنومان هٿ جوڙي ڪيو وار وار پرنام
رام ڪاڇ مٿر ڪرڻ بنا مونکي ڪٿ آرام؟

هنومان هٿ جوڙي مٿانڪ کي ڇيو ته سائين، مونکي رام جي ڪاره ڪرڻ
بنا ڪٿي آرام ايندو؟

ديون ويندو هنومان ڏٺو ٻل جاڇڻ جو نشڇو ڪيو
سرسا نانءُ هڪ آهن جي ماءُ موڪلي، وڃي جنهن لڏو سماءُ.

ڏاڍا ئي هومان ڪي ويهندو ڏسي هن جي ٻل ڇاڇڻ لاءِ لالڪن جي مالا
سرسا کي موڪلو هندن اچي چيو ته:

اڄ پويو مونکي ڏٺو آڏار ٻڌي، کليو ايءُ ڀون ڪمار!
رام ڪاڇ ڪري مٿان جڏهن لهي خبر سيڙهه اڃان تڏهن.

اڄ مونکي ڏاڍا ئي سٺو ڪاڇ ڏار آهي. اهو ٻڌي هومان کليو ۽ سرسا کي
ڄاڻائي ته رام ڇو ڪاڇ ڪري مٿي اڃان.

مڪ تهنجي ٻر ڪٽڻ اچي وڃڻ مونکي ڏي ڇوان، سڄي
وڃڻ نه ڏٺو هن ڀتن ڪندي چيو هومان ”پل ڪاٺ بندي“!

ٻيو ڪو بهجي مڪ م پوئدس، اهو سچ سوچڻ مالا! ٻر ڇڏي هن اٻاءُ
ڪندي ته وڃڻ نه ڏٺس ڏهن ڇيائن ته ٻل هن غروب ۽ پڳڙن جي ٻنڌي کي ڪاٺ!

سرسا پوڄن وات ٻساريو شريو ٻيٽو هومان ڏيکاريسو
سورنهن پوڄن وري وات ڪري ٻٽيهه پوڄن هومان ڌري.

سرسا لپهتي ڇار ڪرڻ ڪٿي واس پيو، ته هومان ان ڇو ٻيٽو آڪار ٻاڙو
اهڙي طرح سرسا سوراهن ڪرڻ ته هومان ٻٽيهه!

جيئن جيئن سرسا وات وڌائي ٻيٽو تهننگان هومان لکائي
سڙ ڪوهه سرسا وات پٽيو اندر مڇر هومان ڏٺيو!

جيئن جيئن سرسا وڃي واس کي وڌائيندي تئين هومان به وڃي آڪار
کي ٻارهندو! آخر سرسا هڪ سڙ ڪرڻ واس کي پٽيو ته هومان ٻڪڻ مڇر
مروڙ ڌاري هن جي بيهت ۾ ڪٽڙي وارا!

اندر گهڙي وري ٻاهر آيو هوڪل گهري ۽ اڳيان سر نايو
مونکي ڏيون جنهن لاءِ مڪو ته ٻل ڇاڇڻ، ٺيڪ ڏٺو!

جامونت جا سندر وچن ٻڌي هنومان گيڙو خروش ٿيو ۽ چوڙا لڳو نه اي
پاڻيو، مان سیتا جي ڳولا ۾ لنڪا وڃان ٿو توهين نيسين هتي ترسو ۽ قل ٿل ڪانہ
وقت گذارو.

سیتا ڏسي مان جيسين اڃان ڏسي خوش ٿيان ۽ هٿ ڀڃڻ
اين چئي سڀڪي ٿيڪي مٿو ڀڃڻ ڪندو وڃي لنڪا لٿو.

سیتا مانا کي ڏسي خوش ٿيان ۽ هٿ موڙي اڃان. انين چرندو، رام جر
ڀڃڻ ڪندو وڃي سک سان لنڪا ۾ لٿو.

سمند ڪناري سندر جبل هنومان کاڌي اُٿان اُچل
وار وار رگهندات سنڀاري لنڪا زم سان ويو هاڪاري.

سمند جي ڪناري تي هڪ جبل هو جنهن تي هنومان چڙهي وار ۽ اُٿان
هڪ ڇال اهڙي ماريائين جو لنڪا وڃي بهتو! اهو رام جو نالو جهيڻدو ويو.

اُڏيو هنومان جنهن جبل ڪڏي ويو هليو پاڻال ٻڌي!
جيئن ٿڪا رگهندات جا پاڻ ساڳيءَ طرح ويو ٿڪو هنومان.
سمند رام جو سهجڻي ساڻي چيو مٿانڪ جنهن ٿڪاوت لاڻي

جنهن جبل تي پير رکي هنومان ٿيو ڏٺو هو، سو نه هڪدم پاڻال ۾ پيو
ويو! هنومان رام جي پاڻن وانگر ٿڪو ويو. سمند هن کي رام جي ڀڳت سهجڻي
مٿانڪ جبل کي چيو نه هنومان جي ٿڪاوت دور ڪر.

هنومان هٿ جوڙي ڪيو وار وار پرنام
رام ڪاڇ مٿر ڪرڻ بنا مونکي ڪٿ آرام؟

هنومان هٿ جوڙي مٿانڪ کي چيو نه سائين، مونکي رام جي ڪاره ڪرڻا
بنا ڪٿي آرام ايندو؟

ديون ويندو هنومان ڏٺو ٻل جاڇڻ جو نشچو ڪيو
سرسا نانءُ هڪ آهن جي ماءُ موڪلي، وڃي جنهن لڏو سماءُ.

نري ٽيڻا ٿا

گوسوامي ٿلسيداس

ڪرت

راماي

سندر ڪاٺ

سندر شين کان اٿي سٺو جنهنجو سول سڀا
سمران ٿنهن رگهناٿ ڪي جنهن چرئن ڇٽ چاهه

جي سسار جي سيمي سڀا ۽ سمين شين کان به گهڻو گهڻو سڌو ۽ سول
سڀا جنهن اکران رامچندرو جو آهي تنهن کي باد ڪندي سندس ٻولڻ چولن ۾
سڄو گهڻا ٿو ۽ سندس ڏهاڻ ڪرپا ٿو. جو جو مڏهجي دل ۾ ان لاءِ ٻولڻ آهي

گنڀش وٺايڪ ڪي وٺديان چئن ٿلن دانسار
سندر ڪٿا رچيان رام جي ٻڌ پنهجي انوسار

مان ٽنڀش وٺايڪ ڪي ٻڌا ويئي ٿو ڪرپا جنهن جي هٿ ۾ چارئي ٿل
امن ۽ ٺاڻار آهي. مان رام جي سندر ڪٿا پنهجي ٻڌي انوسار رچيان ٿو.

جامولت جا وڃن سهايا هنومان من کي گهڻو سڀايا
هٿ ٿرسو جيسين اچان مان پاڻي

ڪشت سهو رهو ٿل ٿل ڪائي.

ڪاڇ ڪنن آڪيڙو جڳه اندر جون ڪري سڳوشڪت سمندر؟
رام ڪاڇ لاءِ ڌريو اوتار ٻڌي هنومان ٿيو جبل آڪار

ڪيڙو اهو ڪن ڪم آهي جو توهان کان نه ٿيندو؟ توهان اوتار ني رام
جي ڪاڇ ڪرڻ لاءِ ڌاريو آهي! اهو ٻڌي هنومان سرور کي وڌائي جبل جهڙو
ڪٿي ڪيو! هو نه شڪتيءَ جو سمند آهي!

سرور سونهري ٽيڇ سمايو سندر جبلن جو راجا آيو!
شينهن جان گرجي ڪٿي لڪار نيلو سمند ڪريان ڪن ۾ ٻار

سونهري سرور ۾ ٽيڇ ٻڌي اڪيو! چن سندر جبلن جو راجا آيو آهي. ٿوري
ڇوڻ لڳو ته هيءُ نورو سمند مان هڪ گيڙي ۾ ٻار ڪري سگهان اڍا!

سهاڪن سوڌو رانڍ ماريان چٽو ٽرڪوٽ اچي هتي اُتاريان!
جامونٽ ٽوهين آگيا ڪريو اُٿر سڪيا پڻ مونکي ڏيو.

ڇڏو ته رانڍو سهاڪن سوڌو ماري ٽرڪوٽ جبل ڪٿي هڪ اچي رکان.
وڳو مونکي توهان جي آگيا ڪري. سڪيا نه ڪري، جامونٽ جي!

تون فقط وڃي هيءُ ڪم ڪر سيم ڏسي ٿلسي ڪر خبر
رام تڏهن ٻل ٻاهو ساڻ سٽنا باندري ڪم آڻي ٻاڻ.

ٿلسيداس چئي اڍا اي مهاڳي هنومان جي، توهين فقط هيءُ ڪم ڪريو
جو سينا مانا کي ڏسي اچي امان کي خبر ڏيو. پوءِ رام باندري سٽنا وٺي ڏس
۽ ٻاڻ ڪم آڻي ٻاڳهي رانڍ کي ماري سينا هڪ ڪندو.

ڪشڪندا ڪانڊ سماپت

خري ٽپناه لاءِ

گوسوامي تلسيداس

ڪرت

راماي

سندر ڪانڊ

سندر شين کان اٿي سٺو جنهنجو سرول سڀڻا
سمرين ٿنن رگهناٿ ڪي جنهن چرنن چٽ چاهه

سڄي سنار هي سڀي سڀڻي ۽ سڀين شين کان به گهڻو گهڻو سٺو ۽ سرول
سڀا جنهن اڳڙان رانديندو جو آهي تنهن کي ياد ڪندي سندس ٻولو چوڻس ۾
سر جهڪاڻ ڪو ۽ سندس ڏهاڻ ڪرڻاڻ آه. جو جو منهنجي دل ۾ ان لاءِ ٻرندو آهي.

گنيس وٺاڻ ڪسي ونديان چڱن ڦٽن دانار
سندر ڪٿا رڃيان رام جسي ٿڌ پنهجي انوسار

مان تڏس وٺاڻ ڪي ٻيا وڃي ٿو ڪرڻاڻ جنهن جي حد ۾ چاروئي ٿي
آهي ۽ دانار آهي. مان رام جي سندر ڪٿا پنهجي ٻڌي انوسار رڃيان ٿو.

جامولت جسا وڃن سهايا هڻومان هن کي گهڻو سڀاڻا
عت ٿرمو جيسين اڃان مان ڀاڳي

ڪشت سهر وڃو ڦل ڦل ڪالي.

انهيءَ وقت کان وٺي مان نوحان جي وات ٺهڻ بندو آهيان . اڄ ان جا وڃن
سڃا ٿيا آهن . رام داتار آهي .

ترڪوٽ جبل تي وسي لنڪا اُتي رهي رانوڻ بن شنڪا
اشوڪ وانڪا تنهن ڀرجائي سبيم رهي اُت سوچ سدائي

ترڪوٽ جبل جي پاسي ۾ لنڪا آهي . جتي رانوڻا رهندو آهي . کيس
ڪنهن جو پڙ ڏر ڪونهي ! انجي پراسان اشوڪ وانڪا آهي جتي سڀا سدائين
ڳڻين ۾ رهندي آهي !

مان ڏسان پيونڪي توهين مٿي نظر اپار
بت ٻڌو آ ٿي ويو سيويان نه ته سؤ وار

مان هتان سڀا کي ڏسي سگهندو آهيان پر توهين کيس نه ڏسي سگهندو .
آءٌ نه هاڻي ٻڌو ٿي ويو آهيان نه ته ڪيڙي مدد ڪريان.

جو لنگهي ست يوجن ساگر پار وڃي ڪري مدد سراسر
مونکي ڏسو ڌريوڪجهه ڏير رام ڪرپا ٿيو ڪيئن سريرا

جيڪو چار سؤ ڪوهه سمند لتاڙي سگهي ادروئي جانڪيءَ کي ڏسي ۽
اُٿي سگهندو ! ڏسو رام جي ڪرپا سان هيءَ پوڙهي ڏيئي ڪئين ڪٽ ڪڍي
رهي آهي !

ٿوڙي پايي سندس نانءُ ڳڻين اُتي اپار پڙ سنڌ ٽرن .
دوت تنهنجا ، توهين همت نه هاريو
رام ردي رکي ڪرم سنواريو .

هن جي نالي وٺڻ سان نه پايي نه ٿري ويندا آهن سسار جي ساگر مان .
توهين نه هن جا دوص آهيو ! همت نه هاريو . رام کي هر ديس ۾ رکي ٻڌندو
ڪر ٿو ٻورو ڪريو . نوحان جي جيه آهي !

خاڅ پډو ټيس ناهه اڳيون هل جوان عيس ټڏهن غمي اچل
ديده وادهن غمي پوپ جڏهن ڌاري
ټڏهن مون شڪتي غمي اپاري .

ماولس چيو ته مان هائي پډو آهيان . اڳيون هل هائي ڪراوي ! اڳران
جڏهن واهن اوتار ڏارن ڪيو هو ټڏهن ته مون به ابار شڪتي هئي . جرائيءَ به
موند اڏامه اچل ٿيندي آهي . هائي ته اها جرائي ڪانهي .

ٻائي ٻڌڻ لاءِ ديهه وڏي ڪٿا ڪري سا ڪير؟
دوڙي پرڪما مون ڏني ست پيرا چؤٿيرا

ٻيءَ کي ڇهن هي ٻنڌ به ٻڌا لاءِ اڳران جڏهن ديهه وڏائي، اها ڪٿا ڪر
هي وره ڪري سگهي ! مون دوڙي الڙيءَ سرور کي سد دغا چڪر لڳايا!
انگ چيو مان وڃي سگهان ڀار ٿڪي ڪران هونئن مٿان وار!
جاءونٺ چيو ڪوچين آخيو مالڪ

ٻڌون ڪيئن توهان اسين اُمالڪ؟

انگ چيو ته مان نه ڀار وڃي سگهان ٿو پر شڪال ته مٿان موندئي
ٿڪي ڪري ٻڙان ! جاءولس چيو ته توهين ته ٻڙواج ۽ مالڪ آخيو، توهان کي
اسين ڪيئن هڪٻڙاسون؟

چيو جاءونٺ شير خنومان ! چپ چو آخيو جهڙا ٻاوان !
ٻُٺ ٻون جا پسون سمان ٻڏي وويڪ وگيان نڌان !

جاءولس عيرماڻ ڏي اهاوي چيو ته اي ٻڙان هيرماڻ ، توهين چو چپ
آخرو؟ ٻڙن جا پتر آخرو . توهان به ٻڙن جهڙي شڪتي آهي . توهين ته ٻڏي،
دواڪ ۽ وگيان جي جالڻ وارا آهيو !

انگڊ چيو ته جتاو سمان ڪو باندرو ڪوٺي. هن راءِ جو ڪر ڪندي نران
تياڻي اکر گت پاتي. هو پاڳوان هرو!

دڪ سڪ ڏيندڙ ٻڌي ڪڳ- ٻاڻي
ويجهو باندرون جي ٿيو پڙ ڄاڻي
باندرو ڏنا ۽ لڳا پڇڙ ڊپ ڏمي ڪڪ روڪيو وڃڻ.

دڪ ۽ سڪ، ٻنهي قسمن جي وچن کي ٻڌي گڏ هٿن جي وچو آڏو.
باندرو ڏنا ۽ لڳا. گڏ هٿن کي قسم وجهي ۽ پڙ ڏيکاري بيهاريو ۽ ڇڻ کان روڪيو.

ڊپ هٿائي ڪانڌن پڇيو حال سچو تنهن باندرون ڪيو.
سمهاد ٻڌي ڀاءُ شپ ڪرم لڳو پريو ۽ مڙ بيان ڪرڻ.

باندرون جو پڙ دور ڪري سمهاد کانڌن پڇيو. باندرون گڏ جي سموري
ڪٽا ڪري ٻڌائي. سمهاد ڀاءُ جا شپ ڪرم ٻڌي گهڙ خوش ٿيو ۽ ٻڪوان جا
گڏ ٻاڻا لڳو.

وٺي هلو مون سمند تي ٿا نجل ڏيان مان تنهن
وچن سهائڪ مان بٿان ملندو؛ ڳوليو جنهن.

سمهاد باندرون کي چيو ته مون کي سمند جي ڪناري تي کڻي هار، مان
ڀاءُ کي ٿا نجل ڏيان! مان وچن سان لوڻان جي سيرا ڪندس، باقي سڀا نه
منهنجو ڪمزور آهي. توهين جيئن کي ڳوليو ٿا، سا ضرور ملندو.

سمند ڪنڌ ڀاءُ ڪريا ڪري باندرون چيو ٻڌو ٿير ٿري
ڀائر ئي اسين وڃو هي اسين آڪاش اڏي سچ ويجهو وياسين

سمند جي ڪناري تي ڀاءُ جي ڪرپا ڪري ٻڌجي ڪٽا باندرون کي
ٻڌائڻ لڳو ته اسين ٻئي ڀائر بلڪل وڏو هئاسون. جڙائي ۽ اسين سورج ڏي وڃڻ
لاءِ آڪاش ۾ اڏائاسون!

ليج نه سبي جئاو موٽيو آه ايماني، سچ ئسي پهتو!
ليج سورج مون کنڀ ڇلايا ڇيڻج ڪري ڪريس ڌرتي ڌارا.

خاڻو سورج جو لڄ سبي نه سگهو ۽ موٽي آيو، باقي مان ايماني سچ
لي ويٺي بهتس. سورج جي لڄ مڃڻا ڪنڀ ساڙي ڇڏيا ۽ مان ڇيڻج ڪري
هٿ ڌرتيءَ تي اچي ڪريس.

ديا هنيءَ نالي چنڊرما ڪٿي آڀهان مٿاڀرو پر پوءِ ڏيئي
گهڻن طرحن سان ڪيان سيڪاريو.

هونڪي چئي ڇيڻج موندڙي ٺهاريو

چنڊرما نالي هڪ مٺي ۽و ٽنهن موٽي ديا ڪئي ۽ سڪيا ڏيئي مڃندو
ايمان مٿاڻي ٻڌاو ۽ ڪيان سيڪاريو ۽ چيو:

تريتا پگ اولار ڌريندو نار ڪٿي ٽنهن دلپت هڪ ويلدو
ٽنهنڪي ڳولڻ لاءِ ايندا دوت تن ڏسندي تون ٿيند بن پنيٽ.

تريتا پگ ۾ پڙو اولار ڌريندو. سندس استري هڪ دلپت ڪئي ويٺو.
دوسر استري ڳولا ۾ ايندا. تون آهون جو درشن ڪري ڪرناوت ٿيندين!

چمنڊا ڪنڀ تو ڪر نه چنڊا انين ڏيڪارج وڃي سيتا
الين چئي مَن آشرم ويو انهيءَ پڇاڻا ڪيان ٿيو.

لهڻا ڪنڀ چمنڊا. تون الهج ڪي وڃي جاڪي ڏيڪارج. الين چئي مٺي
نه آشرم ۾ هليو داد ۽ مولڪي نه ڪيان آڀيو.

سدا پريم سان رام جيڀان راءِ توغان جي روز تڪيان
مَن وڃن اڄ ستيه ٿيا رام پنهنجا ڪم پاڻ ڪيا.

اها ٽپسوطا پوءِ رام وٽ ويٺي ۽ چوڻن ۾ سر نراڻائين. رام غوش ٿي کيس
ٻيهرجي پڳت جو وردان ڏنو.

هاڻ بانڊرن ويٺي پاڻ ويچارڻ وقت اڃا پوءِ گذاريو
انگد اکين مان گهڻو جل وڃايو
ٻنهي طرحن سان مڙت ٺهاريو.

بانڊرن ليڪو ڪيو ته هن گهڻو وقت وڃائي ڇڏيو هو. انگد نه روني ويٺو.
جي ڪم نه ڪنداسين ته به موت ملندو جي اڳتي ٿا وڌون ته به موت آهي!

هيڏانهن سڀي سڌ ڪانه لڌم هوڏانهن سگريو هٿان موت ڳڌو
پتامي ها مونکي ماري پار نه پيوڙو رام ها ماري.

انگد دل ڇو نه پتا ڪي ماري پوءِ سگريو مونکي به ماري ڇڏي ها پر
رام جي ڪرپا درشت مونکي بچايو آهي.

اڳين چئي ويا سمند ڪندي ڪش آسن لائي سڀا ٻڌي
جامونٽ دڪ انگد ڏسي ڪئي ڪٿا هن اندر سڀي

بانڊر پوءِ ڪش آسن لڳائي سمند جي ڪناري تي ويٺي سوچڻا لڳا.
انگد جي دڪ کي سهي ڪري جامونٽ لڳيان ۽ وٺرائي جون ڪٿائون ڪرڻا لڳو
۽ انگد کي سمجهائڻ لڳو.

رام کي اي متر، انسان نه سمجهو
نراڻ برهم آروپ سڳڻ منجه
اسين ته سيوڪ بنهه وڌياڳي سڳڻ ڏسون ۽ بڻون انراڳي.

اي متر، رام کي انسان متان سمجهين! هو نه نر ٿي برهم، اُجهت ۽ آڇ نه
آهي. اسين سڀ ڀاڳدان آهيون جو کيس سڳڻ روپ به ڏسي. کيس اڀر ٿيڻ سان
ڏسون ٿا.

اوتار ڌري پوپ پاڻ چاهي ٻوهر ڌرن گهو ڪاڻ
سگھن اُپاسڪ رهن سڀ موڪين ڇڏن نڌان.

د. و. نالو، ا. و. مڻي ۽ ڪو ۽ ڌريءَ تان وار لاهيا لاءِ پڙهيندي مريض سان
اوتار ڌار ڪندو آهي! چوڪي سگھن ٻوهر جا اُپاسڪ آهن سي موڪين جي سڀني
سگھن کي له سگھندا آهن.

اين ويٺا ڪن ڪيٽيلي ڳالهيون ڪڍ سمپات پئي ٻڌيون اراليون.
ڀائر آيو ۽ ڏسي سڀ بندر ڪاڇ ڏسي ٿيو خوش من اندر

هر اها اهي ٻانهن ڪري رهيا هئا ته ڪوھ جي جبل مان سجادگر هڪ
جئون ٻانهن ٻڌي ڀائر اڪري آيو. چوڪي لڳو ته ڀڳوان اڄ ڪيئن ڏهن ڪالوڙه
ڀڄن ڌار آهي!

سڀ اڄ ڪائي ٿيندس بهار ڪيئن ڏينهن کان مايو نه اهار
بيت ڀري نه مون ڪاڌو ڪڏهن سين ڏينهن گڏ مليو جڏهن.

اڄ هڪ سڀني کي ڪالهنديس جو گھوٽا ڏهن ڪاڌو ڪول مليو الر. اڄ وڌا
سڀني ڏهن جو ڪاڌو گڏ ڌار آهي.

وڃن ٻڌي گڏ سڀيلي ڏنا اڄ اسان جا ڏينهن ٿيندا
آيا اٽڪان سڀ گڏ ڏسي جامونٽ من پئتي وڃي

ڪر جا وڃن ٻڌي سڀ ٻانڌو ڏنا ۽ آيا. سڄا هائون ته اڄ اسان جا ڏينهن
ٻورا آيا. جامونٽ جي من ۾ ڏاڍي پئتي ٿي پئي.

اڳد ويچارو دل جي اندر سر جٽايو ڪونه پيو بندر
رام ڪندي ڪم ڏيهه جنهن ٿيا ڳي ٻوهر لوڪ ويو سو وڌيڪ ڳي.

اها ٿيسوڻ پوءِ رام وٽ ويٺي ۽ چوڻن ۾ سر ٽراڻائين . رام خوش ٿي کيس
ٻيهڙجي پگت جو وردان ڏنو.

هاڻ باندرون ويٺي پاڻ ويچارڻ وقت اڃا پوءِ آه ڪڍاريو
انگد اکين مان گهڙو جمل وهاريو
ٻنهيڻ طرحن سان مڙت ٺهاريو.

باندرون ليکيو ڪيو ته هنن گهڙو وقت وڃائي ڇڏيو هو. انگد نه روئي وٺو.
ڇي ڪم نه ڪنداسين ته به موه ملندو جي اڳتي ٿا وڌون ته به موه آهي!

هيڏانهن سڀي سڌ ڪانه لڌم هوڏانهن سگريو هٿان موت ڳڌم
پتاهڙي ها مون کي ماري پار نه پيڙو رام ها ماري .

انگد دل ڇو نه پتا ڪي ماري پوءِ سگريو مون کي به ماري ڇڏي ها به
رام جي ڪرڻا درشت مون کي بچايو آهي.

ائين چئي ويٺا سمند ڪنڌي ڪش آسن لائي سڀا ٻڌي
ڄاموٺ دڪ انگد ڏسي ڪئي ڪٿا هن اندر سڀي

باندرو پوءِ ڪش آسن لڳائي سمند جي ڪناري تي ويٺي سوچڻ لڳا .
انگد جي دڪ کي سهي ڪري ڄاموٺ ڏيکيا ۽ وٽاهڻ جون ڪٿائون ڪرڻ لڳو
۽ انگد کي سمجهائڻ لڳو.

رام کي اي متر، انسان نه سمجهه
نراڻ برهم آروپ سڱڻ منجهه
اسين ته سيوک ٻڌه وڌياڳي سڱڻ ڏسون ۽ بڻون اٿاڳي.

اي متر، رام کي انسان مٿان سمجهين! هو نه نرڪڻ برهم، ايس ۽ اڄ ئي
آهي. اسين سڀ ڀاڳوان آهيون ڇو کيس سڱڻ روپ ڏسي کيس اوتار سان
ڏسون ٿا.

هدومان جبل لهي هڪ آيو ۽ اهو هند سڀني سائين کي ڏيکار يائين. هدمان
اڃان ۽ ٻيا سڀ پٺيان، سڀ غار ۾ گهڙيا

ڦلواڙي اٿت سندر ڏٺي ڀنورا ڪمل هزار
محل سگندت پڻ اٿي ٽپ ويس سندر نار

الدر غا ۾ هنن هڪ سندر باغ ڏٺو جنهن ۾ ڪمل جا گل ٿريا ٻهنا هئا
هن ئي پدورا پي لڙيا. اٿي هڪ محل ۾ ٿي ويس ۾ هڪ استري نه وٺي هئي!

پري کان سڀني تنهن سرنابو نار پڇيو ٽن حال ٻڌايو؟
چيو ناريءَ جل پان ڪريو ڦل ڦل ڪائي پيٽ ڀريو!

سڀني کيس پري کان سر لڙايو. نار هنن کان خبر چار پڇي ۽ ڪن جل پان
ڪرڻا جي صلاح ڪئي ۽ ڦل ڦل ڪاٽڻ لاء چيو.

سنان ڪري ۽ ڦل ڦل ڪائي ويا ويجهو تنهن ڳالهه ٻڌائي
ڪٿا ٻڌائي ڄاڻايو پاڻ اٿي وينديس جت رام سڄان.

سڀني بالڊون سنان ڪري منا ڦل کاڌا ۽ پوءِ ان ناريءَ وٽ ويا. ناريءَ
پنهنجي سڄي ڪٿا ٻڌائي ۽ چيو ته مان رام وٽ وينديس!

ٻوليو اڪيون ۽ وڃو اٿي ويجهو ٿيندا آ سڀي جتي
اڪيون ٻوٽي ۽ وري اُگهاري پاڻ پسيائون سمنڊ ڪناري

اڪيون ڀڙڪڻ نه ٿي سگهيا اٿي پهچندا جتي سڀي آهي. دل لڏڙي نه ڪريو.
سڀي اوس ملندو. سڀني بالڊون اڪيون ٻڙيون نه پاڻ کي سمنڊ جي ڪناري
لي ٽالڙن!

ٽپسوڻ وٺي اٿت جت رگهوريا پيٽا وڃي تنهن چرن سڀاءِ.
ڪري ارداس ۽ بيڪ پلي رام درٻار پنهنجي ڀڳت ڏني.

سڀني کانپوءِ هنومان ڀڳوان اڳيان سر نمايو. راءِ سمجهي وٺو ته هن مان ئي
ڪم ٿيندو. سو کيس ويجهو سڏي پنهنجي منڊي نشاني طور سندس حوالي ڪئي.

گهڻي پرڪارين سبب سمجهاجڻ بل وره چڻي ڏيو ته لاڳ
جنم سڱل هنومان بسم ڄاڻو ڌيان سڄو ڇوڻن ۾ اٿو.
تنهن هوندي ڀوپ سڀ ڪجهه ڄاڻي

هلن چلن سڀ منش پرمائي.

۽ ڇا نيس ته سڀني کي منهنجي ڀل ۽ سندس ويجهڙي جي ڳالهه ڪج ۽
جيترو جلد ئي سگهڻي موني اچي. ڀڳوان نروڙي سڀ ڪجهه ڄاڻي ٿو پر نه
راجپوت رکي رواجي انسانن وانگر چرتر ڪري ٿو.

جتي جتي ڪو ڏسڻ سي ڏيک ماري ناس ڪرڻ پريٽ
گهڻن طرحن سان ڳولڻ ڳرڻ موني ڏسي ڏس سبب پڇڻ.

جتي ۽ ڪو راکش ڏسڻ نه اٿي اتي ڇو اتي ناس ڪن ٿا ۽ جتي
وري ڪو رشي نه ڏسڻ نه اٿي ڇو ڌاري گهري سڀني ڇو ڏس پڇن ٿا.

پر پٽ ڇڙهي چارو طرف ٺهاريو ڏٺو ڪو ڪو ڌرن حيرت وارو
ڇڪو ڇڪو يون هنس اڏامن غار هڪڙي ۽ ۾ وڃي سمان.

هنن ڀرپٽ ٿي ڇڙهي ڇو ڌاري ٺهاريو ۽ هڪ حيرانيءَ ۾ وجهندڙ ڳالهه
ڏٺي. اتي ڇڪو ڇڪو ڀڙن، ڀڳلا ۽ هنس اڏامي رهيا هئا. هنن ڏٺو ته اهي
سڀ ڀڳي آخر ۾ هڪڙي ويجهي غار ۾ گهڙي ٿا وڃن ۽ شايد هنن جو رهڻو جو
استان انهيءَ جي اندر ئي هو!

جبل لهي هيٺ هنومان آيو سڀن ساٿين اهو هنڌ ڏيکاريو
هليا سڀيئي هنومان اڳي غار ڳڙيا ڳڙي ڏيو ته لڳي!

هومان جبل لهي هيت آڙ ۽ اهو هنڌ سڀني سائين کي ڏيکار ٿاين. هومان
اڃان ۽ ٻيا سڀ ٻڌيان، سڀ غار ۾ گهڙيا

ڦلواڙي اُت سندر ڏني پينورا ڪمل هزار
محل سگندت پڻ اُتي ٿي ويس سندر نار

اندو غشا ۾ هنن هڪ سندر باغ ڏٺو جنهن ۾ ڪمل جا گل ٿيا ٻينا هئا
جن تي پورا ٻي ٿريا. اُتي هڪ محل ۾ ٿي ويس ۾ هڪ استري ۽ وٺي هئي!

پري کان سڀني تنهن سر نايو نار پڇيو ٿن حال ٻڌايو؟
چيو ناريءَ جل پٺان ڪريو ڦل ڦل ڪافي پيٽ ڀريو!

سڀني کيس ٻري کان سر نايو. نار هنن کان خبر چار ٻڌي ۽ ڪنن جل ٻان
ڪرڻ جي صلاح ڪئي ۽ ڦل ڦل کان لاء چيو.

سنان ڪري ۽ ڦل ڦل ڪافي ويا ويجهو تنهن ڳالهه ٻڌائي
ڪٿا ٻڌائي ڄاڻايو پاڻ اُتي وينديس جت رام سڄان.

سڀني ٻاندرون سنان ڪري منا ڦل کاڌا ۽ ٻيو ان ناريءَ وٽ ويا. ناريءَ
ٻنهنجي سڄي ڪٿا ٻڌائي ۽ چيو ته مان رام وٽ وينديس!

ٻوٽيو اڪيون ۽ وڃو اُتي ويجهو ٿيندا آ سيبه جتي
اڪيون ٻوٽي ۽ وري اُگهاري پاڻ پسيائون سمنڊ ڪناري

اڪون ٻوٽو ته توهين اُتي پهچندا جتي سينا آهي. دل لندڙي نه ڪريو.
سينا اوس ملندو. سڀني ٻاندرون اڪيون ٻوٽيون نه پاڻ کي سمنڊ جي ڪناري
تي ڏٺائون!

تپسوڙ وٺي اُت جت رگهوءَ پيٽا وڃي تنهن چرن سها.
ڪري ارداس ۽ بيڪ پٺي رام درٻڙ پنهنجي ڀڳت ڏني.

سڀني کانپوءِ هنومان پکڙان اڳيان سر نمايو. راءِ سمجھي ويو ته هن مان ئي
ڪم ٿيندو. سو کيس ويجهو سڏي پنهنجي منڊي نشاني طور سندس حوالي ڪئي.

گهڻي پرڪارين سيم سمجھائج بل وره چٽي دير نه لائج
جنم سڦل هنومان به ڄاڻو ڌيان سڄو چورن ۾ لاٿو.
تنهن هوندي پوپ سڀ ڪجهه ڄاڻي

هلن چلن سڀ منش پرمائي.

۽ چيائينس ته سڀني کي منهنجي بل ۽ سندس وڇوڙي جي ٻانه ڪڇ ۽
جيترو جلد ئي سگهيئي موٽي اچ. پکڙان توڙي سڀ ڪجهه ڄاڻي ٿو پر نه به
راجپوت رکي رواجي انسان وانگر چريو ڪري ٿو.

جتي جتي ڪو ڏسن سي ڏيٺ ماري ناس ڪرڻ پوتيت
گهڻن طرحن سان ڳولڻ ڳر بن مٺي ڏسي ڏس سيم پڇن.

جتي به ڪو راکش ڏس ٿا نه انکي اٿي جو اٿي ناس ڪن ٿا ۽ جتي
وري ڪو رشي ٿا ڏس ته انکي چوڌاري گهيري سڀا جو ڏس پيو پڇن ٿا.

پر پٺت چڙهي چارو طرف ٺهاريو ڏٺو ڪوڏڪ ڌرن حيرت وارو
ڇڪو ڇڪو يون هنس اڏامن غار ڪڙي ۽ هر وڃي سمان.

هن پر پٺت ئي چڙهي چوڌاري ٺهاريو ۽ هڪ حيرانيءَ ۾ ويهندڙ ٻانه
ڏٺي. اٿي ڇڪو ڇڪو يون، بگلا ۽ هنس اڏامي رهيا هئا. هن ڏٺو ته اهي
سڀ ٻڪي آخر ۾ هڪڙي وڃي غار ۾ ڪڙي ٿا وڃن ۽ شايد هنن جو رهڻ جو
استان انهيءَ جي اندر ئي هو!

جبل لهي هيٺ هنومان آيو سڀن ساٿين اهو هنڌ ڏيکاريو
هليا سڀيئي هنومان اڳي غار ڪڙيا گهڙي دير نه لڳي!

وڃي ٻوليو جلد جنگ ستا مهيني ٻڌايو سا ڪٿ آ!
جي مونيڪو بناسڌ پائي ماري هٿ پنهجي ڇڏيان مٿائي.

جلد وڃي سينا مانا کي ٻوليو ۽ هڪ مهيني اندر پتو لڳايو ته اها ڪٿي آهي. ڏسجو، جيڪڏهن ڪو بنا پتي لڳائڻ جي موندو ته مان پنهنجي هٿ سان کيس ماري مٿائي ڇڏيندس.

ٻڌو انگد نيل هنومان جامونٿ توهين ڏير سڃان
سڀ ملي ڏکڻ طرف وڃو سڀي خبر پڇو، ڳالهه چيو.

اي انگد، نل، هنومان توهين جامونٿ سميت سڀ ڏکڻ طرف وڃو ۽
سمه جي ٻچا ٻچا ڪري پتو لڳايو ته ڪٿي آهي.

من وڃن ڪرم ڪري ويچار رامچندر ٿئي ڪاڇ سنوار
سورج پٺي پٺيان اڳن ڪري سوامي ڪريو ڪم ڪهٽ ڇڏي.

من، وڃن ۽ ڪرم جي آڌار تي ويچار سان ورتجو جهڻن شري رامچندر جو
ڪاڇ ٻروڻ ٿي، سڄ کي پٺي ڏيئي ۽ اڳيان اڳن سمجهي وڃو! انهن پنهنجن
ڪهٽ لهندو آهي. پر رام جو ڪم ڪهٽ کان خالي ۽ صاف دل تي ڪرڻو آهي!

اهو گهڻو اهو وڌياڳسي جو رگهوير چرنن انراڳسي
آگيا وئي ۽ چرنن سرنائي هليا اندر ۾ راءِ ڏيائي.

اهو انسان پاڙيان آهي جهڻن جو شري رام جي چرنن ۾ پير آهي. انهن
آگيا وئي، چرنن ۾ سر اٿائي ۽ رام جو پڇن ڪندا سڀ وٺو روانا ٿيا.

سڀ کانپوءِ هنو سرنايو ڏسي مٿيا منجهه ويجهو سڏايو
ڦيري هٿ ڪومل مڪورتن ۾ منڊي نشاني ڏني هٿن ۾.

سگريو قبول ڪيو نه اڀارو وشيه واسنانن مونکي مسٽ بڻائي ڇڏيو هو. اهي نه دشمنن کي به موهي ڇڏينديون آهن! اهو ٻڌي لڄمڻ شروع ٿيو ۽ سگريو کڻي ڇيائين نه توکي ائين ڪرڻ نه ڪيندو هو. پوءِ هنومان لڪشمڻ کي ٻڌايو ته دوست ٻڌو لا به موڪليا ويا آهن.

خوش ٿي هليو سگريو پڻ هنومان انگڊ ساڻ لڄمڻ کي اڳتون ڪري پهتا جت ڀڳوان.

پوءِ سگريو، انگڊ ۽ هنومان لڄمڻ کي اڳتون ڪري اتي آيا جتي ڀڳوان راجندر اراجمان هو.

هٿ جوڙي سر چرن رکي منهنجي هيءَ حالت مايا ڪئي! چڻي پريو اهو موه ٿڌهن ديا منڻ تي تنهنجي جڏهن.

سگريو پوءِ ڀڳوان کي، ڀرون ٿي سر رکي، چيو ته ڀڳوان مون تي اهو الزام مايا جو هڙو اها نه ٿڌهن چڻي، جڏهن تون چاهين!

رگهوپٽ ڳالهه سگريو سمجهائي

ڀرت جان پيارو تون آن پائي مون لاءِ ڪر هاڻ ادم اهو پوي سڀيه جو جلد پتو.

ڀڳوان پوءِ سگريو کي چيو ته تون مونکي ڀرت جهڙو پيارو آهين. هاڻي تون اهڙي ڪوشش ڪر جئين سڀيه جو جلد پتو پوي.

هرهڪ باندر آگيا پائي چيو سگريو پوءِ سڀيه سمجهائي. رام جو ڪم پڻ هونتي احسان پکڙيا باندر ڪري گهمساڻ.

هرهڪ باندر کي سگريو سمجهائي چيو ته جهنڊ لاهي چڻي طرفن ٻڙجي وڃو ۽ ٻڌو ڪريو ته سڀيه ڪٿي آهي. توهان ائين ڪرڻ سان رام جو نه ڪم ڪندا پر مون تي به توهان جا لڪ اٻڪار ٿيندا.

وڃي ڳوليو جلد جنڪ سٿا مهيني ٻڌايو سا ڪٿ آ
جي مڙيو ڪو بنا سڌ پائي ماري هٿ پنهنجي ڇڏيان مٿائي.

جلد وڃي سڀا مانا کي ڳوليو ۽ هڪ مهيني اندر پٿر لڳايو ته اها ڪٿي
آهي. ڏسڻ، جيڪڏهن ڪو بنا پٿي لڳائي ڇڏي موندو ته مان پنهنجي هٿ
سان کيس ماري مٿائي ڇڏندس.

ٻڌو انگهه نيل هنومان جامونٺ توهين ڏير سڃان
سڀ ملي ڏکڻ طرف وڃو سڀي خبر پڇو، ڳالهه مڃو.

اي انگهه، نيل، هنومان توهين جامونٺ سڀي سڀ ڏکڻ طرف وڃو ۽
سڀ جي ٻچا ٻچا ڪري پٿر لڳايو ته ڪٿي آهي.

من وڃن ڪرم ڪري ويچار رامچندر ٿئي ڪاڇ سنوار
سورج پٽي، پٺيان اکن ڪري سوامي ڪريو ڪم ڪهٽ ڇڏي.

من، وڃن ۽ ڪرم جي آڌار تي وڃار سان ورتڻو ڄمن شري رامچندر جو
ڪاڇ ٻروڻ ٿئي، سڄ کي پٽي ڏئي ۽ اڳيان اکن سڄي وڃو! انهن ٻنهن ۾
ڪهٽ لهندو آهي. پر رام جو ڪم ڪهٽ کان خالي ۽ صاف دل تي ڪرڻو آهي!

اهو گئون اهو وڌياڳسي جو رگهوير چرنن انراڳسي
آگيا وئي ۽ چرنن سونائي هليا اندر ۾ راءِ ڏيائي.

اهو انسان پاڳراڻ آهي جهڙو جو شري رام جي چرنن ۾ پير آهي. انهن
آگيا وئي، چرنن ۾ سونائي ۽ رام جو ڇن ڪندا سڀ وڻ وانا ليا.

سڀ کانپوءِ هٿو سرنايو ڏسي مٿيا منجهه ويجهو سڌايو
ڦيري هٿ ڪومل مڪورتن ۾ منڍي نشاني ڏني هٿن ۾.

انهيءَ ڪيان کي نه رشي مٺي ڄاڻندا آهن جي رات ڏينهن پگهران کي ڏانهندا
رهندا آهن. لڇمڻ جڏهن ڏٺو ته رام کي آلي ڪروڙ آهي تڏهن ڏنڻ ٽاڻي ۽ ٻاڙ
هٿ ۾ کنياڻين.

ڇيو لڇمڻ کي تل ڪري ڇو وڃي سگريو
ڀڙ ڏيڪاري اچ وٺي هتي ڇو ڪي سياڻو ٿي.

پگهران پوءِ لڇمڻ کي ڇيو ته اٽڪل سان وڃي سگريو کي ڪٽي ڀڙ ڏيڪاري
ڇو نه ڀاڻي ڪجهه سياڻو به ٿي ۽!

هيڏانهن هنومان ردي ويچارو رام ڪاڄ سگريو وساريو
وڃي ويجهو سر چرنن نايو
ڇڏن ڏسهن سان کيس سمجهايو.

هوڏانهن هنومان خيال ڪيو ته سگريو پگهران جي ڪاڄ کي بلجي ويو آهي!
تپڪري هن سامهه، ڏند ۽ پيد، انهن چئي ڏسهن سان سمجهايو.
اها ٻڌي سگريو ڊڄو ڀوڳو وشي منهنجو ڪيان چئو
تڏهن پوءِ پنهنجا دوت گهرايا

هيڏانهن هوڏانهن جا باندرا آيا.

اها ٻڌي سگريو کي ڊپ لڳو ۽ چوڻ لڳو ته وشي ڀوڳو به مون کان اها ٻاڙ
نه وٺي وٺي! هن پوءِ سڀ دوت گهرايا.

پيه ۽ پريت نيت ڏيڪاري ويا سڀ باندرا چرن ٺاري
لڇمڻ آيو شهر اُتي مڙيا ڪروڙ ڏسي سڀ باندرا ڀڳا.

انهن دولن کي ڀڙ، ٻوٽ ۽ نيم جون ٻاڙيون ٻڌائي روانو ڪيائين. ان وقت
لڇمڻ به آيو. لڇمڻ کي ڪروڙ به ڏسي باندرا هيڏانهن هوڏانهن ڀڳا.

ڏنڻ چاڙهي لڇمڻ چيو سازيان نگر سڄو
نگر وياڪل ڏسي انگڊ لڇمڻ ساڻ گڏيو.

ڏنڻ ئي ٻاڻ چاڙهي لڇمڻ ڇوڻ لڳو ته هڪ کن ۾ نرهان جو نگر حلاني
چڏيندس! تڏهن انگڊ شهر کي ڏوڙائي ۾ ڏسي، لڇمڻ سان اچي گڏيو.

سرنائي انگڊ وينتي ڪئي دان ڏيئي سر ٻانهن پڪڙي
ڪروڙ وٺ لڇمڻ ڪنن ٻڌي سگريو ٻڻتي کان وياڪل ٿي.

انگڊ سر ٺاهي وينتي ڪئي ۽ سر ڇوڻ تي رکيو. لڇمڻ وري سندس ٻانهن
کي ٻار مان پڪڙيو. لڇمڻ کي ڪروڙ ٻه ابل ڏسي سگريو وياڪل ٿي لڇمڻ کي
وينتي ڪئي.

هنومان وٺي وڃ گڏ ٿيون تارا ڪر وينتي وڃي لڇمڻ ڪهه ارا
گڏ تارا سان ويو هنومان ڇوڻ ڇهي سارهايو ڀڳوان.

اي هنومان، تون تارا کي وٺي لڇمڻ وٽ وڃ ۽ وڃي کيس وينتي ڪر. هنومان
ٻه تارا کي وٺي لڇمڻ وٽ ويو ۽ وڃي ڀڳوان جا ڪٺا ٻاڻ لڳو.

ڪري وينتي گهر وٺي آيو ڇوڻ ڏوڙي مٿي پلنگ رهايو
ڇيو هنومان هڪ پيرن ڏري ٻانهن پڪڙي لڇمڻ مٿي ڪري.

ٻه هنومان لڇمڻ کي گهر وٺي آيو. پلنگ تي وهاري ڇوڻ ڏوڙا ۽ پيرن
کي ڪٺي پڪڙيو. لڇمڻ کيس مٿي ڪيون.

ناٺ، وشين مون مست بڻايو مڙين ڏيان آ جن ڏٺاڻيو
ٻڌي وينتي لڇمڻ خوش ٿيو ڳالهه سمجهاڻي سگريو چيو
ونيه پوريا شعبد هنومان چيا ”دؤت ڳولا ۾ مڪا ويا.“

راجا سندر لڳندو آهي. ٿوري جل ڪري مڇيرون وري اهڙو وٺاڪل ٿيندو ته
آهن جيئن وڏي ڪتنب وارو گرھستي ڏن بنا وٺاڪل ٿئي.

ڪڪر بن نرمل سُونِي آڪاش

هريءَ پڳت جيئن تيا ٻيل آس

شرد رت بارش ڪٽ ڪٽ جڳت

ڪو هڪ پاڻي منهنجي پڳت!

ڪڪرن کان خالي ٿيرو آڪاش ائين سُونِي ٿورو جيئن هريءَ جو پڳت
خواهشن کي ماري خوش ٿئي! شرد رت ۾ جيئن ڪٽي ڪٽي رسام ٻوڙندي
آهي ساڳيءَ طرح سنسار ۾ منهنجي پڳت به ڪيئن ڪيئن کي نصيب ٿيندي آهي!

سڪي هڃي جت جل اڳاڏ شون هريءَ جيئن آيل ساد
سُونِي ٿلاءَ جنهن ڪم لاندرو ٺرڳڻ ڀرپ جيئن سڱل مندر.

جنهن ٿلاءَ ۾ پاڻي جهڙو هوندو آهي انهيءَ ۾ مڇيون آزاد سان رهي
سگهنديون آهن. ساڳيءَ طرح پڳت جي شون ۾ آيل انسان پاڻ کي هڪڙيءَ سڪي
سمجهندو آهي. جنهن ٿلاءَ ۾ ڪل جو ڪل ٺرڳڻ هوندو آهي اهو به اهڙو ئي
سولهندو آهي جهڙو مندر، جنهن ۾ ٺرڳڻ پڳت سڱل روپ ۾ موجود بسو آهي!

مُذِجَن مَنُو ڪارا پَنور سندر انيڪ رنگن جا پڪي مَڌَر
رات ڏسي تان چڪور ڏکي ڏرجن جيئن ڀر سهڻ ڏسي.

سندر ڪارا پَنور گجار ڪن ٿا. سندر پڪي مَڌَر ٻولي ٻولي رهيا آهن. راس
ڏسي چڪوري ڏکي ٿي ٿئي. پراڻو ڏن ڏسي جيئن دشت ڏکي ٿيندو آهي.
پيئي سڪ نه جل بن ڪوئي

سڪ نه ماري جيئن شڪر دروهي!

شرد رت ٽپت هري چند پرڪاش

سنت درشن سان ڏک سڀ ناس.

پهيو بيتاب رهيدو آهي چو کيس سويلي کاڌ ملي آهي. ساڻيءَ طرح
پکوان شڪو کان بي مک ماڻهو به ڪڏهن سک چو اچو ڪري ٿو سگهي. شردت
جي ٿيس کي چنڊ جي روشني سبيل بڻائيندي آهي ۽ ستن جي درشن سان
دک لاس ٿيندا آهن.

چنڊ ڏسي خوش چڪور ٿين پڳت نون پڳوان ڏسن!
پارو ٻوي مٽي هم ٿواس ٻوهه ڏوج سان ڪڍي ڪل ناس!

چڪور چنڊ کي ائين ڏسي رهيو آهي جهڙن پڳت پکوان کي ڏسي عرش
ٿيندا آهن! ٻارو ٻوندو نه چل لري ٻوندو ۽ جي ٻوهه سان دغا ڪي نه ڪل
ناس لي ويندو!

رهي جي جڙي، ڪٽي هجي ڀتن ڪري اڃان وٺي هتي
چڙيو وساري سگريو الاڻي راج نار سک سميت ٻائي!

سيتا ڪڍي اڄ جهڙي سو هجي، ٻو مان ڪيئن نه آدم ڪري هڪي ولي
ابنيس! سگريو نه راج، ڏن ۽ استري ٻائي مولڪي وساري ڇڏو آهي!

جنهن پاڻ آندو ٻائي ڏکاڻي

ماريان سگريو تنهن ساڻ سپاڻي.

جنهن ڪرڻا مڌ موهه هئي

تنهن ڪيئن ڪاوڙ سپن اچي!

جنهن پاڻ ٻائيءَ جو منڙ لکاڻي آندو، انهيءَ ساڻي پاڻ سان سپاڻي سگريو
کي ماريئس. خود پکوان کي به ڪڏهن ڪاوڙ ايندي آهي! هيءَ نه هن جي
ٿو لڳا آهي!

گياني مٺي سڀ چوڻو ٻڌائن جي ٻرگهريو ڀرن چٽ لائن
لچڙ ڏٺو پويو ڪروڙ ٻر آيو

پاڻ ڪري هٿ ڏنش چڙهايو.

آهن! جيئن پريست ڪرڻ وارا وڻندو جا پڪت، وٺرائڻ ۾ اچي، ملي ڪڪڙي کي
ڏسي خوش ٿيندا آهن. اهي وٺرائي وڻندو جا پڪت ڏسي خوش ٿيندا آهن.

ڪڪر گجن چڻ شينين گجي سيم بن منينجو من ڊجي
جيئن ته بجلي ٿر نپ نانہ
نيچ جي پريست به ڪڏهن هڪ نانہ

ڪڪر جڏهن گجن ٿا ۽ خوفناڪ آواز ڪن ٿا تڏهن سينا کان سواءِ مون کي
ڊپ ٿو ٿئي! بجلي جيئن آڪاش ۾ سدائين هڪ هنڌ نه ٿي ٺهي اچي. ساڳيءَ
طرح نيچ جي پريست سمجهو.

وسن ويجهو جڏهن ڌرن اچن وڌيا پائي وڌوان ڇڪن
چوٽ بوندن جي جبل جهان دشت وچن ٻڏي سنڪ سڀن.

ڌر لڏي جي ويجهو اچي جڏهن وسندا آهن تڏهن ائين سمجهيو اچي ته جڏهن
وڌوان وڌيا پائي هيٺ جهڪي ويو اچي! بوندن جي چوٽ به جبل ائين سمجهندا
آهن جيئن دشت جا وچن ٻڏي سنڪ سڀي ويندا آهن!

نديون ڀرجي ننديون ائين هان نيچ ڌن ٿوري غرور ٿين
ڀڙم پڙي جل جهٽ ٿئي ميرو
مايا لپٽيل جئين ڌن ڪري گبيرو.

نديون نديون جڏهن اڀرسان جي پاڻيءَ سان ڀريون آهن تڏهن اڇڙيءَ
طرح هلنديون آهن جيئن ٿورو ڌن اڀرسان ڪري مڙوڙيءَ مان نيچ هلندو آهي.
ڌن اڀرسان ڪرڻ سان مايا ۾ لپٽيل جيو من اڇڙو ميرو ٿي ويندو آهي ڇڙو ڌر لڏي
ٿي اڀرسان جو پاڻي!

ٿر ٿر جل جيئن ٺاهي تلاءُ اُٿر گئن سان سنڪ سڀا
جل ندي جڏهن سمند ساهي اچل ٿئي ۽ ايشور پائي.

ٿڙو ٿڙو لي جيئن ٿلاءِ ٻڙجي ويندو آهي جيئن ٿورا ٿورا اُٺر ڪٺا ڪڏجي
ساڙو ۽ ڇر سڀاءُ ٺاهيندا آهن. نديءَ جو ڄل سمنڊ ۾ وڃي ائين اُڄل ٿيندو آهي
جيئن ابھور کي پاڻي سان مٽيءَ جو من.

ٿڌڙن آواز ٻڙجي چوڌاري ويد پڙهن جيئن برهمڇاري
نون پنن وٽ ائين سونهن گيان ملي ۽ سونهي ساڌن.

برسائي ٿڌڙن جو آواز ائين ٿو ٻڌڻ ۾ اچي جيئن ڪي اوهمڇاري ويد
پڙهي رهيا آهن. اڙن پنن سان وٽ ائين سونهن ٿا جيئن گيان حاصل ٿيڻ سان
ساڌن جو من سندر لڳندو آهي!

سلا ٻڙن ۽ ڌرن سونهي سمپ ٻراڻڪاري وڏي جيئن
رات انڌاري جوارين راڄ ڪئي پاڪنڊين ٿئي سماج.

ڪيتيءَ سان زمين هري هري ۽ سندر لڳندي آهي جيئن ڪنهن ڌرمانا
ٻراڻڪاري هي دولت وڏي! انڌاري رات ۾ روي جوارين جو مزو ۽ ڇندو آهي
۽ پاڪنڊين جي سماج ڪئي ٿي ڪپ شب هڻندي نظر ايندي آهي.

ڪڏهن انڌڪار ڏينهن ڇانئجي ڪڏهن سورج اُٺسڻ
اُڀري مٽجي گيان جيئن ڪري ست سنگ ڪسڻ.

ڪڏهن ڪڏهن ڏينهن جو انڌڪار ڇانئجي ويندو آهي ۽ ڪڏهن وري
سورج ٿيڻ سان اُڀرندو آهي! گيان ۾ ڪڏهن انسان جي من ۾ خوب ٺهڻ
ماريندو آهي ۽ ڪڏهن ٿو صفا تاس ٿي ويندو آهي. اهو سڀ سمسنگ ۾
ڪسڻ جو اٿو آهي.

گپ مٽيءَ بن ڌرن سونهي نياءُ ڪاري راجا سونهي جيئن
جل ٿوري ٿئي مڇي وياڪل ڊکي ڪٽنبي ٿئي ڌن بن بلڪل

ڪپ ۽ مٽيءَ کان سواءِ ڌرتي اهڙي سوڀا ٺاهيندي آهي جيئن نياءُ ڪاري

اي ڏيوي، هي سرور بدجن تن جو ٺهيل آهي. اهو نه ٿيندڙ سامهون
بيرو آهي! نه نه ٿون ٻيئي روئڻ؟ جڏهن نه ٿيڻ آهي! تون ٿاڻو سرور آهي
ٻيئي ڳريڻ!

پوءِ ڀرپ سگريو آڳيا ڏني هر لڪ ڪرم ڪيا ٻنڌن چني
چيو لڇڻ پوءِ پاڻ سڏائي راج ڀڏ ڀڳه سگريو ٻڌائي.
رگهڻ چرن ڇهي سڀ ويا شهر ويا جي رام چيا.

پوءِ رام سگريو کي آڳيا ڏني جڏهن سڀ مرلڪ ڪرم پوءِ ڪما. رام پوءِ
لڪهڻ کي آڳيا ڏني نه شهر ۾ وڃي سگريو کي راج ڀڏ جي ڀڳه ٻڌائي. پوءِ
ڀڳران جي آڳيا وٺي سڀ شهر ڏي روانا ٿيا.

لڇڻ گهرائي ڌرت سڀ شهري برهم سماج
راج ڏنو سگريو کي انگڊ پڻ ڀڄ راج

اچڻ پوءِ سڀني انگرواسين ۽ برهمڻن جي سماج گهرائي وڌي سان انگڊ
کي ڀڄ راج بڻايو ۽ سگريو کي راج ڀڏ ڏنو.

ٻاليءَ ڊپ کان سدا وياڪل جلي ڇاڏي ۽ چنٽا بلڪل
ساڳيو بڻيو سگريو بن راءِ آت ڪومل رگهڻر سپاءِ.

اهو سگريو، جو ٻاليءَ جي ڊپ کان لڪندو وٺندو هو ۽ جڏهن جي ٻالي
چنٽا جي ڪري جلندي رهندي هئي، سو بن جو راجا بڻيو. اهو سڀ رام جي
ڏاڏا جي ڪارڻ ۽ ڪومل سپاءِ جي ڀڙاپ ڪري.

ڄاڻي ٻجهي ڀڳوان وسارن سي مشڪل وقت چون ڪڏارن؟
پوءِ سگريو کي ڀڄ پوءِ گهرايو راج نيٺ سڀ سمجهايو.

جيڪي ماڻهو ڄاڻي وائي ڀڳران جو ڀڄن نه ڪندا آهن سي بلا ڏک ٿيندا
ڏسندا؟ پوءِ ڀڳران سگريو کي گهرائي راج ٻيڻ سمجهائي.

هاڻ چؤماسو جبل رھان شھر نہ ڪنھن چوڏنھن ورھيہ وڃان
مگر ورشا جي ڄاڻ رت آئي رھي ھرڪا شي گھر سڀائي .

رام چندر بوءِ سگريو کي چيو تہ مان چوڏنھن ورھيہ نہ ڪنھن نہ شھر ۾ نہ
وہندس ۽ ھن بہن ۾ ھيءَ چؤماسو رھندس ڇو جو ھاڻي گرمي ۽ ورشا جي موسم
اچڻ واري آھي . ھرڪا شي پنھنجي گھر اندر ئي رھجي .

انگد سان گڏ ڪرپل راڄ مگر ھردي رک منھنجو ڪاڄ
تڏھن سگريو وري گھر آيو پرورشن جبل ڀرپو سھايو .

نورن منھنجي ڪاري جي چستان ۾ رکي انگد سان گڏھي راڄ ڪر . سگريو
بوءِ شھر ۾ آيو ۽ پکڙان پرورشن جبل تي رھيو .

ڏسي بھاڙ سندر انوپ رھيو اُتي وڃي ساڻ سرڀڻوڀ
منگل ڪاري پسوءَ ٿيو جڏھن نواس اُتي رام ڪيو !

اُتي پکڙان ۽ اچمڻ پئي رھڻ لڳا . انهيءَ وقت کان وٺي اهو جبل ڏاڍو
سندر بڻجي پيو ۽ منگل روپ ٿي ويو !

ڀاءُ سان گڏ ڪن گھڻيون ڪٿائون راڄنيت ڌرم وريڪ سمايون .
ورشا ڪال ڪر نپ ڇاڀيا گجن لڳن سي سندر سھايا .

پکڙان اچمڻ سان گڏ ويد ۽ ٻراڻ مان سندر ڪٿائون ڪندا هئا جن ۾ راڄنيت
ڌرم ۽ وريڪ ٻيل سڳيائون هونديون هيون . برسام جي موسم ۾ ڪڪر آڪاش
۾ ڏوڏا لڙ پوندا هئا . ڪڏهن ڪڏهن تہ اهي گجندي سندر آواز ڪندا هئا .

ڏس لڇڻ، هو مور نر نچن ٽپن ڀوسن
پریت ڪندڙ وٽراڳ سان وشنو ڀڳت ڏسن .

اي اچمڻ ڀاءُ، ڏس هو ٽرمڙا ڪيئن نہ خوشيءَ ۾ مس ٿي اچي رها

نجهڙي نالي وٺڻ سان اڌم به ٿري ويندا آهن، درشن لاءِ مني ٿو سڃاڻون
ڪندا آهن، نالي ورتي سان ڪاشيءَ ۾ پٺيان نياڙي، ۽ ڪي بهائيندا آهن. هي ٻگهڙا!
مان توکي ڏهن اکين سان اڳيان ڏسان ٿو. اهڙو ۽ دعوو وري نه ملندو.

سو اڳيان منهن ٺهڻ آڃين ويد نيت ڪري ڳائڻ
هڻ ۽ اندريون، منهن سڀ جيتيون ڌيان ۾ نه ڪڏهن ڀائڻ
سمجهي مون آت ايماني تون چوڻ پيو رک شورير
ڪير مورڪ ٿيندو ڪلپ برج ڪٿيندو ٺاهي ڪاٺ ڪيرير؟

جهن کي ويد نيت ڪري ٻائيندا آهن، سو سمجهي اڳيان بيٺو آهي!
منهن اندرين کي جيتي به سمجهو درشن ٻائي ٺٽا سگهن، اي ٻگهڙا، درشن ٺا
چڱو نه سڀ کي رک! اهڙو مورڪ ڪير ڏرندو جو ڪلپ برج کي ڪاٺي ڪالون
ٻارڻ لاءِ ٺاهيندو؟

هاڻ ناٺ ڪريو ۽ ڪرڻا ڏيو ور هيءُ آءُ ڪهڙان
جنهن جو ڄڻ ڪرڻ ڪرڻ وس بڻان رام پڌ پير ڪريان
هڪ پٽ منهنجو مون سر سمجهو ڪلياڻ ڀريو ٺهڻ ڏجي
ٻانڻ پڪڙي ڀرپ هٿ جڪڙي پنهنجو انگڊ ڪڍي.

اي ٻگهڙا، مونکي وردان ڏيو نه ڇڏو نه جهر وٺان اڻر اوتار هي
چرڻ جو ڌيان رهي. سمجهو ٻٽ، جو مون چيڙو ٺهي ٻارڻ آهي، ٺهڻ کي
ڪلياڻ ڪاري استان ڏجو. اي ٻگهڙا انگڊ جي ٻانڻ ٻڪڙي کيس بدبخت
داس بڻايو.

رام چرڻ درڙ پريت رکي ٻاليءَ ڪيو ٽن تياڻي
جنهن گل مالا ڪري ڳچيءَ مان ڪريو ٻالي ڏنيه ڀاڻي

اهڙيءَ طرح ٻاليءَ تي پير رکي ۽ پير درڙائي سڀ ٻڌايو. جنهن کي

هي مالا ڇڏي مان ڪرندي آهي نڪن هر ڌرتيءَ تي ڪريو ڇو ڪيس ڪر
ڪشت ڪرڻ لڳو.

رام بساليءَ سر ڳس ڌام پڻيو ڪشڪندا ڳڙهه وياڪل ڏٺو
گهڻا ورلاپ ڪري پيئي تارا وار چڙيل نه سرير سنڀارا
اليءَ کي پڪوان پهنجي ڌام موڪليو. ڪشڪندا نڪريءَ جا ماڻهو ڏاڍا
واڪل ليا ۽ تارا ڏاڍا ورلاپ ڪرڻ لڳي. وار ٿڙي پکڙي ويس ۽ سرير چڻ
کا ڪر ڪانه رهيس.

هر هر سر پٽ ڇاڙيءَ ڌري منهن ڏسي ورلاپ ڪري.
مون تـم پتي ٿو گهڻو سمجهايو
ڪال وس عرض ٿو ڪونه اڏهايو.

اليءَ جو سرير هر هر پهنجي چاليءَ سان لڳائي تارا ڏاي ۽ منهن ڏسي
ٻڌا لڳي. چوڻ لڳي ته اي پتي ڏيو، مون نه توکي گهڻو سمجهايو پر تون ڪال
وس هئس، تو منهنجو عرض قبول نه ڪيو.

انگد سان تون سگهين نه ڳالهائي
پوان ورتا تنهنجا پريو ڳهرائي
جڏهن غم ۾ پريو تارا ڏئي گيان ڏنو مايا هٿائي ورتي.

اي پتي، تون پڇاڙيءَ جو انگد سان نه ڳالهائي نه سگهين. ڇو جو تنهنجا
ڏيهن اچي پورا ليا هئا ۽ توکي پڪوان پاڻ وقت ڪورائي ورتو. پڪوان جڏهن تارا
کي تمام گهڻي غم ۾ ٻڌل ڏٺو، تڏهن پهنجي مايا هٿائي ورتي ۽ کيس گيان ڏنو.

درجل اڪن وايو آڪاش پنجن نڪن جو سرير آ خاص
سر تن ڏيو تو اڳيان ٿي روئين؟
جيونٺ، منهن ناسونٺ ل ۽ ڌوئين؟

رامچندر سگريو جي سريو تي هٿ ڦيريو ته سڀ بيڙا اُٿي ويسا! سريو
شڪتي شالي ٻڙجي ويس. رام پوءِ هن جي ڪلي ۾ ڏڪ ٿلن جي مالا وجهي ٻڙ
لاءِ موڪليو. گهڻين طرحن سان سگريو ٻڙيو. رام وڻ جي اوت ۾ سموري ٻڙائي
بي ٿي.

بالي ڪيو ڇل سگريو سان سگريو خودي ڊپ ٺار
رام هنيون تڏهن ٻاڻ ڏڪ ٻالي هرديءَ ٺار.

بالي ٻڙائي جي اصولن جي خلاف سگريو سان ڪهت ڪري ٻڙيو. سگريو
کي ٺار جو ڊپ وڙهي ويو. پوءِ ڀڳوان ڏڪ ٿيڻ ٻاليءَ جي عهدي ۾ هنيو.

ٿرن پيو ٻالي مڙجا کان اُٿي ويٺو پريو ٿسي اڳيان
شيار شير سر جتا ٿريل ال نيڻ ٿن ٻاڻ چڙهيل

بالي وياڪل ٿي ٿر ٿي ٿي ڪريو. پوءِ پوءِ ڪي اڳيان ٿسي اُٿي ويٺو.
پوءِ جو شير پوءِ شير رنگ جو، اکيون ڳاڙهيون ۽ هٿ ۾ ڏاڏن هوس جهنن ٿي ٻاڻ
چڙهيل هوس.

هر هر ڪمل چرن ٺاري جنم مڻل من رام سنڀاري.
دل ۾ پريٽ پريو چن ڪنور چيا، مگر چت رام ڪشور.

هر هر رام جي چوڻن ۾ ڏيان سان ٺارائين ۽ پنيءَ جو جنم مڻل من سنڀارين.
اندر ۾ ڪيڙو پريو هوس پوءِ ٻاڻ وڃن مڻل ٺارائين. دل ۾ رام ڪشور جو ٺارو
چيهندو هو.

ٿر رکيا لءِ سريو تو ٿاريو لڪي پلا چو مونکي ماريو؟
مان دشمن سگريو پياريو ڪارڻ ڪيڙي ڪري مونکي ماريو

سرامي، تو هان ته ٿر جي رکيا لاءِ اوتار ورتو آهي! پوءِ پٽاهه، ٻه مونکي
لڪي مارڻ ۾ توهان ڪيڙي ٿر جي رکيا ڪئي؟ سوامي، توهان سر ٿر جي
سڏايو ٿا. پوءِ مان توهان جو دشمن ۽ سگريو توهان کي پياريو سو ڪيڙو؟ توهان
مونکي ڪيڙي سبب ڪري ماريو آهي؟

ڀاءُ نارڀيڻ ڏيئي پٽ نار ٻڌ موروڪ سي ڪنيا سر چار.
بوري نظر رکي تن جو مارڻ انهن کي پاپ نه ڪو.

رام چيو ته اڙي موروڪ، ڀاءُ جي استري، پيءُ، ڏيءُ ۽ پٽ جي ناري،
اهي جاري ڏي ۽ سڀا آهن. انهن چئي به چڱو پوي نظر رکي، تنهنڪري مارڻ به
ڪو پاپ نه ٿئي.

موروڪ توکي گهڻو ايمان نارسڪاوت ڏنو نه. ڏيان
مون ٻل هوندي توڻ ماريو مون ايماني ٿو لڳاريو.

ايماني، توکي ايمان ايندو آهي جو تو زال جي چوڻ تي به ڏيان نه ڏاڍا
ڪم به منهنجي آسري تي هو، تو انڪي ماريو!

ڪيئن ڪريان توهان ڪيٽ هلي چترائي ڪانه
اڃا پريو مان پالڪي سامهون اوهين سڄان.

پگراڻ، توهان سان منهنجي چالاڪي هلي ڪانه گهڻي. پڇاڙيءَ جي وقت
جڏهن توهين منهنجي سامهون ساڪياست آيو ته پوءِ به اڃا مان پالڪي آهيان؟

ٻڌي جڏهن پوپ ڪومل ٻاڻي مٿي هٿ ڦيريو ٻالڪ ڄاڻي
سرير اڃا رک اچل ڪريان ٻالي چيو ٻڌ ڪريائڻان

اهي ڏين وڃن ٻڌي پگراڻ ٻاليءَ کي ٻالڪ سمجهي سندس مٿي تي هٿ
ڦيريو ۽ کيس چيو ته اڃا تون سرير رک. مان توکي اچل ٿو ڪري ڇڏيان. پر
ٻاليءَ چيو ته اڃا ڪريائڻان!

جنم جنم مان آدم ٿا ڪن تڏهن به اهڙو درس نه پسن
نانءُ ورکي تنهنجي شڪر ڪاشي

ڏهين سين ڪني گت اپناشي.
آهيان ايمان تو هان ڏسان وري اوسر اهڙو مشڪل پسان

ڪري ٿي مون کي نوحان جو درشن نصيب ٿيو آهي ۽ من جا سڀ سنا دور
ٿي ويا آهن. هاڻي ت جي دؤ مون سان سڀني پر به ٿاڻي ڪندو آهي ته ٿي سڏو
آهيان ته شرم کان سندس ڪنڌ هيٺ هوندو آهي!

هاڻ ڪريا ڪريو ٿي من رات

سڀ ڇڏي ڀڄڻ ڪريان ڏينهن رات

وڙاڳ پيريل ٻڌي انگڊ پاڻي

خوش ٿيو مشڪيو سڀڪجهه ڄاڻي.

اي ڀڳوان مون تي هاڻي اهڙي ڪريا ڪريو جو سڀ ڪجهه ٻڌي نوحان
جو ڀڄڻ ڏينهن رات ڪندو رهان. ڀڳوان انگڊ جا اهي وڙاڳ وارا وڃن ٻڌي خوش
به ٿيو ۽ سڀ ڪجهه ڄاڻي مشڪيو به.

جيڪي چيو مون سچ سچ ٿيندو

وڃن ڪڍيل ڪڏهن ورتا نه وٺندو

جيئن مداري ڀولا نچائي ويد چون: پرپ سڀ کي ڀلائي.

اي متر، تون سچ ٿو چوئين، پر مون جيڪو چيو آهي سو اوس ٿيندو.
ٿي سو نه رام مداري ۽ وانگر سڀ کي ڪيئن نچائي ٿو!

شليو سگريو پرپ ساڻ ڪري ڏنش ٻاڻ ٻڻ ڪاهي ڌري.

ٻالسي ڏسي سگريو هڪڙاڻو گهٽو گرجيو ڇڏڻ ويجهو آيو.

ڏنش ٻاڻ ڪڍي ڀڳوان سگريو سان ٿڌ هليو. پوءِ ڀڳوان سگريو کي ٻالسي وٺ

موڪليو. هو اٿي وڃي گرجيو جو کيس رام جو بل شو.

ڪروڙ ڪري ٻال اڳهه وڌيو چرن چيني کيس نار چيو

ڏڏ پتي سگريو جنهن ساڻ ٻڻي ڀاڙ سي پل ٺڌان

سگريو جو گرجي ٻڌي ٻالي دوراڙو. هن جي استري نار کيس روڪو ۽

چو نه ٻئي، سگريو جن سان ملو آهي سي ٻئي ڀائر پل جي ڪاڻ آهن.

ٻالي چيو پڻ ڊريوڪ پريا سمدرسي رڪننات
ڀلي نه ڪي ماري. مونڪي مران ته به: سنات!

ٻاليءَ چيو نه اي ڊڄڻي عروس، رام سمدرسي آهي. مونڪي هرگز نه
ماريندو ۽ نه سگريو جو طرف ڪڍندو. موندس نه به هن جي. هتان موندس ۽ سنات
مونس!

ڇڏي ائين هليو مها اڏماني. ڏرڻ سمان سگريو کي ڄاڻي
جيئن جيئن ٻالي ڏسي سگريو. ڪروڙ هرديءَ ڄلي پيو جيءَ.

ائين چئي ۽ سگريو کي لح سمجهي اڀاري ٻالي اچي وڌو. جيئن جيئن
ٻالي سگريو کي ڏٺو تيئن وڌيڪ ڪروڙ چڙهيس.

ٻئي جنڊيا ٻاليءَ کڻي کنيون ڪرڇي سگريو کي گهوڙو هنيون
منجهيو ويچارو اٿي پڳو کيس گهوڙو هو ڀاري لڳو.

ٻئي ڀائر خار ڪاڻي هڪ ٻئي کي جسي ويا. ٻالي ڪرڇي ۽ ڪاوڙ مان اڳو
۽ هڪ ڏور سان گهوڙو سگريو کي هيٺائين. سگريو گهوڙو سهارو نه سگهيو ۽
اڳي پڳو. چو جو گهوڙي کيس ڏاڍو ويا ڪل ڪيو هو ۽ منجهائي ڇڏيائينس.

مون جو چيو رڳو ڀر ڪريال ڀاءُ نه منهنجو پر آ ڪال!
توهين ڀائر ٻئي هڪ سمان ڪين مرين هڪ گهوڙي سان.

سگريو پڳران کي چيو نه سائين، هي منهنجو ڀاءُ نه، پر ڪال آهي. تنهنجي
رام چيو نه توهين ٻئي ڀائر سمان آهيو هڪجهڙا آهيو. تون هڪ گهوڙي سان به مرندين.

هڪ ڦيريو رام سگريو شير سڀڻس سان ٿي دؤر سڀ ڀيڙ
ڪنٺ رڃي هڪ گان جي مال لڙڻ لاءِ ڏيئي ڄل وصال
گهڻين طرحن جي پوءِ ٿي لڙائي وڻ جي اوت ڏني رڳو ٻالي

دشمن وانگر ٻاليءَ موٽي خوب ماريو. تن دولت ۽ مرڱو ميوڻي زال
نه ڦري موٽي هڪالي ڪڍي ڇڏيو. انهيءَ جي ڏپ ڪان، اي ڀڳوان، مان
هن ۾ ڀڙڪندو رهندو آهيان.

هتي سراپ وس اچي نٿو دل منهنجيءَ ۾ ته به ٿڌڪو!
ڀڙي سيوڪڊڪ، دين ديال ڦرڪي اٿيون سندس پائون وشال

هتي هو جنگ مٽيءَ جي سراپ کان اچي نڪر سگهي پر مان نه هتي به
ڪانئس ڏهندو آهيان. سگر ٻو جي ڳالهه اڏي سيوڪ جي شوڪ ۽ ڊڪ کان سندس
وشال ٻانهون ڦرڪي آيون.

ٻڌ سگريو مان ماريان تنهن هٿان فقط هڪ ٻاڻ
برهما شو توڙي شرن وڃي ته به نه بچنس پٻان.

رام چيو ته اي سگريو، مان ٻاليءَ کي هڪ ئي ٻاڻ سان مارتندس. توڙي
برهما ۽ شو به سندس مدد ڪن ته به سندس پٻان نه ڀڄندا.

متر ڊڪ جي ڊڪي نه ٿين پٻاپ وڏو آ ڪن ڏسڻ
ڊڪ وڏو پنهنجو ڏرو هڪ ڄاڻ متر ڊڪ ڏرڙو ميوڙو سمان.

جيڪي ماڻهو متر جي ڊڪ ۾ ڊڪي نه ٿيندا آهن ڪن جو مدفن ڏسڻ به باب
آهي! پنهنجو ڊڪ ڪٿا برابر ۽ متر جو ڊڪ ميوڙو پراس جيڏو سمجهڻ ڪير جي.

جنهن پرش مٽ هيءَ سهج نه آئي

ٻين سان رڪن سي ڪيئن متر ٿاڻي
ڪڍ ڇڏي جي س ڊگه هلن ڪٿن پرڪٽ ڪن اوڪڻ ڇڏن.

جنهن انسان کي اهڙي سمجهه نه آهي سي ٻين سان متر ٿا ڪيئن جهوڙي
سگهندا؟ خراب ڊگ ڇڏي سٺي رستي تي هلڻ ۽ ڪٿا پرڪٽ ڪري اوڪڻ کي جهانڙا،

ڏيڻ وٺڻ ۾ شڪ نه آڻي مدد ڪري خود ٻل پرمائي
مشڪل سيم سڙ سينه ڪري ويد چون گڻ مٿر اهي.

ڏيڻ وٺڻ ۾ شڪ نه آڻي ۽ مٿر کي ٻيهجي شڪتي آهر مدد ڪري ۽
مشڪل جي وقت ۾ ٻيهر ڏيکاري، اهي گڻ مٿر جا آهن.

دُشت سيوک ۽ راج ڪنڊوس مٿر ڪپتي استري منڊوس
دک روپ مٿراهي چاريئي ڄاڻ ڇڏڻ ڪن اهي سڀ نڌان
منهنجي ڀروسي سوچ ٿياڳ مون هٿ ٽنهنجي ساري لاج

دُشت سيوک، ڪنڊوس راجا، منڊوس استري ۽ ڪهت ڪرڻ وڙو مٿر،
اهي چاريئي دک ڏهندڙ آهن. منهنجي ٻل جي آسري نون ڳڻتيءَ کي ڇڏ،
لنهنجي سروي لاج منهنجي هٿ ۾ آهي. مان ئي ٻيهجي رکبا ڪندس.

ڏسي اٿل ٻل سڄي شڏ ڀريت ٻاليءَ مڙ سمجهو ڀرڻيت،
وار وار ڌري سر-چ-رنن ڀريو سهجهي ٿيو ڏاڍو ڀرسن.

رام جي اٿاه شڪتي ۽ سڄي ٻيهر ڏسي ٻاليءَ جو مڙ ٻڪ سمجهي هر
هر سر چرنن تي نرائڻ لکرو. رام کي سگريو اٿس سمجهي ڏاڍو خوش ٿيو.

گيان پيدا ٿيو ٻڌي تو ٻول ٿي ڪرپا ۽ من اڏول
سڪ سميت پروار وڌائي سڀ ڇڏي ڪندس تو سڀو کائي.

اي ڀڳران، ترهان جي ٻالي ٻڌي منهنجي چم کي ٻوري شائتي آئي آهي.
مان دلجا جا سڀ سڪ ڇڏي ترهان جي ئي سيرا ڪندس.

مٿر ٻالي منهنجو جنهن ڀرساد رام مليو ٿيو ناس وڪاڏ
جي سڀني ۾ ڪري لڙائي جاڳي، شرمڪان وڃي شرمائي.

اي ڀڳران، ٻالي اهيءَ ڪري منهنجو سڄا ۽ مٿر ڳڻرو. ڇو جو هن جي

سڪا وڃن ٻڌي خوش ٿيو بيٺه شري رکهار
ڪنهن ڪارڻ تون بن رهين مون سگريو ٻڌاء.

سگريو جا آلت ڏيندڙ وڃن ٻڌي رام خوش ٿيو. رام ٻڌو سگريو کان
بن ۾ رهڻ جو سبب پڇيو.

ناٺ، ٻالي ۽ آڙ به ڀائر پريت اهڙي ٿي سگهي نه ظاهر
'ميه' پٺ مياوي تنهن نانءُ هڪ ڏينهن آيو اسان جي گانءُ

سگريو چيو ته سائين، ٻالي ۽ آڙ به ڀائر آهيون. اسان جي ٻرمت اهڙي
هئي جو اها مان ورڻن ڪري اٿو سگهان. هڪ ڏينهن ميه نالي راکش جو بت
ماياوي اسان جي شهر ۾ آيو.

در تي اچي اڌ رات پڪاريو ٻالي ٻل تنهنجي کيس لڪاريو
ڀڳو شترو پٺيان ٻالي ڀڳس آڙ به ڀاڙ سان وڃي گڏيس.

اڌ رات جو اچي ماياوي دروازي تي پڪاريو. ٻالي آيو ۽ لڪاري
سندس پٺيان ٻڌو. مان به ڀاڙ جي ٻرمت ٻڌي رهيو.

سڙ غل شترو لنگهي ويو ٻالي سهڻائي هونڪي چيو:
ڏينهن پٺ رهن اندر ڏسج هونڪي نه موٽان ڇڏيو شترو هٽي.

دشمن هڪ جابلو غل جي اندر گهڙي ويو. ٻالي به اندر هليو ويو. هونڪي
ٻالي چئي ويو ته ۱۵ ڏينهن تائين هونڪي اندر ڏسج. جي نه موٽان ته ٻڌو
سهڻي ڇڏج نه شترو هونڪي ماري ڇڏيو آهي.

پٺ رهن ڏينهن کان مهينو ترسي وڌي رت ڌارا وهي نڪتي
هن پنهنجي مون تڏهن ويچارو
ٻاليءَ کي شايد شتروءَ ماريو
ڀاڙ ماري، مٿان هونڪي اچي وڌي ڇپ سان در ڇڏيو آهي.

اي پڪوان، مان غلڻا جي در تي ۱۵ ڏينهن بدران هڪ مهينو ٿرسيڻ.
پوءِ ڏنل نه هڪ وڏي اهو وقت جي وهي ٻاهر آئي. مون سمجهيو ته دشمن
ٻاليءَ کي ماري وڌو آهي ۽ خوف ڪاٽڻ لڳو. مون مٿي اچي ماري، سو ڏو
لي وڏي چپ ڏيئي هليو آيس.

ٻالي مهاڀل اٿل ات ڇڏي ڪري
ڳڻهن ماري ٻاهر اچي مون ماري مٿان پيو!

ٻلي وڏو خور وڌو آهي. کيس لڙائيءَ ۾ ڪير به ڇڏي نه سگهندو آهي.
جنهن ٻاليءَ ٻڙان کي ماريو آهي سو مٿان مٿي نه ماري!

گهر آيس من سوچ اپار پوڄا سڻايم سڀ وسٿار
پمپا پرجا جي رهواسي من ۾ خوش ٿي ٻاهر اُڏاسي.

مان گهر آيس ۽ ڏاڍو دک هوم. پوڄا کي مون ٻليءَ جي مارڻ جو وسٿار
سڀ سچو ٻڌايو. ماڻهو اندر ۾ ٻليءَ جي مرن جو ٻڌي ڏاڍو خوش هئا پر ٻاهران
ارمان ڪرڻ لڳا.

منترين ڏٺو جڏهن نگر آخالي راج ڏنو مون کي بدران ٻاليءَ
ماري شترو جڏهن ٻالي گهر آيسو

مون کي ڏسي راجا ويسر وڌايو

وڙيون ۽ ماڻهن راجا کانسواءِ نگر خالي ڏسي ٻاليءَ بدران مون کي راجا
ٻڌايو. ٻالي جڏهن غار مان موٽي ٻاهر آيو ۽ تخت تي مون کي ڏسي مون سان ويو
وڪڻ شروع ڪيائين.

شترو سمجهي مون کي ٻاليءَ ماريو نار دولت ڏن ڦري هڪاليو
تنهن ڏر کان رڪهيو ڪريال بن پٽڪان بڻجي بيحال.

اي ناست، هن سان مٽر ٿا وڌايو ۽ سندس دل ۾ جيڪو دٻ آهي سو دور
ڪريو. هو ٻانڊون کي موڪلي سڀني جي ڳولڻ ۾ ڳوٺي مدد ڪندو ۽ ٻاڪل ليڪ
طرح مدد ڪندو.

ائين سڄي ڪري ڪٿا ٻڌائي ٻنهي ڀائرن کي پٺيءَ ڇڙ هائي
جڏهن سگريو ايندو، رام ڏٺو ڏٺو سمجهو جنم ڏاڍو مٺو.

سڄي ڪٿا سگريو جي ٻڌائي هئومان ٻنهي ڀائرن کي پٺيءَ لڳي ڇڙ هائي
سگريو ڏي وٺي هليو. جڏهن سگريو رام کي ايندو ڏٺو، تڏهن ٻنهي جو جنم سٺل
سمجهڻ لڳو.

مليو ڀڳون سان چرن سرنائي لڇڻ اڳيان پڻ مٺو جهڪائي.
سگريو دل ۾ ڪيو ويچار

پيار ڪندا مونسان ڪنهن پرڪار؟

سگريو ڀڳوان جي اڳيان سر جهڪائي چرن تي مٺو رکي مليو. لڇو سان
به ادب سان مليو. پوءِ دل ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته ڪٿي ۽ طرح هي ٻئي مٺو
مٽر ٿيندا؟

ٻنهي طرفن ڳالهائون ٻڌي هئو من شڪ سواءِ
ساڪي وڃي اڳيان ڪري مٽر ٿا ڇڏي درڙا.

هئومان ٻنهي جون ڳالهائون ٻڌي ۽ وڃي اڳي ڏٺا کي ساڪي رکي مٽر ٿا
کي ٻڪو ڪيو.

رکي پريٽ رهيو پيد نه ڪو رام چريٽر لڇو ٿا ڇڏو
وهي اڪين مان آب ندي سگريو ڇڏو سڀي جلد ماندي.

هاڻي پريٽ ۾ ڪو پيد نه رهيو. لڇو رام جا چريٽر سگريو کي ٻڌا. اهي
ٻڌي سگريو جي اڪين مان ندي جي ندي وهڻي هلي ۽ ڀڳوان کي بڪ ڏنائين ته

سٺا حلد ملندي . گهرايو نه ؟

منترين سوتو مان هڪ وار ڪري رهيو هوس ڳوڙهه ويچار
آڪاش مارڻ مون ڏٺي ويندي

سٽيم ڀروس وڙلاپ ڪندي .

مان هڪ ڏينهن منترين سان گڏ سوچي رهيو هوس ته مون آڪاش مارڻ
مان وڙلاپ ڪندي سٺا ويندي ڏٺي !

رام ، رام ، هاءِ رام پڪاريو مونکي ڏسي هڪ ڪپڙ اُڌاريو
رام گهريو سگريو ڏٺو چاٽيءَ لائي رام گهڻو رٺو

”رام رام“ چوندي ۽ دانھون ڪندي ئي وٺي ! مونکي ڏسي هن هڪ
ڪپڙ اڏائي اُچلڻ . رام اهو ڪپڙ و سگريو کان گهريو . جڏهن رام اهو ڪپڙ اُڌارڻ
ڏٺو ته ڏار ڌار وٺڻ لڳو .

ڏسي ڪپڙ پڇيو رام لڇڻ کان

”سڃاڻ ڪپڙ ڳهه“ چيو ٽڪڙ مان .

هٿ جوڙي چيو هيئن لڇڻ وڃن اصول رگھنايڪ مٺ .

رامچندر اهو ڪپڙ ۽ ٻه لڇڻ کي ڏيکاري پڇيو ته ڀاءُ ، هي سڃاڻ . لڇڻ
هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته :

ڇرن پوشڻ مان سگهان سڃاڻي مٿي نه نهاريو مون ڪنهن ٺاڻي
چيو سگريو ٻڌو رگھوڙ چڏيو سوچ دل ڌريو ڪجهه ڌير .

لڇڻ ورائڻ نه سائين ، مان ٻيون جا ڏيوار نه سڃاڻي تو سگهان ڀاءُ ٻرن
کان مٿي نه مون ڪڏهن نه نه نهاريو هو ! اهو ٻڌي سگريو چيو ته اي سرامي ،
هائي سڄ کي چڏيو ۽ ڏوچ ڌريو . مان ڪهڙي طرح جانڪيءَ کي موٽائيندس .

اُمنگ شريڙر مک شبد نه اچڻا

دلڪش بت ڏسي ويس جي رچنا .

ڏير ڌري مَن اُستت ڪڍي خوش هرديه، سوامي ڄاڻ پئي

هدومان سينا جو چورائجي وڃڻا سڌي غمگين ٿيو . مک مان لڏا نه ٻا
نڪرن . رڳو سندرو لا ڏسي ٿي مس ٿي ويو هو . هدمان اندر پر پيوڇي سوامي
کي سڃاڻي ڏاڍو خوش ٿيو .

مايا وس ٿي پڇيو مون سائين توهان پڇو ڇو منش جي نيائين؟

تو مايا کان ڀلي پڻڪان ڪين سڃاڻر تڏهن پڇيان .

اي پگوان، توهين سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا، پوءِ به منش جان جو ٿا پڇو . مان
نه ڀلا ٿيندي مايا جي اڻر هيٺ پٽڪي رهيو آهيان . مون توهان کي انهيءَ ڪري
نه سڃاڻو ۽ اوهان کان هيترو پڇير .

تڏهن به مون ۾ اوکڻ اپار متان ڀلايو داس هڪ وار!

جيو سڀ موهيا تنهنجي مايا سو ڌري جنهن ڪرپا چايا .

اي پگوان، مون ۾ گهڻي اوکڻ آهن . انهيءَ ڪري اڄ داس آهي نه داس
کي ڀلائي نه ڇڏيو . هيءُ جيءُ توهان جي مايا جي ڪري ڀليل ٿيو پٽڪي ! توهان
جي جڏهن ڪرپا ٿيندي تڏهن ئي پڙ سائو کان پار ٿري سگهندو .

قسم ڪڍي رهيو ڀرواهان جو پڇن نه ڄاڻان ڪوڻ توهان جو
سيوڪ پٽ گر ماءُ ڀروسي سوچ نه ڪن رهن پاسي اوسي

اي سوامي، مونکي توهان جو قسم آهي نه مان پڇن ڪرڻا ڪونه ڄاڻان !
لڏ توهان کي ڀليءَ ماءُ سمجهي ٿي ڀرواهه رهندو آهيان . توهان ئي ڀرواهه ٿا ڪو
۽ موهڻا وارٽ آهيو .

چون پڪڙي پوءِ خوب وٺائين . اصل روپ کڻي ٻاهر ڪيائين
روپ کڻي کيس ڇاڻي لاءِ وٺي ويا هنڌ آندو پاتو .

اٺين چئي چون کڻي پڪڙيائين ۽ خوب وٺو . پوءِ ٻيهر اصل روپ پرڳڻو
ڪيائين . پڪڙان کيس ڇاڻي سان لڳايو . پڪڙان ٻيهر چئي ٽيڙن جي چل سان هن
جي هڙهه کي ڏوٽي ڇڏيو ۽ هڙمان کي نهايت گهڻي شائتي پرايائين .

گهٽ نه سمجه چوان سچ ٿو سارو

لڇڻ کان پيڻو ٿون ان پيارو

سر درسي هون سڀ چون جي پيارا در ٻئي نه وڃن

اي هڙمان . تون مولڪي لڇڻ کان پيڻو ٻارو آهين . مولڪي سڀ اسرار
آهين . پر جن کي ٻيو سارو ڪونهي اهي وڏ پيارا آهن

سو سمجهي من اٺين سدا مت نه ٿري هڙمان

آءٌ سيوڪ ته اصل کان روپ وٺس پڳوان .

اٺين نه پاڻ کي اهو سمجهي جو پاڻ کي سدائين سيوڪ سمجهي، هنجي اها
مع سدائين رهي ۽ مولڪي سڀني پرڳڻي .

ڏسي هڙمان پوپ اٽڪول هڙدير خوشي ۽ دک سڀ دور

ناٺڪ ، جبل سگريو رهي داس ٽوهان جو پاڻ چوي .

هڙمان پوءِ کي خوش ڏسي نهال ٿي ويو! سڀ دک دور ٿي ويس . اي
پڪڙان ، ٻانڌون جو راجا سگريو هن ٻن پر وهندو آهي . هو پاڻ کي ٽوهان جو داس
۽ سيوڪ چڙائيندو آهي .

تنهن سان مٽوڻا ديؤ وڌايو دين ڇاڻي تنهن ڊپ مٽايو .

ڳولڻ سبب ۾ مدد ڪندو ٻانڌو موڪليندو ، کين هٽندو

جو ڏيان دل ۾ ڌاري ٿو.

جنهن پيٽي ڏيو جان وڪ خطرناڪ ڀاري
تنهن نه مورڪ پڇڻ سو ڪرڻا شڪر سرس.

جنهن وڪ جي پيٽ سان جيڪو سڀ ڏيوتا چلي ٿاڪ ٿي وڃن ٿا، اهو
خطرناڪ زهر پيٽ واري پکوان شڪر جو پڇڻ ۽ ٿو ڪرڻ؟ اي موروڪ، هن
جي اواز ڪو ٻيو ڏيوتا آهي؟

هليو اڳتي پوءِ شري رڳهوءَ موڪلڻ پريٽ جتي سڀاءُ.
رهي وزيرن گڏ سگريو ايندا ڏٺا ٻئي جوڌا ڏٺيو.

پکوان ۽ لچمڻ پوءِ موڪل جبل ٿي پهتا. مٿئين سميت اتي سڳو-ٿو راج
ڪندو هو. انهيءَ پيٽ ڏٺس ڌاري وٺڻ کي پريان ڏٺو.

ڊچي ويو تنهن چيو هنومان ڏس، پرش پل روپ ٺڌان
برهمچاريءَ جو روپ رکي وڃ ڪيرسي اشاري، پرولي پڇڻ.

سڳو ڪين ڏسي ڪين ڏاڍو ڏٺو! هنومان کي ڇوڻا لکڻ نه ٿوڻ ارحمچاري
جو روپ ڌاري وڃ ۽ ڏس ته اهي ڪير جوان آهن. پوءِ هن کي اشاري ۾ ٻڌائڻ
پر ڪين خبر نه پوي.

باليءَ گهرايا ميل رکي جبل ڇڏي وڃان ٿرت پڇي
برهم روپ ڌري هنومان ويو سيس نمائي هيٺن چيو:

جيڪڏهن باليءَ ڪين من ۾ باب رکي مون کي مارائڻ لاءِ ٻئي وٺي وڃي
آهن ته پوءِ مان هيءَ ٻهڙ ڇڏي وڃان! هنومان پوءِ ارحمچاريءَ جي روپ ۾
شري رامچندر ۽ لچمڻ وٽ ويو ۽ سر نمائي پڇڻ لڳو:

شيام گور ٻئي سرير سڀايا ڪٿريه روپ ڌري بن آيا
ڌرن ڪنن توهان ڪومل پير ڇا لاءِ آيا، سوامي، ڪير؟

اي ويو پورو، توهين ڪيو آهيو؟ ڪري ويس پر بن ڪهني رهيا آهيو! توهان جو ويس ڪنهن اهڙو ٿو ڏسجي.. ٿوري توهين من ويس ڌارن ڪيو آهي! توهان جا اهي ڪومل ڇون ڌرتيءَ تي هلڻ مهل ڏکندا هوندا!

بدن ڪومل پروشال پڇائون، بن ڪنور ڪرم سخت هوائون
 بوهروشنوشو، ڪير توهين؟ پرش پڳوان يا ٻئي اوهين؟

ڪومل ۽ سندر توهان جا بدن، وشال اوهان جون پڇائون. بن جون هوائون
 لڪل ڪنور، توهين برهما آهيو، وشو آهيو يا شو آهيو؟ ٻا نه وري توهين
 ايسرو ۽ منس ٻئي لا ڏسجو! دها پالي مون کي ٻڌايو ته توهين ڪير آهيو؟

جڳ ڪارڻ ڪارڻ گهو ڌرن تان لاهڻ بار
 يا وري پوپ پون پتي پاتو منس اوتار.

جڳو جي ٿارڻ ۽ ڌرتيءَ تان بار لاهڻ لاءِ ايسرو، سرشتيءَ جي مالڪ،
 انساني چوڻ پائي آهي. مان اٿس ٿو سمجهان!

ڪلي چيو رڳوئنش ڪمار وڏو لکيو ٿو، مٿڇڻ همار
 ڪوشل ايش دسرت چمايا ٻٽ آکيا مڃي بن پر آيا.

رام ڪلي درلدي ڏني ته پائي! اسن نه راجا دسرت، ڪوشل پتي جا
 ٻٽ آهيون. وڏا جو لڳ مٿڇڻ جو نه آهي. پتا جي آکيا مڃي اسين بن پر
 آيا آهيون.

نالا رام لڇڻ پتي پائي سنگ شيل نار سيم سهاڻي
 هتان چورائي دقيمت ويا ڳوليون انهيءَ کي اسين پيا.

اسان جا نالا رام ۽ لچمڻ آهن. اسان سان هڪ سندو ۽ شيل وان ٺاري هئي
 هاڻي چورائي ڪئي ويا آهن. اسين انهيءَ کي ڳولندا گهرون.

وٽراڳ، وويڪ، نمروا، وڪيان، ويد پراڻا جو پورو ڪيان رکندڙ آهن. پاڪند،
ماڻ ۽ اهدڪار کان پري. باجي ۽ غلام رستو نه وٺندا آهن.

ٻائڻ ٻڌڻ سدا رام جي ليلا هو، رخت سدا سک هٽالا
ٻڌ مٺي ڪٽ سادن اهي ورثي نه سگهن ويد شرتيون جي.

اهي سدائين منهنجي ليلا کي ٻائيندا آهن. سوارت ڇڏي ٻين جي ٻائڻي
ڳولن ٿا. سادن جي ڪنن کي ويد ۽ شرتيون نه ٻائڻي ٿيون سگهن.

سگهي نه ڇڏي سرسوتي، شيش سڀ نيتي

نارڊ چورن ڪمل ڇهيا

تون دين ٻنڌو ڀڳتن هيتو ڪٽ سندن هڪ سان ڇيا
وار وار سر ناء چورن جهڪاء برهم لوڪ نارڊ ويو
ڏنيه ٿاسي داس ڇڏي سڀ آس رتو غر رنڪ رهيو.

ڀڳوان جي مهما جهڙي ستن جي مهما کي ويد ۽ سرسوتي نه ٻائڻي ٿا
سگهن. اهو ٻڌي نارڊ چورن کائي ڀڳت ٿا ۽ ڇيو نه توهان دٻارو آهيو. توهان ڀڳتن
جا ڪٽ ڇيا. پوءِ وار وار سر جهڪائي برهم لوڪ ڏي نارڊ روانو ٿيو. ٿلي داس
ڇوڏي ٿو نه اهي لوڪ ڏنيه آهن جي سدائين ستن جي سنگ برهمي ڀڳوان جي
ونڪ بر رتا رهن ٿا.

آرٽيٽي ڪانڊ ساهت

شری مہیشا چاند

گوسوامی تلسیداس

5

سرمایہ

گشکندہ کاٹی

بیمایر سندر کپ ٿي لڇمڻ سان رڱه-وراءِ
دل چڪيندڙ ويس ۽ سن ٽوڪش پٺيان سهاءِ .

۱۰ هاسر آهي ڪناري تي پڳڙاڻ وامجندو لٽيل سمند ويندو آهي . منهن
واري دل چڪيندڙ ويس پر، جنهنجي ميهما ڪري نئي سگهوتي . نوايت سندو
آهي . رڳو مي نه هي نه آهن ! هي نه ويو برش آهن . هئن پر پاڻ ؛ بيان نوڪش
بدل آهن .

سڀ سڃاڻ ڀاڱو ٻڌڻو سڀني سڌ لھي ڀڳوان
ڪڻڪندا ڀاڱا چوان ٿلھي رڌي ڌيان .

ٻکران ڊالو آهي. هن کي ٻههجي مٽن، ٻائون، ٻڌن، عزتون سان گڏ
سمتا ۽ ٻه سنڀال لڳي آهي. هن کي سسار جو به اولهونئي اولو آهي. هن
گھمڪندا گاند به سنڌي ٻاشا به نلسي داس ساري گھٽا ورتن ڪري ٿو؟ هريءَ

ڪام ڪروڙ ۽ سوپ، آڌ مٽ ڀرڀل موهم ترار
تڙ ۾ پڻ خطارناڪر آت مایا رڙهي نار.

بدجن دشمنن جي خطرناڪ سڃاڻ آهي. ٻي سڀني ۾ وڌيڪ خطرناڪ
استري آهي.

ڪام ڪروڙ ۽ مٽ ۽ ايرشا ڏيڏرن جان خوش استري ورشا.
استري ڪاهين باهم ڀڙڪائي سرد رت آڻن سدا سڪڙائي

ورشا رت وانگر استري ڪام آڌ ڏيڏرن کي آندڙ ڏيڏن واري آهي. ساڻي
وڃي ڪامي پرش کي ۽ سڪ ڏيڏڙ ٿئي ٿي.

ڪام ڀارو ڌرم ڪم ڪي ساڙي همتا وڻ وري استري اڀاري
ٽهن نار کان پرش وويڪي کڻن دنيا جو جس ۽ نيڪي.

استري ڌرم جي ڪم ڪي ڀاري وانگر ساڙي ڇڏي آهي ۽ ممتا جي
وڻ کي ساڻو رکندي آهي. ناريءَ جي سنگ کان وويڪي پرش ڏاڍو ڇوڪڙو
آهن ۽ انهيءَ ڪري هنن جو جس ۽ نيڪي سسار ڀر ۾ ٿاڻي آهي.

اوڳڻ ڇڙ استري سڌا ڪرڪ ڏک جي ڪاڻ
ٽنهن لاءِ روڪيم وواه تو هني سڪ ٽنهنجي ڪاڻ.

استري اوڳڻ جي ٻاڙ ۽ سڌاڻن ڏک ٻيڻا ٿيندڙ ٿيندي آهي.
اي مني، ائين سمجهي مون ٽنهنجو وواه روڪيو!

ٻڌي رڳو ٻيٺ جا هي وڃن سڀاڻا نيڻ خوشيءَ جل ڀرجي آيا
ڪير رکي پيو اهڙي ريتي؟ سيوڪن سان کڏ همتا ڀريتي؟

اهي وڃن ٻڌي نارڊ خوش ٿيو. خوشيءَ کان اکين ۾ جل ڀرجي آيس. ٻڌاڻو
ڏاڍو ڪانسرء پيو اهڙي ريتي رکندو آهي ۽ سيوڪن ۾ اهڙي همتا ۽ ڀريتي
رکندو آهي!

لچڻ "سنت" سايو رگهيو سڪ دالا پنجن پڙ پيڙ،
ڪڻ سنتن جا مٺي ٻڌايان ڪڻن ڪري وس ٽن جي آهيان .

اي پکڙان، جمر مرڻ جا دڪ ناس ڪندڙ، ديا پالي سنتن جا لچڻ ٻڌايو.
رام چيو ته مان هاڻي سنتن جا لچڻ ٻڌايان ٿو. مان سڌا ٽن سنتن جي وس رهندو
آهيان. ڇو جو سنتن جهڙا شپ ڪڻ ٻين ۾ ڪن هوندا آهن.

رڪار چڏي رهن ٻاپ رهن
ڪروڙ نه ڪن ڌرم اچل نت پرت.

ساوڌان مڌ موه نه ٽن ڏير پڳت پنٺ لڳا رهن
گهياڻي پوڪي پوتر سڪ ڌار ستيم گهياڻا ستيم روپ سجان .

ڪروڙ ۽ ٻا وگاڙ چڏي ٻاپ رهن، ڌرم ۾ آڻل، پوتر، سڪ ها ڌار،
گهياڻي، پرمات پوڪن، ستيم روپ، ستيم ۽ آستيم جا گهياڻا، ستيم لوڪ پوڪ
ڪندا آهن. سڌائين ساوڌان، ٻڌي مان، مڌ رهن، ڏير ۽ پڳت مارڻي آهن.

ڪڻن ڪاڻ پڻ ڏکن رهن رهن بنا سنديهم
چرن ڪمل سيوا پوريه وڪن نه من موه ڏيهم .

ڪڻن جي ڪاڻ، ڏکن کان چٽل، سني پرم کان پوي، ڏيهي ۽ جو موه من
۾ نه وڪن، سڌائين منهنجي چورن ڪملن ۾ پوريه وڪندڙ ٿي سڃا سمن آهن .

ڪڻ پنهنجا ٻڌي اندر سن ٻڌي ڪڻن پين جا من رهن
سر درسي نه ٿيا ڳن نيت سرل سپاءَ ۽ سڀ سان پريت .

پنهنجا ڪڻ ٻڌي من ۾ سمندا آهن ۽ شرماتا آهن پر پراوا ڪڻ ٻڌي ڪن
خوشي سمندي آهي. سمدوسي ۽ نيت ۾ مدڪم، سڌي سپاءَ وارا ۽ سڀ سان
پوريه ڪندڙ ٿي سمن آهن.

روپڪ وٺراڳه وٺيم وگيان ڊوڏ يٺارٺ پوريه ويد پراڻ
مان پاڪڻ اهنڪار ۽ وير پلي وڪن نه ڪي مارڻ پير.

مان پنهنجي پڪڙن کي سڀ ڪجهه ڏيئي سگهندو آهيان. ڀاڄي به اهو
وشواس دل مان ڪڍي نه ڇڏج. نارد ٿيندي ڇو نه اي ڀڳوان جي اوچين
مڙن تي راضي آهيو ته پوءِ مونکي ڦر ڏيو ته،

جڳهه ۾ تنهنجا نانءُ اٺڪ هڪ پٽي ڪان سندر نيڪ
رام مگر نانءُ سڀ وڌي ماري سڀني يا جيارِي ڇڏي.

توهان جا اٺڪ نالا آهن. پر رام نالو سڀ کان وڌيڪ سندر آهي. نالي
وان سان مڻ نه جيئرو ڪري سگهندو آهي.

رات پورنما پڳت ٿو ام نام آپ چند
پيا نالا نرمل پڳت دل آڪاش اڪند

توهان جي پڳتي پورنامسي جي راض وائڻو آهي. رام نالو چند اراو
آهي. پياسپ نالا نرمل نارا آهن. توهان ڏها ٻالي پڪڙن جي هوند آڪاش ۾ سدائين
وسندا رهو.

”اٺين ٿيندو“ هن کي چيو ڪرپا سنڌ رگھونات
نارد رڌو خوش ٿيو تڏهن ڌري پريو پد هات.

ڀڳوان چيو ”اٺين ٿيندو. اهر ٻڌي نارد موشيءَ ۾ مس ٿي ويو؛
اٺي هٿ ڪٽي ڀڳوان جي چرن تي رکيائين.

گهڻو راضي رگھونات کي ڄاڻي نار چڻي مٺي ڪوئل پاڻي
جڏهن تو پنهنجي ماما ٿيڻ لڳي

ڪري موھت مونتي ڪئي پلائي.

اي ڀڳوان، جڏهن تو پنهنجي ماما رڃي مونکي موھت مس ٿاڻو ڏيو،
اهو وقت ياد ڪريو.

تڏهن مون چاهيو وراهه ڪرڻ ڇو نه ڏٺو مونکي نار ورڻ؟

جوان مُني ڪريان ڪم انهن جا

منهنجو ڀڄڻ ڪن ڇڏي ڀروسا !

مون وراهه ڪرڻ چاهيو، بوءِ مونکي وراهه ڪرڻ ڇو نه ڏٺو؟ رام ڇو نه
اي نارڊ مان توکي سچ ئي چوان ته جيڪي ٻيا سڀ ڀروسا ڇڏي منهنجو ڀڄڻ
ڪن ٿا تن جا ڪم مان ٻانهيءَ ڪندو آهيان.

سدا ڪريان تن رڪواري ڪري ٻالڪ جي ماما پياري

ٻاروڇڙو نالڪ باهه هٿ لائي گانءَ جنني وٺڻ ٻار ٻچائي.

مان انهن جي ٻڙي رکيا، ڪندو آهيان جيئن ماما ٻار جي رکيا ڪندي
آهي. ٻار نالڪ کي ڀڳڙيندو آهي يا باهه ۾ هٿ وجهندو آهي تڏهن ماما
اڪدم ڊوڙي اچي هڪي اڇا ٻڙيندي آهي. ساڳيءَ طرح گانهه ۾ وڃڙي جي
رکيا ڪندي آهي.

ٻُٽ وڏو ماءُ پيار گهٽائي ڪيان وان خود سمجهه هلائي

وڏا ڀٽ منهنجا ٿين ڪيائي سڀيئي سنڀاليان پيدا اڳيائي.

ٻٽ جڏهن وڏو ٿيندو آهي تڏهن پنهنجي رکيا ٻالڪ ٿي ڪري سگهندو
آهي ۽ ماما ٻار گهٽائي ڇڏيندي آهي. ڪيان وان منهنجا وڏا ٻٽ آهن. هو چڱو
۽ نرو سڙجي سگهندا آهن. پر جيڪي وڃارا اُڙجهه ۽ اُڪيان آهن ۽ کين ٻلي ۽
ٻري جي خبر ڪانهي تن جي سڃاڻ مان ٻالڪ ٿيندو آهيان.

داس بل منهنجو گهٽائي پنهنجو ڪام ڪروڙ ڪن ڀڄڻو تن جو

ڀڄڻ وڃاري ڀڳتي ڪن ڪيان پاڻي ڪندا ڀڳت رهن.

داس کي حميد سمجهڻ ۾ آهي پر ڪيائي کي ڪيان جو. انهيءَ ڪري
ڀڄڻو ڪام ۽ ڪروڙ ڪندا رهن ٿا. انهيءَ ڪري ٻڌس، ڀڄڻ ڪندا
رهن ٿا. اهي ڪيان عزت ڪري ٿا. جيڪي هي ڀٽ نٿا ٻڌن.

اڃا پاڪڙ ٻئي لوپ بل ڪار فقط پل ناس
ڪروڙ بل آ ڪوڙا وڃن من بل آه ويچار.

مٺي ۽ شاستر چوندا آهن ته لوپ جو بل آهن اڃا ۽ پاڪڙ ڪار جو بل
آهي ٿوري. ڪروڙ جو بل ڪوڙا وڃن ٻولي ۽ من شڪي شالي ٿيندو آهي
ويچار ڪرڻ سان.

ڪار ڪروڙ لوپ ميا ٿوري چئن اکر راءِ ديا ڪري
سونر اندر جال نه پلجي راءِ جي جنهن تي ديا شجي.

ڪار ڪروڙ لوپ وغيره کان چون ڪار واري ديا سان ئي ٿيندو آهي.
اڌرو مال اندر جال نه ٿا سندن آهي.

مڇيون سڪي جل اڪاڌ ٻه ڪين نه ٻي ڪا ٿا.
ٿرر آڇرڻ ڪندڙ منهن سڪ پوڳي ڏينهن ۽ رات.

گهڻي جل ٻه سڀ مڇيون سڪي هونديون آهن. ساڳيءَ طرح ٿوري ٿيندو
ماڻهو نه سدائين سڪ پوڳيندو آهي.

راءِ سندر هڪ ٿلاڙ ٿاڻو سنان ڪري خوش ٿاڻو ٿيو
وڻ ٿسي هڪ گهاٽو نيٺ ويٺي رهيا ٻئي ڇايا هيٺ.

راءِ هڪ رستي ٻه سندر ٿلاڙ ٿاڻو جنهن ٻه سنان ڪري ٿاڻو خوش ٿيو.
هڪ ڇاڻدار وڻ ٿسي ٻئي ڀائر اڻجي هٿان ويٺي رهيا.

نار کان وڃرڻ راءِ ٿسي نار ڪي گهڻي ٿاڻي ٿي.
سراپ منجهان گيڪار ڪري ڏکي رهي ٿاڻي ٿوري.

نار راءِ ڪي ڏکي ٿسي گهڻو ڏکي ٿيو. جو جو سندس سراپ بگول
انگيڪار ڪري ڏک پوڳي رهيو هو.

هاڻ پريو سان وقت ملڻ جو وري نه ملندو. موقعو ڪو.
اين ويچاري کڻي هٿ وٺڻ ويو آهي ڇت رام پريو.

تارڊ خيال ڪيو ته هتي موقعو آهي رام سان ملڻ جو. وري اهڙو وقت نه
ملندو. هٿ ۾ وٺا کڻي آهي ويو جتي رامچندرو هو.

ڳائيندو چتر مني سر سان اچي پهتو گهڙي پير امنگ مان
ڪندي پوئو ٿي رام اٿاريو ڇاڻيءَ لائي کڻي نيڻ ٺهاريو
ڪري خوش آمدوريجو وهاري نيو لڇڻ پڻ ادب ڏيکاري

رام جا ڪا مني سر سان ٻانمندو رام لائين پهتو. ڏٺو ته ڪندي ٿي رام
اسڻ ڇڏي آيو ۽ کيس کڻي لڳائين. ڪڇل ٻيڙي پوڻان وهاري، خوش آمد.
ڪئي. ٻه لکين به ادب ڪندي تارڊ کي پوئو ڪيو.

گهڙي قدر ويٺي ڪئي پرسن ڏسي ڀڳوان
نارڊ وڃن مک مان ڪڍيا ٻڌا پريو سڪ ساڻ.

ڀڳوان کي پرسن ڏسي ۽ موقعو سنو ڏسي نارڊ هٿ جوڙي ويٺي ڪئي.

ٻڌو اُدار پورم رڳو نايڪ سندر اکر، سکر ور دائڪ
وَر ڏيو هڪ گهران اي سوامي ڇاڻي سڀ ڪجهه اڳ انٽريامي.

اي سندر ڀڳوان، سولائيءَ سان نه ملڻ ڇڏيو پر پير سان اهو ملڻ ڇڏيو ٿي
پرندو آهي، اهڙو هڪ ور مان گهران ٿو، سو ڏيو.

ناهه ڪڇ اهڙو ڏيئي نه سگهان

وشواس اهو نه ڪڍي دل مان.
خوش ٿي نارڊ تڏهن چيو ڪريو مهر نه ورهائي ڏيو:

آهي. ٻه ٽي سندر آهي بن سڀ وٽ ڦلن سان پوئل رهن ٿا. مطلب نه اتي پيوڙيا
جيرو سٺا آهن. نهڙي سندر ٿا ڦهليل آهي.

کرم کریو اُت سڀ وجی نیکی

ملی سگریو جنین ات من پریت

اهو اوهان سان حال ڪندو سڀ ٿا ڄاڻو ڇا هُو چوندو.

وار وار چرنن سر نائي چڙي ڪٿا رام سڄي سمجھائي.

آلي وڃي سيني جا ڪارج نيڪ ڪريو. سگريٽ سان ٻٽا مٽر ٿا ٿيندو. ۽
توهان سان سڀ حال ڪندو. توهين سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا. اهڙيءَ طرح شريءَ
ٻوٽن سان سڀ ڪٿا ٻڌائي.

ذات آدم نیچ پڑ مکت کئی سا نار

مہا مورک، سک اچا اچا سو پرپ ہنؤ وسار۔

گهت ذات واريء اَڏم استريءَ کي ۽ هروکيه ڏيڻ واري پڳڙان کي پُٺائي
اي هورڪ نون اڃا ۽ سڪ جي اڇا رکين ٿو؟

رام چيو ڏسي بن سندرڻا خوشي ڪندي نه ڪيئن سڀڪا؟

نار سان گڏ سڀ هونگر ڪرڻ پوندا

مونکی ڈسی کن کیڈی نہ نندا!

شري راه چندو: لجهو کي چيو ته ان جي سندوئا ڏسي ڪيڏيڪي نه مڻوس
ٿيندي. سڀڪا شيءِ ڪيئن نه مڙج ڪري ٿي. سڀ ٻڪي مڙڪن، بدبختين استر
سان گڏ رهندي چو ته منهنجي ئي ننڍا ڪري رهيا آهن!

مرگھہ، ڈسی اسان پري پڇن

”دپ نه کړيو“ ټن مرگبيون چوڼ !

رہو آئند چڙيو ٻپ اجايا سونو ڇرڻ هي؟—ولڻ آيا.

اسانگي ڏسي هرتا ڏپ کان پري ڀڄن ٿا پر مرگه پٿرون کڻن چون ٿيون ته
”ڏپ نه ڪريو، هي ويچارا سوار هرتا ڀولڻ آيا آهن!

هاڻي هاڻي پٿيون پئي گس ويندي
چون مونکي سمجهائي ڏيندي .
بڙهيل شاستر وري پڙهه دل منجهه
آئي سيوا راج راضي نه سمجهه .

هائي هاڻي پٿون سکا ٿا ڏين ته چڱيءَ طرح بڙهيل شاستر کي وري وري
پڙهه . جئين هائي پل اڪرڻ مول پهرائين ان تي پير سان زور ڏئي ٿيندا
آهن، راجا جي ڪهڙي به سرا ڪريو ته به همڪي پائجي راضي نه سمجهو!

نار ڪريو توڙي دل به بند ڪري ڇڏي تو ڪام وس ٿو
شاستر راجا نار جوان هجي ڪڏهن به تنگي وس نه سمجههجي
ڏس لڇڻ ڪسن بسنت سهاون پويا رهت مون پڻ آپڄائن .

استريءَ کي توڙي دل به ٽٽي بند ڪريو ته به انکي سرڪبه نه سمجهو!
تو کي ڪام جي ٽنڊي به ٿا ساڻيندي | شاستر، راجا، جوان ناري، اهي لڳي
ڪڏهن به وس نه سمجهو. ڏس، بسنت رت آئي آهي پر پوئتي نه هڻڻ ڪڙي
چا نه ڏيڃاوي ٿي!

پرڻس ڪاهيءَ جو پل آڏو اُن کان بچي سو وري آڀاري
ڏس لڇڻ سٺا ڪام جي جا ڏيندڙ ڏري ڇڏي مريادا آ .

اڀ لڇو ڪام جي سٺا کي ڏس . ڪام وس هوندي به جو مٿس ڏوڃ
رکندي آهي، مريادا به رهندو آهي، سڙي جوڌو آهي . ڪام جو کاڌو آهي
استري سمن! استري ٿي هن جو پل آهي . انکان پاڻ اڃا ٿي ضرور مٽا آهي .

آهي. ٻهاڙ سندر آهي بن سڀ وڻ ڦلن سان ڀريل رهن ٿا. مطلب نه آهي ڇوڙا
جيو سنا آهن. نهڙي سندر ٿا ٿلهيل آهي.

ڪرم ڪريو اُت سڀ وڃي ٿيڪ

ملي سگرڙيو جنهن اُت من ڀريت
اهو اوهان سان حال ڪندو سڀ ٿا ڄاڻو ڇا هُو چوندو.
وار وار چرنن سر نائي ڇڏي ڪٿا رام سڄي سمجھائي.

آئي وڃي سڀني جا ڪارج ٿيڪ ڪريو. سگرڙ سان ٻڻ مٽر ٿا ٿيندو. هو
توهان سان سڀ حال ڪندو. توهين سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا. اهڙيءَ طرح سُڙيءَ
ٻوٽي سان سڀ ڪٿا ٻڌائي.

ذات آدم نـيـچ پـڻ مڪت ڪٿي سا نـار
هـا مـورڪ، سـڪ اڇا اڇا سو پـرپ هـنڙ وسار.

گهٽ ذات واريءَ آدم استريءَ کي به مري ٿو ڏيڻ واري ڀڳوان کي ڀلائي
اي مورڪ تون اڇا به سڪ جي لڇا رکين ٿو؟

رام چيو ٿو بن سندر ٿا خوشي ڪندي نه ڪيئن سڀڪا؟
نار سان گڏ سڀ مرگه ڪڪ ڀرندا

مونکي ٿو ڪن ڪيڏي نه ننڊا!

شري رامچندر: لڇو ڪي چيو نه بن جي سندر ٿا ٿو ڪيئن ڪي نه مڙهي
ٿيندي. سڀڪا شئي ڪيئن نه مڙج ڪري ٿي. سڀ ڀڳي مرگه، ٻهٻهٻن استرن
سان گڏ رهندي ڇو نه مڙهي ٿي ننڊا ڪري رهيا آهن!

مرگه ٿو ڪن اسان پري ڀڄن

”ڊپ نه ڪريو“ ٿن مرگهون چون!

رهو آندو ڇڏيو ڊپ اڃا سونو هڻڻ هي ڳولڻ آيا.

سڄي ۽ ستن کي رانج جو روپ ڄاڻي . الون جيڪي ملي ، تڏهن ئي راضي
رهي ۽ ٻيا سڄي ۾ نه ٻاراوا عيب نه پياري .

نالون سول ، نه ڪپٽ وڻوار هرڪ نه شوڪ ڀروس ڏاتار
نون مان جي ڪو ڪنهن هڪ آهي نارپوش ڀل ڀڳت سڏائي

نالون ڀڳت ، سڀ سان چل ڪپٽ چڙي وڻوار ڪري ۽ نط منهنجي
ڀروس رکي . انهن اٺن مان جيڪڏهن ڪنهن نه ماڻهوءَ ۾ هڪ ئي گڻ آهي نه
اهو ٻوش چاهي نار ، ڀڳت سڏائي سگهي ٿو .

سا سندري هونڪي بنهه پياري سڀ طرح ڀڳت روپ گذاري
جا ڪت يوگين درلپ ملي بوگ ڀلي سڙ سال هلي
رام درس قل ڀرم انوب جيو پاڻي سو سهج سرڙپ .

اڙي ناري مون کي ٻياري آهي . ٿور نه سڀ طرح ڀڳت وارا لڄ آهن ۽
اهي ڊڙ آهن . توکي ڀوڳن واري هجي ، جا کين گهڻي بوگ ڪرڻ سان ملندي
آهي ، سا ملي آهي . منهنجي روشن جو اُتر لاپ اهو آهي نه انسان پاڻ کي
چڱي طرح سڃاڻي .

ڀمپاسر وڃو ڪريو ڪرم رشي مني اُٿي رهن اُٿم
رشي متنڪ جنهن مهما پاري جيو رهن اُٿ سڀ اُپڪاري .

شيري ٻوڙ ڇو نه اي ڀڳوان توهين ڀمپاسر وڃو اُٿي گهڻا رشي مني رهندا
آهن . متنڪ رشيءَ جا ڪٿا نه تمام گهڻا ۽ اُتر آهن ان جي آسرواد سان سڀ
ٻر اُپڪاري هيڙ اُٿي رهندا آهن ۽ سڄي گذارندا آهن .

وڙ نه رکي اُٿ ڪنهن سان ڪو ڪري شتروءَ سان پيار هرڪو
ٻهڙ سندر بن ٿان پوپور ڪنگ ۽ هرگه سڀ جيو آنڪول

اُٿي ڪوبه ڪنهن سان ويو ٿو رکي . دشمن سان نه هرڪو پيار ڪندو

آهي. ٻهڙ سندر آهي بن آبر سڀ وٺ ڦلن سان ٻريل رهن ٿا. مطلب نه آهي ڇوڙا
جيون سٺا آهن. ٻهڙي سندر ٿا ڦهليل آهي.

ڪرم ڪريو اُت سڀ وڃي ٿيڪ

ملي سڳوڻو جنهن اُت هن ڀريت

اهو اوهان سان حال ڪندو سڀ ٿا ڄاڻو ڇا هُو چوندو.

وار وار چرنن سر نائي ڇڏي ڪٿا رام سڄي سمجھائي.

آهي وڃي سڀني جا ڪارج ليڪ ڪريو. سڳوڻ سان ٻڌ مٿا ٿيندو. هو

توهان سان سڀ حال ڪندو. توهين سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا. اهڙيءَ طرح سُڙيءَ
ٻوٽن سان سڀ ڪٿا ٻڌائي.

ذات آدم نديچ پڻ مڪت ڪئي سا نار

مها مورڪ، سک اڃا اڃا سو ڀرپ هُئو وسار.

گهٽ ذات واريءَ آدم استريءَ کي نه موڪيه ڏيڻ واري ٻڪوان کي ٻلائي

اي مورڪ ٽن اڃا نه سک جي اڃا رکين ٿو؟

رام چيو ڏسي بن سندر ٿا خوشي ڪندي نه ڪيئن سڀڪا؟

نار سان گڏ سڀ مرگهه ڪڍ ڀرندا

مونکي ڏسي ڪن ڪيڏي نه ننڊا!

شري رامچندر: ٻهڙ کي چيو نه هن جي سندر ٿا ڏسي ڪنهن کي نه مٺي

ٿيندي. سڀڪا شئي ڪيئن نه موج ڪري ٿي. سڀ ٻڪي مرگهه، ٻهڙن استرن

سان گڏ رهندي ڇو نه مڏهجي ٿي ننڊا ڪري رهيا آهن!

مرگهه ڏسي اسان پري ڀڄن

”ڊڄ نه ڪريو“ ٽن مرگههون چون!

رهو آئند ڇڏيو ڊڄ اڃا سونو هڙڻ هي ڳولڻ آيا.

سجھي ۽ ستن کي رام جو روپ ڄاڻي. انون جيڪي ملي، تنهن کي راضي
رهي ۽ ٻڌ سهي پر نه ٻڌاوا عيب نه پياري.

نالون سول، نه ڪپٽ وهنوار هرڪ نه شوڪ ڀروس ڌاتار
نون مان جي ڪو ڪنهن هڪ آهي نار پرش ڀل ڀڳت سڏائي

نالون ٻڌ، سڀ سان چل ڪپٽ ڇڏي وهنوار ڪري ۽ نط منهنجاري
ڀروس رکي، انهن نون مان جيڪڏهن ڪنهن نه ماڻهوءَ پر هڪ ئي ڳڻ آهي نه
اخر پرش چاهي نار، ٻڌ، سڏائي سگهي ٿو.

سا سندري هونڪي بنهه پياري سڀ طرح ڀڳتن روپ گذاري
جا گت يوگين درٻل ملي يوگ ڀلي سڙ سال هلي
رام درس ڦل ڀرم انوب جيو ڀالي سو سهج سڙوڀ.

اغري لاري من کي ٻاري آهي. ٿور نه سڀ طرح ڀڳتن وارا لڄن آهن ۽
اهي درڙ آهن. ٿوري يوگن واري ڪئي، جا ڪن ڪهڻي يوگ ڪرڻ سان ملندي
آهي، سا ملي آهي. منهنجي روشن جو اثر لاپ اهو آهي نه انسان ٻانگ کي
ڇڪي ۽ طرح سڄاڻي.

ڀمپاسر وڃو ڪريو ڪرم رشي مني اٽسي رهن اٽس
رشي متنگ جنهن مهما پاري جيو رهن اٽس سڀ اپڪاري.

شوري ٻڌو ڇو نه اي ڀڳوان توهين ڀمپاسر وڃو اتي ڪهڻا رشي مني رهندا
آهن. متنگ رشيءَ جا گت نه تمام ڪهڻا ۽ اٽس آهن ان جي آشيرواد سان سڀ
پراپڪاري جز اتي رهندا آهن ۽ سڀي گذاريندا آهن.

وڙن رکي اٽس ڪنهن سان ڪو ڪري شتروءَ سان پيار هرڪو
بهاڙ سنڌر بن ڦالن ڀرپور ڪڍ ۽ هر گهم سڀ جيو اٽس ڪو

اٽس ڪرد ڪنهن سان وڙ ٿو رکي. دشمن سان نه هرڪر ٻار ڪندو

ذات پات ڪل ڌرم وڌائي ڌن ٻل ڪٽنبي ڪٽ چترائي
ٻن ڀڳتي ڪو سونهين ائين جل ڌاران مينهن ٺهي جيئن.

ذات اوچي، ڪل اُتر، دنيا ۾ وڌائي، ڪٽو ڌن ۽ ان سان گڏ ڪٽي،
وڏو ڪٽب ۽ ڪٽن ڪٽن وارو ۽ چتر ماڻهو ڇو نه هجي، پر ڀڳتي ۽ ڪانسراءِ ڪٽڙي
سويلا پائيندو؟ جهڙو پاڻي ۽ کان سراءِ مينهن ٺهي!

ٺو قسم ڀڳتيءَ ٻڌاين ساوڌان ٿي، تو سمجهايان.
ڀڳت پهريون جنهن ساڌن سنڪ ڪٽا ٻڌڻ لاءِ پيو اُمنڪ

ڀڳتي نون نمونن جي آهي. اهي قسم ٻڌ، پهريون ساڌو برهن ڇو سنڪ
ڪري. پيو منهنجي ڪٽا ٻڌڻ ڇو اندر ۾ برابر هجي.

گر ٻڌ پنڪج شيوا ڪري ٿيون ڀڳت سڄان
ڀڳت چوٿون مون ڪٽ اُتر ڪپت چڙهي ڪري کان.

ٿيون ڀڳت ايمان چڙهي ڪرو ۽ جي ڇوڻ جي سيرا ڪري. ڇوڻون ڪٽ ۽
چل چڙهي منهنجي ڪٽن کي ڏئي.

منتر جيئي جو پڪي وشواس پنجون ڀڳت ڪري ويد پرڪاش
جهون ڌرم شيل ورت ۽ ڪرم ٿيا ڳي سڀ لڳي ستيه ڌرم.

پنجون ڀڳت پڪو وشواس رکي ڪرو منتر ڇو ڇاپ ڪري. پنجون ڀڳت
اندرين کي جيئي، شيل ۽ ڪٽن، ڪرم ۽ نيمن کي ٿيا ڳي سڄي ڌرم ۾ ورتي
ڌرڙ ڪري.

ستون رام ميه سڀ جڳهه پسي 'سنت' رام کان وٺي ڪري ڏسي
انئون ملي جو تنهن سنتوش سڀن ڏسي نه پئي جو دوش.

ستون سڄي سنسار کي رام ميه سمجهي. يعني ايشور کي هر هنڌ موجود.

سجڻي ۽ ستن کي رار جو روپ ڄاڻي . اٺون جيڪي ملي ، تنهن تي راضي
رهي ۽ ٻڌ سڀني ۾ به برابر عيب نه پئجاري .

ناٿون سرل ، نس ڪپٽ وخنوار هرڪ نه شوڪ ڀروس دانار
نون مان جي ڪو ڪنهن هڪ آهي نار پرش ڀل ڀڳت سڏائي

ناٿون ڀڳت ، سڀ سان چل ڪهٽ ڇڏي وخنوار ڪري ۽ فقط ميهڻرني
ڀروس وڃي . انهن اٺن مان جيڪڏهن ڪنهن به ماڻهوءَ ۾ هڪ ئي ڪم آهي ته
اگر پرش ڄاڻي نار ، ڀڳت سڏائي سگهي ٿو .

سا سندري موٽڪي بنه پياري سڀ طرح ڀڳت روپ گذاري
جا گت يوگين درلپ ملي يوگ ڀلي سڙ سال هلي
رار درس ٿل ڀرم انڀوپ جيو پاڻي سو سهج سرڙپ .

اڙي لازي مون کي پياري آهي . تو ۾ به سڀ طرح ڀڳت وارا لڄڻ آهن ۽
اهي درڙ آهن . توکي يوگين واري ڪٿي ، جا کين ڪٿي ٻوڳ ڪرڻ سان ملندي
آهي ، سا ملي آهي . ميهڻي درشن جو اٺ لاپ رار آهي ته انسان پاڻ کي
ڇڏي طرح سڄاڻي .

ڀمپاسر وڃو ڪريو ڪرم رشي مني اٽي رهن اٽس
رشي متننگ جنين مڇما پياري جيو رهن اٽ سڀ اڻڪاري .

شيري ٻوڙ ڇو نه اي ڀڳوان توهين ڀمپاسر وڃو اٽي ڪٿا رشي مني رهندا
آهين . متننگ رشيءَ جا ڪٿا ته تمام ڪٿا ۽ اٽر آهن ان جي آخرواد سان سڀ
ڀر اڻڪاري هيڙ اٽي رهندا آهن ۽ سڀي ڪڏا رهندا آهن .

ويڙنه رکي اٽ ڪنهن سان ڪو ڪري شتروءَ سان پيار هرڪو
بهار سندر بن ٿلن ڀرپور ڪڍ ۽ هر ڪم سڀ جيو اٽڪول

اٽي ڪوڊ ڪنهن سان ويڙنه رکي . دشمن سان به هرڪو پيار ڪندو

ذات پات ڪل ڌرم وڌائي ڌن بل ڪٽنبي مڻ ڇٽواري
ٻن ڀڳتي ڪو سونين ائين ڄل ڌاران مينهن ٺهي جيئن.

ذات اوچي، ڪل اثر، دنيا ۾ وڌائي، ڪٽو ڌن ۽ ان سان گڏ شڪتي،
وڏو ڪتب ۽ ڪيئن ڪن وارو ۽ پتر ماڻهو جو نه هجي، پر ڀڳتيءَ کانسواءِ ڪٿي
سڀيا پائيندو؟ جهڙو پاڻيءَ کان سواءِ مينهن ٺهي!

نو قس ڀڳتيءَ ٻڌايان ساوڌان ٿي، تو سمجهايان.
ڀڳت پهرين جنهن ساڌن سنگ ڪٿا ٻڌڻ لءِ ٻيو اُمنڪ

ڀڳتي نون قسمن جي آهي. اهي قس ٻڌ، پهرين ساڌو برهن جو سنگ
ڪري. ٻيو موهجي ڪٿا ٻڌڻ جو اندر ۾ پريم عجيب.

گر ٻڌ پنڪج شيوا ڪري ٽيون ڀڳت سڃاڻ
ڀڳت چوٿون مون مڻ اُتار ڪپت ڇڏي ڪري ڪان.

ٽيون ڀڳت ايمان ڇڏي ڪرو ۽ جي ڇرڻ جي سڀا ڪري. چوٿون ڪپت ۽
ڄل ڇڏي موهجي ڪن کي ڳائي.

منتر جي جو پڪي وشواس پنجون ڀڳت ڪري ويد پر ڪاش
ڇهون ڌرم شيل ورت ۽ ڪرم تياڳي سڀ لڳي ستيه ڌرم.

پنجن ڀڳت بڪر وشواس رکي ڪرو منتر جو چاب ڪري. ڇهون ڀڳت
اندرين کي جيئي، شيل ۽ ڪن، ڪرم ۽ نيمن کي تياڳي سڄي ڌرم ۾ ورلي
درڙ ڪري.

ستون رام ميه سڀ جڳم پسي 'سنت' رام کان وٺي ڏسي
انڻ ملي جو ٽنهن سنتوش سڀن ڏسي نه ٻئي جو دوش.

ستون سڄي سنار کي رام ميه سڄي. يعني ايشور کي هر عند موهي.

کور شیار، آيا آشرم شېري ږيرې مان چرن اچي چنبري :
 هست ولي ټي وچن نه اكلې هر هر چرن چهي ۽ پکړي
 آټي پاڼي چرن ډولې خوش ټي شېري آس ټي

بښن پاتړن کي ډسې شېري ډولې ټي کړې بېڅي ۽ ږيرې مښ ۽ مڼ
 ټي وېځي . داس مان لفظ نه ټي اکلې پکړان جا گهڼي ۽ شردا ۽ ږيرې سان چرن
 ډولې ۽ ابر آس ټي وږاږاڼس .

کند مول قل اتي سندر اځيان رکيا شري رام
 گهڼي سبک سان کباډا سپن ږير پيت پکړان .

گهڼي منا ۽ سندر قل ټول شېري پکړان کي پيت کيا، جي هن ټول
 کيا ۽ ږير جي پيت سمجهي چاږ سان کاډا .

هک جوړي اچي بيڼي اځيان
 پريت گهڼي کچه کچي نه مکان
 مک کڙي کريان استت تنهنجي
 جر مورک آدم جالسي منهنجي .

هک جوړي پکړان جي اځيان اچي بيڼي ۽ چوږ لکي نه مان کڙي مک
 مان ترهان جا مک کائن کريان . ډان نه اکلې ټي ټي . مان ليح آهيان .

ليچ کان ليچ ۽ نيچ انهي کان مورک گنوار ۽ مند متي مان
 بد سندرې، بوء چيو رگهوراډ ډيټ سچاڼا پکښي پيا .

ليچ کان ليح برش ۽ مان نه ان کان نه ليح آهيان، مورک گنوار ټي ۽ گهت
 ډي زاري آهيان پکړان ! پکړان کيس آليد ډيډي چير نه آه داس داس ډانگ
 شکل کي کور سچاڼدو آهيان . مورکي وږو ماڼو ۽ جي پکښي ټي وښيډي آهي !

پڳوان نه ڪنهن به پريجن ڪانسواءِ سڀني ئي ڏيا ڪندو آهي. ڏسو ته مانس آخري گد به شپ اڃا به پراڻي پيٽي سرچيندڙ اها ئي پراڻي ڪئي جا زمين منهن ڪي به مشڪل پراڻي ٿيندي آهي!

اڪند پيڳت وردان وٺي گد خاليو ڇوڏار
ڪريا سندس هٿ سان ڪٿي سنڌ سڪ شري راءِ

اڪند پيڳتيءَ جو وردان وٺي گدراج سرڳڙهه ڏار ٻڌاريو. هن جو هونڪ سڪار
سورڙ شري راجندر پنهنجي هٿن سان ڪيو.

سراپ ڏئي، ڪڍي ڪنور وڃن ته به پوڄيو برهمڻ، ويد چون.
شيل گڻ هيٺ به برهمڻ پوڄو گيان پويڻ نه ڇوڏر آڄو!

ويد چون ٿا ته سراپ ڏيندڙ يا ڪنور وڃن ڇوڏر برهمڻ جي به پوڄا
اوس ڪريو. گڻ کان خالي هجي نه به برهمڻ جي پوڄا ڪريو. ڪڻاڻ ڪپڙو نه
ڇوڏر هجي نه انجي پوڄا نشتل ٿيندي.

گنءَ غليظ پوڏهن جي بويگه ڪرائي سنان ڏهن گد به اڄوڳه
راءِ سمجھائي سوڌرم ڇيو ڇون سنڀم ڏسي گهڻو خوش ٿيو.

گنءَ ڪپڙي به غليظ هجي پر انهيءَ کي هر ڪو برهمڻ سان ڏهندو آهي.
پر گدءَ کي نه سنان ڪرائي به نه ڏهندو آهي. راءِ گدراج کي ڪيترن پوڏن ڏنو
پنهنجي ڇوٽن پر هنجو برهمڻ ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو.

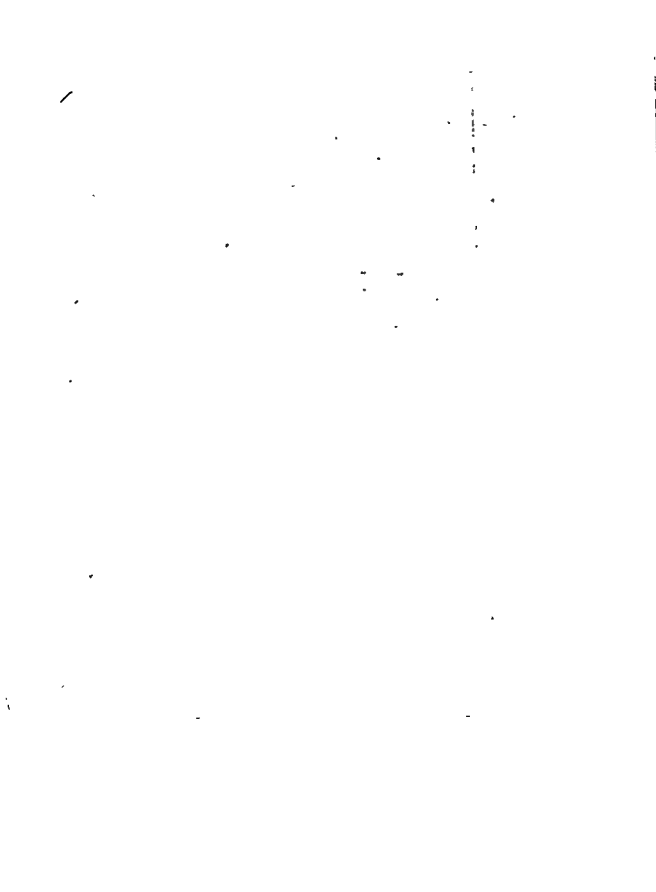
رگپوت ڇون ڪمل سرنائي استان پنهنجي گد ويو سهائي
گت ڏني تنهن اٽلر آپارا شهبوري آشرم ڇون ٻڌاريا.

هڙ راءِ جي چوٽن پر مٿو نوائي اٽلر ڪئيءَ کي پراڻي ڪري ويو. پڳوان پوءِ
شهبوريءَ جي آشرم ڏي ٻڌاريو.

جتابوء جو رامچندر کي سينا ڏسڻ ۽ سندس آيس سان
مڪتي بازيا.

رام اهڙي طرح ورلاپ ڪرڻ لڳو جڏهن ڪامي پش پيئجي نار کان جدا ٿيو آهي!

ڏيـوڌري لـچڻ گهڻو سمجھايو ٿيو بيزار رام سک نه آيو.
پنـڊورن ڪام رام سک راشي منش چريتر ڪري اپناشي.

ڌيرج-ڌري لڳو نه گهڻو ئي سمجھائين ٿو پر رام کي سک ڪٿي؟ پڪوان،
سک ڌار جي رواجي انسان وارا چريتر ڪري ٿو.

ڄميل رت سهڄي مٿل ڪو پڙائي

سانوڻ مهيني جان ميرو پاڻي

رام ائين بيرو لڳڻ سمجھائي ٻن ڄڻ هٿ ڪٿي ڏي آهي
اڳتي وڌيا گدراج ڏٺائون رام سهري شبد ”رام“ ٻڌائون.

ٻن ۾ ڪٿي ڪٿي ميري برسات جي باطنيءَ جي رنگ وارو ڄميل رهيا
ڏٺائون، ڇوڙو ڪو ماڻهو مري ويل جر هوندو آهي! رام لڳو ڪي چوي ٿو نه
هٿ ڪن ٻن جيون جي لڙائي ضرور ٿي آهي! پريسان گدراج کي ”رام، رام“
پڪاريندو ٻڌن ٿا.

هٿ ڦيري سندس مٿي رکيو ڪريا سنڌ سري رام

دڪ سرير سپ مٿي ويو ڏسندي مک سک ڌار.

رام پيئجي ڪمل جهڙن ٿورن هٿن سان سندس مٿي کي جهيڙ نه جهٽ جهٽائو.
جا سڀ دڪ ٿاس ٿي ويا!

وڃن چيا گد ڌاري ڏير ڪنن ٻڌا سي رام سڌير

حال منهنجو هيءَ رانوڻ ڪيو جنڪ ستا جڏهن ڪٿي ٿي ويو!

اي ناٺ، جٽاو چيو: منهنجي هيءَ حالت رانوڻ ڪٿي آهي جڏهن سينا

کي ڪٿي هٿان لڳيو هو.

ڪٿي ويو کيس ڏکڻ طرف رڙي جهرڪي جان ڄاڻان صرف
درس ڪو ڪارڻ رکيا مون ڀران
ڇاهيان مون هاڻ ڪرياندان!

وڙندڙ جهوڪي ۽ جيان وري لاپ ڪندڙ سڀا کي ڏکڻ جي طرف ڪٿي ويو
مون ڀران لڻا ڪوهان جي درشن خاطر رکيا آهن، ڳولان!

رام چيو رک اڃا سرور ڪندي مُڪ مد، ڌاري ڏيسر
نانءُ سمري آت ادم ٿوري ويد به ورنن ائين ڪري.

رام چيو نه اي گد، اڃا سرور کي رک. جتانو چيو نه ڳولان، ويدن به چيل
آهي نه تنهنجي مک ڪمل ڏسڻ سان انسان ٿوري اوچي!

سو تون منهنجي اکين اڳيان ڇا لاءِ ڏيئي ادم رکان؟
چيو رام جل اکين ۾ آئي اکر مٿي تو ڪرم پرمائي.

اهي نوهن منهنجي اڳيان بيٺا آهيو. مان هاڻي هي اڏو سرور ڇا لاءِ
ڏکان؟ رام اکين ۾ پاڻي آئي چيو نه اي گدراج، توکي تنهنجي ڪرمن الوار
سرور ۾ اتر استان مليو آهي.

جنهن من وسي ٿي ٻين پلائي ڊولپ تنهن لاءِ ڳالهه نه ڪائي!
ڪن ڇڏو ڇا هاڻ منهنجي ڌار پيو ڇا ڏيان تو پڙون ڪام؟

جنهنجي من ۾ ٻين جي پلائيءَ جا خيال سمايل آهن تنهن جي لاءِ ڏاڍا ۾
ڪجهه نه ڊولپ نه آهي. هاڻي ڀل تون ڀران ڇڏي منهنجي ڌار وڃ. ٻيو پلا
توڪي ڇا ڏيان؟ تون نه اڳي ئي ٻيون ڪام آهين.

ڪومل ڇت آت دين ديال ڪارڻ بن رگھونات ڪريال
نيچ گد ۽ مانس آهاري گت ملي تنهن يوگين راري

برھر ٻوٽي اندر هٿ ڪري گس هلندي پيو راءِ سمري
اُتي ٻنهي اندر مایا ڦِٽائي اشوڪ رکيڪن کي ننڊ آئي.

اندر سري راءِ جو سمن ڪندو آها ٻوٽي ڪٿي هليو. اندر اهڙي ڪٿي مایا
ڦِٽائي جو اشوڪ وٽ جي سڀاليندڙن کي ننڊ اچي وئي!

تڏهن به ٻڌندو سيم وٽ آيو ڪري پوڻام پٺ نانءُ ٻڌايو
پڪ جڏهن سيم اندر سڃاتو پتا ۽ سمري برابر ڄاتو
شوڪ ڇڏي ۽ سام پري دوا ڪارائي پوڻام ڪري

اندر تڏهن به ٻڌندو سيم وٽ آيو ۽ ٻينجو نالو ڪٿي سڃاتا سان پوڻام
ڪيائين. سڃاتا پڪ ڪري هنکي پتا يا سمري برابر سمجهي عزت ڏني. پوءِ
دوا ڪارائي ٻينجي لوڪ روانو ٿي ويو.

ڀاءُ لڇڻ، راءِ ايندو ڏٺو من چنڌا تر ڪري چيو
بن خطرا سڀ ڇڏي وساري ڇڏي ۽ اڪيلي وڃن کي ٿاري

راءِ جڏهن ٻينجي ڀاءُ کي ڏٺو تڏهن کيس شڪ ڄاڻيو. راءِ چيو ته توهان
کي اڪيلو ۽ بي آسري ڇڏي ڏنو! توهان ٻينجي وڃڻ کي نٿا ڇڏيو. توکي خبر
نه آهي ته ٻن ٻن ڪيڏا خطرا موجود آهن.

راڪش ڏسي سيم گيڻو ٻڌندي

من بولي، هاڻي ڪٿي نه هوندي!

هاءِ، لڇڻ تو چڻو نه ڪيو سيم ٻن جيون ڪٻڙو رهيو؟
راڪش ڏسي سڃاتا ٻڌندي. مان سمجهان ٿو ته هاڻي ڪٿي به نه
هوندي. هاءِ، لڇڻ تو چڻو ڪر نه ڪيو آهي. ٻينجو جيون ڪٿي نه ڪٻڙو؟

هن کان وڌيڪ ٻئي ڪٿي علامت وٺي سيم سٺون جڳت ملائمت!
هٿ جوڙي چيو لڇڻ حضور آه نه منهنجو ذرو تصور

انهيءَ کان وڌيڪ ئي بدبختيءَ جي ڪهڙي لڻائي آهي جو سينا وڃائي
اسين جيڪي جي ملامت سڻون! لڪيمڻ لهن ئي چيو ته پگراڻ، مهنڀر نه ڪو
تصویر ڪراهي.

رام لڇڻ سان ڪتيا ڏسي ڪپ گوداوري خالي پسي
دل تي اثران اهڙو ڪيو مٺس ساڌارڻ وياڪل ٿيو!
بني پائر آخرو هر اچي ڏسن ته سينا آهيءَ ڪانه! پگراڻ حاله ڏسي اهڙو
نه وياڪل ٿو جهڻ معمولي ماڻهو وياڪل ٿين!

پَر دڪ ناسڪ، سڪ دڪ ناهن رام دڪي، سڪ ڪونهي تانهن
اي گس ڪاڻ جانڪي سيم روپ شيل ورت سندريه
هن جي دڪن کي لاس ڪوڙ وارو، دڪ سڪ کان پري رام نه دڪي ئي
دورا درلاپ ڪري چوڻ لڳو ته اي سيم، تنهنجا ڪپ، شيل، ورت نيم سڀ
پورو ڇڏا.

لڇڻ سمجهايو رام گهڻو هلي پڇيندو من منجهيل ڀڻو
اي ڪنگ مرگه، ننڍڙي شينهنڻي.

توهان ڏٺي ڪٿ سيم مرگه ٺيڻي؟
لڇڻ نه ڪيس گهڙئي سمجهايو. پگراڻ پوءِ وطن، هرڻن ۽ شينهنڻيءَ کان
پڇندو هليو ته توهان ڪٿ مهنڀي ٻاري سينا نه ڪانه ڏئي جنهنجون اکيون
هرڻيءَ جي ٻچي جهڙيون سندو آهن؟

ايءَ سيم اڄ ڪوکان سواءِ ٻيا سڀ خوش ٿين پويو سها
هڪ دشمن رهي ڪيئن جيئن پرگهٽ اچي هٿ چونه ٿين؟
گهڻو رڻي پيو ٻولي سوامي چڻ ته وڃڻو آ نار کان ڪامي!

اي پياري، ڏس هي سڀ ڪهڙ نه خوش آهن! چڻ نه راج براهم ليو
الن، اُن دشمن جي هٿ ۾ ڪيئن ئي رهي سگهن؟ چوڻي اچي پرگهٽ ٿين؟

اهو ٻڌي گد راج ٻوڙيو ۽ رانوَ کي ڇيائين ته منهنجي صلاح مڃي نه
 سیتا جي پڇر ڇڏي سک سان پنهنجي گهر وڃ. نه ته سڄ نر ڇوانءِ نه تنهنجو
 خمر ڪونهي!

رام ڪاوڙ نه بچندين مڙر ناس ٿئي ڪل تنهنجي ضرور
 اُٺر ڏنو نه رانوَ جوڌي اُٿيو جٽايو هن کي ڪروڌي

رام جي ڪاوڙ باهه سمان آهي. مور ڪين بچندين. مان سمجيان ٿو ته
 تنهنجي سڄي ڪل ناس ٿيڻ واري آهي. پر رانوَ جواب ٿي نه ڏنو. انهي ئي
 جٽار کي ڪروڌ آيو ۽ ٻوڙي رانوَ تي حملو ڪيائين.

وارپڪڙي ۽ سڄورٿ ٿوڙي ڪريل رانوَ کان سيناموڙي.
 رانوَ اُٿي هڪ ٻاڻ ڇڙهايو گد اچي اهو مگر هٽايو
 هٽي ڇههون سڄوسرير بگاڙيو هڪ گهڙي بيوش رانوَ ٺهاريو.

گد راج، رانوَ جي وارن کان کڻي پڪڙيو. سندس رت سڄو ٿوڙي
 ڇڏيائينس. رانوَ هيٺ ڪريو. گد سیتا کي پري ڪري وري موٽيو. رانوَ ٻاڻ
 ڇڙهايو پر گداهو ڪاٺي ڇڏيو. ڇههون هٽي هن جو سڄو سرير ڇڏري کيس
 بيوش ڪيائين.

هوش بر آيو ۽ اُٿي ٻوڙيو آيو نه سامهون سرير ٺهڙيو
 گد ڪڍي هٽي گهڙي لڙائي بيوٿڪجي پر قسمت سٺائي

رانوَ هوش بر آيو ۽ اُٿي گد تي وار ڪيائين. پر سامهون اچي نه سگهيو. رانوَ
 گد راج سان گهڙو وڙهيو تنهنڪري هو ويچارو لڪجي پيو.

خوش ٿيو هاڻي گد سڄان رام جي ڪم هي آيا پوان
 سيبه کي رانوَ وري رٿ ڇاڙهي ويو ٿڪڙو گد راج ٺهاري.

ڪڍراج. ڏاڍو خوش ٿيو جو سمجهيائين ته سندس ٻار جي ڪم ۾ آيا آهن. رانڍ ٻڌو سڀني کي وري رت ٿي ڇاڙهي هليو ويو جو کيس گهڻو ڊپ هو ته مٿان ٻار نه اچي وڃي! ڪڍراج ڏسندو ئي رهجي ويو!

ڪندي ورلاپ سيم گهڻي ڊنل هرڻي جان وڌوس جيئي. جبل ويٺل کي ڪهي ڏٺا نشان لاءِ وستر ڪجهه ڦٽا ڪيا. اهڙي طرح ڪٿي سڀني ويو بن اشوڪ ڇڏي، رمنڊو رهيو.

وڏاڻا هي وس سڀني ورلاپ ڪندي وڃي ٿي. ٻهڙن ٿي ويٺل ڪن مٿن تي نظر پيس ۽ ڪجهه وستر ۽ ٻيو نشان لاءِ ڦٽا ڪيائين. رانڍ اشوڪ بن ۾ سڀني جو پڙهند ڪري. پاڻ لنگا ڏي ويو.

دلپت هاريو جڏهن گهڻين طرح پڙيا پرپٽ ڏيکار اشوڪ درخت هيٺان ڇڏيو پٽن ڪري هڪ وار

جڏهن ڊپ، لالچ ۽ مٿن سان رانڍ سيم کي هڪڙي نه سگهيو ته سڳهو ته ڏهن کيس اشوڪ وٽ هٻان وڃي رهايا نيس.

برهما ديڏانهن اندر گهرايو لڪ ڇپ ۾ ڪجهه کيس سمجهايو سيم آئت لاءِ هن وٽ آئي سڌ نه پوي جيئن رانڍ ڪائي.

برهما وري اندر کي گهرايو. کيس چيائين ته جيئن رانڍ کي خبر نه پري اڏن سڀني وٽ وڃ.

برهما اندر هڪ پوئي ڏني واڙي هڻي ۾ وري چئي هن کانڻ سان اچ نه بک ڏهه هزار ورهيه مريو نه ڊپ!

برهما هڪ ٻوٽي اندر کي ڏني ته اها هو سڀني وٽ ڪئي وڃي. ان جي کانڻ سان لڪي اچ لڳندي ۽ نه بک سگهيندي. هڪ هزار ورهين تائين مرم جو ڊپ نه رهندو!

اهو ٻڌي گد راج ڊوڙيو ۽ رانوَ کي چيائين ته منهنجي صلاح مڃي ته
 سيتا جي ٻچي ڇڏي سڪ سان پنهنجي گهر وڃ. نه ته سڄو ٿو چوانءِ ته لنڊن
 ختم ڪرڻهي!

رام ڪاوڙ نه بچندڙين مٿس ناس ٿئي ڪل تنهنجي ضرور
 اُتر ڏنو ته رانوَ جوڌي اُٿيو جُٺايو هن کي ڪروڌي

رام جي ڪاوڙ باهه سمان آهي. مور ڪين ٻچندڙين. مان سمجهيان ٿو ته
 تنهنجي سڄي ڪل ناس ٿيڻ واري آهي. پر رانوَ جواب ٿي نه ڏنو. انهي ٿي
 جٺار کي ڪروڌ آيو ۽ ڊوڙي رانوَ تي حملو ڪيائين.

وارپڪڙي ۽ سڄورت ٿوڙي ڪريل رانوَ کان سيتا موڙي.
 رانوَ اُٿي هڪ ٻاڻ چڙهايو گد اچي اهو مگر هٽايو
 هٽي ڇههون سڄو سرير بگاڙيو هڪ گهڙي بيپوش رانوَ ٺهاريو.

گد راج، رانوَ جي وارن کان کڻي پڪڙيو. سندس رت سڄو ٿوڙي
 ڇڏيائينس. رانوَ هيٺ ڪريو. گد سيتا کي پري ڪري وري موٽيو. رانوَ ٻاڻ
 چڙهايو پر گداهو ڪاٺي ڇڏيو. ڇههون هٽي هن جو سڄو سرير ڇڏيو کيس
 بيپوش ڪيائين.

هوش ۾ آيو ۽ اُٿي ڊوڙيو آيو ته سامهون سريو نهوڙيو
 گد ڪٿي هئي گهڙي لڙائي پيو ٿڪجي پر قسمت سٺائي

رانوَ هوش ۾ آيو ۽ اُٿي گد تي وار ڪيائين. پر سامهون اچي نه سگهيو. رانوَ
 گد راج سان گهڙو وڙهيو تنهنڪري هو ويچارو ٿڪجي پيو.

خوش ٿيو هاڻي گد سڄان رام جي ڪم هي آيا پٺيان
 سڀني کي رانوَ وري رت چاڙهي ويو ٿڪڙو گد راج ٺهاري.

ڪڍ راج ڇوڙ لڳو ته منهنجي سرور ۾ آهو پورون پل نه ڪونهي. پر نه اڄ
تسبب ڪي آزمائيندس! اي پري سينا، تون ڏپ نه ڪر. مان اڄ هن دشت
کي ناس ڪندس.

ڪروڌ وٺت ڪڍائين ئي ڊوڙيو جبل ڪري وڃ ٿئين ٺهوڙو
بيمين نه دشت نڪي مرم ڪي ڄاڻين

نڌر وڃين، مونکي ڪين سڃاڻين؟

ڪڍ ڪاوڙ مان ائين ڊوڙيو جڏهن جبل جي مٿان وح ڪرندي آهي. للڪاري
رائڙ کي ڇوڙ لڳو ته اي دشت، اي گندي، ائين ڇو نڌر؟ ٿڌو هليو ٿو
وڃين. ڇا مونکي ٿو سڃاڻين؟

ايندو ڏسي ڪڍ ڪال سمان ڪيو ڏهيسر دل النومان
يا نه مٿانڪ يا گرڙهي آهي پل منهنجو جن وشنو سمجهائي
ويجهو ڏٺو ڪڍ راج سڄان هون هٿ ٿيرت، ڇڏيندو جان

مٿس والڪو وڌندو ڏسي رائڙ سمجهيو ته يا نه مٿانڪ آهي؟ يا گرڙ راج
آهي، اي منهنجي پل کي ڄاڻن ٿا. پر جڏهن ڏٺائين ته جتانو آهي ٿڌهن
سمجهائين ته انهيءَ کي نه جهٽ ماري ڇڏيندس!

ڄاڻين نٿو منهنجو ٻانهن پل ٿڌهن ٽپسين سهاء
بڌ ۾ موندو مون هٿان موٽي نه جڙو جاء.

رائڙ ڇڏي نه جتانو کي منهنجي ٻاهر پل يا شڪتيءَ جي خبر نه آهي تنهن
ڪري ئي ٽپسين جي سهاڻا ڪرڻ لاءِ ڊوڙيو آهي! مٿس لڙندو ته کيس
خبر پئجي ويندي ته مون ۾ ڪيڏي شڪتي آهي. ڀڄ ڪندو ته پڪ آهي ته
جڙو منهنجي ٿور مٿي ڪين ويندو.

اٿي ڊوڙيو ڪڍ راج اڃانڪ رائڙ چيو ٻڌ منهنجي سڪاوت.
ڇڏي سڀيڪ سان وڃي گهر ستيه چوان نه ته ڏسج ڏهر

جانڪي ٻڪارڻ لڳي. ڪيڙي ڀري ٻاب جي ڪري ٿو ٻيٽجي ڏيا جو
هٿ هٿائي ٻري ڪيو آهي! شون ۾ آيلن کي مڪ ڏيڻ وارا سرامي، ڪمل جي
ڪلن کي ٿيڙي کين جوني روشني ڏيندڙ ڀڳوان،

هائ، لڇڻ ڏيندڙو ڪيڙو دوش!

مڪو مون توکي ڪري ڪجهه جوش

من ڪيڪڻي جي جي ڪجهه رهيو ڊڪ وڌائا مونسان ڪيو.

هائ، لڪهڻ! نينجڙ نه ڪو قصور ڪرڻي! مون ڪروڙ ڪري اڻ سڻائيندڙ
شبد توکي چيا هئا تن جو نتيجو پاتو. مون جوش ۾ اچي اتي وڃن ڪڍا هئا.
ڪيڪڻي جي من ۾ جنهن ڊڪ جو واسو آهي، اهو ساڳيو ڊڪ اڄ تون مونکي
ڏيئي رهيو آهين، ڀڳوان!

پنچوئيءَ جا پکي مرگه ذات ڊڪي ٿيا جانور ٻيڙيءَ ڀانت!
ورلاپ ڪندي ائين سڀتا وٺي دؤر ڏيا ڀڻڻ دؤر سڀي!

مرگه پکي ۽ ٻيا جيو پنچوئيءَ جا نڀايت ڊڪي ليا. سڀتا وراڻ ٿي ڪري
نه اي ٻريو، نينجي سڀي ۽ سڀاري جي ڪري ۽ ٻي ٻري جي آسري رهيس
ٿي، هائي تون ڪيڙو مونکان دؤر آهين، سا خبر ٿي ڪانير!

ٻڌي ڳڏراج جا سڀتا وائي رڳپٽ نار جيت ورتي سڀائي
نيج ڏيٽ هٿ سڀتا ڀانءِ جيئن مليج گهر ڪڍا ڪانءِ.

رستي ۾ جتاو سڀتا جون ڏانڊون ٻڌي سڄي ويو نه نيج رانڊا جانڪيءَ
کي ڪٽي ٿو وڃي ۽ جا مليج جي ٻناري پئي آهي. سندس حالت اهڙي آهي
جيڙو ڪڍا ڪانءِ ڪنهن مليج جي گهر ۾ هجي.

ٻل اڳيون منهنجي ناهه سرور ڏڏهن به پرڪيان اڄ تنڊرو
پتري سڀي تون ٿي نه فراس انهيءَ ڏشت کي ڪيان اڄ ناس.

ڪڍ راج چوڻ لڳو ته منهنجي سر ۾ اهو ٻوڙون تل نه ڪرڻي. پر نه اڄ
سمس ڪي آزمائيندس! اي پري سٺا، تون ٻڌ نه ڪر. مان اڄ هن دشت
کي لاس ڪندس.

ڪروڙ وٺت ڪڍائين ئي ٻوڙيو جبل ڪري وڃ لڏين ٺوڙو
بيبين نه دشت نڪي مرم ڪي ڄاڻين

نڌر وڃين، مونکي ڪين سڃاڻين؟

ڪڍ ڪاوڙ مان ائين ٻوڙيو جئين جبل جي مٿان وڃ ڪرڻدي آهي. لڪاري
رائڻ کي چوڻ لڳو ته اي دشت، اي گيڏي، بيهن چو ٺٽو؟ نڌر هليو ٺو
وڃين. ڇا مونکي ٺٽو سڃاڻين؟

ايندو ڏسي ڪڍ ڪال سمان ڪيو ڏهيسر دل انومان
يا ته ملناڪ يا گرڙ ٺي آهي ٻل منهنجو جن وٺو سمجهائي
ويجهو ڏٺو ڪڍ راج سڃان مون هٿ ٿيرت، ڇڏيندو جان

مڙس والڪر وٺندو ڏسي رائڻ سمجهيو ته يا ته مٿاڪ آهي يا گرڙ راج
آهي. ٻئي منهنجي ٻل کي ڄاڻن ٿا. پر جڏهن ڏٺائين ته جتانو آهي تڏهن
سمجهائين ته اتيءَ کي ته جهٽ ماري ڇڏيندس!

ڄاڻين ٺٽو منهنجو ٻانهن ٻل تڏهن ٽپسين سهاء
يڪڙ ۾ موندو مون هٿان موٽي نه جئرو جاء.

رائڻ چير ته هٿو کي منهنجي ٻاهر ٻل يا شڪتيءَ جي خبر نه آهي نهن
ڪري ئي لهسين جي ساڻا ڪرڻ لاءِ ٻوڙيو آهي! مونسان لڙندو ته کيس
سر پٽي ويندي ته مون ۾ ڪيڏي شڪتي آهي. ڀڏ ڪندو ته ٻڪ آهي ته
جئرو منهنجي ٽٽو موٽي ڪين ويندو.

اٿي ٻوڙيو ڪڍ راج اڃانڪ رائڻ چيو ته منهنجي سڪاوت.
ڇڏ سيب سڪ سان وڃ گهر ستيه چوان نه ته ڏسج ڏمر

ڊپ اندر هڪ رام جو ٻيو اڪيل سيم
تيڃ لڇڻ ٿيو ٻنهي ڪو پيم بن جيئن پيم

لڇڻ کي هڪ رام جي ناراضهي جو ڊپ، پيو سينا اڪيلي! سدس سرور
جو تيج باڪل ڪو ٻڌجي ويو. جيئن ٻيتر ٻيتر ڪان جدا ٿيندو آهي.

ڪٽيا اڪيلي سيم ڏسي ويس يوگي ۽ ٻي رانوڻ هسي
جنهنجي ڊپ ٿيئي لوڪ ڏورن رات نه نڊ سڄو ڏينهن ڏڪن

رانوڻ ڪٽيا ۽ اڪيلي سينا ڏسي يوگي ۽ ويس ٻي آيو. جنهنجي ڊپ کان
ديوتا ۽ ڏيوت ايترو نه ٻڌن ٿا جو نه رات جو نڊ اٿن ۽ سڄو ڏينهن ٻڌن ٿا.
تو گذرين.

انڪ طرح سان ڪري ڪپٽ بيڪ ٿوري اچي رانوڻ ڇپت
ڄاڻي اٿي، ڪندمول ۽ ڦل ڏيڻ لڳي جنهن وري ڪيو چل

ڪپٽ ۽ چالاڪي ڪري رانوڻ بيڪ اچن ٿوري. ڄاڻي کيس اٿي
سمجهي کيس ڪندمول ۽ ڦل ڏيڻ لڳي. ٻي رانوڻ وري ٻيو ڪپٽ ڪيو

ڇيو ڏهيسو سندر سياڻي ٻڌل بيڪ نه وٺان ناڪامي
ليڪ وڌاڻا سميه ڪٽائي لنگهي ليڪو سيم ٻاهر آئي.

اي ڏاهي سندري، مان ليڪي اندر بيٺل کان بيڪ نه وٺندس. ڏسو،
سينا وقت جي گتي ۽ ٻي اوهما جي اچا موجب ليڪي کان ٻاهر آئي!

انڪ طرح جي ڪٽا ٻڌائي راجنيت پڙ پريت ڄاڻائي
ڇيو سيم ٻڌ جتي گوسائين وڃن ڪيو ٻيا دشت جي نياڪين.

رانوڻ سينا کي سندر ڪٽائون ٻڌائي لالچاڻا لڳو. لوپ ۽ ٻڌ ڏيکار ٻاليس
نهن ئي سينا چيس ته تون سنڀالي ڏسو ٻي ٿوري اچين. اڃا ٻي وڃن ته دشت
تي ڪڍندا آهن!

تڏهن رانوڻ پنهنجو روپ ڏيکاريو

پڻ ڏيئي پنهنجو نانءُ پڪاريو

سڀم چيو اي ٻڌئون دشت اچي پتي جنهنجي جڳهه کي ڏسڻ

والوڻ. پوءِ ٻانهن ڏٺو ۽ آخر ۾ پنهنجو نالو ٻڌايائين. سڀا ڊڄي وئي. آخر ڏوڃ ڌاري کيس چيائين ته اي دشت، منهنجو سرامي لاهو لڙاچي،

شينهن کي پڪڙڻ سهو جيئن چاهي

هيڏي مڪو توکي ڪال سڏائي

ڪيئن ڪٺو ٿئي مرڙ برابر ندي نم سڏجي سمجه سراسر

شبهه کي سو پڪڙڻ چاهي لڙا لڙن به ڪال وس لي هم آهر آهين.

ڪٺو مرڙ جي برابر ۽ ندي سمجه جي برابر ڪيئن لي سگهندي؟

گڏهه ڪيئن ڪامڊين سامان گهر پنهنجي ڀڄ هورڪ اڳيان

ٻڏي وڃن رانوڻ له آئي چرن وندي هن شانڪ ڪواڻي.

گڏهه ڪيئن ڪامڊين لي سگهي ٿي؟ اي آڳاٽي، پنهنجي گهر ڀڄي وڃ

اهو ٻڏي رانوڻ مڙي ويو. پر اندر ۾ سڃاڻي کي پڻ ڪيائين. اندر ۾ پڻ ڪندي ڏاڍي شاعري پڙهيس.

ڪروڙ ڪري رانوڻ تڏهن رت وهاري سڀم

مٽي اڏيو آڪاش ڏي چنٽا وس ٿيس جيءُ.

رانوڻ ٻڌو سو کي ڏوڏي رت به وهاريو ۽ مٽي آڪاش ڏي اڏائي هليو.

پر چنٽا جي ڪري اهڙو بي همس لي پيو جو رت هلائي نه پيو سگهي!

جو جڳديش هٿائي ديا پاپ اُگر ڪهڙا پاپ ڪيا

شرن سڌاڪ پاپ ڪٽيندڙ ڪمل ٿيڙي کن جو ٿي ڏيندڙ

پريو ڏسي پوءِ هرڻ ڀڳو ڪٿي هٿيار راءِ پٺيان لڳو
شو جنهنڪي نه ڏيان هر پاڻو ميا هرڻ تنهن سٿي ئي ڄاتو.

ڀڳوان کي ڏسي هرڻ ڀڳو. ڀڳوان به ڏٺس ئي ٻاڙ ڇاڙهي هرڻ جي پٺيان
پيو. جنهن ڀڳوان کي شو به ڏيان هر نه ڀرايت ڪيو هو سو ميا مان بيڊا ٿيل هرڻ
پٺيان عام ماڻهن وانگيان ڊوڙي اڻ!

ڪڏهن ويجهو ڪڏهن دور ڀڄي

ڪڏهن ظاهر ڪڏهن اوت ڪي!

لڪي لڪي گهڻو ڪپت ڪيو دُور دُور ڀريو وٺي ويو.

هرڻ ڪڏهن ويجهو اڻ ڊوڙي، ڪڏهن وري ٻي ٻري ڀڄي ٿو وڃي.
ڪڏهن ظاهر ڏسڻ هر ڀيرو اچي نه ڪڏهن وري لڪي ٿي وڃي. ائين ڪندي ٿو وڃي
ڪي ٻري وٺي وڃي!

ٻاڙ ڪنن هڪ هرڻ کي ماريو رڙ وڌي ڪري هرڻ ڀڳاريو.
پهرين ڪنڀائين لڇهڻ نالو راءِ سمري ٿيو ساسين سڪالو.

ڀڳوان کيس هڪ ئي ڪنن ٻاڙ عيبر. هر ”لڇهڻ“ وڌي وڃي ڪاري
هيٺ ڪري ۽ ٻڌ راءِ سمري مري وڃي.

ويد واکاڻن رام ڪڻ ڏيو وسائن گل
دٻيٽ مڪو پنهجي لوڪ هر ڏين بند رهيڪل

ويد رام جي ڪڻ جي واکاڻ ڪندا آهن ۽ ديوتا گل وسائيندا آهن. ماريڪ
پنهجي لوڪ هليو وڃي ۽ وڪيه کي ڀرايت ڪيائين.

هرڻ ماري ٿرت مٿيو راءِ ڏٺس ڪاهي چيلهه ترڪش ٿاڻ
دٻيٽ ڪريو ۽ ڪٿي جا رڙ لڇهڻ سڏيو پوءِ سيم اڻ

هرڻ کي ماري رار ٿرمه موٽو. ڪلهي تي ڏلڻ ۽ ڇاڀر ۾ ٽوڪڻ ڏاڍو
سوڀڻ ٿا. هيڏانهن سڀا جو لڳڻ جو نالو ٻڌو هو، ڇو ماريح مڪر ڪري ڪندو هو،
انهن اڪدم لڳڻ کي سڏ ڪيو. وياري اٿس سڀا!

وڃ جلدي، سنڪٽ ٿو پاء لڳڻ ڪايو من، چيو اي ماءُ.
جنهن جي اشاري ڏني تنهن ڀرل ڪنهن سڀني نه ٿئي ڪو ڀڙ!

جلدي وڃ لهنجو پاء سنڪٽ ۾ آهي! لڳڻ ڇو نه اي مالا، جنهن جي
اشاري تي ڇڪڻ ۾ ٻوله تي سگهي ٿي يا هزارين ههڙا برهمانڊ رجس سگهن ٿا
لهنجي ڪهڙو سنڪٽ ايندو. سڀني ۾ به خيال نه ڪيو.

سونپيا مونکي ڪٿيا ۽ سڀا وڃان جي ٿيندي تسلي نه ڪا
ڳوٺي ڳڻي پوء ڇو ٿون بات پڇان، ڇوان مان ڪهڙي وات؟

رام مونکي ڪٿيا ۽ لهنجي سڀال لاء ڇڏي ويو آهي. جي ويندس نه
مونکي سغوش نه ايندو، مالا مان ڇا پڇان ۽ ڇا ڇوان!

ڇوٽ ڏيندڙ سڀا لڳا ڇيا ڪنهن لڳڻ جا حواس ڦريا
ڪٿيا ڇوڌاري ليڪو پائي وار وار سڀي سڀس نوائسي.

ٻو جڏهن سڀا کيس ڇو نه لهنجي مرضي مونکي پرايم ڪرڻ ڇي آهي
لڏهن ٻڌي ٿري ويس! ڪٿيا جي ٻاهران ليڪو پائي ۽ هر هو سڀا اڳيان سر اوائلي

بن ديون کي سونپي سڀي ويو اوڏانهن رام هرڻ ويسا.
ويندي لڳڻ سڀي ائين نهاري ڪانء وڇڙي کي ڇڏي سنڀاري.

ڇڏي باس ڏي ٺهاري ۽ سڀا ٻن جي دٻو ٿان کي سونپي لڳڻ اوڏانهن
وڃو هيڏانهن رام ۽ هرڻ وٺا هئا. وڃڻ وقت لڳڻ ڇانڪي ڏي انتظار وارن اکين
سان اٿس نهاري رهندو هو هيئن ڪانء ٿاري ڇايل وڇڙي ڏي نهاري.

گروانگي پريوٽ ڏکين مون سر جوڌو ٻيو ٻڌي ٿو؟
تڏهن ماريچ ڪيو دل انومان ٿو وروڌي ڪونه ڪيائين.

وانوڻ چيو ته تون مونکي گرو وائو پر پوءِ ڏيڻ لڳو آئين! منهنجي نواب
ڪو جوڌو ڏسي ٿو؟ ماريچ دل ۾ خيال ڪيو ته تون مان ڪيائين ته ٿيندو.

شستري، منتري سوامي دشت ڏني

ويڊ پٽ ڪوي وڊوان ڪني.

بنئين طرفن کان ڏسي موڻ تڏهن ڏکيائين پريوٽ شوڻ!

هٿيار جهڙي هٿ ۾ هجي، وزير، سوامي، دشت، ڏنواڻ، ڪير، بت
ڪري ۽ وڊوان ڪئي آئين مان هميشه خوف رکي ۽ ساڻن وٺي اصل نه ڪئي.
ماريچ ٻنهي پاسي موٽ ڏٺو پر پريوٽ جي هٿ سان موڻ پسند ڪيائين.

جواب ڏيان هيءَ ماري نياڳو چون مران هٿان پريوٽ سياڳو

اٿين ويچارِي ويو رانوڻ سنگ رار اندر ۾ پريوٽ آهنگ.

جاڻ پريوٽ نه رانوڻ ڏيئي وڃي ڏسندس خود اٿين سنهي.

وانوڻ ڪي جواب ڏيندس ته هيءَ دشت مونکي ماري ڇڏيندو. نئين
ڪري چون رار جي هٿان مران ۽ پاڻون لڻان. اهو ويچارِي هو رانوڻ سان گڏ هليو.
هن رانوڻ کي راز نه سڏيو پر دل ۾ ڏاڍي خوشي ٿيس ته اڄ رار جو روشن بواب ٿيندو.

ٻاڻ ڪٿي پوڙي پڏيان موٽي ڪوٺ ٺڌان

لڪي لڪي پوپ درس ڪريان ڏنيه ڪو مون سمان؟

ڏنڻ ٻاڻ ڪٿي پڳان منهنجي بنين ڏور ڏندو ۽ لڪي لڪي، موٽي موٽي
ٻيو سندس درشن ڪندس. مون چٽو ڪير پيو پاڳان!

سڀه لڳڻ گڏ رهي رهيو رائي جو بن مڏجي بنهه سڪائي
اُتي ڊڄي ڊڄي رانوڻ ويو ماريچ ٻنهي مرڱهه ڪپت ڪيو.

جيئن ته ۾ راءِ، سڀا ۽ لڳو ۽ هنڌا هئا، وانڻ ڏيندو آهي آيو. مارڻ
وڃي ڪوٺو هڻڻ جو روپ ڌارڻ ڪيو.

مٿين چڙيل بت سون جيئن ڏسجي

تمام وچتر ورڻي نه سگهجي.
سڀيڻ ڏٺو موگه سڻو سندر انگ انگ جنهنجو وڻيو من آندو.

مٿين سان چڙيل ۽ سون جي رنگ جهڙو سندر هڻڻ هڻو جنهن جو وچتر
سوڀو ۽ چال ڏسي سڀا جي اندر ۾ خواهش ٿي.

ٻڌو ويندي اي ڪرپال سندر جهڙي آ جنهنجي ڪمال!
تنهن ماري لاهي آڻيو ڄرم مولڪي چوندي ٿو ٿئي شرم!

اي سرامي، هڻڻ نه ڏسو! ڪهڙي سندر جهڙي الس. دها پالي انهيءَ
کي ماري لاهي جهڙي لاهي مولڪي ڏيو. مولڪي چوندي شرم نه ڏانڊو ٿو ٿئي
ٻو جهڙي مولڪي ڏاڍي وڻي وڻي آهي.

رڳو پتي بس ڄاڻو ڪارڻ آڻيو خوش ٿي وڻين ڪاڇ سنوارڻ
موگه ڏسي تنهن جڻا سڌاري ڏنڻس ٻاڙ ڪڍي راهه نهاري!

اس، راءِ سمجهي ويو نه هائي ڇا ٿيندو. وڻين جي ڪم ڪرڻ لاءِ هن
جڻا سڌاري ۽ ڏنڻس ٻاڙ ڪڍندي هڻڻ ڏي نهاري لڳو.

ڀريو لڇڻ کي ڇڏيو سمجهائي

دڻيت گهمڻ بن وڻين ڪنڀائي
ڪجهه سڀا جي پوري رڪواري ٻڌي، ويڪ ۽ پل آڌاري.

راءِ ٿيندو ٻڌو لڪهڻ کي ڇڏو نه ٻن ۾ راکش گهمڻ ٿا. ٿڌو وڻ، ٻڌي
۽ پوري ڏسڻ سان سڀا جي رکبا ڪج.

جڏهن لڇڻ ويو بن ڏي ٿول پٽڻ ۽ ڪند
جنڪ ستا ڪي ٿڌ هن چيو ڪلندي ئي سک ڪند.

جڏهن لڇڻ ڪل ٿل ۽ ٿل پٽڻ لاءِ ويو ٿڌهن ڀڳوان سيتا ڪي ڪلندي چيو ته

ٻڌ پريا اي سيم سڻيلا آءُ ڪندس هڪ سندر ليلا
تيسين وڃي ڪراڳن نواس ٿين ته جيسين دوت سڀ ناس.

اي سيم، سڻ لڇڻ واري ناري، مان هڪ هڪ عجب نر ليلا ڪندس.
نهنڪري تون اهو وقت وڃي اگنيءَ ۾ واس ڪر. مان انهيءَ وچ ۾ ائين سڀني
دڻين ڪي ماري ناس ڪريان.

رام جڏهن چيو ڪري بيان سيم وڃي ٿي اڳن آمان
رڪي سيم پنهنجي پاڇي هيٺ

شيل سروپ رهيو ساڳيو نيٺ.

رام جي چوڻ موجب سيم توڙي اڳن ۾ ويٺي ته به پنهنجي پاڇي هيٺ
رهي جينهنڪري سندس روپ ۽ شيل ساڳيو رهيو.

اڏو لڇڻ پڻ پيد نه ڄاڻو نر ليلا ڪي ڪنهن نه سڃاڻو
رائوڻ ويو اُت جتي ماريچ نه ڇڏيو سوار ٿي نيچ!

ڀڳوان جيڪو چرتر وڃيو تنهنڪي اچڻ به سهڻي نه سگهيو. پنهنجي هٿيءَ
ڪي ڀلائي سوارت وس رانوڻ ماريچ وٽ آيو ۽ مٿو نوابائين.

وڌ سان پوڄا دڻيت ڪئي پڇيو رانوڻ کان پوءِ
ڇا ڪارڻ آهيو منجهيل آيا اڪيلا سو؟

ماريچ رانوڻ جي وڌيءَ سان پوڄا ڪري کائڻس ڀڄو ته اوهين ڪهڙي
سبب آڏاس لا ٿڌجو؟ هڪ اڪيلا به آيا آهيو؟

رانوڻ ڪئي پوءِ ڳالهه سموري

ايمان ڀريل ۽ ڪپٽ سان ٻوري .

رڃي مايا بت هرڻ جو ڌار وڃان اڏائي سيم هڪوار!

رانوڻ ايمالي سموري ڳالهه ماريچ سان ڪئي ۽ چيو ته تون هرڻ جو روپ

ڌار ڪر ۽ مايا رڃ نه ڄڻ مان سڀني کي کڻي وڃان!

ماريچ چيو اي انڌا ڏهن سيس ڌريون روپ چراچرايش!

وڃر نه رک ڪجهه سڻائو ٿي ۽ مرون ماري يا جڳياڻي جيءُ.

ماريچ چيو ته اي انڌا ڏهن سرن وار، پکڙان ٿورو روپ ڌاري ٻڙيءَ تي آڻو

اهي انهيءَ نان وٺو ۽ ڏاڏو ڪجهه سڻائو ٿي ۽ هڪي چارو يا مارو جي

هڪي آهي، پکڙان ٿي آهي!

منين رکيا ۽ آيا ڪمار ٻارڻ هنيو هڪ ڪشي ڪاپار

سؤ پوڄن وڃي پوري ڪريس ڇڏي شترتا شانت رهيس.

جڏهن اڃا ٻالڪ هئا ۽ منين جي رکيا لاءِ ٻن ٻن آيا تڏهن هڪ ٻارڻ مولڪي

اهڙو نه ڪشي هيٺائون جو مان هڪ سؤ ڪوهه وڃي پوي ڪريس. مرون سمجهيو

۽ شترتا ڇڏي خالص ڪري ٽهرو هليو آيس. انهيءَ سان وٺو رکڻ ۾ پلائي ٺاهي.

”را“ ٻڌان جي رڳو مان رانوَڻ

منجهي ٿو من پڙن سنڌن ۾ ڏانوَڻ

گهر موتي وڃ ڪشل سنڀارين

رانوَڻ ٻڌي لڪ ڏنيون تنهن ڪاريون .

اي رانوَڻ، مان رڳو ”را“ اکر ٿو ٻڌان ته لڳ وسايو وڃي! سچو نالو رام

نه پوي رهيو. خير گهرين ته گهر هليو وڃ. اهو ٻڌي رانوَڻ ماريچ کي ڏاڍو ٻن

ڪاريون ڏيئون.

تنهنجو هوش به گم ٿي ويندو.

مڪت جيون وس لوڪ سڀ تنهنجي

اي رانڊو ٺار سندر جنهنڪي
ڀاءُ راجي ڪٿيا نڪ ڪن ٻڌي ٿو پيڻ جيئن ماڻهو هسن.

جنهن ماڻهو جي استري اهڙي سڻي آهي سر جيئون مڪت وانگر سدائين
سڪي آهي. سڀ سندس غلام آهن. هن جي ڀاءُ لڄمڻ مون کي لهندي ڀڄي
سمجهي منهنجا نڪ ۽ ڪن ڪهيا آهن ته جيئن ڏسي ماڻهو چنڊون ڪن.

نراڀراڌ جي دشا هي منهنجي هٿان بچن ڪيئن تنهن اڀراڌي؟
وڏو لشڪر ٿو دٻيئن وارو ڪن هڪ ٻر هن ڪٽڪ آ ماريو.

جي منهنجي اها حالت ڪيئن اڀراڌ کان سواءِ ڪٿي اٿن ته ڀاءُ اڀراڌين جو
ڇا حال ڪندا؟ منهنجي بدلي وٺڻ لاءِ جيڪا سڻا ويئي سا هن هڪ گهڙي
ٻر ٿاس ڪري ڇڏي.

ديو نردئيٽ ناگ جڳت ٻر ڪير سگهي کين ماري پلڪ ٻر؟
مون سر دئيٽ ٿوڙي ٻلوان ڪيرڻن ماري بنا ڀڳوان؟

رانڊو زام جو سوچيو ته ديوتا، انسان ناڪ وغيره جيڪي جڳت ٻر آهن
تن ٻر منهنجي لوڪر جيتري شڪتي نه آهي! انهنڪي ڀڳوان کانسواءِ ٻيو ڪو
ماري ئي لٿو سگهي!

جي ڌرتيءَ تان لاهڻ بشار جڳ ورتو آ وشن اوتار
وير رکي هٿان اُن ميران مڪت ٿيان ڀؤ سنڌ تران.

مان سمجهان ٿو ته ڌرتيءَ تان ٻار هٽائڻ لاءِ جڳت ٻر وشن اوتار ورتو آهي.
انهيءَ حالت ٻر مان ڇو نه اُن سان ويو وڪي انهي هٿان ميران ۽ هسن ٻڙاڪر مان
ٿري مڪت ٿي وڃان!

نامس ديه پچي پچي نه هميشه ڪرم وچن من اهو اديش
جي تر روپ پئي راجڪمار جيتي پئي پاڻ ڦريان سانار!

من نامي ديه سان لاڳن لڌو ئي سگهي. تنهنڪري من وچن ۽ ڪرم
ڪري منهنجو واپار آهي ۽ ائين بهن پائون ڪي لڙائي به جيتي کانئن اها استري
لڙي وٺان.

رنگ چڙهي اُت آيو پليت سنڌ ڪڏني جت ماريچ ديت
رنگ سندر گڏه چار جو ڳيل تيز گرڙ جان اوڻيل پو ٿيل

اهو واپار ڪري رنگ تار ڪري اڪيلو ئي اڪيلو رانڍو سمنڊ جي ڪناري
تي پهتو، جتي ماريچ ديت وهندو هو. هن جي رنگ به چار گڏه جو ٿيل هئا
جي گرڙ جان تيز هلندڙ ۽ آزمائيل هئا.

جيو سندر ۽ گهڻيون تن جاتيون

ڪيلن ڪڏن جت ڏينهن ۽ راتيون

هيا وچتر ۽ بلوان ڪري سگهي نه ورڻن زبان.

اُتي اٽڪ جهو گرڙ ڪري وهيا هئا. ٿا لنگ يا کائن ۽ ڪيلن ڪڏن ٻا.
اهي اهڙا بلوان آهن جو انهن جي شڪتي ورڻن تي نٿي سگهي.

جدا غلامون ٺاهي رهن

سندر ڪا سروسوئي ڪري ڪيلن ورڻن!

جتي جيڪو هجي ملين نواس اُتي ڪيو هو ديتن واس.

اُتي اهي سندر ڪندڙائون لاهي وهيا هئا جن جي سندوئا سروسوئي به
۽ رڻ سري لڏي سگهي. جن سندر جاين تي منن جا آشرم هئا ڪهرجن، اُتي
دٻنهن اچي واس ڪندو هو!

وت بيٺو آهي! اوهان کي خبر نٿي ڪانه ٿي پوي. نيت بنا راج، ذرم بنا ڏن،
وشرو سمرو بنا ست ڪرم ڪيئن هلي سگهندا يا پراپت ٿيندا؟

پيار بن مٽر ٿا ڄڻ سان هٿ ڪن ۾ ناس ٿين ڇيت پٽ
سنگ سان جتي ڪو منتر سان راج
آپمان سان ڳياني شراب سان لاج

پيار کان سواءِ مٽر ٿا نه رهندي آهي ۽ اهنگار ڪرڻ سان ڪو ناس ٿيندا
آدن، مون اها نيت ٻڌي آهي. خراب وڃن ڪيندڙ راجا ۽ هٿ ڪرڻ سان
ڳيان به ناس ٿيندو آهي. شراب پيئڻ سان لڄ ۽ شرم موڪلائي ويندا آهن.

”شورو روڳه باهم پاپ اهي نه ڪو گهٽ سمجهي“
ائين چئي ڪري ورلاپ ڪري چل روڻ لڳي.

دشمن، روڳه، باهم، پاپ انهن کي ڪڏهن به نورو نه سمجهجي. انهن چئي
ڪهت ڪري ڳوڙها ڳاڙو لڳي.

وچ سپا وياڪل ڪري ڪري ڳوڙو ”ٻوٽو ٻوٽو“
جئري رانڻ هيءَ حال مون گت ڪهڙي ٻين هوءَ؟

ائين ورلاپ ڪري شروپڪا وچ سپا ۾ ڪري پئي! ڇوڻا لڳي نه اي
رانڻ، تنهنجي جئري منهنجي هيءَ حالت شترن ڪئي آهي نه ٻوٽو ٻوٽو
سان الاجي ڪهڙو وٺل هوندو يا ٿيندو!

ڪروڙ وس اٿيو رانڻ لاڪاري
ٻانهن وٺي پنهنجي پيڻ اٿاري

ڇو ڪنهن تنهنجو ڪهڙي ڳالهه
ڪهيو ڪن نه ڪيو هيءَ حال؟

اهو ٻڌي رانڻ ڪروڙ ڪري آيو ۽ ٻانهن کان وٺي پيڻ کي اٿاريائين.

ٻڌو ٻڌائين ۽ ٻڌاءَ ۽ ٿيندڙ جيءَ ڪي ۽ ٿڪ ڪنهن وڏي آهي ۽ ڪٿي
سڀ وڏا آهن؟

ارد پٽيءَ دسرت جا چايا شينين شڪار ڪوڻ بن آيا
مٿان سمجيان جي ڪو بن وڃندا

دٻيٽ سڀئي هٿ ڪن جي موند

شروپڪا چيو ۽ ايوڏيا جي راجا دسرت جا پٽ بن پر شينين جو شڪار
ڪوڻ آيا آهن. مان سمجيان ٿي ۽ جي ڪو بن پر وڃندا ۽ هي سڀ دٻيٽ ائين
هي هٿان ٿي مري ويندا.

وانوڻ پڇ ٻيل ڪٿين چنڊر ٿوريه مٿن رحن بن اندر
ڏٺا مون ٻالڪ ڪال سمان ڏيڙ ڏن ڌاري مٿن نڌان.

انهن هي ٻل ڪري مٿي بنا خوف بن پر رحن ٿا. مون ڏٺو آهي ۽ آهي
ٻالڪ ڏٺس وڏا پر ٿوريه ۽ ڪڙوا آهن.

اٺل ٻل ٻاهر پوکاپ سندن دٻيٽ ماري ديون سڪ ڏين
رام نان ۽ جنهن، سوپيا ڪاڻ پڻ اٿن هڪ سندري سان

ٻئي ٻالڪ بهمار ٻاهر ٻل جي ڪاڻ آهن. هنن جو ڏورم آهي دٻيٽن کي ٻڌي
ڊوٺال کي سڪ ڏيڻا. رام چنڊر ۽ سوپيا جي ڪاڻ آهي. هنن سان گڏ هڪ
سندر ٺاري ۽ ساڻ آهي.

روپ راش آ رچي وڏ پانڻ ڪام نارپون ڪر هزار قربان.
جڏهن ڏسندڙن اها سندر سمورت

رس ٿي پوندڙن ٿيندڙن مورچت

پرهما هنڪي اٻار سوپيا ڏئي آهي. ڪام جون ٺاريون ۽ هزار مٿان ڪٿوري
ٿينون ڪنن. تون جڏهن هنڪي ڏسندڙن ۽ ڏسڻ شرط هجڻو غلام ٿي پوندڙن.

ٺڪارو نه سڀ دٻيٽ ڊپ ۽ حراس بر آئي ڀڳا ۽ وياڪل ئي ويا. دوش سر
ٿي وين ۽ گيان نه رهين.

ٻاڻ سمجهي سڀ ٿل سر ٽڪر ٽڪر ڪيا رام
ٽاڻي ڏنڻش ڪنن تي تيرو هنيان ڀڳوان.

دٻيٽن جا هٿيار سڀ ٽچ سمجهي ٽڪر ٽڪر ڪري ڇڏيا ۽ بيهجو ڏنڻش
ڪنن ٽانين ٽاڻي ٻاڻ هنيا.

تير هڻي اُڇانڊڪ ٿوڪن جيئن ڪي نانگ
ڪاوڙيو آتي شري رام بڻيا پيانڪ سڀ ٻاڻ
ڏسڻ اچن نه تير دٻيٽ ڀڳا سڀ وير
هڪٻئي رهي نه سار "اي مائا، اي پتا" ڪن ڀُڪار

ٻوڙ رام چندر جا ٻاڻ نانگن وانگر وٽس لڳا. رام جي ڪروڙ ڪري ٻاڻ
نه سڀ پيانڪ بڻجي پيا. اهي ڪنهن ڪي به ڏسڻ نه پيا اچن. اهو ڏسي
دٻيٽ ڀڄڻ لڳا. هڪٻئي جي سڃاڻ ۽ سڃاڻ ڪانه هين. سڀ داء پٽا، داء مانا
ڪندا سهايتا لاء پاڪار بندا پيا وڃن.

چون ڪي دٻيٽن ڇا ڪيو پاڻ ههڙن ويرن سان پيو
هيءُ ٻاڻ آت پيانڪ پڪڙي جيئن ڪال اچانڪ
ڪروڙ ڪري پائر ٿيئي ڀڄندو ڀڄڻ مان ڀڄڻ ڏيئي
ماريون اسين ڪنهن ٻاڻ موٽي اچي ڀڄڻ ڪرڻ ڪاڻ.

چون پيا نه دٻيٽن هيءُ ڇا ڪيو! ههڙن ويرن سان بلو ٽڪارو اٿن. هنن
جا ٻاڻ نه بلڪل پيانڪ آهن! ڇو نه مؤٽ ٻاڻ اسانڪي ڪاٺ لاء آيو آهي. نبي
ڀائر راکش اهو ٻڌي ڇوڻ لڳا نه جيڪو نه دٻيٽ اسان جي لشڪر مان ڀڄندو
۽ لڙائيءَ ڪي پٽ ڏيندو نه اسين انهيءَ ڪي پنهنجي هٿن سان ماري ڏيون. اهو

بڏي سب دئيڻ دنا ۽ وري لڙائي ڪرڻ لاء ميدان ۾ موٽي آيا ۽ لڙائي ڪرڻ لڳا.

ڌرن پون اٿي لڙڻ گڏ ٿي ڪن مائيا اٿي گهڻي
ديو ٻڃڻ، هزار چوڏهن گڏجن هيڏانهن رڳو رگهوير مٽي
رشن ۽ ناناڻ ڏسي مائيا ناٺ هڪ عجب ڪيل ڪيو
پنهنجو ڏسندي پاڻ رام سنگرام دئيئن دل مٿو اڻ ميو.

اهي ٻڌا دئيڻ لڙندي مرن لاء، ڌرتيء تي ڪرن لاء ٻي وري اٿي
لڙائي ڪن لاء. اهو ڪيل ڏسي دٻوٽا ويا ڪل ٿي ويا ۽ رام اڪيلو انهن سان
ڪيئن ٻڃي سگهندو؟ دئيڻ مائيا وڃي لڙي رهيا هئا. رام دٻوٽائن کي ڏٺل
ڏسي پيهجي مائيا سان سب دئيڻ رام روپ ڪري ڇڏيا. دئيڻ اهو ڏسي
دئيئن کي رام سمجهي مارڻ لڳا. ائين سب ناس ٿي ويا.

رام رام ڪندي جي مرن پائڻ پڌ نرواڻ
آدم ڪري رام ماري سڀ ڪن هڪ ڪري پانڌان

جيڪي به دئيڻ رام رام چوندي مرن لاء سي سڀ موڪل ٻڌ کي پراپ
ڪن لاء. رام ڪوشش ڪري ڪن ۾ سب دئيڻ ناس ڪيا.

دونهون ڏسي رانوَ وٽ وڃي شرينگا اها وينتي ڪئي
چيا وڃن ڪري ڪروڙ اٺ ڀاري
ديش ڪوش اوهاڻ خبر وساري.

ٻاهر جو دونهون ڏسي شروپنگا رانوَ وٽ ويئي ۽ کيس لڙائي ڪرڻ لاء
ايارائين ۽ ڪروڙ ڪري چوڻ لڳي ته توهان ديش جي خبر اصل ڪونه ٿا لهر!

شراب پيئو ۽ سهڻو ڏينهن رات پيئي ٿي دشمن آيو ناٺ!
راج، نيٺ بن بن ڏن ڌرم سمرڻ وشنو بن ست ڪرم!

نوعن شراب پي ڏيئين راج مڙي سان سمها ٻيا آهر. دشمن دروازي

لي ڪروڙين بجليون ڇمڪن ۽ وچير به نانگ بياسونين . ترڪش چيلو به ٻڌندي
رام دٽس جي لشڪر ڏي ائين ٿو ڏسي جهڙا هائين جي جهنڊ ڏي شينين نڀاري !

گهيري ويا رام دٽس چوڌاري ڀڳا پکي هرڻ ڏسي پوءِ پاري
پرير ميه روپ سندر ڏسن ٻاڻ هلائي نه پيا سڳين .

سڀني راکسن رام کي گهيو ڪيو . ان وقت بهن جاهرڻ ۽ پکي ٻڌجي هيڏانهن
هوڏانهن پڇڻ لڳا . سڀئي راکش رام جو آئي سندر روپ ڏسي اهڙا نه مست
ٿي ويا جو ٻاڻ هلائڻ ٿي وسري وين !

منش جانيءَ جو آهن سينگار دٽس چيو ٻئي راجڪمار
ديو نرناگ آسره من جيڪي ڏٺا ٻڌا پڻ ماري ڪي

دٽس چوڻ لڳا نه ٻئي راجڪمار منش جانيءَ جو سينگار آهن . ٻئي اهر
پوش آهن . اسان گهڻي ڏيون ٿا ، منش ناگ ۽ مني ڏٺا آهن ۽ ٻڌ ڪيترن
سان لڙايون ڪري انهن کي ماريو آهي ،

جنم پر ٻڌا ۽ ڏٺا ڪيترائي ڪٿي ڏٺي نه هئڙي سندر ٿاڻي
ڪپي نڪ ڪن ڪٿي پيڻ ڪرڻ
موت لائق نه پرش نوپ

مون جنم پر به هئڙي سندر ٿا ڪانه ڏٺي آهي ! ائين ٿوڙي منهنجي پٺي
جا ڪن ۽ نڪ ڪپي انکي بدشڪل بڻايو آهي نه به هي اهر سندر بالڪ مارڻ
لائق نه آهن .

دوتن اچي اهو رام ٻڌايو ٻڌي چيو ۽ من مسڪايو
ڀاڳ ڀلا ٿيا اڄ اسان جا لفظ اهي چيا دٽس راجا

دوتن رام کي اها ٻالهي ٻڌائي . رام اندر به مسڪيو ۽ چيو نه اڄ منهنجا
وڏا ڀاڳ آهن جو دٽس جي راجا ائين چيو آهي !

اسين ڪٿري بن ڪريون شڪار هرڻ اوهان جيها ماريون هزار
ڏسي بلوان شترو نه ڏرون موت اچي ته به ساڻس لڙون.

اسين ڪري آهيون ۽ هن ۾ شڪار ڪياڻ آيا آهيون ۽ ٻيڻ توھان جهڙن هزارن
دشمن کي مارڻ آيا آهيون. جيئن هرڻ ماريا آهن. شترو ڪيڏو به بلوان هجي،
اسين الڪاڻ به نه ڏيندا آهيون. ڪال هجي ته ان سان به جيڪر لڙائي ڪريون.

اسين منڻ ۽ راکشن ناسڪ ڏشت ماريون پرمين جا پالڪ
همت نه ٿو گهر وڃو ڏهن ماريون نه ٿنهن، چوپڇي جڏهن.

اسين منڻ جاني، راکشن جي ناس ڪرڻ ۽ دشمن مٿن جي پالنا ۽
سپال ڪرڻ اسان جو ڪرڻو آهي! توھان ۾ همت نه هجي ته ٻل گهر وڃو. اسين
ڇنڊڻ ڪاٿيون کي ڪن ماريندا آهيون.

ڪپٽ ڪري يا هلي چترائي ديا دشمن تي ڪاٺو پائي
دوئن اٿي جي حال ڪيو هرڏو دڻيٽن جو جلي وڃو!

ٻڌ ڪيتر ۾ دغا ۽ ڪپٽ ڪرڻ يا چترائي ڪرڻ يا دوي دشمن تي ديا
اٿا ڪاٺون جو ڪم آهي. اها ڳالهه جڏهن دوئن وڃي والوڻ سان ڪئي ٿي
والوڻ جو هرڏو جلي وار.

حڪم ڪيو، ۽ ڊوڙو چيو، پڪڙي اچو ٻئي پائرو ويرو
کڻي ڏنڻ ٻاڻ، ڪهڻي ۽ حب ساڻ، هليا ڪاٺي جيئن سيرو
پريو ڪم ڏور ڏنڻ تنڪور ڪري ڏيڻ، هر دڻيت ڀڳو
هڻو تيا وياڪل، سمجهه نه بلڪل، ڪو وقت ۽ ڳيان نه رهيو.

دڻيتن کي حڪم مليو ته جلد ڊوڙ ۽ ٻيڻ پائرون کي پڪڙي اچو. سب
راڪش ڏنڻ ٻاڻ کڻي ڪهڻي اول سان هليا جو ته اهو ڪم سولو هو جهڙو سيرو
ڪاٺي سولو آهي. هيڏانهن وڃبان دڻيتن کي ڏسي وڃو ڏنڻ جي ڏوريءَ کي

بن ڪن بدشڪل بيزار جبل لٿي چڻ گيڙو ڌار
رڻندي رانوڻ دانهن ڏنائين ”ڌڪار تنهنجي پل“ ائين چيائين.

نڪ ۽ ڪن ڪٽيل شربڪا رانوڻ وٽ ويئي. چڻ نه گيڙو ۽ رنگ جي ندي
جبل تان وهي آئي آهي. رت ٻاڙي ۽ روئي رانوڻ کي دانهن ڏنائين ۽ پيائين
نه اي رانوڻ، تنهنجي انهيءَ شڪتيءَ تي ڌڪار آهي!

پڇيو رانوڻ تنهن حال ٻڌايو ٻڌندي شرط ئي لشڪر گهرايو
جوڌا هزارين ساڻ ڳنهي جن سڀني نه پٺ ڏني

رانوڻ جڏهن کانئس پڇيو تڏهن هن سڄي ٻالهه مصالح ملائي ساڻس ڪئي.
رانوڻ پنهنجي سڄي راکهي سڻا گهرائي انهن مان چوڏنهن هزار آهي پٺيان
چونڊيا، جن سڀني به لڙائي کي پٺ نه ڏني هئي.

عرش اڏائي ڌڌڙ هڻي گهڻا ڪاري ۽ وايڙ چٽي
شربڪا اڳيان راه ڏيڪاري

ڪن ڪت نڪ ڪت ڪيئن وساري!

آڪاش تائين مٿي اڏائيندا آهي جرڌا شربڪا کي رستو ڏيکارڻ لاءِ اڻٽون
ولي هليا. نڪ ۽ ڪن ڪٽيل کي خار هئا.

سڳن اڻڀڻ ڏسجن پيڪاري ڏسي مريو وس اڳيان پيه پاري
گجن ٻڄن ۽ پيو به ڏيکارن آڪاش اڏن من خوشي وھارن.

انهن کي خطرناڪ سڳن ڏسڻ به آيا. پر مريو وس دٽيم انجي ٻرواه نه
ڪري گجندا، ٻڄاريندا، پوڏيڪاريندا اڏامندا ۽ خوشيون منائيندا عليا.

چون ڪي جيئرا اچو ڪٿي سيب پڪڙيو ۽ ماريو ڌڻي
ڪي چون ٻڌون ٻئي ٿا وير شڪار ڪرڻ بن آيا سڌير.

ڪي چوڻ لڳا ته ٻيڻن راجڪارن کي جيترو پڪڙيو ۽ سڀا کي ڪٽي
وانو وٺ هلو. ڪي چوڻ ته ٻيڻن ٻارن کي ماريو. ڪي چوڻ ته ٻيڻن کي
ٻڏي وٺي هلو. ڪي چوڻ ته ويڙهاڙا هن پر شڪار ڪرڻ لاءِ آيا آهن.

ٻئي چيڙ چپ يار رهو اڳيان دٻيٽن اهي لفظ نه چئو
ائين چوندا وڌندا رڻ ڌير اُت پهتا جت رام سڌير.

ٻئي وري چيو ته ٻارو، اها ڳالھ نه ڪريو. مٿان دٻيٽ رنج ٿين! سڀ
ٻيڻجي ٻيڻجي لهوئي ڳالهيون ڪندا وڌندا هليا. آخر سڀ اُتي پهتا جتي ٻگهوان
رامچندر هو.

دٻيٽ لشڪر بس آيو پيٺڪر رهي سيم اوت جبل جي جيڪر
ڌوڙ آڏا ميل نپ منڊل آئي لڇڻ سيم وڃي جبل لڪائي.

سڄو آڪاش ڌوڙ سان اوندهه ٿي ويو! رامچندر لڪمڻ کي چيو ته تون
سڀا کي ٻهاڙ جي ٻنيان وڃي لڪاء. واڪش جي وڏي سڻا اچي رهي آهي.
لڇڻ آيا ٻالي سڀا کي ٻهاڙ جي ٻنيان وڃي لڪارو.

ڪروڙين بجليون ٺيل ٻهاڙ ڇمڪيون
نانگ اڪيون ڏسجن جيئن
چڙهائي ڪٽ ٻاڻ ڄڻا ٻڌل سر ٻاڻ

پرڀ ٻيو سونهي ڪيئن!
ڪمر ترڪش ڪمال ٻڏي ٻانهون وشال
ٻاڻ رکي ڏٺش چاڙهي
پرڀ شينهن جيان ڇت چتوي تھان
جهنڊ هائين دٻيٽ نهاري.

ڏاش ٿي ٻاڻ چاڙهي جتان سان رام اهڙو ٻيو سونهي جهڙو ٺيل اچي ٻهاڙ

رام وٽ وئي سَنورُڀ بڻائي پريم وڃن چيا ڪجهه هُڪائي
توسر پرش نه مون سر نار سنجوڳه رچيو وڌ ڪري ويچار

پنهجو روپ نهايت سندر بڻائي ۽ هار سينگار ڪري شري رام چندر وٽ
آئي ۽ امام مٺا وڃن ڏاڍي ناز نخري سان ۽ چوڻ لڳي مون ڪيڏي ڪيڏي
نه سسار ۾ لهندي اڃا پيو ڪو پرش سندر ڪونهي ۽ منهنجي برابر وري ڪا
ناري ڪانهي. وڌاڻا ويچار ڪري اسان جو پاڻ ۾ چڙو ٺاهيو آهي.

مون لائق نه پرش سنسار گهمي ڏٺو جهڙو مون سؤ وار
آءُ رهيس تنهن لاءِ ڪناري هن هيجو ڏنر تو هڪواري.

مون سڄو سنسار گهمي ڏٺو آهي نه منهنجي لائق ڪوبه پرش سندر ڪونهي.
انهيءَ ڪري آءُ ڪناري رهي آهيان. هاڻي جڏهن توکي ڏٺم تڏهن منهنجي
دل هجي ئي نه تون واه. ڪريان جو تون جهڙو سندر پيو ڪوبه ڪونهي.

سيهه نهاري رام چيو پاءُ نديو هيءُ ڪنوارو رهيو
پوءِ لچڻ وٽ راکسڻ وئي رام نهاري ڳالهه چئي

پڳڙان سينا ڏي نهاري پوءِ راکسڻ کي چيو نه منهنجو هيءُ نديو هاءِ
ڪنوارو آهي ۽ تون انهيءَ کي چؤ. راکسڻ پوءِ لچڻ وٽ وئي. لچڻ کيس
دشمن سمجهي رام ڏي نهاريو ۽ چيو نه

سندري ٻڌ مان آهيان داس پراڌين تو سک نه خاص
پرپ سمهڻ اوت راجا آهي جيڪي ڪري سوکيس سڀائي.

اي سندري، مان نه ڏهن جو سيوڪ آهيان. مان پراڌين، مون مان توکي
ڪهڙو سک ملندو؟ باقي پڳڙان نه اڀڙيا جو راجا آهي، کيس سبڪڙو سڀائي
تو جيڪي به ڪري.

سُک سیوک چاهي، مان بکاري

لمپت ڏن، گت شپ وپچاري.

يش لويي، گهرن مان صداقت

ڏڏي آکاش کيئن کير برابست؟

لوکر سک کي، بکاري مان کي، لالچ ۾ گت ڏن کي، وپچاري مڙهي

کي، لوپي جس کي چاهي ۽ اهو اهڙو ئي لهدو، چيڙو ماهر آکاش کي ڏهي
کير برابست ڪرڻ چاهي.

راڪش موتي رام وٽ آئي رام کڻي وري لچڻ موٽائي

لچڻ چيو توکي اهو وري عزت ڇڏي، له خيال نه ڪري

اهو ٻڌي راڪشي رام وٽ موٽي آئي. پر رام وري به کيس لچڻ ڏي

موڪليو. لچڻ کيس چيو، اي راڪش، توهان به شادي اهو ڪري جنهن کي
له نه هجي ۽ پنهنجي عزت ۽ شان جو خيال نه ڪري.

راڪش ڏهن رام وٽ وئي شڪل پيانڪ ڌارن ڪئي

وار چڙيل ڏند نڪتل ٻاهر ٿيڏيون ڀروون ڪن وڏا ۽ ظاهر

ڏهن اها راڪش پنهنجو سڙو پيانڪ ٻڌائي رام وٽ ويئي. سندس

وار چڙيل ۽ ڏند ٻاهر نڪتل هئا. اکيون لمڙيون، ڀرون وڏيون، ڪن وڏا ۽ ظاهر
هئس. ڏلي ٻڙ ولي وڃي.

لچڻ سندس يڪدم ڇڏيا ڏک ڪن وڌي!

رانوڻ چتاون ڇڻ ڏني ڊگاران پنڪ سڏي.

لچڻ جيتوڻي سندس ڏک ۽ ڪن کي ڦٽا ڪيا. ڇا نه رانوڻ کي

سندس ڀڄڻ ڏٺائون چتاوني ڏلي!

جي ٻار ٿا سان سڀ ڪجهه وڃي ٿي. کوس ٻيهڻجي سگھي ڪانهي.

گيان وان جنهن جتي ٻڌي سڀڪنهن ۾ هڪ برعمر ٿي
تڏهن سمجهي گھٽ سڌين جو ٿياڳ

تنهن سمجهو ٿيو سچو وٺراڳ

گيان اهو آهي، جتي ”مان“ نه آهي. اهڙا گياني سڀ ۾ هڪ ٿي سگھن ٿا آهن.
جيڪو تنهن کي ۽ سڌين کي ٻيو سمجهي ائين چو ٿياڳ اهو ڪري ٻيوئي کي ٿي
سچو وٺراڳ آيل سمجهو:

جو نه مالڪ مايا بڻيو سو سمجهو اڃا جيو

ٻڌن ۽ مڪٽي کان مٿي مايا پوري ڪ سڌيو.

جيرو جهيستانين پاڻکي مايا جو مالڪ ٿيو سمجهي جهيستانين جيرو آهي. جهڙن
پاڻکي مايا جو مالڪ سمجهندو ٿڌن ٿي اهو ٿي ويندو!

وٺراڳ ڌرم مان، يوگ مان گيان گيان موکيه ٻڌ ويد وڪاڻ

جنهن مان خوش آءُ جاد ٿيان اهو ڪري مان ڀڳت مڃان.

ڌرم مان وٺاڳ ۽ انجي ڀرڪ سان گيان ۽ موکيه ٻڌا ٿيندو آهي. اهو
ٿي ڪڍي جڏهن مان، مان خوش ٿيان. اها ڀڳتي آهي.

ڀڳت سو ٿيندو ڪنهن وس ڪين گيان وٺراڳ ٻڌي ڀڳت اڌين

ڀڳت انور ڀڳت سڪ سازي ٿئي ڀرايت سنڪ جي راضي

اها ڀڳتي ٻيهڻجي اڌين آهي. گيان ۽ وٺراڳ ان ڀڳتي ۽ جي اڌين آهن.
ڀڳتي انور سڪ جي ڀڳت آهي. ٻيو ڀڳتي ٻڌا ٿيندو ٿڌن ٿي، جهڙن سمجھ ٻڌن،
ستگرور، ڀڳوان راضي ٿيندا ۽ ڀڳتيءَ جو دان ٿيندا.

ڀڳتي ساڌن ڪريان هٿ بيان وٺي گس سو سڀ مان ڀڳوان

ٻهريون برهمڻ چرن ڀڳتي ڌرم ڌرتا پيو ويدن ٿي

پگتيء جو سولو ماريو ٻڌ جو ماريو وٺي موٽي پائين ٿا . پوءِ اٺن اوهڻن ۾
 ٻورو وڙواس ۽ ٻوٽو هڻي (سڄو ٽروڻ) ٻوٽو وٺي وٺيءَ موجب ٻيٺي ٽروڻ ۾
 اٺل ٻوٽو هڻي .

سنت چوڻن ۾ اتي ٻوٽو ۾ ٽن ڪروڙن ڪروڙن ڊڙڙ نير
 مات پتا ڪريو پتي ڏيو مون منجهه سمجهي ڪري ڊڙڙ شيو .

سنت جي چوڻن ۾ گهڻو ٻوٽو هڻي ۽ ٽن وڃن ۽ ڪروڙ سان ٻڃن ڪروڙ جو
 پاڻ ۾ نير ڏاڍن ڪري . پتا ، مالا ، ڪرو ۽ پتي ڏيو ٻوٽو موٽي سمجهي اٺن جي
 ٻوٽو سان سيرا ڪري .

گد گد ٿي ڪڍ ٻڌي منهنجا ٻوٽو جل هارن نيتر جنهن جا
 ڪار آمد دمپ نه جنهن کي سدا رکي سو وس ٻوٽو موٽي

گد گد ٿي منهنجي وائي ٻڌي . اڪن مان سدائين ٻوٽو جو جل ٻوٽو هڻي .
 جنهن جو من ڪار آمد وڪارن ۾ ٽالڻ لڏ هڻي . پاڪڻ ڇڏي ورتي . اي پاءُ مان
 سدائين اهڙن برتن جي وس ٻوٽو هان ٿو

پگتيءَ يوگ ٻڌي خوش ٿيو لڇمڻ شون پريوءَ جي ٻيو .
 اهو ٻڌي سڀ سنڌا ڏور ڪيان سنڌو ٿيو پرگهت ٽروڻ

پگتيءَ ٻوٽو جو ٻوٽو ٻڌي لڇمڻ خوش ٿو ۽ سر جهڪايو . سندس دل
 جا سڀ ٻوٽو دور ٿيا . ڪيان ۽ سنڌو دل ٻوٽو اٿن ٿيس .

دشت پيانڪ نانگن جيئن رانڊو پيڻ شرنڪا ٿيئن .
 پنچوتي سا وٺي هڪ وار ڪار آندي ڏٺا سندر ڪمار

انهيءَ وچر هڪ ڏينهن رانڊو جي پيڻ شرنڪا ، جا پيالڪ ۽ دشت هئي ،
 جوڙي نانگن ، پنچوتي آئي . ٻيو سندر پائون کي ڏسي ڪار جي ٻيڙا ۾
 چلڻ لڳي .

ندي گوداوري اُٿان وهائي چٽن يگن کان ڀرست سڌائي
 بن دندن ڀرپ ڀوٽر ڪريو اُڪر سراپ منيءَ کان ٿيو.

اُتي گوداوري ندي وهي اُتي جا چٽن يگن کان ڀرست آهي. اُتي دندن
 بن، چٽن کي مني، هر سراپ آهي، اُتي اڀر ڪريو.

هاڻو هلي اُتي چرن ڌريو منين سڀن ٿي ديا ڪريو
 راءِ هليو اُٿان آيا وٺي ڀڄي سو پڻ ڇوٽي.

اُتي هلي دشمن منين هر اڏار ڪريو ۽ هلي دشمن سان بن اڀر ڪريو.
 ڀڳوان ڀوءِ اُٿان آيا وٺي هليو ۽ پڻ ڇوٽي، اُتي ڀڄي.

ٻوٽا لٽائون وٺ ٿڌ ساوا ڀيا بڻجي سڀ سندر سڄاوا
 راءِ لڇي سڀ ڌاريا چرن سراپ ويو ٿيو سڱڻت بن.

اُتي ڀڄي سان وٺ ٿي ۽ لٽائون سڀ ساوا اُتي ويا ۽ بن سندر وٺندڙ اُتي
 ڀيو. سراپ هر اڏار هليو وڃي ۽ بن هر ڌاري هليو وڃي وڃي.

ٿي واقفيت گد راج سان ڀريت پڪي ڀڄي ٿي
 ويجهو گوداوري وڃي رهيو ٿاهي ڀرن ڪٿي.

راءِ جي اُتي گد راج ڀٽار سان واقفيت ٿي ۽ اڀر ڪري اُتي. ڀوءِ راءِ
 ڪن ڀن جي ڪٿي ٿاهي رهيا لڳو.

راءِ اچي ڪيو جڏهن کان واس سڀي سڪي ٿيا مني خاص
 بن جبل ۽ ٿلاءِ ندي روز سندر ٿا وٺي وٺندي.

جڏهن کان راءِ اچي رهيو ٿڌن کان سڀي منين جا ڀر ٿاس اُتي ويا. ڀن
 ندين ۽ ٿلاون بن سندر وٺندي وهي.

مڙج ۾ هڪ ڏينهن رام ڏٺو ڪپٽ رهت وڃن لڇڻ چيو
ديو منش وشو مالڪ تون آن ٿيڻ سمجهي مان ڀريو پڇان

هڪڙي ڏينهن رام کي مڙج ۾ ڏسي لڇڻ پڇو ته اي سرامي، تون وشو
جو مالڪ آهين، مان اٿس سمجهي پڇان ٿو ته

جيو ايشور ۾ پيد جو سو سڀ نيڪ ٻڌاء
جيئن اڄي هن ڀرير اٿل موهه ۽ شوڪ پڇاء.

اي ڀڳران، ديا پالي جيو ۽ ايشورجي وچ ۾ جيڪر ٺاوس آهي، اهو سمجهار
جنهن ڪري منهنجو اوطان ۾ ٻيهر وڌي ۽ هردي مان موهه ۽ شوڪ مٽي وڃي.

سيڪڙهه ٿورو منجهه ٻڌي من ايڪاگر بنهه رڪي
چوڻ ”مان، منهنجو“ اڃا ئي ماما جنهن وس ۾ سڀ جيو بڻايا.

اي ماءُ ٻڌ. من ايڪاگر ڪري ويو. ”مان ۽ منهنجو“ ڇوڙ ٿي ماما آهي،
جنهن سار کي پلايو آهي.

من اندريون بس وڃن جيانين

مايا ٿلهيل ٿون سمجهه ٿيائين

ٻه ماما جا پيد اهڙي هڪ اوديا ٻي اوديا اٿيئي

اندرين جا وشه، (شبد، سرش ۽ روپ) هيٺائين من وڃي ٿو، سڀ
ماما ئي سمجهه. انهيءَ جا ٻه پيد آهن: هڪ وديا، ٻي اوديا.

ڏشت اوديا آڌڪ روپ وس ۾ ٿي پيو منش انڌڪوپ
وڌيا وڃي گڻ شپ سڀ جو ڀرپ ڀرڻا پل نه پنهنجو

اوديا ڌڪ روپ آهي. انسان انهيءَ جي وس ٿي انڌي ڪوهه ۾ ڪري
ٻو آهي. وڌيا نه هميشه سڪ روپ آهي ۽ سڀ گڻ هن جي آڏين آهن. ڀڳران

سيه لڇڻ سان رام پڌاريو

جنهنڪي اوهين ڏينهن رات سنڀاريو
ٻڌي اگست اُٿي جهٽ هليو خوشيءَ کان اک ۾ نير چليو.

اي ڪردار، جنهن ڀاڳوان کي توهين ڏينهن رات ياد ڪندا آهيو اهو پڌاريو
آهي. مني اهو ٻڌي جهٽ اُٿو ۽ خوشيءَ کان اکين ۾ پاڻي اچي ويس.

من پد ڪمل ٻڌي ڀاءُ پيا اگست کانئن وري ڪشل پڇيا
قرب سان هرهرچاڻيءَ لائي آسڻ سندر ڏنا منيءَ سڄاڻي.

بقي ڀائر منيءَ جي چرڻن تي ڪري پيا. منيءَ پوءِ ڪانئن ڪشل پڇيو ۽
هرهر پرير سان چاڻيءَ لائي آسڻ ڏنو.

گهڻين طرحن سان ڪري پرپ پوڄا
ڀاڳم پالا اڄ گهڻو منهنجا ٿيا.

جتي جتي پيا مني رهيل
ڏسي خسروش ٿيا پرپ چرن ڪمل

اگست رام جي پوڄا ڪري چرڻ لڳو ته مان اڄ ڀاڳوان آهيان جو توهان
جو درشن ٻاڻو اٿم. پيا مني به چرڻ جو درشن ڪري خوش ٿيا.

هڪ وينتي جا دلير آهي گجيو توهان کان ڪجهه به ناهي
جنهن ڪارڻ مان آهيان آيو ڪين خلاصو ڪري ٻڌايو.

منراج، توهين سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا ته مان ڇا لاءِ آيو آهيان. مون اوهان کي
اهو پڌرو ڪري نه ٻڌايو آهي.
واٽ ٻڌايو پرپ اها ماري سگهان سڀ راکش دروڻا

دٻيٽ نه هڪ جهنگ بن بچي
پارو ساڙي ڪمل نه ڏسجي.

دېا ٻالهي مون کي اها وائت پڌار جو مان منهن جي شتون واکمن کي
ماران جيئن انهن مان هڪ به نه پوي! اهي انهن تاس لي وڃن جيئن ٻارو ڪمل
ٿلن کي تاس ڪندو آهي.

اٺ ڀريل وڻ تنهنجي مائا گل برهمانڊ انيڪ لڳايا
خوب پينڪر اوهان کي چاڻ چلي سگهي سڀ منهن سڄان

نوهان پنهنجي ڀريل ۽ پينڪر مائا کي چاڻو ٿا جيئن ٻه هزارين برهمانڊ ٿل
وانڪر لڳل آهن جا مائا هڪ وڻ جيان آهي. ۽ ڪپڙو به هر شيار منهن انهيءَ
مائا به ڦاسي سگهندو آهي.

جيئرو رهن کي گمان اندر چاڻ نه ڪنهن کي آهي مگر
مرتيو گل آهي سڀ ٿوڪائي ڊپ تنهنجي مگر چڱو ڏوڪائي

انهن ٿلن جي اندر استارو جنم رهندا آهن. اهي ڪجهه به نه چاڻندا آهن.
انهن ٿلن کي ڪاڻڻ وارو پينڪر مريو آهي. اهو خوشڪ ڪال به اي پگراڻ،
توکان ڊجي آيو.

لوڪ پتي اوهين آهيو سائين پڇو منهن جان وري توهان ئي!
گهراڻ اهو ور ڪرپانڪيت دل اندر ره سبيد لڇڻ سميت

نوهان نه سڀ ڪجهه چاڻڻ وارا لوڪ پتي آهيو. دوي وڃي ماڻهن وانگر
به اوهين ٿا پيو! اي پگراڻ، مون کي اهو وردان ڏيو ته منهنجي هرد به سڀا
۽ تڙتڙ سميت اوهان جو پرڪاش رهي!

ڏيو هميشه دامن وڌائي پڇو مونکان ٿا ٿڌهن رگهراڻي؟
پر منوهر جاء هڪ آهي پوٿر پنچوئي پوسه سڏائي.

اي پگراڻ، نوهان هميشه پنهنجي سوڪن کي وڌائي ڏيندا آهيو تنهن
ڪري مون کان پڇو ٿا. هڪ ٻڙ منوهر اسان آهي، جنهن کي پنچوئي سڏيندا آهن.

چون ڪريو جڏهن اُتيون جاڳي ڀرير مڱن منور وڌ ڀاڳي.
وشال پڇا سان کيس اُٿاريو

ڀرير ڏيئي هر ڀرسان وڌاريو.

ڏانڊيءَ وانگر رام جي چوڻن ۾ ڪري بهو. پاڙان مٺي رام جي انهيءَ
سروپ ۾ مڱن ٿي ويو. رام پنهنجي وشال ٻانڀن سان اُٿاري کيس گلي سان ٻڌايو.

من هردي ڌري ڌير پوءِ چون رکيو سر ناءِ
آشور پنهنجي آندو ٽنڀين پوڄيو پوءِ رگهراءَ.

مٺي ڌوڄ ڌري ۽ چوڻن ۾ مستڪ رکي ويٺي ڪري ٽنڀين کي آشور ۾
ولي ويو ۽ شڙڏا سان رام جي ڀوڄا ڪيائين.

مايا رهنٽ ڀرپ سروويابي هر هردي ۾ رهي سڪ راشي
ڏکيئن شترو، دل منهنجي ڀر واس سدا مون هردي ڪر

ڀڳوان مايا رهنٽ ۽ سروويابي هوندي سڀني جي هردي ۾ وسي آيو. ڪڏهن
اي ڏکيئن کي ناس ڪندڙ ڀڳوان، منهنجي هردي ۾ اچي واس ڪو.

مٺيءَ وڃن اهي رام وٺيا ڪهڻي آندو جو سبب بڻيا.
من ڀرسان ڏسي گهرين ٿون جو سچ چاڻچ وڙ ڏيان سو ٿو

مٺيءَ جا اهي وڃن اهي رام خوش ٿيو ۽ مٺيءَ کي چيائين ته مان اونهي
راضي ٿيو آهيان، جيڪو ڦر ٿو ڪي وٺي سو گهري وٺ.

ڪڏهن نه مون وردان گهريو ڇڱو بررو ڪو، مٺيءَ ڇڏو
ڇڱو جو سمجهو ڪريو ڪو سائين جنهن پالائي ڀريو مون پائين!

سائين، مون نه ڪڏهن وردان گهريو ٿي ڪونهي. مون کي نه اٿا به سر نه
اهي نه ڇڱو چا آهي ۽ اهو چا آهي! نوحان کي جيڪي منهنجي ٻلائيءَ وارو

ڏور سڃڻ ۾ اچي سو ڏاڍو .

لڇڻ سڀيڻ سوت اي پويو ڏنڻس ٻاڻ پڻ ساڻ
اچو رهو ڪريو چنڊ جان هردي گنگن بسرار

اي ٻڪران، لڇڻ ۽ سڀا سميت، ڏاڻس ٻاڻ ڌارن ڪيل سدائين مڻهجي
هردي ۾ واس ڪرڻ چئن چنڊ آڪاش ۾ آهي .

”اين ٿيندو“ چڱي خوش ٿيو رام

چاهيو اگست وٽ وڃڻ ٺڌان

ڪري پورنام هن هٿ ٻڌا ٻڌو ويٺي داس ڪري جا

”اين ٿيندو“ چئي ٻڪران عرش تي اُڪسڻ مٺي وٽ وڃڻ لڳو ٻرو

مٺي ۽ چس ۾ مڻهجي هڪ ويٺي ٻڌو

مگر درشن ڪئي وقت گهڻو ٿيو عرض ڪريان، جي آڳيا ڏيو.

هاڻ توهان کڏ هٿان ڪو پاسي قبول ڪندا وٺي دل ٿي پاسي.

هن آخري ۾ اچڻ کان پوءِ گروه جو درشن نه ڪيو الم. توهان ڪي اها

ويٺي آهي نه آڳيا ڏيو نه توهان سان گڏجي هٿان. ٻڪ الم نه اها ويٺي

صوبو قبول ڪندا.

ڪس ويندي اوهين وراڻ ماريندا

چرن اوهان جا ڏسڻ ۾ ايندا

ڏسي مٺي جي اها چترائي ڪليا اندر ۾ پوءِ پئي پائي .

رستي ۾ ويندي اوهين وراڻ ماريندا، اتي مان توهان جا چرن ڪول

ڏسندس . ٻڪران قبول ڪيو. پوءِ رام ۽ لڇڻ مٺي جي چترائي ڏسي اندر ۾
ڪليا لڳا .

ٻانهن مٿي ڪٽي پگھراڻ نشيپ ڪيو نه ڪيئن به ڪري ڏيئين ڪي ماري
ڌرتيءَ سان لاهو بار لاهيندس. منين ۽ دشين جي آسرن ۾ رهي ڪرڻ ڪي
ڪي رام آلت ڏنو.

مٺيءَ ۽ اگست هڪ شش سڄاڻ نان ۽ ستيڪڻ ڍڳٽ ڀڳوان
من وڃن ڪرم رام جو سڀو ڪه نيمو نه ٻڌي ڪنهن سڀن ڇڏڪ

اگست مٺيءَ جو هڪ شش ستيڪڻ نالي هو جڏهن جو پگھراڻ رامچندر ۾ آي
وشواس هو ۽ من وڃن ۽ ڪرم ڪري سندس شيوڪ هو. هن ڪنهن ڪي به سڀي
۾ ئي ٻار نام نه ڪيو هو سواءِ رام جي.

رام اچڻ هن جڏهن ٻڌو خيال ڪندو ڊوڙي آيو سڌو
من نه اچي ڪا ڪيس پڙهيت ڏيا ڪندو مون چوڙي نيمچ!

هن جڏهن رامچندر جو اچڻ ٻڌو لڏهن خيال ڪندو ڊوڙ ڏندو سڌو اتي آيو
جتي رامچندر هو. هن ڪي ويسه، ئي نه پير اچي نه رام ڪو مون چوڙي نيمچ ئي
نه ڏيا ڪندو.

ناهم ڪيو مون چپ ٽپ نيمر نڪي رکيو ڪو چرنن ڀرير
ويد چاڻايل سو سچ ٿيندو
ٿيڪ نه جنهن، تنهن سهاڪ ٿيندو.

مون نه ڪو چپ ٽپ ئي ڪونه ڪيو آهي ۽ نڪي پگھراڻ جي ٻارن ۾ به
ڪڏهن ٻار رکيو آهي. پر مون ڪي به آهي نه وڃن ۾ جيئن چاڻايل آهي نه
جنهن منش ڪي ٻيو ڪو سهارو ڪونهي لهندي ضرور سهايتا ڪندو.

جنهن نه راهه جي چاڻ هجي جت وڃڻو سو ڪين سڃڻي
ڪڏهن اڳي ڪڏهن پير پٺ پائڻ
نچن ٿين ۽ ڪڏهن ڪٿي ڳالڻ.

جنهن ڪي رستي جي چاڻ نه هجي پر رام جي آسري هلندو هلي ۽ ڪڏهن

ناميد ئي پئجي لو موليٰ يا ڪڏهن وري خوشيءَ مان ٽٽي ۽ توبه لکندا آهن

مئيءَ لڳي ڄا نينهن جي ٺوڪ ٻرير ڏٺو ٻريو ڪري وڻ اوڻ
اٿام اڪنڊ ٻهاري رڳو وير دوس هردي ڏئي لائي پير.

پڪيءَ ۾ مئي مست ٿي ويو عو ۽ پگوان وڻ جي اوڻ ۾ ايلي ٻهاريو، تمام
ٻاري ٻوٽ ڏسي سندس هردي ۾ روشن ڏٺو.

من ٺهال رستي رام ڏسي سڪل ٺاري لڳو گل ڀسي
رام وڌي پوءِ رشي وٽ آيو ڀڳت ٻرير نه ردي سمايو

سيڪڙ رام کي رستي ۾ ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو. ڄڻ نه سڪل ٺاريءَ کي ڪل
لڳا هئا. پگوان پوءِ وڌي هن وٽ ويو ۽ سندس پڪي ۽ ٻرير ڏسي ڏاڍو خوش
ٿيو. هو ان مستيءَ ۾ بهوش ٿي ويو.

رام مئيءَ کي گهڻو ڄاڳايو ٻر نه وري هڻ هوش ۾ آيو
راج روپ ٽڏهن رام چيائي

چترپچ روپ من ردي پسائي

رام مئيءَ کي ڄاڳائڻ جي گهڻي ڪوشش ڪئي پر هو هوش ۾ نه آيو. پوءِ
رام پنهنجو راجا روپ چيائي چترپچ روپ جو روشن سندس هرديءَ ۾ ڏٺو.
يعني کيس چترپچ جو روشن ڪرايو.

ن وياڪل ٿي اٿيو السين مڻ بن نانگ ٿئي اندو جيئن
اڳيان ڏسي رام شيام شريو لڄڻ سبيو ٿيا ٻئي سڌير.

مئي وياڪل ٿي ائين آيو هيئن نانگ مڻ وڃائي اندو ٿي ٻوندو آهي.
کيس ڪا خبر ڪانه پئي! رام، لڄڻ ۽ سينا کي پنهنجي اڳيان ڏٺائين. رام ۽
سينا ٻن وٽ بهوش هئا، جڏهن مڻ کي چترپچ روپ ڏيکارڻ هٿائين.

مَن پڳ سر هٿ گڏي مَنين سرتاج هليو بن چڏي
اڳيان رام آ لڇڻ پٺيان رشي ويس پئي حيرت ڏسان.

مئيءَ جي پيرن تي سر رکي ۽ پئي هٿ جوڙي اڳتون رام، بنان لڇڻ
پئي مٺيءَ ويس پر ڏسي حيرت وٺيو وڃي!

سپيڙ ڏسو مڏيه سونهي ڪهڙي برهمڙ جيو مڏيه مايا جيڙي.
بن جبل ۽ نديون ۽ گهاٽ ڀرپو سڃاڻي ڏين سڪي واٽ.

وڃر سڀتا ائين ئي سونهين جو چڻا برهم ۽ جيو جي وڃر مايا پئي وڃي!
بن، جبل ۽ نديون گهاٽ رام کي سڃاڻي رستو ليڪ ڏيندا ٿا وڃن. يعني کين
رستي ۾ ڪا ڪنڌائي ڪانه ٿي.

جٿ جٿ پون ڀرپوءِ جا پانءُ

سجھ ڍڪي پيا ڪڪر ڪن چانءُ.

اُٺي آيا جتي مَن شرينگ جوڙي سندر ۽ سڀتا سنگ.

جتي جتي پڳوان وڃي ٿو اُٺي ڪڪر چانڊجي ٿا وڃن ۽ ڇاها ٿا ڪن. آخر
اُٺي پهتا جتي شرينگ رشي رهندو هو.

اي پڳوان چيو هُن شرينگ ردي شڪر مانسروور شنج
واٽ تي ويندي ٻڌم برهمڙ ڌام بن ايندو اڄ رام سڪڏام

شرينگ رشيءَ چيو ته اي پڳوان توهين شڪر جي هردب ۾ رهندو
مانسروور جا هٿس آهيو. هن برهمڙ وڃي رستي ۾ ٻڌو ته اڄ پڳوان رامچندر
ان ۾ ايندو.

واٽ نهاريان پيو ڏينهن رات پاڻم دوس ۽ ٻيو ٻڌر واٽ!
اي ڀرپو مان سڀ طرح نيچ ڪرپا ڪئي ٿو ڪيو پنيٽ.

ڏينهن رات اوهان جي رات پيو نهاران. اڄ درشن ٻائي ٻيڻجو ٻراڪ
منو ڪير! مان ڏسب طرح لڄ آسمان پر اوهان داس کي ٻيڻجو ڪير آهي؟
دورن ڏٺو آهي.

ٻوڪ يگهه ۽ چپ ٽپ هرڪو پاڻ اربي ۽ ڀڳت وڙ ورتو
موه ڇڏي ۽ چڪيا رڇي رشي شرينگ منجهه ويٺو اچي.

مٺي جيڪي به ٻڪه ۽ ٽپ ڪيا هئا سي سڀ ٻڳوان کي اربي ”ٻڳتي دان“
ور ورتائين ۽ هڪ ڪاٺي لاهي اٿر وٺي رهيو.

ٻوڪ اکن اکين ديهه جلائي وٽڪنٽ ويو شرينگ سمائي
انهيءَ ڪري هرلين نه ٿيو ڀڳت وردان وٺي پهرين ويو.

هن جي داٻي ٻوڪه جي اڪي سان چلي وڃي ۽ هو وٽڪنٽ ڌار هليو
وڌو. هو ٻڳوان به انهيءَ ڪري لس نه ٿيو جو هن ٻوڪه کي ڀڳتي جو وردان ورتو هو.

اڪين هليو بن وڌي اڳي ساڻ هلندا من اڪين لڳي
ڏيو هڏين ڏسي رستي رام پڇيو مڏين کان ڦٽو آرام

رام ٻوڪه اٿئي هليو. مٺي به ساڻ هليا عرصه ڏيڻ خاطر. رستي ويٺي رامچند
هڪ هڏن جو ڏيڍ ڏٺو ۽ انهن ٻاٻه مڏين کان پڇيائين. ڏيو ڏسي آرام ڦٽي وڃي
سڀ ڄاڻو پوءِ پڇو ڪيئن سوامي سر درسي ۽ انٿريامي
مڏين هڏيون جن دٿيٽن ڪاڍو

اڃو ٻڌندي جل اڪين پر آيو

مڏين ورائي ڏئي ڏي اڃي سوامي، توھين سڀ ڄاڻو ٿا. توھين سر درسي
۽ انٿريامي آھيو. جن ڏرمشت مڏين کي دٿيٽن کاڌو آھي هي هڏيون انهنچون
ٿي آهن! اهر ٻڌي رام کي اڪين به ٻائي اچي وڌو.

دٿيٽن اچي ڏرن ڪريان ٻانهن کڻي ڪيو پرن
رشين مڏين آٿت ڏٺو آشرم وڃي سندن.

هڪ ئي ورت ۽ هڪ ئي نيم

ڪرم وچن هن پتي سان پير

چئن قسمن جون پتيورت ناريون

ويد پيران جون سرڻيون ساريون

سمنڊ ۽ ڏيوان استرڻ لاءِ اهو هڪ ئي ورهه ۽ اهو هڪ ئي اهر بالن
يوڪه آهي ته من سان، ڪرم سان، ۽ وائي سان پندھجي پتي دار ڪا سواءِ ان مرد
کي مرد ئي نه سمجهي ۽ اڪي اھاري ئي. ويدن ۽ شونن پر پندھورم استرڻون
چئن قسمن جون پتيورت آهن.

اُٿر استريءَ جي رهي من پر سڀني پر پيو پوئش ئي ڪونهي!

مڙير ناريون ڏسن پوئش ائين ڀاءُ، پتا يا پٽ جيئين!

هڪي استرڻون سڀني پر ته اتي ڪونهن کي مرد ڪونه سمجهندون آهن
سي اُٿر آهن، اوهان جي يوڪه آهن! مڙير سڀا جون لارون اتي مرد کي اتي،
ڀاءُ يا پٽ سمان سمجهندون آهن.

چاچي پتي پر پوئش سمجهوڪم ڪلپ سڙ مائي ٺرڪ جا روڪم

ڪٺ سڪ هوڏانهن ڪروڙ جنم ڏک

ڪندي پسند ڪهڙي نار ۾ ٺڪ!

پندھجي پتيءَ کي دوکو ڏيئي اتي ڏاروئي پوئش سان پري سمجهندو استري
سڙ ڪلپ لاکن اڻوڪا ڏک اڻوڪي ڏک ڪهڙيءَ جي سڪ لاءِ ڪروڙ چئن
لاکين ڏک اڻوڪا ڏک سڙو ڪهڙي اڻاڻي استريءَ کي واندو؟

بنا آدم سا پور ڪٺ پالي پتيءَ مورت جا دل سماي

پتيءَ لڳي پر پوئش ديواني وڌو ٿڌي هر ڳوٺم جواني!

چئن قسمن جون پتيورت آهن، پيران سان، بنا آدم جي اهر پتي پيرانهه کي اتي ۽

جڏهن ته مورس دل ۾ سائڻا ٿي استريءَ جو مکيه ڪر لوڻ هڻڻ گهرو جي ٺهڪي
جڏهن ته ٻرائي ٻوش جي پٺيان ڏاڍائي رهندڙ استريءَ جو هڪ جنم ۾ ٿورو ڇرائي
هي وقت وڌا ٿي ٿي!

سهيڙ ڪريل ٺار پتي سڀوي سڙ ڀاڳ ٺهي
ويڊ ٻائڻ جس چار دانو ٺار ٺاسي ورنڊا ٻڏي

پتيءَ جي سيرا ڪرڻ سان ڪريل ۽ ڪاٽڻ استريون نه سڙ ڀاڳ وارون ٺهندون
آهن ۽ ٻوم ٺهي ٻراڻ ڪنڊيون آهن. چلندڙ ڏاڏو جي استري ورنڊا ٺاسي ٻڏي
ٻئي ۽ وڌو ڪي ٻياري هڻي ۽ اڄ ٺاڻن هن جي ٺالي ٺاسي جي ٻڌي آهي!

وڃن ٻڌي سڀي ٻوم سک پاڻو ادب ڪيو ۽ چرن ٻڌاڻو.
ڀڄيو من کان جي آڳيا ٺلي وڃي رهون اسين بن ٻلي

سڀ اهي وڃن ٻڌي ٻولام ڪيو ۽ سر چرن ٺي وڌو. ٻوڙ ڀاڄندڙ اتر کان
ٻڌو نه جي آڳيا ٻڌو نه اسين ٺي ٻن ٻڌي وڌو.

ڪرپا سدا موٽي ڪندا رهجو

داس ڄاڻي پنهنجو ٻڌيم نه ڇڏيو.
ڌرم ڌريندڙ رام جي ٻاڻي ٻڌي، ٻڌيم وس ڇڏيو هن گياني.

سائين موٽي ديا جي نظر ڪندا رهجو ۽ داس سمجهي پنهنجو ٻوم گهٽ نه
ڪندو. رام جي اها ٻاڻي ٻڌي ٻوم وس ٺي ڪيان وان مٽيءَ جو:

مون سمجهي هاڻ لڳهي ڇترائي ديو ڇڏي ٻيا ٿو سڀو ڪائي
ٺوهان سمان ڀلا ڪير ٺلي جنهن سڀاءُ سدا اهو رهي!

مون هاڻي لڳهي جي سائين ڪي سمجهو آهي نه ٻوڙ هن ڏاڍائين ڪي
ٻڌي ٺوهان جي داسي ٺي آهي. ٺوهان ڇوڙ ٻوڙ ڪيو ٺي ٺو سگهي؟

ڏسي ايندو رشي پنهنجي آستان

ڊوڙي اچي اڳيان ڪيو ڀرنام
ڪندي ستمان، هن پاڪر پاڻو آندو آڀار بن مٿن ڄاڻو.

اثر رشيءَ پگوان کي ايندو ڏسي اڳيون آيو ۽ ڀرنام ڪيائين ۽ هر ڏي سان
لڳايائين ۽ پريم جل سان ڇڻ کين سنان ڪرايائين!

نرويون اڪيون ڏسي رام سندر ٿاڻي

آشرم آڻي ڪٿي سيو ڪاڻي
ڪري پوڄا هٿ وڃڻ چيا پيت اڳيان ڦل ڦول ڪيا.

پگوان جي سندر سروب کي ڏسي اثر جون اڪيون ٺري بيون. پوءِ کيس
آشرم ۾ وٺي آيو ۽ آدر ڏيئي ڦل ڦول پيت ڪيا.

وينتي ڪري سر اڳيان رکي

هٿ جوڙي چيو پوءِ

چرن ڪمل هن ڌيان ۾ رهي سدا سندوءَ.

مٽيءَ ٺهرنا سان چير نه اي پگوان، مونتي ٺاهيا ڪريو ۽ وردان ڏيو نه
جڏهن منهنجو ڌيان ٺوهان جي چرڻن ڪملن ۾ لڳو رهي.

ڏسي مٽيءَ هن پريم ڀريٿام من آيو گهڻو رام بسراءِ
جنم جنم منهنجو پريم وڌي چڪور بنا چنڊ جي نه سگهي.

جنم جنم ۾ منهنجي پريم وڌندي ئي رهي. جڏهن چنڊ بنا چڪور جي
نه سگهندي آهي. لاهو ٻڌي رام خوش ٿيو.

خوش سيم پائي هن استريءَ کي جڏهن ڪوڪيلا رات ڏسي
هن استريءَ ڀڻ آندو پاڻو آسيس ڏيئي ڪٿي ڇاڻي ۽ لالو.

مئيءَ جي استريءَ کي ڏسي سيمه ڏاڍي خوش ٿي، جئين ڪرڪيلا راس
کي ڏسي خوش ٿيندي آهي. مئيءَ جي استري سبتا کي چاليءَ سان لڳائي
اشهر واد ڏئي.

رنگ به رنگي ڪپڙا بندر ڏنا سيمه کي ڄام
وڻن وچن آندڙ ڏنو. ڪڇي ڪيئن ڀريت وڪاڻ؟

ڀلڪ به ڀلڪي ڏسڻ سينا کي ڏنا. سندن ڀرپس روز به روز
وڌندي رهي.

انسويا ڳائي مڙيون پاڻيون نار ڌرم ۽ ميان آکاڻيون.
مات پتا ۽ پاءُ هٿڪاري ڀريت سڀن جي آحد واري.

رشيءَ جي استري سکيا ڏيندي هئي ڏها، ماڻا، پت ۽ ٻيا، متر برابر اسان
جا هٿڪاري آهن. پر انهن سڀني جو ڀرپس حد وارو آهي.

آندڙ پتي آ اڪٽ انسان نيچ سانار جا ڪري برباد
ڌيرج ڌرم ۽ متر ۽ نار ڏکڻي سيمه اهي پرڪجن چار

پر استريءَ جو جيڪو سک پئيءَ پر ساهل آهي انهيءَ کي حد ڪانهي.
جيڪا استري پئيءَ جي ڀرپس سان شيوا نٿي ڪري ۽ انکي ڪوهي ٿي ڇڏي
اها استري لڄ ٿي پئي. ڏيرج، ڌرم، متر ۽ استريءَ کي ڏکڻي وڃي
پرڪر آهي.

مورڪ ٻڌو ۽ روڳي ڏن هڻڻ اندو ڪروڙي ٻوڙو اڏين
اڏين ڏسي ڪري پتي ايمان ٿين واسو آ ٻرڪ نڌان؛

ٻڌو، ڊرڪ، روڳي ڏن هڻڻ، اندو، ڪروڙي، ٻوڙو ۽ مڪاج پتي ڏسي
جيڪا استري انجي تي عزتي ڪري ٿي تنهن جو آخري گهر ٺڪ ٿي آهي!

انهيءَ ساڳيءَ ايڙڏيا ۾ ڀرت سادي حياتي گذاري ٿو جيئن ڇهه ٻياڻ ۾
رهي پٿر گذاريندو آهي. وڏي ڀاڱي ڪري ۽ رام جي ڪرپا سان ڀرت وٺرائڻ
واري حياتي گذارڻ لڳو.

ديھ ڏينھون ٿئي ڏڀري گهٽي نہ ٿيڇ ٻل مک چپ سڀري!
نٽ نٽون رام پوريرس پيئي وڏي ڌور ٻل اداس نہ ٿئي.

سندس دٻي نہ برابر ڏڀري ٿيندي ٿي وڃي پر منهن جي مٿيا روز بہ
روز وڌندي ٿي وڃيس. ڪا به اداساني منهن تي ڪانهيس.

نٽ پوڄي ڀرت ڇاڪڙيون پير نہ ردي سماءُ
گهري آڱيا ڀڻ ڇاڪڙين راج ڪاڇ هلاءُ.

روڙاڻو ڇاڪڙين جي پوڄا ڪري ٿو. رام جو برابر دل ۾ نٿو سمائجيس. سڀ
راج ڪاروبار ڇاڪڙين جي اجازت سان ڪري ٿو.

بت ڪمزور دل سڀيہ رگهوير جل وهائي اڪين اڏير
رام سڀيہ لڇڻ ٻن وسن دڪ اوڌ ڀرت انڪ ڀڻڻ

بت ڪمزور اٿس پر من ۾ رام ۽ سيتا جو استان اٿس. اڪين مان باطني ٿو
وهيس. رام سڀيہ ٻن ۾ آهن ۽ ڀرت ايڙڏيا ۾ دڪ سڀي ٿو.

چرتر ٻڌڻ ڪر نيم جي چاهين تلسي رام درس
رام سڀيہ ڀڄد پيرير وٺرائڻ اوس ٿئي سنسار رس.

شري ڪٽيا لاءِ
گوسوامي تلسيداس
ڪوٽ

رامايڻ

آرٿيم ڪانڊ

چترڪوٽ رهندي ڏينهن ٿيا اُت اموت جهڙا ڪرم ڪيا
رام هرديءَ ڪيو انومان پيڙ ٿيندي هئا، گهڻي پڇاڻ.

چترڪوٽ ۾ رهندي بگوان کي ڪوٺا ڏينهن ليا هئا. اُتي واقفيت ۾ سڀني
سان ئي وڻن لڳندي بگوان خيال ڪيو ته هاڻي جي هفت وڌيڪ رهيو ته
رشن مٿين ۽ ٻن جي اچڻ ڪري ٿهڻي پڙ ٿيندي چو جو سڀ سڃاڻي ويا هئا.

مٿين سڀني کان هليا هو ڪلاڻي ڏني آسيس جن کلي لڳائي
جڏهن ڀرپور اُتر آشرم آيو ته اُن آندڻ من ڪين سمايو.

انهيءَ ڪري سڀني مٿين کان هو ڪلاڻي هليا. مٿين کين کلي سان لڳائي
آشيواد ڏني، جڏهن اُتان اُتر مٽيءَ جي آشرم ۾ آيا تڏهن اُتر لاهو ٻڌي ڏاڍو
بوس ٿيو.

لڇڻ سيم راءِ هيٺ وڻ ڇانيل سوچ پيا ڪن ويوڪ ستايل
ڀرت سڀاڻي سنيھ ڪي ساري سڀڻي ڳالهيون هر هر سنڀاري

رام سڀڻا ۽ لڇڻا ٻڙ جي ڇايا هيٺ ڪٽمڻ جي جدائيءَ جون ڳالهيون
سوچڻ ويهي رهيا ۽ ڀرت جي شيل کي ياد پيا ڪن.

جنڪ شترگهن ڀرت اڃا راءِ بنا سڀ بڻيا بيحال
خوشي ڇڻڪ ڪنهن کانئن ڪسي وڃن ڇپ ڇاپ پيا مارڪ وٺي.

هيڏي وري جنڪ، شترگهن ڀرت ۽ سڄو ڪٽب راءِ جي وڏوڙي ۾
بيحال هو ۽ راءِ جي ساراھ ڪندا مات ۾ هليا پيا وڃن.

رات ٽڪيا ۽ گوشتي نهايا ڏينهن چوٿين تي ايوڏ يا آيا
جنڪ رهيو ڏينهن ايوڏ يا چار ڏنو اوڏ جو ڪاروبار

ٽين ڏينهن تي گوشتي نديءَ تي آيا ۽ سنان ٻاٽي ڪري راءِ اتي ٽڪيا.
چوٿين ڏينهن اچي ايوڏ يا پهتا. راجا جنڪ ايوڏ يا ۾ چار ڏينهن رهيو ۽ سڄو
ڪاروبار نظر مان ڪڍيائين.

ڀرت ۽ منترين سونپي راج ويو مٿيالاپور جنڪ مهراج.
نگر نر نارگور سڪيا ڀرماڻي سڪ سان هلي پئي راءِ راجڏاني.

جنڪ راجا ايوڏ يا ۾ راج ڀرت ۽ وزيرن کي سونپي مٿاڇر وٺو ۽ سڄو
شهر جا نر نارگور جي آڳاٽا موجب پيا ورتل.

منترين سيوڪن ڀرت سمجهايو هر ڪوڪاڇ پنهنجي رڻپايو
ڏسي شترگهن جي پوءِ مرضي سڀن ماڻهن سڀا سونپي.

سڀني منترين ۽ سيوڪن کي ڀرت سمجهائي هر ڪنهن کي پنهنجي ڪم ۾
رڻپايو ۽ شترگهن کي ماڻهن جي سڀا ۾ ڪم سونپيو.

من کان ڀرت آڻيا وئي، لکن ڳولايو شپ
تخت براجي چاڪڙيون سمجهو ڀاڳه درلڀ

مٽيءَ کان آڻيا وئي چوٽين کان لکن ڪڍرائي تخت تي چاڪڙيون براجان
ڪرائي ڀرت خوش ٿيو ۽ ڀاڳڙان سمجهو لڳو.

رام ماءُ ڪرچرن سرنائي ڀوٽر چاڪڙين پڻ آڻيا ڀائي
نندڪرام پڻ ڪٽي رچي رهيو ڀرت ٻوڙ آڻي اچي.

ڀرت ٻوڙ رام جي مالا، ڪوڙ ۽ چاڪڙين کان آڻيا وئي نندڪرام ڀوٽر ڪٽي
ڀائي رهيا لڳو.

جڏا مٿي مٺن وسٽر ڍڪي کائي سارو پڻ ورت رکي
ڌرن کولي ڌرن هيٺ گذاري

منين جان جيون ڪئن پيو بهاري.

مٽي تي جتانون، منين جو ويس، سادو کاڌو، ورم ۽ امير سان هلي، ڌرتي
کولي ڌرتيءَ جي هيٺ رهيا ۽ ڏکيو جهون گهارو لڳو ڀارو ڀرت!

زبور ڪپڙا ڀوڳ ۽ سک تجيا من سان ۽ هيريو بک.
ايوڌراج، جنهن اندر ساراهائي ڏن سميت کي ڪپير لڄائي

ڀرت دلجا جا سڀ سک ڀرو، عمدا ڪوڙا وغيره سڀ گهاٽي ڇڏيا. سادو
کاڌو کائڻ لڳو ۽ ورم رکڻ لڳو. ايوڌيا جو راج، جنهن جي ساراه خود اندر
ڪندو آهي ۽ جنهنجي سميت اڳيان ڪپير به لڄي ٿيندو آهي.

اُٺي رهي ڀرت خوشيءَ رهت ڄمپ باغ جيئن ڀنور ورڪت
رما ولاس رام سک ساڳي لڄي رهن ٿيئن منهن وڌياڳي.

راجا جنڪ سان رام ۽ لچمڻ وندنا ڪئي ۽ چيو ته سائين، توهان ايشور اڃا
جي وس ٿي ۽ ديا ڪري اسان تي احسان ڪيو آهي. تڪليف وٺي ان جون
آڪليفون سڀي هٿ آيا آهيون.

آسيس ڏني پل نگر ٻڌاريو ڏيري ڌري جنڪ مٿان ٻاريو
هن مهه ديو عزت سپن جي

هالا پل اوڻين نگر ڏي ٻڌاريو. جنڪ مٿي ڏي تيار ٿيو ۽ ڏهوج ڌري
روانو ٿيو. رام پوءِ منين سان موڪلايو. اها موڪلاڻي به ڏاڍي سندر هئي.

بڻي ڀائر پوءِ سس وٽ ويا آسيس ڏني جنهن ڪئي ديا
وشوامتر واميرو چوالي ڀيرواسي ۽ وزير سچالي.

بڻي ڀائر پوءِ سس وٽ ويا ۽ آشرواد ٻانائون. پوءِ وري وشوامتر، وامديو
۽ ڪتمين کان موڪلا ٻانئون.

عزت سان هرڪنهن ڪري پرونام

ڪئي موڪلاڻي سپن سان رام

پروش ناريون سڀ ننڍا وڏا سڀيئي ڪرپا سنڌ ساڻ گڏيا
رام عزت ڏيئي سڀني ننڍن وڏن، پروش ۽ نارين سان موڪلايو. جيڪي
به سنهندي هئا تن سان به موڪلايو.

ڀرت ماما ڪيڪئي وندي سڪ سان ڀيٽي چورن
وندنا ڪري چاڙهي پالڪي شڪ شبعو وڃي پٺن

رام ماما ڪيڪئي سان به گڏي ادب ۽ پور سان چورن وندي ۽ دل جا
سڀ شڪ دور ڪري پالڪيءَ تي چاڙهي موڪلايو.

مات پتا پرواسين ملي سڪ لائي سيتا تلي ڪاسي
سسپن سپن سان ڪيو پرونام درد خوشي ڪوي ڪوي نه بيان

سيتا ٻڙو سڀني متن مائڻ ۽ پوڙاسين سان ڪلي موڪلايو. ٻڙو وري سسين
کان موڪلايائين. وقت اڏڻو هو ۽ اڏڻو نظارو هو جو درد ۽ خوشي ٻئي اچي
ڪڏا هئا. ڪري انهن جو بيان ڪري نٿو سگهي.

من ماني سسين آسيس ڪلي پرير مگن سيب پڙدي وئي
رام سندر ٻڙو پالڪيون گهرايون
ڪري پرڀوٽ سڀ مائون چڙهايون.

سڪا ٻڙي ۽ دل گهري آسيس پائي سيتا خوشي ۽ غم جي سمندر ۾ چڙ
ٻڙي وئي | رام ٻڙو سندر پالڪيون گهرائي، انهن ۾ مائون کي چڙهايو ۽ وٽاهڻ
جو پرڀوٽ ڏيئي کائڻ موڪلايو.

ٻنڌ گهڻي تائين پائڻ پڇايو پرير ٻورن سان جنين اڙايو
رڻ گج گهوڙا ساڌن نانا جنڪ ڀرت ٿيا نگر روانا.

ٻنهن پائڻ گهڻي ٻنڌ تائين مائون کان موڪلايو ۽ اڙائي آيا. هالي، گهوڙا
۽ رڻ تيار ٿيا. جنهن ۾ ٻئي مندليون ٻنهنجي ٻنهنجي دٻس ڏي روانيون ٿيون.

گر استري گر چرن وندي سيتا لچڻ سميت
خوشي اچرج سان پهتا اچي ڀرڻ ڪٿي نڪيت

گرو ۽ ان جي استريءَ جي چرڻ ۾ ڀرڻ ڪري سيتا ۽ لچڻ سميت رام
موني آشرم ۾ آيو.

نشاد عزت ڏيئي پائڻ موڪلايو جنهن دل گهڻو پرير سمايو
پيل ڪول ۽ ڀڻ بن چاري چون سڀيئي ٻلهاري واري.

اشاد به رام ۽ لچڻ کان ادب سان ڀرڻ ڪري موڪلايو. ان کي به ڏاڍو
دک ٿيو. ٻڙو وري پيل ۽ ڪول جي آئي هئا ۽ جن هڏي سرا ڪئي هئي
تن کان به موڪلايو.

مريد جي آڳيا به آهي ۽ اسان جي ڀلائي به آهي.

دش نگر ۽ پٺڻ پروار گر چرن رڃ ڪيو اُڌار
گر ماتا منٿري جيڪي سيڪاري پرڄا پالن ڪر ڌرم نڀاري

دش واسين ۽ نگر واسين جي دل جو ٻار به گروءَ جي ڪرپا سان ڪو
ٿيو. هاڻي گرو، مائٽون ۽ منٿري جيڪي سمجھائڻ ان موجب وڃي ابوڏها
راج جي پرگهر لهه.

راج ڌرم جو مٿ نڀاري ڇڏيو ڀرت مون توکي ڏيڪاري
رام سيڪاريو ڀرت هر ڀانتي بنا سياري سنئون نه شانتي

راج نيت ۽ ڌرم ٻنهي ٻاٻت مون توکي ڪافي سمجھايو آهي. پر ان تي
ڀرت کي سنئون نه آيو. هنڪي سڀارو ڪمندو هو.

ڀرت شيل سنيھ سڃاڻي سوچ ٻيو ڀريو ڪجي ڇا هاڻي
ڪرپا ڪري نيت چاڪڙيون ڏنيون

ڀرت جي شيل مان رام واقف هو. سياري اءِ کيس پيشچون چاڪڙيون
ڏنائين، جي ڀرت ٻيهر ۽ سنيھ سان ڪيون.

گر جن جنڪ ڪٺ ڏير جڻين باھ وڃي سون ڀريو ٿيڻ
ڪمل پٽا پاڻي الڳ رهي ڪيان جنڪ ڀرت ڇاڏو سڀي.

گروءَ، جنڪ، ڪٺ ۽ ٻيا ڏير ڀرت ن ڀرت جي اعڙي ڀريو ورتي جنين
سون کي باھ ۾ وجهي ڀريو آهي. جنڪ به ڀرت ڪيائي هو ۽ ڪمل جي بدن
وانگر پاڻي ۽ برهندي، ٽرپ هو. انهي به ڀرت کي اتق سمجھيو.

لوڪ سڄي ڏني رام ڀرت ڀرت انوپ اپار
تن من وچن سان مڱن ٿي ساڻ وگرائو ويچار.

سڀ رام ۽ ٻرم جي ٻرم کي ڏسي. وڃاڻو ٻُڙاڪ من وڃن ۽ ڪرم سان
اندر ۾ مٿس مڪن ٿي ويا.

ڏک سنڪوچ اڃا آ ظاهر ٻير آهي ٻيو چوڻ کان ٻاهر
رام آخر ۾ ڀرت سمجهايو شترگهن کي پڻ ڇاڻي لڳايو.

ڏک اڃا سڀ ظاهر هو ۽ ٻيو ٻرم جو ٻير وڌڻ ڪرڻ کان ٻاهر هو. رام
ٻرم کي سمجهايو شترگهن کي نه ڇاڻي سان لڳائي ٻير ٻرڻ ڏيو.

سيوڪ وڌيڪ ڀرت رخ ڇاڻي لڳا ڪرڻ ڪم سمجهاڻي
ڏک موٽڻ جو ڪن ٻڌي منڊليون

وڃڻ تياريون ڪرڻ لڳيون.

سيوڪ ۽ وڌيڪ ٻرم جو رخ ڏسي ٻيهر ڪم کي لڳي ويا ۽ موٽڻ جون
ٺاڙون ٻڌي منڊليون ڪرڻ لڳيون ۽ ٺر ڏک گهڻو هون.

ٻيو چوڻ وڌيڪ ڀاڱي ٻرم اڃا ٿي راضي رهي.
هن ٿپسوي بن ڏيو سمورا سپن سمنائيو سڀ جن ٻُڙا.

ٻئي ڀاڱي رام جي آڱيا ٻائي سندس چوڻن ۾ معذرت ڪرائي موڪلائي لڳا. هن
جا مٽي ۽ لهر ٻي ٻرم شترگهن کي آڇيس ڏيڻ لڳا.

ڪري پورنام مليو لڇڻ سان سڀي چوڻن پڻ ڏوڙ
ٻڌي آڇيس اڳتي هليا ڏسي پڻ منگل ٺوڙ

ٻرم ٻيءَ لڇڻ سان پورنام ڪري مليو ۽ سڀا جي چوڻن جي خاک مستڪ
ٿي لڳائين. آشرواد ولي اڳتي هليا.

اڳيان جنڪ رام لڇڻ سرنائي ڪري وڌندا ۽ موڪلائي
ڏيو ڏيا وس گهڻو ڏک پاڻو سڄي سماج سان ٿورو لاٿو.

ٻوڙ ڀرت ۽ سڄي سماج پير اڳياڙا ڪري رام اسن گهٽيا. هنن جا ڪومل
چون ڏسي ڌرتي ائين ڪان به وڌيڪ ڪومل ٿي پئي!

ڪنڊا ڪڪري ۽ پٿر ڪنور پٿر نڪر ڪشت ڏيندڙ ٿوڙ!
اندر گهڙي ڪس ڪومل بڻائي سگهند مند سيتل هوا هلائي.

سڄي ڪشت ڏيندڙ شيون جهڙوڪ ڪنڊا، ڪڪري، پٿر، نڪرون ۽
پٿر وغيره ڌرتيءَ ۾ گهڙي ويا. هرا سگهند واري ڳولي رهي هئي ۽ من کي آند
سان پري رهي هئي.

ڪڏهن سنان ۽ ڪڏهن پرنام ڏسي سويپا ٿئي ڀرت مستان!
من آگيا سان ڪڏهن وهي ڪڏهن سمورڻ سيب رام ڪري.

ڀرت ڪنهن مهل سنان ڪري ٿو، ڪڏهن پرنام ڪري ٿو. سويپا ڏسي
ڀرت مس ٿي پيو. منيءَ جي آگيا پاڻي ڪڏهن ويهي ٿو، ڪڏهن وري وڃ
۾ اچي سينا رام جو سمورڻ ڪري ٿو.

سهيڙ پريات ڪئي سڄي سڀا ٿي وسشت شترڪن ڀرت اچي.
ڏينهن سنو اچ ۾ن ڳڻي ”اچ پڌاريو“ رام من هڻي!

صبح جو سورو سڀني سنان ڪيو. ڀرت ۽ شترڪن به آيا. سڀا ڪئي ٿي.
منيءَ سوچيو ته اچ سنو ڏينهن آهي. پر رام ”اچ پڌارو“ چوڻ لاءِ به تيار ڪرائي!
دل من هڻي ٿو.

ڀرت شجانه رخ رام ڏسي ڌرتي ڌرتي جوڙي هٿ اٿي
سدا اوهين ٿا عرض اگهايو
ڪيو ائين جيئن مون آ چاهيو.

رام جو رخ ڏسي ڀرت ادب سان اٿي ۽ هٿ جوڙي چيو ته اي رام،
توهان سدائين منهنجي مرضي رکندا آيا آهيو. منهنجي ويٽي ٻڌي، مون هنن
ٻي چاهيو آهي ته توهان به ڪير آهيو.

مون ڪارڻ سنڌاپ سهي دڪي ڪير دڪي ٻين ڏيئي .
آگيا ڏيو، ”توباران لال! سيوا اوڌ ڪريان چوڏنهن سال“

منهنجي ڪري سڀ دڪي ليا آهن . هاڻي آگيا ڏيو ته توهان جي باران
اوڌا جي چوڏنهن سال سيرا ڪندو رهان!

معاف سيوڪ کي ڪاوڙ ڪريو سيوڪ سمجهايو ديا ڏريو .
پروٽ وٺي ٻڌي سڀ خوش ٿيا ڪير پاڻي هٿس جدا ڪيا .

دبا پالي ڪاوڙ معاف ڪچو ۽ سوڪ کي سکيا ڏيو . پوءِ جا اهي وڃن
ادڙا ته صاف هئا جو چڱو نه ڪير مان پاڻي ڪڍي هٿس وارو ڪم ڪيائين . اهي
وڃن ٻڌي سڄي سڀا پر خوشي اچي ويئي .

دين ٻڌو ٻڌي ٻنڌو سنڌا نمر وڃن بن چل
وقت، جاءِ موقعو ڏسي چيا اکر پرڻل .

رام پوءِ جا وڃن ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو . اهي وڃن چل ڪمٽ کان خالي
هئا ۽ وقت اڌسار هئا . رام چيو ته :

پنهنجي منهنجي ۽ ڀرجن جي

دؤر ڪٿي چنتا گهر ۽ بن جي
وسنت جنڪجگهه جيسين آهن توکي مونکي سڀني دٻ نانه

تو پنهجي، منهنجي ۽ بن سڀني جي چنتا کي دور ڪو آهي . جسبن
وسنت ۽ راجا جنڪ آهن ٿيڻائين توکي ۽ مونکي سڀني پر نه چنتا نه ڪرڻ گهرجي .

تڏهنجو منهنجو آهيو پرشارت شان ڌرم جي رکيا پرمارت
ٻٽا آگيا سڀ ڀائرن پاليون لوڪ وڏي ڏيکاريل ڳالهيون .

لهنجو ۽ منهنجو وڏو ڪرڻو آهي ته ٻٽا جي آگيا کي مان ڏانن . اهيءَ

چيو ته اها جلد ٻڌاءِ، ڀرت اهي لڻڻ ٻڌي آندڻ ۾ پڙجي ويو.

چترڪوٽ بن من اسٿان نديون جبل ۽ مرڪه حيوان
ڪوئل چرن ڇهي جا شي آڳيا ڪريو ته ڏسان نريه.

منين جا اسٿان، هرڻ، بکي، نيرت ۽ للاءِ، جتي جتي لوڻان جي چرن
جو سهرش نير آهي. آڳيا ڪريو ته ڏسي اڃان.

اُتر رشي جي آڳيا پاڻي خوف بنا اڇو چرن گهمائي
مُن ڪرپا سان بن سڪڙاڪ پوتر سندر جت رهن ملاڪ

اُتر رشيءَ جي آڳيا پاڻي بنا خوف جي بن گهمي اڇو. رام چيو ته هاڻي بن
نهابت سندر آهي، قل ڏيندڙ آهي ۽ ڏوٽائون رهن ٿا.

ڀرت رام گڻ سپاءِ سنيه ڏاڍو سارهايو جنڪ وديه
سيوڪ ۽ سوامي سپاءِ سهاون ڪري چڻڪ ٿو پوتر کي پاون.

سيوڪ ۽ سوامي جو سندر سپاءِ، پير ۽ نير جو پوتر ٿائي کي نه پوتر او
ڪري تنهن کي راجا جنڪ سارهاڻي ٿو.

رام مانا سر دڪ سڪ ڄاڻي چئي گڻ دوش ڀر ٻوڏي راڻي
ڪا ڪري رگپور وڌائي ڪا ورتي وري ڀرت پالائي

ڪوشليا دڪ کي هڪ جيترو سمجهي سيني راڻين کي سهجايو. ڪي رام
جي ڀنڀا ٿيون ڪن، ڪي ڀرت جي نونر کي ٿيون سارهاڻن.

اُتر چيو تنهن دم ڀرت آڏو جبل هڪ ڪوٺ
ڪر داخل سڀ انهيءَ ٿئي پوتر سمجھو.

اُتر رشيءَ چيو ته اي پوتو، جبل جي پاسي ۾ هڪ ڪوٺ آهي. سمرو
جل انهيءَ ۾ وجهه ته سڄي ڪوٺ جو جل ٻوٽو ٿي ٻوندو!

ڀرت ائرجي آگيا پاڻي جل برتن سڀ ورتا گهرائي
ڀاڻ اتر ۽ ٻيا گڏ ساڌ اٿي آيا جت ڪوڀ اگڏا

آگيا وٺي جل جا سڀ ورتا ڏيڙي تان گهرائي ورتا. ڀرت، ڀاڻ، اتر ورتي
۽ ٻيا ساڌ وٺي اٿي آيو جتي اهو شاهي ڪوهه ڪهر.

هند پوئو اهو جل رکي چيو سڀن کي اتر ورتي:
اصل کان هند هيءَ مهاڻو وارو پيد رهيو آ لڪل ڀر سارو.

اهو جل اتر ورتي انهيءَ هند رکاوڙ، جو سڀني ۾ پوئو هو. اتر چيو نه هيءَ
هند اصل کان مهاڻو وارو آهي پر ڪنهن کي خبر اها ڪانهي.

جڏا سيوڪن ڪوهه کوٽيو اٿي جل اوڻيو ورتي چيو جتي
ڪيو قدرت ائين وڻو اڀڪار پيدا ٿي سولا ڏکيا ويچار.

سڀني سيوڪن اٿي ڪوهه کوٽيو ۽ ان ۾ اهو سڀني ورتا جو جل ان ۾ وڌو
جتي ورتي چيو هو. اهڙيءَ طرح سهار جو ڀلو ٿيو ۽ ڏور ويچار، جيڪي ڏکيا
سمجها هئا سي سڀ سولا ٿي ٻيا.

ڀرت ڪوڀ چون هاڻي لوڪ اٿن ٻارن هند تيرت يوگيم
سنان ڪن جت پريتر سان پراڻي

شد ٿي هنج وچن ڪرم ۽ پاڻي.

انهيءَ ڪوهه کي هاڻي ماڻهو ڀرت ڪوڀ چاردا آهن. جيڪو به ماڻهو ڀرت
۽ اتر سان ان ڪوهه ۾ سنان ڪندو، تنهن جا سڀ سهار دور ٿي ويندا ۽ سهار
پوئو ٿي پوندو، وچن سندو پوندو ۽ سڀ ڪرم ڪندو وهندو.

سڄي سماج ۽ ساڻ ٻيو سارو بن گهڻو ڪري پيرن اگهاڙو
سڀن ڇڏن ڪومل ڏسي وڌ ڪومل ڌرن ٿي پئي!

سنڀالي آهي! نه نه مان، ٻرجا ۽ نڪرواسي ۽ خود مائائون ڏکي ٿين ها ۽ سورج ڪل
لي آبداءِ اچي ڪڙڪي ها.

بڏا سميءَ جي سچ لهي جڳهه ڪليش جيڪو ڪيڏو سڀي؟
آنرٿ وڌائا سڄو ڪيو هُن جنڪ ٿي ڪٿي ورتو!

بنا وقت جي جيڪڏهن سچ لهي نه هوند دنيا کي ڪيڏي لڪائڻ
ٿي! اهو سڄو آنرٿ وڌائا ڪيو آهي. راجا جنڪ ۽ منيءَ جي ڪرڻا ٿي ٻاڙو.
کي ڪٿي ورتو ۽ سڀي کي اڇاڍو.

پاڻ به ڪر ۽ مونڪان ڪراءِ ونش سورج جو ٻلال سڏاءِ
اُڀاءِ اهو ڪر ۽ سڏ ڏيندو شان اُتم گت نيڪي نيندو.

اي ڀاءُ، ٻڌا آيا پاڻ به مڃ ۽ مونڪي به مڃاءِ. منهنجي لاءِ ڏکي حالت
نه بڻاءِ. سورج ڪل جو لال ثابت ٿي. اهو ئي ڏک آيا آهي، جو رڌون سڏون
ڏيندو ۽ سورج ڪل جو شان بلند رکندو ۽ ٿروڀي ۽ وانگر سڀي کي ٻوڙ ٻڌائيندو.

سماج سھت بس ڪنهنجي منهنجي

بن گهر ڪرڻا ٿيندي رهندي

پٽ مائا گر سوامي آگيا ڌرم هڙل ۽ اُتم چئون ٿا.

منهنجي ۽ منهنجي، گهر به چاهي بن به رکيا ڪرڻا واري ڪروءِ جي ڪرڻا
ٿي آهي. اتر ڌرم آهي مائا ٻڌا ۽ ڪروءِ جي آيا مڃن.

هرديءَ ڪومل وڃن ڪئن چوان

وقت نه ڏسان پُل ڏاڍي ڪريان.

ڏکڻي سميءَ پاءِ پاءِ سهاڪ پٿر لڳي هٿ روڪي اهاڪ

پاءِ، ٿر ڪومل هرديءَ واري کي ڪوڙا وڃن اڏ چوان. اهو سميءَ جو ڪروءِ
آهي. مان به وقت جو ڏيان نه ڪري ٿوڪي چوان اڏ. ڏکڻي وقت ٻاڙو ٿي

سڃاڻڪ ٿيندا آهن. پٿر جو ڌڪ ٻيو ڪيو روڪيندو؟ هٿ ئي اهو روڪيندو آهي.

ڀرت ڪي آيو ڀرم سفتوش ڀاڻ سڀمت ويا ڌڪ ۽ دوش
منون ڀوسن هن مليو آئند گنگي سوسوي کوليومڪ بند

ڀاڻ کي سڀمت ڏسي ڀرم کي ستوش آيو. ڇت جي ڀڻڻي ويدي رهيس
اهڙي نه ڪوئي ٿيس جو ڇت سوسويءَ جي دٻا سان گنگي ماڻهوءَ جو بند واسه
کولي ڪمڻ ٻالڻاڻا جي شڪتي ڏئي الس.

ڪري ڀرير سان ڀوءِ ڀرنام ڪمل هٿ جوڙي ڇيو ڀڳوان
گڏ رهڻ سک ڀاڻو هون جنم ڦل ماڻڻ ڄاڻو هون

اڌ ڀر سان هٿ جوڙي ويئي ڪيائين نه اي نام، مون نرساڻ گڏ هن
نه رهڻ جو ٿوڙي جنم ٻالڻا جو لاپ حاصل ڪيو!

هاڻ ڪريال ڪريو جا آڳيا ڌوي ڌوڻ سر ڀڙي ڪريان سا
اهڙو سهارو ڀريو ڏيو ورهيه چوڏهن ڇڻ پل هڪ ٿيو.

هائي جيڪا نه اوهين آڳيا ڏيو سا آءٌ سو ئي وکان. مون کي اهڙو سهارو
ڏيو ڇهين چوڏهن ورهيه هڪ پل جان گذرون.

گر وڃن سر کي رکي شڪ نه آئي ڪا
تيرڻن جل آندو سين جا آڳيا ڪريان سا.

سراڻي، مون ڪروچيءَ جي آڳيا اڻسار سڀني ٿرين جو جل آندو آهي. انلاءِ
جيڪا آڳيا ڏيو، مان ان موجب ڪريان.

هڪ اڀلاڪا دل ۾ آهي سڀه ڪري مون ڇڏي لڪائي
”ڇو جهٽ پائي“ رام ڇيو ڀرت ڀرجي آئند ۾ ويسو.

هڪ ڪراچي اٿس، جا مون دل ۾ لڪائي رکي هئي. وٽ نه ڏسڻ. رام

ڪٿي آهي. مون نه ٺهڻا جهڙا جيڪي ويهن چيما آهن تن لاءِ ڏها ٻائي ڪميا ڪيو
۽ داس ڄاڻي ڏيا ڪندا رڌڄو.

سُهڄ سڀاءُ مون سيوڪ ڄاڻي ڦل اڇا رشت نيت ڀرمائي
ڪان سيوا جهڙي آڳيا پالڻ فرض توهان جو سيوڪ سنڀالڻ.

پنهجو سڀرڪ سهڄي موني آشيرواد ڏيو ته ڦل جي لڀا ٻڏي مان توهان
جي چوڻن جو ڏيان ڪندو رهان. آڳيا پالڻ جهڙي اي ڪا سيرا ئي ڪانهي.
آڳيا پالڻ جو ٻرسان داس کي ڏيو. توهان سڀرڪن ئي ڏها ڪندا رهندا آهيو.

اٿين چڱي ٿيو ڀرت وياڪل ٺهل سرير جبل اکين اڇانڪ
چرن پڪڙي ڪيو ڀريم ڪي ظاهر

غم خوشي ٻئي ڪٿڻ کان ٻاهر

اٿين چڱي ڀرمس وياڪل ئي ڏاڍا سرار اٿي ڏيو، ٻيلا اٿي ڏهني
واس! اکين ۾ جل ٻڙجي آيس. ٻر ۾ مس ٿي ڪٿي رام جا چتون پڪڙ ٻالين.
سندس غم ۽ خوشي ٻئي ڪٿڻ کان ٻاهر آهن.

ڪهت رکي پهرين ڪٽڻ ڪيو اهو اثر سڀ ديون وڌو
ڏيو مائيا من هوڻيو لوڪن جو

جڏين سنگم ٿئي ندي ۽ سمنڊ جو

اندر غراب مٽ سڙجي ۽ ڪهت ڪري مائيا رنجي ۽ سيني جي مٿس ۾ اهو
اثر وهاريو. ڏيو مائيا جي ڪري سڀ مالهو موڇي ويا. ٻيو جو ڏيولائون ٻرمس
جو اڏو ٻر ٻار لاءِ ڏسي، سڄي نه پيا سگهن. انهيءَ ٻيڙي ۾ ٻيو ٻيو سڄو
ٺهل نديءَ جو ٿيندو آهي.

سڀ ٻه چٽا، سنتوش نه ڪن هڪٻئي کي ڪو پيد نه ڏين
دل ۾ ڪليو ۽ چيو ڀ-ڳ-وان "جوان ڪتو ۽ اندر هڪ ڄاڻ"

سڀ به چٽا ئي پيا. ڪيٺيڪي نه پر سٺا ڪاٺي. ڏڪڻي کي دل جو راز
نه لٽا ڏهن. پگوان رام، سڀي اندر جي ٻالو، کي سهڻي ڇوڻا لکڙ نه اندر
ڏاڍو ڏکيو آهي. جتان ڪٿي به اندر جي سڀاءُ نه ڪو فرق ڪونهي!

جنهن پگڙي مهڻا پار نه ڪو جنڪ، مهڻي بسا ڪو ٻيو
تنهنڪي ساراهائي ڪيئن ٿلسي پيا ۽ اٽل ۽ مٺ ٿلسي.

جنهن جي پگڙي ۽ ٻوٽن کي مٺي ۽ جنڪ نه لٽا ٿاڻي يا واکاڻي ٿا سگهن
تنهنڪي ٻلا لئسڊاس ڪيئن ٻاڻي سگهندو؟ پگڙي جي ڪري ٻلا اُٺن ٿا
۽ من به خوشي اچي ٿي.

ڀرت سموري ٻوٽن رام نه ٿئي سڀڪو اٽل ڪٽل چوي
پگوان ڏٺي اها حالت سڀ جي ٻالو سموري ٻاڻي ورتي.

ڀرت جو زالو ولج سان جنهن جو من رام پگڙي نه لکي، انهيءَ کي
هرڪو ڪٽل ٿي سڏهندو آهي. پگوان اها حالت سڀي جي ڏسي ٻالو کي
سمجهي ويا.

پيا، ڄاڻين تون سور به ڪل نيتي
ستيم سمند پتا ستيم سان پريتي
سمير سماج ۽ لاج کي ڄاڻين مٿو شترو چڱي ريت پڇاڻين

اي ٻاءُ، ٽرن سور به ڪل لڄيءَ کي چڱيءَ طرح سمجهين ٿو. پتا جي ستم
نه ڪهڙي ٻوٽي هئي، اها به خبر اٿي. سڀاءُ، وڏن، دشمن، دوست ۽ ٻين
سڀي کي نه چڱيءَ طرح سڃاڻين ٿو.

پتا پڇاڻا ٻالو هيءَ ساري ڪل گر ڪرپا فقط سنواري
پر جا پرواسي نه ته پروار دڪ ڏسن ها بنهه اُٻار.

اي ٻاءُ، پتا ڪالراءِ منهنجي سڀ ٻالو ڪرو وسعت جي دها درشت ٿي

سماج سميه ۽ ڌرم انڪول منيءَ چيا شبد سڀ سڪ مٺل
جنڪ ڀرت سمهاد ٻڌائي ڳالهه ڀرت چئي اها سڻائي .

وسشت مني سميه سماج ۽ ڌرم انڪول ڳالهه ڪئي . منيءَ ڀرت جي راجا
۽ جنڪ جي دل جي ڳالهه کيس ٻڌائي .

رام جي جيڪا آگيا هجي سڀ ڪارج بس ٿيڻ ڪجي .
رام چيو جنڪ پتا سر ڄاڻي ستيه سرل ۽ منڙي ٻڌائي

اي رام، هاڻي تون جيڪا آگيا ڏٺين ٿين ڪريون . منهنجي صلاح به
راڻائي آهي . رام هٿ ڇوڙي ستيه سرل ۽ ڪرمل واڻي چئي

توهين گرو جنڪ پتا سر چونڊو

منهنجو چوڻ آهي بنهه نه ٺهندو .

هاڻ اوھين جو حڪم ڪريو سڄڻ توهان جي ڪريان مان سو
ڀرت وويڪ وراڻ وصال ٻڌ ڦري ورتي تنهن ڪال

توهين گرو آهيو، جنڪ جي پتا سامان آهي. منهنجو چوڻ ڪو آهي او؟ توهين
حڪم ڪريو ۽ مان اهو مڃان! ڀرت جو وويڪ وراڻ ڇڏيو وڌو ۽ هر هن وقت
سندس ٻڌ ڦري ويئي!

گيان نيترون سان ڏٺو ڀرت پريم وس سڄي سماج
ڪري پرنام پوءِ تنهن چيو سموري سببه رگهراج

ڀرت گيان نيترون سان ڏٺو ۽ سڄي سماج پريم وس ٿي وئي آهي . پوءِ رام
۽ سينا جو سمورا ڪري چوڻ لڳو:

مات پتا گرسپ ڪجهه تون پرم هٿڪاري رکيڪ مون
سرل سوانڪ شيل نڌان پرتپالڪ سرواڪيه سڄان .

اي اڳوان ، منهنجو مانا پتا ۽ ڪرو سڀ ڪجهه تون ئي آهين. تون انٽراهي آهين. شيل جو لڏان ، ديس جو وڪيڪ ۽ سڀ ڪجهه ڄاڻڻ وارو آهين .

موءِ وس ٿي ۽ توڙي نيت مان هٿ آيس ٿي پوپيت اوچ نيچ ۽ ڀلو برو جنم مرڻ ۽ ڪوتو ڪرو

موءِ جي وس ٿي ۽ امڪ ڪي توڙي مان هڪ آيو آهيان . سڄي سماج ۽ ماڻهن کي لکيل ۾ وڌم . سارو نه چمڪ ۽ مرڻ ، چڱو ۽ ڀرو ، زهر ۽ امڪ ، سڀ ڪجهه آهي .

ڪير تو وانگر سيوک نوازي ؟ پاڻ ڪري پاڻ ئي ساڄي پنهنجا ڪرڻوٽ نه سمجهي پاڻ

سيوک سمجهي پر رهي نه ڄاڻ

توهان وانگر ڪو سيوک ئي ڏها ڪندو آهي ! توهين نه سدائين سيوڪن جو خيال ئي رکندا آهيو توڙي سيوک کي ڄاڻ نه به هجي !

پرپر سنيھ ۽ ننڍڙن ڳالهيون آيس وساري رانديون نرالليون تون تڏهن به پاڻ ٺهاري

منهنجون ڏنگليون ڇڏيون وساري .

توهان جو ٻار ۽ ٻيون ننڍڙا واراڻن مهربانن سڀ وساري هڪ آيو آهيان . توهان پنهنجو ٻرو سڄي وري نه منهنجي ڏنگلين کي وساري مون ئي ڏها ڪئي آهي !

ناٺ ڪئي مون ڏاڍي ڏٺائي سڄي سماج سان ڪير ڏنگائي نه ٺهندڙ جي وچن چيا ڪميا ڪجو ڪريو داس ڏيا .

مون توهان جو ۽ سماج جو ڪو خيال نه ڪيو ، اها مون ڏاڍي بي حجابي

سماج سمير ۽ ڌرم انڪول مني چيا شبد سڀ سک مڙل
جنڪ ڀرت سمباد ٻڌائي ڳالهه ڀرت چئي اها سڻائي .

وشت مني سمير سماج ۽ ڌرم انڪول ڳالهه ڪئي . مني ڀرت جي راجا
۽ جنڪ جي دل جي ڳالهه کيس ٻڌائي .

رام جي جيڪا آگيا هجي سڀ ڪارج بس ٿيڻ ڪجي .
رام چيو جنڪ پتا سر ڄاڻي ستيه سرل ۽ منڙي ٻاڻي

اي رام، هاڻي تون جيڪا آگيا ڏئين ٿين ڪرا-ون . منهنجي صلاح به
اهاڻي آهي . رام هڪ چوڙي ستيه سرل ۽ ڪومل واڻي چئي

توهين گرو جنڪ پتا سر چونڊو

منهنجو چوڻ آئي بنهه نه ٿيندو .

هاڻ اوھين جو حڪم ڪريو سڄڻ توهان جي ڪريان مان سو
ڀرت وويڪ وراهه وصال ٻڌ ڦري ورتي تنهن ڪال

توهين گرو آهيو، جنڪ جي پتا سامان آهي . منهنجو چوڻ ڪو ٿي ٿو؟ توهين
حڪم ڪريو ۽ مان اهو مڃان ! ڀرت جو وويڪ وراهه چڙو وڏو هو پر هن وقت
سندس ٻڌ ڦري ويئي !

گيان نيترون سان ڏٺو ڀرت پريوس سڄي سماج
ڪري پرنام پوءِ تنهن چيو سهري سيمه رگهراج

ڀرت گيان نيترون سان ڏٺو نه سڄي سماج پريوس ئي وٺي آهي . پوءِ رام
۽ سينا جو سمرو ڪري چوڻ لڳو :

مات پتا گرسپ ڪجهه تون پوءِ هٿڪاري رکيڪ مون
سرل سهائڪ شيل نڌان پرتپالڪ سروايمه سڄان .

اندر ٻرسم جو ٻرسم ۽ رام مان پيار ڏسي سوچڻ لڳو ته هاڻي ڪو اهڙو
بر بچ رهندي جيئن ٻالهن ۾ رهندو رهندي رهي.

ديون آستڪ سوسوتي ڪڍي: لاج سين ڪو چرن پئي
ٿيڙ پوت ٻڌي، مايا ٿيلاءُ ڪشڪان ديون هاڻ بچاءُ!

ديوتائن سوسوتي جي آستڪ ڪڍي ته اي داري هاڻي پنهنجي مايا ٿيلاءُ.
اسان جي لاج ٿيڙ جي چرن ۾ آهي! ٻرسم جي ٻڌيءَ کي چلي وڃ ۽ ديوتائن
۽ ڪارج ٻورو ڪر.

وٺيم ديون سوسوتي ٻڌي ديون کي جڙ سوارٿ سمجهي
ڏسو، چون پوت مٿ کي ٿيڙ! اٿڏا ڏسن ته ٻرسم سمير!

سوسوتي ديوتائن کي جڙ ۽ سوارٿي سمجهي دل ۾ چوڻ لڳي ته ڏسو ته
مون کي چون ته ٻرسم جي مٿ کي ٿيڙ! ڇا، اٿڏا آهن. هن جي سمورو ٻرسم
ڇوڙي هڙد کي لڏا ڏسي ڪهڻ؟

پوت هڙد سيم رام نواس

رهي اولده ڪيئن منجهه پرڪاش؟

چئي سوسوتي ٻرسم لوڪ وٺي سين ديون کي چنڌا ڏئي.

ٻرسم جي هڙد ۾ ته سينا ۽ رام جو نواس آهي! اولده ڪو پرڪاش ۾ رهي
ڪهڻدي؟ انهن چئي سوسوتي ٻرسم لوڪ ۾ هلي ويهي پر ديوتائن کي ڏاڍي
ٻڻي ٿي پئي ۽ واکل ٿي ويا.

اندر چيو وڃي ڪين چرو پوت جي وس آ چڱو ٻرو
وري رام وٽ جنڪ ويسو رام اٿي سمنان ڪيو.

اندر سوچيو ته اسان جيڪي سوچيو هو سو ته ڪم ٻورو نه ٿيو. هاڻي اسان
جو چڱو ٻرو ٻرسم جي وس ۾ آهي! جيڪو ٻوڙ سري رام وٽ وڃي، جڏهن اتي
وڃا ٿا سمنان ڪيو.

اهو ٻڌي پوءِ اکين ۾ پاڻي آئي ۽ اندر جي آند ماڻه ۽ چنڊا کي روڪي
چير: رام وڏو ٻاءُ، يارو ۽ بتا سمان آهي. کوهن اسه بتا برابر آهيرو. وسنت
هاراج نه سيني جو گرو ۽ اسان جو هڪاري آهي.

وشوامتر ۽ سندس سماج گيان وگيان جا سمند اڪاڌ
شش سيوک ۽ ٻالڪ سمجهي ڏيو سڪيا، مٿ ٿوري منهنجي.

وشوامتر نه گيان جو سمند آهي. مان توهان جو به شش آهيان. سب، مون
اي سمجهه ۽ ٻالڪ کي، ٿوري مٿ واري کي جهڻن چئو ٿين ڪريان.

رکي رام رخ ۽ رچي ڌرم پراڌين مون چاڻ
وڻي سڀ کي هٿ سڀين ٿڌي ڪريو پريو پڇاڻ

انهيءَ ڪري رام جي رخ کي ڏسو ۽ جيڪي ڌرم چوي سو ڪرايو. ٻو ٻوڻ
کي نه ڏسجو ۽ ٻين جي ڀلائي نه سوچجو!

ڀرت وچن ٻڌي ڏسي سڀاءُ سماج سميت سارھائي راڌ
چوڻ ۾ سولو ڪرڻ ڪنن اڪر ٿورا ارٿ ڏکيو ڪرڻ

پوءِ جو سڀاءُ ڏسي ۽ رخ کي سمجهي وڃا کيس سارھائڻا لڳو. هن جيڪي
چيو سو چوڻ نه سولو آهي پر ڪرڻ ڏاڍو ڏکيو. اڪر ٿورا آڻن پر ان جو ارٿ
ڪرڻ يا ارٿ سمجهڻ ڏاڍو ڏکيو آهي!

مک ڌرين جيئن ڌرين هٿ مک پڪڙڻ بس ڏکي آوٽ
ڀوپ ڀرت من ساڌ سماج ويا سڀئي وٽ رام هٿراج

جيئن منهن آريءَ ۾ آهي ۽ آري هٿ ۾ آهي، پر منهن کي ڪم ٻڪري
ٿڌو سگهي! ٿين پوءِ جي ڳالھ نه عجيب آهي! ٿين ڪري سب وڃا جنڪ،
مني وسنت، پوءِ ۽ ٻيا سڀ پڳوان رام وٽ ويا.

رام پريو ويچاروس سوچ ٻيو اندر راڌ
رچجي ڪا اٽڪل ٿين ڳالھ پوي اٽڪاڌ.

اندر ٻوٽ جو ٻوٽ ۽ رام سان ٻار ڏسي سوچڻ لڳو ته هاڻي ڪو اهڙو
ٻوٽو ڇٽي ڇوٽن ڳالهن ۾ رهندو هجي وڃي .

ديون آستت سوسوئي ڪئي: لاج سپن ٿيو چرن پئي
ڦيرو ڀرت ٿي، مايا ڦهلاءُ ڪشت کان ديون هاڻ بچاءُ!

ديوتائن سوسوئي جي آستت ڪئي ته اي ديوي هاڻي پنهنجي مايا ڦهلاءُ .
اسان جي لاج ٿيندي چرن ۾ آهي! ٻوٽ جي ٻڏيءَ کي چلي وٺ ۽ ديوتائن
جو ڪارج ٻورو ڪر .

ونيم ديون سوسوئي ٻڏي ديون کي جڙ سوارڻ سمجهي
ڏسو، چون ڀرت مت کي ڦيرو! انڌا ڏسن نه ڀرت سمير!

سوسوئي ديوتائن کي جڙ ۽ سوارڻي سمجهي دل ۾ چوڻ لڳي ته ڏسو ته
هن کي ڇوڻ ٿا ته ٻوٽ جي ٻوٽ کي ٿورا ڇا، انڌا آهن. هن جي سمورو ٻوٽ
ڇوڙي هوندو کي ٿا ڏسي سگهن؟

ڀرت ڇوڙي سيمه رام نواس

رهي اوندهه ڪيئن منجهه پرڪاش؟
ڇٽي سوسوئي ٻوٽ لوڪ وٺي سپن ديون کي چٽا ڏئي.

ٻوٽ جي هوند ۾ ته سينا ۽ رام جو نواس آهي! اوندهه ڪو پرڪاش ۾ رهي
سگهندي؟ ائين ڇٽي سوسوئي ٻوٽ لوڪ ۾ هلي ويئي ته ديوتائن کي ڏاڍي
ٻڏي ٿي پئي ۽ واپڪل ٿي ويا .

اندر چيو ويو ڪين چرو ڀرت جي وس آ چڱو ٻورو
وري رام وٽ جنڪ ويو رام اٿي سمنان ڪيو .

اندر سوچيو ته اسان جيڪي سوچيو هو سو ته ڪم ٻورو نه ٿيو. هاڻي اسان
جو چڪو اردو ٻوٽ جي وس ۾ آهي! جنڪ ٻوٽ سري رام وٽ ويو، جنهن اٿي
راجا جو سمنان ڪيو.

راجا جنڪ کي آئي به گيٽا ڏينهن ٿيا آهن. هن به ڏاڍي تڪليف ورتي
آهي ۽ بس جا دڪ سٺا آهن. هاڻي وڃي آهي ته جيڪي اچن ۽ جي
ڪريو. سڄي ڏوري نوهان جي هٿ ۾ نٿي آهي.

ائين چئي ڪجهه هٽڪيو راءِ مٺي اندر ۾ خوش نڌان
تو بن راءِ هي سڀ سک ساڄ دڪي بنا تو راج سماج.

اهو چئي راءِ ڪجهه هٽڪيو. مٺي دل ۾ ڏاڍو خوش ٿيو. مٺي چيو ته
اي راءِ، تو کان سواءِ ٻين راجن ۾ دڪ ڇانيل آهي.

آگيا پاڻي آيو رڳو راءِ مست خوشيءَ ۾ ٿيو منڙاءُ
ڪري پوئتا ڇڏي راءِ سڌايو مٿلاپٽ پوءِ هن وٽ آيو.

مٺيءَ راءِ کي هڪل ڏني. راءِ آسرو ڏي هليو ويو. مٺي خوشيءَ ۾
مست ٿي ويو. پوءِ بڪدم راجا جنڪ آيو.

راءِ وڃن ڇڏي وسشت ٻڌايا شيل سنيٺ سڀاءُ سڀايا
سوچي هاڻ سڀ اهو ڪريو ڌرم پرمائي سڀ جو ڀلو.

وسشت راءِ جا مڏو ۽ سنيٺ ۽ نيت وارا لڳا راجا جنڪ کي ٻڌايا. پوءِ
ڇيائينس ته مٿراج هاڻي اهو ڪجهه ڪريو جنهن ۾ ٻين جي ڀلي سان ٿڌ سڀني
جو ڀلو ٿئي ۽ اهو ڌرم موجب هجي.

وڃن ٻڌي ٿيو خوش مٿراج وٽراڳهه کي ائين چئي وٽراڳهه !
پرير مڱن راءِ چپ ٿي ويو هٿ اچي چڱو ڪم نه ڪيو.

مٺيءَ جا وڃن ٻڌي راجا خوش ٿيو. سندس حالت اهڙي ٿي وئي جو
چپ نه وٽراڳهه کي به وٽراڳهه ٿي آيو آهي. جنڪ پوءِ دل ۾ چوڻ لڳو ته مون
هٿ اچي چڱو ڪم نه ڪيو آهي.

بن رهي رام، راڻ چيو ڀران ڏئي پت پرمائت ڪيو
ڪڍي هڪ بن ٻئي ڪيئن وجهان

گيان انهيءَ تي ڏنڊ ڪريان؟

رام کي ٻن ۾ موڪلي راجا پنهنجا ٻوان ٽياڳي ڇڏيا ۽ پت کي ٻن لاءِ مثال
طور ايش ڪيو. هاڻي مان رام کي هڪڙي ٻن مان ڪڍي ٻئي ۾ ڪيئن وجهان؟
منهنجي اڙي گيان کي ڏکار آهي!

مني ٽپسوي ۽ سڀ رشي وياڪل ٿيا راجا حال ڏسي
وقت ڏسي ڪري ڏيرج راج ويو ڀرت وٽ گڏ سماج.

مني، ٽپسوي ۽ سڀ رشي راجا جي حالت ڏسي وياڪل ٿي ويا. راجا
وقت ڏسي، ڏاڍ ڌري ڀرت وٽ سماج سميت هليو وڃو.

وڏي اچي ڀرت وٽ وٺندا ڪئي راڻ ڪي آسٽ اُٿر ڏئي
وقت موجب چيو ڀرت کي راڻ ”چڱيءَ ڀر ڄاڻين رام سڀاءُ“

راجا کي عزت ڏيڻ لاءِ ڀرت اچي وڏي آڀر ۽ کيس وٺندا ڪري اُٿر
آسٽ ٿي وهاريائين. پوءِ راجا ڀرت کي ڇو نه آڀي ڀرت، توکي رام جي سڀاءُ
جي هڪيءَ طرح خبر آهي.

ڌرم ڄاڻي ۽ ستير رکي سڀ سان رام سنيهم
نار سنڪٽ ۽ ڪلش ڪڍ جا آگيا سا ڏي.

رام ڌرم تي اُٿل رهندو آهي ۽ ٻن جي سک لاءِ دک رهندو آهي. هاڻي
ٽن ئي آگيا ڏي نه انکي اسين اها ڳالهه چئون.

ٻڌي ڀرت اک نيز ڀري آنڌ مانڌ من ڌير ڌري
ڀريو ڀريو ۽ پتا سمان ڪل ڪرو وڌ سڀن سڄان

موڪلائي آيو. اتي سڀني کي ڏسي گهڙي ٻوڙ وڃان کيس چاڻيءَ سان لڳايائين.

ٽپسوي ويس پسي سيمه درشن ۽ ن جنگ ٿيو ڏاڍو پرسن .
پتري تو ڪل تاريا پيئي سارا ڪندا لوڪ ٽنڀنجي ٿيئي

جنگ سڀني کي ٽپسوي ويس ۾ ڏسي ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ کيس چوڻ لڳو ته
اي پتري تو پئي ڪل تاريا آهن. ٿيئي لوڪ ٽنڀنجا ڪيا ٿا ٿيندا.

لڄ کان سيمه ڪجهه ڪين چيو رات رهڻ اُت پسند نه ڪيو
رُخ ڏسي سيمه راءِ ڄاڻو جو جنگ سيمه جي گڻن سارڻيو .

سڀني پٺا کي ڪا ورندي ڪانه ڏني ۽ ٻڌا اتي رات رهڻا به پسند نه
ڪئي. راجا سڀني جي رخ کي ڏسي سندس سارا ڪرڻ لڳا.

ملي هر هر راڻي سيمه ڏني هوڪل ٻُل لاءِ
سمو ڏسي سنڌا ڪيو حال ڀرت سهارا .

راڻيءَ سڀني کي هر هر گلي سان لڳائي ڪاٺس ۽ ڪلايو. سو سڄاڻي راڻيءَ
ڀرت جي ڳالهه ڪئي .

ٻڌو جنگ سڄو ڀرت وهنوار گل سڳند چنڊ اميرت ڌار
ڪڍي ٻوٽيون پڻ اڪيون جل آڻي ڀرت سيش ۽ قدر سڃاڻي

راجا جنگ ڀرت جي نيڪي ٻڌي ۽ چئڻ ڪل جي سڳند ۽ چنڊ جي اميرت ڌار
خود ٻڌري ٿيندي آهي ٿيڻ ڀرت جي نيڪي ۽ خود ٻڌري ٿي راجا کي ۽ ن جا
ڪا ٻڌڻ سان اڪين ۾ پاڻي اچي ويو!

ساوڌان ٻڌو سمڪ سلوچن ڀرت ڪٿا ڇڏي توڙي ٻنڌن
ڌرم نيٺ ۽ برهم ويچار کليل ٻڌي ۽ سان ڪريان پرچار
سنڌا کي چوڻ لڳو ته اي سمڪي ڀرت جي ڪٿا ٻڌڻ سان سهار جا

ہنچ آتی وچن لاء۔ ڈور ایسہ پر مٹھادی کلیل ہڈی اٹس لی چوی۔

پورت چوہتر، کیورت کرم ڈور شیل گنٹ نورمل مرم
سمجھی وپچاری ہڈی انسان اٹم اٹین جین گنگا، سنان۔

پورم جو شیل ستوش ڈور؛ پورم ہڈی سان سک پراپٹ لیندو آھی۔ اہو
گنگا جی سان چوڑو پورم ککندڑ آھی۔

* विशेष कायंक्रम *

'प्रमृति निव अदिति' महोदध ११ मार्च १९७४ को सार्थ ७ बजे
रामजीता मैदान में सारगमिल प्रबचनों. योनों एव नाटक आदि द्वारा सनाया
नयेगा. जितमें आप आमनित हैं।

* प्रदर्शनों के पञ्चाङ्ग *

गोता-डांभ ओर सानयोग का पूर्ण स्पटीकरण प्राप्त करके सोचन में
धारण करने के लिये आप पांच दिन के योग तिनिर या जान तिनिर में आमनित
हैं। पूर्ण जानकारी के लिये प्रदर्शनों स्थल पर सम्पर्क कीजिये।

आमनिय सेवा देवः :-

(१) किमनलोल याजार, जयपुर (६२२८४)

(२) १८७ राजापाकं, जयपुर (६२३४३)

हरीश चैबा मे :-

प्रजागिता त्रय्याकुमारियां

एवं त्रय्याकुमार

नोट:- प्रदर्शनों समाप्त होने के पश्चात् भी दिनमनोल बाजार स्थित "विश्व तन्त्र-विज्ञान
सांख्यिक तन्त्राचार्य" प्रतिदिन प्रातः ८ से ११ व सायं ४ मे ७ बजे तक देशन देव
बतावित है।

चो
गुन

अि सदरी

कान बाहो. जल भा
अमाली डिका आन
करी भा चो लो

पूरत

मो

राजा हक
करी गयी ! ल

सना

पूरत

राम सान कर
पूरम, अउडावासी
काली अकदी बीटर

मैला डी

अंत आ

ڀرت شيل ڪڻ ٺهر وڌائي ڀڳت ڀاءُ ڀروس ڀلائي
چوڻ وڌانا سهرت ٺاهي سڀي سمنڊ ڇا سگهي ساهي!

ڀرت جي شيل ۽ ڪڻن کي سروسلي ۽ ورنن ڪري نئي سگهي. هن جي
ڀڳتيءَ ۽ هن جي ڀڳتيءَ ۾ اروس ۽ سڀ سان ڀلائي ڪرڻا ڇڏي سڀا ۽ سڀي
جي واس ۾ سمنڊ سمائجي سگهندو؟

بار بار هـو چوندو راج ”ڀرت ديپڪ آونش سماج“
ڪٿي سون ۽ ڪڻ پارڪو پرکي

سهي سڀاءُ سان پرک سمجهڻ ڪي!

راجا مولڪي وقت ۾ وقت چوندو هو ته ”ڀرت سڄي سماج ۽ ڪل ڀر
ڏيڻو آهي.“ سون کي جڏهن ڪسائو آهي ۽ مٿيءَ کي ڀرڪا واري وٽ ڪٿي
وڃو آهي تڏهن سڄي ڪوڙي جي خبر پوندي آهي. ڀرت اهو وقت ٻئي
ٻڌرو ٿيندو.

ڇيو ڪوشليا پريسم سان وڃو ڏيري پل ڄاڻ
پريو ڪندو منهنجي رکيا مٿاڻا پتي سڃاڻ.

ڪوشليا سنيھ وس ئي ڇيو ته راڻي، هاڻي توهين بل بدبجي ڏاري ٿي
وڃو. منهنجي ته هاڻي ابھرو ڪي ئي ڀارت آهي ۽ مٿاڻا پتي هميشه اسان جو
سھانڪ ئي آهي.

ڏسي سنيھ ٻڌي وڃن اھول راڻيءَ پريا جھوليءَ چرن رکول
لڪ لهن تنهنجا وڃن سھاءُ دسرت پتني رام جي ماءُ.

ڪوشليا جا سنيھ ۽ ڪيان پوئل وڃن ٻڌي سٺا ڏاڍي عرش ٿي ۽ ستر ٺا
جي جهوليءَ ۾ ڪري پئي. ڇوڻا لکي ته لوڪي اهي ئي وڃن سون ٺا، جو
نرن راجا دسرت جي راڻي آھين ۽ رام جي ماءُ آھين.

شڪت ڪهڙي جا ڪري سهاڻ سورج زڪيا ڪا دڀ بچاءُ!
رام رهي بن ڪري ديون ڪاڇ اٿل اڄل ماڻي ابوڌيا راڄ

سار ۾ لوهجي وڪيا ڪرڻا جي شڪتي ڪيونڪي آهي؟ ڏهڻي کي طاق
آهي جو سورج جي وڪيا ڪري؟ رام ڏهڻاڻن جو ڪاڇ ڪري ۽ چوڏاهن وري
پورا ڪري اڏڻا اهدو ۽ اٿل راڄ ڪندو!

باڏو ٻل رام نر ناگ امر سک پسانن سڀ پنهنجي گهر
يا ڪولڪ هُن اڳي چيو رشي ٻول ڪڏهن جڙڻ ٿيو؟

رام جي باڏو ٻل ڪري انسان، ڏهڻا ۽ ٻيا جو سک پائيندا. يا ڪولڪ مٽي
اها ٻالهه اڳي چئي آهي سا ڪوڙي ڪين امدي.

اٺين چئي پيرين پئي سڀيه موڪل گهري ماءُ
سڀ گڏجي پوءِ گهرويون وٺي جهجهو آدر پاءُ.

اٺين چئي ۴ ٻرن ٿي ڪري سڀا جي مالا سڀا جي موڪل گهري. ۱۰۰۰
سڀ گڏجي گهر ڏي روانن ٿيون.

سڄي ڪٽنب سڀيه ملي اٺين جنهن يوگ جيڪي تنهن ٿيڻ
ٿپسوي ويس ۾ سڀيه ڏمي ٿيون سڀيه ڪهڙو ڏسي.

سڄي ڪٽنب مان سڀا هو ڪيون جي ۱۰۰۰ ڏسي ملي. کيس گهري
۱۰۰۰ ۾ ڏسي سڀ شگم ٿيا.

جنڪ وسشت جي آگيا پائي ڏيري آيو پڻ رام موڪلائي
جنڪ سڀيه کي چاٽي ۽ لاٿو اڪيون ٿڌيون هن آندو پاڻو

راجا جنڪ وسشت جي آگيا پائي ڏيري ڏي ورائو ٿيو. رام سان ۲ جنڪ

رام جبل بن چرڻا ڏسندو ڪند مول ٿل ميوا چنندو
ڪن برابر سال سڀ ٿيندا وره چوڏهن ائين نبري ويندا.

رام جبلن جون ڪند رانئون، چيڙڻا، پن ڏسندو، اٺڪ ٿل ٿل ميوا چنبي
ڪائيندو. اهي چوڏهن سال نه هڪ کن وانگر گذري ويندا.

اٺين سمجھي سڀ ميٽن غر رام ۽ ساٿين سڀن وڻن.
ٽنهن مڙل هڪ داسي آئي وقت سنوڏسي وڪ وڌائي

سيئي ائين سرچين ٿا: اها ڳالھ سڀني کي وڻي ٿي. انهيءَ مڙل سينا جي
مانا هڪ داسي موڪلي جا سنو وقت سمجھي آئي آهي.

سيهه سسپن سڀن اڀواس جنڪ راڻيون آيون مڙلءَ خاص
عزت سان ڪوشليا سڀن وهاريو

اچت آسن ڏکي کين ڪيڪاريو

سينا جي سڀني سسپن کي ورثو هو. ٽنهن ڪري راجا جنڪ جي طرف
جون سڀ راڻيون هنن سان ملڻ لاءِ آيون هيون. ڪوشليا سڀني جو گهڻو آدر ڪيو
۽ اچت آسن ڏنو.

رام سيهه سڀني پريز جي مورت جدا جدا ڌاري آيون مورت
بال ڪيل سر برهمه مٿ توڙي ڪيو ٿيڻ سان پٿر کي ٿو ٿي.

سڀ بر رام ۽ سينا جي مورت هئي. جڏهن ته ساڪيات جدا جدا روپ ڌاري
آيون هيون: ايڏو هو سندن سيهه رام لاءِ پوئو! سينا جي ماءُ چيو ته برهما جي
مٿ آئي آهي جنهن کي جيءَ سان پٿر کي ٿوڙڻ چاهيو آهي.

ٻڌي چيو ايءُ ديويءَ سمورا گت برهما جي آه وڃندا
پيدا ڪري ۽ پالي ناس گهٽ ٻڌي آ وڌانا خاص

سترا رائيء چيو ته برهما جي منڊ هميشه ٻارن جي کيل جهڙي آهي!
ليدا ڪري، ٻالي، وري تاس نه ڪري ڇڏي! وڏاڻا جي منڊ به اهڙي ئي آهي.

ڇيو ڪوشليا روئڻ نه ٿهندو. دڪ سڪ ڀوڳي ڪرم سان پنهنجو
ڪنن ڪرم گت ڄاڻي وڏاڻا شپ اشپ ڪرم ڦٽل. ڏاڻا.

ڪوشليا چيو ته روئڻ به ٿئي ٿو ٻئي ۽ دوش به ڪنهنجهڙ ڪرڻي. هر ڪر
ڪرم جو ٿاڻ ٻوڙي ٿو. اها وڏاڻا جي ڪم ٻوهر تي ڄاڻندو آهي ۽ چڱن يا اڻ
ڪرم جي سزا يا انعام سندس هٿ ۾ آهي، جو نه ڪرم موجب ٿئي ٿو.

راجا مون ڪري ياد ڪهاڻي

روئي هڪا ڏسي پنهنجو هٿ هاڃي!
سيه مات چيو سڄي ڪوشليا ڏوهه دوش سڀ ڪوٽا پيا.

راجا جي مريدن کي ياد ڪري روئڻ به پنهنجي دڪ سڪ ۽ لاپ هاڃي
مطابق هڪا ڪري ٿي. سو نه ڪرم وس. سڃا جي ماءُ چيو ته رائي ڪوشليا
سج ٿي چري. ٻئي کي دوش ڏيڻ ڪوئي ٻالو آهي.

رام سيهه لچڻ بن رهين سٿو نتيجو ڪو
ڀرت ويوگ سهي رام جو خيال مون ڀاري سو.

ڪوشليا چيو ته رام جي ٻن وچڻ جو ڪو سٺو نتيجو ئي نڪرندو! موانڪي
نه رڳو پرست جو خيال آهي ته هو رام جي جدائي ڪيئن سهارن ڪري سگهندو؟

پرڀ ڪريا آسيس اوهانجي پٽ نهرون شڌ جيئن گنگا جي
رام تسر نه مون کاڌو ڪڏهن سڄ چوان پڇيو ٿوهان جڏهن.

منهنجا پٽ ۽ نهرون، ٿوهان جي آشرवाद سان ۽ ٻڪران جي دها سان اهڙا
نه ٻڌل آهن. جهڙو گنگا جي جو شڌ ٻوڙ ڄل آهي. مان سج ٿي چوان نه مون
ڪڏهن به، اڄ لائين رام جو تسر نه کاڌو آهي، پر ٿوهان جو ٻڌو آهي. ٻنهن
ڪري ئي تسر کڻي چوان ٿي.

پلا ڇا ڪيو آهي؟ تلسيداس چوي ٿو ته سڀ ٿيڻدي، پوئتي، رهي ۽ مٺي راجا
جي مرڻيءَ جي دڪ روپي ٺڌي ٻار ڪوڙ ۾ اسمرت ٿي بيا.

ڪيو اُٿس اپڏيش جنين تنين پڙش مٺيشورن
ڌريو ڌيرج نريش چيو وسشت جنڪ راءِ ڪي.

جتي ٽي مٺيشورن سڀني کي ڳان جو اپڏيش ڪيو. وسشت مٺيءَ، راجا
جنڪ ڪي چيو ته مٽاراج هي ڌيرج ڌوڙ جو وقت آهي.

ڳيان سورج پڌو رات کي ناس

وچن ڪوڙن من ڪمل وڪاس

تنين ڇا ڪوڙو موڙو بگاڙي پريو سيم راءِ جنڪ نباري.

ڳيان جي سورج پڌو جي اونڌاهيءَ رات ٿي سوب ٻائي ۽ ڪوڙو موڙو ٺاري
ڇڏيو. وچن جي ڪوڙن من روپي ڪمل ڪل ٿيڙي ڇڏيا. راجا جنڪ ڪي هڙدي
۾ موڙو آهن پئي، اهو سڀ راءِ ۽ سينا جي پريو جو پرتاب آهي!

وشڻي ۽ سادڪ ۽ پڻ سياڻا ٿيئي قسمر جيو ويد واکاڻيان
راءِ سنيهم جنين من گهڻو سادڪ سڀا سو جن وڻيو

ويدن ۾ وشي، سادڪ جي من کي سادڪ ٻڌا آهن ۽ ڏاڏا، انهن ٽنهن نمن
جا ماڻهو چيل آهن. جن جو من راءِ جي پريو ۾ مست آهي ۽ سٽڪ سان پريو
اٿن سي سادڪ سڀا ۾ عزت پائيندا آهن.

راءِ پريو بن سونپي نه ڳيان ٻڌي اوڙاهه پيڙي بنا سڪان
مٺيءَ جنڪ ڪي ائين سمجهايو راءِ گهاٽ سنان ڪرايو.

راءِ جو پريو هڙدي ۾ هڻي نه، نه پوءِ اهو ڳيان ڪيڙي سوبيا پائيندو؟
پيڙي ۾ بنا سڪان جي سمند ۾ ٻڌي ويندي. ائين چئي مٺي وسشت راءِ کي
۽ راجا جنڪ ڪي پريو ڏٺو ۽ راءِ جي گهاٽ ۾ سنان ڪرايو.

اود رهندڙ برهمڙ ڀرواسي مٽلا پر جا نگر نواسي
وشت پروهت شتاندن شوقو جن گس پرمارن ڪو جيو

اڙڏا نگر جا برهمڙ ۽ ڀرواسي . مٽلا پر رهڻ وارا برهمڙ، سور ۽ وٺ
گرو وشت ۽ جنگ جو برهمڙ شتاندن جنهن پرمارن جو رستو چانو آهي .

ڏيسڻ لڳا سڀ نيڪ اڀديش ڌرم نياڻ ۽ ڪيان سنديش
وشوامتر ڪري ڪٿا پراڻ سمجهايو سڄي سڀا وڌان

اهي سڀ ڪيان ۽ وٺاڻ جو اڀديش ڏيئي رهيا هئا . وشوامتر پراڻن ڪيون
ڪٿائون ٻڌايون ۽ سڄي سڀا کي وڌان ٻڌايو .

تنهن مهل قل قول ڏل مڙل انيڪ انبار
بن رهندڙ آيا ڪٿي پري پريون هڪ وار .

اڙڏيءَ مهل بن جا رڪاوڙ قل قول جا انبار پريون پري ڪٿي آيا ۽ اچي
ٻيٽ ڪيائون .

ناهني ڏالين وشت من مڪيون سڀن نر نار
پوڄي ڏيون ڪي ڪيو سارو قل اهار .

اهيءَ ميوي هن ڏالين لاهي مٽي ۽ ٺوسهت سڀي استر بن برهن ڪي
موڪليون هن ڏالين جي پوڄا ڪري قل اهار ڪيو .

سيتارام سنگ بنواس ڪروڙ سرڳن کان پڻ وڌ خاص
چڙهي سڀي رام جو گورو هي تنهن وڌ شل جنم نه ڏسي

رام ۽ سينا سان ٿڌ بن ۾ گذارڻ ڪروڙ سرڳن کان به وڌيڪ سکائي آهي
هڪر اهڙو سنگ چڙهي ڪيو ۽ رهندو تنهن کي نه وڌائو شل جنم ئي نه ڏسي
ها ۽ شل جملي ئي نه ها !

خبر لهڻ لاءِ هڪو مئراج پوڻاميو چئي ائين، مئراج پنڃ ست سونڀا پنهنجا ڏئي ڪانڊن موڪلايو ائين چئي.

راجا پوءِ اسان کي خبر لهڻ لاءِ موڪليو آهي. ائين چئي هڪ مئراج کڻي پوڻام ڪيو. وسشت مئيءَ کين ۵۰ سونڀا بهيجا ڏيئي سائڻ موڪلائي سڀني.

جنڪ اچڻ جي خبر ٻڌي خوش ٿي اوڏ سراج رام موٽي متان جنڪ چئي پيو سوچ اندر راج

جنڪ جو اچڻ ٻڌي ايڙڏها وڃي خوش ٿيا. اندر دل ۾ سوچيو ته متان جنڪ جي زور پوڻ تي رام ايڙڏها وڃي وڃي!

ڳري ڳلا ڪان ڪٽل ڪيڪي ٿئي اچي ڪنهن دوش ڏئي؟ جنڪ پڌاريو ٻڌو نر نار پيارهون هن ڏينهن ۾ چار!

ڪيڪي نه هئا پڇيائين ٿي ۽ ڳلا ڪان ڏجي ٿي! ڪنهن کي دوش ڏيئي ٻار کي نر دوش بڻائي؟ جنڪ جو اچڻ ٻڌي سڀ خوش ٿيا ته من اٿي ۽ ٻڌي نه چار ڏينهن وڌيڪ رام جو درشن ڪري سگهون!

پر پير مڱن سڀ تنهن وقت ٻڌي اچڻ مٽائين سڀا سميت پڻ سڀ اٿيا اڳيون رام مڱين.

انهيءَ مهل سڀ پير جي مستيءَ ۾ اچي ويا. پڪان، سڄي سڀا سميت اٿي کڙا ٿيا ۽ اڳيون رام ۽ ٻين سڀ اهڙيءَ لاءِ هليا.

هر ڀائر پيو ساڻ سڄو ادب ڪري رام اڳي وڌيو چترڪوٽ ڪر جنڪ ڏسي ڪري پوڻام ورت چڙهي آهي.

گرو، ڀائر ۽ ٻيو ساڻ اڳي ڪري، ادب کان رام اڳي وڌيو. جنڪ ڇڏي چترڪوٽ ڏٺو، تڏهن هو رت چڙهي هيٺ آهي هليو.

رام درس اُتاهه گهڻوئي راجه ڏڪارٽ ڪشت نه ڪوئي
من وسي جت سیتارام سریر ست ڪهڙي دُک آرام

رام جي درشن جو سببي جي من ۾ اُتاهه هرو رستي جو لڪ ۽ اهر ڪمت
ڪيئن کي نه متوس ڪونه ٿيو. من نه سببي جو اُتي آهي، جتي رام ۽ سببا
آهي، پوءِ دُک ڪلهي جو ڪهڙو احساس ٿيندو؟

جنڪ ڪيو من اڳيان پوڻام رام نمسڪار ڪئي منين ساڻ
ڀائو وٺي مليو رام جنڪ ڪلي ٿي ڌرتي ڏسي جهڻڪ

راجا حدڪ ڪيئي شوا ڏيکاري وسعت منيءَ سان پوڻام ڪيو. رام
اڻوڻالين جنڪ جي منين سان نمسڪار ڪئي ۽ پوءِ پاڻن سميت راجا جنڪ سان
پوڻام ڪيائين. پوءِ سببي کي ساڻ وٺي آخرو ڏي هليو. ان وقت ڌرتيءَ تي
هوڏاري عوشي ڇانيل هئي، جيئن نه ڌرتي نه پئي ڪئي.

پنهنجن طرفن دُک گهڻو ٿيو له ڌيوڄ ڪيان ڌرو نه رهيو
راڻو رُوپ ۽ شيل سارهاڻي ائين روئن چڻ ساگر لهرائي!

دُک جو ملو ڏسي پنهنجن طرفن جا ماڻهو ڏکي ٿيا. ڪيان، ڌيروڄ ۽ له
وڻدي رهي! راجا دُروڄ جي سڃاڻ ۽ ٿڻن کي سارهاڻي ائين روئي رهيا
هئا، جيئن نه سمند ڇوليون اڻ هڻي!

ٻڌي شموڪ سمند سوچن نار نر وياڪل مها
دوش سڄو ڌري چون ڪيو وڌانا هي ڀلا ڇا؟
تپسوي جن ست يوگي من دشا ڏسي جنڪ راڻ جي
تسلي نه سمرو ڌي پار ڪرڻ ارڻ

سج سنيده سپاه جي

حالم ڏسي سب استروڻ ۽ پوڻ وياڪل ٿي ويا. چوڻ لڳا نه وڌانا هي!

رام نه مات ۾ هرو ڀلا ڇا چري ؟ اوڏي ۽ مڃل راجا جڏڪ جا دوست اٿن
آيا، جنڪي وسشت پاڻ وٽ - ڏاڍو .

ڪندي پرنام ٿن رام نهاريو ويس ڏسي ٿن من ڏڪيارو
دوئن کان منراج پڇيو جنڪ راڻ ڪيئن خوش ٿيو ؟

دوئن پرنام ڪري رام ڏي نهاريو ۽ دل ۾ کين ڏاڍو دک ٿيو . منراج
دوئن کان راجا جنڪ جي خوش چڱيلائي پڇي .

ادب سان دوئن چيو سرنائي سگهي خوشي نه من سڃائي
اوهان پڇيو اهو خوشيءَ جو ڪارڻ

ديا درشت سان سپن نهارڻ .

اهو ٻڌي دوئن چيو نه سڃائي، توهان جو اسانجي منراج جو ڪيل ڇڏو
آهي، اهوئي سندس ڪيل جي اڀار آهي .

راجا دسرت ڀرلوڪ ٻڌي جنڪ ۽ پورجا سپيلي ڏکي
نانءُ جنڪ سڀ چون وڌيهي وڌيهم دشا هلي ڏک ۾ ويئي .

راجا دسرت جو ڀرلوڪ پتارجن ٻڌي راجا جڏڪ کي تمام گهڻو دک ٿيو .
هنڪي لوڪ وڌيهي ڪري چوندا آهن، پر انهيءَ ڏک جي ڪري سندس وڌيهم
حالت ۾ هلي ويئي ۽ ڏکي ٿيو .

ڪيڪي ڏنگائي ٻڌي ڀوپال نانڪ بنا من ٿيڻ بيهال
ڀيرت راج ۽ رام بنواس هرديهم جنڪ جي گهڻو حراس .

ڪيڪي جي ڏنگائي ٻڌي راجا کي ڪجهه به نه سڃڻو ! جنهن من کان سواءِ
نانڪ بيهوش ٿي ويندو آهي، راجا جڏڪ جو حال به ساڳيو ٿي ويندو . رام ٻڌو
وڃڻ ۽ ڀيرت جو راج لڪ ٻڌي به هنڪي گهڻو دک ٿيو .

راجا پنڊت وزير سڌي ڀڄيو سڀن کان، اچت هجي
ايوڏيا حال ڪن سڀن ڪيو ٻڌي خبر ڪنهن ڪجهه نه ڇڏيو.

راجا وزير ۽ پنڊت ٿورائي هنن کان صلاح ورتي ته راجا دسرم جي آڳا
هي الر ڪري جيڪي ليڪ هجي سو ڪو وڃي.

آخر راجا آيو ويچار آوڌ مڪا ڪنهن چار هوشيار
ڀرت هردير گت ڀاءُ اڀاءُ اچن ڏسي ڪنهن بنا لڪاءُ.

لمت ويچار ڪري چار دسرم ارڙها موڪليا ته چاچي اچن ته دسرم چورخ
ڇا آهي؟ پر راجا ڪنهن کي به نه ٻڌي.

دوئن اچي موٽي خبر ٻڌائي ڀرت ڪرڻي ۽ نيت سڃاڻي
گر پرچن ۽ سپيڻي وزير مست ڪيا سڀ ڀرت اڪير!

دوئن اچي سڌوري ڀرت جي ڪرڻي ۽ نيت ٻاٻس ٻڌاڻو ڪيو، ٻرواسي،
مغري ۽ خود راجا ڀرت جي ڀرت کي ڏسي مست لي ويا!

ڌري ڌيرج ڪري ڀرت وڌائي سڃاڻي ۽ سڀا سڌائي
گهر شور ۽ ديش رڪوارا ڇڏي، ڪجهه گهوڙا سپيڻي سنواري

ڀرت جي وڌائي ڪري هن سڃاڻي ۽ ٻيءَ سڀا کي گهوڙو، شهر جي
رڪا لاءِ رڪوارا ڇڏي دت، هالي ۽ گهوڙا تيار ڪيا

ڪري مهورت ساڌي هليا تنڪال آرام ڪئي نه ڪيو مهڀال
صبح سنان ڪري ڀرتياگ لهڻ لڳا جڏهن جمنا ماڳ

ڀرت جي اٿان هليا. راجا ڪئي به آرام نه ڪيو آهي ۽ مزلون هڻندا
ٻاٻڪ به ٻهتا آهن ۽ اڄ صبح جو ٿورو ٻيئيءَ ر سنان ڪري، جڏهن جمنا جي
ڪناري لهڻ لڳا:

ڏسي توهان ۽ گروءَ جي ڪرپا

دوش ڪوپ بيا خيال مٿي ويا .
هاڻ ڪريو سو جيڪي ٺهي جيئن توهان ڪا چنتا نه رهي

گروءَ ۽ توهان جي ڪرپا سان منهنجا سڀ دڪ ٺاس ٿي ويا . هاڻي توهان
جيڪا آڱيا ڪريو، جيئن توهان کي به چنتا نه رهي .

گروچنن جو شيوڪ شڪجي ٻڌ ماريل بس تنهن چئجي
چڏي لالچ ڪري گرو سيو ڪائي سيوڪ جي انبر آهه پلائي

جيڪو سيوڪ گروءَ جي وچن ۾ شڪ آهي تنهنجي ٻڌ ماريل چئي . لالچ
کي چڏي گروءَ جي سوا ڪرڻ ۾ ئي سيوڪ جي پلائي آهي .

ناٺ وڌنتي ٻڌو هڪ منهنجي

پوءِ ڪريو جا رضا اوهان جي
تلڪ سامگري کڻي آهيان آيو ڪريو سٿل ۽ جيئن فرمايو

منهنجي هڪ ويٺي ٻڌو . پوءِ جيڪا به توهان جي آيا هجي اهو مڪر
ڪريو . مان تلڪ جي سامگري ساڻ کڻي آيو آهيان . اها سٿل ڪريو ۽ پوءِ به
آڱيا ڪريو .

بن اسين ٻئي، توهين پرجا سنڀاليو پاڻ
لچڻ شترگهن موٽي وڃن آءُ هالن تو ساڻ .

اي راءِ، شترگهن سميت مونکي بن ۾ موڪليو ۽ پاڻ وڃي پرجا جي سنڀار
ليو . يا ته وري لچمڻ ۽ شترگهن موٽي ابوڏ يا وڃن ۽ مان توهان سان گڏ نه ڀرسان .

بن نه ته اسين پٺاڻ ٿيئي اوهه موٽو راءِ سبيو ٻئي
جڏهن پرسن ٿئي دل اوهانجي سا مرضي آ سمجهه اسانجي .

جي پاجو ۾ اسن ٿئي ٻاڻو ۾ رڳون ۽ ارڻن ۽ سبڻا اڻوڻا وڃي راج
ڪو اڻو. جيئن توڻي ٻوڻ ٿيو. هه راج!

توڻان ڌريو سڀ موٽي ٻار ڌرو ٺيٺ مون ٺاهي ويچار!
سوارٺ خاطر مون دل ملال ٻين ڀلو ڪيئن سوچي دلال؟

توڻان ۾ سوڍو ٻار موٽي ڪٿي اچيو آهي. مولڪي ٻا ڌرو ۽ ايس جي
ڪهڙي ضر؟ مان توڻان جي لڳا موجب ڪرڻ لاءِ تيار آهيان. منهنجي اندر
اڪان جي ڪري سٺو رٽار ڪهن ايندو. دل کي ٻين جي ٻلائي جو اواز
ٿوروئي مٽي لندو!

ڳالهه فقط مون اُها وٺي جيئن اوڻان چٽ شانت ٻڻي
چون سوڳنڌ ڪٿي سچ چوان هڪ اُٻاءِ جڳهه منگل مڃان.

مولڪي ۾ اها ٻالهه ٿي وئي جنهن ۾ اوڻان جي چم کي شانت ٿي. مان
سر ڪي ٿو چوان اسان جي ٻلائي انهيءَ هڪ اُٻاءِ ۾ آهي.

شڪ ڇڏي جيڪي چئو مڃن سڀ ضرور
اڻ تر آست اڪيار ٿي ٿي الجهن سڀ دُور

شڪ اصل ۾ اهو ۽ جهڪي ۾ حڪم ڪندا، اسن سڀ ضرور مڃينداسون
جنهن جي ۾ اُڻا واري الجهن مٽي وڃي.

ڀرت وڃن ٻڌي سڀن سارهايا ديون مٿان پڻ گل وسايا
خوش ٿيا سڀ ايوڌياواسي مَن وزير سڀ داس ۽ داسي.

ٻوڻ جي لڳا ٻالهه ٻڌي سڀني کي ستوش آڻو. ديوتائن ٻوڻ جي اڏاڻا
کي سارهايو ۽ گل ورکا ڪئي. اڻوڻاواسي ۽ مراح وسشت ٻڻا ٿيو.

چپ رڳو من رام اُشانت رام چوي ڪجهه ڪهڙي پانٺ؟
انهيءَ هبل دوت جنڪ جا آيا مٺي وسشت پائوٺ سڏايا.

دک ڏنا گهڻا ڏينهن ديوتائين

نرسنگهه پرهلاد ڪري هٿيا وٽائين

هٿ ڪنن رکي پٽي پٽ ڇاتي

چئون ڀرت هٿ موت حياتي !

ديوتائين گهڻا ڏينهن ڏک سٺا پر پرهلاد ۽ نرسنگهه اونار ڪري اهي دڪ هٿي ويا. هاڻي وري ديوتائين ئي جو ڪشت آهي، اهو نوارڻا ڀرت جي وس ۾ آهي. اسان جي حياتي يا مرليو ڀرت جي هٿ ۾ آهي !

سيوڻ پٽ سيوڪ ڪري جو سيوا ڪار ڏين سر ماڻي ميوا

ڀرت ڇڏيو خود ڪاج بڻائي بس، وڌاتا ڇڏيو ڪم ڏاهي.

سيٽا پتي رام جي سيوا، ڪار ڏين جيڙو ڪم ڪندي آهي. خود ڀرت ئي اسان جو ڪم بڻائي ڇڏيو ۽ وڌاتا اهڙي مت ڏنس !

ڏسج اندر تون ڀرت سياڻو ڀرير وس جنبهجي بڻيو رڪهڙ

من رڪوڙ ڪونهي ڊپ هاڻ ڀرت کي ڀاڄو رام جو ڄاڻ.

اي ديوتائي اندر، ڀرت جو سياڻو ڏس ! جنبهجي ڀرير جي ڏوريءَ ۾ رام ٻڌل آهي. من کي هاڻي ٺيڪ جڳهه ئي رڪو. هاڻي ڪوبه خطرو ڪونهي. ڀرت کي رام جو ڀاڄو ئي سمجهو.

ديون سوچي گر ورهسپت چيو رام اندر ۾ خيال ڪيو

ڀنهنجي مٿي کڻي بار سڄان ڀرت ڪري پيو ڪروڙ انومان.

ديوتائين جو گرو ورهسپت سوچ ڪرڻ لڳو ۽ هو ڏانهن رام کي واپس ٺاهيو. ڀرت سڄو بوجو ڀنهنجي ڪلين تي رکي ڪروڙين قسمن جا انومان ٺو ڪري ٺو :

نيٺ ويڇاري ڳالهه اها ئي ”رام آڪيا مڃڻ آهه ڀلائي“

ڇڏي آيو رکي رضا منهنجي اتي ڀرير وس دل آ جنبهجي.

پوت واپار ڪري ڏنل ۽ رام جي آڳاٽا مڃڻ ۾ ئي ڀلائي آهي ! رام پنهنجي
 پوٽا کي منهنجي ٻولڻ سان توهان ڪرڻ لاءِ نه ليار ليو ڪهڙي ڏهن جي موني
 ڏها آهي ! عور وڏو منهنجي موهي رکڻ لاءِ ئي اٿس ٿو ڪري .

ڪيو اڻڪار مونتي گهڻو سڀ وڌ سیتا رام
 پوت ڪيو سرڌوڻ رکي هڪ جوڙي پوٽام .

رام موني ڏاڍي ڏها ڪئي آهي . انهن سوچي پوت هڪ جوڙي پوٽام ڪيو .

چوان چوان مان ڇا سوامي ڪرڻا نڌان پوپ انٿريامي
 ڪر راضي پڻ توهين انڪول مٿيا اندر جا سنسا سؤر .

اي سوامي، توهين انٿريامي آهيو . مان ڇا چوان ؟ ڇا چوان ؟ ڪو نه
 موش آهي ؟ توهين نه منهنجي اڃا جي انڪول آهيو . منهنجي من مان سڀ
 ملهن واپار هليا ويا آهن .

مان ڊنيس ٿي پنهنجي ڏوھ طرف ڀلجي، سچ ڪهڙو ڏوھ !
 منهنجو نياڳهه مانا ڪٺلائي خلاف وڌاڻا سمجھ ڪٺلائي .

مان پنهنجي ڊپ کان ئي ڏاڍو آهيان . ماڻهو طرف پاڻ ڀاڄي ٿو ؟ ڏوھ
 سڄي ٿي ٿو ڏئي . منهنجو نياڳهه، مانا جي ڪٺلا، ٻوھما جي ٿيڙي نظر ۽ سمجھ
 جي ڪٺلائي ،

گڏ ڄڻي اچي مونکي ماريو پوٽ ڀالي مونکي رام سنڀاليو
 اڏا نه ريت ڪا نڪين اوھان جي

ويد انڪول ڀرگهت توهان ڪئي

انهن چئني ٻالھن ئي مونکي برباد ڪيو . ٻيو پڪوان پوٽا ٻورو ڪيو ؟
 مونکي اڃائي ورتو . سسار ؟ ويد ۾ به ائين ئي ظاهر آهي .

رام، سيم ۽ لچمڻ کي پيرن ۾ جتي ڪانهي، ويس مينن جو! شڪر ساڪي
آهي ته مان ڏکي آهيان. نشاد جو پرير به منهنجي هر ديه کي ڦاڙي نه سگهيو.
هه! مان اهڙو نه نياڳو آهيان. منهنجا راهي ڦٽ ڪيئن ڇڏندا؟

پرت ڏکي جي ٻڌي هيءَ پاڻي نيٺ نمرو ٿا پرير سڃاڻي
شوڪ ٻڌل سڄي سڀا سڪي وئي

پاري جا حالت ڪمل سان ڪٿي!

پرت جا اهي نيٺ پريا ۽ پرير مير لفظ ٻڌي ۽ سندس نيٺ ۽ نمرو ٿي
سڄي سڀا بيهوش ٿي ويئي! شوڪ ۾ اهڙو نه ٻڌي ويا جيئن ڪمل جو گل پاري
جي ڀرڻ سان سڪي ويندو آهي.

گهڻن طرحن جون ڪري ڪٿائون

منيءَ پرت ويهي سمجهايون.

اُچت وڃن پوءِ چيا رگهونند پرير پريا ۽ مڙر بن چنڊ

پراڻن مان گهڻيون وٺاڻ جون ڪٿائون ٻڌائي مني پرت کي سمجهايو. پوءِ
چنڊ جي سمان رامچندر چيو:

پاءُ، پر پوءِ گت ڄاڻ اڻ ٿر ڀلي ڀلائي نثرت نه ڪر.
ننهين ڪالن ۽ ننهين لوڪن اڌين نيڪيءَ جي گل رهن

اي ڀاءُ، پر پوءِ جي گت اڻ ٿر سمجهه ۽ ڀاڄي به ڪنهن کان نثرت نه ڪر.
ننهين لوڪن ۾ ۽ ننهين وقتن تي سڀ گل نيڪيءَ جي ٿي اڌين آهن.

”آءُ ڪٽل“ ائين جيڪو پاڙي لوڪ ڀرلوڪ اهو خيال بگاڙي
دوش ماما کي ڏيڻ جڙتائي ساڌ سڀا جن وڪ نه وڌائي.

”مان ڪٽل آهيان“ اهو خيال دل مان ڪڍي ڇڏ. اهو خيال لوڪ ٺوڙي
ڀرلوڪ بگاڙي ڇڏيندو. اهي ماڻهو ئي ماما بنا کي ڏوهه ڏيندا آهن، جيڪي
ڪڏهن به ساڌ سڀا نه ويا هوندا آهن.

ستيم جوان ڀاءُ، ڪري شو ساڪي رهي پڙتوي تو اڀلاشي!
دل نه دکي ڪر شڪ لڪائي ويو سنيهم نه چپي چپائي!

اي يوسف، مان شو کي ساڪي چاٽي سڄو ٿو چوان نه ڏرتي، جا جيو نه پئجي
پوئو کي سار هاليندا ۽ انهيءَ لاءِ ٻيا سڪندا! ٿون جيئن چولدين لئن ڪندس
پو پڙتوي، جو بار اٿس نه لهندو. ڀاءُ، ويو يا سنيهم پئي ڪيترو نه لڪائڻ، نه
اهي لڪي نه سڪندا.

پڪي هروڻ من ويجهو رهن شينهن بگهوڙ پر ڪانگس ڊچن ا
سڄڻ شتروءَ جي پشن کي ڄاڻ منش ته آهي گيان نڌان.

پڪي ۽ هروڻ ماڻهوءَ جي ويجهو رهندا آهن پر شينهن بگهوڙ ماڻهوءَ کان ڊڄندا
آهن. انهيءَ نه دوست دشمن جي ڄاڻ آهي. ماڻهو نه گيان جو ساگر آهي.

ڀرت، مان توکي خوب سڃاڻان

تنهنجي سڀاڻ سنيهم ڪسي ڄاڻان
مولڪي ڇڏي راءِ پرن کي پاڙيو سريو ڇڏيو پڙتو نه هاريو.

ڀاءُ، مان تنهنجي سڀاڻ کي چئي طوح سڃاڻان ٿو. ڏس نه پتا مولڪي
ڇڏو پر پون پڙو ڪيائين ۽ ڏور کي اتر ڄاڻائين.

وڃن توڙيندي ڏاڍو ڌران

وقت ساڳئي تنهنجي سوچ ڪريسان
گرو مولڪي پڻ ڏني آ آڪيا اها ڪريان تو ٺيڪ لڳي جا!

انهيءَ جي ڪمل وڃن خلاف وڃڻ مولڪي اڪ لٿو لڳي. ڪروءَ نه مولڪي
آڪيا ڏني آهي. عالمي توکي جهن پر موشي ٿئي ۽ ليڪ پڻ لڳي، سو چڙ نه
مان ڪريان.

منهن تي ڪريمان مان نٿو وڌائي

جيڪي چوي ڀرت تنهن ۾ ڀلائي
رام ائين چڱي ماڻ ڪئي سوچ ۾ ٻيا اچي ٻيا سڀيئي .

مان ڀرت جي منهن تي سندس وڌائي نٿو ڪريمان . جيڪي به ڀرت چوي،
سو ڪجي . ائين چڱي رام ماڻ ٿي ويو .

مان ڄاڻان سچو رام سڀاءُ اُڀراديءَ پٺ ڪين ڏڪاءُ
مونتي سندس آ پيار اپار ڪيل ڪيائيندي ڪير نيار

ڀرت چيو ته مونکي رام جي سڀاءُ جي خبر آهي . هو اُڀراديءَ کي به نه
ڏکونيندو آهي ! ننڍي هوندي ڏسندو هوس ته سندس مونتي مڙ ٻولي جهڙو
پيار هوندو هو .

ماءُ بري مان چڱوسپ چال من آڻڻ آ ٿيڻ بدحال

زهر روڻ امرت ڪڏهن نه ڏيندا

تالاو سڀي ڪندي نه مونتي پيدا

ماتا اڀري آهي ۽ مان چڱي چال جو آهيان ، اهو خيال ڪرڻا ئي باب آهي !
ڇا زهر جي روڻ ۾ ڪڏهن امرت پيدا ٿيندو؟ ڇا تلاءُ جي سڀي ڪڏهن مونتي
پيدا ڪندي !

سڀني دوش ڪايش نه ڪنهن ڏئي

اٿاهه اُڀراءَ ڏين قل مونکي

بن سمجهي ڏجي ڏوهه ٻين ماتا دوش نه ، ٻين ئي ڪن !

سڀني ۾ ڪنهنکي دوش ڏيئي ڏکي نه ڪجي . اهو سمجهي اٿاهه اُڀرڻ
جو قل آهي ، جو مونکي ملي رهيو آهي بنا سمجهڻ جي بي ڪنهن کي دوش
ڏيڻا ليڪ ڪونهي . هن ۾ ته ماتا جو يا ٻئي ڪنهن جو ڪو ڏوهه ڪونهي .

دل لهي ويس سوچ ٻي آئي هڪ رستي تي ٿيندي ڀلائي
وشت ڪرو ۽ سیتاراڻي نیک سوچیندا نیک پریڻاڻي

سوچيندي دل خارجي وٺس! خيال آس نه هڪ ئي واٽ منهنجي ڀلائي
هي آهي. ڪرو ۽ سیتاراڻي منهنجا سڀ ڪجهه آهن. مان سوچيان ٿو نه جيڪي
اڳي سوچيندا، لکڻ مان منهنجي ڀلائي ايندي.

ساد سپا پوپ ڪر نڪت. سچ جوان ستيم ڀاءُ
پرپر پرپنچ يا جوڻ سڀ ڄاڻي من رڳيراز.

ست پرشن جي سپا، ڪرو ۽ رام جي حاضريءَ مان سج ٿو چران يا اڀرڻ
وڃي پر ڀاڻان سو سڀ رام ۽ ڪرو ڄاڻن ٿا.

جان ڏسي پٽ پڇاڻي مات ڪمٽ جڳه سارو ڄاڻي
ڏٺيون وڃن نه ڏکي مائالون ويوڪ وچوڙي ڄڻ سپالون.

ٻا جي جان وٺي پر پرڻ کي ڀاڻي ڏٺائين. مانا جي ڏنگائي کي نه سسار
ڄاڻي ٿو. وياڪل مائالون نه ڏسي ائين سڪڙن! سڀ ٺڪرواسي ۽ سپالون نه
وچوڙي پر ڄاڻي رهيون آهن.

ان ايراد ڏوهاري مان اهو ٻڌي دڪ سڀيئي سڃاڻ
رام لچڻ سيم بن ٿون ڪري مٽي ويس ڪشت سڃاڻ.

انهي ايراد جو ڏوهاري مان آهيان. رام سڃاڻ ۽ لچڻ مٽي ويس پر ائين
اڳواڻن به نه ڏٺو ۽ ڪمٽ يا سڃاڻ. سڀ منهنجي ڪري!

ڏسان پرون ۾ ڪانه جڳه شڪر ڄاڻي، مان ائينت ڏکي!
ملي ريوڙيهي مونکي نشاد مٺ نه ٿاڻو جنهن چيد اڳاڻ!
هه! نياڳو اهڙو آهيان ٿت غردي جا ڪيئن چٽاڻسان!

ڀرت مٺيءَ کي من ۾ ڄاڻي

سڀت سڄي شليا راءِ ڏي هاڻي

ڀرڻام ڪري ۽ آسٽ ڏيئي مٺيءَ مان آگيا ويندا سڀيئي.

ڀرت اندر ۾ مٺيءَ جي من جي ڳالهه مٺي ڄاڻي ورتو. ٻوٽ سڄي سڄ
سڀت شري راءِ ڇندر ڏي هليا. راءِ مٺيءَ کي ڀرڻام ڪري اوهڙو آسٽ ڏنو.
مٺي ٻوٽ سڀيئي کي ويهڻ جي آگيا ڪئي.

چيا وڃن مٺي گهڻو ويڙهياري ڏيش وقت ۽ موقعو ٺهاري

ئون ان راءِ سرورگيه سڄان ڌرم نيت گڏ گيان ٺڌان.

مٺيءَ راءِ کي چيو ته اي راءِ تون سڀ ڪجهه ڄاڻي ٿو. مان سڄي سڄ ٻوٽ
ڪانهو ٿي ڇوان ٿو ۽ ڏيش ڪال جو عيال رکي. تون ڌرم ۽ نيتي ۽ مٺي سڄي
ٿو ۽ گيان جو ٺڌان آهين.

سڀ جي من پيو تون وسين ڄاڻي پاءِ آڀاءِ

جنيسن ڀرواسين ڀرت لاءِ چڱو شجي ٻڌاءِ.

اي راءِ تون سڀ جو حال ڄاڻين ٿو. ماڻهن ۽ شيرواسين ۽ ٻوٽ لاءِ سڄي
ليڪ توکي نظري سو چو.

جواڙي جان ڪن ڪونه آڀاءِ سڄي مگر ٿو پڙهنجو ڏاڏ

من وڃن ٻڌي چيو رگيڙائي آهه ٺوهان شت سڀين چڱائي

اسين نه چڙهي وائڱر پنهنجي ڀلائي سوچينداسون! مٺيءَ جا وڃن ٺهي
راءِ چيو ته سڀيئي جي ڀلائي ته ٺوهان جي شت ۾ آهي!

سڀ شت آگر آگيا سڄي سڄ ڇوان ڪرو ڪڍي وڃن.

حڪمرانن جو مونکي ڪندا آهه پڙهندس سڀ ڏسندا.

گروء جي آڻيا مڃا ٿي ٻلائي آهي . مان سڄ ٿو ڄاڻان . ڪسو نڪت آڻيا ڪري . مان هڪدم اٿا مڃيندس .

ٻيو حڪم جو جنهن ملندو سڙ رکي سڀڪو ئي ڪندو .
مٺيءَ جيوسئين سڀڪي لوڏيو ڀرت سٺيه ويچار کي ڏوڏيو .

جنهنڪي جيڪو ٻه حڪم ڏيندا سو سڀڪو سر ٿي رکندو . مٺيءَ ڇو نه
اٿن ٿاڙو ٿو ڇوڻي ، تنهنڪي مٺيءَ ۽ ڀرم جي آڻاڻ ٿو ٻيو منهنجي ويچار شڪتيءَ
کي نه لوڏي ڇڏيو آهي .

ڏري وري جوان ڀرت جي ڀڳتي

لوڏي ڇڏي آ ويچار جي شڪتي !

ڪڇي جيڪي ڇي ڀرت سڃاڻي

جيڪي ڇو ٿو ساڪي ڇاڻي .

ڀرم جي ڀڳتي ڏسي منهنجي دل ڇلائڻ ٿي وئي آهي ! ڀرم جو خيال
رکي هن جي ڳڻ ڪرڻ ڪهڙي . مان هيءَ سڀ جيڪي ڄاڻان ٿو سو مهاديو کي
ساڪي سمجهي سڄ ٿو ڄاڻان .

ڀرت تي ٻياري ڪرو ڏسي رام اندر ٿئي ڪهڻي خوشي

ڌرم ڌريندڙ ڀرت کي ڇاڻي مٺن وڃن ۽ ڪوٺ سڃاڻي

گروءَ جي اندر ڀرم لاءِ ڀار ڏسي رام کي خوشي ٿي . رام ڀرم کي
من ، وڃن ۽ گرم ڪري داس ٿي سمجهي ٿو .

رام ڇڏو ڪر آڻيا انوسار جنهن ۾ سمايل آئند اٻار

پتا ڪسر مٺن جيڪي ڇڏو ڀرت سمان نسه ٻياري ٻيو

رام ٻيو گروءَ کي ڇو نه مان پتا جو ڪسر ڪڍي ڄاڻان ٿو نه مونکي ڀرم
ڇڏو ٻيو ٻياري ڪوٺي .

موت هليو جا مونسان ڪچالي

برف ڪيرائي جيئن ڌاڻن ڌالي

ریت ڪپڙي اچي راءِ وشواس سبب سمجهي نه مون ڪو خاص.

ڪال، مانا جي بياني مونسان حرڪت ڪئي! جيئن ڌاڻن جي ٿاريءَ تي
برف پوي ۽ سڙي وڃي! راءِ کي مان ڇاڻي ڪپڙيءَ طرح وشواس ڏياربان.
مونکي نه ڪجهه به سمجهه به نٿو اچي! ڪر اُٻاءُ ڪونهي!

اندر هر ڪا رت ڪانه ٿي بيٺس

گهٽتيون گهٽيندي رات پي بيٺس

سنان ڪري سرنائڻ آيو ويل اٿئيءَ ٿي رشيءَ سڏايو.

من هر ڪا به رات ڪانه سمجهيس. گهٽتيون ڪاٺيندي رات ٿي گذر بس. صبح
جو سنان ڪري جيئن مٿو ٽڪڙ پي آيو، تنهن گروءَ کيس سڏايو.

چيو مٺيءَ سڀ سميه انوسار پڙتو سپاسد سڀ هڪوار

ڌرم ڌريندڙ راءِ پـروين آهم اسان جي ئي آڏين

وقت ڏسي مٺيءَ چيو نه اي ڀائرو، راءِ ڇڏو نه اسان جي ئي آڏين آهي.
پنهنجي مرضيءَ سان نه ڪجهه به نٿو ڪري.

نيت پرڻيت پرمارت سوارت

ڪونه سمجهي، جيئن راءِ يثارت

شو وشنو ۽ برهمه سميت چند سورج نه ڄاڻن نيت

نيت، پرمارت، سوارت وغيره کي راءِ جهڙو ليک ٻيو ڪر نه سمجهي
سگهندو. برهما ۽ شو آڏ ڏيوتا به راءِ کان گهٽ نه ڄاڻن.

راءِ ڪرتوي سڀ سڪي ڪوڙ سڀوا منهنجي اڳيان پاڻ ڌوڙ

راءِ هلي ڪيئن آوڻ ٻڌايو اُڌر ڪجي سو سڀ سمجهايو.

رام جو اصل آهي ته اهو ڪي ڪجي، جيئن سڀ کي تنگ ملي! سيرا
ڪرڻ کان نه ڇڏندو. ٿي نه آهي، هاڻي اوهان اڏاوت نه رام کي ڪيئن مولي
ايڙڏيا. هليا لاء چڻجي. جا ليڪ وٽ ڀرتي لهر!

جيئرو مٺي جيئن ٿين ڪندس جڳهه جيئن ٿي ائين لهندس
جنم ڀيرو بن ۾ رهان رهائي

هڪ منهنجي ۾ ٻيو ڀيلا ڇا هي؟

مان نه هزار دنيا آدم ڪندس ۽ وس سڀئي هلائيندس ۽ اڇڙيء طرح
جنم جو لاء ٻوٽ ڪندس. جي رام چري نه ٿون سڄي عمر ان ۾ ره نه
جڳهه خوشيء سان رهان. ٻيو ڀيلا منهنجي هڪ ۾ ڇا آهي! ڀيرو ڇڏو.

انسٽري سامي رام سيم توهين سرورگيه سڄان
ستيه چوان مان ناڪ ٿو ڪريو وچن پوران.

ڳوان رام، ٽيمه، سينا توڙي توهن سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا. مان نه سح ٿي
ڀر چوان. توهان دنيا پالي ويئي ٿو ڪريو.

ڀرت وچن ٻڌي ڏسي سنيه سڀا سهت ٿيو مٺي وديه!
ٻريسر ڏسي بيوس جيهو سمنڊ ڪناري ٻيهي رهيو.

اهي وچن ٻڌي مٺا توڙي سڄي سڀا بيورش ٿي ويا. ٻڌ جي انسٽري
وانگر ڀرت جي مٺا جي سمنڊ جي ڪناري ٿي ٻيهي رهيو.

ڀار وچن سا نساڻي چاهي ڀرو نظر ڪا ٻيڙي ناهي.
ڪيو ڪري سگهي ڀرت وڌائي سڀ مک سمنڊ مگهي سڄائي؟

اها انسٽري ڀار وچن چاهي ٿي ڀر توڙي ڪٿي؟ ڀرت جي وڌائي ڪرڻ
الن آهي جڙو سڀيء جي وٽ ۾ سمنڊ اوڻا!

ڌرم ڌريندڙ ديسا سنڌو ڇون چوين ائين زار
لوڪ ڊکي درس ڏينهن به پائي ڪن بسرام .

اي رام، تون ڌرم جي رکيا ڪرڻ وارو ۽ ديا جو ساگر آهين . اڃا ائين
چو نه ڇو ندين؟ پر سڄي خلق سميت پرست ۽ مائانون، جي لهندڙي وارڻ ڪري
ڊکي آهن، تنکي ڀڙو ڪري دوشن جو لاپ نه ڏينهن به ولڻ ڏي!

ڪامد نات پرست ۽ بن پرست گڏجي سڀ ڏسڻ وڃن
جهڙن مان جل ٿڌو وهي من آڻند ڏسي ڪهڙو لڳي
تي ڊک ناس ڪندڙ دوائون سيٽل مند سڳندڙ عوالون .

رام جي رهڻ واري ڪامد نات پرست ڏسڻ لاءِ پرست سميت سڀ وڃن!
اٽي سڀ سک موجود آهن . امرت جهڙو جل جهڙن مان اچي ٿو ۽ ڊک کي
ناس ڪندڙ ٿڌيون، ڏيميون ۽ سڳندڙ عرائون لڳن ٿيون .

ڪول پيل ۽ ٻيا بنواسي سندر سواڊي ماڪي خاصي
ڦل ڦول پڻ ڏونا بڻائي گل گڏي ڪادستا ٺاهي

ڪول ۽ پيل، جي ان پر وهندا آهن سي قرب سان سواڊي ۽ مٺي ماڪي
کڻي اچن ٿا . ڦل ڦول گڏ ڪري ڏوٽن پر وڃي کڻي ٿا اچن ۽ جدا جدا گلن کي
گڏي ڪادستا ٺاهي اڳيا رکن ٿا .

پيٽ ڪري ۽ ڪري پوڻام گڻ سواد وٺي مڙيون ٺاهڻ
ڏين سدا پر ملهه نه وٺن موٽ پر رام جو قسم وڃين

نمر ٿا سان اهي پوڻام ڪري، ائين ٿلن ۽ مڙيون جا کڻا، سواد ۽ نار،
کڻي اڳيان رکن ٿا . لوڪ ڪهڙو ٺاڻو ٺا آهين پر موت پر رام جو قسم وڃي،
اهو ٺاڻو مٽائي ٿا ڏهن .

ديا ڪريو پيٽا وٺو ڏسي اسان جو پيار
اسين ڪرنا رت سمجهون تڏهن ڦل ڪندا سليڪار

چون ٿا ته دها ڪري هيءَ اسانجي غريبي ۾ پيا قبول ڪريو ۽ اسانجي
ڪرنا رت ڪريو. اسان جو وڳو پريم ڏسو، ڦل نه لڄ شيءِ آهن!

چرڻ گهميا جڏهن رام سڀاڃها نشست ٿيا دک درد اسان جا
متر پائين پرواسي سڳا پاڳ سندن سارهاڻ لڳا.

جڏهن کان رام جو روشن پرابند ٿيو آهي تڏهن کان اسان جا پاڳ ڪليا
آهن. اڀرڻا واسي هنن جي پريم ۽ متر پاوانا کي سارهاڻن ٿا ۽ پيوڄا پاڳ
ٻلا ٿا سمجهن.

نر ناري سڄو ساٿ پيو نظري
ڏينهن سڄو هڪ ڀل جان گذري
هر هڪ سس وٽ ويس جدا سيرا ڪري سيب پاڻ ڏدا.

سڀ ماڻهو مها آئندڙ آهن. سندن سڄو ڏينهن هڪ ڀل برابر گذري
ٿو. سيب کي جيتريون مسجدون آهن اوترا ويس پاڻي هر هڪ جي سڀوا ڪري ٿي.

سيب سهت ڏسي ٻئي پائر ڪٽل ڪيڪي پچتايو ظاهر
هاڻ ڪيڪي دل ائين ٿي چاهي
مري وڃان يا ڏرن سمائي

پرم ۽ شتر گهن سان سينا کي پريم پورو ڳالهائيندو ڏسي ڪيڪي ڏاڍو
پڇتارو. دل ۾ چري ٿي جيڪو اهڙي خوري کان نه مري وڃان يا ڏرن ٿي جاءِ
ڏئي نه ان ۾ گهوڙي وڃان.

پوءِ ٻئي ڀاڻر ستمرا جي گود ۾ ويٺا . هوءَ اهڙي نه خوش ٿي جو چيا نه
سڄي کي گهڻو ڏن بهرايت ٿيو آهي يا اچي ماڻهوءَ کي جل ٿڌو مليو آهي . پوءِ
سندس چرڻن ۾ ڪري پيا جو جو هوءَ گهڻي بهر ڪري ويا ڪل هئي .

مگر ماڻا برهم منتري داس داسيون ڪري ساڻ
پوٽر آشرم ويا رام جي ڀرت شترڪهن هاڻ

برهمڻ، ماڻائون، ڪرو ۽ ٻيا داس داسيون ساڻ ڪري ڀرت ۽ شترڪهن رام
جي آشرم ۾ ويا .

چرن ونڊيا پوءِ سڀي سڀني من ماني ٽن آسيس ڏسي
سنسين سڀن جڏهن ڏٺو سڀي دڪ کان نيڻ سندن بند ٿيا

سيٽا سڀني کي ڀر نام ڪري سنسين کان من ماني آشرواد ڀالي . سيٽا سنسين
کي وڌو ويس ۾ ڏسي ڏاڍي دڪي ٿي . سندس نيٽر بند ٿي ويا .

سڀي سنسين ڀيتيا چرن ڀائي من اُترا ڳه
ڀريم وس ٽن آسيس ڪئي ”ڀري ره ساڻ سهاڳه“

جڏهن سيٽا سنسين جي ڀر مان ٻئي ڏهن هنن آسيس کيس نه مل ٿي
سهاڳه سڏائين جڙيو رهي .

راجا مرڻ ٻڌي خبر پيانڪ دڪ چانيو سڄي آشرم اڃانڪ
شوڪ گهڻو هيو سڄي سماج مڏو هيو چڻ اڄ ههراج

راجا مرڻ جي اوچتيءَ خبر رام، لچمڻ ۽ آشرم جي سڀني ماڻهن کي ڏڌو
وسايو . جڻ نه اڄ مهاراج سر ۾ ويو آهي .
ڏيئي اُڀديش هن رام چيو ڏيئي منڊاڪني سنان ڪيو

رام رکايو نرجل ورت

مني سميت سڀ رهيا ورت چٽ .

مٽيءَ رام کي آڏين ڪيو ۽ سندس من ۾ ويو اڳ ڀريو. ٻيءَ سڀني منڌاڪي
لڏيءَ ۾ سان ڪيو. رام کي مٽيءَ لومل ورتو رکاريو ۽ ائين به سڀني ورتو ڌار
ڪيو.

ويڊ انوسار پتا ڪريا ڪري ٿيو ڀوٽر جيئن پتاڪ ٻري
ڏانءُ ورتي جنهن سڀ دڪ ڏاس ڀوٽر ٿيو خود خُوبِي خاص

ويڊن موجب پتا جو سمورو مَرڪ ڪريا ڪرم ڪري اهو رام ٻوٽر ٿيو.
جنهنجي نالي ولڻ سان منڊ ٻوٽر ٿيندو آهي. رُئي جي پاڻڪن کي جلائي سان
جيئن ٻوٽو واپس منڊ ٿيلو آهي تنهن رام جي ڪريا ڪرائي سان واپس منڊ ٿندو آهي.

شد سو رام پيا ٿين جيئن جل گنگا، پيا جل ٿين
شد ٿيو ۽ ڏينهن به گذريا رام ادب سان شبد چيا:

رام ڪريا ڪرم ڪري شد ٿيو. اهو سڀ لوڪاڇار ڪري ڪهاڻين، جيئن
سڀني شين کي ۽ ٻئي خراب ٻاڻيءَ کي ڪنگاڇل سان شد ڪيو ويڊو آهي. تنهن
کان ٻيو والدو اِي رام ڪرو وشت کي ويٽي ڪئي:

گرو، سڀني هٿ رهيا يڪا ڦل ڦل ڪائي هوندا ٿڪا
ڀرت شترگين مائائون سڀي يڪ سمان هر پل گذري.

گروهي، هٿ وڍ ڦل ٿي آهن! سڀ ماڻهو ڪائي ڪائي ٿڪا هوندا، پر
شترگين، مائائون کي ٻن ۾ ڏسي هڪ هڪ پل ميهجور وره ٿو گذري ۽ ڏاڍو
دڪ ٿو ٿئي ۽ ٽوهان سڀ اهي دڪ ٿا سهر.

سڀ مائائون ۽ پڻ پيءُ ٽوهان هتي ۽ سرڳ ۾ راءِ
گهڻو جوان آ ڇوڻ ڊٽائي اُچت جو ڄاڻو ڪريو کوسائين

سڀ مائائون، ڀائر ۽ ٻيا سڀ دڪي آهر. پتا سرڳ ۾ آهي. مان اِي ادبي
برابر ڪريان ٿو. هاڻي جيئن ستر سحر ٿين ڪريو.

پوءِ يعني ڀائر سمتر جي گود ۾ ويٺا . هوءَ اهڙي نه خوش ٿي جو چٽا نه سڄي کي گهٽو ڏن پراڻت ٿيو آهي يا اچي ماڻهوءَ کي جل ٿڌو مليو آهي . پوءِ سندس چرڻن ۾ ڪري پيا جو جو هوءَ گهٽي پريم ڪري ويا ڪل هئي .

گر ماڻا برهم منڌري داس داسيون ڪري ساڻ
پوڌر آشرم ويا رام جي ڀرت شتر گهن ساڻ

برهمڻ، مانائون، گرو ۽ ٻيا داس داسيون ساڻ ڪري برهم ۽ شتر گهن رام جي آشرم ۾ ويا .

چرن ونڊيا پوءِ سيم سيني من ماني تن آسپس ڏني
سسپن سڀن جڏهن ڏٺو سيم ڏک کان نيٺ سندن بند ٿيا

سپنا سيني کي پرائم ڪري سسپن کان من ماني آشرواد ٻائي . سپنا سسپن کي وڌو ويس ۾ ڏسي ڏاڍي ڏکي ٿي . سندس نيٺ بند ٿي ويا .

سيم سسپن پيٽيا چرن ڀائي من اُترا گه
پريم وس تن آسپس ڪئي ”پري ره ساڻ سها گه“

جڏهن سپنا سسپن جي پيرهن يعني ڏهن هنن آسپس کيس نه مل ٿيڻ جو سها گه سندن چڙ ۾ رهي .

راجا مرڻ ٻڌي خبر پيانڪ ڏک چانيو سڄي آشرم اچانڪ
شوڪ گهٽو هيو سڄي سماج مٽو هيو چٽ اچ ههراج

راجا مرڻ جي اوچتيءَ خبر رام، لچمڻ ۽ آشرم جي سڀني ماڻهن کي ڏڌو
وسايو . چٽ نه اچ مهاراج سر ۾ ويو آهي .
ڏيئي اُپديش هن رام چيو ڏيئي منڊاڪني سنان ڪيو

رام رکايو نرجل ورت

منيءَ سميت سڀ رهيا ورت چٽ .

سڀ شترڪن کي ٻولائي لکڙو ٿي لکڙو ڪرو ڏي هلو. ڏور ڏرندڙ
ڪرو ۽ جو اچڻ ٻڌي رام کي سڄي خوشي ٿي.

دند پڙنام ڪري ڪو چرڻن سڳهي خوشي ٿي نه ورڻن
ڪرو ٻنهن کي ڇائي لائي ڪين خوشي ۽ کان سڳيو سڻائي

پاءُ سميت رام ڪرو ڪي ٻوڙام ڪيو. اها خوشي ورتن ڪرڻ کان ٻاهر
اهي. ڪرو ٻڌ ٻنهن ٻارن کي ڇائي سان لارو.

رام ۽ لچمڻ مليا سڀ ساڻ ڊڪ مٿيا ٿيو پريم نرمان
هڪ سج پاڇو لکن گهڻن ۾ رام وڃي ٿيئن سڀن دلين ۾.

رام، لچمڻ سميت سڀني سان ملي وڃڙي جو ڊڪ نورس ڪيو. جو جو
رام جو سڀاءُ ٿي اهڙو هو. رام نه سڀني جي دلين ۾ وڃي ٿو. جڏهن هڪ سج
جو پاڇو لکن گهڻن ۾ هوندو آهي ۽ اهي هڪ ئي وقت وڃندا آهن.

ڪليو ڪيو ٿو جو جنهن پريانجهن دلين سڀن اڀرجيو اندر اڳ
رام ماناڪن ائين ٺهاري اڃا ڪمل چڻ ساڙيا پاري!

لشاد جو پاڳ ڏسي سڀ کيس سارهاڻن لاءِ. رام ڊڪي ماناڪن ڏي ڏسي
ڊڪي ٿيو. چڻ نه ڪمل جي ڪل کي پاري ساڙيو هو.

رام مايو پهرين ساڻ ڪيڪڙي سڄي سڀاءُ کيس ڏيرج ڏيئي
چرڻ ڇڏي ڇڏي موٽي ڪوڙو ڪال ڪرم ڌريو دوشن سهڙو

رام پهرئين ڪيڪڙي سان ملو ۽ هن جي ٻڌي ۽ جيڪي اثر هئا سي
دور ڪيائين. ٻڌو وقت ۽ ڪرم جي ڪم موجب ٻنهنجي بهواس ۽ ٻڌا جي
مريد جو دوش آڻي وڌو. ماناڪي سمجهايو ته اها ڪنهن جو تصور ڪرايو.
گود سميت ٻه پاءُ وڃي خوشي ٿيئن دل گهڻي ڪئي
جيئن ٿرڀت پيئي جل اڃيو ڌن پراڻت ڪري سڄو
ٽنهن دلين ڊڪ هليو ويو پريم وياڪل جنهن ڪيو.

لڇمڻ ۽ شترگهن به هڪ ٻئي سان چالي لڳائي مليا ۽ لڇمڻ نشاد سان به
ياڪي پاڻي مليو. ٻنهيڻ پاڻن، پوت ۽ شترگهن پوءِ مٿين سان پروان ڪيو جن
وري مڙت ۾ کين آندڙ ڏيڍڙ آشيرواد ڏني.

سڀي چرنن رڃ مستڪ لائي پڙنام ڪيو ٻنهيڻ سڀي نماڻي
هٿ ڪوئل ٻئي سڀي ٻساري آسڀي ڏني سڀي ويجهو واري.

پوت ۽ شترگهن پوءِ مالا سيتا جي چرنن جي رڃ مٿي لي رکي ۽ مستڪ
لي لائي. سڀي به هٿ ٻساري کين شپ آشيرواد ڏني.

اوڪ ڊوڪ سڀ رڌي پلاڻي ڏيهرت سڌرهي نه ڪائي
پريم سڀي جو ڏسي آپار مٿي ويا دل شڪ آثار

سيتا جو پريم ڏسي پوت جي اندر جيڪا آندمانڌ هئي سا دور لي وئي
۽ ڏيهر پلجي ويو. کيس پڪ ٿي ته منهنجي لاءِ هنن کي ڪوبه خيال دل نه
ڪونهي ۽ من لاءِ نفرت نه ڌرو به ڪانه اٿن.

چوي نڪي ڪو نڪي پڇي پريم هردي هرڪنن لڇي
اوڏي مهل اُٿي ڪيوڻ آيو ڪري وينتي حال سڻايو

گهٽي ۽ اوچتي خوشي جي ڪري سڀ اهڙا نه هوش پلائي ويٺا جو
ڪنهنجي مک مان ڪجهه به نه پيو اڪلي. ان وقت ڪيوڻ آيو جڏهن اچي پيو ته:

ناٺ گڏجي من ناٺ سان مائون پـرـلوڪ
سڻاپـتي سيوڪ سچو سڀني من ڊڪ شوڪ

اي ناٺ، مني وسشت، مائون، منري ۽ برجا رهواسي ۽ داس داسين
توهان جو وڇوڙو وڌيڪ سهي نٿا سگهن.

سڀي شترگهن کي پڙتائي هليو ڪروءِ ڏي وڪ وڌائي
ڌرم ڌريندر آيو ٻڌي سچي پراپت رام خوشي

ٻيهر سان لچمڻ رام کي ٻڌائي ٿو ته سوامي، ٻيهر ٻيڙ ۾ ڪري! اڌي
هي رام آيو. ڪٿي ڪهڙا، ڪٿي ڏٺس ته ڪٿي نه ٿي هئا، اڃا خبر ڪانه
يس!

ڪٿي ورتو رام ڀرت ڪي لاکي چاٽسيءَ بس!
رام ڀرت مڃلاپ جي سڏ نه رهي ڪنهن وس.

شري رامچندر پنهنجي ڀاري ڀاءُ کي ڀيڙوشيءَ جي عالم ۾ مٿي ڪنڊون
۽ اڪدم هر ديه سان لڳائين. اهو رام ۽ ٻيهر جو مڃلاپ ڪيئن ٿيو، پنهنجي
خبر ڪنهن کي به ڪانهي نه ڪيئن مليا. جو جو سڀ جا سڀ ماڻهو ٻيهر جو ٻيهر
۽ رام جي دنيا ڏسي ڀيڙوش ٿي ويا هئا.

رام ڀرت جو ڏسي ملڻ رڌا ديون جا لڳا ڏڪڻ
ورهنهه سمجهايو شڪ ڀڳا مٿان وسائل گل لڳا.

رام ۽ ٻيهر جو ملڻ ڏسي ديوتائن کي دٻ اچي لڳو! مٿان ٻيهر وس ٿي
رام ۽ ٻيهر جي حب کي ڏسي موني نه وڃي! مٿان انهيءَ ڪري وارو ڪي
مارو وارو (سوار ۾ ٻيو ڪونهي) هليو نه وڃي. ورهنهه جي سمجهائڻ تي
سمجهيا ۽ ٿل وسائل لڳا.

ماليو شترگهن ساڻ ڀڄڻ ڪيوڻ پيٽيو رام
وڏيا ڳيا مليا ڀرت لچمڻ ڪري دند ٻيڙ ۾.

رام شترگهن سان به ٻيهر سان مليو ۽ ڪيوڻ کي به رام جي دوشن جو لاپ
برابست ٿيو ۽ ٻيڙ ۾ ڪيائين. ٻيهر لچمڻ ۽ ٻيهر مليا. شڪ ٻئي سان ٺاهڻ ڪهڙي
ڪ سان دند ٻيڙ ۾ ڪيائون.

لچمڻ شترگهن مليا گل لائي وري نشاد کي پاڪي پالي
پنهنجن ڀائرن ٻيهر مٿين ونديو ڏيئي آسپس مٿين ٿنديو.

لڇمڻ ۽ شترگهن به هڪ ٻئي سان ڇائي لڳائي مليا ۽ اڇمڻ نشاد سان به
پاڪي پائي مليو. ٻنهي پائون، پوت ۽ شترگهن پوءِ مٿن سان پرتاڻ ڪيو جن
وري مٿس برڪين آندڙ ڏيندڙ آشيرواد ڏني.

سڀيڻ چرنن رڃ مستڪ لائي پرتاڻ ڪيو ٻنهيڻ سڀس نهائي
هٿ ڪومل ٻئي سڀيڻ پساري آسڀس ڏني سڀيڻ ويجهو وڃاري.

پوت ۽ شترگهن پوءِ مالا سڀيڻ جي چرنن جي رڃ مٿي ئي رکي ۽ مستڪ
ئي لائي. سڀيڻ به هٿ پساري ڪين شپ آشيرواد ڏني.

اوڪ ٻوڪ سڀ ردي پلائي ڏيهر پوت سڌرهي نه ڪائي
پريم سڀيڻ جو ڏسي آپار مٿي ويا دل شڪ آثار

سڀيڻ جو ٻيڙي ڏسي پوت جي اندر جيڪا آڏمانڏ هئي سا دور لي ويئي
۽ ڏيهر پلجي ويو. کيس پڪ ٿي ته منهنجي لاءِ هنن کي ڪوبه خيال دل نه
ڪونهي ۽ مون لاءِ نفرت نه ڏرو به ڪانه اٿن.

چوي نڪي ڪو نڪي پڇي پريم هردي هرڪنهن لڇي
اوڏي مهل اُٿي ڪيوڻ آيو ڪري وينتي حال سڻايو

گهڙي ۽ اوچتي خوشيءَ جي ڪري سڀ اهڙا نه هوش پلائي ويلا جو
ڪنهنجي مک مان ڪجهه به نه پيو اُڪلي. انهن ڪيوڻ آيو جڏهن اچي چيو ته:

ناٺ گڏجي من ناٺ سان مائون پرلوڪ
سڻاپتي سيوڪ سچو سڀني من ڏک شوڪ

اي ناٺ، مني وسشت، مائون، منري ۽ برجا رهاسي ۽ داس داسون
توهان جو وڇوڙو وڌيڪ سهي نٿا سگهن.

سڀيڻ شترگهن کي پرتائي هليو گرو ڏي وڪ وڌائي
ڌرم ڌريندر آيو ٻڌي سچي پراپت رام خوشي

ٻوڙ سان لڄڻ ڀاءُ کي ٻڌائي ٿو ته سوامي، ٻوڙ ٻوڙ ٿو ڪري! اڏي
لي ڀاءُ آيو. ڪٿي ڪٿي، ڪٿي ڏٺس ته ڪٿي ٻوڙ ٻوڙ، اها خبر ڪانه
پس!

ڪٿي ورتو ڀاءُ ڀوت ڪي لاکي ڇاڻي؟ بس!
ڀاءُ ڀوت هيلاپ جي سڌ نه رهي ڪنهن وس.

شري رام چندر ٻوڙجي ٻوڙي ڀاءُ کي بهوشيءَ جي حالت ۾ مٿي ڪيڙو
۽ ٻڪڙ هڙڻ سان لڳايلن. اهو ڀاءُ ٻوڙ جو هيلاپ ڪيڙو ٿيو، تنهنجي
مٿي ڪيڙو کي نه ڪانهي ته ڪيڙو مليا. ڇو ڇو سڀ جا سڀ ماڻهو ٻوڙ جو ٻوڙ
۽ ڀاءُ جي ڏها ڏسي بهوش ٿي ويا هئا.

ڀاءُ ڀوت جو ڏسي ملڻ ڀاءُ ڏيئون جا لڳا ڏڪڻ
ورهنسپت سهڻاڻو شڪ ڀڳا مٿان وسائڻ گڏ لڳا.

ڀاءُ ٻوڙ جو ڏسي ڀوتن کي ڏٺو اچي لڳو! مٿان ٻوڙ وس ٿي
ڀاءُ ٻوڙ جي حب کي ڏسي موٽي نه وڃي! مٿان اٿوي ڪري رارڻ کي
مارڻ وارو (سڀار ٻوڙ ڪڙي) هڙو نه وڃي. ورهنسپت جي سهڻاڻي ٿي
سهڻا ۽ گل وسائڻ لڳا.

هليو شترهن ساڻ ڀوت ڪيوت پيٽيو ڀاءُ
وڏي ڀاڱي مليا ڀوت لڄڻ ڪري ڏند ڀرڻام.

ڀاءُ شترهن سان نه ٻوڙ سان مليو ۽ ڪيوت کي نه ڀاءُ جي درشن جو لاپ
ٻوڙ ٿيو ۽ ٻوڙ ڪيائين. ٻوڙ لڄڻ ۽ ٻوڙ مليا. ڪٿي ٻي سان ٺاهه ڪهڻي
ڪٿي سان ڏند ٻوڙ ڪيائون.

لڄڻ شترهن مليا ڳل لائي وري نشاد کي پاڪي پائي
ٻنهن پائن ٻوڙ منهن ونديو ڏيئي آسپس منهن ٺنديو.

آشرم جي حد ۾ ٻيو رکڻ سان پوت جا سڀ غم مٽي ويا، جئين پڪوان کي
باني يوگي خوش ٿيندو آهي. پوت پريان ڏسي سگهيو ٿي ته لچمڻ ڪجهه مڙوڻي
رام کي چئي رهيو آهي ۽ رام ان جو ٿيندڙ جواب ڏيئي رهيو آهي

سُر جڻسا ۽ ويس مني ٻساڻ ڏنش وٺڻ گهڻي
اڳيان اڱڻ سڌ سڌ سماج سڀيڻ لچمڻ سان گڏ رڳو راج.

پوت ڏٺو ته لچمڻ جي سر تي جتانئون آهن. ڏنش ۽ ٽرڪش ڪشيل اٿس
پر ويس منين جي ۾ آهي! هٿ ۾ ٻاڻ اٿس. اڳيون ساڌو سماج. اتي پڪوان سينا
سميت اراجمان آهي!

وڻ ۾ ڳهڙا بت رنگ شيام! ڌري ويس من ويٺو ڪار!
ڪمل هٿن سان ڏنش ڌري مشڪي جيءَ جان هـري!

وڻ جي ۾ ڳهڙا، جتانڌاري، شير جو رنگ شيام سڀ اهڙا ته سونين
ٿا جو چڻ مٽيءَ جو ويس ڪري ڪام ڏيو ويٺو آهي. ڪمل جهڙن نور هٿن سان
ڏنش کي ويٺو ڦيرائي. جڏهن مشڪي ٺهاري ٿو ته دل جي جلن، ٽرشنا ۽ ابلاڪا
سڀ دور ٿي وڃن ٿيون!

رام ڏسي ڀرت سڪا بي هوش ويو وسري غير دک ۽ شوڪ
اڳي ٿاٺ، اڳي ڪوسائين پٺ ڪرياسپ ڪاٺي نياڻين.

رام کي ڏسندي ئي پوت، شترگين ۽ سڪا بيهوش ٿي ويا. سر ۾ جي
سڌ بند پلجي وين. خوشي يا غم. دک ۽ شوڪ جي خبر ئي ڪانه رهيس. اي
ٿاٺ، اي پريو، اي رام چئي هيٺ اٿين ڪري ٻيا جئين جوئر جو ڪاڌو ڪري
پوي!

ڏسي لچمڻ اي چيو پڪوان ٿاٺ، ڀرت ٿو ڪري ڀرتار
رام اُٿيو ڪيو پريو اڏيڻ ڪٿي ڏنش ڪٿ ٽرڪش ٿيو

ٻيهر سان لڄڻ رام کي ٻڌائي ٿو ته سرامي، پوءِ پوڻام ٿو ڪري! اڏي
لي رام آئيو. ڪٿي ڪوڙا، ڪٿي ڏنڻ ته ڪٿي ٻيو ٻيا هئا، اها خبر ڪانه
بس!

کڻي ورتو رام ڀرت ڪي لائسي ڇاڻسيءَ بس!
رام ڀرت مڃيلاپ جي سڌ نه رهي ڪنهن وس.

شري رام چندر پنهنجي ڀاري ڀاءُ کي ٻيوڻيءَ جي عالم ۾ مٽي ڪيون
۽ هڪدم هر ڏهه سان لڳائين. اهو رام ۽ پوءِ جو مڃيلاپ ڪيئن ٿيو، ٺهيندي
خبر ڪنهن کي نه ڪاڻهي ته ڪيئن مليا، ڇو جو سڀ جا سڀ ماڻهو پوءِ جو ٻيهر
۽ رام جي دٻا ڏسي ٻيوڻي ٿي ويا هئا.

رام ڀرت جو ڏسي مان رڌا ديون جا لڳا ڏڪڻ
و رهسپت سهڻاڻو شڪ ڀڳا مٿان وسائل گل لڳا.

رام ۽ پوءِ جو مان ڏسي دهرائڻ کي ڏپ اچي لڳو! مٿان ٻيهر وس ٿي
رام ۽ پوءِ جي حب کي ڏسي موني نه وڃي! مٿان انهيءَ ڪري راتو کي
مارو وارو (سار ۾ ٻيو هڏائي) هاريو نه وڃي. ورهسپت جي سهڻائي ٿي
سهڻيا ۽ گل وسائل لڳا.

هائيو شترگوڻ سارڻ ڀڻڻ ڪيوڻ پيڻي-و رام
وڌي ڀاڱيا مليا ڀرت لڄڻ ڪري دٻڻ پوڻام.

رام شترگوڻ سان به ٻيهر سان مليو ۽ ڪيوڻ کي به رام جي روشن چوڻاب
برابست ٿيو ۽ ٻوڙام ڪيائين. پوءِ لڄڻ ۽ پوءِ مليا. هڪ ٻئي سان لهار ڪهڻي
سڪ سان دٻڻ پوڻام ڪيائون.

لڄڻ شترگوڻ مليا گل لائي وري نشاد کي پاڪي پاڻي
ٻنهيڻ پاڻن پوءِ منين ونديو ڏيئي آسيس منين اننديو.

ماڻهو ڪو ظلمي راجا پيڙهي ڪرڻ چئڻ جو جيئن پيڙهي
اچي سٺي راج جي سک ماڻهي ڀرت سڪي ٿيڻ پائڻ ڪي ڄاڻي.

ظلمي راجا جڏهن ڪنهن غريب کي پيڙهندو آهي يا چڏي ڇو ڪرڻ ڪنهن
کي وڃندو آهي ۽ ڏک ڏيندو آهي ۽ پوءِ اهو ماڻهو وري ٻئي سڪي راج ۾ وڃي
خوش ٿيندو آهي تهڙي طرح ڀرت به ٺوڪ مان نڪري ڇڻ سرڳ ۾ آيو ۽

رام رهيو بن ساڳئي الم پڇوڙا سڪي ۽ لڏي ملامت
وزير وٺراڳ ۽ وويڪ جو راج بن سندس آڏي ڏيڻ ڏراڙ

رام جي رهڻ سان بن جي به ساڳئي حالت هئي. پڪي ۽ هرڻ، گل ۽ نل
سدائين ٿيڻ لڳا. نڪا ڪلا، نڪا ملامت. رام جي راج ۾ وويڪ موجب وٺراڳ جي
وزيرون جي صلاح سان ڪم هلي ٿو. اها به بن هڪ سندس ۽ لنڊو ڏيڻ آهي!

نيريم وڃي چترڪوٽ رڃڻي شانت سميت پوٽو رائي
سڀ انگ پورن وويڪ آ راج رام چرڻ جو چٽ وٺراڳ.

نير ۽ ٻي جي بهادر سينا آهي ۽ چترڪوٽ انهيءَ راج جي گادي آهي.
راجا کي شانت، سميت ۽ پوٽو رائي ٿي رائيون آهن. راجا سيني ٻالهي ۾ وڃي
وويڪ وانگر راجا آهي ۽ اهو رام چرڻ جو خيال ڌاري راج ڪري رهيو آهي.

چرن هاڻي گهوڙا مينهنون چٽ ڪري
سماج ڏسي گهڻو ڀرت سارهايو

وروڙ چڙهي سڀ رهن هڪ چنگ
چرن ڪڏن ۽ ٽپن چترنگ.

هاڻي، گهوڙا، مينهنون، هرڻ وغيره جي سماج ڏسي ٻيڻي ساراڻي
ڪئي. سڀ خوف چڙهي هڪٻئي سان گڏ چرن ٿا. ڇو نه چترنگي سڏا آهي.

تڏهن ڪيوٽ ڏکي مٿي وڃي ٻانهن ڀساري آگر ڪٽي
نات، ڏسو هو وڻن آڀار انب ڇمون ۽ ميوا هزار.

نهاد ڏوڙي مٿاهين هنڌ وڃي، ٻانهن ڏکهي ڪري ۽ آگر ڪٽي ٻيو ڀرڻ
کي چوي ته اي لاهه، ٺهاريو: هو جهنگو وڻن ڇو. انب ڇمون ۽ ٻيا لکن قسمن
جا ميرا آهن.

رهيا انڌڪار ۽ ارڻ اڇي برهمر گڏي چڻ سونهن رڇي
انهيءَ سندرتا اندر سوامي ڀرڻ ڪٽيءَ ۾ رهن آرامي.

برهما چڻ سندرتا، روشنيءَ ۽ انڌڪار کي گڏ ٿي رهايو آهي ۽ گڏي
سندرتا رڇي ايس. انهيءَ استان اندر، وڻن هي جهنگي جي وچ ۾ ٻوڙ ڪٽيا
لاهي سوامي آرام سان رهندا آهن!

مٿو وڃن ٻڏي اڇرچ آيو اڃاڳهه ڀرڻ جل اکين وهايو
ڪندا ڀرڻا هليا ٻئي ويو ورڻي سرسوتي ٿئي اڏير.

نهاد جا وڃن ٻڏي ۽ وڻن ڏي ٺهاري ڀرڻ کي حراڻي ولي ويئي ۽ زار
زار روڻا لڳو. ٻئي ڀائر ڀرڻا ڪندا اچي وڌندا هليا، انهن جي اندر ۾ جيڪا
ڀرڻ هئي تنهن جي وڻن ڪرڻ جي سرسوتي کي به طامس ڪاهي.

سٺا سهت سُهڻا ڀاءُ ٻئي لڇڻ نظر نه مٿن پئي
ڀرڻ ڏٺو ڀريان آشرم ڀاون سڄو سمگل اتي سهاون.

لڇڻ وڻن جي اوت هڻڻا ڪري ڀرڻ ۽ شترگهن کي ڏسي ٿي سگهيو ٻو
ڀرڻ ۽ شترگهن اهر استان چڱيءَ طرح ڏسي ٿي سگهيا.

ڪندي پروش مٿيو دڪ پاڇو جئين يوگي ڪنهن آنند آڇو
ڏٺو ڀرڻ، لڇڻ ڀرڻ چوندو جواب ڏنو ٻئي رام ڪونهندا

ماڻهو ڪو ظلمي راجا پيڙهي ڳرهه چنڇر جو جيئين پيڙهي
اچي سٺي راج جي سک ماڻهي ڀرت سڪي ٿئين پاڻڪي ڄاڻي.

ظلمي راجا جڏهن ڪنهن غريب کي پيڙهندو آهي يا چنڇر جو ڳرهه ڪنهن
ني وهندو آهي ۽ ڏک ڏيندو آهي ۽ ٻيو اهو ماڻهو وري ٻئي سڪي راج ۾ وڃي
خوش ٿيندو آهي تهڙي طرح ڀرت به ٺوڪ مان نڪري ڇڻ سر ۾ آيو اهو.

رام رهيو بن ساڳئي الت ڀرجا سڪي ۽ لڻي ملامت
وزير وٺراڳهه ۽ وويڪ جو راج بن سندس آڌر ڏيڻ دراز

رام جي رهڻ سان بن جي به ساڳئي حالت هئي. پڪي ۽ هرڻ، گل ۽ ٻيل
سدائين ٿرڻ ٿيل. انڪا گلا، انڪا ملامت. رام جي راج ۾ وويڪ موجب وٺراڳهه جي
وزيرون جي صلاح سان ڪم هلي ٿو. اها به ڪم سندس ۽ ليو ديش آهي!

نيمير ويڙ ڇٽوڪوٽ رڳڏائي شانڪت سمٽ پوٽوٽا راڻي
سڀ انگ پڙن وويڪ آ راج رام چرڻن جو چٽ وٺراڳهه.

نيمير ۽ ٻي جي بهادر سينا آهي ۽ ڇٽوڪوٽ انهيءَ راج جي گادي آهي.
راجا کي شانتي، سمٽ ۽ پوٽوٽا ٿي رانجهن آهن. راجا سيني ٻالين ۾ اوروڻ
وويڪ وانگر راجا آهي ۽ اهو رام چرڻن جو خيال ڌاري راج ڪري رهيو آهي.

چرن هاڻي گهوڙا مينڇون چٽ سو
سماج ڏسي گهڻو ڀرت سارهايو

وروڻ ڇڏي سڀ رهن ڪڍ ڇڻڪ
چرن ڪڏن ۽ ٽپن چٽرنگ.

هاڻي، گهوڙا، مينڇون، هرڻ وغيره جي سماج ڏسي ٻيو ڪيئي ساراڻو
ڪئي. سڀ خوف ڇڏي هڪٻئي سان گڏ چرن ٿا. ڇڻ نه چٽرنگي سينا آهي.

ڪرو ماڻهن آڳيا پائي ندي ڪناري ساڻ ڪر سائي
ساڻ نشاد شڪوهن پائي هليو جاڏي لڇڻ سيم رام گهرائي.

ماڻهن ۽ ڪروءَ کان آڳيا وٺي ۽ لڏي ۽ جي ڪناري تي ساڻ کي ڪر سائي
شڪوهن ۽ نشاد سان پرم رام لڇڻ ۽ سينا طرف هليو.

ماتا ڪرم من پنهنجي آڻي ڏنو لڇي ٿيو بلڪل هاڻي
سيم رام ٻڌي ڀرت جو نانءُ

ڪون ندرت وڃن ڇڏي سوڏانءُ؟

ماتا جي ڪرم کي من تي آڻي پرم اچي ٿيو ۽ ڏٺو ته، نه رام ۽ سينا
ٻڌن نه پرم اچي ٿو ۽ لڏو ڪري اهو هنڌ تي ڇڏي وڃن؟

مات اپراڏ اچي آڏو توڙي

ساري ٻُل پڪتي اڳتي ئي ڏوڙي!

رام سپاءُ ڪري جڏهين ياد تهن ٽڪڙو ڪري دل کي شاد!

ماتا جي ڪيل اپراڏ جي ڪنڪي ۽ ڏٺو هوندي نه پنهنجي پڪتيءَ جي ٻل
سان پرم اڳتي ۽ اڳتي ڏوڙ ڏوڙ هليو. پر ڏوڙي کيس ٽڪڙو ڪڍيڻي هلي!
وٽس رام جو سپاءُ ياد ڪري وڌيڪ ٽڪڙو ٿو ڏوڙي!

ڀرت دشا هئي اُنوقت ڪهڙي

ڀونوري جل وهندڙ جهڙي!

ڏسي ڀرت جو شيل سنيهم نشاد ويو ٿي پنهنجي وڏي!

پرم جي حالت اُن وقت ڪهڙي هئي؟ جئين پورو وهندڙ پاڻيءَ ۾ لڏي
خوشيءَ جو ڏٺاءُ ڪندو آهي ٿوڙي ئي هتي! پرم جو شيل ۽ پرم ڏسي نشاد
پيشش ٿي ويو. ڏاهه جي سڌ ٻڌ ڀاڄي وٺس!

سات سڀا جي راءِ نه وڃندا راج نشو سي جهلي نه سڳندا.
پر لچڻ، ٻُڌ: ڀرت سڙيڪو برهمانڊ سڄي نه ڀيندو ڀيو ڪو

راج جو نشو آهي نه جهلي سڳندا جن ست سنگ نه ڪيو خوندو! پر ڀرت
جهڙو نه مونکي سنسار ۾ ساڌ ڏسڻ ۾ ڪونه ٿو اچي.

روشن ڀڀر انڌ ڪار ڳهي جي برسات پوي آڪاش ٻڌي جي
گڏوڀير پاڻي اڳست ڪي لوڙهي ڪميا سڀا ڇڏي ڌرتي ٿوڙي

جيڪڏهن ٻن ٻهرون جهڙي گهڻي روشنيءَ کي انڌ ڪار ڳهي وڃي، انڌي
برسات پوي جو آڪاش ٻڌي وڃي، گڏو جي ڀير جيتري پاڻي ۾ اڳست مٽي
لڙهي وڃي ۽ ڌرتي پنهنجو ڪميا جو سڀا ڇڏي ڏئي.

مڇر ٿوڪ سان سمير اُڏي موهي نه نرپ ڀڌ ڀرت سڳهي!
ڀتا ۽ تنهنجو قسم کڻان ڀرت سمان ڪو پاڻ نه ڏسان!

مڇر جي ٿوڪ ڏيڻ سان ڀل نه سميرو ڀرت آدمي وڃي پر ڪڏهن به راج
جو ڀڌ ڀرت ڪي موهي يا ارغلائي نه سڳهندو! مونکي ڀتا جو ۽ تنهنجو قسم آهي
نه ڀرت جهڙو پاڻ مونکي سنسار ۾ ڏسڻ ۾ ٿي ڪونه ٿو اچي!

لچمڻ ڳالهه ڪي سمجهو هاڻي خوشي سموري ڪير واکاڻي!
ڳالهين ڪندي بس صبح ٿي ويو
ڀرت منڊاڪنيءَ سان ڪيو.

لچمڻ ڳالهه ڪي هاڻي سمجهيو ۽ کيس جيڪا خوشي ٿي تنهنجي واکاڻا ڪير
ڪري سڳهندو؟ بس، ڳالهين ڪندي صبح ٿي ويو هوڏانهن ڀرت صبح جو
منڊاڪني نديءَ ۾ سان ڪيو!

گرو ماڻهن آڳيا پائي ندي ڪناري ساڻ ٿرسائي
ساڻ نشاد شترهن پائي هليو جاڏي لڇڻ سيم رام گهراڻي.

ماڻن ۽ گرو کان آڳيا وٺي ۽ نديءَ جي ڪناري تي ساڻ کي ٿرسائي
شترهن ۽ نشاد سان پرم رام لڇڻ ۽ سينا طرف هليو.

ماتا ڪرم من پنهنجي آڻي ٻڌو لڇي ٿيو بلڪل هاڻي
سيم رام ٻڌي ڀرت جو نانءُ

ڪرن نفرت وڃن ڇڏي سو ڏانءُ؟

ماتا جي ڪرم کي من تي آڻي پرم لڇي ٿيو ۽ ٻڌو ۽ رام ۽ سينا
ٻڌن ۽ پرم اچي ٿو ۽ لڇم ڪري اهو هنڌ تي ڇڏي وڃن؟

مات اپراڻه اچي آڏو ٿوڙي

ساري ٻل پڪتي اڳتي ئي ٻوڙي!
رام سپاءُ ڪري جڏهين ياد تهاڻ ٽڪڙو ڪري دل کي شاد!

ماتا جي ڪيل اپراڻه جي ڪنڪي ۽ ٻڌ هوندي ۽ پنهنجي پڪتيءَ جي ٻل
سان پرم اچي ۽ اچي ٻوڙندو هليو. پرم ٿوري کيس ٽڪڙو کينجهندي هلي!
پرم رام جو سپاءُ ياد ڪري وڌيڪ ٽڪڙو ٿو ٻوڙي!

ڀرت دشا هئي اُنوقت ڪهڙي

ڀوڻوڙي جل وهندڙ جهڙي!
ڏسي ڀرت جو شيل سنيهم نشاد ويو ٿي پنهم وديهم!

پرم جي حالت اُن وقت ڪهڙي هئي؟ جئين پورو وهندڙ پاڻيءَ ۾ ٿري
خوشيءَ جو ڏيکاءُ ڪندو آهي ٿوڙي ئي هئي! پرم جو شيل ۽ پرم ڏسي نشاد
بهروش ٿي ويو. ٻيهر جي سڌ ٻڌ لڇي وس!

ڏسو نه مٽيءَ جيترو ڪونهي آهي؟ انکي به جي لت خطي نه آهي به مٽي اڏامندي!
اسين نه ڪري آهيون!

اُتيوشت جوڙي آڳيا ٿوري ويڙس جاڳيو ستل وري
ٻڌي جنا ۽ ترڪش ڪشي هٿ رکي ڏنڻ لڳي ڇسي!

هٿ جوڙي اُتي ڀنڀو! آڳيا ٿوري ٻنڀن. ويڙس، جو ستو ٻيو هو سو جاڳي
ٻڌو! جتانون ٻڌي، ٿير ۽ ترڪش سڀالي چوڻ لڳو ۽ ڪلڻ لڳو.

رام سيرا جو اڇ ڦل پايان لڙي ڀرت کي سبق سڻايان
رام نرادر جو ڦل پائي ڇڏيان ٻنڀن کي پورو سمائي.

اڇ رام جي سيرا جو لاپ ملندو ۽ ڀرت کي لڙائي ۽ هر سبق سڳارهندس.
اڇ کيس رام جي نرادر ڪرڻ جو ڦل ملندو ۽ ٻئي ڀائر ٿڌي ٻوڙ جي سڃا
ٿي لیتندا!

اڇ موقعو آ سٺو بڻيو ڀرگيٽ ٿئي ويڙس اٿيون
جڻند هائين جئين هڪ شينين ماري
باز ٻٽيرا جيٽڪي سنڀاري!

اڇ سٺو موقعو مليو آهي ۽ اٿيون ويڙس ڀرگيٽ ڪرڻ جو وجهه ملندو
آهي ۽ سڀ ڪسرون ڪڍندس. هائين جي وڏي جيند کي مارڻ لاءِ هڪ
شينين ٿي ڪاٺي آهي! ٻٽيري کي هڪ ئي جيٽڪي سان باز ماري ٻڌندو
آهي، لکين مان به لڳي جي سڄي لشڪر لاءِ ڪافي آهيان!

خار ڪاٺي جي هٿان هڪ ٻاڻ ڀرت مري پيار سٺا ساڻ
ٿئي سماءُ جي شڪر اچي رام قسم مڱهي ڀرت نه بچي!

جي مونکي ڪاوڙ اچي وڃي ۽ فقط هڪ ئي ٿوري ٻاڻ هٿان نه پيار ۽

سٺا سيم ٻرم مري وڃي. رام جو قسم کڻي چران لڙ نه ٿي پڙ پڙ کان شڪر اچي
سدس سڀا ڪري نه ڏهڙ مڙو کان چٽي نه سگهندو.

ڪروڙ وڃان جو چيو لڇڻ پڻ رام قسم ٻرماڻ
لوڪ سڄو ٻرلوڪ سڀ ڪهرن بچائڻ پاڻ !

ڪروڙ جا اهي وڃن ٻڏي ٿرڻي ٿڪڻ لڳي. سڄو لوڪ ٻرلوڪ ۽ راجان
۽ ديولا خڙ کان پاڻ بچائڻ لاءِ پاڻ لڳا.

ٿرڻي پوڄي وٺي سڄي ٻڏي ساڻ
ڪير ڪري ٻل لڇڻ وڪاڻ ؟
ٻڏڻ ۽ آئي گڏن جي واڻي ”ٻرڻاڻ سڳي توکي سڃاڻي“

سڄو سارو ٻڏي ويو ! لڇڻ جي ٻاهر ٻل جي واکاڻ ڪندي آڪاش
واڻي ٿي نه ”اي لڇڻ، تنهنجي شڪتيءَ کي ڪير لڙو سڄي سڳي؟“

ڇڻو ٻرو ڪم سوچي ڪيو جڳ آلهي کي ڇڻو چوندو
ٻرو ڪري ڪم پوءِ پڇتائڻ ويد ٻڏي ۽ اڳيان ٻرو سڏائڻ.

اچس يا اُن اچس ڪم کي سوچ سان ڪم نه ٿو ڪري نه ڇوڏا. بنا
وياري ڪم ڪرڻ وارا پڇتائيندا آهن. ويد ۽ ٻنڌم ڇوڏا آهن نه اهو ڪيان وان
نه ٻڌو آهي.

ديو واڻي ٻڏي لڇڻ ڪومايو رام سيم ٻر تنهن هٿاڻو
سلي سٺي تو نيت برابر جهان راج ٻڌ ڪئن سراسر

ديو واڻي ٻڏي لڇڻ سست ٿي ويو. رام ۽ سينا کيس هٿاڻو ۽ چيو نه ٿو
برابر نيس جي حئي ٻالو ڪئي آهي. راج جو لشو جهلڻ ڏاڍو ڏکيو آهي.

ٻڌي ٿوري ويندي اٿس. اهو به مان مڃيان ٿو ته پوءِ ساڌو سپاه چور ۽ ٿور به چور
ڇاڏر آهي ۽ پنهنجي چورن ۾ ڪهڙو پور اٿس.

راج ٻڌو ۽ ڪي بس اچ پائي ٿورم مريادا شروع ڪيائين
ڪٺل ڪٺل ٻروقت ٿي ۽ اوهان به سواس پسي

پڻ اچ موٽ وس ٿي ۽ مريادا ٻڌي جي هليو هجي ته ڪهڙو شڪ؟ مان
سمجهان ٿو ته هن جي دل ٿوري ويئي آهي ۽ ويٺو جو ٿاڻو وٺي ڇڏي ٿو.
توهين جو وٽس به واس ۾ آهي.

ڪپت رکي من سڄي سماج ڪرڻ چاهي پڻ ڪٿي راج
ڪروڙ قسم جي رڇي ڪٽائي ڇڙهي آيو بس ڪرڻ لڙائي

من ۾ اهو وڃاڙ رکي پنهنجي راج کي به ڪٽي ڪرڻ لاءِ سٺا وٺي
هليو آهي! ٻئي ڀائر ڪروڙن ۾ من جو ڪٺل ٻڌو ۽ سوچي لڙائي ڪرڻ آيا
اهن، سائين!

من نه اٿس جي ڪپت ڪنڀاءُ فوج وڌي پوءِ آڇا لاءِ؟
پرت تي پر ٿو وه ٿي ڇو؟ راج ٻڌ پائي ڪري ڪو!

جي من ۾ مدائي نه هجي ها ته پوءِ هيڏي ڀڄ آيا جو ضرور ئي ڪهڙو
هو به سڀني، پوءِ جو ٿو وه ڪونهي. هرڪو راج ٻڌ پائي ائين ڪندو آهي!

ڇڏڻ ٿوري گهمي نهش بوهڻ سوار
بين سمان نه نيچ ڪو ڇڏي لوڪا چار

ٿورو نه ڇڏي پنهنجي گروه جي استريءَ سان ڀڄ ڪيو، نهش راجا اوهان
مٿان ڇڙهي، ائين راجا جهڙو وري ٻيو ڪو نيچ ئي ڪونهي جو لڙڪو رهي ۽
وڌ ريت کان ئي مک ٿي وڌو؟

سهس ٻاهو اندر ارجن جيهو راج پائي ڪاڌڪت نه ٿيو
پرت سوچيو پڻ سٺو آڀاءُ ”خيال نه دلير“ منهنجو ڀاءُ

سڀس ٻاهو، ٿڌو، ارڇن جهڙا ۽ راج ٻڌ ڀائي ڪلڪ ٿيا آهن. ٻرند
۽ اٽن ٿي ليڪ سمجهيو آهي ۽ وقت جو ٺاڳرو وٺڻ. سائين دل ۾ اصل نه ڪٿو
ٻرند منجهڙو نه ڀاءُ ٿي آهي!

هڪ ڪري ڪٿي ڀرت ڪو ٺاهي سمجهو رام بنا سڀاڻي
سمجهه ۾ ايندس سي شڪتي خبر پوندس رام اٽل ويڪتي

ٻرند هڪ ٻالھ ۽ سڄي ٿي نه آهي! رام کي ڪمزور ۽ بي سھانڪ سمجهيو
السا اڙي اح رام جي شڪتيءَ کي ڏسي خبر پوندس ته هو مھان ويڪتي
آهي، اٽل آهي!

نيت رَس چٽي اي ويو ڀلي ويو رس لڱن ۾ رھيو ڀلي!
پرڀ چرنن سر خاڪ ڌري نخر نه پر سپاءَ ڪري.

بس، لڄڻ جو ليک رس ۽ مراد اڌا موڪلائي وئي ۽ لڱن ۾ ويو رس اٻس
ليس. رام جي چوڻ جي خاڪ سر تي لڳائي پنهنجو رواجي ويو ٺا جو ڀاءُ
ڏيکاري، بنا ٻاڪ جي چوڻ لڳو:

ناٺ، مٿان هيءُ ٻرو سمجهو! اُڀمان نه هُن ڪو ٿورو ڪيو
رهڻ ڪيسين اسين خار اُڄاڻي ناٺ ساڻ ڏنل هڪ آهي.

ٻرو، منهنجو اهو چوڻ مٿان خراب سمجهو. هن اسان جو ٿورو اُڀمان نه
ڪيو آهي! ڪيتري وقت لائين ۽ ڪيتري قدر خار کي اسين روڪي رکون!
لوڪن سان ۽ آهيو ۽ ڏنل هڪ ۾ آهي. ٻيو ڇا ڪهڙو؟

ذات ڪتري رڱهڪل جنم ڄڳ ڄاڻي، ٿون ڄاڻ
لت هٿو گس مٿي چڙهي ليڇ ڪو ڏوڙ سمان.

ذات ڪتري ۽ جنم رڱوڪل ۾، لوڪي نه خبر آهي ۽ ڄڳ نه ڄاڻي ٿو.

سڙماني مَن ڪري شَوَ وِندن   طرف اُتَرِ بِنِ پاڪن نهارِيو
آڪاش مَٽي اُڏندي ڏَنِي   مرڻن پڪين آشرع سنڀاريو
رام اُٿيو ۽ سبب پڇيُو   - مَن ۾ پُٽ اُداس رهيُو
تاسي تنهن دم ڪولهي   هڪدم حال اچي سڃيُو ڪيُو.

رام پر ظلم ڪري اڃا ويٺو ۽ ٻين پائون اتر طرف ٺهاريو نه ڏٺائون نه ڏور
اڏائي رهي آهي، جا آڪاش تائين پڙهي آهي. ٻڪي ۽ هون ٻجي آسڻ ڏي
اچي رهيا آهن. اهو ڏسي رام اٿي کڙو ٿيو ۽ من به سبب سوچڻ لڳو. ٿاسي داس
ٿو چوي ته انهيءَ ۾ ڪل هڪ ڪرڙي ٻوڙ ٿيو آيو ۽ انهيءَ سمورو حال ڪيائين.

ٻڌي منگل سماچار من ڀرير سرير ٿرڪاير
 نپٽن خوشيءَ جو نثار تاسي سرد رت ڪمل سهايو

پُرت جو اچڻ ٻڌي رامجندر نهايت ٻرسن ٿيو! لئون ڪڙي ٿي وٺس.
تلسي ٺاس چري ٿو نه جڏين سر ڏي رت ۾ ڪهل جي مٿان ماڪ ڇا ٿو ڪڍ ٿيندا
آهن ٿيئن گهڻي خوشيءَ کان رام جي اکين ۾ ٻاڻي اچي وارا!

من اندر وري خيال سمايو
هڪ سڄڻ اچي چيو وري

ڪارڻ ڪهڙي آڀر ت بن آيو؟
ساڻ اٿس پڻ فوج ۽ ڦري !

رام وري سرچيو ته پرف ڇو بن اچي ڇو ڪارڻ ڪهڙو ڏوندو؟ ڪنهن
وري اچي ٻڌار ته پاڻ سان ڳري فوج به سان الس!

رام ٻڌي پيو سوچ گهڻي پتا وڃن ٻيو راڄ ڏسي!
ڀرت سڀاءَ کي خود سمجهي رام منجهيوت ڪرڻ چاهي!

رام خيال ڪيو ته هڪ پتا جو وڃي ۽ ٻيو پاڻ جو خيال ۽ ٻي ڀرت جي
سڀاءَ کي چاڻي منجهي پيو ته خاڻي ڇا ڪرڻ ٿو ڪم آهي.

رام اندر ۾ نيٺ هيٺن ڄاتو ڀرت منهنجو آ قدر سڃاتو
لڇڻ چيو ڀرپ نيٺ ويچارو سمجھ انوسار حالت ٺهاريو

نيت رام ائين ئي سمجهيو ته ڀرت منهنجي پلائيءَ ۾ ئي آهي ۽ قدر ڪيو
اٿس. اچي رام کي سوچ ۾ ڏسي، سمجھ انوسار سمجهائي ڏني ٿو ۽ چوي ٿو:

بنا ٿي چڪي ڪجهه چوڻ ٿو چاهيان

معاف ڪندا ڊپ ائين ٿو پايان

توهين سرويگهه شروع ٿي سوامي فرض سمجهي چوان انٿرياهي.

سوامي، بنا اچڻ جي ڪجهه ويٺي ڪرڻ چاهيان ٿو، سا ٻڌو. منهنجي
ٻي خيالي کي معاف ڪيو. توهين شروع ٿي آهيو. سڀ ڪجهه چاڻو ٿا. مان هيءَ
ٻيڻجو فرض سمجهي ويٺي ڪريان ٿو.

سڀ هرديءَ ۽ سرل چست شيل سنيهر نڌان
سڀ سان ڀريت ڀريت پڻ ڄاڻو پاڻ سمان

اي نام، اوهين جو پاڻ سڀ هرديءَ وارا ۽ سرل چم آهيو ۽ سڀ سان
ٻيو ڪندا آهيو ته ائين ئي ته ائين ئي سمجهو!

جيو وڻي جڏهن پاڻي وڌائي ڪوٽ ڪري چوي ڪوٽ سدائي
نيت وان ڀرت ساد سڃان چرن پوري ٿو جڳهه کي ڄاڻ

سار چاڻي ٿو ته شيءِ ٿيو وڌائي ۽ ڏن کي پاڻي مس ٿي ويٺو آهي.

ڀاءُ سان گڏ تن ڀرت ڏٺو ڀاڳوان تن ڀاڻ سمجهيو
گڻ ٻڌي ڏسي دشا پڇتايو

ڪيڪئي ڪئي جو ٺاهه هي ڄايو !

جڏهن خبر پيس ته هي ڀرت آهي تڏهن خوش ٿيون ۽ ٻاڻا کي ڀاڳوان سمجهيا
لکيون . ڀرت جي دشا ڏسي ڏاڍو دک ٿيس . ڀرت جي شڪل ۽ سڀا ڏسي
چون پيون ته هي ڪيڪئي ڪئيءَ جو پٽ نه آهيئي ڪين !

گڻ پنهنجا نيڪي رام ٻڌي چاه سان وڌي ويو وڪ وڃي
تيرت استان هن آشرمندري ڏسي سمائي خوشي نه آندري

پنهنجي نيڪي ٻڌندو ۽ رام جي ٻاڻي جو جاپ ڪندو چاهه سان اڻٽي
وڌو . تيرت استان ۽ مينن جا آشرم ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ سڀني اڻٽن ٻڙام
ڪندو اڻٽي وڌندو ٿو وڃي .

ڪري پرڻام پڇي جنهن تنهن کان

رام لڇمڻ سڀيه لنگهيا هتان ؟

سڀ خبر پيا ڀرت ٻڌائن درس پاڻي ڀلا ڀاڳم پيا پائن .

جنهن تنهن سان پرڻام ڪري پيو پڇي ته رام لڇمڻ ۽ سڀيا هتان لنگهيا ؟
سڀ پيا خبرون ٻڌائن ۽ درس ڪري ٻاڻا کي ڀاڳوان پيا سمجهن !

چوي جيڪو ”مون خوش ڏٺا“ رام جان سڀ سي لڳن مٺا

اڻين ڪندي ۽ جڀي شپ واڻي وڃي ٻڌندو بن رام ڪهاڻي !

جيڪو به ماڻهو ائين چوي ته مون رام، سڀيا ۽ لڇمڻ خوش ڏٺا انهن کي
رام سمجهي ساڻن ٻڙام ڪري ٿو . ڀرت ڪرڻ واڻيءَ سان پڇندو، رام بنداس
جون ڳالهون ٻڌندو ۽ رام سربندو اڻٽي وڌندو ٿو وڃي .

رات سڄي اها اُٺي رهي صبح سمي پرڀات

رام درس جي لالسا ڀرت سميت سڄي ساڻ !

سڄي رات اتي رهي صبح سان سڀ اڳتي وڌيا. سڀني جي من ۾ رات
۱۱. اهڙي تڙف هئي جهڙي پٽ کي هئي!

منگل سڳن پيا ڏسن پراهون ڌڙڪن انگ اکيون ۽ ٻانهون
منڊل سهت ڀرت آئند ايندو راند روشن سان سپڻڪ ويندو.

سب سنا سگن ڈس نا ۽ سندن اکيون ۽ ہاتھون قزکن ٿيون . کين ٻڪ ٿي
۽ ٻر ۽ ٻي منڊليءَ کي رام روشن جو لالہ جلد ٿيندو .

نشاد ڀرت جو مک ٿيراو چترڪوٽ جو درس ڪرايو
ندي بيسوني ڀروهي ڪپ سيم رام لڇڻ رهي!

ان مهل لهاد لجمع جو مهن ٿراني چتر ڪوٽ طرف ڪيو ۽ الجڙ ڪس
دوسن ڪرايائين. الجي پوسان پيشواي ندي وهي ٿي، جيئن هي ڪپ ٿي
بيارو رام، سينا ۽ لجمع رهن ٿا.

رات نهي، شري رام آڻيو رات سيم شپ سڀن ڏٺو
سماج سميت هو ڀرت اُت آيو رام ويوگ تن بدن ڄاڻيو.

وانب گڏوڻ تي شري راءِ چندو جاڳيو . ڄاڻڪي جي راءِ سهڻي ۾ ڏٺو هو
 تہ اُسرڻ سماج سميت اچي رهيو آهي ۽ سندس شريو راءِ جي جدائيءَ ۾ جلي
 رهيو آهي !

وستر میرن سان سسیون و یچار یون

رہت پوشش ۽ بنہ دک واریون

رام ٻڌي جل اکين وهيو دک پنجن خود دکی ٿيو.

سڀني سڀني کي وڌو! وٺو! ڏٺائين. اهو ٻڌي واپس جي اکين ۾ ٻاڏي
اچي ويو. ڏسڻ نه جهڻن جي لائي وٺي سان مش جا ڊڪ ڏوڙ ٿيندا آهن سو به
ڊڪي ئي رهيو آهي. هيءُ سڀ هن جي ماڻا آهي!

وڃن ٻڌي ورهسپت مَرڪيو اکين هوندي اندر انڌو ٿيو!
گروءَ چيو ٿي ڪپٽ چڙهي چل ڪندين ويندين کس جڏي

اهو ٻڌي ورهسپت مَرڪيو. هن اندر کي اکين هوندي اندر انڌو ٿيو!
جي: اندر، ٻڌ چڙهي ٿي. ڪپٽ ڪرڻ سان پاڻا ڪر ڪر ٿيندو.

مايا پتيءَ جي داس سان مايا
پوي اُٿي کلي تنهنجي سردايا
اڳي ٿيو سڀ راءِ رضا سان هاڻي برو ٿيندو ڪپٽ ڪرڻ کان.

مايا پتيءَ راءِ جو پيارو دوست، تنهن سان مايا ڪرڻا ڪا ٿي! اُٿندو ٿي
کلي راءِ اها اچي ڪڙ ڪندي. اڳي جيڪي ٿيو آهي سو راءِ جي مَرڪيءَ سان ئي
ٿيو آهي. هاڻي ٿي ڪپٽ ڪرڻ سان ئي وڌيڪ اڀو ٿيندو ڪرندو.

ٻڌ اندر اُڀديش هيءَ منهنجو رام کي سيوڪ پيارو پنهنجو
سيوڪ سڳي ڪري، سک وڌائي ڏکي ڪري جي سيوڪ ڏکائي.

اي اندر ٻڌ، رام سيوڪن جي رکيا آءٌ سڀ ڪجهه ڪندو آهي. هن جي
داسن سان پيار ڪندڙن جو ٿي سک ٿي ٿيندو آهي. پر جي ڪو سندس سيوڪن
کي ڏک ٿيندو ٿي اڪي سخت ڪٽيش پراي ٿيندو.

ستيم سمنڊ ۽ پرم هٿڪاري ڀرت رام جي آڳيا انوساري
سوارٿ وس تون وياڪل ٿئين ڀرت دوش ٿو ٿڌهن ٿئين.

رام ديار ٿان جو هٿڪاري آهي ۽ پرم وري رام جي آڳيا جو ٻالن ڪرڻا
وارو آهي. سوارٿ وس ٿي تون اڃا وياڪل ٿو ٿئين. اهو ٿيندو آڳيا آهي!

اندر ٻڌي جڏهن ورهسپت ٻاڻي مٿي ويس سڄي اندر ڪاڻي
عرش منجهان گل چٽي اندر راءِ لڳو سارهاڻ ڀرت سپاڻ.

اڃو ٻڌي اندر کي ستوش آيو ۽ پوئاس ٿي ويس. مٿان ڪل وسائڻ لڳو
۽ پوءِ جا سڀاءُ ۽ گڻا ساراڪاڻا لڳو.

ڪري اهو ڏينهن جهڻا واسو وقت گذاريو سڀني خاصو.
رات ٿي رات جو آيون پيوڙيون ان ڳڻت جي سگهجن نه ورڻيون.

اڃو ڏينهن جهڻاڪي جي ڪناري ٿي واسو ڪيائون ۽ سڀني جو وقت آرام
سان گذارو. رات ٿي رات جو پيوڙيون آيون جن جو ورڻي ٿي نثر سگهي.

پار پهتا سڀ هڪ ئي پور رام سکا ٿي سيو منظر
سنان ڪري ۽ نديءَ سونائي ڀرت وڌيو ڀڻ وڪ وڌائي.

سڀ هڪ ئي پور سان پار اچي پهتا ۽ رام جي سيدڪ نشاد جي سمرا ٿي
غروش ٿيا. پوءِ نديءَ کي پوئام ڪيو. نشاد جا ٿورا مڃي، ڀاءُ سميت پوءِ
اچي وڌندو هليو.

پريم سان هڪٻئي پڇڻ پڇاڻ

رام لهڻو ٿي سڪي ٿي آهن!

عمر روپ رنگ انگ شير شيل سنهيه آهن ساڳيا وڃو.

ٿڌن ٿي استرايون ۽ پوئاس هڪ ٻئي کان پڇڻ ٿا ۽ هيءُ اهوئي رام آهي
نه؟ سڀو، چال وغيره سڀ ساڳيا آهن! اهڙائي وڃو ٿا ڏسجن! روپ رنگ
ساڳو ئي آهي!

ويس نه ساڳيو سڀي نه سنهيه اڳيان هلي ٿي فوج چترنگ!
اندر خوشي نه هون اهڃاڻ سڪي، پوي ڪجهه سنسوهاڻ!

اچي سڪي، هنن کي ويس نه مٿين وارو آهي ڪو! ٺڪي وري هوءَ
سڀني جي ڪا سڃاڻ ٿي ساڻا آهن! ويتر هڪ وڏي ۽ چتر سڃاڻ آهن! اندر
۽ خوشي نه ڪاڏين ۽ مٿين نه ساڳيا اهڙا آهن. ڪجهه شڪ پوي ٿو.

وڃن ٻڌي ورهسپت مُرڪيو اکين هوندي اندر اٿڌو ٿيو!
گروءَ چيوڌي ڪپت چڌي چل ڪندين ويندين گس جڌي

اهو ٻڌي ورهسپت مرڪيو. هن اندر ڪي اکين هوندي به اٿڌو لي سڄي هوندي!
جي: اندر، ڊپ چڌي ڏي. ڪپت ڪرڻ سان پاڻ ڪم خراب ٿيندو.

مايا پتيءَ جي داس سان مايا

پوي اُٿي گلي ٽنهنجي سردايا
اڳي ٿيو سڀ رام رضا سان هاڻي ٻرو ٿيندو ڪپت ڪرڻ کان.

مايا پتيءَ رام جو پيارو پرت، تنهن سان مايا ڪرڻ ڪا ٿي! اٿڌو ٿيندي
گلي به اها اچي ڪڙ ڪندي. اڳي جيڪي ٿيو آهي سو رام جي مرضيءَ سان ئي
ٿيو آهي. هاڻي نه ڪپت ڪرڻ سان ئي وڌيڪ ٻرو ٿيندو نڪرندو.

ٻڌ اندر اُڀرڻ ٿي هئ منهنجو رام ڪي سيوڪ پيارو پنهنجو
سيوڪ سڪي ڪري، سڪ وڌائي ڏکي ڪري جي سيوڪ ڏکائي.

اي اندر ٻڌ، رام سيوڪن جي رڪيا لاءِ سڀ ڪجهه ڪندو آهي. هن جي
داسن سان پيار ڪندڙن جو نه سڪ ٿي ٿيندو آهي. پر جي ڪو سندس سيوڪن
کي ڏک ٿيندو ته انکي سخت ڪليش پرايٽ ٿيندو.

ستيم سمنڊ ۽ پرم هٿڪاري پرت رام جي آڻيا اٿوساري
سوارت وس تون وياڪل ٿئين پرت دوش ٿو ڏهن ڏئين.

رام دٻو تائن جو هٿڪاري آهي ۽ پرت وري رام جي آڻيا جو ٻالن ڪرڻ
وارو آهي. سوارت وس ٿي تون اجايو وياڪل ٿو ٿئين. اهو ٿيندو آڻيان آهي!

اندر ٻڌي جڏهن ورهسپت ٻاڻي مٿي ويس سڄي اندر مڱلاني
عرش منجهان گل چٽي اندر راءِ لڳو سارهاڻ پرت سپاءِ.

ٻرم ٻر ٻاک جو سنان ڪري ٺال ٺو ۽ مٽيءَ اڳيان ٻر ٻار ڪيو. آسپ
ٻانئس جو مٽيءَ ڏيڏي ڏها ڪئي هئي.

ڪس سونھان سڀ ساڻ ڪري چتر ڪوٽ هليو اُمنگ ڀري
هٿ ۾ هٿ نشاد کي ڏيئي ٻر ٻر هليو چڻ ڌاري ڏيئي!

رستي جي ڄاڻن کي ساڻ ڪري اُمنگ ۽ ٻر ٻر مان چتر ڪوٽ سڄو ساڻ
هليو. نشاد سان هٿ ڏيئي ٻرم اهڙي اُمنگ سان ٻر ٻر هلي ۽ نشاد سان
سولهي چڻ نه ٻر ٻر انسان جي ڏيئي ٻائي هلي رهيو آهي.

پيدون چمتي نس مٽي تي اوچڻ

ڪپٽ رھت ڌرم ٻر ٻر جو ٻوچڻ

رام سبيو جُون ڪس ڪهاڻيون ڪندو اچي ڀرت اُهي رهاڻيون.

اڪا ٻرم کي ٻر ٻر جي هئي ۽ نه مٽي تي اوچڻ ٿي. هن جو ٻر ٻر،
ڌرم، ٻر ڪوٽ ٺا سڀ ڪپٽ کان خالي هئا. رستي ۾ رام سبيو ۽ ٻر ٻر جون
ٻاڻيون ٻڌي ٿو ۽ نشاد کيس اهي ٻر ٻر سان ٻڌائي ٿو.

”رام ٻر ٻر ڀرت لڳو پٽ ڀاءُ“ هر هٿ رستي ٿيو هڳاڻ

سڌ سڌ من ائين چئون ڀرت سڃاڻي خوش پياڻين!

رام جو ٻارو ڀاءُ ٻرم اچي ٿو. رستو سولو ٿي پيو. سڌ ۽ ساڌ ٻرم کي
سڃاڻي ڏاڏا خوش ٿيا.

ڏسي ٻر ڀاءُ، اندر من سوچيو ڀاو، ڀلو چئي لڇو چئي لڙيو!

اندر چيو گرو ائين ٿئي رام ڀرت جو ميل نه ملي!

اندر سوچيو نه مل ٻرم رام کي موٽائي نه وٺي وڃي! سنسار چڱي کي
نه چڱي نظر ايندو آهي ٻر ٻر کي نه وري مها ٻر نظر نٿو آهي! ووهه
کي اندر چيو نه هائي اهڙي ڪوٽا ڪر ٻر چئين ٻرم ۽ رام جو ميلاب ٿئي ٿي نه!

ساج چڪت ٿي وڃي ۽ خوش ٿئي. هنن تمام وڻيڪ ۽ سندر بڻايا، جن ۾ هر پرڌار جو سهنج ۽ لطف موجود هو. انهن گهرن کي ڏسي ديوتائن ڇا ويٺا ۽ چيڪر لڳي ٿين.

ڀوڳ خوشي ۽ وندر سامان پري رکيو ويو تن ۾ ڄار
داسيون داس ۽ نوڪر ناظر

خيال ڪرڻ سان سڀ ڪجهه حاضر!

ڀوڳ ۽ خوشي جو سامان ۽ وندر لاءِ رانديڪا، مطلب نه سڀ ڪجهه موجود هو انهن گهرن ۾! داسيون ۽ داس، نوڪر ۽ نظرداري ڪرڻ وارا. وڏو خيال ڪرڻ جي دهر هئي ۽ سڀ ڪجهه اڳيان حاضر ٿيندو هو.

جونه ملي سڪ سرڳ سڀن ۾ رڌين ڪيو تيار هڪ کن ۾

ڳالهه عجب، جنهن جهڙي رڳي

استان سامان سڀ مليو اچي

چيڪر سامان يا سڪ سرڳ ۾ نه ملي، سڀني ۾ نه ملي سڳي اهو وڌين سڌين هڪ کن ۾ تيار ڪيو. وڏي عجب جي ڳالهه نه اها هئي جو ڀڄين جي جهڙي رڳا ٿي ٿي ٿيڪي اهو سامان گهر وٺي ٻئي ملهه. خيال ڪرڻ جي دهر هئي!

ساڻ سڄو پرجا سهت رهي مَن آڳيا ساڻ
برهر چڪت ٿيو سڪ ڏسي ٽپسيا پل ٺڌان!

ڀرڻ وڃ راجا ڀرت کي انهيءَ استان ۾ رهڻ لاءِ چيو. گهرجي سندس، سجاوٽ ۽ سامان جو انتظام ڏسي برهما به حيران ٿيو. اهو سڀ ڪجهه مٺيءَ جي ٽپسيا پل جي پوئلڳ ڪري ٿيو هو!

ڪري ڀرت ٿيوت اِشان مٺيءَ اڳيان ڪيو ڏنڊ پوئلڳ
آسيس پاڻي ٿيو ڀرت نهال مٺيءَ پالڻا پنهنجا پيال

بروم ٻر ٻاک جو سنان ڪري لڙال لڙو ۽ مٽيءَ اڳيان ٻر ٿام ڪيو. آيس
ٻانڌن جو مٽيءَ ڏيڏي ڏها ڪئي هئي.

کس سونھان سڀ ساڻ ڪري چتر ڪوٽ هليو اُمنگ پري
هڪ ۾ هڪ نشاد کي ڏيئي پير هليو چڻ ڌاري ڏيئي !

رستي جي ڄاڻن کي ساڻ ڪري اُمنگ ۽ ٻر ٻر مان چتر ڪوٽ سڄو ساڻ
هليو. نشاد سان هڪ هڪ ڏيئي بروم اهڙي اُمنگ سان پيو هلي ۽ نشاد سان
سراهي چڻ نه ٻر ٻر انسان جي ڏيئي پاڻي هلي رهيو آهي.

پيرن جتي نه مٿي تي اوچڻ

ڪپت رهند ڌرم پير جو ٻوڇڻ
رام سڀه جوڻ کس ڪهاڻيون ڪندو اچي ڀرت اهي رهاڻيون.

اڪا پيرن کي پيرن ۾ جتي هئي ۽ نه مٿي تي اوچڻ ٿي. هن جو پير
ڌرم، ٻر ڪڙا لڻا سڀ ڪپت کان خالي هئا. رستي ۾ رام سڀه ۽ لڄمڻ جون
ڳالهيون ٻڌي ٿو ۽ نشاد کيس اهي ٻر ٻر سان ٻڌائي ٿو.

”رام ٻر ٻر ڀرت لڳو پٽ ڀاءُ“ هرهند رستي ٿيو هڳاءُ
سڌ سڌ من ائين چئون ڀرت سڃاڻي خوش پيا ٿين !

رام جو ٻارو ڀاءُ بروم اچي ٿو. رستو سولو ٿي پيو. سڌ ۽ ساڌ بروم کي
سڃاڻي ڏاڍا خوش ٿيا.

ڏسي ٻرياڻا، اندر من سوچيو ڀاو، ڀلوچئي لڇوچئي لوڻيو !
اندر چيو گرو ائين ٿئي رام ڀرت جو ميل نه ملي !

اندر سڄو نه شل بروم رام کي موٽائي نه وٺي وڃي ! سنار چڱي کي
نه چڱو ٿي نظر ايندو آهي ٻر ٻري کي نه وري مها ٻرو نظر نٿو آهي ! ورهيه
کي اندر چيو نه هاڻي اهڙي ڪرڻا ڪيو چئين بروم ۽ رام جو ميلاب ٿئي ٿي !

يوت مان ڪوڙ نٿو چوان . مان بئراسي سنڀاسي آهيان . سڀني ساڌنائن جو
قل مون رام، سڀي ۽ لڇڻ جي درشن مان پاڻو آهي !

نون سرويگه چوان ستيه پاءُ انٿريامي جڳين رگهوراءُ .
ماءُ ڪرم جو مون نه شوڪ چا چونڌو يا سارو لوڪ .

منراج، نوهين سرويگه آهيو . سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا ۽ پڳوان رام وانگر ستيه
جا پوڄاري آهيو . مونکي ماما ڪيڪي جي پري ڪرم جي نه ڳڻتي ڪانهي ۽
نه ارمان ٿي اٿم . لوڪ سارو منهنجي لاءِ چا چونڌو يا مون به شڪ آڻيندو انهيءَ
جي نه مونکي چمتا ڪانهي .

ڪري پرلوڪ سو ڏرُ نانهم پتا مرڻ دڪ پڻ ڪو نانهم .
جيون لاپ سڀيڻي هن پايا رام لڇڻ جهڙا پت اُپايا .

پرلوڪ بگڙڻ جو نه پڻ ڪونهيم ۽ نه وري پتا جي مڙيو جو وڏو شوڪ اٿم .
هن سڀ جيون قل پاتا ۽ رام ۽ لڇڻ جهڙا پت پيدا ڪيا .

رام وڇوڙي ڇڏيو سرير پتا ويو ۽ ڪريسان ٿڌ پير .
سوچ اها سڀي رام لڇڻ - بن ڦرن بنا پير دڪڻ

هن نه رام جي ويوگ پر ڪٿا پنگر سويسر ٿياڳيو . مونکي دڪ رڳو اهو ٿر
ستائي نه رام، سڀي ۽ لڇڻ پيرين اگهاڙا بن پر پڪن ٿا !

دڪ اهوئي ڇاڻي جلائي اُچ نه بڪ، ڇڏي ننڊ ڦٽائي .
انهيءَ مرض نه علاج ٿيو ڳولي ڏنم سنسار سڄو .

انهيءَ دڪ کان منهنجي ڇاڻي جلندي رهي آي . نه بڪ لڳي ٿي ۽ نه
اُچ ستائي ٿي . انهيءَ دڪ ٿي ننڊ ڦٽائي ڇڏي آهي . سڄو سنسار مون ڳولهي
ڏٺو آهي پر ڪو دارون ڪونه ٿو مليو .

ڀرت جڏهن اڃا ڳالهه ٻڌائي مٺي سميت سڀ ڪرن وڌائي.
سوچ ڇڏي ڏي پاڻ، وڌيڪ دڪ مٿن رک رام سان ڀريت.

اڃا ڳالهه ٻڌي مٺي سميت سڀ خوش ٿيا ۽ ڀرت جي وڌائي ڪرڻ لڳا.
ڀرت کي مزاح چيو ته اڄي مٺو، هائي وڌيڪ ويچار ڇڏي ڏي ۽ رام جي نانءُ
-ان ڀرت ڪر نه اهر ٺهينجا ڪلياڻ ڪندو.

رشيءَ سوچيو ڪجهه ڀرت جي ٻوڙا
د ڀوٽا وانگر پڇي سڳهي ڄڻا

رڌيون سڌيون مٺي باد ڪيون
”ڪهڙي آڳيا آ“ ڇوڻ ڀيون.

مٺيءَ ويچار ڪيو ته ههڙي مهاڀرش جي ٻوڙا دٻوڻن وانگر لٽ ڪهرجي
هو وڏي مرڻي وارو آهي. هن رڌين سڌين کي باد ڪيو، جي اچي حاضر ٿيون
۽ چوڻ لڳيون ته ”حڪم ڪريو.“

مان ڏٺو تن مٺيءَ جي واڻي ڀاڳوان وڏو ڀاڻڪي ڄاڻي.
سڌ گڻ ڏسي پڻ ڀرت جي ڀڳتي
رام ننڍو ڀڄاءُ انڙير ويڪتي.

رشيءَ جي وچس کي مان ڏٺي رڌين سڌين ڀاڻڪي ڀاڳوان سمجهيو. ڪن
چيو ته رام جو ننڍو ڀاءُ هڪ اڙير شخص آهي.

ڏينهن اڄوڪي ڪجهه سو ڪاڃ

ڏسي خوش ٿئي جئين راج سماج.
رڌين سڌين گهر سندر بڻايا اهي ڏسي ڏيو ومان لهڻا.

رڌين سڌين سرچيو ته اڄ اهڙو ڪم ڪجي جنهن جي ڏسڻ سان مٺي راج

پرست مان ڪوڙ نٿو ڇوان. مان بنواسي سياسي آهيان. سڀني سائنائن ڇو
ڦل مون رام، سيمه ۽ لچڻ جي درشن مان پاتو آهي!

تون سروگيه ڇوان ستيه پاؤ انتريامي جئين رگهواراءَ.
ماءُ ڪرم جو مون نه شوڪ ڇا چونڌو يا سارو لوڪ.

منراج، توهين سروگيه آهيو. سڀ ڪجهه ڇاڻر ٿا ۽ ڀڳوان رام وانگر ستيه
جا پوڄاري آهيو. مونکي ماما ڪيڪڙي جي پري ڪرم جي نه ڳڻتي ڪانهي ۽
نه ارمان ٿي اٿم. لوڪ سارو منهنجي لاءِ ڇا چونڌو يا مون پر شڪ آڻيندو انهيءَ
جي نه مونکي چنڻا ڪانهي.

ڪري پرلوڪ سو ڏرُ نانهم پتا مرڻ دک پڻ ڪو نانهم،
جيون لاپ سڀيئي هن پايا رام لچڻ جهڙا پٽ اُڀايا.

پرلوڪ ڀڳڙ ڇو نه پڻ ڪر نهيم ۽ نه وري پتا جي مڙيو ڇو وڏو شوڪ اٿم.
هن سڀ جيون ڦل پاتا ۽ رام ۽ لچڻ جهڙا پٽ پيدا ڪيا.

رام وڇوڙي ڇڏيو سرير پتا ويو ۽ ڪريسان تدبير،
سوچ اها سيمه رام لچڻ - بن ڦرن بنا پير ڍڪڻ

هن نه رام جي ويڙگ پر ڪڻ پنگر سرير ليا ڳيو. مونکي دک رڳو اهو ئي
ستائي نه رام، سيمه ۽ لچڻ پيرين اگهاڙا بن پر پڪن ٿا!

دک اهوئي ڇاڻي جلائي اُڄ نه بک، ڇڏي ننڊ ڦٽائي.
انهيءَ مرض نه علاج ٿيو ڳولي ڏنم سنسار سڄو.

انهيءَ دک کان منهنجي ڇاڻي جلندي رهي ٿي. نه بک لڳي ٿي ۽ نه
اُڄ ستائي ٿي. انهيءَ دک ٿي ننڊ ڦٽائي ڇڏي آهي. سڄو سنسار مون ڳولهي
ڏٺو آهي پر ڪو ڌارون ڪونه ٿو ملير.

شدن ۾ بوم کي چالين ۾ دولتي سموري عمر آهي. پر پيارا وڌاڻا جي ڪم
۾ ڪم ڏيڻ ڏئي.

تنهنجو نه ان ۾ ڏرو اپراڻ ڇوي جيڪو سو نيچ ۾ آسان.
راج ڪريو ته به ڪونه هو دوش راج کي ها ٻيڻ ٿئي سنئون.

لوکي انلاء ڪم ٿو ڏوه ڏئي؟ اهو نه هوندو جيڪو انهن سمجهندو
تون راج ڪرڻ ها ته به دوش ڪونه هو. راج به دوش ٿئي ها.

راج تنهنجو ڏن جيون پريان وڏي پياڻي ڪو ٿو سمان.
ان پرير ۾ اچر ڪهڙو دسرت پٽ تون راج کي جهڙو!

راج جو پرير ئي ٺهندو جيون ڏن آهي. ٿو جهڙو هو پاڙيان ڪم ٺهندو؟
اهو پرير ڪا اچر ڪاڻا جهڙي ڳالهه ڪاڻي. تون به راج والڪو دسرت جو پٽ آهين.

ڏن ڪندي پرير سنان پرير تنهنجي هو راج غلطان!
راج جو ٿو ٿي ايسڏو پيار جڙ رڪن جيئن پيار سنان!

جڏهن راجندر ٿو ڏي ۽ ر سنان ڪري رهيو هو تڏهن مون کيس ڏٺو.
ٺهندو پرير ۾ ٺهندو چوڻي غلطان هو. هن جو پرير ايسڏو نه هو جو جيئن مون کي
ماڻهو ڏن ڏوٽ ۽ مٿن کي پيار ڪندا آهن.

پرير تنهنجو چنڊ پيچ ڇڪور راج چنڊرما داس ڇڪور.
گهڻي نه جڳهه پر روز وڌي ڪڏهن نه ٿو ٺاهوس هتي.

ٺهندو پرير بهت جو چنڊ آهي ۽ راج جا داس ڇڪور آهن. ٺهندو ٺاهوس
روز ۽ روز وڌندو ٿي رهندو.

ٻڌ پيرت مان سچ چوان سڌا آداسي جيان رهان.
سڀ ساڌن قل جي مون پاتا راج سيم ۽ لڇڻ رنگ لانا.

”اي ڀرت تون سڄو ساڌو آهين. تنهنجو رام جي چرن ۾ اُتاهه ٻر ٿي آهي.
اجايا خيال ڇڏ. رام کي تنهنجي برابر ڪير ڪونهي.“

نيرٿ راج پرياک نواسي گرهستي جوڳي پٽ اُداسي.
جتي جتي گڏجن پنج چار چون: ”ڀرت مَنَ نينهن اپار“

ڀرت جو اچڻ ٻڌي پرياک نواسي ڏاڍو خوش ٿيا. جتي جتي پنج چار
گڏجن اُتي اهاڻي چرچا ته ”ڀرت جو ٻر ٿي اُتاهه آهي.“

ڏسندو ٻڌندو رام گهٽ آيو ڀرڊواج جنهن رام رهايو.
وندنا ڪئي بس مَني ڏسي رام مورت ڄڻ ڀرت پسي.

رام جا هر هنڌ گهٽ ٻڌندو ڀرت مَني ڀرڊواج وٽ آيو جنهن وٽ رام اچي
رهيو هو. مَنيءَ ۾ ڀرڻ ڪيو ۽ ڳالهه سمجهي ويو. هيءُ به ساڳيو رام جو ٻيو
سروپ آهي.

ٻوڙي وڃي هن ڀرت اُٿاريو آسيس ڏئي شپ آسن وهاريو.
ڳولڻ لڳو ڪنهن ڪنڊ ۾ پيهڻ

چاهيو ڀرت ڄڻ شرم گهر ويهڻ.

ڀرت کي مَنيءَ ٻوڙي وڃي اُٿاريو ۽ آشيرواد ڏئي ڪر تارت ڪيو. کيس
اچي آسڻ ٿي وهاريائين. ڀرت لڄ کان چرڪي پيو ۽ چاهي پيو ته ڪنهن
ڪنڊ ۾ لڪي وهان!

مَني پڇي متان، سوچ اها مَنَ سمجهي شپ شبد چيا.
ڀرت، خبر آ پوري مونکي ڪَمَ وڌاتا ڪير دخل ڏئي؟

متان مَني ڪجهه پڇي، اها ڳڻتي ڀرت کي هئي. مَني سمجهي ويو ۽ مَنَ

شدن ۾ برباد ڪي ڇيائين ۽ ٻوليڪي سموري خبر آهي. پر بيارا وڌانا هي ڪم
۾ ڪر داخل ٿئي.

تنهنجو نه ان ۾ ذرو اپراڻ ڇوي جيڪو سو نيچم اساءَ .
راج ڪريو ته به ڪونه هودوش رام ڪي ها ٻڻ ٿئي سنٽوش.

لوڪي اٿلاءَ ڪر ٿو ڏوهه ٿئي؟ اهو نيچم هوندو هيڪو اٿس سمجهندو!
تون راج ڪرين ها ته به دوش ڪونه هو. رام به خوش ٿئي ها.

رام تنهنجو ڌن جيون پٺان وڌ ڀاڳي ڪو تو سمان .
ان پريم ۾ اچرج ڪهڙو دسرت پٽ تون رام ئي جهڙو!

رام جز پريم ئي لهندهو هيون ڌن آهي. ٿو جهڙو بهر ڀاڳوان ڪر لهندو؟
اهو پريم ڪا اچرج کانئ جهڙي ٻالهه ڪاڻهي. تون به رام والڪو دسرت جو پٽ آهين.

ڏنم ڪندي پرياک سنان پريم تنهنجي هو رام غلطان!
رام جو توکي ايڏو پيار جڙ رکن جيئن پيار سنسار!

جڏهن رام چندر ٿروڙي ۽ ۾ سنان ڪري رهيو هو تڏهن مون کيس ڏٺو.
لهندي پريم ۾ لهن چوئي غلطان هو. هن جو پريم ايڏو ته هو جو جڏهن مون کي
ماڻهو ڏن دولت ۽ مٿن کي بيار ڪندا آهن.

پريم تنهنجو چنڊ پيچم چڪور رام چندر ما داس چڪور.
گهڻي نه جڳ پير روز وڌي ڪڏهن نه تو ناموس هتي.

لهنجو پريم نه جو چنڊ آهي ۽ رام جا داس چڪور آهن. تنهنجو ناموس
روز به روز وڌندو ئي رهندو.

ٻڌ ڀرت ميان سچم چوان سدا اداسي جيان رهان .
سڀ ساڌن گل جي مون پاڻا رام سيب ۽ لچڻ رنگ لاتا.

مون اياڳي، پاڻن جي سمنڊ کي ڏڪار آهي! مون تي هيءُ هيڏو انڙو
ڪيو آهي! شل نه ڄمان ها! مون کي پرهما گل ڪلڪ ڪري پيدا ڪيو! مان
نه مون کي سرامي رامچندر جو دروهي ڪري پاليندي رهي! هاءِ، وڌانا!

نشاد ٻڌي دک ڏاڍو ٿيو. ”ائين نه چئو“ تنهن ڀرت چيو.
راءِ پوريه ٿون رام تو پيار ڪيو وڌانا ٿو ٿي وارو.

نشاد کي اهي لفظ ٻڌي ڏاڍو دک ٿيو. ڀرت کي چوڻ لڳو ته اي سرامي،
ائين نه چئو. توهان رام کي ڏاڍا پيارا آهيو ۽ توهان جي دل ۾ به وري هن لاءِ
آگاهه پوريه آهي. وري وڌانا وار ٿي ٿوئي ڪيو آهي ۽ دکن جو نشانو بڻايو آهي!

سڪا وڃن ٻڌي ڏير ڌري ڏيري ويو شري رام سهري.
ٻڌي خبر گهر نگر جون ناريون

ڏسڻ لڳيون ڀرت سڀيئي ويچار يون.

سڪا جا وڃن ٻڌي ۽ ڌيرج ڌاري ڀرت ڏيري تي آيو ۽ رام جو سمن
ڪرڻ لڳو. نگر جا مرد ۽ ناريون ڀرت جي ڏسڻ لاءِ آيا.

گرو چڙهيو هڪ ٻيڙي نئين مانن ڏني ڀرت ناءِ چڱي.
چئن گهڙين ۾ آيا پار ڀرت اُٿي ڪئي سڀين سنڀار.

ڀرت گروءَ کي هڪ نئين اُٺ ٻيڙيءَ تي چڙهايو ۽ ماننن کي به اُٺ ٻيڙي
ڏني. چئن گهڙين ۾ پار پهتا. ڀرت اُٿي به سڀني کي سنڀاريو.

نشاد راءِ کي ڪري اڳيان مات پالڪيون هليون پٺيان.
شتر گهن ٽن سان گڏ هليو گرو برهمڻن حال سايو.

ڀرت نشاد راج کي اڳيان ڪري هليو. انجي پٺيان ماننن جون پالڪيون،

جن سان شڪوهن ڪڏ هو. ڪرو وسعت وري سڀني اوهڻ سان ٿيڻ جي ٻيهر چوڻ
ٻانهون ڪندو ٿيو.

سڀن چيو ڀرت ٻارو ٻار اچو اوهين ٿيو ڪهڙي سوار.
پيرين ننگو بن سوامي ڦري
داس وري ڪيئن ڪهڙي چڙهي؟

سيوڪ سڀ ٻيهر ڪي ڪهڙي ٿي چڙهي لاء چڙهي لڳا. ٻيهر ٻيهر چوي نه
منهنجو سوامي ٻن ٻن اکهارو ٿو ڪهي ۽ مان ڪهڙي ٿي ٿيڻ رکي هٿان.
اڃو ڪو سراپو ٿو؟

ٻيهر ٻي چالا چٽان ائين ڪم ڪلين ڦڙا ماڪ جئين.
ڏسي ڀرت اچ پنڌهڪاري بيحد دڪي ٿي سڀا ويچاري.

ٻيهر جي ٻيهر ٻي چالا ائين چئي رهيا هئا جئين ڪم جي ڪلن مٿان
ماڪ ڪا ٿيڻ ڏسبا آهن. ٻيهر ڪي بيدل ڏسي سڀي سڀا، ڪرو ۽ مالائون ۽
ٻيهر ڏسي ليا.

سون جلي لڳين رنگ ڇهڪائي

سيوڪ سوڀيا ڪشت ٻيهر وڌائي.
اڃو ڏسي آواز ٿيو ٿروڻي مٿر وڃن سمنگل ڏيئي.

ٻاهر ٻيهر ٻيهر سان سون وڌيڪ ڇهڪندو آهي. سيوڪ ٻيهر ڪشت
مالڪ لاء مهڻو ۽ مالڪ ٻيهر وڌائيندو اوترو ٻيهر وڌائيندو. اهو حال ڏسي
۽ ٻيهر جي شردا ڏسي ٿروڻي سکر مان آڪاش وائي ٿي.

سڀ طرح ڀوت تون آن ساڌ رام چرڻن ٻيهر ٻيهر اڳاڏ.
من اندر تون هيءُ سڄي پانءِ رام ڪي ٿو سر ٻيو ڪو ناهي.

پرت ڏنو ڳولي ڏيرو جتي وڃي رهيو هر جيو اٿي
چرن ڇهي ٿي آڱيا پاڻي ڪوشليا گهر ويا سڌاڻي

جتي پرت سڀني کي استان ڏيکارو، هرڪو اتي رهيو. گروه جي سيرا
ڪري ۽ آڱيا پاڻي پئي پائر ڪوشليا وٽ آيا.

هليا سکا هٿ هٿ ۾ ڏيئي سنڌل سرير سڌ کان ٿي پيئي
پرت چيو هنڌ اُهي ڏيکار ڀري جوالا ٿئي اچي قرار

نشاد پرت سان هٿ هٿ ۾ ڏيئي چڻ بيهوش شير سان هليو. پرت چيس
نه مون کي اُهي هنڌ ڏيکار جتي رام جي ويوگ جي جوالا ڀري ٿئي. يعني
جتي رام رهيو هجي يا ڪجهه ڪيو هجي.

رات ٿي سڀ رام سڌاريا اهو ڏسي پرت ڳوڙها ڳاڙيا
نشاد ڏنو جڏهن پرت ڏکي چرن ڇهي ويو پري وٺي

هن هنڌ رام، سڀ ۽ لچمڻ سمهيا هئا ۽ رات گذاري هٿائون. اهو هنڌ
ڏسي پرت وياڪل ٿي ويو. نشاد جڏهن پرت کي ڏکي ڏنو تڏهن چوڻ لڳي
هٿ رکي ويٺي ڪري اٿان پري وٺي وٺس.

سڀ رهي وٺ هيٺ جت رگهور ڪيو آرام
گهٽي عزت سان پڻ ڪيو پرت ڏنڊ پڙتام

جنهن شيشم جي وٺ هيٺ سڀ وٺي هئي ۽ رام آرام ڪيو هو انکي گهٽي
عزت سان پرت پڙتام ڪيو.

سون ڪٿا اُت به ٿي ڏنا سڀ سمجهي سر مٿي رکيا
ڏک هرديءَ ۽ نيٺن آب پرت چيو ٻڌ مٺا نشاد!

وڻ جي هيٺان سون جا به ٿي لهندڙا ڏاڏا ٻيا هئا . پوءِ انهن کي مٿي تي
کٽي رکيو ۽ سٺا سمجهي سر اُٿارو . اکين ۾ پاڻي آئي ۽ ڏکيءَ دل سان پوءِ
چيو ته :

سليم وڃي ٿي رنگ هيٺ هي ڏاڏا اوڏ ڀري بن رام ويڳاڻا
جڳت نه رائج ڪو جنگ بوابر ڀوڳ جوڳ سڪ کيس سراسر

سيه جي جذباتي هي سون جا ڏاڏا نه ٿيا سهي سگهن ٿا ٽڪا ٿي ويا آهن .
اوڏ ٿيا جا پوئش ۽ استريون به رام کان سواءِ چٽين ويڳاڻا ٿا لڳن . سيه جو پٽ
جنگ جهنن کي ڏٺا جا نه وڳو سڪ ۽ ڀوڳ ڀواپت آهن پر هن کي جوڳ به
ڀواپت آهي .

لڇڻ جان سندر ڀاءُ نه هوندو
جڳهه نه آ ڪو هيو يا ٿيندو
مات پتا ڪن ڀرجن پيار سيم رام مٿس آڏ اُپسار .

پيار ڪرڻ ڀوڳ ڀاءُ لڇڻ جهڙو ڀاءُ نه ڪونهي به نه هوندو ، نڪي اه
ڪو اهڙو هيو ۽ نه وري پيدا ٿي لهندو ! سيمي ڀرواسن کي پيارو . مانا پٽ جو
ڏاڏو ۽ رام ۽ سينا جو نه لاڏڻو آهي !

رام ٻڌو نه ڏک ڪئن سان رائج پاليو ٿنهن جيون وڻ جان .
پلڪ اکين ۾ ٺالڪ سمان راڻين رکيو کيس چڙي سان جان !

رام ڪڏهن ڏک جو ٺالوئي نه ٻڌو هو . وڃا کيس ڀرائن جهڙو پيارو
سمجهندو هو ۽ جيون وڻ جان کيس پاليو هو . مانائون به هن کانسواءِ اهڙيون
وڃاڪل ٿي وينديون هيون جهن ٺالڪ ۾ ڪوهي وڃاڪل ٿئي . اڪيون جهن
پلڪن جي رکيا هيند رهن !

ڀاپ سمنڊ بدبخت ڏڪار ڪيو پيدا ٿيون انرت آڀار .
ڪل ڪلڪ مون ٻوهر ٻڌايو سوام دروهي ڪري ماڻ اپنايو .

ڀرت ڏنو ڳولي ڏيرو جتي وڃي رهيو هر جيو اُٿي
چرن ڇهي ٿر آڱيا پائي ڪوشليا گهر ويا سڌائي

جتي ڀرت سڀني کي استان ڏيکارو، هر ڪو اُتي رهيو. ڪروءَ جي سڀوا
ڪري ۽ آڱيا پائي ٻئي ڀائر ڪوشليا وٽ آيا.

هليا سکا هٿ هٿ ۾ ڏيئي سٿل سرير سڌ ڪان ٿي پيئي
ڀرت چيو هنڌ اُهي ڏيکار ڀري جولا ٿئي اچي قرار

نشاد ڀرت سان هٿ هٿ ۾ ڏيئي چڻ بيهوش شرير سان هليو. ڀرت چيس
نه مون کي اُهي هنڌ ڏيکار جتي رام هي ويو ۽ جي جولا ڀري ٿئي. يعني
جتي رام رهيو هجي يا ڪجهه ڪيو هجي.

رات ٿي سڀ رام سڌاريا اهو ڏسي ڀرت ڳوڙها ڳاڙيا
نشاد ڏنو جڏهن ڀرت ڏکي چرن ڇهي ويو پري وٺي

هن هنڌ رام، سڀ ۽ اچڻ سمهيا هئا ۽ رات گذاري هئائون. اهو هنڌ
ڏسي ڀرت وياڪل ٿي ويو. نشاد جڏهن ڀرت کي ڏکي ڏٺو لڏهن چوڻ لڳو
هٿ رکي ويٺي ڪري اُتان پري وٺي ويس.

سڀ رهي وٺ هيٺ جت رگهور ڪيو آرام
گهڻيءَ عزت سان پڻ ڪيو ڀرت ڏند پرڻام

جنهن شپهر جي وٺ هيٺ سڀا وٺي ۽ رام آرام ڪيو هو انکي گهڻي
عزت سان ڀرت پرڻام ڪيو.

سون ڪٿا اُت ۾ ٿي ڏنا سڀ سمجهي سر مٿي رکيا
دک هرديءَ ۽ نيٺن آب ڀرت چيو ٻڌ مٺا نشاد!

راڻين کيس ايتڻ سان سمجهي آسرواد ڏئي ٿي ٻن ڪروڙن جنهن نالن
کي رڃو. پوڄا ۽ ڏيڙو ادار پيش ڏسي خوش ٿي.

چون نشاد اُتر ٻڌ پاڻو ڀرت جڏهن کيس چائيءَ لاءِ
پنهنجي وڏائي ٻڌي ڀرت وٺي ويو پنهنجي گهر ڀرت

جڏهن پوءِ کيس چائيءَ سان لاءِ لڏهن نشاد چو ٿي اُتر ٻڌي ٻڌاڻ
ڪڍي. پنهنجي واکاڻ ٻڌي نشاد پوءِ کي پنهنجي نگر ڏيکارڻ لاءِ اوڏاهڻ
ولي وار.

شرنگوڊيوڙو ڏٺو جڏهن انگ ڀرا ٿيا ڀرت ڏڏهن
سڙهن شهر ٻانڀن ٻانڀن ڪري وٺي سنبه چڻ ڏيهم ڌري

پوءِ شرنگوڊيوڙو ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو. سندس ٻن ڪڙي ٿي وٺي آ
ٻئي ٻانڀن ٻانه ۾ وجهي گهٽ لڳا لڏهن انهن ٻن سمجهه ۾ اچي ٿي چو واپس
سڏي، اتي انساني ڏاڍي ڌاري گهٽي رهيا آهن.

ڀرت انهيءَ پرستڻا سنگ اچي ڏئي ڇڪ ٻاون گنگ
رام گهٽ کي ڪيو ڀرڻام خوش اهڙو چڻ مليو هو رام

اهڙيءَ طرح پوءِ گنگا جي ٿي آيو. رام گهٽ کي ڀرڻام ڪيائين. چو ٿي
کيس رام ٿي ملي وار آهي. سوڙي سڏا سمجهه گنگا ٻڌي، جا ڇڪي کي
ڀرڻ ڪرڻ واري آهي، ڏسي پوس ٿي.

ڀرت چيو گنگا تنهنجي وٽڪ آسيوڪ لاءِ ڏين چڻڪ
مٿ ڇوڙي ور گهر ان اڻيئي سڀي رام ڀڌ رهان سڀي

پوءِ چو ٿي اها، لاهي وٺي سڀوڪن لاءِ چو ڪار ڏين آهي،
جا سب اڃا پوري ڪندي آهي. مان هڪ ڇوڙي. اوهان کان اهڙي ور ٿو گهران
ٿي منهنجو رام؟ سڏا جي چوڻن ۾ پوءِ سمجهو رهي.

پرير ڪري ڀرت ماريو نشاد پڇي ڪش ۽ ڪڙي سڀاڻ
ڏسي ڀرت جو شيل سانڍم نشاد پڙ لائي پنهنجي ڏيهه

گهڻي آڌر ۽ پرير سان ڀرت نشاد سان مليو ۽ کانئس غرض غير آئيت پڇيائين
۽ ڳالهون ٻوليون ڪيائين. ڀرت جو رام لاءِ پرير ۽ شيل ڏسي پنهنجي سرور
کي به پلائي ڇڏيو!

ڪش ٻول تو چرن ڇهي شڌ ڪيا هون ڪال ٿيئي
هاڻ به جي پرر ڪرپا ٿيندي

ڪروڙ پيڙهين کي منگل ڏيندي.

نشاد چيو ته اي سروي، توهان جو روشن ٻائي مون ٿيئي ڪال شڌ ڪيا
آهن. اڃا به مان نه چوان ته اها ڪرپا جي نظر منهنجي ڪروڙ پيڙهين کي آند
اڻهندي. مان ڏاڍو ڀاڳوان آهيان.

ڪپڻي ڪانئر ڪم ڪڍي لوڪ ڀرلوڪ ۽ هرڪ پانتي
رام ڪيو هون پنهنجو ڇڏهن دنيا جو ڀوشڻ بڻيس ڏهن.

مان ڪپڻي، ڪانئر، مٺ جو ٿورو، گهٽ ذات وارو ۽ دنيا ۾ هرڪ طرح
ڪرڻ انسان! ڇڏهن کان مون کي ڀاڳوان رام پنهنجو ڪيو آهي ڏهن کان مون
مان سڀ وڪار ۽ نيچتا هليا ويا آهن ۽ پاڻ کي دنيا جو ڳڻڻو ٿو سمجهان.

پرير ڏسي ٻڌي سندر ٻاڻي مليو شترگهن پرير پرمائي
نشاد ٻڌائي نانءُ ۽ گار ڪيو راڻين سان جهڪي ڀرڻار

هن جي رام ۾ پرير ۽ حب ڏسي شترگهن به ساڻس مليو. پنهنجو نالو ۽
گار ٻڌائي نشاد پوءِ ادب سان سر جهڪائي راڻين سان مليو.

لچڻ سڀ سمجهي ڏني آسيس رکيا ڪري تو پرر جڳد يش
خوش ٿيا درس پسي نه نار ڏسي پرش هڪ پرر اُدار

ڀائرن کيس اچي سان سمجهي آسرواد ڏني ۽ ٻن ڪروڙ جنم ٿاين
سڳي رهي. پرڃا به ڇوڙو آڏو ڀرڻ ڏسي غرض ٿي.

چون نشاد آتم بد پاتو ڀرت جڏهن کيس چاليءَ لاءِ
پنهنجي وڏائي ٻڌي ڀرت وٺي ويو پنهنجي گهر ڀرت

جڏهن پوءِ کيس چاليءَ سان لاءِ لڏهن نشاد چڻ ۽ آتم بدوي پرايم
ڪري. پنهنجي واکاڻ ٻڌي نشاد پوءِ کي پنهنجي لڳر ڏيکارڻ لاءِ اوڏاهن
واي وار.

شونگويرو ڏٺو جڏهن انگ ڍرا ٿيا ڀرت لڏهن
سولهن شهر پانهن پانهن ڪري وليم سنيهر چڻ ڏيهه ڌري ا

ڀرت شونگويرو ڏسي ڏاڍو غرض ٿيو سندس ٻن ڪڙي ٿي ويئي ا
ٻئي پانهن پانهن ۾ وڃي ڪهڻ لڳا لڏهن اٿس پوءِ سمجهه ۾ اچي ۽ چڻ واسه ۽
سڏه. ۽ اٿي السائي ڏيهه ڌاري گهمي رهيا آهن.

ڀرت انهيءَ پوءِ سڱنا سنگ اچي ڏني جڳهه پاڻون سنگ
رام گهاٽ کي ڪيو پورٽام خوش اهڙو چڻ مليو هو رام

اهڙيءَ طرح پوءِ گنگاهي ٿي آيو. رام گهاٽ کي پورٽام ڪرائين. چڻ ٿي
کيس رام ٿي ملي وار آهي. سموري سڱنا سمجهه گنگا ٿڌي، جا جڳهه کي
ٻولر ڪرڻ واري آهي، ڏسي پوسن ٿا.

ڀرت چيو گنگا تنهنجي وڌڪ آسيوڪ لاءِ ڏين چڻڪ
هڪ چوڙي وڙ گهران اهڙيءَ سيني رام بد رهان سنيهي

پوءِ چڻ ۽ اٿي مالا، پنهنجي وهڪ سڙڪن لاءِ چڻ ڪام ڏين آهي،
جا سب اڃا پوري ڪندي آهي. مان هڪ چوڙي توهان کان اهو ٿي وڙ ٿو گهران
۽ منهنجي رام ۽ سڱنا جي چوڙن ۾ پوءِ سمجهه رهي.

سڀ سٽڪ ٽوليرن ٺاهي راجا وٽ جيڪي مٺاڻ ويا . نشاد راج سڀني کي
لڙڻ جو لائق سمجهي عزت ڏيڻ لڳو .

تيار رهي ۽ ٺاهي گول لڳا وڃائڻ زور سان ڀول
ٻڌڻ ۾ آئي ساڄي چڪ ”سڳن سٺا“ چيو سانوڻي هڪ .

سڀني کي تيار ڏسي راجا خوش ٿيو ۽ سڀني کي لڙائيءَ جا ڀول وڃائڻ
جو حڪم ڪيائين . ايتري ۾ ڪنهن طرف کان هڪ ماڻهوءَ کي چڪ آئي ۽ اها
ساڄي پاسي کان آئي . سانوڻي چيو ته سڀ جيڪي آهي . سڳن سٺا آهن .

ٻيڏي چيو ماڻو ڀرت سان پائي سڳن چون ”ڌڻي ڪانه لڙائي“
ڀرت مڇائڻ رام وڃي ”وروڻ نه ٿيندو“ سڳن هڃي .

هڪڙي ٻڏي نشاد کي چيو ته مهاراج سڳن ٿا چون ته لڙائي ڪانه ٿيندي .
ڀرت نه ڀاءُ کي تخت تي ويهڻ لاءِ مڇائڻ ٿو وڃي . ٻيهر يائين ڪجهه سوچيو . وروڻ
اصل نه ٿيندو ، اها ڀڪ آهي . توهان ٻيهر يائين ائين ڪريو جو ڀرت سان ملو ۽
هن جي من جي خبر وٺو ته هن جي من ۾ ڇا آهي !

نشاد چيو سڄي چوي ٿو پوڙهو هورڪ ڪري ڪم کائڻ نهوڙو
ڀرت سان لڙبو هلي پٽ ويندي شڪ آڻڻ مان هاڃي ٿيندي .

نشاد راج چيو ته ٻوڙهي جي ٿالهه سڄي آهي . مورڪ لوڪ سوچ کانسواءِ
ڪم ڪري ٻچو ٿيندا آهن . ڀرت جي سماءُ ۾ شڪ آڻڻ ۾ هاڃي ٿيندي ۽ اسان
جي پٽ هلي ويندي .

تيار رهو سڀ گهاٽ تي ڪڍڻ وڃان مان پيڊ
ٻوڙهو مترشترو رکي پوءِ ڪڇي ڪجهه چيو

جوانن ، سڀ گهاٽ تي تيار ٿي ويهيو . مان پيڊ ڪڍڻ وڃان ٿو . دوست
دشمن جي خبر رکي پوءِ ٿي فيصلو ڪرڻ گهرجي .

نشاد پوي کان وٺي خود نام

وسشت مٺي سان ڪيو پرنام

ڀڳت ڄاڻي رام ڪري آسيس ڀرت ٻڌايو ائين منيش .

اري ڪان ٺهڻ ٻيو هو نالو ڪڍي ڪرو وسست سان پرنام ڪيو ۽ مٺي سان

اشرواد ڏني ۽ پرست ڪي نه ٻڌايو نه هيءُ رام هو پرست آهي .

رام سکا جڏهن سمجهيو ڀرت رت ٿياڳي امنگ سان ڌرت

نانيءَ شهر ڪم ذات ٻڌائي ڪيو پرنام سرڌرت ۽ نالي .

رام جو سکا سمجهي پرست رت تان هٽ لهي، ڪڍي امنگ سان وڌي

نشاد رت آيو . نشاد پيو هو نالو، شور ۽ ڏام ٻڌائي ۽ ڏوٽيءَ لائين جهڪي پرنام

ڪيو .

لوڪ ويد سڀ ڳالهين نيچ

ڇوٽ لڳي جي ڇهي هون ڇيچا

پائي پاڪر ڪنهن رام جو پاءُ امنگ پريل سو ايوڌيا راج .

وڌن مڙج ٿوڙي پيءُ سڀ طرح هڪ اڃ آهيان، مهاراجا منهنجي ننڍڙي

آڙ جي ڪنهن کي لڳي نه آهيءَ کي نه چوڻ لڳي وڃي ا رام جو پاءُ پرست،

ان سان پاڪر پائي ٿو ڪڍجي ا سندس زور ڪڙا ٿي ٿا وڃن .

جل ڪنو جي منگ پوي ڪيو نه ان ڪي سر ڌري ؟

آلٽونان ۽ جپيو جگ ڄاڻو والميڪ پڻ برهم چت لائو .

ڪيو پائي ڪنگا نديءَ ۾ اڍلڻو نه ٻيو هو نه ڪنگا جل ٿي ٿي اڍلڻو . ڪر

نه ان ڪي - ر ٿي وڪندو؟ والميڪ، آيتو نالو پڳوان جو جهي اهرم ڪي سڃاڻو ؟

ان سان لڙ لائي، اها عمر ڪنهن کي نه آهي ؟

ڪهڙي ڪارڻ بن ڀرت وڃي غير اٿس دل مڃي نه مڃي !
هجي ڪپٽ ها من نه ڪو ساڻ ڪڍي ها ڪٽڪ ڪي چو ؟

ڀرت ڇو ٿو بن وڃي ؟ دل ۾ ضرور مدائي اٿس، مڃي يا نه مڃي پر اها
ڀڪ آهي. جي دل ۾ ڪمٽ نه هجيس ها ته ٻڌ هڻي ڦوج ڪٽڻ جو ضرور
ٿي ڪهڙو هرا

هٿين خالي ٻئي جوڏا جهڻڪي

راج ڪريان پوءِ بن ڪٽڪي !
ڀرت نه بس، هاءِ ! نيت سڃاڻي
پهريون ڪلڪ، هاڻ جيون گهائي .

هن جي مرضي آهي ته رام ۽ لچمڻ جي اڪيلا آهن تن کي جيتي بنا
ڦرڻي راج ڪريان ! هاءِ، هاءِ ! ڀرت نيت کي وساري هليو آهي لڙائي ڪرڻ.
پهريائين جيڪي ٿيو، سو نه ڪلڪ ٿي ليکبو پر هاڻي نه گهٽيئي جيو گهات
ٿي ويندا .

سڀ گڏجي جي لڙن جهڙو نجهار رام نه جيتي سگهن هڪ وار.
ڪهڙو اچرج ائين ڀرت ڪري وش جو وڻ ڪو امرت ٿري ؟

اڙي، ديوتائن سميت نه ڀرت لڙائي ڪري نه به رام کي جيتي نه سگهي !
ڇا ٿو سمجهي ڀرت ! ڀرت ائين ڪري ٿو، انهيءَ ۾ اچرج ڪاٺڻ جي نه ڪا ٻالھ،
ٿي ڪانهي. زهر جو ورڻ ڪو امرت جو ڦل ٿيندو ؟ اصل نه .

نشاڌ ويچارِي مٿن چيو رهو هوشيار ۽ تيار .
بيڙيون بتيلا ٻوڙي ڇڏيو روڪيو گهات هيڪار .

اي مٿرو، ٻڌو، ٻوڙيون ۽ بتيلا سڀ ٻوڙي گهات روڪي رکو، هوشيار
رهو. نشاڌ سڀني کي چيو .

رُحو خوشيار سڀ روڪيو ڏڳو پوءِ مون کان ماريو اڳو.
خٽيار ٿڌو سان ڀرت لڙو گنگا پار ڪرڻ نه ڏيو.

پوءِ نه مڙو ئي آهي. تنهن کان اڳ نه مڙجي لڙائي ڪرڻي آهي پوءِ سان
ڪيئن ا ڪيس گنگا پار ڪرڻ نه ڏارو.

مرو لڙي پڻ گنگا تير رام ڪارج ڪڍ پنگ شير
امين غريب ۽ ڀوت مهاراج ڀاڳن سان ٿو ملي سو ڀاڳو!

هڪ نه لڙائي ۽ نه مڙو، هو گنگا جي جو ڪنارو، نئون رام جي خاطر! واه،
لاڳو! اڙي ڪٿا لڳو شرار آهي، مڙو! اسن غريب آهن ۽ پوءِ مهاراج آهي،
مهاراج! اڙي ڀاڳن سان موهو مليو آهي!

سوارت رهند سڀ تيار ٿيا وڌينو سڀن اٽساه.
”سڀڪنهن سموري رام“ وڌا ٽرڪش ٿيو اٽساه.

سوارت بنا سڀني هاڪار ڪئي ۽ تيار ليا. لشاد سڀني جو اٽساه وڌارو،
سڀ رام جو سمون ڪري ٻههجي ٽرڪش ۾ اٽاه ٿيو وجهڻ لڳا.

يڪو جلدي سامان سڃايو خوف رکندل مٿان آڃايو
”تمام چڱو“ شبد هرڪو چلي همت اٽساه وڌائي ٻڏي.

لشاد راج ڇوڙ لڳو نه جلدي ٻڌ جو سامان تيار ڪرايو. مٿان دل ۾ خوف
ڪسي جاء ڏارو! ”تمام چڱو“ چئي هڪٻئي جو اٽساه وڌائڻ لڳا. منجهن اٽاه
همت اچي ويئي.

سڀ سنگت گڏ ٿوليون ٺاهي ڏياوت رات پڻ ”جيه“ مناهي.
سڀيئي وڏو لڙڻ لائق ڄاڻي سڀ کي رات پوءِ سنهالي.

ڪهڙي ڪارڻ بن ڀرت وڃي غير اٿس دل مڃي نه مڃي !
هجي ڪپت ها من نه ڪو ساڻ ڪٿي ها ڪٽڪ ڪي چو ؟

ڀرت چو ٿو بن وڃي ؟ دل ۾ ضرور مدائي اٿس، مڃي يا نه مڃي پر اها
ڀڪ آهي. جي دل ۾ ڪپت نه هجيس ها ته پوءِ هيڏي فوج ڪٿل جو ضرور
ٿي ڪهڙو هو !

هٿين خالي ٻڙي جوڌا جهڻڪي

راج ڪريان پوءِ بن ڪٽڪي !

ڀرت نه بس، هاءِ ! نيت سڃاڻي

پهريون ڪلڪ، هاڻ جيون گهاتي .

هن جي مرضي آهي ته رام ۽ لچها، جي اڪيلا آهن تن کي جيتي بنا
ڦرڻي راج ڪريان ! هاءِ، هاءِ ! ڀرت نيت کي وساري هليو آهي لڙائي ڪرڻ.
پهريائين جيڪي ٿيو، سر نه ڪلڪ ٿي ليکيو پر هاڻي نه گهٽي جيو گهات
ٿي ويڌا .

سڀ گڏجي جي لڙن جهڙنجهار رام نه جيتي سگهن هڪ وار.
ڪهڙو اچرج ائين ڀرت ڪري وش جو وڻ ڪو اهرت ڦري ؟

اڙي، ديوتائن سميت نه ڀرت لڙائي ڪري نه به رام کي جيتي نه سگهي !
ڇا ٿو سمجهي ڀرت ! ڀرت ائين ڪري ٿو، انهيءَ ۾ اچرج ڪاٺ جي نه ڪا ٻالهه
ٿي ڪانهي. زهر جو وڻ ڪو اهرت جو ڦل ڏيندو ؟ اصل نه .

نشاڌ ويڇاري مٿن چيو رهو هوشيار ۽ تيار .

پيڙيون بتيلا ٻوڙي ڇڏيو روڪيو گهات هيڪار .

اي مٿو، ٻڌو، پيڙيون ۽ بتيلا سڀ ٻوڙي گهات روڪي رکو. هوشيار
رهو. نشاڌ سڀني کي چيو .

ڏسي پوت جو هٿڙو انراڳه ٻرجا ڪيو پڻ سوارين ٿيا ڪه
پوت اڳيان آئي پنهنجي ڏولي ڪومل ڪوشاڻيا ٻاڻي ٻولي

پرست جو هٿڙو ٻرل ۽ عزت ڏسي پر واهين ۽ پنهنجون سوارين ليا ڪيون
مانا ڪوشاڻيا (جو ڏسي پنهنجي ڏولي وڌائي پرست وڌو آهي)

پُٽ رتڻ چڙهه مان صدق وڃان دڪي سڀيئي مان سچ چوان
پنڌ ڏسي ڪو سڀ پنڌ رهندا
پنڌ ٻوڙ ڪر، ڪيئن دڪ سهندا؟

ٻيڙ وڃانءِ پٽ، رتڻ ئي چڙهه، توکي پنڌ ڏسي ٻلا ٻيا ڪيئن سوارين
ٿي سهندا. سڀ دڪي آهن، پٽ. سچ ٿو چوانءِ. جيڪي پنڌ جي لائي نه
آهن انهن کي ڪڍي لڪيل ٿيندي.

وڃن مڇي سرڇڙن رکي (ڪڍ چڙهيا ٻئي ٻيڙ اچي)
ڏينهن ٻه رين هو ٿمسا آيا
ٻئي ڏينهن تي وري گومتِي سڏايا

مانا جي آيا مڇي ٻئي ٻيڙ رتڻ ئي چڙهيا، ٻه رين ڏينهن هو ٿمسا ۽ ٻئي
ڏينهن تي وري گومتِي لڏي ٿي هئا.

لڏي ۽ سڀي جي ڪپ اٿا ڏينهن ٻئي شرنگپر ۾ پهتا.
”پرست اچيڻو“ ٻڌي سهڻاڻ چفتا ڪر ٿيو ڪهڻو نشاد.

سڀي لڏي جي ڪناري تي شرنگپر جي وڃو آيا، اها ٺاڳور ڪاهين
جي واهن ٻڌي ۽ پرست اچي وڃو آهي. هن کي دل ۾ دڪ ۽ ٿيو، چنتا به
نيس ۽ واپار ڪرڻ لڳو ۽ ڪڙو سبب آهي دسرو پٽ، پرست جي اچڻ جو؟

ڪٽي هلي سڀ ساڄ خاق رام مٺي ڏيندو راج تلڪ.
ڀرت جڏهن اهي لفظ چيا رت گهوڙا گچ تيار ڪيا ويا.

ڀوت جي حڪم موجب خاق راج تلڪ جو سامان ٺاهي ڪٽي هلي جو ڀوت
کين چيو ته اتي رام کي مٺي وسشت راج تلڪ ڏيندو، منترين رت، هاڻي، گهوڙا
۽ ٻيا سڀ ساڌن تيار ڪرايا.

اڳن هوتر جو ڪٽي سڀ ساڄ پهرين چڙهيون رت تي منراج.
چڙهيا رتن تي برهمڻن پوءِ بن هليو ائين ساڻ سڄوءِ.

سمورو اڳن هوتر ۽ تلڪ جي سامگري ڪٽي منراج وسشت جي پهريائين رت
تي چڙهيو ۽ پوءِ برهمڻ رتن تي چڙهيا، اهڙيءَ طرح سڄو ساڻ بن ڏي هليو.

نگر لوڪ پڻ ساڄ سڄي چترڪوٽ طرف هليا سڀي.
ساڻ سينگار ڪيئن تلسي واکاڻي
چڙهيون ڀالڪين راڻيون هاڻي.

نگر جا لوڪ به ساڄ سڄائي ساڻ سان گڏ چترڪوٽ هليا، راڻيون به
ڀالڪين تي چڙهيون ساڻ جي سينگار جي تلسي ڪهڙي واکاڻ ڪري، ڇو ته
سندرتا پاڻ اچي انتظام سينگار جو ڪيو هو.

استريون پرش جنهين چت چاهه.

هاڻي هاڻن پڻ پيرير اٿاهه.

بن ۾ پيا رکي مريادا ڀرت شترگهن هليا پيادا.

سڀ استريون ۽ پرش چاهه مان ملندا هليا، مرڪز هالي گهوڙا به امنڪ مان
پيا هلن. پيءُ کي ان ۾ سمجهي ڀرت ۽ شترگهن مريادا رکي بند ٺاهي لڳا.

ڏسي پوت جو هٿو وائڙا ڳڻ ڀرجا ڪيو پڻ سوارين ٿيا ڳڻ .
پوت اڳيان آئي پنهنجي ڏولي ڪومل ڪوشاڻا ٻاڻي ٻولي .

پوت جو هٿو ڀرڻ ۽ عزت ڏسي پراسين ۽ پنهنجون سوارادن ٿيا ڳڻ !
مانا ڪوشاڻا رڳو ڏسي پنهنجي ڏولي وڌائي پوت وڃيهر آئي .

ڀٽ رت چڙهه مان صدق وڃان ڏکي سڀيئي مان سچ چوان .
پنڌ ڏسي ڪو سڀ پڻ رهندا

پنڌ ڏسي ڪو سڀ پڻ رهندا ؟

بهار وڃان پت، رت ٿي چڙهه . توکي پند ڏسي پلا بها ڪن سوارين
ٿي هلندا . سڀ ڏکي آهن، پت . سچ ٻڌو چوان . ڇڪي پند جي لائق نه
آهن انهي ڪڍي ٽڪيل ٿيندي .

وڃن مڇي سرچون رڳي رت چڙهيا ٻئي ڀائر اچي .
ڏينهن پهرين هو ٽمسا آيا

ٻئي ڏينهن ٿي وري گومتني سڏايا .

مانا جي آڻيا مڇي ٻئي ڀائر رت ٿي چڙهيا . پهرين ڏينهن هر ٽمسا ۽ ٻئي
ڏينهن ٿي وري گومتني ٿي ايتا .

نديءَ سڀي جي ڪپ اٿا ڏينهن ٻئي شرنگهر ۾ پهتا .
”پرت اچيئو“ ٻڌي سهڻاڻ چنقا ڪر ٿيو ڪوٺو نشاد .

سڀي ندي هي ڪناري ٿي شرنگهر جي وڃيهر آيا، اها ٽنگهر ڪنهن
جي والڻ ٻڌي ۽ پوت اچي وڃيهر آئي . هن کي دل ۾ ڏک ۽ گد، چنقا به
ليس ۽ وڃيهر ڪرڻ لڳو ۽ ڪپڙو سڀ آهي دسرف پت، پوت جي اچڻ جو ؟

گرو ماتا ۽ منتري پيا رام ويوگ کان وياڪل ٿيا .
سڀ سارهاڻن وري سارهاڻي رام پريم مورت ڄاڻائي .

گرو مانا ۽ منتري ۽ بيا سڀ، جي ويوگ جي ڪري وباڪل هئا سي پرت
کي رام جي پريم جي مورت سمجهي لڳا .

ٻڌي وڃن خوش هرڪو ٿيو برسات ڏسي ٿئي مور پڙهيو .
بن وڃڻ ٻڌي پرت هيڪار هرڪنن دل ۾ اڇيو پيار .

پرت جا وڃن ٻڌي هرڪو خوش ٿيو جڳن برسات ۾ هر ۽ ٻيو خوش
ٿيندا آهن . ويتر جو پرت جي تياري صبح جو بن جي ٻڌائون ٿين هنن جي دل
۾ پرت لاءِ وڌيڪ شرداءِ پيار پيدا ٿيو .

چون سڀيئي بس نيڪ ٿيو ڪاڇ بن وڃڻ لاءِ ساڃن ساڃ .
جي لپن گهر - رکيا جا خواب تن جو چئبو مغز خراب

سيئي چوڻ لڳا نه بلڪل نيڪ ڪم ٿيو ۽ هرڪو بن هلڻ جي تياري ڪرڻ
لڳو . جن کي ٻڻ جي ڳڻي ڏيئي تن جو نه چڻ مغز خراب ٿيو هو .

ٿيڻ لڳيون گهر گهر ۾ تياريون

سڄڻ لڳي ويو هرڪو ساريون .

پرت وڃي گهر ڪيو ويچار رت گهوڙا ۽ ڪنڊن هزار .

گهر گهر ۾ تياريون ٿيڻ لڳيون . هرڪو ساريون ساريون لڳو . پرت گهر وڃي
ويچار ڪيو نه ايوڌيا ۾ رت ، هائي ۽ گهوڙا وغيره .

سڀ سمجها رام جي آ وڃان ڇڏي جي بنا رکيا .
انجي نه ٿيندي منهنجي ڀلائي پاپ ڏوهاري سوامي گڏائي .

سڀ ملڪيه رام جي آهي . انهيءَ جي رکيا جو بندوبست مونکي ئي
ڪرڻو آهي . بنا رکيا جي ڇٽڻا ۾ پئلائي نه آهي . مالڪ سان لڳيءَ برادر آهي .

ڇٽ جاڳي سوسيوڪ سڌالي ڪروڙ ڪڍي ڪو دوش لڳائي
سيوڪ رکيا ڀرت جن تي ڪڍي

دنيا ٻڌي ڀر ڌرم نه ڏڏي .

عمد پاهيندڙ لي سوڪ سڌالڻ جو خدار آهي . بلڪل سچا سڀوڪ ، جن
هي اڀر لڌاريءَ تي ڀرت کي ٺاهو سي گهرايا . جي ڌرم کي اول سمجهندا هئا .

ڌرم ۽ ڳجهه ۽ ڪرم اڪثر جوڳهن لائق انهيءَ ئي مقرر .
رکي رکيڪ ٻيوڳيڪي اڇت رام مائا وٽ ويسو سٿت .

سڀني - هرڪن کي سڀ ڳجهه سمجهائي هر ڪنهن کي ٿاڻي ڪم ڏيئي اڀو
مائا ڪوئليا وٽ وڃو .

ڌڪي مائائون سڀ ڏسي رڳيو سڪڊالڪ سڀ
ڳيو سڃاڻيو پالڪيون سڀ اڄمل الي .

سڀني مائائون کي ڌڪي ڏسي هنن جي آرام ۽ سک جي خاطر لمار سڀون
پالڪيون ڏوڙايائين .

ڇڪوي ڇڪويءَ جان چوي لرناري

صبح چاهن ٿي دؤر اندازي

رات گذري پوسپ پيا جاڳن ڀرت گهرايو وزيو سڀاڳن .

ڇڪوي ۽ ڇڪويءَ وانگر سڀ جلد صبح ٿيڻ چاهين ٿا ۽ رات جو جاڳن
ٿا . صبح ٿيندي ئي ڀرت جون وڙيون گهرايو .

توهين گهرو مونكي راجا بناڻ وٺي گهڻو پير ڏکيو هلائڻ
ريت ڪهڙي ۽ ڪٿي ڪيئن جواب ڏيان جنهن اڃا جيئن.

سڀ ماڻهو مونكي راج ٿلڪ ڏيڻ چاهين ٿا. راج نه سڀ کي وٺي ٿو پر
هلائڻ ڏاڍو ڏکيو آهي. هر ڪر پنهنجي مرضيءَ جو مالڪ آهي.

ماتا ڪوشليا سپاءِ سرل مونسان وڌ پڻ پريم.
راج ٿلڪ چاهي ڏيڻ اهوئي قدرت نيم.

ماتا ڪوشليا سرل سپاءِ واري آهي. مونسان هن جو وڌيڪ پريم آهي انهن
ڪري نيم وس ٿي ٿلڪ ڏيڻ چاهي ٿي.

وويڪ ساگر گرو جڳم جاڻي هٿ سنسار پير پرماڻي.
ٿلڪ ڏئي نه سندس قصور خلاف وڌ جڳم خلاف ضرور.

گرو نه گيان جا ساگر آهن. سنسار ۾ پرست! سچو سنسار هنن جي هٿ ۾ آهي
نٿو پير آهي! پر جڏهن وڌانا خلاف هوندي آهي. تڏهن سچو جهان ئي خلاف
ٿيندو آهي. سو جي ٿلڪ ڏيڻ چاهي ته ان ۾ سندن قصور ڪهڙو؟

رام سيب بن، ڪير نه پايان ڪونه چونڊو مان ڏوهي ناهيان.
اها گالا سڀ خوشيءَ سان سهي
جت پاڻي اُت گپ بم ڏسي!

مان سمجهان ٿو ته رام ۽ سيتا کانسواءِ ٻيو ڪير به نه چونڊو ته مان ڏوهي
نه آهيان! مان اهو سڀ ڪجهه ٻڌندس ۽ اهو سهندس. ڇو جو جتي پاڻي وهندو
اُتي گپ به ضرور ٿيندي.

ڊپ ڪونهي جڳم گالا ڪندو پرلوڪ نه ڊپ ته نرڪ ملندو.
دک هڪ کان ٿي دل ٻري رام سيب ويا منهنجي ڪري!

مولڪي دٻ ڪراهي ۾ لوڪ مينهجي ٿلا ڪندو. ٻولڪ جو ۾ پڙ ڪراهي.
بل ۾ لوڪ ملي اُهو ڏي ۾ هڪ ئي آک آهي ۾ رام ۽ سينا مينهجي ڪري ئي
س وٺا آهن ا

نٿو اُپاءُ ٻيو مولڪي سنجي رام ملان ٿڌهن آک. اجهي ا
هڪ اندر آهه آس اچا مڃ ٿئي پڇي رام وڃان.

ٻيو ۾ اُپاءُ الهيءَ اندر جي باهه کي اچي ٿو ڪرڻ. اهائي آرو
آر ۾ صبح ٿئي ۾ وڃي رام سان ملان ۽ باهه اچي ٿو ا

ٻيو توڙي آهيان آءُ اُپراڌي سڄو ڪارڻ ئي انهيءَ اُپاڌي.
ٿڌهن ۾ مولڪي شرن ٿسي ڪميا ڪندو دل ٻوندس ٿسي.

اوڙي مان ٻيو آهيان، اُپراڌي آهيان ۽ هن سڄي ٻڌي ۽ اُپاڌي جي ڇو
آهيان ٿڌهن ۾ مولڪي وٺاس آهي ۾ هو اُڇو ۾ دٻار آهي جو شرن آيل ٿسي
مهينا اُپراڌ ڪميا ڪندو. سندس دل ٻڪدم ٽرڻ ٿي ويندي!

پنهنجي سڀني مون سهاڪ ٿيو ڪريو آيس ۽ آگيا ٿيو.
شرن وڃان مون داس ئي ڄاڻن

اچي پنهنجو راڄ پاڻ ئي ماڻ.

ٻروڪو مينهجي سهاڪ ڪراو. مولڪي آکا سان ڪڏ آيس ٿيو ۾ هر
مولڪي داس سمجهن ۽ اوداس ٻڌي اچي ٻيوڪو راڄ پاڻ ئي ماڻ.

ڀرت وڃن وياسپ کي وٺي هڪ ٿسي رام مست ٻڌي.
رام وڃوڙ ٻيوڪو ڪيا ٻڌي سڄيو منتر سڄا ٿيا.

ٻيوڪو وڃن ٻڌي سڄو ڪراو. رام جي هيڏي هڪ ٿسي
ٿي ويا! رام جي وڃوڙي ڪري جي ٻيوڪو هٿا سي جاڳي آيا. ڇو ۾ مل
ماڻهن ۾ ساهه ٻيو آهي.

توهين گهرو مونکي راجا بنائڻ وڻي گهڻو پير ڏکيو هلائڻ
ريت ڪهڙي ۽ ڪٿي ڪيئن جواب ڏيان جنهن اڃا جيئن.

سڀ ماڻهو مونکي راج ٿلڪ ڏيڻ چاهين ٿا. راج نه سڀ کي وڻي ٿو پير
هلائڻ ڏاڍو ڏکيو آهي. هر ڪو پنهنجي مرضيءَ جو مالڪ آهي.

ماتا ڪوشليا سپاءِ سرل مونسان وڌ پڻ پير.
راج ٿلڪ چاهي ڏيڻ اهوئي قدرت نيم.

ماتا ڪوشليا سرل سپاءِ واري آهي. مونسان هن جو وڌيڪ پير آهي تنهن
ڪري نيم وس ٿي ٿلڪ ڏيڻ چاهي ٿي.

وويڪ ساگر گرو جڳهه چاڻي هٿ سنسار پير پيرماڻي.
ٿلڪ ڏئي نه سندس قصور خلاف وڌ جڳهه خلاف ضرور.

گرو نه گيان جا ساگر آهن. سنسار ۾ پوسڻ! سچو سنسار هنن جي هٿ ۾ چٻا
نٿو پير آهي! پر جڏهن وڌانا خلاف هوندي آهي. تڏهن سچو جهان ئي خلاف
ٿيندو آهي. سوچي ٿلڪ ڏيڻ چاهي ته ان ۾ سندن قصور ڪهڙو؟

رام سيبه بن، ڪير نه پايان ڪونه چوندو مان ڏوهي ناهيان.
اها گلا سڀ خوشيءَ سان سهي

جت پاڻي اُت گپ به ڏسي!

مان سمجهان ٿو ته رام ۽ سيتا کان سواءِ پير ڪير به نه چوندو ته مان ڏوهي
نه آهيان! مان اهو سڀ ڪجهه ٻڌندس ۽ اهو سهندس. ڇو جو جتي پاڻي وهندو
اُتي گپ به ضرور ٿيندي.

ڊپ ڪونهي جڳهه گلا ڪندو پرلوڪ نه ڊپ ته نرڪ ملندو.
دک هڪ کان ٿي دل ٻري رام سيبه ويا منهنجي ڪري!

سچ چوان وشواس ڪريو ڌرم شيل ٿي چتر ڌريو
هٿ ڪري پڌ ڏيندا جڏهن پڙهي رسائل ويندي ٿڌهن.

سچ اڻ چوان، وشواس ڪريو نه چٽ انهيءَ تي رڪو جيڪو ڌرموان ۽ شيل
وارو هجي. مان لائق نه آهيان. جي هٿ ڪري مون کي راجا بڻائيندا نه اوڏي
پهل ڏرتي پاڻال به هلي ويندي!

رام رهيو وشيه رسن پري لويي راجا ئي ڀوڳه ڪري
سگهان چئي نه ردي ڪئنالي بسن ڪئننا پائي وڏائي

رام ئي وشيه رسن کان پري آهي. لويي راجا ئي ڀوڳه جو بکيو ٿيندو
آهي هردي جي مشڪلات مان توهان اڳيان ڪهڙي رڪان؟ رام نه تڪليف کان
سواءِ ئي وڏائي پائي ويو، بن ڏي هليو ويو ۽ ٻاري ماري ويا!

رام لڇڻ سيم بن ڏنو سڪي پرڄا کان راڻ چنو.
توهان سان گڏ پڻ پاڻ وڌرائي بنهه برو ڪيو ديش ڪيڪئي.

ڪيڪئي رام لڇم ۽ سينا کي بمراس ڏاڍ، سڪي پرڄا کان راجا جو سڪ
چئي ورتو، پاڻ نه وڌرا ئي! بهه، برو ڪم ڪيو!

گرهه پڪڙي سمپات وس ڪرڙي مارڻ روا
مٽ پيارڻ تنهن وري چڱي ڪانه دوا.

گرهه پڪڙي، سمپات وس ئي وڃي، ڪرڙي ماري وڃي، وري ان
کي شراب پيارجي. ٻڌايو نه انهن چئي ڳالهه جي دوا ڪنهن وقت آهي! مون
سان نه اهي چارهي اڳ ٿيل آهن. ڪيڪئي جو گرهه معنيٰ گرهه پڪڙڻ، رام
جو بن وڃڻ سمپات آهي، راجا جو مرن آهي ڪرڙي مارڻ جو باب. وري جو
مون کي راج جو شراب پيارڻ تا چاهيو سو منهنجي دوا ڪا نٿي ٿي ويندي؟

ٻيٽ مائڻا گُڙ سوامي وڃن ڇڻا برا بس سڀ هڃجن
جون مڃي، نه ڇڏي ويچار ڌرم وڃي ۽ ڇڙهي سرُ ٻار

پتا، مائڻا، گُرو ۽ سوامي جيڪي به حڪم ڪن اهو مڃڻ ئي فرض آهي
پوءِ اهو حڪم ڀل نه ٿي ۽ ڌرم جي خلاف هجي. جيڪو اهي حڪم نٿو هجي
۽ پنهنجي ويچارن کي، خيالن کي انهن جي آڏو ٿو آڻي تنهن کي پاپ ئي لڳندو.
ڌرم هليو ويندو!

ٻڌو وينتي مون هڪ وار يوگيه سکيا ڏيو سمجهو ٻار
داس ڄاڻي ڪريو ڪميا آپراڌ ڊڪٽ دوش ڊڪ ڳڻن نه ساڌ.

ڀرت چيو: سوامي ۽ مٿرو منهنجي وينتي ٻڌو ۽ ٻالڪ سمجهي سکيا ڏيو.
داس ڄاڻي ڊڪ ۾ ٻڌل ڄا دوش ساڌن وانگر خيال ۾ نه آڻجو.

هٿ منهنجو سڀيڙي رام سڀوڪائي

چني ورتو مگر ماءُ ڪٺلائي

مان سمجهان هاڻ منهنجو هٿ ان ڌاران نه ٿئي ڪڍاڇت

منهنجي ڀلائي هئي رام ڇرڻ جي سيرا ۽ رام سڀيڙي جو درشن، اهي نه
ماتا جي ڏنگائي مون کان ٿري ورتا. مون ويچاري ڏٺو آهي ته وري به جي ڀلو آهي
نه انهيءَ سڀو ۾ ئي! انهيءَ ڌاران ٻيو علاج مون کي ڏسڻ ۾ نٿو اچي.

جيئن اجايا روڳيءَ ڀوڳي، ڀڳت بن ٿو ٿاڇپ ٿپ يوگيه
جيئو بنا جيئن ديهه اجائي منهنجو جيئن ٿيئن بنا رڳهه رائي

روڳيءَ لاءِ سڀ ڀوڳ معنيٰ نٿا رکن. وشنوءَ جي ڀڳت بنا سڀ ڇڏ ۽
ٿپ، ڀوڳ ۽ ساڌ نه اجايا آهن. جيئو کان سواءِ ديهه ڪنهن ڪم جي نه آهي.
ٿڙيءَ طرح سان منهنجو جيئن به رام کان سواءِ وڻڻ آهي، ٿڪو آهي!

بَن ۾ رام ۽ پتا سرگواس بي همتيءَ جو ڪور واس!
وزير پوجا ۽ مقرر ٿا چاڻن راج ڀرت ڪوسپ سڪ ڀالن:

بت، رام هن ۾، بتا سرگواس! اهڙي وقت ۾ ڪور بي همتيءَ جو وا-را-
ڪتسي، وزير ۽ ماناڪون سب چاڻن ٿيون نه ٿيون راج ڪرو. ٿون ئي سندن سهارو
آهين. راج اهڙيءَ طرح ڪر جيئن سڀني کي سڪ برابر ٿئي.

وقت ڪئن ۽ وڌ جو وي-رُ منهن ڏي حالت بڻجي شير.
گر آکيا سر مٿي ڌري پال ڪتنب پر جا ڏک هري.

وقت جي مشڪلات ۽ وڌا ٿا هي ناراضجي کي شينهن مڙس لي منهن ڏي
۽ ڪروءَ جي آکيا مٿي ئي رکي پر جا ۽ ڪتنب جا ڪشت اڏوڻ ڪر ۽ راج ڪرو.

گر آکيا ۽ مقرر ٿين ٿيڪ ڀرت جي دل کي آيو سيڪ
ويتر مانا جا وڃن انمول شيل سنيهه جي رنگ رڌول.

ڪروءَ جي آکيا ۽ ان کي مقرر ٿيڪ جو ٿيڪو ٻڌي ڀرت جي دل لري وئي.
ويتر مانا جا امدولڪ وڃن جي شيل ۽ سنيهه جي رنگ ۾ دل هئا.

سرل رس چاڻي مانا ٻاڻي ٻڌي ڀرت وياڪل ٿيو
نيڻ وهي جل بنهه اجهل رام ويوڪ تائين ويسو
ڏسي سا حالت بڻي اُمالڪ ديهر سڌ سپن وساري
تلسي سارهاڻن نسير وهاڻن سنيهه ڀرت سنساري

ڀرت مانا جي سرل ۽ مٿي ٻاڻي ٻڌي وياڪل ٿي ويو. لسي ڪمل ۾
آئون پر جي آس. ڇڻ نه هڙدي ۾ ويوڪ جو آڻو جلائي رهيو هوس. اها حالت
ڀرت جي ڏسي ٻڪدم سڀني جي دل پر جي آئي. هوش عواس سڀني جا ڪم
ٿي ويا. تلسي داس چوي ٿو ته سڀني عواس ٿي ويا ۽ ڀرت جي رام لاءِ ٻيهر کي
ڏسي مٿي ٿي ويا ۽ سارهاڻن لڳا.

هن وقت به آهي . ٻوڙها وڻن ۽ ٻوڙ سندس ڳوٺ ڳاڻن ٿا .

راج پڌ راجا ٽوڪي ڏٺو ٽون رهه اُنڇي اڃا پڻو .
وڃن ڪري هن راج ڇڏيو ڏيه ڇڏي نه وڃن پڳو .

پتا راج پڌ ٽوڪي ڏٺو آهي ۽ ٽوڪي اتي اڃا موجب اهو ماڻهو ئي ٿيو آهي .
هن وڃن جي ٻالڻا به راج کي تياڻو ٻوڙ وڃن ٻالڻو .

پرسرام پٽ آگيا ٻالي ماءُ کي ماريو جڳت سنڀالي
پٽ ييات کي جوڀن ڏنو پٽ آگيا موجب ڪم نه ڪنو .

پرسرام پتا جي آگيا مڃي پنهنجي ماءُ کي ماريو، جنهنجي دنيا به واکاڻ
آهي ! پٽ ييات کي پنهنجو جوڀن ڏئي ڇڏيو پر پتا جي آگيا ڪري کيس ڪو
پاپ ڪر نه لڳو ۽ اُنکي سندس ڳاڻي .

ويد چون ۽ جڳه ٿو ڄاڻي راج ٿلڪ ڏئي پتا سو ماڻي .
ڪر ٽون راج هٿ ڇڏي ڳاڻي
چوڻ منهنجو مڃ پرجا هٿ ڄاڻي .

ويدن به ائين چيل آهي ۽ ماڻهو به چوندن آهن ته جنهنکي پتا راج ٿلڪ
ڏئي اهو راج ڪري . تنهن ڪري ٽون هٿ کي ڇڏي ۽ منهنجو ڪوڙو
مڃي راج ڪر .

سڀ ماڻاڻون ائين ئي چاهن ڀلو پرجا جو ڀڻ ٿيون پائڻ .
راج ڇڏج ٽون راج جي آئي ڪڇ سيرا جا ٽوڪي سيڀائي .

سڀ ماڻاڻون به ائين ٿيون چاهن ، جو هو ڄاڻن ٿيون ته راج ٽوڪي ڪيڏو
پيار ڪندو آهي ۽ پرجا جو ڀلو به اهو ئي آهي . ٻال ڪڇڻ راج اچي ، ٽون
راج ڇڏي هن جي دل سان سيرا ڪڇ .

جن جن ٻن ۾ راءِ ۽ پتا سرگواس بي همتي جو ٿور واس !
وزير پرجا ۽ مٿو ٿا چاڻن راج پرت ڪوسپ سڪ ڀالن .

بت، رام ٻن ۾، پتا سرگواس ! اهڙي وقت ۾ ٿور بي همتي جو واس !
ڪٽس، وزير ۽ مالائون سڀ چاڻن ٿيون ت ٿون راج ڪر . ٿون ئي سندن سڀا
آڻين . راج اهڙيءَ طرح ڪر جيئن سڀني کي سڪ ڀرائڻ ٿئي .

وقت ڪٺن ۽ وڌ جو ويرو منهن ڏي حالت بڻجي شير .
گر آگيا سر مٿي ڌري پال ڪٽنب پرجا ڏک هڙي .

وقت جي مشڪلات ۽ وڌا نا هي ناراضگي کي شينهن مڙس ئي منهن ڏي
۽ ڪروءِ جي آگيا مٿي ئي رکي پرجا ۽ ڪٽنب جا ڪٽ ٿوڙ ڪر ۽ راج ڪر .

گر آگيا ۽ منترين نيڪ پرت جي دل کي آيو سيڪ
ويتر مانا جا وڃن انمول شيل سنيهه جي رنگ رٿول .

ڪروءِ جي آگيا ۽ ان کي منترين جو ٿيڪو ٻڌي پرت جي دل ٿري وئي .
ويتر مانا جا انمولڪ وڃن جي شيل ۽ سنيهه جي رنگ ۾ رٿل هئا .

سرل رس چاڻي مانا ٻاڻي ٻڌي پرت ويڪل ٿيو
نيڻ وهي جل بنهه اجهل راءِ ويڪو ٿالين ويو
ڏسي سا حالت ٻڻي اُمالڪ ڏيهه سڌ سپن وساري
کلسي سارهاڻن نير وهائن سنيهه پرت سنساري

پرت مانا جي سرل ۽ ملي ٻاڻي ٻڌي ويڪل ٿي ويو . نيڪ ڪمل ۾
آنرڻ پرجي آيس . ڇا ت هڙدي ۾ ويوڪ جو اٿو جلائي وهيو هوس . اها حالت
پرت جي ڏسي اڪدم سڀني جي دل پرجي آئي . هوش هراس سڀني جا ڪر
ٿي ويا . کلسي داس چوي ٿو ت سڀني هوس ٿي ٻيا ۽ پرت جي راءِ لاءِ پرت کي
ڏسي سمع ٿي ويا ۽ سارهاڻن لڳا .

وسشت جي آگيا موجب ڪريا ڪرم ڪيو ويو. ڀرت هائي گهرڙا ۽ ٻيون
سراڙيون ۽ انهن سان گڏ گهڙيئي ڳاڙون دان ڪيون.

ڀتانمت ڀرت جيڪي ڪيو آهه سچو سواڻ هـيو
منور هڪ ڏينهن شپ ٺهرائي وزير بزرگ پيا مٿر گهرائي

پتا جي نمت ڀرت جيڪي ڪيو سو سڀ اڻ ڳڻيو! انجو بيان ٿي نٿو سگهي.
شپ ڏينهن ڏسي وسشت شهر جي سڀني وڏن ماڻهن، اميرن ۽ وزيرن کي گهرايو.

راج سپا سڀ ويٺا اڏي پنهنجن ڀائرن کي گروءَ سڏي
وسشت ڀرت کي ويجهو ويهاري راج نيڪ ڌرم شبد اُچاري

سڀ درٻار ۾ سپا ٺاهي اچي ويٺا. گروءَ پنهنجن راجڪمارن کي سڏي، ڀرت
کي پنهنجي ويجهو وهاريو. کيس نيتيءَ ۽ ڌرم جو اُهديش ڪيو.

ڳالهه مٺيءَ پهرين اُها چئي جيڪا ڪٺلڻا ڪيڪئي ڪئي
ڀوپ ڌرم برت ستيم سارهايو جنهن ٽن ٿياڳي پريم نٻاهيو

گروءَ پهرين ڪيڪئي جي ڪٺلڻا جي ڳالهه چئي ۽ پوءِ راجا دسرت جي
ڌرم برت ۽ ستيم جي واکاڻ ڪئي ۽ چيو ته هو هڪ ستيموادي مها ويڪتي هو
جنهن پاران ڏنا ۽ ٽڪليف سٺي پر پريم جي لاءِ ٽن ٿياڳي ڇڏيو ۽ پاڻ وڃڻ جي پالڻا ڪئي.

ڀرت ٻڌ ڀاوي پرڀل منراج چيو آ بس
لاپ هاڃي ۽ جڻڻ مرڻ سڀ وڌاتا وس.

منراج پوءِ ڀرت کي چيو ته اي بت، ڀاوي پاران آهي. لاپ با هاڃي ۽
جڻڻ مرڻ سڀ وڌاتا جي وس ۾ آهي.

ويچار ڪري نه دوش ڏجي سوچ بنا نه ڪاوڙ ڪجي
پريم ويچار ڪري ڏس چاهي شوڪ يোগيم راج دسرت ٺاهي.

اهو راجا ڏيکي ۽ دوش ڏيکي نه ڏهرجي. اي بت، راجا درس
شوڪ ڪرڻ لائق نه آهي.

شوڪ ڀوڳيه جو ويد نه ڄاڻي ڌرم شيل آيو ڀوڳيه (ماڻي)
شوڪ ڌرم ڄاڻن ڏيکي نه ڄاڻ ڀرجا ڀريه نه ڀران ڀسيان.

شوڪ ڪرڻ ڀوڳيه نه اهو ماڻهو آهي جنهن کي ويدن جو ڳيان ڪونهي ۽ جنهن
کي ڌرم جو ڳيان نه هجي ۽ شئي هجي ۽ ڀوڳيه ڀر عمر گذاري ڇڏي. شوڪ
اهي راجا لاءِ ڪڏي جنهن کي ناهه جي سر نه هجي ۽ ڀرجا کي ڀرائن يا ڀتن
ڏيکي ڀرائو ڀيارو نه سڃهجي!

شوڪ لائق ڀتي نه ڳيندڙناري ڪڏل ڪنور ۽ مرضي ۽ راري.
برهمچاري ڪر ڀڄا نه مڃي ستيه ڇڏي برهمچريه ڀڄي.

شوڪ نه اهي ۽ اهري ۽ لاءِ ڪڏي، جيڪا ڀتي ۽ سان لڳي ڪري ڀتي
جي راجا اهاڙي، ڪڏل هجي ۽ ڀڄي مرضي ۽ راري هجي! اهو برهمچاري يا
شش شوڪ لائق آهي جو ڪرو ۽ ڀڄا جي آڏو اچي. جو سڀ ڪرو ڇڏي
ڏي. ڀڄي برهمچريه ورت ڪند ڪري!

سڀ طرح سوشوڪ جي لائق ڇل دغا ۽ ڪپٽ جو شائق.
شوڪ لائق نه ڪوشل راجا ڦليل چوڏس جنهن ڀرياه.

جيڪر ماڻهو دغا ۽ لڳي ڪري، دنيا ڀر ڇل يا دغا سان هلي اهو ئي سڀ
طرح شوڪ جي لائق آهي. ڪوشليا جي ڀتي، راجا درس شوڪ ڪرڻ لائق
نه آهي. هجر ڀرياهه ڇڏي دنيا ڀر ڦليل آهي!

ٿيو نه ٿيندو نه ڪولي آهي لوپتا ويو شان وڌائي.
برهمچريه وشنو ۽ شو آڏ ڳائڻ دسرت ڪٿا نوان.

اي درس، درس ڇڏو نه ڪر ڀوڳيه، نه ڪر ڀڄو نه وري ڪو

وسشت جي آگيا موجب ڪريا ڪرم ڪيو ويو. ڀرت هائي گهرڙا ۽ ٻيون
ساراريون ۽ انهن سان گڏ گهڻي ڳاڙون دان ڪيون.

پٽانمت ڀرت جيڪي ڪيو آهه سچو سواڻ هـيو
منور هڪ ڏينهن شب ٺهرائي وزير بزرگ پيا مٿر گهرائي

پتا جي نمت ڀرت جيڪي ڪيو سو سڀ اڻ ٻڌو! انجو بيان ٿي نٿو سگهي.
شب ڏينهن ڏسي وسشت شهر جي سڀني وڏن ماڻهن، اميرن ۽ وزيران کي گهرايو.

راج سپا سڀ ويٺا اڏي ٻنهيڻ پائڻ کي گروه سڏي
وسشت ڀرت کي ويجهو ويهاري راج نيٺ ڌرم شبد اُچاري

سڀ درٻار ۾ سڀا ٺاهي اچي ويٺا. گروه ٻنهيڻ راجڪمارن کي سڏي، ڀرت
کي ٻنهيڻجي ويجهو وهاريو. کيس نيتي ۽ ڌرم جو اُپديش ڪيو.

ڳالهه مٺيءَ پهرين اُها چئي جيڪا ڪٽلٽا ڪيڏئي ڪئي
ڇوپ ڌرم ڀرت ستيه سارهايو جنهن ٽن ٽياڳي پريم نٻاڻيو

گروه پهرين ڪيڏئي جي ڪٽلٽا جي ڳالهه چئي ۽ گروه راجا دسرت جي
ڌرم ڀرت ۽ ستيه جي واکاڻ ڪئي ۽ چيو ته هو هڪ ستيواڏي مها ويڪتي هو
جنهن پاران ڏنا ۽ تڪليف سٺي ڀر ڀري جي لاءِ ٽن ٽياڳي ڇڏيو ۽ ٻڌ وڃن جي پالنا ڪئي.

ڀرت ٻڌ ڀاوي پرڀل منراج چيو آهه
لاپ هاڃي ۽ جڳڻ مرڻ سڀ وڌانا وس.

منراج گروه ڀرت کي چيو ته اي بت، ڀاوي ٻڌان آهي. لاپ يا هاڃي ۽
جڳڻ مرڻ سڀ وڌانا جي وس ۾ آهي.

ويچار ڪري نه دوش ڏجي سوچ بنا نه ڪاوڙ ڪجي
پريم ويچار ڪري ڏس چاهي شوڪ يوگيه راءِ دسرت ٺاهي.

وڌيڪ ڇڏو: ٻي ڏاڍ ڏرو. اڄ رات جو وقت نه آهي! اڄ جي مري
موجب سموري ڪرڻا ڇڏي. سان ڪر. پوءِ ڪرو ڇا وڃن ٻڌي ڏت جڙي
ڇو نه اڳي سوامي، جيئن ڇڏندا ٿين ڪنڊس!

نرپ شريو سنان ڪراڻي ڀرم وڃن ومان چڙهائي.
ڇڙن سڙو رکيو پوت راڻين درشن رام روڪيو اڀلا ڪڍين.

ڀاءُ راما جي سر پر ڪي سنان ڪراڻي بالڪل عالي ۽ حيرت ۾ وجهندڙ ومان
ن ان ڪي رکيو وڃو. پوت، راتس ۽ شتر گهن ڇڙن تي سر ڪڍي رکيا. راڻين ڪي
ستي لڳن کان روڪيو وڃو ڇو جيئن اڳي رام هي اچڻ نالين رهس ۽ رام ڇو
درشن ڪن.

اگر چندن ڪٿو ٻار گهرايو اُمت انيڪ سڳڻڌ سڀايو.
نديءَ ڪناري ڇڪيا ٻڙائي سرڳم وڃڻ پڻ ڏاڪڻ ٺاهي.

چندن جو ڪٿو انداز گهرايو وڃو جنهن ۾ تمار گهڻي سڳڻڌ هئي. سر جو لڏي
هي ڪناري تي ڇڪيا، سرڳم هي وڃڻ جي لاءِ ڏاڪڻ ٺاهي، ان مٿان رکي ويٺا
ان موجب سڀ ڪرم ڪريا ٿيو.

ٿلڻجڻ وڌيڪ سان ڀرت ڪيو
وڌيڪ سڀ ڪريون اچري اچرائي ڀرت ڪي سارو ٻار ڪڍائي

اڄ ڏٺو جي آڳاٽا موجب سڀ ڪرڻ ڪرڻ وڌي ڀرمائي ۽
وڌيڪ هي لٽيءَ موجب ڪيو. ٿلڻجڻ ڏٺي، وڌيڪ ۽ سمرن جا وڻاڳ سان ڀريل
ڏٺو وڌيڪ ڏٺو ۽ اڃا ڏٺو ۽ تمار سندس وڃڻ ۾ ڪرڻ
ڪرم ڪيو وڃو.

وڌيڪ مٺي ۽ جيئن آڳاٽي ٿيلن ڪرڻا سڀ ڪئي وئي
ڪجهه گهڻا جي سواريون پٺيون ڀرت گايون گهڻيون دان ڏنيون.

ماڻ پرت جا وڃن ٻڌي سادي ستيه سپاءَ
رام پريه ڏاڍو پرت ڪرم وڃن مناءَ !

اهي وڃن ڪوشليا پرت کي چاليءَ سان لاڙو ۽ چيو نه اي پرت
تون رام کي من، وڃن ۽ ڪرم ڪري پيارو آهين! سچ ٿي چوانءَ پت !

ڪيان ٿئي پر مٿي نه موھ رام خلاف تون ٿيندين چو؟
جو سمجھي، مت تنهنجي آھ تنهن سک سڀني ۾ پي ناھ !

اُم ڪيان پراپت ڪرڻ سان به اڳيان ناس نه ٿئي ۽ موھ ۾ ماڻھو ٻڌل رھي،
ائين ٿي سگھي ٿو. پر تون رام جي برخلاف ٿئين ائين نه چيڪر به مڃيندو نه
هيءُ تنهنجي مت هئي، سو ٺرڪ جو ڊڪ ڪاين ٿائين پوڳيندو رهندو !

ائين چئي ماڻ پرت سمجھايو چوندي ڪير ٿڻن وھايو.
وھي ھليو پڻ اکين مان پاڻي

ورلاپ ڪندي وئي رات وھامي .

مانا ڪوشليا ائين چيو. اوڏيءَ ۾ ٻڌل موھ ۽ پريم جي ڪري سندس ٿڻن
مان ڪير وھي آيو ! اکيون جل سان پر جي آيس. ورلاپ ڪندي ٻنهي جڻن رات
گذاري !

وامديو وسشت من آينا منٿري منش وڏا گھرايا .
مني پرت اپدیش ڪيا پرمارت جا سڀ وڃن چيا .

وامديو ۽ وسشت مٺي صبح جو ھل ۾ آيا. منٿري ٻين به سڀني شھر جي
وڏن ماڻھن کي گھرايو. معنيٰ پرمارت جا وڃن چيا ۽ ڪيان ۽ وٽراڳ جا وڃن ٻڌائي
پرت کي اپدیش ڪيو .

ٽير ٽيري هن جي اندر ڪرڻ ڇوڪري ڪر سچ
گر وڃن سنڊر ٻڌي پرت چيو ڪريان اڄ

وسشت چيو: ٻٽ ڏيرج ڌرو. اح روتلڻ جو وقت نه آهي! اح جي مڙع
موجب سڌري ڪرڻا شانتِيءَ سان ڪر. پوءِ ڪروءِ جا وچ ٻڏي هٿ جهڙي
جهڙ نه اي سرامي، جيئن چولندا تيعن ڪندس!

نرپ شريو سنان ڪرائي پرم وچتر وءِ مان چڙهائي.
چرڻن سُر رڪيو پرت راتين درشن رام روڪيو اٻلاڪڻين.

پوءِ راجا جي سرير کي سنان ڪرائي باڪل عاليءَ ۽ حيرت ۾ وجهندڙ زمان
۾ ان کي رڪيو ويو. پوءِ، راتين ۽ شترگهن چرڻن تي سر ڪڍي رکيا. راتين کي
سٽي اٻلاڪن کان روڪيو ويو ۽ هر جڻن اهي رام هي اچڻ لائين رهس ۽ رام جو
درشن ڪن.

اڪر چندن گهڻو بار گهرايو امت انيڪ سگهڙ سهايو.
نديءَ ڪناري ڇڪيا بڻائي سرڳه وڃڻ پڻ ڏاڪڻ ٺاهي.

چندن هر گهڻو انداز گهرايو وار جهن ۾ لمار گهڻي سگهڙ عتي. سر جو لڏي
هي ڪناري تي ڇڪا، سرڳه هي وڃڻ جي لاءِ ڏاڪڻ ٺاهي، ان مقام رکي ويٺا

ان موجب سڀ ڪرم ڪريا ٿيو

تلاجل وڌي سان پرت ڪيو

ويد سهر ٿيون اچري اچرائي پرت کي سارو بار ڪڍائي

ا رت ڪروءِ جي آڳا موجب سڀ مرلڪ ڪرڻا ڪرم وڌي پرمالسي ۽
وڌن هي لتيءَ موجب ڪيو. تلاجل ڏئي، وڌن ۽ سمرلين جا وٿاڳ سان پورل
ڪرو وسشت شلڪ اڃاڙا ۽ بس کان به اڃاڙا ۽ لمار سندرو وار منڊل ۾ ڪرڻا
ڪرم ڪر ويو.

وسشت منيءَ جيئن آڳيا ڪئي ٿين ڪرڻا سڀ ڪئي وئي
ڪجهه ٻهراڙا جي ساريون پٺيون پرت گايون گهڻيون دان ڏنيون.

ماءُ ڀرت جا وڃن ٻڌي سادي ستيم سڀاءُ
رام پريو ڏاڍو ڀرت ڪرم وڃن مٺاءُ !

اهي وڃن ٻڌي ڪوشليا ڀرت کي چاليءَ سان لائو ۽ چيو ته اي ڀرت
تون رام کي من، وڃن ۽ ڪرم ڪري پيارو آهين! سچ ٿي چوانءِ پٽ !

کيان ٿئي پر مٺي نه موهر رام خلاف تون ٿيندين ڇو؟
جو سمجهي، مٺ ٿنهنجي آهر ٿنهن سک سڀني ۾ پي ناهم !

اٺم کيان پرايت ڪرڻ سان به اڳيان ناس نه ٿئي ۽ موهر ۾ ماڻهو ٻڌل رهي،
ائين ٿي سگهي ٿو. پر تون رام جي برخلاف ٿين ائين نه چيڪر به مڃيندو نه
هي ۽ ٿنهنجي مٺ هئي، سو توک جو دک ڪاين لائين پوڳيندو رهندو !

ائين چئي ماءُ ڀرت سمجهايو چوندي ڪير ٿڌن وهايو.
وهي هليو پڻ اکين مان پاڻي

ورلاپ ڪندي وئي رات وهامي.

مانا ڪوشليا ائين چيو. اوڏي ۽ ٻڌل موهر ۽ پريم جي ڪري سندس ٿڌن
مان ڪير وهي آيو! اکيون جل سان پوڄي آيس. ورلاپ ڪندي ٻنهي چئن رات
گذاري !

وامديو وسشت هن آيا منتري منش وڏا گهر آيا.
مٺي ڀرت اُڀديش ڪيا پرمارٽ جا سڀ وڃن چيا.

وامديو ۽ وسشت مٺي صبح جو محل ۾ آيا. منتري ٻين به سڀني شهر جي
وڏن ماڻهن کي گهرايو. معنيٰ پرمارٽ جا وڃن چيا ۽ کيان ۽ وٽراڳ جا وڃن ٻڌائي
ڀرت کي اُڀديش ڪيو.

ڏير ڏيري هن جي اندر ڪرڻ ڏوگيم ڪر سڃ
گر وڃن سندر ٻڌي ڀرت چيو ڪريان اڄ

رام جي دل ۾ ڪنهن جي لاءِ به شرم يا ڪاوڙ نه هئي. کليدي مڃڻ سان ۽ منو ٻالو ايندي ان ڏانهن وڙو. سڀا ۾ رام جي چورن ۾ پوئو. ڪڍي ڪري
 ڪند نه رهي ۽ ساڻ ويٺي.

ٻڌي لڇڻ پڻ ويو بن ساڻ وس گهڻا ڪيا رگهو ڪل پان
 سڀن اڳيان پوءِ سيس ڌري سيم لڇڻ ويو ساڻ ڪري.

رام جو بن ويٺو ٻڌي لڇڻ ۾ ضد ڪري اٿس. هن کي روڪڻ لاءِ رام
 ٿڌا وس ڪمايو ته روڪو. پوءِ رام سڀا ۽ لڇڻ کي ساڻ وٺي ان ڏي روانو
 ٿي وارا

ورلاپ ڪرڻ لڳا ٻئي پاڻ ڇاڻي ۽ لڳايا ڪوشليا ماڻه.
 انيڪ طرح ڀرت ڪي سهجهايو روڊ ڪي ڀريل پڻ وڃن ٻڌايو.

ڏکي ٿي اوت ۽ شرتين ورلاپ ڪرڻ لڳا. ڪوشليا بهي ڪن ڇاڻي سان
 لڳا ۽ اوت ڪي روڊ ڪي ڀريل شمد ڇما.

ويڊ وڪڻي ڌرم ڇاڇ ڪندڙ ڌرم ڪري ان ڦل گهرندڙ
 پاپ ڪولندڙ ڪپڻي ڪروڙي ڪٽل نندڪ ۽ ڌرم وروڌي.

ويڊ وڪڻي وارو، ڌرم جي ڇاڇي ڪندڙ، ڌرم ڪري ان جو ڦل گهرندڙ،
 پاپ ڪولندڙ، ڪپڻي ڪروڙي، ڪٽل نندڪ، ڌرم وروڌي، ڪٽل ۽ ڪروڙي
 ڪٽل ڌار ڌار، نندا ڪرڻ وارو ۽ ڌرم جي برخلاف ڪرم ڪرڻ وارو.

من ۽ مک، من چل، ڪامي لوڀي ناريون ٽڪيندڙ لتيرا ٽوڳي
 اي ماڻا، گت اڃا مان پايان راج اڃا من پنهنجي لايان.

ايشو کان اي مک، پيڇي مڙهي ٿي ڇلڻ وارو ڪامي، لوڀي، پراڻن
 استر ۾ اري نٿو رکندڙ، پراڻن ڏن ٽڪيندڙ، لتيرو ۽ لڳر مانا اهنڪي جيڪا
 لوح ڪئي مندي آهي اها مون کي ملي جي مان راج جي اها خيال ۾ ٿي آهيان

سَرَل ڪوئل ڀرت ڇاڻي لاتو رام موٽيو ڇڻ بن مان ڄاتو
ملي شترگهن سان پاڪي پائي شوڪ سنيھ نہ هرديه سمائي.

ڪوشليا سرل سپاءُ سان ڀرت کي ڇاڻيءَ سان لڳايو ۽ شترگهن کي ! پاڪي
وجهي ڳود ۾ کڻي وهاريائين ۽ پنهنجن ڀائرن کي ڏسي اهڙي خوش ٿي جو ڇڻ
رام بن مان هاڻي موٽي آيو آهي. شوڪ ۽ پريم سندس ردي ۾ نہ پيا سمائجن.

ڏسي سپاءُ چوي سڀڪو رام ماما اهڙي ٿئي نہ چو!
پوءِ ڀرت کي ڳود وهاري ڳوڙها اُگهي مڌرو ڇن اُڇاري.

اها حالت ڏسي سڀڪو پيو چري نہ رام جي ماما اهڙي چو نہ ٿئي ! پوءِ
ڀرت ڪم ڳود ۾ وهاري هن جا ۽ پنهنجا ڳوڙها اُگهي ڇوڻ لڳي:

دل جهلي پُٽ، ڌيرج ڌار وقت ڏسي دڪ سڄو وسار.
ڪال ڪرم گت اٿل بڻي ڄاڻ رام ويڙگ مَنُ ڳلان نہ آڻ.

اي پُٽ، ڌيرج ڌر. وقت اهو ڏسي دل ٿي دڪ کي نہ رک. وقت
۽ ڪرم جي گت کي سهجهي ڄاڻ نہ هاڻي ڇا ڪرڻ آهي ! انهن جو نير اٿل
آهي ! رام جي جدائيءَ لاءِ ۾ ڪنهن جي خلاف نفرت نہ آڻ.

ڏوھ انهيءَ ۾ ڪنهن جو ٺاھ خلاف وڌاتا منهنجي آھ
جو مونکي اڃا اٿس جياريو ڇا اٿس مرضي مونکي نہ ماريو!

ڪنهن کي ۾ دوش نہ ڏي. وڌانا ٿي منهنجي خلاف آهي جنهن هڙي
دڪ ۾ مون کي جيئرو رکيو آهي ! اڃا بہ سندس ڪهڙي مرضي آهي، سا
کيس ئي خبر!

مَن پُرسن مَنهن ڪلندي سان وڇن مٺا چڻي ويو بن ڏانهن.
ڏسي ٻڏي سنگ سيتا وئي پريم ڇرڻن ڪري هٿ نہ رهي.

شعر ٻڌي کس ڇوٽيءَ کان وٺي ڪٽسڻ لڳو ۽ ٻي ڀيري کيس ڇڏايو. ٻوڙ ٻئي ڀائر تڏهي مالا ڪوشيا جي ڳيڙ ويا.

نہکاریل دی ہر ہڈل مہیوا وستو سریر
بن کمل پساو پیو کارو رنگ، اڈیر۔

ٻا ڏس؟ وهڃاري ڏکڻ جي مارڻل کي تمام مڃڻا ڪهڙا سر ٻي ٻيا ڪن،
منهن ۾ ڏاڍي لڳڪاري وڃي هئي ۽ دل جي ڪري دل ۾ ڦاٽس ٿي. رنگ
سندس چڻين جي ڪري ڪارو ٿي ويو هو. سون چڙهي سندس ڇوڙ اڏامي
وڃي هيس. ڇڻا ۾ ڪم ٿيڻ مٿان ٻارو بهر هو.

پيرت ڏسي بس ڊوڙي آئي ڏرن ڪري ڦيرائي ڪاٺي
هورچا ٿي پڻ پيرت ويو سُر مالا جي چرن ڌريو.

ڪوشيا جيئن پرم ڪي ڏٺو، ڊوڙي آئي. اٽاول، ڊڪ ۽ ٻيو ڪان ٿوري
ڪاٺي ڏيئي، ٿي ڪري پيئي! پرم ۽ موڙا ٿي ويا. ڏاڍ ڏري پئي، ڇو
مانا ڪوشيا جي ٻارن ٿي رکيا آهن.

ہمارا پاسر کئی؟ ڈیکار رام سید، لچل
کیکئی دلیا چوپلا جانی؟ سید رہی ہا جیکر

ماتا، پائر ڪٿي آهن؟ ٽيڪار. ڪڪ دفعو نه راهر، سیتا ۽ لچمڻ
ڪراڙ! ٻلا ماتا، ڪوڪڻي دلپا پر ڇا لاء ڄاڻي؟ ماڻس جي سنڌ نه ٿي نه
نه سنڌ ٿي ٻري ها ۽ مون چوڙڙ پار نه چٽي ها!

ڪُل ڪلنڪي ڀاڱن دروهي آڀيش پاتر جنهن
ٽنهي لوڪن آڏو نياڳو پيال جنهن ڪارڻ ٿيا

مان گل جي ڪلڪ ۽ ٻانڙن ۾ ڊروهي هن ٻياڳي .
 اڪسس، ٽيون ٺڪن ۾ مون ڇڏو ٻياڳر ڪير هوندو جهيڻ
 ٺهينجا ٻياڳر ڪل يا آهن ؟

رام وڌ ڪهڙي، ڪين نٿا ڪپو تون ڏاڻو! سچ ٻڌاءِ
جڻا تون سا، مَر يا جيءُ ٿري هتان وچ پاسي ٿي

رام ۾ ڪهڙي گهٽتائي هئي؟ ڏاڻو، تون ڪير، جا ائين ڪرين! تون
جيڪي به آهن، سا هج. مَر يا جيءُ. هاڻي هتان نه پاسي هئي وچ. اهو
ڪارو منهن ٻههجو مونکي نه ڏيکارا!

ٻڌي شترگهن ماءُ ڪٿلائي، انگن سڀن ڪنهن آڱ لڳائي.
آندا ڪپري تنهن دم اندر، شپ ڪپڙا ۽ زيور سندر.

شترگهن نه ماءُ جي ڪٿلا ٻڌي جاي ويو اوڏي مهل ڪپڙي اندر آئي
۽ سندر زيور ۽ ڪپڙا کڻي آئي!

شترگهن ڪهي ڏسي جليو ائين گيوم آهوتيءَ پوي جيئن
زور اهڙي سان تنهن لت ماري

دانهون ڪندي وئي هلي هتياري!

ڪپڙيءَ کي ڏسي شترگهن اهڙو جلي ويو جو ڇا باهه ۾ گيهه جي آهولي
پيئي آهي! کيس زور سان اهڙي نه لت هنيائين، جو نياڳي درد کان دانهون
ڪندي هلي ويئي!

مٿو ڦاٽي پيس ڪپ ڦٽل رت وهي مُڪ ڏند ڀڳل
چوي: ديوهيءَ ڇا جو پارائو ڪندي نيڪي هيءُ برو ڦل پاتو؟

سندس ڪپ ٽٽي پيو ۽ مٿو ڦاٽي پيس، ڏند به ڀڳي پيس، چوڻ لڳي ته
اي وڏاڻا، هي برو ڦل ڇڻائي ڪرڻ ڪري ڏنو ائين؟

ڏسي منٿرا شترگهن کوٽي لڳو گهسيٽڻ پڪڙي چوئي!
ڀرت ديالو کيس ڇڏايو ڀرت کوشايبا گهر پاءُ سان آيو.

شتر ٻن کيس ڇو ٿي؟ کان واري گهٽيٽ لڳو ٻو پوم کيس ڇڏايو. ٻو ٻئي
ٻاٺو ٺڏجي مالا ڪوشليا جي گهو وٺا.

لڪاريل دڪ ۾ ٻڌل هيرا وستر سرور
بن ڪمل پارو پيو ڪارو رنگ، اڏير.

ڇا ڏس؟ وڇاري دڪن جي ماريل کي تمام سٺا ڪٽا سر ٻو ٿي پيا هئا،
مٿن ۾ ڏاڍي لڪاري وٺي هئي ۽ دل جي ڪري دل ڄڻ ڦاٽي ٿي. رنگ
سندس ٻنهن جي ڪري ڪارو ٿي ويو هو. سون ڇوڙي سندس ڄڻ اڏائي
وٺي هس. ڇا نه ڪمل ڪن مٿان ٻارو ٻو هو.

ڀرت ڏسي بس ڊوڙي آئي ڌرن ڪري ڦيرائي ڪالي
هورڇا ٿي پڻ ڀرت ويسو سر مالا جي چرن ڌريو.

ڪوشليا جيئن پوم کي ڏٺو، ڊوڙي آئي. اٽال، دڪ ۽ ٻيهر کان ٺري
ڪالي ڏريءَ تي ڪري پئي! پوم نه هورڇا ٿي وڃي. ڌوڙ ڏري پنهجيرو
مالا ڪوشليا جي چرن تي رکيائين.

مالا ڀائرو ڪٿي؟ ڏيکار رام سيد ۽ لچرڻ هيڪار
ڪيڪئي دنيا ۾ ڇوپلا ڄاڻي؟ سيد رهي ها جيڪر سدائي.

مالا، ٻاٺو ڪٿي آهن؟ ڏيکار. هڪ دفعو نه رام، سينا ۽ لچرڻ جو دوشن
ڪراه! هلا مالا، ڪيڪئي دنيا ۾ ڇا لاء ڄاڻي؟ ماڻس جي سيد نه ٿي نه ڪيڪئي
نه سيد ٿي ٻڌي ها ۽ مون ڇوڙو ٻار نه ڄڻي ها!

ڪل ڪلنگي ڀائرن دروهي آپيش ٻاٺو جنهن پٽ ڪو هي
ننهي لوڪن آءُ نڀاڙو ٻال جنهن ڪارڻ ٿيا تو هي حال!

ڪل ڪل هي ڪلڪ ۽ ڀائرن جو دروهي هن اڳيءَ جي ڪڪ مان ٿي
ڪس. ڏهن لوڪن ۾ مون ڇوڙو لڳو ڪيو هوندو جنهن جي ڪري ٻرڙار ۽
لهيڪا ڇوڙا حال نه آهن؟

هائ پتا، انت محل به ٽيهنجي چوئن جو سرش نصيب نه ٿيو! اي پتا، تو
مونيڪي رام جي سورد تي نه ڪيو. اهڙيءَ طرح پيءُ جو غم ڪري چوڻ لڳو.
آخر ٿوري همٿ ڪري آيو ۽ هوش سنڀالي ماما کان پڇڻ لڳو ته سچ ٻڌاء، پتا
جو مر ٿيو ڪهڙي ڪارڻ ٿيو آهي؟

پت وڃن ٻڌي ڪيڪڙي چلائي

گهاٽ ۽ اگهي، منجهه زهر-ملائي.
ڳالهه سڄي منڍ توڙ ڪيائين ڪٿل ڪنور جا هات هليائين.

پت جا وڃن ٻڌي ڪيڪڙي چلائي آئي. قت ڪي اگهي هنڪي مٿان زهر
جو پر ڪو ڏٺائين ۽ منڍ کان پڇاڙيءَ تائين سموري حقيقت پريس سان ڪيائين.

پيءُ هرڻ وسريو ڀرت چنڌا رام بنواس.
ڪارڻ رام بن وڃڻ جو پاڻ هيو چڻ خاص!

رام جو بن وڃڻ ٻڌي پريس کان پتا جو مريو وسري ويو! رام بن ۾ ڪيئن
دهندو؟ رام جي بن وڃڻ جو ڪارڻ پاڻڪي ٺهرايائين.

پت ڏکي ڏسي ڪيڪڙي چيو تازن ڦٽن مٿان لوڻ پيو.
راڻ نه آڌ ڪرڻ جي يوگ سڀ ماڻيا هن اُٿم ڦل ڀوڳه!

پت جي ڏک مٿان لاء هن جيڪي چيو تنهن ته چڻ ڦٽن مٿان لوڻ ڀر ڪندا
جي راجا دنيا جا سڀ ڦل ڀوڳيا هن جي لاء ڏک ڪرڻ نه ڄڻائي.

جڙي هن سڀ جنم ڦل پاتا انت ٻڻيو پڻ اُمر پڌ گياتا.
ائين سمجهي ڇڏ سوچ سڄا سماج سهت راج ايوڌيا ماڻ.

جڙي هن سڀ ورڻا ۽ مريو کان پوءِ هو اندر لوڪ ۾ وارا ائين
سمجهي ويچار ڪي ڇڏي سماج سان ايوڌيا جو راج ڪر.

اڻو ٻڌي ڀوت بيهند ڏکيو ڦٽ مٿي چٽ اڱر رکيو .
لنبا کڻي ڀوت هر خر سواس تو کڻي کُل ساري ڏاس .

اڻو ٻڌي ڀوت ڏکي ويو . چٽ ٿاري ڦٽ مٿان ڪڍڻ اڱر رکيو .
لنبا ڪڻي چوڻ لڳو ۽ ٿوئي سڀ طرح جي اڻو ٻڌي ڪڻي آهي ؛ سڄي
ٻوڙ جي مٿان مٿس جو ٻيڙ ڪڙ ڪاڻو آهي .

نيت اها هلي اڳ جي تنهنجي

ڪريڻ ها چمندي آخر منهنجي .
ڪڏ ڪيا ٻن ٻروڻ ڌاريو مڇيءَ جياپو سڀ جل هاريو !

هي تنهنجي اندر م اڻو ٻڌي لڳو ٿي هلي ۽ ٻوڙ مان جيئن چالو هوس ،
بچائي آئي ماري ڇڏي ها ا ٻن ۽ ٻوڙ ڪڏ ڪيا ، پر وڻ ڪي ۽ ڏاس
ڪري ڇڏي . مڇيءَ جو جيئن ٻائيءَ تي اڏار آهي اهو ۽ سمورو هاري ڇڏي .

جڏهن ويٺو ٿوئي ڪر هلي ڪهائي

دل تنهنجي ٽنڀن مهل نه ڦٽائي .
ور ڪهڙو مهل ڪانه ٿي پيڙا ؟ چپ سڙيءَ يا پيءُ ٺٽي ڪيڙا ؟

اي لڳائي ڪڍڻ مهل ٿوئي اڻو مڃال آيو اوڏيءَ مهل تنهنجي دل ٺٽي
ٿاڻي ا ٻوڙان ڪهڙا مهل ٿوئي ڏک يا ٻوڙا ڪانه ٿي ؟ چپ ٺٽي سڙيءَ يا ان ۽
ڪيڙا ٺٽي پيءُ !

ڪيان وڻواس ٿوئي وڻ ڪيو ؟ موڙ کان اڳ ڦر هوش ٿيو
نار ڏوڏ ڀر گت ٻوڙ نه چاڻي ! منهنجي راجا ڪيئن سڃاڻي !

راجا ٿوئي وڻواس ڪيو ٿي ڪيئن ؟ موڙ کان اڳ هڏو هوش حواس ٿو
ڪيئن ڪري پا ٿوئي جو ڏوڏ ٻوڙ ، ٿاريءَ جي من جي ڪم ڪي . ٻوڙا ۽
چاڻي ۽ ڪيئن آهي ۽ ٻوڙ راجا ۽ ڪي ٿوئي هڏو . ان ڪي ڪهڙي ڪر !

هڪ هڪ ڪن چڻ ورهيه لنگهيو ائين ڪندي رت اوڏ ڀڳو .
شهر گهڙيو بد سؤڻ ڏنائين خراب ٻولي پڻ ڪانو ٻڌائين .

هڪ گهڙي هڪ يگ اوار گذاريدي آيو رت ايوڏيا بهتو . شهر ۾ گهڙڻ
سان بد سؤڻ ڏنائين . ڪانڊ به خراب ئي اٿيو .

ڪڪ گچ مرگه ۽ ڏسجن گهوڙا
رام ويوگ ڪ روڳ ڪان پوڙها .

پرواسي سڀ نر ۽ ناريون ڏکي ائين چڻ ڦريل ويچارين .
رام جي جدائي ۽ ارواسين گهوڙن ، پڪين ۽ سيني جيو ڌارين کي ڏکي
ڏنائين . چڻ نه سندن ڪا قيمتي شيءِ گم ٿي آهي .

ڏسي نه سگهجن هت بازار شهر سڄي چڻ ڪئي هٽاڙ .
پٽ اچڻ جڏهن ڪيڪڙي ٻڌو گل ڪمل چڻ چنڊ ڏٺو .

بازار ۽ گهرون جو به ساڳيو حال هو . شهر سڄي ۾ چڻ نه هٽاڙ هئي ! پٽ جو
اچڻ ٻڌي ڪيڪڙي اهڙي خوش ٿي جهڙو ڪمل گل چنڊ ڏسي ٿي .

اُٿي اندر گهر ڏر وٽ آئي پٽ اندر نيٽي آرتي ٺاهي .
ڀرت ڏکي پروار نهاري ڇڏيو ڪمل چڻ ساڙي پاري !

اُٿي دروازي تي آئي ۽ آرتي لاهي آئي . پٽ دل ۾ ڏاڍو وياڪل هو ، چڻ
نه ڪمل گل جي باغ کي پاري ساڙي ڇڏيو آهي . اهڙي حالت هن پروار جي ڏٺي .

ڪيڪڙي ڏٺو پٽ اکيون نڪيڙي

جيئن ماري پيو چار پڪيڙي .

غم ۾ ڏسي پٽ پڇيو ڪيڪڙي

خوش هئا منهنجا پيڪا سڀيئي .

ڪهڪئي اهڙي خوش هئي جهڙو ماري چار بگڙو ميل خوش هوندو
اهي. ٻت کي عمر ۾ ڏسي بچائينس نه ميههجي بيهڪن ۾ سب خوش هئا؟

خبر ناناڻن ڏيئي سڄيائي پڇي ڪٿنب جي ڇڏي آهي.
ڪٿي مائون پيون ٻئي مالا؟ سيم لڇڻ ڪٿي رام پوڻا.

پوت لائون جي سموري عمر ڏيئي پوءِ پڇو نه ٿا، پوت به مائون، رام،
لڇڻ ۽ ڪٿي ڪٿي آهن؟

سليم پريا پت وڃن ٻڌي نيرو ڪپڻ پوي نيت.
پوت ردي هنيون ڪير چڻ پاپن پوري ويڻ.

ٻت جا ٻار پريا وڃن ٻڌي اکين ۾ ڪهت جا ٻڙو ڇا آهي پوت کي. دي
ڪنڊر ٻولي ٻولي لکي.

گهاله سڄي آ ڇڏي مون ٺاهي

سواء منٿا نه ته ٿئي ڇا آهي.

ڪم ڪجهه آهي بگڙيو پيارا رام چرن آهن سرڳ پڌاريا!

ٻت مون سب گهاله کي سنڀاري ورتو آهي. ويڇاري منٿا سڀا نه
ڪري ڇا نه آهي ڇا لئي ها. وڃر ڪجهه ٺاهه بگڙي جو راجا سرڳ پڌاريا!

پوت دنوءِ ڏک ٿيس ڪوڙ هائي ٻڌن جيان شينهن گجگوڙ.
ڀاڻ، ڀاڻ هان! پتا نهاري ڏرن پيو پوت ائين پڪاري.

اهي لڻ ٻڌي پوت اهڙو ڏاڍو جهڙو هالي ڏهندا آهن سڀهن جي گجگوڙ
ٻڌي. عاء ٻه، عاء ٻه ڪري ڏوٽيءَ تي ڪري پورا!

ڏسي ساهيس نه انت پر ٿوڪي سپرد رام نه ڪيو ٿو مون کي.
اٿيو سنڀالي ڏبو ڌري مريو پتا ڇا جي ڪري؟

ورلاپ ڪرن سڀ راڻيون سنڀاري

روپ شيل ٻل ٽيڇ ٺهاري .

ڪري ڌرن پيون پاڻ پڇاڙن هليو سهارو ويو ويچارين .

مهراج جي روپ شيل ۽ گھڻن کي سنڀاري ورلاپ ٿيون ڪن پاڻ پڇاڙي
پڇاڙي ڌرتيءَ تي پيون ڪرن، ڇو جو سندن سهارو هاڻي غروب ڏي غائب ٿي ويو.

ارمان گھڻو ٿيو داسن داسين گهر ۾ رودن منڊيو ڀرواسين .

اڄ ٿيو آسٽ پشچم گل پان ڌرم پروڀڻ ڳڻ روپ نڌان .

داسن ۽ داسين کي به گھڻو ارمان ٿيو شهر واسين به گهر ۾ رودن شروع ڪري
ڏٺو ڇو جو اڄ رگھوڪل جو سرج اولهه ڏي ٻڏي ويو! راجا ڌرماتما هو ۽ سهڻو
گھڻ وارو ۽ ڌنڌوچ وان هو.

ننڍن وڏن پسي ڪيڪئي چيو

ڪڍي اڪيون جڳ انڌو ڪيو .

اٺين ڪنڊي سڄي رات وهاڻي اچي ڪٺا ٿيا سڀ من گيانِي .

سڀ ماڻهو ڪيڪئيءَ کي ڳاريون ڏين ٿا ۽ چون ٿا انهيءَ ئي سڄي جي
اڪين کي ڪڍي انڌو ڪيو آهي! رات کي بدواس موڪلي اسان کي درشن کان
محروم ڪيو آهي. ائين ڪندي رات گذري ۽ صبح ٿيندي ئي رشي مني ۽
گيانِي اچي ڪٺا ٿيا.

من وسشتت بس ڏسي سهو ورڻيو سڀ اٺاس .

شوڪ انواريو جڳت جو ڪري گيان پرڪاش .

وسشتت مهراج گيان جون وارثون ٻڌايون ۽ راجا دسرمد جي مڙجين کي منڊ
کان وٺي سارهايو. اهڙيءَ طرح جيڪو ايوڌيا ۾ شرڪ هو تنهن تي آتما جو جل اوتار.

ٽيل نالو ۾ راءِ رکيو. دڙت نانائڻي ڀرت پٺيو.
جلد وڃي ۽ ڀرت چوي راجا مريو جي خبر نه پوي.

نالو ۾ ٽيل پري ان ۾ راجا جو شراب رکيو ويو. هڪ دوما ڀرت جي لالائڻ
مڪاڻو ويو جو ڀرت کي وٺي اچي ٻو راجا جي مريو جي خبر کيس نه ٻڌائي.

رڳو ڀرت کي ائين ڄاڻائڻ گروءَ سڏايو پنهنجن ڀائرن.
ڪر آگيا ٻڌي ڊوڙيا دڙت ڇڏيو گهوڙن کي تيز ۽ ڇوٽ.

رڳو کين ايترو چوي نه گروڊار بهي ڀائرن کي گهرايو آهي. اهو ٻڌي
دوما تيز گهوڙن تي روانا ٿي ويا.

شروع انرت ٿيو اوڏ ڇڏڻ کان

ڏٺا سوڻ بد ڀرت تڏهن کان.

رات جو پيانڪ ڏسي سڀنا صبح ٿيندي وري ڪوڙي ڪلپنا.

هڏهن کان رام اڀرڻا ڇڏي تڏهن کان ڀرت اڀسڻ ڏسي لڳو. رام جو
غراب سڀنا ۽ صبح جو اڃا اُٿل!

ان ڀر سوچي ڀرت من پهتا دڙت سڄان.

گهر نياپو ٻڌندي هليو وندي شو پگوان.

ڀرت اڃا سرجهندو ٿي رهيو نه دوما ۾ اچي سهڙيا. نياپو ٻڌندي ٿي
ڀرت دوتن سان روانو ٿيو ۽ شو جي ڀرڻا ڪيائين.

تيز هوا جان رت هلائي جبل نديون بن جهنگل لنگهائي.

درديءَ سوچ، من بي آرامي پوءِ هجن جاد وڃان اڏامي.

ڀرت هرا جي نريءَ جان رت کي هلائيندو جبل، نديون ۽ بن ڇڪائي
وڌندو رهيو. دل ۾ غم جو غار هوس ڀر ڪجي ڇا؟ دل ٿي چاهيس نه اڄ
هڪم نه اڀرڻا اڏامي وڃان.

چڻي پـرڻا چاهيو چوڻ سبيم سنديشو ڪو.
جل آندو اک پريم آجهل من جو من رهيو.

سيتا به پرڻام چيا ۽ ڪجهه سنديشو ڏيڻ چاهيو پر هن جي اکين ۾ گهٽي
پريم کان پاڻي نري آيو. ڪڇي نه سگهي. من جو خيال من ۾ ئي رهجي ويس.

ائين چوندي مٿان اونده آئي ناءُ ناخوي پار هلائي.
رگهوگل تلڪ ويو ان ريت چڙهي دٻائي هن مون پريت.

ائين اونده ٿي ۽ رام جي مرضي ڏسي مهاڻي پيڙي پار هلائي ۽ رام بن
ڏي هليو ويو. مان پريم کي من ۾ دٻائي موٽيس!

ورلاپ ڪري سڀ روئن راڻيون

مهاوڀت هت ڪيئن وڪاڻيون.

ورلاپ ٻڌي ڏک ڏاڍو ڏکي چڻي ڏيرج جي ڏيرج وئي.

ورلاپ ڪري سڀ راڻيون روئن ٿيون ۽ ڏک به ڏکي ٿي ٿورجي. ڏيرج
به پنهنجي ڏيرج وڃائي ٿو وهي.

پراڻ راجا جا ڪنٺ ائين نانگ بنا هڻ وياڪل جڻين.

ڏک کان اندريون سڀ بيعال

ڪهل سڪي جڻين پاڻيءَ ڪال.

راجا جا پراڻ ڪنٺ ۾ اچي ويا جڻين هڻ بنا نانگ وياڪل ٿيندو آهي.

ائين سڪي ويو جڻين پاڻيءَ بنا ڪهل گل سڪندو آهي.

راءِ ڏٺو بس راڻيءَ هيٺو رگهوگل هڻ گهرين وهيٺ

ڏک رکي من اندر انبار

ڪوشليا مانا جڏهن ڏٺو ته عالمي راجا ڪيڙن ويٺو آهي تڏهن دڪ ڪي
اندروم دالائي سمه الوار وڃن چيا:

پران نات، ڪجهه ڪريو ويچار رام وڃوڙو سمند اپار.
توئين آهيو خود اٽم جهاز چڙهيل ڪٽنب آ سڄو ممتاز.

اي پران نات، رام جو وڃوڙو آلاھ ساگر آهي. نوهان خود جهاز آهيو
جڏهنڪي سڄي ڪٽنب جو بار جهلي اچي وڌو آهي. ويچار کان ڪم وٺو.

ڏيو ڌڻ سان پئيو پيار ٻڏي ويندو ته سڀ پروار.
وليم ٻڏي جي ڏير ڌريندا رام لڇڻ سيم موٽي ملندا.

ڏيو ڪندا ته پروار ٻڏي بوندو ۽ رام، سينا ۽ لڇڻ موٽي اچي ملندا.
نهن ڪري منهنجي ويٺي ٿي ڏرو ڪريو.

وياڪل راءِ ڪري وولاپ ٻيڪ جيڏي ٿي پئي هڪ رات.
انڌي پٽيءَ جو سراپ ياد آيو قصو سڄو ڪوشليا ٻڌايو.

راجا وياڪل هو ۽ ٻيڪ جيڏي راءِ ٿي نظري. راجا کي انڌي ٻڌي
جو سراپ ياد پيو، جو ڪوشليا کي ٻڌايائين!

هاءِ! رام، اي رام پيارا تو بسن رهندي ڏينهن گذاريا.
سيم لڇڻ سڀ اچيو سيم اوه آچو چٽ چاٽرڪه ميگه.

اي رام پيارا، توکان جدا ٿي گهڻا ڏينهن گذريا آهن. جلد اچو. منهنجي
دل مائدي آهي اٿس چئي راجا سرور ڇڏيو!

جڏهن مون ٿل دسرت پايو برومانڊ سڄي اڪنڊ جس چايو.
جکري رام گهڻن نهاري مون مهل پست رام سنپاري.

راجا دسرت جهر ۽ مون جو ٿل ٿالو جهڙي رام جي بونر مس، مرلدي
سندس ياد ۾ ٿالو مک ٿي! سندس حس دل ٿي ۾ پڪو ٿي.

ڌیر ڌري سان مٺڙيءَ ٻاڻي ٿوهين اي راجا پنڊت گياني.
ویر ستڙ ڌريندڙ دیو ساڌ جنن جي کڻي ٿو شیو.

اي راجا ڌرج ڌورو ٿوهين ڌ پنڊت ۽ گياني آهيو. ٿوهان ويد جا ڄاڻو
آهيو. ٿوهان ساڌو پوڻن جو سنگ به کيو آهي.

جنم مرڻ جڳهه ڏک سک پوڳه هاجي لاپ پريه ملڻ ويوڳه.
وقت ۽ ڪرم مدار رکن سي آدم بنا ڏينهن رات ٿئي.

جنم ۽ مرڻ، ڏک، سک، پوڳ، نقصان، فائدو يا ملڻ وڃڻ اهي سڀ
وقت ۽ ڪرمن تي مدار رکن ٿا. انهن کي آدم سان پراپت ڪري نه سگهيو
آهي. جئين ڏينهن ۽ رات بنا آدم جي ٿين ٿا، تئين اهي به ڪرمن تي مدار
ٿا رکن!

سک به سڪي جڙ ڏک ڪپڙائن
گيان وان هڪ پنهنين کي پائنن.
ڌير ڌريو ۽ وويڪ ويچارو سوچ ڇڏي سڪيو وقت گذاريو.

مروڪ ماڻهو ٿي سک به سڪي ۽ ڏک به ڪپڙاڻ وارا ٿيندا آهن. گيان وان
پنهنين کي هڪ نظر سان ڏسندا آهن. ٿوهين دها پالي ڪجهه ڌرج کان ڪم
وارو. سرچ کي ڇڏي ٻڌيءَ تي راضي رهي وقت کائيو.

ڌير ڌري دل ڏک هٽائي نمر وچن چيا رام سمجهاڻي.
چرن پڪڙي پرڻام ڪجانءِ
”ڏک نه ڪريو پتا“، ائين چئجان.

رام ڌرج ڌري ۽ ڏک کي هٽائي مونکي نمر ٿا سان چيو آهي ته پرڻام
ڪري پتا کي چئجان ته هو موه ڪري ڏکي نه ٿئي!

ڏک نه آ ڪو، نڪي مَن آئيُون

رستي بَن اسين آئند ماڻيون .

”تو ڪوپا سڀ سڪي سهج“ چرن پڪڙي پتا ائين چئج .

ٻا کي چئج ۽ توهان جي ڪرپا سان اسان کي رستي ۾ ٻا بن ۾ ڪو به
ڏک ڪونه ٿو لڳي . اٽڪي اسين ڏک کي خيال ۾ ئي آڻيندا آهيون . اسين
هر طرح سڪي آهيون، ائين وڃي ٻا کي چئج .

گور لاءِ ڏٺو سنديش ”هر هر هٿ پير رکي

ڪجهه پتا سُن اُڀريش سگهي سڀاري جئين ڏک.“

گروءَ جي لاءِ اڀار ڏار اٿس ۽ کين هر هر پيرن تي هٿ رکي چئج نه
ٻا کي اهڙو اُڀريش ڪن، جنهن ڏک سڀاري سگهي .

شهر واسي ۽ ڪٽنبِي مٿر ڪج وينتي ٿن ڪري اڪثر .

سڀ سمجهان مان ڀرم هٿڪاري

پٺيان ڏين پيا پتا دلداري .

معن، ڪٽنبون ۽ شهر واسين لاءِ چيو اٿس ته سڀني کي هڪ جاءِ تي ڪٺو
ڪري کين منهنجي ٻارن وينتي ڪج ته هو منهنجي پٺيان منهنجي پيءُ کي
دلداري ڏيندا رهن ته آءُ اچو ٿو چوڏن وڃهه پورا ڪري موٽان . ”مان
سڀني معن کي هٿڪاري منهنجي وينتي ٿو ڪريان ته هو منهنجي وينتي قبول ڪن .

ڀرت لاءِ منهنجي وٽي اچائي ”نياڙ ڇڏي نه“ پائي راجائي .

پر جاسوي من ڪرم ۽ واڻي سڀ ماڳرون هڪ ماڻا ڄاڻي .

ڀرت لاءِ چيو اٿس ته راجائي ٻڌ پائي لاءِ جو رستو نه ڇڏي . من وڃن ۽
مڪرم سان پر جا پئي سيرا ڪري ۽ توهين ماڻهن کي هڪ ماڻا سمجهي سڀني جي
ٿو نه سان سيرا ڪري .

گهڻو آڻر ٿي پڇن ٻيون راڻيون

جواب نه ڏئي ڪري اڪيون نماڻيون !

ڏسي سگهي نه ٻڌي سگهي ڪجهه

جو گڏجي تنهنڪان ڪري پيو ٻچ ٻچ .

سڀ راڻيون وياڪل ٿي پڇن ٿيون پر جواب ڪهڙو ڏئي ؟ آواز گهٽجي
ويس . ڪن ۽ اڪيون نه جواب ڏئي ٻينس . رستي ۾ جيڪو پيو گڏجيس تنهنڪان
پيو پڇي نه راجا ڪٿي آهي ؟

سمنٽ کي داسين نيٺ دڳه لائي گهر ڪوشليا آيون رسائي .

سمنٽ ڏٺو دڪي راجا اهڙو امرت بنا چنڊ ڏسجي جهڙو .

وزير کي اداس ڏسي داسيون راڻي ڪوشليا جي گهر وٺي ويون . هن راجا
کي اهڙو دڪي ڏٺو جهڙو امرت ڌاران چنڊ !

هنڌ وهاڻي ڳهن رهن پيو ڪريو هو راجا پٽ .

هڪ هڪ غم جو سواس ڀريو

پيات جئين هو سرڳ مان ڪريو .

نڪر هڏ نڪر وهائڻ پٽ تي بيحال راجا پيو هو . بدن تي ڪوڙا ٿور

ڪوڙا چڻ نه پيات سرڳ مان ڪري پٽ پيو آهي .

وري وري ڊگها ساهه ڀري ڪنڀ وچن جئين ڳند ڪري !

رام رام چئي رام سنيهي سبيو لڇڻ شري رام سڏيئي .

جئين ڳند جا ڪنڀ هليا ويڊا آهن ۽ ڊگها ساهه ڪڍندو آهي . اهڙو حال
راجا جو هو . اي رام، اي لڇڻ، اي سنيهي ! اهڙيءَ طرح متال وانگر سبيو
مان سڀني کي سڏي ٿو .

راڻا سميت جهلي ڇاتيءَ لاءِ ٻڌندڙ ڄڻ هو سهارو پاتو.
ٻياري ڏيئي ۽ ٻڪت واري جل اکين مان بيحد هاري.

راجا وڙو کي ڇاتيءَ سان لاءِ ڇڻ نه ٻڌندڙ ماڻهوءَ کي سهارو ملو آهي!
ٻار ٺهڻي، سڏي کيس ويجهو ووهائجي. سندس اکين مان پاڻي نديءَ وانگر
وڃي رهيو هو.

خوش شو رام، اي منا سنيهي؟

رهڻ ڪٿي سک سان سڀيئي؟
ٻن ويا ڪن موٽي آيس؟ راڻا اکين ڳهڻا ڳوڙها وهايا.

اي مڙو، ٻڌاءِ نه مڙهو رام، مڙهو لڳو ۽ مڙهي جالڪي غرض هئا؟
ڪٿي آهن؟ هن هليا ويا يا موٽي آيا آهن؟ ائين چئي راجا وڙو نه ٻوڙ ۽ ٻوڙي
نه ٻوڙ. وڙو جي اکين ۾ نه جل هو.

سچڻ منا تون سچ ٻڌاءِ ڏٺو سنيهو ڪو مون لاءِ؟
رام رڻپ گسڻ شيل سڀاءِ ياد ڪري پيو هر هر راڻا.

منا، سچ ٻڌاءِ. مون لاءِ هنن ڪو ليايو ڪونه ڏنو! ائين چئي رام جي
شڪل ۽ ڪا ياد ڪري هر هر ٻوڙ کان پڇي ۽ وڙي.

ستت ڪر پيارا دير نه لاءِ رام جو جلد سندس ٻڌاءِ.
آپاءِ اهو ڪر جئين ڏسان رام لڳڻ سڀي ڪو ڀڄان.

اڙي سمس، ٻيلي دير نه ڪر. جلدي موٽي مڙهي ٻوڙ ۾ لياو.
ڏي. اڙي جلدي ڪر. اهڙو آهڙو ڪر جئين مان توهن ٻارن کي اکن سان
سان ڏسي سگهان!

وهن ڳوڙها ۽ اڳيان انڌار ٻڌي سگهي نڪي رهيو ويچار.

نڙي شڪل مُڪ دڪ کان ڪارو

چوڏنهن ورهيه بن! چوي ويچارو.

اکين مان ارمان جو پاڻي پي وهيس. نظر گهٽجي ويس. ڪن کان گهاٽو ۽ ٿڌي گھڙيل. سڄا چوڏنهن ورهيه بن! غمگين ٿيو.

وچن نه نڪري هرديءَ پڇتاءَ آوڻ نه هوندو اهو ڏيکاءِ!

رام بنا رت خالي ڏسندا ڀيلا ٻڌايو ڇا مون چوندا؟

ڙبان مان دڪ جي ڪري اڪر ٿي نه پيو اڪليس. دل ۾ پڇتاءَ هوس. خيال ڪندو آيو ته هاڻي اهو ڇا به اها لاءِ ۽ رڻو نه هوندي. وڏي ڳالهه نه جڏهن ماڻهو ڏسندا ته مان رت خالي موٽائي آيو آهيان، تڏهن ڇا چونداسين؟

پڇن اڪر جي دڪي مائون

چوان ورت ويون منهنجون صلاحون؟

لڇمڻ مائو سڄي ڀيلا جي

سڪ سنديش ڏيان ڪهڙو انهيءَ کي؟

دڪي ۽ اداس مائون جڏهن پڇنديون تڏهن انهن کي ائين چوندس ته منهنجون صلاحون ۽ صلاحون سڀ اجايون ويون! لڇمڻ جي مائو جي پٽي نه انهي مان ڪهڙو نياپو ڏيان؟

رام جنني جڏهن ڊوڙي ايندي

تازي ويامل گمانءَ جان ڏسندي!

سڄي جواب پوءِ ڏيان مان ڪهڙا

رام سيم لڇمڻ بن ڏي وٺڙا!

رام جي ماءُ جي دٻڙي موٽڪان اچي پئندي ۽ نعين واپيل ڪارو جئين
وڃي ڏي ٻياري پندي آهي تڏهن اٽال سان ڏسندي ٿڌهن ميهجي ميهن مان
ٻا اڪلندو! اهيءَ کي ائين چوان ۾ هو ٿيئي هن ڏي هليا ويا!

ٻڌندو جيڪو ائين چوان آوڻ وڃي اهو سڪ اهان!
ٻيچي جڏهن ڏکي دسرت دين جنهنجو جياپو رام اڏين.

هاءِ! جيڪو ٻڌندو ۾ اهيءَ کي ڇا چوندس؟ اهو ڇا ۾ اچي مان اها
سڪ هي سر ٻڌائيندس؟ جيڪي مڃل ڏکي وڃا دسرت ٻڌندو ۾ ڇا اٽڪي
چوندس؟ هن جي ڏندڪيءَ جو آڌار ئي رام ئي آهي! هاءِ، هاءِ!

ڪپڙو وڃان مان آوڻ ملهن پائي چوان آيس بن رام ٻيچائي؟
ٻڌي لڇڻ سيم رام سنديش ڪندو راجا وڃي سرگه پروس!

مان ڪپڙي ميهن سان اهو ڇا وڃان؟ ائين وڃي چوان ۾ سڪ سان رام
کي هن ٻيچائي آيس؟ رام لڇڻ ۽ سينا جو لياپو ٻڌي راجا ۾ سرگه ڏام
وڃي ٻڌندو!

الين ڪندي هن گهڻو پڇتايو نديءَ ڪما وٺ رت ٻيچايو.
ڪيو پوڻام نشاد موڪلائي گهر ويو بس دل ڏک پائي.

اهي عيال ڪندو آخر ڪما نديءَ تي آيو. اتي نشاد کان موڪلائين. هو
ڏک کان واپڪل هو.

سمت ٻڳو تڏهن هيو انڌار الدور ويو رت ڇڏي دٻار.
نر نارين ٻڌو سمت آيو رام ڏسڻ لاءِ دٻار سڏايو.

اونده جي مول هو اهو ڇا ۾ ڪپڙو ۾ دروازي تي رت کي بچاري الدور
راج محل ۾ ڪپڙو ۾ هن مائهن ٻڌو ۾ واپو موٽي آيو آهي، ڪر ان ۾ ڇڏي
راج محل جي دروازي ڏي دور ڇا.

وهن ڳوڙها ۽ اڳيان انڌار ٻڌي سگهي نڪي رهيو ويچار.
نڙي شڪل مُڪ دڪ ڪان ڪارو

چوڏنهن ورهيه بن! چوي ويچارو.

اکين مان ارمان جو پاڻي پي وهيس. نظر گهٽجي ويس. ڪن کان گهاٻو
۽ ٻڌي گهٽيل. سڄا چوڏنهن ورهيه بن! غمگين ٿيو.

وڃن نه نڪري هردي پڇتاءِ آوڻ نه هوندو اهو ڏيکاءِ!
رام بنا رت خالي ڏسندا ڀالا ٻڌايو ڇا مون چوندا؟

زبان مان دڪ جي ڪري اڪر ٿي نه پيو اڪليس. دل ۾ پڇتاءِ هوس.
خيال ڪندو آيو ته هاڻي ابوڏيا ۾ اها لاءِ ۽ روقت نه هوندي. وڏي ڳالهه نه.
جڏهن ماڻهو ڏسندا ته مان رت خالي موٽائي آيو آهيان، تڏهن ڇا چوندا؟

پڇڻ اڪر جي دڪي مائون

ڇوان وئرت ويون منهنجون صلاحون؟

لڇمڻ مائا سڄي ڀالا جي

سڪ سنديش ڏيان ڪهڙو انهيءَ کي؟

دڪي ۽ اداس مائون جڏهن پڇنديون تڏهن انهن کي ائين چونديس ته
منهنجون التجائون ۽ صلاحون سڀ اجايون ويون! لڇمڻ جي مائا جي پڇي نه انکي
مان ڪهڙو نياپو ڏيان؟

رام جنني جڏهن ڊوڙي ايندي

تازي ويامل ڳانءِ جان ڏسندي!

سڄي جواب پوءِ ڏيان مان ڪهڙا

رام سڀني لڇمڻ بن ڏي وئڙا!

ٺهڙا ٺڪي پائي ٿا، يعني ۽ نه ڏاڏو چون ٿا. اکين مان پائي يعني ڏهن ۽
الڏاڙجون. نشاد به اهڙو ڏسي ويا ڪل لهر.

نشاد چيو ڪجهه ڏيڏو ڏريو

ويو ٿي ڪنهن جو دڪ نه ڪريو.
توهين پنڊت پرمارٽ ڪيائي خلاف وڌانا آ، بس ڄاڻي.

سمند ڇيو نه ٻارا هائي شوڪ ڪي ڇڏيو. توهين پرمارٽ ڪي ڄاڻي وارا
آءُ. وڌانا هائي خلاف آهي. هائي ڇا لهندو؟

اهم ڪهڙن جي حالت اهڙي نانڪ وڃائي من آ تهڙي.
رام نام ڪٿي جيڪو سنڀاري ڪهڙا ڏسن تنهن ڏي هٽڪاري.

ڪهڙن جي حالت انهيءَ نانڪ جهڙي آهي جو پنهنجي من وڃائي وهندو
آهي. ٺهڙا نه انهيءَ ڏي ٺهڙن ٿا جو رام جو ٺاڻو ٿو ڪٿي.

ويا نشاد گڏ سارڻي چار سندن دلين ۾ دڪ اپار.
رٿ ڪاڏي سڀ ايوڏيا آيا اچڻ انهن جي شور مچاڻيا.

سارڻي ۽ نشاد جڏهن ايوڏيا آيا. تڏهن ڏاڏو شور مچي وارا سڀ دڪ
جي ڪري ويا ڪل ٿي ويا.

نار ڪلبن پٽيورت سياڻي مڃي آڻيا پتي من ڪرم وائي.
ڪرم ٿل ڏس ٿي پتي وڃائي وزير بنا رام ڪلبن دڪ پائي.

بندوبست ٺاري، جا پتيءَ جي سڙا من، وڃن ۽ ڪرم سان ڪندي هجي
۽ ڪرم ٿل جي ڪري هڙ پتي وڃائي وهي نه اوه سندس حالت ڪهڙي لهندي؟
وزير جي حالت نه رام ۽ سينا ڪالسا اهڙي هئي.

رام سيم ڪيئن لڇڻ نهارن ڇپر اکين کي منجهه وهارن .
سيم لڇڻ سيدون رڳو ڀر سيوي اڳيان ڇڏين سر ڀر .

رام ۽ سيتا ، لڇڻ جي آئين سنڀال ڪن ٿا ڇڏين اکين جي ڇپر رکيا ڪندا
آهن ۽ لڇڻ ۽ سيتا وري رام جي سڀا آئين ڪندا آهن ڇڏين مورڪ ۽ اڳيان
ماڻهو سر ڀر جي سڀا ڪندا آهن ۽ سنڀال لهندا آهن .

اڪين ڀريو ڀيو بن گذاري مرگه ڪڍ ڀر ڀريو نھاري .
توھان ٻڌو رھي بن ڪيئن رام سمٽ ٻڌو جڏھن پھتو گام .

بن ڀر پڳوان ڪيئن مرگه ۽ پڳوان جي وچ ڀر ڀريو سو ٻڌو . هائي
سمٽ ڪيئن ايڙڙ يا پھتو سو ٻڌو .

رام پڇا ٿي ڪاڏي موٽ ههائي سڄو سمٽ رت ڏنو ٿي هائي .
منٿري منجهيل نشاد ڏنو چڱي نه سگهجي نڪي وڃي سٺو .

نشاد رام کان موڪلائي آيو نه منٿريءَ کي منجهيل ڏنائين . هن منٿريءَ
کي ڏسي محسوس ڪيو ته هيءُ ڏاڍو ڏکي آهي . پاڻ به انهيءَ ڪري ڏکي
ٿيو . اهو ڏک هٿ ورهائڻ ٿي نٿو سگهي ۽ نڪي سڙي به سگهجي ٿو .

رام رام سيم لڇڻ پڪاري ڌرت پيو هيڏي هوڏي نھاري .
ڏساڏسي ڏکڻ گهوڙا هٽڪارن ڀر بن چڻ پڪي گذارن .

وزير وياڪل ٿي رام سيتا ۽ لڇڻ کي پڪاري ٿو . گهوڙا به ڏکڻ جي
طرف ڏسي هٽڪارن ٿا . پاڻ پيٽوش پيل ڌرتيءَ تي ڪريو پيو آهي !

پاڻي پيئن نه ان چرن اکين آب انڌار .
وياڪل ٿي ويو نشاد به ڪري پڪار هر بار .

گهوڙا اڪي پاڻي ۽ نه دالو چوڻ ٿا. اکين مان پاڻي پئي وڃي ۽
انڌار ٿي. نشاد به اهو ڏسي وڻاڪل ٿيو.

نشاد چيو ڪجهه ڏيڻ ڏريو

ويو ٿي ڪنهن جو دڪان ۾ ڪريو.
توهين پنڊت پرمات گمانِي خلاف وڌانا آ، بس ڄاڻي.

سمند ڇو نه ٻارا هائي شڪ ڪي ڇڏيو. توهين پرمات ڪي ڄاڻا وارا
آهيو. وڌانا هائي خلاف آهي. هائي ڇا ٿيندو؟

آهه گهوڙن جي حالت اهڙي نانگ وڃائي مڙ آ ٿيڙي.
رام نام کڻي جيڪو سنڀاري گهوڙا ڏسن ٿنهن ڏي هٿڪاري.

گهوڙن جي حالت انهيءَ نانگ جهڙي آهي ڇو پنهنجي مڙ وڃائي وهندو
آهي. گهوڙا نه انهيءَ ڏي ٺهراءَ ٿا ڇو رام جو نالو ٿو کڻي.

ويا نشاد گڏ سارڻي چار سندن دلين ۾ دڪان اپٺار.
رنگ ڪاهي سڀ اڀوڏيا آيا اچڻ انهن جي شور مچايا.

سارڻي ۽ نشاد جڏهن اڀوڏيا آيا. تڏهن ڏاڍو شور مچي ويو سڀ دڪان
جي ڪري وڻاڪل ٿي ويا.

نار ڪلبن پٽي پوروت سڀاڻي مڇي آڻيا پٽي ۾ ڪرم وائي.
ڪرم ٿل ۾ ٿي پٽي وڃائي وزير بنا رام ڪلبن دڪان پائي.

بسموت ناري، جا پٽيءَ جي سيرا ۾، وڃن ۽ ڪرم سان ڪندي هجي
۽ ڪرم ٿل جي ڪري هڻ پٽي وڃائي وهي نه پوءِ سندس حالت ڪهڙي ٿيندي؟
وزير جي حالت به رام ۽ سڀا ڪالراءِ اهڙي هئي.

رام سبيھ لڇڻ جيان رهن بن وڻ سڀ پيا ڦرن ڦلن
اڳي جو بن هو بڻيل دڪڏاڪ پيو ٿي سو اڄ سندر سڪڏاڪ

جڏهن کان رام بن ۾ اچي پڌار ۾ آهي لڏهن کان سڀ وڻ ميوون سان ڀريا
رهن ٿا ۽ دڪڏاڪ جي بدوان سڪڏاڪ ٿي پيو.

ڏيو وسن پين بنن اندر سڀ چئون رام بن سندر
گنگا سرسوتي دنگر ڪنيا ميڪل پتري گوداوري ڌنڌيا

جتي ۱۰۰۰ پين بنن ۾ ديوتا ٿيون رهن ٿا هي سڀ رام جي بن جي ساراھ
ڪندا هئا. گنگا سرسوتي ڄمنا گوداوري ٿرپندا.

جبل هماچل آڌڪ جيڪي چتر ڪوٽ سارھائين سڀ سي
سڪ ونڊياچل ڪين سمائي چتر ڪوٽ هڪ حصو تنهن آهي

هماچل آڌڪ جيڪي ۱۰۰۰ پيا جبل آهن ٽن کان هاڻي چتر ڪوٽ سندر ٿا ۾
وڌي ويو آهي. ونڊيا چل جبل جي سندر ٿا جو ورنن ٿي ٿڌو سگهي ۽ چتر ڪوٽ
انجو هڪ حصو آهي.

رام سبيھ بنڻ لڇڻ بن رهن نظر ملي چڻ سڀن انڌن
وڻ ٿڻ پيا جيو اُتساهت چرن رڃ ڀرسي موڪيه پراپت.

رام جي بن رهڻ سان چڻ انڌن کي اڪيون مليون ا وڻ ٿڻ ۽ ٻيون اچل شيون
۱۰۰۰ رام چرن جي رڃ سان موڪيه پراپت ڪري ويون.

هرهر ڏسي سبيھ رام چرن جهجهو ڏسي پڻ ڀرير
سڀني ياد ۾ ماءُ پيءُ سڀ سمجهي سڪ ڪيم

رام ۽ سيتا جا هرهر چرن ڏسي لڇهڻا گد گد ٿيندو هر کانئس ماءُ پيءُ
وسري ويا هئا. رام ۽ سيتا ۾ سندس ڪلياڻ سمايل هو.

سڀي ڏاندو پتي پوري ڏسي

سڄ ڏسي جيئن خوش ٿئي چڪوي
سڀي من راجرن آ بيدار بن ڪڙو چڻ ايـوڏ هزار!

سڀا کي بن هزار اڀڙائي ڏکان بيدار آهي جو جو پتيءَ سان گڏ رهڻ
پر ئي هن کي مڙو ٿو اچي. پتيءَ جو پير روز ۽ روز وڌندو ڏسي هڪاري
مڙس ان ٿئي. ڄڻ چڪري سج کي ڏسي مڙس ٿيندي آهي.

پوڻ ڪتيا پري پريتر ساڻ هر گهر پکي بڻيا پائي هاڻ
سس سهرا من مٿين جون زالون اوڏ پوڄن کان مٿا زردالون.

پتيءَ سان گڏ ڪتا ۽ هڪي وڌيڪ سڌائڪ ٿي لڳي. پکي ۽ هرڻ ۽
چڻ گهر جا پائي ٿي ويا هئا. مٿين جون زالون سس برار ۽ مٿي سوري ۽ پتا
برار. ڪند ۽ مڙ ۽ وڏاڏا اڀڙا جي پوڄن کان وڌيڪ مڙو ٿيڻ لڳا.

پيا گڏ ڪومل ڪڪن چٽائي نرم هنڌن کان وڌ سڌائي.
ڪنگال ڪريا درشت امير ڪري
سڪ وشي سڀي سگهن نه ڪري.

ڪومل ڪڪن جي چٽائي هڪي هزارها لوم بسترن کان ۽ وڌيڪ سڌائڪ
ٿي لڳي. ڄڻ ڪنگال ٿي جي راجا راضي ٿئي ۽ کيس ڄيٽ شاهوڪار بڻائي
بڙي. اڄ پتيءَ جي ڪريا درشت جي پوڄا ڪري سار جا سڪ هڪي
روعي نه سگهيا.

رام اوڏ جڏهن ياد ڪري نيڻ سندس ٻيڻ جل پري
پتا مانا ۽ شترگهن پوت پوراڻي پيا سيوک آڪت.

رام اڀڙا کي ياد ڪري اکين ۾ ٻاڻي آڻيندو آهي. پوت شترگهن ۽
سروهن کي ۽ پوراڻن کي سهاريندو آهي.

لڇمڻ ڇيو نه سرامي ڏنڻ جي لڏي رونا آهي. سر دم دان ٻارڻ آهي،
ڪاڇڪ جا سڀ پرڪار جا ڇيو آهن ۽ چتر ڪوٽ شڪاري آهي جو ماري ٿو،
ڇڪا نه هن جي راند ۾ ڪارڻي نه آهي.

استان ائين چڻي لڇمڻ ڏيکاريو

خوشيءَ مان هنڌ سو رام نهاريو
ديون ٻڌو رام چرون گهميا اندر سميت ملڻ لاءِ آيا.

لڇمڻ ائين چڻي رهڻ وارو هنڌ ڏيکاريو جو ڏسي رام خوش ٿيو. ديوتائن
رام جو اچڻ ٻڌو ۽ اندر سميت سڀ ملڻ لاءِ آيا.

ڪول پيان جو سڀ ويس پاڻي

گڏي سندر ڪڪ جهوپ بڻائي
هڪ ننڍي ۽ هڪ وشال سڪ رهڻ جو ٻنهي ڪمال!

سڀ ديوتا ڪول پيلن جي ويس ۾ آيا ۽ سندر ۽ نرم ڪڪ گڏ ڪري،
جهو ٻڌون لاهيائون. هڪ ننڍي ۽ ٻي وڏي. ٻنهي ۾ رهڻ جو اهڙو نه ڪمال
جو سڪ هو جو ورنن ٿي نٿو سگهي.

ڏيو ڪنڊ ۽ ڀٽ ڊگهال چتر ڪوٽ آيا ٻڌي هي حال
رام پرڻام ڪري سڀ کي ديون ٿڌو ڪيو ائين اکين کي.

ان وقت ديوتا، ڪنڊ، ڊگهال سڀ چتر ڪوٽ آيا. رام سميت سان ملي
خوش ٿيو ۽ هنن به درشن ڪري اکيون ٿڌيون ڪيون.

ڏيو منڊل مٿان گل وسايا ٿو درس سڀ سناڪ بڻايا
ونتي ڪري دڪ سور ٻڌائي ويو هر ڪو پنهنجي گهر سڏائي

ديوتائن ڇيو نه پگوان اسين اڄ سناڪ ٿيا آهيون. پوءِ هنن پنهنجا دڪ ٻڌايا
رائوڻ ناس ٿيندو، اها آشا رکي هر هڪ گهر روانو ٿيو.

چتر ڪوٽ ٻڌي رام جو آيو جتان جتان هُن هر هڪ ڏاڍو
رام ايندو ڏسي سڌ منڊليءَ کي ڏنڊوت پوڻام ڪيو سڀني کي.

رام جو اڀڻ ٻڌي مٿي لوڪ جتان جتان چتر ڪوٽ آيا. رام سڌ منڊليءَ کي
ايندو ڏسي وڏي اڇي واڌ ۽ ڪيٺ پوڻام ڪيائين.

ڀٽا بونيه کن مان ڏي سڌ منڊلي وٺي گهر
يوڪ ٽپ ۽ يگيه سڀ لڳا ڪرڻ بن ڏر.

رام سڀني کي آڏو ڏيئي موڪليو الڪاڻهه سڀ راکشن جڙ ڊپ چڙي
ٺٺ، بک ۽ هڙن ڪرڻا لڳا.

سڀ سڻات آشيون اسين پريو ڀساريا پير
ڀاڳه سين جا اڄ ڪليا جنهن ۾ اير نه ڦير.

اي ڀڳوان توهان پنهجا پير چرن ڪهايا آهن ۽ اسين سڀ هاڻي سڻاڻ
آهيون اهيءَ ۾ هڪ ئي ڪواهي.

رام کي آڀس پورير ئي پيادو جي چاڻي ڪو چاڻڻ وارو
ڪيا سنڌشت جنهن جيو سڀيئي هڙوچن ۽ پورير پڻ ڏيئي.

رام کي لفظ پياري ملي آهي. هن ن ۾ وهندڙ سڀني جيون کي خوش ڪيو
۽ پورير ڏيئي ڪيٺ سغوش ڏاڍو.

ويا هليا سڀ موڪلائي گڏانواد هر پراڻي ڳالي.
رام ائين سڀ لڇڻ سميت جنير ورڻو دڪ تارڻ هيت.

پوءِ اهي سڀ رام جا ڪٺا ٺاهندا ڏيون ڏي ويا. اهڙيءَ طرح رام ن ۾ رهڻ
لڳو جيئن جمار ئي رشتن جي دڪ ٽوڙڻ لاءِ ورتو هئائين.

جن گئي بي تو بن نانھ وُس وڃي تون بس من ٿانھ .
جنني ڄاڻن هر پر نار ڏن پرائو زهر پرڪار .

جيڪي توکي نه ڇڏيندا آهن ، پيو ڏر نه ڏسندا آهن ، پر استريءَ کي
مانا سمان سمجهندا آهن ، پرائو ڏن جن لاءِ زهر جي مثال آهي ، اي رام تون
انهن اُمر مشن جي هر ديهه ۾ وڃي ره .

جي هرشن پوسمپ ڏسي ڏکي ٿين ٻين ڏکي پسي .
توسان جن جو پيران سر پيار انهيءَ سندر هن سدا گذار .

جيڪي ٻين جي گهر جي دولت ۽ ايڪتا ڏسي خوش ٿين ٿا ۽ پرائو ڏک
ڏسي ڏکي ٿين ٿا ، جن جو توسان پيران کان به وڌيڪ پيار آهي ، اي رام تون
سڌو اهڙي من ۾ وڃي ره .

ذات پات ڏن ڌرم وڏائي پريه پرور شيون سکائي .
سڀئي تياڳي ٿو لئو لائن سندر گهر ٽنهنجا اُهيئي آهن .

ذات پات ڏن ڌرم وڏائي ۽ پيارا سڀئي ۽ ٻيون سکائي شيون تياڳي
فقط توسان جيڪي پريه ڪن ٿا ، اهي ٽنهنجا سدا گهر آهن .

انهيءَ طرح اسٿان ٻڌايا رام جي من سڀ سهايا .
چيو مٺيءَ ٻڌ سچ گل نائڪ ٻڌايان آشرم سميه سکائڪ .

اهڙيءَ طرح مٺي اسٿان ٻڌايا جي رام کي وڻيا ، اي ڀڳوان توکي سميه
انوسار آشرم ٻڌايان ٿو .

چترڪوٽ گر سندر اسٿان رهي سگهو جت ساڻ ڪلياڻ .
بن سندر پڻ سندر پهڙ مڙگهه شينهن هاڻي ڳوٺن هزار .

چتر ڪوٽ جبل تي وڃي واس ڪريو جتي سلامتيءَ سان گذر سگهجي ٿو.
موجود آهن. استان سندو آهي. هن م هالي شيدهن ۽ هرن هزارين بي خوف
ٻا ٿا ٿين.

ندي سندر جا پراڻ واکائن اتر پوريا جنهن ٽپ پل ڀانئن.
دارڪ ٽنهنجي آه منداڪن پاپين لاءِ جا آهي ڏاڪڻ.

اٺي پراڻ م واکايل لڏي منداڪي آهي. انکي اتر وڃي ٻياري
انڌري سوربا پيوڻي ٿو پل سان وٺي آئي آهي. انجي هڪ ڌارا کي ٺي
منداڪي چوڻدا آهن. جيڪي به پايي جيٽو هوندا آهن سي انجي وڃي
اڻ سگهندا آهن.

اتر جهڙا ڇٽ هُن پيا ڪيئي چپ ٽپ بوم ڪرن سڀيئي.
اٺي وڃي ڪريو آدم سئل چتر ڪوٽ رهي نانءُ اٽل.

اٺي اتر ۽ ٻا ان جهڙا ڪيئي مٺي رهن ٿا ۽ اڙ ڪن ٿا. اي رام،
اٺي وڃي ۽ سڀي جي آدم کي وڃي سئل بڻايو ۽ چتر ڪوٽ کي به دالمي
وڌائي وڃي بڻيو.

گهاٽ اهو ٿو سٺو ڏسجي جتي رهڻ پريٺ ڪجي.
لچڻ ڏٺو هڻڻ پرينءَ پوڄائي ٿو جان وهندڙ چوڏر ٺاڻي.

رامچندر پاء کي چيو ته گهاٽ سٺو ٿو ڏسجي ۽ اٺي رهڻ جو پريٺ ڪجي.
لچڻ چٽائي ڏٺو ته پرينءَ پوڄائي ٿو خالي ميدان ڏٺائين جهڙي چوڌاري اهو والد پرن
ڏسي وڃي هڻي ۽ هرن پتي ٺوڙيا.

تنهن ڏي روتا آ پاري سردم دان پيا جيو اڀاري
چتر ڪوٽ ڪري چتر ڪار سڀ ماري پڻ ڇڪڻ نه ڪار

سهج مٺي ٻڌي سندر واڻي چوچ مان ”واهه واهه“ من گياني
چونہ چئو اوهين ائين سجان اوهين ته خود ٿيا نيتي وان.

رام جي مٺي ۽ سپاويڪ سندر واڻي ٻڌي مٺيءَ چيو ته اي رام توهين
نيتي وان آهيو توهين چونہ ائين چوندا.

ديهم تنهنجي ڇڏ آند واري جا سمجهي ڪو مها اڌڪاري
ديو سنڌن لاءِ ديهم هي پاڻي چو ڪريو سڀ منشن پانتي!

توهان جي ديهم ڇڏ آند ميه آهي انڪي وڪار رهنٽ اڌڪاري سمجهي
سگهن ٿا. انسانن ۽ ديوتائن جي پلائيءَ لاءِ توهان سربر ڌارن ڪيو آهي پر ڪوم
سادارن منشن وانگر ڪريو ٿا.

چرتر ڏسي وس موهه ٿين مورڪ، پنڊت سک وٺن.
چئو ڪريو آسو سڀ سچ ويس آ جهڙو ٿهڙو نچ.

توهان جا چرتر ڏسي مورڪ انسان موهه جي وس ٿو ٿئي پر پنڊت ۽ سياڻا
سک وٺن ٿا. توهين جهڪي نه چئو ۽ ڪريو ٿا سو سڀ ستيه آهي. جهڙو ديش
ڏسجي اهڙو ئي ٺاچ ٺچو گهر جي.

مَن وچن ٻڌي مشڪيو رام خوشيءَ ۾ ڀرجي ويو پڳوان.
والمڪ چيو ڪسي ٻيهار ٻاڻي مٺي ۽ مڌر هيڪار.

مٺيءَ جا اهي وچن ٻڌي رام مشڪيو ۽ آند ۾ اچي ويو. والمڪ وڌيڪ
مڌر ۽ سندر ٻاڻي ۾ ڪندي چيو:

ٻڌو رام ٻڌايانو گهر رهي ڌرتيءَ تي اجر آمر
ڪن جنهين جا سمنڊ سمان ڪٿا ٻڌن سڀ نديون ئي ڄاڻ.

هڪ استان ٻڌايانو ٿو. اُتي سيتا ۽ لچمڻ سميت وڃي رهو. اُتي ڪن
روپي سمنڊ ۾ توهان جون ندين روپي ڪٿائون.

وڌن سڌا ۽ پوڄن ڪين ڪن سي توکي ڏردي ٿي.
نيتو چاڪ ٿا جيڪي بڻائن

درس ٿينجو برسات جان پيائين.

وهنديون ۽ ماڻهو ڏاڍا ئي ڪين. انهن جا ڦرڻا ڇڻ ٿو ڄاڻن ۽ سڄو
آهن. جن جون اکيون ٻوڙن والڪر سدائين انتظار ڪنديون آهن ۽ ارسام ڪي
واجاهينديون آهن.

سمنڊ ندي جن ٺاهڻ پراڻو روپ بوند تن آهي اٿاهڻ.
سو گهر ٿو لاءِ آ سڌا ئي سيم ٺيڻ سان ره سڌا ئي.

جيڪي ندي، لاءِ سمنڊ جي پاڻيءَ جو خيال نه ڪري ٿو ڄاڻن جي روپ
جي اراد ڪي پاڻي سڪي ٿا ٿين، انهن جي ڦرڻا ۽ اهي رام، سينا ۽ ٻين سميت
لواس وڃي ڪرا!

يش ٿينجو آ مانسروور هٿسڻ چپ سمان.
گڏائڻ ٿو موتي چڱي ٿين گهر ره ڀڳوان.

اي رام ٺهجي ٻش روپي آ ٿاه مانسروور ۽ هٿسڻ جهڙي زبان هجي ۽
ٺهجي ڪٿاڻاڻ جا سندو موليٰ ڇڪندي رهي ٿو اهڙي ڀڙن مان اندر واسو ڪر.

رام تيروڪ جن چرن هلن ره وڃي ٿو ٿن جي من.
مٿس اٿم جي ڇين ڏر وار جيئي پڻ توکي ٿن پورار.

جن جا ٻه ٺهجي ٿاڻي جي تيروڪ اسٿان ٿي هلن ٿا ۽ جن جي چپ
ٿي سڻائين ٺهجي ٿاڻو آهي، جن جو سڄو پورار ٺهجي ٿو ڄا ڪندو آهي، ٿن
جي ڦرڻا ۽ وڃي واس ڪر، اي رام.

رام جي پيرن جي نشانن تي ڊڇندي ڊڇندي سيمه پير رکي هلي ئي .
لچم وري انهن جي پيرن جا نشان ڇڏي رستي جو وچ وٺي هلي ٿو .

اڄ به جي ڪو سڀن ڏسي ويس سنڀاسي ٽنهيڻ پسي .
رام مارگره تنهن سولو پوءِ رشي مٺي ٻيا ڳولن جو .

اڄ به جي ڪو ماڻهو ٽنهي کي سنڀاسي ويس پر سهي پر ئي درشن پائي
نه انلاءِ ڀڳتي مارگره آسان ٿي پوي !

رام جڏهن سيمه ٽڪل ڏٺو بڙ هيٺان جل ٿڌو مٺو .
رات ڪٿي ڦل مٺا ڪائي سنان ڪري ٿيا مٺي جو راهي .

رام سيمه کي ٽڪل سمجهي هڪ اڙ جي هيٺ آس لڳايو اتي جل به مٺو
هو به ڀڄ ٿڌو هو . رات اتي گذاري مٺا ڦل ڦول ڪائي صبح جو سنان ڪري
وري اڳتي وڌيا .

سندر جبل ۽ ماڻريون ڏسندي آيا اسٿان والميڪ رشيءَ جي .
رام ڏسي مٺواس سندر ٻهاڙ سندر مٺو جبل اندر .

جبل، تلاءِ چشما ماڻريون ڏسندي آخر والميڪ رشيءَ جي آستان تي آيا .
مٺيءَ جي وهڪ جي ڪٽيا ڏسي رام بلڪل خوش ٿيو . جبلن جي وچ ۾ چوڌاري
سنهيون، نهرون، ڊگها وڻ ۽ سندر ڦل ڦول، پاڻي ڀڄ مٺو !

آشرم ڏسي سهڻو سٺو پرسن من رکھوير .
رشي وڏي آيو وٺڻ والميڪ سڌير .

رام آشرم جي سندرتا ڏسي خوش ٿيو رشي والميڪ رامچندر کي ايندو
ڏسي اڳتي وڌي رام سان ملڻ لاءِ آيو .

رام اڳيان من ڏنڊوت ڪئي مٺي جهجهي آسيس ڪئي .
رام چپيءَ ۾ نيٽر ڪپائي آشرم اندر نيو مٺيءَ وڌائي .

رام ڏاڏوڪ ڪئي ۽ مٺي آشرواد ڏئي مٺي رام جي سندوڙا ڏسي حيوان
ٿي ويو. وڏائي ڪري عزت سان آشور ۾ وٺي آيو.

خوش مٺي ٿيو آسن ڏيئي پوان پوره رست پراپت ڪئي.
ڪند مڙل ٿل ٿول ڪهرايا رام سڀيڪ مڪ لچڻ پايا.

مٺيءَ سندو آسڻ ڏٺو ۽ ڪڙيل ۽ ٻڙه وستر ٻائي مٺا آند ۾ پوڄي ويرو
ڪند مول ٽهراڻي پڪوان جي اڳيان پست ڪيائين. رام، سڀيڪ ۽ لچڻ اچي پوره
ساج کاڌا.

توڪال درسي اوڀين مٺن آڻيو پيرجان وشو سموري پايو.
اڀين ڪري سڄي ٻالھ ٻڌائي

ڪيڪڻي جڳين سندن پيش پئي آئي.
اي مٺاج ٽوهين سب ڪجهه ڄاڻر ٿا. سڄي وشو ٽوهان اڳيان هڪ ٻي
جيتري آهي! اڙهه چڻن ڪيڪڻيءَ جي ڪهٽ ڪري ڪنهن پراس ماڻو، سا سموري
ٻالھ ٻڌائي.

چرن پسي مٺي اسين اوڙهائجي جنم سڻل ٿيا سڄي، اسان جا.
سار اوڙهائجي سڄي جا آڻيا رهون آئي ٿئي دقت نه ٻي ڪا.

اي مٺاج، ٽوهائجو درشن ڪري ڏاڏي خوشي ٿي آهي ۽ اسان جو چر
سڻار ٿيو آهي. هاڻي اسان کي صلاح ڏيو ته اسين ڪٿي رهون چڻن پئي ڪنهن
مٺيءَ کي لکيل نه ٿئي.

جنهن اسٿان چڻو آت وڃون سڀيڪ لچڻ آت حڪم ڪيون.
رهون آئي توڙن سالا ٺاهي جاءِ چڻي مٺن آند ٻائي.

سڀ سڄ ڪري اهو اسٿان ٻڌايو جي اسين وڃي ٽوپا ڪٺا ٺاهي
رهون ۽ مٺ جي شالتي پراپت ڪريون.

وئي خوشي غم موٽي آيو ڏيئي خزانو وري موٽايو .
ڪرم گت ڄاڻي ڏير ڌري ڊگم سنو ٻڌي هليا پري .

رام سيتا ۽ لچڻ کي ويندو ڏسي ويتر غمگين ٿيا ڄڻ نه پراپت ڪيل خزانو
ڪانئن ڏوجي ويو هو .

جيڪي چون سڀ ويد سهرڻيون

ٻڌڻ ڏسڻ يا من جون ورڻيون .
ڄڳ نه ملن پل گهو ڏس چار پرش سندر يا سندر ڌار .

جيڪي نه وڃن نه سندر نه ٻاٻت چيل آهي يا جيڪي اکين سان ڏسجي
ٿو، تنهن کان وڌيڪ سندر هئا شري رام لچڻ ۽ سيتا . سنسار سڄو، چارئي
طرف پل گهي ڏسو پر اهڙا سندر پرش ۽ ڌارون ڪٿي نه ڏسندا .

انهن ڏسي وڌاڻا سوچيو ڏاهي ڏسان من ٺهي پيو ڪو .
ٺهي سگهيو نه پورهيو اڃاڻو انهيءَ ڪري ڪٿي بن لڪايو .

انهن کي ڏسي وڌاڻا انهن جهڙا پيا انسان ٺاهڻ جي ڪوشش ڪئي پر
سندس محنت اڃاڻي وئي ! ٺهي نه سگهيس . انهيءَ ڪري رام، سيتا ۽ لچڻ
کي ڪٿي ان ۾ لڪائين!

راه ڏسيندڙ ڪڪ ٿي چون پري اک ڦير
رستو آ سنهڙو ڏکيو هان نه نرم شرير!

رستو ڏيکاريندڙ اکين ۾ پاڻي آڻي چون ٿا نه رستو اهڙو سهو ۽ اٿانڪو
آهي جو هي ويچارا ڪومل سرور ڪيئن هلي سگهندا؟

پرير وس ڌاريون ٻڻيون وياڪل

سانجهه سميه جئين چڪوي بلڪل .

ڪومل چرن ڪنن ڊگم ڄاڻي غم هرديءَ چئي مٺري ٻاڻي .

استريون ٻار وس ٿي وياڪل ٻين ٻيون . جڏهن شام جي وقت ڇڪريون
وياڪل ٻنڌيون آهن ! چرن ٺاهيس ڪرمل ۽ مارڳ ٻهڙو ڪئن ! ڪرمل وائيءَ
سان چوڻ لڳيون :

چرن ڪمل ڏسي نرم رڻجانءِ !

اسان هرديہ جان ”ڌرن“ رڻجانءِ !

ڏي وڌ مونکي ڪڍيم مڪان اک پنٻڻين جان کين رکان !

اڀ ٻر ٿوي، هٿ جهڙي ٿيون ويٺي ڪريونءِ ! هي سندر، نرم ۽ ڳاڙها
ٻي ڏسي اهڙي نرم ٿي وڃ، جڏهن اسان جا هردا آهن. اڀ سڪي، وڌا
جڏهن منهنجو ڪٿريو دان مونکي ڏئي نه مان نه هوند هينڪي اکين جي
پسڻن اندر رکي ڇڏيان !

برهمر سڪ پاڻو جنم ڏيئي مليا جنهين کي ههڙا سنيهي !

لچڻ، سيمه ۽ سندر رام پڪڙي ڳالهه سڄي بن گام !

ههڙن سندر جنم کي جنم ڏيئي برهما ڪمال ڪير آهي ! ههڙا سنيهي جن
کي مليا آهن سي به پڪڙان آهن. رام لچڻ ۽ سينا جي سندرتا جي واکاڻ سڄي ان
مر ٺڪڙ جي وٺي.

بسنت ڪام مدي جي رس سهڻي ٻڌ چنڊرما جي وچ روھڻي.

ڪريان اُڀا آڇا رس منهنجي ورڻن سندرتا ناهوس ڪنهنجي.

چنڊ بسنت ۽ ڪام ديو جي وچ رس. يا ٻڌ ۽ چنڊرما جي وچ روھڻي
سرتوي ٿي. اهڙي سرتا جو ورڻن ڪيئن ٿئي !

رام چرن نشانن تي ٻڄي سيمه رکي پير هلي.

لچڻ هلي وڃ رستو ڏيئي رام سيمه چرن انگ ڇڏي ڏيئي.

جنا مڪت سرتي سونهي اک ٻانهن ڇاڻي وشال.
پگهر ڦڙا موتي بدن ڏسجن سونهن ڪمال.

سرتي جتان جو مڪت اڪيون ٻانهون ۽ ڇاڻي ويڪري پگهر جا ڦڙا بدن تي
موتی جيان ڇمڪندڙ. ڪمال جو حسن آهي رام چرا

بار بار سڀ چرن گهري مٺا وڃن ڪڍي پڇن سهي!
راجڪماري ونيم ڪريون؟ پر پڇندي پڻ لهجي ٿيون!

گهڙيءَ گهڙي سڀ پير چهن ٿا. مٺا وڃن چئي پڇن ٿا. زالون نه سڀيتا
کان لهجي ڪري پڇن ٿيون:

اسين ڳنوار ۽ ساديون، راڻي!

ڪميا ڪجانءِ ڪجهه برو نه ڄاڻي.

راجڪنور ٻئي سندر بلڪل سون ۽ نيليم جهڙي شڪل.

اي راجڪماري، اسين بيوقوف ڳنوار ٿيون آهيون. اسانکي ڳالهائڻ ۽ پڇڻ

جو نه ڍنگ ڪونهي. اسان جا لفظ مٿان برا سمجهين! اڳي راجڪمار سپاءِ جا
مٺا آهن. سون ۽ نيليم جهڙي سندن سونهن آهي!

سندر ۽ سهڻا مڪ جنهين جا

ٻڌاءِ سُمڪي ٿين ڇا تنهنجا؟

ڪروڙين ڪار لڄائڻ هارا گل ڪهڙيءَ جا اهي ٻئي تارا؟

ٻڌي سنهين ميه سبيبه هيءَ راڻي لهجي وئي ٿي من مسڪاني!

اي سُمڪي! ڪار ڏيڻ ڪي لڄائيندڙ ٻئي راجڪمار نهايت سندر آهن. مهرباني
ڪري ٻڌاءِ نه اهي ٻئي تنهنجا ڇا ٿين؟ سڀيتا جي دل تي لهجي قبضو ڪيو. پر
هنن جي سادگيءَ ڏسي اندر به مشڪي.

سليم سندر رنگ ڌرن ٺهاري جواب ڏيڻ يانه ڏيڻ ويڇاري.
سوال سندن پڻ پوريه مه ڄاڻي چيو سڪين سان ڪومل واڻي.

اثر رنگ واري سندر سينا ڌوليءَ ۾ لڙ وجهي واپارڻ لڳي ۽ هڪي
جواب ڏيان يا نه ڏيان. سندن سوال ۾ بلڪل الزڪر ۽ پريم مه هرو. نههڪري
هنن ئي دهر آڻي ڪومل واڻيءَ سان سينا چيو:

سندر سپاءَ ڪورو جڳه جيئي منهنجو ننڍو سو ڏير ٿئي.
اک ٿيڙيءَ ۽ له واريءَ سان ڏٺو سڪي پنهنجي پتيءَ ڏانهن.

هيءَ ڪوري رنگ وارو، شل پڪوان کيس جڳه جترو رکي، منهنجو ننڍو
ڏير آهي اڀر وري چنڊ جهڙيءَ سندر شڪل ڏانهن ٿيڙيءَ اک سان لهاري
۽ لهي ئي پتيءَ ڏانهن ڏٺائين.

نمر نيڻن سان ڪري اشارو سنيه لهجي ٿي پتي ڏيکاريو.
خوش ٿيون نارئون ٻڌي خوش حال
ڏير وٽان چڻ لڌو ڪنگال.

لهجي ئي اشاري سان ٻوڙ پتي ڏيکارائين. شور جون سڀ استر يون ٻڌي
خوش ٿيون جڻ ۽ ڪنگال ماڻهن کي وٽن جو ڀڳ مليو آهي.

رگهور رخ تڏهن لهڻ سڃاڻي پڇيو رستو چئي سندر ٻاڻي.
ٻڌي نر نارئون ڏکي ٿيا سڀ اب بهڙي ٿيولينگي ڪب ا

لچمڻ ٻوڙ انهن کان رستو پڇيو ۽ مليءَ واڻيءَ سان ڳالهايو. هنن جي سپاءَ
۽ سندر ڪا ۽ ملي واڻيءَ ڪري ماڻهو ڏاڍا ڏکي ٿيا ۽ سندن ليتر جل سان
پوهي آيا.

تڏهن رڳهور انيڪ وڌ سڳي سڪاوت ڏئي
رام حڪم مهڻي گهر ويو پر نام نشاد چڙهي.

شري رامچندر پوءِ مهاڻي کي سڳيا جهڙيون ڪٿائون ٻڌائي موڪل ڏني
هو به سڀني کي پر نام چڙهي گهر روانو ٿيو.

جتي جتي چورن رام ڌري اندر امرائتي ريس ڪري
ڀاڳوان سڀ نڪت نواسي ٽن سارهاڻن ديوي پرواسي

جتان جتان رام پنهنجا ڪومل چورن گهمائي ٿو اتي سندرتا ۽ سمپدا اچي
ٿي واسو ڪري. اندر جي راجڌاني امرائتي به انهيءَ هنڌ سان ريس ٿي ڪري.
رستي جا رهواسي به ڀاڳوان آهن جن جي نيڪي ديوتائون به سر ڳهر ڪن ٿا.

نيٺ ڪٿي سڀ رام نهارن سڀيڻ لڇڻ پڻ ساڻ ڏيکارن
سنان ٿلاءِ ندي ڪن جنهين گنگا سارهاڻي ٿيرت ٽنڀين.

سڀ رام جي حسن تي موهيت آهن ۽ ساڻ گڏ سڀيتا ۽ لڇمڻ به ٻين کي
ڏيکارين ٿيون. جنهن ندي ۾ سا ٿلاءِ به سنان ٿا ڪن سو به ڇڏي گنگا سمان ٿي
پوندو آهي.

جنهن وٽ هيٺان رام وهي سڀڪو تنهن ڪلپ برج چوي
ڇهن پير پيا ڌرتي جا سمجهي ڪرٽارٽ پاڻڪي سا.

جنهن وٽ هيٺان رام وهي ٿو تنهنڪي ڪلپ برج به سارهاڻي ٿو ۽ پاڻ کان
وڌ ٿو سمجهي. جنهن ڌرتيءَ کي رام جا چورن ڇهن ٿا سا ڪرٽارٽ ٿي وڃي ٿي.

گل وسائن ديوتا چايا ڪڪر پيو ڏئي.
پکي هرڻ ۽ بهاڙ بن ڏسندو رام وڌي.

هتان جتان رام لنگهي ٿو، مٿان ديولائون گل وسائين ٿا ۽ ڪڪر ڇانوڻو ڪري
ٿا اڃين. شري رام چندر رستي ويندي پکي، هرڻ، ٻيڙين وغيره ڏسندو اچي
وڌندو اڏو وڃي.

سليم لڇڻ ۽ رام جڏهن شهر ڪنڀن ويجهو لنگهن تڏهن.
ٻڌن جڏهن ٻڌا ٻار نارڀون ٻوڙي اچن ڪم ڪار وساريون.

جنهن جنهن شهر جي ٻاهران هو لنگهن ٿا تڏهن شهر جا ٻڌا ٻار ۽ نارڀون گهر
هو ڪم ڇڏي اچي سندن سندوڻا ڏسن ٿيون.

سليم سندوڻا لڇڻ ڏسن نيٽو ڦل پراپت سڀني پيا ڪن.
اڪيون ڀريل جل من آڏاس سندن ويوڻا ڪري خوش خاص.

سڀ سندن سندوڻا ڏسي اکين جو لالڻو حاصل ڪن ٿا ۽ اکين ۾ جل آڻيندي
لڙن کڙي ٿي وڃي ٿي، ويڙن کي ڏسي هر ڪو خوش ٿو ٿئي.

لوڪ ڏسن ۽ گهرون گهور چنڊ ڏسي خوش جڻين چڪور.
من پيو موهي شيام شرير روپ ڏسي ڪروڙ ڪام آڏير.

چوڌاري ماڻهو رام جي چنڊ جهڙي هڻي صورت ڏسي چڪور وانگر خوش
ٿين ٿا. رام جو شيام رنگ جو سو پڻ ڏسي ڪروڙين ڪامڊو ٿي لڇي ٿا ٿين ۽
ڏانهن ڇڪجي ٿا وڃن.

دامن رنگ لڇڻ سڀ وڻي تنهن چوڻي جادو ٻاڙ هڻي.
هن رستهرت ٽوڪش ٻاڙ سونهي ڏنڻ لڳي ڪلهي ساڙ.

ڪوري رنگ وارو لڇڻ ٻه سڀني جي دل کي موهي ٿو ڇڏي. سندس شڪل
نهن کان وٺي چوڻي ۽ ٽالين اهڙي ٿي چڪمندڙ آهي جو چڱا جادوءَ جي هالن سان
نڀايل ٿو ڪري. ٻنهن ٻارن کي ڏنڻ ٻاڙ ڏاڍا سهڻا ٿا لکن.

”گڏ وڃو“ چيو مٺيءَ ششن مڙيا اچي اُت پنجاهي کن .
سڀ جورام سان پيار اپار ”مون ڏٺو گس“ چئي هر ٻار .

رام سان گڏجي وڃڻ لاءِ مٺيءَ ششن کي سڏيو . پنجاهي کن شش اچي گڏ
ٿيا . هر ڪو پيو چوي تہ ”مون رستو ڏٺو آهي.“ هنن سڀني کي رام لاءِ پيار ٿي
ويو ۽ چاهيا ٿيون ٿي تہ ڪجهه وقت تہ ساڻس گڏ هجڻ .

مٺي سڀن مان چڻن کي چونڊيو جن ڌرم ڦل آڏو هوندو .
پرڻام ڪري مٺن آگيا پائي ويورگهراءَ من خوب هرشائي .

مٺي سڀني مان چڻن ششن کي آگيا ڪٿي جن جا شپ ڪرم ٿي سندن
آڏو هئا . پرڻام ڪري رام اڳتي هليو .

لنگهن پيا ويجهو جنهن جنهن گام درشن ڪرڻ نر نارين حشام .
خوش نصيب سڀ پاڻ کي پانڌن رام ڏيئي من ڪهڄ ڊڪ پانڌن .

جنهن جنهن گام جي ويجهو لنگهن ٿا ، زالن ۽ مردن جا حشام سندن درشن
لاءِ ٺڪري اچن ٿا ۽ نيتر ڦل پرايت ڪن ٿا . من رام جي حوالي ڪري ڏکي ٿي
پڇتائن ٿا .

موٽيا پريا گه وڌياري ٿي ڪري پوري من ڪام .
سنان ڪيو جل جمن سندي جو سرير سر شيام .

رام پوءِ ارهمچارين کي موڪل ڏني جي من جي آس پوري ڪري ٻئي
موٽيا . رام پوءِ جمن ندي جي ٻوٽن جل ۾ جو سندن سرير جيان شيام رنگ وارو
هو ، تنهن ۾ سنان ڪيو .

تنهن سمجه هڪ تپسوي آيو عمر ننڍي پر تيج سوايو .
سندر وٺراڳي ۽ پڻ نيهي من وڃڻ ڪرم رام پريمي .

ان وقت هڪ تپسوي آيو . هو توڙي عمر جو ننڍو هو پر تمام تپسوي

سويـر ڏسي ٿـروپي ٿي سندر

دڪ ڪٿي سڀ سڪن جي ڏيندڙ .
سنان ڪري ۽ ڪري شو سيو نيٺ پرماڻي ٿيرت ڏيو .

ٿروپي سڪن جي کاڌ ڏنائون . پوءِ سنان ۽ پوڄن ڪري شو پگهران جي
آراڌنا ڪيائون .

رام مٺي پردواج وٽ آيو ڪري ڏندوت مٺن هردي لڳايو .
مٺي آئند جو ٿئي نـم بيان ٿيو آسميؤ بنه آسان .

پوءِ مٺي پردواج وٽ ويا . پردواج رام کي هردي سان لڳايو . مٺي ۽ کي
اهڙو نه آئند ٿيو جو چڻ چاريٽي پدارت کيس ملي ويا .

ڪشل پڇي مٺن آسڻ ڏيئي ڪئي شوقا سان پوڄا ويهي .
ڪند مول ٿل ميوا جيڪي ڏنا کائڻ لاءِ سڪ سان پيئي .

مٺي اٺم آسڻ ڏنو ۽ پوڄا ڪئي . امرت جهڙا ڪند مول ۽ ٿل ۽ ميوا رشي
اچي پيئڻ ڪيا .

رام سيبه ۽ لچڻ نشاد کائي ڪٿي پريم سان شروع سهباد .
ڪري ٿڪاوٽ دور ٿيا تازا پڇيو پردواج سيوا بي ڪا ؟

رام سينا، لچم ۽ نشاد اهي ٿل قبول پريم سان کاڌا ۽ ٺڪ دور ڪيائون .
پوءِ رشي ۽ پڇيو ته هاڻي بي ڪا سيوا چئو .

تو درشن سڀ آس پڳي ان وٽ ٻي ڪا ڪانه گهڙي .
ڪريو ڪرپا ۽ ڏيو وردان سدا رهي پرپ چرنن ڌيان .

توهان جي درشن سان منهنجون سڀ مرادون پگيون آهن ! هن کان وڌيڪ
بي گهڙي سڀاڳي گهڙي آهي ؟ هاڻي وردان ڏيو ته توهان جي چرلن جو ڌيان
من ۾ درڙ ٿئي !

سڀ ڀانت سوڳڻ گهر ٿيو جنهنڪي مٺي ٿوهين آدر ڏيو.
رام مٺي ڏين ڀر سپر آدر سُڪ وويڪ ۽ اگم اگوچر.

اي مٺي، اهرئي ڪنن ڇر گهر آهي جنهنڪي ٿوهين آدر ڏيو. مٺي ۽ رام
هڪٻئي کي آدر ڏين ٿا ۽ ٻالهيون ڪن ٿا ڇر ورنن ڪري نٿر سگهجي.

خبر اها ٻڌي ڀرياڪ نواسي هُن ٽپسوي سڌ سنٽ اُداسي.
سڀ گڏجي رشي آشرم آيا پتر دسوت ڏٺا سولهن سوايا.

رشي، مٺي، جگياسو، ساڌ، سڌ، سٺ سڀ راجا دسوت جي ٻٽن کي،
جن جي سندرتا سندار کي روشني ٿي بخشِي، ڏسڻ لاءِ آيا ۽ اچي درشن ڪيائون.

ڏيئي عزت رام پرڻام نيتر ڦل پاتو ۽ سمنان.
ڏني آسيس پوم سڪ دائي ڏسي موٽيا گهر سندرتائي.

سڀني سان رامچندر عزت وارو پرڻام ڪيو. سڀني رام ڇو درشن ڪري
عزت ٻرڻام ڪئي ۽ نيتر ڦل پاتو. رام به سڀني کي آشرवाद ڏني. ٻڙءِ سڀ
سندن سندرتا کي ساراهائيندا گهرن ڏي موٽيا.

رات ڪري آرام پڻ پراڻه ڀرياڪ سنان.
سيم لچڻ ڪيوت سٺ هليا ڪري پرڻام.

صبح ليندي ٿي سان ڪري سيم، لچڻ ۽ ڪيوت سان گڏجي رشي
سان پرڻام ڪري لڪتا.

هُن کان رام پڇيو رستو ڏسيو اسان سو سگم هجي جو.
من کلي هُن چيو اي رام گججهو نه گس ڪو ٿو پگوان.

رام ٻڙءِ مٺيءَ کان رستو پڇيو جو سولو ۽ سڌو هجي. مٺيءَ کلي چيو نه
لوهان کي اي رام، سڀ وسڻا سولا آهن.

گنگا جي جا وڃن ٻڌي سیتا خوش ٿي . رام مهاڻي کي گهر وڃي جي موڪل
ڏني اهو ٻڌي مهاڻو مايوس ٿي ويو .

نمر وڃن هٿ جوڙي چيا . رگهوگل مڻ کي پسند پيا .
ساڻ هلي هن راهه بتايان ! چرن ڪمل رج لڱن کي لايان !

مهاڻي چيو ته سائين مون کي اجازت ڏيو ته توهان سان گڏ هلاڻ ۽ رستو
ڏيکاريندو هلاڻ ۽ توهان جي چوڻن جي رڃ مستڪ لڳائي خوش ٿيان .

جنهن بن رهندا اوهين رگهراڻي ڀرڻ ڪٿيا اُت ٺاهيان سڪائي .
پوءِ ڪندا اوهين جيڪا آڳيا قسم توهان جو مڃيندس سا .

توهين جنهن بن ڀر رهندا اُتي توهان لاءِ سندر ڪٿيا ٻڌائيندس . پوءِ جيئن
حڪم ڪندا، مان گهر ڏي موٽي ايندس .

پريم اڻاهه ڏسي سُجن جو پاڻ سان گڏ رام وٺي ويو .
سڀ ڪٽنبِي پوءِ ڪيوڻ گهراڻي
رام سان گڏ ويو سڀ سمجهائي .

مهاڻي جو پريم ڏسي رام کيس پاڻ سان وٺي ويو . مهاڻي کي ڏاڍو آندو ٿيو .
ڪيوڻ پوءِ سڀني مٿن ۽ سڀني ٻن کي گهراڻي، سڀ ڳالهون سمجهائي رام چندر
سان گڏجي ويو .

گڏيش وٺايڪ، شو اڳيان رام ڪري ارداس .
لڇڻ سڀي ۽ ٻيا سڪا سڀن ڪيو بن واس .

گڏيش ۽ شو کي منائي ۽ ارداس ڪري رام سڀي ۽ لڇڻ ۽ ٻيا سڪا سڀ بن
۾ داخل ٿيا .

ڏينهن اهو وڻ هيٺ گذاريو

لچڻ ڪيوت پڻ سک سان گهاريو.

بوربون ڪري سڀ صبح ڪريائون

تيرت راج پريساڳ ڏٺائون.

اهو ڏينهن وڻ هيٺ رهيا. لچڻ ۽ مهاڻي نه آرام سان ويٺ گذاريو ۽ ڦل
ڦول کڻي آيا. صبح جي ڪرپائن کان فارغ ٿي پريساڳ راج تيرت جو دوشن ڪيائون.

ستين منٽري شردا ناري مادو جي آ مٿر هٽڪاري.

چار پڌارت پيريل پڌار پڻي. جنهن نٺ گذار.

سڀ جنهن جو وزير هجي ۽ شردا جي استري هجي. مادو جي مٿر ۽ ڏرم
اروت ڪام ۽ موڪش سان جنهن جو پڌار پيريل هجي ۽ ٻيو ٻيو ٻيو ٻيو ٻيو
ٻيو ٻيو ٻيو ٻيو.

سرسوتي چمنا ڪنگا سماگر جنهنجو اهو آ سندر سنگاسن.

چوئر ڪنگا جل اٽل ترنگ ڏک درد رٿا پڇي ٿين پنگ.

ڪنگا چمنا ۽ سرسوتي ٺڊين جي سنگم وٽ جنهن جو سندر سنگاسن آهي.
مٿين جي موهن وارو اسٽان ڇٽ ۽ ڪنگا جون لهراون چڙو آهي. جنهنجي ڏس
سان غوبيءَ جو ڏک اري پڇي ويندو آهي.

سگهي چٽي ڪير پريساڳ پوپاءِ

دڪيت هاڻي چن شينهن ڏهڪاءِ.

پيريل آندو سو ڏسي اسٽان خوش بيحد ٿيو رام پگوان.

پريساڳ جي پوپاءِ جي سڀني کي خبر آهي. پاپي جي هاليءَ کي شينهن
وانگر ناس ڪندو آهي. اهڙو آندو ڏسي اسٽان ڏسي شري رام بلڪل خوش ٿيو.

نه ٿرڙي لڇمڻ مونکي ٿير هڻي ماري ڇڏيندو نه به مان ڪين مڙندس . جيسين
نروان جا چرون نه ڏوٽندس نيسين نلسيداس چوي ٿو نه مان اصل ڪين پيڙيءَ
ٿي ڇڙهڻ ڏيندس !

مشڪي رام چيو مهاڻي جيڪي ڪرڻو ٿي ڪرسو هاڻي .
جلد آڻي جل ڌوءَ تون پيرَ پار پهچاءَ بس ٿئي ٿي دير .

رام مشڪندي مهاڻي کي چيو نه پيارا جيڪي ڪرڻو هجيئي سر ڪر ۽ جلد
ڀاڻي آڻي منهنجا پير ڌوءَ . اسان کي پار پهچاءَ . دير ٿي رهي آهي .

جنهن سهرڙ سان جي هڪ وار ٿري منس پڙو سنڌ اپار .
اڳيان مهاڻي ڪري سو پنتي ٽن پيرن جنهن ماڻي ڌرتي .

جنهنجي چرون جو ڌيان ڪندي انسان پڙسند پار ٿري سگهي ٿو ، سو
مهاڻي کي ويٺي ويٺو ڪري . ٽن پيرن ۾ جنهن ڌرتي ماڻي هڻي !

رام لڇڙ ۽ سيبه سهيت ساڻ مهاڻي لڻا سڀ هيٺ .
ڪري پرڻام ڪجهه ناخوڀنو رام منجو ڪين مهاڻي ڏنو !

سڀ جڏهن لهي واريءَ ۾ ٿي ايندا تڏهن مهاڻو لڇي نه ٿيو پر رام نه منجهي
بيٺو نه مون مهاڻي کي پاڙو ڏنو ٿي ڪونهي !

پرڏينءَ هردي ڳجهه ڄاڻڻ هاري
مڻين منڊي ڏني ٻاچ سنڀاري .
چيو ڀڳوان وٽ پاڙو پائي دڪيءَ مهاڻي وري موٽائي .

پتيءَ جي هرديءَ جي ڳالهه کي ڄاڻڻ واري سڀتا مالا ، ٻاچ مان مڻين ڄڙيل
منڊي لاهي رام کي ڏني . رام مهاڻي کي هٿ وڌائي اها ڏني . ڇي : ڀاني
اچي ، هي تنهنجو پاڙو آهي ! مهاڻو لڇ ڪري ۽ ويٺو ڪري دڪي ٿيو ۽ اها
موٽائي ڏنائين .

هاڻ نه ناٿ، ڪجهه گهرجي مون

رامي هجين شل ٺاڪر تون .
ويل موٽڻ جي جوڪجهه ڏيندا لک احسان اوهان جا ٿيندا .

اي نامد، هاڻي تہ مولڪي ڪجهه بہ نہ گهرجي . فقط توهانجو راضو ڪبي .
هاڻي جڏهن مون تي اچو ۽ هتان لنگھو تہ پوءِ ڇهڪي بہ داس کي ڏيندا اهو
احسان مڃي وٺندو .

سنان ڪيو تنهن دم رگهرائي پوڄا ڪري پاڻ پين ڪرائي .
گنگا اڳيان ڪئي سيبه ارداس اي ماما، ڪڇ پورن آس .

وامچندر سنان ڪري پاڻ، سينا ۽ اچم سان گڏ پوڄا ڪئي . سينا هڪ
چوڙي گنگا جي ڪي ويٽي ڪئي تہ اي ماما من جي مراد پوري ڪڇ .

ڏير پتيءَ سان جڏهن وran پريم پوڄا وري اچي ڪريان .
ٻڌي سيبه جي سندر وائي گنگا جل مان ٿي 'گنگا واڻي' .

اي ماما، آسرواد ڏي تہ ڏير ۽ پتيءَ سان گڏ وري اچي تنهنجي پوڄا
ڪريان . گنگا جي اهي وڃن ٻڌا ۽ پاڻيءَ مان واڻي لکتي .

”ٻڌ سيبه رگهوڙ جي پتني تو پرياءُ جڳه ساري، سڄني !
رڌيون سڌيون هڪ جوڙ ٺهار سبوا ڏانهن جي لاءِ هر دم تيار .“

”اي رام جي ٻياري پتني، تنهنجي پرياءُ کي ڪير لٿو ڄاڻي ؟ سڀ
رڌيون سڌيون تنهنجي اڳيان پيئرون ٿي آهن .“

وڃن گنگا ٻڌي منگل مول پرسن چٽ گنگا سيبه آنڪول .
”گهر وڃ“ چيو پڻ رام هئاڻي مايوس مهاڻو پاڻڪي ڄاڻي .

نه توڙي لڄمڻ مون کي ٿير هڻي ماري ڇڏيندو ته به مان ڪين مڙندس. جيسين
تو خان جا چرون نه ڏونندس نيسين نلسيداس چوي ٿو ته مان اصل ڪين پڙي
هي ڇڙهڻ ڏيندس!

مشڪي رام چيو مهاڻي جيڪي ڪرڻو ٿي ڪرسو هاڻي.
جلد آڻي جل ڌوءِ تون پير ٻار پڇڻا بس ٿئي ٿي دير.

رام مشڪندي مهاڻي کي چيو ته ٻارا جيڪي ڪرڻو هجيئي سر ڪر ۽ جلد
ٻاڻي آڻي منهنجا پير ڌوءِ. اسان کي ٻار پڇڻا. دير ٿي رهي آهي.

جنهن سهرڻ سان جي هڪ وار ٿري منش ڀڄو سنڌ اپار.
اڳيان مهاڻي ڪري سو بنٽي ٽن پيرن جنهن ماڻي ڌرتي.

جنهنجي چرون جو ڌيان ڪندي انسان ڀڄو سنڌ ٻار ٿري سڳي ٿو، سر
مهاڻي کي ويٺي ويٺو ڪري. ٽن پيرن ۾ جنهن ڌرتي ماڻي هئي!

رام لڄمڻ ۽ سڀي سميت ساڻ مهاڻي لٿا سڀ هيٺ.
ڪري پرڻام ڪجهه ناخوڻو رام منجو ڪين مهاڻي ڏنو!

سڀ جڏهن ٿي واري ۽ ٻي ٻيٽا تڏهن مهاڻو لڄي نه ٿيو پر رام به منجهي
بيٺو ته مون مهاڻي کي پاڙو ڏنو ٿي ڪونهي!

پرينءَ هردي ڳجهه ڄاڻڻ هاري

مٿين منڊي ڏني ٻاچ سنڀاري.
چيو ڀڳوان وٽ پاڙو ڀائي دڪيءَ مهاڻي وري موٽائي.

پيءُ جي هردي جي ڳالهه کي ڄاڻڻ واري سڀا مان، ٻاچ مان مٿين جڙيل
منڊي لاهي رام کي ڏني. رام مهاڻي کي هٿ وڌائي اها ڏني. ڇي: ٻائي
اچي، هي منجهه پاڙو آهي! مهاڻو لڄ ڪري ۽ ويو ڪري دڪي ٿي: اها
موٽائي ڏنائين.

پشون پکي. نه جدائي سهن. پرڃا سماج ڇڏي ڪيئن رهن؟
سمنت ڀروس رام موٽايو پاڻ ڪناري گنگا آيو.

جنهن جي وڇڙ کان پکي ۽ پتڙن ۾ ڏکي ٿا ٿين، تنهن جي پرڃا، بنا
مانا ۽ سهندن جو ڇا حال هوندو؟ رام سميت ڪي رهبي رهبي ۽ ڪيان ٿي
موٽايو ۽ پاڻ گنگا جي ڪناري تي آيو.

مڪو قاصد ڪا پياڙي آئي مگر نه آندي ناءِ مهاڻي!
چرن ڪمل ڇڏي رڃ ٿو اهڙي

ڇهڻ سان مورت، ماڻهو جهڙي!

مهاڻي کي ٻڙيءَ آڻڻ لاءِ چيائين پر اها هن نه آندي آهي؛ تنهنجي پٽن
جي خاڪو اهڙي ڪرامت آهي جو اها جنهن شيءِ کي جهڙي اها ماڻهو ٿي پوي!

هلي وڃي پيڙي اهليو وانگر انڙو وڃي ٿي مونسان سراسر!
هروڀرو پار وڃڻ جي چاهيو مونسان ئي پنهنجا پير ڏٺا پيا!

منهنجي ٻڙي ۾ جي اهليو وانگر ماڻهو ٿي سر ڪس هلي وڃي نه پوءِ مونسان
نه اُٿل ٿيندو. پر بگوان جي توهان جي هروڀرو پار وڃڻ جي مرضي آهي نه
پوءِ ٻا ٻاڙي موليٰ اجازت ڏيو ته مان توهان جا چوڻ ڪمل ڏوٿان!

چرن ڪمل ڏوٿ چاڙهيان پوءِ پيڙي نه پياڙو بهڙجي
قصر رام دسرت سڪ ڌام ارداس اها ڪجهه مڙجي
ٽوڙي تير هڻي لڳهڻ وڃي ٻن ڏوٿي آءُ نه چاڙهيان
تيسين نه ٿلسي داس وڌندي خاص پار نه مورا ڪاريان.

بگوان، مان پير ڏوٿي پوءِ ئي توهان کي ٻڙيءَ تي ڇڏڻ ڏيندس!
ٻاڙو ٻاڙو موليٰ ڪرڻ گهوڙي. موليٰ توهان جو ۽ مهاراج دسرت جو نمر آهي

ٻيا جو شان مون ڏٺو آهي. ڪيئن راجائن جا ڊڪٽ هن جي نالي وٺڻ سان
لڏي ويندا آهن. اتي مونکي برابر ڪيٽو سک ملندو. پر پتيءَ ڌاران مونکي ٻلا
اهو ڪيئن وٺندو؟

شان سڃاڻڻ پڻ سهري جو چڻن پونن ۾ نالو جنين جو.
عزت ڏيئي کيس انڊر ڪاري پاڻ گڏ پنهنجي آسن واري.

سهري جي شان کي به سمجهان ٿي. چڻي پونن ۾ هن جو نالو وٺڻ آهي
۽ انڊر به کيس عزت ڏيئي پاڻ سان گڏ وٺار بندو آهي.

اهڙو سهرو ۽ ڪٽنب پروار سسيون ماڻا سر مٿر اڀار.
بن رڳو پٽ سک ڪٿي نه پايان ڏيان سڄو شپ چرنن لايان.

اهڙو سهرو، ماڻا سمان سسيون، هيڏو ڪٽنب پروار. پر مونکي پتيءَ
ڪانسواءِ ٻيو ڪجهه به نٿو آهي. چرنن جو ڏيان ٿي ڪافي آهي!

پران پتيءَ ڏي-ر بڻي پيارا ڏنش پاڻ وير ڌارڻ وارا.
گڏ مونسان شڪ خورو ڇا جو؟

خيال ڪريو مٿان ڏيٺ بلا جو!

مونسان گڏ منهنجو پران پتيءَ پيارو ڏي-ر جو آهن، جنکي ڏنش ۽ پاڻ سونين
ٿا. مونکي ٻلا ٿڪ ٿيندو ٿي ڇو؟ شڪ جي نه ڳالهه ٿي ڪانهي. مٿان توڙين سمجهو
نه مان ڏيٺن کان يا بلائن کان بهجي وينديس!

رام رضا کي ڪير مٿائي؟ ڪنن ڪرم گت ڪير ٻڌائي؟
رام لڇڻ سڀيڙ پڊ سرنائي موتيو سمنٽ سپڪ ڇهر ٿرائي.

رام جي آڱيا جي آڏو ڪير ايندو؟ ڪرم جي گت کي ڪير مٿائي سگهندو؟
سمنٽ ٿرائي واٽي وانگر نا اُميد ٿي رام، لڇڻ ۽ سيتا جي چرنن ۾ سر
جهڪائي موٽي ابوڏيا روانو ٿيو.

پشون پکي. نه جدائي سڀن پرڃا سماج ڇڏ ڪيئن رهن؟
سمنت ٻروس رام موٽايو پاڻ ڪناري گنگا آيو.

جنهن جي وڃڻ کان پڪي ۽ پشون نه ڏکي ٿا ٿين، تنهن جي پرڃا، پتا
مانا ۽ سڀنهن جو چا حال هوندو؟ رام سميت ڪي ويهي رهي ۽ گبان ڏيئي
موتايو ۽ پاڻ گنگا جي ڪناري تي آيو.

مڪو قاصد ڪا پياري آئي مگر نه آندي نساء مهائي
چرن ڪمل ڇڏي رڃ ٿو اهڙي

ڇڏڻ سان مورت، ماسٿوءَ جهڙي

مهائي کي پيڙي آئي لاءِ چيائين پر اها هن نه آندي! جي: تنهنجي ٻيرون
جي خاڪو اهڙي ڪرامت آهي جو اها جنهن شيء کي چوي اها ماڻهو ئي ٻوي!

هلي وڃي پيڙي اهلين وانگر انرڻ وڃي ٿي مونسان سراسر!
هروڀرو پار وڃڻ جي چاهيو مونسڪان ئي پنهنجا پير ڏٺا ٻوا

منهنجي پيڙي نه جي اهلين وانگر ماڻهو ئي سرڪس هلي وڃي نه پوءِ مونسان
نه اُٿل ٿيندو، پر ٻڳران جي توهان جي هروڀرو بار وڃڻ جي مرضي آهي نه
پوءِ نه ٻائي مولڪي اجازت ڏيو نه مان توهان جا چرن ڪمل ڏوٿا!

چرن ڪمل ڏوٽ چاڙهيان پوءِ پيڙي نه پياڙو گهرجي
قسم رام دسرت سڪ ڌام ارداس اها ڪجهه مڙجي
ٽوڙي تير هڻي لڇمڻ وير بسن ڏوٽي آءُ نه چاڙهيان
تيسين نه تلسي داس ويٺي خاص پارنه مورا ڪاريان.

ٻڳران، مان پر ڏوٽي پوءِ ئي توهان کي پيڙيءَ تي چڙعڻ ڏيندس!
ٻاڙو ٻاڙو مولڪي ڪرڻ گهرجي. مولڪي توهان جو ۽ مهاراج دسرت جو قسم آهي

اي متر موھ ڇڏي سڀا رام جي چرنن ۾ ٻر ٻر ڪريو. گھ ٻائيندي صبح
ٿي ويد ۽ شري رام نند مان جاڳيو.

ڪريا کان فارغ ڪري سنان کير گهرايو گانءِ ڀڳوان.
ڀاءُ سميت پوءِ ٺاهي جٽائون سمنٽ اکين مان جل ڌارائون.

ڪريا کان فارغ ٿي ۽ سنان ڪري پوءِ گانءِ جو کير گهرائي ڀاءُ سميت مٽي
ٿي وارن جون جٽائون ٺاهيائين. اهو ڏسي سمنٽ کي ڏاڍو دک ٿيو.

دل ڏکيءَ سان ٻڙي هٿ جوڙي

ارداس ڪئي ڪنڌ چرنن موڙي.
ڪئي آگيا آ ڪوشل نات بن ڏسو ۽ هلو مون ساٿ.

ڏکي دل سان سمنٽ ٻڙي هٿ جوڙي ارداس ڪئي ته اي ڀڳوان، راجا
دسرت مونکي آگيا ڪئي آهي ته توهان کي بن ڏيکاري وري اڀوڏيا هونائي
وئي هلان! هاڻي ڏيا پالي بن کي ڏسو ۽ پوءِ مونسان گڏهي اڀوڏيا هلو.

سنان ڪري گنگاسيڀه سميت آڻج موناڻي ٻالڪ نيٺ.
سوچ سنڪوچ ويچار ڇڏي جلد موٽج بن وڃي ڪڏي.

گنگاجي جو سنان ڪرائي ٻنهي پائرن کي سڀه سميت موناڻي وٺي اچ ۽
جيترو جلد ئي گهٽي اوترو جلد اچ.

ڌرم نه پيو ڪو ستم سمان چون اکين سڀ ويد ٻڙان.
ڌرم پراپت ڪيو مون ڇندا! وڃان هونئي تنهنجن لوڪن ڏندا.

مون جهڙي ماڻهوءَ لاءِ اڄس مرڻو سمان آهي. سڀ ويد ٻڙان ڄاڻائن ته ته
ستم جي برابر ڪو ڌرم ڪونهي. مون اهو ڌرم سولائيءَ سان برابر ڪيو آهي.
هاڻي خالي موني ويندس ته تنهنجن لوڪن ۾ منهنجي ڪلا ٿيندي.

مون لاءِ آبِيش مڙيو سمان ڪروڙ ڏنعا سٺو مڙيو ڄاڻ .
مٿر ٿو ڪي پيو ڇوان مان ڇا جواب ڏيان ڇڙهن پاپ پيا .

مان توهان کي ٻيو ڇا ڇان ڪجهه نه ڇرندس ته مڙي پاپ ڇڙهندو .
مٺس، اهڙي جهڻ ڪان ڪروڙ ٻيرا سٺو آهي .

توهان به مون کي پتا برابر ڪريان وينتي نمر سراسر .
سڀ طرح توهين ڪريو اهڙي پتا نه ڏک ٿئي هڪ ڏروئي .

توهين مون کي پتا سمان آهيو . توهان کي وڃي لڙ ڪريان ته اهڙي ڪم
ڪجهه جهڻ پتا جن کي ڏوڍ ڏک نه ٿئي .

پتا وينتي ڇوان يا پريم سهڻ ڪهي ڏک اهو آ نيمر .
پتا سنديش ٻڌي پڳوان سيمر سکيا ڏني گهڻي ٺڌان .

راجا جي انهيءَ وڃي کي پريم يا ڏک چئي نٿو سگهجي . پڳوان اهو سڀا
کي ٻههڻي پيءُ ڇو لڙاڙ ٻڌائي گهڻي سکيا ڏني ۽ سمجهايو .

سکيا ٻڌي سيمر وزير چيو فرض اوهان پنهنجو پورو ڪيو .
توهين به سڀري پتا برابر جواب ڏيندي ڇڙهن پاپ سراسر .

ڄاڻڪيءَ وزير کي چيو ته توهان پنهنجو فرض پورو ڪيو . مون کي توهين
نه پتا ۽ سڀري جي سمان آهيو . مان توهان کي جواب ڏيندس ته مون ئي
پاپ ڇڙهندو .

پتا جنڪ جي نانءَ ٻڌي ئي ڏکن راجائن مڪت مڙيئي !
سڪ ٺڌان پتا گهر ملندو
پتيءَ ڌاران ڀر ڪين مون وڻندو .

راڄ محل سڀي رام رهن ڏسو ته بن ۾ اُهي ڳهن .
اُت ڪومل هنڌ سندن سمهڻ لاءِ

سخت پٿر هٿ ٿن ويهڻ لاءِ .
بن وسٽر ڏسي دل ٿي ڦاٽي وڌو وڌاڻا تنڪي ڄاڻي .

راڄ محل ۾ پلنگن ۽ تمام تمام نرم هنڌن تي سمهڻ وارا رام ۽ سيتا ڏسو ته
ڪش ۽ ٻن جو بسترو وڇائي سمهن ٿا . کين بنا ڪوڙن جي من وسٽرن ۾ ڏسي
ڪنهنجي دل نه ڦاسندي ؟ وڌاڻا جا اهي ئي ڪم آهن !

داس ۽ داسيون اڳيان وهن پٻان رکيا لاءِ پٻان ڏين .
جنڪ پٽا جنهن دسرت سهرو

سمهڻ ڪٿ تنهن جو بسترو ڪهڙو ؟

جن جي اڳيان داس ۽ داسيون حاضر . پٻان رکيا لاءِ پٻان ڏيڻ واسطي تيار .
جنهنجو پٽا جنڪ ۽ سهرو دسرت آهي ، تنهن جو ڏسو ته ڪٿي سمهڻ آهي ؟
ڪهڙو بسترو آهي انهيءَ مرڱ نڪتي سڀي جو ؟

جنهنجو پٽي آ رام پڳوان پٽ سمهي ۽ ڪري آرام .
سڀي رام ڇا بن جي يوگيه ؟ آه پٻڙان ڪرم ڦل پوڳه .

شري رام تنهن لوڪن جو مالڪ جنهن جو پٽي آهي سو به بت ٿي سمهي
ٿو . ڇا اهي ٻئي بن لائق آهن ! پر ڪرم ڦل پٻڙان آهي ! سڀ کان وڏو آهي !
جهڙا ڪرم هوندا ، اهڙو ئي ڦل پوڳڙو پوندو ! رام جي سکيا اها ئي آهي .

سوريه گل و ڪيڪئي ڪهاڙي

ڪپٽ رچي ڪئي وشو دڪياري .

نشاد ڏسي ٿيو پاري شوڪ پٽ سمهيل ، ڇا چوندو لوڪ !

ڪيڪڻي ٿي سوربه ڪل وٺڻ لاءِ ڪهاڙي وڻي ۽ رام ۽ سينا ڪي ٻيٽ
ٿي سهڻو پورا لڌاڻ ڪيڻ ٻيٽ ٿي سهڻل ڏسي ڏکي ٿيو.

لڇڻ چئي پوئل مڌرنا وڻي گيان وٺراڳه پڳهت رس جاڻي.
ڪونه ڪاڻن جو آڏي سڪ دانا ٿئي اهو جو لکيو وڌانا.

لڇڻ ٻه لڌاڻ ڪي پڪتي ۽ وٺراڳه پوئل ڪٿائون ٻڌائون ڇي ڪره ڪهڻ
ڪي ڏکي يا سڪي ڪري نٿو سگهي. سڀ ڪرم ڦل وس آهي!

ملڻ وڇڙڻ يا چڱو ۽ مندو ٿيو پلو سڀ ڪرم جو ڦندو.
جنم مرڻ سڪ سمهت جيڪي ڀاڳه ڀياڳه وڃت يا نڍڪي.

ملڻ ۽ وڇڙڻ، چڱو ۽ برسو ڪرم جو ٿي نٿو ڇو آهي. هيءُ سنسار جو
پروڻج جيسين آهي.

ٿئي وويڪ موهه ڀرم ڀڄي

ٺڌهن پريو ڇت چرن لڳي.

ڀرم ڀرمات جڳهه ڀڄي، سڀي رام چرنن من آهي.

جڏهن گيان ٿيندو ٺڌهن ڀڳوان جي چوڻن ۾ ڀرم لڳندو. اي ڀائي، رام
۽ سينا جي چوڻن ۾ ڀڄڻ ڪرڻ ٿي ڀرم ڀرمات آهي.

رام آنادي برهم انوب الڪ اڪنڊ ۽ آڪرم روپ.

سڀن وڪارن رهت اڻپيد چون نٿ نيت نروڀر ويد.

رام آنادي، ڀرم برهم الوپ ۽ سڀني وڪارن کان پري آهي! هن ڪي نه ويد
ٿي نيت ۽ نيت چئي مات لڌا آهن.

سڪا، تري مت موهه ڇڏي رام سڀي ڇت چرنن گڏي.

کان ڪندي مڻ صبح آثار جاڳيو چڱ منگل ڏاکار.

سيئي پوءِ شرنڪ ويو پر اچي پهتا . رام گنگا نديءَ کي پر ٿام ڪرڻ لاءِ
هيٺ لٿو ۽ اُدب سان سر ڇهڪايائين .

گهڙيءَ گهڙيءَ پڙهي ڪروڙ پرسنگ

رام نھاري گنگا ترنگ .

لڇمڻ سيمه کي ڪري ٻڌائي گنگا انھاس ۽ اُٿم وڌائي .

رام ويد منتر اُچاري گنگا جي لهرين ڏي ڏسڻ لڳو . پوءِ لڇمڻ کي ۽
سيتا کي گنگا جو انھاس ٻڌايائين .

ڪري سَنانُ پنڌ ٿڪ مٿائي جَلُ پي مَن خوشي وڌائي .
جنهن سهرڙ سان مٿي دڪ پڙ تنهنکي ٿڪاوٽ ڪهڙي چو؟

سنان ڪري ٿڪاوٽ دوز ڪيائين ۽ پاڻي پي غرش ٿيو . جنهنجي نالي
وٺڻ سان پاپ ناس ٿين ٿا تنهنجي ٿڪاوٽ نه دنبري هئي . نه نه پاڻ تي پڳوان
هو . پر چوڻ ڏيکارڻ لاءِ ائين ڪندو هو .

گهم نشاد جڏهن خبر ٻڌي سڀ مٿ ڀائر ساڻ وٺي .
ڪند مڙل ڦل ڦل ڦڙل ڪٽائي خوشي ڪري پرساد بڻائي .

اها خبر جڏهن گهم نالي نشاد راج کي پيئي تڏهن پنهجا ڀائر ۽ مائٽ ولي
۽ ڪند مڙل جو پرساد بڻائي پيٽ ڪرڻ آيو .

ڪري ڏنڊوت اڳيان پيٽ ڌري ڏنو رام پريم نظر ڀري .
سهج پريم پرپ تنهنکي ڏيڪاري

خوش خبري پڇي اڳيان وهاري .

اڳيون پيٽ ڪري رام ڏي نهارڻ لڳو! رام سندس پريم ڏسي سڏي ۽
اڳيان وهاري خوش خبر پڇڻ لڳو .

رام لڇڻ سڀي روپ ڏسي نگر نرفار سڀ پير هسي .
ماءُ بي ڇو سڀي، سي ڪهڙا بن ڏنو ٿن سندر جي اهڙا .

نهن جي سندر ڏسي شهر جون استريون چوڻ لڳيون ته ڏس نه اچي
بيء ماءُ ڪهڙا آهن جن هڙن گلن کي ڪندن جو بن ڏنر آهي .

وئي رگهيو استان ڏيکاريا رام چيو ڏسي واه سڌاريا !
ڪري آجيان ٿيا ڪورسپ راهي رام مهل پڻ سنڌيا جي آئي .

نهاد رام کي شهر جا سڀ استان ڏيکاريا . رام ڏسي ساراه ڪئي . پوءِ
آجيان ڪري گهر روانا ٿيا جو رام جي سنڌيا جو وقت هرو .

ڪري معنت گهر سڃ سڃائي
ڪومل ڪڪ گل وجهي بڻائي .

ڪلد مڙل ڦل سند رڌيندي پري پري دونا پيٽ ڌريندي .

نهاد ڪومل ڪڪ ۽ گل گڏ ڪري رام لاءِ سند سڃ بڻائي . پوءِ ڦل ڦول
پيٽ ڪيائين ۽ دونا پري پري آجيان رکيائين .

لڇڻ اٿيو رام نند آڪيرو ڄاڻي چيو وزير کي موهندڙ ٻاڻي .
ٻاڻ ڏنڻ سڀ ڪلهي ڪري وڃي ويٺو ٿورو ٻاڻ پري .

نند آڪرو ڏسي رام کي لڇڻ سمهڻ لاءِ چيو . ٻاڻ ڏنڻ ٻاڻ ٿار ڪري
ٿورو پري وڃي واهي رهيو .

وشواس ٻاڻو سڌي پهريندار گهر وهاري ڌارون ڌار .
ٻاڻ لڇڻ جي ويجهو ويهي جهلي هٿيار ۽ سنيري سهي .

نهاد پوءِ وشراس ٻاڻو پهريندار سڌي جدا جدا ڄاڻن تي وهاريا ۽ ٻاڻ نه
ترڪش ۽ ٻاڻ ستراري لڇڻ جي ڀرسان ويٺو .

پلڳي ايوڊيا پيانڪ پارِي ڏسجي پئي جڻ رات انڌاري
اڻ وڻندڙ سڀ روپ ڏيکاري ڊڄي هڪٻئي ڏي ڏسن ٿياري

ايوڊيا ڏاڍي خوفناڪ ڏسڻ ۾ پئي آئي. جهڙي اونڌاهي رات! سڀ ماڻهو به
پيانڪ نظر آيا جي هڪٻئي کي ڏسي ٿي ڏٺا.

گهر مساڻ ۽ ڪٽنب پوت مٺ مائٺ پٺ سڀ بيردوت.
باغ بغيچا بنهه ڪومايا ٿلا ٽنڊيون ڪوهه ڏسڻ نه پايا

ڪوهه مساڻن جهڙا، ڪٽنب پوت مائٺ پوتن جهڙا ۽ باغ ۽ اغيچا ٽڪل ۽ ڪومايل ۽
ٽنڊيون ۽ ٿلا نه ڏسندي خوف ڀرو ٿئي

سڪ اورو ڪنهن اُپاءُ نه ڏٺارن رام لڇڻ ۽ جانڪي ڌاران
رام جتي اُت پهچي نه چير جي ايوڊيا نانڀ اصل ڪنهن ڪم جي

سڀني ڏٺو ته هاڻي رام بنا ايوڊيا ۾ رهڻ لڳو آهي. جي رام اچي
رائي ٿي سڪ آهن. انسان جو هاڻي ايوڊيا ۾ سڄا آهي ۽

رام سان سڀ فرار ٿي وڃي. گهر جهڙو سڪ ڌرلپ ڇڏي
رام چرنن ۾ پرڏت آڇينگي پيوڳ وڻيه رس ڪندو ڇا تنهنکي؟

اهو ويچار ڪري پنهجا پيارا گهر جي غريبن کي به پيارا آهن. ڇڏي رام
سان گڏجي بن ڏي هليا. جن کي رام جي چوڻن سان پيار آهي تن کي پڻ پيوڳ
رس جا ڪندا ۽

ٻار پيدا ۽ مرد استريون هليا گڏجي سڀ رام
تمسا ڪئي اچي رسيان پهرين ڏينهن سڪ ساڻ.

سڀ ماڻهو رام سان گڏجي بن ڏي هليا ۽ پهرين ڏينهن شام جو تمساندي ۽
جي ڪناري تي اچي پهتا.

پریر پرویا منا شبد بڈائی پرواسین کی گھٹو سمجھائی
 درم ابدیش گھٹیتی ڈیگی ہوٹل نہ وارن بنہ سپیگی!

رام مذو ہائی ہر سہی پرواسین کی سمجھار؛ درم چا آہی سر ابدیش
 کیو ہر ہو سب ہڈن چو نا؟

زات اچا ئی اڈ مس بیٹی رام وزیر چو ساٹ پریتی .
 کرا تکل رت ائین ہلاء قیٹن جسا سپ نشان مٹاء .
 تیو آواز نہ گالہ نہ ٹھندی ٹھیل ڈکیل تجویز نہ بھندی .

اچا اڈ رام مس کڈوی نہ رام مٹری کی چور نہ اٹھ؛ رمف کی اڈوی
 طرح ہلاء جتن کھنکی ہ اسان جی وجھ جی خبر نہ پری . قیٹن چا نشان نہ
 جین لٹ نہ اچن . نہ نہ سچی تجویز نہ ہی بولندی!

پروات سہم سب جاگیا جڈھن ویو ہلیو ڈٹو رام تڈھن
 ڈکا نہاری طرف نڈان ملی سگپیو نہ رت نشان

پروات جو مائہر جاگیا ڈٹاٹون نہ رام ہلیو ویر ہو . ڈاٹو شور هل لیو .
 چارہی طرف ڈٹاٹون ہو کئی ہ رمف چو نشان ئی کوٹہ ہو .

ائین کری بیا حیلہ ہلائی اوتہ موتیا پوء سپ پچتائی .
 سوٹ ڈکی آ ہیڈی جدائی آس ہوٹل جی دل بہائی .

اڈوی طرح جڈھن ڈٹاٹون نہ کا بی تجویز کانہی تڈھن اہڑیا موتیا ؛
 چوڑاٹن ورہین جی جدائی رڈو رام ہوٹل جی آسری ہر سہی وینا ؛ دل
 بہلائی لکبا .

سہم وزیر ؛ پیٹی پائر ویو شرنک پروکھڑی ہر ڈاٹو .
 شیٹ لہی کیو رام پروات گنگانڈی جا سک تڈان .

ٻٽا ڪان ٿي ڪروءَ جي در ٿي آيو. ڇا ڏسي! سڀ جدائيءَ جي راءِ ۾ جاني رهيا هئا. رام مٿا وڃن چئي سڀني کي سمجهايائين. ٻوڏ سڀ ٻوڏ ۾ ڪهرايائين.

چوڏهن سالن جو ڪاڏو ڏيئي راضي ڪيا رام ٻوڏ ۾ سڀيئي. ياچڪن کي ڀڻ دان سمنان مٿن کي مٿن وڃن سان.

سڀني ٻوڏهن کي چوڏهن سالن جو ڪاڏو ڏيئي راضي ڪيائين. ياچڪن کي نه ڪهڙو دان ڏنائين ۽ مٿن مٿن سان به کلي موڪلايائين.

داسيون داس سڀني ڪر سونڀي ڪئي ارداس ڀڳا شبد جيڪي. سڀ جي سار سنڀار ڪو سائين سمجهو هرڪ ٻالڪ نيائين.

ٻوڏ سڀ داس ۽ داسيون ڪهڙائي ۽ ڪروءَ کي انهن جي ٻارڻ ڪيائين. هٿ جوڙي چيائين نه سائين، هنن کي ٻالڪ سمجهي ماما ٻٽا والڪر سڏيائون.

ريٽ انهيءَ سڀني سمجهاڻي ڪر چوڻن ۾ سڀس نمائي. گڏپڻي ڪوري گڏپڻس مٿي رکيو ڪل هڻ بندواس سڏايو.

اهڙيءَ ريت سڀني کي سمجهاڻي، ڪروءَ جي چوڻن ۾ سڙائي ۽ ٻڪران شڪر ۽ ٻاروئيءَ جي ٻوڏا ڪري رام ان ڏي روانو ٿيو.

مورچا وٺي جنين ٺوپٽ جا ٿيو اڳيان وزير ورالپ ٿي ساڻو. رام ويو بن پريان نه نڪرن سک ڪهڙي لاءِ پيا جيئن.

راجا جي ايهوشي جڏهن وٺي ڏهن وڏو کي اڳيان ڏنائين. ورالپ ڪري چوڻا لکو نه رام ۽ سڀتا نه بن ٻوڏا، ٻوڏ مٿي ٻوڏا اڃا لاءِ ٿي نڪرن؟ اڃا ڪهڙي سک ماڻها جي لاءِ منجهن آهي!

کمار پتي وچ تون وني چنک ستاين سات

رت چاڙهي ڏيکار بن چوئين ڏينهن کن اڻ!

منهنجي پٽون پاران پٽيءَ جا کي کي لڙن ويه کن چاڙهي، پرڏهن ڏيکاري چن ڏينهن پر مٺي اچ.

جي نه اچن موتي پئي پاءُ سيمه موناڻي مهر وٺي آءُ رام نه موتي، گيت پڪو هاڻ نه وٺبو منجهان ٿڪو

جيڪڏهن پئي پاور ڏهنون ڏي آءُ سيمه کي وٺي اچ با ڏانهن اصل نه موندو جو چوهر لست جو لڪل پڪو آهي اڃا

سيمه ڏسي بن جي ڏپ ڪاڻي سڱيا سڱاڻچ موقعو پائي. پيس سهرې جو ڏيئي، سندس چنڊ پٽ بن پر مڪين ڪليس.

سڱاڻچي ٽن ڏسي ڏجي نه موقعو ڏسي هنکي بن حادث ٻڌائج ۽ منهنجو ۽ سڱن جو سندس نه ڏچر

ر ڏکيا وٺي ۽ رڻڪ سنجي سيمه لوني سماڻ شهر ٻاهر آيو اٿي سيمه سهت پئي پاءُ

وڏو راجا جي آيا ٻڏي، سر لڙائي ۽ ويه تيار ڪري اٿي آيو هتي پئي پاور ۽ سينا هئا.

رام کي ڏپ جا شبد ٻڌايا سيمه سهت پاءُ رت چڙهايا رت چڙهايا پئي شتر پائي سر آيو ڏيا هر هر لائي

وڏو رام کي راجا جا لفظ ٻڌايا ۽ ويهتي ڪري پنهن پالون کي سينا سيمه وٺي پڙهاريو پئي پاور هو اڏيا کي سولائي پاور نام ڪندا ۽ پنهجا هٿيار ساڻ کي اچي هليا.

راجا سنيھ وس ٿي آئي وينوءَ رام ڏي نهارائين ۽ کيس ٻانهن کان چڪي
 هيٺ وھاريائين ۽ ڪسرت چيو ته اي پٽ، ميسٽور چوندا آهن ته رام ڪيائين
 آهي، ڇڪت جو مالڪ آهي!

شيءُ اُڻپ ڪرڻ ڦل ڀوڳي ڦل ڏئي رام ھرديس پارون تي
 ڪندو ڪرم جي سڀي ڦل ماڻي جيو ڏنيا ۾ سڀڪو ڄاڻي ۽

ايشور انسان کي ڪرم موجب ڦل ڏيندو آهي، جي ڪرم جو ھو پنھنجي
 اڃا سٺن ۽ وڌيڪ جي اولاد کي نظر انداز ڪري ڪندو آھي، سڀ ماڻھو انهن
 ئي چوندا آهن ته جيڪو ڪرم ڪيو انجو ڦل اوس ملندو ڇو ڪرم ڪيو ته
 ڇو ڦل ملندو ۽ جي ڪو ڪرم ڪيو ته ڪو ڦل ملندو.

نرت سنيھ پوءِ ڇاڻي لائي گهرين ڄاڻي دوش ٻڌائي.
 بن جا دڪم بس آهن گهڻي پٽ سھري گھر سڪ سڄو ٿي.

پوءِ وري سڀي ڪئي ڇاڻي سن ڪائي گھر ۽ بن جا ڪا دوش ٻڌائي لڳو ۽
 چيائين ته سڀي سھري جي گھر ۾ ٿوري سٺا جڳا گھر ۾ ڏيڍو آئيد آھي!

سنيھ من رام ڀرڻن ۾ پورين بن نه سڀي ڪئي گھر ٿي ڪير.
 ٻين لوڪن ڀل سنيھ سمجھايو ٻن دڪن ڏي ڌيان چڪايو.

سڀي ڄو من، رات ڇوڻن ۾ لڳل هو تنهن جي لاءِ اجهڙو اجهڙو ٺهڙو بن ۽ جي
 رام آئي ٿي تنهن جي لاءِ دنيا ۾ ٻين لوڪن ۽ سڀي ڪي بن جا دڪ ٻڌايا پر ڪو
 ڦيرو آڻي نه سگھيا.

مئٽري نارگور نارسيائون ڀڙڪيم منجهان، پيون ڏين سمجھائون.
 توکي تي ڏاهي مليو بنواس پسين سڀي نه مشڪل ڦاس!

مئٽري جي زال ۽ گزوءَ جي زال ۽ سمجھائون ته توکي نه بنواس ڪونه مليو
 آهي، سڀي سھري جي سڀي ڪرڻ ۾ ڪهڙي ڦاسي آهي!

لڄ کان سيمه جواب نه ڏئي ڪيڪڙي ڏهرجي حياءُ نه ٿئي.
من وستر پيون وستو آئي رام اڳيان وڪي ٿندو ٿاڻي.

جانڪي لڄ کان ڪو جواب نه ڏنو. ڪيڪڙي بي حياتي ڪري مين وارا
ڪڙا ۽ ٻيو شيون کڻي آئي ۽ ڪول وڃن چوڻ لڳي:

راجا کي تون پوري نڌان توکي ڇڏيندو ڪيئن اي رام
ڌرم شيش پرلوڪ وڃي ”بن وڃو“ مگر ڪين مڃي.

اي رام، تون راجا کي پيارو آهين. ٻارن کان به وڏا هر توکي بن وڃڻ جي
آڳا ڪئين ڏهندو. ڀل نه شان مان وڃي ٻڌي ۽ مري!

جيڪي ڪوڙ ٿو سٺو لڳي سڀ ٻڌو آئون اي اڳي.
ٻڌي وڃن خوش رام ٿيو ڏاڍو

ڪاٺ ڏسي جئين خوش ٿئي واپرو.
ڀوپ وڃن لڳا ٻاڙ سمان پوان نه نڪرن آڃا نه ڄاڻ!

هاڻي توکي جيڪي سٺو لڳي سوڪر. رام اهي وڃن ٻڌي خوش. ليو ٻو
راجا کي نه اهي وڃن ٻاڙ سمان ئي لڳا. چوڻ لڳو ته چو لڳا پوان نياڻا رهيا ٻيا آهن!

شوڪ کان راجا ٿيو بي هوش ڇا ٿئي هاڻي؟ رهيو نه هوش.
رام ڌرت مٿن ويس بڻائي بن ويو مائا سيس نوائي.

راجا بي هوش ٿي ويو هاڻي ڇا ٿئي. رام هڪدم مٽيءَ جو ويس بڻائي ۽
ڪيڪڙيءَ کي سرنماڻي روانو ٿي ويو.

وسشت در ويو ڏسي حيرت آئي
سپيڻي جليا پسي باهر جدائي.

منا وڃن چئي سين سمجهايو. وٺي ڪڍي سڀ برهم گهرايو.

تو ڀاڳين رام بن وڃي ٻيو کٽي ڪو مڃي نه مڃي
سڀن پڇن جو ڦل اهوئي چٽ چرنن من رام سڄوئي.

منهنجي ئي ڀاڳ ڪري رام بن ٿو وڃي! ٻيو ڪير مڃي يا نه. سڀني
پڇن جو ڦل اهو ئي آهي نه رام ۽ سڀني جي چرنن ۾ چٽ وڃي ۽ سدائين انهن
۾ پريم هجي.

سڪ اها ڏيان تو سڀوا سان رام سڀي سڪ ماڻن
پتا مائا پروار پراڻا بن رهي نه من آڻن
تلسي سکيا پٽ ڏئي اها ۽ پٽ آسپس ڏني
رهي ڏينهن رات اها ئي تات سڀي رام دل پريم پئي.

اي پٽ، منهنجي ٿو ڪي اها سکيا آهي نه رام ۽ سڀني منهنجي سڀوا ڪري
سڪي ٿين. پتا مائا پائر نگر واسي سڀ کين وسري وڃن. تلسيداس چري ٿو نه
سمترا اهي وڃن چئي لڳڻ کي بن وڃڻ جي موڪل ڏني ۽ آسپس ڪيائين نه
نهن جي من ۾ رام ۽ جانڪي ۽ لاء پريم روز به روز وڌندو رهي.

مات چرنن سرناءِ هليو ٿرت نهم شڪ.
هرڻي چار ٿوڙاءِ مائا دل نه بدلي وري!

سر ٺرائي لڳڻ ائين پڳو جڏين چاريءَ مان هرڻي ٿوڙائي پڇندي آهي!
خيال ٿيس ته مٿان مائا جي دل بدلي نه وڃي!

ويو لڳڻ جت جانڪي ناٿ خوش ڏاڍو سنگ پائي ساٿ.
چرن چهي ۽ ارڀي پاڻ ويو محل سڀي رام سان ساڻ.

لڳڻ ائي آيو جتي رام ۽ سڀني هئا. رام سان گڏ وڃڻ جي ڏاڍي عرصي
هئس. هو رام ۽ سڀني سان گڏجي راج محل ۾ آيو.

یہ وزیر اتاری نہ پڑ. وہاریو-چرن رکئی. راجا رام تھاریو
 ایک دھرمی ستیہ تھا. دہلی! ولکھل رقیو پنہنجو حال تھی.

وڙوڙو اڃا ڪي آلاوي وٽان وٺي ويا. انهيءَ وٽان ئي ڪڍي نيو. انهن

سیپہ سہت ہئی پٹ دسی ویاکل ڈیو پچتاء،

وَارُونَ وَآرِيئَهُ سَنِيْهُهُ وَمَنْ جِئْتَنِيْ لِكُلِّ شَيْءٍ

لي طرفه ڪمڻ ڄائي ۽ سان پيو لائي.

سُکھی نہ ہوئی منجھیل مہراج اڈیز رھيو دسي بگڑیل کاج .

سپیش جھکیل کڑی پُری سُرِي

راجا ڏاڏو، مڇيل هو، پيرس هو، دل چلي ويئي هيس، شوڪ هوس جو
 ڪاڇ بگڙي ويو هو. راجا ڇهڪيل منهن سان ۽ پوٽو پوروڪ، سڙي اڏي آيو ۽
 چون چوي ان ڇوڪر جي آڪيا ڪهڙائين؟

آگلا دن - آفسر کا کہہ کر میں نے سمجھا کہ یہ دن ہے۔

میں نے کہا، ورنہ تم ہی جگہ ناموس، ۱۰ نانہ نہ ہوئی۔

ٻٽا، مونکي آکيا ٿي ڏيو!! آشيرواد ٿي ڏيو، آئيند جي ولسن کوهن وياڪل ڇو
ٿا ٿيو؟ ٻٽ جي ٻوٽن ۾ قاسي وڃن کي ڪڙو ڪندا ٿا سيار ۾ ٺهيل ٺاڻا جا
تورن تي ويهندو، ڪهڙي ڪهڙي

[illegible]

ہندی سنیہ وس ای ہاریو ہاھن چکی ہینا رام وھاریو۔

پت ہڈاں توری مہی چوں - (اور سدا) جہر سوزی میں

گروء کي سڃاڻا. منهنجي لاءِ نه سنسار ۾ رام ئي هڪ آهي! ڇا هنس جو ٻڌو
مندراڇل کڻي سگهندو؟

مان ٻالڪ تون ڀرم ڀرت ٻالڪ
مان اڏين-ن تون سڀ ڪجهه مالڪ!
مون هڪ تون، تو ٻيا لڪ ڪيئي

تون ڄاڻين منَ حال سڄوئي
جيستائين ويدن ۾ چيل آهي ۽ سنيھ، جو ورنن ليل آهي ليستائين نه منهنجا
سڀ ڪجهه، توهين آھيو. توهان اندر جي ڳالھ ڄاڻو ٿا.

ڌرم نيٺ اُڀديش انهن لاءِ ڀريو وڌائي جڳهه جي جن لاءِ
جنهن من ڪرم وڃن تو چرنن يوگيه نه آ سو گل چنڻ.

ڌرم نيٺ نه انهن کي سيڪارجي جن ڪي وڌائي ٻياري هجي! جنهن جو
سمورو ڌيان منهنجي چرنن ۾ هجي سو گل چنڻي ڦٽو ڪرڻ نه جڳائڻو!

وڃ ماڻا کان اڄ موڪلائي بن هاجي، ڇو دير لائي
لڇهڻ خوش ٿيو ٻڌي نڌان گهڻو لاپ ٿيو ڀريو نقصان.

رام ڇڏو نه ئي اي لڇهڻ وڃ، ماڻا کان موڪلائي اڄ ۽ بن هاجي ۾ ڌار ڌار
نه گهرجي لڇهڻ لاهو ٻڌي خوش ٿيو. ڇڻ نه نقصان، ڌار ڌار ۽ ليض نه ٿيو. ٻنهي
طرح آندڻ ئي وڃ!

منهن ڏسڪندي آيو ماءُ وٽ آڻو

آندڻ وري ڇڻ نظر کي پاڻو.

جنڻي اڳيان اڇي سيس نوايو ڀر هُن رام سيمه ساميو.

هو جهٽ پٽ ماڻا وٽ آيو ۽ سر جهڪائين. انڌي کي ڇڻ وري اڪيون
مليون آهن! من ڇڏو رام ۽ سڀني جي چرنن ۾ لڳل هوس.

ڏسي منجهيل هن ماءُ پڇيو لڇڻ اڳيان سڄو حال رکيو.
ٻڌي ٻڌي وئي وڃن ڪنور ٻڄي هرڻي ڏسي باهه چؤڌار.

مانا لوڙو ماڙس ڏسي سب ٻڄيس. لڇمڻ سڄي ڳالهه کيس ٻڌائي. مانا
وڇار ٻر ٻڌي وئي. جيئن هرڻي چوڌاري باهه ڏسي ٻڄندي آهي.

وقت ڏسي ڪجهه ڏير ڌري چيو سمهتا لڇڻ ٺري!
بت تڏهنجو بس پتا آ رام ماءُ جانڪي سڄ ٿون ڄاڻ.

اڻ موهو نه ڏسي سمهتا، شد هرد، واري ڏيرج ڪئي ۽ ڪرمل وائي ۽
سان چوڻ لڳي: بت، برابر رام ۽ سينا ٿيڻا پتا مانا آهن. انهن کي ٿون بت
چؤڙو ٻارو آهين.

آ ابوڌيا جت رام نواس ڏينهن اُٿي جت سج ڀرڪاش.
ٻن وڃن جڏهن ٻئي سنڀي اوڏ رهڻ جي گهرج ڪيوي؟

جتي رام آهي اُتي ابوڌيا آهي. جتي سج اُٿي ٿي ڏينهن ڇڏهن ٻئي
ٻوٽن ان ٿا وڃن نه ٻوٽن هڪ جا وهي ڪنڊين؟

گر پٽ مات ٻنڌجن اهڙي سيوا ڪجي تن ٻرائن جهڙي.
پراڻ ڀريو رام پراڻ آڌار سوارت رهت ۽ مٿر سنسار.

مانا پتا، گرو ۽ مائٽن جي سيوا ڪرڻ گهرجي. رام نه ٻرائن کان نه ٻارو
آهي، سوارت ڪولھيس ۽ سنسار هر مٿر آهي.

ڪپٽ رهت سري رام چرن ٺاهيو هن اسٿان.
مدق ويان مان ٿون ٻئي ڀاڳوان نڌان.

صدور رڃاء پت، ٿو ڪپٽ رهت ٻنڌجي هن ٻر رام ۽ سبتا کي رکڻو آهي
ٺهڪري ٿون ۽ مان ٻئي ڀاڳوان آهيون.

هر در سید س چائيء لائي ڏيئي آسيس گهڻو سمجھائي.
گنگا جمنجا جل جيسين وهندو سهاڳه قانر شل تڙنڇو رهندو.

سيتا هر هر سس جا چرن پئي ڇڏي ۽ ڪوشليا کيس چائيء لکائي آسيس
پئي ڪري نه جيسين گنگا ۽ جمنجا پر پاڻي وهندو، نيسين نهنڇو سهاڳه. —
قانر ئي رهندو.

سماچار جهڏهن لڇهڻ پاڻو ڊوڙي آيو ۽ بلڪل آلو.
نيٺن نيسر ۽ ڏکي سرور ڇڏي چرن آت ڀرير اڏيو.

لڇهڻ رام جو هن پر وجهڻ ٻڌي بڪدر ڊوڙي آيو، ڏاڍو وباڪل ئي ويو.
اکين پر جل هوس ۽ سرور پئي ڏکيس. لونء ڪڙي ئي ويس. اڏيو ئي اچي
رام جي چرنن کي چٽو ٿيو.

چوندو مونڪي چا رهنڻات رڪندو گهرو يا نيندو سات.
بيٺل پاڻ ڏسي هٿ جوڙي

موه ناتا جنهن ڇڏيا سڀ ٿوڙي.

هن کي دل پر شڪ هو نه متان رام مونڪي ڇڏي وڃي! رام کيس ڏٺو نه هو
هٿ جوڙي ايندو آهي! موه جي ڪري هن ڏٺو، ڏح بدارت ڇڏي ڏٺو هو.

شيل سنيته ڀريل سک ساگر چيا وڃن شري رام گل ناگر.
ٿي سنيته وس ڊجين متان سمجهه ڀريٿار بنواس هٿان!

شيل ۽ سنيته جي ساگر رام چيو: پاڻ ٻوهر وس ئي متان دل هاروس. ڏح
نه. هن پر نيندڙ اساء جي نتيجي کي ڄاڻ.

ڌيرج رکي ٻڌ ڳالهه سچي مات پتا ڪڇ سڀوا رڇي.
گهر پر ڀرت شترگن نادن راء ٻڌي کي جي سمجهائين.

ڌاڙج وٺي منهنجي ڳالهه ٻڌ: مانا پتا جي چرلن جي سيرا ڪڇ. ٻڌي پتا
کي آلت ڏاندو رهج. ڏس نه ڀرت ۽ شترگهن گهر نه آهن. ٺولي ئي سڄي
جراڊاري آهي!

گهر ره، ڪر پيا، اُڌار اُنرت ٿيندو نه ته بنهه اپار.
جنهين راڄ ۾ پرڃا ڏکي سو راجا ٿيندو ڪيئن سڳي؟

لوڪي بن وٺي ويندس نه ڏاندو اُنرت ٿيندو. اڙڏا اُلت ئي ٻولندي.
گرو، پتا، مانا ۽ پوڙهيئن مٿان مصيبت اچي ڪڙڪندي.

”رهم اتي ڏس نيٺ ويڇاري“

لڇڻ سگهيو نه ڏک سهاري.

سُڪو لڇڻ ڏسي ڪونه سهارو ڪمڻ ڇڏي جيئن ساڙي ڀارو.

اُهو ويڇاري ٿون ٺٺي ره. اها ڳالهه لڇمڻ هتي نه سگهيو! هـو ڏاندو
واڪل ٿو ۽ سڙو چرو سڙو رو سڳي ويس. جيئن ٻارو ڪمڻ جي گلن کي
ساڙي ڇڏندو آهي!

جواب نه ڪو ڏيئي سگهيو ٻريمر وس ڪٿي نه ”چون“
ناٺ ڇڏيندين داس گهو وس هلندو ڪو مون!

سڀ سڀهه جي وس آهي. لڇمڻ واکل ئي جيو. مان سڙو ۽ ٿون سڙي
ٻلا جي مولڪي هٿ ڇڏي ويندين ته مان ٽهيجو ڇا ڪندس؟

مون ٻالڪ تو ٻريمر سان ڀاليو

ڪيئن مندر اچڻ ڪٿي هٿس آ ٻالو؟

مات پتا ڪر ڪڙن نه سڃاڻان ڪرو شواس رڳو رام ئي ڄاڻان.

مزلڪي نه ٿو هاتي ٻار ئي ٻالو آهي. مان لڪي مانا، لڪي پتا ۽ لڪي

همت نہ گهٽبي منهنجي ڪڏهن

چرٺن درس رهان پسندي ڇڏهن.
پنڌ هلندي جي ٿڪ ستائي سيرا ڪندي تو ڇڏيان ڀلائي.

مان گهڙي گهڙي ٺوهان جي چرٺن جو روشن جو ڪنڊيس ٺهڪري
مان ڪيئن ٿڪيس منهنجي همت نہ پاڻ وڌندي. هلندي هلندي جي مونکي
ٿڪ ستائيندو نہ مان ٺوهان جي سيرا ڪري انهيءَ ٿڪ کي وساري ڇڏيندس.
ٺهڪري دٻا ڪري مونکي ساڻ وٺي هارو.

تو هوندي مونڏي ڪيونهارِي شينهن اڳيان ڇڏيو سهو وھاري!
مان ڪومل ۽ تون بن يوگ؟ تون سوزن ٽپ، مونکي ڀوڳ؟

ٺوهان جي هوندي مونڏي ٺهارڻ جي شڪتي ڪنهنکي ٿيندي. ڀل نہ
شينهن جي اڳيان سهو وھاري ڇڏيو. مان نہ ڀلا ڪومل ٿيس، پر توهين ٻڌار نہ
ڪڏهن ان جي لائق ٿيا؟ ٺوهان کي ٺهسا ٿي سونهين ۽ مونکي ڀڙڪ ٿا سونهن!
واه جا ڳالھ، ڪيو!

ائين چئي ٿي سيبه وياڪل سهي سگهي لفظ ويوگ نہ ڊاڪل.
سيبه ڏسي پئي رگهو پٽ ڄاڻ هٿ ڪندي ۽ ڇڏيندي پراڻ.

سيتا اهي لفظ چئي اهڙي نہ وياڪل ٿي ويئي جو شري رامچندر سمجهو
نہ جي هن کي ڇڏي ويندس نہ پراڻ ڇڏي ڏيندي!

ڪلندي چيو ائين سيبه سڄان ڇڏي چنتا بس بن هل ساڻ.
سوچ ڪرڻ جو وقت نہ هيءُ
جلد ڪري بن تيار تون ٿي.

رامچندر آخر سيتا کي چيو نہ پياري، سوچ کي ڇڏي مونسان بن بر هل.
اڄ دڪ ڪرڻ جو ڏينهن نہ آهي. جلد تيار ٿي.

چون چهي آسيس پرائي چيو ڪوشيا رام ورجاني،
جلد موتي اچي پر جادڪ ميت ماءُ اڀاڳي م ڀلجانءِ نيٺ.

اهي وڃن سڃا کي چئي نري ماءُ ها چون چهي رام خوش ٿرو. ڪوشيا
جس ار بت جلد موتي اچي بوجا جا دک دور ڪج. مانا کي نه ڀلائي نه چڏج.

ڏسي سنيهم مانا جو ڀاري پريم وس اڪاي ڪين ويڇاري.
رام گهڻو ئي کيس سمجهاريو ڪري پر پوءِ دک سندس گهڻايو.

رام ڏار نه مانا اڏو ئي ويئي آهي ۽ ڳالهائي ٿي سگهي. سر کيس گهڻو ئي
پر پوءِ ڏالسن. انهيءَ وقت جو پريم ورتن ئي نٿو سگهي.

سس پرتاهي چيو سپاڳي ٻڌ مانا، مان بنهه اڀاڳي.
سيوا سهيءَ دک ديوي رسايو منهنجو منورث ڪين پڇايو.

سڃا سس کي پوڻام ڪري چيو نه مانا، مان بهه نياڳي آهيان. توهان هي
سيوا جو لاپ مولڪي چوڏنهن ورهيه نه ڪونه ملندو. اهو سب قدرت ئي ڪيو
آهي ۽ منهنجي من جي اڇا پوري نه ٿيڻ ڏئي آهي.

موهن چيڏج پر ديا دل لائي
ڪرم اٿل منهنجو ڏوهه نه آهي.
سيهه وڃن ٻڌي سس گهڻرائي دشا دکي ٿلسي ڪيئن ٻڌائي.

سڃا چيو نه اي مانا موهه چڏج پر دل مان ديا کي اصل نه چڏج. ڪرم
جي گيم نٿو ٿي آهي. انهيءَ به منهنجو دوش اصل ڪونهي. مان نه اڃا نه چاهيان
ٿي نه تنهنجي ۽ ٻين سس جي سيوا ڪري جنهن سڻو ڪريان پر قدرت جو ائين
ڪرڻ نه ڏنو. انهيءَ وقت جي حالت ٿلسي داس چوي ٿو ته ورتن ڪري
ٿي سگهي.

پيران نائٺ ٻڌو وينتي سندر سڪ سُهڃان
سرگهه هجي ٿم بم تو بنا آهي نرڪ سوان.

اي پوان نانت، اي سندرسک مول، رگھونش روپي چنڊ و ما، نرکا نساء
مونکي سرڳ، نرکا سمان آهي!

زال پـتا ء پـیـڑ ء پـا ء   سس سہرو گر سچڑ ء ما ء
سپ سک داک سرگہ سمان   پسون ہم سوجھن این نڈان .

مانا پتا، گرو پت با سس سھرو ۽ ٻيا سڄڻ مٿر سڀ سڪ ڏيندڙ ٿين ٿا ۽
 ٻڻ پشو، سمجھندا، پر

فات پٽيءَ جو نينهن ۽ ڏاڏو جنهن ٺاري ۽ اهو ٺاهڻ سڃاڻو.
 دريڙ گهر راڄ ۽ ٽن ٽن ڌام پٽيءَ بنا سڀ شوڪ سمان.
 سورج ڪرڻن کان وڌ سٺائڻ سڪم سڀيئي، ڪري خاڪ جلائڻ.

اي ٻارڻ ناست، مان سمجھان ٿي ته پتيءَ جو نيمهن ۽ نالو جنهن استريءَ نه سڃاڻو آهي اها استري ڪهڙي! ڏن، گهر ۽ ٻيو سمورو سک جو سامان سڄو جي ڪرڻ کان به وڌيڪ جلائيمدڙ ٿين ٿا.

پوڳہ روڳہ سم، پوشٹ بار یمر پُری کان وق سنسارا
حی بن دیهر، ندي بن پاڻي پتیء بنا کتین نار ویگاڻي.

ٻٽي ۽ کانسواءِ سڀ ڀرڳڻ، روڳڻ سمان آهي. سڀ ڳهڻا ڀرڳڻ ۽ سنسار ڀرڳڻ ۽ برابر آهي. اي سوامي، جئين پاران کانسواءِ نه ۽ پاڻي ۽ بنا هجي نڪهي آهي ۽ جيءَ نه سگهندي انهن ٻٽي ۽ بنا استريءَ جو جيئڻ ڪهڙو؟

توهان بنا ڪو ٻيو جڳهه ناهي سگه ڏئي سنڌ ۾ ڪرائي .
سگه منهنجو سڀ توهان ملايل شروعات ۾ ڪم آڃي سگه .

ارمان کائواء سسار پر گهر د مړلکي سک ۽ ستروش ډيځ وارو کيو د نه.
آهي. توهان کي ډسي مان سکي ټپان ئي. انهي ګري توهان ئي مړلکي سک
ډيځ وارا آهيو ۽ توهان جي سکن پر مښجا سک مليل آهن.

بن ديويون بن ديو اډار سس سهري جان لهندا سار.
کومل پټن مان تنوري ڏاهي وهان ګوهان سان آس لائي.

بن جا ديوتا ۽ ديويون مښتي سس - هري والګر سسار لهندا کومل پټن
مان ننوري لاهي پټ ئي توهان سان ګډ وهنديس اهي ئي مښتي لاء غيښم
آهن. توهان ډاران سسار جا سک نه آهن.

کند مول ګل اهرت آهار اړه محل سپ چوټيون پهاړ.
کټ کټ چورن توهان جا پړسي
خوش ټټي حکوي ډسي سج هرشي.

کند مول ۽ ګل کائي اهرت چور سواد ولنديس. ګهڙي ګهڙي توهانجا
چون ډسي اڅڙي خوش لېنديس ګهڙي چکوي سج ډسي ئي.

توهان ټډايا بن دک کيئي ږو ډکيتن جا سايا سپيڼي.
توهان وچوږي اځپان تچ آهن سپيڼي ملايان ته به کچه ناهن.

توهان بن جا ګهڙي دک ټډايا آهن. ۽ دټن جا ږو ټډايا آهن. پر توهان
جي وچوږي کان سپ ګوت!

پران ناک چڙي مون نه وچو کريو ديا ۽ عرض مچو.
پيو کريان عرض ګهڙو سوامي کړټاميه پريو انتريامي.

پران لاند، ديا پالي مړلکي ساڅ ولي هلو، هم چڙي نه وچو. مان توهان
کي بي ګهڙي ريتي کريان؟

تون کيس پراڻن جون ڪٿائون ڪري ٻڌائج. مان قسم کڻي ٿو ڇوان نه نروڪي
فقط مانا جي ڪري هتي ڇڏي ٿو وڃان.

دٻيٽ ڪنڊا ۽ ڏک اٺيڪ پير اُگهاڙا ڌرتيءَ سيڪ.
چـرن ڪمل جان تنهنجا نازڪ
رستو ڏٺل نه جيو ڪي گهاٽڪ.

رستي ۾ ڪنڊا، دٻيٽ ۽ ٻيا گهڻا ڏکونيندڙ هيو آهن. پير اُگهاڙا، ڌرتي
تل، سو تون نازڪ بدن، ڪيئن جبلن جي اوچاين تي يا خوفناڪ جانورن جي
وچ ۾ هلي سگهندين؟

نديون ڪندرائون واه هزارين اکر اگاڏ جي ڪٽي نهارين
واڳهر ڪيهر ۽ بگهڙ گنڀير هڪل ٿئي من اڏير

ڪندرائون، غنائون، نديون ۽ وا
وليون وڃي اچ واهه ۽ ڪيهر شين

نانگ ڊ
بن خطر
ناريسن چور
تو خيال ڪيئن

بن ۾ خوفناڪ
بن جا خطرا اڏي ڏ
ڊڄڻي آهين!
وارا واکس آهن
هنن ٿورن ۾ اڳ

ن واکل

بن

مانسرو

بن ۾ هلي
ڪاري پاڻي ۽ تي

باغ انبن جي رهندڙ ڪوئل ڪوڙڙ سونهي سا ڪئين ڏڪويل
چندر مڪي، تون گهروئي گهار بن ڏڪيو بن ڏڪ هزار

تون اٿس جي باغ ۾ رهندڙ ڪوئل ڪوڙڙ جي بن ۾ ڪئين رهي سگهند بن؟
اي چندر مڪي تون گهر ۾ ئي ره.

ٻڌي مٺوهر وڃن پتيءَ جا جل هارن پتي نيٺ ستيءَ جا.
سڳيا سڀيل سڀيم اکين جلائي سرد چاندني چڪويءَ ستائي

پتيءَ جا منا وڃن پتي سڀا کي اکين ۾ پائي اڇي وارا انا سڀيل سڳيا
کس اٿس جلائي لڳي ڇيٽن سرد وٽ جي چاندني چڪويءَ کي ستائيندي آهي!
جواب نه آهي مٿل جيئن ڏيئي ڇڏڻ چاهي گهر پتي سڀيئي!
رايون آسون روڪي اکين ويڇاريءَ

ڌري ڌيرج چيو جنڪ ڪهاري.

پتي گهر ۾ رهائڻ چاهي ٿو، انهي حال هڪي بهروش ڪري ڇڏو! اکين
۾ پائيءَ کي روڪي سڀا ڌيرج ڌري ڇڏو:

هٿ جوڙي پتي چرن چمي سس کي چيو: ٻڌ ڳالهه آهي.
معاف ڪجوسپ منهنجي ٻڌائي پتي چيو ڪاٺ منهنجي پلائي:

سڀا پنهنجي سس جا چرن چوي چيو نه آهي، منهنجي ئي آهيءَ کي
معاف ڪيو. پتيءَ اڀار منهنجي پلائيءَ لاءِ چيو آهي ٻو

مون پڻ سوچيو من اندر پتيءَ وڇوڙو ڪال سمندر.
ان پرسييم سس سمجهائي پتيءَ اڳيان وري سيس نواي.

مون نه پنهنجي من ۾ ويڇاريو آهي نه پتيءَ جو وڇوڙو نه موم ڇر سمندر
آهي. اٿس چئي سس: پتيءَ اڳيان سر لائي لائي.

اڄ اُها سِتا نوسان ۾ هلڻ چاهي ٿي. اي راءِ هن جي لاءِ تون ڪيڙي
آڳيا ٿو ڏين؟ چنڊ جي سِتل ڪرڻاڻن ۾ ڀليل سِتا سج جي تيز روشنيءَ ۾ ڪيئن
سهي سگهندي. مونکي نه انهيءَ جي وڏي ڳڻتي آهي!

بن ڪيهر ٻيا جانور جيرو دشت ڀڄ ڌار.
زهر ڦلاري ڪيئن سُونهي جيون ٻوٽي، ٻار؟

اي ٻٽ، بن ۾ هاڻي، شينهن راکس وغيره انيڪ دشت جيرو رهن ٿا.
زهر جي ڦلاريءَ ۾ هيءَ جيون ڀولي ڪيئن رهي سگهندي؟

بن ٻڻيا لاءِ ڀيل ڪمارين رسُ ڀوڳه سڌ نانه ويچارين.
ڀنڀر جهڙو جن ڪنن سپاءُ تن ڪلش نه نپت لڪاءُ.

بن جي لاءِ ڀيلن جون ڪنڀائون وڇيل آهن جنکي وشيه رس ڀوڳڻ جي سڌ
ٿي ڪانهي. ڀنڀر جهڙا ڪنن هر دا اٿن. انهن کي بن جا دڪ ڇا پاسندا؟

يا ٽپسياڻيون ڇو بن يوگيه جن تياڳيا سڀ ٽپ لاءِ ڀوڳه.
سِيه هلي بن چائي ڪري جا چٽ باندر ڏسي ڏري!

بن ۾ وري يا ٽپسوين جون استريون رهن جن ٽپسيا جي خاطر سڀ ڀوڳه.
سڪ تياڳي ڇڏيا آهن. ٻٽ، سِتا بن ۾ ڪن رهندي جيڪا رڳو باندر جي
تصوير ڏسي به نه ڳچي ويندي آهي!

ديو سروور ڪمل ڦلاري گل جهڙي هيءَ هنس ڪماري.
بن ڪنڊن سا يوگيه ڪيئن ٿيندي

وڃي اُتي پاڻ دڪ وٺيندي.

هجي آڳيا هن لاءِ جيڪائي سڪيا ڏيان مان سِيه کي سائي.

ديوتائن جي نلاءِ ۾ ڪنول جي گل جهڙي ڪومل هنس ڪماري رهڻ لائق

آهي! ٻڌاءِ، جيڪي سِتا جي يوگيه هجي، مان کيس اها سڪيا ڏيان.

سيه هوندي گهر جيڪو ڏهاڙو دل منهنجي ڇڻ رام سهارو.
 ٻڌي ماما جي مٽري پاڻي پريمر سنيهه ۽ شيل سڃاڻي.

جيڪو به وقت سينا گهر ۾ هوندي نه ٿيندو وڌيڪ ايترو نه سنائيندو.
 راجندر ماما جا اهي سنيهه پيال وڃن ٻڌي.

پري وڃن چيا وويڪ ميءَ ماءُ ڪري ارداس.
 وٺي پرڀو نه جانڪي دوش ڪٿن بن خاص.

راجندر ماما کي ارداس ڪري پري ۽ وويڪ پيال وڃن چيا. پر سينا کي
 اهو پرڀو ڪٿي ٿو وٺي؟

پنهنجو ۽ منهنجو ڀلو جي چاهين

بن پڇو ڇڏو وڃي ٿا ٿين.
 آڃيا پالڻ سس سيرا لاپ گهر ره پريسا، بنا حجاب.

رام سينا کي چيو ته اي ياري جي تون پنهنجي ۽ منهنجي ڀلائي چاهين
 نه گهر ۾ ره. توکي سس جي سيرا ڇو لاپ ۽ آڃيا پالڻ ڇو لاپ پراي نه ٿيندو.

ان کان وڌيڪ نه ڏرو ڪو ٻيو سس سهري جو پوڄن ٿيو.
 جڏهن جڏهن ماءُ ڪري مون ياد آڻت ڏئي گهر سڻڪي دادا
 ڪارڻ ماما ئي توکي رهايان انهيءَ ڪري توکين صلاحيان.

سس سهري جي سيرا کان وڌيڪ ٻيو ڇا آهي؟ جي ماما مولڪي ياد ڪري
 ته تون کيس آڻت ڏئي آيس گهرندي رهڻ. مان توکي ڇو وٺي وڃڻ جي
 صلاح نه ڪريان سو به وڏو آهيءَ ڪري.

ڪري ٻڌائج ڪٿا پراڻي سُنڌري، سمجهاءَ سان من رائي.
 ساک کڻي تو پري ڇوان ماءُ ڪارڻ تو هٿ ڇڏيان.

۷ سڀ ديوتا ۽ پتر نينجي ائين رکيا ڪندا جئين بلڪن اکين جي رکيا ڪن! ڇوڏنهن ورهيه برابر جبل جيڏو وڏو عرصو آهي پر اهو ڇڻ نه ٻاڻي آهي،
بروار سهررو مڃيون آهن ۽ ٽون نه ڪرڻا جو ساگر آهن.

اڄ سپن جو پچ ڦل پيڻو خلاف مرتيو ٿيو لوڙن ڪيتو!
ڪنڊي ورلاپ چرنن لپيتي پرڻ اڀاڳڻ جيوڙين جيپيتي.

اڄ سڀني جي پجن جو ڦل ٻورو ٿي ويو! مريو اسان جي خلاف آهي. ائين
ورلاپ ڪنڊي ڪوشليا رام جي چرنن ٿي ڪري بيٺي ۽ آئينده جي وڏا ٻڙي
جي رڻ جهانڻ جي ڳڻتي وٺي ويس!

سماچار تنهن سميه ٻڌي وٺي سيمه سس وٽ.
پڪڙي چرن ڪمل تنهن ويندي نھاري پٽ.

سيٽا اهو سماچار ٻائي سڌو سس وٽ ويٺي. پر ٿام ڪري چرنن پر ڀڃت وڃي
ويٺي رهي. ٻيو ڪجهه به سندس زبان مان اڪلي نه پيو سگهي.

ڏني آسيس چڱي ڪومل واڻي نازڪ بدن ڏسي دل مَرجهائي.
ڌرن وڃي هُنن سوچي سيٽا روپ ڪاڻ پتي پري پڻيٽا.

سس ڪومل واڻيءَ سان کيس آشيرواد ڏني. سندس سرير ڪومل ڏسي
وباڪل ٿي ويٺي. سيٽا، سندس جي ڪاڻ ۽ پتيءَ سان بوٽر بونر ڪرڻ واري
مان ڪري سرچي رهي هئي.

چاهي وڃڻ بن پرائن نات ڪيڙن پڇن ڪري نيندو سات.
يا تن پرائن يا فقط پرائن سوچيو وڌاتا ڇا، پرپ ڄاڻ.

ماتا، پتي بن وڃي رهيو آهي. خبر نه آهي ته ڪيڙن پڇن جي ڪري
مونکي به ساڻ وٺي ويندو؟ منهنجا پرائن ۽ سرير پتي گڏ ٿي ويندا يا ائين ئي
ڪوڪندي مري ويندس! وڌاتا اڃي ڇا ٿي ڪرڻ چاهي!

پير آڱوئي ڪوئي ڌرتي چال ڏمال پڻ نوپور ڪسي .
پرڏسر وس ٿي پيا ڪرن وينتي
ڌار ڪري چرن وجهي نه ڳڻتي .

سوچندي ٿيون سان ڏوئي وٺي کڻي. ان وقت اوڀر وڃي ڄاڻائي رهيا هئا ته اسين به سڃاڻي سان گڏين وڃون.

روئي سيم ڳسل ڳوڙها پاڻا ڇيو رام ڪي رام جي ماما .
 ٺٽا، سيم آڻي ڪماري سسين ٺهري ۽ نگر ڪي پياري .

مينا کي ڳوٺا ٻار ٻڌو ٿي ڪوٺيا رام کسي ڇيو نه ٿي، مينا سڀني ڇوڪري آهي. سڀني - هري؟ نگر کي ٻياري آهي.

جنگلے شروع مل جنین پتا سہرو شری مہراج .
پتی سندس رگھوکل مل پریم مورت گن راج .

راجائن ۾ اُتر چيڪ سنڊس پتا ۽ سهرو مهاراج دسرمه آهي. گل جي سمان
۽ گلن ۽ شيل جي کاڌن هن جو پتي آهي.

مان پڑ کیس پتن وڈ جاٹان روپ رائس مٹ سندس سیباٹا،
اک پتلیء جان پریر وڈائی رکان جانکیء چاٹی لائی ۔

هن ڊڊ، گلن، شينن واري ندين پراپت ڪري مان پاڻڪي پاڳڙان تي
سمجھيان. مان سندس ايتري پرڏاهت ڪندي آهيان. جڏهن ڪو اکين جي ڪري!
مان کيس پراڻن کان به پيارو ڳوڙندي آهيان.

سا چاغي بن ساڻ هلڻ ڪهڙي آڪيا آ ڇو هن ڪاڻ ؟
چنڊ ڪرڻن جي چاهڪ چڪوري

سج تابش کیلین سہی سدوری !

ڌيرج رڪي من پٽ ڏي نهاري

گد گد ٿي گڻ پٽ جا سنڀاري .

پتا کي پٽ تون ڏاڍو پيارو گڻ تنهنجا چڻ سندس سهارو .

ڪوشيا من کي ڌيرج ڏني ۽ رام جا گڻ ياد ڪري خوش آي . رام کي
چيائين ته پٽ ، تون راجا کي ڏاڍو پيارو آهين . هو تنهنجا گڻ ۽ شيل ڏسي
ڏاڍو خوش ٿيندو آهي !

راج ڏيڻ جا ساٿ پيو سٺي ڪهڙي اپراڻ ٿو بن پئي ؟

تات ، ٻڌاء تون مون کي ٺڌان گل ڪاٺڻ لاء ڪير ڪريان ؟

انهيءَ نه توکي راج ڏيڻ جا ساليها ڪيا هئا . هاڻي وري توکي بن ڪهڙي
سبب ٿو هڻي . ٻڌاء ته گل جي پاڙ ڪهڻا لاء ڪنهن ڪريان ڇو ڪم ڪندو آهي ؟

ڌرم ۽ پيار پنهنجن ٻڌ پڪڙيو

نانگ ڏيڏر کي آ چڻ جڪڙيو .

هٿ ڪريان آ چا سچ جوڻ ڌرم وڃي پوئي پائرن ٿوڻ .

ڌرم ۽ پيار ، پنهنجن ڪوشيا جي ٻڌيءَ کي گهيري ڇڏيو . هن جي حالت
ڏيڏر ۽ نانگ واري ٿي ويئي ! سمجهيائين ته هٿ ڪرڻا ليڪ نه آهي . ائين
ڪيو ته پائرن ۾ ڦوٽ پئجي ويئي .

بن وڃڻ چوان ٿئي ته به هاڃي سنڪٽ سوچ اندر پيئي راڻي .

ڌرم ۽ نيت سڃاڻي راڻي رام ڀرت ٻئي سڳا ٿيڻ جا ٿي .

بن وڃڻ ٿي چوان ته به نقصان ٿي آهي ڇو راجا نه ٻڌندو ! انهيءَ سنڪٽ
۾ اچي پئي . رام ۽ ڀرت ٻنهي کي سڳا پٽ سمجهي .

سرل سڀاءَ جڳين رام جي مائا چيا وڃن ڌري ڌير ٿيڻا .

ڪم ڪيو ٿو چڱو وڌيڪ پتا آ ڪيا آ پالڻ ٿيڪ .

رامر کي ڇاهين ۾ اي پٽ، نو چڱو ڪم ڪيو آهي. پتا جي آکا جو ٻالن
ڪرڻ تي اچند آهي.

راج چلي ٿو بن ڏنو ڏرو نه من ڪليش.
پرڃا سان ات ڏک سهن ٿو بن ڀيرت، مهيش.

تو کي راج ڏيڻ بدران بن ڏار اٿس، انهي مولڪي ڏرو ۾ ٻڌي ڪانهي.
پر ٺهجي بن وڃڻ جو راجا، ڀرم ۽ پرڃا کي ڏاڍو ڏک ٿيندو.

ڇيو ڪيول جي پتا بن وڃ پوءِ ڀلي ٿون آگيا نه مڃ.
ٻنهيڻ ڇيو بن وڃڻ جي لاءِ ڀلي وڃي ٿون بن وساءِ.

تو کي جي بن وڃڻ لاءِ ڦٽل پتا چير آهي نه ڀءِ ڀل ٿون بن نه وڃ. پر جي
ماتا ۽ پتا ٻنهيڻ جي اها آگيا هجي نه ڀءِ ڀل بن وڃ. اتي نه توکي اڀڙا جهڙو
آند پراي ٿيندو.

پتا بن ديوديوڻ مائون هڙڻ پکي سڀ ڪرن سيواون.
اٿس به راجا وڃي بنواس ڏسي اوسڻا ٿي حراس.

بن جا داڻا ٺهڻ پتا ۽ داڻون مائون ٿينديون، هڙڻ ۽ پکي ٺهجي
سيرا ڪندا. راجا کي آخر نه بن ٿي. وڃڻ پوندو آهي! پر ٺهجي اوسا ڏسي
مولڪي ڏب ٿو ٿئي.

بن وڌياڳي اوڏ ڀياڳ ڪري وڃي ٿون جنهن جو ٿياڳ.
جي چوان بن منهنجو به حق دل ٺهنجيءَ ۾ پوندو شڪ.

بن خوش لصب ۽ اڀڙا بد لصب آهي جو ٿون کيس ڇڏي نه وڃين.
مان جي چوندس نه مان به هٿان نه توکي شڪ پوندو.

ديوپترسپ ٺهنجا گوساڻين رکيا ڪندا اڪ پلڪن نياڻين.
چوڏهن ورهيه اوڏ جبل برابر مڇڙن پروار ٿون ديا جو ساگر.

جڏهن جوان هاڻيءَ لاءِ زنجير ڏکڻائي ٿيندي آهي تڏهن راءِ لاءِ راج به
ڏکڻاڪ هو. هاڻي کيس موڪل ملي ۽ ٻن ڀرنجي آندو ماڻهندو.

رگهوڪل ٽاڪ هٿ ٻئي جوڙي چرن ڪمل مائتا سر موڙي.
ڏني آسپس تنهن ڇاڻيءَ لائي ڀڙڙڙ وستر پئي گهوري ورهائي.

راءِ آندو ڀر ڀرجي مائتا جي چرن ڀر ڀر ٿام ڪيو. مائتا آسپس ڏيئي ڀاڙيءَ
سان کيس لڳايو. ڳهڙا ۽ ڪوڙا پئي گهوري!

هر هر مڱ ڇهي پيئي مائتا. ڀرير جل نيٽن من اُڌ مائتا.
گود وهاري ڇاڻيءَ لڳايو ڪير بنينهن اسٿينن آيو.

مائتا هر هر مڱ کي ڇهي ٿي. اکين ڀر بيهڻ خوشيءَ کان آنسون ڌٻس.
گود ڀر وهاري گهڙو ڀرير ڪوڙ لڳي. ان مهل سندس ٿڻ ڀر ڪير ڀرجي آيو!

اي پٽ، آءُ وڃان ٻاهاري لڳن ڪڏهن آ منگل ڪاري.
سڀن پڙن ڦل مونکي ملندو جنم لاپ سمايل هوندو!

اي پٽ، مان قربان وڃان، ڪڏهن آهي اهو شپ ڏينهن؟ منهنجي پڄن
جو ڦل مونکي ملندو جنهن ڀر ڇيرون جو ڦل سمايل هوندو؟

اي پٽ، ڪرتون جادو سنڀال من پايو ڪجهه ڪان ۽ پاڻ.
پتا ويجهو پٽ پوءِ وڃان ۽ ڀرير وس مان ڇيو، تڏهن ڪڄان ۽.

پٽ، جلد سڀان ڪر ۽ ڪجهه منو پوڄن ڪر. پٽ، پيءُ وٽ پوءِ وڃان ۽.
هر هر ڀرير وس ڪوشيا ڇڏي رهي هئي.

ڌرم پڌر پڌر ڌرم سڃاڻي ڇيو ڪوشيا ڪومل ٻاڻيءَ!
پتا ڏنو آ مون بن راج جت پورا ٿين سند رڪاڄ!

ڏور پاليندڙ رام، مانا جي حالت ڏسي تمام ڪوئل وڃن ڇها ۽ اي مانا،
پتا مونکي ٻن جو راج ڏنو آهي. اتي منهنجا سڀ ڪم ڀرڻا ٿيندا.

آسيس ڪوي ڏي موڪل مانا خوش رهان ڪري منگل ڏاتا.
پرير وس ٿل ۾ ڊچين مٿان ڪر ڪرپا آت آندو وٺان.

مانا ڪشيءَ سان موڪل ڏي ۽ آسيس ڪو ۽ اتي خوش رهان. مٿان پرير
وس ٿي ڊچن! اتي منهنجا آندو جا ڏينهن گذرندا.

پتا آڪيا سان چوڏنهن ورهيه بن رهان اي ماءُ.
هوئي اچي چمان چرن ٿو اڏاس ٿي ڪنهن پاء.

پتا جي آڪيا موجب چوڏنهن سال ٻن ۾ رهي پراءِ اچي ٺهندا چرن چمنڊس.
ٿون بهنجي من کي اڏاس ٿي ڪج.

وڃن مڌر جي رام ڳالهائيا ردي ڪوشليا تير چڀايا.
سڪي ويس هڪ ٻڌي مٿ وائي
سڪي جواسو ورشا پاڻي.

اهي وڃن ڪوشليا کي ٿيون جهڙا چميا. سڪي ويئي. جيئن برسات
جي پاڻيءَ سان جواسو سڪي ويندو آهي.

ڊڪ هرويه هت ڪيئن ٿئي ورنن
شينهن ڪجڪار ٻڌي چڻ هائڻ.
جل نيٺن پئي ٿر ٿر ڪندي پاڻي ڪوسو جڳين مچي ڪي لڳي.

ڌرند ڇو ڊڪ هتي ڪيئن ورنن ٿي سگهندو؟ هائيءَ چڻ شينهن جي ڪجڪار
ٻڌي هئي! ڪهڙو ٿي ويئي. اکين ۾ پاڻي اچي آيس. سر ٻر ڪيئن لڳس.
چڻ ٿي مچيءَ جي مٿان گرم گرم پاڻي ڪنهن وڏو آهي.

بد يون اوهه ڏيون ، جي ڪيڪي جي شيل ۽ گڻن کي سارائينديون آهن
سي جڏهن اها ڳالهه ٻڌن ٿيون تڏهن کين چٻ نه ٿي ٿا لڳن .

ڀرت نه پيارو رام سمان پيار اهو وڃي ڪيڏانهن هاڻ ؟
رام سان ڪونهڻو سهڻ سنيهم

بن وڃي ڇڏي ڏوھ ڪنهن ڏيهر ؟
تون نه چوندي هين ته رام مونکي ڀرت کان وڌيڪ پيارو آهي . هاڻي
انهڙو اهو پيار ڪيڏانهن وڃي . جيڪڏهن تنهنجو رام به بنا ڪنهن لالچ جي مره
آهي ته پوءِ ٻڌايو ته توهن کي بن وڃڻ لاءِ چيو آهي سر ڪهڙي سبب ؟

برو نه ڪيو ، ڪيو ڀلو مگر ڀريت وشواس جڳم ساري خبر .
ڪئي ڪوشاڀا توهان ڪهڙي برائي شهر مٿان تووچ ڪيرائي ؟

ڪوشاڀا تنهنجو ڪهڙو اُٻاڌ ڪيو هو ؟ توهان جي ٻوٽ جي نه سڄي جهان
کي خبر آهي ! تو شهر مٿان چٻ وچ ڪيرائي ڇڏي .

رام بنا سيم ڪيئن رهي لڇمڻ بن گهر رام .
ڀرت ڪيئن پوڳي راج پڌ جڻي راجا بن رام ؟

ڇا سينا رام بنا رهي سگهندي ؟ لڇمڻ وري رام کانسواءِ گهر به رهندو ؟
مرڳو ڀرت رام بنا راج ڪندو ؟ راجا نه رام جي جدائيءَ به ٻڙاڻ ٿي ٿيا ڳي ڇڏيندو !

سڻ ڇڏي ڪجهه اهو ويچار ڪل ڪل ٻڻ نه ڪلڪ ۽ خار .
ڀرت ٻڻي نه شڪ ڀوراڻ رام وڃي بن ڪهڙي ڪاڇ ؟

ڪجهه ويچار ڪر ۽ رست کي ڇڏ . دڪ ۽ ڪلڪ رولي ڪندو نه رستا .
نه ٻوراڻ ٿئي پر رام ڀلا بن چڙ وڃي ؟

اگر کلي آ تو هيء هاسي ڪو پر محبت سا وڃي اُداسي .
اُتي اچي ڪر اهو اُپساء اچي ساڳيو وري سڪ هڪاء .

اڙ جي مشوري ڪئي اتي نه اها ڇڏ. اُتي، اهر آباء ڪر جن دري
شهر ۾ خرشون چانگي وڃن .

جنهن پوهتي شوڪ وٽي تنهن جو ڪر اُت پالن .
سڀ ڳالهه بڻاء راوين نه پٺاء ٿئي سندر سڄالڻ .
ڏينهن ڪيئن سورج بنا سرپرڻا بنا چنڊ بن رات رهي .
تيئن اڀوڏيا خاص رام بن
تاسي داس چرن ڪهل ڪنهنجا گهي ؟

جنهن آباء سان اهر شوڪ ۽ ڪلڪ هتي وڃي، اهر آباء ڪر ڪڪي !
رام کي ان وڃڻ کان روڪ، اهي ڳالهه نه ڪر. جنهن سورج کانسواء ڏينهن، پراڻ
کانسواء سورا ۽ چنڊ بنا رات نه سهندي آهي تنهن رام بنا اڀوڏيا پلا ڪنهن جا
ڇون وڃي اڙ جهندي ؟ تنهن داس ٿو چوي نه رام کانسواء اڀوڏيا ويران ٿي سجهو .

جواب نه ڏئي راڻي ڙٺل ڙڪي هڙڻ ڏسي جيئن بگهڙ ٺڪي .
سمجهي بيماري لاعلاج ويون ڇڏي ڪرڻ گهرجو ڪاج .

بنيامين پيارين ترهڻين کي نه ڪڪي ڪو جواب ڪونه ڏنو . سڙي ٻولي
ٿي ويئي رهي . جڏهن هن ڏٺو ته هٿ اسان جي ڊال نه ڳرندي ۽ بيماري
لاعلاج آهي، تڏهن پتر ڇڏي پنهنجي گهر ڏي هليون ويون ۽ وڃي ڪم ڪار ڪيائون .
راڻي نه بکي هڙي ۽ والڪر ويئي اها وڃي، جا هرڻ کي مارڻ جا ويچار ڪندي آهي .

ڇوان هاڻي رڳو نيشن هڻ راڄ زنجير سمان .
ملي موڪل بن وڃڻ جي ملندو آئند هاڻ .

توهان جي آڳيا ٻائي ۽ جمر سڦل ڪري ان مان موٽندس . مان بهر يائين
 مانا جا چورن پيئي اچان ۽ پوءِ توهان جا چورن ڇڏي ٻن ويٺندس .

ائين چڱي گهر ڪوشليا آيو شوڪ وس راءِ نه مگر ڳالهايو .
 نگر ٿلهي اها ڳالهه وري زهر وڇون ڇڏين انگ چڙهي .

رام پوءِ سڌو ڪوشليا وٽ ويو . سوچ ۾ اڏل راجا ڪڇيوني ڪين اها اڙي
 خبر شهر ۾ ائين پکڙي ڇڏين وڇون جو زهر بدن سڙي ۾ ٿلهي ويٺو آهي .

نر نارينون شپ شوڪ جلن باهه لڳي بن وٺ سڙن .
 جنهن ٻڌو جت اُتي پئي ڏيرج نه ڪنهنڪي بنهه اچي .

خبر ٿلهي ۽ شهر جا نر نارينون چلڻ لڳا . جئين بن کي باهه لڳندي آهي نه
 وٺ سڙندا آهن . جهڙو جتي ٻڌو اُتي پئي لڳو . دک کان ڏيرج ڪيون کي نه
 نه پيو اچي .

ڏسو وڌانا ڳالهه بگاڙي پئي هرڪو پيو ڪيڪئي هچاري .
 باهه ڏيئي گهر ساڙيو سائو ڀاڻڻ ڏرس ڏرو نه آيو .

ماڻهو چڙو لڳا نه ڏسو وڌانا جا رنگ . ٺهيل ڳالهه بگاڙي ڇڏيائين . هرڪو
 ڪيڪئي کي نياڻو سمجهو لڳو ۽ گاريون ڏيڻ لڳو . جي ڏسو نه ڪيئن سائي گهر
 کي باهه ڏيئي ڇڏيائين .

سچ چون ڪوي نارسپاءِ بنهه اگاڏا اگم اٿاهه .
 ڪري پاڇوسگهجي پيئي بند سمجهي ڪير نه زانن ٿيند .

سڀ ڪري استريءَ جو سپاءِ اگم چوندا آهن ، اهو سچ آهي . ڇانوڙي
 شيشي ۾ بند ڪري سگهيو آهي پر استريءَ جي گت کي ڄاڻڻ آساني آهي !

ڇا نه ساڙي باهه سگهي ڇا نه سمند سماءِ .
 نار شڪت ڀرپل بنهه مڙت نه ڪنهنڪي ڪاءِ ؟

باھ ۾ ڇا ٿو سڙي وڃي، سمنڊ ۾ نه ڪڍڙي شيء ٿئي سمائي سگهجي .
آزاد ناري نه ڇا ٿئي ڪري سگهي ۽ موص نه ڪنهن ڇڏي ڏيندو؟

جوسرير سگهي سڀ ڏک مڃي ٿي ٻل استري ڇڏيو ڏرن سميتي!
شڪت ڪيان پرست سنسار ڏين نه سياڻا راءِ ميار!

ڄاڻي ٿي سڀني ڏک جو ٻاٽر ٿي پورا جنهن دسرف جو ڪيان ۽ ڪڍ
سنسار ۾ پرست، سو استريءَ جي وس ٿي وارا ڪي سياڻا وري راجا ڪي ڏوه
ٿئا ڏهن، ڇو؟ ڇي استري ڇو نه مها ٻول آهن!

شوق ڇهرشچندر ڪهاڻي هڪٻئي سان ڪن سڀيئي وڪاڻي.
ڪي چون هڪ ڀرت جوان ۾

ڳالهه ٻڌي ڪي پون پيائن ۾.

راجا ٿيو، ڏنڊ ۽ هرشچندر جي ڪٿا ٻا هڪٻئي ڪي ٻڌائين. ڪي
وري ٻيا چون نه پوءِ جي صلاح سان ائين ٿيو آهي. ڪي وري ٻيا چون نه ان
ٻا بهت ڪجهه چئي ٿو سگهجي.

ڪن رڪي هڪ ڏند آگر ڏيئي گهڻا چون قصو جوڻ سڄو ٿي.
پڻي سڀ ٿنهنجا ناس ٿي ويندا

رام ڀرت جي سڪ شڪ نيندا.

ڪي وري ڏان ڏندن هيٺان رکي ۽ ڪنن تي هڪ وڪي مات ۾ ٻيا رهن
ڪي وري چون نه اها ڳالهه ناشدلي آهي. پوءِ نه رام ڪي پرائن کان نه پيارو
آهي. ائين چوڻ سان توهان جا سڀ ٻي ناس ٿي ويندا.

ٻڌيون بروهڻيون ڪيڪي جون پياريون

پڻ ڪڻ شيل ٻڌائڻ واريون.

ٻڌن خبر سڄي ڄاڻ منجهان ڳالهه چيئي لڳي ٻاڻن جان.

توهان جي آڳيا پائي ۽ جنم سڦل ڪري ان مان موندس . مان بهر يائين
مانا جا چرون پيئي اچان ۽ پوءِ توهان جا چرون ڇهي بن ويندس .

ائين چڱي گهر ڪوشليا آيو شوڪ وس راءِ نه مگر ڳالهايو .
نگر ٿلهي اها ڳالهه وري زهر وڃون جئين انگ چڙهي .

رام پوءِ سڌو ڪوشليا وٽ ويو . سوچ ۾ ٻڌل راجا ڪڇيڻ ئي ڪين اها پري
خير شهر ۾ ائين پکڙي جئين وڃون جو زهر بدن سڄي ۾ ٿهائجي ويندو آهي .

نر نارينون شپ شوڪ جان باهه لڳي بن وٽ سڙن .
جنهن ٻڌو جت اُتي پئي ڏيرج نه ڪنهنڪي بنهه اچي .

خير ٿلهي ۽ شهر جا نر نارينون جلب لڳا . جئين بن کي باهه لڳندي آهي نه
وٽ سڙندا آهن . جنهن جتي ٻڌو اُتي پٽ لڳو . دک کان ڏيرج ڪنهن کي نه
نم پيو اچي .

ڏسو وڌانا ڳالهه بگاڙي پئي هرڪو پيو ڪيڪئي هچاري .
باهه ڏيئي گهر ساڙيو سائو ڀاڻ ٿرڻ ڏرو نه آيو .

ماڻهو چوڻ لڳا ته ڏسو وڌانا جا رنگ . ٺهيل ڳالهه بگاڙي ڇڏيائين . هرڪو
ڪيڪئي کي نپاڻو سمجهڻ لڳو ۽ گاريون ڏيڻ لڳو . ڇي ڏسو نه ڪيئن سائي گهر
کي باهه ڏيئي ڇڏيائين .

سچ چون ڪوي نار سپاءِ بنهه اڳاڏا اڱم اٿاهه .
ڪري پاڇو سگهجي پيئي بند سمجهي ڪير نه زنا نه ٿند .

سچ ڪري استريءَ جو سپاءِ اڱم چوندا آهن ، اهو سچ آهي . چانڊو کي
شيشي ۾ بند ڪري سگهيو آهي پر استريءَ جي گت کي ڄاڻا ٿو سمجهو آهي !

ڇا نه ساڙي باهه سگهي ڇا نه سمند سماءِ .
نار شڪت ڀرپل بنهه مؤت نه ڪنهنڪي ڪاءِ ؟

پريم ۾ وياڪل راجا وار کي ڇاڻيءَ سان لالو. ڇڏو تڏهنگ وڃايل مڻ وري
حاصل ڪئي آهي. اکيون کڙائي وار ۾ واهي رهيو. سندس اکين مان جل واهڻ
لڳو ڇا نه لڏي رهي هلي آهي!

ساحه منجهيل سڳي راءِ نه ٻولي

پتر پيل جان من پيو ڊولسي.
وار پتا کي پريم وس ڇاڻي دل مانا جي پڻ انوماني.

راجا اهڙيءَ ريت واهي رهيو ۽ ڪڇي نه پيو سڳي. پهل جي ٻن وانگر
من چلائمان دوس. وار پتا کي پريم وس ڏسي ۽ مانا جي دل جو انومان
ڪري چوڻ لڳو:

منگل سمير پتا پريم وس ڇڏو سڀ ڳالهه وسار.
خوش ٿي مون آڪيا ڪريو ڪريان پالن لڪ وار.

اي بنا، خوشيءَ جي سمير وڃار کي ڇڏيو. ڀرمن من تي مولڪي آڳا
ڏيو نه مان ان جو خوشيءَ سان پالن ڪريان. وار آندو ۾ پرڃي ورا

ڏنيه جنم تنهن جو پت ڄاڻو شپ لڇڻ شپ چريتر سهايو.
چار پڌارڪ بس هڪ تنهنجي
پراڻ سمان پت مات آ جنهن جي.

اهو پت پل ڄاڻجنهن جي ٻڌ ۽ شيل مان پتا کي آندو ملي. چار پتي پدارت
انهيءَ جي هڪ ايندا جنهن کي مانا بنا جا چرون پراڻن جوڙا پيارا هوندا.

حڪم مڃي مان جنم ٿل پايان

وڙي موٽي اچي شوڪ مٽايان.
اڃان مانا کان پورين موڪلائي ڇڏڻ ڇهي تو ٻن سڏائي.

صدق وچان، پٽ، پيءُ سمجھاءُ

اپجس کان ڪٿي ڪُل بچاءُ .

تو جهڙا پٽ ٻڌوان هجن اُچت نه آ پيا نرادر ڪن .

صدق وچان، پيءُ کي سمجھاءُ جيئن ٻڌائي ۾ سندس بدنامي نه ٿئي جيئن
کي تو جهڙا ٻڌوان پٽ هجن تنهنجو نرادر ڇر ٿئي ؟

شپ وچن ٻري مک ڪيئن ؟

گُڏيش گيا جو ٿيرت جيئن .

رام وچن سڀ مٺا لڳا جل اڀوتر ڪري پوتر گنگا .

ڪيڪي جي اڇڙي مک مان اهڙا سندر وچن ڪيئن ٺا نڪرن ؟ جيئن
پر ديش ۾ گيا جو ٿيرت ! رام کي لاهي وچن مٺا لڳا . جيئن اڀوتر جل ۾ جي
گنگا جل وجهو ته اهو به پوتر ٿي ويندو آهي . رام جو هر ديه گنگا جل سمان آهي .

جڏهن ويئي من مورچا ڏئي اوڀاسي چئي 'رام' .

مکيه منٿري ڪري وينتي رام ڪيو ڀرڻام .

ايتري ۾ راجا جي بيهوشي هلي ويئي اوڀاسي ڏيئي نهار يائين . وزير رام
جي اچڻ جي خبر ڏني . رام پٺ پيرن تي مٿو رکيو .

راجا ٻڌو جڏهن رام آ آيو اک کولي ڪجهه هوش سمايو .

مکيه وزير وٺي ٺيڪ ويهاريو رام جهلي چرن ڏانهس نهاريو .

رام جو اچڻ ٻڌي راجا اکيون کوليون . رام راجا جا چرن پڪڙي ويهي
رهيو . راجا رام ڏانهن پيو ڏسي .

سنيھ وچان جهلي ڇاڻي لائي

وئي مٺ نانڪ چڻ ماي ورائي .

رام ۾ هڪ ٽڪ راءِ نهاري

چَل ندي پيو اکين مان هاري .

ٻوٽو به وياڪل راجا رام کي ڄاڻي ۽ سان لائو. ڇو ته ٽانگ وڃايل مٿ وري
حاصل ڪئي آهي. اکيون ڪهاڻي رام به وڃي رهيو. سندس اکين مان جل وڃڻ
لڳو ڇو ته ندي وڃي هلي آهي!

ساهر منجهيل سڳي راجه نه ٻولي

پتو پيل جان من پيو ٻولي.
رام پتا کي پوئو وس ڄاڻي دل مالا جي پٺ انوماني.

راجا اهڙيءَ ريت وڃي رهيو ۽ ڪٿي نه پيو سگهي. پيل جي ٻن وانگر
من ڇلان مان هوس. رام پتا کي ٻوٽو وس ڏسي ۽ مالا جي دل جو الزام
ڪري ڇوڻ لڳو:

هنگل سمير پتا پوئو وس ڇڏ سڀ ڳالهه وسار.
خوش ٿي مون آگيا ڪريو ڪريان پالن لڪ وار.

اي پتا، خوشيءَ جي سمير وڃاڙو کي ڇڏيو. ٻوسن من ٿي مونکي آگيا
ڏيو ته مان ان جو خوشيءَ سان پالن ڪريان. رام آندو به پڙجي ويو!

ڏنيم جنم تنهن جو پت ڄاڻو شپ لڇڻ شپ چريتر سهايو.
چار پڌارٽ بس هت تنهنجي

پراڻ سمان پت مات آ جنهن جي.

اهو پت پل ڄاڻو جنهن جي ٻڌ ۽ شيل مان پتا کي آندو ملي. چار پٽي پڌارٽ
انهيءَ جي هت ايندا جنهن کي مالا پتا جا چرون پراڻ جهڙا پيارا هوندا.

حڪم هجي مان جنم ڦل پايان

وري موٽي اچي شوڪ مٽيان.
اڃان مالا کان پوئين موڪلائي چرون ڇڏي تو بن سدائي.

جي ڪنورپڻ ٿري شريڙ ڏنش وڌيا سڪي ٿيندو ويو.
ڳالھ سڄي رگھوڙ ٻڌائي ڏيھ ڌاري اچي ويٺي ٺٽرائي .

ڪنورپڻ ئي بهادر آھي ڇو جو انسان ڪنور ٻڄي نه ڏنش وڌيا سڪي ٺٽو
ڪيڪي سڄو احوال رام سان ڪيو . ڇڻ نه ٺٽو ڏيھ ڌاري اچي ويٺي ٺٽي
ڪيڪي جي سر ٻر .

مشڪيو دل ۾ سورج ڪُل پان طرح رواجي آندو ٺٽان .
منا وڃن چيا واڻيءَ پوشت سول سراسر بنا ڪنھن ڏوشت .

سورج ڪل جو شرومڻ رام دل ۾ مشڪيو . دوش کان خالي رام بالڪل
منا وڃن چيا ڇڻ نه واڻيءَ جا زيور ئي آھن :

اي مائ، ٻڌ پٽ وڌ ڀاڳي مات پتا چرڻن انراڪي .
مات پتا جو سيوا ڪاري درلپ جنني پرتوي ساري .

ماتا ٻڌ، اهو پٽ سدورو ۽ ڀاڳوان آھي جو ماما پتا جي چرڻن ۾ پيار ڪري
ٿو . اهڙا پٽ نه سنسار ۾ درلپ آھن !

بَن ماڻ ٺٽي منين سان ڀلي ٽن ريت رھاڻ .
ٺٽن لءِ پيءُ آگيا ڪئي ٽون به صلاح ڏي ساڻ .

بن ۾ نه منين سان ملڻ ٿيندو ۽ انهن سان رھاڻيون ڪيون . پتا نه آگيا
ڪئي آھي پر ٽون به آگيا ڏي .

پراڻ پريه پرت ٺٽي جي راج انهيءَ پيلا آ ڪهڙو آڪاج .
جي هٿان هيءَ موقعو ويندو جڳه سارو مون مؤد سڏيندو .

پران پيارو پرت راجا ٿيندو نه اهو ڪهڙو خراب ڪم ٿيندو؟ اڄ نه مڏهجا
ڀاڳ ڪليا آھن . اهو موقعو وڃاير نه پوءِ مورڪ چٽيس .

ڪلپ برج ٿياڳي ڪرڙ وڏن اهرت ڇڏي جي زهر پين .
اُهي نه جيڪر وجهه وڃائن خوشيءَ ۾ مانا ڪين سمانن .

جڪي مورڪ ڪلپ برج ڇڏي ڪرڙ جي وٽ هيٺان ويهن ۽ امرت ڇڏي
زهر پين سي نه جيڪر هٿو وجهه ڪين وڃائن .

هڪ دڪ مانا اٿس اهو پتا دڪي انهيءَ ڪري ٿيو!
ڳالهه ٿوري ۽ پتا دڪ پاري ويسهه اچي نه مون مانا پباري .

اڀي مانا لمار ٿوري ڳالهه ڪري پتا دڪي ٿيو اهي! مونکي نه وشواس ٿي
ڪرڻ ٿو اچي .

راجا گڻوان ۽ ڏير اڱاڏ ٿيو مونڪان ڪو گهور اپراڏ .
تنهن کان مانا ٿو ٿئي مون پڙ ٿي منهنجو سچ ڪٿي چڙ .

راجا مها گمان وان آهي . مونڪان ڪر ٿو اپراڏ ٿيو اهي . نوکي: منهنجو سر
آهي، سچ ٻڌاءِ اما !

سڌا سرل رگهور وڃن سمجهي ڪٿل ڪٿت .
پاڻي برابر آ سڌو چور هلي ڏنگي ڪٿت .

رام هو سڏون ڳالهائڻا نه ڪهڪڙي ڏنگو سمجهو . پاڻي نه برابر سڏو ٿي
اهي نه چور ٺاهي ان ۾ نه ڏنگي هلندي آهي!

خوش راڻي رخ رام ڏسي پاپ اندر ٻو ٻاهر هسي .
تسره تنهنجو ۽ پوت جو آتم ٻي خبر ڪا مونکي ناهي .

ڪهڪڙي چيو ته اڀي رام، مونکي سمجهو ۽ ڀرم ڇو سر آهي نه مونکي
ٻي ڪا به خبر ڪانهي .

وياڪل راجا پرڻويءَ تي ٻيو هو جئين ڪهل ٿل کي بازون ٻئي ڦٽو ڪيو
آهي . ويچارو وزير ڇا ڪجي . تڏهن ڪيڪئي چيو:

ڪئي نه راجا رات نند سبب ته ڄاڻي راءِ!
راءِ راءِ چئي مباح ڪيو ڄاڻي راز پگھوان .

راجا - ڇيءَ رات نرڻندو رهيو آهي ۽ راءِ راءِ يعني بڪارو اٿس . سڄي
رات نند ڪانه ڪئي اٿس . سبب جي خبر نه راءِ تي ڄاڻي . ڪجهه به ٻڌائي
نٿو ته ڇا آهي!

راءِ رڻو هاڻ جلد گهرائي تنهنڪي سڳي من ڪجهه ٻڌائي.
سهڃڻو سميت ڪجهه ڊال هر ڪارو
ڪچال بگيڙيو ڦٽو هيءُ سارو .

راءِ کي جلد گهرائي وٺو . من اٿئيءَ کي ڪجهه ٻڌائي . وزير سهڃي وڃي
نه ڪيڪئيءَ جي ڪا مڙ ٻوڙي ڏنگائي آهي جنهن ڪم بگاڙيو آهي!

راءِ ڏي هڪدم سيوک پٺاڻو راءِ اوهانڪي اندر گهرايو .
راءِ اداس ڏسي پرڃا اداس
جنهن تنهن مڪ هڻي ڳالهه هيءُ خاص .

سيوک ٻوڙي راءِ کي وٺي آيو . وزير ۽ راءِ يعني راجا کي ڏسي منجهي
ويا ۽ ماڻهو به وائڙا ٿي ويا ته هيءُ ڇا ٿيو؟

وڃي ڏٺو رهڻوش مڻ . راجا ڪي پيل پٽ .
ڏسي شينهن ٻڍو راج گج نٿو ٿيل نپٽ .

راءِ راجا کي تمام خراب حالت ۾ ڏٺو جئين شينڀڙيءَ کي ڏسي ٻوڙو

هائي وياڪل ٿئي!

ڪرڻا ميه رگهنات سڀاءُ سمو ڏسي، ڳڙ مڪ ۾ پاڻ !
ڏک پهريون پر ڪين گهٻرائي پڇيو مانا کان سيس نوائي.

رام جو سڀاءُ نه ديارو ڇوئي. هن لاءِ هي پهريون ئي ڏک هو نه ۽ گهٻرائي
ڌاران ئي منڙي. هاڻي ۾ مانا کان پڇيائين :

اما، ٻڌاءِ، پتا ڏک ڪارڻ ڪجي اُپاءُ انهيءَ نوارڻ .
رام، بس آ سبب اهوئي راجا جو تو ۾ موهه گهٽوئي .

اما، ٻڌاءِ نه پتا ڇا ڪري هڙو ڏکي آهي ؟ جيڪر انجو علاج هجي
اهو ڪجي . ڪهڙي ڇو : رام ٻڌ، ڪارڻ نه فقط اهو آهي جو هن جو تو ۾ نام
گهٽو موهه آهي .

راءُ ڏنا مولڪي وردان گهريو آهي مون بنا شڪ ڄاڻ .
ٻڌي آهي ٿيو شوڪ وس راءُ توکي ڇڏيندي کيس ڏکاڻ .

راجا مولڪي نه وردان ڏنا هئا ۽ مولڪي جيڪي وٺيا سي مون گهريا !
اهي ٻڌي ڪس ڏک لهر آهي جو هو توکان جدا ٿي نٿو چاهي .

هڪ پاسي آهي وڃن ٻئي پاسي آ پيار .
پڇي وڃن ڪر پالنا ميت ڪئن آثار .

هڪ پاسي وڃن جي پالنا آهي ٻئي پاسي تنهنجو پيار آهي . توکان پڇي
نه ٿو وڃن پالنا ڪري سندس ڏک دور ڪر ۽ اکيا سر تي رک .

نذر رهي چوي ڪٿل جا ٻاڻي ٿي نٿو ٻنهن نماڻي !
ڇپ ڏنڻش وجھي ٻاڻ ڪنٿا ڪيو نشان راءُ ندر پٽتا .

ڪهڙي اهي وڃن اهڙا ڇا جو نٿو ٻه لڳي ئي وٺي ! رٻان ڏاش،
وڃن ٻاڻ ۽ راجا اهو لهار ٻڃي ويا .

اي راجا چيڙائي ۽ وري ان ئي ڪلڻ ۽ ويتر اندر ۾ جلد، اهي ٻئي ڳالهيون
گڏ ڪيئن ٺهنديون؟ ڪنجوس ۽ داني به گڏ نه ٺهندا. جيئڙو ڪري وري سک
چاهڻ به ڪين ٺهندا آهن.

چڏو ڇن يا ڌيرج ڌر رڙن وانگر ويهي رڙيون نه ڪر.
پتـر استري ڌن مان ۽ ٻيو ڪجهه

ستيم وادين لاءِ سڀ ڪجهه ٿيڻ.

اي راجا يا ڌيرج ڌر يا وچن کي ڪوڙو ڪر. استرڻ وانگر ويهي روڻ
نه. ستيم وادين لاءِ نه استري، پت ۽ ديهه ٿيڻ وٺڻ آهن!

وچن ٻڌي طعنہ گڏيل نار نه تو ڪو دوش.
ڪيڪڙي ويس مرنديو ڍڪي ڪڙي وڃايو هوش.

اهي ڏکونيندڙ وچن ٻڌي راجا چيو نه ڪيڪڙي جو تصور ڪونهي. هيءُ
نه مرنديو جو سڏ آهي! انهيءَ ئي ڪيڪڙي روپ ڌاريو آهي.

ڀرت نه چاهي پڻ پوري وڌوس ڪٻڙ ٿو مٿ ٿوري.
سو سڀ پاپ منهنجي پريڻام
خلاف وڌاڻا ادم ناکام.

ڀرت نه راج سڀني ۾ به نه ڪهوندو هوندو. منهنجي دل ۾ وڌاڻا اهو خيال
وهاريو آهي. اهو سڀ منهنجي پاپن جو ڦل آهي. وڌاڻا جي لڳا جي خلاف سڀ
ادم وٺڻ ئي آهن!

نرپ ڪيا چڱي وس گهڻا چالءِ ڪرين ڪل ناس.
ڪٻڙ چترچوي ڪين ڪجهه اندر اهائي آس.

راجا گهڻو ئي سمجهائين ته ڏاهي ٿي، گهڻائي جو ناس نه ڪر پر ڪيڪڙي
ڪڇي ٿي نه. مثال ٻاري رهي هئي.

رام رام چملي راج بيحال بنا کڻين جي پکي مثال .
روپو ڏيائي بچين صبح نه ٿئي اها خبر ڪو رام کي ڏئي .

رام رام چئي راجا بيحال ٿي ويو، جيڪي پکي بنا کين جي بيحال لهندو
آهي . چاهي ڪو نه اها خبر مٿان ڪير رام کي نه وڃي ٻڌائي . پڪران کي وڃي
کو ڪري نه اي ٻيو سچ اُڀري ٿي نه .

ٿيو صبح بس ڪندي ورلاپ دٿار اڳيان ڪڍن ساز آلاپ .
پٽ ٻانگن ڪڍڻ جاکڙ پڙهن پيا راجا چڙ تير لنگن .

ورلاپ ڪندي صبح ٿيو . راج درٻار جي در ٿي سازن جو آلاپ ٿيو . پٽ
ٿالي رهيا هئا ۽ جاکڙ راجا جو چڙ ٻانگي رهيا هئا . پر اهي سڀ چڙ راجا کي
نٿو ٿي لڳا .

وزير اهو سڀ حيرت پيا سچ اُڀريو ڏسي ٿيٺ .
ڪپٽ راڻي چوي ڇا ڇا لا لڄ ڪري ڪنڌ هيٺ .

راجا جا مٿي ۽ ٻيا سڀ دروازي ٿي پيو ڪري پيا هئا . چوڻ لڳا نه
اه جو اها راجا نه ڄاڻو آهي . ڪيڪڙي ٻا لڄ کان ڇا چوي ؟

مليو پڇڻ سان ڪونه جواب ويو وزير وڏو ڇڏي حجاب .
بس حالت ڏسي سُڪي ويو ”جيءُ جيو“ چئي ويهي رهيو .

پڇڻ ٿي نه جواب ڪونه ٿي مليو . ٿيٺ سمجه ويو جتي ڪيڪڙي سان
راجا ويٺو هو . راجا جي حالت ڏسي وزير ڏکي ٿيو ۽ پٽ جو مارڻو ويهي رهيو .

ڏکي راج ڏرن اکين ٻيو پاڙون پٽيل ڪمل ڦٽو ڪيو .
ڪچيو وزير نه چيو خرد جنگالي پري امنگل منگل کان خالي .

رام ساڌ، توهين ساڌ، رام جي ماءُ ساڌ! مان سڀني کي سڃاڻان. ڪوشليا
جيڪر منهنجو ڀلو چاهيو، اهڙو ئي ڦل کيس ڏينديس.

صبح ٿيندي هن ويس سان جي بن رام نه ويو.
راج ڳلا ۽ مون مرڻ پڪ ڄاڻو، بس ٿيو!

اي راجا، صبح ٿيندي ئي منهن جو ويس ڏيکي رام اگر بن ٿي نه وڃي
نه پوءِ منهنجو جڳ نه سمجهو ۽ توهان جي هر هنڌ ننڍا ٿيندي.

اُٿي ڪڙي ٿي جوش ۾ ڄائي ندي جڳ هڻي چاڙه ۾ آئي.
پاپ پهاڙ مان وهي هلي جل ڪروڙ سان ڀريل چلي.

ائين چئي هڪدم اُٿي ڪڙي ٿي. جڳ نه نديءَ ۾ اُٿل آئي آهي! باب
جي جبل مان ڪروڙ جل سان ڀرجي ڇوڻاڪ روپ ڌارن ڪري هلي آهي ۽
انسان جي سهارو کان ٻاهر آهي.

نريش سمجهي بس سڄي اِيءُ ڳالهه
هٿ ٽريا مان بچڻ محال.
پير پڪڙي ڪري ونهه وهاريو
ڪاٺ نه ڇوڙ ڪل بڻ نه ڪهاڙو.

راجا ڏٺو ته ٿاري هٿ مان بچڻ محال آهي. سو کيس پيرن کان پڪڙي
وڃي ڪيائين ته سورج وٺڻ جي ٻاڙ ٿي ڪهاڙي نه هئا. دٻا ڪر.

گهرين جي سر جهٽ توکي ڏيان

رام وڃي ڙي هڪ ڀل نه جيئان.

رام رهڻ ڏي گهر ڪنهن ڀانتي رهنديءَ جلندي جنم ڀرجائي.

جي چاهين ته هيءُ سر به توکي لاهي ڏيان، پر رام جي ويڳ به مون کي

نه مار. ڪيئن نه. رار ڪي ڳوهر رهڻ ڏي. نه نه اي سمي، ياد رکج نه ٺهڻدي
جاني نه مڻهجي مرن پڄاڻا جلندي رهندي!

راڻ ڏٺو هن مرض جو ٻيو ڪو ڪونه علاج.
”رار رار“ چئي پٽ ڪريو مڙچڻ ٿي مهر راج.

راجا جڏهن ڪيڪئي جو ٿوڙو اسمو سمجهو تڏهن ”هه رار، هه رڳوهر“
چئي پٽ ٿي ڪري پيو.

وياڪل راڻ سٿل سڀ انگ

ڪيرائي هاڻ ڪيو ڪلپ وڻ پنگ.
گلو سڪل مٿان نه پاڻي مڇي سڳي نه رهي بن پاڻي.

راجا جا سڀ انگ چروڙ ٻوڙ کان رهند ٿي ويا اڃا نه هاليءَ ڪلپ وڻ
ڪي اڙو هڻي ڪيرائي ڇڏيو هرا ٿلر سڪي ويس، مڪ مان لٽ نه پيا نڪري
سگهن. جنهن مڇي پاڻي بنا بٽاب ٿيندي آهي، راجا جو ساڳيو حال ٿيو.

ڪوڙي ڪڍي مڪان ڪيڪئي پاڻي

زهر گڏي جيئن ڏجي ڪنهن پاڻي.

انت جو توڪي ائين ڪوڙو هو

”گهر ور“ مونڪي چي پوءِ ڇو؟

اگر ڏسي نه ڪيڪئي ڪٿل پاڻيءَ سان ڇيرو نه راجا، جي توڪي ائين ڪوڙو
هو نه پوءِ ”ور گهر“ مونڪي ڇا لاءِ ٿي چي؟

ڇيڙائي ڪاڙ ۽ اندر جاڻ گڏ ٻئي ڳالههون ڪيئن هلن؟

ڪنجوس ۽ داني گڏ نه رهندا

سڪ چاڻ ۽ لڙو نه ٺهندا.

رام ساڌ، توهين ساڌ، رام جي ماءُ ساڌ! مان سڀني کي سڃاڻان. ڪوشليا
جيڪو منهنجو ڀلو چاهيو، اهڙو ئي ڦل کيس ڏينديس.

صبح ٿيندي هن ويس سان جي بن رام نه ويو.
راج ڳلا ۽ مون مرڻ پڪ ڄاڻو، بس ٿيو!

اي راجا، صبح ٿيندي ئي معين جو ويس ڏيکي رام اگر بن ڏي نه وڃو
تہ پوءِ منهنجو جڻ نه سمجهو ۽ توهان جي هر هنڌ ننڍا ٿيندي.

اٿي ڪڙي ٿي جوش ۾ ڄائي ندي چڻڪ هڻي ڇاڙهه ۾ آئي.
پاپ پهاڙ مان وهي هلي جل ڪروڌ سان ڀريل چلي.

ائين چئي هڪدم اٿي ڪڙي ٿي. جڻ نه نديءَ ۾ اٿل آئي آهي! پاپ
جي جبل مان ڪروڌ چل سان ڀرجي خرفناڪ روپ ڌارن ڪري هلي آهي ۽
انسان جي سهارو کان ٻاهر آهي.

نريش سمجهي بس سڄي اِيءُ ڳالهه
هٿ ٽريا مان بچڻ محال.

پير پڪڙي ڪري وٺيو وهاريو
ڪاٺ نه جڙ ڪل بڻ نه ڪهاڙو.

راجا ڏٺو ته ٿاري هٿ مان بچڻ محال آهي. سو کيس پيرن کان پڪڙي
وٺي کيائين ته سورج وٺڻ جي پاڙ ٿي ڪهاڙي نه هڻ. ڏها ڪر.

گهرين جي سر جهٽ توکي ڏيان
رام وڃي ڙي هڪ پل نه جيئان.
رام رهڻ ڏي گهر ڪنهن پانتي رهنديءَ جلندي جنم ڀرجائي.
جي چاهين ته هيءُ سر به توکي لاهي ڏيان، پر رام جي ويڙڪ ۾ مرندي

منهنجو جگر اڃا جلي رهيو آهي. ٻڌاء پياري، تو اهو ڪروڙ وس آلي ڪر
ڪر آهي يا دشمني اڏائي آئي؟ وسط تي ڇڏي سم ٻڌاء. رام ڪهڙو اُٻراڻ
ڪر آهي! سڀ هنڪي پيار ڪندا آهن ۽ چولندا آهن ۽ هر ڇو ساڙو ٻرش آهي!

رست ۽ چرڇو ٻئي ڇڏي ورهه ساڻ ويڪ.
پوت تلڪ سڪ سان ڏنسان وجهه ترار رري ٿيڪ!

باري چرڇو توڙي ڪروڙ ڇڏ. وريڪ ڏل ۾ رکي ڌر گهر. مان، ٻرڻ
کي تلڪ ملي، سوڌ سڻ ڇاهيان ٿو. انهن ۾ نه مارا!

مڇي چلي ڀل جل اپنا مڙ بن نانگ جلي ته مڇان.
رام بنا منهنجو جيئڻ ڪئن ڪپڻ بنا چوان لاهي وڃن.

مڇي ٻائيءَ بنا جتي ۽ نانگ مڙ بنا رهي اها ڳالهه مان مڇان ٿو ٻر مان
رام بنا جي سگهان، سو نه ٿي ڳالهه آهي.

سمجهه اند اي پيٽه پرون جنم منهنجو بس رام اڏين.
منا وڃن ٻڌي تجلي ٿهان گنيهه آهڙي آگن جيان.

اي پامي، تون سمجهي ڏس نه منهنجو جيا پو رام جي اڏين آهي! اهو
ٻڌي ڪهڪي وڌيڪ جلي. جي نه اهو ٻر گيهه پورا!

کڻي ڪرين هائي ڪروڙ اپاء هاڻ لڳي نه موني واه.
ڏي، ڪري ”نه“ ڪلا پراء پو نه لاهي پو پنچ ڏيڪاه.

اي راجا، عالمي کلي تون ڪيترن ۾ چالاڪيون ڪندي ٻر موني پيالي
نه سگهين. يا موني وري ٻار ٻار يا ”نه“ ڪريو. موني انهن ڪريون ڳالههون
ٿيون وطن.

رام ساڌ توڙين ساڌ سياڻا. رام ماڻ مان ٿيڪ سياڻا.
جڏين ڪوشليا ڪئي ٻراڻي ڦل ڏيان تنهنڪي آڻ ساڳيائي.

راجا باڏائي چيو ته بيارِي، تون راءِ ڪنورڻا سان چڱي رهي آهين. تون منهنجي پريم ۽ وشواس کي پلائي ڇڏيسو! توکي ائين لائق نه آهي. مان بگوان شڪر کي ساڳي ڄاڻي ڇوان تون نه راءِ ۽ پيرت پئي منهنجون اکيون آهن، منهنجو سهارو آهن.

پريات ٿيندي ڏيان دؤت پئي وٺي پيرت کي جلد اچي. شڌ گهڙي ڏسي ساڄ سڄاين جلد پيرت پوءِ راج بڻايان.

پريات ٿيڻ ڏي. دؤت کي موڪلي پيرت کي گهرائي وٺندس. ٻڌندي ئي پئي پاڻ هليا ايندا. مان خوشيءَ سان پيرت کي راج بڻائيندس.

لوپ نه راءِ کي راج جو گهڻو پيرت سان پريم. ننڍ وڏائي خيال رکي پڙيسر راج جو نيم.

راءِ کي راج جو لوپ ڪونهي. هو پيرت کي بيار ڪندو آهي. مون ئي راج ۽ نيم جو خيال ڪري راءِ کي راج ٺاڪ ٿي ڏنو.

راءِ قسم، سڀ سڀ سڀاءُ ڪين چيو ڪجهه راءِ جي ماءُ. تو پڇڻي بن مون جو ڪيو من منورث وئرت ويو.

مان راءِ جو قسم کڻي ڇوان تون راءِ جي ماءُ مون کي ڪجهه نه ڪين ڇڏو آهي. مون توکان جو نه پڇيو تههڪري راءِ منورث خالي ويو!

ڪروڌ ڇڏي سڀ منگل ساڄ ڏينهن پڇاڻان پيرت پوءِ راج! هوش منهنجو هڪ ڳالهه ٿريو پيو ڪئن ور جو تو گهريو.

تون ڪروڌ ڇڏي خوشيءَ جو سينگار ڪر. ٿوري ئي وقت اندر پيرت جو راج ٺاڪ ٿيندو. مون کي جيڪو حيران ڪيو آهي سو منهنجي پئي ڪئن وڌا!

جگر جلي تو پيو اڃا ڪي ڇرڇو يا سچ هجان؟ ڪيو ڪهڙو آ راءِ اڀر-راڌا چوي هرڪو تو راءِ آ ساد.

منهنجو جگر اڃا جلي رهيو آهي. ٻڌاءِ پيارجي، تو اهو ڪروڙ وس آلي ڪر
ڪرو آهي يا سڄي اڏائي آئي؟ رسا کي ڇڏي سڄ ٻڌاءِ. رام ڪهڙو اُٻڙاڏ
ڪرو آهي! سڀ هنڪي پيار ڪندا آهن؟ چوندا آهن ته هو سڄو ساڌو برش آهي!

رسڻ ۽ چوڄو ٻئي ڇڏي ور گهر ساڻ وريڪ.
ڀرت تلڪ سڪ سان ڏسان وجهه ترار وري ٿيڪ!

ٻاري چوڄو توڙي ڪروڙ ڇڏو. وٽڪ ڏل ۾ رکي ڌر گهر. مان، پرست
کي تلڪ ملي، سو ڏسڻ چاهيان ٿو. ائين نه مار!

مڇي جلي ڀل جل ٻنا مڙ بن نانگ جئي ته مڇيان.
رام ٻنا منهنجو جيئڻ ڪئن ڪپت بنا چوان اهي وڃن.

مڇي ٻائيءَ بنا جيئي ۽ نانگ مڙ بنا رهي اها ڳالهه مان مڇيان ٿو پر مان
رام بنا جي سگهان، سو نه ٿيئي ڳالهه آهي.

سمجهه اند اي پيغم پرون جڳ منهنجو بس رام آڏين.
مٺا وڃن ٻڌي جلي تهان ڪيهر آهوتي اڪنن جيان.

اي ڀامئي، ٿون سڄي ڏس ته منهنجو جيانو رام جي آڏين آهي! اهو
ٻڌي ڪمڪي وڌيڪ جلي. جڳ نه باهر پر ڪيهر پورا!

کڻي ڪرين هاڻي ڪروڙ آڀاءُ هاڻ لڳي نه موٽتي راءِ.
ڏي، ڪري ”نس“ ڪلا پراءِ پر نه اهي پو پئج ڏيڪاءِ.

اي راجا، عالمي کڻي ٿون ڪيترن ۾ ڇا لکيون ڪندن پر مولڪي ٻيلائي
نه سگهندن. يا مولڪي وردان ڏيو يا نه ڪريو. مولڪي ائين ڪوليون ڳالهون
ٿيون وطن.

رام ساءِ توهين ساءِ سياڻا. رام، ماڻه مان ٺيڪ سياڻا.
جڻين ڪوشليا ڪٿي ٿيڙائي ڦل ڏيان تنهنڪي آڻ ساڳيائي.

راجا لاهي وڃن ٻڌي ڏکي ويو ۽ منجهڙي ويو. ڇو ته ٻيڙي کي باز
ٿاڀو آهي. سندس نيج گم ٿي ويو، جيئن ڪنهن وڻ مٿان وڃ ڪرندي آهي
۽ وڻ زبون ٿي ويندو آهي، راجا جو حال ڪيڪي اهڙو ڪري ڇڏيو.

سمي ڪهڙي، ٿي ڇا ويو ويو ناز وشواس.
جيئن يوگيءَ کي قل سمجھ چلي ٿي ميا تراس!

ڪهڙي خوشيءَ جي وقت ڪهڙو غم جو ڪڪر ٿاڻو! استري جاتيءَ جو
وشواس راجا جي دل مان ويندو رهيو! جيئن يوگيءَ کي قل ملڻ جي مهل يا
وردان ملڻ جي مهل ميا چلي وڃي، اهڙو حال دسرت راج جو ٿيو!

ان ڀر راجا ڪيو پڇتاءُ لڏن ڪنڊل ڪري ڪيڪي ٿاءُ.
ڀرت نه تنهنجو آه ڇا چايو؟ هليم ورتو مون وهائي نه آيو؟

راجا دل ۾ اوڏيءَ مهل ڏاڍو پڇتايو. راجا جا غم کان ڪنڊل لڏندا ڏسي
ڪيڪي کي وڌيڪ ڪروڙ آيو! هن چيو: ڇا مهاراج، ڀرت تنهنجو ڀت نه
آهي؟ ڇا تون مون کي مله ورتل ٻانهي ٿو سمجهين ۽ مونسان شادي ڪري نه
ولي آڏو آهين.

ڀرت تلڪ ٻڌي لڳو تو پاڻ وڃن ڏٺو ٿا سوچيو هاڻ؟
اڃا به ڪا آ ويل نه ويئي ”نه“ ڪٿي چڙهي نٿو سمجهيئي،
رگھوڪل توهين ستيه ساگر آهيو من ۾ اٿو جو هاڻ ٻڌايو.

ڀرت جو راج تلڪ ٻڌي ڇو نه ٿو ڪي. پاڻ لکي ويو! بهرين ويڃاري ٻيو
ڇو نه وڃن ڏٺو؟ هاڻي به جي توهان کان نٿو پڇي نه رڳو ”نه“ ڪٿي چڙهي اڃا
به ويل ڪانه ويئي آهي! تون نه رگھوڪل جو ستيه ساگر آهين!

شو ڌڻيچ ۽ ٻل جو چيو ٿن ڏن تجيو ڀر پورو ڪيو.
آئي وڃن ڪٿن چيا ڪيڪي لڙ وڌو ڄڻ ڦٽن تي ويهي!

ای راجا، شونڊڊج ۽ ٻل وانگر وڃڻ کي پرور ڪريو ۽ اهو ئي ۽ من سان
راڻي وڃڻ ڪوڙا ڪيڪڻي جا ٿيڻ تي لڙڻ پراڻو هئا.

ڌرم ڌريندڙ ڌير ڌري اک کولي مهراج .
سامه لنبو ڪڍي شوڪ مان چيو، ٿيو "ڪاڇ ڪاڇ".

ڌرم تان ترهان ٿيندڙ راجا اهو ٻڌي اکيون کوليون . لبها ساه کڻي ۽ گهڙي
اومان مان ڇڏو نه هاءِ! هن ٻائيءَ موٽي چل ڪري ٿاساڻ آهي!

اک کولي ڏٺي سامهون ڏانڻ ڪروڙ ٿلوار سان ڊک وڌائڻ .
مٿ ڪٽڻ ۽ نٿو ڌار ڪپڻ روھي ڪئي گهڙي تيار.

راجا اکيون کوليون نه سامهون ٻاٻڻ ڪيڪڻي ڏٺائين! لبها نٿو ۽ ڪٻو
منهن! لال لال اکيون! جڳ نه ڪروڙ جي ٿلوار، جهنگلي ڪمب جي مُٺ هڻي ۽
سندس ڌار مان لٿو ٻڌري هڻي ۽ ڪمب جي روھيءَ تي ٻڙي ڪٻڙي ڳهي
ٿار ڪري ٻيلي هڻي.

ڪٺور ڏٺو مڱ راجا تنهنجو سچ وٺندي آڇ جيون منهنجو.
دل ڏاڍي ڪندي راءِ چيو مَن سندس پڻ منهنجي ٿي ويو.

راجا کيس اهڙو ڪٺور ڏٺو جو بک سمجهيائين نه اڄ هيءَ ڏانڻ منهنجا پراڻ
سرور وٺندي. هن لهرتا سان چيو.

پريا، ڪيڏين تون لفظ ٿي ڪهڙا

پڙن نه تنهنجي منهن تي اهڙا.

ڏس وشواس ۽ پريم منهنجي کي

چڏ نه ڀلائي سپاءِ پنهنجي کي!

رام ڀرت. منهنجون اکيون ٻڍي

شکر سڳند چوان ستيه معيخ.

ڪيڪي ناز نورو ڪري ۽ ڪلندي چيو ته اي راجن، راجائون چتر ٿيندا
آهن پر دل جا ڪارا! نارين جي چريتر کي نه اٿاهه ساگر وانگر ماڻڻ ڪنن آهي.
بئي هڪٻئي کان وڌ! دل ۾ ڪهت پر ٻاهران پيار جون ڳالهيون!

’گهر، گهر‘ چئو ٿا روز پر ڏيو نه ڪجهه مون مڙ!
ڏنو-مونڪي وردان به وٺنديس اڄ ضرور!

پيارا روز روز چوندا آهيو ته جيڪي گهرين سو گهر پر ڏيندا نه ڪي
ڪين آهيو! مونڪي به وردان ڏنا هيون اڄ آهي ضرور وٺندس!

’ڄاڻم راز‘ راءِ ڪلي چيو، رُسط آ توکي وڻي ويو.
ناز ڪرين ۽ مان پيو ٿاريان ڀل ڪندي پڻ مان به وساريان.

مون هاڻي سمجهيو! توکي رُسط مان مڙو ايندو آهي. تون روز ناز سان
چوندي آهين ۽ مان به انڪي ٿاري ڇڏيندو آهيان.

ڪوڙ جو دوش نه مونڪي ڏي چار گهري وٺ ٻن بدلي!
رگهوڪل ريت اها هلي آئي ”پران وڃن رهي وڃن سدائي“.

مونڪي ڪوڙ جو ڏوهه نه ڏي. ٻن جي بدوان چار گهري وٺ. رگهوڪل
جي اها نيت آهي ته پران ڀل هليا وڃن پر وڃن پر ضرور ڪڇن.

ڪوڙ برابر لڪ پاپ جي گڏيا

پهڻ ڪروڙين نه جبل ٿي سڏبا.

ستيم مول سڀ سڪن جي ڪاڻ ويد پران ڪن ستيم واکاڻ.

ڪوڙ جي برابر لڪ پاپ ڪٿي گڏ ڪجن ته به ٿي نه سگهندا. ڪروڙين
پٿر ڪٿي گڏ ڪريو ته اهي به جبل ٺاهي نه سگهندا. ستيم ٿي سڀني سڪن جي
ڪاڻ آهي. اهو ويدن ۾ پڙسڻ آهي.

تڏهن ڏوندي 'رام ڦيرو' ڪيو. ٻين سڀني جي چڙ بڻيو.
پوڻ ڌڙڙائي ڪيڪڙي ڪٽيو ڪپڻ پکي پر کولي پيو.

انهي ڏوندي به مان رام جو ڦيرو ڪئي ڇڪر آهيان جو منهنجي سڀني
ٻين جي پاڙ آهي ۽ اهڙا ٻڪا لڳا ٻڌي ڪيڪڙي انهن ڇڙ نه ڇڏين اري راجا
وارو ڪڍي پکي پر کولي ڇڏيندو آهي!

سڀ ڀريل پکي ڪامنا سندر بن سمان.
پيلڻ جان چاهي هڻڻ وڃن پينڪر پاڻ!

ڪيڪڙي سڀ سان ڀريل پکي راجا جي ڪامنا روئي سندر بن لي ماريءَ
والگر ڪڍي ڪوڙ لاءِ ڪٽيو وڃن جو پاڻ تيار ڪيا.

ڳالهه وڻي مون مهراج هڪ وڙ ڏي پيرت ڪي راج.
گهران ور پيو جو وڻندو مون پورو ڦٽي پهرين راضي ٿون.

اي ٻان ٻي، منهنجي من ڪي وڻندو ڳالهه ٻڌ. هڪ وڙ نه راج ٿاڪ واه
جي ٻڌان پيرت ڪي ملي! مان وڻي ڪي ڪر ٻانڌو آهو وڃن پورو ضرور ڪڍو.
پورو نه ڇڏيو منهنجي دل ڪي وڻندو سر وڻندو.

ٽپسوي ويس وڻيش اڏاسي ورهيه ڇوڏنهن رهي رام بنواسي.
ڳالهه ٻڌي راج وسميه پيو چنڊ ڪوڙڻ ڇهي ڇڪوڙ ٿيو!

پورو نه ٿيسون جي ويس ۽ اڏاسين وانگر رام بن ۽ وڃي ڇوڏنهن ورهيه
رهي! اهي لڳا ٻڌي راجا اهڙو وڻاڪل ٿو وڃن ڇڪوڙ چنڊ ڪوڙڻ ڪري
اڏاس ٿي وڻندو آهي.

منجهي پورا ڪجهه سمجه نه آيو چڻ نه پٿيرو باز ڦاسايو.
دڪ پياري پيو راج ڀري.

ڄڻ ڪنهن وڻ چڻ وڃ ڪري!

ڪيڪي ناز نورو ڪري ۽ ڪلندي چيو ته اي راجن، راجائون چتر ٿيندا
آهن پر دل جا ڪارا! نارين جي چريتر کي نه اٿاء، ساگر وانگر ماڻھ ڪنن آهي.
بتي هڪٻئي کان وڌا دل ۾ ڪٽ پر ٻاهران پيار جون ٻالهيون!

’گهر، گهر‘ چٽو ٿا روز پر ڏيو نه ڪجهه مون موز!
ڏنڌو-مونڪي وردان به وٺنديس اڄ ضرور!

پيارا روز روز چوندا آهيو ته جيڪي گهرين سو گهر پر ڏيندا نه ڪي
ڪين آهيو! مونڪي به وردان ڏنا هيون، اڄ آهي ضرور وٺنديس!

’ڄاڻم راز‘ راءِ ڪلي چيو، رُسط آ ٿوڪي وڻي ويو.
ناز ڪرين ۽ مان پيو ٿاريان ڀل ڪندي پڻ مان به وساريان.

مون هاڻي سمجهيو! توکي رُسط مان مڙو ايندو آهي. تون روز ناز سان
چوندي آهين ۽ مان به انڪي ٿاري ڇڏيندو آهيان.

ڪوڙ جو دوش نه مونڪي ڏي چار گهري وڻ ٻن بدلي!
رگهوڪل ريت اها هلي آئي ”پران وڃن رهي وڃن سدائي“.

مونڪي ڪوڙ جو ڏوهه نه ڏي. ٻن جي بدوان چار گهري وڻ. رگهوڪل
جي اها نيت آهي ته پران ڀل هليا وڃن پر وڃن پورا ضرور ڪجن.

ڪوڙ برابر لڪ پاپ جي گڏبا

پهڻ ڪروڙين نه جبل ئي سڏبا.

ستيه مول سڀ سڪن جي کاڌ ويد پران ڪن ستيه واکاڻ.

ڪوڙ جي برابر لڪ پاپ ڪٿي گڏ ڪجن ته به ئي نه سگهندا. ڪروڙين
پتر ڪٿي گڏ ڪريو ته اهي به جبل لاهي نه سگهندا. ستيه ئي سيني سڪن جي
کاڌ آهي. اهو ويدن ۾ پڙسڻ آهي.

پٽ، پوڄا راڄ سميت ساري وس تنهنجي سڀ آهر پياري!

اٺ پلٽ ڪريان ڌرتي ڪن ۾

رام قسم مون ڪپٽ نه ان ۾.

منهنجا پٽ، راڄ، پوڄا ۽ ٻيو سڀ تنهنجي وس ۾ آهن. پياري، مرندي
وام جو قسم آهي ته مان ڌرتيءَ کي به اٺ پلٽ ڪري سگهان ٿو.

رام قسم ٻڌي ٿي خوش ٿيو ۽ زيور پھري مت مند.

هنرڻ ڏسي ٿيندا جهنگل پيل ٿيلائي ڦٽند.

وام جو قسم ٻڌي ڪيڪي ڪلندي آئي ويئي! ڏاهون کي سرور لي آئين
ٿيلائي لڳي جيئن هرڻن کي ڏسي ماري چار ٿيلائيندو آهي.

شاهه هرديه ۽ پياري چاٿي پري پريل مک مٺڙي واڙي.

ڏس پياري، ڏينهن من ڀايو پرڀ ڪرڻا سان آج آيو.

گهر گهر وڃا ساز سانگيون ڏليون خوشيءَ کان سڀ ٿريون.

راجا آلد ۾ اچي ۽ ڪومل واڙيءَ سان کيس چيو ته اي پياري، اڄ ته
خوشيءَ جو ڏينهن آهي. ڏس ته سڄي شهر ۾ وڃا وڃي رهيا آهن. سڀني
لڳو راسمن جون ڏليون خوشيءَ مان ٿريل آهن.

رام ٻڌايان صبح پوراڄ اٿن، سندري ڪر منگل ساڄ.

ڪٺور ڪيڪي من ٻڌي ڏاڪي

ڏاڪي هٿوڙ شيءَ سخت لڳي!

۲۱ سڀاڻي رام کي راڄ لٽ ڏيندس. ٿون آه ۽ خوشي مناء. اهو ٻڌي
ڪوڪيءَ جو من ڏاڪي ڏيڻ هٿوڙو ڪنهن شخصيءَ کي لڳي ڏڪندو آهي.

راجا چتر ٿين من سياهه! نثار سمند اڻاهه!

ڪپٽ رکن دل، ٻاهر پيار ڪلي چيو ڌري اکين ڦٽار.

راڻ ڊڄندو ويو راڻيءَ وٽ ڏسي حيزان ٿيو جهٽ پٽ .
پٽ پيل، ٿلها ڪپڙا ڦاٿل، ٻڙي دشا، سڀ زيور لاٿل .

راجا ڊڄندو راڻيءَ وٽ ويو! سندس حال ٻڙا ڏسي ڪهڙو دک ٿيس . پٽ
ٿي پئجي هئي . ڪهڙا ڦاٿل ۽ سڀ زيور لٿل هئس .

ويس سند ر کان اهڙي نفرت شروع ڪان وڌو ۽ بڻايو قدرت!
وڃي ويجهو پڇيو راجا، پياري هيءَ شڪل ٿو ڇا لءِ ڌاري؟

سندڙ ڪهڙن کان نه ڄاڻا اهڙي نفرت هيس جو ڇو نه قدرت ڪيس منڊ
کان ئي وڌو ۽ بڻايو هو . راجا ٻڌي ڪندي پڇيو ته پياري ٿو هجي حال جو ڪير آهي؟

ٺوڪي اي پريا ڪنهن ستايو سر به جنهنڪي ڪال گهرايو!
ٻڌاءِ سڄو، جنهن راڻ بڻايان راڻ ڪهڙي ڇو؟ ڏيش ڇڏايان .

پياري، ٺوڪي ڪنهن ستايو آهي؟ ڪنهنڪي به سر آهن جو کيس مونس جو
سڏ ٿيو آهي . ٻڌاءِ، جنهن غريب کي چوڻ، مان راجا بڻائي ڇڏيان . ڪهڙي راجا
کي، جنهن جو ٺارو ڪٿين، ڏيش مان پڇائي ڪيان .

ماري سگهان تنهنجو ديو ڪو شترو

ڇا وس ڪٿي، ڇا وس ڳيرو!

ڪڪر ورشا تون مان پڻ مور

چندر مڪي تون مان ئي چڪور .

ٻڌاءِ، اي مڪي! ڇا ڪنهن ديو ٿا سان تنهنجي دشمني آهي؟ مان
انهيءَ کي به ماري سگهان ٿو ۽ وڃاڙو انسان ڪهڙي ۽ قطار به آهي! تون مون لاءِ
ورشا جو ڪڪر آهين ۽ آءٌ مور آهيان ۽ ٺوڪي ڏسي خوش ٿيندو آهيان، جيئن
چڪور چندرما کي ڏسي خوش ٿيندو آهي .

پٽ، برجا راج سميت ساري وس تنهنجي سڀ آهر پياري!
آلت پلت ڪريان ڌرتي ڪن ۾

رام قسم مون ڪيت نه ان ۾.

ميهڙا پٽ، راج، برجا ۽ ٻيو سڀ تنهنجي وس ۾ آهن. باري، مون کي
رام جو قسم آهي ته مان ڌرتيءَ کي به آلت پلت ڪري سگهان ٿو.

رام قسم ٻڌي ٿي خوش ٿيو ۽ زيور ٻهري مٿ ۾ند.
هرڻ ڏسي ٿيندا جنگل ڀيل ڦهلائي ڦهلا.

رام جو قسم ٻڌي ڪيڪي ڪلندي آلي ويئي! ڏارون کي سر ٻر لي آهن
ٺهالا لڳي جيئن هرمن کي ڏسي باري چار ڦهلائيندو آهي.

ڏند هوندي ۽ پياري ڄاڻي پري پريل مک مڙي وائي.
ڏس پياري، ڏينهن من ڀاڙو، پرڀ ڪرڻا سان آڇ آيو.
گهر گهر وڃا ساز سانگيون دليون خوشيءَ کان سڀ ٽريون.

راجا آند ۾ اچي ۽ ڪومل وائيءَ سان کيس چيو ته اي پياري، آڇ نه
خوشيءَ جو ڏينهن آهي. ڏس ته سڄي شهر ۾ وڃا وڃي رهيا آهن. سڀني
لڪر راسن جون دليون خوشيءَ مان ٽريل آهن.

رام ٻڌايان، صبح ٻيو راج اٿس، سندري ڪر منگل ساڄ.
ڪنور ڪيڪي من ٻڌي ڏٺڪي

ڏڪي هڻوڙ شيءِ سخت لڳي!

21 سائي رام کي راج لک ڏيڏس. تون آه ۽ خوشي مناء. اهر ٻڌي
ڪيڪيءَ جو من ڏڪي ڀڄي هڻوڙ وڪڻي شخصيءَ کي لڳي ڏڪندو آهي.

راج چتر ٿين من سياه! ناسر سمنڊ اٿاهم!

ڪيت رڪن دل، ٻاهر پيار ڪلي چيو ڌري اکين ڄمار.

جڏهن قسم راجا، رام کڻي ڏري نه سگهي پر ڳالهه ٻڌي!
گذري رات نه ٿيو ڪم مٿر وڃن منهنجو مڃه پريا، ضرور.

راجا جڏهن رام جو قسم کڻي ٿڏهن ئي ور ٽهڙ جائس! جيئن وڃن ٿان ٿري
نه وڃي! اڄوڪي رات گذري نه اٿس اي ويندو! اڄ ور گهري وس ۽ انهن
کي پرائن جهڙو ٻارو سمجه.

هه، ڪڏات ۽ پاپڻي ڪوپ پون وڃ اڄ.
ڪم چترائيءَ سان ڪڍي راج نه ويس ڪڇ.

ڪڏات ۽ پاپڻي منٿرا کيس ڪوپ ڀون پر وڃڻا جي صلاح ڏني ۽ جهو نه
بلڪل چترائيءَ سان ڪم ڪڇ. مٿان راجا جي مٿڙين ڳالهين تي پياڃي وڃي!

ڪوپ جي تياري سڄي ڪئي پوءِ وڃي بس سهي رهي!
شهر سڄي ۾ خوشي گهمساڻ ڪڇال خبر پئي ڪنهنڪي ڪانه.

ڪيڪڙي ڪوپ ڀون پر وڃي سڄي تياري ڪئي، پوءِ اچي سهي رهي.
سڄي شهر ۾ خوشيون هيون پر هن ڪڇال جي خبر ڪنهنڪي نه ڪانه هئي نه ڇا
ڪري رهي آهي!

پرواسي سڄي شهر جا منگل ساڄ سڄن.
اچن وڃن سڄي محل ۾ رام ڪيڪاري ٿن.

پرواسي خوشيون منائيندا راج محل ۾ پيا وڃن ۽ رام کين ڪيڪاري رهيو
هو ۽ چڱيلائي پڇي رهيو هو.

ٻال سکا ٻڌي پيا هر شائن پنجه ڏهن ڪڏجي رام منائن.
رام سپن کي آدر ڏيئي پريم وارڻا ڪري ڪڏ ويهي.

ٻال، سکا رام جو راج ٿلڪ ٻڌي ڪڏ ڏيا. ٿوليون ٺاهي رام کي واڌاڻن

ڏيٺا آيا. رام به کين ڪيئي عزت ڏني.

شب اپلاش نگر سڄي ئي پاپ جلائي ردو ڪيڪئي.
ناس ڪسنگت ڪنهن نه ڪندي ؟
فيچر ملاح سان گنپيرون وڌندي.

سڄو شهر آندو هندوڙي ۾ پئي جهريلو پر ڪيڪئي جي من کي پاپ ڪرم
بي جلايو. پري سنگت ڪرڻ سان ٻيلا ڪير ناس نه ٿيو آهي ؟ نج جي صلاح
ولي ڪنهنجي گنپيرون نه وڌي آهي ؟

شام سيم راجا سڌو ويو ڪيڪئيءَ جي جاءِ.
'نيلين' ويو ٽپو 'ننرنا' ملش ڊيهر چڻ پاءِ.

شام ٿيندي ئي راجا سڌو ڪيڪئي جي محل ڏي ويو. جڏهن ته ٻيو وارو
هو ننرنا جي گهر. سو به ملش جي داوي ٻائي !

ڪوٺ پوڻ وئي ڪيڪئي، ٻڌي پير نه هڪڙو سگهو وڌي !
اندر رهي خوش ٻاهر ٻل ٿي راج نهارن مُک ڪم ڪي.

'راڻي ڪوٺ پوڻ آهي' لڻ ٻڌي راجا ڏکي ويو. هڪ وڪ به مشڪلات
سان ڪٽي ئي سگهو. جنهن جي نل کي ڏسي راجا اندر به خوش ٿيندو هو ؟
ٻا راجائون به جنهنڪي ڏسي خوش ٿيندا هئا.

زال رسڻ سان سُڪو رت جهنڄو

ڪام ڪيو حال ڪهڙو ٿيندجو ؟

ڏسي ارشول نه جيڪو ڌري 'گل' چڏيو تنهن ڌرن ڌري !

اڌرئي دسرت، جو ارشول ۽ ٻاڳ کان به نه ڏيندو هو تنهنڪي هڪ ٽارڪ
گل (عربت) ڪٽي ڌريءَ ئي ڪرايو هو ! ڏسو نه ڪام ڪهڙو نه ٻارن آهي !
زال جو رسڻ ٻڌي راجا ڏکي ويو سندس رت سڪي ويو.

رائع جو روزانو خراب سڀنا ڏسدي آهيان! - موه، وس ئي توکي ڪونه
 ٻڌايم. سڪي، ڇا ڪريان. مان نه دشمن دوست کي سمجهي ٿي سگهان. سڌو
 سڀاءُ جو اٿم!

دل من سان ڪنهنجو برو ڪڏهن نه مون ڪيو.
 پاپ هـگر ڪهڙي ڪري ڏنڊ الائي ڇو؟

مون سريل سان ٿوري من سان ڪنهن جو برو نه سوچيو آهي. خبر نه آهي
 ته پڳوان ڏنڊ الائي ڪهڙي پاپ جي ڪري ڏني آ!

ڪيئن ڪٽبا ڏينهن، ڪندي سلامي
 بهاج نه ڪينديس ڪڏهن غلامي!

دشمن وس ٿي گهڻي جيئڻ کان
 چڱو موڻ ٻڏي داس رهڻ کان.

ڪيئن نه. مان بهاج جي غلامي ڪڍڻ پسند نه ڪنديس اهڙي غلاميءَ جي
 جيئڻ کان نه موڻ نه بهتر! حياتيءَ ماڻو مان مزوئي ڪهڙو. مان نه سمجهان ٿي ته
 منهنجا ڏينهن الائي ڪيئن گذرندا!

ڦلهڙي نيتي راڻي ڏيکاري ڪهڙي تنهن تي ميا پساري.
 نه گهٻراءِ، ڀاڳه وري ئي ٺهندو سڪ سهاڳه ٿو وڌندو رهندو.

راڻيءَ کي ڦلهڙو ڏسي ڪهڙي ٺاري چريتر شروع ڪيا. هن پير نه راڻي،
 تون گهٻراءِ نه. تنهنجو سهاڳه جو سڪ وڌندو ئي رهندو.

ڇوڻ نهچوي ٿيندو پڪ ڀرت راجا ٿئي ڪونهي شڪ.

ڪرين جي تون، مان سليان اُڀراءُ
 وس سمجهين جي پنهنجي راءِ.

مون جو نئين کان پڇيو آهي. ڀرت پڪ ئي پڪ راجا ٿيندو. جي چاهين

نہ مان اباہ ٻڌاوارو . راجا ڏهنجي وس ۾ آهي .

پت، پتي تياڳسي سينگي وڃي پوان چڙگوھ !
ڏک ڏسي منهنجا ڌرين ڪريان مان ڪيئن ورونهن !

اي سڳي، تون جيئن چرين، کين ڪريان . پتي، پت ۽ ٻيو سڀ ڪجهه
نماي ۾ سگهان ٿي . تون مون لاءِ هيتو ڪرين ٿي، مان ايترو به نه ڪندس !

ڪپٽ چري دل ساڻ لڳائي !ئين ڪيڪڙي ڪمزور بڻائي .
ڏسي سگهي ڏک پنهنجو ڪيئن

ڪنڊ نه ڏسي، پسون گناه چري جيئن .

ڪڍي ڪهڙيءَ ڪيڪڙيءَ کي ائين پسون ۽ جهڙو بي سمجهه بڻائي ڇڏيو .
جهت چڙيءَ کي هرڊيه پتو سان ڪائي ٽڪر ڪيائين . ٿاه چرڪه جالور پلا ڪند
ڏي ڪو اٻار بندو ؟

مليون ڏسڻ ۾ اندر ڪوڙيون

زهر گڏيل، پر ماکيءَ جهڙيون !

چيو منٿرا، ڪيڪڙي، ٻڌاء ياد آ تو، ڪين وسريو آھ ؟

منٿرا کيس ڏسڻ ۾ ماکيءَ جهڙو پر اندر ۾ زهر ڀريل ٻيلو ٻاڙ چاهيو اھ
ڪيڪڙيءَ کان پڇيو ته توکي ياد آهي يا وسري ويو آهي ؟ تو مون کي اڃي
ڇا چيو ؟

پر وردان ته راجا وٽ ٿڌي ڪر چالي، وٺي جهٽ پت !

پت کي راج ۽ وار بنواس ! ائين ڦري وٽ بھاج هلاس .

لھيجا به وردان راجا وٽ آھن ؟ اچي وٺي اچ ٿي چاليءَ کي لڏو ڪر ؟
بھاج جي سوريءَ مڙشي ڦري وند ! هڪڙي ور موجب پرم کي راج لک ؟
بني موجب راج چڙهين ورهيه بنواس !

راجا ٿوڪي پائڻي وٺاري پيار ٿوئي ڪوشليا ساڙي!
رڃي ڀر پنڇ ۽ راج ٿوڪائي اُنسو 'راج ٿوڪ' منائي.

ڪيڏي راجا کي وس ڪري راج جي لڪ ۾ اٿسڻ مٿي سڳي ا ٻيڻي، هن اٽڪل

گهٽ، ڪيڪئي ٻو ٻوڙو ڪيو ويجهي زير ۽ زير!
هڪ رهاج جي لنبي ڪٿا ٻچي چئيو ڊسٽ ويو.

منڍڙا ڪوٽ ڪري، ناري پير اتر وڃي، هيٺيون مٿيون اٺي، پوڄ جا
دک اڏائي ڪيڪي جي دل ۾ روبرو ڇوڙ ڪري ڇڏو

پاويء وس وشواس وڌائي نانء پنهجي جي سڳند ڪڍائي
پڇين اڃا ڇا، نٿي ٿون ڄاڻي

دشمن دوست نه پسون ډډه پیاوړي .

ٻاويءَ جي وس ۾ ڪيڪيئيءَ کي وڙواس اچي ويو. پنهجو دسر وجهي مئٽرا کان پڇيائين ته راءِ ميو. توکي ڪهڻ بهڙائي؟ مئٽرا چيو ته اهو نه مان بهڙايان؟ آڙي، دشمن دوست جي ميو. نه پسن کي نه پوندي آهي.

ڏينهن ٿيا انکي ڪيئي ڪيئي خبر ٿوڪي آج ڏيئي!
بيبان، بهريان، کان راڄ تنهنجي

برو ڇا آ ڇوڻ وس منهنجي .

سچ چوڻ ۾ ڀاني ئي ڪهڙو هلي پيو هڪو، چاهي جهڙو!

انهيءَ ڪي نه پڌر رهن ٿي پنهن ٿيندا، توکي اڄ ئي خبر پوي! مان نه لڳندڙي
راڄ ۾ ڪان ٿي، پيءُ ٿي ۽ پوريان ٿي. سڀ ڇوڙا ۾ پاپ ٿي ڪيڙو؟

جي چونديس سچ ڪوڙ ملائي ڏنڊ ڪهڙو ڏئي وڌو الائي .
رام ٿڪ جي سڀيان ٿيو . تنهنجي دڪن ۾ ڇٽجي ويو !

توڪي جي ڪوڙ سچ ملائي ڪجهه چونديس نه وڌا ڏنڊ نه ڏيندي ؟
توڪي ٻڌائين ٿي ته جيڪڏهن سڀاڻي رام ۾ وڃي ڏيکاري وڃي ته پوءِ سچو نه
ٿيندي دڪن جو ٻڌو ڇٽجي وڃي .

چوان ٿي ، تون آن ڪٿر جيئن اک

ڦٽو ڪندا ڪڍي کير مان مک .

ڀٽ سميت ڪندين ۽ گهر سڀا ڪٿا ، مٿا پيئي کائڻ ۾يو .

تون هائي محتاط ۾ ڪندي مثال آهن . جيئن اک مان ڪڪ ڪڍي
نرو ڪو آهي يا کير مان مک ڪڍي ڦٽي ڪي آهي ٿيئن تون به جي ڀٽ سميت
گهر جي سڀا پيئي ڪندين ۽ ڪٿو مٿو پيئي کائيندي ته هلي سگهين ۽ نه نه !

ڀاڳ ڀريو ، لڳي مٺي ڪڇال بڪي ، ساراهائي ، ڪري مجال !

جيئن ساراهائي بگلي هنسڻ راڻي منٿرا ، داسي ڪيڪمي ڇڻ !

سچي منٿرا ، گهاله سڀ تنهنجي

اک ساڄي پٺي ڦٽي ڪري منهنجي .

ڪيڪمي جي سچو هلي وئي ! منٿرا ٿي سندس وشواس ٻڪو ٿيو .
جيئن بگلي کي هٿ ساراهيندي آهي ، ٿيئن ڪيڪمي به منٿرا کي ساراهڻ
لڳي ! هن چيو ته منٿرا ، تنهنجيون ڳالهائون سڀ سچيون آهن . منهنجي ساڄي
اک پٺي ڦٽي .

ڏينهن رات لاهان خراب ٿي سڀنا

موه ڪري جي اندر ٿي نڀنا .

ڪريان سڪي ڇا سڌي سڀا مٿر شترو سان ڪونه وٺاڻ .

راجا توکي پانڻي واڌاري پيار اهوئي ڪوشليا ساڙي!
رڃي پر پنڇ ۽ راءِ هر ڪاڻي اُٿسؤ 'رام تلڪ' منائي.

راجا جو نوسان وڌيڪ پيار به هو بڻي سهي سگهي! ٻيلي، هن اٽڪل
ڪيڏي راجا کي وس ڪري رام جي راڄ تلڪ جو اُٿسؤ منائي رهي آهي!

ڪپٽ، ڪيڪئي پو پوڌ ڪيو وجهي زبر ۽ زير!
دڪ بهاج جي لنبي ڪٿا ٻجه چٽيو پٺ وٺو.

منٿا ڪپٽ ڪري، ناري چوٽر رڃي، هيٺيون مٿيون ٻڌي، بهاج جا
دڪ ٻڌائي ڪيڪئي جي دل ۾ وٺو جو اڃ چٽي ڇڏو!

پاويءَ وس وشواس وڌائي نانءُ پنهنجي جي سڳند ڪٿائي.
پڇين اڃا ڇا، نٿي تون ڄاڻي

دشمن دوست نه پُڙن پڇاڻي.

پاويءَ جي وس ٿي ڪيڪئيءَ کي وشواس اچي ويو، پنهنجو قسم وجهي
منٿا کان پڇيائين ته اها خبر توکي ڪنهن ٻڌائي؟ منٿا چيو ته اهو به مان
ٻڌايان؟ اڙي، دشمن دوست جي خبر نه پُڙن کي نه پوندي آهي.

ڏينهن ٿيا انکي ڪيڪئي خبر توکي آ اڄ پيئي!

پييان، بهريان، کان راڄ تنهنجي
برو ڀلو آ چوڻ وس منهنجي.

سڄم چوڻ ۾ پانپ ٿي ڪهڙو هلي پيو هر ڪن چاهي جهڙو!

انهيءَ کي نه پندڙهن ڏيهن ٿيندا، توکي اڄ ٿي خبر پوي! مان نه سمجهي
راڄ ۾ ڪان ٿي، پيڻا ٿي ۽ بهريان ٿي سڄم چوڻ ۾ پانپ ٿي ڪهڙو؟

تو چيو: "سيٽا رازو، برادر - مت نه جن سنسار سراسر.
وقت ٻيهي ويو اڳهه سو راڻي!

دسرت ساڳيو مٿان تئون ڄاڻين!
هن ڪيڪي جي جادو پيئو "ست ورهي" گرھ ايوڊيا ويٺو.

تر ڪهر لٽائڻ واري نه اڳي ئي ٻڌايو آهي ته ڪڙي نه ڄاڻي. برابر راز
۽ سينا جي برابر سسار ۾ ڪيو نه ڪو بهي، راڻي صاحب، اهو وقت گذري ويو
دسرت ۾ برابر نه مٿان اڳيون سمجهن! ڏاهن جو جادو سٺل ويو! ايوڊيا مٿان
ساد سب ورهي اچي ڪڙڪي!

سورج، ڪمل جيتن پٺاڻي سياري

جل بن گرمي ڇڏي تنهن ساڙي!
ڇڙ ڪوشاڻا اڪيڙڻ چاهي هليئن نه جي تون هاڻ ساڳاهي!

سورج، ڪمل ڪل جي سياري ۾ بالبا ڪندو آهي. پر پاڻيءَ نه ملڻ ڪري
ساڳي سورج جي گرمي کيس ساڙيندي آهي! رهندي پاڙ ڪي ڪوشليا هائي
اڪيڙڻ چاهي ٿي! ٻوڪي ٿي ۽ ڇو ويچار هوش سڀن ڪرڻ گهرجي.

تو چلتا نه سهاڳم ٻل، وس ڄاڻين بس راءِ!

من ملين پرمڪ مٿو ائين ٿيو. راءِ سپاءِ!

لڙڪي سهاڳ جي ٻل ڇو گهمند آهي! تون دسرت کي رهندي وس ٿي
سمجهن. اڄ هن ڇو من هائي ٿري ويو آهي! تون هجي ڪهت کي لڳي ڄاڻين!

ڇڙ، گليڊر آ ڪوشليا راڻي ڦل ورتو تنهن وجهه سڃاڻي.
ڀرت کي پيڇي راءِ ٺاڻائي. لڳي ڪوشليا حرفت ڄاڻي!

ڏاهي، پر ڪنهن نه ڪوشليا آهي. وقت ڇو لاپ هن ولي ڇڏيو آ ڀرت کي
ٺاڻائي نه اٿي ڇا لاءِ راڻيءَ جي حرفت موڪليو آهي! اڃا ٿي ڇو نه ڪوشليا
سادي آهي! ڇو نه ڇا لڪي مان چالي ٿي ڪاڌ!

منٿا چيو ته اي راڻي، تو پڙيائين چيو ته ڇپ ڪتي ڇڏيندي سارءِ!
هاڻي ٻڌاء ته ٻي زبان ڪٿان آڏيان جتان اهڙا لفظ ڪڍان جيڪي توکي وڻن. مان
ته نهنجي سڪ لاءِ مان ڳران ٿي ۽ دک ٿي سٻان. ڀلائي ڪندي ته توکي
دک ٿو ٿئي.

جوت چوان، ڏنگي ڳالهه ٻڌائي

پياري لڳان تو، جوڳ نه آهي!

ڪريان آئين يا ڪريان بس ماڻ

مؤن رهان پڻ ڏينهن ۽ رات.

ماڻي، توکي جيڪو ڪوڙيون بايون ٻڌائي توکي خوش ڪري، توکي
اهڙي پيارو آهي! مون نه ائين ڪيون ٿي نه آهي. انهيءَ ڪري ته ڪوڙي ٿي
لڳان. هاڻي ائين ئي ڪندس! رات ڏينهن شاعريءَ ۽ رهندس.

ڪپت پريا بس ٻڌي وڃن راڻيءَ ٿيو وشواس.

ٻڌ ٿوري ڀر مڪر گهڻو چڱا نه ”تاسي داس“.

اهڙي ڳوڙهي مطلب واري ڳالهه ٻڌي ۽ ديوتائن جي ماڻا جي وس ٿي
۽ وڙائي ٿوري ٻڌيءَ جي ڪري منٿا جي چوڻ تي ڪيڪي کي وشواس اچي ويو.

لڳي پڇڻ هر هر ڪيڪي راڳه مني جيئن هرڻي هوهي.

مت ٿري جيئن پياوي چيو ڪٻڙيءَ جو پورو ڏاءُ لڳو.

ڪيڪي هاڻي منٿا کي عزت ڏيئي هر هر پڇڻ لڳي ۽ سندس ڀل ٿي
ائين هر هجي ويئي جيئن هرڻي مني مني راڳه ٿي هوهي آهي. جيڪي نيٺو
هر، ڪيڪي جي مٿ ۾ به اهڙي ٿي ويئي. منٿا ڏسي خوش ٿي ته هاڻي
سندس مڪر سٺ ٿيو آهي.

تو چينو: سیتا رام برابنر - مت نه جن سنسار سراسر .

وقت ٻيھي ويو اڳم سو راڻي !

دسرت ساڳيو مٿان ٿئون ڄاڻين !

هن ڪيڪڙي جي جادو پيئو "ست ورهي" گرھ اڏوڏيا وينو .

تر گھر ڦٽائڻ واري تر اڳر ئي ٻڌايو آهي ته ڪڙي ٻڌجان ٿي . تراو رام
۽ سیتا جي تراو سنسار برڪت ۽ ڪرڻي ۽ راڻي صاحب اهو وقت گذري ويا
دسرت جو ٻار به مٿان اڳون سڃهين ! ڏاڍين جو جادو سٺل ويا اڏوڏيا مٿان
ساد سٺ ورهي اچي ڪڙڪي !

سورج ڪمل جين ڀائي سياري

جل بن گرمي ڇڏي تنهن ساڙي !

جڙ ڪوشيا اڪيڙڻ ڄاڻي هليئن نه جي تون هاڻ ساڳاهي !

سورج ڪمل ٿل جي سياري ۾ پالسا ڪندو آهي . پر هاڻي نه ملڻ ڪري
سائتي سورج جي گرمي کيس ساڙيندي آهي ! رهنجي پاڙ کي ڪوشيا هاڻي
اڪيڙڻ ڄاڻي ٿي ! توکي اهيءَ جو وڃاڻ هوش سان ڪرڻ گهرجي .

تو چنتا نه سهاڳم ٻل ، وس ڄاڻين بس راءِ !

من ملين پرمڪ منو اڻين ٿيو . راءِ سپاءِ !

توڪي سهاڳ جي ٻل جو گهمند آهي ! تون دسرت کي پنهنجي وس ٿي
سڃهين . پر هن جو من هاڻي ٿري ويو آهي ! تون هجي ڪم ڪي نٿي ڄاڻين !

چتر گنپيو آ ڪوشيا راڻي ڦل ورڏو تنهن وجهه سڃاڻي .

ڀرت کي پيڇي راءِ ناٺائي نٿي ڪوشيا حرفت ڄاڻي !

ڏاهي ، پر گهميو نه ڪوشيا آهي . وقت جو لاپ هن ولي پنڊيرا پرنف ٿي
ناٺائي به اهيءَ چالاڪ راڻيءَ جي حرفت موڪليو آهي : اڃا ئي چرين نه ڪوشيا
ساد آهي ! جن نه چالاڪيءَ مان ڄاڻي ٿي ڪا !

”راج تلڪ ٻڌي، ڪني ڪنور ڪٺي مچايو هيٺو شور!“
 ائين سمجهي لڳي ڪيڪي کي ڪاوڙ
 آئي رن ٻچڙي گهرن ٿٽاوڙ!
 ”وري چوندين ڪجهه، سمجهين پاتل!“

وڏي ڇڏيان بس، تنهنجي زبان!“

رام جي راج تلڪ وٽ منٿا کي ڪروڙ ٻڌي ڪيڪي کي -ض
 ڪاوڙ لڳي. منٿا به ڇپ رهيا. ڪيڪي چيو ته اُڙي رن گهرن ٿٽاڻ واري،
 وري جي ائين چوندين ته زبان وڏي ڇڏيندي سارو!

ڪاٺي، ڪوٽي، گهٽي ڪٽل، ڪچال، اڏين-ن!
 تنهن وڌيڪ داسي ڏسي مشڪي اندر ملين.

ڪيڪي، منٿا کي ڪٽل ۽ ڪنور سمجهي ۽ وري داسي ڄاڻي، اندر به
 نورو مشڪي. ڇو ته داسين جي لاهه عادت ئي ٿيندي آهي.

پريا، وڃن ڇڻي توکي سيڪاريو تو سڀني هون ڪروڙ نه آيو.
 منگل دائڪ ڏينهن اهوئي چيو توجيڪو، اچي سگهولي!

اي پريا، مون توکي سکيا ڏيڻ لاءِ اهي ڪوڙا وڃن چيا. توري ته هرلڪي
 سڀني ٻه غصو نه آيو آهي. اُڙي چري، شپ ڏينهن ئي اهي وڃن نه چيا
 آهن. شل اهو شپ ڏينهن سگهو اچي، جڏهن نههجا وڃن سڃا لڻ ۽ پيارو
 راج راج ٿئي!

سدا سڻ سيوڪ ننڍو آ پائي ونش سوربه آ ريت اڏائي.
 راج تلڪ ملي رام سڀاڻي
 گهري وٺ جيڪي ڪپيئي، سو هاڻي!

لندو ۾ ۽ سيوڪ جي برابر آهي ! رڳوئش جي اڃا اصل کان نيتي آهي .
جي ليدجي اڃا ڳالهه سڃي آهي ۽ سڀاڻي راج کي راج ٿلڪ ملندو نه ۽ وءِ لڙن
سڀاڻي جي بدراڻ هاڻي ئي من مانڊو اڻلار ڪهري وٺ !

سر ڪوشليا سڀ ماڻاڻون رام ٿو سمجهي ، چوان ٿي آءِ .
مونسان تنهن آ پيار وڌيڪ ورتي پريڪيا چوان ٿي ٺيڪ .

رام جو نه اهو سڀاءُ آهي نه هو سڀي ماڻاڻن کي هڪجهڙو سمجهندو آهي .
مان سج ٿي چوان . هن جو مونسان نه پاڻ وڌيڪ پيار آهي . مون هن جي پريڪيا
ڪهڙا پيرا ورتي آهي .

منش جنم جي پيڙ ڏين رام سيم سڀر ٻڌن ٿين !
پراڻن کان وڌ پريه آءِ مونکي ڪس ڪهڙي جي ٿلڪ انهيءَ کي !
ڪريان ويٺي سڌا اهاڻي ”رام ٿلڪ“ ڏيان سڀن وڌائي .

مان نه سڌائين پراڻا ڪندي آهيان نه جي مونکي بهر منش جنم ملي نه
پوءِ رام ۽ سينا جهڙا بت ۽ اهو ملن . رام مونکي پراڻن کان نه پيارو آهي . هنکي
جي راج ٿلڪ ملندو نه ڪهڙو نقصان آهي ؟ مان نه راج ٿلڪ جون سڀي کي
واڌائون ٿيندس .

پسرت قسم توکي وجهي چوان سڳي ، چڙ سڃ .
خوشي ۽ سيم رنج ٿي ٿئين ڪارڻ ڪو آ ڳچ .

اڳ سڳي ، توکي پرم جو قسم آهي . مونکي سج ٻڌاءِ نه رام جي ٿلڪ
لڻ سان مونکي ڪهڙو نقصان پهچندو ؟

پهرين پيري آس پڇائي چيو ته مونکي ”چپ ڪٺائي“ .
ٻي چپ هاڻي آئين ڪٺان شبد وٺن ٿو ، ڪيان جتان !
چڏيو ٿو ٿي ۽ بس ڪاپار ٿو سک لاءِ ڏک سمان اپار .

شهر جو ههڙو نات ۽ سجاوت ڏسي منٿا پڇڻ لڳي ته هيءُ ڇا ٿي رهيو آهي؟
رام تلڪ جو ٻڌي، جلي ويئي! آندڙ ۾ ته کيس اها ڳالهه پسند نه هئي پر باغران
پيئي چوي ته ڀلو ڪم ٿيو!

ڪيو ويچار ڪُٽه ڪُجات وڃڻ آهه رهي هڪ رات!
ڏسي وٺ ماکي پلن آڻانست
چاهي، ملي مون هيءُ ڪنهن ڀانت.

ويچار ڪرڻ لڳي ته فقط اڄوڪي رات وڃڻ آهي! اهو ڪم ڪيئن ٿيندو؟
جيئن پيلي وٺ ۾ ماکي ڏسي چاهيندي آهي ته اها کيس ملي ۽ سندس من
آڻانست ٿي پوندو آهي، تيئن منٿا کي به ڳڻتي وٺي ويئي.

ڀرت ماءُ وٽ وئي غمگين پڇيو ڪيڪڙي تون دک آڏين!
جواب نه ڏئي ۽ رڳو پيئي روئي
نار چريتر ڪري منهن ڏوئي.

نيت هوءَ ڀرت جي ماما ڪيڪڙي وٽ ويئي. هن گهڻو ئي ڏاندوليس پر
هيءَ رڳو پيئي روئي ۽ نار چريتر بڻي ڪري. ورندي ڪا به نه پيئي ڏني.
رڳو سڌ ڪا پيئي ڀري!

کلي چيو راڻي: اڙي مٺ موڙهل
پتي توسان آهه اڄ رنل!
يا ته وري ڏني لڇمڻ سزا ان بڪواٽ جي لوڙ جزا.
تڏهن به ماٺ ڪري نه پايڻ
ڊگهيون ٿوڪون ڏئي جئين ڪا نانگ.

ڪيڪڙي کيس چيو ته اڙي مٺ جي موڙهل، ٻڌاء ته توسان ويڏن ڪٿڙي
آهي؟ پتي ته ڪونه رنو ائين؟ ها، ها. مون هاڻي سمجهو. توکي لڇمڻ سزا
ڏني آهي! تڏهن به ڏاڻا ماٺ نه ڪئي. رڳو نانگ وانگر پيئي ٿوڪون ڏني.

ٻڌندي بس راڻيءَ پڇيو رام ڪُشل، مهڀال!

پوت، لڇڻ يا شترگهن چڙ ڪپڙي، خوش حال!

هائي راڻيءَ کي خُز ٿيو ۽ پڇيائين ته رام نه عرض آهي؟ راجا جي طبع نه
نه اڪ آهي، پر به، لڇڻ ۽ شترگهن نه ڇڻا ٿا آهن؟

لڇڻ ٻيلا مون ڏنڊ ڇو ڏيندو؟

ڏنڊ ڏيئي به ڇا هڻ وٺيندو؟

ٻن ٻلي جي جيان ئي ڇو؟ تو بن جڳ ٻڌسان نه ڪو!

رام ڇڏي، اڄ ڪُشل نه ٻڻي جو ڪٿس راجا پورا ڪري ٿو!

ڪپڙي نه هتي ڇو نه لڇڻ ٻيلا مولڪي ڏنڊ ڇا لاء ڏيندو؟ مان بهي جي
بل ئي اورو ئي لي جيان! توکائين مان بهي جي پراڻه ئي ڇا لاء ڪريان؟ اڄ
نه رام ڇو ئي ڪُشل آهي! راجا کيس پورا ڪري ٿو!

ٿل ڪوشليا ڪير سڏائي؟ ڳوٺنڊنهنجو ويو مون کان ڇڏائي.

وڃي نهار اڄ انجو سُڪ جو من منهنجي آهي دک!

اڄ نه وڌا ڪوشليا راڻيءَ جو اول بالا ڪيو آهي! مولڪي جيڪو ٿو ئي ٿا
هو، سو ويندو رهيو! ڇو؟ ڇاڪاڻ جو اُن نه هائي ڪوڪو ٻڻجي ٻين! رڳو
سڄي اُن منهنجي اندر به جهلي پائي ٿس! ڪيڏو دک اُن، سو مان ئي
ڄاڻان ٿي!

ٻٽ پر ديس نه توکي ويچار پاڻ تي ڄاڻين راجا جو پيار!

لڏ ڪرين ۽ پلي سڪ ماڻهن راجا ڪهڙ نه ڏرو سڃاڻين!

اڄ، ڏهنهڙ ٻڌيس پر آهي، اُن هڪ مڙج جون ٿنڀون ئي ڪرين! ڇو؟
ڇاڪاڻ جو اُن راجا کي پاري آهي! اي مادي ڪهڪڙي، تون راجا جي
ڪر، تنهن سڃاڻين! تون ان ڏوڪر ڪوڊو ٿو آهي!

اها خوش خبري ٻڌي اچڻ شري رام وٽ آيو. رام گهڻي آدر سان
کيس گلي لڳايو.

وڃن هر جا پيا منگل وڃي شهر سڄي اُتسُو يسُراج.
ڀرت اچڻ جو رڳو انتظار نيتر قل پائي راج دربار.

شهر سڄي ۾ آندڙا وڃي رهيا هئا ۽ اهڙو آندڙا ڇانيل هو جنهن ۾
ورطن ٿي نٿو سگهي. خاص ڪري رام ۽ سيتا کي فقط ڀرت جي اچڻ جو انتظار
هو ۽ هن جي اچڻ سان سندن نيتر ٺهال ٿين ها.

واٽ، گلي، گهر، گهاٽ ۽ ڪوچي چوي هرڪو شل ڀرت اچي.
لڳن الائي ڪاهه ڪهڙي دهل پوڄن وڌ، ٿڳي ڪاڇ سڻل.

گهرن گلن ۽ ڪوچن ۾ اهائي چرچا هئي ته سڀاڻي لڳن الائي ڪهڙي مڙل
ٿئي. وڏاڻا اسان جي مراد پوري ڪري.

رام سنگاسن سيمين سميت ويهي، نگر چٽ اهائي چيٽ.
سڀ چون ٿڳي لڳن بس هاڻ وڳهن وڃن ڏيو نيڇ مڇاڻ.

جڏهن سڙي جي سنگاسن ٿي رام چندر سيتا سميت وهندو لڏهن تي
اساڪي آرام ايندو. هڃاڻ ليچ ديوتائون ڪو وڳهن نه وڃهن! انهيءَ ڪري
هيٺر ٿي لڳن ٿڳي ته وڌيڪ سڏ آهي.

اُنهن وڻيو نه ايـوڌيا اوج
چور وڻي نه جيئن چند جو چوڄ.
اڳيان سرسوتي سڀس نوائي ڪن وٺي پلڙ ڳچي ۽ ۾ پائي.

شايد نيچ ديوتائن کي ايڏيا جو اوج نٿو وڻي! جيئن چور کي چند جي
روشنِي نه وڻندي آهي. سرسوتي اڳيان هنن ڳچيءَ ۾ پلڙ پائي برار ٿا ڪئي!

مشڪل اسان جي جيئن ٿري ماڻا رک ٿون لاڃ .
راج چڙهي رام بن وڃي ديون ٿين سڀ ڪاڃ .

اي ماڻا، اسانجي هيءَ ويٺي ٻڌ اسان جي مشڪل ٿار ۽ رام کي راج
ڏاڍا بدوان بن پر موڪل نه ڄڻن اسانجي ڪامنا ٻڙي ٿي .

وار وار چڙهي چرن سوسوئي وار واري چڙهي
ٽنگ ٿي پئي سا ايوڌيا موٽي .
اوچ گهڻو پر نيچ اسٿان ڏسي جلن بس ٻئي جو شان !

انهن جي ٻارن ٻڌي سوسوئي ديوتائن کي ڪونه نظر سمجهي اڙڙا
هلي . سوسوئي چيو ته هي ديوتائون وهندا نه اونچي اسٿان تي آهن پر آهن سڀ
ڪونه نظر . هن جي وڏائي ڏسي ڪين من پر چلن پيدا ٿيندي آهي .

اڳتي ڪرم ڪجي پوءِ ڪيئن چرڻ رام ڪوي ڳائڻ ڪيئن؟
خوش ٿي نيڪ ايوڌيا آئي ڀلي ته ٿئي ٻين دشا دکداڻي .

سوسوئي چيو ته ڪري ڪهڙي به رام جي بن وڃڻ جي ڪار ورن
ڪندا؟ هو به ٻن ڇوڪرن جي ٻوڙ ٻڌي ٻن جي حالت ڪيئن نه ٿئي!

نانءُ منٿا مند مت سڳي ڪيڪئي هئي هڪ .
اڄس تنهن ڀاڱي وڃي اهرڙي پياري پڪ .

راڻي ڪيڪئي جي هڪ داسي منٿا، جنهن جي ٻڌي ٺاهيس ملين هئي، تنهن
کي ڪلڪ ڪرڻ لاءِ وڏا سندس من کي خراب مه ڏيئي ۽ آلت ٻلت
ڪري هلي وئي!

ڏسي منٿا نگر سينگار ٻيو سڄي سجاوٽ جنهن من ٻاريو .
چڻ لڳي ”هيءَ ڇا جو ٺاڻ؟“

رام تلڪ ٻڌي، ٿي ويٺي ماڻ .
دل اندر ڏاڍو جلي ٻاهر ڏسو چوي ”ڀلي، ڀلي“ .

اها خوش خبري ٻڌي اچو شري رام وت آيو. رام گهڻي آدر سان
کيس گلي لڳايو.

وڃن هر جا پيا منگل وڃ شهر سڄي اُتسُو يوراج.
ڀرت اچڻ جو رڳو انتظار نيتر ڦل پائي راج دربار.

شهر سڄي ۾ آندڙ جا وڃا وڃي رهيا هئا ۽ اهڙو آندڙ ڄاڻيل هر جنهن جو
ورطن ٿي نٿو سگهي. خاص ڪري رام ۽ سيتا کي فقط ڀرت جي اچڻ جو انتظار
هو ۽ هن جي اچڻ سان سندن نيتر نهال ٿين ها.

واٽ، گلي، گهر، گهاٽ ۽ ڪوچي چوي هر ڪو شل ڀرت اچي.
لڳن الائي ڪا به ڪهڙي دهل پوڄن وڌ، ٿڌي ڪاڇ سڦل.

گهرن گلن ۽ ڪوچن ۾ اها ئي چرچا هئي ته سڀاڻي لڳن الائي ڪهڙي مهل
ٿئي. وڏاڻا اسان جي مراد پوري ڪري.

رام سنگاسن سڀيڻ سميت ويهي، نگر چٽ اها ئي چيٽ.
سڀ چون ٿڌي لڳن بس هاڻ وڳهن وڃهن ڏيو نيچ مڇاڻ.

جڏهن سڙي جي سنگاسن تي رام چندر سيتا سميت وهندو ٿڌن تي
اسان کي آرام ايندو. هاڻ ليچ ڏيونائون ڪو وڳهن نه وڃهن! انهيءَ ڪري
هينئر ئي لڳن ٿئي ته وڌيڪ سٺو آهي.

اُنهن وڻيو نه ايوڏيا اوج چور وڻي نه جيئن چنڊ جو چوچ.
ڪن وٺي پلڙ ڳچي ۽ ڀر پائي.

اڳيان سرسوتي سيس نواڻي
شايد نيچ ڏيونائون ڪي ايوڏيا جو اوج نٿو وڻي! جيئن چور کي چنڊ جي
روشنِي نه وڻندي آهي. سرسوتي اڳيان هنن ڳچي ۽ ڀر پائي برار ٿا ڪئي!

مڻ ورتي. رام شيل سڀا مڌرو ڇڻ هي چيا مڌراڻ.
ساج سڄايا سڀ مهراج چاهي ڪرڻ ٿو ٿو ٿو ٿو راج.

اٿين چئي وسست رام جي مڻن ۽ شل جي نيڪي ڪئي. پوءِ رام کي
چيائين ته راجا دسرت توکي پٽو راج بنائڻ چاهي ٿو.

ڏينهن اڄوڪو برهمڇريه پال شپ ڪارج ٿئي پورو مثال.
چئي اٿين مڻ ويو دربار رام کي دل ۾ ٿيو ويچار.

اي رام. اڄوڪو ڏينهن برهمڇريه ۾ رهڻ نه جيئن اعر شپ ڪاريه سک
سان سماعت ٿئي. اٿين چئي وسست راج دربار ۾ ويو. اها ڳالهه ٻڌي رام کي
حيراني وٺي وئي.

پوڄڻ، راند ۽ کاڌو مڌ ويو، اٿڻ، مڻي سهڻي ڪي ڇڏي.
ڪنگڻ چٽيا ۽ ڀڻ رواه ساڻ ساڻ مڌ سڀ اٿساره.
مڌ چارواسين پائر چار پوءِ پيلا مان چو حقدار!

ته جيئن حالت ۾ اسين مڌ چارواسين، مڌ راند پون ڪيون سن، اٿيا ويناسين
سهڻا جي ڳالهه کي نه ڇڏي ڏيو. چٽيا، ڪنگڻ ۽ رواه به سڀ مڌ ٿيا. پوءِ
راج گڏي هر حقدار مڻي ڇڏي لکيو ٿو وڃي؟

خاصي جا رڳوئش اندر ڪن ننڍو ڇڏي، وڏي راج ڏين.
ڏسي پوريه وس رام پڇتاءِ مٿيو پڳڻن جو ڪٽل سڀاڻ!

رڳوئش ۾ اعالي نه خاصي عامي آهي. چوئندي کي رڳوئش کي راج
هر حقدار مڌيڻا آهن. رام جي اٿي ۽ خيال پڳڻن جي من جون سڀ مڌا پون
ڏولي ڇڏيون!

لچمڻ آيسو تنهن سمي مڱن پوريه آئند.
عزت ڏني پوريه وڃڻ چئي سورج ڪل جي چنڊ.

جڙي مڌر وائي، چند جڙو سندو منڻ، هرڳ جڙيون اڪيون، ائين شپ
ارڪانن وارن يون استريون سي منگل جا گيت ٻيون ٻائڻ.

وسشت مني رام راهه ڏيڪاريو راج نيت، راج ڌرم سيڪاريو.
گرو اچڻ جو ٻڌي سوي رام در ٻاهر اچي ڪيو پرتاڻ.

راجا ٻسرت وسشت منيءَ کي گهرايو جنهن اچي رام کي راجنيت ۽ راج ڌرم
جي سکيا ڏني. رام جڏهن گروءَ اچڻ جو ٻڌو تڏهن ادب ڪرڻ خاطر ٻاهر
دروازي وٽ اچي گروءَ جي چرڻن تي جهڪيو.

ارڳه وٺي گر اندر پڌاريو سورهن پرڪارن پڙجي وهاريو.
سييم سميت گر چرڻ ڇڏي هٿ جوڙي رهيو رام ويهي.

گروءَ کي ارڳه ڏيئي رام کيس اچي آسڻ تي وهاريو ۽ تمام گهڻي عزت
سان سيتا سميت سندس چرڻ ڇڏيا. ڪمل جڙا نور هٿ جوڙي رام چوڻ لڳو:

سيوڪ گهر جي سواهي اچي شپ ٿئي ۽ آشپ پيچي.
تڏهن به گرو هو نڪ ۽ اهو ڪٿيا گهرائي مون سکيا ڏيو.

اي گر ڏيو، جيڪڏهن سيوڪ جي گهر سوامي اچي نه سيوڪ جون سڀ
يلايون ٿيل سمجهڻ گهرجن. سڄو آشپ مڇي وڃي. پر هونڪي نه نڪ ائين نه
لڳي نه اوهين هن سڀ کي پنهنجي ڪٿيا تي گهرائي سکيا ڏيو ها!

سياڻپ ڀريا اهي وڃن ٻڌي گرو سارهاڻي راءِ.
چون ائين تون رام چڙين هنس ونش سڪ ڌام.

اهي لفظ ٻڌي گرو وسشت رام جي نيڪي ڪئي ۽ چيو نه اي رام، تون
چو نه ائين چوڻ جو اهميتي لفظ تنهنجي منهن تي ٻڌن نا. سوريه ونش پر ائين ئي
هلندو آيو آهي. تون نه سوريه ونش جو شروع آهين!

نٿن ورڻي رام شيل سڀاءُ مَڌر وڃن هي چيا منراڻ .
 ساج سجايا سڀ مهر راج چاهي ڪرڻ ٿو ٿو سو ٿو راج .

اٿين چئي وسشت رام جي ڪنن ۽ شيل جي ٽيڪي ڪئي . پوءِ رام کي
 چيائين ته راجا دسره توکي پٽ راج بنائڻ چاهي ٿو .

ڏينهن اڄوڪو برهم چريه پال شپ ڪارج ٿئي پورو مثال .
 چئي ائين ڪر ويو دربار رام کي دل ۾ ٿيو ويچار .

اي رام . اڄوڪو ڏينهن برهم چريه ۾ رهڻ نه جيئن اهو شپ ڪاريه سڱ
 سان سامهون ٿئي . ائين چئي وسشت راج دربار ۾ ويو . اها ڳالهه ٻڌي رام کي
 حيراني واري رهي !

پوڄن ، راند ۽ کاڌو گڏ ويوڻ ، اٿڻ ، ڪٽي سهڻي ڪي ڇڏ .
 ڪنگڻ چٽيا ۽ پڻ رواه ساڻ ساڻ گڏ سڀ اٽساه .
 گڏ چاراسين پائر چار پوءِ ڀلا مان چو حقدار !

ته جڏهن حاله ۾ اسين گڏ چاراسين ، گڏ راندون ڪيون سين ، آيا ويناسين
 سهڻا جي ڳالهه کي ته ڇڏي ڏيو . چٽيا ، ڪنگڻ ۽ رواه به سڀ گڏ ٿيا . پوءِ
 راج گديءَ جو حقدار مونکي ڇو ليکيو ٿو وڃي ؟

خامي جا رگهوش اندر ڪن ننڍو ڇڏي ، وڏي راج ڏين :
 ڏسي پريه وس رام پڇتاءُ مٿيو ڀڳتن جو ڪٽل سڀاءُ !

رگهوش ۾ اهائي ته خاص خامي آهي جو ننڍي کي رهي وڏي کي راج
 جو حقدار مڃيندا آهن . رام جي الهيءَ خيال ڀڳتن جي من جون سڀ مدائون
 ڏولي ڇڏيون !

لچمڻ آيو تنهن سمي مگن پريم آئند .
 عزت ڏني پريه وڃن چئي سورج ڪل جي چنڊ .

اھي لفظ سڀني وزيرن کي وڻيا، ڇو تہ سندن خواهشن جو وڻ هاڻي ٽريو
آھي! ھنن ٻڌ وڌيڪ چيو تہ سائين، پگھوان ڪري جيئن اوهان جي عمر ڪروڙ
ورھيہ ٿئي!

سڀ منتيرين راجا چيو آھم ضروري ڄو۔
رام راج اُنسو ڪڇي جلد ڪريو سڀ سو۔

سڀني وزيرن کي راجا چيو تہ جيڪي بہ ضروري ھجي سو اُنسو مٺاڻ لا
ڪيو وڃي۔

وسشت چڙهي پڻ منڙي پاڻي سڀين تيرڻن جو آڻيو پاڻي۔
اوشڌ مول، قل ڦول انيڪ منگل دائڪ نانءُ بہ نيڪ!

وسشت پوءِ چيو تہ سڀني تيرڻن جو جل حاضر ڪريو۔ تنهن کانپوءِ وري
اوشڌين ۽ قلن ڦولن جا نالا ورتا۔

خبر انهيءَ ڇڏي خوشي ڦهلائي خوشي اها نہ اود سڄي۔
سڀيہ رام انگ شپ نشانينون
ڏينهن ڳڻيندي راتيون وهاڻيون!

سڄي ايڏيا بہ انهيءَ خبر خوشي ڦهلائي ڇڏي، اها خوشي تمام اٿل ھئي۔
رام ۽ سيتا جا انگ ڦڙڪڻ لڳا ۽ شپ سڳن ٿيڻ لڳا۔

ڀرت اچڻ جا اهي اهڃاڻ سڀيہ چوي، سک، اُمنگن ساڻ۔
ڏينهن گهڻا ٿيا نٺائڻ وئي انگ ڦڙڪڻ جا سبب اهي۔
رام چوي آ سڀيہ وشواس پريتم ايندو، مَن اُداس!

ٻنھنجا انگ ڦڙڪندا ڏسي ٻئي ھڪٻئي کي چوڻ لڳا تہ اهي اهڃاڻ
ڀاري ڀرت اچڻ جا آھن، جنھنکي نٺائڻ وئي ڪھڙو وقت ٿي ويو آھي۔ رام چيو
تہ هاڻي پريتم ملندو ڇو جو تہ ٿڙهي رھي آھي۔

ڀرت برابر ڪير پيو ٻياريو انگ ڦرڪڻ جو اهو اشارو .
رام کي سوچ اها ڏينهن رات رهي ڪچيون ٿي جئين آنن تات .

يوسف کان وڌيڪ اسان کي ڪم ٻاريو آهي ! راس ڏينهن اچائي تات ڪن .
جن ڪچيون ڪي . راس ڏينهن آن جي ڳڻي هوندي آهي .

تلين اوسر منگل ڀرم خوش راڻيون ٿيون سڀ
سمند اُنڪ لهريون لَمَن چنڊ وڌي جئين نڀا !

رام جي راج لک جي خبر سڄي شهر ۾ پکڙجي ويئي ؟ سڄو راج محل
خوشيءَ ۾ چورمڻ لڳو . جئين چنڊ کي وڌندو ڏسي سمند لهريون ماريندو آهي
؟ اُنڪ ۾ اُلي ٻوندو آهي .

پهرين مڪل جنهن خبر ٻڌائي

ڏاڏ ملڻا مڻيا مڻيون جهجهائي .
راڻيون من خوش ڏاڏيون ٿين پيون سڀيئي سڪ ساڄ سڄن !

هنن ماڻهن اها راج لک جي خبر پهرائين مصلحت ۾ پوڄائي ٿيون ڪي نه
سڏن ، ڪنڊا ، مڙي ، وشرو جام مليا . سڀ راڻيون خوشيءَ جي مستيءَ ۾ مست
ٿي وڃن . جڏا نه سرور مان اچي ڪوهي وئي هئي . سڀ خوشيءَ جا سامان
لاعي رهين هون .

وار وار گڏي ڏيائن ڀلو وڃي ڪلي ۾ پيون ٻاڏائن .
طوطي جان مڪ مڙي ٻاڻي چنڊ مڪڙو ؟ سندر پيشاني !
مرگه ننيون جن اهي نشان ناريون ، ڪن شپ منگل مان .

ڀڳوان شڪر کي ٻار لڻا ڪرڻ لڳيون ؟ ڪلي ۾ ٻريءَ جو بلا لڻد وڃي
ٻاڏاڻ لڳيون نه شل اسان جو اهو مڪل ڪار به سڦل سان ٻورو ٿي . طوطي

هڪ اُڀلاش رهي - من منهنجي

چٽي چرن پوري ٿيندي تنهنجي .
ڀاڙ تي راضي پسي گُرهاڻ وڃڻ جي آگيا گهري نڌان .

منهنجي اندر به بس هڪ ئي اها اُڀلاش آهي، جا پڪ اٿم ته توهان جي
چرڻن ڇهڻ سان پوري ٿيندي . ڀاڙ تي گروءَ کي راضي ڏسي راجا موڪلايو .

سڀ ڪلياڻ تنهنجا ڪندو تو جَس ناماچار .

ڦل سڀوا تنهنجو ڏئي ٿو کي من انوسار .

آسپس ڏيندي گروءَ چيو ته اي راجا تنهنجو ناماچار ئي تنهنجو ڪلياڻ
ڪندو ۽ توڇيڪا سنسار جي سڀوا ڪٿي آهي، انجو ڦل تنهنجي من جي خراش
کي پورو ڪندو .

گُرهه منهنجي کي پرسن ڄاڻي ڪٿي ارداس چئي منڙي وائي .
ناٺ رام يوراج بڻايو ڏيو آگيا ته ڪڇي سڀ سعيو .

گروءَ جي آشيرواد ٻڌي ۽ پرسن چمت سمجهي هن من وچن سان ويٺي
ڪٿي : اي سرامي، هاڻي رام کي يوراج بڻايو . آگيا ڏيو ته انجو ٻلو ڪڇي .

مون جڙي ٿئي اُٿس پورو نيٽر ڦل پائي لوڪ سمورو .
تو پرساد شو آس پڇائي آه رهيل من اڇا اهاڻي !

منهنجي جڙي اها آس به پوري ٿئي ۽ لوڪ نيٽر ڦل پائن . پگوان شڪر
توهان جي آشيرواد سان سڀ خواهشون پوريون ڪيون آهن . باقي اها مراد رهيل آهي .

پوءِ نه ڳڻتي ۽ نئون ٺهي سربر رهي يا نه به رهي !
دسرت وڃن ٻڌي سُهايا نرپ، سڀئي سي مون من پايا .

سربر جي هاڻي ڳڻتي ڪانهي . اهر رهي، يا نه رهي مرنڪي پٽيءَ باڪل

نه ليدو. اهي لئا ٻڌي وسست خوش ٿي چيو:

جنهن وڪ ٿي پوءِ پڇتائڻ بنا پڇڻ نه جان وڃائن.
پُٽ ٿينجو ٿيو ڏيهي ٻائي گهر تنهنجي پيو کڻي سڀائي.

اي راجن، جيئجي نالي نه جهڻ ڪري پڇاءِ ليدو آهي ۽ اڳتي ڪرڻ
بنا من جي چل نه ويندي آهي، سر رامجندر لهنجي گهر ۾ لهنجو پٽ ٿي آيو
آهي. اڳ ۾ کڻي رهيو آهي ۽ شد برهر جي وٽ وٺي رهيو آهي.

ڏير مدار نه بنهه ڪري ڪرت سجايو ساڄ.
سا گهڙي آشب مڱڻ رام بڻي پوراج.

اي راجن، اهو ڪم جيترو جلد ٿي سگهي اوترو جلد ڪيو وڃي اهو وڃي،
وڃي ٿاري ڪريو. خوشي ۽ - جو آند نه لڏهن ابدو، جڏهن رام پوراج ليدو.
الله هور وٽ وڃارڻ جي نه ضرورت ٿي ڪانهي.

راج مندر جڏهن راجا آيو سميت سهت ڀڻ پنجن گهرايو.
جيه جيه چڱي سڀني سر نايو شپ احوال پوءِ ڪين ٻڌايو.

راجا خوش ليدو محتلف ۾ آيو ۽ اٿي سميت وڏو وڏو ۽ ٻا پنج وڏو
گهراڻي ڪين اها شپ هر ڏٺائين. سڀني جيه جيه چڱي ۽ سر کي جهڪايو.

ٿي پرسن گسروشت چيو رام وڃي پوراج ڪريو.
پنجم اوهين جي پسندي ڏيو شپ ڪارج پوءِ جلد ڪيو.

اڄ مولڪي ڪروءِ وسست آيا ڏٺي آهي نه رامجندر کي پوراج ٻڌايو.
جيڪڏهن لوهان پنجن وڏين کي اها ڳالهه پسند هجي نه پوءِ جيترو جلد ٿي
سگهي، اوترو جلد اهيءَ ڪارج جي ٿاري ڪريو.

ٻڌي راجا اهي وڃڻ وٽ ڪاهنا ٿريا سندن.
سڀن وڏين چيو هڪ جوڙي اوهين جيئو شل ورهيه ڪروڙين.

رڌ، سڌ، سمڀ وهن نديون جت،

اوڌ سمڻڊ ۾ وڃيو پون نٿو .
پُرواسي اُت رهن مٿيون نيچ اوچ سڀ جاتيون گهڻيون .

رڌ ٻن سڌين ۽ سڀ سمڻڻي ۽ جون نديون اُمنگ سان ڀرجي وهڻ شروع
ٿيون ۽ وڃي ايوڌ يا سمڻڊ ۾ پرويش ڪن ٿيون . انهيءَ نديءَ ۾ اٽڪ ۽ ڳئون ۽
هيرا جدا جدا جاتين جي روپ ۾ رهن ٿا .

سڪين ۽ سهيلين سميت - اٽائون

پياڳ - درخت ڦليلو ڦليلو جاتائون ،
رام روپ، گڻ، شيل، سپاءُ اُمنگ اچي ڏسي دسرت راءِ ،

سڀ راڻيون پنهنجين سڪين ۽ سهيلين سميت، پنهنجي پاڳ، جي وٺا کي
ڦليلو ڦليلون ڏسي ڏاڍي آند ۾ رهن ٿيون . شري رامچندر جي ڳڻن ۽ شيل کي
ڏسي راجا دسرت پنهنجا پاڳ، ڀلا سمجهندو آهي جو هنکي هڙو سندر ۽ اُمر
پٽ ڀاءُ ٿيو آهي .

سڀ من بس چاهن ائين رام ٻڻي يُو راج .
شڪر وندنا روز ڪن برقة ٿيو مهر اج .

سڄي ٻرجا پڳوان شڪر اڳيان روزانو ويٺي ڪري پنهنجي پاونا کي
پرگهت ٿي ڪري نه اي پڳوان، هاڻي راجا برقة ٿيو آهي، تون کيس سمجه ڏي
نه هو شري رامچندر کي يُو راج ڪري .

منگل مڙل رام پٽ جنهنجو

خيال اچي ٿيو هڪ ڏينهن تنهنجو .

ڪٿي آرسِي پُڄا وڌائي مڪٽ مٿي تي رکي پيو ٺاهي .

سڀني خوشن جي ڏيڻ وارو رام جنهن دسرمه جو پٽ آهي، سر هڪ
ڏينهن هٿ وڌائي، آرسی کڻي، پيئجي مڪت کي لاهي ٿو.

ڪنن اڳيان اڃا وار نريش ڪري ٻڌايو چڻ اُپديش!
”راجن، رام يوراج بڻاء ڪري ڀڳت، سڪ جيون پاء.“

جنهن ڏسندي سندس نظر ڪن وڃي ٿو اڃن وارن تي ٺٽي! چڻ نه ٻڌايو
اُپديش ڪري رهيو آهي ته اي راجن، هاڻي ٻڌو ٿو آهين، راج ٻڌ هاڻي رام
کي ڏيئي، ڀڄن ڪري جنم سڻو ڪر.

ويچار اهو دل ۾ رکي رهيو موقعي جي تار.
هڪ ڏينهن وٽ رشت وڃي کڻي ٺاهن ٿو اُگهاڙ.

راجا کي اهو ويچار دل ۾ رهيو ۽ موقعو ڄاڻ ٿو لڳو. هڪ ڏينهن جيئن هو
گرو رشت جي گهر وار.

عرض اهو آهي ته نائڪ رام ٿيو آسپ وٽ لائق!
امير، وزير، سڀيئي ٻُرواسي مٿي، شترو ۽ داس يا داسي.

۽ هڪ جهڙي کيس ويهي ڪيائين ته: اي سوامي، رام هاڻي سڀ طرح
لائق ٿيو آهي ۽ منهنجا سڀ وزير، امير، مٿي مائت داس، دانشور،
دوست ۽ ٻُرواسي.

سڀ کي رام پريم جڳين مولڪي

اوهان آسيس، چڻ ڌاريو ڏيهه ڪي،

توهان سمان سڀ چاهن رام ڪن ڪوپا پڻ پريم نڌان.

سڀني کي رام اهڙو ڀارو آهي، جهڙو مولڪي! پٽ نه ڪهڙو؟ چڻ نه
توهان جي آسرواد ڏيهه ڌاري منهنجي گهر آهي. توهان وانگر سڀ مٿس
مهربان آهن.

ديا ڪچو اسان ٻچن تي سائين درس ڏئي ڪرڻاڻ سڌائين.
ائين چئي پٽ راڻين ساڻ موٽيو راڻ نگر نڌان.

اي سواي، اسان سڀني کي پنهنجا بالڪ سمجهي ديا ڪندا رهجو ۽ ٻيا
درشن ڏجو. راجا نيٺ راڻين ۽ پٽن سميت سندس پيرن تي ڪري پيو ۽ مک
سان وڌيڪ چئي نه سگهيو. پوءِ هو ايڏو ڏاڍو مڙي آيو.

رام وواهي جڏهن کان آيو ايڏو ڏاڍا سک سمپت وڌايو.
پرپ وواه جو جو اُتساه ڪري ٿلي هٿ ڪهڙي ساراهه.

جڏهن کان راجا دسرف شري رامچندر ۽ ٻين پٽن جو وواه ڪري ايڏو ڏاڍا
موٽيو آهي تڏهن کان ايڏو ڏاڍا پر سک سمهندا به وڌندي رهي آهي. ڀڳوان رامچندر
جي وواه پر جيڪو اُتساه ماڻهن ۾ هيو، ٿل سيداس انهيءَ جو هٿ ڪهڙو ورنڻ
ڪري سگهندو؟

بال ڪانڊ سماپت

شري ڪٽيڻ لاءِ

گوسوامي تلسيداس

ڪرت

رامايط

ايوڌيا ڪالڊ

رج چرن مستڪ ڌري درسني مَن ڏهار.
رڻيان رڳور رڳور مل ڄس جو ڊاڪ ڦسل چار.

مان ٻنهي سگرن جي چرن ڪمل جي رڄ سان ٻنهي من جي آريءَ
کي صاف ڪريان ٿو. مان شري رام ڀندو جي ڄس جي وڻاڪا ڪريان ٿو. اها
رح تي چئي ٻڌائڻ ڏور، ارح، ڪام ۽ موڪش جي ڏيڻ واري آهي.

رام روايتي جيئن گهر آيو ايوڌيا نٿ ٿيو ڀاڳ سوايو.
دنيا سڄي پٽيه ٻادل چايا سڪ روپي شپ ميگه وسايا.

جڏهن کان سڄي رام وراه ڪري ايوڌيا ۾ ٻڌايو آهي تڏهن کان ايوڌيا
جا: ڀاڳ روز ۾ روز وڌي رهيا آهن ۽ دنيا ۾ پڻ مڪمل شروع ٿيا آهن ۽ ڇڙڌاري
عرشيءَ جا ٻادل چاندي، ستوش جو جل واهي رهيا آهن.

برهم، گرو، پتا، پوجي مائر پائي آسيس ٿيا سڀ خوش پائر.
مڪ مشڪندڙ مائن نهاريا راج دربار پوءِ ڪوندر پڌاريا.

برهم، گرو، پتا، مانا ڪي پيرين پئي ۽ آسيس پائي سڀ پائر آند ۾ پوڄي
ويا. مانائن سندن مشڪندڙ مڪ ڏسي آند پاتو. پوءِ سڀ پائر پتا سان گڏجي
راج دربار ۾ ويا.

سنان ڪري سرجوءَ اُتم سڀ ٿيا سندر پنيٽ.
پتا چرڻن ڪي وري وندي گور وندنا، گور گيت.

چار پئي پائر صبح جو سويرو سرجو نديءَ جي پوتر جل ۾ سنان ڪري
سندر پئي لڳا. سچوئي سرير پوتر ڪيائون. پوءِ وري پتا جا ايهه چرن وندي
گروءَ جي استان تي ويا. چرن وندي سندس مهما جا گيت ڳائڻ لڳا. گروءَ کين
هر هر آشرواد پئي ڏني.

پتا سڀ پٽ چاٽيءَ لائي راج نيٽ پيو کين ٻڌائي.
رام ڏسي خوش سپاڻي ساري نيٽر لاپ، مڪ لاپ اپاري.

راجا سيني پٽن کي چاليءَ سان لڳائي پير ڪيو ۽ پٽ کين سموري راجڌانيءَ
جي سکيا ڏني. سموري سپاڻي رامچندر جو درشن پائي ڪر ٿارڻ لئي ۽ پٽ
آند ۾ پوڄي وئي. سيني کي درشن جو لاپ پراپت ٿيو.

ويا ڪي وسشت ڌرم اتهاس جنهن جي راجا راڻين پاس!
وشوامتر ڪرم من جاڻي سؤ ڪيئمتا سان تهين وڪاڻي.
من سندس هئا پيريل انبار ٿلسي هٿ ڪيو ٿورو وستار.

وسشت ڌرم جو اتهاس ٻڌائي گو جنهن کي راجا ۽ راڻيون ڄاڻن ٿيون ۽
ميان سان سڀ ٻڌن ٿيون. وشوامتر جا ڪٿ وسشت جي من ۾ ڪيئيئي لري آيا
سؤ ڪيئمتا سان. ٿلسيداس چوي ٿو ته هن اچ وستار ڪيا.

وقت گذرندي وڌندو رهيو ايودينا منگل چار .
آڌڪ آڌڪ سک سمپتي آڌڪ پڻ پريز ايسار .

جيئن جيئن وقت گذرندو رهيو تئين تئين ايوڌيا راج ۾ سک سمپتي
۾ وڌندي رهي . ماڻهن جي هوندي ۾ خوشي ئي خوشي هئي . عام خلق ۾ به
هڪٻئي سان اڻوڻ وڌندو رهيو .

شب مڱن ڏسي ڪنگڻ لاهي اها رسم پڻ وڌ آساي .
ريس، ڏسي ڪن ديويڌوڻاڻون آڌڪڻم اسين جيڪو پايون .

سنو لڳن ڏسي وسفت مٽيءَ راجڪمارن جي ٻانهن مان ڪنگڻ لاهڻ جي
رسم ۾ به وڌيڪ ڪئي ۽ جا به آسار ڏيندڙ هئي . ايوڌيا جا ٻلا پاڻ ۾ ڏسي
ڊاڙاڻون ۽ ويس ڪرڻ لڳا ۽ اسين به جيڪو ايوڌيا ۾ جنم ورتو ها .

وشوامتر وڃڻ نٿ چاهي رام پريز ڏسي نيٺ نباهي .
گيان ٽپسيا ساڻ وڌائي وشوامتر رهي، راج ڏيکائي .

وشوامتر روزانو وڃڻ جي ڳالهه ڪندو آهي پر رام جي پريز کي ڏسي ۽
لامي ناهن جي خيال کان مانڻ ئي ويندو آهي . هو جيڪو به وقت ايوڌيا ۾
رهيو تنهن ۾ راجا کي سڀ گيان ۽ ٽپسيا وڌائي ڇا به آهي، سڀ ڳالهيون وستار
سان ذهن نشين ڪرايون .

ٺٽو رهيو پر نيٺ موڪلائي وشوامتر مڱن هاڻ سڌائي .
پٽن سميت راج نيڪ چوي هليو پسادو شهر پير پوري !

ٺٽو ئي وقت رهڻ کانپوءِ آخر وشوامتر موڪلايو . راجا پنهنجي پٽن سميت
شهر کان ٻاهر اڳواڻي آيو . راجا چيو ته اي سرامي، هي سمجها توهان جي ئي
آهي . مان توهان جو داس آهيان .

سڀئي راڻيون سري رام جا ڪومل انگ ڏسي حيران ٿي ويون ! ٻچن لڳيون ته ”اي ڀت، ٻڌاء ته تون ههڙو ڪومل سري، تون تارڪا راڪسياڻيءَ کي ڪيئن ماري سگهين ٿا؟ ائين چئي سري رام کي وندرائي به رهيون هيون ۽ پنهنجو پرير به ڏيکاري رهيون هيون .

پيانڪ، دشت، راڪاس جي مٿ ته پانڌن ڪوپاڻ .
ماریا ساڻين سهت سڀ ماريچ، سباھو ساڻ .

”ڀت ههڙا دشت ۽ پيانڪ راڪاس ۽ اهڙا ويرا، جي پنهنجي اراڻر ڪنهن کي نه سمجهندا هئا ۽ ماريچ ۽ سباھو ته سڀني کان ٻلڙا هئا، سي توکيئن ماري ٿا؟“

وج پير من ناري تاري جنهن اُڀما پرابوڪ پساري .
راج سبا پر شو دن توڙيو پرسرام کي ڪيئن پڻ موڙيو؟

”اي ڀت، تنهنجي ڪمل چرڻن جي رڃ کي ڇهندي ڪيئن مٽيءَ کوٽ جي نار اهليا ٿري ويئي؟ جنهنجي مهما سرگ تائين پکڙجي ويئي! تو ڪهڙي طرح ههڙو مها ڪنن شو جو ڏنڻ توڙيو؟ جنهن کي ٻيا راجائون رڳو چوري نه ٿئي سگهيا، تو ڪيئن انهن جي گهمند کي ناس ڪيو.“

وشو وجيه جس جانڪي پاڻ ۽ پڻ پائر سپيڻي وهائڻ .
سڀ الوڪ ڪرم هي تنهنجا

وشوامتر پرت پاڳ اسانجا .
سڄي سنسار جو جس پاڻ ۽ سيتا سان واه ڪرڻ ۽ پڻ سڀني ڀائرن کي پرڻائڻ، اهي تنهنجا ڪرم الوڪ آهن . اهو سڀ ڪجهه اسانکي وشوامتر جي پرڻاپ جي ڪري پراپت ٿيو آهي!

رام ٻڌائي وارتا سڀ وستار سميت !
شو، وشنو، گر وندنا ڪري، ڪيو ننڊ اچيت !

پڪوان رام، سموري ڪٿا وستان سان ماڻهن کي ڪري ٻڌائي ۽ چيو ته اهو سب پڪوان جي ماما ئي ڪيو آهي. پوءِ پڪوان پيو، ويٺو ۽ گروءَ جي وٽن ڪري لندڙ ڀرتي وڃيو.

پرو سندر هڪ لڳي سدائين بند ڪم ڪل سانجهه جيان ئي. پوءِ اهو ڄاڻ پيون جي ناريون پرسپو ڏين منگل ڪاريون.

سڀني وال پڪوان جو مڪ امڙو سندر ئي لڳو ڇو ته ڪم جي مهل ڪم ڪرڻ تي بند ٿي ويو آهي اهو شهر جو اهو ناريون، جي اڃا پڻ ڄاڻن ٿا سي وري هڪ ٻئي کي ٻن مان ناريون پيون ڏين.

ڏوي لڳي پيئي سندر سهڻي چنڊ وڇائي چادر هوڻي. چوي آڪاش ٺهاري هرڪا ”ڏسو ٺهاري واه، سندرتا.“ سڀيون ٺهن کي ردي لڪائن نالڪ، مٿين کي جئين چپائن.

اڌ راس جو چنڊرما جي سيل روشنيءَ ۾ اڀرڻا ٺاهڻ سندر ئي لڳي. هرڪا راڻي پنهجي ٺهن کي ائين پئي لڪائي، جيئن نالڪ پنهجي من کي لڪائي ڇڏيندو آهي. هرڪا راڻي راس جي سندرتا جو لطف وٺندي پئي چوي ته ڏسو ته پڪوان ڪهڙي نه سندرتا چوڻو ٺهائي آهي.

پراڻه ڪال جئين پريو ڄاڻيو ”صبح“ ڪڪڙ آواز ڪيو ساڳيو. پٽن لڳائي رام ڏنسي نگر واري پٺ مندر وڃي ا

پراڻه ڄڻ، جڏهن ڪڪڙ ساڳيو وڙو آواز ڪيو ”مڪو ٺو“ تڏهن پڪوان رامچندر آرام مان ڄاڻيو ۽ سموري لڪاوت دور ڪيس. انهيءَ مهل پٽن چوڌاري ’رام‘ ڏئي لڳائي ڏني ۽ پراڻه ڦيرين لڳي لڳيون. اڀرڻا جي خلق نه پراڻه جو اٿي پوئو سرحد ٺهي ئي سنان ڪوڙ لاه وڃي رهي هئي ۽ اٿان موندڻي مندڙن ڏي وڃي درشن ڪري رهي هئي.

راجا پيار منجهان ڪنوارين کي سڏي گود ۾ وهاريو ۽ پيار ڪندي گد گد ٿيو. اهو آئند ڪو پرمائند کان گهٽ ڪين هو.

جنڪ راج، گڻ، سڃيل، وڏائي، پوڻيت ريت، پڻ سمپر دائي.
پٽ جان دسرت اُت ورڻي
خوش راڻيون سڻي نيڪي گهڻي.

راجا دسرت، راجا جنڪ جي گڻ، شيل، وڏائي ۽ سمپر دائي جي اُئي
ڏاڍي نيڪي ڪئي، جيئن پٽ ڪندا آهن. اها ٻڌي سڀ راڻيون گد گد ٿيون.

سنان پٽن سان گڏ ڪري ٻرڻ گهرائي نيات.
ڪارايو پوچن سپن پهر هڪ گذاري رات.

پٽن سميت راجا سنان ڪري، پنهنجي ڪل جي ٻرڻ ۽ نزرگن کي گهرايو
۽ ڪين ٻير سان پوچن ڪارايو. ان مهل پهر رات گذري هئي.

گيت سندر پيون گسائن سندريون

گهڙيون سندر سڪاڻڪ گذريون.
سپڪو پان پنهنجي مک پائي ٻين آڇي، پڻ هڪ سان ٺاهي.
گلي ٻر پائي سڳندت. مالا خوشي اندر جي ڪري دوباڻا.

سندر نارين مڌر گيت پيون ٿاڻن. اها رات بلڪل مزي ۾ گذاري ڇڏيائون.
سڀني کاڌو کائي پان ٺاهي پنهنجي مک ۾ وڌو ۽ خوشي ۽ مان ٻين کي به پان
ٺاهي آڇڻ لڳو. راجا ۽ سماج اهڙي طرح پنهنجي خوشي ۽ کي پيو ڪيو.

رام اڳيان سرنائِي گهري ويو موڪل سان گهر سري.
پرير اُتساه ۽ آئند وڏائي سمهي اُتوسار سمير وڏائي.

مجلس پوري ٿيڻ بعد ۽ منور رات گذاري هرڪو رام اڳيان سر جهڪائي
پنهنجي گهر روانو ٿيو. پرير ۽ اُتساه جي ڪهڙي وڏائي ڪجي!

سڀن هو پالتي راج سمجهايو مڌر وچئن سان راڻين ٻڌايو .
منگيون گانيون رهن گهر چيائين اک کي رکجو ڇڄرجي نازنن !

سڀي راڻين کي راجا دسرم گورائي پارم ڪئي ۽ هي ٺهرون ٻاراڻن
ڏيتر آهن . هائي هن گهر کي پنهنجو گهر سمجهي وهنديون . توهان سائن اهر ۽
ايڪ وهنار ڪجو . سندن سيال اهڙي ريت ڪجو جئين ڇٽو اک جو پڇاء
ڪندا آهن .

ٿڪل ٺٽ پيارا ٺٽ وس وڃي سهاريو ڪين .
ڇٽي ، ويسو آرام گهر . من هو رام اڏين .

” پيارا ٺٽ ۾ لڪل آهن . ڪين وڃي سهاريو . “ راڻين چئي راجا آرام گهر
هاريو ويو . سندس من ۾ شري رام چندر جي مورم جڳ اڪريل ٿي هئي .

ڪيڙ ڦيڙ جان نسر سهايا پوپ وچن ٻڌي پلنگ سجايا .
موکين جڙت هئا هنڌ صنيڊ ٺٽ سمهڻ سان اچي ناپيد .

راڻين راءِ ٻڌي چار موکين جڙم پلنگ سجايا . انهن ئي ڪر جي ڦيڙ
هڙ لان اهر ۽ سنيڊ چاندرون وڃاڻن . سوها سان ٺٽ اچي وڃي .

پرير سھت پوءِ پلنگ ٻڌاريو سيچ سندر ڏي رام سڌاريو .
آگيا هرھڪ پاڇ کي ڏيئي سهيا وڃي پوءِ پلنگ سڀيئي .

پلنگ ڏي ويڌي رام پائون کي ۽ آگيا ڪئي ۽ هائي وڃي آرام ڪريو .
اهر ٻڌي سڀ پائو پنهنجي پنهنجي پلنگ ڏي روانا ٿيا .

ڏسي رام جا ڪومل انگ

” پٽ ، تارڪا ڪيئن ڪئي پنڪ ؟ “

اٺين ماڻھو ٻيون رام ڏٺارن پرير اندر جو ٻيون ڏيکارن !

مائٽن کي ٿي هئي جو ههڙيون سندس سهڻو نهرون مليون هئن. ائين سڀئي
وهانءَ ڪري محلات ۾ آيا.

لوڪ ريت مائٽ ڪرن ڪناريون لڄ آڏين!
لڄ، خوشي سڀيڻ من ڀسي مڻڪي رام پروين.

مائٽون لوڪ ريت ڪري رهيون هيون پر ڪناريون جو لڄ کان ڪنڌ هيٺ
هو. اهو آندو ڏسي ۽ سڀيڻ جي من ۾ لڄ سان گڏ خوشي ڏسي رام ٿورو مڻڪيو.

ديو پتر پوڄن مائٽون مڻ مرادون سڀ پائائون.
وري گهرن شري رام ڪلياڻ پائون سهڻا، جڻي سڪ ساڻ.

مائٽن ديون ۽ پترن جو پوڄن ڪيو جو سندس من جون مرادون پوريون
ٿيون هيون. هر ديوتائن کان آسپس پئي رهيون هيون ته شري رامچندر جو پائون
سميت ڪلياڻ ٿي.

گهرن منگتا وستو جا دسرت دل سان پيو ڏئي سا.
نوڪر، سيوک ڇڏيا ورسائي سڄين مان سڀ کي سيٺ بڻائي.

بڪاري جيڪا جيڪا شيءِ پيا گهرن، راجا دسرت اها پيو ڏئي. سڀ
نوڪر ۽ سيوک بخشيش ڏيئي ڏني شاهوڪار بڻائي ڇڏيائين. ڪنهن کي به
دسرت جي راج ۾ پنڌ جي ضرورت نه رهي.

ڏئي آسپس ڪن ساک سڀ ڳائڻ مڻ مدبار.
ان پوءِ گهر برهمڻ ويا راجا سهڻ دٺار.

سڀ دان وٺي نيڪي ڪندا ۽ آسپس ڏيندا گهرن ويا. ان کانپوءِ وسشت
مڻي ۽ برهمڻ ساڻ ڪري گهر پهتو.

وشوامتر گهر هر پوڄي نانت، دنيا ۾ ڪونه سر منهنجي.
راڻين سميت ڪري پوڄا پوري ڪئي پراپت چرنن ڌوري!

راجا پوءِ وشوامتر جي پوڄا ۽ لڳي ڪئي ۽ راڻين به کيس سر ٿاڻي-
سندس ٻولن جي حاڪم سميت پنهنجي مٿي تي لائي.

ڪنوارين سان ڪمار سڀ راڻين سان هه-راج.
هر هر پوڄي ڪرو ڇڏڻ ڪري آسيس منراج.

ڪنوارين سميت راجڪمار ۽ راڻين سميت راجا هر هر ڪرو ۽ ڇڏڻ پير
۽ ٻي ۽ مٿي وسعت آشيرواد پير ڏئي.

ڪلي پير سان راجو ڏيئي پٽ، سمهدا هوس پير جيڪي.
واجب جيڪي هو، ۽ ٻي ورتو ڪيو باقي سڀ راجا پرتو.

راجا ڏسڻ راجنيت موجب پٽ، زالون، ٺهرون، هالي گهوڙا وغيره،
جيڪي به پير وٺس هير سو سڀ ڪرو ۽ پٽ ڪرو. مٿي ڪي جيڪي واجب
سمهدا به آڻي ۽ جيڪي ضروري هر سو ڪيو. باقي سڀ راجا جي حوالي ڪري
۽ آشيرواد ڏئي ڇوڏ لڳو ۽ هيءُ سڄي ڀڳوان جو سمهدا سنسار ورتو ڇڏي.

سليم رام من مورت ڌاري آشيرواد ڏيئي کين ڏيکاري.
برهمڻ نارين سڀ گهراڻي ڪپڙا، زيور ٽن بهراڻي.

سٺا ۽ رام جي مروت هر ڏي ڏارن ڪري ڪرو وسعت جي آشرم وارو
جتي وڃي برهمڻ استن کي ڪپڙا ۽ زيور ڏان ڪيائين.

پوءِ سهاڻن نارين وارو ڏان مليو ٽن کي دل سارو.
ڪن زيور، ڪن ڪپڙا مٿيون وٺي گدگد ٿيون شيون گهڻيون.

انهن ڪالهره سهاڻن نارين جو وارو آڻڻ کي دل گهراڻي ڏنائين. ڪن
کي زيور ۽ ڪن کي ڪپڙا. اهي سڀ وٺي خوش ٿينديون گهر موٽيون.

راجا ڪنوارين گود واري مٿي هٿ ڦيري پيار ڏيکاري.
مليو انهيءَ مهل جيڪو آئند گهٽ نه هو، پورن پرماتند.

شهر جون سندس نارايون آرتي ۽ ڪمارن ۽ ڪنوارين کي ڏسي بهت
خوش ٿيون. هر هر پاڻ کي تان ٻڌو لاهي ٻيون ڪنواريون ڏسن.

سڀ کي سک ڏيندا ائين پهتا راج دڦار.
ماتائون پرچن ڪرن هر هڪ گهوٽ ڪنوار.

شهر ۾ سرگس لاهي، گهمندي سموري ڇچ راجا جي محاسف تي اچي بهتي
جتي ماڻهن جو اڳ ٿي ڳاهت هو. ماتائون هر هڪ گهوٽ ڪنوار جو جدا جدا ٻوڙ
ڪيو. يعني انهن ماڻهن ڪهڙي گهوٽ ڪنوارين جو ٻوڙ ڪيو. اهڙيءَ طرح
هر هڪ گهوٽ ڪنوار جو ٿي پيرا ٻوڙ ٿيو.

ڪرن آرتي وارون وار هر ماڻا کي خوشي اپار.
ڪپڙ، مٿيون، ڳهر، رڌن گهڻا ٿلسي آندو ڪيئن ورڻيان؟

خوشيءَ مان ماتائون هر هر آرتي ڪرڻ لڳيون. اکين ۾ آندو ۽ سر ۾
بجلي گهميل هڻن.

ٻي ڏسي سڀ ڪنواريون ساڻ هر ماڻا هو آندو ٿڌان!
سڀي سندس، ڇپ رام ڏسي هر ماڻا ٿي گهڻي خوشي.
پاڻ کي سمجهن خوش نصيب رامچندر پٽ سڀن عجيب!

ڇاري پٽ ڪنوارين سان ڏسي هر هڪ ماڻا کي خوشي ٿي. رام ۽ سڀا
جوڙي ڏسي آندو ۾ مڱن ٿي ويون. هر هڪ ماڻا پاڻ کي خوش نصيب سمجهڻ
لڳي. هر هڪ ماڻا ائين ٿي ٿي سمجهيو ته رام سندس پٽ ڄاڻو پٽ آهي!

سڳيون ڏسي مک سڀي سار هائڻ

ڳائڻ، نچڻ، ڀلا ڀاڳ، ٻيون ڀائڻ!

د ٻو مٿان پڻ گل رسائي سڀوا پنهنجي اندر پٽ ڄاڻائي.

سڳيون ته سڀا جي مک ڏسي مان ڀاڻن ٿي نه ٻيون. خوشيءَ مان نچن ۽

سرسوئي سڀ پستڪ ٿولي شبد سارا جا ٿن ۾ ٿولي
ڏسي سندر سيم رام جي جوڙي

سونهن چوي: منهنجي سونهن آ ٿوري
هار مڃي، اڀان وساري اٿس حسن هڪ ٿڪ ٺاري

سڃا ۽ رام جي جوڙي جي سندرتا ڏسي سرسولي نه پستڪ ٿولي لڳي
پر اڀان ۾ نه سهندڙ شبد ٿولي ٿي نه سڳي! حسن نه اها سندرتا ڏسي جوڙ
لڳو نه مان نه هنن جي اڳيان نه آهيان. هار مڃي جوڙي ۾ نظر کائي ويهي رهيا

ويد ريت ڪل نيت سان ارڳه آرڪي ڏين.
ڪنواريون گڏ پوءِ پتن وٺي مائر محل ڏي ٺين.

ويد ريت ۽ گل مرادا پوري ڪندون ۽ آري اٿا بندون مائالون گهون
۽ ڪنوارين کي محتلف ڏي وٺي آيون!

چار سنگاسن سندر سجايو ڪام ڏيو چڻ هڻن بڻايو.
ٿن تي گهوٽ ۽ ڪنوار ويهاري جل گهوريل پي ماءُ دل ٺاري!

چارئي سون ۽ هيون چڙيل سنگاسن جي چڻ نه ڪام پوهن سان سينگار يا
هئا، ٿن تي هر هڪ گهوٽ ڪنوار کي وهاري ۽ انهن کان گهوريل پاڻي اي خوب
آند پراب ڪيو.

رام خوشي ۾ کان وڌ گهڻو پائڻ مائر آئند.
وهان ڪري پائر سڀني آيا رگهوڪل چنڊ!

ان وقت جي خوشي، نگر جو آئند، محتلف جي داسن ۽ داسين جي من
جي حالت ڪڙن لڻن ۾ ورتن ڪجي؟ رام ۽ ٻين پائڻ کان وڌيڪ خوشي نه

سڀ رڌيون سڌيون ۽ ويد، انساني ديه ڌاري ارهمن روپ ۾ اڀوڌا آيا
هئا. سڀ سڀهه به چوڌاري ڇاڻيل هئي. وڏي ڳالهه ته سڀا اڀوڌا ۾ رار سان
گڏ هوندي، نه پوءِ ڪهڙي انسان جي هردي ۾ ڏسڻ جي خواهش پيدا نه ٿيندي؟

ڪري سينگار آيون سندر ناريون

حسن سينگار لڄائڻ واريون.
ڪلش سمنڊل آرتي سڄائي ويس مٽي پڻ سوسوئي آئي.

شهر جون سڀ سندر ناريون، جنڪي ڏسي جيڪر حسن ۽ سينگار به لڄي
ٿي وڃن، ڪلش کڻي آرتي ڪرڻ آيون. سوسوئي به ويس مٽي آئي هئي.

راج محل ڪولاهل ڇائي بيان نه ٿئي هت سونهن سڀائي.

ڪوشليا گڏ هيون سڀ مائائون

پريم وس سڌ نه سرور ڪيائون.

سڄي راج محل ۾ خوشيءَ جو آواز گونججي آيو. ڪوشليا ۽ ٻيون مائائون
آئند ۾ پڙجي وڌن ۽ سڙجي به سڌ ڪانه رهن.

دان ڏنو پوڄا ڪري گڻيش وٺاڪ ڏنار.

خوش جيئن ماڻهو سڄو پاڻي پڌارٺ چار.

مائائون شري گڻيش ۽ پڳڙان شڪر جي پوڄا ڪري ارهمن کي دان ڏنو.
سڀني کي ايترو دان مليو جو چڻ نه کين چاريتي پڌارٺ ڏرم، ارٺ، ڪام ۽
موڪش پراپت ٿيا آهن.

هيون پريم وس سڀ مائائون شڪتي، ڦڙتي گهڻ ڇڏيائون!

رام درس لءِ ڪري اُٿاول وري سڄائڻ مال سڄايل!

مائائون گهڻي خوشي جي ڪري ڦڙتي وڃائي چڻ ڏيئون اُي ٻيون هيون!
اها رڳي رام درشن جي اُٿاول هئي جهڻڪري ڪا سڌ ڪانه ٿي. هڪ

پرو اڻه لاهيل سامان وري وري ٻيون لاهڻ!

ڪٺي ايڏي ٿي سڳند سرهاڻ ڪٿيسر ڪٿوري بيعد چاڻ.
رڇي آرڻي منگل کان هر ڪنهن دل جو ڀرپور نڌان.

سڳندون ۽ ايتروون اچي ڪلون ٿيون هيون جن چر بيان ٿي اتر ٿي
سڳي! آند سان آرڻيون رڇايون ويون ۽ هر دل ۾ آند هو.

منگل سامگري ٿالين وجهي آيار مائون سڀ!
کان مڌر ڳائي ڪرن مڌوش ڌرن ۽ ٽپ.

سزان ٿالين ۾ منگل سامگري ڪٿي مائون آرڻي ڪرڻ آيون. سندن الڪن
۾ مڌوشي هئي. ٿالين جو آواز آڪاش تاه ٿي ٻاهر.

سمو ڏسي شپ گروءَ ٻڌايو ڇچ ڪي پُر پرويش ڪرايو.
پوڇي گڻيش شوگر جا ڪماري انڌر ٿيو دسرت ۽ ڇچ ساري!

شب ٿيڙي ڏسي گروءَ آکا ڪٿي ۽ ڇچ ڪي هائي شهر ۾ پرويش ڪرايو.
نطش، شڙ ۽ پارو ٿي جي ٻرجا ڪري دسرت ڇچ سوڌو اندر آيو.

پرواسين پنهنجو راجا ڪيڪاريو ٽن من ڏن مٿانئس واريو.
ڪيو راجا پڻ دان گهڻو ٿي مٿيون ڪپڙا ڏن بڪارين ڏيئي.
شهر ڏسي رام گد گد ٿيو هرڪو ڏسندڙ حيرت پيو.

راجا ڪي ڏسي سڄو شهر سندس آڇيان ڪرڻ آيو ۽ مٿان گهورون گهوريون.
راجا بڪارين ڪي دان ڏنو. رام اهو سڀ ڏسي گد گد ٿيو.

شهر جون نارينون آرڻي اٿارڻ

خوش ٿيون بيعد ڏسي ڪمارن.
ڏسن ڪنارين، پُٽ پالڪين لاهي

خوشي سڳي نه دل سمائي.

سهرڙو، سڄي آڀتا پرماڻي وشوامتر وسشت سمر ڄاڻي .
 جنگ وري پوءِ مليو ڀرت سان
 ڏني آسيس پڻ قرب عزت سان .

راجندر سهرڙي جنگ کي پتا سان سمجهي عزت ڏني . راجا پوءِ وڃي
 ڀرت سان مليو ۽ سڀني ٺالين کي آشرواد ڏني .

مليا لڳهڻ ۽ شترڪهن پائي پڻ آسيس .
 ٿيا پرسپر پريسر وس نائي هر هر سيس .

راجا جنگ پوءِ لڳهڻ ۽ شترڪهن سان مليو ۽ کين آشرواد ڏنائين . هنن به
 ٻولن مان هر هر سر نوائي آسيس پي ورتي .

واروار ڪري ونيم وڏائي رام هليو ڪري سنگ سڀ پائي .
 وشوامتر لڳائي ڇاڻي چرنن رڄ جنگ سرالائي .

شري رام هر هر راجا جنگ جي وڏائي ڪندو سر نائي چڻي پائڻ سان
 روانو ٿيو . پوءِ وري وشوامتر وٽ راجا ويو ۽ سندس چرڻن جي خاک سر تي
 لڳايائين . وشوامتر سڀني راجڪمارن کي به ڇائيءَ سان لائو .

سوامي، درس توهان جو پائي

درلڀ ڪجهه سنسار ۾ ناهي .
 جوسيش سک من کي گهرجي شرن پريو ڇي ڏي ڪجهه مڙجي .

توهان جي درشن ڪرڻ سان سڀ ڪجهه پراپت ٿيندو آهي ۽ جنهن جي
 پراپت ڪرڻ لاءِ اندر ۽ ڪنهن به سڪن ٿا، سو مون کي مليو آهي ۽ جنگ ڇڏو .

سڪ اهو سڀ سميت سوامي ! تو پراساد پريو هون ماڻي .
 ڪئي وينتني پئي سر نائي ٿرپ هون پوءِ وڪ وڌائي .

اي سرامي، اهو سمورو سک ۽ سموردا مونکي ارهان جي لدرشن ڪري
تي پرابند ليو آهي. راجا هو هر سر نوالي چوڻ لڳو.

وڃ وڃ ۾ ٽڪندا هليا ڏيندا لوڪن سک.
اوڏ ڀر آخرو سيا ڏٺو نه ڇاڇين دڪ.

رستي تي جدا جدا اسٿان تي ٽڪندا آخر سڀ، ساري جمع، اڀڙيا ٻيٽي.
رستي ۾ کين ڪا به ٽڪيل ڪانه ٿي.

هست چال سان هاڻي گهوڙا ڪندا آواز ڪندا ڪن پوڙا.
ڇپانجه، مردنگ، ڊميون شرنايون

رستي ۾ سڀ وڃنديون آيون.
سڄي رستي ۾ ڇپانجه ۽ مردنگ وڃندا آيا ۽ هالي ۽ گهوڙا مس چال سان
وڌندا هليا.

منگل مير ابوڌيا پوري سندر لڳي هر پانت.
انڌر ڏسي حيرت لڳي سک، سمپت ۽ شانت.

اڀڙيا ۾ منگل ڪلش تيار ڪيا ويا هئا. وار جي نڪريءَ جي سندر ٿا ۽
سک سمپت ڏسي انڌر به حيران ٿي ويو.

راج محل هيو ائين سينگاريل سونهن وڃنا ۾ ٺيڪ بيهاريل.
ڪار لڳي ٿيو ڏسي سٺائي اڌ، سڌ ۽ سک سمپت چالي.

راج ڀڙن کي نه اهڙو سينگاريل ويو هو جو ڪار به لڳي ٿي رهيو هو. اُهي
سڀ رڌاڻن مڏيون ۽ سک سمپت اچي ڪٺا ٿيا هئا.

رڌيون سڌيون، سڀ ويڌ پڌاريا تن ڌاري دسرت گهر آيا.
سِير راج سان گڏجي ايندي اڃا ڏسڻ جي منش نه ٿيندي ؟

شڌ سڪيا سيبه راءِ سمجھائي نار ڌرم، گل ريت ٻڌائي .
داس داس ڏنا گھڻيئي وٺي سڀ پيارا سيبه وٺي .

راجا جنڪ سيتا کي پتي ڌرم ۽ گل ريت سمجھائي . کيس گھڻيئي داس
۽ داسيون سنگ ۾ ڏنيون . سڀني کي پيار مان سيتا ساڻ وٺي وئي !

ڪري بننتي ٻرڻ موٽايا ۽ پڻ جاجڪ، جي گڏ آيا .
هاڻي گھوڙا زيور ڪيئي ڏئي ڇڏيو تن دان جهجهو ڏئي !

راجا سڀني پوڙهن ۽ منگتن کي پنتي موٽايو . کين هاڻي، گھوڙا، زيور
گھوڙا ڏئي ڇڏيو .

وار وار روي ونش جي صورت

رڪي ردي موٽيا رام جي مورت .
جنڪ کي دسرت گھڻو ٻاڏايو پر موٽڻ لاءِ کين لپايو .

اهي سڀ سورج ڪل مٻڙ، رام جي مورت هر ديهه ۾ رکي موٽيا . رستي
۾ راجا دسرت گھڻيئي منقرن راجا جنڪ کي موٽڻ لاءِ ڪيون پر هڻ نه موٽيو .

ونيم مڌرڪڻي دسرت توڙي جنڪ آخر چيو پئي هٿ جوڙي :

ڪيئن ڪريو اوهين مهما هيڏي !

مون ته سيوا ڪئي آڏر جيڏي !

راجا دسرت مڌرواڻي سان راجا جنڪ کي سارهايو . راجا جنڪ چيو ته
توهين منهنجي جا هيڏي وڌائي ٿا ڪريو مان انجي لائق نه آهيان . مون نه
توهان جي سيوا تمام ٿوري ڪئي آهي .

دسرت راجا جنڪ کي عزت ڏني هر ريت .

پئي ملي هر هر مان ڏيکاري پوءِ پريت .

راجا دسرم پيڻجي سڀ، راجا جنگ جي تمام گهڻي عزت ڪئي. اڳي
هڪ ڀي کي ٽوڙ ٻيڙ ڏيکاري رهيا هئا. انجو بيان هڪ ڪيئن ڪجي!

سر ڪمل هڪ جوڙي جنگ سمجهي تل ڀڳوان ڇڏڪ.
ڪري سڀي ڪيان اڏما هئس هُن هڻيش مَن مانسروور هئس.

راجا جنگ هڪ جوڙي، مراد اڏا جو پالن ڪري راجا دسرم اڳيان هڪ جوڙي
اڏي ٻيو ۽ چوڻ نه اي ڀڳوان شڪر جي من روپي مانسروور ٻيڙ ڏيڻ
رهندڙ اتر ۽ سڌل هئس راج، مان ڪوڙي راجان سان ٽيهجي ڪئن کي ٿاڻي.
سگهندس جو اهي تمام اتر آهن.

اڇي سڀي نه جو مَن وائي ڪري سڀي انومان نه پراڻي!
تن وقتن تي هڪ رس جو ويد بتائن روپ نه ڪو.

جهن کي من ۽ وائيءَ سان ورتن ڪري ٿو سڀي، جهن جو انومان
ڪرڻ نه عبت آهي، جو ٽيهن وقتن تي هڪ رس آهي، جهڙي وڏائي ويد
نه ڪري ٿا سڀي ۽ اڪي سندس روپ کي ورتن ڪري ٿا سڀي.

نئن وشيم مون لاءِ ٿيو سڀ ڪجهه سو سڀ ڪاڻ.
سڀ ڪجهه ڇڪ سڀ ٿيو پريتر پائسو هاڻ.

اڏري ڀڳوان مان اڪي مان ڏسي رهيو آهيان. ايشور کي پاڻ سان سڀ
ڪڍو. سڀ لي ٻيڙو آهي ڪجهه نه ڏول نه آهي.

وار وار گهران هڪ جوڙي ڏيان چرن رهي چيپان نه ٿوڙي!
پرير ڀريا ٻڌي وڃن سي رام ٿيو سنتشت پورن ڪام.

مان ويٺي ٿو ڪريان نه مان توکي ٻلائي نه سڳيان. جنگ جا اهي وڃن
ٻڌي رام بلڪل خوش ٿيو.

راڻين رام کي ويٺي ڪري سيتا سندس حوالي ڪئي ۽ چيو ته اي بت،
قربان ڏجن، تون سياڻو آهين ۽ بڻ سڀني دٻين جو حال ڄاڻين ٿو. ڄاڻي
نگرواسي نارين، پتا ۽ ٻين سڀني کي ڏاڍي پياري آهي. هوءَ سڀيل ۽ ڪٺور
نه آهي. هنکي پنهنجي داسي ڄاڻي سندس شيل ۽ ڪٺن جو قدر ڪجو.

گهري موڪل رام ٻڏي هٿ جوڙي

مليو آدر کيس هيڏو ٿوڙي!

وٺي آسپس وري سونائي پائن سميت آندو هن پاڻي.

ٿوڙي کيس هيڏي عزت ملي هئي ته به سرجهه ڪائي، موڪل وٺي ۽
آشورواد پاڻي پائڻ سميت روانو ٿيو.

پرير رام جي ڪيون ويڳاڻيون

بي سڌ ٿي ويون سڀ ئي راڻيون.

سڌيو ڪمارين ڏيرج ڌاري ڏني موڪل من مورت وهاري.

رام جي پرير کي ڏسي سڀ راڻيون سڌ ٻڌ پيا جي ويون! پوءِ راجڪمارين
کي گهرائي گلي لڳائي موڪل ڏني.

پوءِ پهچائي موٽن وري ڪرن ائين پيون گهڙي ۽ گهڙي.

ويا ميل ناري گانءِ چٽي جيئن ڪنوار وڇين کي هر هر ٿيئن.

ڪين ڏر نائين پهچائي وري پيون وٺن وڃن. اهڙيءَ طرح پرير پيون
ڏيکارين. سڪين کي پاسيرو ڪري سيتا سان هر هر ملن ٿيون. نازي ويا ميل
گانءِ جيئن وڇڙي کي هر هر چٽيندي آهي ٿيئن راڻيون به ڪنوار وڇڙين کي
پيون پيار ڏيکارين.

مٺا طوطو ڄاڻي پاليا پڇن سي هر هر ٻڏي اڀالا.

ڪٿي سڀي آ؟ ڪريو ڇو پڙ؟ ڏيرج نه ڪنهن جو ٿيندو، ڇو؟

سيتا طرفو ۽ مٿا ٻالڻا هئا. کين سون جي ڇوري ۾ وکيل هئائين. اهي به
جڏهن وڌيڪي ۾ واکل لي ٻڌن ٿا ته کڻي آهي سیتا ته پوءِ ٻڌايو ته ڪهڙي
لسان هن ٻڌج نه ٿي سگهيو؟

ٽين اڏير موگر خروگوش ڪيئن رهندو پوءِ ماڻهن هوش؟
ڀاءُ سهت آت جنگ آيو پرير امنگ جبل نيتر وهايو.

جڏهن ٻن جي به راجا حالت ٿئي ٿي ته پوءِ ماڻهو ڪيئن هوش سڀالي
سگهندو؟ پوءِ راجا جنگ ڀاءُ سميت آئي آيو. سندس اکين مان پير جي جل ڌارا
رهي رهي هئي.

ڀڳي ٿيڻ مان ورڪت سڄان جيڪو سڌائي مڪت ههان!
سپي رهڻي راءِ چاڻيءَ لائي گيان آڀير پڻ ويو موڪلائي!

سڀا سان موڪلائڻ مهل ٿر موهي جنگ به گيان ڀلائي موه وس ٿي پيو!
گيان جي مراد ڀلي وڏا مطلب نه هئو ٿر موهي نه موه وس ٿي پيو.

واکيل ٻڌائڻ وڌيڪو ڏيڻ جو وقت نه هئي آ موه ڪوڙ جو!
سندر ٿولي هڪ گهرائي ڇڏيو سپي بس، چاڻيءَ لائي.

ڌارڻ راجا جنگ کي سمجهار نه هئي وقت موه ڪوڙ جو نه آهي. پوءِ
راجا هڪ سندر ٿولي گهرائي، هڪ کي چاڻيءَ سان لڳائي سانس وڌا ڪئي.

پرير وس پرور سپ چاڻي مڱن سریش.
چڙهيون ڪلواريون پالکين چڻي ”سڌ دانا مڱيش“.

ڇڏي جنگ ڪتب موه وس هو. پر راجا جنگ سپي کي ”سڌ دانا
مڱيش“ چئي پالڪين ۾ ڪلوارين کي وهايو.

لڪ ڪهڙا سنجيل ۽ پڇريه هزار سها رت ۾ ڏاج ۾ ڏنا .

ڏهه هزار پڻ متوالا دڳج لڳي ٿين . سي ذرا .
سون ، ڪپڙ ۽ مٿيون اپار گڏو ، مينهنون پيون و ست هزار .

ڏهه هزار مست هاڻي ، سونو ، ڪپڙو ، مٿيون وغيره . راجا جنڪ اڻ ڳڻت
ڏاج پست ڪيو .

ڏاج گهڻو پڻ پيو ڏنو اڪٽ ، اٽل ، اپار .
اندر ڪپير سمڍا لڳي ٿئي پڻ بار هزار .

جنڪ ايترو گهڻو ڏاج پنهنجي ڌيڻ کي ڏنو جو اندر ۽ ڪپير ڏسي شرمندا
ٿيا . هن اهو ڏاج اهڙو ڏنو ، جنهن جي برابر ڪپير ۽ اندر جي سمڍا به
پوري نه ٿئي ها .

سس ، سهري ، گرسيو ڪري ڪرم ڪبا رخ ڏسي پئي ۽ جي .
وس پريرم ٿي سڪيون سياڻيون
سپيم ڌرم جون ڏين سمجهاڻيون .

سڪيون پريرم وس ٿي سمجھائن پيون نه سس ، سهري ۽ گروه جي سڀوا
ڪجي ۽ پتي ۽ جو رخ ڏسي ڪرم ڪجي . استري ۽ جو اهڙي ڌرم آهي .

تنهن اوسر آيو اُتي پائرن سان شري رام .
وڻ ۾ ڪل خاطر جڏهن جنڪ ۾

آيو ۽

رامچندر پائرن

انهي ۽ و
هو ڪل گهر پائين

ت نا

عرض ٿيون . سڀيون نه آڻئون اٿارڻا ۽ تران وڃڻ لڳيون .

رام ڏسي وڌ سهڻو چاهن . پيارو ڏيک سڀ تنهن سان لائن
سڀن سندريلا خوش آڏايو سوئين نشي بيهوش بڻايو

رام سڀني ٻائرن ۾ وڌيڪ سندو هو . سڀ راتون ان کي وڌيڪ پيار
ڪرڻ لڳيون . رام جي سندريلا ڏسي ڇڻ بيهوش ٿي ويون !

تنهنجي نوڪون سنان ڪرايو ڀرپر سان پڻ تن طعام ڪرايو .
ڇڏو رام شپ موقعو ڄاڻي شرم ڀريل ۽ ڪومل واڻي .

اوڪون چٽي ٻائرن کي سنان ڪرائي عمدا طعام ڪارايو . موقعو ڏسي رامچندر
ڪومل ۽ مڙر واڻي سان چيو :

اوڏ ڀر راج هلڻ ٿا چاهن مون دٿاران ٿا عرض ڪرائن !
خوشيءَ سان مائا، ڪريو بداعي ڪريو ٻارن تي مهر سدائي .

اي مائا، اڀرڻا راج هاڻي گهر وڃڻ لڳا چاهن . مونکي موڪليو اٿس ته
توهان کي هن جي ٻارن عرض ڪريان . دٻا ٻالي خوشيءَ سان موڪل ڏهر .
اسان بالڪن ٿي نه سڏائين مهر جي نظر ڪريو .

لٽا امول ٻڌي خوشايون سڀيون سڀني ٻيون مڃين پلايون .
گاي لڳائي نڱو ڏريون گوشتن حوالي ڪري ڏنيون !

اهي مڙو ۽ ساهڻ جا لٽا ٻڌي سڄي مڙو ۾ غري چالڻجي ويئي .
هنن ٻڙ ڪمارين کي ٿلي لڳائي گوشتن جي حوالي ڪيو .

ونيه ڪري، اک نيٺ ڀري، رام کي سونهي جانگي .
وڃون ٻهار، ڪو سڱ وار ڪريون نيڪي مڙن نڌان جي .
ڇا پنهنجين، ڌارين مرد ڇا ٺارين پتا کي آ پڻ پياري .
سڀ تون ڄاڻين، حال سڃاڻين، قدر ڪجو قدر واري .

نيت پرمائي دان اُتير سکر پائڻ جو اُپاءُ سَگر
ڪري وينتي پڻ ارداس لاپ جيون مون پاتو خاص!

اهي سڀ گانيون پوءِ هن دشمن منين کي ورهائي ڏنيون. هن پوءِ ڏروءِ
کي چيو ته منهنجي جيون جو ڦل اڄ مونکي ملي چڪو.

پاڻي آسپس مڃيش آئند پوءِ گهرايا منگتن ڇهنڊ.
سونو، ڪپڙا، گهوڙا، گايون

رکي مرضي سڀ راءِ ورهائون

راجا گايون دان ڪري آند پاتو. پوءِ وري منگتن کي گهرايائين. سڀني
کي مرضيءَ موجب سونو، گايون، ڪپڙا، گهوڙا دان ڪيا.

ڄڻ ڳائي ٿيا پنڊت روانا جيم جيم جيم جا ڳائي گانا.
رام وواه ٿيو ائين سماپت سگهي ورڻي نه شش کي طاقت.
اوسر اهڙو سندر پاڻي سگهي نه ٿلسي مهما ڳائي.

سڀ رام جي جڻهه ڇڻهه پڪاريندا گهر روانا ٿيا. اهڙيءَ طرح وواه سماپت
ٿيو. شيش به انهيءَ کي ورنن لٽو ڪري سگهي. ٿلسيداس کي پوءِ ڪهڙي طاقت!

وار وار وشوامتر چرن سڀس رکي چيو راءِ.
سڪ سمپت ۽ مرتبو مليو آ تو ڀرپاءِ.

راجا دسرت پوءِ وشوامتر اڳيان وندنا ڪندي چيو ته سرامي، هي سهررو
مان مرتبو ۽ ڀاڳ سڀ توهان جي ڀرتاب سان ڀرايبت ٿيو اتر.

جنڪ پريمر ۽ شيل وڌائي دسرت مڪ تي هر هر آئي.
گهري موڪل، پر ڪين ملي پريمر ڏسي پيو دسرت کلي.

جنڪ جي ادارا، قرب ۽ مهمان نوازيءَ کي دسرت ڳيٽر سارهايو. هڙ

راجا جنڪ کان روزانو اهو ڏا وڃي جي موڪل گهري ٿو پر اها نئي مليس !

نبينا ڏينهن ڪيٺا انريٽ ويا ٻڌجي سڀ ڏوري ۽ پريٽ !
 وشوامتر شتاند پوءِ جنڪ سمجهايو : ”نيدڪ نه هوءَ“ .

ڪيٺي ڏينهن ائين گذري ويا . پر سڀ قرب جي ڏاڳي ۾ ٻڌجي ويا هئا .
 پر وشوامتر ۽ شتاند راجا کي سمجهايو ته ائين ڪرڻ ليڪ نه آهي !

راڻو ، موڪل ڏيو ڇڏي ٿو نيمر گئتي دليين جو ڪين پريم
 ”پلي“ ڇڏي راجا منترين گهرايو جن ، اچي اڳيان سيس نوايو .

نوهان سيهه وس لي ڪين ڪيتر ٿر ساڻو آهي . هاڻي ڪين خوشيءَ سان موڪل
 ڏارو ، راجا پوءِ ”ڇڱو“ ڇڏي موڪل ڏلي ۽ منترين کي گهرايو .

اوڏ راج چاهي وڃڻ وائين ڪريو ڇٽاءُ .
 ٿيا وزير ۾ پريم وس برهم سپاسد ، راجو .

رائين کي چرائي موڪليائين ، راجا دسرو هاڻي اهو ڏا وڃي چاهي ٿو .
 اهو ٻڌي منترين ، برهم سپاسد ۽ ٻيا پريم وس لي ٻيا .

جنهن جنهن جاءِ ٽڪيل هئا چاچي

اٽ کاڌا سڀ ، کڻي ويا ماڇي .
 ڪيئن قسمن جا ميوا مٺاڻ ڪجي هٿ ڪهڙو تنهنين وڪاڻ ؟

جنهن جنهن هنڌ چاچي ٽڪيل هئا ، ڪين کاڌي جو سامان موڪليو ويو .
 ميوا ، مٺاڻ ، ٻڪراڻ ، مطلب نه ڪيڙو همت بيان ڪجي ؟

پري پري کن مال آپار ساڻ ڏنا پڻ تنهنين ڪهار :
 هڪ لک گهوڙا سٺا ، سنجيل هزار وٽ پنجويهه سهڻا ٺهيل .

ڪها دسرا ، ڪهار ڪاڌي جو سامان راجا کي وسڻي لاءِ جنڪ ڏارو . هڪ

وري ڪمل چرن رار جا ڌوئي آندر لڪايا شو هئا جيئي !
پائڻر ٿيئي پيا رار سمان چرن ڌوئا راءِ شردا ساڻ .

جڪ پوءِ رار جا چرن ڌوئا، جي شو ٻينجي هردي ۾ لڪائي رکيا هئا !
پيا ٿيئي پائڻر به سڏي، سيني جا صدق سان چرن ڌوئائين .

آٽر آسڻ تي سڀن وهاري پاڻل وياسپ اڳيان پٿاري !
مٿيون لڳل، سئيءَ سوني ساڻ ڪٿي رسويا آيا سڄاڻ .

سڀني کي آٽر آسڻ تي وهاري، سڀني اڳيان ٻانڌون پٿاري ويا، جن کي
مٿين سان ۽ سون جي سئيءَ سان ٽاهيو ويو هو .

چتر رسويا ويا رکي ڊال، سواڊي ساڳ !
پڇڻ بنا سڀ کي ڏين ڀڳل گڏو گيت داغ .

سياڻا رسويا، بنا پڇڻ جي ڊال، ساڳ ۽ ڀڳل چانور، غلط ۽ بيا طعام
سڀني کي ڏيئي ويا .

ڪاٺن رسوئي، پانڌن پياڳ ڪارين گيت ٻڌن انراڳ .
پوتر، آٽر، سلوڻ رسوئي مڃا جنهنجي ڪري سيڪوئي .

سڀني چاچن رسوئي به وٺي کاڌي ۽ ڪارين گڏيل گيت به ٻئي ٻڌا، جي
خوشيءَ جي موقعي تي چيا ويندا آهن . کاڌا سڀ سواڊي، آٽر ۽ سلوڻ هئا،
جي سڀني کي وٺا ٿي .

چتر رسوئن حيل ٺاهيا چئن رسن جا طعام بڻايا .
ڪٽ، مٺ، ڪوڙا ۽ ڪسارا ڏين سواڊ چڻ امريت ڌارا .

وسين وسوني لاهيا ميل ائين کاڌن ۾ ڪت، مٺاڻ، ڪوڙاڻ ۽ ڪاروان
شون وڃي ٻاڪل سڙاڻي ڳاڙها هئا. سڀني کي ايترو ڇٽوڙو رس پيو اچي.

سڀني سڃاڻن ٿيون پڻ ڪاريون لڳن ڌرين کي آڻند واريون !
دسرت ڪليو، پڻ آچمن ڪري آڻند پاڻو دل من ڀري !

سو ٻائي ٿاڙون ۾ وٺنديون آهن. اهي ٻڏي دسرت ٻئي ڪليو! اهڙيءَ
طرح سڀني کاڌو ۽ آچمن ڪيو.

ڏسي ڪمارن ڪنوارين ساڻ دسرت آيو آڻند نڌان .
نٿ ڪريا ڪرم، صبح ڪري ويو گروه وٽ قدم پوري .

پن کي ڪنوارين سان ڏسي راجا کي ڏاڍو آڻند ٿيو. راجا پوءِ صبح جي
ڪرپا سان مان نارغ لي گروه وٽ وارو.

ڪري پڙتار ۽ ٻئي عت جوڙي مٺو ٻولي، سرچرڻ موڙي.
تو ڪرپا سان اي منراج سڀ سڻل ٿيا منهنجا ڪاڇ .

گروه کي پڙتار ڪري مليءِ واليءَ سان چوڻ لڳو ۾ منراج، توهان جي
ڪرپا سان منهنجا هائي سڀ ڪاڇ پورا ٿيا آهن!

برهڻ سڀ گهرايو سائين مٺو ڏيان، جن کير سڌائين .
گروه ٻڏي ڪٿي رائج وڌائي برهڻن ٽولي پڻ گهرائي .

هائي دها ٻائي برهڻن کي گهرايو ۾ مان کين ڪو دان ڪندس. اهو ٻڏي
وسنت راجا جي وڏائي ڪرڻ لڳو ۽ پوءِ برهڻن کي گهرائين .

واهديو، نارد رشي والميڪ تن ساڻ .
وشوامتر آسڻ ڏيئي پوڄيا رائج سڄان .

وانديو، نارد، والميڪ ۽ وشوامتر آڏي کي راجا آسڻ ڏيئي سڀني جي پوڄا
ڪئي، پوءِ چار لک سئو ٿاڙون، چئڪي ڪهڙ ڪير هو دان ڪيائين .

وٺو! اوڏي ۽ مهل تہ ٻار ۽ سنيھ ٻاريل مڇيءَ کي بہ شھ ڏيئي وڃي ٿي. يعني
اُتاهہ ٻار ۽ ھوندي بہ ٻئي کي ڪل وجھڻ ڪانہ ڏٺائين.

ٿڪي، نفيس ۽ سندر ڌرتي

لڳي ڪري سؤ سڄڻ جي جوتي.

زيور سونھن پڻ لڻين پڇائن

چيلھ چيلڪي سونھي سھارن!

شري رام کي ٿڪي رنگ جي نفيس ڌرتي پيل آھي، جا سؤ سڄڻ جي
روشنيءَ کي بہ شھ ٿي ڏئي ۽ لڳي ڪري ٿي. چيلھ ۾ چيلڪي ۽ ٻانڻ ۾
ڪنگڙا، خرب سڙيا ڏيئي رھيا آھن.

سَنھون ڊپتو، جُٽيا جُٽين سوتِي

ٻنھين چيڙن ۾ جُڙيل مڻ ھوئي!

نيٽرڪمل، ڪن ڪنڍل ڪمان بدن سڄوبس سُونھن نڌان!

سَنھو ڏپتو، سوتِي جُٽيا، جن جي چيڙن ۾ ھيرا ۽ موتي جُڙيل ھئا. ڪل ڪل
جھڙا ڪرمل ۽ سندر ٺھڻ، ڪنن ۾ ڪول ڪنڍل ھئا.

سَھاڳڻيون، وڏي ڀاڳڻيون وٺي ويون لھڪور.

ڳائڻ گيت ڪري ڪل ريت، ڪنوارين گڏ ڪشور!

سِيپ کي سرسوتي، راعِ کي ٻاروتي، سيڪارن لھڪور.

سڀ زنائون، نراڀمانيون، منش جنم تان گھورن گھورا

سندر ۽ سھاڳڻيون زالون پوءِ گھوڙن ۽ ڪنوارين کي لھڪور ڪُٽرائڻ وٺي

وٺن سندر ۽ منگل، گيت ڳائي لوڪ ريت ڪرڻ لڳيون. ٻاروئي شري

رامچندر کي ۽ سرسوتي سيتا کي لھڪور سيڪارڻ لڳيون. سچر زانہ خانو ھڙي

منش جنم تان ٻلھار وڃڻ لڳو.

سرير سڀ پوشڻ، پرڻپن وڃڻ ڇڻ، پتي ڏيو جو.
بت نه لوڏي، ٻانهن نه ڏوڏي، ڪارڻ بس اهو
بدن لوڏيندي، صورت ڪم ٿيندي، سڀي آئندڪيئن ورڻيان!
ٿيو سڄ پاسي، ويا ڇچ واسي، گهوٽ چاريئي جت پرڻيا.

ستا جي ٻانهن تي يا بدن تي جيڪي زهر پيل هئا سي اهڙا ڇمڪي
رهيا هئا جو انهن تي رام جو پاڇو لڳي ٿو ۽ شڪل تي ڏٺي ا الهيءَ سب
ڪري سڀا ٻڌندڙ بدن يا ٻانهن نه لڳي ٿوڏي نه مٿان اها شڪل ڪم لڳي وڃي!
ان وقت جو آئندسڀا جو ڪم ورتل ڪري سگهندو! انهيءَ پرڻي کي لفظ سڪون تي
چالڻ ڪيون. پوءِ چاريئي گهوٽ ۽ ڪنوارين ڄم واسي ويا، جتي سندن وهانءَ
گهر هو.

ڪنوارين سان چاريئي ڪونئر پوءِ پتا وٺ ويا!
سوڀيا منگل پرڻسمير جن واسي سڀ ٿيا.

پوءِ چاريئي راجڪمار ڪنوارين سميت پتا وٺ ويا. يعني هاڻي جن
واسو اڏوڏو لڏو!

نيرن تيارِي جنڪ ڪرائِي راجسميت سڀ ڇاڇي گهرائي.
عزت لاءِ پٽ تي ڪپڙو ڇايا جهنڊيون بانڻو راج لڳايا!

راجا جنڪ سڀني ڇاڇين لاءِ اڏون ڪرائي راجا سميت سڀني کي گهرائڻ،
سڄو رستو ڪڍڻ سان ٺڪي وڃڻ ۽ رستي تي جهنڊيون بانڻو لڳايا هئا.

پوءِ سڀن جا پير ڏناري يوگيه آسڻ تي سڀ ويهاري!
دسرت جا پڻ ڏوڻي چرن جنڪ اڪير هٿ ٿئي نه ورڻ!

جنڪ اڪير مان راجا دسرت جا. نه چرن ڏوڻا پر سڀني ڇاڇين جا به.
جنڪ جي صدق ۽ آساده جي ڪهاڻي ڪرڻ بعد آهي.

سندر ۽ هڪٻئي کان کس، دليون سڀن هرشايون .
 راجڪماريون ٿي ۽ رن واريون تل نه پئي ڪي پڙهين .
 گهوٽ ۽ ڪنوار، هڪٻئي تان وار، ديوتا گل ورسائن .
 چارئي هڪ منڊپ، جت سڪ سمپت،

اوستائون چار نڀاهن .

گهوٽ توڙي ڪنواريون، هڪٻئي کي هڪٻئي جي اواز سمجهي هڪٻئي
 کي ساراهڻ لڳيون. ديوتا مٿان گل وسانڻ لڳا. سڀئي سهڻا گهوٽ ۽ سندر
 ڪنواريون هڪ ئي منڊپ ۾ اهڙا سونهي رهيا هئا جو انجو ورنن ئي نٿو سگهي .
 چارئي جرڙيون جاگرت، سڀن، سڪرپت توڙي ٿريا، چئني اوستائن ۾ هڪجهڙو
 آند مٺائي رهيا هئا .

دسرت نھاري چار پٽ سڀ ئي ڪنوارين سان .
 مليا ڏسي ڦل چار پٽ خوش هو هاڻ نڌان !

دسرت پنهنجا چارئي پٽ ڪنوارين سان ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ سمجهڻ
 لڳو ته چار ڦل، ڌرم، ارب، ڪام ۽ موڪش پراپت ٿيا آهن !

جنهن وڏي سان رام وهايو ريت انهيءَ سان ٻين پرڻايو .
 سگهي ورڻي نه سارو ڏاج ڏنا رتن جي جنڪ مهراج .

جنهن وڏي سان شري رامچندر جو وواءِ ٿيو، انهيءَ ساڳيءَ ريت ٻين
 پٽن کي به دسرت پرڻايو. ڏاج ايترو مليو جنهن جو ورڻن هٿ ئي نٿو سگهي .
 سوني، هيرن، موتين ۽ مڙين سان سڄو منڊپ ڀرجي ويو !

رنگ به رنگي مليا جي ڪپڙا ورڻن ڪجن سي ڪپڙا ڪهڙا ؟
 عج، رت، گهوڙا، داس ۽ داسيون،

اُٿم گئو، پر توال نه ٿاسيون !

جدا جدا رلڪن جا سونڀا، اولي ۽ ريشمي ڪپڙا، هٿي، گهڙڙا، رڻڪ،
داس، داسيون سڀ راجا جنڪ ڏنا. اڄ ڪلهه جي فتنن موجب لکي هئا نرال
۽ ٻه وري چوڻا ڪليا لاءِ لاسيون!

سمجهي داسيون، جيئن پُٺرواسيون ڏيا مٿن ڌارڇو.
ڪميا اپڙا، نيٺ پوساڻ، ڀوپو، ڀوپر پٺ ڏيڪار جو.
ڪيتر گستاخي، ڏجو بس معافي، هيڏو ڪشت ڪرايم.
ڀوپر-ڀوپر، پنهين نيٺ ٿريا، ٿلسي توهان ٻڌائيم!

اي راجا، دها ڪرڻ لائق منهنجي هنن ڪيائين کي داسون آي سمجهي
معن دها ڪڍڻ! توهان کي پڻ هيڏو ٻڌ ڪرايم تهن لاءِ به معافي ڏجو. هتي
سڀ خوشيءَ ۾ نه ٻيا ماڻھو. تهن داس ٿي وري نه ٿي سگهن ٿا توهان اڳيان ٿورو
پيان ڪند آهي.

سڀ سڃڻ، گل وسائيندا ڪرڻ، چمن واسي هليا.
ڏسي اُتساه چئي هرڪو راد، وڻ چڻ ڦل ڦريا.
سڪيون سڀ ساڻ، ڪن منگل کان اڳتون ٿي هليون.
ڪهڙو ۽ ڪناريون، اچي پڌاريون، ڪهڙو گهر جهليون.

راجا دسرم بڙه سڀني مٿن مائٽن ۽ وڏيون اميرن سميت جن واسو ڪرڻ
وڌو. سڄي شهر ۾ اُتساه هو. دٻو لاڙون گل وسائڻ لڳا. سندر سڪيون کيس
تائينديون، آڳيا ولي، گهوٽن ۽ ڪناريون کي ڪهڙو گهر ولي آيون.

لڇي ٿئي ڏسي رام کي سڀيڊ دل ٿسي.
سندر مڇليءَ کي شهر ڏئي هن ۾ رام وسي.

سيتا رام ڏي ٻياري ٿي ٻي لڇي ٿي. ٻي دل سندس ۾ ر ٿي ٿي ٿي.

سيتا جي مائٽ، راجا جنڪ جي پٽراڻي سڻيا ۽ رام جي مائٽ ڪوشليا، ٻئي جڳهه پرست آهن. سندن وڏائي بيان ٿي نٿي سگهي. وڏاڻا شان، سولهن، سک ۽ ٻين ۾ هنن سان جڳهه کان وڌيڪ رعيت ڪئي هئي.

ڏسي وواه وقت منين گهراڻي سڌ سڻندي سڻيا آئي. راڻي سونهي ور ساڄي پاسي سڻيا پٽني جئين هر جي پاسي.

ڪنيا دان مهل راڻي سڻيا کي گهرايو ويو. هو ٻئيءَ جي ساڄي پاسي ويٺي. هو ٻئي ٻئي سڙي، جئين همون جي پاسي ۾ سڻيا سونهي.

ڪاش سونا، مڻ جڙيل ڪٽورا وٽر ڀريل جل سڄا، نه ٿورا. اڳيان رکيا رام، راجا راڻي پريم اُتساهه ۽ نيت پر ماڻي.

سوني جا ڪلش، جن تي رتن جا ڪٽورا رکيل هئا ۽ سڄا ٻولر جل سان ڀريل هئا سي راجا ۽ سڻيا رام جي اڳيان ٻولر سان رکيا.

ڪل گر ٻڏي، هٿ ڪنوار هٿ وڌيئي ڪن پوري ريت. ديو سڀ هرشي، ٿورو ٿوري، ٻڌڻ لڳا منگل گيت. جنڪ سڻيا، طوطو مڻيا هڪ پنهنجي سان چئي. لوڪ ويد وڌان، ڪنيا دان، ڀڳت پوش ڪئي.

ٻنهي ڪلن جا گرو هٿيالي جي رسم ادا ڪرڻ لڳا. اها وڏي ڏسي ديوتاڻن خوش ٿيا. راجا جنڪ ۽ سڻيا راڻي اهڙا نه خوش هئا، جو ورنن ٿي نٿو سگهي. لوڪ ۽ ويد ريتي موجب جنڪ ڪنيا دان ڪئي!

منين وواه جو ڪارج پورو ويد مت موجب ڪيو سهورو. رام، هستڪ سڀيڻ سنڌر لائي ٿلسي سوڀيا ڪهڙي ٻڌائي!

منين وواه جو ڪارج وڏيءَ موجب پورو ڪيو. رام پنهنجي وٺيءَ جي هستڪ کي سهاڻ جو ٿلڪ لڳايو. ٿلسيداس وري انهيءَ جو ورنن ڪيئن ڪري سگهندو.

نانگ جئين وس لالچ ٿي رهيو ڪمل مان لال رس ٻي .
ڪري مورچا چنڊ ويچاري سگهي نه ٻڻ بهوش بهاري .
چيو وسشت من، آگيا ڏني ساڳئي آسڻ وڃي رهو ٻي .

نانگ لالچ وس ٿي جهڻن امرن ڇڏي ٻاڙهي رس کي چوسيندو آهي ؛
واڙهي چنڊ کي مورچا ڪندو آهي ٿيڻ وارو سڀا جي سندرلا هر رس ٻي
رهو آهي، ٻڙه وسشت جي آگيا پاڻي وارو سڀا بهنجي ساڳئي آسڻ ٿي وهلا .

وسشت من آگيا، پاڻي جنڪ راجا، سڏيون ڪماريون ٿي،
مانڊوي شرت ڪيوت، ارملا .

شپ سورت پائي آگيا آيون سي .
ڪش ڪيت ڪنيا، وڏي مڃان، مڻ، سونهن ٻڌ ساڻ .
شيل، سندرلا، پڻ ڌرم وٺا واهي پيورت ٻڌ ساڻ .

ٻڙه وسشت مٺي جي آگيا پاڻي، جنڪ ٿي راجڪماريون مانڊوي، شرم
ڪرم ۽ ارملا لال وارون گهراڻي ورتيون، بهنجي ٻڌ ڪش ڪيوت جي وڏي
ڪنيا مانڊوي، جا گڻ، سوڀا ۽ شيل ٻي سڀي کان سرس هئي سا وڏي موجب
ٻڙه سان پوڻائي .

سپه کان چوڻي، مڻ سونهن موڻي ارملا گڻن وڏي .
جنڪ جي چاهي ڏني ريساڻي لڇمڻ سهت گڏي .
نالي شرت ڪيوت، سڻي شپ سورت، شترڪهن سان پوڻي .
وريون واڏايون، گهر گهر آيون مڃا نه ٿي ورتي .

سڀ جي ننڍي پڻ ارملا، جا گڻ ۽ سونهن ٻي مثال هئي، سا وڏي سان
لڇمڻ سان پوڻائي . وري شب گڻن واري شرم ڪرم، شترڪهن سان پوڻائي .
ڪو به چار اڃيون آيون، واڏيون وري واريون .

سمو ڏسي وسشت مهراج شتاند کي گهرايو ۽ ڇهه نه هالي ڪنوار کي چلد
مندپ ۾ آليا گهرجي ۽ سمه ٻورو ڪارج ڪرڻا گهرجي .

نار ويس اُت آئي اندراڻي هر اپڇرا پر ڪير سڃاڻي .
انهن ڏسي سڀ نارين هـرشن

ڇو ته سڀئي ڀيون شياما پسجن !

سڀ اپڇرائون، سوسوئي، اندراڻي سڀ ناري ويس ۾ اتي آيون . کين
ڪنهن نه ڪو نه سڃاتو . سڀ سورنهن ورهين جون جوان نارين لي لکيون . سڀ
ڇاڇي ماڃي نارين انهن کي ڏسي موش لهن .

ڏنو سَنگنا مان ڪهڙو تن اما، رما چڻ سمجهي جن !
ويس سڀن هڪجهڙو پاڻو سڀيم وواه انڪول جو ڄاتو .
بن چرچي ۽ بنا ڪنهن هاسي وئي هليون سڀيم مندپ پاسي .

راڻي سَنگنا سڀني کي اما ۽ رما سمجهي اتر آسن ڏنا . سڀ هڪجهڙو
ويس اُتي آيون هيون جو سڀيم وواه انڪول هو . سڀ گڏجي سيتا کي مندپ
ڏي وئي هليون ۽ کيس ڪنوار جهڙا اتر پوشا ۽ وستر پهرايا . ڪنوار ڇوڇو
وغيره ڪرڻا هو .

سڀيم سڀن ۾ ائين سونهي سونهن سونهي منجهه سونهن !
جهڻي ٺهي جهنڊ ۾ هلي ڏسندن لاءِ ورونهن !

انهيءَ وقت جي سيتا جي سندڙا کي ڪيئن ورن ڪجي ! اهڙي نه سندڙ
پي لڳي جو خود سندڙا اچي کيس سينگارڻو هو ! هوءَ لڳ کان جهنڊ جي ڀر
ڇڪي ۽ شام ڪري هوران پئي هلي . سڀ ڏسندڙ اهڙو ڏسي ڇڪس ٿي ويا .

ڪيئن ورڻيا هنت سڀيم سندڙا ٻڏي ٿوري ڀرگهڻي مڌرتا .
ڏني برائين ايندي سيتا روپ راڻي ۽ اڪڻ پڻيتا .

سيتا جي سندوئا ورتل ڪروڙ لاءِ مان زبان ڪٽان آڻيان! منهنجي ٻڌي
 لڏي پر سندوئا سمند لاءِ سيني ٻرائين سڀا ڪئي منڊپ ۾ ايندو ڏٺو ڇو
 سندوئا جي رائي ۽ ٻولڻا جي ڊيري ٻڌاري آهي!

انهيءَ طرح سيمه منڊپ آئي ويد منتر اُچرن منرائي
 ڪل ڪروڙ پئي ڪون وڻوار پنهنجي پنهنجي ڪل انوسار.

انهيءَ طرح سڀا منڊپ ۾ آئي. پندڙ ۽ مٺي ويد منتر اُچارڻ لڳا. ٻين
 طرفن جي ڪر توھڻن پنهنجي ڪل زم زم موجب ششچار ۽ سڳن ساند ڪروڙ لڳا.

ڪل ريت، پڻ ڳائي گيت، سورج پوڄا سڀ ڪئي.

سيتا آئي، عزت ڀرمائي، آسڻ وٺي ويهي رهي.

سيمه رام ڀرڀر، اٽل جيئن نير آڏ ڇڳاد کان پڻ رهيو.

من، ٻڌ، رائي، اپارڻ ڄاڻي پرگھٽ نه ٿلسي هٿ ڪيو.

ڪُل جي زم زم موجب گيت ڳائي، سورج پوڄي، سيمه کي رام جي وڃڻ
 شب ۽ اتر آسڻ تي وهاريو ويو. آڏ ڇڳاد کان ڀرڀري رام ۽ سڀا هڪ ٻئي کي
 ڏسي اڀايت خوش ٿيا. انهيءَ ڀرڀر جي لڪ نه ڪيھڪي به نه رهي! اهو ڀرڀر
 من، ٻڌ ۽ رائيءَ سان ورتل ٿي لٽو سگھي. انهيءَ ڪري لڏينداس هڪ اڃو
 ورتل ڪيئن ڪري سگھندو؟

ڏون سيمه ٽن ڌري اڳن وٺي آهونسي ڪيئن!

ڀرڀر ويس سڀ ويد ڪري ريت رواه ڪن جيئن.

اٽل ڊوٽا سرار ڌارن ڪري آهونين ورتيون ۽ سڀ ڊوٽا ڀرڀرن جو
 روپ ڌاري رواه جي زم زم ٻڌائي رهيا هئا.

جنڪ پٿرائي سڀيئي سڃاڻن ڪوشليا مانا لڙڪ پڇاڻن.

جس، ڪيرت، سڪ، سندوئاڻي، گڏي وڌاڻا جوڙي بڻائي.

ٺٻ، نگر متو اهڙو گوڙ سمجهه اچي نه ڪل نه شور.
ان پـر رار منڊپ ۾ آيو ارگه وٺي پوءِ آسٺ پايو.

نعارن ۽ واڃن جي ڌم ڌرتي آسمان هڪ ڪري ڇڏيو. ڪير ڪلي يا ڳوڙ
ڪري نه اهو به واڃن جي آواز ۾ سمائجي ٿي ويو. اهڙيءَ ريت رامچندر منڊپ
۾ آيو. کيس ارگه ڏنائون ۽ پوءِ اٺر آسٺ تي وهاريائون.

دسرت جنڪ مليا ٻڙي سيٺ پيا ٺري پڻ پنهنجن جا نيٺ.
ڏسٽ وٽان هو اهو نظارو
ڪري اُپما ڪيهي ٿلسي ويچارو.

رواج موجب ٻڙي سيٺ جنڪ ۽ دسرت هڪٻئي سان گهڻي قرب وڃان
مليا. اها گڏجاڻيءَ جي وڏائي ويچارو ٿلسيداس ڪهڙي ڪري سگهندو؟

منڊپ رچنا، اچي نه وڃنا ديون جو هُن هري.
جنڪ پاڻ گهڻي عزت ساڻ دسرت وڏيائي ڪري!
ڪل جو اشت، گرو وسشت جنڪ آسٺ وهاريو.
وشوا مٿروڏائي، گهڻي پڻ پائي ڏيئي آسيس نهاريو.

منڊپ جي انوکي ۽ سندر رچنا ڏسي ديوتائون به موحت ٿي پيا. زبان
سان اهو ڪيئن ورن ڪري سگهيو! راجا جنڪ پاڻ راجا دسرت جي اُپما ڪري
اوچي آسٺ تي وهاريو. گرو وسشت کي به جنڪ راجا اوچو آسٺ ڏنو. هن وشرامتر
کي به گهڻو سارهايو. وڏائي ڏني وشرامتر آشرواد ڏيئي راجا جنڪ ڏي ڇڄ
۽ عزت سان نهاري لڳو.

واهه ڏيو جهڙا رشي پوڄيا جنڪ مهيش!
آسٺ اٺر سڀ کي مايو پائي شپ آسيس.

جا جنڪ واندو روئي ۽ ائين منن جي پوڄا ڪئي ۽ کين اکر آسڻ ڏنا
۽ موت ۾ آيس پرايڻ ڪئي .

جنڪ ڪئي نوءِ دسرت پوڄا ايشور پاز نه پاون پي ڪا .
ونيم پياو سان ڪري وڌائي 'پاڳر پلي' جي ڄاڻي پلائي .

راجا جنڪ پوءِ دسرت جي پوڄا ڪئي ، ڀڳوان جو روپ سمجهي ا ويئي
ڪ سندس وڌائي ڪئي ۽ پنهنجي سٺي ڀاڳي جي امڪي ڪرڻ لڳو جو
ميٺا جي رام مان شادي ٿي !

پوڄيا ابوڌيا جا سڀ ڄاڻي جيئن آ پيٽو ٿيڻ ٿي ٿاڇي !
آسڻ آهت مليو سڀ ڪي هيٺ نه ڪو ، پر سڀيئي مٿي !
سهي پراڻن هر جنڪ واءِ ڪوٺر ستڪار ڪيو . سهي کي لائق ڇڪيرون
مليون . جهڙو شاندار دسرت ، ٿيڙوئي اکر راجا جنڪ !

ڇچ ساري ، سمر عزت پائي خوش ٿيا پائي مان پراڻي !
برهما ، وشنو ۽ شِو پياڻي جي ڄاڻن سڀ رام وڌائي .
راجا جنڪ سڄي ڄم جو آدر ڪيو ۽ سڀ پراڻي خوش ٿيا . ڀڳوان رام
جي پراءِ کي برهما ، وشنو ، شِو ۽ ٻيا سڀ ڄاڻن ٿا .

سڀ آيا هئا ويس مٿائي بنا سڃاڻ جنڪ برنالسي !
هرڪ پوڄيو ڏيو پرمائي ڏنو سنگاسن ويس سڃاڻي .
سڀ ويد ۽ ديوتا ويس مٿائي شادي ڏسڻ آيا هئا . راجا جنڪ بنا سڃاڻن
جي نه سڃي جي عزت ڪئي . ديوتا والڪر هرڪ کي عزت آسڻ ڏنو .

سهو ڏسي هن وسشت گهرايو تڏهن شتاند جهت پٽ آيو .
جاد ڪنوار هٿ آڻڻ گهرجي سهي فزاڪت ماڻڻ گهرجي .

سون، نيلام جي رنگن جوڙي

ديون ڏئي، جن پريت نه ٿوري.

رام ڏسي دسرت گيل ڳائڻ ٻنهيڻ مٿان پيا گل وسائڻ.

سندر سڀتا، سون ورتي ۽ نيلام رنگ وارو رام! جرڙي ڏسي ديوانن خوش ٿيا ۽ رام ڏي نھاري دسرت جي ساراه پيا ڪن.

رام ڏسي، شو پاروئي آندڻ ڪيو آپار.

نيتري چل پڻ خوشيءَ ڀريو هارن وارون وار.

ڀڳوان شو ۽ پاروئي ڀڳوان رامچندر جو سروپ ڏسي آندڻ جون آنسون وهائڻا لڳا ۽ سرسار ۾ اڃائي گه.

جنهن گهوڙيءَ تي رام سوار ڏسي لهي ٿين گرڙ هزار.

ڪٿي نه سگهجي روپ سوايو ويس مٿي چڻ ڪام هو آيو.

جنهن گهوڙيءَ تي رام سوار هو انهن جي سويلا هزار گرڙن کان به وڌيڪ هئي. چال به تمام ڌڪي هئي. شايد خود ڪامدو گهوڙيءَ جو روپ ڌاري آيو هجي.

رام اڇا گهوڙيءَ ڏسي هلي سندر سڀ چال

گهڻن روپ تارن منجهان لنگهي ٿي بجلي ڌار.

رام جي مرضيءَ تي هلندڙ گهوڙي اهڙي نه وڃي چال سان بي هلي چڻ ته گهڻ منجهان اڇلي ۽ جي ڌار هلي ٿي.

مور نچي بادل ڏسي مستيءَ چوچ منجهان

ڏيڻ نچي گهوڙي گهڻو ڪهڙا لفظ لکان.

مور جئين بادل ڏسي خوشيءَ منجهان نچندو آهي ٿين گهوڙي به ڪيتر

نچي رهي هئي. ههه انجو ورنن ڪيئن ڪريان؟

ٻئي راڄ سماج، ڏسي منگل ڪاڄ اٿل خوشي منائين ۽
 وڃن ٿارا، هلي خوشي ڌارا ديوتا گل وٺائين ۽
 ڇڻ ڏسي ۽ دل خوش ٻسي وڃن جي ٻڻ وڃي ۽
 وڌي ڀاڳيئون سڏي سڀاڳيون سنڱا منگل ساڃي ۽

ٻيهر راڄ سماج خوشيءَ جا ٿارا ۽ بگل وڃي رهيا هئا ۽ ديوتا ٻن ۽
 خري رار جي هي منالو لڳا ۽ وڃا وڃندا ڏسي رائي سٺا، سڀا جي مالا ۽
 سڀاڳين کي سڏي منگل جون وسترون ٺاهي رهي هئي ۽

سڀ آيون، جي سندر ناريون لڳي ڪندڙ سندر ٿا واريون ۽
 رنگ رنگيلا وستر پائي زيور ڇڏن من سڄو لپائي ۽

سڀ استريون اهڙيون ۽ سندر هيون جو سندر ٿا خود ڏسي لڳي ٻي
 ئي ۽ سندر سندر وسترون ۽ ڏاريون ۽ دل کي ئي ڏولي ۽

گد گد سنڱا گهڻو رار ڏسي ور ويس ۽
 سڳي نه ڳائي سرسوتي هزار ورهين ٿا سڀيش ۽

رائي سٺا، سڀا جي مالا رار کي گهرت جي وسترن ۽ ڏسي اهڙي ۽
 خوش ٿي ٿي جو سرسوتي ۽ سڀيش ۽ اکر هزارين ورهيه اڇو ويڙي وٺن ڪن
 ۽ ۽ اکر ٿو وڃن ۽

ننڍن نير خوشيءَ جو روڪي رهي منائي ويو ديوي کي ۽
 ويسد ريت ۽ ڪل آچار ڀلي ۽ پانت ٿيو سڀ وهنار ۽

منگل جي مهل خوشيءَ جي ٻوڙهن کي روڪي رائي سڳن سان ڪرڻ
 لڳي ۽ ڄاڻن وڌن ۽ ڄاڻايل آهي ۽ جيڪا ڪل جي ويسد آهي ۽ سڀ ڪم بالڪل
 پوري ۽ وڏي سان ڪيو ويو ۽

سٺي موسر، ويساک جر مهينو. گر برهمڻ پوء لکن سڙي ۽ وار انت
چاچي ڏنا.

مٺي ٺارڊ کڻي مهورت آيو جنڪ پروهت، ٺارڊ ٺاهيو.
ٻڌي جڏهن ماڻهن شپ ڳاله
برهم ڪڍي ڪيو مهورت ڪمال.

ٺارڊ هٿان به مهورت ڪڍايو ويو. پوء جيڪ جي پروهت ۽ ٺارڊ گڏجي
مهورت ٺاهيو. ڌرين مهورت ٻڌي خوشي ڪئي ۽ چيو ته اهو مهورت برهمڻ
جي مهورت سان ملندڙ آهي ۽ نيڪ آهي.

شپ وياو ڪڍي شام جو سمجهي منگل مڻل
ٻڻي ڌريون سهمت ٿيون چاڻهي ويل انڪول

منگل مول ويلا ڏسي راجا جنڪ کي ٻڌايا ويا ۽ راجا دسرت به انهن
سان سهمت ٿيو.

برهمڻ پنهنجا راءِ گهرائي چيو: ڀلا هاڻي دير ڇو آهي؟
شتانند سڀ وزير گهرايا منگل ڪلش سينگاري آيا.

برهمڻ پوء پنهنجي راجائن وٽ ويا ۽ کين چوڻ لڳا ته ڀلا هاڻي دير ڇاچي
آهي؟ شتانند سڀني وزيرن کي چيو ته هاڻي سڳن شروع ٿيڻ گهرجن. منٽري
سوني جا ڪلش سينگاري ۽ سامگري وجهي کڻي آيا.

شنڪ، باجا ۽ ٿال، شرنايون، منگل نشاني ويون وڃايون.
سندر سپاڳيون گيت پيون ڳائڻ

ويند ڏني پڻ پيون لڳائڻ.

خوب باجا ۽ شرنايون وڃڻ لڳيون. ڪلش تيار رکيا ويا. سهاڻين گيت
پي ڳايا. برهمڻ ويند جي ڏني لڳائي.

دسرت سان وٺي رام کي آيا جن واسين پڻ پير گهमाيا .
ڪوشل پٽ ڪل شان پسي 'اندر' لڳي طومان ڏسي.

رام کي دسرت سان گڏ ڄڻ واسي ۾ ٿي آيا . دسرت جو بندوبست ۽
طومان ڏسي اندر به لڳي ٿي ٿيو .

وقت ڀريو آ، پير گهमाيو ٻڌو راجا ۽ هوش ۾ آيو .
ڀڄي گروءَ کان ڪري ڪل ريت ڄڻ هلي پڻ ٻڌندي گيت .
اڳهر دسرت ڪري منراج هليو ڪنواريتن، ساڻ سماج .

ڪنواريتن چيو ته هاڻي وقت ڀري آهي . اهو ٻڌي راجا وڃڻ وڃالو
هر ڪم ڪيو . گروءَ کان ڪل ريت ڀڄي ، کيس اڳهر ڪري ڪنواريتن طرف
هليو . سماج جا ماڻهو به ساڻ هئس .

انهن ڏسي ٿيا خوش نرنار سڄي مندپ بهڪي سينگار .
اڳيان دسرت سڀ ٿڪا لڳن ڏسي جيئن چنڊ ٺڪيتر پڇڻ .
برهما اُت پڻ حيرت پيو بڻيل پنهنجو اُت ڪجهه نه ڏٺو .

اڻيڪي ڏسي سڄي مندپ ۾ خوشي اچي ويئي . دسرت جي شان اڳيان
سڀ ٿڪا ٻڌي ويا ! جيئن چنڊ ٺڪو سان ٿا واکر ٿيندا آهن . برهما نه مندپ
ڏسي حيران ٿي ويو ۽ هر هن مندپ ۾ پنهنجو ٻايل ڪجهه به نه ڏٺو .

جنهنجي نانءُ ٻڌي ڇڪ ساري

دور ٿيڻ، دک سگهي نه ماري .
دور اوت ۽ موڪير ۽ ڪار پاڻ آ، هيءُ سو سیتارام .

هر چوڻ لڳو ته اي ٿاڙوئي، هي اهو ڏورم، اوت ۽ ڪار ۽ موڪش ڏهن
وارد رام آهي، جنهن جي لاءِ ٻڌي دک دور ٿيندا آهن .

سيتا جي ٻرير کي رڳھائڪ رام چڱيءَ طرح ڇانو ٿي. انهي خبر هن کي
يلا ڪهڙي؟ ٻٽا جو اچڻ ٻڌي ڀائر خوش ٿيا.

پيار ڪري گروءَ ڇاتي لائو پيار ڳوڙهن، پرمانند ڀاتو.
ويا اُٺي ڪري پنڌ ڳپل چچ واسي، جت دسرت لٿل.
ڏٺو اُڃايل ڀريل تلاءَ دئين سمائي سڪ اٿاهه.

گروءَ وسشت ٻنهن ڪمارن کي ڇاتيءَ سان لائو. آئند کان سڀني جي اکين
۾ جل ڀريل هو. پوءِ ٻئي ڀائر چچ واسي ويا جتي راجا دسرت لٿل هو. ٻئي ڀائر
اهڙو خوش ٿيا، جڏهن اڃايل کي ڀريل تلاءَ جو درشن ٿيو آهي.

دسرت ٻڌو ٻئي ٿا اچن من سان راجڪمار.
اُٿيو، اُٿي ٿيو ٻرير وس آئند ٿيس اپار.

راجا دسرت جڏهن ٻڌو ته سندس ٻئي وڇڙيل ٻٽ وشرامتر گروءَ سان
ڏانهس اچن ٿا. تڏهن بيحد خوش ٿيو. گهڻيءَ خوشيءَ کان پنڌ ڪري به نه پيو
سگهي! انهيءَ ڪري آهستي آهستي اڳتي وڌي آيو.

من اڳيان راءِ ڏندوت ڪري چرن ڪمل ٿي سوڌري.
وشوامتر کين ڪري آسيس پڇي ڪشلتا آڏيا ايش.

راجا منيءَ وشرامتر جي چرنن جي خاک سر تي لڳائي ۽ ڏندوت ڪئي.
منيءَ آسيس ڏئي خير آفيم پڇي!

ڪري ڏندوت ٻئي ڀائر آيا ٻٽا اڳيان اچي سيس نمايا.
آئند آيو ردي آڏير ڀران پيا جڻ مئل سريـر!

ٻئي ڀائر ڏندوت ڪري ٻٽا جي اڳيان آيا. راجا دسرت کي اهڙو نه آئند
آيو جو جڻ مئل سرير ۾ ساهه پيو هو.

اڳيان وسشت اچي جھڪيا ڪمار چرن ڇهيا تن وارون وار.
مئي ڏني آيس ڪمارن چنڊ کڙيو چڻ منجهه ستارن.
سڀن اڳيان پڻ سيس نياڻي مڻ آيس سڀن کان پاڻي.

رام ۽ لچمڻ پوءِ ڪرو ۽ وسشت اڳيان سر جھڪايو ۽ مئي ڪن آسرواد
ڏني ڪمارن پوءِ سڀي اچن سان به ولدنا ڪئي ۽ آيس پاڻي.

پاڻي وڌي سان ڪڏ شتر ڪن اچي ڇهيا ٻنهي رام جا چرن.
خوش ٿيو لچمڻ ڏسي پر پاڻي ناخوڻو پاڻي ٻڌل جيئن ناڻو.

ارم ۽ شتر ڪن پوءِ اچي رام جي چرن تي ڪڙيا ۽ رام ڪن لاري چالي
سان لالو لچمڻ به ٻنهي پاڻون سان ملي اعڙو خوش ٿيو ۽ جيئن ٻڌل اڇڙي هڪ
ڪري ملاح خوش ٿيو آهي.

جاڻي، نياڻي، سڀ منش منٿري، منگتا، مٿر.
مليا جڏهن سري رام سان بڻجي ويا پٽ چتر.

اردڙا واري، لياڻ جا ماڻهو، منٿري، منگتا سڀ رام ۽ لچمڻ سان چوڄ
مان مليا. هر دوش ڪندي اعڙا مڪن لي ويا جو چتر ٿي پست ٿي چت چٽل هئا.

راج پروهت شانتانند آيو جهنڊ وزيون سندو سمايو!
آدرپاڻ ڪيو سان چچ وٺي آگيا ٿيا شامل مڃ.

راما جو پروهت وزيون جي ٽولي وٺي آيو هن چاچن جو سڪار ڪيو.
پوءِ سڀ وڃي مع سان شامل ٿيا.

منگل مول مڪن جو آيو پڻ شپ ماه ويساک سهايو.
ڪرو، نڪيتر، پڻ ٿي وار لکن سوڌي پوءِ ڪيو ويچار.

هر هڪ شپ سڱن ٿئي تنهنجو سڱن برهمڙ پٽ رام آ جنهنجو
رام گهوٽ، جنهن سڀي ڪنوار دسرت جنڪ ڪن بيدار اپار

جنهن جو پٽ سڱن برهمڙ رام آهي، تنهن لاءِ سدائين شپ سڱن آهي. جتي
رام ۽ سڱن ٻنهي گهوٽ ڪنوار هجن ۽ دسرت ۽ جنڪ جهڙا مها اُسر سڀي
هجن اُتي به سدائين شپ ٿيندو آهي.

جنڪ ٻڌو جڏهن اچي ٿو دسرت

ندين ڀلين جي خوب ٿي مرمت!
وچ وچ ۾ استان بڻايا سڪڙاڪ ۽ سمپ پرايا.
مرمت ڪرايائين. وچ وچ ۾ استان ٺهرائي سامان موجود رکيائين.

من مانيون سڪ شيون ملن چوڻ پنهجا ڪنهن گهرو سرن؟
طعام سٺا ۽ ڪپڙا سندر جيچ وڌندي هلي جنڪ نڪر.
سٺا وڻندڙ طعام، سندر ڪپڙا ۽ بيون من مانيون شيون جي ملن نه پوءِ چوڻ
پنهجا گهر وسندا. جيچ اچي ۽ اچي وڌندي هلي.

جنڪ پُريءَ جي خلق سڀ ٻڌي باجن جي ٿور!
گهوڙا، رت هاڻي وٺي پيا اڳواڻي ڪن!

بلڪل باجن جي ڌمال ٻڌي جنڪ ٻُر جا ماڻهو اڳواڻي ڪرڻ لاءِ اچي آيا.
گهوڙا، رت، هاڻي وغيره ڪاهي آيا هئا.

سون ۽ چاندي ڪوپر ٿاڻه
پاڻت پاڻت جا پڪل پڪوان ڪري نه سگهجي جن جو بيان.
سوني ۽ چانديءَ جا برتن، ڪلش، ٿاڻه، جن ۾ طرحين طرحين جا مٺاڻ

بل هئا جن جو بيان حس ڪري نٿو سگهي.

ٺل، ميو ۽ گهٽيون مٺايون سڀ ڇاڇين لاءِ جنڪ پٺايون.
زبور، ڪپڙا، شيون اٺيڪ ملن اکين، چڻ چيلا ڇيڪ!

راجا جنڪ اٺيڪ ٺل ٺول ۽ ميو ۽ مٺايون ڇاڇين لاءِ موڪليون. زبور ۽
ڪپڙا به بنا ٽهڙا جي پيا ملن، چڻ چيلا ڇڙا گهي رهيا آهن!

پٺين وستن جو سمنڊ ڇٽڪ مڪيون گهٽيئي راءِ جنڪ!
سگنن لاءِ پڻ منظور گلاب پيا چٽڪارن بنا حجاب.
کڻي آيا سڀ وست ڪهار شيون ڪي گڏ، ڪي ڌارون ڌار.

دهن ڪانءِ ڪپڙو، ٺلاب، عطر به سگنن لاءِ ڪهار کڻي آيا، ڪي شيون
گڏ ڪي شيون ڌار ڌار، سڀڪجهه موجود ڪيو وڌا!

ديو باجا ۽ ڍول وڄائن گيت مٺا اپڇرالون ڳائين.
شيون آيون سڀ دسرت اڳيان

جنڪ ڌريون جي گهٽي ادب سان.

ڌارالون ڍول پيا وڄائن ۽ اپڇرالون مڪل گيت پيون ڳائين. سڀ سامان
راجا جنڪ گهٽي ادب سان اچي دسرت اڳيان رکيو.

ڪيو سٺيڪار سڀ دسرت، راج آندو ويو جو ڪاڻ سماج
سڀ جاجڪ بخشيش ڪي پاڻي ڇچ واسي ويا ڇچ وڌائي.

راجا دسرت سرور سامان جنڪ جو سٺيڪار ڪيو ۽ مڪتن جاجڪن ڪي
گهٽي بخشيش ڏني. سڀ ڇاڇي پوءِ ڇچ واسي ويا.

پرپرر سبيو رگهناڪ ڄاڻو پار سبب پٽي ڪلهين نه پاتو.
پتا اچڻ جو ٻڌي ٻڌوان آئند پاتو مها آئند ساڻ.

هو ٻئي رت راجا رت ڪاهي ويو. ٻئي تمام سندر هئا. هڪڙي رت تي سينگار جو سامان ۽ ٻئي ۾ قيمتي ڪپڙو رکيو ويو.

ٻئي رت گرو وسشت چڙهيو رت پهرين نرپ پاڻ. پوڄي ديؤگوريءَ سميت پوڄيو شو پيڳوان.

انهن ٻنهي رتن تي، جن ۾ قيمتي سامان رکيو ويو هو، راجا پاڻ چڙهيو ۽ ٻئي رت تي، جنهن ۾ قيمتي ڪپڙو رکيو ويو هو گرو وسشت چڙهيو. سڄي ڇچ گڻيس ديوتا کي منائي ۽ ٿوري شڪر کي پوڄي اچي هلي.

رائ وشت سان سونهي ائين گڏ ورهسپت اندر جيئن. ڪري گل ريت ونديا سڀ راجا

جيئن سجايا سيوڪن ساڃا.

وسشت منيءَ سان راجا ائين ئي سونهيون جيئن انسدر وسپت سان گڏ سونهندو آهي. راجا سڀ ديؤ ۽ ديويون ۽ گڻيس ديوتا کي پهر يائين منائي ۽ گل ريت ڪري اچي ڇچ کي نظر مان ڪڍيو.

سوري رام وٺي گر آگيا وڌيو مهراج وڄائي وڄا. ڇچ سجاوت ڏسي هر شائن گل وسائي ديؤ سڪ پائڻ.

سري رام جو سمن ڪري ۽ گروءَ جي آگيا وٺي ڇچ اچي هلي. ڇچ جي سجاوت ڏسي ديوتا گل وسائڻ لڳا.

ترنگ نچائڻ ٻئي ڪونڊر تال ڪرائڻ تان. نرناريون سڀ چڪت من ڏسي ڪلا جي ڪاڻ.

ٻئي راجڪمار گهوڙن کي ڪوڏ مان نچائيندا هليا. شهر جا ماڻهو ڏسي حيران ۽ سندن ناچ مردنگ جي تال سان ٻورو هو.

ڪانہ ڏسي سڀ چون ڪمال! ڪري درشن ٿيا سڀ نهال.
هوا ٿڌي ۽ سان مٺي سڳند سچي جوان، ڪو ٿيڻ نه ڦٽند!
سميون سهاڻيون اچن نهار مٿن دلا، لائي آگر ٻار!

کي پاسي ڪي به هڪ ڪانہ ويٺو هو جهڙن جو سيني درشن ڪيو هو.
اهو منهن سڳو آهي. لڏي ۽ خوشودار هوا ٿي لڳي. سهاڻيون مٿن ٿي ويٺل
ٻانه جا دلا ۽ آگر سان بالڪ لائي ٿي هلون! مطلب نه سڀ سڳو ڏسڻ آيا.

لوهڙو هو درو ڪرايو ڪانہ ٿي وڃڙو ساهيون ڌاريو.
طرف ساڄي هو هرئين جهنڊ سڀيئي ٻڌائين منگل مند.

لوڙي ۽ هو ٿي لڏي. سامهون ڪانہ ٻي وڃڙو ڌاروارو ساڄي طرف هئا.
هرئين جا جهنڊ! مطلب نه سڀ سڳو سٺا هئا.

ڪاٻي وٽ پڻ چورڪيون شيام چيلهه چيو ”آسڀ ڪلياڻ.“
سامهون ڏٺو مڇي پڻ آئي برهمڻن ٻن هٿ پستڪ ڄاڻي!

چيلهه نه اکر آي واڌائي لڏي. ڪاٻي وٽ ٿي شيام رنگ جون جهوڪيون.
سامهون ڏٺو ۽ مڇي. نه برهمڻ هٿ پستڪ کڻي بي آيا. اهي سڀ سڳو
آهن هي راجا ۽ جمع سامهون ڏٺا.

منگل مير، ڪلياڻ مير سڀ سڳو ٿيا گڏ!
سچو ٿيڻ سڀني سندو سمجهي سڀاڻو ڏٺو.

راجا جمع سميت جيڪي به ڪلياڻ ڪاري يا منگل مير سڳو ڏٺا تن سندس
دل کي ۽ سوڍي جمع کي خوشي لڏي ۽ پڻ سڀ سڳو گڏ ٿي ڏسڻ ۾ آيا. سڀني
کي هڪ عني، عمر هڪ ماڻهو سڃاڻي ملن ٿي چيو نه: ”جه آهي، جه آهي“
سڀ نوازي دروڙ به سمجهي سگهي ٿو.

گهوڙن سندر هئي چال جا ورثي

پيرس هينان چـڻ بوندڙ ڌرتي .

سندن اُٺاول ائين لڳي هوا هارائي چڻ نه پڳي .

سندر ۽ چنچل گهوڙا اهڙو نه ٿيڙيءَ سان پيا هلن جو چڻ نه هينان ڌرتي
تل هئي ۽ چڻ نه هوا نه هارائي پڳي هئي .

پـرت شترگهن راجڪمار پڻيءَ تي جن جي هئا سوار .

سڀ سهڻا ۽ پڙشت ڌاري

ڪلهي ڏنڻس، سونهين چيلهه ڪٽاري .

انهن تي پـرت ۽ شترگهن سوار هئا . سڀ ڏورن سان سينگاريل هئا .
راجڪمارن کي ڪلهي تي ڏنڻس ۽ چيلهه ۾ ڪٽاري پيئي سونهي .

سندر هنيلا ٿيڙ ۽ چنچل اڻ گڻت هئا رڻن ۾ جوڙيل .

هان ائين چڻ هوا چڻي وڃي منهن جو ڏيان ٿئي .

هزارين گهوڙا نه رڻن ۾ جوڙيل هئا . هوا وانگر ٿيڙ هلڻ وارا گهوڙا منهن جوڙ
ڏيان نه ٿوري ڇڏين !

جل ۾ ٽون ڌرن جي ڀانڻ جوش ڪرن ۽ ڪرن نه شانت .

اسٽر شسترسڀ ساج سڄائي رڻين سپرد ڪيا سارڻين پائي .

اهي گهوڙا پاڻيءَ ۾ نه ائين ئي هليا جيئن ڌرتي ! ٿيڙيءَ جي ڪري ٿئي
ٻڌا ! سارڻين انهن کي سڄي رڻين جي حوالي ڪيو هر .

رڻن چڙهي ٻاهر نگر ويو بڻائي ڇڄ .

سگن سڀن سهڻا ڏنا آندڙ پريـل آهنڄ .

رڻن گهوڙن ۽ هائين تي سوار ٿي شهر کان ٻاهر نڪتا ۽ ڇڄ ٺاهيائون . سڀني
جي سامهون شپ سگن ٿي آيا .

هائين تي هيون سندر سواريون

چڻ ته سندر کا پاڻ سينگار يون.
هائين ڳول هئا ڳوٺ ٻڌل مست هئا ڳچ، ڳچن بدل.

عائس تي به سندر ٿارون چاڙهيون وارن هيون چڻ ته انهي سندر کا پاڻ
ابن سينگار هو. ڳچن به هائين کي ڳوٺ ٻڌل هئا. هنن جي هٿ مل اڇرو
نه مڌ آرا بي آڙ جو چڻ نه ڪڪر ڳچي رعيا هئا.

ڪهڙيون سواريون سندر انيڪ ٿڌ گرمي نه اچي ڪو سيڪ.
اٽل هيون جن جايون ورتيون برهمريس به ويد ۽ شرتيون.

بالڪيون، واما ۽ ٻيون به اليڪ سواريون هيون جن به ٺڪي لڏ هئي
اڪي گرمي. (Air Conditioned) سڀني کان اٽل جايون به هميشه ورتيون، جي
شايد واد ۽ شرتيون هئا جي مٿي واس به آيا هئا ۽ به هميشه روپ ڌارار هئا.

پيٽر ڳهڻي ٿي راج دڪار پيرون هيٺ ٿيو مٿي 'پهاڙ'.
بيهي ڪٽهڙن سندر نارين، ٿيو تيار هلي آرتي اُٿاريون!

راما جي محل تي نه ڏاڍي پڙ هئي. ٻيون هيٺان وڏا پٿر به بهجي ويا
هئا. ڪٽهڙن به سندر ٿارون آرتي لاهي اينيون هيون.

ڳالڻ گيت منوهر ڪيئي بيان ڪجي هت ڪهڙو ويهي!
رت سميت به تيار ڪرايا سڄ لڄاڪيندڙ ڪهڙا ٻڌايا.

سندر کيس ٻائي وڌي رهيو هو. ايترو نه آند هو جو هميشه ورن تي
نڪر سگهي. سميت به رت سوج جي ڪوڙڻ کي لڄاڻا وارا تيار ڪرايا.

ٻلي رت سندر پڙيپ گهرائي سندن سندر کا ڪير ٻڌائي!
رت ڪهڙي چڙهي راج سينگار رت ٻئي هو ڪهڙا ٻارا.

وسشت چيو نه پٽيه آتما لاءِ برتوي سک سان پوئل آهي. جيئن سمند کي
کا رڇا ڪانهي ته به نديون آڻ ڇڻت منجهس پون ٿيون.

توهان جان نيڪ نه سڃي سنسار آهي، نه هو، نه ايندي ڄمار.
توهان ڪان وڌ پٽيه آهن ڪنهنجا

رام سمان پٽ آهن جنهنجا؟

توهان جيان سنسار ۾ ڪير پيو پٽيه، آتما آهي؟ نه اڳي هو، نه ايندڙ وقت
۾ ٿيندو جنهن کي رام جهڙا پٽ آهن.

وڃر نماڻا ۽ ورت ڌاري گڻ ساگر بلوان به چاري.
تو لاءِ عمر سڃي ڪلياڻ خوشي منائي ڪريو ڇڄ هاڻ.

توهان جا چارئي پٽ بلوان، نماڻا، ڌرماتا ۽ گڻان آهن. نولاءِ سدائين
آند آهي. هاڻي سڀ خوشيون ماريو ۽ ڇڄ کي ٺاهي تيار ٿي جنڪ پور هليو.

هايو جاد ٻڌي گروچن ”ڇڳو“ چئي راجا مڪل.
دوئن کي عمدا ڏنا رهڻ لاءِ گهر اهل.

”ڇڳو“ چئي گروءِ جو مٿو ٽيڪي، دوئن کي عمدا گهر رهڻ لاءِ ڏيئي
راجا دسرت سڌو محلات ڏي هليو.

راجا سڀن راڻين گهرايو جنڪ جو خط پڻ پڙهي ٻڌايو.
ٻڌي سنديش ٽن خوشي منائي خبر چار پي راجا ٻڌائي.

راجا سڀني راڻين کي گهرائي خوشخبري ٻڌائي ۽ پڻ خط پڙهي ٻڌايو.
راڻيون ٻڌي خوش ٿيون. پي خبر چار راجا پڻ کين ٻڌائي.

پٽر وٺي ۽ ڇاڻي سان لائي رام ڪرتويه هرڪا ساراهي.
رام لڇمڻ جي ڪيرت ڪرڻي راجا پڻ راڻين سان ورڻي.

اڌو پتر وٺي راڻين ڄاڻي ۽ سان لائو ۽ رار ۽ لڄمڻ جي ڪراڻو ڪي سارهاڻا
لکين . راجا به رار ۽ لڄمڻ جي ڪمن کي سارهاڻا لکيو .

جتي ڪٿي ڏسو سندر ناريدون

ڪري سينگار سڀ محل پڌاريون .
اڪيون ڏوڙ جان جڏهن ته ڪائن چنڊ شڪل سان ڦيريون پالڻ .
ٽين سينگار سندرتا لڄي سندن نظر جي هٿن ڪڇي .

جتي ڪٿي سندر ناريدون سينگار ڪري راجا جي محل ڏي آيون . چنڊ
هڏي شڪل وارون ، ڦوڙا جوڙهن اکين کي ٽمڪائيندڙون اڙيون ڀرون سونهن
جو خود سندرتا به جي ويس ڌاري مٿن نظر ڪري نه آيا به لڄي ئي وڃي !

منگل مڌريون گيت سي ڳائڻ ديو منائي ڪو ڪيل لڄان .
راج ڀون کي ڪير سارهاڻي سندر چندي سان کيس ڊڪائي .

دوشيءَ جا ڪيم ٿا ٿيندڙون ئي واريون هيئن کي ڌارائڻ به سارهاڻو . راج
سندر جي سرهيا ڪوٺڻ ورتڻ ڪڇي ؟ کيس نه اڙون سندو چندن سان سينگاريو
وهر جو جن کي ڏسي اندر به جيڪر لڄي ئي وڃي .

سوپيا دسرت ڀون جي ڪيئن ڪڇي وستار .

جڏهن ڄميو شري رامچندر مهما جنهن آپسار .

راجا دسرت جو محتاس ، جتي شري رامچندر جنم ورتو هو اتي مهما جو
بار ڪر ٻائي سگهندو ؟

دسرت راجا ڀرت گهرايو رڻ ڪڇ گهوڙا سڀ سنڀرايو .
ڪري هليون ڇڄ جلڪ نگر خوش ٿيا ڀانڱر ٻڌي خبر .

راجا ڀرت کي گهرائي آيا ڪٿي نه رڻ ، هالي گهوڙا سڀ سنڀار نه ڇڄ
ڪري دسرت جي لنگر هلي . اهو ٻڌي ڀتي ڀانڱر خوش ٿيا .

دوتن چيو ته اي سرامي، تون يا ڳڙان آهين جو ڇوڙا سندر سلڇڙا ٻت ٿو ڪي
مليا آهن. سڄو سنسار مٿن موٽ آهي ۽

توهان پڇيو اسان خبر ڳهڙي؟ سڄ ڏسجي، ڇا ڏيئو ڪڍي
سڀني سويمبر پڙپ انيڪ اچي ڪٺا ٿيا سندر نيڪ.

توهان پڇيو ته توهان ڪيئن ڪين سڃاڻو. واه! ڪڏهن ڏيئو ڪڍي به سڄ
ڏسبو آهي! سڀني جي سويمبر ۾ هزارين سندر ۽ نيڪ راجائون اچي ڪٺا ٿيا هئا.

شو ڏنش سگهيو ڪير نه ٿوڙي
نڪي ڪنيو ڪنهن نڪي ڪو چوري!
تنهن لوڪن جا جوڌا وير هار مڇي ويسا سڀ سڌير.

پر شو جي ڏنش کي ڪير به چوري يا ٿوڙي نه سگهيو. سڀ هار مڇي
ويا. سڀني وٽن جو ايمان انهيءَ ڏنش ٿوڙي ڇڏيو!

سگهيا ڪڍي جي ڀرڀت هيرڙو

هٿ هاري ويا شينهن سي ويڙهو.
جنهن ڀرڀت ڪيلاش هٿن سان ڪنيون مٿي پڻ ڏهن مٿن سان.
لهجي ٿيو هاريورائوڻ سوئي لهجي ٿي موٽيو راءِ سپڪوئي.

ديوتا ۽ دئيٽ جي جيڪر سمورو جبل کي به ڪڍي وڃن سي به هار مڇي
ويا. رانڍڻ جو ڪيڏندي ڪيلاش ڀرڀت کي ڪڍي ويو هو سو به هار مڇي اس
راجائن سان لهجي ٿي گهو ڏيئو.

رام رگهونش هڻ اتي ٿوڙيو ڏنش ائين.
بن پرشارت ڏانڊي ڪمل ڇڄي ڌار ٿئي جيئن.

اي راجن، شري رامچندر ٿي اهو ڏنش اهڙيءَ طرح ٿوڙيو جيئن ڪمل
جر گل بنا ڪوشش جي ڏانڊيءَ مان پٽو آهي.

ٻڌيون ڳالهائون پرشار اٿاريون

اچي سڀن کي اڪيون ڏيکاريون .
 دنش سو آخر ڏيکي هليو ويو بن وڃي پريو پڇڻ ڪيو .
 ڏنل لفظ هو آواز هڏي پرشار آيو ۽ اچي اڪيون ڏيکاريائين پر اهو به
 رام هي شڪتيءَ کي مڃي ، ڏنل ڏيکي بن لاهيا لاءِ وار .

رام اٿل ٻل شڪتيءَ ڪارڻ لڇهڻ ٿيڻ آ ٿيڻ نڌان .
 ڊڄڻ راجاڻون ائين اٿن کان

جُهڻڊ هائين جيئن شينهن ڊڄي کان .
 شري رام جڻن شڪتيءَ جي ڪارڻ آهي نه لڇهڻ وري تبع جو سمند آهي .
 سڀ راجاڻن ڏسي کائڻ ائين ڊڄندا آهن جڻن هائين جو جهڻڊ شينهن جي ڊڄي
 کي ڏسي ڊڄي ا

سڀا هر خوش ٿي دسرت راجا انعام وڏا دڙن کي آڇيا .
 ”اٺيت“ چئي ٿن ڪين قبوليا ڏسي ڌرو سي خوشيءَ ۾ ڦوليا .

راجا سڀا هر دڙن کي وڏا انعام آڇيا پر هنن ’اٺيت‘ جو لفظ چئي قبول نه
 ڪيا . سڀني اهو ائين جو ڌور ٿي سمجهيو .

راڻا اٿي مَن رشت کي پتر ڏنو سان پريت .
 حال سڄو دڙن ڪيو سڀا هر نيتي ريت .

راجا اهو خط ڪرو رشت کي ڏنو ۽ دڙن لپتي موجب سڄي سڀا کي
 خبر پيو ڏني .

ٻڌي مٺيءَ سڪ گهڻوئي پاڻي نڪ پش چئي ليکي وڌائي .
 جليڻ سمند آ سدا نشچنت لڌيون پون منجهه اُن گنت .

اها سجاوٽ اهڙي سندر هئي جو دُسر وارن جو من موڃي وڃي ! ڪلش،
دوج، پٽاڪ ۽ چنڊور به هزارين ٺاهيا ويا.

شهر سجاوٽ ۾ اچي لڪشمي ڪيو چڻ واس .
جنڪ ڏريءَ سوييا ڏسي گسر ٿيا شيش حواس .

شهر جي بناوٽ ۾ چڻ نه خرد لڪشمي اچي واسو ڪيو هو . شهر جي
سوييا ڏسي شيش ۽ سرسوتي به بيهوش ٿي ويا .

پهتا دوت ايڏيا پاڻ خوش ٿيا شهر ڏسي من پاڻ .
محل جڏهن اهو نياپو آيو دڙن راجا اندر گهرايو .

راجا جنڪ جا دوت شهر ۾ پهتا ۽ اوڏو ڏسي ڏاڍا خوش ٿيا . هنن محلات
۾ نياپو موڪليو جو ٻڌي راجا کين اندر گهرايو .

ڪري پرڻام پٿرڪا پيئي دسرت کولي جانڪ لپيئي .
پٿر پڙهي آنسون آنڊ آيون
سپيئي خوشيون هيون پٿر سمايون .

هنن پرڻام ڪري پٿر پيش ڪيو جو کولي راجا ٻڙهيو . ٻڙهندي ئي خوشيءَ
کان اکين ۾ ڳوڙها پڙجي آيس . پٿر ۾ سڀ خوشيون سمايل هيون . پٿن جي
ڇڳيلاني ، وشرامتر جي ڪشلتا ۽ رام سرهس ۾ احوال هو .

رام لچمڻ دل هٿ پٿرڪا سڄهي آنڊ کان ڳالهه نه بي ڪا .
ڏير ڌري سڀا خط پڙهايو راج دربار گهڻو آنڊ آيو .

دل ۾ راجا جي رام ۽ لڪشمي هئا ۽ هٿ ۾ خط هوس . اهڙو نه آنڊ ۾
مڱن هو جو ٻيو ڪجهه به نه سڄهيس . خط پڙهڻ سان سڄيءَ دربار ۾ آنڊ ڄاڻجي ويو .

ڀوت شترگين اندر آيا گچ عرصو اڳ راند سڌايا .

پرير ادب کان سيس جهڪايو

پڇيو پتا کان خط ڪٿان آيو .

رام جا ننڍا ڀائر ڀاءُ والد ڪرڻ ويا هئا سي درٻار ۾ آيا ۽ ادب سان پڙهائڻ ڪري پڇيائون ته خط ڪٿان آيو آهي ؟

ڀاءُ اسان جا گهڻو پرير آهن ڪهڙي ديش ؟

پرير ڀريا به شبد چلي ٻڌايو خط ندريش .

اسان جا ڀارا ڀائر نه آئند پر آهن ؟ ٻڌايو ڪهڙي ديش ۾ آهن ؟ اهي لفظ ٻڌي خط پرير مان وٺي پڙهاريو .

دوتن کي پاڻ اوڏو وهاري مڌر منوهر وڃن اڇاري .

ڀاءُ ٻڌايو ٻئي خوش آهن ڇو ته توهان هڙ اوڏو آهن .

راجا دوتن کي پرير مان سڏي اوڏو وهاري ڀتن جي ڪهڙا ڀڄي ۽ پڇيو ته توهان هنن کي ٻههجي اکين سان ڏٺو آهي .

جنهن ڏينهن کان من ساڻ ويا ڀائي

تنهن کان اڄ آ خبر مون ڀائي .

پڇيان جنڪ ٽن ڪيئن سڃاڻو

مشڪيا دوت، پٽ منهنجا ڄاڻو ؟

هڏهن کان رشيءَ وڌيڪ سان ويا آهن ، مان اڄ سندن سماچار ٻڌان ٿو .
راجا هڪ هنن سان ڪيئن وڙهڻ ڪيو ۽ سمجهيو ته اهي منهنجا پٽ آهن . اهي وڃن ٻڌي دوت ٿورو مشڪيا .

اي راجا تون ڀاڳ وٺت ٻئي پٽ سندر سندوء .

رام لڇمن ٻئي آمله مڙيا موٽ مٽل سڀوء .

جيءَ، جيءَ، جيءَ چئي دڪم هڻڻ پُرسرام بن ويو ٽپ ڪرڻ
 ٻڌل خوف کان راجا هرڪو ويو هليو گهر، آيو جو
 اي رڳهوڪل ڪيترن، تنهنجي جيءَ هجي! ائين چئي پُرسرام بن ڏي لهسيا
 ڪرڻ هليو ويو. ٻيا راجا ٿون به خوف جا ماريل، گهر راهي ٿيا.

سڪ جنگ هٿ لڪجي ڪيئن؟

هسي سڄو ڌن ماڻندي جيئن.
 ٻچو ڇڪور جيئن چنڊ ٿسي سڀي خوشي ٿيئن هن وسي.
 هاڻي نه راجا جنگ جو سک ورتن ڪرڻ کان ٻاهر هرو. سڄي کي جيئن
 خزانو هٿ ايندو آهي تيئن راجا به آندڙ آيو. سڀي به ڇڪور جي اچي وانگر
 جو چنڊ اڀرڻا ڪري خوش ٿيندو آهي ڏاڍي خوش ٿي.

ڪيو جنگ منيش پڙڻام پڙپ پُرساد ڌن ٺوڙيو رام
 ڪمار ٿسي هن آندڙ آيو ڪرڻ اُچت جو سو ڪريو.

جنگ پوءِ وشرامتر کي چيو نه شري رام ڏنڻ ٺوڙي مونکي ڪرمارت
 ڪيو آهي. هاڻي جيئن سهڻو ڏسو تيئن ڪريو.

مانيءَ چيو اي راج پُروين وواهه هيٺو بس ڏنڻ آڏين
 ٿڌندي ڏنڻ ٿيو وواهه سڌ سڄي سنسار ڪسي آه.

وشرامتر چيو نه سينا ۽ رام جو وواهه ڏنڻ جي آڏين هرو. سو ئي ويو.
 انهيءَ کي نه سڄو سنسار ڄاڻي ٿو.

ٿڌهن به سڀ هاڻي ڪريو ونڻ نيٺ وواهه.
 ٻڏڻ وڃي ڪل برهم کان ويدن جيئن صلاح.

ٿڌهن به ٿوهين ڪل مراداد ۽ وڏن جي آڳيا موجب آڇاري کان ٻڌو ۽ جيئن

ڪرڻ واجب سمجهو سو ڪريو.

هڪ سياڻو اچ، دؤت گهرايو دسرت کي سماچار ٻڌايو.
جنڪ چيو ”جا هرضي، سائين“ دوت اوڌ ڀرت ٿرت مڪائين.

اڄ هڪ سياڻو دوت اوڌ ٻيهر موڪلي راجا دسرت کي خبر موڪليو.
”هڪل لڪ“ چئي راجا هڪ ٻه دوت اوڌ ٻيهر موڪليا.

شهر جا معزز سڀ گهراڻي چيو راجا تن سڀن سمجهائي.
چڏيو سينگاري هٿ بازاريون

گهر گهر ۾ جيئن ٿين گلزاريون.

راجا شهر جي وڏن، ترڪن ۽ شاهه ڪارن کي گهرائي شهر سبڪارڻ لاءِ چيو.

تلپين سڏايو گهڻي سياڻن منڊپ رت کي جيڪي ڄاڻن.
برهم آگيا سان شروع ٿيو آرنپ

اچي ڪڙا ڪيا سونا ٿلپ.

هنن وري سائين ڪارنگرن کي گهرايو جيڪي سينگار ڪرڻ چاهيندا هئا.
ارهائڻ جي آگيا سان ڪم شروع ٿيو ۽ سونا ٿلپ اُٿا ٿيا.

رنگ رنگي ڏيڙا وجهي تن مان ٺاهي گل.
رچنا بس اهڙي رچي برهما ڪيڏي نه ڀل.

انهن سائين هيرن منجهان گل ۽ پتڪا ٺاهيا. انهن جي بناوٽ ڏسي برهما
۽ عمران کي وڏو.

شندر اتر سجاوٽ ساري دوشڪن من ٿاسائڻ هاري.
منگل ڪلش انيڪ بڻايا ڌوڄ پتا پت چنور سڀايا.

اندر يون جيتوڻي، داتار ٿيڻ، ڳيان هجڻ ۽ ديارو ٿيڻ. مان نه اڳيئي هارايل آهيان.
نوهان ديا پالي ڪميا ڪريو.

رام چيو، مٺي ڪريو ويچار چڪ ٿوري پر ديا اپار.
چيتي ٿڌو اهو ڏنڻ پراڻو ڪري ايمان ڪيئن داس نماڻو.

اي منيشر، ويچار ڪري چڱو. منهنجي چوڪ ٿوري پر نوهان جي ديا
گهڻي! ڏنڻ نه جهڻ سان ئي ٿڌو. مان وڏائي ڇا لاء ڪريان؟

برهم سمجهي نر آدر ڪريان جڳهندس ڪنهن ٻيءَ جات؟
ويڙ سڄي سنسار هر شڪتي برهمڻ هات.

اي ناک، برهمڻ ڄاڻي جي اوهان جي اهي عزتي ڪريان نه بي جاني
ڪهڙي آهي جنهن ايمان جڳهندس! برهمڻ ئي وڏي شڪتي آهن!

دئيٽ، ديو يا راجا ڪو هيڻو يا جوڌو مونکان، سو.
اچي اگر جي مون للڪاري
هجي مرڻيو ته به ڇڏيان مان ماري!

ديوتا، دئيٽ يا پرڻيءَ جو ڪو به چيو، مونکان وڌيڪ شڪتي شالي
يا مونکان هيڻو هجي ۽ مونکي للڪاري ته مان خوشيءَ سان اها قبولي سائس
لڙان ۽ پوءِ پل نه اهو مرڻيو ٿي چوند هجي.

ڪٿري ٿي، جو ڊڄي ڀڄ ڪان نيچ نياڳو کيس چوان.
سڀاءُ ڪري، منجهان ڪين وڌائي
وڙهي مرڻيو نه ڊڄان ڪڏائي.
رگهونشي ٿي ڇاڀو ڇو؟ هيو ڪانڊر جڳو آيو ڇو؟

ڪٿي اچي ٻڌ کان ڊڄي نه اهو ڪنهن ئي ڪلڪ چئو! مان بههڻي،
ها ڪل جي وڏائي نٿو ڪريان، پر وڳو وڻشي ئي لڙائيءَ ۾ مرندي ڪان به نه
ڊهندو! جي ٻڌ کان ڊڄي تو نه ٻيو وڳو وڻشي ۾ جنر ئي ڇو ورتائين!

برهمڻ ڪل کان ڊڄي چئي آيل ڀرتويءَ تي اهو ٿئي.
برهمڻ ڪل جي اها وڏائي ٻڌي، ڪهاڻ ڪليا منرائي!

برهمڻ ڪل کان جيڪو ڊهندو، سڙي چڪ ۾ آيل ٿيندو. اهو ٻڌي
اوسرام جا ڪهاڻ ڪيا!

ڏن وڻو اي رام، چڙهه هُن جو سنو منهنجو مٿاءِ!
ڏيندي ڏنڻ چڙهي ويو پاڻ! پوسرام پڇتايو هٿاڻ.
ديه ڌري ڀڳوان آ آيو هوش ناحق مون پاڻ وڃايو!

اوسرام ٻيو رام کي ڇو نه هيءَ وڻو جو ڏنڻ چڙهه نه منهنجو سسر
دور ٿي. اڃا ڏنڻ رام جي هٿ تائين مس ٿيندو نه ٻالهي چڙهي وارا اهو
ڏسي اوسرام ڏاڍو پٽاهو نه هي نه خود ٻڳوان آهي! مون ڇا لاءِ ڪاوڙ ڪئي؟

ڄاڻي رام ڀڙيا ڪي خوش ٿيو هُن منراءِ.
هٿ جوڙي ڪٽي وينتي ردي نه پري سماءِ!

رام جو ٻڙهه ڏسي اوسرام خوش ٿيو ۽ هٿ جوڙي وڃي ڪرڻ لڳو:

جيءَ وڳو وڻاڻ، جيءَ ڀڳوان ڏٺيت هٿيندڙ، پورن ڪار.
جلم ڊيون، گلو، برهمڻ ڪاري جڳهه مڌوهه نر ٻلتا تاري.

ٻڳوان، ٺهجي ڇهه هجي! واکس کي ناس ڪندڙ اٿن، ٺهجي ڇهه
هٿن. برهمڻ، داوڻ ۽ ٿڌو جي وکيا ڪرڻ وارا، ٺهجي ڇهه هجي. مڌ، مڌ
۽ نر ٻلتا کي ناس ڪندڙ ٻڳوان، ٺهجي ڇهه هجي!

ڀاءُ ننڍو پيو ڪري اڀمان رام جونو ڏئي وري سمنان .
ڪجي نبيرو هت اٽڪائي ڇڏي يا نالو 'رام' ڦيرائي .

نهنجو ننڍو ڀاءُ نهنجي روبرو پيو گهٽ وڌ ڳالهائي ۽ تون وري ٻاهر اڀر
شان پيو رکين! اٽڪ، مونسان لڙائي ڪر يا وري 'رام' نالو ڦيرائي ڇڏ.

ڪپت رهت، شو شترو، لڙائي
ڀاءُ سان گڏ مڙ، سمه سڌائي!
پرسرام هت ڦرسي وڌايو مڻ مشڪي، سر رام جهڪايو.

اي شو جا دشمن، ڪپت ڇڏي لڙائي ڪر. نه نه ڀاءُ سان گڏ توکي نه
ماريندس. پرسرام ڪاوڙ ڪندي ڦرسي پر هت وڌو ۽ رام وري پنهنجو سر
کڻي پرسرام اڳيان جهڪايو!

لڇمڻ بدران ڪڍو خار ٿا مون مان

چوڻ چڱو آ پاپ، پڙين کان .
کوٽ پر شنڪا سڀ رهي چنڊ ڏنگي راهو ڪين گرهِي!

سوامي، لڇمڻ بدران خار وري مون مان ٿا ڪڍو. ڇڏيو نه ڏنگائي سٺي
آهي. ڏنگي چنڊ کي نه راهو ڪين گرهِي ڪندو آهي.

رام چيو ڇڏيو رنج منيش تو آدين هيءُ منهنجو سڀس!
جڏين گهٽجي بس رنج اوهان جو
ڦرسو هت، اڳيان داس اوهان جو!

رام پرسرام کي چيو نه اي ديو، ڪروڙ کي ڇڏيو. توهان جي هت پر
ڦرسو آهي ۽ منهنجو سر توهان جي اڳيان! ائين ئي ڪريو، جڏين اوهان جو
ڪروڙ دور ٿئي.

'ڊرپ' 'سيوڪ' ٻلي ڪيئن لڙن ڪروڙ ڇڏي ٿيو ساءُ .
ويرون جو ڏسي ويس پڻ ٻالڪ ڪڍي وواد .

سرامي ۽ سيوڪ جي ڪٿي لڙائي ٻڌو؟ اي سرشت برهمڻ ڪروڙ کي
ڇڏيو. ٻالڪ جو اندر تصور ڪونهي. هن جيڪي چيو آهي سو سڀ اوهان جي
وٽ ائين واري ويس کي ڏسي!

ڏسي ڪٿار، ڏٺس ۽ ٻالڻ گهڻو هن آڻي ويون ساڻ .
ولس سڀاءُ ڪري ڪروڙ ٽنهن آيو
نان ۽ توهان جو ڪنهن نه ٻڌايو .

توهان کي عيار ڏسي ۽ پنهنجي ولس جي سڀاءُ ڪري هڪي ڪروڙ اچي
وڌو. ويو هڪي توهان جو نالو به ڪنهن نه ٻڌايو.

اچو ٽوئين جي مٿين جي ويس ٻالڪ آ، ته به ڪري آڏيس!
ڪميا ڪريو آ هو اڻڄاڻ سونهي مٽيشور ڪميا ساڻ .

جي اوهان مٽي ۽ جي ويس ۾ اچو ڇا نه ٻالڪ هوندي به هو توهان جو
آڏو ڪري ڇا. انهيءَ ڪري کيس ڏنا ڪري معاف ڪريو. برهمڻ جي هوندي
۾ گهڻي ڏنا هئا ٿوري جي!

هون ۾ هڪ گڻ ڏٺس ڏلائي ٽوڪڻ ٿو ٽپ، ڏيا وڌائڻ .
ڪيائي، ڏانا، شيل قناعت، بي خواهش ۽ اندرين گهاٽڪ،
مڌو هلڻ ڪڻ نائون سائين!

ڇوان ائين جي سچ ڪون پائينين .

اي ڏار، مون ۾ ٺٽو ڪڍي آهي ڏٺس ڏلائي. پو ٿوري نه ٿو ڪڍي آهن؛
مڌو هلڻ، ٽپيا ڪو ستوش ڏارو، شيلو ڏيکارو، بي خواهش رهڻ،

ڀريل ونيه ۽ نرمل واٽسي رام چئي بس سمو سڃاڻي!
ناٺ، توهين ٿيو سڃاڻ سڃاڻ ٻار ڄاڻي، ڏيو معافي هاڻ.

نمرتا سان رام چيو ته اي ناٺ، توهين ته سمجھدار آهيو. ٻالڪ جي وڃڻ تي ڏيان ته ڏيو.

ڀڄو ۽ ٻالڪ ٻڙي هڪ ڄاڻڻ ٻال وڃڻ دل ساد ته آڏن.
هن ته ڪونهي ڪو ڪاڇ بگيڙيو مون اڀراڌي ڏنش آڏوڙيو.

سادو جن ٻالڪن جا وڃڻ دل ۾ نه آڻيندا آهن. هن ته ڪو نقصان ڪونه ڪيو آهي! ڏنش ٿورو وارو اڀراڌي توهانجو نه مان آهيان!

ڪريپا، ڪوپ، وڏ، پنڌن سائين

داس ڏيو ڏند جيڪو چاهين.

ڪروڙ هڻي جيئن ڀرپ اوهانجو

ڪريو اُڀاءُ جنهن ڀل اسانجو.

اي ناٺ، ڪريپا ڪرڻ، ڪاوڙ ڏيکارڻ، مارڻ، ٻڌڻ ۾ رکڻ. اهي چار سڙائون آهن. جيڪا سڀني ۾ ليڪ سزا هجي سا ڏيو. جيئن توهان جو غصو ڀرو ٿئي ۽ اسانجي به ڀلائي ٿئي.

منيءَ چيو غصو وڃي ڪيئن ڏسي لڇهڻ ڇڙ ڍڳي جيئن.

گلي نه انجي ڦرسو هلايان غصو ڪري ٻيو ڇاڻي پرايان؟

پرسرام چيو ته اي رام، ٻڌاء ته غصو ويندو ئي ڪيئن؟ ڏس بههجو ڀاءُ! ڇڙ ڍڳي وانگر ٻيو ڏسي. جي اڄ انهيءَ ئي ڦرسو نه هلايم ته ٻوڙ غصو ڪري مون وٺيو ئي ڇا؟

دل ڏکي پر هٿ نه هلي مڏو ڦرسو ٿيو سچي سلي.

سڀاءُ وڌاڻا ڦيريو هاڻي نه ته پرسرام ديا ڇا ڄاڻي!

شاهد سياه نمرائي چڙو آهي. نه ڇا پوسرام، ڇا ديا!

دک پڳوان آ آڇ سهايو ٻڌي لڇمڻ پڻ سيس نوانو.

واه، ديا پيئي، منهن مان ٽپڪي

وڃن ڪيو گل گلدستو چٽڪي.

پڳوان آڇ دڪ سهايو آهي! زهر ڏسي اڇمڻ سر جهڪار ۽ چيو نه: واه، ڪرڻا نه اوعان هي صورت بهان ئي ظاهر آهي. ڳالهائڻ ٿا نه ڄڻ ٿا چٽڪارو.

ڪندي ڪرپاڇي دل دکائي ڪروڙ ڪندا نه وڌ بچائي!

جنگ، اکين کان ٻار هٽايو مرڻ چاهي، پر کيس بچايو.

هي ڪرڻا ڪندي اوعان جي دل تي دڪي نه ڪروڙ ڪرڻا سان نه الڇي ڇا لهندو؟ اهو ٻڌي پوسرام چيو نه اي جنگ، هن هالڪي هٽايو! هيءُ مرڻ نه چاهي ٿو پر اوعان کيس بچايو.

پري ڪريو هن چو نه اکين کان؟ رام ڀٽو مان کوٽو ڏسان.

کلي لڇمڻ چيو اي پڳوان اکيون ڪريو بند چڻندو جان!

هن اڙهنگ راجڪمار کي مرنڪان پري چوٽا ڪريو! هيءُ ڏاڍو ڪوٺو ٿو ڏسجي. اڇمڻا نه هئي مشري اڏائيندي چو نه پڳوان، اکيون کڻي بند ڪريو نه اوه چنڊ جتي بولدڙو.

پوسرام ڪري ڪروڙ آيت چيو اڏيو ٿي هاڻ.

شڪر ڏن ٿو ڏي هينگر هوءَ ڏي پڻ پاڻ!

پوسرام چيو نه شڪر جو ڏنل ٿو ڏي هينگر وري موروڙو مرنڪي اوروڙو ٿو ڏي!

ٻالڪ جي نقصان ڪرڻ مات، پٽا، گرڏسي ٺرڻ.
ڪهيا ڪريو تنهن سڀوڪ ڄاڻي، شيل ونٽ ۽ آٽم گيانِي !

ٻالڪ جي نقصان ٿي ڪندا آهن ته ماتا، پٽا ۽ گرواهو ڏسي خوش ٿيندا آهن.
توهان نه آٽم گيانِي ۽ شيل وارا مٺي آهيو !

وڃن ٻڌي ڪجهه مٺي ٺريو اندر ۾ جو پٽي اڳي ٻريو.
لڇمڻ ڪليو ڪجهه اندر وري من دل ۾ وري باهه ٻري.
هنڪي ورتو هاڻ مون پايي ڪلي ۽ مشڪي ڪيئن ٿو پايي !

راجا جا وڃن ٻڌي مٺي ڪجهه ٺريو. لڇمڻ ڪجهه چٽي وري دل ۾
مشڪيو. مٺي ڏسي چيو ته، اي رام تنهنجو پاڻ پاي آهي.

سندر سرير ۾ من ۾ ڪارو ڏنگو، اٿانگو آهه هڃارو.
زهر ڀريل پيو ٿاڻي تندو ڪال ڏسي نه ڏکي اندو.
نٿو سمجهان هيءَ تنهنجو پاڻ

ڪيئن چڻيو هن تنهنجي ماءُ !

شڪل جو ڏاڍو سهڻو آهي پر اندر ۾ ڪارو! هن ٻالڪ ۾ زهر ڀريل آهي.
هيءَ تنهنجو پاڻ ته ڏسڻ ۾ نٿو اچي. تنهنجي ماءُ الاجي هنڪي ڪيئن چڻيو!
مونڪي ڪال سمان خطرناڪ سمجهي نه مونکان نٿو ٻڌي !

لڇمڻ چيو ٻڌ اي مٺي ڪروڙ آ پاپن مول !
الٽو ڪن، نيتي ڇڏڻ پٿرا سمجهڻ ڏوڏ.

لڇمڻ ڪلي چيو: سائين، ڪروڙ ٻارن جو مول آهي. ڪروڙي ماڻهو نيتي
جي خلاف ڪم ڪندو آهي. گلن کي نه پٿر سمجهندو آهي.

وئي مرڻيو گڏ آيا آهيو مون لاءِ کيس هر هر سڏايو .
لفظ لڇهڻ جا اهي سڏي هڪ ڦرسي ۾ وڌا مٺي .

سائين ، مٺي مهراج ، مان ته سمجهان ٿو ته توهين منهنجي مارڻ لاءِ مرڻيو
کي پاڻ سان گڏ وٺي آيا آهيو . کيس هر هر ٻيا ٿا ڪونه ٿا اچي ۽ اچي منهنجي
جان وٺي . اهڙا ڇڙ ڏياريندڙ لفظ لڇهڻ جا ٻڌي مٺي ۽ ڦرسي ۾ هڪ وڻهي
انکي سڏي پيلو .

ڏوهه نه مون ڪو هاڻ ڏئي بس ، سزا پال مرڻيو ڏئي .
ڏسي مون ٻالڪ گهڻو بچايو جلد مٿس هاڻ مرڻيو آيو .

هائي مولڪي ڪير نه ڏوهه نه ڏئي . هن جا وڃن ٿي کيس مرڻيو ڏئي
وٺي ويندا . مون ته کيس گهڻو اڃا ٻار هي هائي جلد مرن وارو آهي .

وشوامتر چيو: ڪميا ڪريو ديا ڪري هڪ مهر ڏريو .
هڪ ڪنار مون ڪاوڙ ساڌي اکيان ڳر دروهي آ اڀرادي .

وشوامتر چيو ته اي سرامي ڪميا ڪريو . ساڌو ٻارن تي ديا ڪندا
آهن . سندن اوکڻن ڏي ته ڏسندا آهن . ٻوسوامتر چيو ته مان بنا ڪروڙ ڪرڻا
وارو ، ٿرسو جهلي پيلو آهيان . منهنجي اکيان ڪروڙ ٻه دشمن اڀرادي پيلو آهي !

مان پتا جو ڀاري ڦرض هليو آ الاهڻ ڪروڙ جو ڦرض !
سمجهي سڀ ڪجهه ٿوسنسار لفظ چيا هي لڇهڻ ٻار .

لڇهڻ چيو ته سرامي ، توهان جي شل کي ڪير ٿو جهلي ! مانا بنا جا
ڦرض ٻارا ڪري هائي ڪروڙ جو ڦرض پالڻ هليا آهيو .

ٻار ڪريو ڇڻ منهنجي مٿان وقت گذريو وڌيو ويڃا هٿان !
اچو سڏي بس مرادي وارو ڦرض چڪيان هاڻ مان سارو .

اهو نوح جو سڄو ٻار جي مديهي مٿان پيو آهي . ڳوٺن ڏانهن گذرڻ
ڪري شايد هو تان ويٺا وڌي وار آهي . عزائتيءَ کي سڏ ڪرڻ نه سڌو
نوش ڪري ڇڏيان .

پرسرام جڳين ڦر سو سڌاريو ڪري هاڻاڪاري ڇڳ-سارو ،
ڪٿري دشمن ڦر سو ڏيکارين برهمڻ ٿي پيو ٻڃيو گذارين .

پرسرام جهڙي ٿي ڦرسي ۾ هٿ وڌو، سڄي سسار ۾ هاڻاڪار مڇي وٺي .
اڻهڻ ڇو نه اي ڪنهن جا دشمن ، مولڪي ڦر سو ڦو ڏيکارين . باد رکندڙ مڇن
اوکي برهمڻ ڪري ڇڏيو آهي ؛ تون اڃو پيو گهمين !

وير نه ٿيو ڪو تنهنجي مقابل وڃي هاڻاڪاري ساري ڪل .
برهمڻ گهر جو وڏو بس آهي رڻ ڀومي ڪيئن ٿلڪ اڙائي !
لوڪ اڻياسپ 'ناحق' چئي رام ٿي ، لڄهڻ منع ڪئي !

وڻا اڻسي ۾ ڪنهن وڻو پوڻ سان تنهنجو بلڙ آٽڪو ڪونه ٿو ڏسجي ،
منڻ ! اڻهڻ نه گهر جو ٿي وڏو آهي ! بد ؛ برهمڻ ! اهو ڏسي سڀ ماڻهو
ڀڪاري آيا . شري رام چندر لڄهڻ کي منع ڪئي .

باغ غمهي پساڻي وڏو شبد منسا چيا رام .
ڪاوڙ ۾ گهٽجي وئي شانت ڪئي پرسرام .

پرسرام جي ڪاوڙ جي باد کي شانت ڪرڻ لاءِ شري رام تمام مني واهي
جو مٿا ٺاهي وڌو . پرسرام مان ٿي ويو .

'ناڪ اوھان ۾ ڪير سهي ڏسو وڃن مان ڪيڙو ڪهي !'
جي ته خبر ڪا ڪيس هجي ها

بي ادبي ڪر ڪين ڪري ڏنا .

اي ٿاڻ ، بالڪ ٿي دها ڪراو، ڏسو ته سندس وڃن مان اڃا ڪر پيو
وڃي . جي کس سر هتي ڪا نه ڇڪر اوھانجي بي ادبي ڪين ڪري ها .

لڇمڻ ڪلندي چيو ته توهان پاڻڪي ويو ٿا سمجھو ۽ هيءُ قتل ڦر سو ڏيکاري
 ٻيچار ٿو ٿا! توهان ڏوڪ ڏيڻ سان سمورو کي اڏائڻ چاهيو ٿا!

ياد رکيو شرم ٻوٽي ٺاهه آڱر ڏيکارڻ سان ڪو ماءُ .
 ڏسي ڦر سو ۽ ڏن ۽ پاڻ جيڪي چيو سو سان ايمان .

ياد رکيو مني مهراج! هيءُ شرم ٻوٽي نه آهي، جا آڱر ڏيکارڻ سان ڪومانجي!
 مون ٽهنجو ڦر سو ۽ ڏنش پاڻ ڏسي پوءِ ئي ايمان سان چيو آهي.

ڀرڳونشي جڻيا ڏسي ٻڌايان غصو روڪي هٿ ڪين هلايان .
 برهم، گڏو ۽ ديوگڻ جيڪي رڱهونشي سڀ پوڄن ٿنڪي .

مهراج! ڀرڳونشي برهمڻ، ويتر جڻيا توهان جي گلي ۾! اهو سڀ ڏسي
 مان توهان تي هٿ نٿو هلايان. پنهنجي غصي کي ڏوران ڏوري روڪي رکيو
 اٿم، مهراج! اسين رڱهونشي برهمڻ، گڏو ۽ ديوتا کي نه پوڄيندا آهيون. انهن
 ئي هٿيار هلائڻ اسان جو مرڪ نه آهي!

جيتڻ پاپ، اڪيرتي هارڻ،

ٻنهنءَ طرح چڻ پڇن کي ساڙڻ!
 زبان توهان جي هڪ لک ڦر سا پاڻ ڏنش آڪڻڻ ئي برڻا!

انهن کي جيتڻ ڪري پاپ لڳندو ۽ هارائڻ ڪري ڪلا ٿيندي. توڙي توهين
 مون کي ماريندا ته به مان چرنس ۾ جڳهندس! توهان جي زبان تي لک ڦر سا
 آهي. هي ڏنش پاڻ ۽ ڦر سو نه اجايو ڪنيا اٿو.

ويس ڏسي گهٽ وڌ چير معاف ڪجو مَن ڌير!
 ٻڌي وڃن لڇمڻ سندا تان ٿيو وڌ گنڀير!

اي مني! توهان جو ويس ڏسي ڪجهه گهٽ وڌ چيو اٿم. معاف ڪجو.
 و ٻڌي پوسرام وڌيڪ غصي مان چيو:

وشوامتر، آ ٻال ڪوتو هيءُ ناس ڪندو ڪل ماءُ ۽ بيءُ .
سورج ونش ڪلڪ پڻ لائي نرلچ، مورڪ، نذر سڏائي .

اي وشوامتر هي ڪوڙو ٻالڪ آهي ! ماءُ بيءُ ۽ ڪل ناس ڪرڻ وارو !
سورج ونش هر ڪلڪ ! مورڪ ۽ بي ڏيڻ آهي .

هڪ ڪنڊ ۾ مان ڇڏيان هن ماري
نه ته وڃو کيس مون کان تاري !
جي چاهيو ٿا ڀلو ٿئي هن جو
ڪريو قصو هنن، خار منهنجي جو .

بڪاري چران ٿو نه هيءُ ٻالڪ هڪ ڪن ۾ ناس ٿي ويندو ! بوءِ منهنجو
نحو نه منهنجو . جي هن جي ڀلائي ڇاهيو نه هڪي هتان ٻري ڪرايو . منهنجي
سار جو ليجر ڪٽڙو لهندو، اهو نه هڪي ٻڌارو .

ڇيولچيڻ توهان ڪير برابر؟ لوڪ ڪري واکاڻ سراسر !
لڪ پيرا توهين پاڻ ڀڏايو مُڪ پنهنجي ٻيا پاڻ سارهايو .

سيءُ وڃا، توهان جي نوابي ڀلا ڪر ڪندو؟ توهان نه ڏهندي واکاڻ
بدعتي مُڪ سان ڪري وڃا آندو !

نرڙو سنڌوش نه ٻيو ڪجهه چلو خار ڏهي ڏک چو ٻيا سڀو؟
وڃو توهين ۽ ڪوڀ رعت لٽ ڪيڙ بد، ناجم اُچت .

انهيءَ جهڙن سان دل نه ٿي لڙبو نه ٻيو ڪجهه چيو ! ڏک کي ڏيئي اڃا پڙ
وڃ ڏک ٻيا سڀو . توهين نه وڃو پوڄا آيو، ڪاڙو کان آڃا ! اهي ڪارادن
توهان جي منهن تي لهندا آهن .

الڳ ٻيهي سو سڀ کان ڌار نه ته ماريان مان نرپ غزار!
لڇمڻ ٻڌي هيءُ من مسڪايو شبد چڱي ٻه، مَن پڙڪايو.

اهو ماڻهو سماج کان ٻاهر ٿي ٻيهي! نه ته سڀ راجائن ماريندس. اهو
ٻڌي لڇمڻ مشڪيو ۽ نرادر ڪندي چوڻ لڳو:

راند ڪندي پرپ ڪيئي ٿوڙيا

ڏنڻ انهيءَ کان ڀاري ٿوڙيا!
تڏهن نه رنج ٿيا توهين ڀلا چو؟ هن ڏن اهو ٻه ٻه وڌو!
پرگ ڪل ڪيئي ٿهان بگڙيو وري لڇمڻ کي هيئن چيو.

مهرج، پڳوان رام ته راند ڪندي انکان به ڀاري ڏنڻ ٿوڙيا هوندا! تڏهن
نه رنج ڪين ٿيا. هن ڏنڻ ۾ ايڏو ٻه ڇا لاءِ اٿو؟ ٻه سرام وري ورائيو:

راجڪمار، تون ڪال وس چپ ره، چپ سنڀار!
ڏنڻ، برابر شو ڏنڻ ٿيندا هن سنسار؟

راجڪمار، شو ڏنڻ جي برابر به ڪو ڏنڻ ٿيندو؟ سنڀالي ڏانهن. ٽولي
موني سو سوار ٿيو آهي!

ڏنڻ پڙيو سڀ هڪ سمان چيو لڇمڻ ڪجهه خنڪيءَ ساڻ.
لاپ هاڃ ڪا هن ڏن ٿوڙي؟

راع ڏٺو تنهن، نظر ڪي موڙي.

ٻڌو سائين، منهنجي نظر ۾ سڀ ڏنڻ هڪ برابر آهن. هن ڀرائي ڏنڻ
ٿوڙيا ۾ ڪهڙو هرج آهي! راجندر نه هن ڏنڻ ڏي ڏٺو، ڇاڪاڻ ته نئين
نموني جو هو.

چِٽي ڀڳو، ڪهڙو رام جو دوش خار ڪائي پيا ڪوهيو دوش!
نڀاري ٿرسو چيو ڀر سرام ڪونه سڃاڻين منهنجو شان؟

سائن، رام نه وڃڻ ڏاڻس ڪي هڪ لالو ۽ اهو ڀڳي ڀڳو؟ اهي ۽ رام جو
ڪهڙو قصو! توغين نه اڃاڻو ڪوڙ ڪراڻا. پوءِ ٿرسي ڏي. نڀاري ڀر سرام
ڇو نه مڙڪ، لوڪي منهنجي شان جي خبر ڪانهي؟

بالڪ آن، تڏهن جيوت ماڻين

رڳو مونکي ڪون مٺي ٿو ڄاڻين.

بردهڻ، ڪوڙي، بال برهمڇاري

ڪٿريءَ دشمن، وشو اڌڪاري!

مڙڪ، بالڪ آهين تڏهن لو جهڙو گهٽين! مان نه وڃڻ ڪوڙي برهمڇ
آهيان پر بال برهمڇاري ۽ ڪٿرين جو جاني دشمن!

هل ٻاڙو سان ڪٿرين جيتي ڌرن دان برهمڻن پرتيتي!

سڀس ٻاڙو هل چيدڻ ڄار ڏس ٿرسي ڏي، راجڪمارا

مون گهڻي ڪٿري جيتي آهن جا شهر برهمڻن کي دان ڪيا آهن. ڏس
هن ٿرسي هن سان سڀس ٻاڙو کي مارڻ!

ماڻه پيءُ ڳڻتئين ۾ وجهي ضد نه ڪر، اي نات!

ڏس ٿرسي ڏي جنهن ڪيا ڪٿرياڻين ڪوپ پات!

پنهجي ماما پتا کي اومان ۾ نه وجهو. ضد ڇڏي ڏي. ڪٿرياڻين جي
ڪوپ پات ڪرڻا راري هن ٿرسي ڏي ڏس!

کلي لڇمڻ مٺا شبد اڇاريا ويڙهي ٿوهان ويڙهي ماريا.
مونکي ڏيکاري ٿرسو ڳڻل ٿوڪ سان، چاهيو اڏي جبل؟

وئي آسپس خوش ڏاڍو ٿيون سيم سميت راڻي وٽ ويون.
وشوامتر مليو پڻ انسان ڪمار ٻئي پڻ جهڪيا ادب کان.

سڪين سميت سڀا به آشيرواد وئي وئي. وشوامتر به ٻي سرسرام سان مليو.
راجڪار به ادب سان اڳيانس جهڪيا.

رام لچمڻ پٽ دسرت، ٻئي من آسپس ڏني تن کي ئي.
نيٽر سندر جي ڪار جيتن رام سندر ٿا پيا ڏسن!

سائين، هي ٻئي راجا دسرت جا ڪار آهن. هڪڙو رام ۽ ٻيو لچمڻ. سڀني
انهن کي آشيرواد ڏني. سندس سندر ۽ ڪار کي جيتن وارن اکيون رام جي
سوياءَ کي ڏسي رهيون هيون.

پڇيو جنڪ کان من ڏسي ڇا لاءِ پيڙ سماج؟
ڄاڻي سڀ اڃاڻ ڄان ڪروڙ ڪري منراج.

پيڙ ڏسي، خبر هوندي به راجا کان پڇڻ لڳو ته هيڏي پيڙ ڇا لاءِ آهي؟
هن کي اکين ۾ ڪروڙ هو ۽ آواز ۾ به ڪڙڪائي هئي.

سماچار سڀ جنڪ ٻڌايو. هيو ڏنڻش يڪ جيتن رڃايو.
هن ڏٺو ڪم رام ڪيل ڏنڻش ٿڪو به ڌرن پيل.

راجا سمورو ورنانت ڏنڻش بکيه جو ڪيو. ٻي سرسرام پوءِ وري ڏنڻش جا به
ٺڪر پٽ تي پيل ڏٺا!

ڪري ڪروڙ ٻي سرسرام اٽ ڪوڙيو

مؤه ڪهڙي هي ٿو ڏن ٿوڙيو؟

منڻش اهو اي راءِ ڏيکار اٽ ڪريمان نه ته راج دربار!

ٻي سرسرام ڏاڍو غصي ۾ اچي جنڪ کي چوڻ لڳو ته اي مول، ٻڌاء ته هيءُ

ڏس ڪيئن ٿو ڏاڍو آهي؟ جلد اهو ماڻهو ڏيکار نه ٿو هينئر گهڻجي راج دربار تي
آت ٿي ڪري ڇڏيندس!

چيو سٺا: وڏا ڪاري ڇڏيو ٿيڻ ڪم وري بگاڙي آ
مٺي، سڀا، سيم جيئن سنڀري

اڌ پل ڪروڙ يگن جان ٺهري.

سڀني ڏکي ويا! سڀا جي ماءُ سڀا ڇو نه وڏا سڄو ڪم لاهي وڃي
پڪڙي ڇڏيو. سڀا به ٻوسرام جي سڀا کي ڇڏندي هئي. هن لاءِ نه اڌ پل نه
ڪروڙ به پڪ ڇڏيو ٿي ٿورو.

ڏس ٿو ڏس جو گهٽند، يا خوف ڪروڙ مٺ وٺو.
سڀا من وياڪل ڏسي آڪيوسرام سڏيو!

رامپندو کي اڪي ڏس ٿو ڏس جو گهٽند هو ۽ نه ٻوسرام جي ڪاڙو جو
دب. سڀا سيم سڀني ماڻهن کي وياڪل ڏسي ٿوري رام ڇو:

ڏن شڪر، هن ٿو ڏس وارو ڪو هت هوندو داس ويچارو!
”ڇا آيا؟“ ٻوسرام ٻڌي چئي ٻاڻي آت ڪروڙ ڀري!

رامي، ڪو اوطان جو داس ٿي هوندو، جنهن ڏس ٿو ڏس هوندو.
اوطان هن ڪهڙي آيا آهي. اهي لکڻ ٻڌي ٻوسرام کي وڌيڪ ڪروڙ آيو.

داس اهو، سڀو ڪري ڪري ٿو نه سواڻي ٿري!
ڏس جنهن، اي رام، پڪو سمس ٻاهو جان شترو لڳو.

داس نه اهو آهي ٻوسرام ڪري. ڪم دشمن جا ڪري ۽ داس چرائي، سو
ڏک آهي؟ اهو نه شعرو ٿي آهي! اي رام، جنهن نه هيءُ ڏس ٿو ڏس آهي سو
سبس ٻاهر وانگو منهنجو دشمن آهي!

جنڪ راءِ جي بڻيو سهاڪ تنهن جيتيون ڪٿي سڄي ملاڪ!
نيڪ ڀوپ ٻڏي بچڙي وائي ڪليا ڏسي، هاءِ! لاج وڪاڻي!

جڏڪ به جيڪڏهن سندس سهاڻا ڪٿي نه انڪي به سبق سيڪاريڊاسون.
نيڪ راجانن انهن جون ڳالهيون ٻڌي ڪليا ۽ چوڻ لڳا ته هنن عريادا جا سڀ
ليڪا لتاڙي ڇڏيا آهن.

گور ٻڌي دل سيم ڪوماڻي کيس گهرايو نٿو رائي!
سيم جپيندڙ دل ۾، رام ويو گروءَ وٽ، ڪيو پرڻاءَ.

راجانن جو گور ٻڌي، سينا ڪوماڻي ويئي. کيس اوڏيءَ مهل رائي سينا
گهرايو. سينا جپيندو رام گروءَ وٽ ويو ۽ پرڻام ڪيائين.

سيم سهيت پڻ راڻين ويچارو

هاڻ ڇا ٿيندو، ڀرپو پڪاريو.

وڃن پڙين سڀ لچمڻ ٻڌا رام ڊجي، هٿ وٽ وڌا.

سينا سميت راڻين کي خيال ٿيو ته هاڻي ڇا ٿيندو! اچمڻ به راجانن جا لڳا
ٻڌا، پر رام کان ڊجي ڏندن آڱريون ڏنائين!

باهه اندر ڏاڍي بري منهن پائي پڻ گهٽ!
شينهن ٻچي حالت جيئن ڏسي هاڻين جو جهٽ!

لچمڻ کي اهڙو ڪروڙ چڙهيو جو راجانن ڏي انهن نهارن لڳو، جيئن شينهن
جو ٻچو هائين جي جهٽ ڏي نهاريندو آهي.

شهر جا وياڪل ٿيا نر نارينون

مود نريش ڏين پيا گاريون!

دش ٿٽڻ آواز اُٿاريو پرسرام تنهن ويل ٻڌاريو.

راجاڻن ۾ چڙايڙ ڏسي شهر جا ٿو ٽارائون وياڪل ٿيا پر مودو راجاڻون نه ٽارائون ٻيا ڏهن. ان وقت ڏٺس ٺٽو جو آواز ٻڌي بوسرام اٿي آيو.

مٺي ڏسي راءِ چپ ٿيڻ ڏسي پٽيرو بازار جيئن .
ڪور سريرو ويڙهي ساڄي مستڪ ٽرپندڻ وشال براجي .

بوسرام کي ڏسندي ئي ٻيا راجاڻون ائين چپ ٿي ويا جيئن پٽيرو ٻار کي ڏسي چپي ٻولندڙ آهي. بوسرام جي ڪروي سراسر ئي ويڙهي ڏاڍي سندڙ ٻي لکي. مستڪ کي ٽرپندڻ براجمان هوس.

پر جڏا واه! سو پيا پاڻي غصي ڇڏيو منهن لال بڻائي .
ڏسي اکين ۾ جوش لالائي چوي هرڪو، من ڪاوڙ ڪائي .

مٺي ئي چٽائون هيس. چنڊ جهڙو سندڙ جهڙو ڪروڙ ڪمان لال هوس ساڙائڻ ماڻهن کي سمجهي سگهي نه کيس ڪا ڪاوڙ آهي.

ڏسي مٺي جو ويس شڪل ٽوپ سڀي ٿيا بنهن وياڪل .
نان پتا جو وٺي هرڪو ڪري ڏنڊوت ادب کان ٻڌو!

بوسرام جو ويس ۽ شڪل ڏسي سڀ راجاڻون ڊڄي ويا! هرڪو پنهنجي پٺا ۾ ٿالو کڻي کيس ڏنڊوڻ ٻڙ ٿام ڪرڻ لڳو. سڀي راجاڻن ئي سندس شڪتيءَ جو اهڙو وعب هو!

ڏٺ سمجهي ٽوڙي ڪنهن ڏي ٺهاري

سو سمجهي، چڻ ڪال پڪاري .

جنگ، اڳيان اچي سيس نوايو چڻ سپرڻس لاءِ سيمه گهرايو.

ڪنهن ڏي نه، توڙي دوستيءَ جي پاور سان، اپارهندو هو نه ٻه اڳل ائين سمجهندو هو نه چڻ کيس ڪال سڏي رهيو هو. پوءِ راجا جنگ اچي سندس اڳيان سر جهڪايو؟ يا نه کي نه سندس ولدنا ڪرڻ لاءِ گهرايو.

بدن ڀلو، پر من ۾ چُستي

ڪنهن نه سهي ڪڙي ڀرير جي مستي !

جڏهن آئي هو ۽ رام جي ويجهو

چڻيو سندر چٽ، چڻيل اڳي جو .

سيتا جو بدن ڀلو پر من ۾ ڏاڍي چُست هئي . اهڙو ڳوڙهو ڀرير سيتا جو

ڀرو ڪر ڇاڻي ! رام جي ويجهو ويئي ته حيران ٿي ويئي ! رام جي دل ۾ سيتا

جو چٽ نه جڏهن جڏهن کان چڻيل هو .

چتر سڪي بس چيو سيب ۾ هن گلي وجهه جيه مال اها !

ٻڌا اهي لفظ هڏر جيئن ڀرير بيهوش، گل پائي ڪيئن ؟

چتر سڪيءَ سيتا کي چيو ته هن جي گلي ۾ جيه مالا وجهه . اهو ٻڌي سيتا

هٿ نه وڌايا ، پر تمام گهڻي ڀرير جي ڪري اها مالا بهرائي نه سگهي .

گل ڏانڊيءَ ۾ ڪمل جڻين ڊڄي پائڻ چنڊ مالا ٽئين .

گيت سهيلين مڌر پڻ ڳائي جيه مالا سيب رام بهرائي !

جڻين ڪمل گلن جي ڏانڊيءَ ۾ ، گل چنڊ کي جيه مالا ڏيندا آهن ، اهڙو

آي نظارو هٿ هو . سڪيون ڳاڻڻا لڳيون . اوڏيءَ مهل سيتا جيه مالا رام جي گلي

۾ وڌي ! اها شري رام جي ڇائيءَ تي سوڀا پائي رهي هئي .

گلي رهڻور جيه مال ڏسي ديون ورڪا ڪئي .

لڄي سڀئي ڀوپال سورج اُڏيه ڪر ڪيائي جڻين

سري رام جي گلي ۾ جيه مالا ڏسي ديوتاڻون گل ورڪا ڪرڻا لڳا . ٻيا

راجاڻون ائين ڪومانجي ويا جڻين ڪرڪيلي سورج کي ڏسي ڪرمانجي

وبندي آهي !

سولين سيم ۽ رام جي چوڙي

چپ سينگار چڙهن هڪ گهوڙي ۽
سڪين چيو! ”جه چرن پتار جن ۾ آهي آندو اڀار.“
چهي ڀلا ڪيئن آهي ويڇاري
جن ۾ هلي بس شڪست اڀاري!

رام ۽ سينا جي چوڙي ائين ٿي سولهي جهڙي جڳي ۽ سينگار هڪ هڪ
ٿي سڪين سينا کي چيو ته ڏي جا چرن ڇهه، جن ۾ اڀار آندو سمايل
آهي. نه واپاري ڏب جي ماريل آهي ٿي چئي، جن اهلي کي پتر مان ماڻهو ڪيو.
چرن سپرڻس ڀرويو ڪري اهلي وٺي سرڳ لوڪ.
هن ۾ کليو شري رامچندر ويو منان سيم شوڪ!
اڙي ۽ مڙف ڪري هٽڪي پئي! اهو ڏسي رام اندر ۾ مشڪيو. سينا
جو سسر وٺندو رهيو.

سيم ڏسي خوش، پڙپ لڀايا

ڪپوت ۽ ڪوڙا، مڙو ڪان مايا.
سيم سندوسڪ ڪين هارن هٽ، هٽ گڏجي، ٿورو ويڇارن.
سينا جي مڙهي ڏسي وڏو راجا اٿون چلا لکيا. سندس آندو سهي ٿي
سينا ۾ ٿڌي يا ٿرڀون واپارين.

چوي ڪسيون، ڪو، هڪدم سينا ڪمار ٻڌن هلي اهي آيتا!
ڏن سوڙهي ڪا سينا ملندي؟

اسان جڳري اها هات نه هلندي.

سڄو راجا سينا ٿرڀ جي ٻالهه ٻيو ڪري، ڪو رام ۽ اڻهڻ کي ٻڪڙا جي!
ڪو چوي ته ڏنل ٿوڙا سان سينا ڪو ملندي؟ اسان جي جڳري ڏسون ته رام
سڄو سينا سان ٻوڙي!

ڪنهن نه لکيو اُوڪيئن چڙهيو

هٿ وجهندي يا پاڻ مڙيو!

ٽڪر به انجا رام ڪيا پڙون هر پارِي شبد ٿيا.

لوڪ ڏسندا رهيا. ڪنهن هڪ اک به نه ڏٺو ته ڏنڻ ڪيئن چڙهيو. رام
کي به ڏنڻ ڇاڙهيندو ڪنهن نه ڏٺو. رام انهيءَ دم ڏنڻ جا به ٽڪر ڪري
ڇڏيا. ان مهل هڪ پارِي ڌڪاءُ ٿيو.

بئي ڀاڱا پرپ ڦٽا ڪيا ڏسي سڀ ماڻهو عجب پيا.

وشوامتر مَن بيعد چاهم جيئن چلي ڪو سمنڊ اُٿاهم.

پگوان ڏنڻ جا يعني ٽڪر کڻي ڌرتيءَ تي ڦٽا ڪيا. سڀ ماڻهو عجب ۾
پيا. وشوامتر نه خوشي ۾ نه ئي سمايو.

برهما، ديوتا، سڌ، منيش گل وسائن مٿان جڳديش.

ڪي گل ڳاڙها، ڪي وري پيلا ڪنر به ڳاڻن گيت رسيلا.

آڪاش مان گلن جي ورکا ٿي. ڪنر مهما جا رسيلا گيت ڳائڻ لڳا.

جيءَ جيه شبد پڙون مان آيو ڏنڻ ٽٽڻ آواز سمايو.

زور سان هرڪو چوڻ لڳو رام آڻو جو ڏنڻ پڳو.

جتان نٿان جيه جيه جا آواز اچڻ لڳا. جيه جيه جي آواز ۾ ڏنڻ ٽٽڻ جو
آواز ئي ٻڌي ويو! سڀئي چوڻ لڳا ته رام شڪر جو پارِي ڏنڻ ٽوڙيو آهي.

گد گد ٿي سُنئنا راڻي

گيت سڪل چڻ ماي ويو پاڻي.

دک ڪلش جنڪ جو ويو ٽڪل، اُساڻيل، اُجهو مليو.

راجا جنگ جي راڻي سڻيا سڪين سميت ٿاپا ۾ خوش لي. ڇڻ نه سڪل
ڪيس ڪي ٻائي مليو هو. جنگ جي ڀڳتي نه هلي ويئي ۽ گرميءَ جي ستايل ۽
اڪل ڪي جيئن اڇو ملي، جنگ اهڙو خوش ٿيو.

ڏکا ٿيا راجا ڏنڻس ٿئي سج اُڀري جيئن اوندھ هڻي.
سيهه جيئن سڪ ڪهڙو ٻڌايان ملي سنواري چاڪي پايان.

ڏنڻس ٿئي سان ٻن راجائن ڇو ٿيڻ اٿن ٺڪو ٻڌجي ويو جيئن سورج اُڌو
ٿئي سان اوندھ ٻڌندي آهي. ستا جي من جي خوشي مان ڪيئن ورنه ڪران؟
ڇڻ نه چاڪي ڪي سنواري ملي ويئي!

رام ڏي لڇمڻ اکين ٺهاري چڪور نظر جيئن چنڊ سڌاري!
شائنائند جي آگيا پاڻي سيهه سڪين سنگ رام سڌاري!

اڇمڻ نه رام ڏي اکن ٻو ٺهاري جيئن چڪور چنڊ ڏي اڇاري. شائنائند
جي آگيا پاڻي سينا رام چنڊو ڏي وڌي!

ساڻ سڪيون سندر، چتر ڳاڻن منگل چار.
هٿس چال ڏيهي هلن سندر انگ اپار.

ستا سان چتر سڪيون ساڻ هٿس جي منگل ڪيس ڳاڻيدون هون. سب
سندر هٿس. سندر چال هٿس واري ڏيهي هئي.

اندر سونھن سندرتا جيئن وڃ سڪين جي سيهه ٿيڻ.
هٿ ڪمڻ جي مال ڪري جي سنسار جي مال پري!

هٿس سونھي شين ۾ ٺهڪندي آهي ٿيڻ سينا نه سڪين وڃي سونھي
جي مال هٿس. مال ۾ سڄي سنسار جي جي ڪوٺان ڪوٺ

سيتا شري رامچندر ڏانهن ٺهاري پراڻا ڪڍي . رام اهو ڏسي ڏنڻ کي
ائين ڏسڻ لڳو جيئن ڪرڙ ننڍڙي ٽانگ ڏي ڏسي .

ڏنڻ ڏسندو لڇمڻ ڏٺو باز ڏسي پڪي جيئن .
پيون سان برهمانڊ دٻي تنهن سمجهايو هيئن .

لڇمڻ جڏهن شري رام کي ڏنڻ ڏي ٺهاري ڏٺو تڏهن پيون هيٺان
برهمانڊ کي دٻائي چوڻ لڳو نه :

دگج، ڪچپ، اي شيش، وراه

ڌرن جهليو ڏيئي زور اٿاهه !
رام چاهي ڌن شڪر توڙڻ لکي ڌرن نه ڪو ڪر موڙڻ .

اي دگج، اي ڪچپ، اي شيش، اي وراه ! ساوڌان رهو. پر ٺويءَ کي
سوگهو جهليو جيئن اها ڏي نه . پڳران رامچندر مهادي جي ڏنڻ کي توڙڻ چاهي آو .

ڏنڻ ويجهو جڏهن رام پڌاريو

نارين، پُرشن ديئون سنپاريو .
سڀ سنسو ۽ من اڳيان دشت راجائن جو ايمان .

رام جڏهن ڏنڻ جي ويجهو آيو تڏهن نارين ۽ پُرشن سڀني ديوتائن کي
منايو، سڀني جو سنسو ۽ اڳيان، توڙي دشت راجائن جو ايمان

پرسرام جي شڪتي ڦرسو، ڪانڌرپڻو پڙ منين سندو،
سليم جو شوڪ، جنڪ پڇتاڻ راتين، داسين سندو ٻاڏائڻ .

پرسرام جي شڪتي، مين جو ڊپ، سيتا جي ڳڻتي، جنڪ جو پڇتاءُ ۽
داسين راتين جو ٻاڏائڻ .

سڀ چڙهيا اهي ڏنڻ جهاڙ رام شڪتيءَ تي سڀ کي ناز .
سگهي سمنڊ جيئن سڀ کي تاري وڃڻ چاهن جي پار ڪناري !

اٺن سب وڃي ڏنل روپي جٽاڻي ڇڙهيا. رام جي -مند ڇيڙي ڏيکئي هئي. سب ٻار وٺي اها ڄاڻن پر ڪير ڪهڻ ڪئي وڃي !

رام ڏٺو جيئن سڀا ڏي ويا سڀ بڻجي بت .
سڀ طرف جڏهن هن ڏٺو ڏٺي بيپوش چڪت !

ٻڪراڻ جنس ميا جي طرف ڏار نه اٿس وانگر سڀ ٻيڙوش هئا. سڀيتا به
وڻاڪل ڏٺائون.

سید، ڈنی جڈھن ویساگل اڑی

کلپ جان گذری سندس گہڑی .
 ارشنا و کودیم لیاہی ڈسی سرور کین کی جاہی !

سوتا ڏاڏي آداس هئي. ڪڙي ڪلپ جيان ئي ڪڏوس. وار خيال ڪيو
 ته ڪهڙو آج پر سوي وڃي نه سرور کيس ڏيکاري ڇا ڪيو؟

ڪڪڙ جي اولي پاري آب فصل سڙهي، پوءِ ڪهڙو لاپ؟
سيهه جي دل جو پرير اٻار پاڻ ڏنو پيڻ پاڻ م بدار!

هي اصل سڙي وڃڻ کان پوءِ ٻاري ميهن ٻوڏو نه ڪهڙي ڪر جو؟ اهڙن
ولعين تي ڊپر نه ڪبي آهي. سري رامچندر جالڪيءَ جي دل ۾ نه ٻرڻ لڏو پر
ڏهڙي دل ۾ نه الله ڏهڙي ٻرڻ جو آئو ڪيائين.

دل اندر رام پرثام ڪيو گهٽي ۽ ٿڙي سان ڏنڻ ڪيو.
ڪيو هو بجلي ۽ چڻ چمڪو مڙي ڏنڻ سڄو گول ٿيو.

رام ایشی کرو داور کی دل پر مبارک : لڑائیء سان دانش کنہون . اجلیء
من چھکی عیت دانش گول فی وور :

سياڻپ پُڻ هلي وئي ساري لکيو وڌانا چاهي ويچارِي!
چيو سڪيءَ هڪ لفظ سياڻو رڳو نشي مڻ مٿان گهٽ ڄاڻو.

راجا جي سياڻپ به هلي وئي آهي! الاهي وڌانا ڇا ٿي ڪرڻ چاهي! اندر
ٻڌي هڪ سياڻي سڪيءَ چيو ته رڳو نشي مڻ کي مٿان ٻاڪ سمجهو. هن به اندر
شڪي آهي.

ڪٿي اگست، ڪٿي سمنڊ اٿاهه

پي ويو، ٿي جنهن جڳم واهه.
سورج ڏس ڪيئن ننڍو ڏيکاري جڳم پر ڪاش پکيڙي ساري.

ڏس، ڪٿي اگست مٽي ۽ ڪٿي اٿاهه سمنڊ! ڪيئن اهر بي ويو! سندس
ناماچار قائم آهي. سورج ڪيئن ڏسڻ ۾ ننڍڙو ايندو آهي پر اُڀرڻ سان سڄي
سنسار ۾ روشني ڦهلائي ڇڏيندو آهي!

سڪيءَ وچن سان ٿيو وشواس پرير اندر ۾ پيدا آس!
رام نهاري سيمه ڊني! هٿ جوڙي، چيو پاڻيءَ پني!

سڪيءَ جي ڳالهه ٻڌي راڻيءَ کي وشواس آيو ۽ هن به پرير سان گڏ اميد
ڄاڻي. سڀا ڊڄندي سيني کي چيو:

ٿي پئي ويا ڪل بي آرام هر هرة يائي ”اي ڀڳوان!“
شنيو پوانِي سڀو سڻل ڪر گهرائي بس ڏنش جي هر.

اندر ۾ ويا ڪل ٿي پرار ٿا ڪرڻ لڳي ته اي ڀڳوان، اي پوانِي، منهنجي
سڀو سڻل ڪريو. ڏنش جي گهرائي کي ڪڍي وٺو.

ڪڻ ڏاڪ، وَر ڏاڪ تون گهريو نه ڪجهه اڄ تائين مون.
وار وار ارداس آ منهنجي گهٽ گهرائي ڪريو ڏنش جي.

اي ڌڻي ڀارا ٿيڻ وٺاڻڪ، اڄ ٽالين مون رڳو سيرا ڪئي آهي ڀر
ٺهراڻي ڪئي ڪنن الڙي. هائي مان ڳهران ٿي ڏٺس جي ڳهرائي ڪڍي وٺو.

رام ڏسي وفدي ديوتا ٿي پئي پريم اڏيڙ.
اڪن غيس ڳوڙها ڀريل ۽ ٿي ڏکيس شير.

ڌار جي طرف ٺاهي ديوتائن کي پئي ڏيڻا ٿاين. اڪن ڀر ٺهراڻي جا آسون
ڪن. دل ٻڪل ٿيڙي ڪن.

وزير امير سڀ ڇپ آهرڪو سُڃيل سپا ڀڙ ٿي هي ڇا ٿو!
ڪٿي ڏسي ڏٺس ڪٿور ڪٿي هي نازڪ ڪمل ڪشور.

سڀ ڀاڙ هي ڇا ٿي رهي آهي؟ سڀ وزير امير مات ڀر آهن! ڪٿي
هي ڪن ڏٺس، ڪٿي وري ٺهڙو ڪمل ڪشور!

ڊپ وڌاڻا، ڪيئن مون مٽبو

ڪمل کان هيرو ڪيئن ڀلا ڪٿبو؟

سڄي سپا مات هاري ڪيئن؟ شانت رهي نر آڌاري هيٺن!

اي وڌاڻا، مان ڪيئن ڏيوج ڪريان. ڪمل ٿل کان هيرو ڀلا ڪٿن ڪٿو؟
سڄي جي ڀڙ مري وئي! اي ڏٺس، مولڪي هائي ڳهران ڇو ۽ ٺهڙو آسرو آهي!

وجه لوڪن ٿي هيءَ ڳهرائي هڪو ٿي ڀڙ لاءِ رڳو رائي.
ڊک سينا من اهرڙو هو ڀڳ سمان ٿي ڀڙ گذريو.

ٺهڙي ڳوڙهائي ڪٿي مٿس ٿي وجهه ۽ رڳو رائي لاءِ هڪڙي ٿي ڀڙ. سڀنا
ڏاڍي وڌاڻ ڪئي ۽ هڪ ٻل ڀڳ وانگر ٿي گذريو.

ڀوپ هورت سيم دل ڀڙاري اٽڪنن سان ڏانهس نهاري.

رام نهاري ڏٺس ڏي هر هر

سڀ ٺهڙو ڏسي جيئن ڪو ڳوڙو.

سهج سپاڙ ۽ ڌيمي چال مست، هليو گج، پريو ڌيال .
خوش ٿيا، رام ڏسي، نر نار هلي منجهن چڻ بجلي ڌار.

سڀئي ۽ مسه هائيءَ واري چال هلي وارو شري رام ڌيمي وڌيڪ . سڀ
استر اڻ بوش اکين ڏسڻ ۾ آيا هو چڻ سڀئي جي سرور مان بجلي ٻار ڪري
وئي هئي. اهڙي نه منجهن آڻاڻ هئي!

سيه جي ماما پريس وس چيو سڪين سڏي .
پڻ وس پڻ ڏاڍي رهي پوي پڻ چئي ڪڏي!

سڀ جي ماما پريس وس ٿي سڪين کي سڏي چيو ته اهڙو راجا، جو پڻ ٿي
وڃي ڪڏ ۾ اڏي!

ڏسو ٿيا مٿر تماشي پين چوي راجا کي سچ ڪو ڪين!
ڪين ٿو ڀڃندو ٻالڪ ڏنش!
سگهي نه ساري همٿ ڪو منش!

اي سڪون، جيڪي اسان جا غر غرا ڪندا آهن سي، اها وٺا ٿي
ڏس! راجا کي نه ڪو ته ٿي ڪونه ٿو چوي! هيءَ ٻالڪ ٻلا هڻو ڪن ڏنش،
جهڙي رڳو ڪن جي نه ڪنهن ۾ شڪتي ڪانهي، ڪين ٿو ڀڃندو؟

ٻاڏاسر ۽ رانڊو ٺاهيو پيا راجا، جن ڏنش ٺاهيو .
سو ڪين ٿو ڀڃي هنس صغير هلي منڊاچل هنس ڪبير!

هنن ڏنش کي ٻاڏاسر، رانڊو ۽ ٻيا ٻارن واکس نه ٿو ڀڃي سگهيا ۽
ڏسدي ٿي پٺي هٿا، جن کي بههجي ٻل ٿي ٿا هوسي نه ڪمزوري ڏيکاري
هارائي ويا، اهو ڏنش هن ٻالڪ کي ٿو ڀڃي ٿا جهڙو ٿا! ڇا، هنس هو هيءَ ٿو ڀڃي
ٿو، منڊاچل ٻاڙ ٿي چڙهي سگهندو؟

سنسار جي مائٽا روپ ۽ ڳڻن جي ڪاٺ، تنهنجي سويڀا ڪيئن ورتائين
سگهي. سنسار جون سڀ ساڌارڻا استريون نه اٿن جي اڳيان ڪاريون پيون لڳن.

پاروئي جا پٽيءَ انگ آهي سرسوتي نٽ گهڻو ڳالهائي.

رٿي سهجڻي رهت ڪام سرير ڏکي رهي ۽ رهي اڏير.

وڪ شراب پاڻ لڪشمي چاٽ ڪيئن پيڻيان سڀ سڀتا ساڻ.

پاروئي پٽيءَ جو اڌ انگ آهي، سرسوتي گهڻو ڳالهائي ڄاڻي، رٿي وري
ڪامڊو (پٽيءَ) کي سرور رهت سهجڻي ڏکي گذاريندي آهي، لڪشميءَ جا
شراب ۽ وڪ پاڻ پيڻ، تن کي سڀتا سان ڪيئن پيڻي!

وئي آيون سڀني سڪيون سڀاڻيون ڳاڻن گيت منوهر واپيون.

سونهي بدن تي سندر ساڙهي

جڳ، جنني چپ اٽل اڀاري.

سڀاڻيون ۽ چتر سڪيون شپ گيت ڳائينديون سڀتا کي ولي آيون. بدن تي
نهادت لڳيس ۽ سندر ساڙهي هڻي. سويڀا اٽل هيس.

پوش سندر سرير سڀاڻن

انگ انگ تي جي سڪيون پٽائن.

رنگ پور جيئن قدم وڌايو سڀي ڏسي پڻ ڪام لڇايو.

سڀتا جي انگ انگ ۾ سندر زور پيل هئا جي سڪين بهرايا هئس.
جيئن ئي سڀتا رنگ پور ۾ پور رکيو ته سڀني سندس واه واه ڪئي ۽ سندس
کي سارهايو.

خوش ٿي ديون ناه وڃايا گيت اڇرائڻ پڻ پٽي ڳايا.

هڪ مالا، قدم هري، هري ڏٺو مهپالن دل ڀري.

سڀني منجهن ۾ هڪ منجه وڏي ۽ سندر هئي، انهيءَ ئي منيءَ سان راجڪمارن کي راجا وهاڙيو.

ڪمار ڏسندي نرين دل هاري

ڏنڻ ٿوڙي بس رام ضرور! سڀ راجن جو چڻي غرور!

رام جي شڪل ڏسندي سڀي راجائون سيتا ملڻ جي اميد لاهي ويٺا جيئن سورج نڪرڻ سان اوندو پڇي ويندي آهي. سڀني کي هڪ ئي ويڙي نه اعر راجڪمار ضرور ڏنڻ ٿوڙيندو!

رام نه ٿوڙي ڏنڻ پلي سڀي وجهي جيه ماله گلي. انهيءَ ڪري گهر هلڻ سهايو تيجم پرڻاپ نه وڃي اجايو.

جيڪڏهن رام ڏنڻ نه ٿوڙيندو ته سيتا جيه مال سندس گلي ۾ وجهندي! هاڻي جڳائي ته گهر پيڙا ٿيون. اهيءَ حالت ۾ پنهنجو شان ۽ تيج وڃائي وينداسون.

هئا جي راجا انڌا اڳيائي ڪري ٿنولي، بڻي اڳيائي. ڏنڻ جي ٿوڙي سڀي نه ملي بنا ٿئي ڏنڻ، ڪهڙي هلي!

اڳيائي راجائون چوڻ لڳا ته جي رام ڏنڻ ٿوري، ته ته سيتا کيس نه ڏينداسون. انهيءَ ڪري ڏنڻ نه ٿوڙيندو ته ڪهڙي مجال آهي رام جي، جو سيتا کي وٺي سگهي!

چاهي اچي جي پرڻل ڪال لڙي پڇي گهر ڪري مجال! مشڪيا راجا اهو ٻڌي گورمڪ هئا، جن ٻڌي سڏي. جي ڪال نه اچي ته انسان نه ٿينداسون! اهو ٻڌي گورمڪ راجا، جنهنجي لپڪ هئي، سي مشڪيا لڳا.

چَل ڪري ٻڌيا دٻيٽ جي راجا

ڪال روپ آت پيانڪ ناعا.
پرواسين پڻ ڏٺو انهن کي سندر ڪومل گڏوان پنهنين کي.
جيڪي دٻيس، ڪوت ڪري، راجاني ويس ۾ آيا هئا تن کي نه ڪال
روپ ڏسڻ ۾ آيا. پرواسين کي وري سندر ۽ گڏوان نظر آيا.

چوچ منجهان ناريون ڏسن پنهنجي پنهنجي پاء.
ڪري سينگار، سينگار چڻ جاءِ سينگار شهاء.

استريون وري کين پنهنجي سياء موجب ڏسڻ لڳيون. چڻ نه سينگار جو
ديوتا پنهنجو ويس ڌاري مٽي ٻڌاريو هو.

پنڊتن اڄ پڻ ڏٺو وراث لکين اکيون، لک ٻانهون، وات.
جنڪ جي نياڻين ڏٺا سڳا هر ڪنهن کي پئي پنهنجا لڳا.

پنڊتن کين وراث سروپ ۾ ڏٺو جنهن کي هزارين وات ۽ ٻانهون هيون.
جنڪ جي نياڻين کي اهي مائت ڏسڻ ۾ آيا.

جنڪ ۽ راڻين پٽ سمان ڏسي ڪيو تن گهڻو سمنان.
يوگين ڀرم ٿيڻوئي ڄاتو شڏ، شانت ۽ ستيه سڃاڻو.

راجا جنڪ ۽ راڻين کين پٽ ڪري ڏٺو. يوگين ٻار ٻهر ڪري ڏٺو، جو
سدائين شانت سروپ آهي.

ڀڳتن ڄاتو پنهنجو اشت ڏٻيٽ ڀاونا ڪري جو نشت.
سيٽا سهجهو پاڻ سنيهي ورنن ڳالهه ڪجي ڄم ڪيبي!

ڀڳتن وري کين پنهنجو اشت ڏٺو ڪري ڏٺو جو ڏٻيٽ ڀاونا کي ناس
دو آهي. سيٽا وري جنهن ڀاونا سان ٺهاريو پنهنجو ڄم ورنن تي نثر سڳي!

سڀي وراهي رام گرب توڙي راجن سندو .

جيتي ڪير سنگرام دسرت ست آجيت اتل .

اچي چوڻ لڳا ته اڏڻ واراڻن جي ايمان توڙو لاءِ پگوان رام سڀا سان
شادي ڪندو. دسرت جا پٽ سو روڊ آهن | الهڪي لڙائي ۽ ڪير جيتي سگهندو؟

بک نه مٽي ڪوڙا لڏون پوري

مرو اڃايو، امين چپ چوري !

ڳالهه ٻڌو سڀ منهنجي پراڻا سڀي سڀيل آ ۽ جڳه مانا .

اڃائي وڌائي نه ڪيو ۽ نه وري مروئي ! من جا لڏون پيا اڏو-رو
منهنجي صلاح لڏو سڀا جو بحال لاهي ڇڏيو. هوءَ نه جڳه مانا آهي |

جڳت پتا شري رام کي سمجهي

پوئو ڪريو اڪيون ڏيهي پنهنجي .

سندر سڪد مڻ سڀيلي پائي شو هردي جن جڳه بڻائي .

شري رامچندر کي جڳه پتا سمجهي پنهنجون اڪيون ۽ ڏيهي پوئو ڪيو .
هي ڪار شري جي هردي ۾ وس ٿي .

جنگ اتر سمجهي گهڙي سڀي سڏايو نيٺ .

آدر سان آئي لڏهن سڪين سڀن سميت .

اگر گهڙي ڏسي، جنگ سڀا کي سڏايو. ڇتر ۽ سائونڊن سڪون کيس آدر

سان وٺي آيو .

ڪيئن سو پيا ٿئي سڀي وڪاڻ جڳه جفني مڻ، روپ جي کاڌ .

سچ نظرن سڀ سندر نارو-مون

سڀي اڳيان سڀ لڳن پيون ڪاريون !

ٻنمين ڪمارن اچي چييا شانتا نند چرن .
جنڪ گهرايو آ، هلو گُر چيو، گل بدن .

رام ۽ لچمڻ سان گروءَ ڳالهه ڪئي ته راجا جنڪ گهرايو آهي . ٻنمين ٻنوءَ
شانتاند جا چرن چييا ۽ گروءَ سان گڏجي هليا .

سپيڊ سوڊمبر ڏسو هلي ڏسون ڦٽي ٿي ڪنهنجي پيءُ!
چيو لچمڻ: ديا جنهن تي ٿيندي سپيڊ اُنهيءَ کي کڻي وريندي .

هلو هلي مڃتا جو سوڊمبر ڏسو . ڏسون ته ڪنهن کي ٿو ايشور وڌائي ٻڌي!
لچمڻ چيو ته، جنهن تي ٿو هائجي ديا ٿي وڃي .

ٻڌي خوش ٿي سا منڊلي ساري

گُر سان گڏجي هليا ڪمار ڏسڻ يڪ شالا سڀ سردار .
لچمڻ جا وچن ساري منڊلي ٻڌا ۽ کيس سياڻپ وارو ٻالڪو سڃاڻي خوش
ٿيا . سپيڊي ٻڌو کيس انهيءَ سياڻپ وارن لکڻن چوڻ ڪري آسپرواد ٿي . سڀ
گڏجي گروءَ سان گڏ يگيه شالا ڏسڻ ويا .

رنگ پوءِ به آيا ڪمار چڱي ڀڳا سڀ ڪم به ڪار
پوش ٻڌيا ۽ ٻار ۽ ٺاريون سُڻيل، سڌول ۽ سوڀيا واريون .
ٻُڙواسين کي جا خبر ٿيئي ته ٻئي ڀائر يگيه شالا به آيا آهن، سي سڀ اتي
سڀ ٻڌا اڌار، ٺو ۽ ٺاريون کين ڏسڻ آيا .

رنگ پوءِ به ڏسندي پيڙ سيوڪ سڌاڻا جنڪ سڌيو .
پيد پيا نه اُٿي ڏيکاريو آسڻ لائق سپن ويهاريو .

هيرو اٿيو جو سڀيئو سڄوئي سگهي نه ورتن ڪري اهوئي.
هيرو اندر، جو جنهن جنهن پاڻ پسيو اندر ۾ ساڳيو ساڻ.

سڀا جي اندر ۾ ان ۾ اهو جهڪي پاڻ هٿاسي هٿ ورتن ڪيئن ڪن! خود
سڀا به لڳي ڪري سگهي، نه اهو ڪيئن ڪري!

سڀا اندر ويٺا جڏهن پنهنجي پنهنجي جاء.
گور سانورو ۾ ورڊل هر من پريمر سماء.

راجاڻي جي سڀا ۾ سانوري ۽ گوري شير وارا ۽ سڀي جي دل ڇوڙاڻا وارا
راجڪمار سڙهي رهيا هئا.

ڏسي ڪمار سڀا سک پاڻو هڪ ٿڪ ڏيان اکين پڻ لاٿو.
جنڪ ٿري، پتي پاڻ ڏسي چوڻ ڪم پڻ مٽي ۽ پسي.

سڀي سڀا ۾ ڪمارن کي ڏسي خوش ٿي ۽ اڪ ٺڪي لڳائي اهاڻ
لڳي. انهن ڪمارن کي ڏسي ۽ وشامتر مٽي جي چوڻ ڇو ڏيکار ڪري راجا
جنڪ ڏاڍو خوش ٿيو.

ڪٿا پوڻ ڪري جنڪ ٻڌائي رنگ پور ٻي رچنا ڄاڻي!
جتان جتان ٿي لنگهيا ڪمار ڪري پتي حيرت اُٿي پٿارا.

راجا جنڪ پوءِ ٻيهر اٿل پرنگيا ڪرڻ جي ڪڙا رشيءَ وشامتر کي
ٻڌائي. انهن کانپوءِ وري رنگ پوريءَ جي رچنا جو به سمورو رستار ڪري
ٻڌائين. حان جان راجڪمار ٿي لنگهيا، اُتي هر ڪنهن حيرانيءَ مان راجڪمارن
ڏي بي اهاڻو.

سڀ ملڪن ۾ منجه هڪ ڏيل ۽ ڏيک وشال.
من هٿ پٿار پٿي ويهاري مهپال.

سڀني مک جيڪي ڇنڊ سان پيئڻن پاپ وڌو پاڪندي ڪن
دوش گڏي ڇنڊ، سڀني وڌائي گروٽ آيا رات گنواڻي.

ڇنڊ کي جي سڀني جي مک سان پيئڻن پاپ ٿيندو! ڇنڊ ۾ گهڻي اوهڻ
آهن. ڇنڊ ۽ سڀني جي مک جي پيٽ ڪندي گهڻي رات گذري هئي. راءِ ڇنڊ
پوءِ گروهه وٽ ويو.

گر ڇرڻن جو ڪري پرڻام رام ويو ڀڄڻ ڪرڻ آرام.
عادت موجب رام جڏه جاڳيو وشيه لڇهن سان ورڻيو ساڳيو.

گروهه جي ڇرڻن ۾ سر نڙائي رام آرام ڪرڻ ويو. صبح جو جڏهن جاڳيو
تڏهن لڇهن سان ساڳيو وشيه ڇڏيائين.

ڇڪو وڇڪوي، صبح لالڻ ڪمل سندرسي ڏسجن هاڻ.
هٿ جوڙي پر لڇهن آيو مٺا وڇن چئي حال ٻڌايو.

ڀائر، ڇڪو ۽ ڇڪوي ۽ صبح جي لالڻ لاهو ٻيا ڏسجن! لاهو ٻڌي
لڇهن مڏو وڻي ۾ چيو:

سڄ اُڀري اونده پڇي پرڪاش سڄي منڊل
'تو ٻڌي آيو، ٿيا نريش ٿڪا ٻنل.

ڳاڙهاڻ ڏسي ڪوڪيل ڪرمانجي وئي. تارا منڊل ٿڪو پڇي ويو.
سڄي لڇهن جو ٻڌي راجائن جا منهن ٿڪا پڇي ويا آهن.

ٿارن جان نرپ جاور ڏيکاري

ڏنڻ ڏسي ڀڄڻ هٿ کي هاري.
ڇڪو، ڇڪوي، پنور، پڪي سڀ گذري رات آڏن خوش نپ!

جڪ ڏار ۽ پڪ ٿاڻا ۾ ماڻهن جي پڙ آهي تنهن سيوڪن کي ٿوري
بهدانه ٽالراءِ سڀني کي لائق ڄاڻڻ ڏئون.

سيوڪ سڀ آڳيا ٻڌي مڌر شبد، مک گيت !
ڄاڻ ڏني ڏوٽارن ۾ مڌيہ آڪر ۽ نيچ .

سيوڪن مڌر وائي اڃا پندي اتر ٿوري نيچ، سڀني کي لائق ڄاڻڻ
وڃاڻ لاءِ ڏيون.

راجڪنور ٽنهن ويل پڌاريا ڪاڻ سندر ٽا سڀن ٺهاري .
چتر ۽ ڏاڏا، آڪر ۽ ويسر گور، سانورا سندن سرور !

اوڙي، مهل وڃاڻي مٽيءَ سان ڪڍي ڪمار، هڪ گورو ۽ هڪ شيار
ولڪ ڄر، جي چتر ۽ ڏاڏا هئا. اتي پڌاريا .

راج سماج سوئين ۾ چنڊ چمڪن ٿارن جي ملهه جهنڊ .
اک جهنگلي هڻي درشتي جيڙي
پروپ مورت ٽنهن ڀسي پي ٿوري .

راجائن جي سماج ۾ آهي ٻئي ڪمار ائين ئي ڏٺا جيئن ٿارن جي پڙ ۾
هندا ڄهن به کين جهن درشتيءَ سان ڏٺو تنهنکي ٿوريءَ شڪل ۾ ڏسڻ ۾
آئي . ڪنهنڪي سندر، ڪنهنڪي وڻ، ڪنهنڪي راجا ۽ ڪنهنڪي وري ڪال آ

پروپ ڏسن، آ مهارڻ ڏير

پروپل هڻي شڪتي اٽل سرور .
راجا ڏشت ڏسي پيا ڏڪن روپ ڏسي پيانڪ سندن .

راجائن کين وڻ ڏسڻ ڏنو . سندن سرور ۾ اٽل شڪتي پروپل هڻي .
ڏشت راجائن وري کين پيالڪ روپ ۾ ڏسڻ لڳا .

منهنجو منورث تون ٿي ڄاڻي . براجمان تون هر نڪاڻي .
ڪر پورن من منورث هڪڙي

ويهي رهي بس، چرنن پڪڙي !

منهنجي ڪامنا ڪي تون ڄاڻي ٿي جو تون هر هرديه ۾ وسين ٿي . ائين
چئي ٻاروئيءَ جا چرن پڪڙي ويهي رهي !

ونيه ڀريم وس ڀواني هُركي ڀريم مال آئي اوري سرڪي .
ڪڍي پرساد سڀيڻ ڇاڻيءَ لائو من منورث گور کان پاڻو .

ونيه ۽ ڀريم وس ڀواني جي مورث مشڪي ! پرساد جي مالا ڪسڪي سيتا
طرف آئي . سيتا وشواس ۽ ڀريم سان انڪي ڇاڻيءَ سان لائو . مورث مان ڀرگهت
ٿي ڀرانيءَ ڇيو :

ٻڌ، سيتا تون مون آسپس من ڪاهنا ڪئي پوري ايش .
نارڊ وچن سڀ ستيه ٿي آهي پتي ملي ٿو، جو من چاهي .

سيتا، منهنجي آشيرواد ٻڌ . تنهنجو مطلب ڀورو ٿيندو ! توکي دل ڳرو
پتي پراپت ٿيندو .

ڄاڻي گوري انڪول خوشي سڀيڻ نه وسري ڪڏهن .
سو پتي سک مڙل سمجهي، انگ ڏوڪڙ لڳا .

ڀوانيءَ کي ڀاڻي راضي ڏسي سيتا کي مها آند پراپت ٿيو . هن جا ڪا-ي
پاسي وارا انگ ڦڙڪي شپ سرچڻا ڏيڻ لڳا .

ڪندا واکاڻ سڀيڻ سندرتا پتي پائر اچي گُروٿ پهتا .

مروءَ اڳيان رام حال ڪيو سڀ

بنا ڪپٽ، ڏني سڀيڻ سنڌي چپ .

نارن چوڙا راجائون ڀير ٿاين ۽ جلور ڏاڍو ڏيکاريندا آهن. پر جڏهن ٻاري
ڏس ڏس ٿا تڏهن سندن سڄي همت پر ڪري اڏائي ويندي آهي! ڪمل،
ڊڪرو ۽ ڊڪوي، پورو ۽ ٻيا ٻئي راس ڪڍريل ڏسي خوش ٿيندا آهن.

پروپ پيگت خوش ڏاڍا ٿيندا ڏنڻ ٿئي. پڻ بود ۾ ايندا.
ادير سورج ٿئي مٿي انڌارو ٿيڃ سان پهڪي منڊل سارو.

لهنجا پگه، ڏنڻ ٿئي ڪري ڏاڍو خوش ٿيندا: جيئن سورج ٿئي
سان انڌارو ڪر ٿي ويندو آهي ۽ لکيت جهڙي ويندا آهن، سڄي سارو ۾ ٻڌ
روشن ٿيلجي ويندي آهي.

ادير سورج ٿئي ٿيڃ ٿيلجي جنڪ رات ٻل پڻ ٻڌائي.
يگه رڳو جنهن پرڪڻ خاطر نروپ ٻيا ڏسجن سڀ ٿي آڻو.

ٻڪران، سج اڀرڻ سان جيئن سارو روشن ٿيلجي ويندي آهي تيئن
لهنجي لڳ ۽ برتاب جي خبر راجا جنڪ سڀني راجائن تائين پوچائي ڇڏي آهي!
لهنجي ٻاهر ٻل ڏيکارڻ لاءِ ٿي ۽ راجا اهو يگه رڳو ڇير آهي!

وچن ٻڌي ڀاءُ، مشڪيو رام ڪري ڪريا پوءِ ڪيو اڻڻان.
ڀاڻر ٻڌي پوءِ گروٿ آيا چرن ڪمل تي سڙ ٺهيا.

ڀاءُ جا وچن ٻڌي رام مشڪيو. ٻئي ڀاءُ پوءِ ڪريا ۽ سان ڪري ڪرو.
ٻڌ وڃي ۽ وڃي سر جهڪائون.

ڪل برهمڻ جلڪ گهرايو وشوامتر ڏي کيس پڻايو.
رات وٺي نڪن اتي ٻڌائي ڪرو ڪمارن، سا ڪن لائي.

راجا جنڪ پوءِ ڏانڊا لڏي گهراي وشوامتر ڏي موڪليو. هن اتي سموري
ٻاڻه وشوامتر سان ڪئي. وشوامتر وري ڪمارن کي گهرايو ۽ چيو.

د ڏيڻون ڀڄائون، جنهن اٻار سڪي ٻريل هئي! اي سڪي، سیتا ڇو: ساڄي ۾
ڀڳل ڇو ڏوڻو جنهن سانوري وٽ آهي سو وڌيڪ سندر آهي!

دل ٻڌي، هڪ سڪي سياڻي ڪڙي سيم سان هڪ هڪ اٿي.
درشن گوريءَ جو ڪجهه پوءِ رات درس نه شر شر هوءَ!

هڪ ڀالاڪ سڪيءَ سيمه جي هٿ کي ٻڪري زور سان ڏانهندي ڇڏي نه
پاروئيءَ جو درشن ڪٿي پوءِ ڪڇ. اهو نه سدائين پيو ٿيندو، پر راجڪمار نه شر شر
ڪين ٿي سگهندڙ! ڏو ڪري ٿي وٽ.

اک کولي ڪجهه هوش ۾ آئي

ڏٺا ڪمار جن سمجهه ڀلائي!
ڏٺي جيئن هن رات جي سوپيا ياد ڪري ڏني ٻون پٽا.

سڪيءَ جي مستريءَ کي سڄي ۽ هوش ۾ اچي سيمه اکيون کوليون. ٻئي
ڪمار ڏٺائين، ٻيون کان چوئيءَ ٺاڻين رات کي ٿي ۽ پٽا جي ڪنن ٻوڙ ٿي
ياد ڪري سندس دل سسي ويئي!

ڏٺي سڪين جا ڀرپور وس سیتا ياد ڪيو هن ڪل سڀيتا.
کلي ٽڏهن هڪ سڪي چيو: سڀيان وري هن مڃل اچيو!

سڪين جڏهن سیتا کي ٻو ٻوڙ جو ڏيان ڪندو ڏٺو ٽڏهن چوڻا لڳيون نه
هاڻي ڏٺو ئي آهي. سياڻي هن مڃل وري اچيو. رات ٻڌي هڪ سڪي کلي ڏنو.

گوڏ وڃن ٻڌي سيمه ڏني ڏير ٿي پائي پڙني.
دل مندر ٿيو رات استاڻن ۾، آڏين سڀ پٽا وڃن.

اهي معنيٰ ٻريل وڃن ٻڌي ۽ ڏٺو ٿيل ٿي سیتا ڏني. دل ۾ نه رات کي
مٿان ڪيائين پر اهو سڀ ڪجهه پٽا جي ٻوڙ ٿي آڏين سڄي لڳي.

سٺا جي سندرنا وائڻيڻدا پئي ٻاڙو ڪروءِ وقت پيٽا. سڌي ۽ صاف سڀا
واري رام سڀ هي چپ جو بنا ڪومت حال ڪيو.

آئل چاڙهي من پوڄا ڪئي شبد ڀريل آسپس چڱي.
مئل منورث ٿين اوڻان جا ٻڌي هر داخوش ٿيا پنهنجن جا.

مئيءَ تل واري اڇا ڪئي ۽ پنهجن ٻالون کي آخرواد ڏئي ”لوهان جا
منورث سڌ لهن“ لفظ ٻڌي پئي ٻاڙو خوش ٿيا.

اڀرڻو اوڀر ڏي چنڊ سندر سيبه مک چيڙو ڪين چاندر،
رام بدن پڻ سيبه سنڀاري آئل ڪوملنا ’شبد‘ اڇاري.

اوڙو پاسي چنڊ پنهجي سندر ڪوڙائڻ سان روشني ٿيلائي. ان سندرنا
کي سڀا جي شڪل سان پئي رام خوشيءَ ۾ پوڄي وارو.
پر وري چوڻ لڳو ته: چنڊ سڀا جي منهن برابر نه آهي!

جنم سڌ، ۽ پيا وڻ ڏينهن رهي پڻ لنڊ.
رهن سيبه مک ڪين ڪري غريب ويچارو چنڊ!

چنڊ نه ڪاري سمنڊ مان ٻڌا ٿيو آهي ۽ زهر سندس پاءُ آهي. ڏينهن جو
لڏ ڪندو آهي پر رات جو اُپري نه ٿي سجهس داغ هوندا آهن! اهڙو وڃاڙو
ٻڌ سڀ جي بي عيب منهن سان ڪيئن رهن ڪندو؟

گهڻي وڏي پريمين دکائي ٻوي پوڻو، جي راهڙائي!
ڇڪوي ڇڪوي دشمن پياري
ڪنول ويڙهي چنڊ، دوش اپاري.

چنڊ ڪڏهن ڏٺو نه ڪڏهن ليڪا پريمين کي ڏکون ٿيندڙ. راهڙيءَ جي ڇاڻا
نٿا ڏسجن ڇڪويءَ جو ٻاري دشمن! ڪنول گل سان نه سندس
نٿا ڏسجن ڇڪويءَ جو ٻاري دشمن! ڪنول گل سان نه سندس

ڊگهيون پڄاڻون، جبر اپار شڪتي ڀريل هئي! اي سڪي، سيتا چيو: ساڄي هٿ
۾ گلن جو دونو جنهن سانوري وٽ آهي سو وڌيڪ سندر آهي!

دل ٻڌي، هڪ سڪي سياڻي ڪڙي سيم سان هڪ هڪاڻي!
درشن گوريءَ جو ڪجهه پوءِ رام درس نه هر هر هو!

هڪ چالاڪ سڪيءَ سيم جي هٿ کي پڪڙي زور سان ڊهائيندي چيو ته
پاروئيءَ جو درشن کڻي پوءِ ڪڇ. اهو ته سدائين پيو ٿيندو. پر راجڪمار ته هر هر
ڪن ڏسي سگهندڻ! ڀڙ ڪري ڏسي وٺ.

اک کولي ڪجهه هوش ۾ آئي

ڏٺا ڪمار جن سمجهه ڀلائي!
ڏٺي جيئن هن رام جي سوپيا ياد ڪري ڏني پرن پٽا.

سڪيءَ جي مسخريءَ کي سمجهي ۽ هوش ۾ اچي سيم اڪيون کوليون. ٻئي
ڪمار ڏٺائين. پيرن کان چوٽيءَ تائين رام کي ڏسي ۽ پٽا جي ڪنن ٻرنگيا کي
ياد ڪري سندس دل سُسي ويئي!

ڏٺي سڪين جا پير وٽس سيتا ياد ڪيو تن ڪل سڀيتا.
کلي تڏهن هڪ سڪي چيو: سڀيان وري هن مهل اچبو!

سڪين جڏهن سيتا کي پرورش جو ڌيان ڪندو ڏٺو تڏهن چوڻ لڳيون ته
اها ڀڄي آهي. سياڻي هن مهل وري اچبو. اهو ٻڌي هڪ سڪي کلي ڏٺو.

گوڏ وڃن ٻڌي سيم ڏني دير ڏسي ٿي پاڻي پڙني.
دل مندر ٿيو رام استاڻن ۾، آڏين سڀ پٽا وڃن.

اهي معنيٰ ڀريل وڃن ٻڌي ۽ دير ٿيل ڏسي سيتا ڏني. دل ۾ نه رار کي
ڪيائين پر اهر سڀ ڪجهه پٽا جي ٻرنگيا آڏين سمجهڻ لڳي.

ٽسي ٺورڻ ۽ مٺ پکي هر ٺر مڪر ڪري .
ٽسي سندر ڇپ رام جي ڪيئن چؤ دل پري ۱

۱۰۰
 اَمَ مَی سَدَدِیَا جَو دَس یَی اِجَا سَدَس دَل نَ دَایِ عَنی . پَکِیَن ۽ شَرِکَن
 دَی دَایِ عَر عَر اَم طَویف دَسِیَا لَکِیَا !

خيال ڪيو ۽ رون ڪيڙن مڙي   مها ڪنن ٻيو ڏنڻ ٿڌي
رام سيبه جڏهن ڏٺي ويندي   پٺيان سندوڻا ويهي ڇڏيندي.

وستي وايدي خيال ڪرڻ لڳي تہ ٻيا ڪيئن ٻڌندي، ٻين تان ڇڏندو؟
 ها ڇڏو ٻاري شوق اهو ڪيئن ٿڌندو؟ دل ۾ راءِ جي مورو رکي، بيان
 سندن اهو ئي سڃاڻي وٺي.

پرو پوٹر میس مس سان مسورت

چتي اندر رام سيم جي مورت!

سليم ولسي پوء پاروٽي مندر

فت جوڙي ڪئي پئتي ۽ ٻوڙ

ٻنهي جي من سان راءِ هجڻا جي مزوڪ اندر ۾ بچي بچي ۽ سڀيتا ٿيڻ
 پرائڻ ۽ من مٿس ۾ وڃي ! ويٺي ڪري لکي ۽

جیم جیم جو راجکماري جیم مہیش من ڈارٹ واري ،
جیم گڈیش ، کارکٹ بالا ڈکی پٹی تچلا تھونچی سندرتا .

اي ٻرسم جي ڪٺا، ٺهڻي جي عيبي. شو جي چند ۽ ٻڙي سندو
مڪن ٿي سٺائين ٺاهيندڙ ڇڪرو، اي مٽي، اي ڪارڪم مانا، ٽون
سارو جي مانا آهي. ٺهڻي شڪل ڇوڪندڙ آهي. ٺهڻي جي عيبي.

اي پاء، هيء اهاڻي جنڪ ڪماري آهي جنهن جي سوينبر لاء هونء
پاري يگيه ٿي رهيو آهي. سڪيون ساڻ ڪري پاروئيءَ جو پوڄن ڪرڻ آئي آهي
۽ سنسار ۾ پنهنجي سندرنا جو ڦهلاءَ ڪرڻ آئي آهي.

جنهن سندرنا لوڪ ٿو ڳائي ڇو لوڏيو منهنجو من الائي!
ڪارڻ تنهنجو ڄاڻي وڌانا اک ساڄي ٿي ڦري ڀراتا!

اي پاء، انهيءَ انوکي سندرنا، جنهنڪي سنسار ٿو ڳائي، الاجي ڇو منهنجو
من چلائمان ڪيو آهي! وڌانا کي خبر. ساڄي اک پيئي ڦري.

ونش رڳو جو اهو سپاءَ هالن نه ڪنهن پر اُٺي راهه.
ناهه لڏي دل پڪي ڊنڍي سڀن نڪي پر نار ڏنڍي.

رڳوڪل جو اهو سپاءَ آهي نه ڪڏهن به بري رستي تي نه هلندي
آهي. مونکي به ڀروسو آهي نه ڪڏهن به مون، سڀني ۾ به، پرناري جو خيال
نه ڪيو آهي.

شترو جن اڳيان نه بيٺن نار نه ڌارئي جي من ڪن.
خالي نه سوالي جيڪي مونائين جڳهه اهڙا جن ورلا آهن.

جنهنجي بل اڳيان شترو بيٺي نه سگهندو آهي ۽ جو ڪڏهن به پرناريءَ
جو خيال نه ڪندو آهي ۽ جن وٽان ڪڏهن به سوالي خالي نه موندو آهي، اهڙا
پُرس سنسار ۾ ٿورا آهن.

ڳالهائون پاءَ سان ڪري اهي من سيمه وٽ بند.
چوسِي رس پيو سندرنا جيئن پونرو گل ڦٽند.

رامچندر پاءَ سان نه اهي ڳالهائون پيو ڪري پر سندس من سیتا جي قيد
ڪوٺڙيءَ ۾ بند آهي! سيمه جي مُک جي سندرنا کي پونري وانگر چوسِي
رهيو آهي.

چارنگي طرف ڏسي ٿي سينا

ڏسي نه ڪٿ ٻئي سندر چيتا .
مرگه ننگي هر هر نهاري برهم ورهيه، پل هڪ گذاري !

سينا چؤ طرف ٺهاريو پر هوليءَ جي اچڙي جي اکين واري سينا کي راءِ ڀنڊر
ڏسي ۾ ڪرڻ آيو. هن لاءِ هڪ ڪوڙي ۾ برهما جي ورهيه سمان ٿي پيئي .

پٺيان وٽن جي سڪين ڏيکاريو جتي لچمڙ ۽ رام پيارو .
اکين ڏسي روپ نشو چڙهيو اڳيون جنم وري ياد پيو .

سڪين کيس وٽن پٺيان رام ڏيکاريو. ڏسي شرمهاري ۾ اچي ويئي ۽ اڳيون
جنم ياد پيس .

نيٺ نه ڏايا چپ رام ڏسي وسريو چنڀڻ اڪر روپ پسي !
هڻي سنهيه وڃائي سڌ چڪور وڃائي ڏسي ڇنڊ، ٻڌ .

رامندر کي ڏسندي ئي اکيون کٽائي پيئي وهي ! جنم پيهوش هئي !
جيئن چڪور ڇنڊ کي ڏسي سڌ ٻڌ ڀاڄي ويئي آهي تئين سينا ۾ پنهجي سڌ
ٻڌ اچي ويئي !

تلاءُ پريان ظاهر ٿيا ڪڪر هٽائي ڇنڊ،
ٿلهي چؤدر روشني ڪٽي ڪڪرن جا بند !

پتي پالڻ تلاءُ جي پٺيان طاهر ڏسي ۾ آيا. جنم ڪڪرن کي هٽائي ۾ ڇنڊ
آڪاش ۾ آيو هئا .

رنگن هار سونهي ۾ ڇاڪيءَ شڪ گل، ڀڄا سونڊ هئي هاڻي !
گلن دونو هڪ ساڄي ڌاري سو سانول وڌ سونهن پساري !

ڄاڻيءَ تي رنگن جو هار، شڪ چؤدر سندر ڪو، هاڻيءَ جي سونڊ چؤدر

اڪين جل وهندو ڏسي سڪين ڪرائي شانت .
ڪنهن ڪارڻ آئند اٿل چو پياري سڀ پانت .

هڪ سڪي ڏٺو ته کيس بجليءَ جهڙو شاڪ آيو آهي ۽ اڪين به جو آندون
هيس، ڪانئس پڇڻ لڳي ته اي سڪي، ٻڌاء ته ڪهڙي ماجرا آهي؟ هيڏي آئند
جو ڪارڻ ڪهڙو آهي؟

باغ ڏسڻ ٻڌي ڀائر آيا بدن سندر، سڀ انگ سهايا .
شيام، گورو، تن ڪٽين واکاڻيان

سندن سندرنا خود نه ڄاڻان .

هن ورندي ڏٺي ته ٻئي راجڪمار باغ ڏسڻ آيا آهن . هڪ ساندرو ۽
هڪ گورو! ڪهڙيءَ طرح سندن سندرنا واکاڻيان! سندرنا ڏسي اڪيون ٺڪڻ
ٿي نه پيون! واڻيءَ سان وري ڪهڙو ورنن ڪريان!

خواهش ٿاڻي سڀ سیتا من جي

خوش ڏاڍو ٿيون ڪليون گڏجي .

مٺيءَ سان گڏ ڪاهه آيا جي سيب، ٻڌي ڀائر آهن سي .

سڀ سڪيون سیتا جي خواهش کي ٺاڻي خوش ٿيون . هڪ سڪيءَ چيو ته
اڻي اڻي ڪاهه مٺيءَ سان گڏ آيا هئا .

سهڻا، سندر، ڪومل جي رڻپ رهت سان موهيو نگر کي .
سوارت سان هت آيون آهيون

ڏسڻ جو وجهه پوءِ چوئي وڃايون .

انهيءَ سڪيءَ جا لفظ سیتا کي ڏاڍا وڻيا . انهن ڪمارن سندرنا ۽ شيل جي
نر ڪرڙي ناريون موهي ڇڏيون آهن . سڀ سندن سندرنا جي واکاڻ ٿي
سوارت لاءِ هفت آيون آهيون، پوءِ ٻلا کين ڏسڻ جو وجهه چو وڃايون .

چاردي طرف ڏسي ٿي سيتا

ڏسي نه ڪٿ بهي سندر چيتا.

مرگه نٿي هر هر نهاري برهم ورهيه، پل هڪ گذاري!

سيتا چؤ طرف نهاريو پر هڙي جي اڳي واري سيتا کي راجندر
ڏسڻ ۾ ڪو آيو. هن لاءِ هڪ ڪهڙي به برهما جي ورهيه سمان ٿي پئي.

پٺيان وٽن جي سڪين ڏيکاريو جتي لچمڻ ۽ رام پيارو.

اڪين ڏسي روپ نشو چڙهيو اڳيون جنم وري ياد پيو.

سڪين کيس وٽن پٺيان رام ڏيکاريو. ڏسڻ شرط ڪمار ۾ اچي ويئي ۽ اڳيون

جنم ياد پيس.

نيٺ نه ڏايا چپ رام ڏسي وسريو چنڀڻ اڪه روپ پسي!

گهڻي سنهيه وڃائي سڌ چڪور وڃائي ڏسي ڇنڊ، ٻڏ.

راجندر کي ڏسندي ئي اڪيون کٽائي پيهي رهي! جڻ بهوش هئي!
جيئن چڪور ڇنڊ کي ڏسي سڌ ٻڏ ڀڄي ويندي آهي تيئن سيتا به پنهجي سڌ
ٻڏ اچي ويئي!

تلاءُ پريان ظاهر ٿيا ڪڪر هٽائي ڇنڊ،

ٺهلي چؤدر روشني ڪڪي ڪڪرن جا بند!

پتي ڀائر تلاءُ جي پٺيان ظاهر ڏسڻ ۾ آيا. جڻ ڪڪرن کي هٽائي به ڇنڊ
آڪاش ۾ آيو هئا.

رتن ڄار سونهي ۾ ڇائي ۽ شڪ گل، ڀڄا سونڊ هٽي هاڻي!

ڪن دونو هڪ ساڄي ڌاري سو سانول وڌ سونهن پساري!

ڄاڻي ٿي رتن جو هار، شڪ جهڙو سندر گل، هاڻي ۽ جي سوانه جهڙو ڀون

منهنجي ڏپ کان ڏپ ٿي ڊڄندو آهي سر جنر جي پرياءَ ڪري گروه
جي ڪاوڙ کان ڊڄي ٿو! هن پوءِ پاڻوھ مان ٻارن کان موڪلايو.

ادب، پيار ۽ ڏپ گڏيل آيا راجڪمار.
گر چرن بڻي سر ڌري ويٺا آڳياڪار.

ادب پيار ۽ ڏپ ۾ ٻئي پائر گروه وٽ آيا. مٿو ٿيڪيانون آسيس پائي
ٻئي پوسان واهي رهيا.

ٻئي پائر اتي پريم سمانن گر چرن کي ٻئي ڊٻائڻ.
منع ڪري گر باروبار سمهي وڃي تڏهن رام ڪمار.

ٻئي پائر پريم جي ڏوريءَ ۾ ٻڌل هئا ۽ روزانو گروه جي پيرن کي زور
ڏيندا هئا. گروه جي هر هر چرڻ تي رام وڃي پنهنجي آسٽي تي سمهندو هو.

لڇمڻ زور وري رام کي ڏئي سمهي وڃي جڏهن رام چوي.
هر هر رام چوي: اي شير وڻي ٿي آهي گهڻي اوڀر!

لڇمڻ وري رام جي پيرن کي زور ڏيندو هو. جڏهن رام کيس چونڊو هو
تہ هاڻي اوڀر ٿي آهي تڏهن وڃي سمهندو هو.

اُٿي لڇمڻ نٽ صبح جو ڪڪڙ ڪري آواز.
رام، گروه کان اڳ اُٿي ڪرڻ پڪي پرراز.

صبح پريات جو لڇمڻ رام کان اڳ ڪڪڙ جي آواز تي اٿندو هو. رام وري
پڪين جي اٿڻ وقت، گروه کان اڳ اٿندو هو.

سوچ ڪري ڪن سڀ اشنان گر ٿيڪن ٻئي مٿو نڌان.
سمو ڏسي گر آڳيا پائڻ گل چني ديو پيٽ چڙهائڻ.

ٻڌي وڃن سڀ سڀ سڀاڻا درشن خاطر نڀڻ لڀاڻا .
 هلي ڪري اڳتون اها سڀي ”پرڀت“ نڀاڻي، ”ڀراڻن“ هلي!

انهيءَ سڀيءَ جا آهي لڻڻ ڪيس وٺيا ۽ شوي رامچندر جي درشن پائڻ جي
 لڙف ٻڌا لي . انهيءَ سڀيءَ کي اڳتون ڪري انهيءَ طرف وڃي . سڀا جي
 رام سان پرڀت ڪا لڻين ڪانه هئي | پراڻن هئي . پراڻي هئي . اها خبر سڀين
 کي ڪهڙي ؟

ڇم ڇم ڇم گهڙون ڪيو آواز ڪرڻ ٿي چاهيو پر پر روارا !
 ڪاهڻو هر جاءِ سمائي سوڀ ڪرڻ سنسار جي چاهي !

گهڙون جي آواز ”ڇم ڇم“ رامچندر جي پر پر کي اها راءِ . هڻ لڳو
 ڪان ٻڌو لڳو: ڇو ته ڪاهڻو آج سڄي سنسار ۾ پنهجي سوڀ جو ڏاڪو
 ڇهائڻ لڳو !

سڀي طرف جڏهن رام نهاريو ڇڪو، ڏسي ڇنڊڀاڻ وساريو .
 ٻن مان جڏهن ٽيون چار اڪيون رام کپائي سڀي ۾ رکيون .

الن ڪري جڏهن سڀي جي طرف ڏٺائين، تڏهن ڇڪو وانگر پاڻ وساري
 ويٺو . اکيون وڃي سڀي ۾ گهٽس .

سڀي ڏسي، سک رام جو پاڻو لاءِ سارهاڻن لڻڻ نه ڄاتو .
 پرڄما شڪت سموري لائي سندر سڀي جو روپ بڻائي .

سڀي جو حسن ڏسي رام بيتاب ٿي ويو . اندر ۾ کيس سارهاڻ لڳو ۽ ڇو
 لڳو ته سڀا جي لاهڻ ۾ پرڄما پنهجي سموري شڪتي ڪم آڻي آهي .

آسمان اها سا جنڪ ڪماري

جنهن لاءِ ٿئي هي دن يگيه پاري !

پوڄڻ ڪوري سڀين سان آئي جوت سندر سنسار ڦهلائي .

رام ڏسي ڇپ، هڪ چيو ٻرن جو راجا جنڪ ڪيو،
سو ٿوڙي ڏئي سيم وهاءِ وڙ اهـوئي کيس سماءِ.

هڪ سڪيءَ چيو ته هو اهڙو ته سندر آهي جو ٻرن کي ٿوڙي به سيم کيس
پر ٿايندو! اهڙي سيم جي لائق آهي.

بيءَ چيو: آ جو ڦل ڊاٽا لکيو جڳين انگ آه وڌاٽا
ماندو وڙ بس سيم اندوئي چيو سياڻن آ سچ سوئي.

بيءَ سڪي چيو ته جي وڌاٽا چاهيو ته ائين ٿيندو. پگوان سيني کي لائق
حق ۽ ڦل ڏيندو آهي. سيم جي لائق به اهڙي ڪمار آهي. کيس اندوئي ٿر ملندو.

آه نصيب جي ساري بازي ٽپجي مراد آ جي پرپ راضي.
چون ماڻهو: نه ٻالڪ ڄاڻ آهي بس هيءُ شڪت ٽڌان!

بيءَ سڪي چيو ته اها ته نصيب جي بازي آهي. هڪ سڪيءَ چيو ته ماڻهو
چون ٿا ته انهيءَ کي مٿان ٻالڪ سمجهو! ڏسڻ به سو ڪمار آهي پر آهي
شڪيءَ جي ڪار!

ڇيڙ سان رڃ جا پيرن واري مها پاپڻ ٽنهن اهليا ناري.
سو ڪيئن رهندو بن ڏن ٿوڙي؟

ڇڏي وشواس مٿان ڪا چوڙي!

جنهن جي پيرن جي رڃ مها پاپڻ اهليا ناري، سو ڏنل ٿوڙڻ کان ڪيئن
رهندو. مٿان ڪا اهو وشواس ٿوڙي ڇڏي.

جنهن هٿ سندر سيم بڻايو تنهن هٿ هٿڙو گهرت اُڀايو!
وڃن ٻڌي هيءُ سڀ ڪليون ”ائين ٿئي“ ڏئي هٿ مليون!

جنهن پگوان سيم کي سندر بڻايو آهي انهيءَ ساڻي پگوان وري هٿڙو سندر

سڀ ڪرڻ کان پوءِ ئي سڀ کان ڪندا هئا ۽ گروهه کي مٿو ٿيڪي، آڳا
وٺي، ٿل ٻئي اچي ڏيکارين جي ڀيٽ ڪندا هئا.

باغ اُتر ۽ هوا عطر پکين جي مٿي لات مٿر.
مند بهاري سڌا رهي ڇپر ٿي هوندين ماڪ ٻوي.

راجا جو اتر باغ ٻيهرين ڏينهن ڏٺائون هتي سدائين بهار هوندي هئي. تمام
ڳوٺا سندس وٽ هئا جن ۾ پڪن مٿر لائون پي ڪيون.

چار ڏسيون گهمي پوءِ پڇيائون
مالههءَ کان، پوءِ گل چٽائون.

ماڻهو پٺيو کيس گل پٽڻ اُت سيمه آئي گرجا پوڄڻا.
هن ٻاهر باغ گهمي ۽ مالههءَ کان موڪل وٺي پوءِ گل چٽڻ لڳا. ان وقت
سيتا به اتي ٿل پٽڻ ۽ گرجائي پوڄا ڪرڻ لاءِ ماءُ جي آڳا ٻائي آئي هئي.

سنان ڪري سيمه سڪين سميت
ڪوري آئي ڪوري ڪيٽ
پرير رکي سر چرن ڏريائين پاڻ سمان پٽ پتي گهريائين.

سڪين سميت لاءِ ۾ سنان ڪري پٺس چمڪائي هوءَ ڪوري جي مند ۾ آئي.
برالو ڪري پاڻ سمان پتي گهريائين.

هڪ سڪي ڇڏي سڀ کان وٺي
ڏسي ٻاهر پتي چڪت ٿي پيئي!
اُت ڪري سا حسن گل نوشي
سڪين ڏي موٽي نيم بيھوشي.

هڪ سڪي، جا ڇڏي باغچو ڏسڻ وٺي هئي ٻين جي نظر به ڪمارن
ٿي پئي! اتي ئي جو هن سندس ڇوڙ ڦل کاڌو ٻين کيس ٺهڻ ڇڏي ڇڏيو. اڌ
بيھوشيءَ جي حالت ۾ هو سڪين وٺي آئي.

ٻيار مان رشيءَ ڇيو: اي رار، توکي سڄي مريوندا جي خبر آهي. ٿورو نه ڄاڻين ٿو. جي ڇا شيو نه پل ٿيڻي اچو.

شهر ڏسي ٻئي پل اچو اچو ڏيکي ڏيڍار.
سندر مڪ پل ڏسن سڀ استريون ڀرڻ اڀار.

ٻئي وڃو ۽ شهر نه گهڻي اچو ۽ ٻين سڪايلن کي به نه ڏيڍار ڪرائي اچو.
توهان کي ڏسي استريون ڀرڻ خوش ٿيندا.

گر جا چرن چڙهي موڪلائي 'ٻالڪه جند' پٺيان ٻڌ ٿي.
سندن سندرتا ڏسي سڀ ٻالڪه ٻيا چڪن ٿي مٿن اُٻالڪه.

ٻئي ڀائر گروءَ جا چرن ڇڏي روانا ٿيا. ٻالڪن جون ٽوليون سندن سندرتا
ڏسي مٿن موٽ ٿي ٻيا ۽ ساڻن گڏجي شهر ۾ چڪو ڏيڻ ويا. هنن جي سر ۾
ڪشش نه هئي ئي! ڳاڙها ٻول ۽ چٽ ٻول ۽ ٻولي ٻئي ٻئي چٽڪا ڏيکارين.

ڇڪت ٿيو شهر ڏسي ڪمار ڪم ڇڏي آيا نر نار.
لٽ لڳا چٽ ڌن ڪنگال سڀڪن جو هو ساڳيو حال.

شهر سڀ نر نارون ٻيهنجا ڪم ڇڏي نه ٻالڪه ڏسڻ آيا. چٽ نه ڪنگال
جي لٽ لاءِ وڃي رهيا آهن!

سڌول سندر ۽ سڀڻا ڀائر هيون ڀاڳوان ٿن جون رات.
ڌرين، چروڪن مان مٺين پائي

ڏسي سندرتا من بيهائين.
ڀاڳوان ٻيا ڀانئن ڀاڻ ٿن ڏسي ٿن روپ ڌڻان.
هڪ ڏسندڙ سندن سندرتا ڏسي ٻاڳوان سڄي ٻاڳو. استريون
وڪن مان ٻيون ٺهاريون.

ڪيوت به پيدا ڪيو! هجي اها ڳالهه ٻڌي سڀ هڪ ملائي ڪليون. سڀني ڇوڙ
ان ٻڪران ائين ڪري.

شهر جي اولهه راڄڪمار ويا ڏسڻ يڪ ڏنڻش ڏٺارو.
نرش زشال هو، ويڌي اندر هئي بڻايل دلڪش، سندس.

هي ڀائر، شهر جي اولهه ۾ جتي بگهه شالا جي جاءِ هئي اتي ويا. شاهي
نرش ئي هڪ سندس ويڌي بڻايل هئي.

سڀ ٻالڪ ٿيا پريم وس انگ ڏسن هر وارو.
لنگهي وئي ان بدن مان بجليءَ جي چٽ ڌارا!

سڀ ٻالڪ سندن سندس ڏسي بدن کي هڪ لائي پيا ڏسن! سندن سرور
مان ان مهل چٽا بجليءَ جي ڌار ئي لنگهي!

يڪ رچنا آ اهڙي ڀائي هلي نه حرڪت ٻي هت ڪائي!
رچي مايا، برهمانڊ هزار، مٿن ٻولن سان ڪري وستارا!

شري رامچندر ڪرمڻ ۽ مٿن وڃڻ سان لڳڻ کي بگهه جي رچنا سمجهائي
رعدو هو، جنهن جي ماها هڪ گڏوڏيءَ ۾ هزارين برهمانڊ پيدا ڪري ٿي سگهي،
سو منس روپ ۾ رچنا سمجهائي ۽ ڏسي رهيو آهي.

ڀڳتن وس ٿي دين ديال چڪت وهي هيءَ ڪري ٿو ڳالهه!
پوءِ ڏسي، دير ٿيندي، آيا گرچرڻن پنهنجن سيس نوايا.

اهڙي ٻڪران ڀڳتن وس ٿي حيرانيءَ مان بگهه رچنا ڏسي رهيو آهي.
دٻو لندي ڏسي پئي گروءَ جي سوا ۾ اچي لهما.

جنهن ڊٻ کان ڊٻ، ڊٻ ڪري

جنم پوپاڙ گروءَ کان ڌري!

مڌو، مٺي ۽ ڪومل ٻاڻي چٽي، ڪٽي ٻارن سان موڪلائي!

ٻيار مان رشيءَ چيو: اي راءِ، توکي سڄي مرڻاڏا جي خبر آهي. توڙي به
جاڻين ٿو. جي چاهيو ته ڀل گهمي اچو.

شهر ڏسي ٻئي ڀل اچو اچو ڏيئي ڏيڍار.
سندر مڪ ڀل ڏسن سڀ استريون پرش اپار.

ڀلي وڃو ۽ شهر به گهمي اچو ۽ ٻين سڪايلن کي به ڏيڍار ڪرائي اچو.
توهان کي ڏسي استريون پرش خوش ٿيندا.

گر جا چرن چڙهي موڪلائي 'ٻالڪ جهنڊ' پٺيان پڙ لائي.
سندن سندرتا ڏسي سڀ ٻالڪ ٻيا چڪن ٿي مٿن اُمالڪ.

ٻئي ڀائر گروءَ جا چرن چڙهي روانا ٿيا. ٻالڪن جون ٽوليون سندن سندرتا
ڏسي مٿن موٽ ٿي ٻيا ۽ ساڻن گڏجي شهر ۾ چڪر ڏيڻ ويا. هنن جي سڙ ۾
ڪشش نه هئي ئي! ڳالهائڻ مهل به چڻ ڪل ۽ مڙئي ٻئي چٽڪار ٻانئون.

چڪت ٿيو شهر ڏسي ڪمار ڪم ڇڏي آيا نر ناري.
لٽ لڳا چڻ ڏن ڪنگال سڀڪنهن جو هو ساڳيو حال.

شهر سڀ تر ٿاڻيون ٻيهنجا ڪم ڇڏي به ٻالڪ ڏسڻ آيا. چڻ نه ڪنگال
ن جي لٽ لاءِ وڃي رهيا آهن!

سڌول سندر ۽ سهڻا ڀائر هيون ڀاڳوان تن جون مائرن.
ڌرين، جهروڪن مان منهن پائي

ڏسي سندرتا من بهلائي.
ڀاڳوان ٻيا ڀانئن پاڻ ٽرن ڏسي تن روپ نڌان.
هر هڪ ڏسندڙ سندن سندرتا ڏسي پاڻ کي پاڳوان سمجهڻ لڳو. استريون
جهروڪن مان پيون نهارن.

چون سڪي آ ڪوئن ڌاري
موهن نه ٿئي ڏسي روپ آپاري!

چوي سڪي هڪ، ٻڌو ڪجهه مونکي
خوش ٿيو هوند ٻڌي ٿلهنڪي!

ٻان ۾ چوڻ لڳيون ۽ سسار ۾ اڇرو ڪو چير آهي جو هوڙا سندر بالڪ
ڏسي خوش نه ٿيندو؟ هڪ سڪي ۽ چير نه مون جيڪي ٻڌو آهي سو نه
ڏيان سان ٻڌو.

ٻئي پٽ هنس، دسرت ڇاوا يگم رکيا ۽ هن رت آيا.
ٻئي اڃيت، جن دگتن ماريو ڌرم جو پيڙو پار اُڪاريو.

سيٽا، هنس جا ڀڄا، ٻئي راجا دسرت جا ڪمار آهن. يگم جي رکيا ۽
پٽ ۾ ڏيئڻ کي ماري ڌرم جي ڇيه ڪٽي آئون.

ڇياهم سندر هن ڪاري ڪمار
دلپت ماريچ ڪي ڪيو سنگهار!
ڪوشليا شت شهادت ماريو رامنان، هڪ ڏنڻن جنهن ڌارو.

سالوري رام نه ڪمال ڪري ڇڏيو! سندن چيلهه وارو راجڪمار. ماريچ
۽ سباد کي ماري سندن اڻڪارناس ڪيو. ان جو ٿالو راجپندر آهي ۽ ڪوشليا
جو پٽ آهي.

گورنڪ جو ڏنڻن جهلي رام پٺيان پيو لڳي هلي.
سمترا پٽ سولچمڻ پيارو گهٽ ڏڌان مها ٻڌ وارو.

عز ڪوري ولڪ وارو راجڪمار، جو ڏنڻن کڻي رام جي پٺيان پيو هلي
سو سمترا جو ٻڌوان پٽ لڇمڻ آهي!

سندن نالا رام ۽ لچمڻ آهن. اتي سندرنا ۽ مڻن جي ڪاٺ آهن. دڻين کي
ماري هنن بگ جي رکيا ڪئي آهي. انهيءَ ڳالهه جو سسار شاعد آهي.
ڏسي ڇڙن، چيو جنڪ مٺيءَ کي

فخر ڪريان ٿو ڀاڳ پنهنجي تي.
ڀاءُ ڏسو ٻئي ڪهڙا سندر؟ آئند کي پڻ آئند ڏيندڙ.
راجا چيو ته اي مهراج، توهان جا ڇڙن ڏسي پاڻ کي ڀڳوان او سهڄهان. سڀ
ٿو ڇوان ته ڪمار آئند کي نه آئند ڏيندڙ آهن.

هڪٻئي سان ٻئي پرڻيت کي پائي

ڏسي اتل منراج اُهيڃاڻ خود مونڪان ويو پلجي پاڻ.
هن جي پاڻ نه پرڻيت نه اهڙي آهي جو ڇو اهره ۽ چيو اتي ڪڏ سراسر
ڌاري آيا آهن. مان نه پنهنجو پاڻ پلجي ويو آهيان.

پرڻيت مان هر هن جنڪ نهاري

’درس اهرت‘ پي پيو من ٺاري.
ڇڙن سيس ڌري تنهن چيو. وٺي ڪمار هن شهر ڏي ويو!
جنڪ اُتساه ۽ پرڻيت مان هر هر رام ڏي پيو نهاري! بدو ويٺي ڪري
وشوامتر ۽ ڪمارن کي شهر ڏي وٺي وڃو.

سڀ ڀڙ سندر ۽ سڪڊائڪ محل رهايو من پُلاڪ!
ڪري پوڄا گهر راءِ ڀڙاريو سيو ڪري من پنهنجو ٺاريو.

جنڪ راءِ اُتي وڃي مٺي وشوامتر ۽ ڪمارن کي رهايو جتي سڄو سال ايتار
جي مند هئي ۽ پوءِ پاڻ کي ڀڳوان سمجهي، مٺيءَ جي پوڄا ڪري گهر روانو ٿيو.

رشيء سميت رڳونش مڻ ڪيو پوڄن وسرام .
گڏ وينا ڀادر ٻلي ٿيڻ تي ڏينهن تمام .

شري رامچندر ۽ لچمڻ رشيء سان گڏ پوڄن ڪالي آرام سان وينا . ڏينهن
ايءِ هڪ ٻيو اچيو هو .

لچمڻ ردي جي مرضي جا مشڪل سان پي پڌري ٿي سا .
ڀاءُ جو ڊپ ۽ ونج رشيء جو

”گهڻون جنڪ پڙ“ چئي نه سگهيو .

لچمڻ جي مرضي هئي تہ جنڪ پڙ گهمي اچون . پر رام جي غصي ۽ رشيء
جي ڊپ کان چئي نٿي سگهيو . رڳو چهن پر پتي منڪيو ۽ الهن پي من جي اڃا
پر گهٽ ڪيائين .

ڀاءُ اڃا کي نيٺ سڃاڻي ڪئي وٺيم رام نمر پرمائي !
پر پير جي وس ٿي رام ٻيو وشوامتر منيءَ ڪي چيو :

لندي ڀاءُ جي مرضي ڏسي رام جي به دل ۾ خيال آيو . پوءِ رشيء کان
آگيا گهرائين .

لچمڻ چاهي ٿو دل بهلائڻ ڊڄي اوهان جي آگيا پالڻ .
کوئي سنگ نه ڏيو ، ڪرڻ شهر ڏسي ٿا جلد ورون !

اي ديو ، لچمڻ جنڪ پڙ گهمڻ ٿو چاهي پر توهان کان آگيا گهرڻ کان ڊڄي
نه . آگيا ڏيو تہ شهر گهمي جلد ٿا اچون . ڪنهن به کوئي سنگ به ڪن
وعدائون ، سوامي .

نيٺ مريادا پريم آتل ٿون ، اي رام ، اجر امل !
ڌرم ڌريندرو ۽ سک ساگر ڀلي وڃو ، جي چاهيو امر .

”چڱو سائين“ شبد رام چيا وشوامتر سميت اُتي رهيا.
ٻڌو جنڪ جڏهن هُنور آيو آهه اچي پڻ پال پلايو.

”چڱو سائين“ رام چيو. پوءِ سڀ اُتي رهيا. وشوامتر جو اچڻ ٻڌي راجا
خوش ٿيو جو سڀنيءَ مٿي هٿي ڪري نگر ٻوڙ ڪيو آهي.

سڀ وزير، سڀناپتي ڪري نياڻي سڀ ساڻ.
ملڻ آيو هُنراءِ سان جنڪ شردا گهڻي ساڻ.

راجا سڀني وزيرن ۽ سڀناپتن سان ۽ سڀ نياڻي ساڻ ڪري هيتراج سان
ملڻ لاءِ باغيچي ۾ آيو.

گهڙيءَ گهڙيءَ پيو ڪُٺل پڇي

وشوامتر جي دل نه رُجي!
اُن ٿاڻي آيا ڀائر ڪمار ويا ڏسڻ هئا باغ سينڪار!

گهڙيءَ گهڙيءَ خوش خير آڻيت پڇي وشوامتر راجا جو سواڪت ڪيو. ان
وقت رام ۽ لچمڻ، ٻئي ڀائر به آيا جي باغ جي سندرتا ڏسڻ ويا هئا.

ڏسي ڪمار اُتِ سندر سڌول

مڪان ڪڍي ڪو سگهي نه ٻول.
مڌر، منوهر، سندر مورت

’سڌ سريو‘ وٺي هلي ڪان جنڪ!

بنئين ڪمارن جي سندرتا ڏسي سڀ خوش ٿيا ۽ سڀني کي خوشيءَ جا
ٻُڙڙا اچي ويا. راجڪمارن جي سندرتا جو راجا جنڪ جي دل تي اهڙو اثر
ٿيو جو سريو جي سڌ ٻڌ به ٻاڄي ويو.

رشيء سميت رگهوش من ڪيو پوڄن وسرام .
ڪڏ وينا پالڻ پئي ٿيڻ تي ڏينهن تمام .

شري رامچندر ۽ لچمڻ رشيء سان گڏ ڀرجن ڪائي آرام سان ويٺا . ڏينهن
اٿي هڪ ٻيڙ اچيو هو .

لچمڻ ردي جي مرضي جا مشڪل سان پي پڌري ٿي ساءُ
پاڻ جو ڊپ ۽ رنج رشيء جو
”مهون جنڪ پڙ“ چئي نه سگهيو .

لچمڻ جي مرضي هئي ته جيڪو ٻوگهي اچون . پر رام جي عصي ۽ رشيء
جي ڊپ کان چئي لٽي سگهيو . رڳو ڇهن بر پئي مشڪيو ۽ ائين ئي من جي لڳا
پر گهٽ ڪيائين .

پاڻ اڃا ڪي نيڪ سڃاڻي ڪئي وٺي رام نمر پرمائي !
پر برسر جي وس ٿي رام پيو وشوامتر مٺي ڪي چيو :

لندي پاڻ جي مرضي ڏسي رام جي نه دل ۾ خيال آيو . پوءِ رشيء کان
آيا ڏهرائين .

لچمڻ چاهي ٿو دل بهلائڻ ڊڄي اوهان جي آسميا پائڻ :
کوئي سنگ نه ڏيو ڪروڻ شهر ڏسي ٿا جلد ورون !

اي دهر ، لچمڻ جيڪو ٻوگهڻ ٿو چاهي پر توهان کان آيا گهرڻ کان ڊڄي
ٿو . آيا ڏيو ته شهر گهڻي جلد ٿا اچون . ڪنهن به کوئي سنگ ۾ ڪين
وڌائون . سوامي .

نيت مريادا پريم اٽل تون ، اي رام ، آجر امل !
دور دريندر ۽ سڪ ساگر ڀلي وڃو ، جي چاهيو اکر .

اي راجا، تون ڏٺو آهين! تو سڄو ڪل ٿاريو. سنسار ۾ تو جيئرو ٿيو ڪو به نه جنميو آهي. توري گنگا آندي.

ڪيو سنان ڀرپ گنگا جل ۾

جنگ ڀريءَ پوءِ سڀيئي ٻڌاريا مڪل راءِ جي سڀ ٻڌاريا. شري رام، پوءِ رشيءَ و شرامتر سميت گنگا جي جل ۾ سنان ڪيو. پر همئن وڏو دان پاڻي شاهوڪار بڻجي پيا. پوءِ جنگ ڀري ۾ آيا.

شهر سندر ٿا رام ڏسي لڄمڻ سميت اندر ۾ وڃي. تلاءَ، نديون سڀ جل ڀرپور مٿين ڏاڪڻيون هيون ضرور!

رامچندر شهر جي سندر ٿا ڏسي لڄمڻ سميت خوش ٿيو. نديون ۽ تلاءَ اهرت جهڙي جل سان ڀريل هئا. انهن تلاءون ۽ ندين تي هيون جواهرن جهڙيل لڙ ۽ ڏاڪڻيون ٺهيل هيون!

گلن مٿان ڪن پٺور گنجار سندر پکي سڀ عجب آڪار. هيڙ سڳندت من کي موهي هوش حواس ڪمل ٿيل ڪوهي.

ڏان جي رس چؤسٽ لاءِ مٿن پٺور گنجار پيا ڪن. عجيب غريب پکي مڌر ليون ٻولي رهيا آهن. اتي رنگ به رنگي ڪرل ٿيل هئا. ٿڌي ۽ سڳندت مان کي آندڙ ڏيئي رهي هئي.

سڀ گهر سندر آندڙ ڏاڪ چڪت ٿين پڻ چتر ۽ شائق، نوراريون سڀ سندر شجڻ ڌرم ڌريندڙ ۽ ٻڌوان.

سڀني جا گهر رهيڪ هئا. چٽالي ڏسي سڄي ۾ آيو ته ڇٽ ڪامڊو ڪم ٻار ڪيو آهي! نگر جا ماڻهو شاهوڪار ۽ گيان وان! سادا، ڌرم وان، را ۽ گهوان هئا.

ٻيءَ ڌارا پاڻال جا پرياوَت دڪ هرن .
ٿيڻ تي نانءُ گنگا پيو منشن سک ڪرڻ .

ٻي ڌارا پاڻال وٺي انڪي ديوتاڻون پرياوِي چوندا آهن . ٿيڻ ڌارا گنگا جي
سڏجي ٿي جا سڀني جا ٻاپ ناس ڪندي آهي .

پوءِ پگيرت سيس نساوِي چيو گنگا جي رت گهرايو .
تڪا هلندڙ هجن گهوڙا سڀي

”رت سورج“ جان ڪاهن جي .
پگيرت سر نساوِي . گنگا چيو نه اي راجن ، هڪ سندر ۽ ٻي هلندڙ گهوڙن
وارو رت گهرايو . گهوڙا سورج جي رت وانگر ٻي هلندڙ هجن .

رت چڙهي تنهن هلو اڳيان وهندي هلنديس اُن پٺيان .
نرپ ٻڌي ، رت گهوڙا آندا تيز پيڇڻ لاءِ هئا ڇڻ ماندا !

انهيءَ رت تي چڙهي مهنجي اڳيان هلو . آءُ اوهان جي پٺيان وهندي
ٻنديس . اهو ٻڌي راجا رت گهرايو . رت تي چڙهي پڪوان کي سرهندي
اڳيان ئي هليو .

گنگ سنان ڪري ، پڻ ڳائي ڪڍڻ پريو ۽ جا جڏهن من لائي .
رت تي راجا سونهي ائين ڪرڻا سڄ ڇمڪن جيئن .

جيڪو انسان گنگا جي ڪناري تي جل ۾ سنان ڪري هريءَ جا ڪٽا ٻائيندو آهي
وڏائي ڪير ڳائي سگهندو ؟ رت تي راجا ائين ٻئي سرهندي . جيئن
چون ڪرڻاڻون ڇهڪنديون آهن .

سندر ديش ، نديون ، ڀرت پٺيان گنگا ۽ اڳيان پگيرت !
جڏهن نيڙي هر دوار جي آيا گنگا جي من آنند مڻايا .

ات رمٽيڪ پڻ جنڪ نواس
تسي پتي چوڻي جنهن آڪاش .
چڪت گرن چٽ، ماڙيون ڪوٽ
خود سندرڪا ٺاهيو ڳوٺ !

جنڪ جو محتلام نه عجب پر وجهندڙ هو. هن جي عيش آرام تي ديوتاؤن
به ريس ڪندا هئا. ڪوٽ ڏسي عئل مٿا ٿي ويندو هو. ڄڻ نه سندرڪا بههجي
هنن سان شهر کي سينگارڻو سڃاڻو هو.

رٽن جڙيل ڏيڍيءَ اڳيان هر جا سونهن سينگار .
بنيو نواس پڻ سندرڪا سڌن مهما اڪٽ آپارا !

رٽن سان جڙيل سولهي ڏيڍي هئي ! ماما سيم جو گهر نه ڄڻ سرڪ ٻري
هوا اتي مهما کي ورتل ڪير ڪري ! سرڪ به اهڙو رمٽيڪ اسٿان ڪرڻ لهندو !

سٺا سوره ڏاها وزير رهن اُٿي، جت عقل اڏيرو .
شهر کان ٻاهر نديءَ ڪنار رهيل هئا راجا اُٿي آپارا .

راجا وٽ شڪتي شالي سٺا ۽ سٺا وزير هئا جي راجا جي ڀرسان سندر
مٿان پر رهندا هئا. شهر کان ٻاهر نديءَ جي ڪناري تي ۽ ٽلاون ويجهو سندرڪا
جي وچ ٻاهران راجا رهيا ويا هئا.

شهر کان ٻاهر سندر بڻجي وڃي شوامتر لڳو سرڪ سڙيڪو !
پڇيو رام کان: ”رهون عت، رام“

ڏسو اوھين پڻ، اي ٻڌوان .

شهر جي ٻاهران هڪ باغچو هو جو شوامتر کي ڏاڏو وٺيو. هن رام کان پڇيو
”رام، ڏس. هتي ڏٺو ڪيائون؟“

”ائين ٿيندو“ چئي، اوهما چير نه گنگا جي نه ايندي پر انکي سڀالي ڪير؟ ڪير ڌارن ڪيندو؟ هڪ ڀيرو ئي گنگا پر ٺويءَ تي ايندي نه ٿي رهي ڏي هلي ويندي!

اٽي ڏيائو شڪر آهي اهو ڪندو ڪم، جي ورنه اٽي! سو پوسن ٿئي ۽ سر ڌاري چپ ٽنهنڪي، سر چرنن واري. هڪ آباء آهي. شو ڏاڍو ڊالو آهي. اهو ئي گنگا جي سڀالي سگهندو. ان کي راضي ڪرڻ سان ٽنهنجو ڪم ٿيندو.

ائين چئي اوهما انٿرڌان پنڳيرت پل آڱوئي ساڻ. سال هڪ ٽنهن شو کي ڏيائو بار بار پئي سيس نوابو. ائين چئي اوهما انٿرڌان ٿي ويا. پنڳيرت هاڻي هڪ آڱوئي جي اڻ سان ٻيئي هڪ سال ڪنن ٻهسيا ڪئي. (انسان جو هڪ سال ڏهونائين جي هڪ ڏينهن ازانر آهي) پنڳران شو جو نالو چونڊيو رهيو.

شو ڏيال ٽڏهن اُت آيو هڪ جوڙي نرپ عرض ٻڌايو. سر ۾ گنگا رکندس روڪي شڪر ڏيائو پوءِ وشنوءَ کي.

پنڳيرت جو ٻپ ڏسي پنڳران شو پر گهٽ ٿيو. راجا هڪ جوڙي کيس وٺي ڪئي. شو قبول ڪيو نه هو گنگا جي کي جتان پر روڪي رکندو، پوءِ شڪر پنڳران وشنوءَ جو ڌيان ڪيو.

ٻڌا وڃن گنگا جڏهن شو جا، ٿي بي حال. وڃان رسائل مان هلي مون لاءِ ٺاهه مهال.

گنگا جي شو جا وڃن ٻڌي خيال ڪيو ته مان شو سان گڏجي بائبال هلي س ۽ وڃڻ ۾ ڊاڍو ئي ڪانه لڳندي!

سندو ديش ۽ جبل لٿاڙ بندو اڳيان پيگرمب ۽ پليان گنگا اچي هليا. هر دوار
وڃو گنگا مانا آند ۽ اچي وئي.

پسي پويا ڪم، خوش ڏاڍي ٿي آند ڀريل تيرت ڏسي.
جنون سنان سڀ دوش مٽائي ٽٽون پوءِ آيا ڪاشي ۽ مڌائي.

هر دوار ڪالوءِ پڙيا آيا. گنگا اهو ٿيرت ڏسي خوش ٿي. اچي سنان
ڪرڻ سان پاپ ناس ٿيندا آهن. پوءِ ڪاشي آيا.

شو پري آيو آپاسڪ روڱ ڪٽيندڙ ۽ دڪ ناسڪ.
پيا سڀ آهن تيرت پوءِ مٿل سموري من جي ڌوءِ!

ڪاشي شو جي پري آئي سندس سندوڻا وڻن ڪير ڪري؟ اعڙيءَ
طرح هن ٿيرت اسٿان ٿي ۽ وئي.

وڃي ڇلي پوءِ سمند سان آند ٿيس اپارا!
مليون واڌايون پيگيرت هر جاءِ بار هزار.

الن وهندي وڃي سمند سان ملي! بهمن کي آند آيو. راجا پيگرمب
کي هر هنڌ واڌايون مليون.

ڪل مان جي ڪو اچا رهيو سنڪ هزارن مڌ ٿريو.
سڀني ديون سان بههما آيو ڏي آسيس ۽ کيس ٻڌايو.

انهن سڪ هزار راجڪمارن ڪانءِ ڪل مان ٻيا به جيڪي وهيل هئا ۽ جن
جي نالن جي به خبر نه هئي سي به سڀ ٿري ويا! بههما پوءِ سڀني ديوتائن
سان اتي آيو. راجا کي چوڻ لڳو ته:

ڏنڊ پيگيرت، توڳل ٿاريو ڪري ڪنارٿ ڇڪ. ڪي ٿاريو.
منش سنان نه تنهنجي ڪو ڀلو ڪندڙ ڪو ٻيو جنميو.

”ائين ٿيندو“ چئي، برهما چيو ته گنگا جي نه ايندي پر انکي سنڀاليندو
ڪير؟ ڪير ڌارن ڪندو؟ هڪ ڀيرو ئي گنگا پر ٿريءَ تي ايندي، نه ته رسائيل
ڏي هلي ويندي!

آئي ڏيالو شڪر آهي اهو ڪندو ڪم، جي ورنه ائي!
سو پرسن ٿئي ۽ سر ڌاري چپ تنهنڪي، سر چرڻن واري.
هڪ اٻاءُ آهي. شو ڏاڍو ديوار آهي. اهرني گنگا جي ڪي سنڀالي سگهندو.
ان کي راضي ڪرڻ سان تنهنجو ڪم ٿيندو.

ائين چئي برهما انترڌان ڀڳيرت ٻل آڱوڻي ساڻ.
سال هڪ تنهن شو کي ڏياريو بار بار پئي سيس نوايو.

ائين چئي برهما انترڌان ٿي وڌو. ڀڳيرت هاڻي هڪ آڱوڻي جي ٻل سان
ٻيئي هڪ سال ڪئن ٺهسيا ڪئي. (انسان جو هڪ سال دير نائن جي هڪ ڏينهن
برابر آهي) ڀڳوان شو جو نالو جهيندو رهيو.

شو ديال ٿڌهن اُت آيو هٿ جوڙي نرپ عرض ٻڌايو.
سر ۾ گنگا رکندس روڪي شڪر ڏياريو پوءِ وشووءَ کي.

ڀڳيرت جو ٻپ ڏسي ڀڳوان شو پر گهٽ ٿيو. راجا هٿ جوڙي کيس ويهتي
شي. شو قبول ڪيو ته هر گنگا جي ڪي جتان ۾ روڪي رکندو، پوءِ شڪر
ن وشووءَ جو ڌيان ڪيو.

ٻڌا وڃن گنگا جڏهن شو جا، ٿي بي حال.
وڃان رساتل مان هلي مون لاءِ ٺاهه معال.

گنگا جي شو جا وڃن ٻڌي خيال ڪيو ته مان شو سان گڏجي رساتل مان
وڃڻ ۾ دير ٿي ڪانه لڳندي!

ان پو جتا ٿيلائي شڪر ملجي پوي جيئن گنگا اندر!
پڪيوت خوش ٿي آست تي

چڙهي ڏنوبس برهر گنگا کي.

شور انترامي آهي. هن جتان کي اهڙيءَ طرح ٿيلاو جيئن گنگا پاڻي
وڃي! هوڏانهن پڪيوت آست ڪئي. سندس سندو وچن ٻڏي اوهما گنگا
کي چڙهي ڏنو.

چنڊي، شبد وڏو هڪ ڀاري

ڊپ کان چڪت ٿي پرڻوي ساري.
وڃي گنگا شو جتا سمائي رهي رُلندي هڪ ورهين ٿيلائي!

گنگا چنڊي هڪ ڀاري شبد ليو جو ٻڏي اڙهي ڏکي ويئي! گنگا
شو جتا سمائي ويئي ۽ هڪ سال پنڪندي رهي.

ڏني حيرت ان ڪوڙڪ سڀ کي

پيا مٺائن خوشيءَ مان جيه جيه.
وري پڪيوت جيه مٺائي جتا مان شو هڪ بوند ڪيڙائي.

اڇو ڏسي ڏاڍائون خوش ٿيا ۽ پڪيوت جي جيه مٺائي لڳا. پڪيوت وري
آست ڪئي ۽ پڪيوت شو جتان مان هڪ اولد ڪيڙائي.

بوند مان ٿي پيون ٿي ڏاڍائون

'منداڪني' هڪڙي کي چيائون.
اڃا ساڳئي جا وڻي آڪاش ڪري جا جيون جا دس ناس.

هڪ بوند مان ٿي ڏاڍائون ليو. هڪ آڪاش ويئي، جا ٻاهن کي ناس
ڪندڙ منداڪني آهي.

رستي ويندي ڪندو انومان
گنگا بن آندي تجيان پوان.

رستي ويندي خيال ڪندو ويو ته گنگا جيءَ کي ضرور آئيندس. ٻيءَ حالت ۾ هي پوان تڃي ڇڏيندس.

ڪندو اهي ويچار راجا ڪيو اُت تپ گهڻو.
ٿيندي وقت پيار تياگيا پوان بن ور ٻڌي!

اهو ويچار ڪندي هن ڳورو ٽهسيا ڪئي پر بنا ڪنهن ڌر ڳڻپ جي پوان تياگي ڇڏيائين

دليپ گنگا لاءِ ديهه گنواڻي

ڪوهه جل سان ڪن موي مٺائي.
وقت گهڻو ٿيو پتا نه هونئو دل پنهنجيءَ ۾ ڀڳيروت سوچيو.

جنهن گنگا لاءِ دليپ ديهه تياگي، انهي پوئلڳ جي ڇڏي مورڪ ٿيو. جي جل سان سنان ڪندا آهن. هيڏانهن ڀڳيروت خيال ڪيو ته پتا ڪي ڳهڻو وقت ٿيو آهي، اڃا نه هونئو آهي!

پت ڀڳيروت ڪڪست نالي سکيا ڏيئي ڏنوراچ سنڀالي!
پيد سڄو ڏئي بن هر آيو ڀريو پڇن من خوب لڳايو.

ڀڳيروت پنهنجي پت ڪڪست کي راج ڏيئي راجنيس جي سکيا ڏيئي ٽهسيا ڪرڻ لاءِ بن ۾ ويو.

نگر ڇڏي شي لڳن ڏنائين بن گهاٽي جي راهه تڪيائين!
ڌري سنئون سندر بن پائي لاءِ گنگا من پڇن ۾ لائي.

شهر ۾ ٻنهي ٽن سکن ڏسڻ ۾ آيس. هڪ ٿڌي ٻن ۾ اچي کنگڙي ۽ لاء
ٿيا شروع ڪيائين.

ٻيو مٿي هڪ، مٿي ۾ ٻانهون سورج سڻمڪ لائي واهون.
ورهيءَ هزار هڪ نيريا ائين گذرن رانيون ڏينهن ڏيڻ.

هن هڪ ٻي ٿي اچي، اچي ٻانهون مٿي ڪري هڪ هزار ورهي ٿيا
ڪئي ۽ سورج نارال ڏي نظر ڪري ٿيو. رات آئي. ٻا ڏينهن، اها خبر ۾ کيس
ڪا به ٻولي هئي.

ڏسي اکر ٽپ ٻوڙها آيو ڪٿي راجا پنهنجو سيس نوابو.
رڻ ڀڳوت، گهر جو چاهين جنهن لاءِ تون ٿو ڏيان لڳائين!

من جي گهر ٿيا ڏسي ٻوڙها ٻرڪت ٿي ۽ راجا کي وردان گهرڻ لاءِ
چاليڻ. راجا سر جهڪائي ڇڏيو:

جو چاهيان، تون سڀ ٿو ڄاڻي
ڪيئن ڀڄين ٿو مون کان هاڻي؟

اي ٻوڙ، مان جيڪي چاهيان ٿو سو تون سڀڪجهه ڄاڻين ٿو. مون کان
روي جا ٿو اچين!

ٽنهن هوندي پڳون گهران ساڏن ٿئي ڪلياڻ
ٻوڙ ٻوڙ ٻوڙ هيءَ ٿئي گنگ پرتويءَ تي آن.

ٽنهن هوندي به اي سراسي، ساڏو لوڪن جي جهي لئي ۽ ٻي ڪنگا ٿندي
ٻوليءَ تي اچي. اهي ٿر سڏائين.

”اين ٿيندو“ بس ٻوڙها چيو ڪيو سنڀالي جل جي رهيو؟
وري نه ڌرتيءَ موٽي ايندي

هڪ ڀيري بن هلي جا ويندي!

ڪر سو پٽ، اُڀاءُ گنگا ڪري پوتر پرتوي.
درشن سان سک ساءِ سنان ڪري ملن پوءِ سک.

اي پٽ، اهو اُڀاءُ ڪر جيئن گنگا ندي ٻرتويءَ تي اچي جيئن انجي درشن
ڪر سان سڀ دڪ ناس ٿين ٿا ۽ سنان ڪر سان سڀ سک ملندا آهن.

ترندا سڀ پٽ ست هزار ٻين سان گڏ سي راجڪمار.
وڃن اهو اشومان ڪي پايو

گنگا جيءَ جي ٻڌارڇ ڪري اهي ست هزار ترندا ٻر پيا به ڪيترائي.
اها ڳالهه اشومان کي وڻي ۽ گرڙ سان گڏجي ڪپل مٺيءَ وٽ آيو.

مٺيءَ اڳيان سر گرڙ جهڪايو حال پورو وري مٺيءَ ٻڌايو.
مٺيءَ جهوڙو ڏن واپس ڏيئي اشومان ملي خوشي گهٽيئي.

گرڙ ڪپل مٺيءَ جي اڳيان سر جهڪايو. ڪپل سموري اڳئين وارنا وستار
ان ڪري ٻڌاين. جهوڙو به واپس ڏنائين. اشومان جهوڙو سڃاڻي ڏاڍو خوش ٿيو.

شهر جي ويجهو گرڙ بهڄايو گهر پنهنجي اشومان ٻڌايو.
سر نائي سڀ ڳالهه ٻڌائي ڪپل سراپ سڌ راجا پالي.

جهوڙو ڪاهي اشومان راجا سگر وٽ آيو ۽ وڃي انجي حوالي ڪيائين. هن
راجڪمارن جي ڪٿا ۽ مٺيءَ جيءَ جي سراپ جي ڳالهه به راجا کي ٻڌائي.

خوشي، ارمان ٻڻي ٿيا، راجا ڏنو گهڻو ڌن برهم سماجا
وقت گهڻي ٿاين راج کي پالي سڀ طرح سان پر جاسنيالي.

شهر چا ٻنڌي مٿا سڳن ڏسڻ ۾ آيس. هڪ گهاٽي ۾ ۾ اچي کنگاڇيءَ لاءِ
ٿيا شروع ڪيائين.

ٻيو مٿي هڪ، مٿي ۾ ٻانهون سورج سٺمڪ لائي واهون.
ورهه هزار هڪ نيريا ائين گذرن راليون ڏينهن ٿيڻ.

هن هڪ ٻيو ئي ايهي، اتي ٻانهون مٿي ڪري هڪ هزار وورهه ٿيا
ڪئي ۽ سورج لارائڻ ڏي نظر ڪري پيلو. راندا آهي يا ڏينهن، اها خبر ۾ کيس
ڪالهه ٻولدي هئي.

ڏسي اُڪر ٽپ برهما آيو کڻي راجا پنهنجو سيس نوابو.
وڙ ڀڳيرت، گهر جو چاهين جنهن لاءِ تون ٿو ڏيان لڳائين!

هن جي گهر ٿيا ڏسي برهما برڪت ٿيو ۽ راجا کي وردان ڪيو. اهو
چالو. راجا سر جهنگالي ڇڏو.

جو چاهيان، تون سڀ ٿو ڇاڻي

ڪيائين ڀڄين ٿو مونڪان ڇاڻي؟

اُهي ٻيو، مان جيڪي چاهيان ٿو سو تون سڀڪجهه ڇاڻين ٿو. مونڪان
ڇڏي جا ڳو ٿيڻ!

تئون هوندي ڀڳون گهران ساڌن ٿئي ڪيائين
ٻيو ۽ وڙ ٻورو شيءَ ٿئي گنگ پرتويءَ تي آڻ.

ڪيس هوندي ته اهي ساهي، ساڌو لوڪن جي به هئي ۽ نه ڪن ٿي
رهندي ٿي اهي. اهي ڦو سڏ ٿين.

”هين ٿيندو“ بس برهما چيو ڪيو سڀئي ڄڻ جي وڃيو؟
وڙي نه ڌرتيءَ موٽي ايندي

هڪ ڀيري ٻن هئي ڇڏي ويندي؟

راجڪمارن چيو ته اي ڪهڙي! گهڙي ڳولڻ لاءِ چارئي طرف ڌرتي کولي
اٿئون. انهن مان ڪن چيو ته اسان ڪهڙي ۽ ڇو گهڻائي پڙهيءَ تي ڏنا پر
نهنجي برابر ڪونه ڏٺوسون.

تن پرائو ائين چورايو چوري ڪندي تو شر نه آيو؟
ويس سادو پر اندر چور ناهه هيءُ سادو، ڏڳ، ڪنور.

پرائو گهڙو چورائي پاتال ۾ ٻڃي آيو آهين! چوري ڪري ۽ سادو ۽ چور
ويس پائي ماڻهن کي لڳين ٿو!

آيو چورائي ترنگ مڪار دشت اهڙي کي هجي ڌڪار!
ٻڌا وڃن رشيءَ اُگر جڏهن درشت هڪڙيءَ سان سڙيا تڏهن!

ڪن چيو ته ڪوڙو ڌيان لڳائي رشي بڻبو آهي! مٺي اهي اُگرا وڃن ٻڌي
ڪوڙي نظر سان ٺهاري سيني کي ساڙي ڇڏيو.

وڃن نه سمجهي جيڪو ڳالهائي اُن کي امرت زهر لڪائي.
ڄاڻي ٻُجهي هٿ باهه ۾ وجهبا جَلڻ کان ٺاري مور نه سگهبا!

جيڪو وات مان سمجهي وڃن نه ڪيندو آهي انکي امرت نه زهر ئي
لڳندو آهي. جيڪي هر ويرو باهه ۾ هٿ وجهندا آهي سڙڻ کان پلا ڪيئن اچندا؟

نرپ تڏهن اشومان سڏايو
گهڙو ڳولڻ لاءِ کيس سمجهايو.

راجا جڏهن پنهنجا سٺ هزار پٽ موٽيا ته ڏنا تڏهن اشومان کي گهڙي
ڳولڻ جو حڪم ڏنائين.

ڏئي راجا آسيس گهڙي هوهر ڪندي پيار.
گهڙو ڳولي پٽ، ورج منهنجا پيران آڌار!

راجا کي خوشي نه ٿي ۽ غم نه پئس جي. مريوءَ تي اڙمان ڪرڻ لڳو ۽
 ايڪ سماڻي ڪاهوءَ ڪيٿو دان ڪيائين. اهڙي طرح راجا راج ڪري پرڃا
 کي سڏي ڪيو.

اشومان کي راج ڏي دل ۾ نام ڌري
 بن ۾ راجا سڳو ويو سڀ سڪ ڪاڇ ڪري.

راجا سڳو پوءِ ٻولي اشومان کي راج ڏيئي وڃي ٿيسا ڪئي. هن جي دل
 ۾ پڳڙان لاءِ ڪيترن ٻار سڃايل هو.

اشومان پٽ دليپ ڪمار راج ڪيو تنهن ورهيه هزار
 ويو هليو پڻ هو بن ڏي ڪري ٿيسا، پٺان ڇڏي.

اشومان جو پٽ هو دليپ ڪمار. اشومان راج ان کي ڏيئي ٿيسا ڪرڻ لاءِ
 بن وٺي آئي ٿي سرڪ لوڪ وٺو.

تڏي ڪيئن ٿي؟ دليپ وڌائي!
 سڀ راجا ڪن سندس سيوڪائي.

دليپ اڪرم هو سڀن ۾ ليٽ
 اندر به گهڻو پڻ ان هٿ هيٺ.

دليپ جي آڳاٽا سڀ راجاڻن هئا ۽ سندس سڀوا ڪندا هئا. اندر به
 سندس زبردست هو. سندس موما ڪڙي ڪئي!

دليپ کي پٽ هو هڪ ڀڳيوت
 پيءُ وانگي مڱڻان هري ڀڳت!

تنهن کي دليپ ڏئي سڀ راج پاڻ ويو بن ٿيسا ڪاڇ!
 دليپ کي وري ڀڳيوت ڇڏڻو نظران پٽ هو. ڀڳيوت نه پيءُ وانگر سڀني
 ۾ ٻارو ٿيو هو. دليپ نه راج جو ٿار ڀڳيوت ٿي وئي وڃي بن ۾ ٿيسا ڪئي.

بادجو پر مک مان اصل نه ڪڇجو.
راجا سيني ٻٽن کي ڪم ڏنو ته وڃي ڪپوڙو ٻوليو. ٻالڻه بل نه سب جي

ڌرم ڌريندر سڀ ٻڌوان موت نه کائڻ، لڙڻ جوان.
هائدي سڀ ڇڏڻ ڌرن ڌڪائي بل ڪپوڙي جو کين ستائي.

سڀ ٻوڏا اندر جهڙا ٻلوان هئا، لڙائيءَ ۾ نهيا. هنڪي ڪپوڙي جي ٻوڏا ۾
نڪتل ڏسي ڌرتي نه ڏکي وئي! هو انهيءَ ڪپوڙي هٿ ڪرڻ لاءِ ماڏا هئا
جو آهڻي ڏيڻو هو!

باغ، نديون ۽ شهر تلاءَ ٻوليو سڀ پر ڪونه پڙلاءَ.
ٻن يونڊيا ۽ نديون به ڪيئي ڌڪا ٻولي، اسٿان سڀيئي.

هنن سڀ شهر، باغ، نديون، ٻن ۽ جبل ٻوليا. مگر

ٻوليو ڪپوڙو هر طرح ڪوشش خوب ڪئي.
آيا موٽي نرپ وٽ هٿن مان ٻالڻه وٺي!

هر طرف ڪپوڙي جي ٻوليا ڪيائون پر ڪوشش اجاڻي وئي. نيٺ موٽي
مگر وٽ آيا ۽ کيس حال اچي ٻڌايائون.

سڀن کي راجا وري موٽايو ڪوٺيو ڌرتي، هيٺان نه اٿيو.
طرف اوڀر ٻيا ڪوٽن شير چار ڪوهه، ڀل ٿئي اوڀر.

راجا کين وري موٽايو ڌرتيءَ ڪوٺي جي آڳاٽي ڏني. هو روزانو چار ڪوهه
ڪوٺي لڳا پوءِ ڀل نه ڏٺو به ٿي وڃي.

سڀ ڪوٺيندي پڳا پاٽال گجه ڏسي تنهن ڪيائون حال.
سڄڻ ڪائي ڏٺي ڏي آيا ائين ڪندي ڪجهه ڏينهن وڃايا.

ٽيٽو ٻار ڏهني کيس ڇوڙ لڳو ۽ اڻي پٽ، ميهجي پرائن ڇوڙا مولڪي
ٻارا، ڳوڙو ڳولي ڇڏو وڃ.

ڇڙن ڌري سر هاريو ڪمار وڻن پڳت ۽ پٽ گل تار.
جتي ڪٿي وڃي مٺين جي ڌام ڇڄي خبر پڻ ڪري پڙنام.

هيءَ وڻندڙ ڇو پڳت ۽ گل کي ٿارو وارو راجڪمار ڏاڏي اڳيان سر
ڇوڪائي ڳوڙو ڳولي لڪتو. جتي جتي هو مٺين جا اسٿان ڏسندو هو اُتي وڃي
پڙنام ڪري، آشيرواد ڪهرندو هو. ائين اچي وڌو.

وڌندو ويو وٺي مٺين آسيس مڃن اڳيان پڻ ٺاهي سيڙس.
ان پر اچي رک کي ٺاهي سمٽ، ڳوڙو پاڻ ويو سڃاڻي!

مٺين کان آشيرواد وٺي، چئي هائين اڳيان سر ٺاهي هر اچي وڌو. رستي
هر کيس ڳوڙو ڇو پاءَ سڄي ملي وڃ!

ڇڙن ڪري آسيس کي پاڻي جيئن سڙيا پڻ خبر پڌاري.
ڳالهه ٻڌي ڏک ڏاڍو ڪيو ويو اُتي جت پاڻي پيو.

جتي چوڻن ٿي ڪراڙ، ڳوڙو کيس آشيرواد ڏئي ۽ سڌ هزار چاچن جي
سڙيا هر حال به ڏٺائينس. اهو ٻڌي ڏاڍو ڏک ٿيس. پوءِ وڃي اهو هنڌ
ڏٺو، ٻاڻيس جي هو ٻاهر لڳا هئا. اُتي لڏي نه هئي.

ات ڪيو اشومان سنان ڪاڪن جو پڻ گهڻو ارمان.
انجالي ڏئي پيو ڳوڙو ٻڌائي ڳالهه هڪ توکي ڪرڻ جڳائي.

اشومان اتي سان ڪيو ۽ هڪ هڪ چاچي کي انجالي ڏئي. ڳوڙو چيس ته
تو کي هڪ ڳالهه ڪرڻ جڳائي.

پوڄا جا ڦيرو اوهين پڙهڻا
بس ڇڏي ديش وڃون ٿي

اي راجا توهين نه ڏيانو آهيو، پوڄا جي ڀائڻا ٿا ڪنهن سر توهين جي
اسان جي ڀلائي ٿيندي ٿي نه مان ڪيڙي ٿيندي؟

ڀت ٿيندي ڀاري ڪيو اي راجن، شيءِ ڀاپ
بيارو آ ٿو ڪي، ڏکي ڇنڊر جان سنڀال.

اي راجا، هن وڏو ڀاپ ڪيو آهي. توهن ڪي نه ڪونهين پيارو آهي سر
شهر لاءِ نه ڇڏيو جو گهر ڇڏيو!

ٻڌي ڪٿا ٿو ڏيرج وڻي ڀت ڪڍيو نيڪالي ڏئي.
اشومان هو ڀت اسمنجس ڀڏيوان به گشت سوس.

پوڄا جي دائمن وڙهائي راجا ڀت کي ديش نيڪالي ڏني. اسمنجس کي
ڪه ڀت اشومان، گشت جي ڪاٺ هو.

وسي رڌي راجا جي سو جل ريءَ ڀان نه پين سندو.
پڻ پوڄا گهر ڀنڊجي وئي سگر جتي اشومان چئي.

اشومان راجا جي هر ڏيهه ۾ سندو هو ۽ سندس حياتو هو. راجا به سندس
کي موهيت هو. پوڄا پوءِ ٻيڻي ٿيون وئي.

ڪيو راجا پوءِ من وينچار ڪري ٿي پوڄا ڀاڻي وارو.
ڀت، وڙيو ۽ گروءَ سڏايو يگ لاءِ ڄم وڌيا چل آيو.

راجا جڏهن پوڄو ٿيو تڏهن سڀني ڀتن، گروءَ ۽ وڙيون کي سڏائي يگ
ٿيو ۽ وڌيا چل چل جي وچاري هنڌ آيو.

دولتي کونيدې سب پال تالمن زېږه. اتي هالي ډسي هن سر لمار.
هالي ډسي پېښا لي هن سځي ځاله پښا. اتان ووي هو ډک ځي طرف وډا.

هلندي ډنانون پيوهک هاتي. جنهن جو هو پښ پوريون ساتي.
کندا پرتام ويا اچتي وډندا. پشچم طرف وکن کي کڼدا.

ساي طرح ووي پو هالي ډنانون. اهر پورين هالي ډسي سالي هو. انکي
پرتام کري اوله طرف وډا.

تيون ډسي کج پرکما ډيقي اتر دشا ډي وډيا سپيڅي.
اتي ډنانون هاتي صنيد کپل مني ډي واچيا. ويدا.
نعمن هالي کي ډسي خرش ليا. انکي پرکما ډنانون. اهر اتر طرف وډا.
اتي صنيد هالي ډنانون. اتي کپل مني ويلي وند پڙهيا. سپيڅي پلار انهي
وت آه.

پر گوليدې پار نه پاتو
آخروچي تن سمنډ سچاتو.

هن گهوږي له هډې هوډي ډلور ډلوري له سگيا. گوليدې گوليدې
امر سمنډ وچي ډنانون.

ډسي اتي گهوږو ټډل سگيا نه روکي کروډ
کپل اگيان تن ټپي چيا وچن وچاگي ټوډ.

هن ډلور مني ووت گهوږو ټډر بيلو آهي. مني ويلي وند پڙهيا. هن
کي امر ډسي کروډ آه.

چارلي طرف اسان ډرتي کوټي گهر نه وياسين هرگز مولتي
کپتي، چور گهڙاگي پيا اسان نه کو سر کڼي ډنا

پر جا جا ٿيو اوهين ڀرتپال سڀ ڀڻت، تنهنجي، پوڙيا پال .
بس، ڇڏي ديش وچون هلي لڏڻ بنان ٻي ڏاهم پلي !

اي راجا توهين نه ديارو آهيو، پر جا جي پالنا ٿا ڪريو پر توهان جي
ڀڻت شهر جي بالڪن جو موت آندو آهي ! اسين هاڻي ديش ڇڏي وڃون نه نه
اسان جي پلائي تنهنجي ڀڻت مان ڪهڙي ٿيندي ؟

ڀڻت تنهنجي ڀاري ڪيو اي راجن، هيءُ پاپ !
پيارو آ ٽوڪي، ڏئي چنڊر جان سنڀال .

اي راجا، هن وڏو پاپ ڪيو آهي . توهانڪي نه هر هزار پيارو آهي پر
شهر لاءِ نه چنڊر جو گرھ چٽو !

ٻڌي ڪٿا نرپ ڌيرج وٺي ڀڻت ڪڍيو نڪالي ڏني .
اشو مان هو ڀڻت اسمنجس ٻڌيوان ۽ گڻن سرس .

پر جا جي دانهن ورنائي راجا ڀڻت کي ديش نڪالي ڏني . اسمنجس کي
هڪ ڀڻت اشومان، گڻن جي ڪارو هر .

وسي ردي راجا جي سو جل ريءَ پريان نه مين سندو .
ڀڻ پر جا گهر پنهنجي ويئي سڱو جڻي اشومان چڻي .

اشومان راجا جي هر ديه پر وسندو هو ۽ سندس جياڻو هو . راجا پر سندس
گڻن تي موهيت هو . پر جا پوءِ پنهنجي گهرن ويئي .

ڪيو راجا پوءِ من ويچار ڪري ٿي پوڙهپ هاڻي وار .
ڀڻت، وزير ۽ گروه سڏايو يگ لاءِ هر وڻديا چل آيو .

راجا جڏهن پوڙهو ٿيو ٻڌهن سيني ڀڻت، گروه ۽ وزيرن کي سڏائي هڪ
لاءِ هماليه ۽ وڻديا چل جبل جي وچاري هنڌ آيو .

هڪ ويدي هن اُت ٺهرائي. مڪ سندر ٿا سگهي نه ٿاڻي
يڪ آرنپ لءِ ڇڏيو ٿرنگ ٿڪو ۽ سندر ساڻ اُمنگ!

اٺي هن هڪ اُسر ۽ سندر ويدي ٺهرائي جهڻن کي ڏسي هن کي آند
ابندو هو، ٻگ جي شروعات لاءِ هن هڪ تمام ٿڪر گهوڙو ڇڏيو.

يڪ ٻڌي اندر ٻنو ڪيو پڻ من انومان.
پاڻ چورائي ٿرنگ ويو لڄ پڻ آيس ڪالہ!

بگه جو ٻڌي اندر کي ڊپ لڳو. هن کي آسٺ فائر رکڻ جي ڳڻتي هئي.
هو اٺيءَ ڪري بگه جو گهوڙو چورابو جهڻن جي خبر ڪونهي ڪالہ پيئي!

ٻڌو اچي من ڪپل وٽ گهوڙو

ڪنهن نه ڀڳو اهو چور جو ڪوڙو.

هئا ٻهري ٿي جوڌا ريزر پاڻ نه نڪرڻ ڏني سڏيو.

اندر اهو گهوڙو ڪپل مٽيءَ جي آشرم ۾ آئي لڪايو ۽ مها بلوان اٿي ٻوري
ٿي رکيائين. اها خبر ڪونهي نه نه رهي.

اچي سين ڪٿي نرپ سان ڳالهه

اسين ٻڃون، ٿرنگ ملڻ مڪال.

ڪڇي ٻڌايو هاڻ ڇا، سواهي؟ اسين نه آهيون انٽريامي.

ماڻهن راجا کي چيو ته اي سوامي اسان کي ڊپ آهي ته گهوڙو ڪولر ملندو
هاڻي جيڪو حڪم ڪريو!

وڃن ٻڌي ٿيو سگر حيران سين پٽن ڪي ڪيو. فرمان!

وڃو، وڃي سڀ گهوڙو ڳوليو ٻڌو سين، پر مڪان نه ٻوليو!

اڳيان مٺيءَ راءِ سيس نوابو ڪري پڙ ٿام ڏک دل ٻڌايو.
ڏيڇيو راڻين کان ڪهڙي آس؟ گهري وٺن وڙ مرضي خاص!

راجا ڀرگوءَ اڳيان سر جهڪائي ٻيهجي دل جو ڏک ٻڌايو. رشي آشيرواد
ڪئي ۽ وڙ ڏنو. هن پوءِ ٻيهين راڻين کان پڇيو ته سندن دل ۾ جيڪا به خواهش
هجي، وڙ گهري وٺن.

ادب سان راڻين سيس نوائي آندرن تن جي خوشي سمائي!
ولي مونکي پٽ هڪ اُدار ٻيءَ گهريا پٽ ست هزار!

راڻين مٺيءَ اڳيان سر جهڪائي ويٺي ڪئي ته مهاراج، اسانجي خواهش
پوري ڪر. هڪڙي نه هڪ پٽ گهريو جو دل جو اُدار هجي، مگر ٻيءَ چيو ته
مونکي ست هزار پٽ گهرجن.

خوش ٿيو راجا شپ ور پائي ويو ايوديا ڇرن سرنائي.
وقت گذرندو هليو ائين ولي ٻالڪ کي ٿول جيئن.

راجا وڙ پائي راڻين سميت ايوديا هليو ويو. وقت تمام اٽلڪيو گذرندو ويو.

اسمنجس پٽ ڪيشنيءَ ڄائو سک ڊاڪ شپ موقعو آيو.
سمت چڻي هڪ ٽنبي وصال جنهن ۾ ست هزار هئا ٻال.

شپ گهڙيءَ تي ڪيشنيءَ کي اسمنجس پٽ ڄائو ۽ سٽيءَ کي هڪ ٽنبي
ڄائي جنهن ۾ ست هزار ٻالڪ هئا.

ٻڌو هر ڪنهن پٽ راجا ڄاوا گهر ڪڙچي آندو مٺاڻا.
ڪيو خوشيءَ سان دان نريش پڙجي گوري، گرو، گڻيش.

راجا کي پٽن ڄمڻ جو ٻڌي هر ڪنهن گهر ۾ آندو ڄاڻجي ويو. راجا به
گوري، گرو ۽ گڻيش جي پوڄا ڪري دان ڪيا.

کيهه دلا سڌ هزار گهراڻا
سڀ ڀڳت ڏکڻ سان ڏکڻ سمايا

راجا سڌ هزار کيهه جا دلا گهراڻي، وڏي سان سڀني ڀڳت کي ڏار ڌار
هر ڪو دلي ۾ وڌو.

محل جون راڻيون ساڻ نويس شهر سڄي آڻند ڀرويش
ڪڏندي ٻالڪ جڏهن ڪمار ڪون ليلاڪون آڪر اپار.

ڪلاس جون راڻيون ۽ شهر جي ٻرجا سڀ خوش ٿيا. ٻار والدارن ڪندي
جڏهن ڪمار ٿيا تڏهن هو اهڙيون ڪراڻيون والدارن ڪندا هئا جي سڄي ۾ ئي
لهندڙون هيون.

جو چاڏن سو ٿئي پيو ٿيان نيري گچ ويا ڏينهن اکين
اڏا ڄل ٿي سرجو آهر لهريون جنهن جو ڄل لڳاء.

ڪمار جيڪي ۾ چاهيندا هئا سو اڪل سندن ڀرو پيو ٿيندو هو. اهو ٻا
۾ ٻوڙ سڄو ٿي آهي. ٻا ٿو ۾ پئي لهريون ماريندي آهي.

شهر سڄي جا ٻالڪ جوان ڄل سرجو ڪن صبح سنان
اسمڄس سڀ شهر جا ٻار ڇڏيا. لوڙهي سڀ ڪري لهوارا

لڳر جا سڀ ڪمار سڄو ٿي ۾ صبح جو سان ڪندا هئا. اسمڄس
هڪ ڏينهن اهڙي ئي چاڙهي سڀني کي لوڙهي ڇڏيو.

اهڙو مڙيو ٻارن ٻڌي ڏکي ٿي ٻرجا سڄي شهر جي
وڻا ڪاهي سڀ راجا وٽ هيو ارمان نه راجا گهٽ.

اڃان به اهڙو مڙيو ٻڌي راجا سميت سڀ ڏکي ٿيا. راجا کي سڀني
ڊڄي ڪئي.

گوٽم نار سراپ وس ڀنڙ ٻڌي، سهي ڀڙ! رڃ ڪمل چاهي، هلو ڪريو ڪرپا، رڳو ڀڙ!

وشوامتر ٻوڙ ڀڳوان کي چيو ته گوٽم جي استري سراپ وس ٿي پٿر ٿي پيئي آهي ۽ ترهان جي چرن جي رڃ لڳل سان ٿي سندس اُڌار ٿيندو. ڏيا ٻالي هلي الجھ اُڌار ڪريو.

سپرش رڃ چرن، پرپ ڊڪ پنجن،

اُٿي ڪڙي ٽپ ٻل ساڻ. ڏسي رڳو نائڪ، جن سک ڏانڪ، هٿ جوڙي گڻ ڪاڻ. پرير جي گهاڙيل، اٿي ستايل، مک نه وڃن ڪو آڻي. گهڻو ٻاڏائي، چرن سر نائي، مڪتي سک ڏس ماڻي!

چرن جي ٻوٽو رڃ سان، تهسپا جي ڪاڻ اهليا اُٿي ڪڙي ٿي ۽ شري رامچندر جي اڳيان هٿ جوڙي اچي بيٺي. پرير جي ڪري سندس روم ڪڙا ٿي ويا ۽ زبان سان اکر اڪلي نه سگهي! ڳوڙها ڳاڙي چرن ۾ ڪري پيئي ۽ ٻاڏائي پيئي. اهليا ڀڳوان هتي جنهن پنهنجي پريما ڀڳتيءَ جو سک ماڻيو.

جن چرن گنگا هلي، سر شڪر جهلي،

پر گهڻي منجه سنسار!

ڪجي ڪيئن اُڀما، پوڄن ۾ برهما، سر مٿان منهنجي سوار! ائين اُٻاري، گوٽم ناري، جا پرڀوءَ جي شرن پئي. اُٿي من ڀايو، وُر اهليا ڀايو، لوڪ پئيءَ جي سا پڻ وئي!

جنهن جي چرن مان ٻوٽو گنگا پيدا ٿي ۽ ڀڳوان شڪر جي سر جتان ۾ سمائي ۽ جنهن جي برهما ۽ مڻي پوڄا ڪندا آهن، اهيئي ساڳيا چرن ٻوٽو منهنجي مٿي تي رکيا آهن! ائين چئي هوءَ هر هر ڀڳوان جي چرن ۾ ڪري پيئي ۽ پنهنجو من گهريو وردان وٺي پئيءَ جي لوڪ ۾ هلي وئي!

ڪيهر دلا سڌ هزار گهرايا

سڀ پٽ ڏوڏ سان ڏنن سڀا

راجا سڌ هزار ڪيهر جا دلا گهرايا، وڏي سان سڀئي پٽن کي ڌار ڌار
هر ڪ دلي ۾ وڌو.

محل جون راڻيون ساڻ نريش شهر سڄي آڻند ڀرويش
ڪڏندي ٻالڪ ڇڏن ڪمار ڪرن ليلاڪون اڪير اپار.

حالا جون راڻيون ۽ شهر جي پرڄا، سڀ خوش ليا. ٻار والدون ڪندي
جڏهن ڪمار ليا تڏهن هر اهڙيون ڪر ادب واندازن ڪندا هئا جي سڄي شهر ۾ ئي
له اينداون هيون.

جو چاڏن سو ٿئي پيو ٿيان نيري ڇچ ويا ڏينهن ائين
اڙڌ اجل ٿي سر جو آڻ. لهريون جنهن جو جل لڳاء

ڪمار جيڪي به چاڻيندا هئا سو اٽڪل سندن ڀورو پيو ليدو هو. اهوڏا
۾ ٻوٽو سرچو ٿي آهي به اٽو ۾ پئي لهي ٻوٽن مان ٻڌي آهي.

شهر سڄي جا ٻالڪ جوان جل سرچو ڪن صبح سنان
اسمنجس سڀ شهر جا ٻار ڇڏيا لوڙهي سڀ ڪري لهوڙا

لڳر جا سڀ ڪمار سرچو ٿي ۾ صبح جو سنان ڪندا هئا. اسمنجس
هڪ ڏينهن اڙي ٿي چاڙهي سڀئي کي لوڙهي ڇڏيو.

هڙو مڙيو ٻارن ٻڏي ڏکي ٿي پرڄا سڄي شهر جي
ويا ڪاڏي سڀ راجا وٽ هيو ارمان نه راجا گهٽ

ٻارن جو هڙو مڙيو ٻڏي راجا سميت سڀ ڏکي ليا. راجا کي سڀئي
وڃي ڪئي.

گوٽر نار سراپ وس پٿر بڻي، سهي ڀيڙ!
رج ڪمل چاهي، هلو ڪريو ڪرپا، رڳو ڀيرو!

وشامت ٻوڙ پڳوان کي چيو ته گوٽر جي استري سراپ وس ئي پٿر ٿي پيئي
آهي ۽ ترهان جي چرن جي رج لڳا سان ئي سندس اڌار ٿيندو. ديا ٻالي هلي
انجو اڌار ڪريو.

سپرش رج چرنن، پوپ ڊڪ پنجن،

ڏسي رڳو نائڪ، جن سک ڊاڪ، هٿ جوڙي ڳڻ ڪاڻ.
پير جي گهاٽيل، اتي ستايل، مک نه وڃن ڪو آڻي.
گهڻو ٻاڏائي، چرن سر نائي، مڪتي سک ڏس ماڻي!

چرن جي ٻوڙ رج سان، ٽپسيا جي ڪاڻ اهليا ائي ڪڙي ٿي ۽ شري رام چندر
جي اڳيان هٿ جوڙي اچي بيٺي. پير جي ڪري سندس روبرو ڪڙا ٿي ويا ۽
زبان سان اکر اڪلي نه سگهي! ٻوڙها ڳاڙي چرنن ۾ ڪري پيئي ۽ ٻاڏائي
پيئي. اهليا پاڳوان هتي جنهن پنهنجي پريما پکي ۽ جو سک ماڻيو.

جن چرنن گنگا هلي، سر شڪر چلي،

ڪجي ڪيئن اُڀما، پوڄن من برهما، سر مٿان منهنجي سوار!
ائين اُٻاري، گوٽر ناري، جا پريو ۽ جي شرن پٽي.
آني من پايو، وُر اهليا پايو، لوڪ پٽي جي سا پڻ وئي!

جنهن جي چرنن مان ٻوڙ گنگا بيٺا ٿي ۽ پڳوان شڪر جي سر جتان ۾
۽ جنهن جي برهما ۽ مني پوڄا ڪندا آهن، اهيئي ساڳيا چرن ٻوڙ منهنجي
ٿي رکيا آهن! ائين چئي هوءَ هر هر پڳوان جي چرنن ۾ ڪري پيئي ۽
من گهرو وردان وٺي پئي ۽ جي لوڪ ۾ هلي وئي!

اڳيان ڀريو ۽ مٺيءَ سڀس فواريو.
آهستي هائڻي گنگا ٻڌايو.

ڀڳوان سر جهڪائي مٺيءَ کان پوءِ گنگا جي آهستي جو احوال پڇيو.
توهان جي ڪل جي هڪڙي راجا نانءُ سگر، پرست سڀ ڪاجا.
هڪ ڪيشي ٻي سميت ٻياري
ٻئي رهن جان پتيورت ناري.

مٺيءَ ڀڳوان کي چيو ته توهان جي ڪل ۾ سگر ٿالي هڪ ڏرمانا راجا ٿي
ڏڍو آهي. هڪي ۾ تمام سندر ۽ شيل استريون ۽ ٻئي ورهه ٿاڙيون هيون.
هڪ ڪيشي، ٻي سميت!

سڀ پرڪار سڪ سميت جنهنڪي پتر سنتان مگر نه تنهنڪي.
بن ويو راڻين ٻنهي سميت ٽپسيا ڪئي پڻ لائي هيٺ!

راجا کي ٻيا ته سڀ سڪ هئا پر کيس ٻت جو اولاد ڪونه هو. هر ٻت
ماڻ لاءِ ٻن ۾ ٻنهي راڻين سميت ٽپسيا ڪرڻ ويو.

بن سندر، وڻ ميوڻي دار
پرڳڻو رشي ٻُل ٽپ آڀار.

ٻن ۾ سندر، سارا ۽ ميوڻي دار وڻ هئا. اتي پرڳڻو ٿالي هڪ مها ٿهري،
ٽپا جي بل وارو وهندو هو.

نارين سوڌو ٽپ ڪيو ورهين هڪ هزار
ٽپ ٻل تن پرڳڻو ڏسي آست ڪئي آڀار.

راجا اتي راڻين سميت هڪ هزار ورهيه ڪئي ٽپا ڪئي. اها ٽپا ڏسي
پرڳڻو سندن سارا هڪ ڪرڻ لڳو.

آشيواد ڏيئي ٻنهن پتن، رام ۽ لچمڻ کي، راجا رشيءَ جي حوالي ڪيو.
ٻئي پاڻ آسيس وٺڻ لاءِ مائائڻ وٽ ويا.

لال نيترون ۽ شيام شريرو ڊگهين ٻانهن سان سونهي سڌير.
تروڪش تير پري هڪوار هٿ ڪومل ۾ ٻاڻ تيار.

لال نيترون، ويڪري ڇائي، ڊگهين ٻانهن سان شيام شريرو واري چيله
۾ پينامبر پهري ۽ ڪومل هٿ ۾ ٻاڻ ڌاري،

گورو شيام وٺي ٻئي پائي وشوامتر مڻ خوشي منائي!
برهمڻن سان جو پڙ پوءِ پيار ماءُ پيءُ تياڳيا انهيءَ آچار.

گوري ۽ شيام شريرو وارا ٻئي پاڻ وٺي وشوامتر خوش ٿيو. اها به خبر هئس
تہ ڀڳوان ابرهمڻن کي گهڻيءَ شردا سان ڏسندو آهي تنهنڪري ئي مانا بتا کي
چڏي مونسان آيو آهي.

ڊڳ ويندي مڻ تارڪا لڪائي ٻڌي آواز منيءَ جو آئي.
هڪ ئي ٻاڻ سان پريان رهت.

مڪت ڪري پڌ ڏنو جهٽ پٽ.

رستي ويندي منيءَ کيس تارڪا راکسڻ ڏيکاري، جاميءَ جو آواز ٻڌي
ٿي هئي. ڀڳوان هڪ ئي ٻاڻ هڻي کيس ماري چڏيو! لائق پڌ ڏنو.

منيءَ هينئر ڀڳوان سڃاتو. وڌيا ڏيئي وردان کي پاتو.
بلا، اٽپيلا وڌيائون ڏيئي بڪ اُچ ڌن دٿاران ويٺي!

وشوامتر هاڻي ڀڳوان کي سڃاتو ۽ کيس سڀ وڌيائون سيکارين! بلا ۽
ٻئي اهڙيون سکيائون کيس ڏنائين جن جي ڪري بڪ ۽ اُچ اصل نه لڳي ۽
۾ بيهڻ بل اچي وڃي!

آئرو آئي تن مٺي اسٿر شستر ڪري پيٽ .
ڪنڊ مول ٿل ڪائي ڀون ڀريو، لڇهڻ پيٽ !

مٺي کي آئرو ۾ آئي، شري رام پندرو کي ساڪياس ڀڳوان سمجهي اسٿر شستر
ڏنا ۾ ٿل ٿل ڀول پيٽ ڪيا .

صبح جو من کي چيو رگهروائي نريپه ٿي ڪريو يگ سدائي .
ڪرڻ لڳا جي هون هڪ ڀاري
ڀرپ ڪري پيو تنهن رڪواري !

صبح جو ڀڳوان وشرامتر کي چيو نه هاڻي توهين ڏپ ڇڏي يگ ۽ هون
ڪرو . آخر ٻڌي هن هڪ ڀاري يگ ڪرڻ جو آرڻ ڪيو ۽ ڀڳوان انجي
رڪا ڪرڻ لڳو .

يگ ٻڌي ماريچ ڇلايو وئي سهاڻڪ سڀ سو آيو .
ٻاڻ ڀريو هڪ اهڙو ماريو ست بوجن تنهن سهند کان ٿاريو .

مٺن جو وري ماريچ اڃا ٻاڻه ٻڌي سڀ سهاڻڪ وٺي آئي آو جتي هون
لي رهيو هو . ڀڳوان کيس هڪ اهڙو ٻاڻ هنيو جو هو سهند کان نه ڇار سڙ ڪوه
ٻوي وڃي ڪراد .

اڳن ٻاڻ سان مڱو سڀاءُ ناس ڪٽڪ ڪيو لڇهڻ پيٽو .
ٿڪن نه سڀ سي ڀرپ مهما کان

لڳا ڪرڻ يگ نريپتا سان .

اڳن ٻاڻ سان وري سڀاءُ واکس کي ماريائين . لڇهڻ وري سڄي سٽا کي
ٽاس ڪيو . آخر ٽسي سڀ ڏاڍا ٿيون ڀڳوان جي مهما جا ڪٽ ٻاڻ لڳا ۽ لوپتا سان
يگ ڪرڻ لڳا .

راجا چارئي پٽ گهرائي رهيءَ جي چوڻن تي وڌا. رام کي ڏسندي مٺيءَ جو وٺرائڻ ئي پلجي ويو. منهن ڏسڻ ساڻ ئي چوڏس جي چنڊ ۾ ڇڪور وانگر لڻن ٿي ويو.

حڪم ڪريو ڪم ڪهڙي ساڻ ڪيڏو پوترهيءَ اسٿان؟
حال اندر جو ساليو سمورو

حڪم ڪريو: ڪريان هڪدم پورو.

راجا چوڻ لڳو ته اي منيڇرو، ٻڌايو ته ڪهڙي ڪم سان ٻڌاري منهنجو پاڻ پلو ڪيو اٿو؟ جيڪو به حڪم ڪندا اچي پوري ڪرڻ ۾ ڪا دير نه ڪندس.

دٻيٽ گهڻو، چيو مٺيءَ ستائن يگيم پوڄا سڀ پرشت بڻائن
ڪمار ڏيو به مونکي نات نشٽ ڪري دُشت بڻان سُنات.

مٺيءَ چيو: اي راجن مونکي اس ۾ دٻيٽ گهڻو ستائن ٿا. انهيءَ ڪري توهانکي ويٺي ٿو ڪريان ته مونکي ننڍي پاءَ لڪشمي سميت رام جي ٻانهن ڏيو ته انهن راکسن کي ماري مان سُنات بڻجان!

ڏيو راجا هن خوشي ڌري ڇڏي پڻ موهم اڳيان.
ڌرم جس توکي ملي ٿئي جهڳٽ ڪلياڻ.

اي راجن، وڏي دل ڪري 'ها' چيو. ڪوڙو ماٻا موهم ڇڏيو. اوهانکي ڌرم جو رکڻال سمجهي هرڪو جس ڏيندو ۽ ڪمارن جو به ڪلياڻ ئي ٿيندو.

اڻ وڻندڙ ٻڌي راجا واڻي ڏڪيو، اکين ۾ آڻي پاڻي.
پوڙهپ ۾ مون اهي پٽ پاتا وري لکيو ڇا پاڻ وڌانا؟
سوچ ڪري هيءُ توهان نه ٻوليو

مٿان ٻڌي ڪي، اي من روليو.

اهي اڻ وڻندڙ لفظ ٻڌي راجا ڏڪي ويو! پر مٺيءَ جو ليڄ به ٽڪر بڻجي

آڏرم آئي تن مٺي اسٿر شٿر ڪري پيٽ .
ڪند مول ٿل کائي ڀرن پريو، لڇهڻ پيٽ !

مٺي کي آڏرم ۾ آئي، شري راهچندو کي ساڳيا پڳوان سمجهي اسٿر شٿر
ن ٿا ڀر ٿل ٿول پيٽ ڪيا .

صبح جو من کي چيو رڳو رائي نريپه ٿي ڪريو يگ سدائي .
ڪرڻ لڳا جي هون هڪ ڀاري
پرپ ڪري پيو تنهن رکواري !

صبح جو پڳوان وشامتر کي چيو ن هائي ترهين ڊب ڇڏي يگ ۽ هون
ڪريو، اهو ٻڌي هنن هڪ ڀاري يگ ڪرڻ جو آڏو ڪيو ۽ پڳوان انجي
رڪا ڪرڻ لڳو .

يگ ٻڌي ماريچ ڇلايو وئي سهانڪ سڀ سو آيو .
ٻاڻ پريو هڪ اهڙو ماريو ست پوڄن تنهن سمند کان ٺاريو .

منهن جو وري ماريچ اها ٻالهه ٻڌي سڀ سهانڪ وٺي اتي آيو جتي هون
ٿي رهيو هو. پڳوان کيس هڪ اهڙو ٻاڻ هنيو جو هو سمند کان به ڇار سڙ ڪري
پري وڃي ڪريو .

اڪن ٻاڻ مان مٿو سڀاڙو ناس ڪٽڪ ڪيو لڇهڻ پيٽو .
ٿڪن نه سڀ سي پرپ مهما کان
لڳا ڪرڻ يگ نريپهڻ سان .

اٿس ٻاڻ سان وري ساعر واکس کي مار ٻائين . لڇهڻ وري سڄي سٺا کي
ٿاس ڪيو . اهو ڏسي سڀ ديوتائون پڳوان جي مهما جا ڪٿا ٻاڻ لڳا ۽ ٿرپعا سان
يگ ڪرڻ لڳا .

راجا چارئي پٽ گهراڻي رشيءَ جي چرڻن تي وڌا. رام کي ڏسندي مٺيءَ جو وٽراڳ ٿي پلجي ويو. منهن ڏسڻ ساڻ ٿي چوڏس جي چنڊ ۾ ڇڪرڻ وانگر لٺن ٿي ويو.

حڪم ڪريو ڪم ڪهڙي ساڻ گئيڙ پوئڙ هيءُ اسٿان ؟
حال اندر جو سايو سمورو

حڪم ڪريو: ڪريان هڪدم پورو.

راجا چوڻ لڳو ته اي ميسور، ٻڌايو ته ڪهڙي ڪم سان ٻڌاري منهنجو ڀاڳ ڀلو ڪيو اٿو؟ جيڪو به حڪم ڪندا انجي پوري ڪرڻ ۾ ڪا دير نه ڪندس.

دئيٽ گهڻو، چيو مٺيءَ ستائن يگيه پوڄا سڀ پرشت ٻڌائن ڪمار ڏيو ۾ مونکي نات نشٽ ڪري دشت ٻڌان سنات.

مٺيءَ چيو: اي راجن مونکي اس ۾ دئيٽ گهڻو ستائن ٿا. انهيءَ ڪري توهانکي ويٺي ٿو ڪريان ته مونکي ننڍي پاء لڪشمي سميت رام جي ٻانهن ڏيو ته انهن واکسن کي ماري مان سنات ٻڌجان!

ڏيو راجا هن خوشي ڌري ڇڏي پڻ موهر اڳيان.
ڌرم جس توکي ملي ٿئي جهڳٽ ڪلياڻ.

اي راجن، وڏي دل ڪري 'ها' چئو. ڪوڙو ماها موهر ڇڏيو. اوهانکي ۾ جو رکيل سمجهي هر ڪو جس ڏيندو ۽ ڪمارن جو به ڪلياڻ ٿي ٿيندو.

اڻ وڻندڙ ٻڌي راجا واڻي ڏڪيو. اکين ۾ آڻي پاڻي.
پوڙهپ ۾ مون اهي پٽ پاتا وري لکيو ڇا ڀاڳ وڌاتا؟
سوچ ڪري هيءُ توهان نه ٻوليو

متان ٻڌي ڪي، اي من روليو.

اهي اڻ وڻندڙ لفظ ٻڌي راجا ڏڪي وارا ٻه مٺيءَ جو ليڄ به ٽڪر پئج

دانش باطن تن هئتن شهائي سونهن ڏسي سنسار سار هائي .
 گهٽي ٽوهن جنهن سندر پالڪ نور نار يون ٿين چڪٽ اُمالڪ .

سندن هئتن ۾ دلش ۽ پاڻ سويها پائين ٿا . سندن سندر ٿا ڏسي سنسار مٿن
 موهيت ٿي وڃي ٿو . جنهن گهٽي ۾ ڇاري پاڻو والد ڪندا آهن تنهن ۾ سڀ مرد
 ٿوري نار يون حسرت مان هئتن ڏي لهار پيدون آهن .

ٻنڌڻ سڪا سڀ ساڻ سڌاري بن مان آئي هرڻ ڏٺاري .
 ماري ڪين بنهه ڪو پرائي هر ڪنهنڪي بس ولي حيراني .

دوستن ۽ مٿن کي سارا ڪري ان جا هرڻ ڏٺاري ولي ايندو آهي ۽ بنا
 اڳيان آئي بهار پندو آهي . ڪنهن ۾ جهڙو ڪي ۾ ڏکڻ پندو آهي . مانهر چڻي
 پاڻن جي همت ڏسي دلڪ رهجي ويندا آهن .

پرائهه ڪال آئي رهنهات مات، پتا، کور چرنن مات .
 پوءِ ڪري سڀ راج جو ڪاڄ خوش ٿئي ڏاڍو دسرت راج ا

پرائهه ڪال جو آئي، پتا، مانا ۽ ڪرو ۽ اڳيان لڪڪار ڪري ۽ آيا ولي
 راج جو ڪاوڙ وار ڪندا آهن . راجا ڏسي خوش ٿيندو آهي .

جت جت وشوامتر پڌاري ماريچ سبهاو يگيه بکاڙي !
 ڪوڻ ڏين نه چپ ٽپ هون مٺي، رشي سڀ سدا ٻڃن !

بن ۾ جتي مٺي وشوامتر چپ، ٽپ يا هٿون ڪندو آهي اتي ماريچ
 ۽ سبهاو واکس ڪهس حيران ڪندا آهن ۽ يگيه پنڪ ڪندا آهن . مٺي اهن کان
 ڏاڍو ٻڃندو آهي ۽ الهيءَ ڪري ڏکي رهندو آهي .

من مٺي جي چنتا وياپي جيئن ماري پوپ دشت پايي .
 تنهن سان ڪڏهن ٿيس ويچار دڪ ناسڪ ٿيو 'رام' اوتار .

وشامتر کي وشواس هو ۽ اهي ٻائي لڳوان جي لڳا سان ئي مولدا. انهيءَ سان تڏ اهو به خيال آيس ته ٻاين جي ناس ڪرڻ لاءِ لڳوان واپسندو اوتار ڌارن ڪيو آهي.

چرئن رڃ، روشن پڻ ماڻيان انهيءَ بهاني پاءُ به آڻيان.
ميان وٺراڳه سڪن جي کاڻ درس پسان هن نيترن ساڻ.

انهيءَ بهاني مان لڳوان جي چرلن جو روشن به ڪرمان ۽ ٻهين ٻارن کي هڪ وٺي اڃان ۽ سڪن جي کاڻ پسان.

اچي بهتو ابوڌيا رشي کيس لڳي نه وار.
سنان اڪرم سرجو ڪري ويو راج درٻار.

اها خيال ڪندي ابوڌيا بهتو. کيس ڪجهه وقت ڪونه لڳو. سرجوءَ جي اٺو ڄل سان سنان ڪري سڌو راج درٻار ۾ آيو.

برهمڻ ساڻ ڪري نرپ آيو ريش چرئن اچي سيس نمايو.
چرن اپما ڪري آسڻ ڏيئي خبر چار پوءِ ورتي ويهي.

وشامتر جو ٻڌارڻ ٻڌي راجا برهمڻ کي ساڻ ڪري ملڻ لاءِ آيو. مٺيءَ کيس اڳهه آسڻ ڏنو ۽ پوءِ درٻار ۾ وٺي آيو.

ڪري ٻوڄا پڻ چرن به ڏولي تل پنهنجي نه سمجهو ڪوئي.
قسمين قسمين ڪاڇ ڪارائي مَنور جي آسيس پرائي.

سندس چرن ڏولي ٻوڄا ڪئي ۽ ڇو نه اڄ منهنجي برابر سسار ۾ ڪونه نه آهي. سٺا ٻوڄا ڪارائي کيس خوش ڪيائين.

ڪيا حاضريٽ چرئن چارئي رام ڏسندي من ورت وساري!
چنڊ ڏسي جيئن چڪور ٿئي موٽ

مست ٿيو پڻ تيئن پروخت.

ڏکي سرير ڪجهه مڪان نه بولي

ماءُ ڏسي ڀرپ پنهنجي حيران وري ٻالڪ ٿيو ڀرپو پاڻ.

ڪن هر اکيون ٻولي ۽ هر کولي پيئي. هن ٻوڙ اکيون ٻولي چرڻن ۾ سر نمايو. مانا کي حيرانيءَ ۾ ڏسي ڀڳوان وري کڻي ٻال روپ ڌارن ڪيو.

ڀڄو ماريل، مڪان ڪڍي نه وائي

دل پنهنجي مان ڪڍي ڊپ ڊاءُ

ڳالهه نه ڪج هيءُ ڪنهن سان ماءُ.

جڳت پتا کي پنهنجو پت سمجهيو آهي. اهو ڏسي راهچندر مانا کي چيو ته اي مانا ادا ڳالهه ڪنهن سان به نه ڪج.

هٿ جوڙي ڪوشليا ڪئي وار وار ارداس :
ديا ڪريو، نه منهنجي ٿئي مايا جي من پاس.

ڪوشليا ٻوڙ ويٺي ڪئي ته اي ڀڳوان مون تي ديا ڪريو جيئن منهنجي تي مايا جو اثر نه ٿئي.

مٿن جي گرو ريت ڪرائي گهڻي ڏکڻا ڀڻ برهمڻ پائي.
پر منوهر چرتر اپار ڪندا رهيا بس پائر چار.

گروءَ وسشت ٻوڙ ٻارن جا منڍا لهرابا ۽ انهيءَ ڪري برهمڻ کي گهڻي ايت ٿي. چار ٻئي پائر سندر ۽ منوهر چرتر ڪندا رهيا.

وشراوتر کي وشراس هو ۽ اهي ٻائي ٻڳران جي لڳا سان ئي مرندا. انهيءَ سان تڏ اهو به خيال آيس ته ٻاٻين جي ٿاس ڪرڻ لاءِ ٻڳران وامجندو اوتار ڌارڻ ڪيو آهي.

چرڻن رڃ، درشن پڻ ماڻيان انهيءَ بهاني پاءُ به آڻيان.
گيان وٺراڳه سڪن جي کاڌ درس پسان هن نيترن ساڻ.

انهيءَ بهاني مان ٻڳران جي چوٽن جو درشن به ڪرڻا ۽ ٻهين ٻائون کي هڪ وٺي اچان ۽ سڪن جي کاڌ پسان.

اچي بهتو ايوڏيا رشي کيس لڳي نه وار.
سنان اُتر سرجو ڪري ويو راڄ درٻار.

اهو خيال ڪندي ايوڏيا بهتو. کيس ڪجهه وقت ڪونه لڳو. سرجوءَ جي ايوڏو جل سان سنان ڪري سڌو راڄ درٻار ۾ آيو.

برهمڻ ساڻ ڪري نروپ آيو رشن چرڻن اچي سيٺس نمايو.
چرڻن اُپما ڪري آسڻ ڏيئي خبر چار پوءِ ورتي ويهي.

وشراوتر هو ٻڌاڄڻا ٻڌي راجا برهمڻن کي ساڻ ڪري ملڻ لاءِ آيو. مٺيءَ کيس ايوڳه آسڻ ڏنو ۽ ايوڏو درٻار ۾ وٺي آيو.

ڪري ٻوڇا پڻ چرڻن به ڏوٺي تل پنهنجي نه سمجهو ڪوئي.
قسمين قسمين ڪاڇ ڪارائي مٺو رڃي آسيس پڙائي.

سندس چوڻ ڏوٺي ايوڳا ڪئي ۽ چيو ته اڄ منهنجي برابر سار به ڪونه آهي. سٺا ايوڳا ڪارائي کيس خوش ڪيائين.

ڪيا حاضر پٽ چرڻن چارئي رام ڏسندي من ورت واري!
چنڊ ڏسي جيئن چڪور ٿئي موهيت

مست ٿيو پڻ ٿيڻن پروعت.

مايا جي موه ڪان پري، واڻي ۾ اچڻ ڪان نيارو شري رامچندر ڪوشليا ۽
دسرت جي پريم وس ٿي الوڪ ڇرڻ ڪرڻ لڳو.

انهيءَ طرح ڪري ٻال ڪريڙا پُرواسين جي هَري دن پيڙا.
ڪڏهن ڪڏهن مائڻ ڇوليءَ

وجهي پينگهي پڻ ڏين ٿيون لولي.

ٻال ڪريڙا ڪري پُرواسين کي آند ڏيندا آهن. ڪڏهن مائڻون گود ۾
ڪڏائينديون آهن ۽ ڪڏهن پينگهي ۾ جهولائينديون آهن.

پريم مڱن ٿي ڪوشليا ڏينهن نه ڄاڻي رات.
سڀ مائڻون مست ٿي پريم پاڻي ڪن وات.

ڪوشليا ماما کي نه خوشيءَ ڪان ڏينهن ۽ رات جي به خبر ڪانه پوندي آهي.
سڀ مائڻون پٽن جي پريت ۾ مست ٿي ۽ سندن ٻال ڪريڙا ڳاڻڻ ۾ مشغول آهن.

ڪري سنان سينگاري ماما وٺي هلي پاڻ پوڄڻ ڏاتا.
گل پنهنجيءَ جواشت ڏيائڻ رهي ويهي پڪوان پچائڻ.

ماما ڪوشليا هڪ ڏينهن پاڻ سنان ڪري، رام کي سينگاري، جهولي
ليٽائي پاڻ گل جي اشت ڏيو جي پوڄا ڪرڻ ويٺي ۽ ان جي پوڄا لاءِ
پڪوان پچايا.

ڪري پوڄا ۽ پوڄو ڇڙهايو کڻي ويٺي، پڪوان پچايو.
اشت آڻي جو پوڄو لڳائي وڃي ڏسي، اهورام پيو ڪائي!

پوڄا ڪري هوءَ هڪڙو پڪوان پوڄو ڇڙها لاءِ کڻي ويٺي. پوڄو
موتِي اچي ڏسي نه اهر ساڳيو پڪوان رام پيو ڪائي!

وڃن، هن، ڪرم اڳوڻو جوئي

مهر دسرت ڪري چرتر سڄوئي

پر، منور ڪيل اپار پاڻم ڪن پيا راجڪهار

هڪو پڪران من، وڃن ۽ ڪرم کان پري آهي سو دسرت جي گهر ۾ اليڪ

والدين وٽي رهيو آهي. رسولي ڪالڙ جو سڏ پتا جو ٻڌي ۽ والد ڇڏي لٿو اچي!

سڏي ڪوشيا مانا ماهر ٺمڪ ٺمڪ ڪري پڇي پيو بهارا

انت نه پاتو آ ڇو جنهن جو هٿ ڪري، هٿ پڪڙي ٽنهنجو

مٽيءَ پيريل تن ڪپڙا ڌاري پوئٽ ڪندي جهول واري

ڪوشيا مانا سڏ وڃي ۽ ٺمڪ ٺمڪ ڪري پڇي وڃي ٿو، جنهن جو

ٻار پڪران پيو ۽ نه پاتو آهي، اليڪ ڪوشيا هٿ ڪري هٿ کان پڪڙي ٿي!

مٽيءَ لڪل ڪڙن سان جڏهن گهر ۾ ايندو آهي، تڏهن راجا بيار وس ٿي کيس

ڏرد ۽ وڃي ويندو آهي.

مڪڻ، ڏهي پوڄن ڪندي مڪ لڳل ڪنهن پانت

پڇي وڃي، ڪلندا رهن، وهي نه ڪنهن پر شانت!

اڄل من سان پوڄن ڪندي ڏهي ۽ مڪڻ واس ٿي لڪل ٿي ڪلندو بهار

هليو ويندو آهي.

ٿيا ڪمار جڏهن پيار جڻيا پائن گر، پتا ۽ ماهر

گور گور پڙهڻ ويا رگهڙائي سڄي وديا تن جهٽ پرائي

سڄي پائر جڏهن ڪمار اوسا ۾ آيا تڏهن انهن کي جڻيا پاتا ويا. گروڪل

رودا پوڄا ويا نه ٿوري ٿي وقت ۾ اها سموري پراڻي ڪري ورتائون.

وڌو ٻالڻا ڪري ٿو جو 'ڀرت' سونهي نالو ٿين جو
نانءُ ٻڌي ٿين دشمن ناس 'شترگهن' نالو تنهنجو خاص.

جو وڌو جي ٻالڻا ڪري ٿو تنهنجو نالو ڀرت ٿو سونهي. جنهنجي نالي
وٺ سان دشمن ناس ٿيندا آهن تنهنجو ويدن به نالو شترگهن ڄاڻايل آهي.

گهڻ ڌام ۽ رام پريه جڳه ساري آڌار.
نانءُ وسشت تنهنجو رکيو 'لچمڻ' دل آڌار.

جو سڻن لچمڻ جو گهر ۽ سري رامچندر جو پيارو ۽ ساري جڳه جو آڌار آهي،
تنهنجو نالو 'لچمڻ' رکيو.

نانءُ ڌري گرو ڪيو ويچار ويد تڏو پت تنهنجا چار.
ڌن منين جو شو جا پ-ران ٻال ڪريڙا ڀڳتي ڄاڻ.

شري وسشت ويچار ڪري نالا نه ٻالڪن جا رکيا پر راجا کي به چيائين
ت ائ راجن، تنهنجا چاريتي پت ويدن جا تڏو آهن ۽ شو جا پ-ران آهن. انهن
ت سندن ٻال ڪريڙا جي ڀڳتيءَ کي ئي سڏيو آهي.

ٻالڪڻ ڪان رام سان پيار لچمڻ رام چرن نه-ار
ڀرت شترگهن، پائ-ر ٿيئي رهن سيوڪ ٿي ٿلسي سڀيئي.

تنهنجو پاءُ ۽ سچو سمجهي ٻالڪڻ ڪان لچمڻ جو رام سان نيهن لڳو.
ڀرت شترگهن به ڄڻ سندس سيراڌاري هئا.

گورو شيام ٻڏي سندو لڪائن مستڪ مائر تلڪ لڳائن!
چارئي شيل، روپ، گڻ ڌام وڌي سڀن کان تڏهن به رام.

ٻئي جوڙيون سندو، شيام ۽ گوري رنگ جون، اهڙيون نه هيون جو مانائون
نظر کان بچڻ لاءِ مستڪ تي ڪارا تلڪ لڳائينديون هيون. چار ٻئي پائو
روتا، شيل ۽ گڻ جا گهر هئا. پر رام سڀني کان وڌيڪ ڊاڪش هو.

ٻاڏ ٻنل وٺي رام جي اوڏو رام ڏسي ڏٺو جهولي لوڏو
وري ڏٺو پٽ ٻوڇا جاء ڪوئل ڇاڻي لڳي ڏڙڪاءُ .

دب جي ماريل ڪوشليا رام جي ويجهو آئي . اتي ڏٺائين ۽ رام سهيو
ٻو آئي ! وري وڃي ٻوڇا جي جاء تي ڏٺائين ۽ اتي ۽ رام ئي ويٺو آهي . اهو
دوسرو ڏسي ڪوشليا جي ڇاڻي ڏڙڪڻ لڳي .

ڏسي پنهنجن هنڌ پنهنجو ٻالڪ مٽ پليل، يا قدرت مالڪ؟
ماءُ منجهيل ڏسي مشڪيو رام مَن ووڙڪ ۾ لڳو سنگرام .

هنن ٽوڙي هتي رام کي ڏسي سرجهڻ لڳي ته اها منهنجي ٻڏيءَ جي
ٻل آهي يا ايشور جي قدرت آهي ! سندس مَن کي منجهيل ڏسي مٽرنا سان
رام مشڪيو .

رام ڏيکاريو ڪوشليا اديت اکند سروب !
روم روم مهراج هو ڪوٽ ڪوٽ هئا پوڻ .

ماتا کي اهو شري رام پهتو اديت روم ڏيکاريو . سندس روم روم ۾
ڪروڙين پوهالو هئا !

ان ٻڏت جت سج چند ٿيڪ برهما، شو پڻ هئا انيڪ .
ڏٺي ڪوشليا ڀڳت ۽ هاريل ڏٺا جيو جي ڀڳتيءَ تاريل .

انهن ۾ الڪ برهما ۽ شو هئا ۽ سج ۽ چند هئا ۽ اتي ڪوشليا ڀڳتيءَ کي
۽ ڏار ۽ ڀڳتيءَ جا تاريل جيو ۽ ڏٺا .

ڏٺي ماما پڻ ٻريل ڀاري هٿ جوڙي هئي بيٺي ويڇاري .
ڏٺا جيو، جي ماما نچايا ڏٺي ڀڳتي جنهن جيو بچايا .

اٺن هن ٻريل ماما کي ۽ ٻڙان اڳيان هٿ جوڙي بيٺل ڏارو . اتي هن اهي
هو ۽ ڏٺا هنکي ماما پڻ ٻريل جو ۽ ڀڳتيءَ وري کٽ بچايو هو .

گايون، ان وغيره دان ڪيائين جو ڪو به غريب رهيو.
 گل ڪيلا سڀ ٻڌي دروازن ڪري موجود سينگار جا ساڌن.

گل ورکا آڪاش مان ٿي پي عطر قوهارا هڻن هڪٻئي کي!
 ايوڌيا به هر هنڌ دروازن کي گل ۽ ڪيلا ٻڌي سندر بڻايو ويو. آڪاش
 مان گلن جي ورکا پي ٿي. اوهانڊ به سڀ مڱ هئا.

استرين کي پي ڳالهه نه هئي من سينگار ڪرڻ به وسريو تن!
 خوشيءَ منجهان سڀ ڪلش سنڀاڻي

اوڏيءَ مهل شهر جون استريون خوشيءَ جا ڪلش ٺاهي درٻار به ويون.
 کين پاڻ سينگارڻ به وسري ويو. سون ڪلشن به سڀ سڳندت شيون وجهي
 آڏي ڪرڻ لاءِ آيون.

گهر گهر ٿيا شپ سڳن سڀ هر هڪ من هلاس.
 هڪٻئي ٿي پيا رنگ هڻن ڏسجي ڪونه اُداس!

سڄيءَ ايوڌيا جي گهر گهر به شپ سڳن ٿيا لڳا ۽ هر ڪنهن جي من تي خوشي
 هڪٻئي کي رنگ پيا هڻن. ڪو به اُداس ڪونه هو.

ڪيڪئي سمتر پنهنجن کي جاوا سندر پٽ سُڃايل سهارو.
 ٽن دولت گهڻو راءِ لڏايو رياضيدانن ڳڻڻ نه آيو!

ڪيڪئي ۽ سمتر به سندر پٽ ڄڻا. انهيءَ خوشيءَ به راجا گهڻو دان ڪيو
 بيان هت ئي نٿو سگهي!

مندرن به ٽن ويد جي واڻي سمو سگهيو نه سڄ سڃاڻي!
 هڪ مهنو ائين گذريو ڄڻ گمان ٿهائيو ڄڻ هڪ ٿڌ!

وياپڪ بوعمر سپن ۾ تڏهن به سب کان دُور.
ڪوشليا جي پٽ گودسو ڪري پيو ڪيل ضرور.

هر اوتڪ، سرووڀائي ۽ واڳ دوش کان پري ۽ ماما جي برونج ۾ نه اچڻ
وارو، وڏو ٻڪڻ جي ڀلائي ۽ لاء ڪوشليا جو پٽ ٿيو.

ٻانڀن ٻڪڻي ۽ ڳڻن سينگار هنئين هرڻ ڏند، موئين هار
هار ۾ برهر چنڊ پير نشان ڪن موٽ پٽ سڀ ارڪان.

ڪٿا وارو، ڏکيو ٻانڀون، چاٽي ۽ ٽي، موئين سان گڏ هرڻ جي ڏندن
وارو هار، برهما جي پير ۽ چنڊ جو نشان، سڀ سڻا ٿي لڳا.

سندر ڪن، گلو پٽ سندر منڙا ٻولي ٻول پيو هر هر.
چلڪن، وار سنواريا ماما ڪري ڪلول گهڻا گهر، ڏاتا.

ڪن سندر، ڪو موئيندڙ ۽ وٽر منا طوطيا ٻول! ماما جي وار سدر يا هئا
سي اها ڪندا هئا.

پيلا وستر ۽ پيليون ڪنگڻيون

پائي، ڏٺي پيو ڌرتي ۽ ٺهندڙيون.

شيش، ويد نه سڳن وستاري ڏسي سپن هروقت سنڀاري.

ٻيلا وستر ۽ پيليون ڪنگڻيون پري ٿيئي ڀاڙو ٻراري ۽ ٽي ٺهندڙيون ٻائي
وڏن لاء. وڏ ۽ ڪڙي ۽ سندن سندر ٿا جو وڏن ڪري ٿا سڳن. جن اهڙي
سندر ٿا ٿي سڳي ۾ ٽي ڏٺي هوندي سي کيس هر وقت پيا ياد ڪندا.

ڊڪ، سڪ، واڻي ۽ واڇ کان پري، نه واڻي واڇ
پرپر وس جنميا اچي ٻالڪ ٿي ڪن ناچ!

خوش هئا. سنتن جي من ۾ چاهه هو. باغن ٻنڀن ۾ گل ٽڙيل هئا. جيان ئي س
گاه جو غاليجو وڇايل هو. سڀ نديون امرت جي ڌارا وانگر ٻئي وهيون.

برهما، ديو سماج سڀيائي گنگن ٺيلي وساءُ اڏائي
ڳائڻ ڪرڻ پڳوان جا ڪيئي سُر ڪرڻ، ديو، منش سڀيئي.

ان وقت برهما سان گڏ ٻيا ديوتائون وساءُ سيراڻي، ٺيلي صاف آڪاش ۾
پڳوان جا ڪرڻ ڳائيندا رهيا.

چڙهي وسائڻ گل وسائڻ وڃا، سال، مردنگ وڃائڻ.
ڪن اُستت سڀ ناڪ، مَن، ديو ٻيهر پرڪارن پرگيٽ سيو.

آڪاش مان گلن جي وردا ڪندا رهيا ۽ خوب نغارا وڃائيندا رهيا. رُني
مني به اُستت ڪرڻ ۾ سيرا ڏيکارڻ لڳا.

ديون جهنڊ وينتي ڪري ٻيٽا نچ نچ ڌار.
جنم وٺي آيو جڳت شيار رنگ پڳوان!

اُستت ڪري ديوتائون ٺوليون ٺاهي ٻنڀن جي گير ٻيٽا ۽ پڳوان، جو سانڌري
صورت ۾ نهايت سندر ڌارن ڪئي هئي، ٻنڀن جي اُستت ڪرڻ لڳا.

ٻئي هٿ جوڙي، مُڪ چرڻ موڙي، ڪيئن چوان اننت!
مايا گُڻ گيان، رُشت ايمان، ويد پُراڻ ڀُڻنت!
ڪرڻا سک ساگر، سڀ ڪرڻ آگر، ڳائڻ ويد ۽ سنت!
سو مون ڪارڻ، ڪشت نوارڻ، پرگيٽ ٿيو شري ڪنت!

مانا ڪوشليا هٿ جوڙي ڇوڙ لڳي نه اي اننت، مان ٻنڀن جي وڏائي
ڪهڙي ۽ زبان سان ڪريان؟ تون مايا کان پري، آئند جو ساگر ۽ مايا کي سڄي
روپ ۾ ڄاڻڻ وارو گيان سروب آهين. ٻنڀن جي الڪ ڪرڻ کي ويند ۽ سنت
ڳائڻ ٿا. جڳ ڪلياڻ خاطر تون منهنجي گُرب مان ڄاڻو آهين.

مدد ۾ وڌ وائيءَ جي ڏٺي لڳي رهي ! وقت ائين گذرندو هليو جو
جڳ سڄو ٻڌندو رستو نه ڀاڄي ويو آهي. سڄو مڃيو ائين ئي گذري ويو جيئن
ٿاڻو جو جڳ اها عڪ لڳا مس ڏڏو آهي.

من سنڌوش سين کي آس، جوڙون جوڙا !
ٿاسي جو سوامي ڇٽي ورهين لڪ ڪروڙا !

سڀني جي من ۾ آندو ساهل هو. هرڪو اڃا آسرواد ڏيڻ لڳو ته شل
ٿيڻ لڳو جي سوامي، رام جي عمر وڌي ٿي.

ڪجهه عرصو منجهه خوشيءَ گذاريو

ڏينهن رات جو پيدا ٿيڻو.
ٿاڻو رکڻ جو وقت سڃاڻي راج گهرايو سنگر گياني.

ڪجهه وقت ائين مڙج ۾ گذاريو. ڏينهن آهي يا رات، اڃا خبر ئي ڪانه
رهي. راجا ٻارن جي ٿاڻن رکيا لاءِ وسعت ڪرڻ کي گهرايو.

ڇڏڻ پوڄي ڪئي ٻنهي راجا ٿاڻو رکڻ، هجي مرضي جيڪا.
شيءُ، اٿل سک ٻول چوندس پنهنجي ٻڌ ٿاڻڪول.

ڪو به ڏاڍو ٿاڻن کي پوڄي راجا وٺي ڪئي ته اي سوامي، لوهاڻ کي
جيڪي ليڪ لڳي سو ٿاڻو هرڪو ٻاڪ تي رکڻ. رشيءَ ورائيو ته هن جا ٿاڻا
نه ٿي سگهن ٿاڻن. پر مان پنهنجي ٻڌيءَ موجب چوندس.

آندو سنڌ ۽ جو سک راشي جنم موڙ ۽ مٽي چوراسي.
ٿاڻو ٿيندو ٿو رام جڳائي لڪ، اڪوچر، ڊاڻي، ٺاڻي.

جو سک جي ٿاڻا، جيئن جي جنم ٿاڻا سان ٿيڻ لڳن پر سک سمجهي آئي.
آهي، جو سڀ کي آرام ڏئي ٿو، ٿيندو ٿاڻو 'رام' سوليءَ ٿو. سنڌ کي ڊاڻا
هن جي وس آهي.

راجا دل جو دڪ گروء سان اوريو. گروء راجا کي ڳيان سمجهايو ۽ چيو ته
اي راجا، ڏيرج ڌرو. توکي ٽنهن راتين مان چار پٽ پيدا ٿيندا جي سنسار جو
ڪلياڻ ڪندا ۽ جڳ ۾ پرست ٿيندا.

رشي شرنڪي وسشت گهرايو پٽن ملڻ لاءِ يگيه ڪرايو.
وڏي آهوتي، وٺي هر نانءُ

اڳن پرگهتيو، هٿ ڪير جو ٿانءُ!

گروء وسشت، شرنڪي رشيءَ کي گهرايو ۽ پٽن ملڻ لاءِ پُترهشت يگيه
ڪرائڻ لاءِ چيو. مٺيءَ جنهن مهل آهوتي ڏني اوڏي مهل هٿ ۾ ڪير جو ٿانءُ
کڻي ڪُنڊ مان اڳن ديوتا پرگهت ٿيو!

جو ڪجهه هرديه وسشت ويچار پورو ٿئي ۽ ٿئي اُڌار.
يٽا يوگيه پرساد ورهايو راتين ٽنهن کي سو ڪارايو.

۽ چيو ته وسشت مٺيءَ جيڪو ويچار رکي بگ ڪيو آهي، اهو ويچار پورو
ٿيندو. هاڻي هيءُ ڪير جو پرساد وٺو ۽ ٽنهن راتين کي ورهائي ڪارايو.

پهرين راجا ڪوشليا گهراي ڏنو پرساد اُڌ ٽنهن ورهائي.
باقي اڌ به پورا پاڳه راتين ورهائڻ سان اُڌ راڳه.

راجا پهرين ڪوشليا کي گهرايو. پرساد جا پورا ٻه ڀاڱا ڪري هڪ ڀاڱو
کيس ڏنو ۽ ٻئي اڌ کي راتين پير سان ورهاريو.

راجا ڏنو هڪ پاڳه ڪيڪئي ٻئي اڌ، ٻه اڌ ڪريئي.
ورنو سمتر، ڪوشليا هٿان ڏنو ڪيڪئي ٻيو تنهنجي هٿان.

انهن ٻن حصن مان وري هڪ حصو ڪيڪئيءَ کي ۽ ٻئي حصي جا ٻه ڀاڱا
ڪري، هڪ ڀاڱو ڪيڪئيءَ هٿان ۽ هڪ ڀاڱو ڪوشليا هٿان، سمتر کي ڏنو.

ٻار رنو، ڪريان ڪٻڙي وڌائي ايڏيا جڳهه سڳندڻ ٿيلائي!
 ڏورائي، وٽ ڪوشليا ويئي ڊڪ ڊوڙ ڊاسين ۾ پيئي!

اوپيو ٻار جي روليا جو آواز ٻڌي سڀ رالين ڪوشليا وٽ واري. ڊاسين
 ۾ خوشيءَ مان هيٺاهن هوڏاهن ڊوڙ ڊاڪيون. سڀ ايڏيا وائي رار ڇو ڇو
 ٻڌي خوشيءَ ۾ اوليا نه پيا سمانجن.

ڊسرت پٽ جو جنم ٻڌي پٽ هئي اندر ۾ جنهنڪي اڻ ٿڻ.
 هن خوشي بهرحمانڊ سمايو ڇڏي اُٺارل ڏيڇر آيو.

پٽ جو جنم ٻڌي راجا ڊسرت آندڙ جي سمند ۾ ٿيڻ ڏٺو لڳو. من ۾
 ٻاڪل ٽيڙ ٻار هوس ۽ ڏاڍيءَ ۾ نه بچند خوشي! پٽ جي ڏسڻ لاءِ اول مان
 اٿا ڇاڪاڻ ته ٻار وٽار ڪري، من ۾ ڏوڇ آندائين.

نان ٻڌي جنهن شپ ٿئي ٿو جنم وٺي گهر آيو سو!
 گهر گهر آندڙ خوشي منايو سڄي شهر کي خوب سڃايو!

جڏهن تالي وٺي سان جيڙن جو ڪلياڻ لهندو آهي، اهو ٻڳوان منهنجي
 گهر جو وٺي آيو آهي. اهو سڄي راجا جو من پور آندڙ ۾ پوڄي وارو. هن حڪم
 ڪيو ته سڄي راج ۾ سڀ خوشيون منايو ۽ گهرن کي سينگارادو.

وشت گهرايو ٿلهن شڪرم ڇڏي جو آيو سڀ گهر ڪرا
 ٻار انوب ڏسڻ کان ٻاهر روپ راس ۽ گڻ سڀ ظاهر.

راجا بڪدم وشت ڪروءِ کي محتاف ۾ گهرايو. هو بهرحمن سميت آيو.
 ٻار اهڙو نه اٿس جو نه لڳي جو ڏاڏو آيو نه ڏکيو هو. اها به سندس
 هو سندس کي ٻه ڪير ڏوٿن ڪري سگهندو؟

شپ جنم ڪرڻو ڪري دان گهرو، ان، سون،
 ڪٻڙ، رتن بهرحمن ڏنا ڪريڻ رهيو جڳهه ڪون!

ٻڌو هئي، سڪ توهان جي ڪارڻ

ديم منش جي ڪندس مان ڌارن .
ڪل سورج ۾ ڌري اوتار ڪندس سين جو اچي اُڌار .
اي سڌ ٻڌو، ديوتائو، مٿي! مان توهان جي ڀلائيءَ لاءِ اٽل سورج ڪل
۾ اوتار ڌاري اچي سيني جو اُڌار ڪندس .

ڪشپ آڌتي ٿپ ڪيو تڏهن اُٺنڪي هون ئي چيو:
دسرت ڪوشليا جا ٻئي روپ ابوتيا راڄ رخن انوپ!

”ڪيشپ؟ آڌتي ڪي مان ڦر ڏيئي ڇڪو آهيان. اهي ابوتيا ۾ دسرت
۽ ڪوشليا جي روپ ۾ راجا وائي ٿي رهن ٿا.

تنجي گهر ۾ جنم ڪي ڌاري اينداسين پڻ ڀائر چاري!
پرڻ شڪتي پڻ ديم ڪي ڌاري نارد وچن سڀيئي ساڪاري .

رگيونش ۾ چئن اٽل ڀائرن جو جنم ٿيندو. نارد جا وچن سڀا ڪري پرڻ
شڪتيءَ سان گڏ ڌرتيءَ تي پرڻيت ٿيندس .

”ڌرتيءَ تان سڄو بار هٽائي نريٽتا سڄي پور ٿيلائي.“
نريا هرڏا تن ٻڌي نپ وائي ڪئي ڪوپا پريو بود سڃاڻي.
برهما وچن جڏهن سمجايو تڏهن وشواس ڌرن ڪي آيو .

پرڻويءَ جو سڄو بار لاهيندس. اي ديوتائو، بي خوف رهو. ديوتا اها
آڪاش وائي ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيا. برهما پوءِ پرڻويءَ کي سمجايو تڏهن کيس
اعتبار آيو .

ديون ڪي هيءَ سکيا ڏني ويو برهما نجه ڌار .
باندرو روپ ڌاري رهو سيو ڪريو سري رار .

گريو ٿيون ٿيون ان پر راڻيون

دل ۾ خوش ٿيون سڀيل سياڻيون .
 ٻوڀ جنهن ڏينهن کان گريپ ۾ آيو لوڪ سڄي سڪ سميت ڇاڻيو .

اغزيءَ طرح سڀ واليون گريو ٿيون ۽ کين ڏاڍي عوشي آي . جنهن
 ڏينهن تاج ٻوڀو گريپ ۾ آيو ، تنهن ڏينهن کان وٺي ٻوڻويءَ تي سڪ سميت آئي ،
 ۽ ٻوڻوڻ ماڻهن ۾ خوشي چالنجي وئي .

وڏيون محل سڀ شيل سڄان هر شيءِ ٻهڪي سوڀيا ساڻ .
 هڪ ڏينهن نيٺ سهو شپ آيو جنهن سڄو سنسار ٻهڪايو .

سڀا ، شيل ، ٻيج ۽ ڪن جي ڪاڻا ٿيئي واليون ٻهڪي ٻهڪي محل ۾
 وڌن . ايت اعر شب وٽس ۾ آيو ، جڏهن رات جهر ورتو .

ٻوڻي لکن ، گره ، وار ، ٻٽ سڀئي ٿييا الڪول
 لوڪ سڄو سڳندت ٿيو رات جنم سڪ مڊول .

ٻوڻي لکن ، وار ، ٻٽ ، سڀئي ليڪ ملي آيا ۽ سڪ جي ڪاڻا شري راجندر
 جو جهر ٿيو .

نومي ٻٽ ۽ چيٽ مڃينو سڙد نه گرمي وقت هو ڏيهو .
 لوڪ سڄو هو منجهه آرام ايڄت نڪيتر شڪل پڪ چاڻ .

جهت مڃي جي لومي ٻٽ ، شڪل پڪ ، اڄيڪ ٻڪتر ۾ اس ٻورن جهر
 جڏهن ۾ ٽهڻي گرمي هئي ۽ ۾ سردِي . ماڻهن جي آرام جو وٽس هڙ .

سيتل ، مند ، سڳند والون سنڌن ، ديون خوشيون مڃيون .
 گل ٽڙيا ۽ بوند ٿورا نديون وهن جيئن امرت ڌارا .

لڏي سر ٻڙي ٿي ۽ خرشودار هوا ٽپي وڃي هئي . سڀ دٻوڻاڻ

برهر سرستيءَ جي تن ڌاري

پورن پرتويءَ تي پڻ راج هيٺ حڪم سڀ مڃن نَر ناري .
ڌرتيءَ جا وچيل سڀ جيو راتروا جي حڪم موجب هلندا هئا . سڀ سندس
زبردست هئا ۽ خوف هيٺ رهندا هئا .

پير روپ سڀ جوڌا پايي ڏسي ڏڪن سڀ ڏيو پرتابي .
ڌرتيءَ تي جي جيو سمايا مايا رچي ، تن سڀ ڏڪايا .
سڀ دٻيٽ خوفناڪ ۽ دٻوٽائن کي دڪ ڏيندڙ هئا . مابا رچي اٺڪ روپ
ڌاريندا هئا . چوڌاري ڏهڪاءُ ڦهلائيندا هئا .

جنهن وٽ ڌرم نشاني دور ڪرڻ اُهي ڪم دٻيٽ ضرور .
هنڌ ڏسن جنهن ڳڻو برهمڻ سڄو ڌڻي باهم ساڙڻ اڻڻ .
ڌرم جي پاڙ پٽ ۽ وڃڻ خلاف ڪم ڪرڻ لڳا . جتي ڳڻو برهمڻ ڏسندا
هئا . اها جاءِ ئي ساڙي ڇڏيندا هئا .

شپ ڪرم ڪٽ ڪري نه ڪوئي

سڀني ۾ نڪا ويد جي واڻي پرشت ڪيا سڀ اُهي پراني .
ڇڻا ڪم ڪٿي نه ٿي نه سڳهندا هئا . ڳڻو ۽ برهمڻ کي ڪير به ڪونه
منڍو هو . پڳتي ، بگ ۽ دان جو نه نالو به نه ٻڌو هو . ويدن جو نالو نه ڪيئن
سڀني ۾ به وٺڻ نه ايندو هو . ويد پاڻي سڀ پرشت ڪري ڇڏيائون .

جنهن وهنوار هجي بس اهڙو ڌرم نشان سو ڏسندو ڪيڙو ؟
هر هنڌ ڏسندي ڌرم جي هاڃي

ڪري پڪار ”يڪ انٽريامي .“

د ٻوڙن کي سڃاڻي پرهه پهڄي لوڪ هليو ويو. کين چاڻين نه ٿو هين
باندو ٿي ويهي ٿوريءَ تي ٻڪران جي سيرا ڪراو.

باندو ڏيهه ٿوري سڀ ڄاوا نرييه جهنگ، ٻهاڙ سمايا.
وڻ، پٿر، ٽنهن ٽنهن هٿيار! نظر سندن هٿي منجهه اوتار!
جدا جدا ٿن جاءِ وسائي ڪشت سميه بس منجهن يڪتائي.

اڙويءَ تي سڀ دٻوڙن باندوڻ جو جهر وٺي پوڳهت ٿيا. سندن شڪي
اڙهي هئي. سڀ ويو هئا. وڻ ۽ پٿر ۽ هٿن پيرن جا ٽنهن سندن هٿيار هئا. هو
ٻڪران جي اوتار جي راءِ اٻارڻ لڳا ۽ جبلن ۾ جهنڊ لاهي رهڻ لڳا.

سريشت، ششيل، ڀڳت، گئون، ڌرم ڌريندڙ ۽ ٻڌيمان.
رگهروني مڻ دسرت راجا اوڏ پريءَ ۾ ڪري سُڀ ڪاجا.

اڙها جي پوڙ ٺڪريءَ ۾ سريشت راجا دسرت ٿيو. هو ڏوڙاڻا ۽ گئون
هو. سندس من سڏائين ٻڪران ۾ لڳل هو.

ڪوشليا جان پيون هيون راڻيون به ششيل.
پٽ وانگر سي ڌرم وڻيون سندن، رعت رَسيل.

هڪي پور پيڊورف ڪوشليا ۽ پيون ۽ راڻيون هيون. اهي به پٽيءَ وانگر
سهل ۽ پيون ۽ هڪجهڙي سان پور هون.

هڪ ڏينهن راجا تايو اوني پٽ سستان مهر منهنجي ڪونهي!
نر گهر ويو ٽنهن مهل ٽڪال نمر ٻڙي ڪئي ونهه مهال.

هڪ ڏينهن راجا کي اچي پٽيءَ واپس جو کيس پٽ جو سستان ڪونه هئا
هو اڪدم پهچي ڪردءَ جي گهر ويو ۽ لاهو ٻڙجي ويهي ڪيائين.

ڪو سان اوري دل جي ويدن ڪروءِ چيو: ڏک امباني ڪن
ديوج ڌر پٽ ٿيندءَ چار پرسڌ جگه، ٻُل ٽنهن اپارا!

د نيت سڀ ڄاڻن روپ متائن
سڀا ڏسي هڪ ڏينهن ڏهيسر

سڀي د نيت مرضيءَ موجب روپ ڌارن ڪري سگهندا هئا ۽ ماڻا رڃڻ
به ڏاڍا چتر ۽ هوشيار هئا. ديا ۽ ٻياڙ ڇا ڪي چڻبو آهي تنهن جي ڪين خبر ڪانه
هئي. هڪ ڏينهن، جڏهن رانوَ پنهنجي سڀا ۾ ويو ۽ پنهنجا پٽ ۽ پوٽا ۽ ٻيو
ٻروار ڏٺائين ۽ سي به شينهن ٻرايو.

پٽ هيڏا، ٻيا هيڏا نيائي ڳڻي سگهي سڀ ڪونه ڪو ڀاڻي!
ڏسي دل رانوَ هوش وڃايو

منجهه اهڙڪار پڻ هيڏن فرمايو.
هيترا پٽ ۽ هيترا ڪٽئي، هيترا نيائي ۽ هيڏي سڀا ڏسي ڪروڙي
رانوَ اهڙڪار ۾ پڙجي چوڻا لڳو:

دشمن منهنجا ديؤ سڀ آهن همت نه سامهون اچڻ جي پانئن.
سمجهي وڃي، ڏڪن سڀ مونڪان

لڪا پڻ بس مونسان وڙهڻ کان!

اي راکس ڳڙ، ٻڌو: دٻوٽا منهنجا وڙي آهن، پر سامهون اچڻ جي
منجهن همت ڪانهي. مونڪي مها ٻلوان شترو سمجهي، پڇي ويندا آهن. لڪل
وهندا آهن.

تن مرڻ هڪ ريت سان ٿيندو بگڙي يگ جي اصلي ويندو.
هون ڪرن ۽ ڪرن پراساد پورشت ڪريو، ڪن آهي سڙا!

انهن جو مرنو هڪڙيءَ طرح ٿيندو آهي. جتي اوهين حقون، يگ با اوه
ڏسو، اتي وڃي اهو پورشت ڪريو!

هينجڙو وھزار اڏڙو ھجي، ٽپھڪي ڀاڪس ٿي سمجھڻ گھرجي! ڌرم جي
ھامي ڏسي ڌرتي ٻڪارڻ لڳي ۽ ”اي انٽراي لح رک، اچاء.“

ولي ڌرتي گئو روپ بڻائي ڇٽ ڇٽ ريڪا ڌرم لڪائي.
حال ڪري ڪيو اُت وڃي روڊن
رانوڻ ڊپ کان ٻڌو نه پڻ تن.

من ۾ وڃار ڪري ۽ گئو جو روپ ڌاري ڌرتي اُتي وٺي جتي ڊائون
۽ رهي مٿي رھندا ھئا. روئي وڃي کين حال ٻڌائين. السرس، جو رانڊو ھي
دب کان ڪڍين ۽ سندس ڏاھن جو داد نه ڪيو.

مٺي رشي، ۽ گندرو ھرشي گڏ ھليا پڻ شھر جا لوڪ.
گئو ٿن ڌاري، ڌرن ويڇاري دڪي ٻڌل منجھ شوڪ.
برھر سڀ ڄاڻو، حال سڃاڻو وس نه منھنجي آ پائي!
جنهن کون داسي، سر اٻناشي ٿيندو نيٺ سھائي!

اڏھن ڊاٻا، مٺي ۽ گندرو سڀ گڏجي برھر لوڪ ۾ ويا. انھن سان ڌرتي
۾ گئو وس ۾ گڏجي وئي. برھما سڀ حال ڄاڻي ورتو. ٻوڙا ٻھ سندس وس
تان ٻاھر ھئي. ٻرلوي جھنجھي داسي آھي، اھڙي سيني جو ڪلياڻ ڪندو.

ڌرتي، ڪرمن ڏيڙ برھما چيو ڀوپ ڌيان ڌري.
ڄاڻي جگھ جي پيٽر پيٽر ڀوپو وڀتا سڀي.

برھما ٻڪراڻ جو سون ڪري چيو ۽ اي ٻرلوي، ڌوڄ ڪر. ٻڪراڻ سڀي
ھي دڪي کي ڄاڻي ٿو. ھو سڀي جي سڪت کي دور ڪندو.

ڏسي سو، ڀومي مٺي وڃن ڀريل سنيھ.
نپ واڻي ٿي گنيپو پڻ ”آند“ بنا سندھيھ.

اڏھن ڊاٻا، منھن ۽ خود ٻرلوي، جي ڄاڻ ڏسي ۽ سندن وٺي ٻڌي
آڪاڻن واڻي ٿي.

ٽنهن ڏيئي وڙ ڀريو سڌايو خوش ٿيندو هر ڪو گهر آيو
'ميه' ڪنيا جنهن نانءُ مند وڌري

هڻي جا بلڪل نازڪ سندري

ٽنهن کي وڙ ڏيئي ڀريو پنهنجي لڙڪ سڌايو. ٽيئي ڀائر ۽ گهرن ويا. ميه
د نيت جي ڪنيا مند وڌري ڏاڍي سندر هئي.

ميه سا رانوَ ڏني پر ٿاڻي پٽ راڻي ڇڏي رانوَ بڻائي.
سندر نار پائي سڪ پاتو پائون جو پٽ جوڙيو ڏاتو.

ميه د نيت اها ڪنيا رانوَ سان ڀر ٿاڻي، جنهن کيس پٽ راڻي ڪيو. هر
سندر ۽ گهوان هئي. رانوَ ٻين ڀائرن کي ۽ ڀر ٿاڻو.

گرتڪوٽ سمنڊ ۾ شاهي ميه دانءُ اُت ننگري بڻائي
مند، ڪوٽ ۽ گهر، بازاريون

مٿيون رتن جڙي خوب سينگار يون.

سمنڊ ۾ ترڪوت جبل، جو وڏو ۽ رڻيڪ آهي، اُتي ميه دانءُ شهر ٺهاريو
۽ انکي هيون ۽ جواهرن سان سينگارايو.

ڀوڳوتي ڀر نائنگن وستي اندر ڀري جيئن امروتي.
تنگان وڏو رڻيڪ اُت پنڪا جڳهه پرست ٿي نالي لنگا.

جيئن نائنگن جي راجا جي راجڌاني ڀوڳوتي ٿري، اندر جي راجڌاني
امراوتي سندر هيون ٿيڻ هي ۽ انهن کان وڌيڪ سندرو ۽ پرست سون جي لنگري
رانوَ جي راجڌاني لنگا پرست ٿي.

ڪاهي سمنڊ اڳاڏ پٽ چؤڌاري کي ڪوٽ!
سون ورن سندر لڳي چڙهي جيئن ڪهوڙي ۽ ڪهوٽ.

ڪيو وقت پئي رانوَ راج دئيٽ ٿيو جو ساڻ سماج
ڏهه سِرَ جنهنڪي ويهه ٿيون ٻانهون

اهوئي راجا وقت گذروا ٿي ڏهن سرن ۽ ويهن ٻانهن سان پُرسڌ رانوَ
بيدا ٿيو.

ڀاءُ ننڍو ارموڌن نانءُ ڪمپ ڪرڻ پُرسڌ هر ٿانءُ.
ڌرم رڳي جو هيرو وزير ماءُ لڳيءَ مان ڄاڻو سڏيرو!

راجا جو ننڍو ڀاءُ ارموڌن، اڀ جي ڪاڻ ڪپ ڪرڻ ٿيو. وزير ڌرم رڳي
مائيءَ مان ڄاڻو ڀاءُ ٿيو.

نانءُ وپيشڻ تنهن جڳهه ڄاڻو گيان وان هر پڳت سڃاڻو.
ڀٽ سندس ڀڻ مها ٻلوان هئا دئيٽ، پر پڙهيل پراڻ!

انهيءَ جو نالو وپيشڻ هو. هو ٻيءَ ماءُ مان ڄاول هو پر ٻيءَ ساڳيو هون،
هو وشو جو ٻڙم پڳت هو. سندس سڀ ڀٽ ۽ سيوڪ مها ٻلوان ڊاڪس ٿيا.

سگهن جي ڌاري روپ انيڪ ٺرڊئي، کوٽا، بنا وويڪ.
ڪٽل، پينڪرڊم ڏيندڙ، نيچ چوڻ کان ٻاهر سڀئي مليچ.

اهي ڊاڪس پنهنجي مرضيءَ سان روپ ڌاري سگهندا هئا. وويڪ ۽ اصل
ڪونه هون. خطرناڪ، کوٽا، ٺرڊئي، هٿيارا ۽ سنسار ڪي ڊڪي ڪندڙ هئا. اعڙا
خطرناڪ هئا جو بيان ڪري ٿي نٿو سگهجي!

ڪنن ٽپسيا، بيان کان ٻاهر ڏسي، اڳيان ٿيو برهما ظاهر.
گهري وٺو وڙ جيڪو چاهيو گهڻوئي مونڪي پيارا آهيو.

تنهن پائرن انيڪ طرحن سان ڪنن ٽپسيا ڪئي. اها اهڙي نه ڪنن هئي

لڪا جي چوڌاري - وٺي ڇو ۽ مٿين ڇوڙيل ڪرت هو. اولهي هڪ ڪاهي
۽ چوڌاري سمنڊ. مطلب ته اڀايت سمنڊ هو.

نگر گهمي سو ڏٺو ڏهيسر خوش ڏاڍو ٿيو من ۾ هيڪر.
سندر، سهج، اڪير، انوماني رانوڻ بڻايو کڻي راجڌاني.

رانوڻ اهو شهر ٺهڻي خوش ٿيو. اهو سندر هو، اهو انومان ڪري ۽ وڏو
ڏسي اٿئي راجڌاني بڻالهن.

جو جنهن لائق گهر ٿنهن ڏيئي سڪي ڪيا پڻ دٻيٽ سڀيئي.
ڪبير کي جيتيو پڻ هڪوار پشپ ڪومان ڪسيو ٿنهن وارا!

هڪ ٿر جهڙي لائق هو - ر ٺهڻي ڏيئي راکسن کي سڪي ڪيائين.
رانوڻ ڪبير کي جيئي هن مان پشپ ڪومان به ٿري ورتو!

سڪ، سنان، ڏن، سناڪ ۽ سنا روز به روز وڌندي رهي ۽ رانوڻ جو
لو پيو ۽ ڪي جيئن لالچ ڪپيري ڇڏيو ٿيئن رانوڻ من ٿيري.

سڪ، سنان، ڏن، سناڪ ۽ سنا روز به روز وڌندي رهي ۽ رانوڻ جو
س به وڌيڪ لاسندو.

ات ٻاروان ڪنڀ ڪرڻ پراڻا ڇڻيو نه جوڌو پيو ڇڳ، ماما.
سمبي ڇه مهنا مڌ پان آغار ڏسي جاڳيو ٿنهن، ڏڪي سنسارا!

هڪ ڪرڻ سان جڳ به پيو جوڌو ڪونه هو. هو شراب پي ڇه مهنا ٺنڊ
ڪندو هو. وري جڏهن جاڳندو هو ته سار به پڻ ٿلهي ويندو هو.

ميهڻهاد پت رانوڻ اڌل جڳهه جوڌن ۾ نمبر اول!
جيت ڪري جو منجهه لڙائي انڌر ڏڪي ديولرڪ سدائي.

رانوڻ جو وڏو پت ميهڻهاد هو. سار جي جوڌن به اول نمبر هو. هن
هن دٻ تاج ديولرڪ به اندر به ڏڪندو هو!

انهيءَ رسوئيءَ ۾ برهمڻ جو ماس پيل آهي. نه ڪاٺو. سڀ برهمڻ آڪاش
واڻيءَ تي وشواس ڪري اُٺي ڪٽڙا ٿيا. هو ٺٺهار وُس راجا هڪ لفظ به پنهنجي
ٻڌاءَ ۾ چئي نه سگهيو.

ڏنو برهمڻ ڪروڙ وس اهڙو اُگر سراپ.
دئيٽ وڃي ٿي ڪٽنب سان ۽ پڻ سَه سنڌاپ.

برهمڻ ڪجهه سوچ نه ڪئي. ڪروڙ ۾ اچي هنن سراپ ڏنو ته: ”اي
راجا، تون ڪٽنب سميت واکس ٿي ۽.“

ڪٽري ٿي تو برهمڻ گهوايا پرشت ڪري ٿي نشت ڪرايا.
رڪي ورتو پوپ ڌرم سپن جو

ناس ٿئي بس ڪٽنب ٿي ڪٽنبجو.

تو ڪٽري ٿي، برهمڻ کي لاس ڪرڻ لاءِ ڪٽنب سميت کين گهرايو.
ايشور رڪيا ڪئي. تون ڪٽنب سميت دئيٽ ٿي ۽.

سال اندر ٿي نشت ٿي راج جل ڏاتا ۽ سڄي سماج.
چڪت ٿيو هو ٻڌي سراپ نيپ واڻي ٿي تنهن پرتاپ؛

”هڪ سال اندر تنهنجو ناس ٿي ۽ وٺس ۾ ڪوبه پاڻي ڏيڻ وارو نه رهي.“
راجا سراپ ٻڌي وياڪل ٿيو. وري آڪاش واڻي ٿي؛

برهمڻ سراپ ڏنو ڪٽ سو راجا جو ڪو دوش نه هو.
سڀ حيرت پيو برهمڻ راج راجا ويو، ڄت رڌو هو ڪاڇ.

”اي برهمڻ، توهان بنا ويچار جي سراپ ڏنو آهي. هن ڀاڱ ۾ راجا جو
نه هو.“ آڪاش واڻي ٻڌي سڀ برهمڻ حيران ٿي ويا. جتي رسوئي ٺهي
، راجا انهيءَ هنڌ ويو.

جڏهن جو اهاڻي ٿي ٿو سگهي. پر عا اها ٿيسا ڏسي ڏاڍو پرس ٿيو. کين من مانو ڏور ٿيو ۽ ٿا چيائين.

ڪڙ جوڙي ڪٿي پٽي رانوڻ سمجهي جيڪا سندر سهارون. باندر ۽ پٽ منس بنا، جو مارڻ چاهي، ماري خود سو!

رالوڻ هت جوڙي ويٺي ڪٿي ۽ انسان ۽ بالدر، اهن بن چائين کانسراء مولڪي ڪير ۽ ماري ٿي سگهي.

گهور ڪري ٿپ ڪيو ٿو راضي
پگٽ ٿيندي ڪي وجهي تاراڙي :
"اين ٿئي" بس چيو پگوان ڪٺ ڪرڻ ٿيو ڏسي حيران.

پگوان چيو ته ٿو ٿام ٿورو ٿيسا ڪٿي آهي. مان ٿو ٿي راضي آهيان.
"اين ٿيندو" چئي، پوءِ وري پگوان ڪٺ ڪرڻ وٽ آيو ۽ کيس ڏسي حيران ٿي ويا.

ڏشت ڪندو جي روز آهار چڙهي ڪٿائي اُن انبار!
پڌ ٿوري ٿنهن سرسوتي پيچي
گهريا "چه هينئا مونڪي نڀ ڏي!"

پگوان سرچيو ته جي ڏشت وڙالو آهار ڪندو ته سار جي جيون لاءِ ڪاڏو ڪٿان ايندو! ٿيندو ڪري وٽس سرسوتي ڪي مونڪي سندس ٻڌ ٿي رهي هئي. هن گهرو ته "مونڪي چه هينئا ٿيندو هجي ۽ چه هينئا ڄاڻان."

وڏو ويڙيل وٽ وري پگٽ ڏسي پگوان.
"ڌيان ڇڏڻ سوي راجو" ملي اهو وردان.

پگوان پوءِ ويڙيل وٽ وڃي ۽ وردان لاءِ کيس چيائين. هن گهرو ته مونڪي سوي. اچندو هي چوڻ جو ڌيان گهرو.

گهوڙو، راجا سهيل جيئن دٻيٽ پوڄايا پل ٿيڻ.
راجا، ڀر رائي ٿيلي ٻڌي گهوڙي کي منجهه طيبي.

گهوڙي کي طيبي ۾ بهڙائي آڏا راجا ۽ رائي جي ڀر ۾ ۽
پروھت راجا جو کڻي دٻيٽ ڏيئي سنڌاپ.

پربت گنڊرا ۾ رکيو مایا جي پرڻاپ.
راجا جي پروھت کي پنهنجي گهر کڻي وڃي مایا ڪري هن جي انڌي

کسي وڙي. کيس جبل جي هڪ ڪنڊار ۾ بند ڪري ڇڏيو.
کيل انهيءَ ڀر سڄو سميتي سيجه پروھت جي ٿي لپتي.

نرپ جاڳيو، گهر ڏسي حيران مَن مایا جي ڪيو ڏٺان!
ڀاڻا پروھت جو روپ ڌاري وڃي سندس بلڪ ٿي سمجهو. راجا پاڻ بولاب

سرووڙي جاڳيو. پنهنجو گهر ڏسي حيرت ۾ پئجي وڃو.
ڏٺو رعيت جڏهن راجا آيو هر گهر بس آئند چايو.

ڏٺو پروھت راجا جيئن ڪپٽ مٺي پيو ياد ٿيڻ.
راجا کي مڪلا ۾ ڏسي گهر گهر ۾ غري چائڻجي وئي. پروھت کي

راجا کي ڪهڻي مٺيءَ جي ياد آئي.
يڪ سر گذرن ڏينهن ۽ راتيون

تري اچن مَن ڪپٽ جون باتيون.
سمو ڏسي ٺڳ- پروھت آيو ڪري اڪيلو راز ٻڌايو.

جا جا اهي ٿي ڏينهن ٽن ٻن والگر گذريا. راجا جو ڏٺان ڪپٽ ۾
ايس اهو ڪهڻي مٺي آيو. راجا کي اڪيلاپ ۾ سڄو راز ٻڌائين.

ڏٺو نه پوءِ هڪ نڪي رسوئي دل ڏک کان پيو راجا روئي.
برهمن کي سو ڪٿا ٻڌائي رنو گهڻو ڪريو هوش وڃائي.

اٺي نه اڪو پوءِ هو نه رسوئي! راجا ڏاڍو ڏکي ٿيو. هن سڄي وارا
برهمن کي ٻڌائي. راجا بهوش ٿي ڪري پيو.

ڏوٿهار نه مٿي اصل ڪوڙي دوش نه ٿو.
گهرو سراپ برهمن ڏنل ٿري نه، ٿاري ڪو.

برهمن چيو ته اي راجا، ٿوڙي پنهنجو تصور ڪر ته به هونئن اصل نه
ٿرلدي آهي. پر عمر سراپ ڪنهن آهي. اهو اصل ڪنهن ڀيندو.

اصل پوءِ هڪ گهر پهچائي ڪال ڪيٽ ڇڏيو مٺي ٻڌائي.
چنڊيون لکي تنهن نرپ گهرايا ڀان پٽي جي نگر چڙهايا.

ڪال ڪيٽو راکس اصل پوءِ هڪ گهر پهتو ڪيو. هن اها خبر ڪهت
مٺي کي ڏني. انهيءَ دشت وري سڀني راجائن کي خط لکيا ته اها خبر ڏني.
اهي سڀ هاريل راجائون ٻان پٽاپ ٿي ڪاهي اچن، هن ائين به ڪين لکيو.

ويا مڃي بس شهر کي شترو ڀاءُ سميت ٽن ماريو ڇڏيو!
ٿريا لڙائي خوب سڃاڻ ڀان پٽاپ ارموڌن نام.

سڄي راجائون ٻان پٽاپ جي شهر کي گهرو ڪري ويا. راجا ٻاءُ سميت
ٿريا به ماريو ويو.

ست ڪيٽو ڪل بچيو نه ڪو ڀلا سراپ ٿئي ڪوڙو ڇو؟
نتح ڪري، جيه ناد وڃائي راجا پنهنجا نگر اڏائي.

راجا سد ڪيو جي ڪل مان ڪير نه اچي. سراپ ڪيئن ڀلا ڪوڙو
ٿيندو؟ سڀ راجائون جه ڪري پنهنجي پنهنجي گهر ويا ته اتي پنهنجا لڳا اڏائون.

ٻي هڪ ڳالهه به ٻڌي ڇڏ. مان تنهنجي گهر پنهنجو پروهت ٿي رهندس
۽ تنهنجو پروهت وري هت ايندو. اهو سڀ ڪجهه ماڻا جي ٻل ڪري ٿيندو.
تپ ٻل سان هت کيس گهرايان ڪم پنهنجي ۾ کيس رڻپايان.
ڌاري ويسُ انهيءَ جو رهندس

گهر تنهنجي، مان ڪشت هيءُ سهندس.
هنڪي تپ جي ٻل سان هت گهراڻي پنهنجي ڪم لڳائيندس ۽ مان انهيءَ
جي ويس ۾ هڪ سال لاءِ پروهت ٿي رهندس.

سهو وڃي ۽ ڪريو آرام گذري رات آ گهڙي تمام.
”تپ ٻل سان تون گهوڙي ساڻ گهر پهنڻا“ بس ائين تون ڄاڻ.
رات گهڙي گذري آهي، هاڻي وڃي آرام ڪريو. تپ ٻل سان سمهيل،
گهوڙي سميت ٿي توکي تنهنجي گهر پهچائيندس.

مهڃي حڪم هو سڀڄم پڌاريو نند گهريءَ ۾ سمو گذاريو.
سهي پلا مَن ڪپٽ ڪيئن؟ چورُ اندر ۾ جلي جيئن.

راجا نه مٺيءَ جي آڱيا پاڻي وڃي سمهيو. کيس گهري نند اچي ويئي.
پر ڪپٽي مٺيءَ کي نند ڪيئن اچي. چور جيان پئي اندر ۾ جليو.

دٻيٽ اُڙي ڪال ڪيٽو آيو ٿي سوئر جنهن نرپ ڀٽڪايو.
پرير مٽرنا مٺيءَ جي جنهن سان

پڇي ڪپٽ ۾ ڪونه پيو تنهن سان.
راجا ويو نه ڪال ڪيٽو راکس ڪپٽ مٺيءَ وٽ آيو جنهن سوئر ويس ۾
ڪال کي ٻن ۾ ڀٽڪايو هو. هو ڏاڍو ڪپٽي هو.

ڀٽ سو، ڏهه ڀائر جنهن جا رشين منين کي ڪشت هئا ڏيندا.
هئا اڳيئي جي راجا ماري ائين سنڌن جا ڪشت نواري.

خوش ٿيو ستگر گهر ڏسي سهڻو ڪين اڪيان!
برهڻ فوٽيا لڪ ٽنهن ڀوڄيا هريءَ سمان.

نروءَ کي گهر ۾ ڏسي راجا ڏاڍو خوش ٿيو. پير ورس نه هوائي. هن نونو
ڏهن لک برهمڻ ڪتب ٻاڙ وٺ سڏايا.

رس ڇهه ۽ چار قسم بڻائي رڪي رسولي ڪپڻي ٺاهي.
وڏو مصالح رس دالڪ جو گهڻي سگهي نه تنهن گڙ ڪو.

اٺئي بروهمڻ رسولي ٺاهي، جيئن ۾ ڇهن قسم جا رس کڻو، منو، ڪرڙو،
لوٺالو، لڪو ۽ ڪساو ۽ ڇهن قسم جو ڪاڇ جو سامان ڇيڻ جهڙو، ڪاٺ جهڙو،
چنڊ جهڙو ۽ چوسٽ جهڙو هو. اها رسولي ماڻا جي ٻل سان پٽايل هئي. ان ٻاٻس
ڪمر ڪجهه چئي لٿو سگهي.

ماس هرڻ، رت بروهمڻ ملايو ڪپٽ ڪري پڻ ڪاڇ سمايو.
ڪٺا ڪري سڀ ڪاٺ رسولي آدرسان پڻ ڀڳ ڏن ڏوٺي.

ڪپڻي مٺيءَ ان ۾ هرڻ جو ماس ۽ برهمڻ جو رت ملائي سڀني بروهمڻن
کي آدر سان ڏاڍو راجا سڀني جا چرون ڏوٽا.

جڏهن پرڇي پئي نوب رسولي

نپ وائيءَ ڪيو حڪم اهوئي:

ان ابوتر جو جن ڪاٺي سو ڇڏي سو ڏورم وڃائي.

راجا جڏهن رسولي پرڇي لکي لڏهن آڪاش وائي ٿي. ”اي بروهمڻ، اٿي
مهر وڃو. هيءُ ان نه ڪالو. ڪالو سان سو ڏورم هليو ويندو.“

پيل رسولي بروهمڻ ماس آڻيا بروهمڻ ڪري وشواس.
وس ڀاويءَ بس راجا ٿي پيو تنهن ڪارڻ هڪ شبد نه اُچريو.

”ٿئي ائين“ چيو ڪپٽ من اندر هيءَ راز رکيج.
”ماڻُ مفندجو توسان ٿيو“ ته مونتي دوش نه ڏيڃ.

”ائين ليدو“ چئي ڪپٽ مٿي راجا کي چيو ته. بدهجي ان ۾ پڪڙ ۽
مونسان ماڻُ جو راز ڪنهن سان به نه ساڃانءِ. هي سليندن ته الجڙ نتيجو ڏاڍو
خراب نڪرندو. انلاءِ مونتي دوش نه ڏج.

”ستيه سائين“ چيو سيس نواني پاڻ سڄوئي راجا پُلائي!
ڪير گروءَ جي ڪاوڙ ٿاري گم ٿاري جي وڌ ٿي ماري!

راجا سو جهڙڪائي چيو ته ستيه آهي. گروءَ ۽ برهمڻ جي سراپ ڪيڙي
رهن ڏنو آهي؟ برهمڻ جي سراپ کان گرو پڇائي سگهي ٿو پر گروءَ جي سراپ
کان ڪير به پڇائي نه سگهندو.

شترو سڀ ٿين ڪيئن وس چڙ اي ڪرپا ڌڻان!
سمجهتي تو ٻن نه ڪو پيو واهه رهي پڻ کان.

ڪٿڙي طرح برهمڻ وس ٿيندا. اهو اٻاءُ دها پالي ٻڌايو. دٻالو. ٿو ڌاران
منهنجو پيو ڪو متر ڪونئي.

دڪ ٿارڻ جا گهڻا وسيلا وس مانس جي لڪ لڪ حيل.
پر هڪ آهي سگر اپاءُ اُن ۾ آ پڻ هڪ اٽڪاءُ.

اي راجا، دڪ کي ٿارڻ جا ڪهڙيئي وسيلا آهن ۽ وڌيون سڌيون ملندون
هن. هڪ سولو اٻاءُ آهي. پر اُن ۾ به هڪ ڏکيائي آهي!

مون اڌين هڪ آهي اٽڪل پورن ويس گهر ڪنهنجي باڪل.
جڏهن کان هٿ مان رهيوئي آهيان
گهر، شير ڪنهن ويوئي نه آهيان.

ڪال ڪيتر ڪي ڏهه ٻار ۽ سؤ بت عطا ٿي وڃن مٿن ڪي ڏک ڏاڍا هئا.
راجا انهن سڀني کي اڳ ٿي ماري ڇڏيو هو. ۽ اهڙيءَ طرح ستن جا ڪشت
ڏور ڪيا هئا.

تنهن شتروءَ وٺي ويو اڳوڻو سڀ پٿريو هيءُ نيچ نهونو.
ڏوٿيار ڀلايو راءِ شترن کي بس لڳي ويو ڏاڏ.

هر اهو ٻارو وٺو باد ڪري ڪهڙي مٺيءَ سان گڏجي سرچيندو رهندو هو
۽ ڪنهن دشمن کان وٺو وٺان ۽ کيس ناس ڪريان. هن هاڻي اهڙي آهڙ عمل ۾
اندرو راجا وڃاري ڪي نه اچا ڄاڻ ٿي نه هئي.

بي ٻهچ ڏک جي هجي دشمن نه هيٺو ڄاڻ.
ننڍڙو، سچ چنڊ ڪشت ڏلي بس 'راڻو' ڏک کان!

دشمن توڙي ننڍڙو ۽ ڪمزور هجي نه ۽ انکي وڏو سهڻو هجي! ننڍڙو راڻو
ڏس نه سچ ۽ چنڊ کي ڪيئن ڪشت ڏهندو آهي، توڙي نط سر ٿي باقي
اچي آهي!

ڪال ڪيتو ڏسي ٿونڊ ۾ آيو ڪپٽي هن تنهن ڪلي لڳايو.
ڳالهه سموري مٿر سان اوري

دلالت ٻڌي چيو چين ڪي چوري.

ڪهڙي مٺي دوست ڪي ڏسي خوش ٿيو ۽ کيس ڪلي کڻي لڳايائين. هن
سان راجا جو سمورو حال ڪيائين جو ٻڌي هو خوش ٿيو.

وس ڪيو راجا ڪنهن به ڀاءُ عمل ڪري ٿو منهنجي راءِ.
سمهه وڃي، وڃي وقت اڃايو بنا دوا ڀريو روڳه مٽايو.

اي دوست، تو منهنجي وعد ٿي عمل ڪري راجا پاڻ برتاب ڪي وس
ڪيو آهي. هاڻي چيئا ڇڏي وڃي سمهه پڪوان بنا دوا جي اسان جي دل ۾ وڃي
روڳه اورو ڪيو آهي.

منهنجو نالو اڪتن يا هڪتن آهي. اهو ٻڌي راجا ويٺي ڪئي ته ديا
ٻالي هڪتن جو ارڻ ٻڌايو.

آءُ سرشت اُڀجي جڏهن تڏهن اُڀجيس ڀڻ آءُ.
ان ڪارڻ راجن پيو اڪتن منهنجو نانءُ.

جڏهن سرشتي ٺهي تڏهن مان نه پيدا ٿيس! انهيءَ وقت کان وٺي مون کي
پي ڏيئي نه ملي آهي. انهيءَ ڪري منهنجو اڪتن (ساڳيو سر) رهيو آهي.

ٽپ ٻل جڳهه ۾ سڀڪجهه آهي ٽپ اڳيان ڪجهه درليپ ٺاهي.
ٽپ ٻل سان برهم وشن اُڀائي ٽپ ٻل سان آ وشن وڌائي.

اي راجا، ٻلان ٽپ سڀڪجهه ڪري ٿو. ڇا مشڪل آهي؟ ٽپ ٻل سان
برهما سرشتي ڊڄي ۽ ٽپ ٻل سان ئي وشن اٽڪي وڌائي ۽ ٻالي رهيو آهي!

ٽپ ٻل سان شو ڪري سنگهار ٽپ ٻل آ اڪتن، اُڀار.
اچرج پيو، ٻڌي راجا وائي ڪپت منيءَ ڪئي ڪٿا پراڻي!

ٽپ جي ٻل سان پڳوان شو اٽڪي ناس ڪندو آهي. اهڙو ڪجهه نه آهي
جو ٽپ ٻل سان ئي نه سگهي. اهو ٻڌي راجا کي حيرت وٺي ويئي. پوءِ ٿيسوي
وڌي پراڻي ڳالهه چيڙي!

نانءُ تنهنجو پرتاپ ڏنيش پيءُ تنهنجو ست ڪيتو نريش.
گر پرتاپ، سڀ ڄاڻان راج! چوڻ اڳيان پين، آءُ اڪاج!

تنهنجو نالو پاڻ پرتاپ آهي ۽ تنهنجي پتا جو نالو سم ڪيتو. مان اهو سڀ
ن ٿو. پين اڳيان اهي ڳالهيون ڪرڻ مان پنهنجي حاجي سمجهان ٿو.

اي پٽ، تنهنجو سڌو سڀاءُ ڏسي اندر ڀڻ پورو پاءُ.
من منهنجي ٿي اُڀون پريت

ڳجهه کوليو مون توسان، هيٺ!

اها اڪتي مون وٽ آهي. پر منهنجي اچڻ لهنجي شهر ۾ نه ايندو. جو
جو مان هنن کان ٻڌا ٿو آهيان تڏهن کان ڪنهنجي گهر يا شهر ۾ نه وڃو آهيان.

ڪاڇ اوس ٿو ٿيڻو آهي ڦل پڳتي ٿو ڏيڻو آهي!
ويڊ منتر ٿپ بڳيه ڀرپاءُ ڦل نه ڏين، نه ڪيو اُڀاءُ.

تون من وڃين ۽ ڪور ڪري منهنجي ڀڳت آهين. منهنجي آهر ڪر اوس
ڪندس. پر اڪتي ۽ منتر اُڀاءُ ڌار ڦل نه ڏيندا آهن.

جي راجا مان ڪريان رسولي سگهي نه مونکي پرکي ڪوئي.
منش جو ڀڄڻ سوئي کائي شرن بنا ٿو، شانت نه پائي.

مان رسولي ڪرمان، تون ڀڄين، پر مونکي ڪير سڃاڻي نه سگهي! اها
رسولي جيڪر کائيندو سو لهنجي آيا ۾ رهندو.

گهر انڊي جو مرڳو ايندو رس تنهنجي پڻ سوئي ٿيندو.
هاڻ وڃي ڪر اهو اڀاءُ وڃي انهيءَ ڀر ورهيه نٻاهه.

پره جيڪو نه لهنجي گهر ايندو، رسولي کائيندو، سو لهنجي وس ۾
ايندو. تون هاڻي ڦڇ ۽ هڪ سال لاءِ سڪل ڪر.

ڏهر سو برهمڻ روزنت نوٽو ڏيئي گهراءُ.
مان پڻ تنهنجي گهر اچي ڪشت سهاڻ ٿو لاءِ.

روز هڪ هزار برهمڻ ڪتب سميت لوٽو ڏيئي لهنجي گهر ۾ گهراءُ. مان
اوه ڪشت سهي، لهنجي گهر اچي اهو ڪر ڪندس.

ڳالهه ڇڏيان هڪ ٻي به ٻڌائي: ٿو وٽ ايندس ويس مٿاهي.
ٿي ايندس مان پروعت ٿينجو

مايا ٻل سان دڙو هٿ ايندو.

ياد ڪري گهر، راڄ، خزانو جوت مٿان جيئن جلي پروانو.
پريو پئي ڏاهر، خوش هو ٻاهر چيا وڃن جي راجا ظاهر.
گهر، راڄ ۽ پيا سڪ ياد ڪري مٺي اندر ۾ پئي پڇو پرو. راجا جا سڌا سنوان
وڃن ٻڌي ۽ پنهنجو وٺي ياد ڪري ڪپي اندر ۾ ڏاڍو خوش ٿيو.

ويرو چيائي اندر ۾ شبد سريلا سوڪ!
نان بڪاري آسندم ٺاهم سندم ٿر ٿوڪ.

ڪپت سان پوڙيل ۾ تمام نرم وڃن اولي چوڻ لڳو ته منهنجو نالو بڪاري
آهي! مونکي نڪو ڏن آهي ۽ نڪو گهر.

نرپ چيو: جي گيان نڌان لڪا گهم جيئن لڪل ڀڳوان!
مٺي ويئي بس تنهنين وڌائي هر حالت ۾ سڪي سدائي.

جنهن جو ايمان مٺي ويو هجي ۽ جو توهان وانگر آتم گياني هجي تنهنکي
برابر نالو آهي ڪول! آهي ته ويس مٿائي پاڻکي لڪائيندا ٿين.

جو آهي، سو رهو سوامي نمسڪار اي انٿريامي.
اٿل ڏسي راجا وشواس من اندر ڪيو هرش نواس!

جيڪي به آهي سويل هجو. منهنجي توهان جي چرلن ۾ نمسڪار آهي.
سوامي، مونکي ڪو ٻا ڪو پرو. راجا جو پاڻ هيڏو ۽ پختو وشواس ڏسي کيس ڏاڍي
خوشي ٿي.

هر حالت راجا هرڪائي مٺي ڪپت ڪوڙو پريم ڄاڻائي.
پان پرتاپ نه سنسو ڌار هت ڪي گذريا ورهيه هزار!

سڀ طوڙ راجا کي بهنجي وس ۾ ڏسي ڪپي مٺي ۽ چيو ته مونکي هت
هندي هزارين ورهيه ٿيا آهن.

اي پتر ٺهڻو سڌو سڀاءُ ۽ اندر جي پاڻ کي ڏسي ٿو لاءِ بيار پيدا ٿيو.
انهن ڪري ئي توکي ڇڏ ٻڌايم.

مان راضي، ڪجهه سنسو ٺاهه،
گهر، مَن ٺهڻجي جيڪي آهه.
ٻڌي وڃن خوش راجا ڏاڍو ڪاٺ سگر جيئن ڏسي ڪو واريو.

مان ٿوري ڏاڍو راضي ٿو آهيان انهيءَ ۾ ڏرو به شڪ نه سمجهه. ٺهڻڪري
پران ٿو نه جيڪا به شروعات ٺهڻجي من ۾ هجي آغا گهر! راجا اهي ڳالهون
ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو. جيئن واريو سڌو ڪاٺ ڏسي ڪد ڪد ٿيندو آهي.

پن هڙيو، ڏک رهت ٿن، سگهي نه جيئتي ڪوءِ.
هڪ ڪاپ رهي راج ڪا، ڇڏا ڪريان سو هوءِ!

ٻڌايو نه اهي. مڙيو جي ڏک کان چٽان. لڙائيءَ ۾ ڪوبه جيئتي نه سگهي.
ڏريءَ تي هڪ ڪلب سرات ٿي راج مالين. جيڪي به چاهيان، سو پورو ٿئي!
منيءَ ڪپٽ چيو ”اين ئي ٿيندو“

هڪ ڪارڻ آ، اٽڪ سو ڏيندو.

سڀ جاليدون ٿو سيس نوانن برهمڻ گل ري پيون جي آهن.

”اين ٿيندو“ ڪهڻي مٺيءَ چيو. پر انهيءَ ۾ هڪ ڏکيائي آهي! آها هيءَ
نه نرعميا گل ڪالراءِ ٻڌن سڀ جاليدون ٺهڻجي چڙهن ۾ سر ٿو ٺاهيندڙن!

ٽپ ٻل ڪرڪي برهمڻ اڏول ڪري سگهي نه پيو ڪو ڪول!
غسي کان ٿن جي ڪونه بچائي

ڪر وس ٿن کي، ٿو من چاهي.

لهيا جي نل ڪري هو سڏائين اتر رهن ٿا. انهن جي ڪروڙ کان ڪير
پتلي نٿو سگهي، پر جي ٿون انهن کي وس ڪرڻ چاهين ته پوءِ به هئا وشنو
۽ شتر نه ٺهڻجي وس ٺهندا.

ڪهت مٺي راجا کي اڃايل ڏسي کيس ٿلاءَ ڏيکاريو. راجا خوش ٿي ٻاٺ
 ۾ ٻاٺي پيشو ۽ گهوڙي کي ۾ پياريو. راجا پنهنجو بدن ۾ ڏوٽو.

راجا هو پڻ اڃا ۾ ماندو. ڪهت مٺي ۽ کيس آشرم آندو.
 ڪهت اندر، مٺي ٻاٺي ٻولي. وجهه بدلي جا، پر پيو ڳولي!

راجا جو ٺڪ ٿيو. ڪهت مٺي کيس آشرم ۾ وٺي آيو. سڄ لهندو ڏسي
 ٺهري کيس آرام لاءِ جڳهه ڏني. ٻوٽو مٺي ۽ وائيءَ سان راجا کي چوڻ لڳو ڏ:

بن ڪيئن توهين ڦرو اڪيلا ڪير آهيو ڪيئن ٿيا ڳيٺا.
 چڪرورتيءَ جي لچڻن وارا ديا اچي مون کي ٿوئي پيارا.

توهين ڪير آهيو؟ بن ۾ ڪيئن اڪيلا گهمي رهيا آهيو؟ هن جوانيءَ جي
 سمه حياتيءَ سان راند ٿا ڪريو! توهان نه چڪرورتي راجا ٿا ڏسجو! مون کي
 توهان تي ديا ٿي اچي!

ڀان مٺي هڪ راجا سڌير مان هڪ آهيان سندس وزير.
 ڪندي شڪار ٿيس ڀلجي پيڙو ڀاڳ ۾ هير بس ٻنهن چڱيرو.

راجا چيو ته مان راجا ڀان مٺيءَ جو وزير آهيان. شڪار ڪندي ڀلجي توهان
 مڃاڻ ٿير. ڀاڳ سٺا اٿر جو توهان جي درشن جو لاپ پراپس ٿير.

درشن مون لاءِ توهان جو درٻ ڪجهه پر ملڻو اٿم الپ!
 ٿيو انڌيرو ڄاڻ تمام ستر يوجن هتان ٿو گام!

من جڙڻ کي توهان جو درشن درٻ آهي پر توهان جي درشن ملڻ سان
 پوئي شپ ٿيو آهي. مٺيءَ چيو ته: هاڻي انڌارو ٿي ويو آهي. ٺهينجو
 تان سون ڪره پري آهي!

آهي گهور گنڀير بن رستو مشڪل ڄاڻ.
 صبح سوير بس هليا وڃو ترسي پتو هت هاڻ.

نڪي ميس ڪنهن سان وڃي نڪي مليو ڪو مون .
لوڪ مانيتا آڳ سر راجن، ڄاڻين ٿون .

اڄ ٿله مونان ڪو به ڪوڏ مليو آهي ؛ نڪي وري مون به ڪنهن سان
حال ڪيو آهي . اي راجن، لوڪن ۾ پيهجي مهتا ڪرائڻ ٿوريءَ جي ٿيسا
کي ٿاس ڪندا آهي ! تون اهو بخوبي ڄاڻين ٿو .

رمان لڪل مان جيتو اندر پريت ڪريان هر ساڻ نرتو .
پوپ ڄاڻي، پيو سڀڪو ڄاڻي

لوڪ ربحه اڍان ڪنهن پرمائي ؟

ماڻه اهيءَ ڪري بالڪي لڪائي رهندو آهيان . پڳوان ڪالسراه ٻئي سان
مضب ۾ ڪراهي ! جڏهن به ڄاڻائڻ جي سبڪر ڄاڻي، نه پوءِ اها ڪرائڻ جو
ڪهڙو ضرور ؟

متر، سڀڌ ۽ سياڻو آهين پڻ وشواس ۽ پريسر لڪائين .
ڀاب چڙهي جي ڪجهه لڪايان

سچ جيڪي آ، ائين ٿو پايان .

لوح ساڻو ۽ اڌواڻ آهين . ٿور وشواس ۽ ٿور ۾ ڪوتان ڪوت پري آهي .
لهڪري لوڪان ڪجهه نه لڪائڻ ۾ موٽي ڀاب چڙهندو .

ٻالھ ڪندي جيئن ٿي آڏاس ٿيئن وڏي راجا وشواس .
جڏهن ڏٺا وس ڪرم من وائي مين جهتي بگلو جيئن پاڻي .

مٿي مٿي ڪهت مني وٺراڻ جا وڃن چوڻ لڳو ٿيئن راجا جو وشواس ٻارو
ٻڌي پيو . منيءَ جڏهن راجا کي ٻڌوئي طرح وس ۾ ڏٺو تڏهن چوڻ لڳو نه ؛

نان ۾ منهنجو آهڪتن پاڻي ٿور ٻڌي، پيو وري شرنائي .
عرغي ڪريان : ارڻ نان ٻڌايو ڄاڻو سڀوڪ شڪ مٽايو .

راجا هڪ وڏو ۽ ٺيڪي ٻرست جهڙو سوئر ڏنو. راجا گهوڙي کي آڙي
جهڪ جو اشارو ڏنو. ڇو جو هنءِ انهيءَ سوئر کي پهچڻ ڏکيو سمجهيائين.

نشان ڪري نروپ تير هلايو. سوئر، ڪندي چل پاڻ بچايو.
زور گهڻو ٿي راجا لائق مڻل يا جڙو سوئر نه پاتو.

راجا نشان وٺي تير هلايو پر سوئر چل ڪندو ۽ پاڻ اڃا نڀندو ۽ ڇنڊو هليو.
راجا ڪروڌت ٿي سندس پيڇو ڪيو.

ويو گهڙي بن گهري سوئر مٿان راجا جي مگر نظر.
ٽڪل اڪيلو هيو ضرور پٺ نه ڇڏي تنهن سوئر جي مورا!

سوئر گهاٽي بن ۽ اڪي ويو پر راجا جي مٿس نظر هئي. اُتي وٺ اهڙا
گه ٿا هئا جو گهوڙو هلي نٿي سگهيو. راجا ٽڪل به هو ۽ اڪيلو پٺ. پر هن سوئر
جي پٺ هرگز نه ڇڏي.

ڏسي لڪڻ جي ڪانه ٿي واهه ويو گهڙي هڪ غنا وراهه.
بيوس ٿيو هو هاڻي نيٺ پٽڪيو بن ۽ گهوڙي سميت.

سوئر راجا کي ٽڪل ڏسي هن جي هڪ غنا ۽ گهڙي ويو! راجا هاڻي
پهچي پهچ نه سمجهي لاچار ٿي موٽيو. راجا سڄي بن ۽ پٽڪندو رهيو. گهوڙو
ڏاڍو ٽڪجي پيو هو.

گهوڙو راجا بڻي اڃا بک پٽ وياڪل ڪيا.
ڪو نٿو ويجهو ڪونه هو ڪڪ ٿي نيٺ پيا.

راجا هڪ شڪار نه ملڻ جي دڪه ڪري ۽ پيو سندس گهوڙو ۽ پاڻ بکيا
۽ پٺ ٽڪل هئا، ڏاڍو دڪي ٿيو. ڪانڊي يا لاءِ ڳولڻا لڳو پر اُتي کيس
نظر نه آيو. پاڻي نه ملڻ ڪري راجا ڏاڍو وياڪل ٿيو.

راما اڏي، تن آياست خرونگ. رستي جي سڌ کان! راما هتي لرس،
راما ٿندي تي هليا وڃو.

تسني جيڪي ڀاڳ ۾ ڏسجن سي آثار،
ڇڪي نه سگهجي ڪرو ڪي ڇڪي ٿي، هوڻڀار!

تسنياس چوي ٿو جيڪي ڀاڳ هوندو آهي، آثار به اڏا ڏسا آهن!
هوڻڀار ٻار ڪنهن وٽ ڪنهن وٽ ڪنهن وٽ آهي. انسان جا ڪرم ۽ انهنجا آثار ٻار
ٿي هوڻڀار ڏي ڇڪي ويڏا آهن.

ترنگ ٻڌي وڻ، ويڃو آيو.

ڪپت مني ۽ اڳيان سيس ٺاويو.

بارو بار ڌري سڙ چرڻن پيو سار هائي ٺڄ ڀاڳن.

”چو سوامي“ چئي، ڪپت من جي صلاح مڃي، ڪوڙي کي وڻ سان ٻڌي،
مسي اڳيان سر جهڪائين.

نرپ ٻولي پڻ مٺڙي وائي

ديا ڪريو، مونکي داس ٿي ڄاڻي.

نانءُ سليو شپ پنهنجو سائين ايندو آندو مونکي ٽهائين!

ما وڃن چئي، راجا مهيءَ کان سندس لالو ٻڌو ۽ وڃي پڻ ڪئي نه
ونڪي ٻڌيو داس سمجهي موٽي ديا ڪريو.

راجا ڪين، پر مليءُ سڃاڻو چل ڪپت پڻ خوب ٿي ڄاڻو!

راجا، ڪتري ۽ دشمن، دغا، ڪپت هٿ ايندو ڪر.

راجا کيس سڃاڻي نه سگهيو پر هن نه ٻڪدم سڃاڻي ورتو! راجا جي ٻڌل
صاف هئي پر مٿي ڏاڍو ڪهڻي عو. هڪ دشمن، ٻيو راجا، ٽيون وري ڪتري!
هن ٻڪ ڪري ڇڏي نه هٿ ڪپت ٿي ڪر ايندو.

ڌرم تي هلندڙ ويسر سڄان ڌرم رڃي هو پٺ پلوان .
پاپ جو دشمن، وڏي دل وارو نياڻ پرمات هلي ڪمر سارو .

منڌري ۾ راجا جي پلائي سوچڻ وارو هو ۽ نياڻ پورو ڪ پرڄا جي سنڀال
ليٽ لڳي . سندس نالو هو ڌرم رڃي . هو بهادر، سڄياري ۽ ڌيرج وان شخص هو .

وٽس سٺا هٿي چٽا، اپار يسوڌا، سٺنگ، ساز انبار .
ڏسي انهنڪي خوش ٿئي راجا وڃن رات ڏينهن ناد ۽ باجا .

راجا وٽ بهادر ۽ وڏو ڪڪ هو . سندس فوج ۾ سڀ سروراهه جوڌا هئا .
راجا سٺا کي ڏسي خوش ٿيندو هو . شهر ۾ سڄو ڏينهن پوڄا ڪرندو ۽ وڃا وڃندا
رهندا هئا .

وڃي دنيا لاءِ سٺا ساري ڪري رهي هئي چر پڙ پاري .
دش گهڻا تنهن راجا جيتيا سوڀ جا پيالا پري پري پيٽا .

دنيا فتح ڪرڻ لاءِ سڄي فوج کي تيار ڪيو ويو ۽ سٺو لکن ڏسي، لڙائيءَ
جا بگل وڄائي راجا اڳتي وڌيو . وڏيون وڏيون لڙايون لڙي گهڻي راج هٿ ڪيائين .

باهو بل ۽ فوج جي اُڻ ٿڻ ڏند وٺي ملڪ مڪت ڪيا پٺ .
وشو سڄي ۾ پٺ تنهن ڪال پان پرتاپ بس، هو مهڀال .

راجا پنهنجي باهو بل سان چوڌاري وڃي ٻائي ۽ جيتل راجائن کان ڏند
وٺي کين راج مڙائي ڏنا . ان وقت پرتاپ جو سهراٺ پان پرتاپ ئي هو .

وشو سڄي جيتي نڌر نڃ پڙ ڪيو نواس .
ڌرم، ارٿ ۽ ڪام پٺ سيوا ڪن سڀ خاص .

سڄي وشو کي جيتي راجا پنهنجي نگر مڙي آيو . ڌرم، ارٿ ۽ پيا سڀ
پ گڏ ۽ سميتي، راجا جي سيرا ڪندا رهيا . يعني ڌرم ۽ نياڻ پورو ڪ راج
هليو .

نظر ۾ ان هڪ آشرم آيو ڪپتي مَن هو اهو وسايو.
پان مٽي هو جيتيو جنهنڪي ڪڍيو پڇاڻي هو پڻ تنهنڪي.

راجا بن ۾ هڪ آشرم ڏٺو جنهن ۾ هڪ ڪهتي راجا ساڌوءَ جي ويس ۾
رهندو هو. پاڻ پرتاب کيس چيئي پڇاڻي ڪڍيو هو جو پنهنجي سڃاڻ ڇڏي لڙائيءَ
جي ميدان مان اچي آئي آه هو.

زور ڏسي پانوءَ جو بخت ڀڳو، ڇڏي لڄ، پنهنجو تخت.
راج هارائي ٿيو ارماڻي ويو نه راجا وٽ ايمانِي.

راجا پاڻ پرتاب جو ستارو زور ڏسي ۽ هار جي لڄ ڪري، لڪي گهر ويو
لڪي اهاڻ ڪري آيا ئي مڃيائين. نه جيئن ٻين راجائن کي راج مڙهي مليا هئا
تو ان هڪي نه ملي ها.

ويس مٽي، جان مڙين مگر رهيو اچي هن بن جي اندر.
لڪي هو لشڪر لڪي هئا باجا

پرکي ورتو جهٽ تنهن راجا !

م ۾ ڪروڙ رڪي، لڙڻ والڳر ساڌوءَ جي ويس ۾ بن ۾ اچي رهيو. راجا
پاڻ پرتاب انهيءَ ڪهتي ساڌوءَ جي بناوي ڀيرا ڪهتي مٽيءَ کيس بڪدم سڃاڻو
۽ هو پاڻ پرتاب آهي.

راه سڃاڻو ڪين تنهنڪي جنگ ۾ جيتيو هيو جنهنڪي.
لهي گهوڙي ٿان ڪيو پرڻار ڪين سڀيو پر پنهنجو نام.

راجا، اڄ ۾ واکل، گهوڙي ٿان لٽو ۽ مٽيءَ کي پر ٿام ڪيائين پر کيس
ساڌو ۾ ويس ۾ ڪين سڃاڻيائين، لڪي پنهنجو ٿالو نه ڀٽيائين.

ڏسي اڃايل، ڪپت مَن سر ڏس راه ڏنو.
گهوڙو، راجا تربيتا ڏوٽو سريو ڪنو.

اھو گھري وڙ چپ ٿيو راجا "اڳين ٿئي" چيو رام مهاراجا .
منھنجو چوڻ ھيندڙ اوهين مڃو اندر پري امروتي وڃو .
آيا مڃي توهين اندر پري امروتي وڃو .
پڳڙان چيو "اٿين ٿيندو." ھاڻي منھنجي

ڪجهه عرصو مهراج پيوڳيو پيوڳو دنيا جا .
ملندو ابوڌيا راڄ پٽ ٿي ايندس مان اُٿي .
اي پٽ! ڪجهه وقت اوهين سنسار جا سڪ ماڻيو . پوءِ اوهين ابوڌيا جا
راجا ۽ راڻي ٿيندا، جتي مان اچي اوهان جو پٽ ٿيندس .
اڃا اوهان جي موجب ايندس

منش جوڻ جا چرتر رچيندس .
سڪ سڄي سنسار کي ڏيئي عجب ليلائون ڪندس ڪيئي .
توهان جي مرضيءَ موجب منش جي جوڻ ٻائي توهان جي گھر ۾ پيدا
ٿيندس . توهان جي آئس سميت ديه ڌاري پڳڙن کي سڪ ڏيڻ وارا چرتر
رچيندس .

چڏي اهنڪار منش وڌ ڀاڳي ڏسي چرتر ترن پڻ ٿياڳي .
آڌ شڪت جا جڳت اُڀائي منش جوڻ سا ايندي ڀائي .

منھنجا اهي چرتر ڏسي انسان موھ ۽ اهنڪار کي چڏي سنسار سائڻ ٿري
ندا . آڌ شڪتي منھنجي ماڻا به جنهن مان سنسار اڻن ٿيو آهي، اوتار وٺندي .
رھيا ڪال ڪجهه راجا راڻي پنھين نھال ڪيو نپ وائي .
ديھ ٿياڳي ڪيو واس اچي شهر اندر جي امروتي .

شت روپا ۽ راجا دل ۾ پڳڙن جي پگڙي ڌارن ڪري ڪجهه وقت اُٿي ۽
۾ رھيا ۽ پوءِ اھا ديه ٿياڳي سميت سان اندر جي ٺنڪري امروتي ۽ ۾ رھي
ڪيائون .

يان پوڻاپ ٻل ڌرتي پاڻي ڪامڏين سڀ سڻائي

ڏکڻ رشت ۽ سڀ سڀ ڪاريون

ڌرم، شيل سڀ سندر ٺاريون.

راجا ٻان پوڻاپ جي وقت ۾ ڌرتي جا سڀ سڀ موجود هئا. هر پرڪاڻ
۾ن ۾ن ۽ ٻي ٻيڻاڙو لڻا لڳي. سڄي پرڪاڻ، مرد ۽ زالون، ڏکڻ کان وڌيڪ
هتي. هرڪو ڌرم ۽ شيل ۾ لڻا هئا. سڀ مرد ۽ ٺاريون ٺاهيندڙ سندر هيون.

ٺرپ ڪيا سڀ چوچ مان جي يگ وڌ پراڻ.

ٺڪ ڏما هڪ هڪ ڪري سڀ ڪيا شردا ساڻ.

وڌن موجب راجا کي جيڪي يگ ڪرڻا ڪن سي هن هڪ هڪ ڪري
ٺڪ ڏما ڪيا ۽ پڻ سڀ شردا رکي.

ٺل اڃا مڻ ڪين لکائي. پرپ چرنن ڇڏيا پيٽ چڙهائي.

واڻديو چرن آربي ڪرم ڪري نت راجا جيڪي ڌرم!

راجا ستر ۽ ڪيائي ڌرم. مڻ ۾ ٺل جي اڃا اصل ڪانه هئس. ٻههجا ڌرمي
ڪرم، ڪرم جا ڪاره وڻديو کي آربي ڇڏيائين.

هڪ ڏينهن شوق شڪار جي ڪارڻ

هليو وڻڊيا چل هرڻ مارڻ.

ڌوا سان گهوڙو شرط پچائي جڏهن راجا مٿس لائڳهه ورائي.

هڪ ڏينهن راجا انڙ ڪهوڙي تي چڙهي وڻڊا چل پوسا جي جهنگل ۾
وڻ ۽ ٻيٽي عوام مارائين. گهوڙو به ڏاڍو لڪو هوس. جيئن راجا مٿس لائڳهه
ورائي چڙهيو، عوام سان ٻانهن ڪندو هليو.

شاھي هڪ بهار سمر راجا ڏسي وراهم.

چيڪ آڙي گهوڙي ڪيو ويتر جهيڪ چاهه.

اي ٻريو، سڀ مطلب پورا ڪرڻ وارا، تون منهنجي ڀاونائن کي ڄاڻين ٿو.
مون کي تو جهڙو پُٽر ڪهي!

پریت ڏسي، ٻڌي وڃن امولڪ سوال ڪيو تو ڀاري نيشڪ.
هون سر جڳهه پر ٺاهه ڪو پراني

ڀاڻ ٿيان پٽ، ڳالهه مون ڏاڏي.
راجا جو پُٽ ۽ پڳتي ڏسي ڀڳوان چيو ”ائين ٿيندو.“ مان منهنجي پُٽ
نه سنسار پر ماڻهو ڪونه ٿو ڏسان! مان خود اوهان جو پٽ ئي ايندس.

ڏسي ست روپ، هٿ جوڙي بيٺل

ڀٽي ۽ گهريو آ جو وُر سوامي چيو ست روپا، ”پُٽون سائين.“
ٻيو وري ست روپا کي ڏسي چيائين ته اي ماڻا، جيڪي توکي ستر لڳي
سو وُر گهرو. هن چيو ته اي سائين، جيڪي منهنجي پٽي ۽ گهرو آهي، سونئي
مون کي پسند آهي.

اها ڏاڏي لڳي ٿي مون کي ڀڳتن هٿ ڀر وٺي ٿي توکي.
تون آن برهه، سڄي جڳهه سوامي اکند آڏاڻ پٺ انٽريامي.

اي ڀڳوان، اها ڏاڏي مون کي سٺي نٿي لڳي. تون جڳهه جو بنا، اسان
گهرو جنم وٺين! پر توکي اها ڳالهه وٺي ٿي. تون ساري جهنگ کي ٻري ڪرين
جڳهه جو مالڪ آهين. سڀ جي هردي کي ڄاڻڻ وارو آهين.

پٽ ٿيندين، سڪم ڏيندين هاڻي

ائين سمجهي من شڪا آڻي.
ست ٿيندو سو ڀڳت ٿا ڄاڻن جو سڪم گت سڀ سنت ٿا ماڻن.
ي ڀڳوان، اسان کي من پر شڪا آهي ته تون ڪيئن اسان جو بت اچي

مٺي ڪٿا ڏک ياد مون آلي ڪر پتريءَ کي شفيو ٻڌائي .
ڪيڪي ديش وڻش و ڏک ڏو ستم ڪيتو تنهن راج ٿيو .

ڏک پراڻ ڪٿا آهي ڏک ڪيڪي ديش هو، جنهن ۾ ستم ڪيو راج
ڪندو هو. اڃا ڪٿا ڏسڪو ٻاڙوئيءَ کي ٻڌائي هئي .

ڌرم ڌريندڙ نيت نڌان ويو، نپٺ، ڌرمي، ٻڌمان .
پٽ جنميا ۾ کيس پوڻاڻي هيا آجيت پٽي گل گلابي .

هو ڌرم جو رکيل، نجيءَ تي ٻورو، شيل وارو ۽ ٻارن جو. کيس ۾ پٽ
نشان ۽ شڪتي هئي. آئين ٻيوئي کي ڳورو ٿرائيءَ ۾ نه ڪو چيئي ۽ سگهندو هو.

راج وڏي پٽ پان پوڻاڻ ڪڍيو وقت بنا سنڌاپ .
پٽ ننڍو هو ارمردن ويو، سڌيرو، سندرو ۽ ڇوڄن .

راج وڏي پٽ کي ملو، جنهن جو نالو پان پوڻاڻ هو. پٽي پٽ جو نالو
ارمردن هو، ڇو ۽ ٻيوئي ٻاڙو بل سان ٿرائيءَ ۾ هئا وارو نه هو.

پروٽ پائڻ ۾ بن چل پاپ اندر نه پياڻي يا پي پاپ .
ڏيئي وڏي پٽ راج سڀيالڻ بن ويو راجا من کي مارڻ .

ٻيوئي پائڻ ۾ پروٽ بنا چل ڪمٽ جي هئي. راجا پان پوڻاڻ کي راج
ڏان پان اچن ڪوڙا لاءِ پڻ ۾ وارو .

وٽي پڪڙي اڀيا خبر ديش سڄي جهٽ پٽ .
ڌرم انوسار ڪاريه هلي ڪٿي نه پاپ ڪمٽ .

پان پوڻاڻ جي راجا لڙا جي خسرتي ديش ۾ پڪڙي وئي. راج ڪاروبار
۽ ٻيو ڪاروبار، سڀ ڌرم ۽ وڻند موجب علي لڳو. پاپ ڪمٽ جو نالو نشان
۽ ڪوڙو هو.

ڪمل جي ٺهري ڪل، ٺهري مٺي ۽ ٺهري ٻادل جهڙو سندس ڀڳوان جو روپ
هزارن ڪامدين کي لڳي ڪرڻ وارو هو.

مها سندس چپ واهم لائڻي سندس ڪلڙو چڻ سنڪ نشاني!
نڪ انب ڦار، ڏند ڏاڙهون ۽ ورنا
مُشڪ مهل چند اوتي ڪرڻا.

ڀڳوان جو مُک ڄڻ سوييا جي ڪلڙا هو ۽ چند جهڙو سندس هو. سندس ڪلڙو
سنڪ اٿارو، نڪ انب جي ڦار جهڙو ۽ ڏند ڏاڙهون جي ڊالڻ جهڙا هئا. مُشڪا
جي مهل نه ڄڻ چند ڪرڻا ئي ڌري ۽ ئي اويلا.

نيٺ، ڪمل ڏٺون ٿڙي جيئن خيال ڪندي من ڀري ٿو ٿيئن.
ٿڪ لاٽ ٿي ڇهڪي هر هر

ڏسي لڳي ٿئي ڪام به جيڪر.

ڪمل جي ٺهڻ ٿڙيل ڪل وانگر سندس ٺيڻ جي سوييا هئي. انهن جو
خيال ڪندي ئي دل آند سان ڀري وئي! سندس سندس ڀڳوان جو ورتن هٿ
ڪيئن ڪجي! مستڪ ئي اچي ۽ جهڙا لڳا ڏيندڙ ٿاڪ هوس. کيس ڏسي
لکين ڪام ڏاڍو لڳي ئي وڃن.

چپ سندس روپ الوڪ ڏسڻ لڳا پئي، اک هڪ ٺڪ!
چنڻن ڪن ٽنهن ستيه سرويپ ٿرپٽ ٿين نه ڏسي انوپ!

ڀڳوان جي سندس ڏسي راجا ۽ رائي، سواءِ اکين ڇڏي، هڪ ٺڪ
لهارڻ لڳا. اڏي نه بک هٿن جو ڏسي لڳائي ٿئي.

ڏشا پليا ديھ، خوشيءَ اڌين ڪريا چرنن من ٽنهن ۾ ٻين.
هٿن ڪومل ڪٽي سر سندن ٿرت اٿاريو شپ ڪندن.

ڀڳوان جو سندس روپ ڏسي هنن کي ڏويءَ جي اڻ سهڪ ڪار رهڻي.
وان جي چرنن تي ڪري پيا. ڀڳوان پنهنجي ڪومل هٿن سان انهي کي اٿاريو.

لندين؟ نو جو جيڪي مڪر مان چيو آهي سو ستيه تي آهي. لنديجا پڪو با
سند. ڪو مائون ٿا يا جيڪا ڪم ٻالين ٿا.

سو مڪر، سا گت، سا پگت سو چورنن ۾ چاهڻ.
سو روپڪ، رعشي آغا اهو اندر ۾ پياڻ.

اهو مڪر، اها نئي، اها پگتي؛ اهو چورن ۾ پير، اهو گيان، اي
پڪوان اسان ۾ بيدا ڪر.

چئي راجا جا ڪومل ٻاڻي سا ورڻي پيرپ جلد سڃاڻي.
جا اڃا مَن ٻنهن جي آهي چڙهي آغا مون آس پڇاڻي.

راجا جا ٻئي ڪومل وچن ٻڏي پڪوان مڌر والي ۾ چيو: ”جيڪا ٽوهان
جي من جي اڃا آهي سا مون پوري ڪئي؛ اهي ۾ ڏري جو شڪ نه سهجهو.“

مات ردي جو توکي گيان دور نه ٿيندو سو سچ چاڻ.
چرن چهي چيو منوءَ واڌاري هڪ ٻنٽي ٻڏو: داس پڪاري.

اي مان، منهنجي ڪر با سان منهنجي هود ۾ جو گيان ڪڏهن نه ٿي
پرو وري منوءَ راجا، پڪوان جا چورن چيو نه: اي پڪوان، منهنجي هڪ ٻي
نه ويهي آهي.

ٻٽ سمجهي گيان پيار مان توکي

پل ڪو مورڪ چاڻي مونکي.
نانڪ بنا مڻ، ٻين بن پاڻي سگهان رهي ’ٻن ٻڏي‘ نه واڻي.

اها ويهي اها آهي نه نو ۾ منهنجي پير ٻٽ چوڙي تي هجي. توکي
ٻٽ نه سمجهي پيار ڪرمان، چاهي مونکي ڪو مورڪ ٿي سمجهي. جيئن نانڪ
مڻ بنا؛ سچي پاڻي ۾ رهي ٿا سگهن ٿين مان نه نو بنا رهي نه سگهان.

من ۾ فقط اِهاڻي چاهدا هئڻ ۾ پنهنجي اکين سان ٺهين ڳڻ ۽ ٺهين وقتن کان پري انهيءَ آدوٽ، آءِ ۽ اٽس کان پري پرمائڻا جو ساڪيات ڏرڻ ڪريون جنهن جو پرهم وادي پرش ڀڄڻ ڪندا آهن.

جَل تي پڻ گهاري اُنهن ورهين سٺ هزار!
سترسو ورهين ڪيو وايو فقط آهار!

ڪيائون! ست هزار ورهيه فقط جل تي ۽ پوءِ وري فقط هرا تي ستر هزار ورهيه ڀڄڻ

هڪ پير بيهي تنهن ڏياريو هزار ورهيه ڏهه، وقت نٻاهيو.
ٽپ ڪنن ڪن پئي ٻڌوان تن سامهون بس آيو پڳوان!

تنهن کانپوءِ ڏهه هزار ورهيه هڪ پير تي بيهي پگتي ڪيائون. سندن اعڙي پگتي ڏسي برهما، وشو ۽ شو هبن وت ڪيترائي پيرا آيا!

گهرو وُر، تنڪي گهڻو هرڪايو ڀرم ڏيڙن من ڪين ٿياريو!
ديهم نيل هئي سندن ضرور پر نه پيڙا نڪي وري سورا!

پڳوان هنن کي گهڻو ئي هرڪايو نه ڪو وُر گهرو پر هو ڏيرج وان هئا ۽ وشين سندن من ڪين ڏٺو، پگتيءَ ۾ درڙ رهيا. توڙي هنن جو سڙي فقط هڏيون بي رهيو هو پر اندر ۾ ڪا به پيڙا يا درد ڪونه هون.

پر پ سر وگيه تن داس ئي ڄاڻي

مَني، گنيپير ۽ پڻ مله واري ديه اُنهن جي مئل جِياري.
گهرو، گهرو وُر، ٿي نپ واڻي.

پرو ڏهه سڀ ڪجهه ڄاتو ئي، سو راجا ۽ راڻيءَ کي پنهنجو داس سمجهي گنيپير آڪاش واڻيءَ ۾ چيو: ”وَر دان گهرو.“ واڻيءَ ٻڌا سان چوڻ ۾ مغلن سڃي ويو ۽ هو پئي تازا تولائي ٿي پيا.

” اتي پرسن سمجھي ڪئي. ڪوت گهرو وڙدان.
” مَن گهريو ٿل توڻان ملي ڪا گهٽتائي ڪان.“

پڪڙان چيو ته مولڪي پاڻ تي راضي سمجھي من گهريو وڙ وارو. جيڪي نه
گهريو سولي ملندو.

هت جوڙي منو ڇڻ پڙ ٻوليو

ڌري ڌيرچ پڻ مُڪ کي ڪوليو.

ڪمل ڇون ڏسي امان نهال پرسن ٿياسون اي پرت پال.

پڪڙان جا وڃن ٻڌي منو چوڻا لڳو ته اي سرور، اسانکي جيڪي ڪهندو
هو سو سڀ ملي وڌو. اوهان جو ساڪيات درشن ليو؟ اسين نهال ٿياسون.

هڪ لالا رهي آهاڻي ”ڏکي، سُڪي“ سڀ ٿون ئي ڄاڻي.
سڀڪجهه وس ٿو آهه سوامي ڏکيو غريب له انٽريامي.

من نه ٻئي هڪ لالا آهي. اها سولي آهي يا ڏکي سو سڀ ٿون ئي ٿو
ڄاڻي. اي پڪڙان تنهنجي لاءِ اها منشا پوري ڪرڻ نه آسان آهي پر مولڪي نه
منهنجي غريبيءَ ڪري ڏکي ٿي معلوم ٿئي.

ٿون ان سڀ ڪجهه ڄاڻڻ هار ديا ڪري ڪر نالا کي پار.
ناهن اهو ڪجهه ڏکي نه سگهان مان
جاد ڪري گهرو، حڪم ڪريان مان.

اي پڪڙان ٿون انکي ڄاڻين ٿو، منهنجا مطلب پورا ڪر. پڪڙان چيو ته اي
راما سڀ منهنجي گهري وند. سهار پر اعڙو ڪجهه نه آهي جو مان ڏکي
نٿو سگهان.

دان شروع ڪريان ڏور نه ٿو ڪجهه آهه.
ٿو-مان منهنجي پٽو ٿئي دل پر ڪيهر چاهه.

ٻاروئي مڃاڻو جا وڃن ٻڌي ٻار وڃان مڻڪي ۽ سندس پير دڙو ٿيو.
ٻوڏ ڀڳوان وري اوتار ڌارڻ جو ٻيا ڪرڻ لڳو:

سواميه منوشت روپا ناري جن مان اُڀڄي سرستي ساري.
پُٽ پتني وهنوار اُتر جن ويد به تنهن وستار ٻيا ڪن.

سواميه منو ۽ شت روپا، جن مان هيءُ سنسار اُٿل ٿيو آهي جن جو استري
پوش جو وهنوار بلڪل ٿيڪ هيو. ويد به، اُنهن جي اُٻايل ورڻ آهرم موجب
سڪيا ڏين ٿا.

ٿيو نه هن وٿراڳه گهر رهندي آيو وئي!
ڪين کلي ڪنهن ڀاڳه اُدم ڪري لڪ ڀڄن بن.

گهر ۾ رهندي هنن جي پوڙهڻ اچي ويئي! پر سندن من ۾ وٿراڳه اُنهن
نه ٿيو. ڪين دک ٿيو. ڇو نه هنن ڄاتو نه ايشور جي ڀڳتيءَ بنا ڪنهن جا ڀاڳه ڪين
کلندا آهن ۽ لڪ کڻي ڪو اُدم ڪري.

پُٽ اُتانياد ويسر تن ڄاتو اُتانياد مان ڌرو سهايو.
پريه برت تنهن کان نٿو وڃون پُراڻ ويد پڻ نانءُ ورثن.

اُنهن جي وڏي پٽ جو نالو اُتانياد هو جو هڪ پراڪرمي راجا ٿيو آهي.
اُتانياد کي وري به پٽ هئا. هڪڙو پٽ ڌرو ڀڳت هوس جو سنسار ۾ اُمر
آهي. ننڍي پٽ جو نالو پريه برت هوس. اڻڄو به ويدن ۾ ذڪر ٿيل آهي.

رهن جتي سڌ رشي ۽ سادو پتي پتني ويا، کڻي وڻ وادو.
اُتي رهيا پتي سڄا مٽ ڌير

’گيان، ڀڳت‘ ڇڻ ڌريو شريهر!

پتي ۽ پتني پتي اُتي ويا جتي سڌ ۽ مڃا پش رهندا هئا. رستي ويندي
ٿي زال ۽ مڙس دنيا سميت اهڙيءَ طرح رهيا جو ڇڻ نه گيان ۽ ڀڳتي ساڳيا
ش روپ ڌاري آيا هئا.

ڪن سوراج مان لنگهي جڏهن اندر وڌي جي وٺي تڏهن.
رشت پُشت ٿيا سندن شرير چڻ ڪٽ وينا عطا آڏيرا!

اما مڌو آڪاش وائي هن جي ڪن جي سوراج مان لنگهي هرد ه اندر
بيني لڏهن سندن سڀو اهڙا نه رشت پُشت لي پيا جو چڻ نه هائي نبد ڪري
اها آهي!

ٻڌي مڌو ۽ سندر وڃن تڙن، جيئن منجه بهار.
سڙجڪالي منوء ڪيو عرض انهيءَ پرڪار.

اما مٺي ۽ مڌو آڪاش وائي ٻڌي هڙ ڪل وانگر ٽڙي پيا، چڻ نه بهار جي
مند آئي آهي! سندن دل ۾ خوشي نهي سمائي. ان وقت منوء راجا، ٽلڏوم
ڪري ويئي ڪئي.

ٺاڻن ٺاڻ، جي راضي آهيو ديا ڪري سو روپ ڀسايو.
شو من ۾ جو اسٽر آهي رشي، مٺي سڀ رهيا مٺاڪي.

اي لال جا ٿاڻ، جي ارهين اسان تي راضي آهيو نه هيءَ وردان ڏاڍو.
توهان جو جيڪو سڀو پڪڙاڻ شڪر جي هرد نه آهي ۽ جنهن لاءِ رشي مٺي
اهڙ ڪندا آهن، سو اسين ڏسون.

وڃن مڌو ۽ مٺڙا جيئي لڳا رسلا ڀرپ ڪي سڀئي.
ڀڪت وڃل ۽ ڪرياندان اچي پرڪهتيو بس پاڻ ڀڳوان!

راجا ۽ وائيءَ جا اهڙا ٻار پڙها وڃن ٻڌي سار ۾ سڀ هنڌ موجود ۽ ڀڪتن
ڪن ٻوڙ ڪرڻ وارو پڪڙاڻ ڪرياندان پرڪهت لڳا!

نيل سروور ۾ ڪمل فيرو بادل ڄاڻ!
ڪام ڪروڙين ٿين لهجي روپ ڏسي ڀڳوان.

ڪڏهين نه ٿئي شل سراپ سڄو هيءُ

”مون مرضي پڻ هئي اهاڻي ڇيو ڀڳون: ٻڌ نارد ڀاڳي!“

نارد، منهنجي پڻ اهاڻي مرضي هئي. نارد پنهنجي وچن ڪري ڏاڍو پڇتايو: جنهن نه شروعات ڪرڻ ٿي! تنهنجي ڀڳون ڇيو نه اي ڇيو نه اهاڻي منهنجا پاپ ڪڏهن تاس ٿيندا.

هاڻ اهو وشواس رکي هل ڪندي نه هاڻي مائيا عمل. ڀڳون ڇيو نه جنهن انسان کي شوق ڪرڻ نه ٿيندي آهي سر منهنجي

پڳتي ڪري نه سگهندو آهي. تون اهو وشواس دل ۾ رکي دنيا ۾ هل. هاڻي مائيا توکي عمل نه ڪندي.

پرسن نارد ڏسي، رڌ رڱڻ پيا وڃي جي سندس شرن. ونه ڪري تن ڊڄي پڳاريو مهارشي، ناو پار اڪاريو.

ٻنهي گڻ جڏهن نارد کي پرسن چٽ ڏٺو، ڇو جو مائيا نه هاڻي نه رهي هئي، تڏهن ٻئي سندس چوڻ تي ڪري پيا: ٻه ڀيرا پڇتائي نارد وٽ ويا: ونه نيل شبد نارد اڳيان چوڻ لڳا:

اسين نه آهيون سڄ مڇ برهمڻ

سليو اڀاءُ جيئن مٿي سراپ ڦل پاتوسون آهيون رڌ رڱڻ. اي سوامي، اسين برهمڻ نه آهيون. اسان پنهنجيءَ ڪرڻيءَ جو ڦل پاتو.

نو اڀاءُ ڏسيو، جيئن سراپ جو اثر مٿي وڃي. تڏهن نارد چيو:

و جي سي بهتا گومتی ڪناري

سنان ڪري سڄي مٿل اٿاري .

مٿل آيا رشي مَن ۽ گياني ڌرم ڌريندڙ تنڪي ڄاڻي .

پن گومتی لڏي ۽ جي ڪناري تي بهتا ۽ انجي پوڙ جل ۾ سرب ڏوٽائون ۽
سان ڪيائون . اتي پڌر سڏو، رشي ۽ مٽي ۽ سڄي ڌرم کي ڄاڻڻ وارا سندن
سنان ڪرڻ لاءِ آيا .

سيڪنهن تيروٽ ويا سُجڻ رشي مٽي پڻ وٺي ويا . ساڻ .

وستر ڪري مَن، وقت نباحن ساڌ سڀا ٻئي سوپيا پائن .

اڻ جهڪي نه تيروٽ استان هئا سي سڀ ڏٺائون . سڏن ۽ روشن ڪي نه
ٻاڻ ساڻ وٺي ويا . پئي مٿس جا ڪوڙا ٻائي وها لڳا ۽ ڊوٻل سربو سان نه ڊوٻاڻو
سڀ سنگ ڪندا هئا ۽ ڪتا ٻڌندا هئا .

ٻارنهن اڪرو مٿر اٿس ٻئي چين وڌ ساڻ .

ماريا سڀ ٽن دوش ٽن ڏنڻ چئي جيئن ٻاڻ .

هو ٻارهن اڪرن وارا شبد ”اوم نمه ٻکوني واشدوا“ پوره ۽ ٻيئي پاڙ سان
اچارڻ لڳا ۽ مٿس کي ٻيئي ۾ لڳايو .

کائن قل قول ساڳو ڪند من تنجي هو سدا آئند .

نيٺ پاڻي ۽ ٽي ٽن گذران مَن ايڪاگر، چين ڀڳوان .

ساڳو، قل قول ۽ ڪند جو آهار ڪرڻ لڳا ۽ سڀ چم آئند روپ جو سمون
ڏوٻو لڳا . اوه نه لٽ ٻائي ۽ ٽي گذران ڪيائون . هنن مٿس کي ايڪاگر ڪري
عرب اچن ڪيو .

من ٽن جي بس سالي ٿات درس اچي ڏي پوپ ساڪيات .

اگر اننت اڪند اٺاڻي جنهن چنڻ ڪن لڪ چوراسي .

ٺارڊ پوءِ يڪدم پاڻيءَ ۾ پنهنجو منهن ڏنو. منهن ڏسندي ئي کيس ڪروڙ اٺين ٿيو. منهن هڻو پئي سراپ ڏنائين:

ڏشت ٿيو پئي ڏٺي تڏيئو مٿان ڪٺن مٺ تي پير!
وٺو سراپ ۽ ڪاٺ ڦل پوڳس ڏٺي ڏيڻ آ آنجي يوگي.

اڙي ڪپي، پئي وڃي ڏٺي ڇوڙ ٻاٻو! ڪاٺ جو ڦل اهو اٿو. اڇي مٿان ڪنهن رشيءَ مٺيءَ مٿان ڪليا آهيو!

ڏيڻ ڏسي جل اندر ساڳي تڏهن به آيس خار نياڳي.
چپ ٽڙڪائي وڻن وٽ آيو مٺي اندر ۾ ڪروڙ ڏٻايو.

ٺارڊ وري به پاڻيءَ ۾ لٽاريو ته کيس سڄو سروب نظر آيو. انهيءَ هوندي به کيس سنڌوش نه آيو. گيٽي ڪروڙ ڪري سندس چپ ٽڙڪي رهيا هئا. جلدي پڳوان وڻن وٽ آيو ۽ ڪروڙ کي اندر ڏٻائي ڇڏيائين.

ڏيان سراپ يا وڃي ٿو ماريان ڦل چرچي جو کيس ڏيکارين!
اها ڪنيا، جا سويمبر واري ۽ پڳوان، پئي راهه ٺهاري.

خيال ڪندو هلندو ئي ويو ته پاڻ وڻن ۾ کيس سراپ ڏٺو سندس پا وڃي کيس ماري ڏس، ڇو جو هن مون تي لوڪ ڪلايو آهي. رستي ۾ سويمبر واري ڪنيا، جا سڄو لڪمي هئي، پڳوان سان گڏ ڏنائين!

مٿر وڃن پڳوان اڇاري چنٽا ٽوپڻ رشي ٺهاري.
ٻڌي وڃن سي ڪروڙ ۾ آيو مائو وس مٺ، ٻوٽ ڪٺوايو.

پڳوان مٺا وڃن ڇوڙ لڳو نه اي ٺارڊ، چنٽا ۾ ڪيڏانهن پيو وڃين؟ اهو ٻڌي، ويتر وڌيڪ ڪروڙ ڪري ٺارڊ ڏکي ٿيو. مائو جي اتر ڪري سڄو ٻوٽ هوش هليو ويو هوس.

ستين نٿو تون ڪنهن جي وڌائي اها علت تو اصل ٻڌائي!
سمند مٿن مهل پيدا ڏيکاريو هتان ڏيئون شو زهر پياريو!

ٻئي راڪس ٿيو وڌا ٻلوان مُڪت اچي ڪندو توهان ڀڳوان .
پنج ٻل سان مڃي وشو کي جيتي

ان پر قل سراپ جو بيتي .

نوعن ٻئي ٻارن راڪس ٿيو . عڪسيءَ سان سڄو سمار جيتو . ڀڳوان مش
سر ٺاري نوحان جي مڪتي ڪندو .

مرڻ اوهان جو غر هٿان ٿيندو چڪر چوراسي اصل نه ايندو .
مٺيءَ اڳيان ٻئي سيس نهائي وڃي ٿيا راڪس سمو پيٽائي .

نڌ ڀڳوان جي هٿان نوحان جو موليٰ ٿيندو ۽ نوحان مُڪت ٿيندا ۽ جنم
مرڻ جي چڪر کان چڻندا . اهو ٻڌي ٻئي کڻا هليا ويا ۽ ٻئي وقت اچڻ تي
راڪس ٿيا .

هڪ ڪلپ سارو رڳيو منش رڳو ڀڳوان .
بوجه ڌرن ڏکيو ڪيو ديون کان ڪلياڻ .

هڪ ڪلپ نالين ڀڳوان مش روپ ڌارن ڪيو جو هو دٻولائن سان
نوس ڪندو آهي ۽ انهن جو ڪاره ڪندو آهي . هو ٻر لويءَ نان پان جو ٻوجهو
اهڙيءَ طرح هڪڙو ڪندو آهي .

پرسنگ هي هون چيو وڌائي موٽ مايا جو ٺڳي من ميانِي .
سيو ڪري جو تنهن دڪم ناسڪ ڪري ليلا ۽ موٽي آڀاسڪ .

هن ڪٿا مان اهو سمجهڻ ٿو چئي ته ٺارو مٺيءَ جهڙو ڪيائي به ماها وس
ٿي وڃندو . ڀڳوان ڀڳوان لام ابوج ليلا ڪندو آهي . سيرا ڪرڻ سان جلد ٻرايو
ٿيندو آهي ۽ سڀني دڪن کي اُس ڪندو آهي .

ٻڌي ٻارو ٽي شڪر ٻاڻي ٻرير ڀريل، پڻ من مسڪاني .
جنهن ڪارڻ نه ديهي پاڻي اماپتي ڪٿا وري رکيائي .

جنهن سماج ويو نارد ويهي ٿيا پيڙا گسڻ پئي اُٿيندي ا
برهم روپ تن سڀني ڄاڻو تنهن ڪارڻ ڪنهن ڪين سڃاڻو.

نارد ايمان وڃان جنهن منڊليءَ ۾ وڃي ويد، اڳي ڪن به الهيءَ ساڳيءَ
منڊليءَ ۾ وڃي ويٺا. اوهان روپ هئا ڪري اڳي ڪنهن به کيس ڪين سڃاڻو.

سندر ديه آهنجي ساري خوش ٿيندي ڏسي راجڪماري.
پرپ سمجهي هرڪ هن تي هاري چوڻ لڳا ڪن: نارد نهاري.

نارد کي ڏسي ڪن هڪٻئي کي چوڻ لڳا ته هن کي ڀڳوان ڏاڍو سندر
روپ ڏنو آهي. راجڪماري سندس سندس ڏاڍو ڏسي ڏاڍو خوش ٿيندي ۽ کيس
ڀڳوان سمجهي ڪٿي به مالا پهرائيندي ا

مَنَ مَنَ هو وس موهه جي جاني ڪو وس ناه آ ڇيڙ پرائي ا
ڪايو رڌر مَنَ مَنَ نهاري ڳالهه نه سمجهي نارد ويڇاري ا

نارد جي من ۾ اُهي موهه هو. اهي لڳا ٻڌي چوڻ لڳو ته پرائي هڪ وس
سموري ڳالهه آهي. اهو ٻڌي هڪ ڪن مانڪ مينڌ ۾ کڻي لڳو. نارد هڃي ڪل
کي سمجهي نه سگهيو ڇو سندس ٻڌي مالا وس هئي.

بني ڪنيا ڏسي باندر ديهي ڪروڙ ۾ سچ مچ ڀرجي ويئي.
ڪنهن نه ڪليو پي، ڪارڻ جيڪو

گڻن ڏنو بس ڪلندي ٿيڪو.

اهو راز ٻيو ڪير به سمجهي نه سگهيو. راجا جي ڪنيا هن جو باندر سروب
۾ سچو ٻچو ٺاهي وٺي ۽ دل ۾ ڏاڍو ڪروڙ آيس.

جي به مالا ڪومل هڻن ڪري سڪيئون سڀ ساڻ.
راج هنسني ڏسندي هلي راجا سڀ سڄان.

جو وقت ئي گذري وڃي! تنهنڪري آئيئي ٻڌڻن کي ويهتي ڪرڻ لڳو.
آئيئي ماڻهو جيئن واس مان ڳڙ ٻڌو آهي، اهڙو حال سندس نه هو.

هن اوسر رشي خوب ٻڌايو ظاهر ٿي پرپ ٺيڙي آيو.
نيٺ سيٽل ٿيا من من ڄاتو 'ڪارج ٿيا' پرپ واه سڃاتو!

هن مهل لالچ جي وس ٿي نارد ڀڳوان اڃان ڏاڍو وڻندو ڪيون. ڀڳوان
ساڪياڪ ٻر گهٽ ٿيو. نارد جا نيتو سيٽل ٿيا. هن سمجهو نه هائي، ڪر پڪ ٿي
پڪ ٿيندو. اجهو ٿي جه ملا گلي ۾ پوي ا.

اٽي اتر تنهن ڳالهه ٻڌائي 'ڪر ڪريا، پرپ ٿي سهائي'.
روپ پنهنجو جي مونکي ڏيندا ان بن ڪارج مڙ نه ٿيندا.

وٽاڪل ٿي پريو ڪي ويهتي ڪيائين نه اي نامت، هائي مونساهه ٿيو!
پنهنجو سندرو روپ مونکي ڏيو. اهو ڪو اپاء ڪيا پرايٽ ڪرڻ جو آهيئي ڪر نه!
جنهن وڌ ٿئي مون ڪارج پورو سپرد ڪيو تو داس سهورو.

مايا بل هيءُ ڏسي ڀڳوان خوش ٿي هيئن چيو: ٻڌوان،
اي نامت، جنهن نه طرح منهنجو پاڻ ٿي اهو اپاء جلدي ڪريو. مان توهان
تو داس آهيان. ڀڳوان پنهنجي رچيل مايا جو بل ڏسي اندر ۾ خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو:
"اي نارد تنهنجو ٿئي جيئن پلاو تو ڪاڻ،
تيئن ڪندس، منهنجو وڃن ٿئي نه ڪوڙو، ڄاڻ.

اي نارد، جنهن ڳالهه ۾ تنهنجو پلا ٿيندو، مان تيئن ڪندس. منهنجو
ڪوڙو نه ٿيندو.

گهري سواڊي جيئن شي روڳي

وڪ نه ڏئي، جي نانھ سا جوڳي.
مون سوچيو شپ تنهنجو ڄاڻ چئي ائين ويو هليو ڀڳوان.

سڀي سڪي ساج ٿڌا راج عيسيٰ ڪمل ڇڙن سڏو ۽ ڪومل هڻن ۾
جه ماڻه ٿئي، سڀي راجاڻن کي ڏسدي آهستي آهستي اچي وڌندي ويهي.
ڄڻ هٿ هڻن ۾ن ٿاڙو ٿوليو

ڇوچ منجهان خوش ٿي پئي جهوليو،
ڪنڀا نه ان ڏس ڪڏهن ٺهاريو رڌر ڳڻن بس ٺهڪ ٿي ماريو.

جڏهن عند ٿاڙو ٺهر منجهان ويٺو هو ۽ کيس سڏو ٿا جهو ايمان هو انهيءَ
ناسي نه راجڪاريءَ ٺهاريو نه ڪونه. ٿاڙو اٿاول ۽ آڙو ۽ سان ڏسندو رهيو ۽
پئي کڻي وري ٿاڙو حال ڏسي مشڪندا رهيا.

ٻڌي راجا، اٿ ويو ڀڳوان وڌي جيه مالا کيس کڻي سڄان.
راجا سڀ ٿيا بنهه نراس پاڻي جي آيا هئا من آس!

ڀڳوان نه سويس ۾ راجا ٻڌي آيو هو. راجڪاريءَ خوش ٿي جيه مالا کڻي
کيس اهرائي! سڄي سماج ٿا اميد ٿي آئي ويئي! ڀڳوان نه پهچي ڪنوار کي
ولي هليو وارا!

من موهه وس ٿيو گهڻو نراس ۾ن ڪوهي جيئن ڳنڍ خلاص!
ڳڻن کلي ۾ن ڌيان ڇڪائي چيو: ڏسو مک ڌرين پاڻي!

ٿاڙو مٿي ٿاڙو نراس ٿيو ۽ انهيءَ ڪري اداس ٿي پيو! ماها وس هڃا
ڪري سندس ٻڌي ناس ٿيل هئي. جيئن هڙ مان مٿي گهر ٿي وڃي ۽ ڳنڍ
مٿي ان ٻڙي! ڳڻن ٻوه مٿيءَ کي چيو نه: ”سائين، پهچو منهن آڙسيءَ ۾
نه ڏس!“

ڄاڻي ائين ڳڻن گهر ٿيا راغي جل ۾ عورت درشتي آئي.
ڪروڌت ٿي ٻوه سراپ ڏنائين

منهن پنهنجو ۽ مٿو پٽيائين!

انس جي ٿڌ نه ٺهر اچي ويا. جهو ڪن ٿاڙو جي غصي جهو ڊب لڳو.

ان راجا کي هڪ سؤ لاندرون جهڙا سک موجود هئا. روپ، نيڪي،
شڪتي ۽ نياڻ جو نه گهر هو. کيس هڪ ڪنيا هئي. جنهن کي وشو موهي
ڪري کوليندا هئا. اها اهڙي نه سندر هئي جو لچمي نه ان تي موهت ئي پئي!

رڇي پريو هيءَ ساري مايا راج ڪنيا هئا واپس گهايا.
هئا جي آيا سويمبر تاري چڏي ڪنيا تن ڇا اُڪاري.

اها سڄي مايا پگوان رڇي هئي. گهڻي راجائون، جي وشو موهي ۽
موهت هئا ۽ سويمبر ۾ پاڻ آزمائڻا آيا هئا سي نا اُميد ئي مڙيا.

مٺي شوق سان گهڻو شهر ۾ ڏسي جهل بهل پيو چڪر ۾.
محل راجا جي پيشڪ آيو بعد پوڄا شپ آسڻ پايو.

نارڊ شوقين نه هڙي. هن ماڻهن کان انهيءَ جهل بهل جو سبب پڇيو ۽
سمورو سماچار سويمبر جو همت ڪري راج محل ۾ آيو. راجا شيل ٿي، مٺي جي
پوڄا ڪئي ۽ نارڊ کي اوچو آسڻ ويهڻ لاءِ ڏنائين.

تنهن ڏيکاري نارڊ کي راجا راجڪمار.
ڏسو نهاري دوش مٺ سڄو سليو وستار.

راجا پنهنجي ڪنيا کي گهرايو ۽ اها نارڊ کي ڏيکاري کائڻ پيئڻ ۽ اي
مٺ، هن ٻاڪي جا سڀ دوش گڏ وڃاري ڏيا ٻالي ٻڌايو ته اهي ڪهڙا آهن.

ڏسي ڪنيا هن ورت وساري گهڻي دير پيو ڏانهس نهاري.
لچڻ ڪنيا جا ڪين ٻڌايا هوش حواس مهڙشي وڃايا.

نارڊ ڪنيا جو حسن ڏسي سموري سنڌ ٻڌ پلجي ويو. وٽاڳ ۽ وسري
ڊڳو ڪنيا ڏي ڏسندو ئي رهيو. دل ۾ ڏاڍو خوش ٿيو پر ڪنيا جا ڪن
ورڻ نه ڪيائين. سندس حواس خطا ٿي ويا.

لچڻ هئا: جنهن ڪنيا وريندي آهه ڪير تي تنهن وٽ ايندي.
سگهي نه جيتي ڪو جڳهه چاري سيو ڪندا تنهن سڀ نر ناري.

اي تارو جيئن ڀمار ماڻهو ڪالو لاءِ سوندي شيءَ ڏهيندو آهي پر وٺندو آهي.
هتي ڪالو لالو نه سمجهي اها کيس نه ڏيندو آهي. مون ٽيهجي ڀلائي تي
سوچن آهي. انهن چئي پڪوان انترڌان تي ويو.

مَن سمجهي هيءَ ڪين ڳجهارت

ڏٺي پيو دل کي ڪوڙا آڻڻ!

جاد پڪو وڪم ٽڪري پاءِ ويو اُتي جت سويمبر جاءِ.

ماڻا جن وس تارو ٻاڙل تي پيو! هُو پڪوان جي مطلب پوڻ ٻاڙي سمجهي
ڪيس ڪيسو. هُو سڌو ئي سڌو سويمبر واري جاءِ تي پهتو.

جاءِ پنهنجيءَ تي ڪڪر ڪڪر راجا سونهي پيو ڏسي پاڻ سماجا.
ڏيو سندرتا تي مَن ناز اُڏي عرش تي جيئن ڪو بار.

اُتي وڏا وڏا راجائون ڏاڍي لٽ سان پنهنجي جاءِ تي ويٺا هئا. تارو
کي نه ڏٺو هتي نه سندس روپ سڀني کان سڌو ئي آهي (اهي) ڪري ڪيا
هر روز کيس ائين جه ماڻا پهرايئيندي!

مَن هِت ڪارڻ ڪريائڻ ڏٺي شڪل بد، ڪري اڃاڻ!
خبر نه اُنجي ڪنهن کي پيئي تارو سمجهي ٽميا سڀيئي.

تارو جي ڀلائيءَ لاءِ پڪوان وري سڌو سڌو پڪوان اهڙو ڪوچور سر پر کڻي
سندس پٿار هر چور کان هڪڙو پڪو وري ڪوچي جي ڀي ڪنهن کي نه
اما اڪر ڪارو هئي! سڀني کيس تارو سمجهي سر نوابو.

اُتي هئا هر شڪر گڻ جن جو پيد ضرور.
برعصم ٿي ڏسندا رغبا تارو چتر مشهور!

اُتي پڪوان شڪر جا به ڪيا حاضر هئا چڱي (ها) سڌو ئي هتي! آهي
رهنم روپ! سڄي ڪوٺي ڏسندا رهيا. اهي ڪيا ڏاڏا چتر! اٽڪلي هئا.

وڏو نارد پوءِ شو جي ڏيري ڇڏيو ايمان سندس من ڏيري !
پيار ڪري پرپ کيس وهاريو

ڏئي پرپوڏ پڻ هيئنن سڪاريو :
نارد پوءِ وري پگوان شو جي استان تي ويو . سندس من ۾ ڏاڍو ايمان هو .
هن اها ڪٿا پگوان سان به ڪئي . پگوان کيس پنهنجو پيارو سهجي سڀيا ڏني ۽ :

بار بار تو مني ، چتايان راز نه ڏج پگوان ، ٻڌايان .
اُت وستار ڪو بيوي ٻڌائي اها ڇڏج تون ڳالهه لڪائي .
اي پيارا ، اها ڪام جيتو واري ڪٿا مٿان پگوان وشيءَ سان ڪري !
اتفاق سان هي ڳالهه نڪري نه ٿي تون لڪائي ڇڏج .

رام گهري سو ٿئي برابر اُبتَر آدم ڪٿي ڪريو سراسر !
شنيو وڃن هي منيءَ نه پايا ڪڪڙي نارد پير ڪڍايا .

رام جيڪي ڪرڻ چاهيندو آهي سو اوس ٿيندو آهي . ڪٿي ڪو لک
آدم ڪري . ڪا به طاقت انکي ڦيرائي نه سگهندي ! نارد کي پگوان شو جي
اها سڀيا ڪين وڻي . هو ڪڙوئي آئي اهو هر لوڪ ڏي ويو .

ڪندو پيچن ، ڪٿي هٿ به وٺڻ ڪير ساگر ڏي ويو پروين .
هو امتنان وشن جو جتي مٺي اٽڪ بن ويو اُتي .
ويڙ هٿ ۾ کڻي نارد اها وڃائيندو ۽ پگوان جا ڪٿا ٻڌائيندو ڪير ساگر ڏي ويو
مٿي وڻو جو مالڪ وڻو رهندو آهي .

ڪام جيبت اُت ڪٿا ٻڌائي شو آڳيا کي ڇڏيو نٿائي .
آ پربل بس رام جي مايا رشي ، مٺي ۽ سنت ڀلايا .

اُتي نارد پگوان جو رخ ڏسي ڪام ڏيڍو جيتو واري سڀ ڪٿا ٻڌائي شو
آڳيا جي اُبتَر ڪم ڪيو . پگوان رام جي مايا ڏاڍي وچتر آهي . سنسار ۾
آهي ، جنهنڪري مايا نه موهيو هجي !

ڪنهن جا لڳا ڇڏي. هئا ۽ جيڪو هن سان شادي ڪندو هو اهو ئي ويندو.
لڙائيءَ ۾ به کيس ڪو جيتي نه سگهندو. سڀ لوڪ ئي ٻوڙي لارڻن سندس
سرا ڪندا رهندا.

لڳڻ سمورا وڃي دل ۾ ڇڏيو پٺاڻي راجا ڪيل ۾.
ڪنهن سندر آ، آهه شينل چئي، هليو ويو وڃي جيئن نيل.

هن سڀ کڻا دوش سڃي دل ۾ رکيا ۽ راجا کي ڪل ۾ ٻڌائي ڇڏيائين ۽
ڄاڻي نه ٿي سگهي ڪنهن نام سندر ۽ ڪن واري آهي. انهن چئي نارد ٻيهر
سڀ مان هاليءَ واري ڄاڻ سان هليو ويو.

هاڻ ڪڇي ڪو اهو آيا ۽ وري ڪنهن مون، ڇڏي پيا راءِ.
سڃي نه ڄپ ٿي ٿو هن ٿاڻي جيءَ مالا پورائي آئي.

دل ۾ سڄي لڳو نه هائي اهو آيا ڪنهن جيئن راجڪماري اچي مولڪي
۾ ماڻا بهرائي. هن وقت ۾ ڄپ ٿي نه سگهي اڃا وڌاڻا ڪهڙيءَ وقت
اڃا ڏوڪري مولڪي ملندي؟

هن مهل ٿوري مگر سندر روپ وصال
ڪنهن پوي جيئن هڪڙي بهرائي جيءَ مال!

هن مهل نه مولڪي سندر روپ ٿي ٿوري. اڃا ڪنهن جيئن مولڪي جيءَ
۾ ماڻا بهرائي. ٻيو هو به ڪنهن به سندس پتي ۾ اهڙو ئي سندر ڪڇي ڇوڙي
هو به سندر آهي.

وڃان ٿوري جي سڏهن ٿو هائي

هليو وڃي وقت ڪيتر ٿو ڄاڻي!
لڳو آڙاڻ نارد 'هوامي' گنگ ٻاڙي جيئن وات آئيني!
هن هائي ٻڌاڻ وٽ سندس ٿوري ۽ سندس نه خبر نه آهي نه سڄي

نارڊ مڙي ڏوهه ڪري پڳڙن کي سڙاڻ ڏاڍو؟ ٿو ٻڌاي، اها سموري
مٿا مولڪن پڙايو. نارڊ جي من ۾ اهڙو دونه ۽ ڪروڙ پيدا ٿئي، اها نه اچڻ
مڙي ٻاٻه ٻنهي ۱

پو پڻن رهنائڪ پورو وڃ پڻ سڄي ڪٿا،
تاسي سڌڻ ساڻ رام پڻن ڪر، موهر ڪڇ.

نئيناس چري ٿو نه پڳڙن سڀني مڙن ۽ دڪن کي لاس ڪندڙ آهي،
ماها جو لڪو پڙي ٿي الڪي جيڻ ٿوري.

غنا رهنائڪ پڙوان ڪناري پيو ۾ گنگا لهرون هساري،
آب آشرم هڪ سندر اوڏو دل رشيءَ کي ڏاڍو لوڏيو.

هر وان پرمه جي هڪ غنا ڏاڍي ٻولو ۽ سندر آهي. سندس پرمه
ڏسڪاهي آهي ٿو پڙوان هڪي ڪيلندي آهي. آهيءَ هنڌ هڪ ٻولو ۽ سندر آشرم
آهي. اها سندر ٿا ڏسي مٽيءَ جي دل ڏاڍو خوش ٿي.

ڏسي سندر ٿا آندڙ آيو لڇهي پٽيءَ هن نارڊ لايو،
هن نارڊ آ جيلن ستيوادي جلد لڳي وئي اڪند سماڏي ۱

آهيءَ هنڌ جي سندر ٿا ڏسي نارڊ کي پڳڙن وشو باد ٻوڙا پڙام ڪري
جيئن ڏان ڪيائين، جيئن اڪند سماڏي ۾ آهي وڙا چور؟ چاڪاڻا چور نارڊ چور
سواءِ ٻاڪل اهل هو.

ڏسي اندر، من خوف ڏڪايو ٻڪدم جلن ڪامديو گهرايو،
وڃ نارڊ وٽ ساڻين سوڌو خوش ٿيو ڪام جيئن حڪم ٻڌو.

ارڊ جي سماڏي ڏسي اندر ڏاڍا جي اندر ۾ خوف پيدا ٿيو. هن ٻڪدم
ڪامديو کي سڏايو ۽ کيس عزمت ڏيئي وڃايو. کيس حڪم ڪيائين ته ٻهڻجي
سڀني سالن سميت نارڊ وٽ وڃ ۽ وڃي سندس من کي ڇڏيل ڪر ۽ سندس
سماڏي ٿوڙا جو آدم ڪر. حڪم ٻڌي ڪام ڏاڍو خوش ٿيو.

ٻڌ ٻڌي، ٻيو ٿئي ٿو ٿئي
ميان، وٺاڻي رهت جن جيڪي

ٻڪڙا وٺڻ تارڊ جي ڪٿا ٻڌي کيس چيو ته اي تارڊ، ڪامڊو نه آهين؟
سائينڊو آهي جيڪي ڪيئن؟ ويڙاڳ ڪان هليا هوندا آهن. تون نه وڏو ڪيالي؟
ويڙاڳي آهن. توکي ڪامڊو ڇا ڪري سگهندو؟

ان پر نارو سیس لٹائی ویرا دیو ویرا دیو
 وشن جینن بوہ مایا چیرئی لڈیو جگت، جگن لڈی ٹہی پیرئی۔

تارڻ پوءِ پڪڙڻ جي چوڻي ۾ سر نهائي عليه ويو. پڪڙڻ پوءِ اٽڪي نه ماڻا
نهڻي جو سار لڏي ويا!

سرگرم نگار کان پٹ سندر رچنا عجب پرکار۔

الهيءَ ماء، رستي ۾ ڪڪ سڌو ڇڏو جي وڃيا نٿي وڃي. اهو نگر چار
نوجوان ڇوڙاري هئا. سوڳ ٿاڻ ۾ وڌيڪ ڪوڪايندڙ شيون ان ۾ موجود هيون.

آپي سندو - مپ تو ۽ ناريون بدن سڌول ۽ ٽهڻن بزاريون .
 ڄاڻي، ڇوڙا، رت ۽ راجا موعت من ڪن ساز سماجا .

اٺين شهر ۾ ڪام ڪي جيتندڙ ٻوڙ ۽ اٺي سندن تارون هيون ۽ ڏند
هالي ۽ ٽهڙا ۽ ٻڙ وڌي ٻوڙ جي ۽ دل ڪي خوش ڪندڙ ساز سامان ۽ ٻڙ شهر
۾ راجا ۽ ڏوٽا هئا.

مِلَ اِنْدَرَن جا سوڪ ماڻي   هلي نيت سان نياڻ پوماڻي .
وڻو پوھڻي پٿري جنهنڪي   خود سندرگا موخت کنهن تي .

ٺارڻ هڪڙي ڏوهه ڪري پگوان کي سواب ڏاڍو ٿر ٻڙاري، اها سموري
ڪٿا مولائي ٻڌايو. ٺارڻ جي من ۾ اڏو ووهه ۽ ڪروڙ ٻڌا لئي، اها ۽ اچڻ
هڪڙي ٻاٻه ٻڌي.

پيو پنجن رهنڌاڻ پيردواج ٻڌ سڄي ڪٿا،
تاسي سدگن ساڻ رام پنجن ڪر، موهه ٽچ.

تسلسل ڇڙي ٿو ٺ پگوان سڀني مٿون ۽ دڪن کي لاس ڪندڙ آهي،
ماها مو لهر ڇڏي ٿي الڪي جيٺ ٿوري.

غنا رمڻيڪ هم وان ڪناري ڀر ۾ گنگا لهرن هاري،
ايت آشرم هڪ سندر اوڏو دل رشيءَ کي ڏاڍو لوڏيو.

هم راج ٻولس جي هڪ غنا ڏاڍي ٻولو ۽ سندر آهي. سندس ٻولس
مڱاهي ٻولي لهرن هڪ ڪليدي آهي. انهيءَ هڪ ٻولو ۽ سندر آشرم
آهي. اها سندس ڏسي مٽيءَ جي دل ڏاڍو خوش ٿي.

ڏسي سندس آند آيسو لڇهي پٽيءَ هُن ٺارڻ لايو،
هُن ٺارڻ آ جيلن سڌوادي جاد لڳي وئي اڪند سڌاڌي.

انهيءَ هڪ جي سندس ڏسي ٺارڻ کي پگوان وشو باد ٻوڙا ٻوڙا ڪري
جڏهن ٺارڻ ڪٿا، لئي اڪند سڌاڌي ٻوڙا ٻوڙا ڇو؟ ڇاڪاڻ جو ٺارڻ جو
سڀاءُ ٻڪل آيل هو.

ڏسي اندر، من خوف ڏڪايو ٻڪدم جيلن ڪامديو گهرايو،
وڃ ٺارڻ وٽ ساڻين سوڌو خوش ٿيو ڪام جيئن حڪم ٻڌو.

ارد جو، سڌاڌي ڏسي اندر ٻوڙا جي اندر ٻوڙا ٻڌا ٿيو، هن ٻڪدم
ڪامديو کي سڌاڌو ۽ کيس عزم ڏيئي وٺايو. کيس حڪم ڪيائين ته ٻههجي
سڀني ساڻن سوڌو ٺارڻ وٽ وڃ ۽ وڃي سندس من کي ڇڄل ڪر ۽ سندس
سڌاڌي ٺوڙا جو آدم ڪر. حڪم ٻڌي ڪام ڏاڍو خوش ٿيو.

پڏ ٿارڊ ٿو منهنجو چاهي ڌيان سندس بس ڪام اڏائي.
ڪانءِ جان سڀ ڏڪن ٿا ڪامي

خوف نه ڪن، جي ٿئي بدنامي.

اندر ڪي دل به خوف ٿيو نه ٿارڊ منهنجو پڏ پرايبت ڪرڻ چاهي ٿو. ڪامي
پوش سڀ ڪانءِ وانگر ڊڄندا آهن.

شينهن ڏسي ڪتو وات پڪوڙي

ڪسي هڏو مٿان ڇڏي نهوڙي.

اندر ڪامي ڪا لڄ نه آئي من حالت هئي سندس اهاڻي.

ڪٿي وانگر هو شينهن کان ڊڄندو آهي نه مٿان اهو موريڪان سڪل هڏو
نه ٿري وئي. نه لڄ اندر جي من جي اهاڻي حالت هئي.

اچي رت بسنت ڪام ٿهلائي اُت سندرتا هر شيءِ آئي.

پنور پرن گل سڳمند ٿهلائڻ مڏرڻ پوندا ڪوئل ڳائڻ.

ڪام بڪدم آئي آيو جتي ٿارڊ هو. اچڻ شرط چوگرد بسنت جي وس
ٿهلائي. وطن ڀرڻ ڀرڻ رنگ به رنگي گل ٿريا ۽ پنورز انهن مٿان لامارا ڏيئي رهيا
هئا. ڪوئل ۽ ٻين پکين نه پئي لائون ليريون.

نرمل واءُ، سندرتا پاري هر شيءِ ڪام وڌائڻ واري.

رنييا جهڙيون سندر ناريون ڳائڻ ٿال ملائڻ واريون.

آئي ٿڌي، نرمل ۽ خوشبودار هرا لڳي وهي هئي. هر هنڌ ڪام ڊيڙو
جي باهه ڪي پڙ ڪاٺ واري فضا هئي. رنييا جهڙيون سڀ سندر اڀرائون موجود
هيون جي ڪام کي پڙ ڪاٺ لاءِ هيون.

ڪنديون اچن سڀ ٽول مڃول ڪام ڪريڙا سندر ٻول.

ڏسي سهاڪ ڪام هر شايد خوشيءَ پٺ ٿي ڪين سمايو.

تي دنس، جو ٿاڻيءَ ۾ سوڀ پاليندڙ مشهور آهن. پر پگوان رامچندر
وراڻو جو اوتار ڏارون ڪري هوڻاڪڻي کي ماريو ۽ لڙسنگهه جو اوتار ڌاري
هوڻاڪڻي کي ماري پگنهه برونهه جو جس سارو ۾ ٿيڻ لڳو.

رائوڻ ۽ ڪمپ ڪوڻ ٿيا ٻئي جنم ٻئي ويسر.
چڙيا ڪري سڀ ديوتا گايون منشن اڏيرا!

اهي اتي ديس وري ٻئي جنم ۾ ڏاڏا ٻارن ۽ دلين کي جهيندڙ رانڻ
۽ ديس ڪوڻ ٿي سان پيدا ٿيا. انهن ٻنهي کي ۽ پگوان چالي لو.

هڪت نه ٿيا، ماريا پگوان جنم ٿي ٻڌ اي ٻڌيمان.
رام اوتار ڌريو تنهن ڪارڻ ڌرن ٿان سارو ڪشت نوارڻ.

انهي پگوان پاڻ تي اچي ماريو ۽ هو مڪه ۾ ٿيا. جو جو ٿي جنم
۽ ٿي مڪي ٿيڻ جو ڪي سواب مليل هو. هن وقت سندن پٺاڻيءَ خاطر،
پگنهه جي هٿڪاري پگوان، شري رامچندر جو اوتار ڏارون ڪيو.

ڪيشپ آڏي ٿيا پٽ مانا دسوت ڪوشليا چڪت سڃاتا.
ڪاپ ڏڪ ۾ هن اوتار ڪيا چريتر انيڪ اُٺار.

انهيءَ هن ۾ ڪيشپ ۽ آڏيءَ، جي هن لوڪ ۾ دسوت ۽ ڪوشليا نالن
سان ٻڌرا آهن، سندس پٽ مانا ٿيا. هن انهيءَ هڪ ڪاپ ۾ هن ڪيترائي آڏيم
جو پٽو ڪيا.

ڏڪ ڪاپ ۾ دڪي سيني دلين جلندر جيتيا ڪيئي!
ڪيو ڪيئي هڪ وڏو سنگرام سگهيو نه هاري تنهن پگوان.
سني ٻڌا علي جلندر ناري پتورڻا ٻل منجهس اپاري.

هن ڪاپ ۾ جلندر ديس ڪان سيني ديوتالن هاريو لڏهن سيني کي.
دڪي ڏس پگوان نزار سان ڏاڏي لڙائي ڪئي پر ٻڌ نه سٽو! جو جو دلين
هن راجا جلندر جي استري پيدا، ڏاڏي پتورڻا هئي. سندس پتورڻا بل ڪري
پگوان نزار دڪي ۾ ماري سگهيو.

پڌ ٺارڻ ٿو منهنجو چاهي ڌيان سندس بس ڪام اڏائي.
ڪانءِ جان سڀ ڏڪن ٿا ڪامي

خوف نه ڪن، جي ٿئي بدنامي.

اندر ڪي دل ۾ خوف ٿيو ته ٺارڻ منهنجو پڌ پرايس ڪرڻ چاهي ٿو. ڪامي
پوشن سڀ ڪانءِ وانگر ٻڄندا آهن.

شينهن ڏسي ڪٿو وات پڪوڙي

ڪسي هڏو مٿان ڇڏي نهوڙي.

اندر ڪامي ڪا لهج نه آئي من حالت هئي سندس اهاڻي.

ڪٿي وانگر هو شينهن کان ٻڄندو آهي ته مٿان اهو سرنگان سڪل هڏو
نه ٿري وٺي. ٿر لهج اندر جي من جي اهاڻي حالت هئي.

اچي رت بسنت ڪام ٿهلائي اٿ سندوڻا هر شيءِ آئي.

پنور پرن گئل سڳند ٿهلائڻ مڏر گئل پرنڊا ڪوئل ڄاڻن.

ڪام بڪدم آئي آيو جتي ٺارڻ هو. اچڻ شرط چوگرد بسنت جي رت
ٿهلائي. وطن ٻوٽن ۾ رنگ نه رنگي گل ٿريا ۽ پٽوڙ انهن مٿان لامارا ڏيئي رهيا
هئا. ڪوئل ۽ ٻين پکين نه پئي لائون لڏيون.

فرمل واءِ، سندوڻا پاري هر شيءِ ڪام وڌائڻ واري.

رڻيا جهڙيون سندوڻا ريون ڄاڻن ٿا ملال واريون.

آئي ٿڌي، ٿر مل ۽ خوشبودار هوا لڳي رهي هئي. هر هنڌ ڪام ڏيو
جي باهه ڪي پڙ ڪاٺ واري فضا هئي. رڻيا جهڙيون سڀ سندوڻا اڇرائون مڇرو
هيون جي ڪام ڪي پڙ ڪاٺ لاءِ هيون.

ڪند يون اچن سڀ ٿول مڇول ڪام ڪريڙا سندوڻا ٻول.

ڏسي سهاڪ ڪام هر شايد خوشيءَ پٺ ٿي ڪين سمايو.

مٿي دل ۾ جوڙائيءَ ۾ سڄي پاليندڙ مشورو آهي. پر پڳوان رامچندر
وڌو جو اوتار ڌارن ڪري هوڻاڪش کي مارو ۽ لڙسگهه جو اوتار ڌاري
هوڻاڪش کي ماري پڪي بڻهاند جو جس سارو ۾ ڦهلايو.

رانوڻ ۽ ڪمپ ڪرڻ ٿيا ٻئي جنم ٻئي ويرا.
چڙبا ڪري سڀ ديوتا گهاٻون منس اڏيرا!

اڃي ٻي دل ۾ وڃي ٻئي جنم ۾ ڏاڏا پاران ۽ دڻين کي جهيڙو رانڻو
۽ ڪمپ ڪرڻ ٿي سان پيدا ٿيا. انهن ٻنهي کي ۾ پڳوان ڄاڻي ٿو.

هڪ نه ٿيا، ماريا پڳوان جنم ٿي ٻڌ اي ٻڌيمان.
رام اوتار ڌريو تنهن ڪارڻ ڌرن کان سارو ڪشت نوارڻ.

انهي پڳوان پاڻ تي اچي مارو ۽ نه هوڻاڪش نه ٿيا. ڇو جو ٽن جنمن
۾ هوڻاڪش پاڻ جو ڪن سڄي مليل هو. هن وقت سندن پلائيءَ خاطر،
اڳيان جي هٽڪاري پڳوان، شري رامچندر جو اوتار ڌارن ڪيو.

ڪيڻپ آڏي ٿيا پٽ مانا دسرت ڪوشليا جهڪ سڃاتا.
ڪاپ ڪ ۾ هن اوتار ڪيا چريتر انيڪ اپار.

انهيءَ جنم ۾ ڪيڻپ ۽ آڏيءَ جي هن لوڪ ۾ دسرت ۽ ڪوشليا نالن
سان ٻڌرا آهن، سندس ٻيا مانا ٿيا. هن انهيءَ هڪ ڪلپ ۾ هن ڪيترائي آڏيس
ٻيو ڪيو.

هڪ ڪلپ ۾ دڪي سڀيئي دڻيت جلندڙ جيتيا ڪيئي!
ڪيو ٿيڻو هڪ وڏو سنگرام سگهيو نه هاري تنهن پڳوان.
ستي بنڊا علي جلندڙ ناري پتورڻا پل منجهس اپاري.

مٿي ڪلپ ۾ جلندڙ دل ۾ ڪان سڀيئي ديوتائن هارايو تڏهن سڀيئي کي
دڪي ڏسي پڳوان نڙن سان ڏاڍي لڙائي ڪئي پر هو نه مڙو! ڇو جو دڻين
جي راجا جلندڙ جي آغوي بنڊا، ڏاڍي پتورڻا هئي. سندس پتورڻا پل ڪري
پڳوان نڙو نه ڪس نه ماري سگهيو.

چل ڪري ڪنڊن ڪيو سٽيٽو سٽ هيٺ .
سراپ ڏنو تنهن ڪروڙ ڪري ٻنڌا نار پروڙ!

تڏهن ڀڳوان چل ڪري هن جو پيڙوڪ ڌرم ڪنڊن ڪيو . اها خبر جڏهن
ٻنڌا کي پيئي تڏهن ڪروڙ ڪري ڀڳوان کي سراپ ڏنائين .

سوئي سراپ ڀڳوان سا ڪاريو ڏسرت سٽ ٿي رانوڻ ماريو .
رانوڻ رت ۾ جلندڙ نانو رام بهتان پڌ مڪتي پادو .

ڀڳوان اهو سراپ قبول ڪيو . ڇو جو هو ڪرپالو نه آهي . انهيءَ ڪري
جلندڙ پيو جنم رانوڻ جو ورتو ۽ ٻنڌا جي سراپ ڪري ڀڳوان رام جو اوتار ڌارن
ڪيو ۽ رانوڻ کي پڌ ۾ ماري کيس مڪتي ڏني .

سبب جنم جو هڪ اهوئي جنهن ڪارڻ ڌري مانس ديبي .
منيءَ ڪوي ڪن گهڻيون ڪٿائون

جن ٿي باسيون سوين سڪائون .
هڪ سبب نه اهو آهي جنهن ڪري ڀڳوان انساني جنم ورتو . منهن
ڪوئن جن ڀڳوان جي اوتار ڌارڻ لاءِ سوين باسون باسيون هيون ، گهڻن ئي سمن
جن ڪٿائون رچيون آهن .

نارڊ پڻ هڪ ڏنو سراپ رام ديپ ۾ ڏنا سنڌاپ .
ڪٿا ٻڌي هيءَ منهنجي پوڻي جي : نارڊ هڪ ڀڳت وڪيائي .

هڪ دفعي نارڊ به ڀڳوان کي سراپ ڏنو هو . انهيءَ ڪري هڪ ڪاب
۾ رام اوتار ٿيو . اهو ٻڌي ٻاروئي ڏاڍو منجهي پيئي . ڇوڻ لڳي نه نارڊ نه
وهندو ڀڳوان جو ڀرڻ ڀڳت ۽ ڳيائي مٽي آهي .

رماپتي ڏوھ ڪيوني ڪهڙو ڏنو سراپ ڇو نارڊ اڏڙو ؟
ڪٿا سهوري هونڪي ٻڌايو موھم ڪروڙ ڪيئن نارڊ آيو ؟

ٺٽو سو آ ادار جو پريس سان پنهين ڪيو.
ٻڌ جيئن رماراوتار سندس نومل سڀ طرح.

انهن پنهين جو پراڻڪارڪ ٿيو جيئن لاهي ليو آهي سو پوءِ ورتل
ڪندس. سندس جن جا نومل ڪڍ ٻڌ.

خرڻن آئل اپار ڪٿا روپ سڀ اڻ ڇڻت.
ورڻان ٻڌ انوسار ٻڌ اما، سڀ پريس سان.

پڪوان جا نالا، ڪٿا، ڪٿائون ۽ روپ اڻ ڇڻت آهن. پر مان اهي پنهجي
ٻڌي، انوسار ورتل ڪندس. تون اهي سڀ آدر سان ٻڌ.

ٻڌ اما پوپ چوڻ امول ويد، رشي، من ڪن پيا ڳول!
خواراوتار جنهن ڪارڻ ورتو ڪري ورتل نه سگهي ڪو سرتو.

اي ٻاروئي، پڪوان جا نومل چوڻ، جيڪي ويد به ورتل ڪري نٿا سگهن.
جنهن ڪارڻ ڪري پڪوان ڏيه ڌارڻا ڪندو آهي سو نه ورتل ڪرڻ کان ٻاهر
اهي پر مان ٿوري به ٿو ڪي ٻڌايان ٿو.

راما ڪٿ، هٿ منهنجي سياڻي

ويد، پراڻ، سڀ سنت ۽ گياني.
سمجهه ۽ آبرو جيڪي جنهنڪي ان موجب ڪيو ڪٿن پڻ ڪي.

اي ٻاروئي! منهنجو متو يا وشنس نه اهو آهي نه پڪوان جو من، ٻڌي ۽
واٽس سان واپار ڪري ٿو سگهجي. پر ساڌو، ويد، رشي ۽ مني پنهجي پنهجي
ٻڌي، انوسار ورتل ڪن ٿا يا واپار ڪن ٿا.

سڀ سمڪي ٿو ڪي ٻڌايان ڪارڻ، جي مان دل ۾ پايان.
ٺٽي جڏهن ٿي ڌرم جي شاچي ڏکيت ڏکي ڪن ڏيو ۽ پراني!

پڪوان جي اوتار ولڻ جا جيڪي سڀ منهنجي ٻڌي، موجب لي سگهن ٿا

چل ڪري ڪنڊن ڪيو ستيپڻو ست هيٺ.
سراپ ڏنو تنهن ڪروڙ ڪري ٻندا نار پرويڻ!

ٿڌهن ڀڳوان چل ڪري هن جو پيڇو ڌرم ڪنڊن ڪيو. اها خبر جڏهن
ٻندا کي پيئي ٿڌهن ڪروڙ ڪري ڀڳوان کي سراپ ڏنائين.

سوئي سراپ ڀڳوان سا ڪاريو ڏسرت ست ٿي رانوڻ ماريو.
رانوڻ رت ۾ جلندڙ ناتو رام ٻهٿان پڊ مڪتيءَ پاڻو.

ڀڳوان اهو سراپ قبول ڪيو. ڇو جو هو ڪرپالو نه آهي. انهيءَ ڪري
جلندڙ ٻيو جنم رانوڻ جو ورتو ۽ ٻندا جي سراپ ڪري ڀڳوان رام جو اوتار ڌارن
ڪيو ۽ رانوڻ کي پڊ ۾ ماري کيس مڪتي ڏني.

سبب جنم جو هڪ اهوئي جنهن ڪارڻ ڌري مانس ديهي.
مني، ڪوي ڪن گهڻيون ڪٿائون

جن ٿي باسيون سوين سڪائون.

هڪ سبب نه اهو آهي جنهن ڪري ڀڳوان انساني جنم ورتو. منهن
ڪو به، جن ڀڳوان جي اوتار ڌارڻ لاءِ سوين باسون باسيون هيون، گهڻن ئي قسم
چون ڪٿائون رچيون آهن.

نارڊ پڻ هڪ ڏنو سراپ رام ديهه ۾ ڏنا سنڌاپ.

ڪٿا ٻڌي هيءَ منهنجي پوڻي جي: نارڊ هڪ ڀڳت وگيانِي.

هڪ دفعي نارڊ ۾ ڀڳوان کي سراپ ڏنو هو. انهيءَ ڪري هڪ ڪلب
۾ رام اوتار آيو. اهو ٻڌي ناروئي ڏاڍو منجهي پيئي. ڇوڻ لکي نه نارڊ نه
وشو ڀڳوان جو پورو ڀڳت ۽ گيانِي مٺي آهي.

رماپتي ڏوهه ڪيوئي ڪهڙو ڏنو سراپ ڇو نارڊ اهڙو؟
ڪٿا سهوري مونکي ٻڌايو موه، ڪروڙ ڪيئن نارڊ آيو؟

ڪاشي، مولدڙ مٺس کي مڪتي

ملي سدا سُب، شانت ۽ شڪتي .

سدا سو هڪٽي، دانا مالڪ رامچندر جو مان هڪ ٻالڪ .

ڪاشي، هي ٻوٽو اسٿان تي مولدڙ شخص کي ٻڌو آهي ۽
ٻڌو آهي دانا مڪتي آڏو کان آڏو لائين هڪي سرشتي، جو مالڪ
سڌو مان کيس ٻڌندو آهيان .

ٻڌي ڪشي سچو پاسڻ آيو 'وچنا جوئي' ايءُ مَن پايو .
پلدا ٿي مَن رام پڙيتي خيال وٺا کوٽا، سپڪنهن ريتي .

شري مهاديو جا اهي وچن ٻڌي ٻاروئيءَ جي هردي مان جهڪي جي
دروڙيءَ وچنا جا خيال عليا وٺا . ان وقت سندس من ۾ شري رامچندر لاءِ ٻوٽو
۽ وڻاڻا ٻڌا ٿيا ۽ جهڪي جي وچنا کي سچو سچو ڄاڻا خيال ٿورو
ٿي ويا .

هر شري پتيءَ جا چرن ڇڏي هٿ جوڙي پرنام .
ڪري مدتي سان ٻاروئي ٻولي مقرر ٿڌان .

ٻاروئي ٻڌو ٻڌو شڪر جي چوٽن ۾ جهڪي، هٿ جوڙي، ٻوٽو ۾ مس
ٿي ۽ مٿيءَ وٺي، مرڻا سان چوٽا لکي .

چنڊ ڪوٽن جي سڀيتلڻائي سچو ڪوٽن شڪ ميٽيا جالي .
رام سروب مَن شانت سڃاڻو، گيان سچو پڻ هائي چاڻو .

چنڊ جي ڪوٽن ڇوڙي سٺل ٻاٺي ٻڌي ۽ سچو جي ڪوٽن جي ڪريءَ
سان مهندر سڄو ٻاٺي دور ٿيو . اي ڪوٽلڻان، ٿوڙن جي ڏها ٿي . هائي
مددجن ٿورو ۾ شري رامچندر هي سڄي وڙه جي سر ٻيٽي .

ناٺ ڪرڻا سان سڄو دُور جڙ ٿورو ٿيو ٿڌو ضرور .
جا ٻڌجي هڪ نار اڻوڄهر سڄو سکيا ٿڌي ڪيو سڄوڄهر .

سي مان توکي ٻڌايان ٿو. جڏهن جڏهن ڌور جي هاڃي ٿيندي آهي ۽ دشتن جي
دڻين جي ساري ٿيندي آهي.

ڪريان ورڻن ڪيئن هلن اينتي ڌور وروڌ گڏوگڏ ڪيائي نيتي!
تڏهن ڌري ڀرپ منش شير برهمڻ ڀرڻوئي گڏوگڏ ڀير!

۽ اهي اهڙا اڻياڻ جا ڪم ڪندا آهن جو اهي ورڻن ڪرڻ ٻوگه نه آهن.
گڏوگڏ، ديوڻا، ڀرڻوئي سڀ ڏکي ٿين ٿا تڏهن ڀرمانا اٽڪ ڀرڪارن جا
سڀ ڌارن ڪندو آهي ۽ سڀني جا ڏک دور ڪندو آهي.

دڻيت سيڙهي ماري، ڪري ستنن جو من شانت.
رام ڌريو اوتار، ٻڌ ڳر پٿري ان پيانت.

دڻيت کي ماري ديوتائن کي وسائڻ، ويد مريادا ٺيڪ رکڻ ۽ سنسار ۾ اتر
بش ڦٽائڻ سندس جنم جو مول آهي.

هڪ ٻه ڪٿن ڪريان اوتار ڳر پٿري، ٻڌ ساڻ ويچار.
ڌارڀال ٻه هرجا، جنکي 'جيه' 'وڃيه' جڳه جاڻي تنکي.

سڀني اوتارن مان ڪي هڪ ٻه اوتار هت ورڻن ڪريان ٿو. ساوڏان ٿي
ٻڌ. ڀڳوان جا ٻه ڌارڀال 'جيه' ۽ 'وڃيه' هئا. انهن ٻنهي کي سڄو سنسار سڃاڻي ٿو.

برهمڻ سڙپ وِس پائر ٻيڙي ٿامس ڏيهه اُسر ٿيا سيڙهي.
هرڻاڪش، ڌوڻ ڪشپ جڳه ۾ انڌرجيٽ ٿيا ڀرست اڳير.

ٻنهي پائرن ٻوهمڻ جي سڙپ ڪري دڻيتن جي ڏيهه ڀرايت ڪئي. هڪ
هرڻاڪش ۽ ٻيو هرڻاڪش ٿيو. ٻئي دڻيت، ٻوان ديوتائن جي راجا انڌر جي
ايمان مٽائڻ وارا ٿيا. ٻئي جڳه ۾ ڀرست دڻيت هئا.

وڃي وير ٻيڙي شيرو سنڀاريو وراه اوتار هڪ هرڻاڪش ماريو.
هرڻاڪش نرسنگهه اوتار ماريو، ٻڌي ڀرهاد پڪار.

اک لي اتر دالڻ سان آڪاش ۾ ر سوج ڏسا آهن. 'رام' جي باري ۾
 - پوءِ اتي هوندي آهي. جيئن آڪاش ۾ اندازو ۽ دٻاءُون ڏسي چيو آهي ته اولهه
 آهي. ليون ٿورو ڪار ٿورو ڪي به ماها جي اتر ڪري ائين سمجهيو ويندو آهي.
 ڏهن ماها جو ٿورو ڏٺو ويندو آهي ڏهن ساڳيا ڪار ٿيندا.

رؤب ڪرم، ٿورو ٻه چاڻن انڌرين وشيه سڀ مڪيخ ڇڏائڻ.
 ٻو سڀ ۾ جوت ٿلهائي مون سوامي، سو 'رام' چواڻي.

انڌرين جا وشيه، رؤب ۽ ڪرم، ائين ٻولي جي جاڳ دٻائڻ ٿوري مٿس
 ٻنهي کي هڪ جهڙي آهي. پر ائين سڀني کي پرڪاش ڏيڻ وارو ۽ منڊ ڪمان
 ٻڌاري ٿين، پر ائين کان به ٻري اڀرڻا جو راجا رام چندر منهنجو - سوامي،
 منهنجو مالڪ، منهنجو سڀ ڪجهه آهي.

جڳ روشن آ، روشني رام مايا جو مالڪ ۽ سک جو ڌارو.
 جنهن شڪتيءَ جڙ مايا پاسي موهر رکي من اٿر ٿاسي.

هيءَ سار روشني آهي ۽ 'رام' روشني ڏيندڙ ٺول آهي. هو ماها جو
 سوامي، گمان سروب ۽ ڪنهن جو گهر آهي اهو جن اها سڀا، جا جڙ ماها-وڳو
 موه جي ڪري سڄي ڏسجي ٿي، سسار ۾ گمان ڏئي ٿي.

چاندي جيئن ڏسجي سڀي پاڻي سج ڪرڻن.
 مايا ٻل گمان ٿو ٿئي ٿوري نه، ٿوري جن.

جيئن سڀيءَ ۾ چاندي ۽ سج جي ڪرڻن ۾ پاڻي (روح) ڏسبو آهي پر ڏهن
 وٽن ٿي سڀيءَ ۾ چاندي ڪاهي ۽ اڪي وري ڪرڻن ۾ ئي پاڻي آهي، سڀ
 ڪرڻ آهي، ماها آهي. پر ڪو به ماڻهو ائين ٻيو ڪي هٿائي لٽو سگهي. اها ئي
 ماها آهي.

دک ڏيندڙ سڀ جڙ ڀسارو مايا رؤب آ، هي جڳ سارو
 سڀني سر ڪڍجي سُر بن جاگي دک ٺاهي دُور.

اي سوامي، هاڻي منهنجو سندو دور ٿيو ۽ سڪ مليو. استري سواءِ ڪري
جڙ ليکي آهي ۽ مورڪن جي قطار ۾ ڳڻبي آهي پر ديا ٻالي مونکي پنهنجي
داسي سمجهي موني ديا جي نظر ڪرايو.

پهرين جو مون پڇيڙو، ٻڌايو مونتي ٿيا راضي آهيو.
رام برهم ۽ اڄل اپناشي پري آ، سڀ کان، سڀ هنڌ واسي.

جي موني راضي ٿيا آهيو نه پهرين مان مونکي پهرين پڇيل سوال جو جواب
ڏيو ۽ منهنجو سندو دور ڪريو. اپناشي چيئن برهم، سندس جي سهروي ٻوڙ
کان پري ۽ سڀ ڪنهن جي هردي ۾ وسندڙ رامچندر آهي.

منش ديهر ڪنهن ڪارڻ ڌاري؟

ڀٽڪي دل پئي اڃا ويچارِي.

اها وڃن هي ٻڌي نماڻا پير پريل ۽ سڄا سياڻا.

اي ڀڳوان مونکي ديا ٻالي ٻڌايو نه ڪهڙي سبب ڪري هن انساني ديهر
ڌارن ڪئي. دل جو اهو سندو به ديا ٻالي دور ڪرايو. ٻاروليءَ جا اهي نمونا
پريل وڃن ٻڌي ۽ سندس هود به جو پير ڏسي.

شڪر دل جي چوچ مان مٽو وڃن چيا هيءَ:

ٻارولي جيئن خوش ٿئي ڪٿا ۾ لائي جيءَ.

ڪام جو دشمن، سهج ڪيائي، ڪر ٻا جو مٿل ڀڳوان شو خوش ٿيو ۽ ٻاروليءَ
کي خوش ڪرڻ لاءِ چوڻ لڳو:

ٻڌ ڪٿا ٻڌي مان رام چرڪر مانس شپ.

ڪٿي پڻند وڪاڻ ٻڌي ڪرڻ جيئن پير سان.

اي ڀواني، هاڻي رام جي چرڪرن جي وارڻا، جا ڪاڪ پڻند ورتن ڪئي
آهي ۽ ڪرڻ پير سان ٻڌي آهي، سا ٻڌ:

ڀاري آهي. اهڙو منجهان ڪو نٿو ٿيڻ هوندو جو ساڌ سڳم ۾ وڃي اُڀري
نه ٿي سگهي؟

جيئن ٻڌي مون، توکي ٻڌايان پرير اٿم ٿو تو ۾ پايان.
اهاوڻي مون ٿينجو سوال ڏيو سنت سڀ پانئن ڀال.

مان مون ٻاڏا اها ڪٿا ٻڌي آهي ۽ جيڪا ميهڙي ٻڌي آهي ان موجب
دهڙي ٻوڙ کي ڏسي اها توکي ٻڌايان ٿو. ٿينجو سوال بلڪل وڻندڙ آهي.
سنت کي نه وڻي ٿو پر مولڪي نه ڏاڍو منڙو ٿو لڳي.

هيءُ تون درد ۾ ويچار ڏور سنسو ڪر هر ڀڄ.
ٻڌ پڻ ڪو ڪمار سورج اٿڻ جيئن ناس ڪري.

اهڙي طرح ميهڙي من مان وڃار ۽ سڌا ڏور ڪري شري رامچندر جي
ٻوڙ جيئن ڪم ۾ ٻڌايان ڪرم ۽ ٻوڙ جي الذڪار کي ناس ڪندڙ سورج جي
ڪوٺائڻ وانگر اٿم ڪٿا ٻڌ.

سڻ ۽ نوڪڻ پيد نه ڪو آ نوڪڻ جو، سڳڻ به سو.
ويد پراڻ سڀ ائين ٻڌائن وس پڳتن پڳوان ٿا پانئن.

رشي، مٿي، ويد، پراڻ سڀ ائين ٿا چون ته لوڪ ۽ سڳڻ ۾ ڪوئي پيد
نه ٿو ٿي. ڪو لوڪ پڳوان آهي سوئي سڳڻ پڳوان رامچندر آهي. لوڪ نه
وڌو ۽ ڏسي جهڙا ڪان پري آهي. اهو ائين به نه ٿيندو آهي. وڏو
پڳتن جي وس ٿي، سڳڻ وڌو ڌاري، سسار ۾ ڏيه وڻندو آهي.

ڪنهن رحمت، پڻ سڳڻ اهوئي پاڻي، پارو برف ٿيو ٿي.
رامچندر سڀ پيد مقالي سو ڪيئن منجهه موهر لکائي؟

جهڙي پاڻي، پارو، برف ٿيئي هڪ شيع آهن ٿيئي لوڪ ۽ سڳڻ به هڪ ئي
آهي. پر کي مثالي نه ٿي ٿي رامچندر جو نالو سج جي ڪوٺڻ وانگر آهي. اهو
موهر ڪيئن ٿي سگهندو؟

ساڳي ۽ ريع مايا روپ سنسار ڀرمالما جي آسري آهي ۽ پر آهي ڪرڙو ۽ دڪ
ٻڌندڙ. جيئن سڀني ۾ ڪو دشمن اسان جو سر ڪاٽي وڃي ۽ انجو سُر اسان کي
ستائي، پر ڇاڳڻ ڪانسواءِ اهو دڪ ڪيئن ويندو؟

جنهن ڪرڻا مٿي ڀرم پيائي   گو پٽري، سو رام سدائي.
انٺ آڏو سگهي نه ڳولي   آ انڙمان، ڀل ويد ڪو ٿولي.

اي ڀاروئي، جنهنجي ڪرپا سان اهو ڀرم لاس ٿيندو آهي، اهوئي شري رامچندر آهي. ان رام جو آڌ ۽ انس ڪنهن به نه پاتو آهي. ويد به رڳو اڻڙمان جي آسري ائين چوندا آهن.

بنا هٿن ڪم ڪري سڀيئي ڪن پير بن ٻڌي هليئي !
پر مت ڪارڻ سڀ رس ماڻي مڪه ڌاران سڀ ٻوليون ڄاڻي.

هو بنا پرون هلندو آهي، بنا ڪنن ٻڌندو آهي ۽ بنا هٿن جي سڀ ڪر
ڪندو آهي. هو بنا مک جي سڀني رسن جا سواد وٺندو آهي ۽ بنا زبان جي
جدا جدا ٻوليون ٻوليندو ۽ اي ڪري بنا ڪندو آهي.

بنا اکین کیمن دسی آلائی بن ناسن تو مہنڈن کی پائی ۔

انہی طرح سب لوگ کرٹی

ڪيئن هئا ٿي سگهجي ورتي؟

هر ٻڌا ڏيھ جي سورھ، ٻڌا اکين جي ڏسڻ، ٻڌا نڪ جي واس وٺڻ،
مطلب تہ سڀ الڳ ڪم ڪندو آھي. سندس مھما ورڻن ڪرڻ کان ٻاھر آھي.

جنهن جا ڳاڻن ويڙھن جنهن ۾ ٿڌن ڌيان -

سو دھرت ست منتن لے آيو ایـودیا پاٹ۔

وید ۽ ٻُڙاڻ جنهن جا ڪنڊ ڳاڻن ٿا ۽ مُني اڻڪ پنهنجي مهمان ڪن ٿا ۽ ڌيان
ڌرين ٿا اهوئي برمانا پڪت لوڪن جي پلائيءَ لاءِ اڀوڏيا جي راجا دسرف جو
پت بڻجي آيو!

ٻڪڙاڻ ۾ ٿيڻ جي ٿڌ ۾ ڪري ۽ ڪڙو - سار - ڇو پهر ٻاسندو
 آهي ۽ جيئن اولاد ۾ اڙي ۽ ڪي ٿاڻي ۾ ڇڏيندا ٻاڻي سان ٻوڙ
 ٻوڙ - سار ٿيڻ ۾ ويندو آهي ۽ جيئن ٿيڻ مان ڇڏي ٿيڻي رازا ۾ ٿيڻ
 ڪڙو ٻاسندا آهن.

وندیان ہال رُوب سوئی رام کیل کری ۴ وسی ہزارم .
منگل میہ : ۱ منگل ناس دسرت ہمال سدا سک راس .

اٻڌو ته ماڻھو جي آئين واريءَ جي ڀال روپ جي وڌندا ڪريان ٿو، جنهن جي
تالي جيت سان سڄي هند موجود ٿي پاسندو آهي. منگل ڪنڊڙ ۽
امنگل ناس ڪنڊڙ ۽ راجا دسروم جي اڳيا برصغير وارو پکيان رامچندر موٽي
دا ڪري.

ڪري پر نام شري رام پُڪاري چوچ منجهان پئي اُما نھاري.
ڏنيہ ڏنيہ گبر راجڪماري کو سمان نہ بيو آپڪاري.

[illegible]

ٻڌڻو ته رڳو ٻه ڪٿا ٻولسڻا سڄو جڳت ڪري پاڻ کڻا.
ٽن رڳو ٻه ڇڻ رڳ آڻر سوال ڪيو جڳ تارڻ خاطر.

لو جو ٻڌڻ وارا چيو ته ڪو سوال ڪيو آهي، سو ڪيڏا نديءَ جي حل واري ٻڌڻو آهي. اهو لوڪن کي پوڻو ڪندو. سوچي ڪٿا ٻن جي مڪمل ڪارڻ آهي.

راڻ ڪريو مان پاروئي سڀني منجهه خيال -
 شوڪ، موش، سنڌيهر، ڀرور، ڪونهي بنهه جنجال!

رام سڃڻائند ڏينهن برابر اُت نه ايندو موھ ڏرو پير.
خود آ جوئيءَ رُوپ پڳوان رات نه ايندي اُتي سڃان.

'رام' ست چٽ آئند رُوپ آهي ۽ سڄ جي ڪرڻ وانگر آهي. اُتي موھ روپي
رات اچي نه سگھندي. پڳوان جو سھڄ سيارا ئي پرڪاش آهي. اُتي سدائين
وگيان روپي ڏينهن هوندو آهي. مایا روپي رات آھيئي ڪان.

غم، خوشي يا ٻيا جي ڪرم گيان اڳيان سڀ جيو ڌرم
رام ته آ جڳه ساري وياپڪ 'پرمانند' جنهن سڀيئي اُپاسڪ.

خوشي، غم، گيان، اڳيان ۽ وڏائي ڪرڻ سڀ جيو جا ڌرم آهن 'رام' نه
پار ٻه ڀر، جو سڄي سنسار ۾ وياپڪ آهي ۽ ٻهر آئند سروب آهي. هُو آءِ ۽ انت
کان اڪل ٻري آهي.

پرش پرست پرڪاش ميه جڳه ساري جو ايش.
رڳهو ڪل من 'رام' چڻي شڪر نايو سيس.

جو پرش، چيئن ۽ گيان جي روشنيءَ سان ڀريل آهي ۽ هن لوڪ توڙي ٻرلوڪ
جي ننڍي وڏي، سڀ جو سوامي آهي. هُو ٻرلوڪ ۽ پرست آهي. اهوئي رڳهو
ڪل ۾ منهنجو سوامي آهي. ائين چئي شَر سر جهڪايو.

خود ڀريل اڻ ڄاڻ اڳياني پريو ڏوه ڏين اڳياني.
آھ ڪڪر جي هيٺان سورج گهر ڏسي گهر سمجهن مورڪ.

اڳياني ۽ ڇڙ ائين نٿا سمجهن نه ڏک سک ڏيه جو ڌرم آهي. اهڙا مورڪ
اهو ڏوه نه پڳوان کي ڏيندا آهن. آڪاش ۾ سورج ڪڪرن جي بنيان نه
آهيئي! ٻر مورڪ چوندا آهن نه سڄ گهر ئي وڃي! ائين نه سمجهندا آهن نه منهنجي
اڪين ۽ سورج جي وچ ڪڪر اچي وڃي آهي!

اڳ ڊٻائي آگر جوئي چند ڏسي به، گگن ۾ سوئي.
اُت ۽ دُونئون ٻئي هڪ پاسن اکر مایا ۾ مورڪ ٿاسن.

ٻڪڙان ٻيو ڏکڻان هي ڏکڻ گري هيءُ ڪروڙو سيار - ڇو ٻيو ٻاسندو
آهي، جيئن اولندو ۾ اڙهيءَ کي ٽالڪ - ڇو آهي. - ڇڏائيندڙ ٻالڻ سان ٻيو
ٻڙل - سار ۾ ئي ويندو آهي: جيئن ٽنڊ مان ڇاڳڻ ڪري سهي وارا سڀ ٻيو
ڪوڙا ٻاسندا آهن.

۱. منگل میو، ۲. منگل ناس، ۳. دسرت پال، ۴. سدا سک واس، ۵. وندپان پال، ۶. رۇپ سولہ، ۷. رام کیل کری، ۸. وسي ۹. رقام۔

اٺينءَ ما ۾ آيل راجپوت جي زال روپ جي وڌندا ڪوٺان ٿي، جنهن جي نالي مڃڻ سان سڄو هندو وجود ئي ڀاسندو آهي. منگل ڪندڙ ۽ منگل ناس ڪندڙ ۽ راجا دسرم جي اڳي ۾ ويڻ وارو پڳوان راجندر مولتي ڏاڍو هڪوي.

کري پونام شري رام پُکاري چوچ منجهان پئي اما نهاري.
 ڏنڊ ڏنڊ ڏنڊ ڪر راجڪماري تو سمان نه پيو آپکاري.

ٻڪران راجندر کي پرائم ڪري شو ٻڪران ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اسرڪ جهڙي
منه ۽ واليءَ ۾ ٻاروئي ڏي ٻاري ڇوڻا لڳو ۽ اي جبل جي ڪنيا، تون ڏٺي
اهڻ، نه هجي تيار ڪر ٻيو ڪو به پراڻڪاري سٺو ۾ ڪراو.

ٻڌڻو ته رڳو ٻن ڪٿا پوسن ٿا سڄو جڳت ڪري پاڻ کنگا.
 ٿون رڳو ٻن ڇن رڳ آئو سوال ڪيو جڳ تارڻ خاطر.

ٺو جو ٻڌڻ وڃي ڪٿا ٻڌائڻ جو سوال ڪيو آهي، سو ڪٿا ٺڊي جي ڄل والڪر ٻڌڻ آهي. اهو لوڪن کي ٻڌڻ ڪندو. ٺو عي ڪٿا ٻڌڻ جي ڪٿا ٻڌڻ آهي.

رام ڪريو مان پاروئي سڀني منجهه خيال .
شوڪ، موش، سندبهر، ڀرور، ڪونهي بنهه جنگال !

اي ٻاروئي، مذهبي خيال موجب ٻکران وچندو جي ڪرڻ سان نه هجي
 سڀ رڳو، موه ۽ سحر ۽ ۴۴. ڪراچي.

لاشڪ ٿو ڪم ڪيو اُهوئي چوي، ٻڌي سگه پائي سوئي.
جن نه ٻڌي هيءَ ڪٿا سڏاڪ ڪن سندس پرنانگن لائق.

انهيءَ هوندي به ٿو هيءَ سوال ڪيو آهي ته ڀل عام خلق جي ڀلائي ٿئي.
جن ڪن هيءَ راءِ جي ڪٿا نه ٻڌي آهي سي ڇڻ نانگن جا پرن آهن.

پنڻ نه جي شپ درشن پائن مور ڪنڀ ڇڻ ڇاپيل آهن.
سي سر سچم پچم ٿنڀ برابر ٺهن نه هرگز اڳيان سراسر!

جن اکين ستن جو درشن نه ڪيو آهي سي ڇڻ مور جي ڪنڀ وارين اکين
سمان ڇاپيل آهن. جيڪي سر يا جيڪي انسان مهاڀرشن اڳيان نه جهڪيا آهن
سي ڪڏوآءَ جي ٽمي برابر آهن.

جي نر ڀڳتي پاءُ نه ڄاڻن مڱن جان جيئري رهن مهاڻن!
زبان جا هر ڀڳت اُچاري ڏيذر ”ٿان ٿان“ ڇٽڪ پڪاري!

جي انسان ڀڳتي نه ڪندا آهن ۽ ڀڳران جو سمر نه ڪندا آهن سي جيئري
ٿي مٿل انسان وانگر آهن. جيڪا زبان ڀڳران جي مٺي واڻي ٿئي اُچاري سا
ڇڻ نه ٻڌريءَ وانگر فقط ”ٿان ٿان“ ئي ڪري ٿي!

نذر ڪٽل سا سهڻو ڇاڻي رام پڇن بن سا مٽ مائي.
رام ڪٿا سر اسر ٿا ڳائڻ ڳر پٿري سڀ آند پائن.

اها ڇاڻي پٿر جهڙي سخت چمبي جا ڀڳران جا گڻ ٻڌي خوش ٿئي ٿي.
اي ٻاروئي، شري رامچندر ڀڳران جي ليلا ٻڌ، جا دٻو ٿان ڪي نه وٺندي آهي
پر راکسن کي به مٺي لڳندي آهي.

رام ڪٿا آ ڪامڊين ٻڌي، سو پائي موڪيه.
ساڌ سپا سرڳه ڪان اُٿر گهري نه ڪو هن لوڪ.

دٻو لوڪ جهڙي ساڌ سپا ڪامڊين جي برابر آهي، سڀني سڪن جي ڏيڻ

مان چرون پر سر لائي پوار لئا لي ڪريان ۽ ديا پالي وڃن جو سار مولڪي
جتي شرح سڏايو.

اٽي دڪي ٿي پڇڻ ٿي چاغيان ڪٿا سموري؛ شوڪ مٿيان؛
سبب ٻڌايو پهرين سولي نورنگ بوهمر ڪيئن سڳن بڻيو ئي؟

اي ديوتائن جا راجا، مان دڪي لي توهان کان پڇان لي. ديا پالي شري
وڏو نات جي ڪٿا ٻڌايو. پٽ پالين ۽ مولڪي اهو ٻڌايو ۽ نورنگ بوهمر، ديه ڌارڻ
ڪري سڳن جو ٿيو؟

رام اوٿار ڌري ڪيئن آيو رهي اُدار ٻال چرتر نڀايو.
ڪري وراهه پڻ جانڪي آندي
ڪارڻ ڪنهن دل راج کان ماندي.

اي بوان، بوه وري پڪران رام جو اوٿار، اُدار ٻال چرتر (سهي ڪامائن
پورن ڪرڻ وارو) ٻڌايو. بوه وري سڀا سان وراهه جي ڪٿا ٻڌايو. شري
وامچندر راج کي ڇڏي ڏاڍو ٽپن ۾ ڪهڙو دوش هو؟

ٻن رهي لڪ چريتر ڌاريا وانوڻ سان گڏ ديت ٻيا ماريو.
ويهي سنگامن ڪيون ليلائون بڻيون سهاڪ لڳيون پڇاڻون.

اي نات، ٻن ۾ رهي هن جيڪي لڪن چرتر ڪيا، وانوڻ ۽ ٻن ديتن
کي مارڻ سبب ديا ڪري ٻڌايو. سنگامن ئي ويهي جيڪي چرتر ڪيائين
سڀ ۾ ٻڌايو.

ٻيا به ٻڌايو نات سڀ ڪيا جي اچرج رام.
پرجا گڏ آيوڌيا رهيو پرجا سان نچ ڌار.

اي ڪوٺالو، بوه وري جوڪي اچرج ۾ وجهندڙ ڪر ڪيائين؛ پرجا سان
نڌ آيوڌيا ۾ رهيو ٻا پرجا سميت ٻهجي اصل ڌار ٻڌايو، سو سبب مولڪي ٻڌايو.

لاشڪ تو ڪم ڪيو اهوئي چوي، ٻڌي سڪ پائي سوئي.
جن نه ٻڌي هيءَ ڪٿا سڪڙاڪ ڪن سندس ٻر نانگن لائق.

انهيءَ هوندي به تو هيءَ سوال ڪيو آهي ته ڀل عام خلق جي ڀلائي نهي.
جن ڪن هيءَ رام جي ڪٿا نه ٻڌي آهي سي ڇو نانگن جا ٻر آهن.

ڀنڀ نه جي شپ درشن پائن مور ڪنڀ ڇڻ ڇاپيل آهن.
سي سر سچم پچم ٿنڀ برابر نهن نه هرگز اڳيان سراسر!

جن اکين ستن جو درشن نه ڪيو آهي سي ڇو مور جي ڪنڀ وارين اکين
سمان ڇاپيل آهن. جيڪي سر يا جيڪي انسان ماهرشن اڳيان نه جهڪيا آهن
سي ڪڍوءَ جي نمي ارار آهن.

جي نه ڀڳتي پاءُ نه ڄاڻن هڻن جان جيئري رهن هساڻن!
زبان جا هر ڀڳت اُچاري ڏيڏر ”ٿان ٿان“ ڇٽڪ پڪاري!

جي انسان ڀڳتي نه ڪندا آهن ۽ ڀڳوان جو سمر نه ڪندا آهن سي جيئري
ٿي مڻل انسانن وانگر آهن. جيڪا زبان ڀڳوان جي مٺي واڻي نٿي اُچاري سا
ڇو نه ڏيڏريءَ وانگر فقط ”ٿان ٿان“ ٿي ڪري ٿي!

نذر ڪٽل سا سهجهو ڇاڻي رام پڇن بن سا مڌ ماڻي.
رام ڪٿا سر اسر ٿا ڳائڻ ڳر پٿري سڀ آندڻ پائڻ.

اها ڇاڻي پٿر جهڙي سخت چٽي جا ڀڳوان جا ڳو ٻڌي خوش ٿئي ٿي.
اي ڀاروئي، شري رامچندر ڀڳوان جي ليلا ٻڌ، جا ديوتائن کي نه وڻندي آهي
پر راکسن کي به مٺي لڳندي آهي.

رام ڪٿا آ ڪامڊين ٻڌي، سو پائي موڪي.
ساڌ سڀا سرڳه ڪان اُٿم گهري نه ڪو هن لوڪ.

دٻو لوڪ جهڙي ساڌ سڀا ڪامڊين جي ارار آهي، سڀني سڪن جي ڏيڍ

ٻياري ڪري، ٻهڙو آدر ڏيئي طرف ساڄي هر آسڻ ڏيئي.
پُورب جنم جي ڪٿا دل آڻي پاروئي خوشي دل جي ماڻي.

پُورب جنم جي ڪٿا دل آڻي پاروئي خوشي دل جي ماڻي.
آسڻ ۾ ساڄي پاسي کيس وهاريو. پاروئي خوشي دل جي ماڻي. انهيءَ مهل
پهچي اچن جنم جي ڪٿا کيس پاد آڻي.

پتي هرديو جو ڪري انومان اما ڪيو عرض، سان سمنان.
مڪ ڪمل مان ڪٿا اُچاري جگر ڪلياڻ ڪري وشو کي ٿاري.

پتي هرديو جو ڪري انومان اما ڪيو عرض، سان سمنان.
مڪ ڪمل مان ڪٿا اُچاري جگر ڪلياڻ ڪري وشو کي ٿاري.
پهچي پتيءَ جي دل کي خوش ڏسي پاروئي انومان ڪيو ۽ ڪلندي پو
مڙيءَ ۽ ادب واري ماڻيءَ ۾ اُها ڪٿا پُورب ڪري مڪار بند مان ٻڌڻ چاهي.

وشو ٺاڻڪ جڳهه پالڪ سوامي دين ديال شو پُورن ڪاهي.
پگهت سدا ڪن ۽ پڻ ديالين جڙ جنم ڦل سڀوا پالين.

پهچي پاروئي ڪيو ڪي ڪٿا مالڪ، ٿر ٻاري ٺهڻجي وڏائي ٺهڻ لوڪن
۾ ٻائي وڃي ٿي. ديوتا، مڏس، جڙ ۽ ٻين سڀ ٺهڻجي چوڻ جو ڏيان
ڪندا رهڻ لا.

ارهين جي مونتي راضي آهيو 'رام ڪٿا' سڪ مڙ ٻڌايو.
پرو اڪيان اي ناٿ هٿائي سڀ سنسا ڇڏيو ردي مٿائي.

ارهين جي مونتي راضي آهيو ۽ موانڪي ٺهڻجي ڏاسي.
سجور ڪي مولڪي شري رامچند جي ڪٿا ٻڌائي موهيو اڪيان اورو ڪيو.

اهر جنهنجو ڪلپ برج جي اوڻو ڪيڙن سڀي ڏک غربت لوڏو؟
جڙ اڪيان ڪٿي سڪ ساگر اجل ڪريو من، صاف جيڙن ڪاڙين.

اهر جنهنجو ڪلپ برج جي هيلان ڪٿي اهو ڪڏهن غريبيءَ جي ڏک جا

سو وگيان پڻ ديؤ ٻڌايو گيانين کي جو سمجهه نه آيو.
پڳتي، گيان، ويراڳ، وگيان سڀ ورڻيو مون، وياکيا ساڻ.

تنهن کانپوءِ وري اهو سار ٻڌايو جنهن گيان ڪٿڻ ۾ گياني ٻرڻ نه منجهي
پوندا آهن. پوءِ سڀني پيدن، سميت گيان ۽ ويراڳ، ڇڏي ورتڻ ڪريو.

رام رهسپم پڻ پيا لڪ ڪيئي ڪريو ورتڻ اي ناٿ، سڀيئي
پڇيو مون جيڪي پيو ڪجهه ڏاهي ناٿ رکو نه سو به لڪائي.

اي ناٿ، پيا به ڪيترائي رهسپم شري رامچندر جا آهن، جي تمام نرم
گيان هجڻ سان به سمجهه ۾ مشڪل ايندا آهن، اهي ٻڌايو. مون اڻڄاڻائيءَ کان
جيڪي ٻيو نه پڇيو آهي سو به ڏيا پالي لڪل نه رکجو.

سڀ چرتر هر هرديه آيا خوشيءَ جا ڳوڙها نيترو هايا.
رام سڙو پ سڌا من لائو پرمانند پڻ دل ۾ پاتو.

پڳدان شو جي دل تي شري رامچندر جا سڀ چرتر ٿري آيا ۽ مها آند جي
ڪري شري ۾ خوشي معلوم ٿي ۽ نيترون ۾ جل پڙجي آيو. شري رامچندر جي
سڙو پ کي ساکيات ڪري پرمانند ڇڏي سڌا من معلوم ٿيڻ لڳو.

مگن گهڙيون به ڌيان ۾ پوءِ ڪري من شانت
رگهو پٽ چرتر ههيش تن ورڻي هيٺئين پانت.

پڳدان شو بن گهڙين ٿاين نه ڌيان ۾ مگن ٿي ويو. پوءِ من کي شانت ۽
رکي، اندر ۾ پڳتي پاوڻا ڌاري، من کي وري سر ۾ مان ٻاهر ڪڍي، ٻرڻ ٿي،
شري رامچندر جا چرتر ورتڻ ڪرڻ لڳو.

نانگ سڄي جان نوڙي پاسي جڳهه جوڻي ٻر ٿيڻ من قاسي.
مٽي ڀرڻ، ردي رام سماڻي سڀن مٽيا، سچڌانند پائي.

نري ڪلياڻه اٺ

گو سوامي تلسيداس

ڪرت

رامايڻ

بال ڪالڊ

رکي شردا سرتنهڪي جهڪايان هر هر مهڻا رام جي ڳايان.
سندر پوڏو ڪلاش جي چوڻي چت اڙڻ شو پاروڻي چوڻي.

مان هڪ هڪ سراس ڪٽڻ سان شري راجندر کي اڙڻا ڪريان اڻ، جنهنجو
اڄل ڪا اڙاد وڙڻ ڪرڻو اٿم. جلن ر پوڻو ۽ ميا ر مٽڪ ڪلاش جي چوڻي ۽
لي اڳوان شو ۽ پاروڻي وس ٿا ۽ پنهنجي ٿرمل چوڻي سار پر ٿهلائين ٿا.

سڌ رشي ۽ ٿيسوي يوگي جن ڪن واس.
رعن اٿي مَن شيل سڀ ڪن سيوا ارداس.

اٿي به آما سڌ نهوي، يوگي، ديوتا، ڪر ۽ مٿن جا جهنڊ رهن ٿا ۽
سڪ ٻول شو پڪوان جي سيرا ۽ بوجا صدق سان ڪن ٿا.

نرييمڪ، جي رام کان آءَن ڪين رسن سو زور لڳان.
ات سندر بڙ ات وشالا هريو سدائين، گل ٿل عالي.

جيڪي مش اڳوان شو ۽ شري راجندر جي ٿالي کان ييمڪ آءَن، سي

لوڏا کائي سگهندو آهي؟ اي چندر يوغل نات، اهو وڃار منهنجي ٻڌي ۽ کي
ڀرم ۾ وڃي ويندو آهي. منهنجو اهو ڀرم ڏور ڪريو.

من ڀريو ڀرمارڻ وادي رام چون برهم اچل انادي
ويد پراڻ ۽ گونٺ ۽ شرتيئون ڌيانن کيس مڃن سمرتيون.

اي ڀريو، جيڪي ڀڳوان جي چاٽو وارا مٺي آهن، اهي کيس انادي
سمجهندا آهن، ويد پراڻ به کڻ ٿاين ٿا.

تون پڻ کيس سدائين ڌيانين ڏينهن رات لئو رام سان لائين
رامچندر پٽ ابوتيا راجا آهم اڪنڊ، آهم يا شي ٻي ڪا؟

اي ڪامڊو جا دشمن، تون به ڏينهن رات ڀرم سان اڻڄو نالو جهيندو
آهين. اهو ساڳيو رام، ابوتيا جي راجا دسرف جو پٽ آهي يا آهم، اڻڄو ۽ سمجه
۾ نه اچي واري ڪا ٻي شيءِ آهي؟

جي ڪمار نه برهم ڪيئن ٿيو؟ نار رهي موشه هيٺ
ڏسي چرتر مهما ٻڌي ڀرمي ٻڌو شي ۽ نيٺ.

جي هو دسرف جو راجڪار آهي نه پوءِ برهم ڪيئن ٿيو؟ سدس ٻڌي
استريءَ جي ويڙهه ۾ ڀرمجي جو ويٺي هئي؟ انهن سڀني ٻالين ڪري منهنجي
ٻڌي نه چڪر ۾ اچي ويٺي آهي!

جي ڀرموشه ويڙهه ڪوئي سمريت نات ٻڌايو سوئي.
ڏور اڳيان ڪري دڳه لايو دل ڏک ڏره، ۽ ڀرم مٽايو.

جيڪڏهن چيشتا کان هالي، ويڙهه ۽ سرف ڪو ٻيو ئي آهي نه اي
نات، مون کي چڱيءَ طرح سمجهايو. مون کي مورو عروس سمجهي ۽ دل ۾ ڪاوڙ
نه رکي سمجهايو. ڪرپا ڪري ڪروڙ نه ڪريو ۽ منهنجو موشه ڏور ڪريو.

ونديان سر چرنن ڌري هٿ ٻڌي جان ٻار.
رام چرتر ورنن ڪريو ويدن جو جيئن سار.

انهيءَ پوٽر اسٿان تي پئجي نٿا سگيون. اتي هڪ تمام وڏو ٿڙ جو ويڻ آهي جو سدائين سندر ۽ نئون ڀاسندو آهي.

هوا سڳندت بڙ سیتل ڇايا اتي رچي ڀرپ شڪر مایا.
هڪ ڏينهن شنيو آسڻ لائي يوگيراج ويٺو مڙج منائي.

اٽي سدائين سیتل، جهڙي ۽ سندر هوا لڳندي رهندي آهي ۽ ٿڙ جي ٿڌي ڇانو به مڙج ڏيندي آهي. ويدن ۾ ورنن ٿيل آهي ته پگوان شڪر اٽي آرام ڪندو آهي. هڪ ڏينهن هو آرام سان ويٺو هو ۽ مڙج ۾ هو.

هٿ ڪومل ۽ سندر پيشاني من وستر هستڪ نشاني
تن پيڙت، ڪنٺ ڪوپر مالا رکي ويٺا پٽ تي مرهه ڇالا

اٽي پنهنجي هٿ سان آسڻ وڃائي ويٺا هئا. هنن کي منهن جهڙا وستر اوديل هئا ۽ ڪنڊ جي سندر گل جهڙو مک هون، سندن ٻانهون ڊگهيون هيون. ڳچيءَ ۾ انساني ڪرپون جي مالا هئڻ ۽ هٿ سان آسڻ وڃائي ويٺا هئا.

سر جٿائن مڪت سوني گنگا پٽ برج-مان
نيٽر وشال چند پيچ جو حسن جي هستڪ ڪاڻ

سندس سر جي مٿان وشال جٿائن جو مڪت ۽ شري گنگا جي. براجمان هئا. ڪمل جهڙا موهيندڙ نيٺ ۽ ٿيلو ڳلو آهي. انهيءَ سندرتا جي ڪا به هستڪ اتي پيچ جو چندرما سوڀا وڌائي رهيا آهن.

شانت سرور، ڪام جي ويرئي شو شنيو من مڙج گهڻيري
پاروتي شپ موقعو پائي اوڏو اٽي پنهنجي وڪ وڌائي.

اهڙي ڪام ڊيو جي دشمن شو پگوان جي دل ٺاٻاڻ ڀرسن هئي، جهڻ شانتي ڌارڻا ڪري ٿيندي آهي. آخر موقعو سندر سمجهي مالا پوانی پاروئي پگوان شڪر جي ويجهو اٽي.

گرو پتا يا رام آپاسڪ سکا ڀڳت يا سنگت چاڪڪ

زڪي شردا نٿ شفيو ڏيڻاڻان اڃا اٿوسار اٿم ڦل پايان

مان گروءَ پتا مانا سمان شري شوبه گرواڻ کي پرتام گرواڻ ٿو جو هو سڀ
اڃا تون هڪ کن بر پورو ٿو ڪندو آهي هو شري رامچندرو جو نه چٽا ٿو سوامي،
سکا هندو ۽ ٿو سڀ ڪجهه آهي شفيو اڃا تان نه وڃي پنهجي اڃا طاهر ڪرڻ
جي ڏيو آهي ها هو هڪ کن بر ٿي پوري ڪرڻ وارو آهي.

ڪوٽا هيءَ ٿئي سندر اهڙي مٺي رسيلي ماڪيءَ جهڙي

چنڊ سوئين جيئن چوڏس رات ڪٿا من جنهن جي چٽ ۽ وات

پاڻ پڙهي ۽ ٻين کي ٻڌائي موڪيه ڏکن کان سو جن پائي

شري مڃاڻو جي ڪرڻا سان منهنجي هيءَ ناعيل ڪوٽا اهڙي سندر ٿئي
۽ سار بر سويا پائي جيئن چوڏس رات جو چنڊ تارن جي وچ ۾ سو ٿيندو آهي.
اها ڪوٽا مٺو ۽ رسالي هجي جيڪي سڄي پور سان هن ڪٿا کي پڙهندا ۽
ٻيا ٻين کي پڙهي ٻڌائيندا سي ڪلچر جي پاڻ کان موڪيه پائيندا.

هٿ جوڙي هنومان ونهه ڪريان، ڏئي گمان ڏن

هردي جنهن ڀاڳوان روم روم رام سندر بڻيو.

مان هنومان جيءَ جي اڳيان وري نه سر جهڪايان ٿو جيئن سندن ڪرڻا
سان مون کي رام پڳوان جو گمان پراپت ٿئي. جو هو سندس روم روم بر رامچندرو
جي مڙهه پراپمان آهي. سندس من بر ٿي رام وسي ٿو.

جنگ ستاسيه کي ڏيڻاڻان نسچيه آسڪ سمپت پايان

ڏيان چرنن ٻڌ نرمل ڪولي پسند ڪٿا ٿئي، ٿي دل ٻولي.

ڪرڻا نڌان رامچندرو جي ياري راجا جنگ جي سهڻي سڀ جهنگ مانا
جي چرنن اڳيان سر جهڪايان ٿو جو سندس ڪرڻا سان منهنجي هيءَ مند ٻڌي
کلندي ۽ ڪٿا ڪرڻا ضرور پسند ٿيندي. منهنجي دل مون کي اهو آيس ڏئي ٿي.

دنيا جي سڀني پتيوروت ناريون پر سڀ کان وڌيڪ سريشت شري
جانڪي جيءَ جي ڳڻن ۽ پتيوروت ڌورم پالڻ اباقت هن پر وستار سان ورڻن ڪيل
آهي. تنهن کان سواءِ پوت جو سياڻو به سڀل ۽ نرمل آهي. ڪوبه ڪري ان کي
اصل روپ ۾ ورڻن ڪرڻ کان قاصر ٿي آهي.

بولڻ کائڻ گهٽ ۾ پيائڻ ڪن ڪيئن پيار
جل سرجوءَ جو جيئن اُجل سڳند منجهس اپار.

چڻي پائڻ جو هڪڙي سان کائڻ، پيئڻ ۽ گهٽ ۾ ڪيڙو سندور پيار ۽
بينظير ورتاءُ هو ۽ ڪيئن هڪڻي سان کلمڪائيءَ سان هلندا هئا سو سڀ هن اُتر
شاستر پڙهڻ سان ئي معلوم ٿيندو. ائين جو سياڻو سرجو ٺڌيءَ جي پوتر اُتر جل
جهڙو نرمل ۽ سڳند وارو هو. ڇو جو سرجوءَ ۾ سڄو ئي ڏيهن پيا پوڄا جا گل
اوتيا هئا جنهن ڪري ان جي جل ۾ سدائين سرهاڻ نه هوندي ٿي هئي.

ٻڌ ملين رهي جيوٽ ساري دکدائڪ مون عمر گذاري
رام ڪٿا هن ميل مٿائي سڀئي غريبيءَ دوشن ڀلائي.

منهنجي ٻڌي سڄيءَ عمر بلڪل اڀرڻ ۽ ملين رهي آهي. غريبي به هڪ
وڏو دوش آهي. (هن فطرت جي زماني ۾) انهيءَ ڪري غريب جي زندگي
بلڪل ڊکي گذري ٿي. مونکي ايتوڻي آهي ته ڪيئن شاهوڪار ماڻهو غريبيءَ جو
اجرو ۽ ٺٽو وٺڻ ۾ ماهر آهن ۽ انهنکي پيڙڻ ۾ ڪا ڪسر ڪين ڇڏيندا آهن.
مونکي اهو به آسرو آهي ته هن رام ڪٿا لکڻ سان منهنجي سڀني گناهن
۽ اوڳڻن ۽ اڀرڻ لائيءَ تي هڪ اهڙو ڀرندو چڙهي ويندو ۽ سڀئي پراڻا عيب
ڌوڻي ويندا. هن کان پوءِ مان پاڻکي غريب نه سمجهندس ڇو جو مون وٽ
رام ڪٿا ۽ رام سمرڻ جو اڪت خزانو هو آهي.

دوردار هرا وانگر منهنجي ڪروڙ جهڙي هلڪي سمجهه آهي ۽ مهڻا کي ڇا ورتڻ
ڪري سگهندي؟ ان اڳيان ته هيءُ نج آهي! ڇا ست سهي سگهندي!

راجا ٺڌي وشال تي جي ٺهرائي پل
سجھي پار سڀئي ٿين ڪٽيلون ڪم عقل!

ڪو راجا جيڪڏهن ڪنهن وڏي ٺڌيءَ مٿان پل ٻڌرائي ته هرند ٺڌڙي
۽ ڪم عقل ڪٽلي نه جيڪر سولائيءَ سان وڃي پار پهچي. راجا ڪٿا به اها شڪتي
آهي ڇا سڀ کي سهارو ڏئي ٿي.

رڳن ڀروسو من دورڙائي ڪٿا لکان شل پسندي پائي.
والميڪ من مڪو رامائڻ وس منهنجي ناهه نيڪي ٻائڻ

مان نه ڀڳوان رام جي بيمثال شڪتيءَ جو آسرو وٺي هيءُ اُمر شاستر لکڻ
جو آرٽ ڪريان ته جيئن مٿي والميڪ اُمر رامائڻ لکيو آهي ۽ اهو جڳ پوسد
ٿيو آهي ته من مان به اميد وکان ٿو ته هي رامائڻ به جڳ پوسد ٿيندو.

چرن ڪمل ٿن سڀني ڌيائي من ڪرپا ٿن آس پڇائي!
ڪلجڪر جا ڪل ڪوي پڪاري

ڏس نه شل منهنجا عيب اڳهاڙي.

مان سڀني ڪنهن جي شرن اچي ڪنن ارداس ڪريان ته شل مون تي راضي
ٿي مولڪي آسپس ڏين ۽ هيءُ اُمر ڪاوڙ ڀروو ٿئي. ڪلجڪر جا سڀ ڪوي جن
رامائڻ به رام جا ڪل ڏولن ڪيا آهن تن اڳيان پهتو سر جهڪيان ٿو.

ڪوي چتر جي سنسڪرت سياڻا پوءِ ٿيندا يا اڳي ساماڻا
سڀن اڳيان هيءُ سيس نماڻي ڪريان ارداس چرنن من لائي.

ساڻا ۽ مها چتر سنسڪرت جا ڪوي جن شري رامچندر جا چتر ورڻ
ڪيا آهن ۽ هن وقت به جيڪي رچنا ڪري رهيا آهن يا هن کانپوءِ به جيڪي
رام جا چتر ورڻ ڪندا ٿن سڀني اڳيان مان نموت ۽ شردا سان سر جهڪيان ٿو.

رام نام آ ڪلپ برج سڀ سڌين جي ڪاڻ
سهرڻ سان ٿلسي بڻيو ٿا سيداس سڄان .

رام جو نالو ڪلپ برج آهي . جنهنجي هيٺان ويهڻ سان سڀ رڌيون سڌيون
برابرت ٿين ٿيون . رام جي سهرڻ ڪرڻ سان مان پاڳ جي آڌين ٿلسي هڪ
معمولي انسان بدلجي ٿا سيداس بڻيو آهيان . رامايڻ رچنا ڪرڻ ڪري هاڻي
هر ڪو مونکي ٿا سيداس سڏيندو آهي .

ڪريل سڌارن سي جن پورن ڏسن نه جيڪي داس قصورن
گهر ٿو ڏٺان نه ڪوئي 'اُجهي نه مونکان' دوشن اهوئي .

منهنجي گهٽتائين ۽ عيبن ڪي آهي سڄن پرش سڌاري سگهندا جيڪي
گناهن تي نظر وجهڻ سکيا ٿي نه آهن . اهڙن ڪرپالو پرشن اڳيان نه خود ڪرپا ٿي
جهڪيل رهندي آهي . ڪٿي رام ڪٿا ۽ ڪٿي آءُ هون، جنهنڪي نڪر گهر نڪر
گهات . سڀني کي پنهنجي مراد سڃاڻي مون داس ٿي ديا ڪرڻي ٿي پوندي !
مونکان نه ڪجهه اهو پڇي ٿو .

رکي شردا شو سڀس نمائي ڪٿا لکان هيءَ قلم هلائي
سنبٽ سو سورنهن اڪٽيهه پوي قبول شل محنت هيءَ .

تمام گهڻي ادب ۽ آدر سان يگان شڪر جو ڌيان ڏوي مان سبب
سورنهن سو ايڪٽيهه پر هيءَ گرنت وچان ٿو ۽ شري رامچندر جي چرڻن ۾ جهڪي
کيس پوڄيان ٿو . سندس ڪرپا سان منهنجي هيءَ محنت سٺ ٿيندي .

منگل وار ٿي نوهي چيٽ اوڏ ٻري بڙ ڇايا هيٺ
رام جنم دن ويد ملهائڻ حاضر ٿين ۽ روپ مٽائڻ .

چيٽ مهيني جي نوهي ٿي آهي ۽ ڏينهن منگل جو آهي . اڀرڻا جي پور
نگريءَ ۾ ڌوم ڌار سان شري رامچندر جو جنم دن ملهائجي ٿو جنهن ۾ حاضر
ٿيڻ لاءِ چارئي ويڊ منش جو روپ ڌاري اڀرڻا ۾ ايندا آهن پر کين ڪير به
سڃاڻي ڪونه سگهندو آهي . ڇاڪاڻ جو هو سوکير روپ ۾ حاضر ٿيندا آهن .

منگل ملي ڪل مل وئي پڙهي ڪٿا رگھنات جي
ورو ڪڙ ڪري هلي ندي ٿوڙي ڀلي راه اڄلتا گھات جي
سري رام سنگ ڪوٽا هيٺ انگ لڳي سڄن من ڀاڙني
مساڻ رک رنگ ڏس شڪر انگ پيٽو شد سهارني.

سڄي رام ڪٿا منگل مول آهي ڪلهڪڙ جا ڪيل سڀ ڀاڀ ناس لي
ڪري. جيئن ندي ڏنگي ۽ وروڪڙ ڪري هليدي به جتان وهندي ويدي
آهي اتي آبادي ئي آبادي هوندي آهي. سدس سرورو جل وهڪري ڪري
ٻوٽو ئي ٻوندو آهي. ساڳئي طرح هيءَ ڪوٽا به ڪٿي ڪوٽا جي انگن کان خالي
آهي پر منجهس رام جا چرتر ورنن ڪيل آهن لمهنڪري سڀني کي سرور پسند
ٻوندي. مساڻ جي اڀرڻ رک به جڏهن پڳڙن شڪر جي شير سان سرور
ڪندي آهي تڏهن اهڙي ٻوٽو ئي ٻوندي آهي جو هر جيز کيس مستڪ لي
لڳائيندو آهي.

ڪاري رنگ جي گانءَ جو کير ڪڇي جيئن پان
رام ڪٿا جي گڻن سان پيٽ ڪوي ڪن کان.

مانڇو ڪاري رنگ جي گانءَ جو کير خوشيءَ سان پيئندا آهن. ڇو؟
ڇاڪاڻ جو اهو نه کير ئي آهي ۽ ٺڪاري آهي. ساڳئي طرح سڄن ٻوس به رام
ڪٿا ئي رڳو ٻڌندا آهن. هنن جو ڪوٽا جي اکرن سان ڪو واسطو ڪونهي.

ڀڳتن وس ٿي سرسوتي آئي ڪوٽن سرور ٽپڪي لائي
رام ڪٿا پڙ ساگر ٽاري دڪ ڪشت سڀ ڇڏي ناري.

ڪوٽن جي خود به اها خبر ڏا ۽ ٻيو ڏسي سرسوتي برهما جو کير ڇڏي
ٺڪرو ئي ٺڪرو وٺن ايندي آهي ۽ کين رگھنات جي چرتر جي نساء به سان
ڪرائيندي آهي. يعني رام ڪٿا لکڻ جي شڪلي وٺڻ اچي حاضر ٿيندي آهي.
انهيءَ جو اثر ڪروڙ جمن تائين به نه منڍو آهي. ۽ سڀ دڪ ۽ ڪشت ٻلائي
ڇڏيندو آهي.

ڏيواراضي ٿي داس کي دان ملي سڀا ۾ جيئن سڏمان
بڻ سڀايل ٺاهه جي ڪوٽا آدم سمورو چڻبو ورڻا.

مان اهڙن چتر ڪرين اڳيان جهولي جهلي ڪانئن بيڪه ٿو پٺان نه ديا بالي
موني وودان ڏين نه منهنجي هيءَ ڪوٽا هر هنڌ مان پائي. ڇو جو جنهن ڪٿا
جو سڀا ۾ آدر نه ٿيندو آهي تنهنجي ڪيل محنت به سڀ اجائي ويندي آهي.
اهوئي سبب آهي جو مان اهو دان ٿو گهران نه جيئن منهنجي هيءَ محنت اجائي
نه وڃي.

ٺاٺ ڪپڙ جيئن ريشم سونهي ديا ڪريو هي چاڪي تيئن
مٺي هجي جيئن انڊجي واڻي خوش ٿئي هرڪو ارڻ سڃاڻي.

موني خاطري آهي نه جي اوهين سڀ ڪرڻا درستي وجهندا نه منهنجو
ڪاريه آسان ٿي پوندو. جيئن سادي ڪپڙي مٿان ريشم جو ڀرت سونهندو آهي
تيئن منهنجي هيءَ ٺاهيل ڪٿا به مٺي ٿئي ۽ هر هڪ ٻڌندڙن کي رس ملي.

ديو برهم سورج اڳيان هٿ جوڙي پرنام
پرسن ٿي وردان ڏين ٿئي سڀاڻ ڪام

ديوتائن بروهمن سورج ۽ ٻين شڪتي ماني پرشن اڳيان سر جهڪائي ۽
هٿ جوڙي پرنام ڪريان ٿو. ۽ ٻڻ ٻار ٿي ٿو ڪريان نه ديا بالي موني وردان
ڏين نه جيئن رامائين لکڻ جو مهورت پورو ٿئي.

نمسڪار گنگه سوسوتي ڌار جل جن جي ۾ گل اپار
سڀ ڳالهائين جل آهه اُجل ٻڻ ڪولي من ڪري ٿو نرم.

مان مٺي گنگا، جمنا ۽ سوسوتي ندين اڳيان ٻوٽا ڪريان ٿو جو اهي ٻوٽو
جل وار پون آهن. گنگا جيءَ جو جل نه پيئو ڪانڻ ۽ سنان ڪرڻ مهل سر ٻار ۽ کاڌو ٻوٽو
ڪرڻ وارو آهي. من جا سڀ روهڻ به نروڙ ٿي ويندا آهن. سوسوتي وري
ڳالهائڻ ٻولھائڻ جي چتر ۽ ٻوٽا ڏيندي آهي. اڳيان رويي مل کي وري جمنا
ڏوٽي اوچل ٻڌائيندي آهي.

منهنجي لپاءَ ۾ رام ڪٿا لکڻ جي آهي. پاڳ ٿوري سٺو نه آهي پر آشا
اٿس ته منهنجي هيءَ ٺاهيل رام ڪٿا ٻڌي يا پڙهي سڄي ۽ سٺ ٻڙش ضرور
راضي ٿيندا ۽ درجن ۾ سڀاءَ موجب وري چٽيون ٿي ڪندا.

ڪوي سٺا پر رام نه ڏيائن هن پُستڪ جو ڇا رس پائڻ
آءُ برابر هاسي ۽ جهڙي مٺي لڳي مڪ ماڻي ۽ جهڙي.

جيڪي ڪري لفظ ڪوٺا جي ڪٿن کي ساراهايندا آهن پر رام جي نالي
سان سندن ٻار ڪونهي لکي هيءَ سادي ۽ سٺ ڪوٺا رس نه ڏهندي. اهي
نه ضرور چٽيون ڪندا پر انهنجي چٽن ۾ ئي منهنجي سٺا سڀايل آهي.

اڪبر اربت انڪار ۽ دوها ڪوٺا انگ سڀيئي سڻوڻ
پاڻ جدا پڻ رسن ڄڻائي ڪوٺا ۾ گڻ دوش سدائي
مون ۾ ڪو گڻ هڪ به ناهي ناهه خبر مون لکيولي ڇاهي؟

هر هڪ ڪوٺا ۾ ۽ پڻ لکين هن ڪوٺا ۾ اڪبر انهن جو اربت، جدا جدا چنڊ،
پاڻ چنڊ چنڊ، رسن جا پيد ۽ ٻيا به گهڻي ڪوٺا جا گڻ دوش ضرور آهن پر
ڪوٺا وڃڻ جي پرڳڻا يا انجي ڪنهن به انگ جو گيان نه مون ۾ آهيئي ڪونه.
مان سڄ ٿر ڇوان نه موٽي خود خبر نه آهي ته مون هن ڪوٺا ۾ ڇا ڇا لکيو آهي.

رڃنا خالي سڀن گڻن هڪ گڻ شردا رام
نرمل ٻڌ سڄن سٺن پائڻ من بسرار.

منهنجي هتي رڃنا ڪوٺا جي سڀني ڪٿن کان خالي آهي. هن ۾ فقط هڪ
ئي گڻ اهو آهي جو شري رامچندر جا گڻ منجهس ورتل آهن ۽ اهي ٻار
سان ورتل ٿيل آهن. انهيءَ واپار کان جن جو من نرمل ۽ گيان سان ٻريل آهي
سي ئي هيءَ ڪٿا ٻڌي شائتي ٻائي سگهندا.

ڪوي سندر ڪا ڪوٺا ناهي رام سڳندڙ جي اُنڀر ناهي
نه نار سونهين وڌ جهڻن واري ڪپڙن ٻن جا آءُ اُگهاڙي!

من سمنڊ ٻڌي سڀ سڃاڻ خيال ڪوي اوچ موٽي ڄاڻ

ٻڌي پر اگر سنواري ويٺي ٿي ڪوٽا موٽين جيئي.

سٺ بوشن ۽ ڪوٽن کي مهراڻ سمان ٻڌي سندن سڀي ۽ سمان ۽ سندن
ڪوٽا کي موٽين سمان ڄاڻندا آهن. چڱن ۽ اٺ ويڙهي جي شپ سنواريءَ جي
ٻوند جيڪڏهن سندن ٻڌي ۽ پر ويٺي نه سندن هرديه پر ڪوٽا جا سڃا ۽ املهه
موٽي سڃندا ۽ ماڻو ڄاڻي ۽ کي مالا مال بڻائي ڇڏيندا.

اوڳل سڀ جي منهنجا ڳوليو ڳٺڙيءَ پاپن جي کي ڪوليو
ٻڌيمان ڳڻ گراهڪ ٿيندا سڀ گهٽتايون ڏکي ڇڏيندا.

ديا پالي منهنجي عيبن ۽ گهٽتائين ڏي نه ڏسو. پاپن سان ڀريل ڳٺڙي
منهنجي مٿان رکيل آهي. ان ڳٺڙيءَ کي ڏسي اوهان کي اوس قياس ايندو.
اهڙو اڀراڙي هوندي به مان ويٺي ٿو ڪريان ته مهراڻي ڪري منهنجا
عيب ڏي ڪير.

ڪوي نه مان، نڪي چتر سڏايان مٿ موجب ڳڻ راءِ جا ڳايان
رگهوپٽ جا ڳڻ بيحد پاري بيان ڪري ڪيئن نبل ويڇاري

مان ڪري نه آهيان ۽ نڪي ٻاڻڪي سياڻو ئي سڏايان ٿو. مون نه فقط
منهنجي ٻڌي ۽ انوسار پڳوان رامچندر جي اڻ ڄاتل ڇو پٽن مان ڪي ٿورا ڪوٽا
پر آڻي سڳيو آهيان. راءِ جا ڳڻ ورڻ ڪرڻ کان ٻاهر آهن. سڀني ڳڻن کي ورڻ
ڪرڻ جي شڪتي نه وڃي ٿي ڪا به ڪا بهي! ڪٿي مان ۽ ڪٿي مان پر ڦاٽل منهنجي
ٻڌي! ڪٿي وري راءِ ڪٿا جي مهما!

ڇڏي جا واپس جبل اڏائي ڪپهه اڳيان تنهن ڇاڻي لڪائي!
رام ڪٿا ۽ راءِ جي نيڪي ڪري سڳي ڪيئن مڙ ۽ اوڙيڪي!

نيز هرا، جا سڀرو بربست ڪي به اڏائي ڇڏي منهنجي اڳيان ڪپهه بلا
ڪهڙي شيءِ آهي؟ شري رامچندر جي وڏائي به اڏي نه وڌي آهي جو انهيءَ

ڪري ڪپڙو به فيصيح زبان ۽ چتر هجي پر رام جي مٺي نالي سان هن جو پر سر نه آهي نه سندس ڪوٽا سڃاڻي ڪن لڳندي. چندرما جهڙي سندس ناري سڄي بدن تي ڪيترا به قيمتي زبور ڪٿي پائي ۽ پر جي ڪپڙا بهريل نه اٿس نه اها بد شڪل ئي ڏسڻ ۾ ايندي.

گڻن رشت ڪا ڪوٽا وائي پڙهن سڄن رس رام سڃاڻي
پنور جڻن آ سڳند گراهڪ ٿيڻ پورس سي گڻن اُڀاسڪ.

ڪنهن ڪوٽا ۾ ڪوٽا جون ڪيتريون به اوڻايون هجن ۽ پڙهڻ ۾ به بلڪل ٽڪي لڳي، پر جي منجهس سري رام چندر جا چرتر ورتن ٿيل آهن ته اها ڪوٽا بد بمان ۽ ذرو ان پُرسن کي وڻندي آهي. ڇو جو هنن جو سندس سان نه واسطو ڪونهي. اهي رڳو گڻن جو قدر ڪندا آهن جڏهن پنور ڏنل جا ڪندا ڏسي رڳو گڻن جو واس ٿي وڻندا آهن، رس ئي چوسيندا آهن.

گڻ ڪوٽا جو جي منجهه ناهي رام ڀرتاب ڀر رسون سماي
نگي رڳو من انهيءَ ڀروسي رام چرتر من مڻڻا موکي.

منهنجي ڪوٽا به ڪٿي گڻن کان خالي آهي ۽ ڪوٽا جي بدنن کي پوريءَ طرح نه ٺاهيو آهي پر رام چرتر جهڙي پوتر وشه جو ورتن مون پوري امڪ ۽ اُتسار سان ڪيو آهي تنهنڪري اهو ڀروسو نه اٿر ۽ دل کي ڏي اٿر نه منهنجا ٻيا سڀ عيب انهيءَ ڪري ڏي ڪڍي ويندا ۽ سڀ مڻڻا موکجي ويندا.

ڇڏي ڏي دونهون پنهنجي عادت ملي اکر سان بڻي سڳندت
ٿيڻ ڪٿا هيءَ منگل ڪاري رام چرتر مله اڀاري.

دونهون جڏهن اکر سان ملندو آهي تڏهن پنهنجي اصلي سيار کي ٺاهي خوشنودار بڻجي ٻوندو آهي. پنهنجي هيءَ ڪٿا ۽ ڪوٽا به ڪٿي ڪوٽا جي انگن کان خالي هجي پر ان ۾ جو رام چرتر جو وشه ورتن ٿيل آهي تنهنڪري سڄي ڪوٽا منگل مه ۽ منگلاري ٿي اچي آهي.

بنا سڌ سنگ جي ڪمان آڻڻ لڌ لڻدو آهي ۽ بنا ڪيان جي وري منس جو
 هر دوشڌ نه لڻدو آهي. ڇڻن چڻي ڪڇڻ (سڌ ڪڇڻ ڪڇڻ، ڏنڌاڻ ۽
 ڪڇڻ) جا لڻيا چار ويد آهن لڻن انساني زندگيءَ جو آڌار يا لڻيو وري سڌ
 سنگ آهي. سڌ سنگ مڱل مول آهي. ڪاڀر ڏان سمان آهي سڌ سنگ!

مڱجي لوهر ٿئي سون سڌائين ڏئي ست سنگ پڻ نڀڇ وڌائي
 ست سنگ کي پڻ پارس ڄاڻو ٿين پوکهت ڪڻ، ٽوڙي اڻاڻو

ڇڻن پارس جي سرش سان لوهر جهڙي گهٽ ملهه واري شيء به سون
 جهڙي وڏي ملهه واري ڏاڻو ٿي پوندي آهي لڻن سڌ سنگ ڪوڙ سان اڇڻ به
 سڌري اوج ٿي پوندو آهي. اتفاق سان ڪو سڌ پُرش ڪرڻگهه ۾ ڦاسي پوندو
 آهي ته به منجهس برائيءَ جو احساس رهندو ٿي آهي ۽ وقت اچڻ تي سڄ چئي
 گذرندو آهي.

سڌوسي ستنن اڳيان وليه ڪري هيءُ دين
 گل جان دشمن دوست کي سڳند آهائي ڏين.

اهي مهاپُرش، جي سڀني ۾ ساڳيو پڳوان ڏسندا آهن ۽ سڀني سان هڪجهڙو
 ورثو ڪندا آهن، تن اڳيان آڻ پوڻام ڪريان ٿو ۽ ويهتي پورو ڪرڻ ڪرڻ
 هٿن لاءِ جڳهه ۾ ڪوبه دشمن دوست ڪونهي. هڪ گل والگر دشمن ٿوڙي
 دوست جي هٿن ۾ ساڳي خوشبوءِ ڇڏيندا آهن، جڳهه ۾ سندن سڀني ۾ اچي!

سنت سول ڇت پيرير ميه آڻ پالڪ عظم هيڻ
 پريت رکن سري رام چرن اوڻ ڏيان نه ڏين!

مان ستنن ۽ ڌرم وان پُرش اڳيان پوڻام ڪريان ٿو ۽ ادب سان پنهنجو سر
 جهڪايان ٿو. سندن اڳيان پڻ اها آڏاس ڪريان ٿو ته دها پالي مولڪي رام
 چرنن ۾ پريت، جو دان ڏين ڇوڙو هو پُئن هي اوڻ ڏي. آڻ لهاريندا آهن.

جڏهن اُتر ٻرڻ جو سڀاءُ آهي ڇڳائي ڪرڻ تڏهن ٻرڻ وري ٻرائي
ڪرڻ کي نه ڇڏيندا آهن. منهنجي اهاڻي ويٽي آهي ته مون ڪمزور ۽ ڪم عتل
جي گهٽتائين کي نظر انداز ڪري مونکي اهاڻي آسپس ڪن ته جڏهن هيءُ اُتر
ڪوٽا بنا وڳهن جي رچي سگهان.

گهران مڪڻ گڻ رام چريتر سمجهه مڏي پر آس پويتر
معاف ڪندا ڀل سُنٽ گيانِي چوڪ منهنجي مون بالڪ جاڻي

مان پڪران سري رامچندر جا اُتر ۽ پوتر گڻ ورڻ ڪرڻ چاهيان ٿو. ڪم نه
تمام ڳرو ۽ پوتر آهي پر منهنجي سمجهه ۽ ٻڌي گهٽ آهي. مونکي پنهنجي من،
وڃن ۽ ڪم تي ڪو ڀروسو ڪونهي. مان فقط پڪوان ۽ سنڌن جي آسري هيءُ
رچنا شروع ڪريان ٿو. اُهي منهنجي عيبن ۽ لڇڻن ڏي نه ڏسي پنهنجي سڀاءُ
موجب موٽي ديا ڪندا.

جڏهن اُچري پُٽ شبد طوطيلا مات پتا جي چوڄ وسيل
جو مَن آ پر نندا نيهي ٻين جا دوش ويچارِي ويهي

بالڪ جا اُڻا ڦوٽا شبد ٻڌي جڏهن ماءُ ٻيءَ خوش ٿيندا آهن تڏهن سڀ
ٻرڻ نه ساراهي ٿي ڪندا پر درجن نه سدائين نندا ٿي ڪندا ڇو جو هنکي ائين
ڪرڻ سان ئي آندو ايندو آهي. اها سندن عادت آهي.

نچ ڪوٽا گڻ اوڳڻ هاري مڻي لڳي ۽ پڻ هٿڪاري
اُهي ڪوي جي پاڻ رويڪي جڳهه ٿورا جي ٻين ڪن نيڪي

پنهنجي ڪوٽا ڀل نه ٻري، ٿڪي ۽ ڪوٽا جي گڻن کان خالي هجي پر اها
سڀ ڪنهن طرح پاڻکي وڻندڙ لڳندي. پر اهو ٻرڻ سنسار ۾ تمام ٿورا آهن جي
هيءُ منهنجي عيبن واري ڪوٽا، جنهن ۾ ڪوٽا جا انڪ نيڪ نه آهن سا رڙهي
ساراهه ڪندا. هن ۾ سچ پچ نه گهڻي عيب ئي سگهن ٿا.

ڀاڳ- ننڍو آشا وڏي هڪ ئي اٿل وشواس
سڄن سڀ راضي مگر درجن ڪن مزاق.

اڙ ۽ اڃا آهيان جهڙو، مٿي آت اڃان هڪ ٿوڙو هوندو آهي. اهي متر ۽ سڌريل ۽ پراچين جا پٽا وارا آهن!

ساد منڊل بوهم گيان وسائي جت ڪت نيتي ڌرم ٺهلائي
رام پڪت من جو نرلائي سروسوتي تنهن وڌي سمائي

ساد سنگت پريايڪ جهڙي اتم تيرت پوان آهي جتي مانا گنگا ۽ جينا سان
سروسوتي ۽ جر سنگم ٿئي ٿو. ساد سنگت پر به پڪتي، گرم ۽ اڀاسا جي پراچان سان
گڏ بوهم وڃي ٿو آند ملي ٿو.

جڏين پريايڪ ٿروڙي اتم رام ڪٿا شو چرچا سو ڪير
پاڻ پڙهي ۽ ٻين کي ٻڌائي منش اگر ڪو موڪش ٿو چاهي

پريايڪ وقت گنگا، جينا ۽ سروسوتي ۽ جر سنگم ٿئي ٿو. اهيءَ هنڌ ٿي ڏيڃا
سان سريو پوار ٿئي ٿو. هن ڪٿا پر به رام ڪٿا سان گڏ بوهم وڃي ٿو آند ملي ٿو.
پاڻ به اهي پڙهي ۽ ٻين کي به اهي وڃي ٻڌائي نه ضرور کيس موڪش پراپت ٿيندو.

جي وشواس اٿل خود ڌرم ٿيرت راج پريايڪ شپ ڪرم
ساد سنگت سڀ جاءِ سهائي ڪامل ڪٿل سپاءِ مٿائي
آه ڪٿل مله مشڪل تنهنجو چار پدارت آ ٿل تنهنجو

پهچي ڌرم پر اٿل وشواس ڏکي ڪٿا پڙهي. سيني شپ گرم ۽
سموهر هن پر آهي. رام ڪٿا هر هنڌ سويلا پائيندي آهي ۽ منش جي هر ديه کي
اوجل ٿاڻيندي آهي. سندس مهما ڪرڻ بلڪل ڏکي آهي. جي ڌرم پراپت،
ڪام موڪش ڪن نه پوءِ رام ڪٿا ٿي پوءِ سان پڙهي.

ناه ضروري ٻيو جتن سڀ سڪ سنت سماج
هر هر ٿڌڪي پير جي ٿروڙي پريايڪ

ساد سنگت ڪرڻ سان سساري سڪ نه پراپت ٿس ٿا پر اٿنڪ سڪن سان
نه منش مالا مال ٿئي ٿو. سڪن جي پراپت ڪرڻ لاءِ ٻيا سڀ آدم بيڪار آهن.

دشٽن دريڻ عرض اهوئي نيل نهارن دوشن نه ڪوئي
بن ڪارڻ جي وير وهائڻ پيا اُڃڙن هو خوشي منائڻ

مان دشٽن ۽ نيچ پرشن اڳيان به ادب سان عرض ٿو ڪريان ته هو مون کي
پنهجي آشيرواد ڏين. اهي دشٽ عادت انوسار ۽ بنا سبب ٻين سان دوستي
سڪي ڏسي ڀاڻ ڏي ٿيندا آهن. مان نه هڪ نرڙن ماڻهو آهيان. مونسان وٺو رکڻ
سان کين پراڻي ٿي ڇا ٿيندو؟ مون کي نه اهي به آشيرواد ڏيندا.

آهت ٻين جي خوشي منائڻ گلا پرائي ۽ ۾ من لائڻ
مڪ جان، جان ڏيئي گيه ڪارڻ هاڻ لاپ جڙ ڪين نهارن.

دشٽ ماڻهو ٻين جو ڪم بگاڙي پاڻ کي بهادر سمجهندا آهن. هنن کي
جيڪڏهن ڪٿي شاهدي ڏيڻي پوندي آهي ته اها ڏيندي به ٻين جي برائي
ڪرڻ ۾ ڪين گسندا آهن. اهي مڪين وانگر پنهنجي وڃائي به وڃي برائي گيه
۾ ٺهو ڏيندا آهن. انهن دشٽن کي برائي ٻلائيءَ جي سڙ نه ٿيندي آهي.

پڇ پاپ دڪم لاپ يا هاڃي نيچ اوچ هٿ سنت يا ڪامي
امرت وڻ يا نوڪر سوامي ٻار پڏو يا ساڌو دانئي.

پاپ ٻچ جيو ايشور، جڙ چيٽن، نرڪ سرڳ، پنڊت ڪاسائي سڀ ڪجهه ايشور
جي لڇا انوسار ٿيو آهي. اها رچنا ايشور اهڙيءَ طرح ڪئي آهي جو وقت سر
ٻا اوکڻ ڪم ڏيندو آهي.

برهر مايا جڙ چيٽن ٿاڻي نرڪ سرڳ ۽ پنڊت ڪاسائي
اصل بڻيا سڀ لڇا انوسار آهن ملاوت سڀ سنسار.

ويڏن ۾ به ائين ئي ورڻ ٿيل آهي ته اهي اوکڻ به ٺٽڪاري ثابت ٿيا
ڊڳو سڀ ڪجهه چڱو يا ڊڳو سڀ ڪجهه بر ڊڳو ۾ ڪين ٺهي ها.

جي ٻئيءَ، ڪوٺانڌان، دٻن ۽ دڪنن ۽ ٺماڻن سان پونءِ ڪرڻ واري ۽ ڪام ڏيڻ
لي جيءَ پائڻ واري پڳوان شڪر اڳيان مان ٺمڪار ڪريان ٿو ۽ سندس ڪري
جي ليڪ پٺان ٿو. سندس اٿاھ شڪتيءَ ۽ اٺوڪن ڪٽڻ تي حيرت کان اٿا جو سبب ٿي
ڪهڙو آهي!

ونڌنا گم ڇوڙن ڪريا سنڌ نور ڀوپ هر
ڀڳو سنڌ دڪ هون ناس اوندهه جئين سورج ڪري.

مان شري گر ڏيڻ جي چوڻ ڪمڻ ۾ سو جهڪيان ٿو. هو ڪريا جو سا ڪر
۽ سا ڪريءَ. پڳوان جو روپ آهي. جئين سورج جا ڪوٺا اوندهه ڪي ناس ڪندا
آهن ٿين سندن اُڀرڻ سان منهنجي اندر جو موه ۽ اڳيان به ناس ٿئي.

گم ڇوڙن رڃ ڪمڻ برابر پنڌرين رس ۽ سڳند سراسر
جنم مرڻ دڪ ميٽڻ هار ڪري منس پڻ سڀ پروار

مان سڪروءَ جي چوڻ جي خاک ڪي به پروار ڪريان ٿو. جئين ڪمڻ جي
ڪل جي پنڌرين ۾ رس ۽ سڳند ۽ سڀا ڪيندي آهي ٿوڙي طرح الهيءَ رڃ جي
سيرا ۽ اوجا ڪرڻ سان به جنم ۽ مرڻ جا ووڳ ناس ٿيندا آهن ۽ منس جو سڄو
ڪٽنب پروار به آدرشي ۽ ڀرتو وڃي ٿو ٿو ٿو.

گر چوڙن رڃ شو ويڙهي شڏنا خاطر هون آهولي
پنج دشمن جي جيتڻ چاهين منگل مير رڃ مستڪ لائين.

گرو چوڙن جي خاک به شو پڳوان جي وڙهيءَ سان آهي جنهنڪي مستڪ
ٿي لڳائڻ سان انهيءَ ڪرڻ شڏ ٿئي ٿو. جئين ڪنهن اُڀرڻ شئي کي اُڀرڻ ڪرڻ لاءِ
هون ڪر آهي ٿين اها گر چوڙن جي خاک به انهيءَ آهوليءَ جي برابر آهي.
ڪام ڪروڙ لوڻ موه ۽ اهڪار، اهي پنج ئي دشمن پڇي ويندا آهن. اها اٺ
رڃ مان بههجي مستڪ ٿي لڳائڻ ٿو. اها رڃ منگل ڏاڪ آهي.

شش هرديه مل ناس ڪري ٿي گيان جوت سنسار ڀري ٿي
ڀاڳم کلن جنهن شش جا هيڪر شپ اڃا شش ڌاري جيڪر

جڏهن پرياک وٽ گنگا، جھٽا ۽ سرموئي سنگن کي ٽيون ٽئين ساڌ سنگت ۾ نه
سڀ پرڪار سان گيان جي اکند جوڌ جڳي ٿي.

ساڌ سنگت ڦل ملي ٿي ڪال ڪانگه ڦري ٿي ڦرڻ ٻال
هنس بڻجي، بڻجھ مانس آهاري اچڻ ناهه اهو ڪو پاري.

ساڌ سنگت جو ڦل جلد ئي ملندو آهي ۽ ٻڌ ٿا ڏسڻ وٺن ٿا. ڪانء جهڙو
غليظ هر دٻڻ انسان، جنهن کي چڱي منڊي جي پوڄه ڪانهي سو به ڦرڻ وٺڻ
مٺا ٻول ٻول ٻولندو آهي. بڻجي جهڙو مانس آهاري ٻه ٻه ٻه ٻه ٻه ٻه ٻه ٻه ٻه
ٻڌجي ٻوندو آهي. انهيءَ ڪري اچڻ کانئ ئي ڇڏ ڏيڻ جي؟

والمیک مَن نارد تاريو رشي اگست جيون نياريو
ست سنگت گڏ جيو ٿا ڳائڻ جل ڦل ۽ آڪاش جي آهڻ!

رشي والمیک، نارد، اگست ۽ ٻين ٻارن ٿي پڙهڻ جيون ٻاٻت ٻڌايو آهي
نه ڪيئن اهو سڏيو هو. جيڪي ٻه جيو ٿي، آڪاش ۽ پاڻيءَ ۾ رهن ٿا سي
ست سنگ جي مڙها کي ڳائڻ ٿا.

ٻڌ ڪيرت گڏ گيان وڌائي ملي، اگر ست سنگ ڪمائي
ڪونه اُڀاءُ پيو ست سنگ ڌاران ڪير پيو تاري ستگور پاران؟

انهن سڀني ۾ جس (نالو نيڪي ۽ ناموس) ٻڌي (سمجهه جي شڪي)
موڪش (مکتي) سر ٻه ڳتي ۽ پراڻڪار، انهن سڀني مان ڪوبه ڪا به اهي سڀ
فقط ست سنگ جي پراڻ ڪري يا ست سنگ جي پراڻ ڪري پيدا ٿيندا آهن.
ست سنگ جي مڙها نه خود ويد تي ڪن ٿا. پر ست سنگ ڪرڻ سولو ڪونهي!
ست سنگ جي ٻڌڻ لاءِ پوريائين زبردست چاهه ڏيڻي. لاپ ٿڌهن ملندو جڏهن
اهو ساوڌان رهي ۽ من ۾ پوري رکي ٻڌو.

بن ست سنگ ڪو گيان نه ايندو
ڪٽيل وويڪ شڌ ڪڏهن نه ٿيندو

منگل مول آ ست سنگ پيارا چئن جڳن ٿاپ ويد آڌارا.

سجھ ۾ اچي. سڀئي آهڻي رامپا کي عزت جي نگاه سان ڏسن ۽ انجو ادب
ڀڳ ڪن.

ارٿ ڀريل جملا اکر رس ڀريل سڀ چند
هنگل مڙ سڀ چڙهيون ٿا سي پيٽ مڪند

مان هي سڀ رس ڀريل ۽ اوچي معطي وارا نشيد، جن ۾ نه رڳو اکر ۽ جملا
آهن پر انهن ۾ دوها ۽ چڙهيون، سُرنا ۽ چند پڻ آهن ۽ اهي هر پڙهندڙ جي
من جي چڱيتا ٿا ڪن ٿا. اهي سڀ آءُ سرسوتي ديويءَ ۽ گهڻن ديوتا جي
اڳيان پست ڪريان ٿو ۽ پڻ گهڻي ادب سان سندن اڳيان پهچڻو سر جهڪايان ٿو.

چرن ڪهل شڪر وندي سڀ شنڪا ڪري دڙو
پايان پڻ من اسٽرڪا شردا گيان ضرور.

مان تمام گهڻيءَ شردا سان ۽ پڻ اٽل وشواس رکي پڳوان اماشڪر اڳيان
وندا ڪريان ٿو جنهن جي ڪرپا بنا سڌ پروش به هرديه جي اسٽرڪا پائي ٿا
سگهن. مولڪي يقين آهي ته منهنجي هيءَ پراڻ ٿا قبول ڪري مون ۾ شردا ۽
گيان جا پندار پوري ڇڏيندو.

گر چرئن پوڄا ڪندي بڻجي شت سرير
بيج چند سندر لڳي بڻجي نيچ آميز.

مان تپه ساڪياسه شو سروپ سڪرون کي وندنا ٿو ڪريان. حقين شري
مهاديو جي آسري بيج جو چند هر هنڌ پڙجي ويندو آهي ۽ پڻ سندر ڏسڻ ۾ ايندو
آهي. ٽئين ڪٽل ۽ ٽيهه ماڻهو به بدلجي سرپست ٿي پوندو آهي. گر چرئن جي
پوڄا جو راز به هڪ اٽل آهي.

والميڪ نفومان کي وندنا وارون وار
تياگي سڪه سمپت بڻيا رام پگت پنداره.

شري رام چندر ۽ سينا مانا جي پوڙ ۽ شت ٽن چيڙن پڻ ٿا واري مها ڪري

رٿس جي ڏير مان پرڪاش نڪري سنسار کي روشن ڪندو آهي ۽ نئين
گرديو جي ٺهڻ مان به دو درشتي پيدا ٿئي ٿي، جا شش جي هر ديه کي روشن
ڪري ڇڏيندي آهي. انجو ڌيان ڪرڻ به مارڪ جي انڌيري کي ناس ڪري
اندر ۾ پرڪاش آڻين ڪندو آهي. جنهن شش کي انهن ٺهڻ جي دڄ جو پرڪاش
ملي ٿو سو پاڳوان آهي.

نرمل نيترو گمان گل وانگي گل مل ناس ٿين شش سانگي
گپت ڪليل پڻ هر جا حاضر مڻ ماڻڪ ٻڏي شش جي خاطر

انهيءَ خاڪ جي ڇهڻ سان ئي شش جا نيترو نرمل ٿي پوندا آهن ۽ کلي
بيهندا آهن، جيئن گل کلي بيهي. هو پاڳوان کي هر هنڌ حاضر سمجهندو آهي ۽
سندس هر ديه اندر جيڪا ڪچائي هوندي آهي سا دور ٿي ويندي آهي. اها
گمان جي روشني جتي ڪٿي شش جي اڳيان سرجهرو آڻيندي آهي. هو اندر
ويهي يا ٻاهر گهمي ٿو پر سندس ڌيان ۾ جتي ڪٿي پريو ۽ جي مريد ساڪيات
پسندو آهي.

گمان اکين سرمون وجهي سادڪ سڌ سڄان
اچرچ سان پڙهندا رهن ڪٿا رام پاڳوان

سادو پرش ۽ ٻيا اڀياسي جن، جيئن عام ماڻهو اکين جي بيماري مٽائڻ لاءِ
اکين ۾ سرمون پائي بيماريءَ کي دور ڪندا آهن ٿين هر هنڌ ٻوٽو نيشن سان
نھاري سڀ رڌيون سڌيون پرايٽ ڪندا آهن. اهي سدائين رام جو نالو وٺي
حيرت ڪائيندا آهن.

گر چرڻ رڄ سرمون پائي جو شش نيترو نهال بڻائي
ڪريان ڪٿا تنهن آرنپ ارڏو اٺ مهري سو، مان هڪ ٿوڏو.

گر چرڻ جي خاڪ ۾ ڏاڍي مٽيا آهي. سومي وانگر ٽڪاري آهي. گمان
ٻولي نيترو کي لڳائڻ سان اڪثر جهڙو ڦل ڏيندي آهي ۽ نظر جا سب عيب
دوش ڪڍي ڇڏيندي آهي. اهڙي ٻوٽو ڪٿا، جا نيترو کي ٻوٽو ڪري
بي ساءِ انهن پاڳوان مٽرن اڳيان آرنپ ڪرڻ ٿو. مان اهڙن مٽرن اڳيان اهڙو ئي

راماين سر پيو لاه ڪو سڄي اپما تنهن منجه
اپما پاشا تنهن سنڌي ٻين سان ڪرڻ النجه

راماين هڪ مها اتم ڪرنت آهي جهجهجي برابر دنيا ۾ ٻيو ڪوئي نه هئڻ
ڪرئي. انهيءَ ۾ سڄي اپما ۽ ايمپڻ آهن. هن ۾ جيڪا حلوتي پاشا ورنن ليل
آهي سا به ٻيو نرالي آهي. پيءُ ڪنهن به پاشا سان انکي پيڻو الهجه ۽ ڪٽه پٽ
۾ پوڙ هي سمان آهي.

ساگر دنيا نه پار ڪو وڏو سندس ٿهلا
کسي داس ڪرڻا ڪئي رڇي راماين ناه

هن پستڪ ۾ سمار ساگر جو ٿهلا اهڙيءَ طرح ٿيل آهي ڪير به ان جو
الهي نعر سگهي. ڪرسماسي نلسيداس ڪرڻا ڪري انهيءَ ساگر کان پار اڪرڻ
لاه راماين وري پڙي پاشا به لاهي ڏني آهي. ان ئي چڙهي، پوڙ ۽ سرڌا رکي
انکي پڙهي ۽ عمل ڪري پڻ ساگر کان سرلائيءَ سان پار پهچي ٿو سگهي.

والمیک ۽ رام جي پڙون پڳت همدان جي اڳيان هر هر سيس نمايان ٿو. ڇاڪاڻ
جو هو ٻئي سنار جا سڀ سکر ۽ ڀوڳ ڦٽا ڪري رام جي پڳتيءَ سان رڳجي لال
ٿي پيا ۽ سندن هر ديه پر رام ٿي رام سمايل هو.

جنهن سمري ٿين راس ڪارج سڀ تنهن وندن
ردي ڪري نواس گڻيش ديو گڻ سندن.

جنهنجي ڪرپا سان ۽ جنهن جي جاپ ڪرڻ ۽ ٺالي سمري سان مدد جا
سڀ ڪاريه پورا ٿيندا آهن ۽ جو سڀ گڻن جي ڪارڻ آهي، سو شل مدهجي هر ديه
پر نواس ڪري ۽ پڻ پنهنجو مونکي داس ڄاڻي موٽي ڪرپا ڪري. مان انهيءَ
شري گڻيش ديوتا اڳيان سر جهڪائي پرتام ڪريان ٿو.

گنگ سگهي ٻولي گنگ پڻ پربت چڙهي
درين دل ڪولي ساڻ ديا ڪل مل سڙي.

جنهن پڳوان جي ڪرپا سان کونگرو انسان ٻالهائڻ لڳندو آهي، پنگرو ٿڪي
ٻهڙ ٿي چڙهي ويندو آهي ۽ جنهنجي ڪرپا سان ڪيل پاپ سڀ ناس ٿي ويندا
آهن تنهن اڳيان مان گهڙي ۽ شردا ۽ برير سان نمسڪار ڪريان ٿو. شري رامچندر
شل موٽي ڪرپا ڪري.

پرير اڪت هن پر پري هر ديه ڪري نواس
نيپل ڪمل سندر بدن شنيو ٿلسي داس

نيري ڪمل گل جهڙي مها سندر ۽ موهيندڙ سرير واري ۽ ڳاڙهي گلن واري
ڪمل جهڙين اکين واري ۽ ڪير ساگر پر ستر ڪندڙ وشو پڳوان کي آءُ ارداس ٿو
ڪريان ته مدهجي هر ديه پر اچي واس ڪري ۽ مون پر ڪوٺا رچڻا جي شڪتي
آهن ڪري ۽ پڻ مدهجي هر ديه پر اڪت برير پري چڙهي.

ڪند گل جئين ديه اُماپتي شو پرير
دين دڪين سان نيهر گڻ وجهن شو آسچريه.

ڪند جي گل ۽ چند جي سمان سندر ۽ گوري رنگ واري شري پاروليءَ

راماڻي سر پيو ٺاهه ڪو سڄي اُڀا ٽنهن منجهه
اُڀا پاشا ٽنهن سنڌي، ٻين سان ڪرڻ النجهه

راماڻي هڪ مها اُتم گرنٽ آهي جڏهنجي نرالو دنيا ۾ اهو ڪوئي نه ٻڌو
ڪونهي. انهيءَ ۾ سڄي اُڀا ۽ اُڀيجهه آهن. هن ۾ جيڪا حلوتي پاشا ورنن ليل
آهي سا به ٻيو نرالو آهي. هيءَ ڪنهن به پاشا سان انکي ڀيٽڻ النجهه ۽ ڪٿ به
۾ پوڻ هي سمان آهي.

ساگر دنيا نه پار ڪو وڏو سندس ٿهلاءَ
ٿلسي داس ڪرڻا ڪڍي رڇي راماڻي ٺاهه

هن ٻيٽڪ ۾ سمار ساگر جو ٿهلاءَ اهڙيءَ طرح ٿيل آهي ڪنهن به ان جو
الهي ناهي سگهي. ڪوسامي ٿلسداس ڪرڻا ڪڍي انهيءَ ساگر کان پار اُڪرڻ
لاءِ راماڻي روپي پڙي پاشا ۾ ٺاهي ڏني آهي. ان تي چڙهي، پوءِ ۽ شرڏا وڃي
انکي پڙهي ۽ عمل ڪري پڙ ساگر کان سولائيءَ سان پار پهچي نه سگهجي.

شري ڪٿيائين ته،
وندنا ۽ ويندي

وندن ديوانگي کي آتم نمر ارداس
نروگن پورا ٿين ڪارج ٿلسيداس

ڪنهن به شپ ڪار به شروع ڪرڻ کان اڳ، جيئن اسان هندن جي ريت
آهي، ٿلسيداس مهاراج شري ڪٿيائين ته ديوان اڳيان آهي ته ۽ ارداس اڳ ڪري ته
اي ديوان منهنجو هيءَ راماڻ رچنا جو ڪار به ڪل نروگن ديوان ٿئي.

جڳت هلي جنهن آسري آخر جنهنين سماء
ٿاسي شڪر چرن اڳيان وندن سيس نما

پڪوان شڪر، جنهن جي آسري هيءَ سچو اوهاندي ۽ جڳت هلي رهيو آهي
۽ اٽس به به جنهن به ٿي ويندو، اهڙي سروسڪتيوان پڪوان اڳيان آءُ اٽسڪار
ڪريان ٿو ۽ منهنجو سروسڪتيوان ٿو.

ٿاسي هسرديس چاهنا راماڻ رس پي
سول سندر ۽ سڳندت پيمان ٿري پڻ جي

ٿلسيداس جي هر دن به رازدست چاهنا آهي ۽ جنهن اوج معنيٰ وارو راماڻ
رچنا چاهيندو ۽ اٽس جنهنجي ديوان نهايت مڌر ۽ مٺيڪ رسيلي هجي، اهڙي
راماڻ رچنا جي کيس شڪتي ٿئي ته جيئن انجي ميناڇ جو رس وٺي هر ڪنهن
جي دل به روشي آهن ٿئي.

ڪشش ڪري مٺيڪي وٺي وڌوانن پڻ پاء
ادب ڪري آدر ڏين رسنا خوب سماء

اهو منهنجو رچيل راماڻ اٽس سڙو ۽ سول هجي ۽ هر هڪ انسان کي ٿو.

رامايش سر پيو ڏاهه ڪو سڃي اڀيا ٿينن منجه
اڀيا ڀاشا ٿينن منڊي ڀين سان ڪرڻ النجه

رامايش ڪو ڀيا اٿم ڪرنت آهي جيئهي پوانو دنيا ۾ پيو ڪرني ۾ پيو
ڪراهن ۾ آهي ۾ سڃي اڀيا ۽ اڀيڪ آهي ۾ ڪو جيڪا طوئي ڀاشا ورتي ڀيا
آهي سا ۾ بهه لوالي آهي ۾ پيو ڪنهن ۾ ڀاشا سان اٿڪي پئيڪ آهي ۽ ڪو به
۾ اڏا ڀي سمان آهي.

ساگر دنيا ۾ پار ڪو وڏو سندس ٿيل
ڏاسي ڏاس ڪرڀا ڪئي رڃي رامايش ڏاهه

هن ڀيڪ ۾ سسار ساگر جو ٿيل آهي ۽ طرح ليل آهي ڪو ۾ ان ۾
السا لهن ڏاهه سڃي ۾ ڪوسامي ليلسڀاس ڪرڀا ڪري آهي ۽ ساگر کان پڙ اڪرڀا
لاءِ رامايش وري پڙي ڀاشا ۾ ڏاهي ڏني آهي ۽ ان تي چڙهي ۽ پڙي ۽ شرناري
الڪي پڙهي ۽ اهل ڪري پڙ ساگر کان سوانئي ۽ سان پار پڙهي ٿو سڃي.

شري ڳڻپڻاڻ نهه
ونسدنا ۽ ويلتي

وندن ديو ڳڻپڻس کي آهه نمر ارداس
نروگهن پورا ٿين ڪارج ٿاسيداس

ڪنهن به شپ ڪاريه شروع ڪرڻ کان اڳ، جئين اسان هندن جي ريت
ٿاسيداس مهاراج شري ڳڻپڻس ديوتا اڳيان نهي ٿو ۽ ارداس اڻ ڪري نه
ڀو منهنجو هيءَ رامائڻ وڃنا جو ڪاريه شل نروگهن ڀورو ٿئي.

جڳم هلي جنهن آسري آخر جنهين سماء
ٿاسي شڪر چرن اڳيان وندن سيس نماء

ڀڳوان شڪر، جنهن جي آسري هيءَ سڄو برهمانڊ ۽ جڳم هلي رهيو آهي
انست به جنهن به ٿي ويندو، اهڙي سروسڪتيوان ڀڳوان اڳيان آءُ نمسڪار
ڪريان ٿو ۽ پنهنجو سر جهڪايان ٿو.

ٿاسي هرديءَ چاهنا رامائڻ رس ٻيءَ
سرل مندر ۾ سڳندت پيڻان نري پڻ جيءَ

ٿاسيداس جي هرديءَ ۾ زبردست چاهنا آهي ۽ جنهن اوج معنيٰ وارو رامائڻ
چڻ چاهيو ۽ پڻ جبهدي ٻولي نهايت مندر ۽ رميڪ رسيلي هجي، اهڙي
رامائڻ چڻ جي کيس شڪتي ڏئي نه جئين انجي ميناڇ جو رس وٺي هرڪنهن
جي دل ۾ خوشي آڻي ٿي.

ڪشش ڪري سڀڪي وڻي رڌوانن پڻ پاه
ادب ڪري آدر ڏين رسنا خوب سماء

اهو منهنجو وڃيل رامائڻ بلڪل سولو ۽ سرل هجي ۽ هر هڪ انسان کي ٻيءَ

ويٺا. اٺ ڪاٺه انهيءَ وڻ جون ٿوڙيون ۽ ٽيٺا آهن. سوٽ وري
ٿاڙين اٺس جي سندس سندوڙا کي وڌائين ٿا.

وڌيون ٿاڙيون وڻ سندوڙا سورڻا ٿيون چوپايون سڀئي پٽا
چندن سوڀيا آ وڻ پور

سندوڙا وري ڪلپ وڻ جون وڌيون ٿاڙيون ۽ ٿاڙ آهن. چوپايون
س وڻ جا پن يا پٽا آهن. چندن جي سوڀا وري وڌيڪ دلڪش آهي. چڻ
ٿوڙا بهاريءَ جي مند اچڻ ڪري ٿاڙان انگور ڪڍيا آهن جن ۾ ٿاڙ ڪن روي
اُڀر پوڙو پيو آهي.

اڪر درخت ۾ گل ٿريل ڪوٽا گل جي سڳند آٿل
ارٿ گلن جو ڦل ٿون چاڻ سواد وٺي پرکي ٻڌوان

اڪر انهيءَ وڻ جا ٿريل گل آهن ۽ جيڪا سندوڙا پٽا ۾ ڪوٽا وڃي
وڃي آهي تنهن جي سڳند چڻ نه مٺو کي ٿاڙو ٿاڙو ٻڌائي ٿي. اها سڳند انهن
ٿريل گلن مان ئي اچي. انهن دوھن ۽ چوپاين جو جيڪو جدا جدا نمونن سان اٺ
اڪري ٿو سو انهن ٿريل گلن مان ڦل پيدا ٿو آهي. جيڪي سڀا ۽ ٻڌوان ٻڌندڙ
آهن سي ئي انهيءَ ڦل جي سواد کي چاڻي سڳن ٿا.

ڀڳت گيان رس. هيوي ٿيا ٻجھ سڱڻ ۽ نرگش ٽنهن ڪيا
شو پيشند يا گولڪ ٻڌائي بهريائين جڳت ڀلي لء ٻڌائي ٽوسائين

ڀڳتي گيان وٺڻاڻ انهيءَ وڻ جي مٿي جا رس آهن. نرگش ۽ سڱڻ اهي
هي انهيءَ مٿي جا ٻج آهن. جيڪا رام جي سندوڙا يا گولڪ مٿي، پسند
۽ پڪوان شو بهريائين ٻڌائي هئي سا ڪٿا گوسوامي ٽلسيداس جيڪم جي ڪلياڻ
خاطر هن ٻستڪ ۾ ڏرن ڪئي آهي.

تاسي ڪٿا هن سندوڙا ڪري نه جي پرچار
جڙ ڪٽل هن جيو جو ڪري ها ڪير اڏار؟

جيڪڏهن گوسوامي ٽلسيداس رامائين جو پرچار نه ڪري ها ته پوءِ هن گهر
ڪاٺڪ جي نيم ۽ اڏهر اٺائين جو نياڙو ڪيئن ٿئي ها؟

شري ڪٽيشاڻ نهه
ونسدنا ۽ ويٺي

وندن ڏيو ڪٽيش ڪي آهه نمر ارداس
نروگهن پورا ٿين ڪارج ٿاسيداس

ن به شپ ڪاريه شروع ڪرڻ کان اڳ، جيئن اسان هندن جي ريت
بداس مهاراج شري ڪٽيش ڏيوتا اڳيان نهي ٿو ۽ ارداس او ڪري نه
منهنجو هيءَ رامائڻ رچنا جو ڪاريه شل نروگهن ٻورو ٿئي.

جڳت هلي جنهن آسري آخر جنهين سماء
ٿاسي شڪر چرن اڳيان وندن سيس نماه

ڳوان شڪر، جنهن جي آسري هيءَ سچو برهمانڊ ۽ جڳت هلي رهيو آهي
پر به جنهن ۾ لين ٿي ويندو، اهڙي سروسڪتيوان ڳوان اڳيان آءٌ نمسڪار
ٿو ۽ منهنجو سر جهڪايان ٿو.

ٿاسي هرديءَ چاهنا رامائڻ رس ٻيءَ
سرل مندر ۽ سڳندت پيٽان ٺري پڻ جيءَ

ٿاسيداس جي هرديءَ ۾ زبردست چاهنا آهي ۽ جنهن اوج معنيٰ وارو رامائڻ
پڻ چاهيو ۽ پڻ جنهنجي ٻولي نهايت مندر ۽ رميڪ وسيلي هجي، اهڙي
انڻ رچڻ جي کيس شڪتي ٿئي نه جيئن انهيءَ ميناج جو رس وٺي هر ڪنهن
ي دل ۾ خوشي آڻين ٿئي.

ڪشش ڪري سڀڪي وٺي وهانن پڻ پاء
ادب ڪري آدر ڏين رسنا خوب سماء

اهو منهنجو رچيل رامائڻ بلڪل سٺو ۽ سرل هجي ۽ هر هڪ انسان کي پوءِ

رام ڪٿا ڪپل گئو سمان قلداڪ ۽ ڪري ڪلياڻ
گڻ سڀ ڪيئن ڪوي ڳائي سگهي چننامڻ ڇا تنهن سان لڳي

هي رامايڻ ڪولا گئو وانگر سڀ من گهر يا مطلب پورا ڪرڻ واري آهي ۽
ڪلياڻ ڪرڻ واري آهي. هن بستڪ جي گڻ جي واکاڻ نه ڪري ئي نٿي
سگهجي. هن بستڪ جو پراڻ چننامڻ جهڙي املهه مٿي کان به وڌيڪ آهي.

گهر رامايڻ رام جو آهي بيان ڪري سگهي ڪو پار نه پائي
سندر آ رامايڻ ڦلاري رام پنور گل چوسي چوڌاري

رامايڻ ۾ ئي رام جو واسو آهي ۽ اهڙي سندس جڳا گهر آهي. انهيءَ جي
مهڻا پلا ڪيئن ڳائي سگهجي؟ ٻار ڪنهن نه ٻار آهي. هي رامايڻ هڪ سندر
باغچو آهي، ان باغچي ۾ جي سندر ۽ سڳندڻ گل ٿڙيل آهن تن ئي شري
رامچندر مست ٿي پنور وانگر ڦيرين پائيندو آهي ۽ سڳندڻ مٺي رس چوسيندو
آهي. تنهنڪري اها نهايت سندر آهي.

اها سڳندڻ رامايڻ گهر جي ڀوت پرڻت سڀ وڃن پڄي
وڃي غريبي پڄي هڪوار اتي هنڱو جي آ رکاري

جنهن گهر ۾ رامايڻ رکيل آهي انهيءَ گهر ۾ جن ڀوت ۽ پرڻت پلجي به نه
ايندا آهن. غريبي به رامايڻ کي ڏسي پڄي ويندي آهي. ڇو؟ ڇاڪاڻ جو انهيءَ
گهر جي رکيا ڪرڻ جو ٻار مهاوير هندمان پليءَ تي ئي آهي.

جنتر منتر ۽ ڦيٽا جيڪي هڪيا رامايڻ ۾ سڀ سي
پرير رکي رامايڻ منجهه تنهن جهڙو نه ٻيو ڪو سمجهه

دنيا ۾ جيڪي به جنتر منتر يا ٿوڻا ڦيٽا ڪيا وڃن ٿا سي رامايڻ ۾ چڻا
اچي سمائل آهن. يعني رامايڻ جو اڀاسي انهن ڳالهين ۾ وشواس ڪرڻ چڱي ٿو
ڏئي. جيڪو انسان رام ڪٿا ۾ پرير رکندو آهي تنهن جهڙو ڀڪوان دنيا ۾ ٻيو
ڪير به ڪونهي.

شري ڪٽيشا به نمه

گو سوامي تلسيداس
ڪرت

راماين

وندنا ۽ ويننتي

؟

راماينن مها قسم

گرو وشنو شو ڪٽيش ڪسي سوري تلسيداس
ڪري آرنپ تلسي ٻڌو راماين سک راس.

شري گرو دييو، وشنو پکوان، ڪٽيش ونايڪ، سوسولي ۽ اڀا گوسوامي
تلسيداس جو سمون ڪري، سک جي ڪاڻ شري راماين جي مهما، مان هڪ داس
تلسي ڪري رهيو آهيان. ڪرپا ڪري اها مهما اوهين ٻڌو.

راماين ڪلپ برچ جي ڇايا دڙ ٿيا هڪ، ويجهو جي آيا
ان کانڊ تنهن ٿنپ ڏسان دوها ننڍيون ٿاريون پسان

هي راماين ڪلپ برچ وانگر سڀ دل جا مروت پرون ڪرڻ وارو آهي.
جيڪو به ماڻهو هن ڪلپ برچ جي ويجهو ايندو، تنهنجا سڀ دک دور ٿي

۲۷ آڪٽوبر کانولي ۳۰ آڪٽوبر ۱۹۶۸ تائين سوامي پرماتند آشرم بيشڪر ۾ مٿاڻي ويندي،
 اوهانجو هي سنڌي رامايڻ به ستگورن جي ڪرڪملن ۾ اڀرڻ ڪيل آهي، نيشنل ڪري نوجوان
 الهه جي جيتي جي شپ اوسر تي انچر مهرورف خوشيءَ سان ڪرائي سڀني سنڌي ڀائرن جي
 آسيس پراڻي سگهندا. هن ڀاري ديوان حيرامنداس کي وڃي ڪئي ۽ هن اها ڏاڍي پريم
 ۽ آدر سان سويڪار ڪري سوامي پرماتند آشرم ۾ اچي ۲۷ آڪٽوبر ۱۹۶۸ع تي سوامي جن
 جي جيتيءَ ۾ شامل ٿي هن سنڌي رامايڻ جو مهرورف ڪرڻ تيار ڪيو.

شال سڄي ستگوروءَ جي آسيس ۽ مهر هن ماستر صاحب جي نرمل جيون ٿي ٿئي،
 سدا سدا وسندي رهي ۽ بس نف وار جي چوڻن ۾ چم ۽ ڇڙ پو رهي. اها آهي هن سويڪر
 جي پڪورف چوڻن ۾ اونداس. شال قبول پوي ۽ سڀني جي آسيس هن ڪارج ٿي ٿئي.

منگل ڪامنائن سان

چيٽناتند چڊاڪاشي

ستيه ڏور منڊل، سوامي هيمراج مشن مارڪ،
 7/5 - ايسٽ ٽيمپل لنگر، نئي دهلي - ۸۰

سوامي پرماتند ۱۰۴ جيتي
 ۲۷ آڪٽوبر ۱۹۶۸ع

جيءِ رام (رام ڌڻي)

- ۱- اُهوڻڪ اُتسائ سان جيءِ جيءِ هئاڻو رام سڀڻا جي.
- ڌڻي ڌڻيهن رات اي پريتم، لڳايو رام سڀڻا جي.
- ۱- طراوت زندگيءَ کي ۽ منجهيل ڪي آسرو هر دم،
مٿان دل تان پوتر ياد پُلايو رام سڀڻا جي.
- ۲- بڻو بيخود هڻو ٽپڪيون ڪناڪن تار چشهه ۾
ڌيائڻي گيان گهر ڪوچي جڳايو رام سڀڻا جي.
- ۳- سڪيا ساگر جي جل سان ئي ڇڏيو من هٽل کي ڌڻيءَ،
هندوري پريتم ۾ مورت جهلايو رام سڀڻا جي.
- ۴- پٽا آڪيا جو پالن ۽ پٽيءَ سڀوا جي رهڻيءَ کي،
رهي جيگهه ۾ اُتم نيتي بنا هيو راءِ سڀڻا جي.
- ۵- پُڇاڻل سان هلايم دل اناڻن لاءِ ديا ”تاسي“
آندڙ ۾ پڻ سهڻ شڪتي سمايو رام سڀڻا جي.

(انسوي) تاسيو. ر. قلمريجا، چڊاڪاشي سِرڪ

سري رام سہاء سنگورن جي دربار مان آسپس

انس چرمت يعني تلي ڪرمت رامايڻ اح مادن ٽن سؤ سالن کان مٿي جنتا جي جيون جي واهر ڪري رهيو آهي. جنتا جي مائو پاشا پر پگمت سرويڻي ڪوي تلسيداس پنهنجي هرديه جي آئيه آپاسا ۽ پگمتي جي ڌارا پر پاڻي ڪي لپن ڪري هن مهان ڪاويه جي رجنا ڪئي. پارمت جي ڪروڙن پاڻي شالي پگمتن جي آتما رام چرمت رامايڻ جي پگمتي ۽ چرمت مڌر ۽ بيل رس تي آئيه شريڻاڪي ۽ چرمت پند پراپت ڪيو. هر هڪ جهڙو نالڪ کان وٺي بدئي تائين هن رام چرمت جي نورمل گنگا کان واقف آهي. ذات پات جو ڪوبه اثر هن رام رس کي پراپت ڪرڻ ۾ آڏو نه آيو آهي. وديش پر خاص ڪري ايشيا ڪنڊ پر جاوا، سوماترا، ملهسيا، تائيلنڊ وغيره پر ٿسدا نه اتان جون سڀ جالبون ڪيئن نه بنا ڪنهن جاني پند جي رامايڻ جي وگرهه پر ٿسدا ڪي وڏن وڏن گمتن، ٽانڪن، ڪٿائن ۽ لبلانن پر بگوان رام جي پوتر چرمت کي رام چرمت ڪي وڏن وڏن گمتن، ٽانڪن، ڪٿائن ۽ لبلانن پر بگوان رام جي پوتر چرمت کي ٿاڻي پڌائين ٿيون ۽ بلڪ پارمت کان به ڪيتري وڌيڪ حصي پر تپ ۽ ٿياڇ جو آدرش پيش ڪري رامايڻ جي روپ کي ٺڪارين ٿا جهجهور پرباء هر هڪ جي جيون تي ڏانڊو وڌندڙ ٻوي لڙهه نتيجي ۾ ٻاهر جي سيني ماڪن جي هرديه کي هن رام چرمت جهڙي - پارمت سان ملائي هڪ ڪري ڇڏيو آهي. پارمت جا اهي سانڪرڪ نانا رام وسايڻ پباري اح به هرديه جي بوم آستان ڏيکارڻ رهيا آهن.

هر انسان جي آتما، رام نام جي پوتر ڌارا کي پراپت ڪرڻ لاءِ جنم کان پيا سي رهند اچي ٿي. هن جن اندر جي آواز کي دڪ يا وڻچوڇر وقت بڌو انهنڪي انهيءَ طرف وڌ پار پگمتي پراپت ڪرڻ کان سواءِ تو ڪو مارڻ پنهنجي اکنڊ ۽ اڪت شائنيءَ ڪي پراڻن نثر تي نه آيو ۽ اهڙن پاڻي وائن پنهنجي آتما کي مهاپرشن جي پوتر واسي ۽ دواران رام جي سدا لاءِ آتم شائني پراپت ڪئي.

سند ديش هي هڪ مها پاڻي وان نام جي پباري پگمت تلسيداس - آر - تلريجا، سند ۱۰ ماه نگر نواسيءَ جي پوتر من تي رام جي پوتر جيون جو گمتر ۽ گهرو پراڻا روڊو ڊيو سوامي پرماتند صاحب چڌاڪاشي جن جي چرمان پر وڻ

سمري ۾

پيت ٿو ڪريان تمام گهڻي ادب ۽ عقيدت، مرن ۽ صدق سان،
جيون جي هيءَ آخري ۽ آرزو ۽ انچو عمل، پرهر نيشتي پرهر شرو نري
ستگورو ديو پرمهنس ۱۰۸ شري سوامي. پرمهند صاحب چڊاڪاشي ۽ جن
جي ڪوئل ۽ پوتر چرن ڪمان ۾، جن جي اُتر ۽ اُتل رجه جو شرڌا ۽ پرير
سان ڌيان ڌريندي هن نچ سيوک ڪي اهو رتن مليو آهي جنهن جي
سهارو سنسار جي اتاه ساگر مان پار ٿرڻ جي هردي ۾ آشا آهين ٿي ٿي
۽ پڻ هن مها ڪنن ڪاري ڪرڻ جو ساهس پيدا ٿيو آهي.

ارداس آهي نه شال اهو ڪاري نروگهن سمايت ٿي ۽ دنيا جي
هندو جاتيءَ جي هر وڻ جي هردي اندر رام پکي ۽ جو سلو اُڀري پر قلند
ٿي ۽ مغربي فشن، اُتي ۽ ڪيت کان چونڪارو پرايت ٿي.

چڊاڪاشي سيوک

قلسيو - ر. ٿلريجا (ٿسري)

ڪتيانا (سوراشترا)

۱۹ اپريل ۱۹۶۷ع

مٺين جون دياريون ديوتائين ۽ ڏاڍين جي سندر مورتن سان چٽيل نه آهن، ڪمرا ڪپتن ۽ ڪرسي ميزن سان سينگاريل نه آهن، دروازن ۽ درين آڏو سندر ٻڙائين وارا ريشمي ٻوڊا لنگهندڙ ڀالين جي دلين کي چڪين ڪونه ٿا، صبح جو چئنين بچ کانولي گهندن ۽ ڪوڙ ڀالن جو آواز ڪونه ٻڌو آهي، پوڄارين ۽ پوڄارئين جون پيرون اينديون وينديون نظر نه اينديون آهن ۽ هتي نه پورن شائني، ٻاڪيزگي، سادگي ۽ ستم جو راج آهي جو هر هڪ ڀالريءَ جي دل کي آئند سان پري تب ڪري ٿو ڇڏي. سچ نه هي ۽ آشرم سوامي چپتن آئند چندا ڪاشي جن اهڙي ايڪانم واري هنڌ ٻهڙا جي هريءَ پريءَ ڳوڏ ۾ اڏاڻو آهي جتي سدائين شائنيءَ جو رابومندل آهي. هتي سنساري رابومندل آهيءَ ڪونه. اچائي گهٽ شپ کان آجر، ٻاري ڇوڙ راند کان وانجهيل، واپاري گشتگر، ماس مچيءَ، شراب تماڪ، پنک چرس وغيره کان شد ۽ ٻاهرين اندر کان نڪتل ٻري آهي. ههه نه هر هڪ ڀالري پنهنجي لپاٽم انوسار آتمڪ آنتي ڪري، مانسڪ ايڪاگر ۽ شارپوڪ آروڪتا پراپم ڪندو نظر ايندو. هن آشرم ۾ ستيه جي ٻانڊهڙي کي ڪشش ڪرڻ جا سبب ساڌن موجود آهن جن جو اثر جيون ۾ قائم رهي ٿو.

هن آشرم ۾ آدي مڪئي ٺاڪ مهاديو جي اسٽاپا برهما ٻانڊ سرشتيءَ جي آدي ڪال ۾ ڪئي ۽ ٻن ڀڳوتيءَ شونڊوتي (ٻاروليءَ) کي سڀني ديوتائن آستر ۽ شستر ڏيئي ڏيئڻ کان هيءَ ٻومي آهي ڪرائي ۽ ويد وڌيءَ سان ماڻو ٻانڊ لاءِ مها ٻگهه ڪري سدائين لاءِ ڀڳوتيءَ جي اسٽاپا ڪئي. سڄي ڀارم ۾ ڀڳوتي ٻاروليءَ جو ٻيو ڪوبه اسٽان ڪونه آهي. ديوي ٻانڊ ۽ ٻوم ٻانڊ ۾ هن اسٽان جو سندر ورڻ ملي ٿو ۽ ڏسيل آهي ته جيڪو ڇيو هن مڪئي ٺاڪ مهاديو ۽ ڀڳوتي شونڊوتيءَ تي جل ۽ ڦل ۽ پشپ وغيره چاڙهي ٿو ۽ وڌيءَ سان ٻرجن ڪري ٿو تنهنڪي بدري نارايڻ، ڪينڊارنام يا راميشور وڃي ٻرجا ڪرڻ جي ڳهرج نه آهي. اهڙي سڌ ماليشوري ۽ مهاديو جي مروي لنگ کي ٻهڙ مان ڪڍائي، صاف ڪرائي ٽئين وڌيءَ سان، ٻانڊ پرکشنا ڪري اسٽاپا ڪرائي ويئي آهي. ان سان گڏ ڀڳوتي ڪاٻريءَ جي جنم ٻوميءَ ۾ اهو اسٽان هڻڻ ڪري ۲۵ لک ڪاٻري ٻوسجڻ ڪري آدرش آشرم جو نرمان ڪيو ويو آهي.

جڳم ولد ۽ ستم نلسيداس ۾ ڪاشيءَ ۾ ڀڳوان وشونام مهاديو کان پنهنجي رار چرم مانس کي انجي چرن ۾ پست ڪري آشرواد پراپم ڪئي. ساڳيءَ طرح

بياري ٿيندي وهيءَ کانوئي روحانيت ۽ رام جي سروب جو رس ٻيٽو. ستگرن جي مٿان ڪرڻا هيٺ هن بياري جو جيون ٽپ، ٽپاڳ ۽ رام پگتيءَ جي رس جو اُمرت ٻي ٻي مست ٿيندو رهيو. ورهاڱي کانپوءِ هيءُ ستگرن جو پيارو انگ لاهين ڇاڙهين ۾ رهي به نامر جو نرمل رس برابر پيئندو رهيو. هڪ ڏينهن رام سروب ڪري تلسيداس جي ڪرني هن بياري جي سامهون آئي ۽ هرديءَ روز روز ٻارڻ پلائي انهيءَ ۾ ٽيمون ڏيئي پگتيءَ جو رس پيئڻ لڳو. آخر هن بياري جي من ۾ امنگ اُڀري اٿيو ته جتن مون هي رس ٻيٽو آهي تڏهن ساڳيءَ طرح ڇو ڪين منهنجي ديش جا لاڏالا به رام رس پيئن. تڏهن انهيءَ پاونا جي پوڙڻا کي دل ۾ رکي خيال ڪيائين ته وڃي ستگرن جي پوٽر آستان يعني سوامي پرماتند ڇڏاڪاشي آشرم، پنج ڪنڊ، بشڪر ۾ رهي پگوان مڪينيات مهاديءَ ۽ پگوني جڳدمبا پاروئيءَ کان پوڙڻا ۽ شڪتي وٺي سنڌي ڪوٽا ۾ رام چرٺ جو اُتو ڪريان. هن بياري دهليءَ جي ستگرن جي مکيه آستان تي آڳيا پراپت ڪرڻ لاءِ ويٺي پتر لکي موڪليو جنهنڪي پڙهي من ڳڏ ٿيو. کيس لکيو ويو ته ”هي مها پاڳي شالي، ٽومورتي تلسيداس جا سروب ٺوهين ڏٺا آهن جو اوهانجي هرديءَ ۾ هيءَ رام جي پوٽر نام جي سرسري وهڻ شروع ٿي آهي. ستگرن جي اوهانتي سدا آسيس رهي آهي ۽ سدا انگ سنگ رهندي. ٺوهين پوري وشواس، شردا ۽ مانسڪ ايڪاگرٽا سان پنهنجي رشت کي منائي ماتر پاشا، سنڌي ٻوليءَ ۾ ڪوٽا جي روپ ۾ رچنا ڪريو. اوهانڪي رام درٻار مان اننت شڪتي پراپت ٿيندي ۽ اوهانجي رچنا تي اوهانجي رشت جي آسيس ۽ مهر لڳندي.“

هن رام جي بياري، نام جي دلاري پگتراج اُٿي ٿي رهي ستگرن جو ڏيان ڪري ڪوٽا ڪرڻ شروع ڪئي ۽ ٿوري ئي وقت ۾ رامايڻ جا مکيه مکيه پاڳي سنڌي ڪوٽا ۾ آڻي سنڌي ساهتيءَ جي امر شيوا ڪئي آهي. جيتوڻيڪ سڄي رامايڻ جو اُتو نه آهي پر جيڪي جيڪي پاڳي هن بياري پگت کي سندر لڳا آهن سي سڀ ڪوٽا ۾ آڻي هزار صحن کان به وڌيڪ بستڪ تيار ڪري جنتا ۾ پيٽ رکيو آهي.

مالي حالت ۾ ماستر صاحب جي حالت تمام خست ٿي رهي آهي. هن بستڪ کي ڇپائڻ ۾ به اڳڙات ڪر شروع ڪرڻ لاءِ پنهنجو نواس وڪڻي ڪم کي ٻارنپ ڪرڻو پيو آهي. هيءُ آهي ماستر صاحب جي لڳن ۽ ٽپاڳ جو نمونو. بعد ۾ ڪن ادارن آلمانن سندن گهڻي جاڪوڙ ڪرڻ کانپوءِ ڪجهه ڪجهه ڪاپيون وٺي سهائتا ڪرڻ جي خاطري ڏني. هن بستڪ کي ڇپائي پٽري ڪرڻ ۾ جيڪا جڻاڪشي هن بياري ڪئي آهي سا ڪن بيان جي سامهون آئي هوندي. مهنر ڪن ٿيندو ته هن بياري هن بستڪ جي مهورت جو ذڪر ڪيو جنهن تي کيس صلاح ڏني ويئي ته سنڌ جو مشهور نيتا، آسام جو اڳيون ٽورنر، ديوان جبرامداس دولترام، پارليامينٽ جو ميمبر اوهانجي هن بستڪ جي مهورت لاءِ تمام سٺو ۽ ٺيڪ سهايڪ ٿيندو. پرمهنس سوامي پرماتند جي مهاراج ڇڏاڪاشي جن جي جينتي

واماڻ جا دونه ۽ ڪيتا جا شاوڪا | هڏون ڇنڪ ڇال گرائڻ جي اسان سنڌي
هندن، چٽي ڌرمي سکيا مليل ٿي ڪانهي، غير ڪا گهرج آهي! ڌرم ۽ انجي
اصولن ۽ پابدين کان ٽهندڙ زماني ۾ اڄ اسين وهون ٿا جنهن ۾ ڌرم کي ڪا
جاء نٿي ڪانهي | اهوئي مکيه سبب آهي جنهنڪري هيءُ ڪارڻ هڪڙي
ڏکڻ ٿي پيو آهي |

”سنڌي ڪوٽا وڃڻ ڏکي آهي.“ ڪهڙو ڪري هرهڪ سنڌي صاحب الن
ٿي چوندو آهي. جن شوقين سنڌي ڪوٽا جي ميدان ۾ گهوڙو ڊوڙايو آهي ۽
مناڪت ڪئي آهي، لڏي پوري ڄاڻ آهي ته ڪنهن مٿس خيال ۽ فرض ڪيل
دائري اندر سنڌي ڪوٽا وڃڻ نه ٿي ٿاڻي ٿاڻي آهي. سنڌي ٻولي سنسڪرت
جسي وڏي ڏيءَ نه آهي، پر ان ۾ ڪوٽا وڃڻ لاءِ سهولتون گهٽ موجود آهن.
سنڌي ڪوٽا وڃڻ لاءِ قابليت ۽ فن نه کڻي، پر ڪلاهاڙين ڪيلڇ جو هنر، ضرور
هجي. سنڌي ٻوليءَ ۾ قافيه ۽ ردیف بلڪل اڻڻا پڻ انجي ڀيٽ ۾ هندي
۽ گجراتي، مرهٽي يا بينگاليءَ ۾ آهي وڌيڪ ملندا. اهوئي سبب آهي جو
سنڌي ٻوليءَ کي جيترو شاعر هٿ ڪهرجن تنهن کان کيس گهڻا گهٽ آهن. مون
چوڙا اٿڻ ۽ اٽڪهڙيا ڪري ڪوٽا وڃڻ ۾ بيحد ڏکيائي محسوس ڪندا. پر
ڪارڻو ته نالارو آهي انهيءَ ڪلاڪار جو، جو ملڻ اوڙاڻ سان سهڻا ساڙاڻي
سگهي. انهيءَ ڪري ڪامل سنڌي ڪورس اڳيان اڻڻا آهي ته هو صاحب
دل جي سختي کي مالو ڪري سڀڪاٽ شاگردن جي دلچسپي ڪن ۽ رهبريءَ
جو هڪ ڏکيو ڪهڙي ۾ گهڻا سنڌي شاعر پيدا ڪري پنهنجي پاشا کي ان
پاشائن وانگر مالامال ڪري انهيءَ ڏس ۾ نه سنڌيءَ جو شان بلند ڪن ۽ شان کڻن.

ٺالي جي مور ٿي مون ۾ ۱۹۶۱ع ڌاري هن گرائڻ جي وچنا جو خيال پيدا
ڪيو ۽ انجي پادگيري منهنجي خيال کي هٿي پيشيندي ٿورڻ ڏيندي آئي!
”مان نه نلسيناس ٿي آهيان. مول واماڻ جو سنڌي ڪوٽا ۾ نوجوهو ڪري
سگهان ٿو.“ انهيءَ خيال کي عملي جامو پهراڻي جي ٿاڙ لڪڻ ۽ ڏانهن ڇڻڻ ٿي
منهنجو روزانو ڪرڻو ٿي پيو | هينئر جڏهن مڙون موقعو ملو آهي ۽ سڪورن
جي دالنا جو ڪڪرو وسرو آهي ۽ گهوڙو چيرون جي پٺڏن کان سمير شيام آجو ڪيو
آهي تڏهن هيءَ نج سيرا پڙهندڙ مٿن ۽ شڙڌالو وار پڪهه سڄين اڳيان پيش
ڪري سگهيو آهيان. آڻا آهي ته ڪوٽا جي ڪهتڙين ۽ خيالن جي اوڻاڻن يا ٻيڻن
تڏهن جي ڪنهن ڪوٽاهين کي هڪ پاسي رکي وڏو ٻيڙي پکڙي ۽ جي نظر رکي

هن ٽچ سيوڪ کي به اناياس پوجيه پاد، ٿيرت سروپ، پرمهنس گرو ديو برمانند
چداڪاشي جن جي بنيت آشرم بشڪر راج بر شرناگتي پراپت ٿي. پاڻکي پاڳيوان
سمجهي هي ٽچ هردي جا گسر، ان آدي مڪتي نات مهاديوءَ پڳوتي پارونيءَ
جي چرن بر پيت رکي لاهائي آشيرواد ٿو پنان ته:

”ٿيرا ٽجهه ڪو سونپ ڪي، ڪيا لاڳي هيءُ مور؟“

ميرا مجھ بر ڪجهه نهين، جو ڪجهه هيءُ ٿور.

شال واڻي ۽ جيون سقل ٿئي، اها ئي آراڌنا ٿو ڪريان.

پومڪا جو پوڳ پاڻڻ کان اڳ پڙهندڙ مٿن اڳيان هڪ ضروري ارداس ٿو
ڪريان ته دوها يا چوڀايون سر اچارڻ کان اڳ هڪ دفعو دل بر ٻڙعي ۽ وزن سان
ڳائي ڏسن. چوڀاين ۽ دوهن جي ڳائڻ بر ڪجهه ڪلا جي ضرورت آهي. ڪوشش
ڪئي وڃي آهي ته جيئن هر ڪوپاڻ يا پيٽ سولائيءَ سان اهي اچاري سگهي ۽
انهن جو لطاف اٿي سگهي.

مٿن ڪهڙن ڪهڙن مها پرن جا هت احسان مڃيان؟ سڀني سڄڻن
جي آشيرواد ۽ شپ اڇاڻن کي ياد ڪندي اکين مان لڙڪ ٿا لڙن. هيءُ ٻستڪ
سڀني جي آشيرواد جو ئي ڦل آهي. شرومڻي ۱۰۸ سوامي ڳڻيش داس صاحب
ساڌ بيل ٿيرت بمبئي، ۱۰۸ سوامي هريداس صاحب مهنت ڪت وارا صاحب،
سوامي اونگار آندست جيوڻ لال صاحب، سائين پيسورام صاحب، شري هرمل
صاحب سدارنگاڻي، شري جيرانداس صاحب دولت رام، سينت پرسرام پاروئل
صاحب، شري ناگراڻي صاحب پريزدنٽ سنڌي ٻوليءَ ۽ ساهتيه سڀا اڪل پارٽ،
ڪماري پوپتي پيٽ هيراننداڻي، شري ڌرمداس صاحب ڪٿري پرنسپال سنڌ ماڊل
هاءِ سڪول، شري نارائڻ شيام، شري گورڊن محبوباڻي، شري ديال آشا، شري
ديوي داس صاحب ۽ ٻين انيڪ سڄڻن جو ٿورائتو آهيان ۽ ٿورائتو آهيان انهن، اڳيان
ڏنل فوٽي وارن صاحبن جو جن اڳرات هڪ سؤ (هرهڪ) ڪاپين جو آرڊر ڏيئي
ٻستڪ ڇپائڻ جي مرن بر همت پيدا ڪئي آهي. شري پرسرام صاحب مسند ۽
هريرام صاحب جن به اڳڪار ڪري مونکي نوازيو آهي.

آءٌ پاڻ ڪوتورام صاحب بولاڻيءَ جي احسان کي نه ڀلائي ٿي ڪين سگهندس،
جنهن صاحب نشڪام پاوسان پروف ڄاڻ پاڻ تي هموار ڪيو ۽ شري ڪنيا لال ڪرنا،
شري ميلارام واسواڻي ۽ سندس پريس جي ڪم ڪندڙن ڪيرون لطيفون جن وقت سر،
ٻيا ڪم پاسيرا رکي، هيءُ ڪم اڳرائيءَ بر اٿي پورو ڪيو آهي.
(ٽپسوي) (تلسيو-ر-ٽيلريجا) (چداڪاشي سيوڪ)

گرنٽ جو اڀياس ڪيو ويندو. انهيءَ ڪري ارداس آهي ته پڙهندڙ مٽر ۽ سڄن ٽيڪا گهڻيءَ جا خيال ٺرڪ ڪري انهيءَ پس نظر بستڪ کي پڙهندا ته اوس لاپ ٿي ٿيندو. مون نه رڳو پنهنجيءَ دل کي خوش ڪيو آهي. ڪنهن به اوڻائيءَ ڏانهن منهنجو ڌيان ڇڪائڻ بدران جيڪڏهن پڙهندڙ مٽر انجون غلطيون سڌاري جيئن ٽيڪ نظر اچين ۽ برابر سمجهن تيئن پڙهندا ته سندن گهڻو ابتڪار هن داس تي ايندو.

آءٌ پاڻ ئي ٿو سمجهان ته هن رچنا جي وچ ۾ يا ڪوئا ٺاهڻ ۾ گهڻيءَ خبرداريءَ جي باوجود ضرور ڪي اوڻايون رهجي ويون هونديون. مون کان جيتري قدر ٿي سگهيو آهي اوتري قدر مهاڪوي کوسائين تلسيداس جي خيالن کي پرگهت ڪيو اٿم جيڪڏهن ائين ڪندي ڪي ڀليون چوڪون ٿيون آهن ته اها منهنجي ئي ڪم عثلي ۽ الڙائيءَ ڪري ۽ اها الڙائي ضرور معافي لائق ۽ درگذر ڪرڻ جهڙي آهي جا پڙهندڙ صاحب ۽ قدر دان سچو ضرور عدايت ڪندا.

گروامي تلسيداس گرو پڳتيءَ ۽ شردا جو نه مجسم ٿي هو ۽ هن صاحب انهي گرو پڳتيءَ کي هن بستڪ ۾ پوريءَ طرح پرگهت ڪيو آهي. آءٌ سندس پگري (جتيءَ) ۾ پير پاڻڻ لائق نه آهيان ٿي ڪين پر نه به پنهنجي ستڪرون جي چرن ڪلمن ۾ پوري شردا ڏيکارڻ پنهنجو پهريون فرض ٿو سمجهان ۽ سندن ڪرپا سان ئي هيءَ ٽچ رچنا پڙهندڙ مٽرن اڳيان پيش ڪري سگهيو آهيان.

چون ٿا ته رام نوميءَ جي ڏينهن چار ٻئي 'ويدياڳان' منس جو روپ ڌاري رام جنم انسو ڏسڻ لاءِ اڀرڻ يا ٻڌار ڄمڻا آهن ۽ جنهن منس جا پاڳ پلا هوندا آهن تنکي ئي سندن درشن پراپت ٿيندو آهي. هن ٽچ ليکڪ جو خيال اهو ٿي هو ته اڀرڻ يا وڃي هيءَ رچنا ڪاري ڪريان ۽ رام نوميءَ جي ڏٺا ٿي ان جو شپ آرٽپ ڪريان. پر ڪن مجبور بن ڪري ائين ٿي نه سگهيو ۽ ڪتيان (سوراشتر) ۾ رهي رچنا شروع ڪير جنهن ۾ مکيه فرض سميتري ڪتتيءَ ادا ڪيو جنهن جو نهايت ٿورائتو آهيان. رچنا آرٽپ ڪرڻ کان جلد ئي پوءِ جدا ڪاشي گدي نشين ٿيڻ ڪروءِ سوامي چيئن آئند چڊاڪاشي جن ليکڪ کي آشيواد سان گڏ ڪرپا پتر ۾ آڳيا ڪئي ته ستگروءِ دير سوامي پرماتند چڊاڪاشي ويدانت اشهر ۾ پنڇ ڪند بيشڪر (اجمير) ۾ رهي اهو ڪاري ڪريان. پر اهو نه هينئر ئي ٿي سگهيو. ڇو جو گرنٽ رچنا جو آرٽپ اڳي ئي ڇڪر هو.

بشڪر راج جو پرمهس سوامي پرماتند چڊاڪاشي اشهر ۾ اشهر آهي

پر اڀرڻ يا ڪالڊ جي ڪاٺي اڀارڻ آهي ۽ جيڪي ماڻهو راجاپور وڃن ٿا سي انهيءَ ڪاٺيءَ جو درشن ضرور ڪن ٿا. ليڪڪ کي به ان ڪاٺيءَ جي درشن ڪرڻ جو سڙياڳ پرايڻ آهي.

سمنٽ سولہ سؤ اڪٽيسا ڪرون ڪٿا هر ڀڃڻ ڌر سڀسا.
نومي ڀوم وارو مٽ ماسا اوڻ ٿوري رهم چرتر پر ڪاسا.

هن چڙياڻيءَ مان رامايڻ لکڻ جي شروعات ٿيڻ جي تاريخ جو پتو نه پوي ٿو پر اڄي سڀاڻيءَ جي تاريخ جي خبر نٿي پوي. اڀرڻ يا پروهي کوسائن ٿلسداس رامايڻ جو پهريون اڌ لکيو پر پوءِ اتي مخالفت ٿيڻ ڪري هو اڀرڻ يا ڇڏي ڪاڻيءَ هليو ويو. اڌڙيءَ طرح رامايڻ جي وچ ۾ جدا جدا هنڌن ۽ جدا جدا وقتن تي اِي هيءَ. کوسائن ٿرڻن جي پاڻا ٻڌل ڪئي هئي ۽ سواءِ هڪ ٻن دفعن جي هُو ڪڏهن به بيمار نه ٿيو. انهيءَ مان ظاهر آهي ته سندس ٿندوستي سالر ۽ تمام سٺي هئي. سندس قد، روپ ۽ رنگ وغيره جي چاڻڻ لاءِ ڪوبه ٻڪو ٺهيو نه هو. ماي اچتر کي ته سندس هُو بهر شڪل مڃڻ نه گهرجي! ڇو جو چتر آهي چتر ڪار جي رچي ۽ پر ڪاشڪ جي رڃا جو خاڪو.

ٿلسيداس ٻڪر رام پکيڪ هو پر هيرمان جيءَ کي به پنهنجو اشت ديوتا ڪري مڃيندو هو ۽ ڏکڻي وقت پر سندس سمون ڪري منڪلام کان چونڪارو حاصل ڪندو هو. سندس سپاءِ ناڪل سڌو ۽ سادو هو. بھم مباحه پر ڪڏهن به نه پونڊو هو. راد وراد جي موقعن کي سدائين شائتيءَ سان ٿاري ڇڏيندو هو. هُو ڏڪن ۽ ڏينن تي به لهجڻو ڏيا ڪندو هو. هڪ دفعي ته هڪ رام ٿام جهيندڙ بخاريءَ سان گڏ پوڄن ڪري کيس انهيءَ ٺههه کان آجو ڪيائين. اهي سڀ ڳالهيون سندس اعليٰ چريتر ۽ برتر جيتريءَ ئي روشني وجهن ٿيون. ڇا، اها گهٽ فخر جي ڳالھ. آهي جو هيڏو وڏو، ناميارو ۽ لوڪ پُر ڪرڻ لکڻ کان پوءِ به کيس ايمان نٿو ٿئي ته سگهيو. رامايڻ کان سواءِ وٽ پٿريڪا، ڪوتاولي رامايڻ، گيتاولي رامايڻ، چنڊاولي رامايڻ وغيره به ڌڙن کن ڪرڻ سندس وڃيل چبا وڃن ٿا. ڪوتاولي رامايڻ به هن خطرناڪ وبا جو ذڪر ڪيو آهي. اهو ڏسي الزمان ڪير ٿو وڃي ته کوسامي ٿلسيداس کي پاڻهن جي سڙ به انهيءَ ٽالهي ستابو هو. چوڻدا آهن ته اها بيماري گهڻو وقت نه هلندي آهي. ليڪن کوسائن ٿلسيداس کي انهيءَ ڪاٺي ڏينهن ٽئين تنگ ڪيو هو ۽ انهيءَ دود کان چٽڻ لاءِ هن هيرمان

ڪوئا ۾ ترجمو اڃا تائين نه ٿيو آهي، اها دڪ جي وارا چئبي! سرگواسي شري
روچيرام صاحب سنڌي ۽ هڪ ننڍڙو رامايڻ ڪوئا ۾ رچيو هو. پر انجي ۽ مڙل
رامايڻ جي وچ ۾ گهڻوئي ويجهو هو! اهو رامايڻ دوهن ۽ چوپاين ۾ نه هو. انهيءَ
هوندي ۾ هن صاحب جو سنڌي ۽ ڄاڻي ٿي ڪيل اٻڪار وسارڻ جهڙو نه آهي.
هيءَ گرنٽ ٿوري مول رامايڻ جو اکر به اکر ترجمو نه آهي پر نه به سڀ
مزل خيال انڙ دوهن ۽ چوپاين، چندن ۽ سورنن جي روپ ۾ جيئن جو ٿيئن به
سنڌيءَ پاشا ۾ سمايل آهن ۽ پڻ انڇو ٿي سهارو وٺي رچنا ڪئي ويئي آهي.
مول گرنٽ جي ماءُ مان ڪي دوها ۽ چوپايون وغيره ترجمي هيٺ نه آندا ويا
آهن ته جيئن ڪنهن به ڌار ٿي يا تنگ عقيدتي وارو ماڻهو به کيس شردا سان
پڙهي ٻڌي سگهي ڪجهه بدعتي عادت وارو انسان به انجي اوچتا ۾ شڪا آڻي
نه سگهي.

کليءَ طرح قبول ڪندي مونکي لڄ اصل ڪانه ٿي ٿئي ته جهڙو مهاڪن
ڪار به مون جهڙي جيتاهڙي جيو جي شڪتيءَ کان گهڻو، بلڪل گهڻو مٿي آهي
۽ سو به وري ڄاڻي ٻجهي مون پاڻ تي همارا ڪيو آهي. ڇو؟ اها نه خرد مون
کي به خبر ڪانهي!

ناهه ڪا لياقت ڪويءَ هڃڻ جي ناهه ڪا اهڙي وديا ملي
ناهه ڪيو ڪو ست سنگ ايڏو جنهن ڪارڻ نه ٻڌ ٿي سگهي.
سمر ڪوڙيا بس آهه سهارو بخششي جنهن آهه ڏسي،
ٿاسي، ناهه سهي سو لهريون پيو ساگر ڪان پيار هلي!

شايد ڀستڪ تمام وڏو آهي ۽ انجي پورنا خاطر تمام گهڻو ڪشت سهڻو
پوي ها ۽ پڻ وقت به ڪافي ٿي لڳي وڃي ها ۽ وري اڀراسو؟ تنهنڪري
شايد ڪنهن به سنڌي ڪويءَ صاحب اهو ڪار به هٿ ۾ نه کنيون! اڄوڪي
حياتي 'پڇ پڇان' واري حياتي آهي ۽ هر ڪنهن جو هٿ وٽ ٿي ٿي وڃي
آهي ۽ وٽر ماڊرن زماني ۾ شيون وستو نه ماڊرن ڪنهن پر کيس ۽ ڪهاڻيون، انسان
۽ غزل به پريم پيرل ٻڌو وارا ۽ ماڊرن نقشن سان ٺهڪندڙ هجن! اڄ دنيا مٿان
پريم ٿي راج ڪري رهيو آهي ۽ جوائن ۽ جوائنن کي اهي ڳالهون ڪنهن ۾
پريم جي ڏٺ هجي! هر گليءَ ڪوچي ۾ راند ڪندڙ ٻارن جي مک مان به 'پيار
ڪيا تو چوري نهن ڪي' يا 'ميرا محبوب آيا هيءُ' جا گانا ٻڌڻ ۾ ايندا ۽ ٺڪي

باحڪ جي رچنا ڪئي هئي. ڪن ماڻهن جو رايو آهي ته انهيءَ ساڳيءَ بيٺا جي
بيٺر ٿيڻ ڪري ۶۰ ورهين جي ڄمار ۾ ڪوئا رولي غنجه جو گنمندڙ سر سبز درخت
هن دنيري ڇمن کي اُڇڙ ڪري نندن ۾ جي سندن ٿا کي ڏوٻالا ڪرڻ لاءِ ڏيو
لوڪ هليو ويو. انهيءَ باري ۾ هيٺيون شلوڪ بلڪل مشهور آهي:-

سنبٽ سولھ سؤ اسي، اُسي گنگ ڪي تير

ساون شڪلا سپتھي، ٿلھي تجيو شرير.

چون ٿا ته پڇاڙيءَ ۾ هيٺيون ڏوھو اُچاري شاعري مٿان جي ڇمن جو
روشن ستارو غروب ۾ غائب ٿي ويو ۽ کيس شوڪ جي ساگر ۾ هميشه جي لاءِ ٽٽو
ڪري ويو.

رام نام جس ورن ڪي پيو چٽ اب مڙن

ٿلھي ڪي مک ڏيھجي ٿلھي آبين سڙن.

پسري ٿلھيو ٿلھي (چڏاڪاشي سِرڪ)

۱۸ اپريل ۱۹۶۷ء

ڪٽيانا (سوراشترا).

سان ڀريل هجي ها ته هوند کيس اجڙي امر ڪيرائي پراپت نه ٿئي ها ۽ ڪاڇڪر جي ڪڙ ڪهڙي جيتڙن ٺڙ ڪاڻو شاعرن جي ڪن ٻل واري ڌمڪ ڇمڪ سندس ڪيرائيءَ کي ڦڪو بڻائي ڇڏي ها. جيئن جيئن ڪوٽا پڙهيا ۽ انکي وڌيڪ سمجهڻ جي پوڄهه وڌي رهي آهي تيئن تيئن ڪوٽا وڃڻ جي خراشمنندن جو تعداد بڻ وڌي رهيو آهي! هنن ستن جي ليکڪ کي ڇڱيءَ طرح معاف آهي ته فقط ڏکڻ واري نلسيداس جي وچن امرت پان ڪوٽ لاءِ ڪيترائي ڪجرائي ۽ مدراسي، بنگالي ۽ مرهٽا وڏوان هندي سکن ٿا ۽ من مانير لاپ حاصل ڪري ڪوٽارت ٿين ٿا. اهو ته سڀيئي ڄاڻن ٿا ته رامائڻ جا ڪيترائي ترجمو سندن جي ٻار وٽ رهندڙ يورپي ماڻهن به ڪيا آهن ۽ اڃا به ٿي رهيا آهن. مڌ به پڙهندڙ جي هڪ رهڻي ڇڄ ٿي ڪوت رامائڻ جو مرهڻي پاشا پر ترجمو ڪيو آهي، جڏهنڪي مرهڻي جي ڄاڻندڙن گهڻي قرب ۽ انساه سان اپنايو آهي. بهار پراپت جي گهڻوڙ زميندارن جي رامائڻ لاءِ سڪ ۽ ڇڪ ڏسي هڪ بنگالي ليکڪ لکيو آهي ته: ”سوين ورهيه اڳ، ڪوي نلسيداس سرڄوءَ نديءَ جي ڪناري تي جا مڏر ويٺا وڇائي هئي تنهنجو آلاپ ڀارت جي ٽن ٽارين جي ڪنن ۾ اڃ به گونججي رهيو آهي.“

قديم اڀوڏا، ٻياري ۽ رڻيڪ اڀوڏا کي مسلم بادشاهن جي انياچارن نيسٽ و ٺاهڻ ڪري ڇڏيو آهي ۽ اها پنهنجون نماڻيون اکيون کڻي اڃا تائين اڄين اوج کي ٺهاري رهي آهي، پر هندو سماج جي دل ۾ رامائڻ واري اها ساڳي اڀوڏا يا نئين نئين روپ ۾ بالڪل نئي عرصي کان قائم آهي. سندس ۾ جيستائين هندو ڄاڻي جو وجود رهندو ۽ اهو وجود دنيا جي خالي سان گڏ ئي شير ٿيندو، تيستائين ان جي دل ٿان رامائڻ جو پراڻ هرگز نه مٽجندو نه مٽجندو.

سنڌيائي ٻڌجي گوساڻن نلسيداس مٿا، پوندارين، ڪاشي، پراڻ، ڪروڙيتر جگمات پوري ۽ چترڪوت گهمندو رهيو پر اڀوڏا سان سندس فطري قرب هو انهيءَ ڪري اتي مڙيوڻي زياده رهندو هو. سندس مکيه نواس اسٿان ڪاشي هو. ڪاشيءَ ۾ اُسي، گربال مندر، پرچلا گهاٽ، ٺڪر وغيره اسٿانن تي سندس ياد تازي ڪندڙ نشان اڃا به هستيءَ ۾ آهن. اڀوڏا ۾ به هڪ هند سنگهه ۾ جو پوتر اينڊل آهي. هو هڪ ڀيرو لکنؤ به ويو هو ۽ اٽان وري ملبه آباد ويو هو. اتي جا رهاڪو چون ٿا ته نلسيداس اڀوڏا کانڊ پورو ڪري هڪڙي پٽ کي ڏيئي ويو هو ۽ اها ڪاٻي اڃا به مهنت جماردن وٽ موجود آهي، پر عام ماڻهو انکي گوساڻن نلسيداس جي هٿ لکيل ڪاٻي مٿي ۾ شڪ آڻين ٿا. البت راجا پور

ٻيو اسين سمجهون ٿا ته ٿوري هو اڳڪٽ مول جي چوڻين چوڻا پر ڄاڻو ٿي هجي
پر اهڙا پٿر دل مانا پٿا ڪين ٿيندا جيڪي 'ڄاڻو ٿي پٿر پٿر ٿي اکر به
اڪر عمل ڪندا. ماما جي مورتي مانا، سر ٻر ٻر ساهه هوندي پنهنجي پٿر ڄاڻي
ٻار کي ڪڏهن پنهنجي گود کان ٻري ڪري سگهي ٿي؟ جيڪڏهن ٻار جو ساگر
پکڙان مانا جي هرديه کي ايترو ماما سان پيال ۽ آڻي ڪومل نه بڻائي ها ته سندس
جوهي سر سبز گلشن ڪڏهن ٺڪر اچڻ ٿي وڃي ها! تنهنڪري سواءِ جنهن پرکيه مانا جي
مک مان گوسراهي نلسيداس جهڙي پکي شرومڻي ۽ اعليٰ ڪريءَ جنم ورتو، ان
جي هرديه کي ريگستان وانگر بلڪل لوڻ ۽ خشڪ سمجهڻ ڪومل هرديه ڪري
يا نه ڪري ڪيئن ٿو سونهيون؟ سمجهڻ ٻنهي ٿو اچي ته سندس مانا پٿا سندس
ٻالهن ٻر ٿي سرگواس ٿي ويا هئا.

ٻيا ماءُ پيءُ جي ٻالڪ جي جهڙي تعليم ۽ تربيت ٿئي ٿي، نلسيداس جي
نه اڻڪان وڌيڪ نه ٿي هوندي. ڇو؟ ڇاڪاڻ جو سندس ڪو سنڀاليندڙ ڪونه
هيو. مهاڻا ارسنگ داس وٽ پنهنجو ٻالو وڃي پٽ ڪيو ۽ ان صاحب وٽ ئي
ٿوري ڪهڙي وڌي پڙهي. هن ڪيترائي دفعا مهاڻا ارسنگ داس جي مڙو مک مان
رام ڪٽا ٻڌي.

”مڙن پڻ نه ڇڏي ڏسڻ سڏي ڪٿاس سو ڪر ڪيٽ،
سمجهي نهيئن ٿيس ٻالهن ٽپ اٿي رهيو اچيٽ.“

پکييءَ ساگر جي مسم ٿورين ٻر گهيرو جي ان مهاڻا کان ئي هن راءِ منتر
حاصل ڪيو. ان وقت هر وڙاڻي نلسيداس نه پر ارهمڄاري نلسيداس هيو. هن
ٻيو ٻائين گرهه ٻرويش ڪري پوءِ ئي سياسي اختيار ڪيو. جيڪي ماڻهو آشرمن
جي سلسلي موجب نه هلي، هڪدم سياسي ٻر ڊاٽل ٿين ٿا يعني ٻروئيءَ جو
گمان حاصل ڪرڻا پيا ٿي ٿوريءَ جو ستار وڃائين ٿا اهي اڪثري وڏي مونڊاري
ٻر ٻڌن ٿا ٿڌن ٿا ٿڌن ٿا. هڪدم ارهمڄريءَ مان سياسي ٻر ٻڌجي پنهنجو ڪر ٻڌو ۽
ٿڌم ٺاهي امر بطحان وارا هن سنسار ٻر ٿيا ٿي ڪيترا آهن؟ ۽ جن ائين ڪيو آهي ۽
امر ٻڌ پراپت ڪيو آهي سي ته قدرتي شڪتين جا مالڪ هئا! هڪ ٻرو ڊاٽل، جو
گوسائين نلسيداس کي گرهستي ثابت ڪري ٿو سو اهو جو هن پنهنجي ڪولا ٻر
استريءَ جي جذبات، ادائن، گل چرچي ۽ ٻول چال جوڙو زندو مثال ٿڌو ۽ چتر
چٽو آهي اهڙو چتر ڪوبه آزمودگار گرهستي ۽ جذباتي ڪريءَ کانسواءِ ٻرو چٽي ٿڌو

مختصر جيون

گوسوامي تلسيداس مهاراج

گوسوامي تلسيداس مهاراج

ڀارت جي ڪنهن به پراچين ڪويءَ يا ليکڪ پنهنجي رچيل گُرنت ۾ پنهنجي جيون بابت نه ڪجهه نه لکيو آهي پر مرڳو پنهنجي ٿوري واقفيت به ڪانه ڏني آهي! ڇا مهامي وياس، ڇا رشي والميڪ ڇا مهاڪوي ڪاليداس، ڇا ڪوي ماگه، سپتي پنهنجي لاجواب، ملوٽي ۽ لوڪ ۾ رچنا جي مهاستور ۽ رملڪ ڪٿا ۾ ڇڻ نه لکا ويٺا آهن! جڏهن ڀارت جي اهڙن مهارتن به پنهنجي سنڀڌ ۾ ڪجهه به ڪين لکيو آهي تڏهن ڀلا ”پاشا پٽ مور مت ٿوري“ جي اُچار ۾ واري ڪري تلسيداس وري پنهنجي جيون بابت ڪيئن بيان ڪيو هوندو؟

ڀارت ورش جي اڪمال فنڪارن هرڪ ڪلا ۾ پنهنجي بدورن لپٽا ۽ شخصي عزت کي بلڪل لڪائي ڇڏيو آهي. ڪيترن ئي ڪوجنائن ڪرڻ بعد به سندن باري ۾ ڪجهه معلوم نٿو ٿئي. ڪوچ ڪرڻ وارا اهڙن اعليٰ فنڪارن جي باري ۾ صرف انومان جي آڌار تي حاصل ڪيل حقيقتن کي ئي سچو سمجهي اُنهي قناعت ڪن ٿا. انهيءَ جو اهو مطلب نه آهي ته ڀارت جا اهي اعليٰ صنعتڪار جيون ڇو نه چٽا جي ڪلا کان بلڪل اڻڄاڻ هئا. درحقيقت نهنائيءَ سببان انهن پنهنجي جيونءَ کي ظاهر ڪرڻ لائق ئي نٿي سمجهندا آهن ته هميشه قل جي ڪامنا کي ٿياڳي فقط ساهتيه ساڌنا کي فرض سمجهي اُنهيءَ ڏنيءَ ۾ مست زهدا هئا.

مهاڪوي تلسيداس جو رامايٽ، جو غريب جي جهوڙيءَ کان وٺي راجاڻي محل تائين پيٽل آهي ۽ جنهنجي مهائنا ۽ پورتنائي وڏوان ٿوري جاٽل اسوڪ بخري سمجهن ٿا ۽ ٻڌ داد ڏين ٿا، تنهن جو مصنف ڪير هجي، اهو ڪڏهن پيدا

مختصر جيون

گوسوامي تلسيداس مهاراج

گوسوامي تلسيداس مهاراج

ڀارت جي ڪنهن نه پراچين ڪويءَ يا ليکڪ پنهنجي رچيل گرامر ۾ پنهنجي جيون بابت نه ڪجهه نه لکيو آهي پر مرڳو پنهنجي نوري واقفيت ۽ ڪا نه ڏني آهي! ڇا مهامي وياس، ڇا رشي والميڪ ڇا مهاڪوي ڪاليداس، ڇا ڪوي ماگھه، سيمي پنهنجي لاجواب، سلوٽي ۽ لوڪ پر، رچنا جي مهاسندر ۽ رميڪ ڪٿيا ۾ چٽ نه لکا وينا آهن! جڏهن ڀارت جي اهڙن مها رتن ۾ پنهنجي سڀني ۾ ڪجهه نه ڪين لکيو آهي تڏهن ڀلا ”پاشا پيت مزر مس نوري“ جي اچار واري ڪوي تلسيداس نوري پنهنجي جيون بابت ڪيئن بيان ڪيو هوندو؟

ڀارت ورش جي باڪمال فنڪارن هر هڪ ڪلا ۾ پنهنجي پورن لپٽا ۽ شخصي عزت کي بلڪل لڪائي ڇڏيو آهي. ڪيترن ئي کوجنائن ڪرڻ بعد ان سندن باري ۾ ڪجهه معلوم نٿو ٿئي. کوچ ڪرڻ وارا اهڙن اعليٰ فنڪارن جي باري ۾ صرف انومان جي آڌار تي حاصل ڪيل حقيقتن کي ئي سچو سمجهي اٿئي قناعت ڪن ٿا. انهيءَ جو راجو مطلب نه آهي ته ڀارت جا آهي اعليٰ صنعتڪار جيون چتر چٽ جي ڪلا کان بلڪل اڻڄاڻ هئا. در حقيقت نهائيءَ ۽ سڀاڻي انهن پنهنجي جيون ئي کي ظاهر ڪرڻ لائق ٿي نٿي سمجهندا آهن ته هميشه قل جي ڪامنا کي ليکي فقط ساهتيه ساڌنا کي فرض سمجهي اٿئي ۽ ڏنيءَ ۾ مس زهدا هئا.

مهاڪوي تلسيداس جو رامايڻ، جو غريب جي جهوڙيءَ کان وٺي راجاني محل تائين پهتل آهي ۽ جنهنجي مهائتا ۽ پورتن کي وڌوان نوري جاغل لوڪ بخري سمجهن ٿا ۽ اڻ ڏاڍ ڏين ٿا، نئون جو مصنف ڪير هن، اهو ڪڏهن ٻڌا

ٿئي آهو جيئن رام اڃا ڪاڇ ٿيڻ ۾ دير مگر آ،
پنهجو ڪم پڪوان حوالي ڪر. ڪم پوري ٿيڻ ۾ شڪ آهي.

پرشن سندر توڻي ڪيو وڃي ڪم سڌ ٿيو.
سوال سنو آهي. ڪاڇ ضرور پورو ٿيندو.

شترو مٿر ٿوري بس ٿئي. آخر برائي ڪين ڪري.
سوال. آخر آهي. شترن جو ناس ضرور ٿيندو.

تڪڙ نه ڪو اي مٿر اڃائي شڪ ٿيڻ ۾ ڪجهه ڪننائي.
ڪم ٿيڻ ۾ ڪيتر شڪ آهي. آدم چالو وڪ. قل وچولو آهي.

سقل منورن ڪنهنجا ٿين ڏن نيڪي رام لڇڻ. ڏين.
سڀ ئي مطلب پورا ٿيندا. ڏن ملندو. قل تمام پوتر آهي.

شري راء شلاكا پرشن

شري گڻپتيءَ جوڌيان ڪو راءِ سيم ڇمٽ لاءِ
سوال جواب جي چوپڻي هن گهرندو قل پاءِ

ش	ئي	س	ر	پ	ڌ	س	ت	ش	پر	ت	و	پڙ	پ
ان	م	ييم	ل	ڙ	ر	ن	ا	و	ي	س	س	ڪ	ت
نو	ڪا	م	ن	ح	قا	ت	ر	م	م	و	س	هڻ	ڌا
ر	ين	ح	ت	ڪا	س	ر	ر	تر	د	س	ن	ي	ن
ن	ا	ا	ت	م	ري	ت	را	ن	ئي	ر	اڇ	اڇ	ن
حا	ا	س	ئي	ا	سُن	با	رن	سي	هن	ب	و	م	ڪا
يو	ڪا	ب	ڪا	ڪا	پڙ	ت	حا	ت	ڪا	چا	هي	س	س
ن	ر	يو	ن	ي	ا	و	ر	يو	ل	چ	ي	ئي	ئي
ن	ڪا	ر	ن	ن	ر	م	ڪا	ن	ڌ	ش	ت	چ	ڪا
ي	ن	ا	ڏ	د	را	ن	ت	ب	و	ي	چ	ر	م
دا	ب	ن	ڪا	ڻ	ڏ	و	ر	ن	ين	ي	دو	ي	را
را	ڪا	ڪا	م	ي	ا	ن	ڻ	ڪا	ي	ر	ڪا	د	ر
ڌ	م	ا	ڌ	ش	ج	م	هم	ي	س	ر	چي	و	ري
ا	را	ري	چڻ	ڪا	ڪا	ت	ڪا	ن	ب	ل	گهر	ل	ن
ين	ئي	ي	و	ا	يو	هي	چ	ش	ڌ	قا	ر	ي	ڪا

پرو (سید) ٹکھی وارا صاحب

सिध शाह परथलेवार

स्वामी सेठराम साहिब की ज्योति

स्वामी साहिब

स्वामी साहिब

स्वामी साहिब

یانی روپیند، چیلو لکی وار سائیں

اچ لکشمیچند فتح چند شرما
احمد آباد

سينٽ شري پرسرام پاروئل (ڪنڊ جو راجا) جي قلم مان:

منهنجي خوشيءَ جي حد نه رهي جڏهن پنهنجي جيون ۾ ههڙو سندس ۽
آدرشي پستڪ ”لسي ڪرڻ رامايڻ“ سنڌي ڪوٽا ۾ لکيل شري تلسيداس - ر -
تلرڀا جو ڪوٽيءَ محنت ۽ ڪشالي جو نتيجو منهنجي سامهون آيو. (پرسرام پوڄ پاروئل)

اڪل پارٽ سنڌي ٻولي ۽ ساهت سيا

لمبئي.

جنوري ۴ - سنه ۱۹۶۸ع

رام ڪٿا، هرڌڪ پارٽيسيءَ جي رڳ، رڳ ۾ سمايل آهي. سينا جو نالو ٻڌي
هرڌڪ هندو شردا ۽ عزت وڃان جهڪندو آهي. جڏهن به ڪا ”آدر پوڳهه“
ناري ڏيان ۾ آڏيون ٿا تڏهن انجو سمورو روپ سينا ۾ ئي پسون ٿا. مها ڪوي
تلسيداس، رام ڪٿا ۾ اهڙو نه رس ڀريو جو اهو رس اسانجي خون سان گڏ وڌ
لهرائڻ لڳو. رام ۽ سينا اسانجي جيون جو انگ آهن.

اهڙيءَ ريتييءَ ڪٿا کي سنڌي ڪوٽا ۾ اڻڻ سان آڃاڙي تلسيداس تلرڀا
نه فقط سنڌي ٻوليءَ ۽ سنڌين جي خدمت ڪئي آهي پر پاڻ به سنسڪرتيءَ جي
پڻ سيرا ڪئي آهي. سندس محنت، لکڻ ۽ رام پڙهڻي اسان لاءِ مثال آهن. کس
هر طرح همنائڻ گهرجي.

پروفيسر پوٽي هيراننداڻي

پروفيسر ناگراڻي

سيڪريٽري

ٽيسٽل ڪاليج بانڊرا ۽ پريزيڊنٽ

اڪل پارٽ سنڌي ٻولي ۽ ساهت سيا.

اڪل پارٽ سنڌي ٻولي ۽ ساهت سيا.

برادرم تلسيداس - آره تلرڀا جيڪو رامايڻ پريس ۾ ڇپائي رهيو آهي تنهن
جي اڌيڪي ڇپيل ڪاپي ڏيکارڻاين. ڪتاب ڏسي دل ٽري ٺهي. سچو ڪتاب
سنڌي ڪوٽا ۾ ڇپجي رهيو آهي. وري اهو اٿو (ترجمو) نه نثر ۾ تلسيداس ئي
ڪم آهي. جنهن صورت ۾ ڪتاب ڇپجي رهيو آهي ان صورت ۾ سچو رامايڻ
رواڄي سمجهه واري کي نه سمجهڻ ۾ ايندو. مان دلين جانين سٺاڻ ٿو ڪريان
نه ههڙو سندس ڪتاب هندو ماڻهن جي گهر گهر ۾ هجڻ کپي. هي ڪتاب هر
لغزريءَ ۽ هر گهر جي موهن آهي. مان تلسيداس کي مبارڪون ٿو ڏيان جنهن

چوپائي ڪڍڻ جي ريت

جنهن اڃا جي انگ ٿي آگر پاڻ رکو

تنهنجي اڳئين انگ کان اکر نو ٻڌيو

مٿين ڪولي جي ۲۲۵ اکرن مان جنهن ۾ اکر ٽي وٺين ”شري رام“
سري آگر رکو. پوءِ ڪاپي پاسي واري هڪ انگ کان ساڄي پاسي ٺهڻ انگ
ڳڻيندا هلو.

مٿين ڪي ٽي مٿان رکو هيٺين لکو هيٺ

رام شلاڪا سوال هي ملندو ڦل بس نيٺ.

اٺين ڳڻيندا، نائون اکر هڪٻئي پٺيان لکندا هلو. آخر ٽي ٻهڻا ڪانهو ڪٺان
شروع ڪريو ۽ ڳڻيندا پنهنجي پهرين اکر تائين پهچو. اهي اکر ملائيندا نه هينين
چوٿين مان هڪ چوٿائي ٺهي پوندي ۽ انجي هيٺان سوال جو مختصر جواب ملندو.

ٻڌ سڀيڻ مٿن سٽيڻ آسپس پوريون ڪري مرادون ڳڻديش

سوال اتر آهي. ڪارج ضرور سڌ ٿيندو.

پرپ سڀي ڪر آرنپ ڪاج رک ردي پڻ ڪوشل راج

پڪوان رام جو سڀن ڪري ڪر شروع ڪر. سڌ ٿيندو. ڦل

پوري اٺ نه ٿئي نٻاهي ڪال نير جيٽن رانول ٻاهي.

ويچار ڪيل ڪر سڌ نه آهي. نتيجو نيٺ ٻهڙو نڪرندو.

ڦل وڃولو ملندو.

وس وڌانا سڄن ڪسڻڪ پيو ڪاج اُٺر اڇي اٽڪيو.

ڪوئن جو سنگ ڇڏ. ڪار به لڳا ٻهڙا آهي.

چتر سوچنا

صفحہ	چتر
۱	۱. دانش ڌاري سري رام
۴۲	۲. سرون ڪمار
۱۱۴	۳. اهليا اڌار
۳۲۸	۴. رام ڪيوت
۳۵۲	۵. سري رام پنچرتي پر
۴۱۸	۶. پرمه ميلاپ
۴۹۲	۷. پرمه پست
۵۰۸	۸. سبتا هرڳ
۵۱۴	۹. جتاپر جي مڪتي
۵۶۸	۱۰. سري رام جو لسڪا گمن
۵۷۸	۱۱. رام مندي
۶۱۲	۱۲. سري رام جي شو پوجا
۶۶۰	۱۳. هندومان جو ستجيرو پوني کلي اچڻ
۷۴۹	۱۴. رام، لائوڻ سگرار
۷۵۸	۱۵. پشهڪ ومار
۷۷۲	۱۶. رام دربار
۸۹۲	۱۷. لڙ، ڪش جي ڏنڻ سڪيا

* * * * *

پروفیسر چندی ہائی کالج (بمبئی) .

فاریط شپام

سڃي ۽ نيڪ صلاح

مڃو سڃي ۽ نيڪ صلاح لاپ اُٺي ۽ ۾ آهه اٿاهه
ڪنيا کي چاهيو ڏاج ڏيڻ ڏيو وٺي تلي ڪرت رامايڻ

پنکا، ريڊيو، سوٽ، بشرٽ،
ساڙهيون، باڊيون پڻ سڀ گهٽ
ٻڌو آدرشي نيت وڌايو تاسي جاتي ائين بچايو.

★ ★ ★

ره-ن جيستائين نديون ۽ پٽڙا،
چمڪن جيستائين آسمان ۾ تارا،
اوستائين روشن رهي منجهه سنسار
رامايڻ، جو ڳائي رام جو اسرار!
-واسواڻي

★ ★ ★

پيارا شري نلسيداس

اوهان جو ۹ تاريخ جو خط اڄ پهتو.
پريس ۾ اوهان جو رامايڻ پيو ڇپيو هوندو. اهو ڪتاب سنڌي ٻولي ۾
املهه ڪري ليکيو. ايشور سگهه ڏيندو.
شب اڃا نون
جئراهداس دولهه آرام

وشيه سوچنا

نمبر

وشيه

صفه

—

۳

۶

۹

۱۶

۲۲

۲۵

۲۷

۱

۵

۲۶

۲۵۰

۲۷۰

۵۲۸

۵۶۲

۶۲۳

۷۶۳

۸۶۰

۱. ۱۰ چتر سوچي

۲. سڃي ۽ نيڪ صلاح

۳. شري رام شلاڪا پرشن

۴. مختصر جيون

گوسوامي تلسيداس جي جيون ڪٿا

۵. پرمڪا، ارداس ۽ شڪر گذاري

۶. ستگورن جي دوتار مان آسيس

۷. سمريٽ

۸. جڻم رام (رام ڌڻي)

۲. رامايٽ هاتم

۳. وندنا ۽ وينتي

۲. ٻال ڪانڊ

۵. ايوڌيا ڪانڊ

۶. آرٿي ڪانڊ

۷. ڪشڪنڌا ڪانڊ

۸. سندر ڪانڊ

۹. لنڪا ڪانڊ

۱۰. اتر ڪانڊ

۱۱. لوڪش ڪانڊ

اد کرو دیو

۱۰۸ شری سوامی ہیمراج صاحب چداکاشی
 بیون گرو دیو   تیون گرو دیو

۱۰۸ شری سوامی چیتن آنند صاحب
 چداکاشی

۱۰۸ شری سوامی پرمانند صاحب
 چداکاشی

شري گيشاپ نمہ

گوسوامي تلسيداس
کرت

رامايٹ

سندي ڪوٽا ۾

مختصر آرٽ ۽ سندس مورتن سان

ليکڪ

تپسوي تلسيو . ر . تلرپيجا (چداکاشي سيوک)
ڪٽيانا (سوراستر)

سال آڪٽوبر ۱۹۶۸

ڪاپيون ۲۰۰۰

دفعو پهريون

پيتا ۱۵ روپيه

حق واسطا قائم